

JO. BAPTISTÆ MORGAGNI

P. P. P. P.

DE SEDIBUS ET CAUSIS MORBORUM PER ANATOMEN INDAGATIS LIBRI QUINQUE.

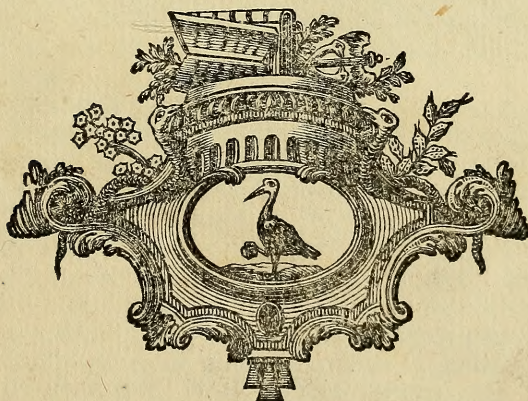
DISSECTIONES, ET ANIMADVERSIONES, NUNC PRIMUM EDITAS, COMPLECTUNTUR PROPEMODUM INNUMERAS, MEDICIS, CHIRURGIS, ANATOMICIS PROFUTURAS.

Multiplex præfixus est Index rerum, & nominum accuratissimus.

Præfatus est S. A. D. TISSOT, M. D.

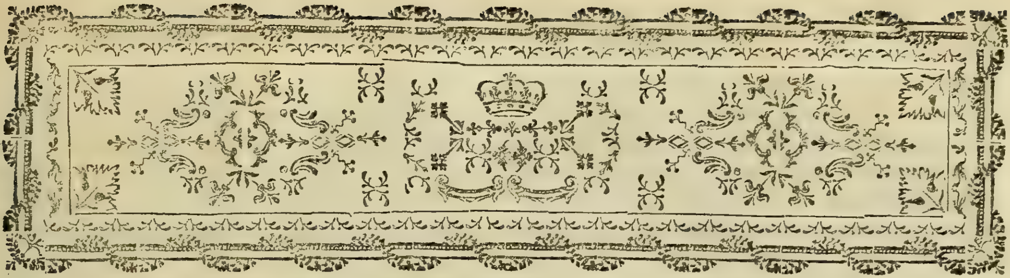
TOMUS SECUNDUS,

EDITIO A MENDIS EXPURGATA ET AUCTA.

EBRODUNI IN HELVETIA.

M. DCC. LXXIX.

DE SEDIBUS ET CAUSIS MORBORUM.

AD AMICUM

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXV.

Agitur de Lipothymia, & Syncope.

ASPHYXIA quidem, ut superioribus Litteris (1) ostensum est, sine Syncope esse potest: sed non Syncope sine Asphyxia. Illud difficillimum intellectu est: hoc facillimum. Minime enim mirabile est, qui mortuorum similes jaceant, in his ut cætera fere omnia vitæ indicia, sic pulsus etiam deesse. Contra, non satis mirari possis, in quibus nullum arteriarum motum reperias, in iis pleraque eorum vigere quæ in hominibus non vivis modo, sed sanis etiam spectamus. Facilior igitur Syncopes, quam Asphyxiæ, tractatio est: nec difficilior Lipothymiæ, quippe a Syncope non nisi gradu discrepantis. Harum utriusque causas, quæ Valsalvæ quidem, & mihi in cadaverum dissectione se obtulerunt, ex Epistola hac cognosces. Ille igitur sic invenit.

2. JUVENIS duodetriginta annorum, procerus, & pinguis, rubraque a natura facie, crebro stomachi dolori obnoxius, qui sibi dum inclinato corpore caput demittebat, a stomacho aliquid ad fauces means sentire videbatur, interdum ob virium debilitatem, laboriose se movens, & anxie respirans; bis etiam animo usque adeo deficiens, ut mortuus videretur; sæpe quoque de dolore capitis, & vertiginibus conquestus; cum aliquot ante mensibus pristinam pinguedinem amisisset, rubrum tamen faciei colorem servasset, die tandem quadam, vespertino tempore domum redit lassus, & solito stomachi dolore vexatus: ventriculi regionem petroleo inungit, cœnat, noctemque placida quiete transigit; ut mane expergefactus, quærenti uxori quomodo se haberet, recte, responderit. Surgit, ut alvum exoneret. Dum lectum repetit, vix pedes attolere jam posse, vacillare, & quasi cadere ab uxore conspicitur. Tandem ad lectum pervenit, in eumque confestim se rejicit, hoc unum, & semel clamans: o mor-

(1) n. 9.

bum ingentem! Facie multum rubet, pallescit postea, leve ad vomitum irritamentum ostendit, lotium, & fæces reddit: brevi moritur. MORTUI facies, & collum ad laryngis latera, cum livore tumebant. Ventre aperto, chylifera per mesenterium vasa conspiciuntur; a cœna autem ad mortem sex circiter horæ intercesserant. Lien duplo major erat. Ventriculus autem qua lienem spectabat, adeo tenuis, ut ne dimidium quidem ejus æquaret crassitudinis quam in reliquis habebat partibus: illoque in loco ad superiora multis intus erat sanguineis punctis distinctus. In ventriculi autem cavo subflava inerat materia. Thorace recluso, nil, nisi in corde, adnotatione dignum fuit, cujus auricula dextera adeo erat dilatata, ut tertiam cordis æquaret partem: dexter autem ventriculus copiam fluidi sanguinis ingentem continebat, cum eaque minorem polypum, naturæ multum ab iis concretionibus discrepantis, quæ in eorum corporibus sæpius occurrunt quos febris, aliive ejusmodi morbi interemerint. Substantia enim erat multo crassiore, atque aliter ac in illis compacta, colore autem carni simili. Cranii fornice exsecto, dum Crassa meninx incideretur, serum prodiit ad uncias duas: cujus paulum in ventriculis quoque cerebri repertum est, cætera sani.

3. Cum ad ventriculi, capitis, & cordis morbos hæc attineat historia; inter hos ultimos referre malui propterea quia duæ illæ prægressæ animi defectiones, graves adeo ut hic Juvenis mortuus esse crederetur, cujus generis novissima fuerit, ex qua revera mortuus est, satis videntur significare. Nam quicunque modus fuerit quo hujus ultimæ initium ingruit, & quæcunque capitis, nervorumque in ea conspiratio, nihil magnopere obstat quo minus in syncopen desiisse arbitremur: quod confirmat subsecutus faciei pallor, nec recrementorum infirmat exitus, quippe cum sphincterum laxatio interdum syncopi quoque communis fit. Magnus certe inventus est in corde morbus. Nec vero id ob parvum illum polypum dico, cujus qualiscunque substantia, structura, & color apparuerint; non propterea decet eorum oblivisci, quæ superiore Epistola (1) exposita sunt. Sed ob tantam illam dico dexterarum cordis cavearum dilatationem. Nisi enim fuisset ventriculus ille multum dilatatus; ingentem continere sanguinis copiam non potuisset: neque cum hic tanta sanguinis copia tumeret; non magna esse potuit proximæ auriculæ dilatatio, quæ tertiam adeo ampli cordis partem æquaret. Amplificatis autem cordis caveis, non insolitum esse, animi defectiones accidere, præter Albertini (2) Observationes, illas ab dilatationibus repetentis *speciatim caudicis venæ Cavæ, sive auriculæ cordis dexteræ* sic ut *non nunquam in syncopem cardiacam desinant*, præter Observationem XI. quæ in Sectione X. est Sepulchreti, huc attinente, & alias fortasse ejuscemodi, denique præter illam, quam alibi quoque commemorandi occasionem habuimus, Grassii Filii (3) de muliere lipothymiis crebro redeuntibus obnoxia, quæ demum, vix advertente quopiam, mortua, & pro apoplectica habita, nullum usquam, nisi in dextera cordis auricula, vitium perscrutantibus exhibuit, consuetam molem vel duplo superante, præter has, inquam, Observationes, ostendunt aliquæ etiam ex nostris, ut quæ de cannabis Carminatore superiore Epistola (4), & quæ de Sutore XVIII. (5) descripta est, quorum utrique, illis defectionibus obnoxio, si vitam syncope ereptam dixeris, facile annuam. Sed insuper leges in eadem Epistola XVIII. Observationes alias duas (6), quas cum proposita Valsalvæ compares, explicatumque etiam invenies (7), quomodo di-

(1) n. 30. & aliis.
(2) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. I. in Opuscul.
(3) Eph. N. C. Cent. 5. Obs. 24.
(4) n. 13.
(5) n. 2.
(6) n. 8. & 14.
(7) n. 3.

latatum cor facile ſuccumbat denique oneri ſanguinis prægravanti, & celerem afferat mortem, præſertim ſi quid accedat unde illius expellentes vires imminuantur. Cujus rei cauſam in eo de quo loquimur, Juvene facile repetere ab nervis potes ſive ob acrem qui repente, læſum ventriculum corripuerit, dolorem convulſis, ſive ab aqua illa ſub Duram meningem improviſo effuſa, aut ſaltem aucta, & quidquid intra cranium erat, premente, adeo aut compreſſis, aut ſpirituum influxu ex parte privatis, ut ejuſmodi cordis motui ſervando pares amplius eſſe non poſſent. Itaque ſanguis in cavis ejus dexteris, & quod conſequitur, in venæ Cavæ, & proximis hujus ramis Jugularibus cumulatus, ſubſtitit, eumque in collo ad laryngis latera, & in facie livorem, tumoremque effecit.

4. SACERDOS annos natus ſexaginta, per triginta circiter capitis, & ventriculi debilitate vexatus, ſiti quoque, & repentinis, præcipue dum ſtabat, animi defectionibus, cum pectoris anguſtia, & pulſus intermiſſione, in febrem tandem incidit Tertianam duplicem continuam, quæ acutior, in dies facta, in ardentem, atque adeo lethalem degeneravit. ABDOMINE diducto, omentum prægrande inventum eſt, quod ſe in funis modum intorſerat. Dexter ren deerat, neque ullum erat vaſorum ejus Emulgentium veſtigium: ſiniſter naturali erat magnitudine, & veſiculam aqua plenam, quam hydatidem vocant, fovebat. Thorace diſſecto, ventriculus cordis dexter ſatis magnam concretionem polypoſam oſtendit, quæ ad mediocrem tractum ſe per venam Cavam producebat; ſiniſter minorem, quæ venam Pulmonarem adibat. Denique Cranio circumſecto, quod antiqui morbi ſedem continere exiſtimabatur, intra cerebri ventriculos aquæ multum, glandulæ autem plexus Choroidis plurimum tumidæ conſpectæ ſunt.

5. Hic Sacerdos ſi idem non fuit ac Monachus de quo mihi (1) Valſalva dixerat; bis alterius defectum renis ipſe viderit, neceſſe eſt. At ſi idem fuit, ut opinor, aut in Tractatu de Aure Humana (2) non ſiniſter ren fuerat ſcribendus, ſed dexter; aut hic non dexter, ſed ſiniſter. Verum uterlibet ren defuerit; cum eſſet is quo uno homo iſte præditus erat, naturali magnitudine, &, quod conſequitur, non tantum lotii ſecerneret, quantum duo ſecreviſſent; num inde pleraque deducenda ſunt ex iis incommodis quibus tamdiu conflictabatur? num præſertim ex quo ad minorem ea qua opus fuiſſet, ſecretorii urinæ organi magnitudinem labes acceſſerat aliqua ab interna hydatide, quæ, ſi non aliud, at certe aliquid de ea magnitudine detrahebat, num, inquam, tunc ſaltem plus aquæ in cerebri ventriculis cumulari cœptum eſt? Nam antea quoque aliquam illius copiam in iis fuiſſe, capitis debilitas, & quæ ad thoracem attinebant incommoda videntur ſignificare, cum in illo nihil præterea, in hoc vero nihil per ſectionem deprehenſum ſit, quod merito accuſes. Verum undenam fiebat, ut præcipue dum ſtaret, illis corriperetur deliquiis? An quod nullus magis quam ſtantis, hominem laſſet corporis ſitus? An quod ventriculum, jam per ſe debilem, pondus tunc magis diſtraheret prægrandis omenti? Hoc autem unde ſic intortum? Si ex hiſtoria appareret, quid præter ea quæ adnotata ſunt, homini aut extrinſecus, aut interius accidiſſet, unde omentum diu in unum locum adigi, comprimique poſſet, rem exponere conarer ad eum fere modum ad quem Ruyſchius (3) ejuſdem coarctationem, mutationemque in farciminis formam explicavit. Ut ad illud redeam quod præcipue hic nobis propoſitum eſt, videlicet ad animi defectiones; noli mirari, ſi in hoc quoque homine non ſine interjecta nervorum mentione poſſim earum cauſam indicare, quando nihil niſi in cerebro, & ad ventriculum repertum eſt, ubi hanc fuiſſe,

(1) Adverſ. Anat. III. Animad. 32. (2) c. 2. n. 14. (3) Obſ. Anat. Chir. 63.

conjiciamus; nervi autem five ad originem compreffi, five alibi irritati, quam fæpiffime, & evidentiffime faciunt, ut animo deficiamus. Conftat id ex tot deliquiis quæ homines prehendunt aut certe animi affectibus de improvifo perturbatos, aut teterrimis odoribus perculfos, aut acerbiffimis nervofarum partium, & ventriculi præfertim, doloribus correptos. Nec obftare, credas quæ de cordis motu hoc tempore difputantur, quafi a nervis minime penderet. Aliud enim eft abfque nervis poffe ad tempus cor moveri: aliud iis læfis, & præfertim irritatis, non poffe cordis motum vitiari, plurimum minui, atque adeo interrumpi. Illud primum ficui alii, certe Ampliffimo Senacio (1) erat notum, atque perfpectum. Sed num propterea negavit alterum? Imo vero fi præclarum ejus de Syncope caput (2) leges; videbis fane, haud aliter ac modo a me factum eft, id mali fubinde ab nervis ubi ubi irritatis, præfertim vero five in cerebro compreffis, five ibi, aut in ventriculo ftimulatis, deducere. Verum ne ab iis recedamus quæ in morbidorum cadaverum fectione inveniuntur; hanc quæ fequitur, Valfalvæ Obfervationem perlege, & nervos, fi potes, minime incufa.

6. Vir Nobiliffimus, patre natus articulorum doloribus, & catarrhis obnoxio, a prima adolefcentia varis, & fcabie, mox virulentis gonorrhœis fæpe, & penis ulceribus, denique in extrema juventute paternis illis doloribus vexatus, cum ab his omnibus liberari cuperet, difparem curationis exitum habuit. Nam quod ad venereas illas noxas attinebat, eæ quidem facile remediis obfequebantur, nulloque relicto poft fe luis veftigio, facefsebant. Articulorum autem dolores, quamvis nec femel, & multifariam impugnati ab iis præfertim Medicis, qui, cum venerei fubeffe aliquid exiftimarent, modo hydragyrum, alias lignorum decocta exhibuerant fudorem concitantes, nunquam tamen ita abigi potuerunt, ut non fubinde plus minus incommodi afferrent, articulofque debilitatos relinquerent. Quos ut confirmaret, temere per fe confilio capto, Euganeis balneis, & lutis cum vel præter modum ufus effet; nec fui voti compos eft factus, & mox capitis doloribus non fine plenitudinis fenfu vexari cœpit, tum oculorum inflammationibus, & narium hæmorrhagiis. Quarum illæ eo magis finiftro oculo nocuerunt, quod hic multis ante annis confimili diu affectus morbo, ex erofione Corneæ tunicæ albuginem contraxerat, quæ fecundo hoc, pariter diuturno, incommodo aucta fuerat, ut nonnihil promineret, pupillæque e regione refpondens, objecta duplicare videretur. Hæmorrhagiæ autem, irritis complurium Medicorum auxiliis, tandiu perrexerunt, donec Valfalva facile remedii genus indicavit, velut alias (3) de hoc ipfo Generofiffimo Viro ad te fcribentes, fatis expofuimus. Sed cum poftea caput affiduis curis, & graviffimis cogitationibus magis, magifque infirmaffet; rediit creber fanguinis fluxus, fed e narium vafculis, ut opinor, fuperioribus, rediitque interdum oculorum inflammatio non levis, tum frequens, & repentinus faciei rubor, fenfufque caloris in capite, debilitatis autem cujufdam ad infimum occiput, hæc autem omnia tunc magis, cum alvi, aut veficæ excretiones minuebantur. Tandem feptimo circiter ante obitum menfe quotiefcunque aut fcalarum gradibus afcenderet, aut per æquum, & planum locum paulo celerius ambularet, aut brachia ita præfertim ut in veftibus induendis facimus, moveret, tunc primum cœpit animadvertere, moleftum quendam frigoris fenfum fibi ad inferiorem fterni partem excitari. Qui fenfus paulatim adeo mutatus eft temporis progreffu, ut poft unum, aut alterum menfem frigus illud in dolorem acerbiffimum defineret, qui continuo ad caput afcendere ægro videbatur: & tunc illico vifus, pulfus, & animus deficiebant. Et quanquam initio non nifi

(1) Traité du cœur, l. 2. ch. 7. (2) L. 4. ch. 12. n. 2. 5. 7. 9. (3) Epift. 14. n. 24.

iis quos diximus, corporis motibus hæc ſuccederent; poſtea tamen vel ſine ullo motu ſibi deficere videbatur. Sed, quod mirum eſt, ad violentiores quoſdam motus, ut puta ſternutationis, aut tuſſis, nihil ejuſmodi, atque adeo nullam omnino patiebatur moleſtiam. Nunquam ſpirandi ullam difficultatem percipiebat; ſed capitis ſæpe debilitatem, ut interdum ſibi caſurus videretur, ni fulcrum aliquod apprehenderet. Sæpe etiam tum interdiu, tum noctu convulſivi motus aliquando univerſum corpus, alias partem aliquam corripiebant, palpebras præſertim, & brachium ſiniſtrum: nunc convulſio digitum quendam prehendebat manus dexteræ cum dolore: modo ſtupor eandem manum, & crus totum, huic reſpondens: nonnumquam utroque in brachio ſentiendi facultas omnino deficiebat: aliquando utrumque dolore afficiebatur: nec raro ad ſinciput dolor erat, aut conſtrictionis ſenſus ad occiput. Atque hæc omnia promiſcue ad diem uſque mortis ægrum torquebant. Cæterum fere ad eum uſque diem ciborum appetitus, ſomnus, naturalis corporis color, & hilaritas intrepidi animi conſtiterunt. Hæc cum ita ſe haberent; dici non poteſt, in quot, & quam varias ſententias & præſentes, & conſulti per litteras Medici non infimi nominis diſcederent, cum alii nihil eſſe, dicerent, niſi hypochondriacam affectionem, alii humorum ſiccitatem neſcio quam, alii nerveorum quorundam ramorum exſiccationem cum nimia humorum mobilitate conjunctam, alii ſpaſmodicum rheumatiſmum, aut convulſionem a ſalinis acribus particulis in thoracis, & artuum muſculos ſe inferentibus, ibique nervos ſtimulantibus, alii denique irritationem a virulentis ex lue venerea particulis, quæ in mediaſtino ſubſtitiſſent. Unus Valſalva pleraque eorum quibus æger torqueretur, a cauſa quæ intra cranium eſſet, repetebat, tum dolores capitis prope aſſiduos ſpectans, & convulſiones, quæ ad tot, & tam diverſas partes pertinebant, tum quæ poſt affectiones ex parte ſimiles aliquando in cadaveribus deprehenderat. Itaque ut cæteri auxilia proponebant, quæ peculiari cujuſque eorum ſententiæ convenirent; ſic ipſe quantum ea quæ ſanguinis copiam, aut turgentiam, aut concitationem ad caput augerent, improbabat, tantum ea quæ his contraria præſtare poſſent, commendabat, præſertim cum videret, ſi turgentia fieret ad aliam aliquam partem corporis, tunc caput levari, eductoque ſanguine ex iis vaſis quæ circa imum inteſtinum ſunt, ægrum meliuſcule dies aliquot habuiſſe. Verum ut cauſæ morbum efficientis ſedem generatim ipſe cognoſceret, & quæ vitæ paulo diutius, & levioribus cum incommodis trahendæ convenirent; tamen peculiarem ſedem cauſæ, hujuſque naturam, remediis inſuperabilem, divinare non potuit. Cadavere enim diſſecto, cum reliqua omnia non modo in Ventre, & Thorace, ſed in ipſo etiam Capite ſana eſſent; in Falciformi Craſſæ meningis Proceſſu oſſa quinque inventa ſunt, alia alia forma, & magnitudine, ſed pene omnia acutis quaſi ſpinis horrentia. Maximum lineas Bononienſes quindecim longum, ſeptem in medio latum, unam cum dimidia craſſum, valenter annexum erat initio, & proximæ parti illius proceſſus, cujus etiam formam referebat. Hoc os aliquem ad tractum intercipiebant oſſa duo, quæ reliqua parte inter ſe arcte jungebantur. Sic conjuncta, latitudine æquabant lineas decem; ſed latius quinque erat longum; anguſtius novem, quod duas lineas erat craſſum, inferiori tamen latere, ſive quo Calloſum corpus ſpectabat, pertenue. Hujus extremo ſe reliqua duo oſſa annectebant, proceſſum arcte intercipientia; nam etſi longius, quod lineas nimirum æquabat quatuordecim, erat, ut priora, a latere poſitum dextero; brevius tamen, quod novem æquabat, latus ſiniſtrum tenebat. Itaque univerſa hæc quinque oſſa partes duas tertias, & fere amplius occupabant longitudinis totius proceſſus ab anterioribus incipiendo, & retrorſum pergendo. Præter illa, oſſiculum erat, noviſſime fortaſſe efformatum, lentis magnitudine.

7. Existimabat Valsalva, ab eo tempore quo æger Euganeis lutis abusus, materiam quæ arthritidem facere consuesset, arcere ab articulis studuisset, illius materiæ partem aliquam inter Falcati processus fibras intercipi, & dolores capitis, quibus nunquam antea obnoxius fuerat, afferre cœpisse: eandemque sensim postea in ea quæ descripta sunt, ossa concrescentem, postquam horum aculeis proximam utrinque meningem Tenuem incepisset compungere, in quibusdam præsertim corporis motibus, eas convulsiones excitasse, a quibus cum cætera, tum illæ animi defectiones orirentur: quarum potissimum causa istius ægri morbum, & dissectionem in hanc Epistolam retulimus. Ultro tamen fatebatur, satis illud explicari non posse, cur ad tussis, aut sternutationis motus, quibus vehementius concuti meninges videntur, nihil eorum accideret. Equidem memini, cum tibi alias (1) pleraque ossium, in Falcato processu inventorum, exempla commemorarem, graves quidem ab illis noxas, cum meninges pungerent, allatas esse, dixisse. Verum non memini, in majoribus motibus non esse allatas, cum a minoribus afferrentur. Sic, exempli gratia, in ea Observatione quæ in Historiam Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis ad A. 1711. relata est, Juvenis ille qui ob istam causam epilepticis paroxysmis, iisque fere semper noctu prehendebatur; tamen interdiu quoque, si ambularet, a motu in eosdem incidebat. Quod si non concussionem tantum, sed majorem quoque in meningum vasis aut copiam, aut impetum sanguinis debemus attendere, unde meninges ipsæ magis ad officula urgeantur, quemadmodum & ratio indicat, & Observationes confirmant Scheidii (2), & Hunauldii (3), quorum alter aliquod, alter unicum ab sanguinis missione levamen cephalææ, aut epilepsiæ, ab ejusdemmodi causa inductæ, adnotarunt; quis est cui sanguinis in meningum vasis aut copia, aut impetus magis augeri videatur ex levi brachiorum, quam ex violento tussis, aut sternutationis motu? Sed etsi quod Valsalva intelligere non potuit, nos quoque intelligere non possimus; tamen, quod proposito satis est, apparet, cum aliud præter illa ossa toto corpore non esset, unde gravia, quæ præcesserant, mala repeterentur, ejusmodi autem ossa acerbos dolores capitis, aut diras convulsivas affectiones in tot aliis excitaverint; apparet, inquam, hic etiam quid accusare debeamus. Neque enim, ut in Præsule, quem Lancisius (4) describit animi deliquiis, cum se moveret, obnoxium, & convulsionibus tentatum, erat hic in corde, & cerebro quidquam, unde potius hæc repeteres, quam ab ossibus, quæ in Præsulis quoque Crassa meninge reperta sunt.

8. At enim, inquis, exempla etiam extant ossium in eadem meninge deprehensorum, a quibus tamen ulla orta incommoda non adnotantur. Ego vero adeo hæc non nego, ut meis non dubitem Observationibus confirmare. Nam præter illud os magnum quod alias (5) descripsi, inveni alterum in viro, de quo alibi (6) sermo erit, mediocris uvæ acini magnitudine, superficie leviter granosa, interjectum Crassæ Tenuique meningi, quod sibi respondentem foveam excavaverat in diducto cerebri sulco qua hemisphærii sinistri pars superior ab anteriore suo extremo digitos transversos quatuor distabat, sesquidigitum autem ab hemisphærio dextero, foveæ parietibus, & circumjecta substantia secundum naturam se habentibus. Et ne longius a Falcato processu abeam; A. 1726. & A. 1744. cum in Gymnasio, ut solitus sum, non unum cerebrum dissecarem, in viro, itemque in muliere ossa ibi ad hunc modum conspexi. In

(1) Epist. 3. n. 21.
(2) Differt. de duob. officul. in Apopl. qu. 6.
(3) Hist. de l'Acad. Roy. des Sc. A. 1734. Obs. Anat. 2.
(4) De Subit. Mort. l. 1. c. 20. n. 3. 4.
(5) Epist. 3. n. 20.
(6) Epist. 52. n. 32.

illo ſub ipſo vertice, ad ſingula Longitudinalis Sinus latera, in ipſa Duræ meningis ſubſtantia, ſingula erant non parva oſſicula, quorum unum in plures oblongos, acutoſque quaſi denticulos deſinebat. In muliere autem, parva oſſicula erant tria, fere ſub vertice locata, quorum craſſiſſimum ab duobus lateribus, ſed ab uno præſertim, ſimiles emittebat denticulos; reliqua erant ſquamarum duarum inſtar, majoris, & minoris. Inerat illud in ipſo externo ſiniſtro latere Sinus paulo antea memorati; hæc inter ſe vicina, nec multum diſſita ab infimo Falcis limbo, dexteræ faciei ejuſdem Falcis ſic adhærebant, ut nullo negotio avelli poſſent. Quod ſi nunc quæras, cui aut dolori, aut incommodo ante noviſſimum morbum hi ſinguli fuerint obnoxii; me quoque perquiſiviſſe, dicam, & præſertim de muliere hac, quæ conſiſtente, ut videbatur, ætate poſt ſanguinis ſputum deceſſerat; ſed, ut in mendicis ſæpius accidit, nihil reſcire potuiſſe quod pro certo adnotarem. Num vero propterea ponendum pro certo eſt, nulla omnino ab iis oſſiculis incommoda fuiſſe allata? Non magis profecto, quam ubi Caſp. Hoffmannus (1) ſilet quæ detrimenta attuliſſet *os cartilaginoſum exacte rotundum*, quod *magnitudine thaleri imperialis*, Dura meninge utrinque rectum, invenerat, aut potius ut omiſſis minoribus, majora commemorem; quam ubi Dioniſius (2) ſcribit, ſe in noto artifice reperiſſe eandem meningem oſſeam factam propemodum totam, neque indicat, quibus is obnoxius fuerit malis. Scilicet aut quæ hæc fuerint, ſatis cognitum habere non potuit, aut ſi habuit, quod de noto, nec mendico, homine potius credo, in locum, & tempus opportunius id diſtulit: quod ſicubi fecit; ea perutilis fore videtur hiſtoria ad quoſdam illius meningis uſus, de quibus multum diſputatum eſt hac ætate, aut ex parte aliqua tuendos, aut omnino abjiciendos. Illud præterea animadvertendum eſt, quod etſi oſſa meninges pungentia valde noceant, quemadmodum illud de quo meminit Petrus Borellus (3), *multis cuſpidibus horridum*, *in dura matre* deprehenſum, *unde dolores æger capitis diu paſſus fuerat*, & tot alia oſſa ejuſcemodi (4); tamen niſi ea forma, & poſitu ſint, ut poſſint meninges compungere, aut pondere, & mole aucta adeo, ut deorſum trahendo, aut premendo, Sinum præſertim aliquem, & quem diximus, Falcis, arctare valeant, fere nullum, ut alias (5) ſcripſimus, ſui indicium ſunt præbitura. A quibus ut vides quantum; mitto numero, & magnitudine; at forma ſimul, & ſede illa diſcreparent quæ a Valſalva inventa ſunt; ita noli ejus Obſervationi alias objicere quæ cum ea non ſint comparandæ.

9. ATQUE utinam illa ſaltem quæ adeo nocent, oſſa non minus certas & peculiares, quam magnas, ſui ſignificationes præberent. Verum hæ ſunt tot aliis cauſis ſæpe communes, ut merito cenſuerit Scheidius (6), locum vix eſſe alicui ſuſpicioni eorum oſſium tunc etiam cum diuturna quædam capitis mala nullis remediis cedunt, neque ſatis unquam remittunt. Quod vero, etiamſi plane dignoſceretur; oſſicula hæc tolli non poſſent, neque ulterior eorum productio impediri, ſicut ab eodem (7) oſtenſum eſt. Quo loco vere, atque eleganter id dicit, quod & mihi olim venit in mentem, cum ſenior Medicus qui, ſtudio ab aliis diſſidendi, non raro in tricas ſe induebat, os quod ad Aortæ initium coaluiſſe in nobili Ægro comminiſcebatur, diſſolvendum eſſe, proponeret Artis auxiliis; fieri enim poſſe, ut quod durum ex fluido factum eſſet, rurſus ex duro fluidum fieret: nos videlicet, inquit Scheidius, ejuſmodi auxi-

(1) Apolog. pro Gal. l. 2. S. 4. c. 287.

(2) Deſcript. d'une oreille du cœur, extr. dilat.

(3) Hiſt. & Obſ. Med. Phyſ. Cent. 4. Obſ. 99.

(4) Ut Sepulchr. l. 1. S. 1. Obſ. 113.

(5) Epiſt. 3. n. 20. & 21.

(6) Qu. 6. cit. ſupra, ad n. 7.

(7) Qu. 7.

liis *non tam naturæ parſimonia*, *quam benignitate deſtitui*; nam quibus oſſa, vi morbi nata, ſolveremus, iiſdem ſimul cætera quæ natura ipſa oſſa conſtruxit, deſtruerentur. An tamen remedia ſint quibus non jam facta oſſa diſſolvi poſſint, ſed facienda, aut certe augenda, in arteriis quidem, impediri, ex iis intelliges quæ aliis Litteris (1) perpendentur de oſſium in arteriis productione, a ſuppuratione quadam proveniente, & cum exulcerationibus earum conjuncta; nam quæ poſſent huic cauſæ obſtare, illi quoque poſſent effectui. Verum ut ut res ſe habeat in quibuſdam arteriarum oſſificationibus, num idem judicium de iis quoque ferendum ſit de quibus hic loquimur, mecum interea dubitabis. Neque enim cum oſſa in meningibus inveni, ſuppurationis indicia, aut exulcerationis, vidi adhuc, fuiſſe conjuncta: nec qualeſcunque oſſeas, aut, ſi mavis, oſſiformes tantummodo, bracteas vidi: ſed vera plane oſſa conſpexi. Nam; ut cætera prætercam veri oſſis indicia; ſi deſcriptionem releges (2) magni illius oſſis quod in Falce deprehendi; videbis certe, ut in ſimplex utrinque ſtratum ex parallelis oſſeis fibris deſineret: quo etiam oblongi illi, & acuti quaſi denticuli videntur attinere, in quos aliqua ex minoribus quæ ſupra (3) deſcripſi, extenuabantur. Hoc autem indicium quod in *ordine* conſiſtit *velut fibrillarum*, *ut in oſſibus obſervamus*, *recta excurrentium*, non ſolum ab laudato Scheidio (4), ſed ab aliis etiam Viris Peritiſſimis proponi, & confirmari, video, ad vera oſſa a duris alterius generis concretionibus internoſcenda. Sic Abrahamus Vaterus (5) ex *ſtriis albicantibus*, & ex *ſtriata textura* verum os a calculo conſtanter diſtinguit. Sic ab Joanne Saltzmanno *ordinata fibrarum juxta certam directionem diſpoſitio*, *merito*, judice etiam Cl. Crellio (6), *pro charactere veri oſſis ſuppeditatur*. Quantum igitur ad hoc tempus obſervare potui, non licet mihi cum Viris Doctiſſimis facere qui vera oſſa in arteriis potius, quam in meningibus, agnoſcunt. In his autem non ſolum intra cranium, ſed intra vertebrarum quoque tubum, ibique in ipſa Arachnoide, quod neſcio an aliis antea acciderit, ſi non os, at oſſis, ut puto, inchoamentum conſpexi. Scilicet in eo Sene, cujus pleuræ, an membranæ adnati pulmonis, quandam partem inveni oſſeam, ut alia Epiſtola (7) ad te ſcripſi, cum medullæ Spinalis, in ſua ſede a tergo retectæ integumenta Studioſis Anatomes demonſtrarem, diductaque Craſſa meninge, Tenuem inter & Arachnoidem aerem immiſiſſem; in hac, ſe totam attollente, particulam animadverti modici cucurbitæ ſeminis forma, & magnitudine, in tranſverſum locatam, albidam, jam ferme opacam, & facie interiore ſubaſperam, ac evidenter inæqualem. Hæc lateri ſiniſtro propior, undecimæ reſpondebat thoracis vertebræ: nec quidquam ejuſmodi in cæteris meningibus apparebat. Verum his miſſis, tribus Valſalvæ defectionum animi Obſervationibus, nonnullas ex noſtris ſubjiciamus.

10. MULIER paupercula, annos nata, ut videbatur, ad quinquaginta, aut plus eo, parva, & potius macilenta, cum ante annum ſyncope fuiſſet correpta ejuſmodi, ut pro mortua haberetur, ab eoque tempore etiam alias: noviſſime in lectulo mortua inventa eſt. CADAVER Theatro noſtro conceſſum fuit, unde Anatomen tradere inciperemus A. 1726. In Ventre nihil adnotatione dignum, ſi lienem excipias nimis parvum, &, ubi incideres, diffluentem, tubamque uteri alteram, extrema parte cum ovario ſic connatam, ut orificium quod ibi eſt, omnino occluſum haberet: In Thorace ſiniſter pulmo annexus paſſim ad

(1) Epiſt. 27. n. 30.
(2) Epiſt. 3. n. 20.
(3) n. 8.
(4) Qu. 2.
(5) Progr. ad Obſ. rariſſ. calcul. & Oſteogen. theſ. 27.
(6) Obſ. de art. Coron. Cord. inſtar oſſ. indur. n. 9.
(7) XXI. n. 22.

latus.

latus. In vena Cava, auricula dextera, & ex parte aliqua in ventriculo proximo crassæ polyposæ concretiones colore ex albido carneo, distractioni valde resistentes, quibuscum atri sanguinis grumi cohærebant. In sinistris cordis caveis vix aliquid sanguinis. Mitrales valvulæ ambæ prope limbos, crassiores, duræque factæ, ibi in seriem majusculorum quasi globulorum extuberabant, qui incisi substantiam ostendebant consimilem tendinis. Vicinæ etiam Semilunares æquo, sed minus, crassiores: harumque una Arantii corpusculum auctum habebat, & parva tantummodo sui parte adhærens. Magna arteria statim atque egressa erat, dilatabatur: prope autem orificia ramorum, superiora petentium, interiore facie inæqualis, & subflava, & laxa adeo, ut subflavæ laminæ membraneæ, si digito tentares, nullo negotio avellerentur. Arteria quoque Pulmonaris æquo amplior visa est. Sed ad cor ut redeam; hujus parietes quacunque incideres: sectiones ostendebant ex cinereo colore fuscas, ac liventes; secabam autem cor die a morte decimo tertio, quod ideo dico, ut, si malis, id, & quidpiam in Aorta adnotatum possis ex parte aliqua huic moræ, quamvis hyemali illo tempore, tribuere. Idemque de nonnullis eorum quæ in cerebri dissectione vidimus, dictum puta, eoque magis quod in aliis cadaveribus occupati, illam totum insuper distulimus biduum. Caput cum a cervicibus amputaretur, aqua effluxerat non ita pauca. Tamen sub Tenui meninge, & in ventriculis cerebri Lateralibus, & Tertio multa restiterat, minime turbida. Choroides plexus palliduli, nisi quod in medio a restitante sanguine nigricabant. Iidem qua superiorem ventriculorum partem subituri, se inflectunt, in grandes extuberabant vesiculas, a sinistris præsertim, quæ plenæ erant aqua. Septum Lucidum; quanquam cerebrum, ut plerumque facere solitus sum, in sua sede consecabam; aut ruptum erat antea, aut inter secandum facile ruptum est; adeo enim erat tenue, & laxum, ut vix appareret. Sed & radices Fornicis, & Fornicis ipsius substantia erant quam mollissimæ, ut cerebelli etiam cortex: qui non secus ac cortex cerebri, colore erat fœde pallido, & ad subflavum inclinante. Sed pars utriusque medullaris, & cerebri præsertim, naturali erat firmitudine: in hac autem sanguifera vascula passim conspicua: quæ & in Tenui meninge hic illic sanguine turgentia adnotaveram. Arteriæ Carotides ad cerebri basim duriores, nec minus Basilaris. Quin hæc circa suæ longitudinis medium cum ex albo flavesceret, aperta inæqualem ostendit superficiem; ut appareret, vitium quod in Aorta ad initia superiorum ramorum videramus, per horum aliquos esse intra cranium usque propagatum. Denique Pituitaria glandula non solum subsederat præter modum; sed nihil ferme substantiæ suæ amplius continebat.

11. Cum propter Aortæ, & Pulmonaris arteriæ dilatationem majoribus viribus cor egeret, ut sanguinem eo, quo, illis adjuvantibus, solet, protruderet, eæ autem vires canalibus qui illum ad cerebrum conveherent, vitiatis, vel solito essent minores; hinc, opinor, cor sæpius quiescere coactum fuit, donec ob adauctam intra cranium, vitio glandulæ Pituitariæ, aquæ copiam, viribus omnibus orbatum, ad perpetuam quietem redactum est, affectu ex syncope, & apoplexia misto. Cæterum exempla defectionum animi ex Magnæ arteriæ dilatationibus alia fortasse aliis Litteris proferemus præter ea quæ dedimus alias (1) ex Valsalva descripta. Nunc ad alia transeamus.

12. Vir consistentis ætatis ob grave ulcus alterius, cruris, sextum jam mensem in hoc cubabat Nosocomio, cum inexpectata syncope sublatus est, ineunte Majo A. 1723. Thorace, & pericardio reclusis, in illo aqua non deerat cum quibusdam concretionibus, *gelatinam* referentibus: in hoc autem cordis sinistrum ventriculum animadverti æquo crassiorem, & duriorem: quod cum a ma-

(1) Epist. 17. n. 17. & 21.

joribus, & firmioribus esse crederem polyposis concretionibus; inciso corde, non nisi tenues quasdam, & mucosas in utroque pariter ventriculo inveni: neque crassitudinem illam, & duritiem aliunde esse, quam a crassioribus factis columnis carneis, intra ventriculum sinistrum extantibus, cæterum secundum naturam intus, extraque se habentibus.

13. Num satis syncopes istius causam perspexerim, non parum dubito. Quacunque enim ratione aggredior rem explicare; illud obstat, non præcessisse alias syncopes, aut saltem animi defectiones. Certe crassitudinis in iis columnis incrementum puncto temporis fieri non potuit: cur igitur, si illo jam perfecto, syncope, ex propemodum perfecto nulla facta est lipothymia? Num igitur huc quoque aliquid addendum est, ut puta convulsio a pravis ichoribus ex cruris ulcere, ut pridem, quod *gelatinosæ* illæ concretiones ostendunt, in thoracem, sic tunc repente in nervorum principium invectis? Per eam sane haud multo secus quam in viro illo Pistoriense apud Lancisium (1) cordis mucrone ad basim violenter, ac pertinaciter contracto, simul improvisa Syncope induci, simul corde in se conglobato, hujus augeri durities, ac crassitudo potuisset. Cor autem *convelli*, & ab Hippocrate olim, nec uno loco (2), dictum est, & ab Recentioribus quemadmodum musculum esse, confirmatum fuit, sic negari non potuit, iis esse malis facile obnoxium, quibus & cæteri musculi, & quod consequitur, etiam convulsioni; ut irritatis per ichores pessimos nervis, fibræ cordis in pertinaci convulsione permaneant.

Est vicissim ubi cordis resolutio, & laxitas in morbis ejuscemodi culpanda videatur. Sic in historia, alias quoque memorata, Cl. Gretzii (3) cum in mortua *ex continuis lipothymiis*, nihil sanguinis in cordis caveis deprehensum est, sed cor *totum flatu distensum* adeo ut *tympanitidem cordis dixisses*; sive aer dum ea viveret, sive potius a morte maxima ex parte a sanguine se evolverit, eumque extruserit; non facile intelliges, quomodo ad illum usque modum distendere parietes, præsertim sinistri ventriculi, potuisset, nisi laxissimi fuissent, & denique omnino resoluti. Sed de paralysi cordis erit etiam alibi (4) scribendi locus.

14. Quoniam cæteras, quas habeo, Observationes, ad morbos etiam de quibus hic agimus, attinentes, aliis ad te datis Epistolis (5) partim proposui, partim sum propositurus; duas perbreves subjiciam historias, quas, cum Bononiæ degerem, accepi ab Doctis, spectatæque fidei Viris. Earum mihi venit in mentem hanc Sepulchreti X. Sectionem versanti, plurestque legenti, & inter se conferenti Observationes, quæ ad vitia attinent cum membranarum cordi circumjectarum, tum ipsius præsertim cordis. Sunt eæ membranæ, ut nosti, Mediastinum, Pericardium, & cordis membrana propria. De Mediastini inflammatione si ea legas quæ ibi sub num. XVIII. producuntur, tres credas esse Observationes, cum duæ sint; eadem enim omnino est quæ est §. 2. & quæ §. 3. continuo proponitur: quod plane cognosces ubi non tam verba attenderis, quæ nescio qua licentia, aut quo casu in alia alia sint; quam earum primam cum ea conferens quæ legenda indicatur *tit. de Dyspnæa*, id est hujus II. libri Sect. I. Obs. CXXV. §. 1. animadverteris, ex eodem, ejusdemque Auctoris loco illam primam accipi, unde accepta dicitur quæ eandem sequitur. Nec vero quæ protinus subjicitur §. 4. & ad pus attinet post pericardii inflammationem in hoc conclusum, dubium est, quin eadem sit quæ aliquanto fusius paulo ante data fuerat §. 2. Obs. XIII. Quam si ubi tota descripta fuerat, videlicet *Sect.* non 3. sed 4. *Observ.* 4 perlegeris; intelliges ad membranam quoque tertiam, hoc est cordis propriam,

(1) De Subit. Mort. Obs. Phys. Anat. 4.
(2) De Morbo Sacro, n. 18. De Nat. Mul. n. 46. De Morb. Mul. l. 1. n. 72.
(3) Disp. de Hydr. Pericard. in Proœm.
(4) Epist. 26. n. 38.
(5) XVIII. n. 2. & XXIV. n. 13. & 34.

imo etiam ad cor ipſum exeſum in parte, & marcidum pertinere. Quod ſi demum quæras, ad hanc membranam, an ad pericardium, an potius ad aliam aliquam præter naturam, alterutri innatam, ſpectet illa *tunica quædam ſuperjacens ipſi cordi, plena humiditate quadam fædi odoris*, quam tunicam, *cum quæreretur* ſyncopis *cauſa, in diſſectione corporis inventam eſſe*, teſtari Galenus dicitur Obſ. XII; vereor, ut ex hujus libris addiſcere id poſſis: & ſuſpicor, ſi quidem Commentaria illa, unde hæc ſunt deſcripta, Philothei ſint, aut Theophili, aut Stephani; alium enim aliis in codicibus auctorem præferunt; ſuſpicor, inquam, Galeni librum in quo ea res legeretur, intercidiſſe: ſin autem, quæ Galenus (1) ſcripſerat de emaciata magis in dies ſimia, & de tumore in ambiente ejus cor tunica, humorem, qualem hydatides, continente, ea fortaſſe ad ſyncopem, & ad graveolentem humorem incuria quadam eſſe traducta. Sed hæc, utcunque ſe habeant, Obſervationem quæ ſequitur, mihi ad memoriam reduxerunt.

15. MONACHUS cum aliis valetudinis incommodis, tum animi præſertim defectionibus conflictatus, vivendi finem fecerat. PERICARDIUM inventum eſt aqua plenum, & cordi ex parte annexum: a cordis autem mucrone magna hydatis pendebat.

16. Ex ruptis hydatidibus humore effuſo, pericardii hydropem fieri, alibi (2) a nobis memoratum eſt, inter cæteras hujus morbi cauſas hanc quoque recipientibus. Quam ſane in Monacho locum habuiſſe, veri ſimile eſt, aliis antea hydatidibus diſruptis, ejus ſimilibus quæ integra etiam tum reſtabat. Cum hydrope autem pericardii conjuncta aliquando eſſe deliquia, miſſæ ad te alias (3) Obſervationes oſtendunt. Sed cum hac eam potiſſimum conferes, quæ ſuperioribus Litteris (4) ex Valſava deſcripta, pericardii ſimul hydropem exhibet, ſimul quaſdam ad cor alligationes cum hujus mucronis impedimento. Alterius generis non leve obſtaculum cordis motui deprehendit intra pericardium Lanzonus (5), cum fœminæ cadaver incideret a frequenti ſyncope mortuæ, tres videlicet ſubvirides calculos, quorum unus ea fuit magnitudine ut æquaret pondus unciarum duarum.

Sed altera, quam ſum pollicitus, Obſervatio ad multo gravius quippe cordis ipſius, vitium attinet, ulcus ſcilicet. Eam non pluribus, quam ſuperiorem, verbis comprehendam, quot nimirum ex ipſe Albertini ore accepi, qui ſub præceptore Malpighio noctes, dieque ægro aſſederat.

17. PRÆFECTUS arcis Urbanis crebro ad regionem cordis dolore, & hunc conſequente ſyncope corripiebatur. Caute a Malpighio, deligenterque curatus, videri poterat convaluiſſe, cum denique febre acuta prehenſus, confectuſque eſt. IN CORDE & polypi, & ulcus reperta ſunt.

18. Cave, hunc eſſe credas eundem arcis ejuſdem Præfectum, cujus morbum, & diſſectionem Malpighius ipſe (6) commemoravit, acutiſſimo dolori ad ſternum, & brachium alterum obnoxii, & cor habentis quod geminum cor ſuperabat, cum ingenti polypo in auricula ejus dextera. Ille enim ex Baldeſchia, hic ex Paſſionæa, ſi recte memini, nobiliſſima Gente fuit: neque illi aſſediſſe Albertinus poterat, quippe mortuo A. 1667, neque demum morbus cum morbo convenit, aut diſſectio cum diſſectione. Cæterum te non puto ex iis fore qui Harvejo nimis addicti, ex ulcere dolorem cordis fuiſſe, mirentur, quod ipſe (7) *inſenſile* eſſe, docebat propterea quia adoleſcens cui raro caſu mucro cordis tangi poterat, cum tangeretur, non ſentiret; quaſi vero eum mucronem *caro fungoſa excreſcens*, uti narrat, non *obtexiſſet*. Equidem ubi ejuſdemmodi caro excre-

(1) De Loc. aff. l. 5. c. 2.
(2) Epiſt. 16. n. 44.
(3) Epiſt. ead. n. 43. & XXIV. n. 34.
(4) Ibid. n. 2.
(5) Eph. N. C. Dec. 3. A. 7. Obſ. 75.
(6) Op. Poſth. ubi de Polypo cordis.
(7) De Generat. Animal. Exercit. 52.

vit, aut ubi cor laxum ac flaccidum est, & ubi membranam propriam cum subjectis huic nervis, aut minus tensam habet, aut ob diuturnam in multa pericardii aqua macerationem amisit, tunc esse cordis ulcera sine ullo ferme doloris sensu, inficias facile non ibo. Verum antequam hæc, aliave ejuscemodi accidant, mirer, si cor erodatur, & exulceretur sine dolore. Itaque cum Olaus Borrichius (1) Centurionis cor describens, exteriorem hujus carnem profunde exesam, in lacinias, & villos putrescentes abiisse, narrat, minus id mihi mirum est quod tunc Centurio non doleret, *membrana* videlicet *cordis propria* ab acri humore quo Pericardium distentum erat, jam *absumpta*. Quod autem *de dolore cordis æger nunquam conquestus esset*; id vero mirum non esse non potest, nisi forte ponamus, membranam illam maceratione laxatam secessisse, aut certe maxime hebetem factam esse priusquam acrior fieret pericardii humor, & ad erodendum idoneus.

19. Tam gravia cor mala, & diuturna ferre posse, incredibile priscis Auctoribus videbatur, quanquam Plinius (2) rem multo magis quam Aristoteles (3), exaggeravit scribendo, sicut alibi (4) memoratum est, *læsum cor mortem illico afferre*. Nam Aristoteles, etsi *in nulla hostia cor ita affectum visum adhuc esse*, dixerat, *ut in cæteris visceribus cernitur*; tamen vitiatis nonnunquam iis Partibus quæ sunt maxime cordi annexæ, non negavit, *qua morbo, vitiisque ejusmodi pereunt animalia, iis dissectis, affectus morbosos in corde conspici*: quos, puto, non credidit, sic conspicuos fieri puncto temporis. Nec vero Aretæus (5), neque Galenus (6) ab omni cordis læsione illico vitam eripi, docuerunt; cum diserte hic scripserit, quibus cordis vulnus ad ventriculum usque non pervenit, ex iis *aliquos non solum ea die qua vulnerati fuerunt, sed sequenti quoque nocte vivere potuisse*; alter autem, si aphthæ e faucibus intra adyta thoracis descendant, non continuo, sed *illo tantum eodem die strangulare*. Idem tamen cor, dixit, *neque ulcera, neque saniosos humores sustinere*, & Galenus ab inflammatione, aut erysipelate, *dum fieri incipit, illico antequam augeantur hujusmodi affectus, animal corrumpi*: itaque, sicut antea scripserat (7), *impossibile esse, ut abscessum cor sustineat*. In eandemque sententiam ire his minores Medici perrexerunt, priorum, atque adeo vetustissimi Scriptoris librorum de Morbis (8), qui *nullum morbum in corde oboriri*, tradiderat, auctoritatem secuti, nemo sui culpa, sed omnes temporis, donec longe aliud docere cœpit dissectio cadaverum, non bestiarum, sed hominum, ut quos multiplex intemperantiæ genus, præsertim vero curæ, animique affectiones gravissimæ, & longæ non raro cordis, & annexorum vasorum morbis obnoxios faciunt. Aut prima, quantum meminisse nunc possum, aut inter primas Benivenii (9) Observatio fuit circa initium sæculi XVI. qui in fure, suspendio necato, *abscessum* offendit *in sinistro cordis ventre pituita redundantem*. Observationem hanc non ita multis post annis excepit altera Medicorum Viennensium, a quibus auditam Matthias Cornax vulgavit multo postea in Explicatione addita Historiæ suæ (10): quæ Observatio in Sepulchreto prima est Sectionis hujus, exhibetque *plusquam mediam partem cordis saniosam & putredine absumptam*, ex parietum videlicet, ut ego intelligo, crassitudine. Paucioribus interjectis annis, tertiam addidit Nicolaus Massa (11), cujus summam habes in Scholio ad Viennensem Observationem, quantum memoria tulit Cornacis, nam Massa; ut alia prætercam; vidit in ventriculo dextero *apostema notabile* interius, auriculam autem sinistram,

(1) In Bartholini Act. Med. Hafn. Vol. 1. Obs. 89.
(2) Nat. Hist. l. 11. c. 37.
(3) De Part. Animal. l. 3. c. 4.
(4) Epist. 21. n. 5.
(5) De Caus. Acut. Morb. l. 1. c. 9.
(6) De Loc. aff. l. 5. c. 2.
(7) Ibid. l. 1. c. 5.
(8) L 4. n. 13.
(9) De abdit. morb. caus. c. 89.
(10) Gest. in utero fœt. mort. c. 3.
(11) Lib. Introduct. Anat. c. 28.

quæ parvissima erat, ulceratam totam exterius cum sanie manifesta; sed ulcus multo majus, *quam sit dimidia pars corticis unius ovi gallinacei*, non in corde vidit, sed *in substantia pulmonis in parte sinistra.* Quam Cornacis hallucinationem, quamvis in Sepulchreto auctam, ubi scriptum est *magnitudine ovi gallinacei*, hic libenter præteriissem, nisi, uti mox videbis, necessario mihi fuisset commemoranda hic servaturo quod promisi Litteris superioribus (1), nimirum ut quærerem, num semper cum ulceribus cordis sint & animi defectiones, & pulsuum intermissiones conjunctæ.

20. Cum enim Benivenii Observatio, nec paucæ ex iis multis quæ illam sunt postea consecutæ, aut prorsus, aut magis quam vellem, jejunæ sint quod ad ea attinet quæ præcesserant, memoranda, ut tanto pluris faciendæ sint duæ illæ proximæ, Viennensium, & Massæ, quorum illi ante lethalem syncopem multa & crebra eo anno prægressa docent animi deliquia, hic vero in mortuo alioquin ex vulnerati capitis in cerebro, & cerebello apostematibus, nihil signorum præfuisse quæ ad cor attinerent, indicare videtur; facile intelligis, mihi esse considerandum, an Cornacem sequi debeam credentem ideo in hoc Massæ ægro non fuisse deliquia, quod cordis affectio recentior esset. Sequor autem eo libentius, cum pus animadverto, non modo in corde, sed in pulmone etiam fuisse, scilicet utroque facile traslatum ex capite, sub extremo illo tempore cum homo, hemiplecticus, & mente alienata, moribundo similis jacere potuit. Neque enim in jecur semper ex vulnerato capite saniem transvehi, sed in viscera etiam alia, Medicus, & Chirurgus Experientissimus deprehendit Molinellius (2): & quanquam huic contigit sic observare, ut ea viscera *nunquam non ex iis essent, quæ abdomine continentur*; nihil tamen repugnare, video, quo minus aliquando ea quoque sint quæ thorace abduntur (3): neque aliter explicari facile posse, quæ Massa in pulmone, & corde hujus hominis invenit, quem ante vulnus *cognoverat sanum*, & *nunquam conquestum de aliquo dolore, neque tussientem postquam vulneratus in lectulo manebat, &c.* Huc addere fortasse possem illam saniem, quam colore eodem quo ex gravissimo capitis, & cerebri vulnere, ex ulceribus pariter stillantem, in brachio, & femore interea reseratis, Vir Cl. vidit Daniel Hoffmannus (4), ut minime dubitaret, quin illa a capite in omne corpus ferretur. Sed mihi satis est, Magnum quoque Archiatrum Senacium (5), quem hæc præsertim recognoscens, sæpius lego, haud aliter ac a me factum est, Massæ Observationem explicare maluisse. Hac ergo seposita, cæteras attendamus. Igitur in Sectione hac Sepulchreti X. quinque omnino sunt in quibus cordis legitur exulceratio, videlicet I. ut diximus, II. VIII. X. & quæ in Additamentis est II. In Sectione autem IX. duæ, haud amplius, nimirum XI. & XLII. Omnes perlege. In his duabus pulsuum quidem intermissionem reperies; sed non deliquia. In illis contra, hæc fere invenies; sed non pulsuum intermissionem. Nulla igitur est ex his omnibus, quæ utraque habeat. Nam etsi VIII. illa Sectionis X. hunc præfert titulum: *Leipothymia exulcerationem cordis sequuta*; re tamen vera, si non ibi modo, aut Sectione IX. sub num. XLII, est enim eadem; sed V. præsertim Sectione, ubi sub num. XXI. fusius ex Riverio auctore describitur, perattente inspiciatur; tantum abest, ut ulla inveniatur defectio animi quæ mortem præcesserit; ipsam pulsuum intermissionem multis ante mortem diebus jam *desiisse* intelligemus. Sic etiam, si forte dubitas, in XI. Observatione IX. Sectionis aliquid deesse quod attineat ad deliquia; eandem quære ubi plenius proposita est, sub num. XXVII.

(1) n. 22.

(2) De Bonon. Sc. Acad. Comment. Tom. 2. P. 1. ubi Medica.

(3) Quin de his rebus Vid. quæ fusius scribuntur, Epist. 51. n. 21. & seqq.

(4) Act. N. C. Tom. 5. Obs. 54.

(5) Traité du cœur, l. 4. ch. 7. n. 2.

Sectionis I. spondeo; fore, non modo ut nihil de iis reperias; sed cum Riverio, a quo diligenter, ut prior illa, tradita est, fortasse putes, simul cum exulceratione cordis dexteræ etiam ejus auriculæ dilatationem *causam fuisse tantæ pulsus inæqualitatis, & intermissionis.* Et quoniam supra (1) animadvertimus, quandam Sectionis X. Observationem, quæ sub num. XIII. §. 2. iterumque sub num. XVIII. §. 4. proponitur, si alibi (2) ubi tota perlegi potest, inspiciatur, cor in parte *exesum* & *marcidum* exhibere; ne forte putes, ibi saltem præter animi defectiones, intermittentes pulsus commemorari; pro certo habe, ne ibi quidem de his quidquam esse te reperturum.

21. Sed num aliæ, inquis, præter istas in Sepulchreto non producuntur, aut indicantur exulcerati cordis Observationes? In Sectionibus quidem his duabus IX. & X. aliæ præterea non producuntur; nisi forte ex IX. attinere huc velis XXIII. in qua cordis membrana *erosa excoriataque* memoratur: quæ a me Observatio consulto prætermissa est cum quia cor ipsum erat illæsum, tum præsertim quia nulla diserte quæ conjuncta essent mala commemorantur, aut siquod designari videtur, id ad pulsuum frequentiam spectat, non intermissionem. Sed in Scholiis quibusdam Sectionis X. Observationes quidem indicantur nonnullæ, ut sub num. II. tum in ea Sectione, tum in ejus Additamentis videbis. Verum primæ, quæ Tulpii sunt, ut cum ipsius conferas libro, deliquia habent; non pulsus intermissiones: alteræ, quæ ad Cabrolium auctorem spectant, ne ea quidem, sed hoc tantum: *ne quis hinc iis mortem allatam arbitretur; ambo laqueo vitam finiere.* Quod si illius etiam mirificæ Observationis ratio habenda est, quæ ante has indicatur, Bernardini Telesii, quanquam in ea non de erosione, sed de hectica ariditate consumpti cordis, & salva *ejus tantum tunica*, prorsus deleti mentio fit, id est, ut ego intelligo, non secus atque in quodam phthisico invenit Peyerus (3), *adeo extenuati, ut sinister ejus thalamus vix mediocre corium, dexter vero simplicem tunicam parietum crassitie æquaret*; certe nihil aliud leges apud Telesium, nisi eum virum *diuturno morbo* fuisse *absumptum*: quæres autem in citato ejus *rer. nat. l. 5. c.* autem 24; non 28. apud Meekrenium ipsum indicato, historiam hanc, nisi ea qua dixi, ratione explices, incredibilem: & si in ea pro *cordis tunica* tibi quoque ut Meekrenio, pericardium intelligendum videatur, cor ipsum, ut in hecticis non rarissime accidit, cum pericardio connatum intelliges: quanquam autem vel minus credibilis videtur, quippe in sano, repente mortuo, Observatio altera (4) *pericardii, continentis membranam cordis, parenchymatis penitus consumti loco, sanguine nigricante repletam*; quidquid tamen veri habeat; haud alia, opinor, quam prima illa ratione explicabitur. Sed præter Sectiones istas duas IX. & X. in quibus hactenus perquisivimus, alias esse quæ Observationes alias proferant ulcerati cordis, minime dubito, & ex parte scio. In quibus tamen cave numeres quæ libro I. Sect. II. producitur sud num. IX. Fucum enim Blancardus fecit Boneto, ipsum pro Observationis Auctore in Scholio habenti. Eadem est enim re, non verbis, ac altera de duabus quæ supra (5) a nobis, & a Boneto jure meritoque tributa Riverio est, ex quo primam quoque tacite sumptam Blancardus (6) proposuit. Sed cum illa insuper quam post Riverianas consideravimus, haud aliter egit: ut valde suspicer, non uno loco & Boneto, & plerisque aliis, & mihi fortasse imposuisse. Itaque homine, ut veteris Poetæ (7) verbo utar, versutiloquo dimisso, certiores Auctores quæramus.

22. Est igitur in Sepulchreti libro II. Sectione I. Observatio LXXXVI. quæ

(1) n. 14.
(2) Sect. 4. Obs. 4. l. 2.
(3) Method. Hist. Anat. c. 6. in Schol.
(4) Eph. N. C. Dec. 1. A. 6. Obs. 25. & in Sepulchr. l. 2. S. 11. Obs. 21.
(5) n. 20.
(6) Anat. Pract. Obs. 40.
(7) Apud Cicer. de Orat. l. 3.

ſupra (1) commemorata eſt, Olai Borrichii in eo cui cordis exterior caro *profunde exeſa, in lacinias & villos carneos putreſcentes abierat.* Haud ita abſimilia obſervaſſe poſtea Peyerum (2), video, & Græetzium (3), qui ab ſe conſpecta non ineleganti Icone repræſentavit. Sed hic ſtrictim ſignificans quæ præceſſerant, *ſymptomata*, inquit, *hydropem thoracis innuentia*, *diu vexaverant.* Peyerus non plura indicavit, quam *adoleſcentem phthiſicum* fuiſſe, *& hydropicum.* Borrichius autem cum multo plura ſingillatim, & diſtincte proferat, nihil de animi deliquiis, nihil de intermittente pulſu attingit. Quod nec Bonetus ipſe facit, cum cætera enumeret Obſervatione CXXIV. quæ videtur huc attinere propter cordis auriculam dexteram *pure refertam*, *quod e ventriculis manabat.* Minus id miror Sectione VI. Obſervatione XV. & Sectione VII. Obſervatione CIX. §. 1. & 2. Nam Rota, Fernelius, Trincavellius etſi antiqua hi cordis ulcera, ille *majorem* ipſius *partem*; quod ſic accipies, ut in Viennenſi illa hiſtoria ſupra (4) declaratum eſt; *exeſam* propoſuere; tamen ut caſus memorabant, non deſcribebant, alius empyema ægri diuturnum, alius conſumptionem paulatim factam, alius morbum longum, nec plura, indicarunt: quanquam ſi pulſus intermiſiſſent, aut animus deficere conſueſſet, credibile eſt, eorum aliquem id verbo ſaltem fuiſſe ſignificaturum. Quod vel magis de Marchetto noſtro credo, non *Dominico*, ſed Petro Equite, ejus Parente; nam Dominicus, etſi ejus *Opera Chirurgica* a magno Scriptore laudari, video, & fuit ſane Medicus, & Chirurgus nobiliſſimus, nihil tamen niſi *Anatomiam* edidit ſuam. Itaque Petri ſunt *Obſervationes Medico-Chirurgicæ*, quarum illa eſt XLVI. quæ ulcus proponit ad ſiniſtram uſque cordis caveam perveniens, & modo indicatis Fernelii, & Trincavellii Obſervationibus continuo ſubjicitur §. 3. ſed aliter atque ab Auctore ſcripta eſt. Qui cum præter maciem, *febrim* quoque, & *virium imbecillitatem* enumeraſſet, ut rationem redderet, cur fiſtuloſi illius ulceris, ſterni vulnus ſecuti, *nulla ſpe ſalutis* tentaretur curatio; non videtur deliquia, & pulſus intermiſſionem, ſi fuiſſent, prætermiſſurus. Nec dubito, quin Hollerius quoque, ſi illa Archidiaconum vexaſſent, qui *abſceſſum in cordis ſubſtantia* habebat, & mulierem, quæ *multos*, ſic utrumque fuiſſet in Scholiis ad ſuum caput *de Syncope* commemoraturus, ut ad proximum memoraverat caput (5) *de cordis palpitatione*, quæ illos afflixerat: & Bonetus pariter quod ad Archidiaconum illum ſpectat, ad VIII. quæ de eadem Palpitatione eſt, Sectionem retulit §. 2. Obſervationis VIII. etſi neſcio, cur Foreſtum potius, quaſi Auctorem, laudaverit, quam Hollerium, ex quo nominatim id Foreſtus, & plura alia quæ ſequuntur, deſcripſit. Cæterum quod in ejuſdem Obſervationis §. 1. de cordis ulcere in fœmina ita ſcriptum eſt, ut de hac illud tantum ſciamus, quod ob ſcabiem ad thermas miſſa, inde hydropica redierit, non hic magis utile eſt nobis, quam quod de corde eroſo in quodam ob diuturnum uſum acidularum vitriolatarum, Obſervatione pariter VIII. legimus Sect. XII. libri IV. Sed contra, perutiles ſunt quæ Sectione eadem leguntur inter poſthumas Obſervationes Jo. Bapt. Fantoni, XVI. & XXVIII. Neque enim ſunt ita jejunæ; ſed quæ ægros male habuerant, diſerte utraque, & præſertim prima, nos docent. Cum igitur cor alteri eſſet *exterius purulentum*, id eſt, ut Cl. Fantoni Filius poſtea edidit, *corruptum*, alteri *abſceſſu* in eo *jam deſrupto alteratum*; in neutro tamen defeciſſe animus dicitur, aut pulſus intermiſiſſe.

23. Atque hæ ſunt Obſervationes ulcerum, aut abſceſſus in corde aperti, in quas mihi hactenus contigit, ut, Sepulchretum verſans, inciderem, vel potius quas in eo, aliiſve libris memini legiſſe; neque enim omnes vidiſſe me,

(1) n. 18.
(2) In Schol. ſupra cit. ad n. 21.
(3) Diſput. de Hydr. Pericard. §. 3.
(4) n. 19.
(5) 29. libri 2. de Morb. Intern.

puto, aut quas viderim, meminiſſe. Et ſane hæc relegenti ſuccurrit Lanciſii locus (1), ſcribentis, cordis ſuperficiem exeſam atque exulceratam ſe *bis aut ter* deprehendiſſe: *ſigna vero hujus affectionis communia fere eſſe cum indiciis, quæ præcordiorum aneuryſmata comitantur.* Sed neque id mirum, quia ipſe quidem invenit *plerumque* cum his complicatam: neque inter ſigna eorum aneuryſmatum neceſſario illa duo eſſe, de quibus hic quærimus, ex tot, alias ad te miſſis, aneuryſmatum præcordiorum facile hiſtoriis intelligis. Videri etiam poſſent Meekrenii caput XXXV. (2) perlegentibus plures aliæ extare ulcerum cordis Obſervationes: & fortaſſe extant. Attamen ex iis quas profert, aut indicat, alias, ſi diligenter contuleris, ex illis eſſe, comperies, quæ jam a nobis ſunt perpenſæ, aliarum autem pleraſque in iis non invenies quos ipſe quidem deſignat, ſcriptorum locis; nonnullas etiam longe aliter habere, cognoſces, ac ipſe videtur indicare. Neque inter narrandam Obſervationem ſuam, cujus poſtremam partem haud facile eſt intelligere, *huic*, inquit, *exemplum ſimile*, id eſt cordis ulceris cum crebra animi defectione, *in diſcipulo ſuo Romæ a ſe diſſecto obſervaſſe ſe ſcribit Reald. Columb. de re anat. lib. 15.* Columbus autem eum diſcipulum refert quidem, *ſubinde in Syncopen incidiſſe*; verum non ulcus in eo fuiſſe, ſed *pericardium defuiſſe.* Quorum autem *in corde ulcera*, *abſceſſumve* conſpexit, in quibus affectionibus, dum viverent, obnoxii eſſent, non dicit. Unus ſupereſt, quo, cum hæc antea ad te ſcripſimus, carebamus, Eximius Auctor, Senacius. Is eo capite (3), quod de Inflammationibus, Abſceſſibus, & Ulceribus Cordis inſcripſit, tot vitiati cordis Obſervationes commemoravit, ut ſi illas ſingulas, quod faciendi nobis in præſentia tempus deeſt, cum his contuleris, quas ſupra indicavimus, fieri non poſſit, quin præter has, reperias alias a Viro Eruditiſſimo animadverſas, certe autem quaſdam Lutetiæ Pariſiorum habitas, illamque præſertim in fœmina, quam ſicuti ipſe ægrotantem viderat, utinam cum mortua diſſecaretur, videre quoque potuiſſet. Tu igitur quotcunque invenies a nobis minime perpenſas, in iis ſaltem attendas, an ſint ambo illa ſigna de quibus querimus, adnotata. Etſi enim Senacius ipſe (4) diſerte negat, ex cordis ulceribus neceſſario ſequi pulſus inæqualitatem; cum tamen (5) hanc, & crebra deliquia inter ea commemoret ſigna quæ *ordinario* illa ulcera comittantur; videndum eſt tibi, de utroque ſimul; an potius, ut credimus, de ſigno ſaltem alterutro ſit intelligendus: nihil autem eſt unde melius cognoſcere id poſſis, quam Obſervationes illæ quæ apud ipſum pæculiariter tibi reſtant conſiderandæ.

24. Quod ſi forte interim quæris, ex cordis eroſione quid Valſalvæ, Albertino, aut mihi adnotare contigerit, Epiſtolas potes ad te meas XVI. num. 17. & 43. & XXIV. num. 18. relegere. Nihil de pulſuum intermiſſione reperies, nihil de animi defectionibus, ſi leves quaſdam excipias, ab Albertino animadverſas. At leves, inquis, illæ erant eroſiones, & ſuperficie tenus. Fateor; ſed erant veræ, & ibi erant, ubi majorem cordi moleſtiam creari, ſupra (6) indicatum eſt. Veras autem fuiſſe, dixi, ne forte inter eas referres, in quibus videtur extima cordis facies eroſa, nec tamen eſt: cujus videlicet falſæ eroſionis exemplum Epiſtola propoſitum XXI. (7), & unde ea fiat, & qua ratione internoſcatur, tametſi preſſius, oſtenſum eſt. Scilicet ex pericardii humore, præter naturam ſe habente aliquando concretiones quædam cordi adhærent, quæ ſua inæqualitate, & colore eroſionem mentiuntur. Earum non ignaris proclive eſt fallaciam

(1) De Mot. Cord. 23. in Schol.
(2) Obſ. Med. Chirurg.
(3) Traité du cœur, l. 4. c. 7.
(4) Ibid. n. 1. in fin.
(5) n. 3.
(6) n. 18.
(7) n. 2.

vitare,

vitare, iis detractis, & subjectæ cordis membranæ integritate detecta. Itaque in iis Borrichii, Peyeri, & Grætzii quas supra (1) indicavimus, Observationibus noli id facile suspicari, cum membranam illam quærentes, *absumptam*, *alicubi* revera *corrosam*, & cor ea *privum* invenerint. Valsalvæ autem, & Albertino haud erant ejusmodi concretiones ignotæ. Eæ alias alia mentiuntur, in his pinguedinem, & villos, pilosque, uti superioribus Litteris (2) scripsimus. Itaque assensionem sustinuimus, cum aliquando audiremus, in quodam cui permolesti fuerant cordis angores, præter pericardium flavissima aqua plenum, omnem cordis pinguedinem hic illic repertam esse quasi a muribus exesam. Nobis enim antea se se obtulerat ejusdemodi species in vetulo milite, de quo alias (3) ad te scribemus, nec passi eramus ut imponeret: quod neque Cl. Schreiberus est passus, cum postquam in Observatione, quam alias (4) retulimus, diserte admonuerat, exterius cordi undique adhærentes *villos magnos*, *longos*, *latosque*, *quasi carnis fungosæ teneræ .... e sero sanguinis formari intra pericardium stagnante*, imagines addidit villosorum cordium accuratissime expressas, quas si quis inspiciat rerum ignarus, continuo deceptus minime dubitet, quin corda repræsentent, quorum pinguedo, & reliqua superficies passim fuerint corrosionibus profundius exæsæ. Num vero sepulchreti libro II. Sect. II. Obs. III. extima cordis facies, quæ describitur *lanuginoso panno omnino similis*, *aut intimæ ruminantium animalium ventriculi tunicæ*, appareret *quasi corrosa* ob concretiones, villos mentientes, a sero depositas quo pericardium valde tumebat, an *procul dubio ab* ejusdem *seri acrimonia* revera esset cum *exstima cordis substantia*, ut in Scholio dicitur, omnino corrosa, in medio relinquo, sicut in Observatione quoque Laubii (5), an revera cordis facies exesa fuerit: etsi enim pericardium *ultra libram j. sanguinis atri congrumati* continebat; hic tamen aliunde quam a cordis facie destillasse poterat, & Laubius ipse, hæsitanti similis, rem ita proponit: sanguine illo *ope spongiæ abstersо*, *cordis substantia lamellis quasi obsita & exesa oculis se sistebat.* Verum si reapse cordis substantia in utraque Observatione corrosa, & exesa fuit; dubitans enim utramque superius præterii; animadvertas velim, inter ea quæ ægrotantes patiebantur, nullum de pulsuum intermissione, nullum de animi defectione verbum legi. Quarum cum tot historiis sæpe neutra, nunquam utraque, haud raro alterutra dumtaxat fuerit; quid in proposita quæstione (6) existimandum sit, per te vides.

25. Quod si in apertis abscessibus, & ulceribus res ita se habet; num forte aliter in conclusis se habebit? Quid præcessisset, cum *tumores duros in sinistro cordis ventriculo* vel *ad ovi magnitudinem*, ut in Cardinali Gambara invenit, reticet, ut sæpius solet, Columbus (7): nec quod ad thoracis incommoda attineat, quidquam indicat Hildanus (8) in adolescente, qui *in cordis acumine tuberculum habuit album ad nucis avellanæ magnitudinem*: neque; ut ad sepulchretum redeam; aliud, quam hydropem, Rhodius (9) in viro cui *folliculus* inerat in *dextra cordis auricula*, aut quam maciem Bartholinus (10) in bove, cui *abscessus pomi magnitudine* intra duos folliculos serum continens, dextero ventriculo adhærebat, aut quam *spirandi difficultatem cum febre* Gantius (11) in quodam, cui in basi cordis *crescentiæ* erant *plurimæ*, in his una *ovo columbino par*, omnes materia molli infarctæ. Me vero; ut alios sciens omittam; cum tuberculum offendi in corde

(1) n. 22.
(2) n. 4.
(3) Epist. 43. n. 17.
(4) Epist. 16. n. 46.
(5) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 15.
(6) n. 19. in fin.
(7) De Re Anat. l. 15.
(8) Cent. 1. Obs. 51.
(9) L. 3. S. 21. Obs. 3. §. 18.
(10) L. 2. S. 7. Obs. 112.
(11) Ibid. S. 1. in Additam. Obs. 2.

Senis innatum, & certiorem factum esse, nosti (1), neque intermissiones pulsuum, neque defectiones animi, neque cordis palpitationes, neque omnino quidquam præcessisse unde id tuberculum indicaretur. Quo minus mirari oportet, siquando repentinæ mortes illos occupant, qui nullo de incommodo querebantur, cum pars ad vivendum adeo necessaria, cur possit interdum, nullis peculiaribus comitantibus incommodis, ejusmodi vitio laborare, cujus incremento parietibus illius perforatis, simul cum sanguine vita amittatur. Quibus de mortibus proximas Litteras expecta, & Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXVI.

Verba fiunt de Morte Repentina ex vitio vasorum sanguiferorum quæ sunt potissimum in thorace.

SUbitas Mortes, quamvis fræquentiores factæ hoc sæculo videantur, tamen etiam antea in Italia, aliisque regionibus, variis subinde temporibus non infrequentes fuisse, aliis ad te Litteris (2) demonstravimus. Confirmabit id; ut Plinium (3) omittamus, qui esse *frequentes*, scripsit, & cum plures ipse memoraret, vel *plurimas prodidisse Verrium*, docuit; id, inquam, recentioribus exemplis confirmabit Sectio XI. Sepulchreti, inscripta *de Morte repentina*, ibi præsertim ubi aut Bartholinum (4) leges scribentem, *A. 1652. initio Februarii mensis, ob inconstantem aeris intemperiem, multos in urbe* Hafnia, *inopinata morte subito extinctos*, aut Panarolum (5) docentem, *præcipiti & repentina morte* A. 1651. *brevi temporis spatio unum post alium* Romæ *occubuisse*. Huc Lancisium (6) adde, qui idem sub Alexandro VII. id est annis post paucis, ibidem accidisse, ostendit, & in Hetruria, ut arbitror, circa idem tempus, antea autem, nempe circa initium præteriti sæculi & Romæ, & Venetiis, & in aliis quoque Civitatibus.

2. Sed quandocunque, & ubicunque ejusmodi contigerint mortes, causam aut in cerebro, & nervis, aut in pulmonibus, & arteria Aspera, aut denique in corde, & sanguiferis vasis ab Anatomicis esse quærendam, neque ego dubito, & idem Lancisius in ægregiis libris, quos *de Subitaneis* edidit *Mortibus* (7), satis præmonstravit. Cum igitur ea sit a me causa in duobus primis ipsius sedis generibus antea quæsita, cum Epistolas ad te scriberem de Apoplexia, & de Suffocatione; reliquum nunc erit, ut in tertio quæram, id est in corde, vasisque sanguiferis, quæ thorace potissimum continentur. Nolo enim iterum, quod sæpe fieri video in Sectione hac Sepulchreti, de Apoplecticis, aut de Suffocatis verba facere, nec de iis qui ob læsum aliquod ventris viscus repentinam mortem obiere, antea scribere, quam incipiam de Ventre: quanquam ejusmodi mortis proxima causa non in viscere illo vitiato, sed fere per nervos, aut sanguifera vasa in cerebro, & corde est. Scilicet in viscere illo ventris, aut nervi sic irritantur, ut cordis musculum, meningesve cerebri vehementius convellant, aut vasa ita eroduntur, ut sanguine effuso, repente justa hujus copia

(1) Epist. 21. n. 4.
(2) Epist. 2. n. 2. & seqq.
(3) Nat Hist. l. 7. c. 53.
(4) Obs. 24.
(5) Obs. 9.
(6) De Subit. Mort. l. 2. c. 3. n. 7.
(7) L. 1. c. 5. n. 4. & c. 9. & seqq.

cor, & cerebrum deficiat. Sed nos in loco de his videbimus. Nunc quæ Valsalvæ, & nobis in corde, & proximis dumtaxat vasis se causæ obtulerint subitæ mortis, scribemus. Nomine autem subitæ mortis eam hic accipimus, quæ, sive ejus præsensio fuerit, sive non fuerit, celerrime hominem rapit præter ipsius, aliorumve eo quidem tempore expectationem. Cujusmodi mortis ex vitio aut cordis, aut proximorum vasorum exempla occasionem habuimus proponendi Epistola XVII. (1), XVIII. (2), XXI. (3), XXIV. (4), & XXV. (5). Jam vero eorum quæ restant, pleraque accipe: & primum ex Valsalva hæc tria, quæ ad vasa attinent: nam quæ ad cor spectant, in proximas Litteras rejiciemus.

3. VIR annos quinquaginta natus, qui alias sanguinem, sed paucam, exspuerat, anhelare quoque interdum solitus, dum malleo ambabus manibus arrepto, diutius, magnaque cum vi nescio quid percutit, repente cadit, & uno, aut altero verbo auxilium implorat. Mox loquela amissa, anhelans, intra horæ dimidium pallente facie moritur. THORACIS sinistrum cavum invenitur sanguine omnino plenum, cujus magna pars concreverat. Eruperat hic ex erosa arteria Magna, ubi descensura ad vertebras se inflectit. Ibi enim in aneurysma dilatata, respondentes vertebras excavaverat, & qua hæ excavatæ erant, ibi absumpta arteria videbatur.

4. Quam cavere debeant conatum quemlibet ii quibus dilata arteria est, hic etiam casus ostendit. Conatum enim auctus consequitur sanguinis impetus, quo extenuatæ, aut ex parte erosæ arteriarum tunicæ perrumpuntur. Quod etsi multis illorum per se accidit, velut ei de quo protinus scribemus, Juveni; tamen & multis non accidit: cavendum autem est omnibus, ne sibi ipsi mortem accelerent, quæ per se tardius esset ventura.

5. JUVENIS annorum circiter viginti septem multum jam tempus tumore quodam pulsante in pectoris parte dextera inter costam tertiam, & quartam affligebatur, quo in tumore, dum ab uno se in alterum convertebat latus, fluctuantem materiam, eique motui obsecundantem sentiebat. Anhelatione interdum correptus fuerat: quæ tamen brevi post sectam venam remittebat. Dum Sacris interest, ex improviso cadit, facie pallet, vix loquitur, cito moritur. IN THORACE aneurysma conspectum est magnum. Nam qua Carotides arteriæ erumpunt, incipiens, & ad sternum se extendens, cui tam valide adhærebat, ut separari sine laceratione non posset, sub clavicula etiam dextera ad tertiam, & quartam costam se producebat, quarum interiorem faciem excavaverat, asperamque & inæqualem reddiderat. Denique intra pericardium perveniebat, ubi perruptum, sanguine omne hujus cavum impleverat. Nulla in corde polyposa concretio fuit.

6. Sed etiam sine aneurysmate interdum eroditur, effunditque sanguinem arteria Magna, quod proxima perbrevis docet historia.

7. QUIDAM extremo Junio A. 1689. improvisa morte sublatus est. CADAVERIS secandi venia a consanguineis vix impetrata, Magna arteria inventa est rupta qua proxima est cordi, pericardium autem inde plenum omnino sanguinis coagulati.

8. Noli mirari quod ad hasce Observationes vix quidquam, aut nihil adnotem. Namque ubi de Aneurysmatibus scripsi, satis multa interjeci quæ huc conveniant, & hæ Observationes pleraque habent per se clara, & præter has, bene multæ mihi, nec ita breves, sunt, quas his subjiciam. Quæ ut respon-

(1) n. 10. & 17.
(2) n. 2. 8. 14. & 25.
(3) n. 47.
(4) n. 13.
(5) n. 2. 10. & 12.

deant quo ad ejus fieri poteſt, propoſitis Valſalvæ Obſervationibus, ab Aortæ aneuryſmatibus initium capiam.

9. Vir ludo pilæ ligneæ, & meri abuſui nimis deditus, ex utroque in dolorem incidit brachii dexteri, mox & ſiniſtri, cum febre conjunctum. Apparuit deinde ad ſterni ſupremam partem tumor, furunculi inſtar majoris: qua ſpecie decepti vulgares quidam Chirurgi, pulſatione aut minime animadverſa, aut neglecta, ea quæ ad ſuppurationem perducere vehementius ſolent, impoſuerunt. Cum tumor increſceret, alii mollientia adhibuerunt, unde is imminui viſus eſt, delinitis videlicet, laxatiſque fibris, quas medicamenta illa priora irritaverant. Verum cum ea res ad integumenta communia potius, quam ad propria tumoris attineret; cito hic non modo priſtinam illam magnitudinem rurſus, ſed vel majorem in dies oſtendit. Itaque cum in Bononienſe Incurabilium Noſocomium anno, opinor, 1704. exceptus eſt æger, cydonium mediocri æquabat malum, & quod multo pejus erat, exſudare ſanguinem quodam loco incipiebat, ut propius nihil factum ſit, quam ut cutem, ibi ad ſummam tenuitatem redactam, ipſe, inſtantis jam periculi ignarus, diſrumperet, dum oſtendendi ſui morbi cauſa ſplenia detrahere cœpiſſet. Quod, re ſtatim animadverſa, perficere prohibitus eſt, & quieſcere juſſus, & de proximo inevitabili e mortali hac vita diſceſſu pie ſerioque cogitare. Qui poſtridie contigit ex prænunciata, ſed non tam cito ab ægro expectata, immani ſanguinis profuſione. Ea tamen animi præſentia fuit, ut ſtatim ac prodire ſanguinem ſenſit, ſimul Deo ſe commendaverit, ſimul pelvim quæ ad lectulum erat, ſuis ipſe manibus cœperit, & quaſi alterius excipiens ſanguinem, tumori hianti ſubjecerit, dum continuo ex proximo miniſtri accurrerent, quorum mox inter manus defecit. Cadaver, antequam diſſecarem, inſpiciens, nullum amplius tumorem conſpexi, quippe qui, effuſo ſanguine, quo extrorſum attollebatur, ſubſederat. Pertuſa ibi erat cutis, & quæ cuti ſubſunt amplo foramine, duos ſimul digitos admittente. Adipoſa thoracis membrana inter diſſecandum, aquam emittebat, qua & veſiculæ quædam turgebant, hic illic ex ſumma cute in pedibus & cruribus prominentes. In thoracis etiam utroque cavo aqua erat plurima, eaque ſubflava. Magnum autem erat aneuryſma, in quod anterior paries, arcus ipſius Aortæ ſe expandens, ſummum os ſterni, huicque inſidentia clavicularum extrema, & coſtas proximas partim abſumpſerat, partim inducta carie vitiaverat. Qua autem oſſa abſumpta fuerant, aut carie infecta, ibi nihil omnino ſupererat de arteriæ tunicis: quibus alibi ſubſtantia undique intus adhærebat craſſa, exſuccam, & luridam carnem referens, punctis quibuſdam albicantibus diſtinctam, quam facile divideres in plures quaſi membranas, alias aliis impoſitas, natura ab iis quibus adhærebant, tunicis prorſus diverſas, quippe evidenter polypoſas. Quibus accurate perſpectis, nihil præterea occurrit adnotatione dignum.

10. Miſerabilis hujus viri exitus illud primum docet, quantopere inter initia curandum ſit omni artis auxilio, ne interna aneuryſmata incrementum capiant: deinde, ſi aut medentium inſcitia, aut ægri inobedientia, aut ipſius morbi vi tantum capiant, ut communibus ſolum protegantur totius corporis integumentis, tum cavendum eſſe, ne ſplenia, jam ſiccata præſertim, cutique adhærentia, temere avellantur: denique, ſi res eo pervenerit, ut jam ruptio cutis immineat, venæ autem ſectio, aut ob ægri conſtitutionem, infirmitatemque, aut ob alia quæ alias (1) attigimus, ſuſpecta ſit; præcogitanda eſſe omnia, per quæ dies ſaltem aliquot vita protrahatur. Scilicet præter ſummam quo ad ejus fieri poſſit, corporis, & animi quietem, ſummamque abſtinentiam, ut ne plus quam vitæ ſervandæ ſatis ſit, idque partite, & ex minime actuoſis, exhibeatur, præter

(1) Epiſt. 17. n. 31. & ſeq.

eum corporis situm quo sanguinis pondus attenuatam cutem non urgeat, & alia ejusdemmodi, excogitandum est aliquod a Chirurgis præsidii genus, ut puta si quadruplicatum ex vesica bubula, aut ex molli aluta splenium imponeretur, cujus splenii oræ omnes per medicamentum quod valentissime id posset, ad proximam cutem, quæ circum tumorem adhuc integra & firma esset, agglutinarentur. Sed tu hæc melius; ipse enim servandi vel ad unam horulam hominis studio abreptus, fortasse ineptio. Fascias autem arctas, & laminas elatere firmatas haud memoro, non tam propter illa quæ de noxis gravissimis, progrediente tempore inde illatis animadvertit Lancisius (1); neque enim hic agitur, utquam diutissime vivat æger, sed ne continuo moriatur; quam propter extenuatam cutem, cui pressio est omnis periculosa. Attamen de tribus ægris, cum hoc quem descripsimus, conferendis, a Wagnero (2), a Lafagio (3), a Lentilio (4) dissectis, videre poteris, quid in ultimo ad profluvium sanguinis retardandum, adhibitum sit; quanquam in secundo dumtaxat, nihil jam nisi attenuata cutis restabat, quæ a sanguine perrumperetur, quamobrem idem qui in nostro, eventus fuit, ut statim ac rumpi tumor cœpit, simul immanis hæmorrhagia, & mors ingruerint. Quod reliquum est; exemplum hoc meum celerrimi obitus ex aneurysmatis ruptione externa, etsi huc minus spectare, fateor, quia repentinum dici non potest quod jam jam instare, & evidens erat, & prædictum fuerat; tamen protuli, ut oculis imaginem quandam subjicerem internæ aneurysmatum ruptionis. Extenuatis enim haud secus ac cutem vidimus, dilatatæ arteriæ tunicis, hiatus fiat, & sanguis profundatur, necesse est; quemadmodum alias (5) in muliere ex nostra Observatione tibi descripsimus, in viro autem nunc describemus ex Observatione quam extremo Novembri A. 1708. ab se habitam, nobiscum Venetias tunc redeuntibus, postridie communicavit Diligentissimus Sanctorinus.

11. JUVENIS robustus, in triremibus vivere assuetus, affectioni obnoxius, quam homines Rei Medicæ rudes Venetiis *flatum* vocitant, & a flatibus esse, credunt, quamvis sæpe sit cum organico quopiam interno vitio conjuncta, a motu paulo violentiore spirandi difficultate corripiebatur. Duo præterea ab illius sociis fuerant animadversa, alterum, a cibo somniculosum præter modum fieri solitum, alterum, sæpe ad lumbos utramque admovere manum consuevisse, & valenter deorsum versus fricare, quasi ibi molestiam aliquam persentiret, quæ iis frictionibus levaretur. Hic cum in domo meretricia ad ignem sederet, inter loquendum repente obiit. CADAVERE inspecto, cujus neque crura, nec venter tumebant, & hoc aperto, depressum apparuit diaphragma. Thoracis cavea dextera ingentem effusi sanguinis copiam habebat. Prodierat hic ex arteria Magna, quæ diaphragmati jam proxima, ibi suum ipsum truncum in aneurysma, pugni magnitudine, dilataverat. Quod polyposis, quasi membranaceis, concretionibus refertum, a dextris quidem erat perruptum; a sinistris autem corpora proximarum vertebrarum læserat adeo, ut magna ossea squama ab ipsis nullo negotio detraheretur. Cæterum nulla in Aorta ossicula. Cor durum valde, & in se contractum.

12. Cor posse convelli, superiore Epistola (6) scriptum est. Cujus rei exemplum habes, ni fallor, in hoc Juvene, sed alii causæ tribuendum. Cæterum quod a cibo hic fieret magis quam alii, somniculosus, & aneurysmati, & distento ventriculo adscribendum videtur, qui etiamsi tunc fundum antrorsum vertat; tamen quanto plus ipse spatii occupat, tanto minus; utcunque abdomen cedat; cæteris ventris visceribus relinquit, ut compressis ibi sanguiferis vasis,

(1) De Aneurysm. Propos. 38.
(2) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. Obs. 179.
(3) Act. Erud. Lips. Suppl. T. 3. S. 9.
(4) Eph. N. C. Cent. 1. Obs. 96.
(5) Epist. 21. n. 47.
(6) n. 13.

ſanguis quo expeditius iter eſt, feratur ad cerebrum. Igitur ſi hinc alii proniores tunc fiunt in ſomnum, multo magis fiebat hic Juvenis, cui propter aneuryſma eo loco ſitum, jam minus facilis erat curſus ſanguinis deorſum. Reliqua proclive eſt explicare, in his aneuryſmatis ruptionem, in ea potiſſimum domo factam, ubi fortaſſe ad ignem non ſedebatur, cum ea contigit. Nimirum a mulierculis, & ab amicis honeſtandæ rei cauſa multa ſæpenumero confinguntur. Vide in alterius Juvenis non diſſimili in loco improviſa morte quid ſuſpicatus ſit Lanciſius (1). Ille quoque *calefaciendi cauſa ad ignem* acceſſiſſe dicebatur. Quid ſi ignis ille erat, de quo Parmeno, ſi probe memini, apud Terentium (2).

Accede ad ignem hunc; jam caleſces plus ſatis.

Sed tamen peccatorum ultor Deus non patitur ſemper, occultari, quomodo in delicto per delictum ipſum pœnas ſumat. Quod ſatis intelligi potuit in eo milite, cujus *mors ſubitanea in æſtu venereo accidens cum horribili clamore, ac jactatione corporis*, narrata eſt a Cl. Viro Chriſtiano Vatero (3), eaque a ſanguinis eruptione in pericardium, facile ex vena aliqua majuſcula (4), ſi revera nulla fuit *ruptura cordis, vel auriculæ.* Sed multo magis intellectum eſt in horrifico illo caſu quem proxima docebit hiſtoria.

13. Meretricula duodetriginta annos nata, macilenta, aliquot jam menſes, & dies præſertim ultimos quindecim de laſſitudine quadam, & faſtidio cibi, & rerum ferme omnium conqueſta, quo minus alimentis cæteris, eo magis vino meraco, cui ſemper nimis dedita fuerat, utebatur. Ad hanc cum quidam ingreſſus eſſet ſcortator, & poſt modicum tempus egreſſus confuſo vultu, & turbato, ipſa vero, duabus, aut tribus interjectis horis, non appareret; vicini, qui hæc animadverterant, introgreſſi, non mortuam modo, ſed & frigidam invenerunt, jacentem in lecto ea corporis figura, ut dubitari non poſſet quo in opere interiiſſet, præſertim cum virile ſemen conſpiceretur quod e locis muliebribus defluebat. Quæſitum eſt ex me, de ejus cadavere numquid vellem genitalia? an cætera etiam viſcera? Utraque reſpondi; non quod in illis, delapſo jam ſemine, peculiare aliquid me viſurum ſperarem, ſed ut quædam, ſæpius obſervata, recognoſcerem; nam in reliquis partibus, & facile, ut tum dixi, in magno quopiam perrupto vaſe conjicere me cauſam repentinæ mortis inventum iri. Tempeſtas erat fervidiſſima, quippe Nonis quinctilibus A. 1725. nec poſtridie mortis licuit, niſi tandem ſub veſperum, cadaver incidere. Itaque mutato conſilio, Mediaviam noſtrum miſi, qui inſpiceret omnia, præcipua vero dumtaxat ad me domum perferenda curaret. Collum ſub ipſo mento livebat, ſine ullo tamen indicio vis extrinſecus illatæ. Livebat quoque nonnihil dorſum. Tenſum erat abdomen, nec ullam oſtendebat notam unde conjiceres, mulierem uterum tuliſſe. Illo diducto, Tenuia inteſtina apparuerunt valde rubentia. Craſſa, præſertim inferiora, recrementis plena, ventriculus permagnus, quamvis inanis propemodum. Serum in ventre erat effuſum ad libram circiter, aquæ non diſſimile turbidæ in qua recens caro lota eſſet, acre autem adeo, ut extremos digitos ſenſu cujuſdam quaſi ardoris afficeret. In Thorace pulmones naturali undique colore, ut ne a tergo quidem nigricarent.

Pericardium vero diſtentum adeo, ut per inflictum vulnuſculum ſerum exſiluerit, ejus ſimile quod in ventre deſcriptum eſt. Multum autem inerat, ſub eoque niger, & firmiſſime concretus ſanguis cordis faciem operiebat. Quod cum vaſis Magnis, & genitalibus poſtridie matutino tempore ad me allatum antequam inciderem, animadverti, neque ipſum, neque Magnæ arteriæ truncum eſſe dila-

(1) De Subit. Mort. Obſ. Phyſ. Anat. 2.
(2) Eunuch. Act. 1. Sc. 2.
(3) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. Obſ. 163.
(4) Vid. infra, n. 26. & 27.

tatum, imo utrumque ſua parvitate mulieris ſtaturæ, quam parvam potius fuiſſe dixerant, reſpondere. Tum eam arteriam ab inferiori extremo, quod ad ſeptum Tranſverſum fuerat, diſſecturus, cum vidiſſem, non multo ſuperius, latus ejus alterum ad tractum quinque aut ſex digitorum tranſverſorum nigricare; id eſſe cognovi a ſanguine in cellulas effuſo extimæ dumtaxat tunicæ; nam cæteræ bene ſe habebant. Vitium autem interius a ſiniſtro arcus Aortæ extremo incipiebat, & inde ad cor uſque pertinens, eo fiebat majus, quo arteria propius ad cor accedebat. Scilicet alibi indicia occurrebant ſubalba futuri oſſis, alibi quædam inchoata quaſi foraminula, ſulci alibi paralleli in longitudinem ducti: ſic paſſim arteriæ illa facies erat inæqualis. Verum ubi ventum erat prope valvulas Semilunares, quæ ſtrigoſæ videbantur, ſemidigiti intervallo ſupra eam quæ tenet poſteriora, erat orificium quod apicem digiti pollicis admiſiſſet, per quod Aorta cum ſubrotundo aneuryſmate communicabat, ſacculi forma ad ipſam appenſi. Superabat is ſacculus nucem juglandem ſuo viridi indutam cortice: atque ita erat a tergo Aortæ collocatus, ut cum ſiniſtrorſum nonnihil vergeret, officiis videretur ſiniſtræ auriculæ, adjective Sinus non obeſſe non potuiſſe. Ruptus autem in ſummo fuerat a ſanguine illinc in pericardium exundante per mediocre foramen, cujus oræ erat nigræ, & dilaceratæ. Sacculi interiorem faciem rubræ pelliculæ conveſtiebant polypoſæ, quas, ut fit in cæpis, facile poſſes in quot liberet dividere. In auriculis autem, & ventriculis cordis neque erat ulla polypoſa concretio, nec ſupererat ſanguinis quidquam. His ita perſpectis, ad uterum, ovaria, & tubas oculos, & cultrum converti. Tubarum altera cum altero ovarii extremo habebat ſuam ultimam partem connatam. Hæc autem erat in utraque prorſus occluſa, ut neque orificium, neque fimbriæ uſquam apparerent. Cum vero ad eam partem eſſet tuba utraque aliquanto latior, quam ſoleat; inciſa exhibuit aliquanto etiam plus, quam ſoleat, humoris illius ſui, qui pro virili ſemine ab nonnullis acceptus eſt; ſed hoc ſpiſſior, & in fine etiam ſubcruentus prodibat. Ovariorum illud cui tubam connatam fuiſſe, dixi, veſiculas continebat plures, & majores. Et cum utrumque ſubrotundius, læve, ſuccoſum, & turgidum eſſet; majus aliquanto erat alterum, quod præter veſiculas ejuſdemmodi, habebat ab una parte ſub ipſa membrana nigrum ſanguinem, & ferme concretum, nec pro ovarii mole paucum. In utero denique nihil fuit adnotatione dignum, niſi quod ejus interior dumtaxat facies ex fuſco rubebat tota ad internos uſque oſculi fines. Hoc anguſtum erat; ſed albo quodam ac craſſiuſculo humore fœdum, qui cum diſſimilis eſſet tum virilis ſeminis, tum ejus muci qui ibi ſecundum naturam deprehendi ſolet, ſuſpicionem injecit fluoris alicujus, quo hæc fæmina laboraſſet.

14. Qui maris ſemen ipſum contendunt in mulieris tubas pervenire, ſimilitudine abrepti, quæ non *bonis* tantum *Medicis*, ut ait Hippocrates (1), ſed & Anatomicis interdum imponit, non illud totum exiſtimaſſent e genitali hujus mulierculæ defluxiſſe. Mihi vero, cui minime propoſitum eſt quod ſummi Anatomici aliquando ſe vidiſſe, teſtantur, ſed quod ſæpius quidam alii ac facilius ſtatuunt, in dubium vocare, ſatis eſt quæ ipſe animadverterim, retuliſſe. Cæterum eorum qui in venere improviſo ſunt mortui cum Donatus (2) multa exempla collegerit, non omnia tamen quæ poterat, commemoravit; quando unus Plinius eo ipſo, quem laudat, loco (3), non duo, ſed quatuor produxit. Inter illa vero, mulieris nullum protulit, ſi eas excipias quas intolerabilis conſtuprantium multitudo interfecit. Neque Schurigius (4) cum omnia undique hujuſmodi mortium exempla colligeret, ullum reperit quod ad fœminas attineret, duobus ex-

(1) Epidem. l. 6. verſ. fin.
(2) De Med. Hiſt. Mirab. l. 4. c. 17.
(3) Nat. Hiſt. l. 7. c. 53.
(4) Spermatolog. c. 5.

ceptis quæ non Medicorum historiæ, sed Inscriptiones quædam suppeditarunt, quæ veræ, an confictæ essent, neque ipse, neque ii ex quibus descripsit, quæsivere. Quamvis autem Valerius Maximus (1) sic mortuos *non libidinis suæ, sed fragilitatis humanæ ratione* dicat; *fine namque vitæ nostræ variis, & occultis causis exposito, interdum immerentia supremi fati titulum occupare, cum magis in tempus mortis incidant, quam ipsam* (malim *ipsa*) *mortem accersant*; tamen dissectio, & ratio quoque satis ostendunt, quantum libido, ad occultas illas causas accedens, mortem acceleret, sanguinem concitando, & occulta aneurysmata, aut infirma etiam intra cranium vascula disrumpendo: quæ absque ea, aut alia simili causa esset, multo diutius durarent, & usque ad senium fortasse, velut in eo contigerat, quem anno ante quam illud scortum, in Gymnasio incidentes, hæc quæ continuo scribentur, observavimus.

15. SENEX pinguis annorum circiter sexaginta repente obierat ex apoplexia, ut credebant qui ipsum noverant tremore laborantem. PERICARDIUM retulerunt; neque enim hoc ego, sed cætera incidi; tanta propemodum sanguinis copia fuisse distentum, quantum vitrea duo vasa, quibus sanguis hic excipi solet e vena exiens, continerent. Cor erat magnum, Aorta autem arteria dilatata supra cor, & in curvatura etiam tota, osseis bracteis, quales passim in arteriis quoque artuum fuerant, interiore facie distinguebatur. Ab eadem facie, non magno supra cor intervallo, foramen digitum admittens, initium sumebat, & obliquo trium ferme digitorum transversorum itinere per tunicas ab imo sursum pergens, in facie demum arteriæ exteriore intra pericardium hiabat. Ea via sanguis in hoc irruperat.

16. Etsi non constat, quo tempore aneurysma inceperit in hoc Sene; credibilius tamen est, ea qua pleraque alia, ætate initium cœpisse. Certe autem ea quæ descripsimus, arteriæ vitia intra breve tempus potuisse fieri non videntur. Similia his sui indicium annis duobus, aut tribus ante obitum præbuerunt in ea muliere, cujus eundem exitum statim proponam.

17. MULIER pingui habitu, annos nata ad quinquaginta, sobria, natura tristis potius, & taciturna, annos jam quatuordecim vidua, nulli obnoxia morbo, nisi quod duobus ultimis, aut tribus annis postquam menstrua desierant scilicet, flatu quodam, ut vocabat ipsa, vexari solebat ad cor, eamque viciniam; cum matutino tempore, bene valens ad opus surrexisset suum; textrix enim erat; eaque disponeret quæ ad novam telam exordiendam sunt necessaria, *oh* dixit, nihilque præterea; ibi enim statim, sicut brachia jugo habebat subnixa, mortua est. Erat idem mensis A. 1729. quo mense, ut ad te olim (2) scripsi, tot alios ex hac Civitate repentina mors abstulerat: itaque etsi in Agro ad eum locum qui Medoaci Pons vocatur, hæc fœmina extincta erat, illuc Medicus, & Chirurgus, quorum id erat officium, sunt missi qui cadaver dissecarent. CERVICES, & brachia erant rigida, ut non sine vi flecti possent. Secto cranio, magna illico profluxit sanguinis copia, visumque est ipsis, vas aliquod inter cerebrum, & cerebellum esse disruptum. Illud certius est, cum Thoracem introspicerent, pericardium se obtulisse adeo distentum, ut cum vulnus inflixissent, cruentum serum exsiliret. Sanguinis autem pars reliqua concreta circum cor hærebat corticum instar crassiorum. Nec solum hæc retulerunt: sed cor ipsum cum annexis vasis intactum secum attulerunt, ut ipse diligenter examinarem. Quod postridie faciens, iisdem, aliisque adstantibus, sic inveni. Cor erat parvum, cæterum & pinguedine instructum optimæ notæ, & sanis firmisque, & quod ad ventriculum sinistrum attinet, bene crassis parietibus. Nihil in eo, aliisve cavis, nihil in Magnis vasis fuit sanguinis, non dico fluidi, sed ne concreti quidem, nedum poly-

(1) Fact. ac Dict. Memorab. l. 9. c. 12. (2) Epist. 3. n. 11.

posi.

posi. Sana prætera omnia si limbos excipias valvularum quæ Tricuspides, & Mitrales dicuntur, quippe totos parvulis, subrotundis, quasi carneis tuberculis distinctos, glandulas mentientibus. Sed hæc nimirum haud rara sunt; quin multis jam in corporibus tibi descripta. Cum igitur cor ad hunc modum se haberet, neque in aliis quæ ipsi annexa sunt, vasis quidquam extaret præter naturam; una supererat, quam perlustrarem, arteria Magna. Cujus cum eum tractum aperuissem, qui ad thoracis vertebras affixus fuerat, albidamque maculam primum, deinde longo supra hanc intervallo, alteram ea majorem, & flavescentem adnotassem, futuri olim ossis indicia; oblongam, sed modicam prominentiam pariter interius vidi qua arteria deorsum spectare incipiebat, ex naturali quidem substantia, sed ipsam minime secundum naturam. Deinde antequam aperire ulterius pergerem, animadverti, ab ea sede unde sinistram emittit Carotidem ferme ad cor usque Magnam arteriam esse multo quam oporteret, latiorem. Mox, ea dissecta, conspexi toto hoc amplo tractu quo dilatatam fuisse, dixi, intus asperam, & inæqualem ob rigidas ac duras lamellas osseas ita crebras, atque confertas, vix ut exigua quædam intervalla relinquerent inter se. In quibus intervallis cum arteriæ tunicæ interiores exesæ, & exulceratione quadam attenuatæ perspicerentur; mirum erat, uno tantum loco haud procul a corde ad posteriorem, eandemque sinisteriorem partem, id demum accidisse quod tot aliis antea poterat. Scilicet per unum ex ejuscemodi intervallis sibi viam sanguis paulatim fecerat, & sub tunicam venerat arteriæ extimam, quam ab intimis primum diducendo, attollendoque, sicut ampla quasi ecchymosis docebat, quam ipse ibi concrescens effecerat, dum deinde magis, magisque distendendo, uno in loco perruperat, intraque pericardium se effuderat. Cæterum qui rami ex tam vitiata, arteria ad caput, humoresque tendebant, ii erant omnes, quantum ex eorum annexa parte conjicere licuit, omnino sani.

18. De lamellis osseis, & de conjuncta Aortæ exulceratione proximis Litteris quæremus, in quas propterea singularem Observationem differo, huc alioquin spectantem (1), mecum a Viro Cl. communicatam, improvisæ mortis ex sanne per foramen Magnæ arteriæ, plurimum vitiatæ, in pericardium illapso. Sed tu interea miraris fortasse tam celeres mortes (2) ex non majori effusi sanguinis copia quam quæ possit pericardio contineri: cujus capacitatem sic definiat Boerhaavius (3), ut cor fere duplo majus, Fantonus autem (4); ut præter cor, aquæ *libras fere duas* excipiat. Quod si non modo repletum, ut hi, sed distentum etiam ponamus, quod feri exitus cum saltu in Mulieribus descriptis (5) ostendit, laxatum præterea, velut in Sene (6) usque adeo, ut eam quam retulerunt, posset capere sanguinis copiam; attamen oblivisci, ajas, non decere, quanto præter comparationem plus in hæmorrhagiis prodeat interdum sine hominis morte intra horas duodecim, aut quindecim, ut Littrius (7) testatur; ne vetera exempla, quæ apud Schenckium (8) extant, commemorentur, librarum sanguinis viginti intra quinque dies, imo intra unum diem, & duas noctes, aut librarum quadraginta intra dies sex e naribus, aut viginti quinque intra dies tres ex utero profluentis, salva ægrorum vita: fœminas autem præsertim; & plus sanguinis generatim habere & majores hujus profusiones facilius ferre, non videri dubitandum: quæ cum ita sint, Mulierem de qua novissime diximus, fortasse ex

(1) n. 28.
(2) Vid. & Epist. 64. n. 13.
(3) Prælect. in Instit. §. 182.
(4) Anat. corp. hum. Diss. 11.
(5) n. 13. & 17.
(6) n. 15.
(7) Mém. de l'Acad. Roy. des Sciences, A. 1714.
(8) Obs. Medic. l. 1. ubi de Narib. Promisc. Obs. 4. & l. 4. ubi de Menstr. hypercath. Obs. 7.

apoplexia potius, quam ex rupto illo aneurysmate extinctam esse. Hæc si dicas; a te petam, ut primum attendas, quid discriminis sit inter sanguinem multum illico, & sanguinem longe plurimum, sed paulatim intra multas horas, diesque effluentem; deinde inter effluentem ex ipso prope originem, Aortæ trunco, & effluentem ex dissitis ramis; denique inter effluentem intra pericardium, & effluentem extra corpus. Primum discrimen indicabit, non esse hic satis temporis ut se contrahant vasa circum reliquum sanguinem, neque ut hic supplementi, aliquid accipiat, unde ejus partes inter se, & vasorum tunicæ ipsas contingant, sine quo in gyrum agi sanguis non potest. Ex discrimine altero simul intelliges, repente subtrahi justam copiam sanguinis universo corpori. Ex tertio autem cor facile offendi insolito exterius contactu sanguinis, copiaque circumjecta impediri, quæ si pericardium distendit, cor etiam premat, necesse est. Nec te illud moretur quod in pericardii hydrope moveri cor pergat; aliud enim est paulatim augeri aquam; aliud sanguinem repente effundi, & aliud aqua, aliud sanguine urgeri, qui præterquam quod statim atque effusus est, ad concrescendum fit pronus, certe quanto aqua crassior est, tanto accedit magis ad solidorum naturam, quæ, si cordi admoveas, illico ejus motum sistendo, syncopem inducunt, ut admoti aut specilli, aut digiti exemplis in duobus vulneratis hominibus accidisse, ostendit Celeberr. Vir Senacius (1). Aut si hæc non satis sunt; huc duo superiora discrimina. Adde etiam truncum Aortæ dilatatum, & fibris carneis magna ex parte exesis, rigida autem ossicula intus habentem: quæ res quantum difficultatem afferant sanguinis provectioni, satis manifestum est, & quod consequitur, quanto majores exigant cordis vires, quæ ex iis quæ diximus, ut labefactatæ sint, constat. Quod si hæc forte satis non facerent universa, mallesque adhuc propter eam sanguinis copiam quæ intra cranium apparuit, fœminam hanc apoplexia potius, quam disruptione aneurysmatis fuisse sublatam; historias lege quæ sequuntur, duarum mulierum, propositæ haud ita absimiles, nisi quod nulla tamen, nedum ingens illa quasi effusi intra cranium sanguinis vis fuit a nobis deprehensa.

19. Fœminam annos natam plus triginta inopinata mors hic repente extinxerat circa medium Majum A. 1738. Ventre, & Thorace reclusis, in illo nonnihil, in hoc nihil effusæ aquæ a Mediavia nostro inventum est; sed oppletum sanguine pericardium ex rupto intra ipsum Magnæ arteriæ aneurysmate, in quod non modo hujus arcus totus, sed & pars initio arcus ejusdem proxima se dilataverat. Caput, & pleraque viscera ego dissecui. Intra cranium autem non plus sanguinis deprehendi, quam satis esset ad vasa quæ per Tenuem meningem repunt, mediocriter turgida sicut erant, efficienda & ad rubras guttulas quæ ex secta medullari cerebri substantia passim apparebant, sufficiendas. In Lateralibus ventriculis aquæ turbidæ non multum, nec pallor in Choroidibus plexibus Cætera huc non attinent, quæ in cerebro, nervis, auribus, aliisque in partibus, & nominatim in Succenturiatis renibus animadverti; hæc enim ea mulier est, ex qua horum dexterum singulari forma præditum Epistola descripsi Anatomica XX. (2).

20. Nunc eam omnem Observationem subjiciam, cujus una dumtaxat particula in VI. fuit Adversariis (3) proposita. Quæ etsi prima earum fuit in qua aneurysma Aortæ ruptum vidi intra pericardium; tamen consulto a me tibi est in hunc locum servata, quia plura, & varia continet, pluresque, & varias adnotationes requirit.

21. Veneta Mulier, eadem ac novissime descripta, ætate; statura, colore habitu corporis laudabili, vel potius subpingui; plurium liberorum parens, ante annos decem correpta artuum inferiorum paralysi, roris marini usu sana fac-

(1) Traité du cœur, l. 4. ch. 5. n. 5. (2) n. 53. (3) Animad. 24. in princip.

ta esse dicebatur, certe nulli post id tempus incommodo fuerat obnoxia, quod quidem esset adnotatione dignum. Verum ante plures menses laborare cœperat, nec tamen assidue, spirandi difficultate & tumore præterea secundum longitudinem colli pulsante in regione arteriæ Carotidis dexteræ; nunquam tamen (id quod ob ea quæ in mortua invenimus, adnotabis) de dolore, torpore, aut tumore brachii dexteri conquesta est. Quatuor autem, an quinque ultimis diebus de molesto quodam sensu querebatur non secus ac si costæ, ut ipsa dicebat abdomen versus conciderent; cum de improviso circa medium Decembrem A. 1708. quodam quasi animi deliquio prehensa, & se mori, affirmans, ægre ab accurrentibus mulieribus sustentata, & in lecto collocata est, ubi facie, labrisque præsertim, lividis, frigida, sine sensibus, pulsu perexili, respiratione autem difficili, & lenta, citius quam horæ quadrans ab initio ingruentis mali præteriret, excessit e vita. CADAVERE inspecto, quod nullum usquam œdema, aut aliud adnotandum exhibuit, & Ventre aperto, intestinorum partes aliquæ se obtulere, si colorem attenderes, quasi inflammatæ: qui color mox etiam in pancreate obvius fuit. Attentius autem inspectando Tenuia intestina, in horum parte, ad palmi tractum, minima quædam, eaque innumera, subobscure apparebant tubercula, quæ nihil aliud erant, nisi cellularum indicia, quæ inter carneam eique subjectam tunicam aere distentæ, illam extrorsum attollebant; itaque per vulnerata proxima sanguifera vasa aere elapso, ex cellulæ conciderunt.

In bilis vesicula quatuor, aut quinque lapilli, inæqualiter inter se magnitudine, condebantur, qui ad flammulam admoti; hanc concepere. Ex incisa vena Cava sanguis non paucus, ex Magna autem arteria non multus defluxit. Satis jam inspectis, ventris visceribus detractis septum Transversum utrinque non in fornicis modum ascendere, sed deorsum, potius concidere, manifestum fuit. Thorace recluso, in utraque ejus cavea serum conspeximus valde cruentum, ad paucas uncias effusum: pulmones autem sanos, quamvis nonnihil turgidulos; sero enim, ut postea vidi, ejus simili quod modo dicebam, referta erant bronchia, præsertim sinistrum. Interea pericardium tumens, ac livens sanguinis in se effusi indicium dederat: quo tamen non erat plenum; sed paulo minus quam libram, continebat, cujus unciæ circiter duæ serum erant cruentum, sanguis reliquus in laminam crassam, & sic satis firmam concreverat; cum quidquid sanguinis in cadavere hoc conspexi, nigrum quidem esset, ut hic, sed omnino fluidum. Sanguine e pericardio detracto, cum viderimus, Aortam statim atque e corde egressa erant, manifesto dilatari; ejus truncum, & ramos præcipuos persecutus, deprehendi illum quidem fere usque ad Emulgentes arterias, horum autem eum qui dexteris Carotidi, & Subclaviæ communis est, itemque harum utramque esse dilatatam sic, ut Carotidis latitudo ab initio usque ad divisionem duplo, eoque amplius esset major, quam oporteret; Subclavia autem ad trium digitorum tractum non se quidem undique expandebat, sed posteriorem dumtaxat, & superiorem parietem in prominens aneurysma curvabat, quo nulla prorsus re interjecta, duo, tresve nervi premebantur ex iis qui a cervicibus in artum contendunt superiorem. Ex eo aneurysmate, quod meum digitum pollicem excepisset, arteriæ prodibant duæ, quæ latiori quam æquum esset, initio, coni instar quo magis pergebant, eo magis contrahebantur donec sesquidigiti spatio emenso, ad naturalem redigerentur modum. Harum una ad Thyroidæam glandulam pertinebat, magnam in hac fœmina, & nonnullis in locis duram. Quæ postquam exterius spectaveram; vasa hæc omnia, imo eam quoque Aortæ partem quæ in ventre fuerat, secundum longitudinem aperire cœpi, ab Iliacis initium faciens. Ab his ad Emulgentes usque nihil non sanum animadverti, si maculas subalbas excipias, quæ aliquot in locis erant, & exiguos sulculos, qui in paucioribus. At supra Emulgentes ut dilatatio trunci incipiebat, sic inde ad cor usque arteriæ parietes craf-

D 2

fiores erant multo quam soleant, non tamen ubique pariter, itemque duriores, & rigidiores; quanquam nihil osseis usquam inveni; passim vero subalbas maculas, passim non leves sulcos parallelos, in longitudinem ductos, eo magis spectabiles, quod brevi decurso spatio, sulcis aliis transversis, longe minus rectis, æqualibusque, interrumpebantur, deinde alii prioribus similes, & transversis mox interrupti, sequebantur, deincepsque alii ad eundem modum; ut in morbida constitutione ordo haud inelegans servaretur ad totum usque Aortæ arcum; quin ab hoc in Subclaviam sinistram ad unum pollicem, in proximam Carotidem ad duos, in alteram vero, quanta quanta erat, simul cum maculis, & tunicarum crassitudine, ac duritie pergebat. Aneurysma autem illud Subclaviæ structuram cujusdam quasi auriculæ cordis referebat, ex inæquali, dura, crassaque tunica conformatum, nec polyposis intus corticibus succinctum, sed perexilem dumtaxat, subalbam, oblongamque laciniam sibi habens adhærentem, præter quam unam, nihil aliud in universo hoc cadavere polyposi deprehendimus. Truncus denique Aortæ ipsius ab eo loco unde primum ad superiora emittit ramum, ad cor usque, & maculis distinctus, & sulcis erat exaratus, sed his ita confusis, & abnormibus, ut nihil nisi perpetua, & summa ejus faciei inæqualitas appareret. Sed præter hanc, quædam quasi exulceratio occurebat duobus circiter supra Semilunares valvulas digitis qua arteria dexteriora spectat, & posteriora, in eaque exulceratione tria, quatuorve erant profundiora foramina, inter se proxima, singula lentis magnitudine, sed forma angulosa potius, quam rotunda: ab iis oblique cuniculi extrorsum acti, ad extimam Aortæ laminam pervenerant, ibi propterea ex fusco rubentem quasi ab inflammatione, multoque humore crassiorem factam: in ejusque rubedinis medio lacerata demum lamina, sanguis sibi viam in pericardium fecerat per foramen internis simile, & ejusdem fere magnitudinis. Sinister cordis ventriculus maxime erat dilatatus; sed ipsi apposita auricula valde contracta, & strigosa. In eo ventriculo, & in dextero sanguis non deerat: in arteria autem Pulmonari multus fuit; neque eo Carotides, nec Jugulares carebant venæ. Cerebrum denique, & cerebellum laxissima deprehendimus; quamvis in ventriculis nihil esset aquæ, cujus pauxillulum alicubi dumtaxat fuit sub Tenui meninge. Hujus vasa erant sanguine turgidula. Vertebrales arteriæ qua cranium subibant, paulo visæ sunt, quam æquum esset, latiores. Reliqua, in hoc cadavere a me ab Amicis consecantibus adnotata alio pertinent.

22. Quatuor, minimum, aneurysmata in hac muliere fuerunt, ventriculi cordis sinistri, maximæ partis Aortæ, Subclaviæ dexteræ, & huic vicinæ Carotidis; ut non modo causæ appareant eorum quibus vexabatur mulier; sed mirum sit, non pluribus fuisse vexatam. Quod ad Carotidis aneurysma attinet, quod sua se prominentia, & pulsatione prodebat, etsi ultro fateor, a peculiaribus causis, eas potissimum arterias afficientibus, interdum ipsas dilatari; sæpius tamen earum dilatationem cum Magnæ arteriæ dilatatione conjungi, atque adeo hujus esse propagationem, & effectum, nemo ex eo tempore negaverit, ex quo morborum causæ cœptæ sunt creberrimis dissectionibus inquiri. Prisci autem Medici, subsidio hoc carentes, nihil ejusmodi suspicari videbantur, & nihilo plus negotii sibi dari in Carotidum aneurysmate, existimabant, quam ut revulsis, imminutis, correctis sanguine, acribusque humoribus, illa apponerent quæ ad contrahendas constringendasque arteriarum tunicas valerent, quemadmodum ex perlecto Arantii capite (1), quo de isto potissimum aneurysmate agit, præclare intelliges. Quod si constringere quis tentet, cum productio est aneurysmatis arteriæ Magnæ: hoc augebit, illud non tollet; sed ne tunc quidem cum est ab erodente dumtaxat causa, velut exemplo Nobilis Matronæ producto, ostendit Lancisius (2).

(1) De Tumor. præt. nat. c. 38.

(2) De Aneur. Propos. 31.

23. De aneurysmate autem quod Subclavia arteria dextera, nulla re interposita nervos premebat, artum proximum adeuntes, quærebam in Adversariis VI. (1) ubi incuria nescio qua *Subclavia sinistra* pro dextera scripta est; quærebam, inquam, cur ejus compressionis nullum unquam in eo artu vivente muliere, extitisset indicium? At quæro adhuc. Cum enim dolores, ut sæpe fit, & in Viro, cujus supra (2) scripta est historia, fiebat, aut torpores in brachiis accidunt eorum quibus in ipso Aortæ supra cor trunco aneurysma oritur; video, ab Doctis Medicis rem explicari per contractiones quæ ab eo trunco in Subclavias propagatæ, eosdem quibus de loquimur, comprimant Brachiales nervos: cur igitur hos tanto magis non comprimat aneurysma in Subclavia ipsa natum, eosque contingens? Nam etsi alii non desunt Viri Experientissimi, qui vel diu arctissime ligato, non modo compresso, nervo confirment, sensum denique, & motum in illa ad quam nervus contendit, parte omnino incolumem animadverti; hi non negant tamen, primo saltem post alligaturam tempore sensus, & motus jacturam fieri. An igitur compressionem quæ sensim fiat, sensimque augeatur, nervi, quasi assuescentes, impune ferunt? De hoc tu videris, ut de illis quoque tot experimentis, nuper, nec ab uno tantum, habitis in quibus aliter ac in modo indicatis, non negligendæ res occurrerunt, tum de illis etiam, quas hic consulto prætereo, observationibus, ex quibus deducere fortasse liceat, nervorum aliorum ramulos cum inferioribus eorum qui ligati sint, ramis communicantes, paulatim, aliquo interjecto tempore, sic dilatare aliquando posse meatus suos, ut non secus atque in sanguiferis vasis accidit, iis e transverso suppetias ferant. De his, inquam, de aliisque tu videris. Neque enim quod tunc nolui, id ipse nunc volo, obscuris videlicet, ac longis circa nervos quæstionibus implicari. Præstat, ut quæ quisque circa eos observamus, illa adnotemus, donec justus observationum ostendat numerus quid sequamur, aliorum interea certis quibusdam conjecturis, & illationibus caute parcendo, quæ etsi facile defendi possunt, non omnes tamen hoc ipsum assequimur; quanto minus igitur nunc verum, alte adhuc abditum, assecuteri! Sed tu illud potius fortasse hic quæres, cur quod vitium ab Aorta in dexteras, non pariter in sinistras Carotidem, & Subclaviam sit propagatum? Non una id causa factum crediderim. Nam primum cordi illæ propiores, quam hæ sunt, si primam spectemus originem. Itaque cum æquo majores erant cordis vires; illæ citius quam hæ, cœperunt labefactari: quamobrem vitium quod in sinistris postmodum inchoatum est, longius in Carotide, quippe cordi propiore, quam in Subclavia, productum vidimus. Deinde quæcunque ars, & consuetudo fœminæ illius fuerint, de quibus nihil certi habeo, veri quidem simile est, multo sæpius, multoque diutius, ac validius artu usam esse dextero, quam sinistro, locumque hic quadantenus esse explicationi Cl. Maloetii (3), qui Subclaviæ arteriæ dilatationem a crebrioribus, constantioribus, & valentioribus musculorum artus dexteri in Artifice contractionibus repetebat, quippe sanguine in sic compressis ejus brachii arteriis retardato, & quod consequitur, magis cumulato in origine harum Subclavia, iis compressionibus minime obnoxia. Quid? si accedebat in muliere hujus dilatationis causa altera, thorax, *balenatiis*, ut Petronius (4) loquitur, *virgis* instructus, qui sua sub axillis nimia, ut sæpe, duritie, atque adstrictione arteriam tanto magis premeret, quanto hæc magis in iis de quibus modo diximus, motibus contra eam duritiem urgeretur, eoque sanguinis, in Subclaviam a corde valentius compulsi, impetum in hanc reflecteret. Quod, si non improbas, ad cætera illa detrimenta addes quæ

(1) Animad. 24.
(2) n. 9.
(3) Mém. de l'Acad. Roy. des Sciences, A. 1733.
(4) Satyric.

Solertiſſimus Winslowius (1) ejuſmodi thoracibus, nimis axillaria vaſa conſtringentibus, imputavit. Denique ſi conjuncta hæc omnia non ſatis faciunt; quod veriſſime Celſus (2) ſcripſit, veniat in mentem, *raro quenquam non aliquam partem corporis imbecillam habere.* Quod ubi poſueris; non modo cur Subclavia illa arteria aneuryſma habuerit; ſed etiam ad eam quam diximus, partem habuerit, ſatis intelliges.

24. Super aneuryſmate autem, cæteriſque ipſius Aortæ vitiis cum alia alibi adnotaverimus; hic pauca ſatis erit adjicere, quæ ad hæc potiſſimum vitia attineant. Et primum quod Aorta craſſior, & rigidior eſſet, cum propter dilatationem videretur eſſe debuiſſe tenuior, & mollior, faciebant præcipue, ut opinor, creberrimæ illæ ſubalbæ maculæ, quæ ut futuri ſunt oſſis initia, ſic ex exaucta ibi ſubſtantia fiunt ad eam quæ in Ligamentis eſt, ut ſæpe obſervavi, accedente. Quod autem illæ, & cætera vitia eo crebriora, & graviora eſſent, quo aneuryſma a corde minus diſtabat, ab incurrentis ſanguinis impulſu fuiſſe, vides, tanto majori quanto propius erat impellens. Quapropter nec plura verba facienda ſunt, ut intelligas, qui factum ſit, ut cum aneuryſmatis pars intra pericardium eſſet, intra hoc, ſicuti in pluribus quoque aliis quos ſupra (3) deſcripſi, caſibus, ruptum ſit aneuryſma. Illud potius declarandum eſt, cur ad poſteriora arteriæ (4) ſit ruptum. Cum enim ibi pariter etiam in Textrice (5) apertum viderim, & ibi quoque fuerit orificium aneuryſmatis quod in ſcorto (6) deſcriptum eſt; minus veriſimile fit, mulieres iſtas omnes eandem potiſſimum Aortæ partem imbecilliorem habuiſſe. Credibilius fortaſſe eſt, id ſimul ponderi, & incurſui ſanguinis e corde exeuntis deberi, ſicut arteriæ poſitus videtur indicare, quæ ut ab ortu ſe inclinare ad poſteriora continuo incipit, ſic partem illam ſuam & ponderi ſanguinis ſubjicit, & incurſui objicit. Scire quoque fortaſſe aves, cur, rupta arteria, non illico mulier hæc quoque ſit mortua. Credo, quia foramen a primo vel minus fuerit quam inveni, docente id ſanguine, minori quam in aliis, copia effuſo: quanquam minori copia effuſus, lenteque fuit ob vires etiam ſiniſtri cordis ventriculi, æquo olim quidem cum Aortam diſtenderunt, majores tempore autem noviſſimo a vitiis omnibus Aortæ ipſius diu, valdeque reſiſtentibus, ita infractis, ut magna ejuſdem ventriculi dilatatio oſtendit. Qui lentus ſanguinis delapſus leviſſimo, quemadmodum pulſus ſignificabat, cordis motui omnino congruens, num id effecerit, ut idem ſanguis, quod nuſquam in toto reliquo apparuit corpore, in pericardio concreverit an potius aqua in hoc fortaſſe ob cordis vitium antea morbida, an aliqua etiam cauſa alia, quæ me nunc fugiat, id præſtare potuerit, in medio relinquo.

25. De cordis autem aneuryſmate, & quod ipſum denique, nec raro, ſubiti interitus cauſa ſit, aliis Epiſtolis tum ſcripſimus, tum ſcribemus. Reliquum eſt, ut de ſenſu illo, ultimis diebus moleſto, quaſi concidentium coſtarum, aliquid ſubjiciamus. Priſcus Auctor libri *de veteri Medicina* (7), prandio omiſſo ab iis quibus eſſe uſui conſueverit, *viſcera pendere ipſis videri* ſcripſit. Quod totidem verbis traditum fuerat libro *de Victus Ratione in Morbis Acutis* (8) ea quidem in parte quæ, Galeni (9) teſtimonio, *germaniſſima* Hippocratis *habetur*; neque aliter Plinii tempore cenſebatur, non ſcripturi alioquin (10) *unum laudibus ptiſanæ volumen dicaviſſe Hippocratem*; his enim verbis eandem quam Galenus partem deſignaſſe, extra dubitationem eſt, ſive plura attendit verba quæ de ptiſana hic

(1) Mém. de la même Acad. A. 1741.
(2) De Medic. l. 1. c. 3.
(3) n. 5. 15. 17. & 19.
(4) n. 21.
(5) n. 17.
(6) n. 13.
(7) n. 19.
(8) n. 16.
(9) In l. 3. Epid. Comm. 2. in princip.
(10) Nat. Hiſt. l. 18. c. 7.

fiunt, sive hunc librum in codice legit in quo inscriptus esset *De Ptisana*, quomodo inscriptum Galenus (1) vidit, & Cælius Aurelianus (2) citavit: quorum oblitus videri potest Duretus (3) Vir cæteroquin doctissimus, cum hanc inscriptionem *a Plinio inductam* fuisse, credidit, cujus auctoritatem potius, quam græcorum, qui in manibus erant, codicum, neutrum illorum hac in re secutum arbitror, qui in nulla, quod sciam, Plinium memoraverint. Hunc autem ipsum illa quæ protulimus, Hippocratis verba spectasse censet Dalechampius (4), cum alio videlicet loco (5) scripsit, *Hippocratem tradere non prandentium exta celerius senescere;* hoc enim verbum sic interpretatur, *dolore præcordia torqueri, veluti suspensis visceribus.* Neque alia Thevartii sententia est in Adnotationibus ad quoddam Ballonii Consilium (6); nisi quod pro *senescere* censet *pendere & succrescere* esse legendum. Quid si huc ibi non respexisset Plinius? sed ad locum ex libro II. *de Diæta* (7), ubi scriptum est: *semel in die cibum capere attenuare, & siccare,..... prandium* autem *contraria facere*, sicque in Plinio rescribendum esset *siccescere?* Quid, si fere nulla mutatione *sanescere?* spectante videlicet Plinio alium aliquem Hippocratis locum, quem ommitto quærere, cum sententia Plinii, ob hujus verborum in eo capite depravationem, minus mihi quidem perspicua, & certa videatur. Sententia autem Hippocratis in illo priore loco minime videtur obscura; tametsi aliud alii interpretes voluisse existimaverint. Franciscus enim Vallesius (8), *videntur*, inquit, *eis suspendi viscera, videntur scilicet sursum contracta, quia vasis inanitis, velut convelluntur.* Alii contra intelligunt, videri viscera ita suspendi, non ut sursum, imo ut deorsum trahi sentiantur, quo pondus videlicet, si suspensa essent, ipsa raperet, non secus ac fulcro quodam subtracto; id autem fulcrum antea fuisse ventriculum, cum cibo tumeret. Atque huc Dureti (9) pertinet interpretatio, quam legisse Ballonium (10), non dubito, iisdem verbis idem tradentem. Hunc Thevartius in Adnotationibus non modo sequitur; sed & eam interpretationem alio Hippocratis (11) confirmat loco, in costarum fractura docentis, *moderatam ventris repletionem, costarum fieri directionem; verum vacuationem pendentes costas facere, & hanc dependentiam dolorem inducere.* Quem locum explicans Galenus (12) adeo non dubitat, *quin ventris tumor firmamentum*, sive, ut mox loquitur, *sedes ac sustentaculum costis efficiatur*, ut affirmet, *qui majores ventres habent, iis si costa frangatur, minori dolore vexari consuevisse; quibus vero graciles & contracti ventres sunt, gravius dolore; cum infirmatas, ac suspensas costas sentiant.* Sed facilius est, inquis, hoc intelligere, quo videlicet modo tumens venter costas, quam illud, quomodo tumens ventriculus viscera suffulciat sibi imposita. Nam ut tumens fundum non deorsum, sed antrorsum obvertat, suffulcire lienem, & sinisteriorem jecinoris partem poterit; dexteriorem tamen, quæ multo est gravior, non poterit. Tu vero huc adde, ajunt aliqui, subjecta huic parti, ipsique ventriculo intestina, & præsertim Colon; sic intelliges, ut repleta hæc, eorumque vasa tum jecur, tum ventriculum quoque sustineant. Quibus si respondeas, non hoc te quærere eo tempore cum intestina, & eorum vasa repleta sunt, sed cum ventriculus tantum; neque enim illum sensum quasi pendentium viscerum tunc demum tolli postquam ingesta ad intestina, & Colon potissimum, atque eorum vasa pervenerunt, & hæc impleverunt; sed multo an-

---

(1) In l. de Rat. Vict. in Acut. Comm. 1. t. 18.
(2) Acut. Pass. l. 1. c. 12.
(3) Comm. in modo cit. Hipp. l. Schol. ad titul.
(4) In Annot. ad cap. mox citand.
(5) L. 28. c. 5.
(6) L. 2. & 16.
(7) n. 25.
(8) Comm. in Hipp. l. de rat. Vict. in Acut.
(9) In Schol. ad ea verba.
(10) Consil. cit. 16.
(11) De Artic. n. 51.
(12) In eum Hipp. l. Comm. 3. ad t. 56.

tea; iidem vero totam rem proponere distinctius scient, & ventriculo, primaque intestinorum parte impleta, quid huc faciant musculi abdominis, perspicue ostendere, & fortasse etiam quid is vigor, quem, vix assumptis refocillantibus alimentis, in totum corpus diduci, percipimus, quid, inquam, is faciat in fulcris de quibus diximus, contendendis, & quadantenus attollendis. Satis superque jam dictum puto, ut unde concidentium costarum sensus in ea muliere esset, intelligas, cujus vires, & ciborum appetitus ita languerent, ut Magnæ arteriæ, & cordis vitia illuc denique progressa quo ostendimus, requirebant. Huc insuper illud accedebat, quod in dissectione animadversum est; ut laxissimum cerebrum sileam; diaphragma priusquam thorax attingeretur, utrinque, non ascendere, sed concidere: quod si extremis illis diebus aliquatenus jam fieri inceperat, ob vim se restituendi in illius musculis infirmatam; facile vides, eas diaphragmatis partes unde jecur per dexterum, sinistrumque vinculum, & lien quoque per suum suspenduntur, horum viscerum pondere trahi deorsum, simulque costas, quippe diaphragmati annexas, hoc sequi debuisse.

26. Cæterum in casus iis similes qui a nobis supra descripti sunt, antea quoque alios incidisse; ex parte scimus, ex parte autem suspicamur. Boschium scimus *bis* vidisse; sic enim lege in Sectione VIII. libri II. Sepulchreti (1), id observatum ab illo *bis in cordis palpitatione laborantibus*, qui *aortæ arteriæ tunicis dilatatis, veluti a subitanea morte correpti sunt, quia sanguis spirituosus velut præceps, in tunicam hanc, pericardium dictam*, irruerat, unde cor dilatari non poterat. Suspicamur autem, cum in Sectione hac XI. (2) legimus, ab *ira repente mortuum, pericardium sanguine repletum* ostendisse: *inventos* autem *esse duos abscessus in trunco arteriæ aortæ prope cor, unde sanguis exierat.* Certe credibilius est, aneurysmata duo modica fuisse, polyposis concretionibus farcta, quæ, non inspecta intus Aorta, accepta sint pro *crudis, & sanguineis, sive inflammatoriis abscessibus nondum suppuratis*: quales rumpi ab ira, & rupti tantum sanguinis subito effundere non potuissent: quanquam vel spectata intus extraque his nostris temporibus arteria Magna, & exesa ita, ut sæpe vidimus, prope cor utrinque inventa, unde sanguis in pericardium repente irruperat, tum hæc irruptio pro insolito casu, tum illa exesio pro Aortæ abscessu, melius tamen intellecto, explicatoque, proposita sunt. Verum ut ad suspiciones redeamus: historiam forte legeris hominis *maxime obesi*, qui *conquerebatur de palpitatione, & dolore cordis, cum pulsu inæquali, & quandoque deficiente*: cujus post obitum, qui, *dum alvum exoneraret, repente* contigit, *pericardium inventum est plenum sanguinis concreti, coloris nigerrimi, & fœdi odoris*; *in parte* autem *superiori ita confirmatum apparuit, ut renes succenturiatos in substantia repræsentaret.* Equidem haud inficias iverim, tumores pericardio innasci, qui intra hoc disrumpi queant, fateorque, cum hujusmodi re congruere odoris fœditatem; sed hoc tamen ajo, si in eum casum vir aliquis magis Rei Anatomicæ studiosus incidisset, quæsiturum fuisse, unde tantum concreti, & nigerrimi sanguinis, sine ullo videlicet, quantum judicare oculi poterant, ichoris, aut puris indicio, in pericardium repente extitisset, integrave essent Magna vasa; an quando circa hæc; sic enim ille pericardii superiorem partem intelligebat; ea apparuerat substantia num ipsorum aliquod erosum, aut pertusum esset. Id enim accidere potest non Aortæ solum de qua hactenus verba fecimus; sed & Pulmonari venæ, & Cavæ, ut mox dicemus, & arteriæ quoque Pulmonari, a cujus erosione memorat Cl. Tabarranus (3) sanguinem in pericardium irrumpentem, subitam mortem Romæ attulisse S. R. E. Cardinali Boncompagno, quem ego Bononiæ olim de plerisque eorum quæ in modo descripta observatione legisti, queri solitum, ex meis Præceptoribus, illius Medicis, audiveram. Igitur ab arteria

(1) Obs. 26. §. 1. (2) Obs. 8. (3) Obs. Anat. n. 8.

Pulmonari,

Pulmonari, an a venis illis, an ab ipsa Aorta (nam & eum qui ab hac prodierat, sanguinem haud coccineum, sed nigrum offendimus (1)) sanguis exierit, non minus in descripta observatione in medio relinquimus, quam in alia quæ apud Ramazzinum legitur (2), de *viro sexagenario*, *præpinguis habitus*, ex cujus, *subita morte* extincti, *pericardio fere duæ libræ concreti sanguinis extractæ sunt*, aut in illa demum quæ in hac Sepulchreti Sectione (3) extat de milite, *subito post longum mærorem mortuo*, qui, *visceribus reliquis salvis*, *habuit in pericardio non aquam modo, sed & copiosum sanguinem concretum.* Ubi etsi in Scholio quoque inculcatum videbis, obrutum, oppressumque cor fuisse *tum ab aquæ copia*, *tum a sanguine*; minime tamen necesse est, aliam aquam fuisse, credas, quam serum a concreta sanguinis parte reliqua, uberiore, ut non raro fit, copia separatum. In his igitur historiis illud certum est, sanguinem ex majori, vel saltem mediocri vase aliquo, nec perexili, si præsertim id vena fuit, foramine pertuso, in pericardium erupisse; e vase enim exiguo, aut per tenuius foramen, & lente defluens, ut tardius ad eam copiam exiisset, sic mortem adeo subitam non attulisset. Quo autem ex vase eruperit, incertum est propter eorum qui prosectoris vice fungebantur, aut imperitiam, aut negligentiam. Sanguine enim exempto, elutoque, illiusmodi foramen latere non poterat, sive id in ventriculis, auriculisve cordis esset, quæ hic vasorum nomine comprehendemus, sive in vasis illis cæteris proprie dictis, non maximis modo, sed & mediocribus, qualia, præsertim ad basim cordis, sunt Coronaria; sanguinem enim quo pericardium distentum erat in Matrona (4), itemque in Milite (5), repentina morte sublatis, e rupta Coronaria arteria profluxisse, perspectum est. Quod si foramen nihilominus oculos vel periti, attentique hominis fugisset; aer illud, aut aqua per venas cor versus, & in cor, & ex corde in arterias, extra pericardium vinculo constrictas, justa copia injecta, facillime retexisset. Post mortem non subitam, de qua hic minime sermo est, si intra pericardium sanguis reperiatur, hunc ex tenuissimis vasculis, meatibusve sensim destillasse, credito, ut puta in duabus Cl. Laubii Observationibus (6), præsertim cum in earum prima apparuerit quasi exesa cordis superficies. Idemque credito de aliis quas cum iis convenire invenies, ex pluribus quas præterea indicat Vir Doctissimus Senacius (7). Quas autem inter eas commemorat post repentinam mortem habitas, eas vero non facile putato sine prægressa exesione, aut ruptione magni alicujus, aut mediocris alvei sanguinis haberi potuisse; exempli causa, ut in duabus diserte refert, Aortæ, aut unius ex venis Pulmonaribus. Cæterum sæpius contingit ruptio, si in arteriis, in Magna; si in venis, in Cava: in illa ob eas fere causas, propter quas alibi (8) in ipsa potius, quam in Pulmonari arteria, fieri aneurysmata, scripsimus; in Cava autem vena ob eas causas, quas continuo attingemus. In Corde enim cur interdum id accidat, videbimus Epistola proxima.

27. Etsi omnis sanguis ut per venam Cavam, sic etiam per Pulmonarem transeat, necesse est; plura tamen sunt quæ difficiliorem ejus transitum per illam facere, quam per hanc, possint. Primum oppositi, adversique ferme inter se alvei Superioris Cavæ, & Inferioris, ut ad ascensus hinc difficultatem, illinc desuper ruentis sanguinis pondus, & incursus accedant. Deinde crudi adhuc, crassioresque succi, & necdum permisti, effœtum Cavæ sanguinem onerantes. Denique obices qui aut morborum, aut affectuum animi vi, aut quamcumque aliam

(1) Supra, n. 21.
(2) Const. Epid. Urb. A. 1691.
(3) Obs. 14.
(4) Commerc. Litt. A. 1732. Hebd. 41. n. 4.
(5) Act. N. C. Tom. 5. Obs. 37.
(6) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 15. & Act. eorund. Tom. 2. Obs. 107.
(7) Traité du cœur, l. 4. ch. 5. n. 3.
(8) Epist. 18. n. 24.

ob causam expedito per venam Cavam sanguinis motui plurimi se possunt objicere, quippe non in dexteris tantum cordis caveis, sed & in Pulmonari arteria, & Pulmonibus, & vena ipsa Pulmonari, & sinistris cordis caveis, & arteria Magna. Contra Pulmonaris venæ Caudex, seu mavis Saccus simplex est, compulsumque agitatione pulmonum sanguinem excipit, & hunc vividum, comminutum, ac mistum, neque hujus per se motui alia opposita habere potest obstacula præter ea quæ post pulmones communia esse posse, diximus, etiam sanguini per venam Cavam fluxuro. Quæ cum ita sint, cumque nihilominus dilatationis Pulmonaris venæ, imo ejus etiam ruptionis minime desint exempla (1); nam ut illud quod ex Paræo est, sæponas (2); a Bellino (3) aliquando in repente mortuis *inventa est vena Pulmonaris ab auricula sinistra divulsa*, quod Monspellii vidit etiam Franciscus Queye (4); tanto facilius tum dilatatio, tum ruptio accidet in vena Cava, quanto plures causas esse, ostendimus, ob quas sanguis in hac retardetur, &, quod consequitur, cumuletur, cumulatus autem fibras tunicarum ejus, infirmet, ac distrahat, unde urgente sanguinis copia, primum vena in varicem dilatetur, deinde vero ob tunicarum extenuationem, quæ dilatationem sequitur, aut etiam ob erosionem, quæ distractioni fere succedit, rumpatur. Sed varices Cavæ, nisi immanes sint, minus incurrunt in oculos dissecantis, quam aneurysmata Aortæ; venæ enim propter tunicarum tenuitatem concidunt subtracto sanguine, quod Cava in ventre incisa, accidit. Quamobrem cum vitiorum Cavæ suspicio est; dissectionem a thorace incipies: aut si forte sanguis cadavere ab aliis antea perspecto, & visceribus ventris extractis defluxerit; aqua ut aere quoad ejus satis est injecto, curabis, ut quæ Cavæ fuerit latitudo, cognoscas: idque præsertim cum dexteras cordis caveas nimia aut dilatatione, aut contractione affectas animadverteris, aut etiam sinistras; hinc enim quoque, uti paulo ante dictum est, accidit ut retardato sanguinis motu, Cava dilatetur: quod prima ostendet ex Vieussenii historiis, capite XVI. propositis Tractatus de Cordis Structura.

28. Num vero hunc, an alium potius hujus venæ morbum indicaverit Aretæus (5), cum scripsit, *in hac vena* κέδματα *oriri*, *quando sanguis copiosus erumpens, citissime vitam delet*, quærere prætermitto, cum propter variantes ibi lectiones, ut Petrus Petitus (6) malit, *Si rupta vena sanguinem effuderit*, tum præsertim ob latius patentem vocis illius κέδματα significationem, ex Galeno in Exegesi ita expositæ *veteres ex fluxu affectus.* Illud certius est, Aræteum de hujus venæ ruptione loqui, & primum quidem in thorace, ut quæ continuo addit, ostendunt: quanquam non apparet via per quam ex illa disrupta sanguinem in pulmones, Asperamque, unde effluat, arteriam deducat. Sed quam Aretæus conjecerat venæ cavæ disruptionem, Anatome tandem oculis ipsis subjecit. Ut mittam exempla in ventre disruptæ, quo incertus sum, an attineat casus quem Donatus (7) indicat apud Amatum Lusitanum, cujus in Scriptis necdum inveni; in thorace, atque adeo intra pericardium viderunt Laurentius (8), Hacquinetus (9), Puerarius (10), Lancisius (11), alii. Sed omnes; si secundum excipias, cujus maxime jejuna, quantum Bartholinus retulit, est Observatio; cum aliis in vicinia morbis conjunctam invenerunt, primus cum Aortæ, & ventriculorum cordis dilatatione, quartus cum Aortæ dumtaxat, tertius cum membraneo quodam carneo-

(1) Epist. 24. n. 36.
(2) Ibid.
(3) De Morb. Pect.
(4) Disput. de Syncope, c. 3. Propos. 2.
(5) De caus. & sign. morb. Acut. l. 2. c. 8.
(6) Comment. ad hunc loc.
(7) De Med. Hist. Mir. l. 4. c. 9.
(8) Hist. Anat. hum. corp. l. 9. qu. 18.
(9) Eph. N. C. Dec. 1. A. 1. Obs. 101.
(10) Ad Burnet. Thes. Med. l. 3. S. 58. in fin.
(11) De Subit. Mort. Obs. Phys. Anat. 5.

que corpore, quod *venarum varicosarum erat velut tomentum*, corde Paulo minus, & hujus auriculis annexum, quo de corpore hæc ultima, aliaque leges in Sectione hac Sepulchreti (1), in quam ea historia cum aliquot ex modo indicatis, clarius aliquanto relata est, quam Puerarii verbis Sect. VIII. (2) descripta fuerat. Me enim minus ibi assequi posse, fateor, qua ratione hæc intelligam *disrupta vena cava & effuso sanguine in pericardium, & cordis dextrum ventriculum*, quam in Observatione Laurentii, sanguinis circumitionem ignorantis, ob venæ Cavæ *ostium disruptum*, *omnesque illas membranulas tricuspides laceratos*, lethalem *in* dexterum quoque cordis *sinum effusionem sanguinis factam esse*: quam, ut verum loquar cum in ventriculos dumtaxat, eamque ingentem, in pericardium autem non modo nullam memoret, sed ne significet quidem; suspicor, nec tamen satis scio, an venæ Cavæ disruptio acciderit in facie tantummodo interiore. Sed nimirum cordis ventriculi fato quodam negotium sæpius facessunt in descriptis venæ disruptionibus intelligendis. Vide enim Poterium quoque (3) repentinæ, quam narrat, mortis causam proponentem *disruptionem venæ in ventriculo cordis*: & quam, aut ubi venam designet, mihi, si potes, declara. Idem quibusdam asthmaticis *venam arteriosam in sinistro cordis ventriculo disrumpi*, scripsit (4), vas, ut nosti, quod extra ventriculos est, & ad dexterum spectat, non ad sinistrum. Certe optandum est id quod factum credo in Argentoratensi Dissertatione, quam necdum, nisi recensitam (5), vidi, dilatati Sacci venæ Cavæ ruptionem proponente; optandum est, inquam, ut Lancisii diligentiam, & perspicuitatem non in iis modo quæ mortem præcesserint, sed & in iis quæ in cadavere se obtulerint, præscribendis æmulentur illi qui in venæ Cavæ disruptiones posthac inciderint, præsertim quæ sint ab aliis morbis sejunctæ. A quibus utinam sejuncta fuisset alterius insignis venæ ruptio, quæ quoniam intra thoracem contigit, & inopinatam mortem attulit, minime est hoc loco a nobis prætermittenda, quibuscum raram hanc suam Observationem communicavit A. 1718. Medicus Doctissimus, nostrique amicissimus Heraclitus Manfredius.

29. Mulier quæ a longo jam tempore & credita fuerat, & erat phthisica, improviso mortua reperta est. Thoracis cavum sinistrum, pulmonis lobum inferiorem morbosum exhibuit, quippe tria, quartuove tubercula, puris plena, continentem. In cavo autem dextero pulmo quidem sanus, at simul sanguis erat concretus, ad libras quatuor. Effusus fuerat a trunco venæ sine pari: qui etsi ab ea effusione conciderat, tamen ob immanem distentionem, tantum retinuerat latitudinis, ut facile posset cum vena Cava comparari. Hæc dilatatio ad palmum circiter in longitudinem se extendebat. Circa medium autem ejus longitudinis, patebat foramen, ellipsis forma. Per hoc sanguis se se effuderat.

30. Nunc a venarum varicibus ad Magnæ arteriæ aneurysmata redeamus, non rupta illa quidem; de iis enim jam satis vidimus; sed repentinum tamen interitum afferentia. Quorum exempla hæc tria accipe, a me observata.

31. Materfamilias duos & quadraginta annos nata, diu valetudinaria, diuque obnoxia vixerat paroxysmo cuidam ad hunc modum se habenti. A concitatis corporis motibus ingruebat molestus quidam angor intra superiorem thoracis sinistram partem, cum spirandi difficultate, & sinistri brachii stupore: quæ omnia ubi motus illi cessarent, facile remittebant. Ea igitur mulier cum circa medium Octobrem A. 1707. Venetiis in continentem trajecta, rheda veheretur, lætoque esset animo, ecce tibi ille idem paroxysmus: quo correpta, & mori se, ajens,

---

(1) Obs. 1. §. 1.
(2) Obs. 30.
(3) Insign. Curat. & Obs. Cent. 3. c. 60.
(4) Ibid. c. 22.
(5) Commerc. Litter. An. 1731. Specim. 47.

ibi repente mortua eſt. CADAVER in urbem vectum, cum poſtridie a nobis inſpiceretur, ſublivida facie, cætera colore, & habitu omnino bono, ſuperioribus tamen partibus nonnihil ſtrigoſum viſum eſt. Cum autem ob ea quæ paulo ante narrata ſunt, mihi aneuryſmatis ſuſpicio eſſet ad arcum Magnæ arteriæ, a Thorace incepta diſſectio eſt. In hoc pari utrinque copia, nec illa exigua, effuſum erat ſerum per ſe cruentum; animadverſum enim fuerat, nihil ſanguinis in pectoris inciſione illuc excidiſſe. Sani pulmones, niſi quod diſſecti, ut poſtea vidimus, nimio redundabant ſpumoſo ſero. Cor potius magnum, & durum valde, ac robuſtum. Aorta ad curvaturam non parum dilatata, juſta alibi in trunco, ramiſque majoribus latitudine. Sed intus, ubicunque incideres, hic illic inæqualis, nec ſine offeis perfectis ſquamulis, nedum crebris inchoatarum indiciis. Quæ cum videremus; univerſum truncum, majoreſque ramos aperuimus: in illoque ab ipſa origine pone Semilunares valvulas, quæ duræ hic illic erant, & cum futuri oſſis initiis ad Iliacas uſque arterias deſcripta vitia animadvertimus. Per has tamen, perque alias, etiam ſuperiores, ac nominatim Subclaviam ſiniſtram, minime propagabantur, ſi primam excipias alterius illius arteriæ partem, quæ Carotidi, & Subclaviæ dexteris originem præbet. Hinc oculos ad cor referentes, & ad cætera quæ ipſi annexa ſunt, vaſa, nihil uſquam conſpeximus vitii, niſi quod Pulmonaris venæ caudex paulo viſus eſt æquo major. In hoc, & in adjecto ventriculo ſanguis erat paucus, iſque, ut aliis omnibus in locis, niger, & omnino fluidus. Sed in Pulmonaris arteriæ trunco non paucus; quanquam in ventriculo dextero, ejuſque auricula nullus, facile quia per venam Cavam, paulo ante infra jecur inciſam, defluxerat.

Ventris autem viſcera inſpicientes, ſic obſervavimus. Tenuia inteſtina pleraque ex ſublivido nonnihil rubentia. Ventriculus quaſi duplex ob pylori antrum, quadantenus a parte reliqua per conſtrictionem quandam diviſum; cætera ſanus. Jecur ſiniſtrorſum valde extenſum, in crepidine autem dextera, & huic continuato lobo ad ſpatium aliquod intus, extraque, magis ſaturo colore, & durius. Durius quoque pancreas, & a reſtitante ſanguine ex rubro nigricans qua parte ad lienem accedebat. Hic autem laxus, ut poſſet facile diſrumpi. Strigoſi teſtes. Uteri oſculum dilatatum, & ſubſidens; fundus autem ſupremus eodem exterius quo Tenuia inteſtina diximus, colore infectus; nec ſine quodam gravi odore. Erat autem in ventris pelvi ejuſmodi ſerum, quale in thorace; ſed paucum. Cætera nihil adnotatione dignum habuere. Caput non attigimus; jam enim multa nox erat, & mulier inter loquendum, ut dictum eſt, mortua.

32. Etſi in Sectione hac Sepulchreti Obſervationem legeris XXXV. cui præfixus hic titulus: *Mors ſubita in quodam, cui ventriculus vinculo quaſi ſtrictus videbatur*; tamen, ſi res, ut puto, ſimilis ejus fuerit quæ a me paulo ante propoſita eſt, ab ipſo ortu potius eſt quam ab adventitio morbo, repetenda, neque cum arctis illis quæ in Volvulo interdum occurrerunt, Tenuis inteſtini coarctationibus facile comparanda, multoque minus quaſi improviſi obitus cauſa accuſanda. Illa ſane fœmina in qua tibi alias (1) ejuſdemmodi ventriculum deſcripſi, paulatim lento morbo confecta eſt: nec repente alii obierunt in quibus alio fortaſſe loco (2) deſcribam. Hic vero ſatis cauſarum in Aortæ vitiis habemus. Primum inæqualis interna facies minus facilem reddit ſanguinis motum. Deinde offeæ in tunicis ſquamulæ, & crebra hic illic earum initia minus aptam arteriam faciunt ut ſanguini impulſo cedat extrorſum, eumque admittat, & mox ut ſe prompte reſtituendo contrahendoque eundem promoveat. Denique his addita ad curvaturam dilatatio tum remorando ſanguinem, tum minus propellendo quantum noceat, eſt a nobis, ut cætera illa, non ſemel expoſitum, ut non ſit fuſius iterandum.

---

(1) Epiſt. 16. n. 38.

(2) Epiſt. 30. n. 8. & Epiſt. 36. n. 2.

His ita pofitis fi accedat concitatior, quacunque de caufa, corporis, & quod confequitur, fanguinis motus; vides certe, effe imparem Aortam ei operi & magis, & celerius efficiendo, cui antea vix par erat. Acervabitur igitur uberior interea convecta per venas copia fanguinis, reftitanfque in Aorta ipfa, in corde & pulmonum vafis, & vena Cava, non ea modo quæ in vivente hac muliere fiebant, angorem, fpirandi difficultatem, ftuporem brachii, aut quæ in mortua funt obfervata, dilatationem videlicet aliquam caudicis venæ Pulmonaris, & nimiam feri in bronchia, & thoracis caveas effufionem, non modo, inquam, ea facere poterit, fed pro partium difpofitione plura etiam, atque graviora. Quoniam autem illa omnia Aortæ vitia fenfim quidem, fed magis, magifque in dies augebantur; non mirandum eft, fi eo demum pervenerint aucta fimul fortaffe aut copia, aut turgentia, aut certe ob infolitum in Veneta fœmina rhedæ motum, fanguinis concitatione, ut hic reftitans, promoveri amplius non potuerit. Quod fi hæc te forte univerfa non movent, quorum uno, offeis videlicet in Aorta fquamulis, Vir Ingeniofiffimus, quocum eam mulierem fecui, Santorinus permovebatur, ut in extrema hac Epiftola (1) oftendam: fed fi te forte non movent aut quia oppletam reftitante fanguine Aortam, & finiftrum cordis ventriculum non invenimus, aut quia ftuporem illum brachii melius quam per diftractionem diftentæ Aortæ ad Subclaviam finiftram, adfitofque huic nervos propagatam, melius, inquam, per convulfionem quandam qua meninges circa origines eorum conftringerentur, intelligere te poffe, credis; tantum abeft ut reponere quidquam velim; hortabor te potius, ut fi convulfionem addere huc volueris; in corde potiffimum agnofcas. Fuerit hoc fane a natura robuftius cum Aorta comparatum, eamque propterea fecundum Lancifii (2) dogmata labefactaverit; cur, quæfo, poft tot conatus in diu fupplendis iis ipfis, quas infirmaverat, Aortæ viribus, non robuftum modo, verum etiam prædurum invenimus? Relege fis quæ de Viro quodam fcripfimus Epiftola fuperiore (3). Multo autem facilius in fœminis, valetudinariis præfertim, vifcerum convulfio oritur; ut eam liceat cæteris tum paroxyfmorum, tum obitus caufis accenfere fic tamen, ut neque harum oblivifcamur quæ in vifceribus, vafifve præcipuis manifefto occurrant, neque illam, nifi cum ejus quoque in viventibus, aut mortuis indicia funt, ad cæteras, uti plures faciunt, addendam putemus. Quod num faciendum in Sene fuerit, cujus protinus hiftoriam proferam, ipfe exiftimabis.

33. SENEX erat annorum, ut videbatur, ad fexaginta, qui ante tres menfes in hoc fuerat Nofocomio, querens de fpirandi difficultate, & materiam exfpuens illaudabilem. Is cum in agro nuper fuiffet circiter Idus Martias A. 1742. ventumque frigidum excepiffet, domum reverfus, noctu gravi correptus eft refpirationis difficultate. Itaque mane in idem Nofocomium adductus, poftquam ad ignem tantifper affediffet, dum lectulum calefacerent, vix in eo fe collocaverat, cum ibi repente mortuus eft. Studiofa Juventus poftridie a me petiit, ut vellem ejufmodi obitus caufam inquirere. Cum annuiffem, juffi interea dum venirem, cranium circumfecari. CADAVERE infpecto, cujus bonus erat habitus, nullo ufquam fe oftendente tumore, nifi quod facies fubtumida erat, & fubrubens, fanguine autem fimul fpectato qui ad unam propemodum libram paulatim prodierat e cranio circumfecto, etfi non negavi, poffe fieri, ut mortis caufa intra cranium lateret; tamen oftendi, videri mihi in thorace potius effe quærendam, cum hunc Senem fpirandi difficultate laboraffe, conftaret; ullo autem affectu capitis, non conftaret: in quo licet multum fanguinis in iis reftitet qui thoracis vitio fuffocantur, ut vel ex facie horum livida, & tumente intelligitur; non propterea mortis caufa princeps extra thoracem pofita eft. Thorace igitur ftatim incifo, fter-

(1) n. 36. & 37. (2) De Mot. Cord. Propof. 38. (3) n. 13.

noque ſublato, pulmones apparuerunt adeo turgidi, ut omnia implerent, molles tamen, & colore ex albo cinereo, & leves, ſicuti ipſis cum cæteris quæ in thorace ſunt, exemptis, poſtmodum percepimus. Nam dexter fuit antea a pleura ſolvendus, ad quam arcte, ſuperiore præſertim, & poſteriore etiam facie, adhærebat. Erat in utroque thoracis cavo aqua non pauca, nec turbida, ſed urinæ colore, qualis in pericardio fuit plus aliquanto quam ſoleat in pleriſque. In cordis ventriculo dextero nigerrimum, & ferme fluidum, ut paſſim alibi, ſanguinem deprehendi, vix ut grumi aliqui non bene concreti, & levia, ac parva apparerent polypoſarum concretionum initia. In eo ventriculo, ejuſque auricula nihil animadvertere potui præter naturam, ſi valvulas excipias Pulmonaris arteriæ orificio præfectas, quæ paulo craſſiores ſunt viſæ, quam æquum eſſet. Sed cum auricula ſiniſtra, adſituſque Pulmonaris venæ caudex recte ſe haberent; proximus ipſis ventriculus, quamvis parietum craſſitudine ſolita, viſus eſt latior, & Mitrales valvulæ duræ, & craſſæ, Semilunares autem ſummo omnes limbo erant duro, albo, & quod præcipuum eſt, craſſiore adeo facto, ut Bononienſis, unciæ (1) lineam æquaret unam & ſemis.

Porro arteriæ Magnæ truncus multum dilatatus ab iis valvulis ad vaſa uſque ſuperiora, ab his autem ulterius, quamvis minus, dilatatus tamen, parietibus inſuper a corde illuc uſque craſſioribus, & durioribus, facie autem interna paſſim, præſertim vero ubi major erat dilatatio, inæquali, nec ſine albis, ſubflaviſve initiis creberrimis futuri oſſis. Tum pulmones diligentius ſcrutanti nihilo plus quam antea, mihi licuit deprehendere, niſi partem eorum quandam ubi ſubduri videbantur: quæ tamen inciſa naturalem conſtitutionem oſtendit, & humorem album quidem, & ſpumoſum, ſed non alium neque uberiorem, quam ex aliis eorum partibus exprimeres; ex omnibus autem exprimebatur omnino paucus. Cranii denique; nam Ventrem non ſecuimus; avulſo fornice, & mox ſecta Dura meninge; cujus proceſſus Falcatus viſus eſt craſſior, & durior, nihil extra, aut intra cerebrum, & cerebellum, quorum firma erat ſubſtantia, repertum eſt quod adnotares, niſi aqua in Lateralibus ventriculis non pauciſſima, ejus ſimilis quæ in thorace deſcripta eſt, plexus autem Choroides nonnihil decolores; ut manifeſtum eſſet, ſanguinem, qui, ſecto cranio, defluxerat, ex læſis a ſerra meningum vaſis cum aqua fortaſſe quæ intra eas, eſſet, prodiiſſe.

34. Quid inæqualitas Aortæ interior, quid ejus tunicarum durities, quid dilatatio demum poſſint impedimenti afferre ſanguinis motui, ſatis in iis quæ ſuperiori hiſtoriæ ſubjecimus, commemoratum eſt. His, quæ in Sene quoque fuerunt, adde aliquam ſiniſtri cordis ventriculi dilatationem, adde Sigmoidum, & Mitralium valvularum craſſitudinem, atque duritiem, adde in primis Semilunarium limbos tanto craſſiores, quam æquum erat, & duriores, quæ res, ſiquæ aliæ, motum cordis, ſanguiniſque perturbat, dum huic aut exituro ſe opponunt, motumque a corde acceptum infringunt, aut relabenti, minus prompte explicatæ, non ſatis ſe objiciunt; nec facile plura deſiderabis, ut intelligas, qui fieret, ut retardato per Aortam, ſiniſtrumque ventriculum ſanguinis motu, is in pulmonibus ſubſiſtens, ſpirandi afferret difficultatem, aut qui denique factum ſit, ut vitiis illis in dies creſcentibus, eo demum res proceſſerit, ut ſanguis, præſertim auctus ea humoris copia, quæ, niſi frigidus ventus obſtitiſſet, per inviſibilia corporis foramina erat exitura, promoveri amplius non potuerit. Nec te illud in hac, aut ſuperiore Obſervatione plurimum moveat, quod non iis in partibus accumulatum invenerimus ſanguinem in quibus retardatum eſſe, diximus. Nihil enim facilius accidit, quam ut, dum cadavera in omnem partem verſantur, & in transferendo, per ſcalas potiſſimum, modo in pedes, modo in caput incli-

(1) Vid. apud Valſalvam de Aur. Tab. 9. ad *.

nantur, ſanguis, fluidus præſertim, ut in his erat, magna ex parte locum mutet: idemque fiat, dum viſcera eximuntur, neceſſe eſt, quin etiam, ut tunc per jam inciſa, & poſtmodum per ea quæ in proximis partibus vaſa inciduntur, ſanguis defluat. Quod ſi nihilominus velis tribuere aliquid aquæ etiam illi quæ in cerebri ventriculis conſpecta eſt, & quidpiam comminiſci unde nervi, cordi, & pulmonibus inſervientes, repentini obitus cauſas adauxerint, ſicque etiam pulmonum turgentium illum tumorem explicare, quaſi aerem extrudere non potuerint; haud magnopere adverſabor. Sed paralytici aliquid, an convulſivi potius in eo excogitabis quem tibi continuo deſcribemus?

35. Vir honeſtus, necdum annos ſexaginta natus, lue olim venerea affectus, ut rheumatici, quibus torquebatur, dolores illi etiam cauſæ magna ex parte adſcriberentur, poſtquam hos ante quatuordecim, aut quindecim annos per ſudorem, ſolitis lignorum decoctionibus, & laconico evocatum, pervicerat, pinguis poſtea, ſed intra modum, erat factus ventre præſertim, & thorace, non ita cruribus. Hunc familiares animadverterant obnoxium per intervalla eſſe tuſſi, qua nihil expectorabat, item difficultati cuidam ſpirandi, a cibo potiſſimum. Cæterum cum robuſtus eſſet, & egregie valere omnibus videretur, niſi quod non ita pridem Amico dixerat, ſe capite eſſe confuſo, parciſſime cœnatus, levi primum tuſſicula correptus eſt, quæ mox adeo increvit, ut ſpumante jam ore accerſiri juberet Medicum. Sed hic mortuum invenit, oſtendente ad os, nareſque ſe ſpuma, unde poſtea ſanguinolenti etiam humoris quidpiam, ajebant, exiiſſe. Incidit hujus Viri obitus in Maji initium A. 1729. quo menſe, indicatum eſt cum hac Epiſtola (1) tum aliis, & ſpeciatim III. (2) & IV. (3) repente plures in hac Urbe, ejuſque Agro interiiſſe: quorum ſi diſſectiones inter ſe contuleris; plane intelliges, quamvis inopinata omnes morte, alium tamen alia cauſa ereptos eſſe, velut hunc, cujus thoracis, & capitis interiora cum meis Collegis Profeſſoribus Primariis hora ab interitu circiter trigeſima inſpiens, ſic obſervavi.

Thoracis, cujus latera ex ſubrubro livebant, pinguedinem, dum incidi cœpiſſet, non paucam adnotantes, eo mox aperto, non paucam in mediaſtino quoque conſpeximus. Pulmones intus, extraque fuſci, molles tamen, ambo cum pleura anterius nixi, ſiniſter autem undique, humidiores intus, neque nimis tamen, reperti ſunt, ut neque eſſent adeo graves, neque ex Aſpera arteria ſpumam, aut quidquam emitterent. In Thoracis utraque cavea, & in pericardio multo plus humoris, quam plerumque ſolitum ſit, ejuſque per ſe, non a ſanguine qui inter ſecandum incidiſſet, ſubcruenti. Cor, ejuſque auriculæ non modo nihil polypoſi, quod in hoc cadavere nuſquam vidi, ſed nihil ferme ſanguinis continebant. Cum hic, & in valvulis, & in Magnis, præter Aortam, vaſis, quæ aperiri ſingula jubebam, quanta maxima poteram attentione uſus, quidpiam deprehendere non poſſem quod eſſet adnotatione dignum; denique in Aorta ſubſtiti. Nam primum a corde ad curvaturam uſque viſa latior eſt. Tum albis maculis hic illic interiore facie diſtincta. Eadem præterea facie tota quaſi inæqualis. Et, quod mihi præcipuum viſum eſt, colore ex atro rubens, ut ſi inflammatione quadam eſſet affecta. Albæ maculæ extra dilatatum arteriæ tractum non apparebant. Cætera autem illa & per curvaturam, & qua ſecundum vertebras arteria deſcendit, pergebant, minus tamen, quam in primo illo tractu. Sic etiam cum per eum ramum ſe producerent, qui a dextris Subclaviam, & Carotidem arterias emittit, quanto ille magis ab initio diſtabat, tanto illa minus ſe prodebant. Capitis, cujus facies erat livida, ſectione protinus inſtituta, cum cranium recluderetur, nihil effluxit. Vaſa per Tenuem meningem ſanguine tumida; in Lateralibus autem ventriculis ſubcruentam aquam, ſed non multam, adnotavimus. Cæterum Choroidum ple-

(1) n. 7. (2) n. 11. & 26. (3) n. 21.

xuum color, & quidquid ſive in ventriculis omnibus, ſive in Oblongata medulla, ſive in cerebro, & cerebello, quæ duriora potius erant, quam laxa, diſſecando inquiri ſolet, omnia ſecundum naturam. Ventrem non attigimus.

36. Hinc Virum ſi tuſſi convulſiva ſuffocatum eſſe, dixeris; non modo non repugnabo, cum ſciam, inviſibilem hujus cauſam in nerveo quopiam ganglio latere poſſe; verum inſuper eſſe apud Lanciſium (1) exempla convulſivæ tuſſis, quæ repente homines occiderit, admonebo. Non propterea tamen cenſeo, eſſe omnino tibi negligenda quæ adnotavi in arteria Magna. Hic enim Vir tuſſi quidem obnoxius fuerat, ſed non eo cum impetu adorienti, ut proſpici, & prædici poſſet, quemadmodum in Lanciſii exemplis eſſe aliquando ſuffocaturum. Videndum eſt igitur, quid Aortæ inflammatio poſſit ad mortem ſeu cum tuſſi, & convulſione forte conjuncta, ſeu non conjuncta, inopinato afferendam. Videndum eſt tamen antea quæ ab aliis tunc obſervata ſint, cum Aortæ fuit inflammatio; ne forte eo nos ſolæ cogitationes perducant, quo Obſervationes non conſentiant. Verum ubi Aretæi (2) locos inſpexeris in quibus hoc de morbo verba fiunt, ut nulla alia ſubeat dubitatio, certe hæc ſubibit, num ex cadaverum inſpectione ea quæ profert ſigna fuerint confirmata. Ab ejus vero ad noſtrum tempus qui hoc fecerit, mihi quidem in præſentia non ſuccurit. Boerhaavium tantum (3) memini in bove qui vehementiſſimo curſu aufugerat, ſcribentem id morbi ab ſe viſum ita ut *aorta* eſſet *nigerrima*. Tu ſi plura ab ipſo, aut ab aliis ſcripta videris; me admoneto: cum ea legero; quæ nunc cogito, aut abjiciam, aut ſi confirmare licuerit, ad te perſcribam. Interea quædam alia, ab Amicis in arteria Magna, aut in alia aliqua intra thoracem, obſervata, unde aut repentina, aut certe præter opinionem cita mors provenerit, huc adjicere non omittam: & primum, quod ſupra (4) pollicitus ſum, quantum videlicet illuc attinere crederet Vir Præcl. Santorinus oſſeas in Aorta bracteas, quas, ſuis permotus Obſervationibus, vel ſolas non dubitabat repente hominem poſſe interficere. Enumerabat enim mihi, cæteriſque Amicis ſex, aut ſeptem ſic mortuorum exempla, in quorum corporibus nihil præter ea oſſicula invenire potuerat unde ſubitam repeteret mortem, in illis recentiſſimum ejus viri de quo alibi (5) ob deficientem Vermiformem Appendiculam mentionem feci. Sic autem narrabat.

37. SARTOR Venetus, ſtrenuus potor, quem præter quam de hernia olim, ulla de re ad valetudinem attinente queſtum eſſe, non conſtabat, niſi quod noviſſime alicui dixerat, videri ſibi non bene habere; eodem quo id dixerat, die cum apud notos quoſdam ad ignem ſedens, cephalos comediſſet duos, & novum bibiſſet vinum; erat enim jam medius propemodum October A. 1708; ibi non multo poſt heu, inquit, heu, nec plura; continuo enim mortuus eſt. THORACE poſtridie aperto, non ſaniſſimi quidem pulmones; in paricardio autem aquæ copia aliqua reperta eſt. Sed cum evidens eſſet, neutra ex cauſa hominem ſic obire potuiſſe, cor autem, & cætera nihil adnotatione dignum haberent; Magna arteria a curvatura ad lumbos uſque crebras oſſeas intus oſtendit ſquamulas, quæ in utraque etiam Carotide ad modicam uſque altitudinem, non ulterius, conſpectæ ſunt. Cæterum ſanguis erat fluidus, jecur pulcherrimum, ut reliqua, niſi quod ventriculus, ut plerumque in potoribus, valde amplus fuit, inteſtinorum autem quæ Appendicula caruiſſe diximus, pars cum annexi meſenterii portione in herniæ ſacro inerat, cujus orificium duos treſve digitos erat latum.

---

(1) De Subit. Mort. l. 1. c. 18. n. 3.
(2) De cauſ. & ſign. morb. Acut. l. 2. c. 8. & de eorund. curat. l. 2. c. 7.
(3) Prælect. ad Inſtit. §. 827.
(4) n. 32.
(5) Epiſt. Anat. 14. n. 62.

38. Cum

38. Cum hæc narrasset diligenter, nos autem, ut fit inter Amicos, alius aliud de ista, ab ipso proposita, mortis ejuscemodi causa diceremus, neque illæ reticerentur causæ quæ oculos Anatomicorum effugiunt sive intra, sive extra cerebrum, memini, me subridentem ab iis quæsivisse, num inter eas etiam ponerent quam Piccolhominus (1) indicavit ubi se *Opinari*, inquit, *nervuli* cor adeuntis *obstructionem repente factam, in causa esse ut nonnulli inopinato & derepente ex hac vita migrent?* atqui certe, inquam, non ignoratis, vel abscissis in collo nervis, cor adituris, non continuo mori animal; ut possit quidem nervorum cordis obstructio, ad alias causas addita, mortem subitam afferre, sola autem non possit, nisi forte simul universi obstruantur; sic enim veram fuisse Herophili sententiam, intelligo, qui, ut apud Cælium Aurelianum (2) habemus, *repentinam mortem, nulla ex manifesta causa venientem, fieri*, docuit, *paralysi cordis*. Tum Santorinus sex illa reliqua exempla protulit, nuper propositi similia, & quantum se miraturum esse, ait, si in his omnibus præsto fuisset invisibilis quæpiam causa, quæ cum manifesta, id est cum osseis in Aorta squamulis, se conjunxisset, tantum ostendit, sibi quidem nihil esse dubitationis, quin ab his solis mors repentina proveniret tunc præsertim cum ab arteria, ejusmodi vitio affecta, sanguis esset promovendus aut copia auctus recentis chyli, aut hujus qualitate turgens, aut denique calore expansus, quæ videlicet, ut in Sartore universa, ita alia in aliis convenissent. Cur autem sic vitiata arteria promovendo tunc sanguini impar sit, alibi est a nobis, & supra etiam in hac Epistola (3) declaratum.

39. Sed facta desideratissimi Amici mentio alterius mihi memoriam renovat, Sebastiani Antonii Trombellii Bononiensis Medici, & Chirurgi Præstantissimi: cujus inopinatæ, citæque mortis genus ob id etiam nobis flebilius accidit, quod non ipsum modo, sed & ejus Fratrem Joannem Chrysostomum, Abbatem, & Theologum, quod ejus Scripta ostendunt, Eruditissimum singulari amore prosequebamur, atque prosequimur. Quam repentinus, sævus, brevis illius morbus novissimus fuerit, & quam variæ Doctorum Virorum de eo sententiæ, ignorare non potes. Quid ipse, antequam de his quidquam audirem, sim opinatus, si forte quæris; paucis dicam, ut habeas non quod præferas, sed quod diligenter etiam atque etiam expendas, videasque, num forte is morbus ad ea spectet quæ paulo ante (4) promisimus. Nam statim ac litteras perlegeram Josephi M. Verlicchii, cujus mihi diligentia, ingenium, & assiduum in Disciplinis Medicis studium ex eo usque tempore quo me hic audiebat, spectatum est, quibus litteris non minus quæ in mortuo, ab se dissecto, animadverterat, quam in ægro, cui affuerat, perscribebat; visa mihi res est cum eo casu quem descripserat Vir Doctissimus, cujus quoque immaturam mortem deflevimus, Antonius Leprottus (5), esse quadantenus comparanda: idque ad Verlicchium rescripsi: cujus opinionem cum mea consentire, ex aliis, quas postea misit, litteris, perspicue omnia explicantibus, facile intellexi. Scilicet ut in eo de quo narrat Leprottus, ab ipso, & a Cl. Jano Planco inventum est, sanguinem ex disrupta Bronchiali arteria effusum sub membranas, & per fibrarum interstitia, quibus arteria Aspera, & Magna, & œsophagus, cæteræque proximæ partes colligantur, viam sibi longe lateque fecisse, concretumque eas membranas in tumoris modum extulisse; ita in Trombellio ex disrupta arteria alia aliqua effusus sanguis inter laminas oppositas, id est anterioris partis mediastini, per cellulosam hujus substantiam sibi aditum videtur aperuisse, eaque copia ibi præsertim quo suopte pondere ferebatur, concrevisse, ut prope septum Transversum

(1) L. 5. Anat. Prælect. 6. & l. 4. Prælect. 4.
(2) Morb. Chron. l. 2. c. 1.
(3) n. 32.
(4) n. 36.
(5) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 1. in Opuscul.

ſolida mediaſtiani craſſitudo digitos propemodum tres æquaret. Sic autem omnia tum quæ præceſſerant, tum quæ abfuerant, tum quæ in cadavere inventa ſunt, facillime videntur intelligi. Quæ ut ſingula minime perſequar, brevitatem pollicitus; at ſaltem quæ corpuſcula in amplo, moleſtiſſimoque herpete cutem antea corroſerant, eadem repreſſa, dicam, arteriam illam eroſiſſe: exeuntem autem ſanguinem, dum mediaſtini celeriter diſtraheret laminas, acerbiſſimum illum ad ſternum dolorem, quem divulſivum æger vocabat, effeciſſe, at cætera, quæ aberant, inflammati mediaſtini indicia facere non debuiſſe: tandem inter duas hujus laminas tantum ſanguinis, in grumos coacti, tam brevi præſertim tempore, aliunde repeti quam ex pertuſa aliqua arteria non poſſe. Sed pleraque horum, non modo reliqua, litteræ Verlicchii declarabant, quæ eorum quoque interrogationi occurrebant, qui, cum Leprotti æger dies aliquot vitam traxiſſet, cauſam quærerent, cur Trombellius ſit intra undeviginti horas ſublatus. Nam præterquam quod illa tanta inferioris mediaſtini diſtentione cor urgebatur, modico ſupra hoc intervallo erat in tunicis Magnæ arteriæ innatum ante hunc morbum tuberculum, grandioris nucis magnitudine, humoris plenum ad vitellinum colorem vergentis, quod tuberculum cum intra arteriæ cavum non mediocriter protuberaret, neque amplius ſanguis, infirmatis cordis viribus, quod parvi jam facti, debileſque oſtendebant pulſus, id obſtaculum ita ſuperare poſſet, ut antea; nempe retardatus, cor magis magiſque, & pulmones ipſos gravabat: quamobrem diutius vis morbi ferri non potuit.

40. Habes quo mea de hoc morbo olim inclinaret opinio: cui tamen, ut dixi, nihil prius tribues, quam diligenter expenderis. Quod ſi quæras, ejus tuberculi indicia quænam in vivente eſſent, numque Obſervationes legerim præter illam quam paulo ante laudavi, in quibus res extent aliqua ſaltem ex parte earum ſimiles, quæ ſunt in Trombellio deprehenſæ; libenter quoad potero, ſatisfaciam. Et primum, illum accepi animi affectibus olim preſſum multo graviſſimis, non ita pridem levi aliqua cordis palpitatione, levibuſque deliquiis tentari cœpiſſe, ut a Medicis crederetur hypochondriacus. Quod vero ad tuberculum ipſum Aortæ attinet, cum ex Actis Eruditorum Lipſienſibus (1) Diſſertationem extare, intelligam Cl. Stentzelii *de Steatomatibus in principio arteriæ Aortæ repertis*, quæ in has regiones necdum, quod ſciam, importata eſt; eam, ſi in tuis iſtis habetur, fac inſpicias; nam ſi inſcriptioni reſpondet, eorum quæ requiris, non prorſus diſſimilia facile invenies (2). Ego ſiquid habeo quod ad interna ſpectet arteriarum tubercula, in proxima Epiſtola commemorabo. De ſanguine autem inter mediaſtini laminas effuſo unum, in præſentia memini, aliquid attigiſſe Riverium Obſervatione LX. Cent. I. Nam quod Blancardus quoque (3) ſimilia ſcribit; nempe adeo ſimilia ſunt, ut ſint eadem, Riverii nomine diſſimulato, verbiſque mutatis. Eam Obſervationem ſi apud Auctorem totam legeris; neque enim in Sectione hac Sepulchreti XI. (4) neque in I. (5) libri I. omni ex parte deſcripta eſt; invenies, cum in ægra quadam ſuſpicio fuiſſet, inter cætera, etiam inflammationis mediaſtini, cumque ea videretur convaluiſſe; ſubitam interveniſſe mortem, repertumque eſſe mediaſtinum *plenum ſeri ſanguinei*. Cæterum, quod generatim ſpectat ad ſanguinis e ſuis vaſis effuſiones, non in magnas corporis caveas, ſed in celluloſam ſtructuram ſub membranis coercitam, digna eſt quæ ob antiquitatem referatur Gilberti ſententia. Hic enim, ut ante trecentos quinquaginta annos ſcribebat Nicolaus Florentinus (6), docuit, *non ſemper ſanguinem*

---

(1) A. 1731. M. Maj.
(2) Sed Vid. Epiſt. 64. n. 14.
(3) Anat. Pract. Obſ. 52.
(4) Obſ. 20.
(5) Obſ. 123.
(6) Apud Donat. de Med. Hiſt. Mirab. l. 4. c. 9.

qui exit propter rupturam venæ chylis (id eſt Cavæ) *in concavitatem ventris effundi, ſed infra pinguedinem quam chyli & renes circumveniunt, retineri:* quod, a Gilberto fortaſſe etiam viſum, ſi exigua ſit venæ Cavæ ruptio, non ita rejiciendum eſt, ut illud eſt quod a Gilberto ſubjicitur de ipſius retenti ſanguinis mictione. Cætera quæ ſumus polliciti (1), propediem expectabis, & valebis.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXVII.

Agitur de Morte Repentina ex vitio Cordis. Denique pauca adduntur de Gibbere.

Ut ſuperiore Epiſtola de Subita Morte ſcriptum eſt, quæ vitia Sanguiferorum Vaſorum, ſive hæc rupta eſſent, ſive non eſſent, conſequeretur, ita nunc de illa ſcribendum eſt, quæ vitia Cordis ſive rupti, ſive non rupti conſequatur. Rupti primam, quod ſciam, Obſervationem ab Harvejo (2) propoſitam inveni, qui nobilem Virum, ſæpe, præſertim noctu, paroxyſmo quodam correptum deſcribit, in quo a dolore pectoris *oppreſſivo* interdum lipothymiam, alias ſuffocationem timebat, donec *ingraveſcente morbo, cachecticus, & hydropicus factus, tandem in uno paroxyſmo vehementer oppreſſus, obiit.* Huic *ex impedito tranſitu ſanguinis* (quodcunque id fuerit; neque enim dicit; impedimentum) *de ſiniſtro* cordis *ventriculo in arterias, paries ipſius ventriculi ſiniſtri, qui ſatis craſſus & robuſtus cernebatur, diſruptus & perforatus amplo hiatu ſanguinem effundebat; erat enim foramen tantæ magnitudinis, ut facile aliquem ex* Harveii *digitis reciperet.* Quam tibi Obſervationem deſcribere hic volui propterea quod ab nemine productam, ne a Boneto quidem, memini, niſi forte exiſtimas quæ hic Rolfinckii verba protulit, non in Sectione hac XI. ſed in VIII. (3) *irruptio* ſanguinis in cor *nonnunquam adeo vehemens eſt, ut ſeptum ipſum diſrumpatur, cujus tragici caſus exempla ſuppeditavit Harveus;* niſi, inquam, hæc verba exiſtimas ad Obſervationem illam attinere. Quod etſi ei quoque viſum eſt qui Indicem addidit ad tres primas Harveii Exercitationes, eam quam deſcripſimus, Obſervationem ſic deſignanti, *Septum cordis a retento ſanguine ruptum;* verba tamen, quæ protuli, ipſius Auctoris procul dubio longe aliud ſignificant. Huic Harveii Obſervationi alteram adjungo, quam Epiſtola XXV. (4) ſatis commemoravi, Petri de Marchettis (5). Nam etſi a fiſtula in *ſiniſtrum* uſque ventriculum tandem producta, hic apertus eſt; tamen ſive ab eroſione, ſive a diſtentione cor aperiatur, diſruptio denique ſemper eſt propterea quia ubi eo pervenit eroſio, ut tenuiſſima tantum ſuperſit cordis lamella, hanc a ſanguinis aut pondere; aut vi qua urgetur, pertundi, manifeſtum eſt: quamobrem etiam cum de aperta Aorta verba facerem, varias quidem ruptionis cauſas indicavi; ruptionem tamen vocavi. Tertiam Obſervationem, quam Morandus quoque Vir Cl. (6) memoravit, apud Bohnium leges, non in *Circulo Anatomico* illam quidem, ſed in libro, in quo tandem caſu reperi, *de Renunciatione Vulnerum* (7). Eſt autem *rupturæ ſiniſtri cordis ventriculi prope oſtium Aortæ,* cujus *nulla ſigna* præceſſerant in Viro nobili, habitus *formoſioris atque athle-*

(1) Supra, n. 2. in fin. n. 18. in princip. n. 26. in fin. &c.
(2) De Circul. Sang. Exercit. 3.
(3) Obſ. 11.
(4) n. 22.
(5) Obſ. Med. Chir. 47.
(6) Mém. de l'Acad. Roy. des Sc. A. 1732.
(7) Sect. 1.

tici, qui *ad latus uxoris repente occubuerat.* Cujus tu ruptionis ultimam caufam facile fufpicaberis, eorum memor, quæ Litteris fuperioribus (1) fcripta funt. Mortis autem hoc genus tale cenfuit Eruditiffimus Bohnius, *quale vix unquam vidiffent Profectorum occulatæ manus.* Quod fane *rariffimum haberi debere*, fcripfit Vir alter Doctiffimus Joannes Fantonus (2), cum ex adverfariis Parentis fui retulit, *difruptum hominis cor*, *quod vehementi fpafmo conflictatum fuerat*, *repertum fuiffe*, *grandiore pericardio copiam fanguinis continente*, ægre ferens, non plura Patrem adnotaffe, illudque faltem, utro ex ventriculo fanguis erupiffet. Quæ cum ita fint; non mihi difplicet in quinctam rupti cordis Obfervationem A. 1707. Venetiis incidiffe. Quam, ut ordo poftulat, cum tibi diligenter perfcripfero; in Adverfariis (3) enim, aliud agens, vix indicavi; tum cæteras, quæ mihi quidem notæ funt, commemorare, & partim defcribere non omittam.

2. Mulier annos nata quinque, & feptuaginta, virili afpectu, & valde obefa, cum ad quinctum ufque & quadragefimum annum fuiffet gracilis; annis noviffimis facta erat valetudinaria fic tamen, ut de capitis dolore nunquam, nedum de graviore ullo, quod referri ad ipfum poffet, incommodo, quereretur; fed de aliis potius, in quibus familiares, quamvis minus accurate attendere foliti has querulæ anus lamentationes, tamen quædam præfertim memorabant quafi deliquia, affectionefque ejufmodi alias; quas ipfa cum explicare nefciret, folebat communi, ut alias dixi, apud populares fuos *flatus* vocabulo defignare. Hæ femeftri ultimo vitæ fpatio factæ erant graviores. Tandem cum per eos dies cyathos aliquot haufiffet vini novi; medius enim October menfis elapfus erat; indeque aliquanto pejus fe haberet, repente inter domeftica, quibus forte fedens intenta erat, opera, primum dixit, intus fibi huc, & illuc nefcio quid moveri, mox videri fibi domum vacillare, mox; ftertore correpta breviffimo, interiit: Cadaver poftridie infpicientes, fanguineum ex ore prodeuntem humorem vidimus, dorfum ex rubro lividum, manuum digitos contractos, quos cum extendere conaremur, renitentes animadvertimus; non item brachia. Cum vero, cæteris Amicis adftantibus, confecante autem nobifcum Cl. Santorino, communia corporis integumenta incidere cœpiffemus; niger, & fpumofus fanguis, qualem poftea in plerifque deprehendimus vafis, effluebat. Adipofam membranam alibi craffam, ad pubem craffiffimam confpeximus, ut digitos tranfverfos quatuor fuperaret. Pectoris cartilagines, quæ coftas cum fterno committunt, fcalpello non magis quam in junioribus, refiftebant, molles fervante, ut opinor, eadem, qua corpus univerfum abundabat, pinguedine. Hæc, fterno fublato, hinc in thorace ea copia apparuit, ut mediaftinum operiret: inde in ventre quanta effet, ex eo licebat intelligere, quod diaphragma altius in thoracem compulfum, tantum de jufto hujus fpatio demeret, ut infpicientibus mirum haud effet quod obefi non facile, nifi paulo altioribus cervicibus, & fummo dorfo, fupini cubent. Pulmones, quorum finifter facie pofteriore adhærebat ad pleuram fani erant omnino, quamvis interius a retento fanguine nigricarent. Bronchia, & truncus arteriæ Afperæ nihil in fe effufum habebant. Sed pericardium tantum habuit effufi fanguinis partim grumofi, partim fluidi, ut priufquam incideretur, fphæroidem referret, cujus diameter fpithamam propemodum æquabat. Spatii tamen non modicam in eo partem cor occupabat, propter adnatam pinguedinem magnum qua totum ferme obducebatur. Hanc dum undique, inverfo etiam corde, a fanguine, quo circumfufa fuerat, purgabamus, certa quadam parte magis extuberantem, & penitus nigricantem a fanguine intus fubfiftente animadvertimus. Erat ea pars in pofteriore cordis facie mucroni proxima: ibique pinguedo, attentius infpecta, lacerationem oftendebat in medio nigredinis illius. Tunc finiftro in

(1) n. 14. (2) Anat. corp. hum. Diff. 12. (3) VI. Animad. 84.

opposita facie secundum longitudinem aperto ventriculo, nihil fere in hoc sanguinis invenimus, si grumulum excipias ad eam partem adhærentem quæ laceratæ pinguedini respondebat. Is grumulus lenta manu retractus indicavit rotundum foramen lentis magnitudine, quo ventriculi paries, ibi secundum naturam tenuior jam factus, pertundebatur; ut manifestum esset, illac ex corde sanguinem primum sub pinguedinem exiisse, deinde huc, & illuc per membraneas ejus cellulas se insinuasse, easque distendendo, attollendo, ungendoque facile demum perrupisse. His ita perspectis, alia in eodem ventriculo animadvertimus. Nam circa orificium quo sanguinem admittit, in ipsa cordis substantia os erat transverso pollice crassius, forma annuli dimidiati, cui Mitrales valvulæ adhærebant, osseæ pariter factæ, nisi quod altera magnam sui partem servabat sanam, ut occludere posset orificium ob ea, si valvularum osseam partem adjiceres, ob ea, inquam, fere circum nata, & introrsum prominentia ossa contractum; hæc enim grandæva illa mulier est, ex qua eadem in V. Adversariis (1) descripsimus. Magnæ quoque arteriæ valvulæ partim erant osseæ, partim incipiebant osseæ fieri. In ventriculo autem dextero, annexaque auricula nihil adnotavimus, nisi quod sanguine, ut fere sinistra quoque auricula, omnino carebant, cum Pulmonaris arteriæ truncus esset eo plenus, qualem in pericardio videramus, multumque haberet, sed in grumos coactum, Aorta, ut ipsam a corde ad Iliacos usque ramos aperientes, conspeximus. Hæc circa sinistrum finem arcus sui; nam illuc usque sana processerat; magnis osseis squamis intus exasperari incipiebat, quæ alibi magis, alibi autem minus crebræ, nec sine cujusdam non obscuræ exulcerationis indiciis, toto passim reliquo trunco spectabantur: quin arteriosos ramos per ventrem aliquos, & nominatim ex iis quæ ad Cœliacam attinent, osseos jam factos deprehendimus. Ventre autem paulo ante recluso, & nonnullis in locis, tametsi tempestas erat potius frigida, etiam tum calido, quod intra thoracem quoque acciderat, animadverso, & omenti primum crassitudine ob multam pinguedinem, quamvis cœnosam, mox & mesenterii spectata, hæc adnotatione digna occurrerunt. Lien spumoso sanguine turgidus. Pancreas durum. Fellis vesicula valde contracta, & calculis plena ad quatuordecim, quorum octo minuti, reliqui majusculi; hi ad cubi formam accedebant; & cum ad flammulam statim admovissem, hanc concipiebant. Ren dexter superficie quodam loco exulcerata, alibi cicatricosa: uterque, si contrectares, molles quasi a lotio intus concluso percipiebantur; dissecti erant laxi propemodum ut lien solet, humidissimique, humore etiam seorsum alicubi quasi in loculis quibusdam stagnante. Cranium denique referantes, Crassam meningem animadvertimus tanto arctius quam soleat, ad suturas, & prope suturas, præsertim Sagittalem, & Lambdoidem, affixam esse, ut sine laceratione avelli non potuerit, Contra, Tenuis meninx attollentes digitos facillime sequebatur; aqua enim suberat: quæ in Lateralibus etiam ventriculis conspecta est, modica utrobique copia. Cerebrum sanum, ut cerebellum quoque; sed hoc laxius. Basilaris arteria duriuscula, ut & rami cæteri arteriosi qui circa cerebrum sunt. Cum omnia e cranio exempta essent, cujus non mediocrem crassitudinem, sectionum latitudo ostendebat; in ejus basi, & in cava item facie ossis frontis ea in conspectum venerunt, de quibus in VI. Adversariis (2) indicatum est. Scilicet os frontis ibi prominebat in confertissima tubera, qualia pariter in cranii basi, præsertim e Petrosis processibus, sed minora, atque disjecta se attollebant. Omnia ex substantia erant magis alba, quam usquam in toto cranio, ut ex nova osseæ substantiæ accessione, & quasi effusione facta esse viderentur. Quorum singulorum superficies etsi nitida erat, & lævigata; non potuerat tamen tanta univer-

(1) Animad. 14. (2) Animad. 84.

ſorum inæqualitas, & extuberantia non cerebrum valde comprimere, in quo cæteroquin nulla apparebat læſio, quacunque iis tuberibus reſponderat. Quod reliquum eſt, cum præter renes, & Aortam, cordis partem huic proximam, & tubas uteri, quæ albæ erant, e cadavere exemiſſem, ut poſtridie nonnulla, minime ad morbum attinentia, inſpectarem; miratus ſum, intra ejus noctis ſpatium, etſi tempeſtas de frigida multo frigidior erat facta, omnia tamen præter expectationem, graveolentiam concepiſſe incredibilem, & quæ prorſus ferri non poſſet.

3. INTOLERABILEM odoris fœditatem e cadavere pariter ulterius fœminæ, & quidem pinguiuſculæ, opinione citius coortam, recordor, me tibi alias (1) commemoraſſe. Verum illa ſaltem in Noſocomio dies quindecim morbo fuerat macerata; hæc autem repente obiit; ſed viciſſim putredinis illud ſignum oſtendit, quod non eſt in altera animadverſum, in ſanguine bullulas. Quid vero eſt, quod ut obeſæ huic mulieri, ſic etiam aliis pingui habitu præditis, diſruptione improviſo facta, ſanguis eſt in pericardium effuſus, neque iis omnino paucis? Ut enim ſuperiorem ſolum inſpicias Epiſtolam; quatuor invenies, Senem videlicet (2) ac Mulierem (3), quorum utrumque nos vidimus, duoſque alios (4), quos ab aliis conſpectos memoravimus. An pinguedo, quæ molles in hac Anu, ſicut opinatus ſum, coſtarum ſervavit cartilagines, fibras quoque in vaſis, earumque contextum laxiores ſervat, & diſtractioni, ſiqua diſtentio major incidat, minus reſiſtentes? cujuſmodi in hoc caſu diſtentionem ab novo, & effervescente adhuc vino eſſe factam, eo facilius credes, ſi poſt ejus vini uſum, ubi vitia cordis, aut vaſorum ſint, omnino fugiendum, quid Sartori Veneto (5) contigerit, & quid de repentino hujus obitu Santorinus cenſuerit, recordaberis, necnon eorum quæ de noxis ab ingeſtis *liquidis ipſo actu fermentantibus i. e. aere copioſiſſimo & valde moto ſcatentibus*, cum videlicet hujus particulæ a ſanguinis calore expanduntur, *majuſque occupantes ſpatium*, *vaſa extendunt*, Experientiſſimus docet Muſſchenbroeckius (6). An quantum ſub cute congeſtam, & adſtrictam pinguedinis copiam obſtare ſanguini, credimus, exteriora, & minora, vaſa repleturo, tantum hic cogatur neceſſe eſt ut interiora, & majora vaſa, ac receptacula diſtendat, & ibi potiſſimum ubi laxiores ſunt, aut ex parte eroſi eorum parietes diſrumpat? An denique eroſio tanto facilius fit, quanto magis pinguedinis copia ſanguis abundat? Non me fugit, pleriſque omnibus contra videri, non dubitantibus, quin pinguedo corrigat erodentia corpuſcula, aut certe obruat, & irretiat. Mihi vero, cum ea nimia eſt, ſive ob id ipſum bona eſſe non poſſit, & idonea ad corrigendum, ſive premendo minima vaſcula, & humores in his retardando, faciat, ut mora acriores fiant, ſive acriores particulas ſic irretiat, ut intra corpus retineat, ſe tandem aliquando ubi magis, magiſque coacervatæ fuerint, data aliqua occaſione, exerturas; mihi, inquam; ne de modo, & cauſa diſputem; illud ſatis eſt, ſæpe eſſe in pinguibus eroſiones animadverſas, meque ipſum in hac, itemque in altera (7) pinguioris habitus Muliere, quibus pinguem etiam Senem (8) facile addas, eroſam intus arteriam Magnam deprehendiſſe. Quin renes quoque, multa, ſiquod aliud viſcus, pinguedinis copia obſiti, in hac fœmina exulcerationem non effugerunt.

4. OSSEA autem illa tubera, quæ in cranii interiore facie extabant, non ad

(1) Epiſt. 18. n. 34.
(2) n. 15.
(3) n. 17.
(4) n. 26.
(5) Epiſt. 26. n. 37. 38.
(6) Diſp. de aeris præſent. in humorib. animal. c. 1. §. 18. coroll. 4. & 5.
(7) Epiſt. 26. n. 17.
(8) n. 15.

exostoses eas refero, quas post insultus epilepticos, ibidem ab se, & Ravio visas commemorat Boerhaavius (1), sed ad novas ossis, ut sic dicam, vegetationes, quales in vertebris hominis centum circiter annos nati descripsit Poupartius (2) singulari, qua nostræ quoque erant, albedine, & nitore. Quod si utræque, sicut illi suæ, & nostræ nobis videbantur, quasi ab effusione quadam factæ erant ossei succi; minus faciles habebunt explicatus secundum recentes observationes, sententiamque Experientissimi Viri, præsertim cum in nostra Anu Crassa meninx, quæ interni periostei locum tenet, nihil læsionis in se ostenderet qua illa tubera obducebat, neque ad ea arctius, sicut ad certas quasdam alias cranii partes, adhæreret, nec mulier de ullo unquam dolore, aut morbo capitis questa esset. Quæ res quomodo possit intelligi, & quid ex ea deduci, cum satis in Adversariis VI. (3) sit indicatum, hic iterare nihil attinet.

Itaque ad promissam revertor seriem Observationum, quæ mihi quidem sunt cognitæ, disrupti cordis. Quas inter locus hic ejus est quam eodem circiter ac mea, tempore in hoc Nosocomio ab se habitam, mihi narravit A. 1708. probus atque honestus Vir Antonius Marisatus, qui tunc ibidem Medici Assistentis munere fungebatur diligentissime.

5. Fœmina, quæ palpitatione cordis laborabat, cum prandendi causa in lectulo in quo jacebat, vix resedisset, morior, ait, & quasi illico mortua est. Thorace post duos tresve dies aperto, inventum est pericardium concreto sanguine distentum. Hic autem prodierat ex sinistro cordis ventriculo, quem ulcusculum quasi quoddam ad cuspidem perforaverat.

6. Hic casus satis similis nostri est; an vero illorum etiam quos Lancisius observavit, etsi contrarium ex parte suspicamur, tamen pro certo nescimus. In posthumo enim Opere *de Motu Cordis* (4) edito A. 1728. revera & ipse eorum mentionem injecit qui *repentino interitu ob apertum ex tempore cordis foramen concidunt*, seque id *mortis genus* non modo vidisse, sed *crebro etiam vidisse*, testatus est: qui locus, ut fit, Virum quendam fugit cæteroquin Eruditum. Atque utinam Lancisius Opus illud suum explere potuisset; profecto neque has, neque alias, diserte ab eo, & sigillatim scriptas Observationes desideraremus. Nunc quod quidem ad has attinet, nihil habemus aliud, nisi quod ibidem sibi persuasum ostendit, huic mortis generi opportuna *inter* cætera esse illa corpora in quibus puerili adhuc ætate cordis fibras non modo *languidiores*, nec *satis cohærentes*, sed *etiam deficientes* invenit, ut nominatim *sinistro in ventriculo locum quendam, ac veluti foramen perlucidum, quod externa, internaque tantum membrana, ne omnino dehisceret, impediebat.* Recte autem scripsit *inter* cætera. Nam & ulceribus internis obnoxia, & quibus, ut dixit, *languidiores* fibræ cordis sunt, eidem morti sunt opportuna.

7. Utriusque hujus ultimi generis exemplum protulit luculentum is qui de cordis ruptione plura hactenus quam quisquam, collegit, ac scripsit Cl. Vir Morandus (5). Uterque casus in annum incidit 1730. Alter in Fœmina Principe, ætate jam provecta, cujus ventriculum cordis dexterum exterius erosum observavit Cl. Lemeryus, ut ulcus inde paulatim videretur ad ventriculi usque cavum pervenisse: qui propterea inanis erat, quippe effuso intra pericardium sanguine; cujus sinister erat plenus. Alter in nobili Viro, quem Morandus ipse dissecuit, invenitque pericardium concreto sanguine refertum, quem cor laxum adeo, ut specilli dumtaxat pondere trajici posset, e ventriculo sinistro effuderat per scissuram octo circiter lineas longam, quæ in medio illius ventriculi

(1) Prælect. ad Instit. §. 860.

(2) Hist. de l'Acad. Roy. des Sc. A. 1699. Obs. Anat. 1.

(3) Animad. 84.

(4) Propos. 28.

(5) Mém. de l'Acad. Roy. des Sc. A. 1732.

reperta est. Cætera quæ ad eos casus attinent, perlegere poteris apud eundem Morandum, præter eas quæ præcesserant, causas, & notas: quæ num quia nulla fuerint adnotatione dignæ, an potius quod sint ad ulteriorem tractationem dilatæ, in eo quidem Commentario non occurrunt. Sed in penultima, quantum ego novi, rupti cordis Observatione, ad exulcerationem pertinente, sicuti utrasque earum ad me scripsit idem qui illam habuit, mecumque communicavit A. 1740. Medicus olim in Placentina Aula Spectatissimus Laurentius Marianus, ita nunc a me habebis.

8. Eques erat Ornatissimus, annos natus quinque, & sexaginta, sed robustis membris, & proba humorum temperie, nisi quod ante annos aliquot diuturnis, & contumacibus crurum ulceribus laboraverat: quæ pertæsus, remediis qua internis, qua externis tandem persanaverat. Is novissime rheumaticis doloribus subinde obnoxius, sed levibus adeo, ut domo exire non prohiberent, quod & pridie fecerat, quam moreretur, iis acerbius prehensus est V. Nonas Junias ad sternum quidem, & brachia, non sine capitis perturbatione. Quibus per ea quæ sunt visa magis idonea cum occursum esset; jam circa meridiem magna ex parte relevatus, quamvis infirmo pulsu, alacriter se gerebat. A prandio cum quievisset, expergefactus, eosdem quos mane, dolores sensit. Quapropter inambulare in conclavi cœpit; sic enim illos facilius ferebat. Sed postquam satis id fecerat, cum lectum repetiisset, querebatur de fumis ad caput ascendentibus, & de pectoris angustiis, inquietusque se se huc illucque vertebat. Quod cum spatio temporis non brevi fecisset; repente se mori sensit, simulque pallens, & se agitans, illico interiit. Abdomine diducto, inventa sunt omnia secundum naturam. Pectore autem aperto, & pulmonibus, qui antrorsum compulsi erant, dimotis, pericardium deprehensum est nigro, concretoque sanguine distentum. Is e sinistro cordis ventriculo exierat per scissuram longam unciæ dimidium, & secundum illius longitudinem ductam, circa quam cordis fibræ non recenti corrosione exesæ conspiciebantur.

9. Nimirum quod Trombellii casus (1) ostenderat, hic nobis confirmat, quas erosiones in cute nolumus, eas hinc depulsas, interiora haud raro invadere, & inopinatum exitium afferre. Quamobrem illud primum videndum est, ne sine longa, eaque diligenter etiam atque etiam habita deliberatione exteriora ulcera, aliaque id genus diuturna mala persanemus; tum ubi internis magis, quam externis persanata remediis fuerint, ut id omne homo solicite fugiat unde iterum gignantur corpuscula erodendi vim habentia: deinde siqua nova oriri incipiant incommoda, ut maturius ars satagat, si forte priores illæ erosiones reduci possint; at si non possint, ut aliæ sufficiantur; novissime ut cum prima interni, præsertim in thorace, morbi se prodiderint indicia, quamvis ea levia sint, obscura, ambigua, atque ut comparando facile intelliges, fere in aliis alia, vereatur Medicus, ne quid intus monstri alatur, ut si minus facere possit, acrimoniam, copiam, concitationem sanguinis minuendo, ne tandem illud repente erumpat, det saltem operam, ut quam tardissime, nec se suam omnino apud ægri domesticos suspicionem antea occultante.

10. De ultima autem hujus generis Observatione, in potentissimo Rege habita, cujus sinister cordis ventriculus inventus est oblonga scissura disruptus, non expectas, opinor, ut verba faciam, quippe de re non tibi modo, sed universo terrarum orbi non incognita. Eam Observationem si cum cæteris, quas protulimus, novem conjunxeris; de decem, aut certe de octo; secunda enim ad fistulam spectat vulnus secutam, quarta autem manca est; unam, haud amplius, reperies quæ ventriculum dexterum disruptum ostenderit, cum septem

(1) Vid. Epist. 26. n. 39.

reliquæ

reliquæ ſiniſtrum omnes exhibuerint. Huc alias addito, de quibus cum hæc recognoſcerem, certior ſum factus. Namque ut illam prætercam quam ex Santorino ambigue indicat Michelottus (1) tanquam ejus ſimilem, quæ a me ſupra (2) in Veneta muliere deſcripta eſt; in duabus certe quas in Viro Patricio, & in Medico quodam habitas, laudatus Marianus mihi poſtea ſignificavit, a me tecum aliis Litteris (3) communicandas, pertuſus erat ſiniſter cordis ventriculus. Undenam vero factum dicemus, ut ibi multo rarius contingat ruptio, ubi tanto ſæpius videtur metuenda, quanto parietis ventriculi dexteri craſſitudo, & robur minora ſunt, ſi cum ſiniſtro comparentur? Primum ſiniſtri pars ima in qua ruptio accidit in quincta, & ſexta Obſervatione propoſita (4), tenuior, & infirmior eſt, quam paries ventriculi dexteri. Deinde ſiniſtri vis quanto major eſt, quam dexteri, tanto magis, præſertim cum obſtaculum quodpiam ſe opponit ſanguini ab illo exeunti, parietem ipſa urget ſuum, ut ſiqua hujus pars aut ulcere, aut ratione alia aliqua ſive a morbo, ſive ab ortu debilior ſit quam naturalis requirat ſtructura, tantæ par eſſe vi nequeat, ſed ibi paries, quantum vis alibi, & proxime quoque ſatis craſſus, ut in Harveii Obſervatione (5) & robuſtus ſit, perrumpatur denique, & dehiſcat.

Erat quidem præter eas quæ prolatæ ſunt, Obſervatio quoque Viri Cl. Chriſtiani Vateri (6) ventriculi cordis dexteri *non procul a mucrone*, *ubi ſepto*, *velut mediante ſutura*, *cohæret*, *ultra longitudinem unguis*, *rupti.* Sed quia nulla cordis prævia morboſa diſpoſitione, a graviſſimo ictu prætereuntis currus ea ruptio tota accidit illo eodem temporis puncto; propterea inter cæteras, quæ ad propoſitum faciebant noſtrum, haud eſt relata. Et de morte repentina a diſrupto corde hactenus.

11. NUNC quæ ex aliis accidit cordis vitiis eſt attendenda. Ex quibus cum ejus potiſſimum dilatationem prolatis alias (7) hiſtoriis oſtenderimus aut celeriores opinione, aut ſubitos omnino interitus attuliſſe, noſtræ autem conſuetudinis minime ſit quæ ſemel perſcripſerimus, iterare; juvat hic novam, quæ luculentiſſime id confirmet, Obſervationem producere. Ea Mediaviæ noſtri eſt, ſub initium Martii A. 1741. habita, & nobiſcum eodem quo habita eſt, die communicata.

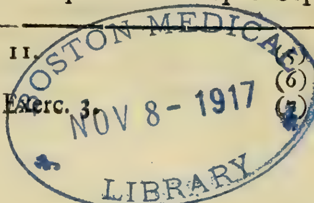
12. JUVENIS, egregio corporis habitu, conformatione, & ſtatura præditus, cum jam diu ſpirandi difficultate premeretur; ſanguine e naribus ſubinde erumpente levabatur. Sed poſteaquam carere cœperat hac ſanguinis excretione, cum forte longum iter Tridento Patavium partim pedibus, partim jumento vectus, intra biduum confeciſſet, dum ſe ſtatim ab itinere, ad ſarcinulas inclinat, humi depoſitas, concidit illico mortuus. THORAX cum poſtridie incideretur, vaſa animadverſa ſunt colli, & capitis ſanguine turgida. Ubi vero apertus eſt, nihil in eo effuſum, nec pulmones uſquam ad pleuram adhærentes conſpecti ſunt. Erant hi a ſanguine lividi, in ipſis remorante: parvi præterea ob immanem cordis magnitudinem. Quod, inciſo pericardio, ubi erat non parum ſubrubri ſeri, inventum eſt vel bubulo majus. Et erant quidem auriculæ, dexterque ventriculus ampliores, quam ſoleant: maxima tamen magnitudo ad ſiniſtrum attinebat: neque ea parietibus debebatur qui ſolito non erant craſſiores; ſed ventriculi cavo, dilatato adeo, ut nihil magis, copia autem atri ſanguinis, nec in polypoſas concretiones, ſed in grumos nonnihil coacti, non modo, ut reliqua

(1) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 1. in Opuſc.
(2) n. 2.
(3) Epiſt. 64. n. 14. & 15.
(4) n. 2. & 5.
(5) Supra, n. 1.
(6) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. Obſ. 164.
(7) Ut Epiſt. 18. n. 2. 8. 14. & Epiſt. 24. n. 13.

cordis cava, oppleto, verum etiam diſtento. Præter hæc, valvulæ, quæ ſunt ad ejus emiſſarium, Semilunares, non oſſeæ quidem, ſed duræ, & quod in oculos ſtatim incurrebat, perparvæ; contractæ enim erant, corrugatæque. Magna autem arteria, etſi æquo amplior non erat; tamen quo magis a corde recedebatur, eo tunicas habebat æquo tenuiores. Nec facies ejus interna ſulcis in longitudinem ductis, quamvis ſubobſcuris, carebat. Cæterum in corde, & thorace toto nihil præterea fuit quod ſecundum naturam non eſſet. Poſt hæc Ventrem, & Caput, de quibus nulla querela fuerat, aperire ſupervacuum eſt viſum.

13. Si quod natura præmonſtraverat, hic eſſet Juvenis ſecutus, ut ſanguinem, qui e naribus fluere deſierat, per ſectam venam opportune detrahendum curaret; aut non ita, aut tardius certe interiiſſet. Nunc magno documento Medicis fuit, quid faciendum ſit, ubi aliquis, ea præcipue ætate, eoque corporis habitu, ejuſmodi evacuatione carere incipit, præſertim ſi idem ſit cuipiam obnoxius morbo, ut hic erat difficultati reſpirationis. Cui quidem obnoxios fuiſſe pleroſque omnes quos tibi alias (1) ſcripſi cum dilatato corde repente mortuos, relectis eorum hiſtoriis, invenies. Sic etiam in hac Sepulchreti XI. Sectione (2) videre poteris, ut Auriga, in curru de improviſo extinctus, cujus cor erat *quovis bubulo majus*, ſæpe *ſe crederet ſuffocari*, niſi appreſſa thoracem, & abdomen manu comprimeret, non ſecus ac alter apud Harvejum (3), cui *cordis moles*, *& ventriculorum cavitates* ſanguine diſtentæ, *bovini cordis magnitudinem* æquabant, levamen in ſumma cordis & pectoris oppreſſione aliquod percipiebat, cum tota pectoris regio a fortiſſimo viro comprimeretur, & *ſicut piſtor panem ſubigit*, *depſeretur*, credo quod ſic juvaret uterque ſanguinis motum. Alterum quoque in eadem Sectione (4) leges repentino obitu raptum, corde *longe nativam molem excedente*, & *nigri ſanguinis pleno*: quem difficile ſpiritum duxiſſe, vel alia quæ adjuncta erant, ſatis indicant. Sectione autem II. libri hujus ſecundi (5) proponitur adoleſcentula, ſine manifeſta cauſa *ſuffocata ſubito*, cui cor *duplo majus ordinario*, in eoque, ut magis diſerte in Scholio, legitur, *magna ſanguinis copia*: quæ cordis magnitudo, ſive ex morbo accidit, ſive fuit, ut ibidem creditur, ei adoleſcentulæ *naturalis*; cum propterea cor majori eſſet pondere, ideoque majori ad motum difficultate, aptior eſſe debuit ad ſanguinem in eo, &, quod conſequitur, in pulmonibus remorandum, præſertim in paralytica. Ob ejuſmodi enim cauſam egregie Lanciſius (6) cenſuit, quibus cor ab ortu conſueto majus obtigit, iis ſi vires moventes muſculos minuantur, ut puta vel a ſola provectiori ætate, facile ſanguinem in corde ſubſiſtere, hujuſque aneuryſma facere. Sed etſi ingens cordis moles ſive diaphragma prægravando, ſive etiam pulmones, ut in eo de quo loquimur, Juvene perſpicue apparuit, comprimendo, reſpirationi officit, ſicuti alias indicavimus; tamen vel ſola, quam hic attendimus, ſiniſtri ventriculi dilatatio facit, ut quanto minus ſanguinis in Aortam poteſt extrudi, tanto quoque minus e pulmonibus admitti poſſit; unde tum ſpirandi difficultas oritur gravatis ſanguine pulmonibus, tum mors denique repentina ubi is ventriculus magis ſemper, magiſque laxatus, ea tandem ſanguinis copia obruitur, ut ſe ſe nequeat contrahere. Copia autem ſanguinis, qua non his modo in caſibus, ſed & in aliis repentinarum mortium haud ita raro oppletus conſpicitur, veluti; ne longe hinc digrediar; in Fœmina illa principe, quam ſupra (7) ex Morando commemoravi, & in ancilla, de qua in hac ipſa Sepulchreti Sectione XI. Obſ. XI.

(1) Vid. ſupra, ad n. 11.
(2) Obſ. 24.
(3) De Circul. Sang. Exerc. 3.
(4) Obſ. 30.
(5) Obſ. 33.
(6) De Mot. Cord. Propoſ. 38. in fin.
(7) n. 7.

& in aliis facile de quibus ibidem Obſ. IX. aut in Additamentis Obſ. I; ea, inquam, ſanguinis copia facit, ne ſine aliqua cauſarum, & rerum circumſtantium diſtinctione, aſſentiri iis poſſim qui ſcribunt ſic in univerſum, *in hominibus ſubita morte exſtinctis, ſolere cor dextrum ſanguine plenum, ſiniſtrum vacuum eſſe.*

14. Quæres fortaſſe, cur in propoſito Juvene cum eſſent cordis quatuor caveæ omnes dilatatæ, maxima tamen dilatatio eſſet ventriculi ſiniſtri? Scilicet quia hujus dilatatio cauſa fuerat dilatationis trium reliquarum, ſanguinem videlicet ob eam cauſam quæ paulo ante dicta eſt, minus admittendo, ideoque in ſiniſtra auricula, & pulmonibus, & ventriculo dextero adjectaque ei auricula retardando. Sed cur primus omnium dilatatus eſt ſiniſter ventriculus? Nimirum quia contractæ; quæcunque ejus rei cauſa fuerit; corrugatæque Semilunares valvulæ ſe explicare ſatis non poterant, ne ſanguis, conſtringente ſe Aorta, in ventriculum unde venerat, ſui partem remitteret: quæ pars fortaſſe minor fuiſſet, ſi tunicæ ulterioris Aortæ juſtam excepti ſanguinis copiam venas verſus compellere potuiſſent, id quod illarum tenuitas, hoc eſt minor carnearum, & elaſticarum fibrarum numerus non ſinebat.

Verum hæc non fuſius explico, ut quæ partim ſunt per ſe clara, partim alias (1) ſatis expoſita.

15. Illud tamen ſemper eſt animadvertendum, cordis aneuryſmata haud ſecus atque Aortæ, non ita neceſſarias ſubiti interitus cauſas eſſe, ut ſunt cordis, aut Aortæ ruptiones. Imo dilatationes illæ, niſi eo demum pervenerint, ut nova alia cauſa extrinſecus, aut intrinſecus accedente, illico ceſſare debeat ſanguinis circumitio, lentam potius mortem afferent, quam repentinam. Cujus rei etſi multæ extant Obſervationes, neque in noſtris ad te Litteris deſunt; tamen quod ad cor attinet, de quo hic agimus, duas inſpice quas habes in Sepulchreto (2) alteram Thomæ Bartholini, in qua *cor tam vaſtum* proponitur, *ut ſæpe in bobus non majus ſit*, alteram Ottonis Heurnii, in qua cor dicitur *communem magnitudinem quater circiter exceſſiſſe.* Neutrius ægrum ſubita abreptum morte; imo utrumque lento morbo confectum invenies. Quin utriuſque in corde id fuiſſe inſuper animadvertes, cujus cauſa has duas potiſſimum Obſervationes memoravi. Nam primus ſub radice arteriæ Magnæ *cartilaginem* habuit *triquetram*, ſive *ſpongioſum nonnihil os & friabile, calculis nonnullis per urinam excretis haud abſimile*; alter vero *in villis ſepti intermedii tres calculos, piſi circiter magnitudine, non admodum adhuc ſolidos, ſed arenaceos & novaculæ cedentes.* Vides igitur, nec propter hæc alia cordis vitia mortem ſubitam accidiſſe: quam neque ei leges accidiſſe adoleſcenti (3), cujus in corde *os tribus articulis conſtans, cavumque, & arenoſa quadam materia repletum* invenit Platerus, neque ei Mercatori (4), cui dexter cordis ventriculus interius fuit *durus* adeo, *exaſperatus undique & quodammodo ſquamoſus, ut inſerta manus* Smetii *ſquamarum ſcabritie offenderetur.* Quæ ego, atque alia ejuſmodi exempla Amicis quibuſdam proferebam, ne facile improviſi obitus cauſam ab oſſibus repeterent conſpectis in corde viri, cujus diſſectio in hoc Theatro initium præbuit Anatomes A. 1745. In ejus corpore quæ præter naturam animadverterim, quando in ſermonem de illo incidi, hic paucis ſubjiciam.

16. MENDICUS, qui antea Lanarius fuerat, annos natus ad quinquaginta, grandi macie torridus, frigidiſſimo anni tempore; Januarius enim menſis ad finem vergebat; ut nudus in paleis dormire conſueverat ſic mane inventus eſt mortuus in ſuo gurguſtio. VENTRE aperto, aliquanto plus humoris in hoc vi-

(1) Epiſt. 23. n. 9.
(2) L. 2. S. 7. Obſ. 83. & S. 8. Obſ. 15.
(3) Sect. ead. 8. Obſ. 24.
(4) Ibid. Obſ. 14. §. 9.

di, quam ſecundum naturam ſoleat: ventriculum autem valde diſtentum, omentoque, magna ex parte ſurſum retracto, altius opertum. Intus plurimum quidem habebat aeris, ſed & vini adhuc aliquantum, cujus erat colore infectus. Meſenterii glandulæ tum ad ejus centrum, ubi erant in modum gemini haud magni racemi conſtipatæ, tum alibi paſſim, ubi erant disjectæ, æquo majores, & ſubduræ. Lien parvulus, cum jecur quidem eſſet mediocre, arteria autem Splenica proportione craſſior. Cætera in ventre viſcera bene ſe habebant. In Thorace cor potiſſimum perluſtravi, quod non parvum erat, ſed flaccidum. Recte in eo omnia, niſi quod exterius in medio fere poſterioris faciei ſquamam oſſeam habebat non parvam, alteram autem multo hac minorem exterius pariter in auricula dextera. Erat ſquama utraque ſic annexa cordis, auriculæque membranæ, ut arctius tamen fibris carneis inhæreret, ſine quarum laceratione haud poterat ſeparari. Reliqua non potui in Thorace, nedum in Capite, diligenter inſpicere, cum magis idoneum cadaver interea nactus, hujus accurata obſervatione, præter conſuetum docendi munus, diſtinerer. In illo tamen priore vidiſſe memini interiorem Aortæ faciem vel pone valvulas Semilunares ſubalbis maculis diſtinctam, quas etiam prope ejus diviſionem in Iliacas, & in his ipſis animadverteram.

17. Vellem, ſi fieri potuiſſet, peculiaria quædam noviſſe, quibus hic mendicus, dum viveret, eſſet, aut non eſſet obnoxius, & tempus præterea habuiſſe ejuſdem, qui Lanarius fuerat, & valde macilentus, pulmones rimandi, & qui inopinatam mortem obierat, cerebrum incidendi. Nunc liceret aptius conjicere, quam in ejus obitu partem frigus, & quam, ſi forte ſic placet, ſquamæ illæ etiam cordis oſſeæ habuiſſent: quanquam hæ mihi quidem videntur non ita magnam, cum eorum venit in mentem quæ ſupra (1) dicebam me tunc Amicis commemoraſſe. Quod ſi tu exempla illa minus arbitraris huc attinere, quippe calculorum potius quam oſſium; non hic diſputabo, num corpora ea omnia revera fuerint calculoſa, &, ſi etiam fuerint, num cordi ipſa non officere potuerint, ſi meæ oſſeæ laminæ, quantum exiſtimas, officiebant; ſed exempla addam alia in quibus vera oſſa fuiſſe, nec tu, nec ego dubitabimus. Neque enim facere cum iis poſſum qui, arteriis exceptis, & Falcato Craſſæ meningis proceſſu, non videntur alibi oſſeas concretiones agnoſcere, ſed pro tartareis magis habent, & calculoſis: ut neque cum iis qui cor, & arterias fere ſolas cenſent in vera oſſa poſſe mutari. Sed & illis credo qui in corde aliquando & arteriis non veras oſſeas concretiones viderunt, & mihi ipſi credo, non modo aliis a quibus in corde, & arteriis vera oſſa conſpecta ſunt. Verum de arteriis poſtea. Nunc prius de corde videamus. Columbus noſter (2) cordis *ſeptum* vidit utique in nonnullis *cartilagineum*, & Veslingius item noſter (3) ſiniſtrum ventriculum, non oſſe quidem, ut aliqui ajunt, ſed *cartilaginea cruſta ſuccinctum intus* conſpexit. Et in Sepulchreti libro hoc II. Sect. I. (4), & II. (5) habes *juxta auriculam cordis ſiniſtram*, *cartilaginoſam excreſcentiam*; imo & auriculas ipſas *duriores & cartilagineas*. Ubi autem cartilago eſt, ibi verum os fieri poſſe, non videtur dubitandum. Quamobrem mirum non eſt quod alii, ut nos, in corde oſſa deprehenderint, nec quod Dioniſius, uti alias (6) retulimus, auriculam ejus dexteram oſſea ſquamoſaque ſubſtantia intus invenerit obductam. Quod ſi forte aliquis dicat, oſſa hæc ad membranas attinuiſſe, non ad carneas fibras, neque illas fuiſſe veras cartilagines, ſed ob duritiæ ſimilitudinem ſic vocatas non ſecus ac vagina uteri in vetulis eſſe dicitur cartilaginea, quanquam

(1) n. 15.
(2) De Re Anat. l. 15.
(3) Obſ. Anat. & Epiſt. Med. 15,
(4) Obſ. 32.
(5) Obſ. 2.
(6) Epiſt. 18. n. 11. & 12.

ea aut in membranis ossa, aut eæ in fibris carneis duritiæ ipsa quoque officere debuissent cordis, & auricularum motibus; non repugnabo: sed alia potius ratione aggrediar. Certum est enim, carneas ipsas cordis fibras ad tendineam naturam interdum deflectere. Itaque Albertinus (1) in quibusdam vidit, *substantiam cordis a basi ultra medietatem ipsius consistentia, & colore quasi tendinem evasisse*: qualem mutationem mihi quoque liceret mea tibi, si opus esset, Observatione (2) confirmare. Posse autem ex tendinibus ossa fieri, ætate præsertim ingravescente, cum Veslingii (3) Observatio indicat, qui si non *osseos*, ut quidam scribunt, at *propemodum osseos* invenit omnes tendines qui in senis capularis crura, tarsosque ferebantur, tum aliorum haud ita raræ inspectiones, conjunctæ cum iis quæ in brutarum animantium, & avium potissimum pedibus jam diu sunt pervulgatæ, plane comprobant. Sed hæc dicta sint, non quod ossium desint Observationes in carnea ipsa cordis substantia; sed ut vera ossa esse non potuisse, ne dicatur, nisi forte ab iis qui ne avium quidem illos tendines in ossa converti, sed in calculosam potius substantiam, contra sensuum testimonia contenderent; certe enim; ut alia prætercam; ii tendines, ossei sic satis jam facti, donec tenuia filamenta, aut tenues lamellæ sunt, a nobis haud secus ac ungues, aut cornea lamina, flecti possunt, a flexione autem continuo in rectitudinem se restituunt: qui si ex calculosa, aut tartarea materia constarent, frangerentur illico, & in fragmina dissilirent.

18. Verum ut ad exempla jam veniam; Cl. Reimannum (4) hic non citabo, quia cum proposuit a se visas *columnas carneas*, *ad latera* alterius *ventriculi* cordis *exstantes*, *penitus ossificatas*, illud continuo subjecit, *aut*, *si mavis*, *silicis instar induratas*; sed potius antiquioribus Observationibus utar meis, quas tametsi annis habui 1707. & 1717; præclare tamen adhuc scio, me non silices, aut calculos, sed vera ossa in carnea substantia cordis vidisse. Earum Observationum alteram habes in hac Epistola (5), alteram in III. (6), utramque ita scriptam, ut plane intelligas, quorum essent ea corda, eosque repentina quidem morte raptos, sed non propter id os fuisse. Namque A. 1719. utrumque os tantummodo memoraveram, in V. Adversariis (7) videlicet. Sed ibi tamen satis, ut opinor, indicaveram, neutrum illorum in ea cordis parte induruisse, ubi tendo secundum naturam quidem sit tam crassus præsertim, quam alterius crassitudo, alterius sedes requirebat. Ex fibris igitur carneis, vi morbi antea quasi in tendinem, ut puto (8), mutatis, videtur utrumque constitisse. Legi postea Boerhaavium (9), ut alibi *tendines fuisse* vidit *quasi osseas festucas*, sic vidisse quoque *septum cordis*, *ejusque cava osseam naturam induisse*. Præcipue autem in Historia legi Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis anni quidem 1726. Chirurgum Clariss. Garengeotum os reperisse meorum utroque multo longius, ut ad ambos cordis ventriculos pertineret, neque exterius solum, uti mea, intra carneas fibras lateret, sed etiam interius, ideoque planius intelligi posset, in os ipsas esse mutatas. Ad hanc Observationem addi nunc video alteram ossis multo amplioris, ut quod manus palmam propemodum æquaret, seque ab exterioribus cordis faciebus, & a posteriore præsertim, ad interiores usque fibras ventriculorum produceret, nonnihil jam cartilagineas. Nec cartilaginea interstitia deerant inter osseam substantiam. Invenies relatam historiam hanc ab Archiatro Amplissimo Senacio (10): qui ab se quoque conspectum in alio ven-

(1) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 1. in Opuscul.
(2) Vid. Epist. 45. n. 23.
(3) Epist. cit. 15.
(4) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 170.
(5) n. 2.
(6) n. 22.
(7) Animad. 14.
(8) Vid. Epist. 45. n. 23. & 26.
(9) Prælect. ad Instit. §. 478.
(10) Traité du cœur, l. 4. ch. 9. n. 5. ad fin.

triculum ſiniſtrum cum ipſis columnis ex oſſea ſubſtantia fuiſſe, teſtatur (1). Nec vero fugiebant Doctiſſimum Virum eorum Obſervationes, qui non oſſa, ſed lapides ab ſe in corde viſos, ſcripſerunt, imo non parvum earum numerum collectum dedit (2), non reticens tamen, quas potiſſimum inter eas quoque, ex oſſea ſubſtantia, quamvis non bene formata, factas eſſe, cenſeret, nec dubitans (3), quod ad cæteras attinet, in quibus melius illa formata eſt, quin carneæ fibræ cordis fierent oſſeæ, poſt membraneas tamen, atque tendineas, aut ſi quæ partes cordis fieri poſſint cartilagineæ, quin hic gradus ſit, ut deinde fiant oſſeæ. Verum ut ad Garengeoti Obſervationem revertar, etſi os, ab eo deſcriptum, quanto erat noſtris illis majus, tanto magis imminuere debuit cordis vires, ut quæ, decreſcente ejus carnea ſubſtantia, decreſcunt, tantoque magis utrique cordis motui ſua inflexibili obeſſe duritia; tamen in homine deprehenſum eſt, quem duos & ſeptuaginta annos vixiſſe, lego, repentino autem caſu extinctum eſſe, non lego, ut neque eorum quenquam in quorum cordibus aut calculi, aut oſſa ab aliis ſunt, ut dixi, obſervata. Unus eſſet excipiendus Schombergius ille, quem, ut in Sepulchreto ipſo (4) videris, narrat Thuanus, *in curru ſuo,.... intercepto ſpiritu ſtatim enectum*, ſi mortis cauſam, quam ſubjicit, ſic intelligendam eſſe, conſtaret, ut in Sepulchreto intelligitur, *pericardium* videlicet, *& cordis regionem* ſiniſtram *oſſea reddita*. Sed ſi Thuani verba perpendantur: *membrana, & carnea omnis pars quæ ſiniſtram cordis regionem tegit, & ad flabellationis aſſiduæ uſum dilatatur ac comprimitur, ex immodico calore & liberaliore victu tota oſſea reperta eſt, ita ut reſpirandi facultatem impediret;* plurimum vereor, ne plerïſque cum pericardii ſiniſtra parte, proxima, ut tunc loquebantur, caro pulmonis ſignificari videatur, in viro præſertim qui *jam a longo tempore, difficultate reſpirandi laboraret*, ereptuſque *repentina ſuffocatione creditus* ſit.

19. Nec vero abs te hic interpellari me poſſe, puto objectis duabus ex hac Sepulchreti Sectione XI. Obſervationibus XXVI. & LVI. in quibus ſubita mors proponitur ex oſſeis factis Semilunaribus valvulis, aut Mitralibus. Nam inſuperabile obſtaculum quodlibet, non modo oſſeum, ubi ſanguinis e ſiniſtro cordis ventriculo egreſſum, aut in hunc ingreſſum *præcludat*, nec dubium eſt quin mortem afferat, neque ad hanc attinet diſputationem. Hic enim de oſſe quærebamus in ipſo corde, non arteriarum, aut valvularum ſubſtantia innato: quanquam hoc quoque a Majoribus os cordis vocitabatur. Sed ad Aortæ radicem in vetulis animalibus attinere, poſt reſtitutam Anatomen bene plerique judicarunt, quibuſcum fecit Riolanus (5), apud quem locos Galeni, atque adeo Ariſtotelis, aliorumque indicatos videbis. Neque tamen in magnis omnibus animalibus agnoſcebat Ariſtoteles, laudatus ab Ingraſſia (6) quod non in cunctis boum generibus, ſed in *quodam* reperiri, ſcripſerit: ſe enim, *plurima diverſorum boum, quantumvis veterum, corda cum diſſecuiſſet, in uno dumtaxat exquiſitiſſimum os inveniſſe*, idque ad Aortæ radicem pertinens; in cæteris vero *rariſſime oſſeam* ibi *dici poſſe cartilaginem, multoque minus os cartilagineum conſpexiſſe*. Eademque in hominibus obſervare interdum contingit. Sic Harvejus (7) in Viro nobiliſſimo, & fortiſſimo *partem magnæ arteriæ juxta cor in os rotundum converſam* memorat. Sed minus raro, præſertim in ſenioribus, os ibi conſpectum eſt alia forma. Sic Bartholinus (8) in Pontif. Max. Urbano VIII. *os triangulare* deſ-

(1) L. 2. ch. 9. n. 10.
(2) L. 4. ch. 9. n. 4.
(3) n. 5.
(4) L. 2. S. 2. Obſ. 27.
(5) Comment. in I. Galeni de Oſſib. poſt c. 32.
(6) Comment. in l. ejuſd. c. 24. ad text. 3.
(7) De Circul. Sang. Exerc. 3.
(8) Cent. 2. Hiſt. Anat. 45.

cribit: quod ego huc attinere, credidi non tam quia *in finistro cordis ventriculo* fuisse, dicit, quam quod *frequens id in senibus* esse, subjicit: tametsi causa quam profert, non placet, fieri hoc *summa* Naturæ *providentia*, *ut torpidus alioqui sanguis velut stimulo addito ad motum incitetur*. Utrumque hoc os commemoravit Raygerus (1), cujus verba cætera ad citatam XXVI. Observationem si diligentius fuissent in Sepulchreto descripta, non id *in homine insolitum*, sed *insolitum prope, ad minimum valde infrequens* legeremus. Verum Aortæ valvulæ ab eo quo ille scribebat, tempore non ita raro inventæ sunt osseæ, quanquam ubi nihil præterea vitii fuit, rarius tam subita mors illis potuit jure imputari. Nisi enim sanguini demum præcludant viam, ut paulo ante dicebamus; mortem ejusmodi non afferunt: & sane tot ossearum valvularum exempla, quorum plura alias (2) tibi commemoravimus, cum ea raro fuere conjuncta, & priusquam forent, jam alia non deerant mala, quæ aut simul efficere, aut prænunciare illam possent: quorum alterum; ut ex Commercio Litterario A. 1736. exempla hic addamus; in Observatione vides Cl. Trewii (3), cum præter rigidas, & omnino duras valvulas, Aortæ orificium *tantum non penitus occludentes*, ejusdem arteriæ *totus ambitus prope principium suum durus* esset, *atque inflexibilis*; alterum autem in Observatione Cl. Krameri (4), qui subitaneam mortem asthma præcessisse ex valvularum *ossificatione*, animadvertit. Recte igitur in suo casu dubitavit Raygerus, an osseæ illæ valvulæ *tam repentinæ mortis causæ fuerint, cum circulationem sanguinis impedivisse*, ipsi *credibile* non videretur, nec mihi videatur, nullum, cui homo antea obnoxius esset, morbum legenti. Quod si *in toto corpore nihil* præterea *morbosum* repertum est, quod cum ipsis valvulis conjunctum, præcludere sanguini exitum, aut aliter obstare ejus motui posset; ne dicam non satis quæsitum; in nervis id latuisse, libentius dixero, vel potius in tam concitato sanguinis motu esse agnoscendum, cui, & copiæ simul impensius auctæ respondere non potuerint valvulæ sic affectæ; si hæc quidem, ut ego suspicor, & tu conferens intelligere melius poteris, eadem historia est ac quæ ex Gayantio Parisiensi Chirurgo a Cel. Senacio (5) memoratur. Neque enim homo *bonum* dumtaxat *jentaculum*, sed & vini immanem vim sumpserat priusquam repente interiret. Sic vero tanto magis vides, ad nostram disputationem osseas istas valvulas non pertinere, tum quia non ab illis tantum fuit repentinus interitus, tum quia illæ, ut ante dictum est, non ad cordis, sed ad arteriarum ossa attinent.

20. Quarum de ossibus, sæpe adeo, & fere in quavis ad te Epistola commemoratis, nunc sequitur ut videamus verane sint ossa, ad non sint, quemadmodum non paulo ante (6) solum, verum etiam alias, nos facturos esse, spopondimus. Primum omnium, concretiones plures, quæ, duritiæ solum spectata, a festinante aliquo Anatomico possent pro ossibus accipi, & fortasse interdum acceptæ sunt, esse ab his accurate distinguendas, & lapideas, tophaceas, gypceas, &, quod sæpius accidit, calculosas esse appellandas, ut varia singularum natura ad lapidis, thophi, gypsi, & calculorum qui crebrius in renibus, aut urinaria vesica concrescunt, similitudinem videtur accedere, extra omnem dubitationem positum est. Id vero ut passim in aliis corporis partibus, & nominatim in Pineali glandula (7), sic etiam in arteriis habere locum, ultro agnovi Epistola XXIII. (8), ubi luculentam præ cæteris Greiselii Observationem memoravi arteriæ partis *in arenam friabilis*. Et quoniam ibi de valvulis potissimum loquebamur; nunc observationem

(1) Eph. N. C. Dec. 1. A. 3. Obs. 282.
(2) Epist. 23. n. 12. & 13.
(3) Not. l. post. Præfat.
(4) Hebd. 9. n. 2.
(5) ch. 9. n. 5. cit. supra ad n. 18.
(6) n. 17.
(7) Epist. 5. n. 12.
(8) n. 9.

addo Cl. Chomelii (1) qui cum tubercula deſcribit lapidea, ſic interius, exteriuſque ſuperficiei affixa arteriæ Pulmonaris, ut alicubi externa, internaque communicarent inter ſe; omnia teſtatur „ex pluribus lapideis granis" fuiſſe compacta. Et quanquam mihi in tot arteriarum duris bracteis, & ſquamis nunquam ad hoc tempus accidit, ut ullam animadverterem quæ eſſet friabilis, in arenamque reſolvi poſſet, aut quæ ex lapideis granis compacta eſſe videretur; attamen quod mihi non accidit; id aliquando, aut, ſi vis, ſæpe aliis accidiſſe, nequaquam dubito. Nec dubito, eoſdem, ſuis injectis in prunas lamellis, nullum ab his, qualem ab oſſibus fœtidum nidorem percepiſſe, nullamque in ipſis vidiſſe nigredinem. Mihi vero, qui id in meis non ſemel expertus, & illum percepi, & hanc vidi, veniam dari, ſpero a Cl. Viris, ſi de meis aliter, ſentiam, præſertim cum quæ etiamtum eſſent tenuiores, flexiles non ſecus atque ungues invenerim; craſſiores autem, atque duriores dum majori vi inflectere conarer; ad eundem modum rumpi viderim, ac ſi oſſeam lamellam rumperem, eodemque ſono in diſruptione edito, quem, dum rumpitur, edit lamella oſſea; nullam autem e qua inter rumpendum, quidquam pulveris, quantumvis perſiccata eſſet, excideret. Hujuſmodi igitur lamellas num lapideas, tophaceas, gypſeas, calculoſas dicam, an oſſeas? Dicas, inquies, potius oſſibus ſimiles. Sic Vernojus (2) in Aortæ aneuryſmate concretam ſubſtantiam, quod non æque ac calculus, eſſet friabilis, ſed flexilior, & igni impoſita, odorem oſſibus proprium exhalaret, *ſubſtantiæ oſſeæ propenſiorem* eſſe, cenſuit. Sic Cel. Hallerus (3) in alio ejuſdem arteriæ aneuryſmate ſquamas fuiſſe, ſcripſit, *oſſeas pleraſque, vel oſſium ſimiles*. Ego vero non quæram, an ita plus dixerint, quam oſſium ſimiles, nec dicam, primum tamen locutum ibi eſſe de ſubſtantia, quæ, *tactu judice*, *calculo* erat *ſimilis*, alterum de illis ipſis ſquamis, quas tanto Præceptore dignus Vir Cl. Winklerus in ei dicata Diſſertatione (4) *lapideas ſquamas* dixerat, quippe quæ (5) *nec combuſtæ nigræ factæ fuerint*, & omnes habuerint *conditiones* veræ lithiaſis. Non hæc, inquam, dicam; ſed hoc unum dicam, me quoque, cum oſſeas voco, non aliud quam ſimilitudinem, ſpectare, nec quando revera oſſeas, aut vera oſſa non modo in arteriis, ſed & alibi fuiſſe, ſcribo, aliud mihi velle quam ne forte ſuſpiceris, qualeſcunque duras concretiones a me temere, & nimis facile eſſe pro oſſeis acceptas; ſed ut certo ſcias, quas oſſeas voco, attente conſideratas, reapſe oſſeis tanto ſimiliores viſas eſſe, quanto lapideis, tophaceis, gypſeis, calculoſis diſſimiliores. Hoc igitur mihi ſatis eſt. Neque enim unquam in mentem venit, cum de his morboſis loquerer oſſibus, ipſis quoque eandem quam naturalibus, datam eſſe elegantem ſtructuram, aut perioſteum pariter, aut ſanguifera vaſcula, aut oleum medullare: quanquam miror, qui concretiones quibus hæc deſint, non oſſeas, ſed terreas vocandas eſſe, contendunt, eorum alios laryngis cartilagines, in quibus ob ætatem haud raro oſſeis factis nihil horum deeſſe, vidi (6), inter lithiaſis exempla referre; quod cur faciant, haud ſatis ſcio, cum induratas & meninges, & cartilagines præſertim, oſſibus veris maxime eſſe affines, ultro affirmaverint: alias autem nullas excipere cartilagines præter eas quæ antequam perfectum eſſet corpus, jam factæ erant oſſeæ. Hi ipſi ne meningum quidem concretiones excipiunt: imo diſerte quæ in Falciformi proceſſu fiunt, terreas eſſe, pronunciant. Nec vero Præſtantiſſimis Viris inficior, tales ab ipſis eſſe deprehenſas, &, quod generatim objiciunt, nihil ordinati oſtendentes, ne fibras quidem, vel ſi microſcopio utaris. Sed neque tu in-

(1) Hiſt. de l'Acad. Roy. des Sc. A. 1707. Obſ. Anat. 3.
(2) Comment. Imp. Acad. Petropol. Tom. 6. Cl. Phyſ. art. 4.
(3) Opuſc. Pathol. Obſ. 18.
(4) De Vaſor. corp. hum. Lithiaſi, S. 1. §. 7.
(5) S. 2. §. 5.
(6) Vid. ex parte Adverſ. I. n. 23.

ficiari poteris, cum majus illud os, a me in eo processu olim inventum, nullo microscopio usus, inspexeris, aut ejus descriptionem (1) relegeris, ex iis esse quæ ibidem reperta Illustris Hallerus (2) nuper proposuit *fibris parallelis ad pectinis modum terminata.* Omitto cæteros, alia Epistola (3) jam laudatos. Etsi enim fibrarum in morbosis concretionibus nullæ extarent observationes; certe etiam in callo qui conferventibus accrescit ossibus, postquam omnino perfectus est, fibræ nullæ, sed densa, & compacta substantia occurrit; num tamen propterea non esse callum naturæ osseæ contendemus? De duabus igitur quæ præcipuæ creduntur pro sententia de qua hic loquimur, rationibus, altera, quæ a structura petebatur, satis a nobis perpensa est, quibus præsertim sat esse, dixerimus osseæ naturæ similitudinem: & quibus perinde sit, molles partium fibras in illam converti, aut ipsa incrustari, & denique absumi, modo quod negari non potest, id saltem detur, quæ mollium erat antea fibrarum sedes, ab illa occupari. Altera autem ratio, inde petita quod duræ concretiones raro, si unquam, in aliis quam seniorum, corporibus deprehendantur, quorum videlicet sanguis terrea materia abundat, morari nos minime potest, non oblitos, quot exempla attulerit Vir, dum viveret, Eruditissimus Crellius (4), ut evinceret, *arterias*, de quibus hic potissimum quærimus, *non in senibus tantum, sed quavis ætatis periodo in os esse mutatas;* quamvis eandem illam, sed alio explicatam modo, sequeretur sententiam. Quam explicationem, quippe ad arterias præcipue attinentem, hic prætermittere nullo pacto possum.

21. Crellii igitur explicatio, sive mavis peculiaris sententia est (5), quæ in arteriis osseæ bracteæ dicuntur, revera non esse osseas, sed tophaceas ex pure concretiones, cujus tenuiore parte dissipata, restitans crassior induretur. Cum enim exiliora quæ intra arteriarum substantiam perrepunt, vascula lentis viscidisque obstruuntur succis, quorum in senibus, aut intemperantibus etiam junioribus copia est, facile fieri, ut obstructionem inflammatio, inflammationem suppuratio consequatur: pus autem effundi in cellulosum contextum, quo carnea arteriæ tunica ab intima separatur, perque eas cellulas, quippe inter se communicantes, defluere modo plures, modo pauciores, ut ipsius copia major, aut minor est, in iisque subsistens concrescere. Hinc autem esse, cur hæ squamulæ inter duas illas tunicas inveniantur, nisi major, aut diutius perstans suppuratio eas denique tunicas etiam corrumpat, & obruat. Nec sibi obstare nidorem illum quem injectæ in prunas reddunt eæ squamulæ; agnoscit enim, non negat, ut alii de quibus supra (6) indicatum est, ut sane Vernojus quoque (7), & Kulmus (8) eundem non secus ac nos observarunt. Sed quod hi, & ante ipsos alii, in quibus Schrockius (9), & Scheidius (10) eo tanquam nota usi fuerant ad osseas concretiones a calculosis internoscendas, id vero suæ repugnare sententiæ, negat (11) propterea qui a pus quoque, ex quacunque corporis parte acceptum, si in prunas injiciatur, nidorem, fœtidumque fumum, ejus omnino similem, quem ossa, diffundat. Quæ ego, atque alia cum legerem, quæ adversus tum Boerhaavii, tum cæterorum sententias, ipse quoque objicit, & quæ jam tibi Epistola XVIII. (12) magna ex parte indicavi, non sine mea, qualis ea cunque est, ad singula responsione, non possum non mearum, quarum pleræque ad te scrip-

(1) Epist. 3. n. 20.
(2) Opuscul. Pathol. Obs. 49.
(3) Epist. 25. n. 9.
(4) Obs. de arteria cordis Coronar. instar ossis indurata, §. 2.
(5) Ibid. §. 8. & 9.
(6) n. 20.
(7) Citatos eod. n.
(8) Disput. de Tend. Achill. &c. c. 1.
(9) Eph. N. C. Dec. 2. A. 3. Obs. 19. in Schol.
(10) De duob. offic. in cerebr. &c. qu. 2.
(11) §. 9.
(12) n. 32.

tæ ſunt, Obſervationum recordari, & ſingularum qui plerumque eſt inter ea quæ ego videram, & quæ Crellius ponebat, conſenſum agnoſcere. Quod enim oſſeæ lamellæ, nec raro, etiam longius a corde aut incipiant; aut crebriores, majoreſque fiant, & quod illas tunica arteriæ intima ipſa non habeat, ſed operiat, præſertim vero quod ſæpe cum iis lamellis eroſionis atque exulcerationis non obſcura conjungantur indicia, atque alia ejuſdemmodi in tot noſtris Obſervationibus legiſti, ut longum, & ſupervacuum eſſet hic tibi ſingulas deſignare. Juvat potius quæ dum earum nonnullas haberemus, diligentius inſpiciendo tunc adnotavimus, nunc autem huc attinere potiſſimum credimus hic tecum ingenue communicare.

22. Atque ut ab eo Sene incipiamus, de quo ſpeciatim hoc tibi promiſiſſe (1) meminimus; tot illas, etiam ampliores, laminas tunica intima non modo operiebat, ſed arctiſſime ad omnem earum cavam, ſive interiorem faciem adhærebat integra quidem & illæſa, niſi quod ad unam dumtaxat earum hiabat: quo in hiatu materia erat, ſeu mavis humor craſſiuſculus ex albo flavus. A facie autem illius, & plerarumque laminarum convexa nihil negotii erat annulares carneæ tunicæ fibras ſejungere, eaſque illæſas. Erant tamen quædam laminæ quibus ab eadem convexa facie materia ejuſdemmodi ac modo deſcripſimus, ex albo flava adhærebat: ibi autem vix, ac ne vix quidem ullæ ſupererant carneæ fibræ, quippe exeſæ ad extimam uſque tunicam, quæ integra erat. Hic tibi velim alterius Senis veniat in mentem, de quo ſcripſi Epiſtola VII. (2). Ejus Aorta, quæ exterius propria oſtendebat ſanguifera vaſcula multum diſtenta, indicium videlicet perſtantis inflammationis, erat interius tum ſquamulis oſſeis prædita, tum quibuſdam locis ita exulcerata, ut non ſolum tunica intima, ſed proxima etiam carnea exeſa, in rubram putridamque ſubſtantiam quæ fruſtillatim prodibat, converſa eſſe videretur. In quadam autem Anicula, quam alias (3) deſcribemus, cum in ventre, tota paſſim eſſet Aorta, plureſque ejus rami flavis ſub tunica intima lamellis oſſeis diſtincta, paſſim quoque erat intus fœda ab humore craſſiuſculo fuſco, & ſanguinolento, qui hic illic, quaſi exulceratis, ſtillaſſet ex locis, adhærebat. Mitto alias ejuſcemodi Obſervationes, & toties adnotata ſimul cum oſſeis bracteis quaſi eroſionis, & exulcerationis in arteriis indicia, id eſt exulcerationis ſui generis. Satis enim jam propoſita facere videntur ad fidem adjungendam ſententiæ novæ, quippe cum inflammatio, eroſio, purulentus humor, unde oſſeæ lamellæ concreſcant, ſimul inveniantur. Unde etiam apparet, ſi hæ ſic fiant, poſſe ipſas nonnunquam tum ad interiora pervenire, tum ad exteriora ſe extendere ita continuata, ut in Chomelii Obſervatione (4) lapideas illas concretiones alicubi fuiſſe, legimus, tunicis videlicet per eroſionem utrinque tandem abſumptis; qua ratione qui ſententiam hanc ſequerentur, conjicere fortaſſe poſſent, explicandam eſſe Sculteti (5) Obſervationem qua truncus Aortæ proponitur *ad minimi digiti longitudinem totus oſſeus*, aliaſque hujus ſimiles, & eam quoque, ſed hanc difficilius ob multo longiorem arteriæ tractum ſine ullis prorſus tunicarum reliquis, quam ex Harvejo acceptam Obſervationem nos huic ſententiæ objeciſſe (6) meminimus.

23. Verum hæc tria quæ poſtremo diximus, ſine profuſione ſanguinis ex eroſa arteria, perfici nequaquam potuiſſent. Cætera autem etſi plurimum videntur facere ad confirmandam, tuendamque novam ſententiam, num propterea planum eſt, concretiones iſtas quæ poſt inflammationem & ſuppurationem ortæ creduntur, tophaceas ſemper eſſe, non oſſeas? Mihi certe vel in iis omnibus

(1) Epiſt. 24. n. 16.
(2) n. 9.
(3) Epiſt. 10. n. 24.
(4) Vid. ſupra, n. 20.
(5) Trichiaſ. admir.
(6) Epiſt. 18. n. 33.

cadaveribus quæ paulo ante memorabam, non tophaceæ ſunt viſæ, ſed oſſeæ, & quas diſrupi, eæ non aliter ac oſſis lamellæ, ruptæ ſunt, eodemque ſono edito, aliud autem eſt, poſt inflammationes, & ſuppurationes ſquamas iſtas oriri; aliud, ipſas, cæteraſque non eſſe oſſeas. Illud ſæpe fieri, agnoſcere quidem poſſum; hoc, niſi interdum, non poſſum. Et ſane quid eſt, quod Majores (1) Aortæ baſim, in vetulis cervis induratam, os conſtantiſſime vocaverint, aut quod Ingraſſias (2) eandem in bove converſam in *exquiſitiſſimum os* inveniſſe ſe, dixerit? Num Ariſtoteles, Galenus, aliique exercitatiſſimi Anatomici, ne dicam Pharmacopolæ ipſi, qui per tot ſæcula illud os ſubinde in ſcobem redigere conſueverunt, tophaceum ab oſſeo internoſcere neſciebant? Aut, quid eſt, quod ubi iſtæ in Aorta lamellæ, ſimul quoque in iiſdem corporibus aliæ partes in verum os mutatæ ſæpenumero inveniuntur? Sic Vieuſſenius (3) qua in Matrona tot arterias enumerat magna ex parte oſſeas factas, in eadem etiam annulos bronchiorum fuiſſe, narrat, in os converſos. Idemque, Epiſtolas noſtras relegens (4), viſum a nobis reperies in duobus, in quibus oſſeas lamellas habuit arteria Magna. In his autem ipſis Litteris (5) mulier illa deſcripta eſt, quæ ſimul, in arteriis id vitii oſtendit, ſimul os in cordis ſubſtantia, & novi oſſis additamenta in calvariæ facie interiore. Omitto ſciens meas alias huc attinentes Obſervationes, in iiſque aliquas, olim ineunte hoc ſæculo habitas, cum iiſdem in corporibus oſſeas bracteolas tum in arteriis, tum in pericardio conſpexi. Ex te igitur quæro, num veri ſimilius ſit, quæ in iiſdem cadaveribus eadem eſſe variis in partibus omnes dicerent qui viderent, & contrectarent, in cæteris quidem partibus fuiſſe oſſea, in arteriis ſolis tophacea, an ubique pariter oſſea? ſibi certe proclivius erit quibus in corporibus abundet ſanguis certis quibuſdam ſalinis, terreis, aliiſque ex quibus plerique oſſa cenſent compingi particulis, proclivius, inquam, erit iis in corporibus exiſtimare, eaſdem particulas iis in ſedibus reſtitantes, quæ ſive natura, ſeu morbi vi magis ſint diſpoſitæ ad eas particulas retinendas, in ſedibus iis omnibus concretiones demum facere ejuſdem generis, quam in cæteris unius, in arteriis ſolis alterius.

24. Vides igitur, novam a me hactenus ſententiam accipi, ne ortæ in arteriis ſquamæ pro tophaceis, ſæpius ſaltem, habeantur. Præterea illarum ortum vel ſine prævia inflammatione, aut certe ſuppuratione interdum accidere, non dubito. Inſpice, quæſo, in Epiſtola XVIII. (6) ut Magna arteria a corde ad primum uſque orificium ramorum, ſuperiora petentium, ea parietum duritie fuerit, ut vix ſumma etiam vi adhibita incidi poſſet propter ejus ſubſtantiam, quæ, ut in ſectionibus apparuit, naturam jam nacta erat mediam inter ligamentum, & cartilaginem. Quantulum deerat, ſi, vixiſſet homo, ut oſſea tandem fieret? Num vero credemus, totum illum præcipuum, & tantum arteriæ tractum inflammatione, & ſuppuratione omnem ejus ſubſtantiam occupante potuiſſe jam antea laborare, ut mors, aut acutiſſimi ſaltem morbi ſigna non adeſſent eo tempore? Ejuſmodi autem morbus utique non præceſſerat. Quid vero, ſi tot in cadaveribus, in quibus eroſiones & exulcerationes arteriæ deprehendimus, non hæ ſemper, nec ſæpius fortaſſe, anteceſſerunt productionem oſſearum ſquamarum; ſed iſtas potius ſunt conſecutæ? num ex purulenta, quam tunc vidimus, materia, ex eroſis locis deſtillante, eaſdem ſquamas extitiſſe, putabimus? Imo hæ ſuis aſperis, & ſæpe extantibus plus minus oris intimam tunicam perrumpendo, eroſiones illas, & exulcerationes fecerunt. Neque enim poteſt arteria ſe contrahere, quin aſperitates, & quaſi aculeos oſſiculorum contra eam

(1) Vid. ſupra, n. 19.
(2) Ibid.
(3) Traité du cœur, ch. 16.
(4) VII. n. 11. & XXIV. n. 16.
(5) n. 2.
(6) n. 2.

tunicam urgeat, neque ſanguis, a corde impulſus, arterias diſtendere, quin eandem tunicam ad aculeos illos apprimat. Vide, ut Bellinus (1) ab hiſce oſſiculis, quæ lapides, ut alibi (2) diximus, appellitabat, & inflammationem, & exeſionem ejus tunicæ diſerte repetat. *Lapides vidimus*, inquit, *in intima arteriarum tunica, qui hic illic eandem exederant, & veluti phlogoſi inflammaverant, & ad loca inflammata veluti cruſta affigebantur: dolor inde ſatis acer, & contractio arteriarum.* Sic etiam Abrahamus Vaterus (3), qui oſſicula ab arteriæ motu diſrupta eſſe in plura fruſtula, credebat, *horum*, inquit, *extremitates intimam tunicam perforaverant.* Et quanquam Brunnerus (4) dum Soceri Aortam deſcribens oſſibus pluribus diſtinctam, proponit ejuſdem variis in ſedibus *tunicam interiorem diſruptam, laceram ac fracidam, non citra ruptionis metum*, ambigat, *utrum vi & evulſione, an eroſione factum* id *fuerit*; tamen qui animadvertat, eam arteriam *oſſea aſperitudine intruſos offendiſſe digitos*, & *pupugiſſe prominentia quadam acuta*; non ab eroſione ſolum *id* eſſe *factum*, intelliget. Quod autem non ſine ruptionis periculo fuiſſe rem dicit; nimirum ſic reapſe accidit in Sene, & Muliere, de quibus ſcriptum eſt Litteris ſuperioribus (5). Vidimus enim ex dilatata utriuſque, & Mulieris præſertim, Aorta viam ſibi ad erumpendum feciſſe ſanguinem qua inter confertas aſperaſque lamellas oſſeas internæ tunicæ erant exeſæ; uſque adeo a vero aberravit Paræus (6) ut quod obſtaculum, & quaſi aggerem oſſeæ cruſtæ *naturæ providentia* in dilatata arteria opponi cenſuit ad impetum ſanguinis retardandum, id ipſum, arteriæ tunicas perforando ſicuti in ejus quoque Obſervatione facile contigit, ſanguini exitum citiorem paret. Quod ſi tunicarum exeſio, inter oſſa innata, levior ſit, ut magis infirmare eas poſſit, quam pertundere, ſanguis autem validius urgeat; laxari ibi aliquando poterit arteriæ latus, & in ſacciforme aneuryſma extuberare, cujus parietibus illa intus oſſa affixa ſint. Quo poſito, minus fortaſſe erit difficile quam credebatur (7), rationem modumque invenire quo intra ejus generis aneuryſma, cujus vi claviculæ diductæ fuerant, fruſtum oſſis concluſum videri poſſet quod ſterno deerat. Conjicies enim, eam quidem ſterni particulam fuiſſe, ut fit, a proximo aneuryſmate ſenſim conſumptam; quæ autem intra hoc erat, fortuito eam formam magnitudinemque habuiſſe, ut eam quæ ſterno deerat, quadantenus repræſentaret. Cujuſmodi conjectura in illud quoque forſan convenit fruſtum coſtæ, quod ab Lentilio (8) intra alterum aneuryſma repertum legimus.

25. Cave tamen credas me omnes arteriarum ſive leviores, ſive graviores eroſiones repetere ab oſſiculorum aſperitate. Hæc enim ſicuti interdum tanta eſt, ut ſatis ſit internam arteriæ faciem aſpicere, aut tangere, ne dubites, inde vulneratam, laceratamque fuiſſe, ita alias nulla oſſiculorum extat aſperitas, aut inæqualitas, & eroſio tamen ſe oſtendit. Quin aliquando nihil adhuc eſt oſſei, cum jam eroſa apparet arteria. Sic in Nauta, quem tibi alias (9) deſcribam, nulla erat in Magna arteria bracteola oſſea, maculæ dumtaxat ſubalbæ occurrebant; eroſio autem, ſi paulo attentius inſpiceres, jam erat inchoata. Sic ne ab iis recedam quos deſcriptos habes in Epiſtolis antea miſſis; relege ſic XXIII; idem in Viro (10) a me adnotatum reperies: præſertim vero in XXVI. Venetam Mulierem (11) videbis, cui nihil in Aorta oſſeum, tanta autem hujus ſupra Semilunares valvulas fuit exulceratio, ut illac ſibi viam fecerit ſanguis per quam in

(1) De Morb. Pect. ubi de Intermiſſ. Pulſ.
(2) Epiſt. 24. n. 17.
(3) Oſteogen. th. 20.
(4) In Append. ad A. 3. Dec. 3. Eph. N. C.
(5) XXVI. n. 15. & 17.
(6) Oper. l. 6. c. 32.
(7) Hiſt. de l'Acad. Roy. des Sc. A. 1700. Obſ. Anat. 6.
(8) Eph. N. C. Cent. 1. Obſ. 99. n. 14.
(9) Epiſt. 42. n. 34.
(10) n. 11.
(11) n. 21.

pericardium prodiret. Nec mihi uni, ſed & aliis contigit ſimilia deprehendere. Vide enim, exempli gratia, ut Littrius (1) in eadem Aortæ ſede ulcus invenerit, cauſam, ut puto, cur una earum valvularum, quæ illi erat ſubjecta ulceri, ad arteriæ parietem ſe agglutinaſſet. Nullam tamen in illa arteria, nullam in valvulis vel minimam oſſeam commemorat ſquamulam, ut neſciam, quo caſu acciderit, ut aliqui inter plura exempla oſſearum valvularum primo loco poſuerint iſtam ipſam Littrii Obſervationem. Etſi igitur in arteriis tunc maxime eroſiones ſpectantur, cum intus oſſeis ſquamis diſtinctæ ſunt; tamen ne tunc quidem eroſiones ſunt omnes iiſdem quamvis imputandæ, præſertim ubi hæ leves ſunt, nulliſque extantibus aſperitatibus; ſed non paucæ erodentibus iiſdem humorum particulis, quorum effectus vel antequam ulla oriantur oſſicula, non raro conſpici, oſtenſum eſt, & quorum in arteriarum tunicis multiplex genus, & origo alias (2) a nobis cum Lanciſio ſunt memorata. Præterea ſi forte accidat, ut ſanguinis multitudo ingens vim faciat trunco alicui arterioſo adjuvante peculiari corporis, aut partis ſitu; non eſt dubium, quin adhuc integris cæteris tunicis, intima agat rimas, id confirmante experimento Illuſtris Viri Senacii (3), in Carotide habito. A rimis autem illis non ſulcorum modo quorundam ex iis quos ſæpe in arteriarum facie interiore commemoravi, ſed & aliquarum exulcerationum originem deducere proclive eſt.

26. Quod ſi eroſiones igitur in arteriis interdum ſunt, ut dicebam priuſquam ullæ oriantur oſſeæ ſquamulæ: harum utique poterunt aliquæ ex ea purulenta materia fieri, quæ antequam intima tunica erodatur, inter hanc & proximam ſubſiſtit tunicam; ut ab novæ ſententiæ Cl. Auctore propoſitum eſt (4). Neque huic facile objiciendæ ſunt quædam aut Leprotti, aut noſtræ Obſervationes circa ſedem, aut naturam macularum, quæ horum ſunt oſſiculorum inchoamenta. Nam quod maculas deſcribit Leprottus, (5) quæ *internam* Aortæ *ſuperficiem tum exaſperabant, tum per eam liquido exterius perlucebant, tunica vero ipſa arteriæ interna ſeorſum ab aliis diſſociata, facile illæ abradebantur*; nempe aut hæc ita accipienda ſunt, ut macularum materiam contegeret ea tunica, itaque per hanc tranſpicerentur, & hac ſublata, tunc denique illa abradi poſſet, aut ſic etiam ſunt fortaſſe ab aliquo intelligenda, ut materia illa in ea tunica inhæreret, eamque ſublatam ſequeretur. Quorum illud mirifice convenit cum ſententia nova: hoc autem explicari ſic poteſt, ut cum eadem conveniat, quippe celluloſo contexto in quo materia illa eſt, primam cui adhæret, tunicam facile ſequente. Certe autem oſſeæ ſquamulæ hæc tunica obductæ inveniri ſolent, non modo ſecundum inſpectiones meas, verum etiam aliorum nec in arteriis tantum, ut adnotavit Vaterus (6), ſed in venis quoque, ut Fruſtius (7); hic enim in cordis venis Coronariis oſſeis, *veſtiri utrinque os* vidit *tenui membranula;* ille autem, *manifeſto* apparere; *non intimam arteriæ* oſſeæ factæ *tunicam induratam eſſe*, *ſed mediam*. Neque ab hac Vateri multum obſervationes meæ diſcrepant in duabus Mulieribus, quarum alterius morbum, & diſſectionem in extrema Epiſtola deſcripſi XIX. (8), alterius autem in alia fortaſſe deſcribam. In prima cum ex flexuoſa illa Aorta oſſeam ſquamulam elegiſſem, cujus ſedem examinarem, viſæ ſunt inter ipſam, & tunicam intimam fibræ intercedere, annularibus inceſſu perſimiles, ſed ex ſubflavo albeſcentes, molles præterea non ſecus ac materia illa quæ adhærere ejuſmodi oſſeis lamellis ſolet. In altera autem Muliere cum arteriam Magnam a

(1) Hiſt. de l'Acad. Roy. des Sc. A. 1713. Obſ. Anat. 3.
(2) Epiſt. 18. n. 27.
(3) Traité du cœur, l. 1. ch. 9. n. 3.
(4) Vid. ſupra, n. 21.
(5) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 1. in Opuſc.
(6) Loc. cit. ſupra, ad n. 24.
(7) Eph. N. C. Dec. 2. A. 10. Obſ. 175.
(8) n. 58.

corde ad ſeptum uſque Tranſverſum aperuiſſem, & ſubalbis maculis paſſim diſtinctam animadvertiſſem majoribus, minoribuſve, quales pro bractearum oſſearum initiis habere conſuevimus, majorum complures diſſecui, omneſque factas deprehendi ex ſubſtantia minime in ſe, aut circum oras humida, eademque magis alba, magiſque compacta, quam illa eſſet ex qua ſani arteriæ parietes conſtabant. Sedem vero hanc habebat, ut ab intima incipiens arteriæ lamina, quam nonnihil introrſum attollebat, inde ſe extenderet verſus arteriæ faciem, quam utique non attingebat; non plurimum tamen ab ipſa aberat. Quanquam autem ex obſervationibus hiſce intelligis, non ſemper materiam unde oſſeæ concreſcunt lamellæ, in contexto illo ſubſiſtere arteriarum celluloſo, ſed & circumjectæ carneæ tunicæ parte occupare; non hinc tamen conſequitur, non multo ſæpius intra contexti illius fines ſe continere. Sed ab ſede ad naturam macularum tranſeamus.

27. Dictum eſt modo, ſubſtantiam ex qua maculæ conſtant, magis eſſe compactam, magiſque albam, quam ſana ſit arteriæ ſubſtantia, exſuccam præterea qui meas Epiſtolas relegendo invenire etiam poteris, indicia futuri in arteria oſſis, id eſt maculas, ſæpe ad ſubſtantiam accedere ligamentorum (1), & ſe in Viro quodam (2) prodidiſſe duritie quaſi tendinea. Hæc autem ſane videntur minus congruere cum purulenta, ex qua oſſa iſtiuſmodi conficiantur, materia, quam cum Boerhaaviana illa (3) vaſculorum, quæ ſenſum fugiunt, compreſſione, eorum cava oblitterante, & plura in unum ſolidum corpus firmum, ac durum magis, magiſque conſtipante. Quod etſi veriſimilius, atque adeo verum in multis videri poteſt; in multis enim ſimul exſucca prorſus macularum exigua inchoamenta, non modo maculas, deprehendimus, ſimul harum, aliquas pariter exſuccas jam oſſeſcentes, alias vero ex parte oſſeas factas animadvertimus, qualia exempla apud Illuſtrem quoque Hallerum (4) invenies, iiſque objicies, qui maculas, aliaſque ejuſmodi arteriarum indurationes pro callis habent ſic ſemper manſuris: etſi igitur in multis id quod diximus, verum, non modo veriſimile, videri poteſt; in aliis tamen vel noſtræ Epiſtolæ indicant poſſe aliter rem ſe habere. Inſpice enim III ubi in Baſilari Mulieris cujuſdam (5) arteria albam deſcribimus maculam, magis ad ejus interiores, quam exteriores, parietes attinentem, quam non firmior efficiebat ſubſtantia, ſed mollior. Inſpice deinde Epiſtolam IV. invenieſque in Sene (6) arterias duas ad illius quam modo nominavimus, extrema pertinentes, corpuſculum ſingulas habuiſſe album, ſubdurum, & jam ferme cartilagineum, quod non ab exteriore, ſed ab interiore eorum facie extuberabat. Nonne veriſimile videri poteſt, ex molli materia, qualis in prima Obſervatione reperta eſt, ſubductis progrediente tempore, particulis tenuioribus, corpuſculum extitiſſe jam firmius, quale in ſecunda conſpeximus? aut certe, ſi hoc magis ad Boerhaavii rationem reducere nonne apparet, aliqua ſaltem futuræ durioris concretionis initia ex molli fieri, inter tunicas arteriarum materia? Quam ut in iis albam, ſic in aliis, ex albo flavam, adhærentemque oſſeis lamellis, & has ipſas aliquando flavas, a me fuiſſe repertas, ex his etiam ipſis Litteris (7) cognoſcere potuiſti. Crellius quoque (8) *ex albo flaveſcentem* invenerat tum concretionem, quæ inter arteriæ tunicas jam *conſiſtentiam laminæ oſſeæ referebat*, tum circumjectam materiam, ex qua concreviſſe, non dubitabat, hancque *illi, quæ in atheromate vel meliceride alias continetur, ſimilem.* Quod & mihi magis probandum videtur poſtquam nuper legi ab laudato Hallero

(1) Epiſt. 26. n. 24.
(2) Epiſt. 18. n. 25. in fin.
(3) Vid. Epiſt. ejuſd. n. 31. & 32.
(4) Opuſc. Pathol. Obſ. 51.
(5) n. 6.
(6) n. 19.
(7) n. 22. & 26.
(8) Obſ. ad n. 20. ſupra cit. §. 2. & 9.

(1) in cellulosis & flavescentibus Aortæ sedibus *succum flavum* ad conspectum *pultaceum*, *non dissimilem ejus qui in atheromate reperitur* in eodemque corpore alias simillimas flavas sedes jam *coriaceas*, *alias cartilagineas alia denique osseas*, hujusque progressionis a mollitie ad varios duritie gradus *sæpe* ab eo observationem esse *repetitam*: quam inde etiam confirmare possis (2) quod convexa earum squamarum facies indicium servet originis ex molli materia suæ, nempe *transversam directionem* ab adnatis carneis arteriarum fibris sibi *totidem sulcis inscriptam*: quos quidem sulcos, cum osseas squamas olim a transversis arteriarum fibris evolverem, a me quoque in illarum quibusdam animadversos fuisse, memini. Nec dissimili argumento Hallerus (3) utitur ad ostendendum, amplas laminas osseas, in exteriore facie natas Crassioris meningis, ex succo pariter coaluisse. Porro etiam censet (4), primam calculi renalis materiem sibi aliquoties conspectam esse *quæ plurimum cum crustarum arteriosarum primis rudimentis habeat affinitatis*, flavum videlicet mucum in Bellini, ut vocitant, canaliculis, eundemque gradatim duriorem factum; ut mihi in mentem veniat progressionis illius, quam in Pinealis glandulæ calculis a flava mucosa ad arenosam, & denique ad concretam, subduramque materiam animadverti, & tecum alias (5) communicavi. Certe autem quæ materia e renalibus illis extremis ductibus sæpe a Cl. Bertinio (6) exprimebatur, & crassitie, & colore, & terreis denique particulis cum Halleri convenit observatione. Quæ omnia etsi digna laude sunt, & facile etiam, ut in plerisque, probanda; mihi tamen quam varia occurrere nobis soleant in iis quæ secundum, longe autem magis quæ præter naturam sunt, sæpenumero animadvertenti, measque omnes cum aliorum observationibus conferenti, veniam datum iri, spero, si in aliis aliter rem contingere præsertim quod ad eas attinet, quas hic perpendimus, arteriarum concretiones, iterum dixero. Mitto succi colorem, quem alium interdum vidi. At multos fuisse, confirmo, quorum cum esset arteria Magna illic ossiculis, illic maculis majoribus, minoribus, crassioribus, tenuioribus passim distincta, nusquam, ne in exiguis quidem harum inchoamentis, quidquam succi licuit deprehendere. Si in omnibus osseas arteriarum bracteas effusio præcederet succi flavi, intimam tunicam introrsum versus attollentis, & passim *convexam*, *eminentemque* reddentis; certe intelligis, eas sedes meos attente inspectantes oculos effugere non potuisse. Neque ideo hoc dico, quod censeam, sine succo morboso plerasque, & si vis, omnes maculas incipere, augeri, ossescere; sed ideo dico, quod in aliis corporibus effundi utique, in aliis autem sine effusione sensim dumtaxat a tunicarum arteriolis eum succum afferri, & apponi, meæ mihi observationes significant. Qui succus si fœtus sit particulis ejus generis, cujus ad os nutriendum, a plurimis requiruntur, sique eæ particulæ ad firmiores inter se contactus magis, magisque contrudantur; inde fore concretiones, puto, quales mihi occurrere consueverunt, ossa referentes: ut tophaceas, gypseas, aut alterius ejusmodi naturæ futuras, si alterius generis particulis succus sit plenus, eæque citius ad contactus qualescunque perveniant. Cujusmodi fuisse suspicor quas extrema pars indicabit Observationis plæclaræ Jani Planci, quam mecum Vir Solertissimus paucis postquam habuerat diebus per litteras fuse, ac diligenter communicavit sub finem A. 1728. Eam ego totam; nam plura, & varia continet, ut propterea ipsam pollicitus sim tibi Epistola superiore (7) cum de sanguinis ex Magna arteria in pericardium eruptione verba facerem; totam, inquam, ex iis litteris excerpam summa fide, nec minori quam si mea esset, cura proponam.

(1) Opusc. cit. Obs. 47.
(2) Ibid. & Obs. 17.
(3) Obs. 49.
(4) Obs. 34.
(5) Epist. 5. n. 12.
(6) Mém. de l'Acad. Roy. des Sciences, A. 1744.
(7) n. 18.

28. Vir nobilis, qui ab anno undesexagesimo non longe aberat, nigra facie, sed bona corporis habitudine, quamvis ab adolescentia ad id tempus rebus venereis deditus, unde bubonibus, neque id semel, laboraverat, crassis quidem & vulgaribus cibis, sed generoso vino, hujusque spiritu, ut vocant, cupide utebatur. Multum quoque erat in alea: narrabantque collusores, quotidie vespertino tempore sternutatione corripi solitum, ut horæ quadrantem aliquando, aut eo amplius sternutaret, idque a biennio, aut triennio. Quo tempore extenuari etiam cœpit, nec parum, & interno quodam sensu affici non secus, ut novissimis ajebat mensibus, ac si deficeret. Verum non illo, ut se refocillaret, uti volebat remedio, nisi eodem quem diximus, vini spiritu. Itaque die quodam sub vesperum domum reversus, cum de eo semel, iterumque bibisset, familiares autem post id domo exiisse, crederent; huic accidit, ut de improviso, nemine sentiente, moreretur, horaque demum post quincta, gelidum, ut hyems erat, cadaver inveniretur. Cranio postridie recluso, & meningibus; nam Tenuis quoque tota trahentem undique sequebatur; nullo negotio diductis, nihil intus quod esset præter naturam, deprehensum est præter multum in cerebri ventriculis serum, idque subviride. Sed in Tenui meninge arteriarum trunci omnes, omnesque item earum rami, iique præsertim qui plexum Choroidem versus contendunt, multo erant crassiores æquo, & duriores, exsiccatique osseam pluribus in locis naturam ostenderunt. Quin etiam per Duram meningem idem ferme in ejus arteriis, quæ crassiusculæ ipsæ quoque factæ erant, conspectum est. In Thorace autem pulmones flaccidi, & majori ex parte nigri. Sinister præterea ad pleuram qua costas, & septum Transversum convestit, arcte erat annexus undique, nisi qua copia aliqua animadversa est sanguinis concreti. Hujus multo major in pericardio copia fuit, quo irruperat, ut mox dicetur, ex Magna arteria. Cor aliquanto majus quam æquum esset, ob nimiam sinistri ventriculi magnitudinem, & capacitatem, quæ duabus tertiis partibus capacitatem dexteri superabat, cum hic præter magnam parietis proprii tenuitatem, lacertos intus haberet sic intricatos, vix ut sinus esse videretur. Arteria Magna, & Pulmonaris ampliores erant aliquanto quam soleant. Cæterum hæc sana: illa vero primum rupta intervallo a corde digiti circiter transversi. Et ruptio quidem non erat magna; sed prope ipsam, & circa omnem Aortæ basim vetus quasi sugillatio apparebat a nigro sanguine sub exteriore tunica restitante; quæ sugillatio per universum pulmonem se extendebat, præsertim vero circum majores Pulmonaris arteriæ ramos. Præterea facies interior arteriæ Magnæ tota erat prominentiis, & pustulis plena, quarum utræque per ejus omnes, quotquot aperti sunt, ramos pergebant, & nominatim per subclavias arterias, & Carotides, & cordis ipsius Coronarias: quæ postremæ erant insuper valde dilatatæ, una præsertim, ut æquaret propemodum sinistræ Carotidis latitudinem. In Ventre lien parvus, & valde laxus, cum jecur sic satis bene se haberet; nam quod in ejus vesicula esset exigua bilis portio, id erat fortasse ex eo quod paucis a prandio horis mors intervenerat. Renes exterius valde flaccidi, interius autem sine ullo, quod rarissimum est, pelvi, hujus locum obtinente spongiosa quadam substantia. Cum intra Ventrem nihil esset præterea adnotatione dignum, minime autem lateret tum id quod diximus, hominem venerea lue, nec semel, affectum fuisse, tum ipsi ante annos triginta plumbeum globulum, tormento jactum, in sinistro femore inhæsisse; urethra, & femur incisa sunt. Et in illa quidem unum, aut duo, non amplius, eorum canaliculorum orificia reperta sunt, quos in I. Adversariis (1) habes descriptos, & pictos. In femore autem circum illum globulum membraneus folliculus, qui arcte ipsum

(1) n. 10. & Tab. 4. Fig. 4.

undique

undique complectebatur. His ita conspectis, placuit Aortæ bonam partem eximere, ut diligentius posset intus, extraque perlustrari. Animadversumque est, exteriorem tunicam a trunco, ramisque perfacile detrahi non secus ac si diu in aqua esset macerata. Ex illis autem interioribus prominentiis cum major aliqua incideretur, intus quoddam cavum, & in hoc aliquid molliusculæ materiæ instar pulticulæ, ostendit. Minorum autem complures posteaquam exsiccatæ erant, osseæ apparuerunt.

29. Eorum quæ sunt in proposita historia, alia alio attinent. Et sane plura superioribus Litteris exposita sunt. Ad has vero id potissimum spectare, vides, quod postremo loco adnotatum est. Scilicet quid prominentiæ minores continerent, majoris dissectio indicavit, id est materiam pulticulæ similem. Quando igitur ex hac, absumptis per exsiccationem humidioribus particulis, os esse factum, apparuit, simul intelliges, ex molli materia initium cepisse concretiones quæ os referrent, albedine, opinor, & duritie; neque enim eo tempore hæc agitabatur controversia; simul tam cita ejusdem materiæ induratione spectata, mecum facile suspicaberis, si concretiones illæ fuissent majores, ut experimento multiplici tentari possent, futurum fuisse, ut tophi, aut indurati gypsi, quam ossis revera similiores, deprehenderentur. Nec mihi alia de arteriis per meninges repentibus opinio est, quæ post exsiccationem osseæ hic illic apparuerunt. Veri enim simillimum est, idem prominentiarum genus quod ex trunco Aortæ in majores hujus ramos propagabatur, ex his porro per minores quoque illos perrexisse, eundemque effectum ostendisse.

30. Quod vero idem Cl. Vir qui Observationem illam communicavit, iisdem me litteris certiorem fecit, se aliquos dissecuisse aliquando, repentina morte sublatos, in quibus Aortam neque perruptam, neque dilatatam, sed ejusmodi solum pustulis, & prominentiis affectam invenisset; id neque multum abludit ab aliis quæ a me tibi alias missæ sunt, minorum ad speciem ejusdem arteriæ vitiorum Observationibus, quæ tamen funesti casus sunt consecuti. Quo magis opera danda est, nequando temere negligantur siqua demum forte indicia se prodant; unde in suspicionem quanto magis liceat probabilem deducamur pustularum, aut erosionum in Aorta latentium: Et erosionum quidem signa nonnulla, a Bellino indicata, cum lapideas, sive osseas bracteas quæ illas fecerant, simul memoraret, supra (1) non omissa a nobis videre potuisti. Sed & ea confirmare oportet, & alia adjungere. Et quoniam Medicos adjuvat in dignoscendo, non ignorare quæ morbos præcedere haud raro soleant; attendas velim, quid laudatus Plancus postquam alio ex ægro (2) arteriam Magnam proposuit intus *veluti ulcerosam, & corrosam, variisque pustulis scatentem*, continuo subjecerit: *quod sæpe observavi*, inquit, *in aliis cadaveribus, eorum præsertim, qui Syphillide laborarunt, & ad Aneurysma Aortæ vel ad Pectoris Hydropem sunt dispositi.* Cæterum cum ejus arteriæ exulcerationes ab officulis sæpius fiant, quemadmodum supra (3) indicatum est, pustulæ autem interdum adeo similes ossium concretiones producant; vides profecto, quam sæpe in Aortæ vitiis ea convenire præsidia possint quæ adversus interna ulcera ex usu esse sine sanguinis concitatione, vel certe cum modica, solita sunt. Nam aut ossium effectui quo ad ejus fieri potest, obstarent ad funestas Aortæ disruptiones, & sanguinis internas effusiones, si altius pervadat, disponenti, aut causæ obsisterent ob quam duræ istæ concretiones gignuntur, eoque ipsas, si non tollerent, saltem augeri prohiberent. Sed jam satis de Repentinis Mortibus scripsisse videor, & de arteriarum in os conversione, qua de agendi causam ipsa dedit illarum tractatio.

31. Nunc de aliis ossibus præter naturam se habentibus scribendi occasionem præberet Sectio XII. qua Sepulchreti libro II. finis imponitur, inscripta *de Gib-*

(1) n. 24. (2) Epist. de Monstr. (3) n. 24.

bositate, & dissectiones proferens gibbosorum, & rachiticorum. Sed ego rachitide affectos secuisse non memini, ut neque Valsalvam, neque ullum in Italia Amicum, si Experientissimum Virum excipias Antonium Benevolum (1), qui suas ipse, me quoque hortante, Observationes edidit, ingenue, & perspicue scriptas, cum eorum quæ incidendo animadvertit, tum eorum quæ curando utilia in perdifficili alioquin morbo expertus est. Sed ab Exteris Scriptoribus plures habebis rachiticorum dissectiones, quas pariter ad Sepulchretum adjungas. Namque ut verses dumtaxat libros a Cæsarea Academia editos, ut Dec. III. A. 9. (2), Centur. III. (3), & Actor, I. (4), & V. (5) Volumen; non unam invenies. Quod tamen ad duas attinet ultimas; vide, num retractio, seu defectus ille pulmonis sinistri, ut cor, sive potius mediastini partem pericardium concludentem, totam non tegeret, ad *vitium* spectaret *conformationis* in rachiticis, an idem esset quod secundum naturam delineavit Eustachius (6), descripsitque postea Santorinus (7). Gibbosorum autem plures quidem ego dissecui; sed quæ in iis vidi ad gibber attinentia, alia alibi exposita sunt tibi, aut exponentur, quippe cum alius alio morbo interierit. Quorum historias si legeris; proclive erit primum perspicere, id vitii nonnunquam (8), haud ante se prodere, quam circa annum quadragesimum: deinde recte Severinum, ut in supra dicta Sepulchreti Sectione (9) videris, adversus Cardanum admonuisse, non semper vitiis quæ in situ ossium sterni, & huic se annectentium costarum inveniuntur, necessarium esse, ut pravus situs vertebrarum quoque dorsi respondeat: quod nostræ Observationes in Muliere præsertim quadam (10), & ex parte in Sene (11) confirmant: quibus addes animadversa in rachitico puero de quo Acta Nat. Cur. paulo ante citata (12), & quæ ex alio puello accuratissime descripsit Cel. Hallerus (13). Cæterum vera, ut in plerisque, docuisse Cardanum, cum Severino fatendum est: imo vertebrarum vitiosum situm multo frequentissimam causam esse, ut costarum, & sterni perversus positus consequatur, & aliorum, & meæ cæteræ ostendunt Observationes. Quas inter si eam potissimum relegeris, quam Epistola IV. (14) proposui; simul intelliges, ut Spinæ distorsionem sequeretur non costarum modo, & sterni, sed & plurium thoracis, & ventris viscerum, ac vasorum incongruus, & perversus positus, simul conjicies, quantum a consueto aberrare debuerint situ cum vasa alia tenuiora, ut Thoracicus in primis Ductus, tum nervi plurimi, aliaque ejuscemodi, quæ sigillatim persequi nec tempus, nec locus, neque præcipuum tunc propositum nostrum sinebant. Porro etiam Præcl. Helwichius (15) docebit, quantas in angustias distorta antrorsum Spina omnia thoracis viscera in Matrona quadam compegisset; laudatusque Hallerus (16), ut longe ab sua sede dimota esset arteria Magna in altera fœmina, cujus Spinam in alias ac secundum naturam videmus, serpentinas flexiones gravia onera incurvaverant, quibus dorso gestandis vitam alebat. Ejusmodi autem vitæ genus inter externas causas gibberis alioquin esse, in junioribus præsertim, cum ratio indicat, tum Cl. Nebelii (17) Observatio confirmat.

32. De cæteris autem causis a quibus plerumque Spinæ distorsiones fieri incipiunt, augentur, servantur, si Veteres consulas; vereor ut invenire possis quæ satis faciant, ubi videlicet ab eo recesseris causarum genere quæ evidenter ab extrinsecus accidente injuria, violentiave proveniunt. Nec mirum, cum antiquitus hominum corpora non secarentur, multo autem minus gibbosorum. Postea

(1) Observationi 38. e segu.
(2) Obs. 240.
(3) Obs. 11.
(4) Obs. 53.
(5) Obs. 146. & 147.
(6) Tab. 9. & Tab. 15. Fig. 1.
(7) Obs. Anat. c. 8. §. 1.
(8) Epist. 10. n. 13. & 14.
(9) In Schol. ad Obs. 6.
(10) Epist. 45. n. 23.
(11) Epist. 7. n. 11.
(12) Tom. 1. Obs. 53.
(13) Opusc. Pathol. Obs. 10.
(14) n. 16.
(15) Eph. N.C. Cent. 10. Obs. 32.
(16) Opusc. modo cit. Obs. 11.
(17) Act. N.C. Tom. 5. Obs. 109.

vero quam secari tandem cœperunt, si in ejusmodi corpora forte incidebant; aut verbo *malam ossium compositionem* indicasse satis ipsis videbatur, ut Vesalio (1), cum *puellam* secuit *gibbosam*, *annum decimum septimum prætergressam*, aut Spinæ laterales flexus in serpentis modum descripsisse, ac pinxisse, ut Hildano (2), a quo primam fortasse hujusmodi vitii Iconem habemus ex puella altera annorum octo. Inter hos duos tamen, præter Falloppium (3), Pinæus extitit, qui, ut in Sepulchreti quoque Sectione hac leges XII. (4), animadvertit, *sæpissime* Spinæ vertebras *nunc plures*, *nunc pauciores simul conjunctas*, ... *& tanquam in unum os redactas*, easdemque *intro*, *vel extra*, *vel ad alterum latus* (id quod *frequentius* esse, infra docet) *inclinatum habentes unde* omnes, quas nominat, gibberis species *fiant*. Quod autem dixi, infra docere Pinæum, non in Sepulchreto, sed eo capite apud ipsum videbis, quod ibi indicatur, IX. (5), ubi de elatiore & tumidiore in puellis Gallicis scapula dextera, ejusque rei caussis pleraque scripsit, quæ sua postea fecit in Encheiridio (6) Riolanus. Post Pinæum alii, in quibus nuper laudati Viri Helwichius (7) & Hallerus (8) plurium vertebrarum in unum os coalitum adnotarunt in gibberosis, Ruyschius autem in primis, qui (9) in his *pluries* vidit vertebrarum aliquot corpora adeo inter se unita, & adacta, ut quædam ex ipsis non modo imminuta, sed *in nihilum redacta* viderentur. Palfinius (10) vero initia tantæ imminutionis in sceletis animadvertit gibbosorum infantum, videlicet vertebrarum corpora ad curvaturæ sedem valde complanata, interjectasque his cartilagines ibi tenuissimas.

33. Post observationes minus difficile videtur de caussis inflexionis ossium artuum, & Spinæ ipsius judicare. Quarum habes duo genera in Sepulchreto (11) proposita, ex Glissonio unum, ex Mayovvio alterum. Utrumque genus in uberiore nutritione consistit, primum quidem unius ossium lateris, quam alterius, secundum vero ossium, quam attensorum musculorum. Scilicet sive alterum ossium latus diutius nutriri pergat, quam oppositum, ut Haversius (12) maluit, sive trumque pari tempore, sed alterum uberius nutriatur, ut Glissonius posuerat, nempe res eodem recidit, ut diutius, aut magis nutritum latus se se inclinet ad oppositum. Sic puta, si dexterum vertebrarum latus altius creverit, quam sinistrum, Spinam inflexum iri sinistrorsum: idemque futurum, si vertebris interposita ligamenta, seu mavis cartilagines minus auctam habeant, aut habeant, imminutam altitudinem in latere sinistro. Atque ad hunc fere modum intelliges primum caussarum genus. Alterum autem, si musculos qui sint ad latus sinistrum, minus augeri quam ossa, posueris, aut magis contrahi quam musculi qui sint ad dexterum latus, sive hoc a convulsione, sive a majori vi sit qua præpolleant dexteris, eaque aut ab ortu, aut ob dexterorum vim, paralysi, aut alia quacunque caussa imminutam. Juvat enim hæc omnia ad Mayovvii cogitatum addere, eodem redeuntia. Nec me fugit quid ei cogitato Haversius (13) objecerit, probantibus Cl. Viris, nimirum cum inter musculorum extrema interponatur articulus, fore, ut musculi breviores os trahendo in quod inseruntur, ejus quidem situm mutent, ut solent; sed non figuram. Verum; ut alia prætermittam; ubi de vertebris, & Spina agitur, velut hic, idem est vertebrarum situm, ac Spinæ figuram mutare. Sic in musculis erat vitium in proceræ staturæ viro adeo incurvato, ut Kerckringii Observatio ostendit quam hic habes

(1) Epist. de Rad. Chyn.
(2) Cent. 6. Obs. 75.
(3) Vid. hujus verba, Epist. 56. n. 36.
(4) Obs. 6.
(5) L. 2.
(6) L. 6. c. 17.
(7) Obs. cit. supra, ad n. 31. in fin.
(8) Ibid.
(9) Obs. Anat. Chir. 68.
(10) Anat. du corps hum. tr. 5. ch. 9.
(11) In Append. ad Additam. ad hanc Sect. 11.
(12) Osteolog. Nov. Disc. 2. vers. fin.
(13) Ibid.

in Sepulchreto (1). In quo (2) illud quoque invenies quod probes, vel sola musculorum dorsi imbecillitate fieri, *ut nutans Spina curvetur*, eamque *fortasse causam esse unam qua senes omnes gibbosi existant.* Quin etiam ubi diutissime musculi servare perrexerint vel sponte curvatam Spinam; vertebrarum quoque ipsarum, non modo interjectarum cartilaginum, figuram mutabunt; crescent enim vertebræ secundum altitudinem ab ea parte qua curvaturæ convexum erit, decrescent autem, aut certe minus augebuntur ab opposita, quippe in hac arctius inter se constrictæ: in illa, convexa videlicet, multo minus altera ad alteram appressæ, quam requirant naturæ leges. Hæc autem eo facilius contingent, quo magis ob teneram ætatem distabunt vertebræ a termino incrementi sui, & quo minus erunt duræ, sive hoc sit ab eadem ætate, sive etiam a morbo, ut in gibbosa illa Hildani puella (3) cui *ossa ipsa adeo erant mollia, ut nonnulla ad instar ceræ tractarentur*; Spina autem erat *emollita*: itemque in gibbo adolescente annos nato XVI. de quo hic est II. in Sepulchreto Observatio, ad eundem fere modum se habebant *præcipue vertebræ.* Primum igitur causarum genus etsi per se ipsum nonnunquam existere, & gibbum posse facere, non negaverim; sæpius tamen esse illud existimo effectum causarum secundi generis, hoc est contractorum musculorum.

34. Et sane ipse quoque Meryus (4), a quo Spinæ in serpentis modum lateraliter inflexæ descriptionem, delineationem, & explicationem habemus, facile omnium quæ ad hoc tempus prodierint, optimam, quod in singulis vertebris vitii esse poterat, id pro effectu accepit adsitorum Spinæ musculorum, ab altera parte trahentium, cum oppositi, ob nervorum obstructionem resoluti, nihil agerent. Veruntamen in hac quoque explicatione aliquid est, cujus possis causam quærere. Si enim Spina unam dumtaxat, puta sinistrorsum, curvaturam habuisset; minime difficile esset rem intelligere, ponendo tantummodo, ut paulo ante indicatum est, resolutos musculos ab opposito, id est a curvaturæ convexo latere. Nunc autem cum infra primam curvaturam altera succedat, ut in Hildani (5), & aliorum quoque non infrequentibus Observationibus, superiori curvaturæ omnino contraria; apparet quidem, si ista explicatione standum est, hic etiam resolutos musculos ad convexum inferioris curvaturæ latus esse ponendos: sed quomodo resolutio ista alterne, id est quæ supra a dextris esse dicebatur, infra contingat a sinistris, non facile apparet. Ego vero in re ardua velim cogites, an forte curvatura superior, quæ resolutioni debetur musculorum dexterorum, causa esse ipsa possit resolutionis musculorum qui inferius sunt a sinistris. Nervi enim, per foramina egressi quæ vertebrarum lateribus intercipiuntur, oblique magna ex parte descendunt, ut se in musculos immittant qui subjectas vertebras movent. Igitur si curvatura superior arcte adeo vertebras in cavo latere inter se urgeat, molliores præsertim ab ætate, aut etiam a morbo, ut illa foramina non paulo minora fiant; nervi aliqui, per hæc egredientes, ita comprimi fortasse poterunt, ut musculi in quos se insetum descendunt, resolvantur. At hi a sinistris sunt. Erit igitur resolutio hæc inferior in latere illi opposito in quo erat superior; ut propterea prævalentibus musculis dexteris, fiat curvatura inferior, quæ effectus sit curvaturæ superioris, & contra atque hæc, conversa spectetur. Verum hæc, cum plures non modo in sanis, sed in gibbis quoque Observationes requirant, addidisse me, putabis, non ut ipse quidquam statuerem; sed potius ut te ad meliora excogitanda incitarem. Vale.

(1) Append. 1. ad Obs. 7.
(2) In Schol. ad Obs. 1.
(3) Vid. supra, n. 32.
(4) Mém. de l'Acad. Roy. des Sc. A. 1706.
(5) Supra cit. ad n. 32.

FINIS LIBRI SECUNDI.

DE SEDIBUS

ET

CAUSIS MORBORUM

PER ANATOMEN INDAGATIS.

LIBER TERTIUS;

De Morbis Ventris.

Amplissimo Viro

PETRO SENAC

Potentissimi Galliarum Regis Archiatro Meritissimo

Joannes Baptista Morgagnus, S. P. D.

Cum Regiæ isti Scientiarum Academiæ anno 1731. *placitum fuerit (id quod, Vir Amplissime, qui vel ante id tempus magno Tuo merito jam eras ex eo Illustri Cœtu, minime ignoras) ut me honorem tantum non modo non sperantem, sed ne cogitantem quidem Regi Maximo proponeret quem inter Vos in Summi Anatomici Ruyschii locum substitueret, neque ego nisi obsequiosi animi officiis unquam potuerim eximiæ illi Vestræ erga me Liberalitati respondere, quippe hic assiduis occupationibus districtus meis quas, siqui alii, hi præsertim libri testantur de Sedibus, & Causis Morborum per Anatomen indagatis; nunc tandem in mentem venit ab Humanitate Tua petere, ut hos ipsos velles, tanquam meos veridicos excusatores, Academiæ offerendos curare. Nec dubium quidem erat, quin benigne esset auditura, si per Te mitterentur, sicque ipsis daretur locus testificandi, quot, & quanta ab illa didicerim, & quoties Experientissimorum Academicorum, quos nominatim persæpe laudo, bene meritis de Medica Anatome laboribus meos illustraverim. Sed altera ex parte a primo verebar, ne viderer minus verecunde facere, si primis, quas ad Te darem, litteris, adeo magnis in me Tuis, nullis meis in Te promeritis, non pro illis gratias agerem, sed ut illis alia adderes, orare auderem. Egissem vero cumulatissime vel multo antea, imo & retulissem, si voluntati par esset in me facultas, sicuti est ad gratiam habendam, quam certe, quantam maximam possum, & habeo, & semper habebo. Ea enim ultro in me contulisti, propter quæ sera posteritas (ad illam enim Tuus de Cordis Structura, Actione, & Morbis immortalis perveniet Tractatus) eum hoc sæculo, fuisse me, credet, quem ipsemet, hujus meæ conscius mediocritatis non esse me fateor. Dedisti, opinor hoc nostræ cui tantum ipse faves, Italiæ, quantum certi quidam homines adversari videntur; neque enim reapse adverso animo esse, existimo, quos Italia, aut certe Gymnasium hoc nostrum nunquam provocaverit. Quod interea contentum erit Tuo, & aliorum, Tui similium, Magnorum Virorum, & Regiæ in primis Academiæ istius judicio honorificentissimo, neque a posteris reticendo, quæ cum lege cautum sit, ne de exteris Nationibus universis plures sibi optet Socios, quam octo; binos ex uno hoc Gymnasio optavit, me benigne, liberaliterque, ut dixi, meritissimo autem Amicum meum summum Marchionem Celeberrimum Joannem Polenum. Verum ad Te ut redeam; quanquam de Academia loquens, a Te minime digressus sum; ea ipsa quæ sponte pro Tua singulari Humanitate tribuere mihi voluisti, ea, inquam, ipsa faciunt, ne, siquid Te rogem, vereri debeam, ne Tibi videar rogasse parum pudenter. Quin animum adderent, ut præter id quod supra exposui, alia peterem, nisi excellens Tuus, de quo dicebam modo, Tractatus meas omnes ante occupasset petitiones.*

Scilicet superiore extremo sæculo Medicus floruit, quem si diligentem morborum Observatorem fuisse, inficiaremur; non minus in ipsum injusti essemus, quam ipse in Anatomen fuit, ad quædam de ea pronuncianda decurrens, quæ, evidenter a me convicta, ne illius quidem amantissimi alioquin Admiratores defendere potuerunt. Imo cum forte animadvertissent, ex præcipuo ejus pronunciato in imperitorum animis consequi posse, ut vel morbis confectorum dissectio ad morborum causas indagandas prorsus inutilis videretur; pronunciatum quidem illud esse verissimum, fassi sunt, consecutionem autem esse injustissimam, ostenderunt, jure utrumque, & merito. Erat enim illud pronunciatum, ut sanitatis, ita & morborum, plerorumque saltem, causas esse nostris sensibus omnino inaccessas, quippe in occultis invisibilium particularum conformationibus, & nexibus, & motibus, & viribus eos motus & nexus efficientibus, positas. Quod ut verum sit; non inde tamen sequitur, effecta quoque illarum causarum sensus fugere; cadunt enim in partes manifestas, suntque eæ ipsæ quas in his deprehendimus, pravæ mutationes, evidentes internæ causæ, plerorumque morborum. Itaque non injuria adversus illum Medicum, ejusque Consiliarium & quicunque cum iis diligentiorum Anatomicorum labores credunt inutiles ad medendum, idem ferme dici posse, vel ipsi illi Admiratores concluserunt, quod generatim, ut commemoravi etiam alias, contra ejusmodi rerum utilissimarum contemptores juste Fontenellius Vester dixerat inter ea quæ ad Regiæ Scientiarum Academiæ Historiam A. 1699. *præfatus est, & ante omnes antiquæ illius Epistolæ Auctor, quæ cum Hippocraticis libris circumfertur, ad Dionysium scriptæ*, unusquisque ex his quæ ipse non habet, judicat id quod in alio abundat, superfluum esse. *Quæ omnia, ut in Italia non plurimis ante annis acta, nostroque sermone edita, hic Tibi memorare volui, Vir Doctissime, ut continuo intelligeres siquis mihi forte ex magni illius Medici sententia exiguus scrupulus superfuisset, hunc penitus evulsura fuisse quæ Tuis in Scriptis animadverti, cum securus abditissimarum illarum causarum, quas nullo pacto assequi homines possunt, internas istas evidentes, quas in morbidis cadaveribus perspicere licet, attendis, & quæ consecutiones ex ipsis proxime fluant, acerrimo judicio constituis.*

Ex iisdem quoque Scriptis simul cognovi quid respondendum aliis censeas, qui cum istas evidentes internas morborum causas per corporum dissectiones inveniri, fateantur, illud objiciunt morbos tamen haud paucissimos non sanari. Neque enim semper verum esse, ajunt, quod vetustissimus Auctor tradidit ejus, qui de Arte, *inscriptus est, libri*, Medicum, si quidem sufficiat ad cognoscendum, sufficere etiam ad sanandum, *itemque is qui inde videtur sumpsisse, M. Tullius libro* Tuscul. Quæst. 3. Medicos, causa morbi inventa, curationem esse inventam, putare. *Quæ utinam falsa esset objectio, nec sæpe adeo ægri, vel cognita causa, morerentur. Veruntamen non censores hi similes sunt priorum? Illi, quia causæ invisibiles cognosci nequeunt, frustra alias quæri, contendebant; hi, quia cognita causa, non omnes morbi sanari possunt, inutilem esse causarum perquisitionem, contendunt. Quæ, malum, hæc utrorumque injustitia est? Aut præsta, inquiunt, per Anatomen quæ supra hominum sunt vires; aut si id non potes, cætera nihili facimus quæ potes. Hoc enim denique ii Medici dicunt qui illa dicunt. Nihili igitur facient tunc etiam cum Anatome famam ipsorum tuebitur, ostendendo, revera insanabilem fuisse morbum quem vituperantium malevolentia, aut inscitia falso dictitet, fuisse sanabilem, aut cum morborum quorundam vulgata signa Anatome vel dedocebit, vel dubia reddet, vel alia minus dubia indicabit, vel quæ nova, minusve sint nota,*

suggeret

ſuggeret ad obſcurum morbum, aut ad certam quandam, inter multas, morbi cauſam, ſedemve dignoſcendam. Quæ omnia, aliaque ejuſcemodi ſiquis forte ad curandum nihili faceret; haud ſcio, an non ipſe potius nihili eſſet faciendus. Quod ſi nihil utile ad ſanandum cadaverum ſectiones docerent, quæ complura ad id neceſſaria docent, & ſolum qui morbi inſanabiles ſint, patefacerent; non levem tamen, præter veræ diagnoſis, & prædictionis honorem, afferrent utilitatem, ne ægros videlicet tot ſupervacuis, & fortaſſe noxiis remediis fatigantes; eorum obitum acceleraremus, ſed contra, levaremus ſymptomata palliativa, ut vocant, curatione, morbique incrementum, quo ad liceret tardaremus, nec temere pronunciantes committeremus, ut cadaveris inciſio errorem detegeret noſtrum. Hæc autem cuncta, ſummopere gaudeo, vidiſſe a Te, Vir Doctiſſime, confirmata, cum Tui Tractatus locis aliis, tum maxima ex parte extremo capite 5. libri 4. Huc merito addo, ex diſſectionibus ipſis Tuis, præter cætera, monitum poſſe colligi pertinens ad caute prædicenda illa quæ poſt certos morbos deberent ſecundum plerorumque expectationem in corporibus deprehendi. Nimirum ſicuti olim præcellens Medicus Ballonius Veſter ſcite adnotavit (1), *poſt terrifica, graviſſimaque ab affecto cerebro ſymptomata*, magno medicorum dedecore, ſæpe capita hominum morbo capitis conſumtorum aperta eſſe, in quibus nihil commerabile repertum eſt, quod mortem intentaſſet, quum alioquin medicus aut abſceſſum, aut ſimile quid repertum iri, pronunciaſſet; *ſic Tu quoque libro 4. capite 3. in malignis febribus, & peſtilentibus veriſſime admones, veneni illius ſubtiliſſimi a quo præcipites mortes ſunt, in nonnullis quidem caſibus viſibilem effectum in viſceribus occurrere; at ſæpius nullum, quod ſub ſenſus cadat, ejus veſtigium apparere.*

Me Tuum eximium attente, ut par erat, perlegiſſe Tractatum, ex his intellexeris; id quod vel magis intelliges, ſi Tibi per graviſſimas occupationes otii aliquid interdum erit ad hos meos libros inſpiciendos. Utinam quod ex me habent, probare ita poſſis, ut Præfatio Tua oſtendit, probaturum fuiſſe mea Inventorum Anatomicorum Hiſtoriam. A qua perſcribenda plures abduxerunt me cauſæ, quarum non poſtrema fuit mihi ſatis cognita hinc mediocritas, atque adeo tenuitas mea, inde vero natura plerorumque hominum, qui, ſi alium alii præferas, aut ſiquid forte vel juſte non ad eorum voluntatem pronuncies, continuo iraſcuntur, & fremunt; quapropter in his etiam libris, quibus alicubi attingo quædam ad Pathologicorum potius, quam ad Anatomicorum Hiſtoriam, ſed nonnunquam tamen ad horum quoque pertinentia, morem tueor meum, ne viventium, ſicubi forte diſcrepo, quenquam nominem ne eorum quidem a quibus nominatim provocatus eſſe videor, ſed ita reſpondeam, ut, niſi ſe ipſi indicent, non omnes continuo intelligant. Verum præcipua cauſa, pro eo ac debeo, mihi fuit, quod magis quam illam Hiſtoriam, haſce crediderim morborum, & diſſectionum hiſtorias ſtudioſæ noſtræ, pro qua potiſſimum ſcribo, Juventuti profuturas: hujus enim utilitas mihi commendata eſt a Munificentiſſima, eademque omnium, ut jure ipſe appellas, Sapientiſſima REPUBLICA, *qui mea, qualiſcunque eſt, obſequentiſſima deſudat induſtria. Quod reli-*

---

(1) L. 3. Conſil. 71.

quum est, si Tua mihi Humanitas id quod initio ostendi, & majorem in modum rogo, præstare voluerit; magna ad merita erga me Tua, Vir Amplissime, fiet accessio. Vale.

D. Patavii Prid. Kal. Septembr. A. CIↃ IↃ CC LX.

AD AMICUM

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXVIII.

Quædam de Fame præter naturam, & de morte ex Inedia ſcribuntur: reliqua de Læſa Deglutitione.

De quatuor Libris in quos Sepulchretum Anatomicum diviſum eſt, multo longiſſimus eſt Tertius, qui nimirum vitia complectitur Partium omnium, quæcunque peculiariter ad Ventrem attinent, nec virilem modo, ſed etiam muliebrem. Quo magis a me opera jam danda erit, quomodocunque potero, brevitati, ſi quidem velim ſuſcepti hujus pro te laboris aliquem finem reperire. Dare autem eam operam poſſe videor in iis maxime argumentis quæ ſingula in ſingulis primis quatuor Sectionibus proponuntur, *Inappetentia*, *Fames Præternaturalis*, *Sitis Morboſa*, *Deglutitio Læſa*. Neque enim; ſi ultimum demas; ulla eſt a Valſalva, aut a me inſtituta diſſectio, quæ potiſſimum ad hæc attineat argumenta. Quod ne mireris; fac cogites, quam raro accidat, ut aliquis moriatur quem, nullo graviore conjuncto, aut inſequente morbo, dejectus ciborum appetitus, aut nimia fames, ſitiſve conſumpſerit. Quamobrem ubi de graviore illo egimus, aut agemus morbo, ſi ibi ea etiam vitia ſimul invenies commemorata; quid opus eſt, ut alibi neceſſario dicta, aut dicenda, hic inutiliter repetantur? Verſa, quæſo has tres primas Sepulchreti Sectiones. Languentem, aut nullum appetitum cum magnis viſcerum læſionibus, ideſt cum magnis morbis; ingentem autem ſitim cum febribus, cum inflammationibus, cum hydrope, fere conjunctam videbis. Itaque Bonetus paſſim eaſdem Obſervationes alio loco proferri ab ſe, indicat, & nonnullæ etiam de quibus non indicatum eſt, alibi proferuntur. Quod minus mirandum eſt, quam in una eademque Sectione iterari Obſervationes eaſdem. In Sectione enim I. haud aliæ ſunt Obſervationes III. & IV. quam quæ in IX. Obſervatione eſt §. 7. & in X. §. 1. Neque aliæ in III. Sectione Obſervationes pariter III. & IV. quam quæ in V. ſunt §. 7. & 3. ut una eademque eſt quæ Obſervatione VII. §. 2. & quæ in Additamentis legitur Obſervatione IV. §. 1. præter alias quas ipſe fortaſſis animadvertes.

2. De II. autem Sectione hæc quidem non dico. Illud tamen dico, nimiam famem ipſam quoque fuiſſe cum graviore aliquo morbo conjunctam, ut varia paſſim aut in vivis incommoda, aut in mortuorum viſceribus mala commonſtrant. Præterea ſi certas quaſdem excipias quam rariſſimas, eaſque jam inde a primordiis inditas conformationes, puta deficientem pylorum, aut latiorem eundemque multo breviorem, minuſque in gyros contortum inteſtinorum tubum, ad quas miror non eſſe additas duas illas adeo vulgatas, quarum alteram adventitiam vidit Ruyſchius (1), alteram congenitam Dioniſius (2); ſi illas, inquam, excipias; in pleriſque aliis Obſervationibus erit cur dubites, vera, an falſa inſolitæ famis cauſa proponatur, ut cum in liene, quaſi aliquid in ventriculum immittente, ea cauſa quæritur (3), aut cum in ventriculi amplitudine (4), quam potius nimiæ ingeſtorum copiæ effectum dixeris, quam

(1) Obſ. Anat. Chir. 74.
(2) Anat. de l'homme, Demonſtr. 2.
(3) Obſ. 4. & ſeqq.
(4) Obſ. 1. & 8.

causam, non secus atque in Sectione I. (1) in eo qui nihil jam diu comederat, exiguam contracti ventriculi capacitatem males effectum credere intermissæ comestionis, quam causam cur nihil ederet. Sed de liene, & de ventriculi magnitudine eo magis dubitabis, cum mox Appendicem legeris post Observationem VII. ipsamque X. Observationem. Hepatis vero insolitam magnitudinem (2) an famis insolitæ causam credes, sive quod ventriculum magis foveret, sive quod plus bilis separaret? an effectum, quod aucta ex copia molle viscus haud aliter ac in saginatis anseribus, amplificasset? Quod si de hepate illud censes; num de pancreate quoque (3) censebis? quasi vero quia ductu erat præditum duplici, distinctoque loco intestina adeunte (id quod in aliis, etiam non famelicis, haud semel deprehensum est) ideo multo plus secerneret succi, quæ res non ex ductuum numero, qui modici esse potuerunt, sed ex visceris, quod alioquin sanum erat, ampliori si forte erat, magnitudine omnino fuerat deducenda. Denique; ut alia omittam; dicendane *erat pica a ventriculo σφακελώδη exorta*? Non certe; nam lethalis hæc ventriculi dispositio, ut in muliere fuerit jam morti proxima; tum procul dubio esse non poterat, *cum carbones illi in delitiis fuerant.*

3. Sed nihilne, inquis, in tota hac Sectione probas? Ego vero plura; tametsi in aliis meliorem delectum, in aliis acrius judicium desidero. Alia quoque sunt quæ non sine dubitatione aliqua accipere possim: alia contra, quæ confirmare etiam possim. Vides exempli causa, quæ de pediculis aliquot a puero icterico devoratis Observatione IX. proposita sunt, ut in ventriculo in *monstrosam magnitudinem*, & in *numerosissimam multitudinem* excreverint, ut *famem insatiabilem*, sumptum *alimentum absumendo*, intulerint. Num iisdem illi, quibus homo, gaudent alimentis? num his adaugentur felicius? num ea sedes satis idonea est, ut in ea vivant, neque potionibus obruantur, indeque simul cum iis quibus avide inhæreant, cibis ad intestina abripiantur; imo ut se se adeo propagent? Denique si in ea sede vixissent; nonne cito intolerabilem, ut in ejusmodi viscere, erosionem, erosionisque sensum potius fecissent, quam famis? Sed nulla, quæ in mortuo tandem conspecta sit, memoratur erosio. Itaque non una de causa aliquanto minus incredibilis videri possit Observatio quæ in Scholio adjungitur, alibi autem (4) sub hoc titulo proponitur *Ventriculi dolor a vesiculis, pediculis plenis, illi affixis:* quanquam eo inclinat animus, ut suspicer, in utraque corpuscula, &, si mavis, animalcula conspecta esse quadantenus pediculorum similia, præsertim quando eum qui hanc alteram narrat, non affuisse ipsum, constat; ille vero qui primam scripsit, diserte se affuisse, non dixit; neuter autem an pediculi etiam tum viverent, ut ex motu saltem, animalcula fuisse, pateret. Sed quoniam non uni ex Doctis amicis meis rem visam esse credibilem, postquam hæc scripseram, animadverti; idcirco eo magis velim, ut scripta memineris non tanquam a pernegante, sed potius tanquam a dubitante. Contra, ubi in Appendice quæ Scholiis Observationis subjicitur, de humanis lumbricis sermo est, singulari sua magnitudine, aut numero famem rabidam afferentibus, nihil est cur hæream. Sua hi in sede, suoque pabulo versantur: quod si eorum magnitudini, aut certe multitudini par non sit; manifestum est, animal in quo insunt, nutrimento fraudatum suo, incredibili fame, & sæpe etiam siti vexari oportere. Utramque enim inde cum alii sæpenumero, tum ipse animadverti, & præsertim in eo catello, quem post illas mortuum cum diligentissime persecarem, nihil usquam morbidi invenire potui præter ingentem vermium numerum, sicuti in Epistola scripsi, quæ a Vallisnerio

(1) Obs. 5.
(2) Obs. 2.
(3) Obs. 13.
(4) L. hoc 3. S. 6. Obs. 38.

nostro (1) olim vulgata est. Sic etiam cum Bontii observationes indicantur (2) *boulimi*, *ac appetentiæ*, *caninæ* dictæ mesenterii infartus consequentium, in memoriam redeunt quæ mihi quondam narraverat Albertinus, se in quibusdam, hoc mali genere laborantibus, præcipue autem in puero adeo famelico, ut hinc sæpe caperetur animi defectionibus, reperisse glandulas quæ in ventre sunt tartarizatas, uti loquuntur, sic ut duritie cultri aciem eluderent. Alvi autem fluxus, & qualis, intercepto videlicet per mesenterium chyli commeatu in his fuerit, an nullus fuerit; apud Bontium (3) enim leges fuisse lienteriam; pro certo non memini.

4. DISSECTIONES quoque illæ placent quæ extremo loco productæ sunt (4) hominum duorum quos diuturna cibi, potusque abstinentia confecit, placituræ etiam magis, si quemadmodum *venas*, *& arterias mirabiliter inanitas* ostendunt, ut *ex vena cava vix duo*, aut tria *cochlearia sanguinis effluerent*, *ex aorta* autem *nihil*; ita alia pariter quæ adnotatione sunt digna, ostenderent, puta eorum virorum annos, temperamentum, habitum, vires, abstinentiæ dies ad unum omnes, symptomata quæ mortem antecesserunt, constitutionem viscerum, & siqua alia sunt ejusmodi. Quæ diligentia perutilis fuisset præsertim in primo, quippe qui *corpore* erat *alioqui sano*, cum se per inediam interimendi consilium cepit. Nam quos aut morbus cogit, aut morbi cruciatus eo adducunt, ut nihil sumant, nec vivi, nec mortui quidquam certi docere possunt, cum ignores videlicet, quot dies ipse fortasse morbus de vita detraxerit, & quid insoliti ipsa per se inedia visceribus attulerit. Sic apud Cl. Peyerum, filium dico, (5) viri, ac mulieris dissectiones habemus, quibus causa mortis inedia fuit; sed in utraque vitia ejusmodi legimus internarum Partium, ut cum ad morbos hæc attinuisse, agnoscamus, cætera illa quæ paulo ante commemoravimus, non magnopere desideremus. Contra, a Præstantissimo Fontano (6) illorum pleraque adnotata sunt diligenter in muliere quæ ad quinquagesimum, quo obiit, diem cibum pertinacissime repudiavit. Sed cum pauxillum tamen bis sumpserit, & quod pluris faciendum est, aquæ potu, quamvis *paucissimo*, uteretur: non est cum eo viro de quo primo loco mentionem fecimus, comparanda. Aquæ enim potus quantum, humorum inopiam minuendo, & acrimoniam temperando, quæ duo famelicis maxime nocent, juvare possit ad eorum vitam producendam, Redii (7) experimenta comprobant, qui plures sine ullo cibo capones servans, eorum quibus potum quoque negavit, nullum ultra nonum diem vixisse, animadvertit, cum ille cui quantum aquæ voluit, præbuit, quam diebus primis sexdecim avidissime, sæpissimeque bibebat, vigesimum superaverit diem. Nec facile credo, cum Pomponius Atticus (8) vitam simul cum morbo gravissimo finivit intra quinctum inediæ diem, primum futurum fuisse, ut *subito febris decederet*, leviorque morbus esse inciperet, si ut *biduum cibo*, sic potu quoque *se abstinuisset*. Cæterum breve illud Attici levamen num forte sit ex Hippocratis Aphorismo 47. Sect. 2. explicandum, quasi pus tunc confici desiisset, quod *per lumbos* postmodum *erupit*, an potius abstinentiæ a cibo sit tribuendum, quando Redius (9) incredibile esse, affirmat, quam pulchra inveniantur viscera eorum animalium quæ fames extinxerit, arbitrium tuum esto. Ego aliud tibi Redii dictum, quod ad ea pertinet, quæ supra in hujusmodi observationibus requisivi, Valsalvæ quodam experimento confirmabo. Multum, Redius inquit (10),

(1) Consideraz. int alla generaz. de' vermi.
(2) Obs. 12.
(3) Vid. Sepulchr. l. 3. Sect. 10. Obs. 1.
(4) Obs. 18. §. 1. & 2.
(5) Obs. Anat. 1. & 7.
(6) Dissert. Anat. Renov. 1.
(7) Osservaz. int. agli animali viventi, &c.
(8) Vid. ejus Vitam apud Corn. Nepot.
(9) Osserv. cit.
(10) Ibid.

robur atque ætas possunt in animalibus ad famem diutius ferendam. Experimentum autem Valsalvæ ea quam requirimus, diligentia scriptum, sic habet.

5. Canis paulo postquam editus fuerat, a maternis uberibus ablatus est, omnique alimento prohibitus. Tertio inediæ die convulsivis motibus toto corpore tentari cœpit modo vehementioribus, modo remissioribus. Die quarto interiit. Ventre aperto, vesicula fellis inventa est bile abundans. Thorace recluso, pulmones in latere dextero nigerrima oblonga macula tincti: cordis auriculæ multum dilatatæ a concreto sanguine: quo & ventriculi erant pleni. Sed in omnibus quoque sanguiferis vasis præsertim autem in venis quidquid erat sanguinis, erat concretum, ut nusquam inventus sit fluidus. Denique cranio exsecto cerebrum compertum est molle, & flaccidum, idemque necdum satis in duas substantias distinctum, vix ut corticalis internosci posset a medullari. Utrumque auris Tympanum, pellucidæ *gelatinæ* plenum, Ossicula habebat exacte quidem conformata, sed membranaceam etiam tum mollitiem servantia.

6. Qui mortem præcesserant motus convulsivi eorum quadantenus similes sunt, quos Valsalva animadverterat ante mulieris illius (1) obitum quæ sex dies cibo, potuque se abstinuerat. Quæ vero in mortuo catulo sunt animadversa, pleraque sunt fœtus magis, quam animalis propria quod jejunium interemerit, nonnulla tamen utriusque communia, ut fellis copia, quippe vesicula a flaccido ventriculo, proximove intestino haud compressa. Sed & quidquid bilis ex jecinore ad intestina defluit, eo magis in his apparet, quod assumptorum miscela non tegitur. Nec ratio solum, sed observatio quoque hoc confirmat tum in illis ferme omnibus animantibus quas fame necaverat Redius, ut ex Caldesii (2) testimonio cognoscimus, tum in hominibus inedia absumptis, quod Peyeri (3), Fantoni, (4) Halleri (5) conjunctæ Observationes ostendunt. Ratio quoque indicat, quoniam ab diuturna omnis potus, cibique abstinentia, corporis humores acerrimi fiunt, & ad putredinem tendunt, facile fore, ut eorum qui inedia pereunt, cadavera gravissime oleant, quemadmodum a Celeberrimo Scriptore cum de hominibus, tum præsertim de canibus traditum est: quod indicium, ad alia additum, haud inutile profecto esset non solum scire aventibus an aliquos homines jejunium magis, an morbus sustulerit; verum etiam interdum, ut video, dubitantibus, an canes quidam ex inedia, an ex institutis experimentis sint mortui. Sed nos hæc aliis, periculum facturis, modo relinquentes, aliaque insuper prætereuntes, in eo quod promisimus, insistamus. Canes quos Redius (6) omni prohibuerat cibo, & potu, quandiu sic vixerint, ex eo intelliges quod aliqui ad triginta quatuor, aliqui ad triginta sex pervenerint dies, parvus autem catulus, nisi vigesimo quincto die se ex altissima fenestra præcipitasset, plures alios videbatur esse victurus. Verum hic ut parvus esset catulus, non erat tamen modo natus, ut is qui, Valsalva observante, quartum superare non potuit diem. Equidem miras esse posse in his rebus varietates, eo libentius fateor, quo magis tot, & tam varia exempla attendo longæ inediæ, quæ ab Doctissimo viro Beccario (7) & erudite producta sunt, & diligenter pensitata. Illud tamen, si quam rarissimas quasdam excipias rerum, & corporum constitutiones, satis cum vero consentire, crediderim quod ab Hippocrate (8) traditum est, *minus* facile *adolescentes*, *omnium* autem *minime pueros* jejunium ferre, quod contra facilius ferant qui *ætatem consistentem habent*,

(1) Epist. 17. n. 25.
(2) Osserv. int. alle Tartarughe.
(3) Obs. 7. cit. supra, ad n. 4.
(4) Diss. ibid. cit.
(5) Ad Boerh. Prælect. §. 98. not. 2. & Opusc. Pathol. Obs. 24.
(6) Osservaz. cit. supra, ad n. 4.
(7) Vid. de Bonon. Sc. Acad. T. 2. P. 1. inter Medica.
(8) Sect. 2. Aph. 13.

ſenes autem *facillime*, niſi forte ſint ætate confecti, ut ſapienter Celſus (1) Hippocratem interpretatur, ſic ejus ſententiam latine reddens: *inediam facillime ſuſtinent mediæ ætates*, *minus juvenes*, *minime pueri*, *& ſenectute confecti*: .... *maxime* vero is *cibo eget*, *qui increſcit*, quod diſerte Hippocrates quoque in proximo (2) docuerat aphoriſmo.

7. Hippocratis autem ſententiam mirifice una confirmaret hiſtoria, ſi ea quidem, ut perperam Cardanus (3) & Zambeccarius (4) credidere, hiſtoria eſſet, non poeticum Dantis (5) commentum de Hugolino Comite, & quatuor ejus filiis, inedia mori coactis (quod unum certum eſt) ſic ut omnes vixerint aliquot dies, triennis autem puer quarto, reliqui aliquanto majores pueri, aut adoleſcentuli quincto, aut ſexto die, pater denique, ut conſtanti erat ætate, aut cruda certe, viridique ſenectute, octavo deceſſerit: quæ omnia a Poeta, ut erat ea tempeſtate doctiſſimus, facile ſecundum Hippocratis aphoriſmum, certe ſecundum veri ſimilitudinem eſſe excogitata, Poeta ipſe, quod Clari illi Viri non attenderunt, ſatis eo loco indicat, ubi Hugolini animam hæc ſibi narrantem inducit, quæ aliunde, ut diſerte ait, *non poſſet intellexiſſe*, quippe quæ in tenebricoſis acciderant turris penetralibus, cujus claves ſtatim poſt illos incluſos, adverſarii in flumen abjecerant. Quod ſi igitur ad multiplices Hippocraticæ ſententiæ partes, ut a Celſo expoſitæ ſunt, comprobandas forte plures hiſtorias quæris, nonnullas quæ ſcribenti ſuppetunt ex Romanis commemorabo. Ægrum Pomponium Atticum ſupra (6) diximus die quincto inediæ mortuum. Sextius autem Baculus, ut eſt apud Cæſarem (7) cum ita ægrotaret, ut *diem jam V. cibo caruiſſet*, adeo a morte procul erat, ut arma caperet, hoſteſque arceret, quippe ætate ea, ut non ita pridem munere functus eſſet primipili; Atticus vero VII. & LXX. annos compleverat. Sic mirari non oportet, Suetonium (8) cum Tiberium ſcripſit, *cibo per quatriduum abſtinuiſſe*, non modo quid noxæ inde retulerit, non adjeciſſe; imo ut *confeſtim Oſtiam deſcenderit*, docuiſſe; Tiberius enim tunc erat maxime conſtanti ætate. His alia ipſe juniorum exempla addes: nec facile, opinor, reperies, ubi ad pueros, infanteſque perveneris, qui iſtiuſmodi jejunia ſic tulerint. Nec vero ex Fernelii (9) obſervatione mihi fœtum objicias qui mirando ſane exemplo bimeſtre jejunium videtur pertuliſſe. Nam etſi mater quæ, *adſtantium omnium judicio*, *nihil cibi potuſve bimeſtri tempore voraſſet*, tandem in extrema, qua confecta eſt, febre *edidit partum*, *quem vitæ ſuperſtitem reliquit*; tamen quotieſcunque cibum potumve ad infimam uſque œſophagi partem detrudebat, inde vero mox retrahebat, rejiciebatque, credibile eſt, ſemper aliquam ingeſtorum portionem ultro citroque commeantium abſorbentia oſcula oris, faucium, œſophagi ſubiiſſe, ſicque hanc non ſecus quadantenus ac alia gravida apud Hildanum (10) per ſolos fere clyſteres nutrientes ſpatio ſex hebdomadum una cum fœtu, ſervatam eſſe. Quin credibile etiam eſt, tuberculum quod ventriculi oſtium claudebat, ut in mortua conſpectum eſt, in vivente, niſi forte extremo tempore, non tantum fuiſſe, ut orificium illud omnino obturaret; increſcunt enim jugiter ejuſmodi vitia, ut demum eo ſe extendant quo paulo ante non perveniebant.

8. Redigit in memoriam hæc Fernelii obſervatio Quartam, in qua & ipſa eſt (11), Sepulchreti Sectionem, de qua ita initio (12) mentionem fecimus, ut non deeſſe

(1) De Medic. l. 1. c. 3.
(2) 14.
(3) Comment. in cit. Aph. 13.
(4) Experim. circa diverſa e viventib. exſecta.
(5) Infern. cant. 33.
(6) n. 4.
(7) De Bello Gall. l. 6. c. 38.
(8) De duodecim Cæſarib. l. 3. c. 10.
(9) Pathol. l. 6. c. 1. in fin.
(10) Cent. 4. Obſ. 30.
(11) Obſ. 21.
(12) n. 1.

nobis indicaremus quæ ad ipsam, id est ad læsam deglutitionem attinerent. Nec deessent utique si quod in Sectione quoque hac fit, imitari placeret. Videbis enim, Observationem in ea IV. non nisi verbis aliquanto paucioribus differre ad XVII. idemque multo magis miraberis in XIX. collata cum ea cui proxime subjicitur XVIII. In ipsis autem Additamentis nonne altera pars Observationis II. totidem verbis iterat quod satis jam fuerat Sectione eadem in parte altera Scholii propositum ad VIII.? Nos vero ne illa quidem hic repetemus quæ in aliis Epistolis ex Valsalvæ, aut nostra observatione protulimus. Sed quidquid restat, huc afferemus; cætera illa vix indicabimus. Restant autem ex Valsalva historiæ duæ. Quarum prima ad hunc modum se habet.

9. Vir annos quinquaginta natus queri incipit de impedita deglutitione. Impedimentum paulatim augetur: vox amittitur: in deglutiendo non levis dolor: cibi portio in faucibus remanebat, quæ sensim postea in os redibat, interdum, ut videbatur, corrupta: macescit corpus: nihil exterius præter naturam conspicitur; sinistra dumtaxat Maxillaris Interna glandula percipitur indurata. Repente, quasi suffocatus, moritur. Glandula modo memorata, dura, habebat ad latus internum materiam albuminis similem. Plures autem in pharynge, & ad summam laryngem tumores conspiciebantur, qui carcinomatis habebant naturam.

10. Juvenis quoque post consimilia morbi signa, eodem ferme pacto mortuus, ejusdem naturæ tumores ostendit, præsertim ad supremam laryngis partem, & proxima pharyngis latera. Sed tumores nonnullis in locis jam erant exulcerati: ipsamque epiglottidem ulcus perforaverat.

11. Quod ad utriusque repentinam attinet mortem, hic confirmare poteris quod Valsalvam, hos duos fortasse spectantem, mihi dixisse, alias (1) scripsi, ex gravi laryngis vitio se bis ejusmodi mortem observasse. A me quoque in Virgine observata est, de qua ibidem commemoravi, & fortasse etiam in Cantore præstantissimo, quem manifestum in faucibus ulcus vexabat, summam afferens difficultatem deglutiendi. Sed quoniam id ulcus ad quas usque partes se extenderet, neque in vivo definiri, neque in mortuo quæri licuit, idcirco rem pro certa compertaque non posui, præsertim quoniam istiusmodi ulcera aliquando eo non perveniunt quo putares, eademque perveniunt quo non putares. Quod præclare ostendet casus viri, eodem mortis genere abrepti: quem casum etsi ex parte attigi in Epistolis Anatomicis (2), ex parte in alia quam ad te misi (3); nusquam tamen totum exposui, sed consulto huc distuli, tanquam ad læsam deglutitionem pertinentem.

12. Vir erat, cui inter deglutiendum, potionum pars redibat per nares. Huic palatum osseum erat integrum; at molle, simul cum uvula, non recens ulcus absumpserat, ad cicatricem, quantum oculis perspici poterat, jam perductum; sed qua perspici non licebat, etiam tum perstans, ut vel ea quæ screatu reddebantur, significabant. Cum his tussis aliquando, & alia ejusmodi, quamvis levia, & ambigua, suspicionem movebant ulceris se se deorsum extendentis. Quam auxit subita mors suffocati instar. Pharyngis tamen inferior pars, & quæ hac intercipitur larynx, & huic subjectus arteriæ Asperæ canalis erant omnino illæsa: quanquam sinistri pulmonis superiorem lobum, cum attrectarem, durum, cum secarem, magna ex parte pessime corruptum offendi. Ulcus autem ad altiores pharyngis partes, & ad posteriora nasi foramina se perduxerat, ibique perstabat. Cæterum Ventre aperto, jecur, & intestina quibusdam locis, intimosque abdominis musculos inveni quasi ex prægressa inflammatione liventia, & grave olentia.

13. Ubi, & quo tempore id cadaver secuerim, in iis Epistolis reperies, quas

(1) Epist. 22. n. 25. (2) Epist. 9. n. 9. & 10. (3) Epist. 19. n. 50.

paulo

paulo ante (1) indicabam, ibidemque, & Epistola quoque ad te XXII. (2) quæ de origine, & caussis attigi illius pulmonum vitii. Quæ vero ad caussas, modumque attinent, quo deglutitio in eo viro, aut in duobus quos a Valsalva dissectos proposui, lædebatur, adeo manifesta sunt universæ pharyngis, & laryngis necessarios in deglutiendo motus non ignoranti, ut minime opus sit declarare. Huc spectant in Sectione hac IV. Sepulchreti, Observationes XVII., quæ in duabus sunt Appendicibus quæ XX. Observationi subjiciuntur. Et quamvis ego, cum in senibus plures, ut alias dixi, laryngis cartilagines sæpenumero osseas factas inveni (3), epiglottidem nunquam osseam deprehenderim; tamen quin minus flexilis, minusque obsequens fieri interdum possit, non dubito: quæ res alioquin ciborum magis, quam potionum deglutitioni videtur adversari. Potiones enim ubi ad epiglottidem pervenerunt, hinc & hinc, qua ad laryngis latera quasi sulcus est, defluunt, & ad pharyngis imum labuntur: neque tunc quidem accidit, ut laryngem subeant, nisi aut nimia copia e sulcis redundent, aut hi inflammatione, & intumescentia deleantur, aut ab irritatione excitata convulsio quædam, aut impar ob resolutionem officio suo musculus aliquis facilem potionum defluxum turbent: quorum hoc in Fœmina Principe post insultum apoplectici generis, illud vero in nobili Comite animadverti, cujus ad te alias (4) permolestam, & convulsivæ, sed brevissimæ, anginæ ex parte similem, affectionem perscripsi. Hic autem nolim, epiglottidis considerationem, ubi de læsa deglutitione agitur, a te superfluam credi postquam Cl. Targionius (5) in cadaver incidit viri cui, quanquam epiglottis omnino deerat, fortasse ab ulcere olim exesa; non defuerat tamen in acuto saltem, ex quo novissime interierat, morbo loquendi vis, & deglutiendi sine ulla difficultate. Nam etsi Arytænoidæi musculi, qui crassiores in illo erant, & validiores, potuerant adeo glottidem exacte occludere, ut insolito in hominibus quidem exemplo, epiglottidis supplerent officium, sicut aliæ partes nonnunquam uvulæ, nonnunquam linguæ aut ab ortu, aut a morbo deficientium munus suppleverunt (6), sive accuratæ, dum ille viveret, observationes, & interrogationes aliud fuerant fortasse ostensuræ; cavendum certe est nobis, non quid monstrose in uno aliquo, sed quid secundum naturam in cæteris fiat, spectantibus, ne illuc decurramus, ut epiglottidem in deglutitione quasi inutilem existimemus. Non sum nescius, esse hoc tempore Cl. Viros, quibus adeo aliter ac aliis deglutitio explicanda videatur, ut si cum iis facias, eam quam paulo ante attigimus, discriminis quo fluida, & solida ex ore transeant in fauces, explicationem haud requiras. Mihi vero, quamvis hic neque locus, neque tempus sit totam, ut res posceret, eorum sententiam considerandi, certe in ea non unum est quod accipere non possim. Nec me præterit, quod hic etiam in Sepulchreto (7) legitur, a Paulo Barbetta, adnotatum, minime cum ea quæ supra exposita est, explicatione consentire. Verum si *loquelæ* simul erat *abolitio*, vitia alia fuerint, necesse est, præter epiglottidis in potionum transitu laryngem *non satis claudentis*, rigorem, sive *indurationem* cui uni omnia Paulus tribuit. Quid vero præter epiglottidem in alia quadam Observatione peccaret, in qua deglutitionem *tam solidorum, quam liquidorum*, impeditam fuisse lego, conjicere fortasse possem, si quod in cadavere deprehensum est, intelligerem. Deprehensa autem scribitur *epiglottis per spasmum catarrhalem versus œsophagi orificium adeo retracta, ut asperæ*

(1) n. 11.
(2) n. 26.
(3) Adversf. I. 2. 23.
(4) Epist. 14. n. 37.
(5) Prima Raccolta di Osserv. Med. verso il fine.
(6) Ephem. N. C. Dec. 3. A. 9. Obs. 212. & Slevogt Diss. de Gurgul. §. 61. & 63.
(7) Obs. 6.

arteriæ orificium maxime apertum existeret, ac neque liquida, neque solida propter metum suffocationis ingeri potuerint. Nimirum assequi non possum, quomodo epiglottide illuc versus adeo retracta, laryngis orificium esse posset maxime apertum, cum maxime opertum esse debuisset. Atque hoc fortasse modo ab Auctore scriptum putassem, nisi tunc non de glutiendo, sed de respirando unice ægrum cogitare oportuisset.

14. Quod vero; ut ad Pauli Observationem redeam in Sepulchreto propositam; illa deglutitionis læsio in Scholio quod continuo additur, explicanda suscipitur per *convulsos musculos hyoideos, quia tunc sursum erigitur larynx;* id clarius exponi oportebat, præsertim cum musculi qui eo possint nomine designari, & plures sint, & ex iis aliqui contrarium quoque præstent officium. Neque tamen dubium est, quin non modo os hyoides, & larinyx, sed & quæ ad ipsa attinent, si gravius quid forte patiantur, deglutitioni afferre possint impedimentum. Hoc enim ortum memineris a luxatis appendicibus illius ossis superioribus, ut a Valsalva (1) proditum est, itemque a luxatis laryngis cartilaginibus, ut Boerhaavius (2) scribit ex observatione Cowperi, Thyroide puto a Cricoide dimota; nam librum in quo Cowperus id doceat, in manibus non habeo; quorsum an illa pertineant quæ legere potes in Actis Cæsareæ Academiæ (3), cogitabis; at modus tamen curationis ad Valsalvæ modum satis accedit. De musculorum autem, vel ipsius etiam œsophagi convulsione, aut paralysi nihil ferme attinet dicere, quando primæ exempla in hystericis persæpe occurrunt, hujus autem rarioris quidem, sed, ut paralyticæ affectiones solent, longe diuturnioris Observationes haud desunt, ægris propterea aut fame absumptis, ut apud Willisium (4), Helwichium (5), alios videre licet, aut nonnunquam per alimenta, chirurgici instrumenti ope in ventriculum compulsa, duodecim, aut quatuordecim menses, alias sexdecim ipsos annos servatis, cujusmodi casuum hunc habet idem Willisius Pharmaceut. Ratio. Parte quidem I. Sectione vero 2. cap. 1. non, ut est in Sepulchreto (6), Sect. 3. cap. 3., illum autem, natura eadem vincente morbum, Jobus Basterus A. 1682. cum Stalpartio (7), idemque raro exemplo vividus Senex A. 1714. cum Cæsarea Academia (8) communicavit. Et minus diuturnam quidem paralysim, at sine molesta illius instrumenti in gulam intrusione, superatam vidit Ramazzinus (9), cum ægram absque ullo prorsus cibo, aut potu per clysteres nutrientes, quorum diuturniorem usum, utilioremque legisse non memini, dies sex, & sexaginta servasset, auxilii genus in deglutitionis, non modo ex paralysi, sed etiam ex quacunque alia causa, impedimento, semper vel quod facile, vel quod innocuum est, a Medicis tentandum. Porro ad levem quandam paralysim referendum mecum, ut opinor, existimabis, quod a Cel. Heistero narratum leges in Dissertatione quadam Joh. Caroli Spies (10). Scilicet Vir nobilis, isque jam senex, a longo tempore hoc patiebatur, ut cum deglutire omnia posset, ultimum tamen bolum non posset, qui propterea ab uno sæpe pastu ad alterum in faucibus remaneret, donec in subsequenti deorsum protruderetur, nisi forte prius screatu, aut levi tussi opitulante rejiceretur. Nimirum haud aliter id contigisse, credidi, quam in senioribus urina omnis, alia aliam urgente, extruditur donec ad ultimas guttas ventum sit, quas infirma vis musculorum jam nequit, ut in validiore ætate, prorsus expellere. Sic etiam in illo Viro priores boli insequentium pondere pro-

(1) De Aure Hum. c. 2. n. 20.
(2) Prælect. ad Instit. §. 806.
(3) Tom. 6. Obs. 90.
(4) Pharm. Rat. P. 1. S. 1. c. 2.
(5) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obs. 147.
(6) Sect. hac 4. in Addit. Obs. 2. in fin.
(7) Cent. Post. P. 1. Obs. 27.
(8) Act. T. 8. Obs. 21.
(9) Const. Epidem A. 1691. n. 22.
(10) De Degl. c. 2. n. 9.

pellebantur, donec ultimus eo auxilio carens, a pharyngis autem musculis non satis adjutus, cogeretur subsistere.

15. Sed ut hoc, & pleraque de quibus hactenus dictum est, vitia ad pharyngem, & proximas huic partes attinebant, sic alia in oesophago ipso, vicinisve ei partibus occurrunt. De convulsione, & paralysi nihil est opus iterare. Sunt autem alia duo, inter se pariter contraria, vitia, quae difficilem possint facere deglutitionem, glandularum oesophagi ariditas (1), & oedematosa turgentia (2). Praeterea exulceratur gula aliquando: cujus rei habes in Sepulchreto (3) memorabile exemplum. Et quanquam ipsum per se ulcus si dolorificum, aut saltem si amplum sit, aut prominentibus labris, cujusmodi erat a Brunnero (4), hic tibi perlegendo, conspectum, deglutitionis usu prohibet; tamen vel si nihil eorum est, ulcusque ipsum ad sanitatem spectare incipit, aut ex parte etiam pervenit; existere haud raro ex eo possunt quae obstent deglutitioni, ut caruncula, callus, angustia, aut coalitus denique, a Francisco Sylvio (5) memoratus. Et carunculam quidem ad gulae finem indicasse olim videtur Galenus (6), cum scripsit, *accidere aliquando, ut etiam carnosum aliquid (qualia saepe foris videmus) in stomacho nascatur, quod vel omnino ciborum viam obstruat, vel aliquatenus impediat.* Certe autem carunculam ex sanato oesophagi ulcere subortam, vides hic in Sepulchreto (7) observatam. Gulae autem calli etsi non omnes ab ulceribus sunt repetendi, puta ubi apud Celium (8) legitur *initia atque summitas stomachi callosa*, ut neque omnis angustia, velut illa quae Sectione hac (9) post febrem ardentem, nisi forte in ea aphthae, aut internae variolae (10) fuerint, proposita est; tamen ubi ulcus praecessit, aut adhuc perstat ex parte, velut in milite (11) qui magnam in deglutiendo difficultatem, nullum autem prorsus dolorem sentiebat, *coarctatione* oesophagi, & *callositatem* erosioni quae in hoc simul deprehensa est, non sublatae undique, tribuemus. Nec dubium est, quin eadem causa, ut angustiam, ita & coalitum possit inducere, quo nomine cum Docto Viro Maucharto (12) hic intelligo eam coarctationem, quae viam aut nullam, aut vix aliquam relinquat. Et sane coalitus quem vidit ipse (13) callosum, & vix admittentem stylum tenuem, non fuit sine ichore purulento. Veruntamen & ab aliis causis interdum coalitus fit, ut ille ex parte fortaissis est factus, quarum alias infra (14) dicemus, aliae autem ad tumores attinent in ipsis gulae tunicis increscentes, cujusmodi observationes Sectio haec Sepulchreti (15) exhibet, additque aliam lectu dignam Cl. Widmannus (16). Memorabile autem prae caeteris illud coalitus genus est quod fit per cartilaginem, cujus tria Sepulchretum profert exempla (17): tu autem duo praesertim adjunges, quorum alterum diligenter a Vallisnerio nostro (18) descriptum, alterum eruditissima insuper Dissertatione (19) a Cel. Trillero est illustratum. Sunt Viri Praestantissimi quibus id vitii *oriri videtur a potu aquae fervidae*, hoc aevo adeo frequenti: quod ego omnino inficias

(1) Eph. N. C. Cent. 1. Append. n. 10. Obs. 162.
(2) Earund. Cent. 5. Obs. 59. ubi l. M. Hoffm. & Benedict. Sylvaric. citantur.
(3) In Additam. ad hanc Sect. Obs. 1.
(4) Gland. Duoden. c. 10.
(5) Prax. Med. l. 1. c. 5.
(6) De Sympt. Caus. l. 3. c. 2.
(7) Obs. 21.
(8) Morb. Chron. l. 3. c. 2.
(9) Obs. 14.
(10) Vid. Act. Hafn. T. 1. Obs. 109. & Eph. N. C. Dec. 2. A. 9. Obs. 45.
(11) Commerc. Litter. A. 1741. Hebd. 25. n. 1.
(12) Diss. de Struma Oesoph. §. 18. & 22.
(13) §. 11.
(14) n. 16.
(15) Obs. 22. §. 1. & in Addit. Obs. 2.
(16) Act. N. C. Tom. 6. Obs. 149.
(17) Obs. 8. 9. & 20.
(18) Opere, T. 3. Observ. 36.
(19) De Fame lethali ex callosa oris ventric. angustia.

non eam. Sed mirabor tamen, cum ſæpe etiam Veteres, & certe cum Sinæ, ſuarum conſuetudinum retinentiſſimi, potu ſint uſi, utanturque ferventi, non ſæpius apud eos inventos eſſe, & inveniri qui læſa, aut impedita laborent deglutitione, ſed nec ſæpius apud nos, imo raro adeo cartilagineum œſophagum deprehendi, ut in Italia non meminerim qui adhuc repererit præter Vallisnerium, qui tamen in eo homine, & loco, & tempore id reperit, ut abs theæ, aut coffi abuſu repeti poſſe non videatur: omitto autem, Trillerum in ſuo a contraria omnino cauſa repetiiſſe (1). Ut ut eſt; coalitum dixi per cartilaginem, quia hic quoque œſophagum a cartilagine, ſi non omnino obturatum, ut in Stoffelii Obſervatione (2), at certe ſic impeditum in cæteris exemplis animadverto, vix ut exiguum reſtaret foramen. Quid vero ſi cartilago non extrorſum extuberaret; ſed patentem naturali amplitudine viam relinqueret? num putas, illæſam futuram deglutiendi facultatem? Mecum certe Victorius Gornia Medicus Experientiſſimus diſſectionem communicavit, in Germania habitam, cadaveris Celſiſſimi, & Eminentiſſimi Principis, cujus œſophagus exterius membraneus, interius autem erat cartilagineus, imo ſtomachum verſus ad pollicis latitudinem oſſeus. Princeps tamen ille non modo ultimo biennio quotidie duabus a prandio horis vomuerat; ſed de nulla unquam in deglutiendo moleſtia, aut difficultate conqueſtus fuerat. An igitur non ſecus ac ſanguis per oſſeam arteriam cordis vi, & retro poſitarum arteriarum propellitur, cibus quoque a validioribus pharyngis muſculis impelli poteſt per gulam non conniventem, neque explicandam, ſed patulam a rigidis parietibus perpetuo ſervatam? Tu ergo hoc videris, ſimulque Obſervatione hac ad quinque addita, quas ſuperius memoravimus, rurſus tecum reputabis, num fervidæ aquæ abuſui illud ſit vitium imputandum quod non linguam, non fauces, non ſuperiorem gulæ tractum, ſed infimum maxime occupaſſe de ſex iſtis exemplis quatuor oſtendunt. De duobus autem reliquis alterum a clavicularum regione incipiens proponit; ut unum ſit in quo cum pharyngis fine œſophagi initium cartilagine occluſum legatur: quapropter Stoffelius id quod cæteri ne cogitare quidem potuiſſent, quærebat, an ad laryngotomiæ, quam vocant, imitationem, inſtituere liceret pharyngotomiam, ſeu potius ſummi œſophagi inciſionem per quam fiſtula, alimentum invehens, immitteretur, certæ morti, ut ait, præferendo incertum remedium; ſed ſimul, quod dolendum; difficile adeo, & periculoſum, ut omnes intelligunt qui cum obvia Aſpera arteria, ſedem comparent ſummi œſophagi profundam illam, & tot muſculis, nerviſque, & vaſis inſignibus ſtipatam.

16. Partes autem œſophago proximæ ut non uno modo poſſint deglutitionem impedire, vel eæ oſtendunt Obſervationes, quas cum alias perſcripſerimus, hic ſatis erit, ut promiſimus, indicare. Neque enim eæ Partes nocere dumtaxat queunt ita comprimendo, ut via intercipiatur, quemadmodum tumefacta illa in octogenaria muliere glandula (3), aut dilatata in Tubicine arteria Magna (4), aut ambæ etiam facile in Viro, a Valſalva adoleſcente diſſecto (5); ſed & abſterrendo a deglutitione, quando via etiam aperta, compreſſæ ipſæ a deglutitis alimentis, ſuffocationis periculum afferunt, ut dilatata Aorta in fœmina, ab eodem ſecta (6), in Marchione Pauluccio (7), & in Medico Ferrarinio (8). Sed ad glandulas œſophagum comprimentes ut redeam, quid thymus poſſit tumefactus, & Sepulchreti hæc Sectio (9) indicat, & Verdrieſii Obſervatio (10)

(1) Ibid. §. 42.
(2) 20. hic in Sepulchr.
(3) Epiſt. 15. n. 15.
(4) Epiſt. 18. n. 22.
(5) Epiſt. 17. n. 19.
(6) Ibid. n. 25.
(7) Ibid. n. 26.
(8) Epiſt. 18. n. 17.
(9) Obſ. 10.
(10) Eph. N. C. Cent. 8. Obſ. 90.

confirmat. Aliæ autem ſunt glandulæ, quæ, nulla re interpoſita, gulam ſua diſtentione prementes anguſtiam, & coalitum quoque efficiunt, in primis quæ Dorſales appellantur: idque intelliges ex eadem Sectione (1), magiſque ex quibuſdam tot Profectorum Obſervationibus, quas a me in Epiſtolis Anatomicis (2) indicatas, Sepulcreto poteris adjungere, ſecurus Maucharti (3) hæſitationis, cum eas ſaltem quæ ex Laurentio, & Diemerbroeckio ſunt; cæteras enim ſatis accepit; in ſuis eorum exemplaribus non occurrere, mirabatur, haud miraturus, ſi animadvertiſſet, cum poſt A. 1595. Laurentius; poſt A. autem 1679. Diemerbroeckius ſua uterque Scripta recenſuiſſent, auxiſſentque, par fuiſſe, me non illis prioribus, ſed poſterioribus uti editionibus, in quibus, ſi quæres, illa ipſa verba occurrent quæ a me ex utroque producta ſunt. At Mauchartus; ut pote Vir non minus hic cautus, quam humanus, ſaltem id dixit quod negari, ut puto, non poteſt, ſe in ſuis illis exemplaribus ea verba non reperiſſe. Alius autem Vir, cæteroquin Doctiſſimus, cum in Diſputatione ſua de Fiſtula Lacrymali inter alia quæ ex me ſumpſit, in locum Ariſtotelis forte incidiſſet ex libro II. de Generat. Animal C. V. a me obiter in Adverſariis VI. (4) prolatum, eaque, ut a me producta ſunt, verba deſcripſiſſet; ſatis fidenter pronunciavit, *verba hæc loco quidem citato haud reperiri*, minime cogitans, alios aliter diviſis ac ſua forte eſſent, exemplaribus uti poſſe. Et ego quidem cum Sylveſtro Mauro tum *communem* Operum Ariſtotelis *in libros*, *& capita diviſionem*, tum *communem* pariter *verſionem*, vel potius ipſa Ariſtotelis verba ſecutus, ſperabam, ſiqui vellent conferre, ſecundum communem diviſionem quæſituros, aut, ſi forte ea carerent, in ſuis libri illius ſecundi editionibus locum facile in quo de fœcunditatis probationibus agitur, in eoque eadem verba, aut certe eandem ſententiam reperturos. Sententiam dixi, ne forte in verbo illo uno hæreas *colorent*; id enim Ariſtotelem voluiſſe, & ratio indicat, & Medici affirmant, in iiſque Niphus (5) qui centum viginti ante Mauri paraphraſin (6) annis eundem Ariſtotelis & librum, & locum explanaverat. Quin imo cum græco in textu, ut par erat, verbum quo uſus eſt Ariſtoteles, inſpicerem χρωματίζωσι, quod *colorent*, *tingant*, *inficiant* certe ſignificat; minime dubitavi, ſic eſſe reddendum, & facile, errore Operarum eſſe factum, ut in verſione pro *inficiant* inepte legatur *perficiant*. Quæ interjicere hic volui, nequando ejuſmodi hæſitationes, aut cenſuras in laudatis, nec ſemel excuſſis Diſſertationibus legentes, ex meo perpetuo ſilentio, magiſque ex eorum qui utramque ſcripſerunt, auctoritate, juſtas illas eſſe, exiſtimarent. Nam quod aliquis, cujus ne nomen quidem volui quærere, ſed illud tantum, num forte a me, quod negarunt, provocatum ſe poſſet dicere; quod, inquam, aliquis neſcio ineptus magis, an iniquus, annis ſuperioribus mihi dictus eſt quiddam aliter ac Summi Viri, Judiceſque idonei cenſuerunt, de mea olim in quoſdam libros neceſſaria neque inutili, ſcribendi ratione temere, injurioſeque effutire; nunquam uſque adeo ineptiam, ut ſapientes homines credam quidquam expectare quod reponam: itaque ipſum, ejuſque ſimiles, ſiqui ſunt, ſuis ſomniis, quorum illum ridiculis audio delectari interpretationibus, relinquam. Dignis autem quibus reſpondeam Viris, ſi humaniter aliqua mihi objiciant (atque utinam ne multa eſſent quæ objici poſſent) libens ſemper, ſi non aliter, ad modeſtia certe reſponſionis ſatisfaciam. Nunc ad propoſitum revertens, præter glandulas Dorſales, a quarum turgentia Mangetum quoque coalitum gulæ vidiſſe, Mauchartus (7) memorat, alias eſſe dico non ſemper Anato-

(1) Obſ. 16.
(2) Epiſt. 9. n. 46.
(3) Diſſert. ſupra ad n. 15. cit. §. 6.
(4) Animad. 65.
(5) Expoſ. in l. 2. Ariſtot. de Generat. Animal.
(6) Ejuſd. l. 2. c. 5. art. 3. ad n. 11.
(7) Diſſ. cit. §. 12.

micis occurrentes; quanquam nec Dorsales semper occurrunt; imo potius, aut saltem sæpius morbosas, quæ facere idem possent, ut quæ ab eodem Maucharto (1) propius œsophagi finem, & ad ipsum finem conspectæ sunt, facturæ erant, si magis intumuissent, ut illæ intumuerant quas Vallisnerius (2) simul cum ea in cartillaginem mutatione deprehendit. Idemque in fine ipso œsophagi factum esse a tumore sive scirrhoso, sive e dura pinguedine compacto, Boneti (3) præ cæteris, & Chirurgi a Maucharto (4) laudati Observationes ostendunt. Porro alia, & ea quidem in omnibus, Pars est, quæ infimam gulam præter modum constringens, impedimentum afferat deglutitioni. Ea Pars diaphragma est, cujus inter lacertos extrema gula trajicitur. Quamobrem vides, cur in servoillo, cujus diaphragma Cel. Heisterus (5) *valde inflammatum* conspexit, fuerit *deglutitionis impotentia*, & cur hystericæ aliquæ mulieres in loco modo designato obicem deglutitioni oppositum sentiunt, velut illa (6) in qua id deduxi a convulsis iis ipsis diaphragmatis lacertis, quos inter foramen est infimam gulam transmittens; ea enim mulier cum cibum jam prope ventriculum detruserat, obstaculum ibi percipiebat. Id ego foramen cum in nonnullis multo brevius, ut in sene quodam bajulo (7) invenerim, in alio autem sene, de quo alias (8) scribam, non secus atque œsophagum, qui ad eam sedem multo latior erat, & rubicundior, amplissimum in latitudinem præsertim, offenderim; ægre tuli, de neutro fieri me potuisse certiorem, num quid ibi molestiæ aut difficultatis in deglutiendo percepissent.

17. Præter ea quæ dicta sunt, animadverti, aliam esse Partem quæ gulam possit, & infimam quidem, comprimere. Ea jecur est. Cum enim in posteriore hujus margine excavatio sit, a Cel. Winslowio (9) commemorata, quæ locum cedit tum Spinæ, tum extremo œsophago jam in ventriculum se explicaturo; facile potest intelligi, si hepar ad eam potissimum sedem prætumidum fiat, ac durum. Spinæ apprimere œsophagum posse. Et video quidem in sectione hac sepulchreti (10) inter causas læsæ deglutitionis memorari jecur, sed non hac ratione officiens: quamquam ad hanc aliquanto propius accedere videtur Ballonius (11). Vera quidem, sed in parte, longe alia ratio est, qua Cl. Fantonus (12) docet, cur ingenti hepatis mole, & pondere ventriculo in umbilicalem regionem detruso, ejusque orificio superiore compresso, alimenta difficile, præsertim liquida, deglutirentur. Ait enim, *œsophagi*, ita *per vim elongati*, *cavitatem evasisse angustiorem*, ipsumque compressione arctatum stomachum ingressuris cibis obstitisse. Explicationis autem hujusmodi priorem partem ad cætera addi posse, censeo, ut tanto facilius intelligatur in Sectionis hujus Observatione I. cur miles *opisthotono correptus*, *nihil posset deglutire.* Cervice enim ad posteriora reflexa, distenditur gula, & sic quanto longior, tanto etiam angustior fit, anteriore ejus pariete ad posteriorem accedente. Idemque explicationum genus habere in parte locum potest ubi Hippocrates (13) de superveniente *colli perversione* loquitur, ut æger *vix possit devorare.*

18. Non me fugit, proferri alias posse causas læsæ deglutitionis, quarum aliquas in Sepulchreto ipso invenies. Non facile tamen inter has illam pro certo referes, quæ Observatione promittitur XIII. hoc præfixo titulo *Deglutitio diffi-*

(1) §. 11.
(2) Obs. supra cit. ad n. 15.
(3) Sect. hac Sepulchr. Obs. 22. §. 2.
(4) Diss. cit. §. 9.
(5) Dissert. Syst. Obs. Med. Miscell. Obs. 15.
(6) Epist. 23. n. 4. & seq.
(7) Epist. 10. n. 19.
(8) Epist. 37. n. 30.
(9) Expos. Anat. tr du bas-ventre, n. 259.
(10) Obs. 26. §. 2.
(11) In Schol. ad Obs. 55.
(12) In Schol. ad Patris Obs. Anat. Med. 24.
(13) Sect. 4. Aphor. 35.

cilis ob Œsophagum divisum. Hunc enim Blasius in eo puero describit quidem intra thoracem, ita divisum, ut aliquanto inferius in unum rediret, sive ut Anatomici nunc loquuntur, insulam faceret. Sed de ulla deglutitionis difficultate ne unum quidem interjicit verbum; ut ea conformatio magis insolita videatur fuisse, quam noxia. Longe aliter de illa censendum est quam Egregius Vir Joannes Grashuis (1) deprehendit, nempe œsophagi circa medium thoracis morbosam in saccum lateralem dilatationem, a qua subinde variantia deglutitionis pendebant symptomata quæ nunquam sine dissectione intelligi potuissent. Litteras quamprimum, paulo fortasse longiores, expectabis, & valebis.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXIX.

Perpauca de singultu, & de hominum Ruminatione attinguntur. Cætera attinent ad Ventriculi Dolorem.

DE proximis etiam Ventriculi vitiis, *Singultu*, *Concoctione Læsa*, & *Dolore* etsi in Sepulchreto tres Sectiones invenies, in singula singulas; noli a me totidem Epistolas expectare. Duo enim priora, gravia cum sunt, ejusmodi sunt, ut alterum cum febribus, inflammationibus, vulneribus, aliisque ejusdemmodi, alterum cum aliis quos aut sequatur, aut fecerit, majoribus morbis sicuti conjuncta reperiuntur, ita sint a nobis, easdem repetere historias nolentibus, simul cum illis proponenda. Quod tu præclare intelligere statim poteris ac duas istas Sectiones inspicies quæ de ipsis conscriptæ sunt. In VI. enim quæ de Concoctione Læsa est pleræque Observationes quem ad morbum magis attineant, & quo loco fusius productæ fuerint, diserte indicatum leges. Ex reliquis autem quæcunque scriptæ sunt accuratius, satis per se ostendunt, an alio sint referendæ. Sunt etiam aliquæ in quibus ne unum quidem de læsa concoctione verbum invenias, velut quæ sub numero VIII. habetur §. 2. & quæ in Additamentis sub numero I. Quid? quod aliqua, ut quæ proxime sequitur, cum ad eos pertineat qui *concoquere, nedum continere cibum, & appetere ad extremum fere vitæ potuerunt*, cur istuc relata sit, non apparet.

2. Sectionis autem V. quota demum quæque Observatio est, de qua ad Sectionem aliam non rejiciaris? aut si aperte non rejiceris; id fieri potuisse, ne dicam debuisse, non sentias? Et tamen vel sic quoque universæ denique Observationes non sunt plurimæ; quanquam aliqua (2) non semel poni videatur. Quamobrem ne præter modum brevis esset tota Sectio, interjectas fuisse crediderim Appendices quatuor, in quarum nulla inspectum cadaver memoratur, eamdemque ob causam dissectiones adjectas duas, quæ minus mirarer, si ubi de Vomitu agitur, propositæ essent, hominum ruminantium: neque id satis est; novissime ex Peyero tam longus de ruminatione sermo est additus, ut Sectionem superet universam. Ne tamen hæc a me notari credas quasi omnino improbarem; fac tibi mei propositi veniat in mentem. Quin accipe nonnulla, quæ cum Appendices illas de Singultu, & ruminantium hominum Observationes perlegerem, aliud ex alio, ut fit, succurrebant.

3. In secunda Appendice cum Thomas Bartholinus inter singultus causas tumorem memoret, nervos, qui stomachum adeunt, comprimentem; *qualem*, in-

(1) Act. N. C. T. 6. Obs. 73. (2) Confer. Obs. 6. cum §. 6. Obs. 7.

quit, *illi adfuisse suspicio fuit quem Patavii perpetua singultiendi molestia novimus:* in memoriam rediit Jo. Rhodii Observatio (1) ad eundem pertinens casum, quæ, ut subobscura sit, inspici tamen a te poterit. Idem Bartholinus in Appendice tertia quærit, *cur sola brachii vena secta* juvaret in quodam raro sane quem describit singultu? Quid? si Phrænica superior vena, comes, ut nosti, Phrænici nervi, repente imminuta copia sanguinis, illuc quo ea vena influit, redituri, & quod consequitur, ipsa quoque parte oneris sui levata, aut socium nervum minus premebat, aut aliquid unde hic irritaretur, absorbebat? Et quando in his omnibus Appendicibus mentio fit auxiliorum adversus singultum, neque externa in prima, atque altera reticentur; Valsalvæ memini facile, obviumque remedium in Nobili Comite respondisse, lac videlicet, quo fovebat abdomen; quamdiu enim lintea lacte madebant, tandiu singultum, ægro molestissimum, sistebant: in quo tamen nec inutilis fuerat theriaca imposita. Quod vero in Scholio quodam (2) tertiam inter & quartam Appendicem interjecto, adnotatum est de singultu qui cum febri cuidam, pessimis signis stipatæ, supervenisset, lethalis non fuit, raræ quidem est observationis, negantibus inter cæteros duobus nobilissimis Medicis Francisco Vallesio (3), & Hieronymo Mercuriale (4), sibi unquam in ejusmodi casu aliter observare contigisse, atque Hipocrati in ea muliere quæ decumbebat in foro mendacum. Quin pariter in malignis febribus quas noster describit Ramazzinus (5), quotquot fuerunt singultuosi, omnes periere, quorum uno dissecto, *ventriculus nigris notis sparsim compunctus* repertus est: quid autem in singultuosi cujusdam ventriculo deprehensum sit, disces ex Cel. Halleri Opusculis Pathologicis (6). Ledelius (7) tamen, postquam Epiphanium Ferdinandum produxit, *Deum testantem*, singultum *in febribus malignis & ardentibus ad mortem prædicendam se nunquam decepisse*, sapienter monet, *ægrotum non* esse *derelinquendum quousque anima adest*, *quia multoties monstra fiunt in curationibus morborum*, velut in pannifice quodam ipsi accidit. Neque ei solum, sed & aliis, ut Lanzono (8), Cl. Delio (9), & mihi in Foroliviensi illa Constitutione A. 1711. quæ a me tibi alias (10) descripta est. Duo enim ægri quos in ea primo loco nominavi, cum hæc scriberem, adhuc vivebant; tametsi eos quicumque tunc viderat, & Garavinum præsertim, mortui, quam vivi, dies jam aliquot similiorem; & crebrum insuper utriusque singultum audiverat, continuo spem omnem eorum salutis abjecerat.

4. Quod vero ad homines attinet ruminantes, quorum exempla quotquot potuit, collegit Peyerus (11), & alia ad ruminationem quasi ingenitam atque connatam, alia ad excitatam a morbo retulit; singulas ad singula hæc genera idem censuit attinere Observationes duas Viri nobilis, & Monachi, quarum utramque hic vides in Sepulchreto (12). Ambæ Patavii habitæ sunt, primæque sunt omnium; & solæ præterea quæ cum dissectione conjunctæ sint: Unum hic perperam additum est, *Monachum illum duo habuisse cornua.* Nam neque Rhodius (13) id scribit, in quo hallucinatur Peyerus (14), merito alioquin reprehendens Bartholinum, qui (15) addidit, & qui Bartholinum secuti sunt. Certe Fabricius ab Aquapendente (16) cum eundem illum Monachum commemoraret, illud mi-

(1) Cent. 2. Obs. Med. 61.
(2) Ad §. 6. Obs. 7.
(3) Comment. in Hippocr. Epidem. l. 3. S. 2. Aegr. 12.
(4) Prælect. Pisan. in eand. hist. quæ ibi 26.
(5) Constit. A. 1692. & duor. seqq. n. 22.
(6) Obs. 14.
(7) Eph. N. C. Dec. 3. A. 7. Obs. 127.
(8) Earund. Cent. 1. Obs. 61.
(9) Ex Act. T. 8. Obs. 108.
(10) Epist. 7. n. 16.
(11) Merycol. l. 1. c. 6. & l. 3. c. 3.
(12) Obs. 9. & 10.
(13) Cent. 2. Obs. 59.
(14) c. 6. cit.
(15) Cent. 5. Hist. Anat. 61.
(16) De Ventric. Intest. &c. ubi de Variet. Ventric. in fin.

nime omisisset, ut qui modo sibi *addendum omnino* putasset, nobilis illius Viri ruminantis Parentem corniculum in capite gessisse. Inter cæteros autem qui eam Bartholini hallucinationem descripserunt, Ettmüllerus fuit (1), qui suam alteram insuper addidit, nempe *in his ruminantibus observatum fuisse stomachum solito fibrosiorem & carnosiorem, quasi vestimento musculoso esset indutus.* Utinam sic tueri possemus, quasi stomachi nomine œsophagum intellexisset; hunc enim in illo saltem Monacho revera *undequaque carnosum instar musculi* reperit Plazzonus (2), id est non modo qualem habent *omnes plane homines*, ut Peyerus (3) credi vellet; nam nisi multo magis fuisset carnosus, Anatomicus haud ignobilis non id unum adnotasset, cum *reliquas universi corporis partes se recte habuisse*, pronunciavit. Sed pro Ettmüllero; si tamen ipse illa scripsit; hac uti defensione non possumus; quippe qui; ut omnia quæ eo capite præfatus erat, ostendunt, stomachi appellatione ventriculum designabat. Gravior tamen ea Bartholini hallucinatio est qua scriptum reliquit in Anatome quartum renovata (4): *quin ventriculus duplex fuerit in* homine *ruminante apud Salmuthum, & alios, dubitare non licet.* Quod relatum miror in Sepulchretum eo in Scholio quod duabus subjectum est observationibus, contrarium docentibus, de quibus hactenus locuti sumus, præsertim cum præter has, nullam, quod sciam, ruminantis hominis dissectionem, ne ex Salmutho quidem, proferre posset Bartholinus, cumque insuper lepores, & cuniculi ruminent, neque duos tamen ventriculos habeant.

5. Ut vero nec Valsalvæ, nec mihi unquam contigit ut ruminantes homines videremus, nedum ut eorum cadavera incideremus; ita haud raro utrique accidit, ut hominum corpora dissecaremus, quos gravis afflixerat Ventriculi Dolor, de quo Sectionem inscribi VII. supra indicavimus. Quarum Observationum illas quæ in hanc magis Epistolam, quam in alias convenire credidimus, continuo accipies. Et has primum tres ex Valsalva.

6. Vir sexaginta annos natus, temperamenti biliosi, a multis jam annis de ventriculi debilitate, & dolore conqueri cœperat, cum circa eam regionem durities accessit, infra quam nonnulli præterea duri globuli, sed hi quidem facile mobiles, percipiebantur cum aliqua totius ventris tensione. Agitatus venter effusum intra se humorem manifestabat. Crebri erant intestinorum rugitus, crebræ flatuum eructationes. Vomitus, aliquot ab assumpto cibo interjectis horis semel redibat, qui alioquin primis morbi annis raro accidebat. Homo interim parum mingebat, multum sitiebat, & de linguæ siccitate querebatur: pulsus debilis, & parvus erat. Tandem multo sero per urinarias vias amandato, & detumefacto ventre, cum tamen cætera incommoda in dies magis sævirent, vomitusque mensæ vitæ ultimo esset quasi seri fuligine infecti, & gravæ olentis: ut æger ipse referre diceret putridæ carnis fœtorem; sensim diminutis viribus, & balbutienti ore defecit. Venter libram etiam tum unam aut alteram seri continebat, aquæ similis in qua caro recens lota est. Totum omentum contractum erat in quasdam varii coloris extuberantias, quæ, ipso moto, movebantur. Ventriculus sero scatebat ejusdemmodi ac vomitu rejiciebatur: durus autem erat factus parte circiter tertia; hæc ad pylorum pertinebat, ipsumque adeo coarctaverat, vix ut transire confecta alimenta possent. Quamvis autem tota ea dura pars secta, albam intus solidamque, ex qua constabat, substantiam ostenderet; ea tamen facie qua cavum ventriculi spectabat, putridam carnem & colore, & fœtore omnino referebat, quibusdam sanguineis punctis distinctam.

(1) Prax. l. 1. S. 4. c. 1.
(2) Vid. Rhod. Obs. cit. 59. quæ 9. in Sepulchr.
(3) c. 6. cit.
(4) l. 1. c. 9.

7. Duros illos, mobilesque infra regionem ventriculi globulos extuberantias fuisse vides in quas omentum se contraxerat: duritiem autem superiorem fuisse ventriculi scirrhum, qui donec incremento suo non se extendit ad pylorum coarctandum, vomitus non ita frequens accidit. Dolor quoque primis temporibus levior fuit, quippe ab scirrhi pondere dumtaxat aliquo, & repugnantia tunicarum quas obsidebat, ne cum opus esset, justa extensio ventriculi fieret, aut si fieret, ne pars earum quæ sana erat, sola omnem distentionem pati ipsa posset sine molestia. Verum ubi scirrhus & auctus est, & in cancrum tandem, huncque exulceratum, degeneravit; magis magisque dolores increscere debuerunt. Sic autem affecto ventriculo, vitiataque concoctione, & natura sanguinis, mirum non est, si cætera contigere, cum præsertim & durities illa ventriculi, & extuberantiæ in quas se omentum huic alligatum, contraxerat, libero humorum cursui obstarent. Ex his rugitus, flatus, vomitus, ascites, debilitas, mors intelliguntur.

8. Mulier quadraginta annorum, carnosa, colore subflavo, cum cæpam aceto, & sale conditam; simulque panem comedisset ex castanearum farina confectum; illico de stomachi dolore queri cœpit. Quo magis, magisque sæviente, tribus ab eo cibo horis, cum sudoribus frigidis lethali syncope ingruente, mortua est. Ventre ob veneni suspicionem inciso, omnia reperta sunt secundum naturam se habentia, nisi quod ventriculus majorem in modum distentus erat, & nonnihil inflammatus; sanguis autem fluorem quasi naturalem servabat.

9. Et Valsalvæ quidem videbatur sic conjiciendum, excitata ab ejusmodi cibis incongrua effervescentia, consecutam esse tantam illam ventriculi distentionem, quæ hujus sanguifera vasa comprimendo, sanguini injecerit moram, unde inflammatio, & ab hac stomachicorum nervorum irritatio, unde syncope. Verum ut de castaneis, earumque inflandi vi experientia comprobet quæ Diphilus, & Mnesithæus ajunt apud Ludovicum Nonnium (1); easdem tamen multis Alpinis gentibus in frequentissimo usu esse, neque idem negat, & vulgo non ignoratur, imo parari etiam ex illarum farina panem, quo vescantur *ubi* ipsarum, ut Avantius quoque (2) scribit, *copia suppetit*. Num igitur cæpa ad ejusmodi panem addita, dum acrimonia sua crassas castanearum particulas incidendo, nimiam aeris copiam educit, hic nobis accusanda est? quasi vero non iidem in alpibus rustici cæpas, ut res fert, cum eo pane manducarent. At enim mulierculæ huic, ut videtur, inassuetus, & infirmior fortasse stomachus; illis vero *dura*, ut Horatius (3) loquitur, *messorum ilia*. Credo equidem hæc multo iis magis qui mulierem norant, quam nobis cognita fuisse. Unde ergo veneni suspicio, cum hæc omnia non ignorarent? Quod si mulier saltem immodica ejus cibi copia se ingurgitasset; minus de veneno suspicati essent. Vides enim in VII. hac ipsa Sepulchreti Sectione (4) puellum quoque ab immoderato uvarum esu *trium horarum spatio extinctum*. Sed tamen alia simul apparuit causa cur puellus sic interiret. *Ventriculus enim perforatus copiosum ichorem viridem continebat*, *qui proculdubio*; inquit Observationis Scriptor Rhodius, *erat bilis æruginosa*, cujus ingens erat acrimonia. Quid ergo est? In hac etiam muliere peculiare aliud aliquid, quanquam sub oculos non cecidit, subfuisse, omnino crediderim, ut disposita jam esset, si modo causa accederet aliqua, velut insolitus cibus iste, & flatulentus, disposita, inquam, ita esset, ut quod inde tot alii minime solent, ipsa pateretur, sive illud in iis esset succis quos in ventriculo is cibus invenit, sive in nervis quoque exquisitiore sensu præditis ad irritationem suscipiendam, & alio, id est ad cor potissimum, cui iidem ac ventriculo nervi inserviunt, transferendam.

(1) Diætet. l. 1. c. 45.
(2) Not. ad Fieræ Cœnam, ubi de Pane non frumentac.
(3) Epod. 3.
(4) Obs. 7.

Sic igitur, aut ad hunc fere modum intelliges quod Valſalva conjiciebat: quanquam pravæ diſpoſitionis in hac mulieri vix indicium aliquod habemus ex colore cutis ſubflavo. In duabus certe aliis fœminis, quas poſt cucurbitæ comeſtionem ſive *cæpatæ piperatæ, & in clibano aſſatæ*, mox epota frigida, ſive *in lacte coctæ atque pipere bene conditæ*, mox bibita cereviſia frigida acidulaque, cita mors abſtulit; in iis, inquam, mala diſpoſitio magis patebat, cum alteri menſtruorum trimeſtris eſſet ſuppreſſio, alteri præter ſeptuagenariam ætatem, diuturna ventriculi debilitas, viriumque imbecillitas. Sed nimirum graviora quoque in alterius cadavere ante ſectionem, & in utriuſque, aut ſaltem in alterius ventriculo per ſectionem Chriſtophorus Seligerus (1), & Michel Erneſtus Ettmüllerus (2) adnotarunt.

10. Bononiensis Patricius, unum ſupra ſexageſimum annum agens, cum multos jam annos modo hemicrania, modo arthritide interdum vaga, alias fixa, modo renum calculis eſſet vexatus, noviſſime arthritide corripitur in manu dextera ſine ullo tumore, dolore autem miti, & qui, mox ſentiendi vi hebetiore facta, vix percipitur. Sana omnino fit manus; ſed interea ren dexter dolet. Hic quoque dolor, inani ſæpius, recurrente vomitione ſedatur: at ceſſante vomitu, arthritis dexterum pariter inferiorem artum prehendit, ægrumque ad ſuram, & ad cruris tarſique articulum valde torquet. Uno, aut altero interjecto, die, is totus extremus pes ſentiendi, movendique facultate omnino privatur. Poſtridie tamen reſoluto pedi aliquis redit doloris ſenſus, ægro autem bonus & animus, & pulſus, qui intermittens alias, & inæqualis plerumque erat in brachio dextero. Tandem pridie quam moreretur, cibum rejicit aquoſa materia permiſtum: levemque dolorem cum pulſatione, atque ardore, ad ſtomachi regionem perſentit. Paulo poſt humorem flavum bis evomit. Inſecuta nocte parum dormit. Mane humili voce de tribus quæ a morbi initio aſſidue moleſta fuerant, valde conqueritur, ſiti, pravo oris ſapore, amiſſo appetitu: & febris, quæ aliquoties ſe ſe ante ex pulſu tantummodo prodiderat, manifeſta fit. Stomachi autem dolore, & pulſatione perſtantibus cum ingenti ad dorſum calore, pulſus, qui veſpere jam erat languidus, ex multa ſanguinis dejectione aboletur. Sanguini erat admiſta materia graviſſime olens, & quæ liquatæ picis inſtar, immiſſum bacillum, ſi retraheres, ſequebatur. Interea pes multum dolet; reique ſenſus per crus aſcendentis habetur, ſenſuſque poſtmodum quaſi ponderis in imo ventris. In brachio autem dextero movendi vis ſenſim deficit, liventibus unguibus: idque brachium mox plane paralyticum redditur. Non paucis ante mortem horis crebri ad præcordia tremores percipiuntur. Poſtremo ſanguinis dejectione redeunte, ejuſdemque materiæ vomitu fortaſſe imminente, ut nauſea, & ſimilis ex ore quaſi fæcum graveolentia indicabant, æger ſuffocari ſe dicens, poſt ſextam & trigeſimam a ſtomachi dolore ineunte horam decedit. Abdomine diducto, omnis inteſtinorum ſubſtantia invenitur a ventriculo uſque ad Recti finem dira inflammatione occupata, ut ne minima quidem eorum pars illæſa relinqueretur. Inteſtinis autem materia ſanguinolenta, dejectæ ſimilis, continebatur. Ventriculus, & renes ſani erant. In Thorace, poſteriora pulmonum, ſiniſtri præſertim, leviter erant inflammata. In pericardio mediocris aquæ copia. In corde polypoſæ concretiones nullæ.

11. Hippocratis aphoriſmus (3) *Quibus ex morbis acutis, aut diuturnis, vel ex vulneribus, ſive alio quovis modo extenuatis, atra bilis, ſive uti ſanguis niger infra exierit, poſtridie moriuntur*, niſi quod paulo citius videtur expletus, vel magis quadrat in hunc caſum, quam in eum ad quem a Ballonio, ut hic vides in Se-

(1) Eph. N. C. Dec. 2. A. 1. Obſ. 139.
(2) Earund. Cent. 9. Obſ. 66.
(3) 23. §. 4.

lymphaticis aimadverti craſſiorem factam, & duriorem, eaque erat colore lurido. Pancreas quoque tunc vidi craſſius totum, & ſimul aridulum, ac duriuſculum factum, ſi quandam ejus partem excipias, quæ excreverat in albam, & propemodum thymi ſimilem ſubſtantiam. Thoracem recludentes, primum omnium duas infimas Jugulares glandulas vidimus albicantes, & ad duos ſaltem tranſverſos digitos in omnem dimenſionem amplificatas. Hæ tumorem illum de quo dictum eſt, utrinque faciebant, durum; nam duræ ipſæ quoque inventæ ſunt; licet intus purulentum ichorem, cujus pars effluxit dum claviculæ, ſub quibus, & proximo ſterno ſubibant illæ, detraherentur. Erant his ſimiles colore, duritie, & ichore glandulæ reliquæ Jugulares. Hæ tamen multo minus excreverant. Axillares vero nec creverant, nec ullam aliam paſſæ erant mutationem. Contra, quæ ad primam locatæ ſunt diviſionem Aſperæ arteriæ, ex nigris albæ; ex parviſque factæ erant mediocribus uvæ acinis haud minores firmiores præterea, & eodem quo tot alias glandulas dixi, purulento ichore ſcatentes. Sana tamen vel ad jugulum arteria Aſpera, ut totus pariter ab imo ad ſummum œſophagus. Neque in pulmonibus qui erant aere turgiduli, quidquam vitii animadverſum eſt: neque in corde, ſi tubercula exciperes ſubrotunda, depreſſa, ex duriuſcula, compactaque ſubſtantia, crebra adeo ut fere contingerent inter ſe, quæ totis limbis inſidebant Mitralium valvularum; in una autem Semilunarium quandam, quæ accreverat, quaſi ſquamulam, necdum tamen oſſeam. Cerebrum denique non modo non laxum, ſed ad durum vergens, ſecundum naturam ſe habuit, niſi quod in Lateralibus ventriculis copia erat aliqua pellucidæ aquæ, & plexus Choroides pallebant. Pinealis autem glandula fuit aliquanto magis quam ſoleat, & firma, & globoſa & magis ad album inclinabat. Quod, tametſi ipſam nunc plerique pro glandula non habeant, placuit tamen non omittere in eo corpore in quo tot glandulas vitioſas animadvertimus.

13. Animadverſio eadem facit, ut initium diuturni, & qui mulierem tandem confecit, morbi, in aliqua fuiſſe ventriculi glandula, ſuſpicemur, ſenſim aucta, & duriore, ac tumore ſuo obſtaculum ſanguini afferente, ut ex dilatatis propterea vicinis vaſculis non ſemel erumperet, in fœmina præſertim quæ generoſo vino, & ſalſis cibis abuteretur. Qua intemperantia poſteaquam glandulæ non moles dumtaxat, & extenſio paulatim adaucta eſt magis, magiſque; ſed & humoris incluſi natura pejor eſt facta, demum purulenta corruptio acceſſit, unde priuſquam dehiſceret tumor, tantum pravi ichoris in venulas, & in vaſa lymphatica ſe conjecerat, ut aliæ atque aliæ glandulæ eadem labe inficerentur. Si diutius mulier vixiſſet, quid pancreati, quid ſcirrhis hepaticis accidere poſſet, non difficile eſt conjectura proſpicere. Quod autem in veſicula multa eſſet bilis, mirum non eſt, ut ſuperiore Epiſtola (1) ſcripſimus, ubi diutius in ventriculo, proximiſque inteſtinis nihil fuit, quod hæc diſtendendo, illam comprimeret. Quod vero bilis colore tincta vicinia eſſet; id ſæpe adeo in cadaveribus occurrit, ut de noxa inde repetenda aliquanto magis pronum ſit Scholium extremum ſequi, in Sectione hac Sepulchreti adſcriptum Obſervationi XVI., quam ipſam Obſervationem hic præſertim ubi tanta paſſim certarum læſionum copia eſt. Cæterum ſi forte alia cupis tumorum, aut abſceſſuum in ventriculo exempla; præter ea quæ in hac, & proxima VIII. Sepulchreti ſectione occurrunt; habebis quæ addas ex Cæſareæ Academiæ Monumentis (2), ex aliiſque præterea, & nominatim Friderici Hoffmanni (3) Voluminibus.

14. Anicula aliquot jam menſes in hoc Noſocomio decumbebat tumoris cauſa abdomen attollentis, ad umbilicum, & infra, ſed dextrorſum magis.

(1) n. 6. Obſ. 142. & Cent. 3. Obſ. 13.
(2) Dec. 3. A. 5. Obſ. 175. & A. 7.
(3) Medic. Rat. Tom. 3. §. 1. c. 7. §. 26.

Quamobrem in finiftrum latus cubare non poterat. Magnus erat tumor, eoque major videbatur, quod hypochondria, & pleræque aliæ ventris partes plurimum ob maciem fubfidebant, univerfum quidem corpus obtinentem, fed magis finiftrum latus, an quod mulier femper in dexterum decumbebat? Si tumorem, manibus interceptum, huc illuc ageres; fic fatis mobilem percipiebas. Nihil autem fere dolebat. Contra, querela erat perpetua de molefto quodam in ventriculo fenfu. Quas ob caufas non deerant qui conjicerent, in omento effe tumorem qui ventriculum deorfum traheret, eoque male afficeret. Cum molefto illo ventriculi fenfu vomendi interdum voluntas fuerat; non vomitus. Nunc autem erat præterea affidua quædam febris, quæ cum cæteris, de quibus dictum eft, omnibus ad dexteram ufque perftitit id eft ad Octobris medium A. 1735. VENTRE adaperto, manifeftum fuit, tumorem effe in ovario dextero: quod in cellulas excreverat, materia plenas molli quidem, nec tamen fluida, colore autem ex cinereo flavefcente, odore non gravi. Tumorem augebat adnata proxima Tuba, ipfa quoque multo amplior, & craffior facta; cum uterus, & quæ ad ipfum attinent reliqua parva effent, & fana. Alligatus erat tumor ad contiguum pelvis latus, ex parte autem quadam ad proxima etiam inteftina fic ut cum his moveri quadantenus poffet. Ex inflammatione inteftina livebant: nec male olebant tamen, ut nec ventriculus, quem ad me attulit is qui cadaver fecuit, & cætera quæ hactenus fcripta funt, diligenter narravit, Mediavia nofter. Caufa afferendi fuit, ut dubitationem quandam ipfi eximerem poftquam ventriculum perluftraffem. Erat hic contractus, facie interiore paffim hic illic inflammatus, in ipfoque jugi medio habebat ulcus circuli ferme ambitu, cujus diameter aliquanto erat brevior tribus digitis tranfverfis, profunditate exigua, quippe cum crebræ in eo apparerent lenticulares glandulæ mediocri magnitudine, & adeo manifeftæ, ut per ofculum quod in earum centro confpiciebatur, fetam immiferim. Labris tamen paulo craffiufculis ejufmodi ulcus cingebatur: & craffa erat facta, dura, & magis quam alibi, etiam illa ventriculi fubftantia toto eo fpatio quod ulceri exterius refpondebat. Cum autem effet in medio fere ulcere ventriculus penitus perforatus; ex me quærebat Mediavia, num cenferem, potuiffe forte id foramen per incuriam cultro fieri, dum ventriculus eximebatur; nihil enim vel diligenti perquifitione repertum effe, affirmabat, in ventre, præter aliquid feri in ima pelvi, quod fortaffe ex ventriculo dici poffet effufum, cum tamen in muliere perpetuo decumbente multum videretur effundi debuiffe. Ego vero etfi minus veri fimile exiftimabam, fi cultro lædi fortuito ventriculus debuiffet, in ea potiffimum fede læfum effe quæ medio ulceri refponderet, nec forma, & magnitudo foraminis, quod capax erat propemodum apicis minimi digiti, eæ viderentur quæ facile ad cultelli mucronem, aut aciem referri poffent; tamen ut ipfi, mihique fimul verum dignofcere cupientibus fatisfacerem, iterum ac tertio foraminis oras accurate infpexi. Quas cum viderem non modo callofas, fed inæquales, & quo magis extrorfum foramen pergebat, eo minorem ambitum complectentes, quæ duo certe ab exterioribus introrfum illapfus culter minime facere potuiffet; non huic, fed morbo imputandum effe foramen cenfui. Nam quod nihil effufum effet in ventrem, inde fieri potuiffe quod paulatim quidem extenuata effet membranula extima, nec tamen penitus nifi extremo tempore erofa demum atque pertufa, cum videlicet moribundæ mulieris contractus, & corrugatus ventriculus nihil haberet quod effunderet.

15. Incidi poftea in Obfervationem Mercklini, quam hic quoque in Sepulchretum (1) relatam invenies, foraminis videlicet quod facile pollicis extremum

(1) Obf. 48.

admitteret, in elatiori pariter ventriculi ſede, ad quam a multis jam annis continuus fuerat dolor aliquis, non magnus quidem, ſed tamen ſatis moleſtus. Id foramen ab illo quoque Docto Viro creditum eſt poſt antiquam eroſionem apertum eſſe dumtaxat noviſſimo vitæ tempore; cenſebat enim, hanc diu protrahi non potuiſſe, ſi ut quædam pridie comeſta in ventrem effuſa animadvertit, ſic alia etiam antea fuiſſent effuſa. Sic pariter multo recentiorem Obſervationem explicabis, quæ in Commentariis legitur Inclytæ Sc. Academiæ Imp. Petropolitanæ (1), ſciſſuræ ventriculi per quam nihil in ventrem effluxerat, & quam tamen cultro ſuo factam eſſe, ſincerus, expertuſque proſector ſacramento pernegabat; erat autem is quoque ventriculus manifeſte eroſus, præſertim in parte quæ fundo oppoſita eſt, hominiſque fuerat exacte referentis ſpeciem phthiſici, quem vomitus, fere aſſiduus, nulla arte ſedandus, necaverat. Sed neque a Tyſone (2) (qui humanis etiam in ventriculis perforationem ter dicitur inveniſſe) eadem in Marſupiali Americano deprehenſa, quidquam effuſi in ventris cavum repertum eſt. Non hic eas memoro perforationes e quibus nihil defluere in ventrem poterat vel quod in agglutinatum ventriculo inteſtinum Colon pertinerent (3), vel quod ab adnata jecinoris parte obturarentur (4). Illas quoque prætereo in quibus effuſio fuerit, an non fuerit, minime lego (5). Cum effuſione vero mortem aut citiſſimam conjunctam (6) video, aut certe poſt perpaucos dies non raro ſubſequentem (7), ſi a morbi gravioris facti die, perforationis dies numeremus, velut in lectu ſane digna Obſervatione Cl. Baronii (8); qui tametſi octavo die mortem conſecutam refert, admonet tamen, in ſumma anteriore ventriculi parte foramen fuiſſe, ut perdifficile fuerit potiones in ventrem effundi, niſi tandem interjecto tempore, & in quibuſdam ægri motibus. Dixi autem non raro propterea quod etiam quaſdam extare ſcio perforati ventriculi Obſervationes in quibus aut illud non liqueat (9) aut contrarium potius apparere videatur (10). Sed hæc tu conferes, & perpendes.

16. Quæ etſi aut omnia, aut pleraque in ventriculo deprehenſa foramina ad ulcera pertinent, quæ citius, aut ſerius cunctas ejus tunicas pervaſerunt; hic tamen habes in Sepulchreto (11) plures alias ejuſdem viſceris tum intus, tum extra ulcerati Obſervationes, tametſi quædam repetuntur, ut V. poſterior; idem enim numerus V. per incuriam bis ponitur; in XLIII. §. 4. & VI. in XXVII. §. 2. Sed cum repetitiones ſint etiam aliarum ad alia ventriculi vitia attinentium, ut ejus quæ in XXVI. §. 5. eſt, in XXIV; nulla eſt quæ excuſatione dignior ſit, quam ubi XX. iterata eſt in Additamentis ſub numero II. Quis enim ea quæ Blancardus tanquam in *Cive* ſuæ *Civitatis* Amſtelodamenſis obſervata proponit, eadem eſſe ſuſpicaretur quæ Riverius in Auri fabro Monſpelienſi jam propoſuerat; niſi qui Blancardi in hiſtoriis transformandis ingenium edoctus, cum ſimilia ab Riverio tradita eſſe, meminiſſet, utramque inter ſe Obſervationem conferret, nec ſimilem modo, ſed unam eandemque prorſus eſſe, evidentiſſime deprehenderet? Verum ut ad eas quæ ad ulcera ſpectant,

(1) Tom. 7.
(2) Vid. Act. Erud. Lipſ. Suppl. Tom. 3. S. 1.
(3) Sepulchr. S. hac 7. Obſ. 13. S. 1. & Brunner. Gland. Duoden. c. 9. & Haller. Opuſc. Pathol. Obſ. 23.
(4) Sect. ead. 7. Obſ. 5. ſecunda, & in Addit. Obſ. 3. & Eph. N. C. Cent. 3. Obſ. 13.
(5) In Schol. ad Obſ. 3. modo cit. primo, & tertio loco, & Sect. ead. Obſ. 7. §. 1.
(6) Eph. N. C. Cent. 5. Obſ. 43.
(7) Earund. Cent. 3. & 5. Obſ. 120. & Sepulchr. l. 3. S. 21. Obſ. 25.
(8) Mémoir. préſent. à l'Acad. Roy. des Sciences, T. 1.
(9) Sepulchr. l. 3. S. 8. Obſ. 14.
(10) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. Obſ. 91. & Cent. 1. & 2. Obſ. 151.
(11) Adde & ſeq. VIII. Sectionem.

redeamus;

redeamus; inter cæteras digna eſt quæ legatur XLVIII. quæ ſi ante centum viginti annos extare potuiſſet, feciſſet, ut opinor, ne tam facile; ut de aliis taceam; a Geſnero ederetur quæ hic eſt XXXVI. de lacertis videlicet, ac ſerpentibus intra viſcera obortis, & per ſæviſſimos dolores *circiter tria hominum millia*, ſi Superis placet, enecantibus. Namque; ut Valliſnerii noſtri (1) rationes, & monita prætereamus, quæ utinam ab pluribus eorum qui ejuſdem generis Obſervationes poſtea tradere ſine ulla dubitatione perrexerunt, lecta fuiſſent, atque perpenſa; certe in ea quoque XLVIII. quam modo laudabamus, hiſtoria vir ab Hartmanno deſcribitur, qui lacertam ſibi in ventriculo ineſſe, firme adeo credebat, ut ejus formam delineare non dubitaret, alius autem apud Lucam Antonium Portium (2) ſe ibidem ranam habere, aſſeverabat, coaxantem aliquando, & in aquis, ſiquas ipſe potaſſet, natantem, &, ne multis, apud Brunnerum (3) mulier propter ſtomachi morſus, aliaque vivum animal in ventre alere credebatur. Hæc tamen pro eo animali, & ille pro rana, & primus pro lacerta, ventriculi tumores, & pleroſque exulceratos habuerunt. Fac igitur ad Sepulchretum addas duas ex his tribus recentiores hiſtorias cum ſuis quamque & ſignis, & diſſectionibus. Sunt autem cum aliæ aliquæ addendæ ex minus recentibus, ut puta quam apud Freherum (4) legeris de famigeratiſſimo Cardinali Baronio, quem tria ulcera in ore ventriculi per inſuperabilem nauſeam abſumpſerunt, tum, ex recentioribus præſertim, plures, ut Brunneri altera (5) cum ulceroſo tumore, ut Baſteri (6) generatim non ita diſſimilis, ut Præcl. Planci (7) duæ, calloſi ulceris utraque, item aliæ, in hiſque Illuſtris Halleri quædam; nam præter illam ſcirrhoſi ex aceti abuſu ventriculi (8), binas habet alias, quarum altera (9) in eo tubercula proponit plura, puris plena, altera (10) ventriculum ſcirrhis, & abſceſſibus inter membranas deformiſſimum qua Colo inteſtino adhærebat, quocum per ulceroſam patentem viam communicabat. Quas omnes Obſervationes attente relegens, ab illa Hermanni initio ducto, additaque inſuper alia Cl. Goritzii (11), facile animadvertes, perpaucas omnino eſſe in quibus læſio non eſſet aut in pyloro, aut prope pylorum; ut hac quoque de cauſa Frid. Hoffmanni (12) ſententia plerumque ſaltem a vero non abhorrere videri poſſit, ſcilicet pylorum potius & primario affici in cardialgia, præſertim cum in proxima quoque Sepulchreti Sectione VIII. (13) juxta illud orificium ventriculus intus exeſus, in hac autem (14) orificium ipſum & exterius valde tumens legatur, nec ſine vomicis albo pure refertis, interius autem ſcirrhoſum, & induratis albicantibus glandulis magis quam ventriculi pars reliqua, obſeſſum. Porro autem cum in laudatis Hermanni, & Baſteri Obſervationibus ita cum pylori ulceribus excreſcentias ejuſdem ſive glanduloſas, ſive fungoſas conjunctas videris, ut hæ quidem credi poſſint ex ulcerata pylori ſubſtantia procreviſſe; facile quæres, num excreſcentiæ quoque cæteræ, quas alii, noſque ipſi tum ad eam, tum ad alias ventriculi partes aliquando conſpeximus, ſint ex aliquo ejus ulcere prognatæ omnes exiſtimandæ? Vides enim, exempli cauſa, in Additamentis ad hanc Sectionem (15) a Paulino

(1) Conſideraz. int. alla generaz. de' Vermi.
(2) Vid. Act. Lipſ. A. 1704. M. Septembr.
(3) Gland. Duod. c. 9.
(4) Theatr. Viror. erud. clar. P. 1. S. 2.
(5) c. 9. cit.
(6) Act. N. C. Tom. 8. Obſ. 16.
(7) Epiſt. ad Put. A. 1726. & Epiſt. ad eund. de Monſtr
(8) Opuſc. Pathol. Obſ. 21.
(9) Ibid. Obſ. 22.
(10) Ibid. Obſ. 23.
(11) Eph. N. C. Cent. 8. Obſ. 20.
(12) Vid. Commerc. Litter. A. 1731. Spec. 44. in fin.
(13) Obſ. 4.
(14) In Addit. Obſ. 6.
(15) Obſ. 5.

obſervatas in ventriculo *verrucas* duas circa ſiniſtrum orificium *cum radice* ſua *firmiter annatas*, alteram minoris pomi, alteram grandioris, avellanæ magnitudine, nullam autem ulceris unde exiſterent, mentionem fieri; quamvis antea maſſa, glandem æquans, multo cum ſanguine fuiſſet per vomitum rejecta: & ſane cutis verrucas videre ſoliti ſumus ſine ulcere. De ventriculi autem verrucis quæ Medici Arabes ſcripſerunt, leges apud Marcellum Donatum (1), & ex parte etiam habes in Scholio ad Appendicem quæ a Boneto ſubjicitur Obſervationi XIII. hujus Sectionis: quanquam verruca quæ ibi ex Avenzoare commemoratur, cum pomi eſſet magnitudine; non facile intelligitur, quomodo ex ventriculo egredi, & per Tenuia inteſtina ejici in Craſſa potuerit; ut proclive ſit ſuſpicari, non in ventriculo, ſed in ea parte Coli (2) enatam quæ ventriculi fundum contingit, præſertim cum vomitus nunquam, ſed dejectiones ſemper, modo varii coloris, modo ſanguineæ in illo ægro memorentur.

17. Quoniam vero quæ Arabes verrucas nominarunt, ea ſi non polypi inteſtinorum, aut ventriculi (cujus ferme generis fuiſſe crediderim molem iſtam carneam, quæ poſt complures ſanguinis vomitiones rejecta deſcribitur in Appendice de qua modo indicatum eſt) carneæ excreſcentiæ, ut verrucæ etiam Paulini eſſe potuerunt quæ pendulas ex radice verrucas quadantenus imitarentur; ſi ipſas quoque exulcerationi cuidam, aut eroſioni ſuam debuiſſe originem velis, non repugnabo. Sed potius quæram, idemne de quibuſdam aliis ſis crediturus, ut puta de illa non parva glandulosa caruncula per oblongum petiolum ventriculo affixa prope annulum pylori, quam Epiſtola XVI. (3) a me tibi deſcriptam, poteris cum ea conferre quæ ex Prævotio noſtro in Sepulchreto (4) proponitur ad eandem ventriculi ſedem annexa per oblongam membranam, meæque in eo etiam ſimiles, ut opinor, quod fuiſſet innoxia. Cum enim ſic de ipſa ſcribatur, *hoc corpore in pylorum incidente*, *facile chyli exitus omnino præpediri*, *& varia ſymptomata oriri potuiſſent*; non ille igitur præpeditus fuiſſe dicitur, aut hæc orta; ut minime appareat, cur ei Obſervationi hic titulus præfigatur *Tabes a glandula pyloro adnata.* Mihi quidem iſtiuſmodi excreſcentiæ, & quæ ex cute pendula in quibuſdam ſpectantur, ac inter nævos maternos referuntur, originem videntur non valde habere diſſimilem, neque ad ulcera pertinentem. Nec tamen negaverim, poſſe facile, ut nævos illos, ab advenientibus injuriis abrumpi, & exulcerari. Sic in uno, aut altero, & præſertim in Sene quem tibi alias (5) inter eos deſcribam qui ex ictu capitis mortui ſunt, vidi a pylori annulo pendere laciniam quandam membraneo nerveam, laceram, ut majorem olim fuiſſe, non dubitares, neque extremo limbo adhuc omnino ſanam. Sunt etiam aliæ a me in eodem annulo animadverſæ, non pendulæ, ſed ſeſſiles quaſi verrucæ, ut in Bajulo quem ex tecto delapſum fractis pene omnibus coſtis alias (6) proponam, itemque in Sene de quo mentionem injiciam (7) cum in GonorrhϾ tractatione vitia attingam Proſtatæ glandulæ. In utroque enim illi inſidebant annulo bina ſubrotunda corpuſcula ciceris magnitudine, in primo ſublivida, in altero rubentia, ſubſtantia in utroque glandulosa. Quin etiam in altero ſua ſingula ſubobſcure oſtendebant foraminula, quæ majora, & luculentiora videre licebat in proximis glandulis lenticularibus. Has enim habebat is homo amplificatas in continuato pylori antro, per quod duæ treſve ducebantur in longitudinem extantes lineæ ad duo illa ſubrotunda corpuſcula deſinentes: iis autem lineis ſingulis binæ vel ternæ inſidebant glandulæ,

(1) De Med. Hiſt. Mir. l. 3. c. 5.
(2) Vid. etiam Epiſt. 31. n. 21.
(3) n. 36.
(4) L. 2. S. 7. Obſ. 138.
(5) Epiſt. 52. n. 8.
(6) Epiſt. 53. n. 37.
(7) Epiſt. 44. n. 19.

intervallo aliquo disjunctæ. Revocant hæ lenticulares ventriculi glandulæ mihi in memoriam Observationem earum aliam, huc maxime attinentem, quippe non in viro habitam in quo nulla, quod scirem, ut in modo memoratis, laborantis ventriculi extitissent indicia, sed qui brevibus quidem, sed acerbissimis, ejus doloribus confectus est.

18. VIRO annos nato ad quadraginta, lacertoso, & gravibus distento cogitationibus, ante dies aliquot cœperat caput dolore, & sensus ardoris esse in mingendo, cum post cœnam, in qua neque nimium, nec insalubris quidquam sumpserat, sævis est doloribus in regione ventriculi correptus. Dolor capitis perstabat. Dolores ventriculi augebantur. Per alvum, & per os multa viridis materia ejiciebatur. Per hæc, ineunte die tertio decessit circa medium Sextilem A. 1707. Venetiis. VENTRICULI aperti pars dextera sana erat: in eaque confertissimas lenticulares glandulas cum Doctissimis Amicis spectavi; ita uti in III. Adversariis (1) scriptum est. Sinistra in fundo multis erat maculis sanguineis, & his vividis, distincta: quas inter, aliquot fœda ferruginea crustula obduci incipientes, rem ab inflammatione ad gangrænam vergere, ostendebant. Ab eadem parte qua nullæ erant maculæ, & sana interior tunica videbatur, nullo negotio sanguinem exprimebam. Duodenum, & reliqua intestina vel interius spectata nihil morbidi habuerunt. Bilis vesicula duorum, aut trium digitorum intervallo ab infimo fundo se contrahebat, & rursus antequam in meatum desineret Cysticum, dilatabatur sic ut in duas videri posset divisa. Thoracis parietibus omnibus pulmones per se adhærebant, mediastino quoque ad eundem modum annexi; sani tamen; nam quod posterior eorum pars rubebat, eodem pariter colore dorsum, & posteriora brachiorum infecta erant. Neque in corde neque in auriculis quidquam sanguinis. In cæteris, quas, cerebro excepto, inspeximus, partibus nihil adnotatione dignum fuit.

19. Nullum ab hoc Viro in vivendi norma grave peccatum admissum fuerat, ut ab illo cujus ventriculum inflammatum, maculisque nigris obsitum vidit Cl. Koehlerus (2): nulla erat prorsus aut incongrui medicamenti, ut apud Klaunigium (3), aut, sicuti non semel in hac Sepulchreti Sectione, veneni seu fraude, seu casu ingesti suspicio. Imo quædam, ut animavertere potuisti, præcesserant quæ sanguinis acrimoniam indicarent. Tamen si quid forte miraris, magis miraberis in muliere, cujus historiam a me tibi alias (4) promissam, jam accipe.

20. PAUPERCULA rusticana fœmina, annorum, ut videbatur, circiter quinquaginta, obnoxia erat per intervalla difficultati respirationis, cum angustiæ sensu, & pulsu duro conjunctæ, magnaque arteriarum omnium agitatione, ut harum alternus motus sub oculos caderet in ipsis manibus, non modo in collo, atque temporibus. Ubi respiratio angebat, Nosocomium hoc adibat, missoque multo sanguine, qui erat duriusculus, liberabatur. Sic annos quatuor vixerat, cum domi ventriculi doloribus correpta, ibi intra horas viginti quatuor mortua est. CADAVER nobis ad Anatomen publice tradendam A. 1737. ante Januarii finem concessum est. Omnia ordine rimantibus, hæc in Ventre visa sunt digna quæ adnotarentur. Ventriculus magnus, & semiplenus; cum ipso aperto, inspectoque, mirum esset, non omnia per vomitum fuisse rejecta. Erat enim pluribus ac variis erosionibus exulceratus, recentibus, ut videbantur, sed jam affectis nigredine gangrænosa. Earum aliæ ad jugum erant creberrimæ, & perminutæ, cujusmodi in proxima quoque Duodeni intestini parte conspicieban-

(1) Animad. 4.
(2) Commerc. Litter. A. 1743. Hebd. 5. n. 2.
(3) Eph. N. C. Cent. 3. & 4. Obs. 145.
(4) Epist. 14. n. 35.

tur : majores aliæ per fundum disjectæ, magisque ubi ventriculus ab œsophagi fine expandere se incipiebat; nec œsophagus ipse carebat ejusdemmodi erosionibus; ut ab ingestis, quæ qualia fuissent, neque constabat, neque ex ea quæ in ventriculo restabat, materia judicari satis poterat, illatæ esse viderentur. Lien æquo aliquanto major, & laxior, maxima ex parte diaphragmati, ex aliqua ventriculo agglutinatus, an ob hujus magnitudinem? Uterus sinistrorsum valde inclinatus; itaque sinistrum quoque Teres ejus vinculum brevius dextero. Alteri uterinæ cervicis lateri intus suo retuso vertice adhærebat membrana pyramidis forma, parva, crassiuscula, alba, quam reliquias esse censui hydatidis, aqua olim distentæ. Vesica urinaria ab osculis usque ureterum sanguifera vascula ostendebat adeo suo rubore conspicua, ut quamvis essent perminuta, eorum inter se communicationes haud melius perspici potuissent, si injecta rubicunda cera fuissent repleta. Sic conferta utrinque in urethram pertinebant, cujus interiorem faciem conferta vel magis, eoque non ita pulchra, occupabant. In Mesaræi dissectione, quod pinguedine, eaque optimæ notæ, ut cæteræ partes, plus quam a primo credidisses, abundabat, glandulas vidi sanas quidem, sed justo majores, cum plures earum fabis essent vel grandioribus pares. Mesentericæ arteriæ Superioris initium Cœliacæ quoque commune erat. Coronaria ventriculi diametro erat longe ampliore quam soleat. Vena autem Cava, dum supra, itemque infra jecur, quemadmodum in Theatris Anatomicis fieri est solitum, incideretur, ne guttam quidem effudit sanguinis. Thoracis utrumque cavum habuit aliquantum aquæ nullo colore infectæ, pulmones autem aere turgidos, & pleuræ a tergo, & ab lateribus annexos. In corde, & Jugularibus venis, in quibus plus sanguinis fuit, quam in venis inferioribus, aliquid polyposi, Cordis parietes a sinistris evidenter crassiores quam par esset, cum a dextris viderentur æquo tenuiores. Nulla tamen ventriculorum, aut venarum, aut arteriæ Pulmonaris dilatatio, aut trunci denique arteriæ Magnæ. Erat quidem in hujus valvulis aliquid subduri, in ipsoque trunco tum prope cor, tum alibi passim initia futuræ olim in os mutationis, flavo dumtaxat quodam colore indicata, quin etiam dura jam facta paulo supra diaphragma, ubi ampliora erant, & magis extantia: sed justa erat truncus ubique diametro. Non sic in ramis omnibus hæc se habebat. Nam præter Coronariam illam de qua dictum est, cum arterias Carotides inter se compararem, evidenter major latitudo occurrebat sinistræ, quam dexteræ. Cumque illa, vix sesquipollicis ab origine spatio emenso, in duos, insolito exemplo, divideretur ramos, sub ea divisione aliquanto magis se dilatabat, quam in plerisque arteriæ soleant ad suas partitiones: idemque ad Subclaviæ utriusque divisionem primam in majores ramos animadverti.

Cranio denique circumsecto die a mulieris obitu duodetrigesimo, cerebrum non modo sine ulla noxa, sed neque fœtens, neque pejus cæteris quæ simul dissecuimus, longe recentioribus, inventum est.

21. Habes in crassitudine æquo majori sinistrorum cordis parietum causæ illius partem quæ violentius agitabat arterias, in harum autem nonnullis dilatationibus, pluribusque mutationis in os initiis effectus ejusdem agitationis: quæ omnia cum iis conferas quæ alias (1) scripsimus de Spuriis, ut Lancisius vocabat, Aneurysmatibus. Habes præterea quod ad propositum in primis attinet, acerbissimi doloris ventriculi causas in hujus erosionibus. Quarum non ita dissimiles cum brevi post tempore in ebrii quoque, Epistola XIV. (2), descripti ventriculo invenerim; ut illa mittam quæ paulo ante (3) in Veneto illo Viro a me conspecta proposui; animi pendeo, num omnes ingestis nescio quibus, an succis veneficis imputem intus genitis. Quod etsi in aliqua velim facere historiarum

(1) Epist. 24. n. 35. & seqq. (2) n. 34. (3) n. 18.

harum, minus in ultima posse videor, in qua via quoque ad ventriculum, gula, iisdem erosionibus affecta erat. Sed de observatis per anatomen, venenorum in ventriculo effectibus cum ipse malim suo loco semel agere, quam ibi, atque hic, ut in Sepulchreto factum video; propterea illuc (1) rejiciam quæ huc addere supersedeo: ut pari de causa alio differam quæ ad dolorem ventriculi spectant ex consensu cum aliis partibus, & nominatim cum renibus.

22. De iis autem ventriculi doloribus, qui neque a veneno sunt, neque a causis fiunt extra illum hærentibus, si quæ ad ea, quæ supra legisti, adjungere forte cupis; adjungas in primis, censeo, Observationem Illustris Viri Heisteri (2) qua cardialgiam vehementissimam describit a magno acervo lumbricorum illatam, qui ventriculum circa sinistrum orificium, ubi hærentes invenit, ita læserant, ut sanguinolentus esset, & quasi erosus: idque in adulta muliere; non in pueris, in quibus minus est mirum, a Boneto, & Saxonia nostro, ut in hac habes Sepulchreti Sectione (3) haud dissimilia fuisse deprehensa. Quamvis autem Sectione eadem complura proponantur exempla (4) doloris ventriculi a calculis in ipso concretis; tamen nova ex Lanzono (5), ex Contulo (6), ex aliis adjicias licet. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXX.

De Vomitu verba fiunt.

CUM Ventriculi Dolore, de quo superioribus Litteris scriptum est, sæpenumero conjungitur Vomitus, de quo hic scribendum. Animadvertere id poteris cum illas relegens, tum Sectionem VIII. Sepulchreti pervolvens, & cum VII. conferens. Invenies enim Observationes plurimas, in quibus uterque illorum proponitur, nec paucas, quæ in utraque pariter Sectione exhibentur. Nos vero nostrum tuebimur institutum, nec quas alibi aut protulimus, aut sumus prolaturi, earum ullam hic producemus. Selegimus igitur ex omnibus Valsalvæ, duas, alteram ad diuturnum, alteram ad brevem, utramque ad funestum vomitum attinentes. Quarum hæc prima est.

2. VIR annorum circiter quinquaginta quatuor, jam ante quinque, aut sex menses nonnihil emaciari toto corpore inceperat, cum ineunte mense Augusto A. 1689. molestus accessit vomitus materiæ quæ aquam, fuligine infectam, referebat. Ejusdemmodi materia interdum eodem tempore, interdum absente vomitu etiam per alvum, nec tamen semper, dejiciebatur. Interea vix ullus in ventriculi regione percipiebatur dolor. Sed cum Medicus sal absinthii dedisset, eas stomacho molestias creavit, ut nunquam postea datum sit. Tandem sæviente vomitu cum ejusdem materiæ excretione, languidis sensim factis pulsibus consecuta mors est Idibus Novembris. CADAVERIS omnes articuli flexiles erant: quod in aliis haud ita crebro occurrit. In ventriculo pylorum versus, tumor erat cancrosus exulceratus, hicque fieri visus est ex glandularum congerie, quæ pressæ, humorem promebant similem humani seminis. Ventriculus autem tres libras materiæ continebat ejusdem ferme naturæ ac quæ vomitu ejiciebatur. Inter ventriculum, & lienem erant duo glandulosa corpuscula fabæ mag-

(1) Epist. 59. n. præsertim 21.
(2) Eph. N. C. Cent. 5. Obs. 86.
(3) Obs. 14.
(4) Obs. 29. 31. & 32.
(5) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 64.
(6) De Lapidibus, Podagra & cæt. c. 9.

nitudine, colore, & ſubſtantia non multum abſimilia tumori qui in ventriculo deſcriptus eſt. Hæc in Ventre. In Thorace autem pulmo dexter nonnihil a tergo inflammatus: ex omni autem utriuſque inciſi pulmonis parte ſerum prodibat. A cordis ventriculo dextero polypoſæ concretiones in Pulmonarem arteriam pertinebant; minor ab ſiniſtro in venam ejuſdem nominis.

3. Si compares inter ſe tumores ventriculi duos, hunc, & quem pariter ex Valſalva deſcripſimus Epiſtola ſuperiore (1), quorum utrumque in brevibus ſuarum Obſervationum Indicibus cancri nomine deſignavit, & conjunctum vomitum habuiſſe, ſcripſit, quaſi aquæ fuligine infectæ: miraberis fortaſſe, cur ſævos ille, hic leves adeo afferret dolores, & cur hic cum preſſus humorem daret non fuliginoſum; hoc tamen colore tantam humoris copiam tingeret. Verum nigerrima rejici ab iis quoque in quibus nullus hujus generis tumor eſt, tum ex aliis Obſervationibus, tum ex aliqua earum intelliges quæ infra proferentur; ut minime neceſſe ſit, illiuſmodi colores a cancris deducere, in ventriculo exulceratis. Diſcrimen autem illud dolorum niſi ab humoribus repetas in primo ægro magis, quippe ſeniore, & bilioſo temperamento, quam in hoc, irritantibus, qui tamen, addito ſale abſinthii, laceſſentes adeo facti ſunt; conjicies, leves dolores non ſecus atque in illo, primum quidem fuiſſe, verum poſtea quam per ſal abſinthii ſic irritatus tumor eſt, ut demum exulceraretur, multo acerbiores & factos eſſe, & ad finem uſque perſtitiſſe.

4. VIR nobiliſſimus annos natus duos & quadraginta, cum ex Germania in Italiam veniſſet, paucis poſt menſibus Bononiæ in febrem incidit tertianam duplicem mitioribus, in primis quidem acceſſionibus, ſtipatam ſymptomatibus; ſed in quarta vehementiſſime affligentem. Nam frigus quod vigeſima hora invaſerat, vix tertia noctis hora remittebat: moleſtiſſima erat ſitis, lingua aſpera, difficilis reſpiratio, laſſitudo, pulſus parvus, ac debilis, dolor, & plenitudinis ſenſus in ventriculo, anxietas denique, & inquietudo tanta, vix ut pauliſper in eadem lecti parte conſiſteret. Hæc omnia non niſi poſtquam, magis ſæviente calore, ſtillatarum aquarum potio tandem conceſſa eſt, mitiora ſunt facta; ſed paulo dumtaxat, & breve ad tempus. Nam paulopoſt omnia, magis exacerbata, totam illam noctem vexarunt. Diluculo vomitum inſtare, ſenſit: nec tamen vel digitis ſæpius ſibi in fauces immiſſis vomitionem primum ciere poterat; mox tamen materiam ejecit ad libras quatuor, colore aquæ ſimilem in qua *coccolata* ſoluta ſit. Innatabant quædam quaſi membranarum portiones ejuſdem prorſus coloris: odor autem erat qualem ſæpe ſolent febricitantium corpora exhalare. Ab hoc vomitu etſi ventriculi affectio paululum remiſſa videbatur; reliqua tamen non modo perſtabant, ſed vel acrius torquebant incommoda. Mane ſecta vena ſanguinem Medicus detraxit; is in primo vaſculo concrementum æquo mollius, tenuem in ſummo cruſtam, lacteum ſerum oſtendit, ſed in altero minus ea omnia ab naturæ norma recedentia. Hoc, aliiſque præſidiis in uſum tractis, iterum paucas poſt horas tantundem ferme ejectum per vomitum eſt deſcriptæ materiæ: quod paulo poſt iterum, iterumque accidit; ut quæ eo die ſic reddita ſunt, ſexdecim circiter libras æquaverint univerſa. Inſecuta nocte eadem ſæviebant ſymptomata, accedente inſuper ſiniſtri brachii tremore; qui, præcedente delirio, ſæpius recurrens, præſertim dum aeri brachium exponebatur: mane in paroxyſmum quaſi epilepticum degeneravit, quo non brachium modo, ſed & os, oculi, femur quoque ſiniſtrum immaniſſime convellebantur. Hæc longo horarum ſpatio perdurarunt: tandem paralyſis illud corripuit brachium. Redire nihilominus pergebant epileptici inſultus tam crebro, ut intra horam plus viginti numerarentur. Interea crebriores

(1) n. 6.

quoque erant vomitiones, & materiæ quidem porracei coloris, in qua fragmenta quasi membranularum innatabant. Singultus insuper, qui post memoratam paralysim circa meridiem inceperat, jam vehementius torquebat. Et licet omnia nonnihil a prandio sedata viderentur; tamen cum advesperasceret, graviora fiebant; ut pulsu, & viribus magis magisque tota nocte fatiscentibus cum æger nunc modicis vomitionibus, nunc delirio, & singultu, sæpius autem diris, quamvis brevioribus, spasmodicis insultibus vexaretur, mane duodecima hora deficeret. ABDOMEN erat tumidum, ut intestina quoque. Hæc, & ventriculus qua facie anteriora spectabant, eodem illo erant colore infecta quo materiam diximus fuisse quæ vomitu ejiciebatur. Ventriculus intus inflammatus, minimis quibusque vasculis multum sanguine turgentibus. Bilis vesicula etsi inanis erat, turgida tamen, aere videlicet, conspiciebatur. In Thorace pulmo dexter arcte adhærebat ad pleuram: ipseque, & sinister nigro erant colore tincti, & ichorosa materia plena. In dextero cordis ventriculo tenuis polyposa concretio fuit.

5. Exitium quod indicaverat quarta, huic Viro dies attulit septima. Quod si priusquam tanta vis morbi ventriculo incubuisset, ex indiciis quibusdam priorum dierum quid immineret suspicatus Medicus, quicunque is fuit, maturo atque apto corticis Peruviani usu occurrere potuisset; fortasse ægrotantem servasset. Verum contigere hæc, quantum ex superiore etiam Observatione conjicio, eo tempore quo necdum febrifugo cortice uti audebant ratione illa qua nunc consuevimus, & qua primus Bononiæ annis post paucis feliciter usus est ingeniosissimus Medicus Dominicus Gulielminus in generosissimo Viro ex Malvezia, quem proxima alioquin exacerbatio perniciosæ febris, ut aliis acciderat, interemisset. Cæterum unde porracea tinctura esset qua rejectus humor inficiebatur, inanis vesicula fellea ostendit. Sed alii in ventriculo, & intestinis succi cum bile convenerunt etiam antea, cum longe alio colore tincta rejiciebantur. Utro autem horum colorum ea viscera tincta essent, cum satis Valsalva suis in schedis non aperuerit; nec mihi diserte in historia licuit indicare.

6. Jam vero accipe historias alias, in duo pariter genera divisas, vomitionum aut ad diuturnas, aut ad breves attinentium. Ex illis autem prima esto quæ exemplum profert vomitus quo diuturniores non multi reperientur: eademque est quam tibi, cum de Palpitatione Cordis scriberem (1) a me peculiariter promissam memini.

7. NOBILIS Matrona Patavina, quæ ab ortu usque sæpe adeo lac rejiciebat, ut nutrix victuram desperaret, adulta nihilominus, nupta, & jam plurium liberorum parens, cum quartum annum ageret & trigesimum, cœpit in puerperio sæpius vomitu laborare, a quo duobus post mensibus se liberam fore in posterum, credidit, cum globum rejecisset quendam, diametro duos pollices superantem, materiæ tunc mollioris, sed quæ mox aeri exposita, durissima post triduum inventa est. Verum spei non respondit eventus. Vomitio perstitit, & quamvis a pluribus Medicis diu, multumque modo leniter, alias vehementius oppugnata; ad mortem usque, id est viginti quatuor ipsos annos perduravit. Redibat quotidie duabus a prandio horis. A cœna non redibat, nisi postridie mane. Et licet alimenti genera mutarentur; semper recurrebat ad eundem modum, materiamque semper ejiciebat subalbam crassam, ductilem. Quam si mulier conaretur retinere; magnas in ventriculi regione patiebatur molestias donec redderet; reddebat autem non sine conatibus: sed a vomitu omnia sedabantur. Alvus nihil, nisi solicitata, egerebat: quod jam diu uno, sine ægræ noxa, obtineri poterat remedio, pilulis, ut Venetiis vocant, S. Fuscæ, quarum perpaucæ, noctu retentæ, mane leniter, ut solent, alvum solvebant, sed nihil fere præter aquosa dejicientem. *Coccolata* quoque retinebatur, & ventriculum juva-

(1) Epist. 23. n. 21. in fin.

bat. Hujus regionem si manu explorares; nihil ibi, ut neque in reliquo ventre, percipiebas quod esset præter naturam. Ad ea quæ narravimus, accesserat biennio ante obitum pulsus intermissio. Matrona tamen solita vitæ munia domi forisque obire non destitit, donec minus bene se habere, sentiens, & debilior facta, novissimum vitæ mensem in lecto exigere coacta est. Ibi cum omnia, & in his *coccolata* quoque, nauseosa jam essent, febris animadversa est quæ horis pomeridianis quotidie, vix aliqua tamen pulsus facta mutatione, increscebat, noctuque calorem augebat. Pulsus erat potius magnus, sed, ut solebat, intermittens. Cum propter alvi duritiam Medicum exorasset, ne obstaret sibi consuetis pilulis uti cupienti; immanis oborta est cordis palpitatio: quæ etsi paucis unciis sanguinis e brachio detractis, ferme statim sedata est; mox tamen iterum ingravescens totidem e pede coegit detrahere, unde rursus imminuta est, non sic tamen, ut postea in sinistrum latus cubare sineret. Nulla misso sanguini crusta insidebat. Dies post aliquot, duritia alvi rursus urgente, lene clysma palpitationem incitavit. Cum adversus hanc externa remedia nihil prodessent, interna autem ab ægra quæ alimenta vix aliqua, & invita sumeret, pauca omnino admitterentur, in quibus stillata cerasorum, aut melissæ aqua, & compositionum castoreum habentium nonnihil, quibus semel opii granum adjunctum est, nec quidquam esset quod aut vomitum averteret, aut palpitationem sedaret; postremis quinque diebus pulsu infirmissimo, perexili, & formicante facto, palpitatione autem persistente, alvus sponte soluta est vel nimium; ut sæpe, & multa etiam dura, ejiceret. Itaque perstantibus cæteris, & paulatim extremis corporis frigescentibus, vivendi finem fecit Matrona optima, & ob id etiam vita multo longiori digna, quod mandavit moriens; id quod perpaucæ mulieres facerent; ut diuturni sui vomitus causa per anatomen quæreretur, si forte illa inventa, auxilium ferri posset filiis, in quibus erat quæ jam vomitionibus tentari inciperet, adversus hæreditarium morbum; eodem enim quo ipsa vomendi incommodo, mater quoque, jam ante plures annos extincta, laboraverat. Itaque cum a me petiisset Nobilissimæ Familiæ nomine Collega meus Ornatissimus Vallisnerius filius, ut dissectioni præesse vellem, cumque a Medico Spectatissimo qui annos postremos duodecim, miti, ut decebat, curationis genere Matronæ affuerat, Petro de Marchettis, Petri Equitis nepote, ea omnia quæ hactenus scripta sunt, accepissem; coram ipso, aliisque Medicis, in quibus Cl. Vir fuit, auditor olim meus, Dominicus Militia dissectionem accurate instituendam curavi sub noctem ejus diei, quo die mane ægra decesserat, VI. Idus Aprilis A. 1744. CADAVER macilentum erat, nec tamen plurimum, & sine artuum œdemate.

Venter aquam habuit subflavam non paucam: omentum pauca pinguedine instructum, magnam intestinorum partem obtegens, annexumque ad peritonæum latere sinistro: ventriculum contractum, & ubi accedere incipiebat ad pylori antrum, ibi contractum magis, ut in duos quadantenus esset divisus, parietibus & colore, si exterius aspiceres, secundum naturam; sed facie interiore quasi ab inflammatione rubentem. Inerat pars aquæ, an jusculi novissime sumpti, cum quibusdam crassioribus portionibus viscidæ illius materiæ quæ vomitu ejici consueverat. In pyloro ipso, & Duodeno intestino nihil morbidi præter internæ faciei colorem, ejus similem qui in ventriculo dictus est. Pancreas justa alioquin magnitudine, quantum quantum erat, adeo candidum fuit, lobulis autem, cum dissecari jussissem, distinctis adeo, & exsuccis, ut si aliquanto duriores fuissent; erant enim duriusculi; non modo ad scirrhi naturam accedere, sed in scirrhum jam prorsus conversum pancreas esse, pronunciassem. Lien, & jecur interius sana, etsi ille exteriore tota facie, hoc inferiore a dextris pallebant. Sed fellis vesicula parietibus cunctis tam crassis erat, ut nunquam sic vidisse meminerim: itaque etsi bile erat plena, quippe in ea quæ tot dies tam pauca sumpsisset eaque

que bilis nigra erat adeo, ut interiorem vesiculæ faciem atro colore infecisset; facies tamen ejusdem exterior albicabat. Ob illam quam modo attigi, causam, ut ventriculus fuerat, sic intestina omnia, & Tenuia præsertim, valde erant contracta, ut ea etiam quæ nuperrime præcesserat, nimia alvi evacuatio requirebat. Una ex omnibus intestinis Appendicula Vermiformis paulo erat turgidior: eademque exterius rubebat. In mesenterio, & reliquis Ventris Partibus nihil non secundum naturam animadvertimus.

In Thorace autem utrinque erat aqua, nec pauca, nec parum sanguinolenta. Utrinque pariter pulmones, alioquin sani, per crebra, crassa, longiuscula membranea filamenta ad latera alligabantur. Pericardium arctissime adhærebat omni cordis superficiei, & auriculæ dexteræ, & magnorum vasorum ad cor pertinentium. Cor tamen justa fuit tum parietum crassitudine, tum capacitate ventriculorum. Quorum uterque plenus erat pariter sanguinis, qualis ex incisa quoque vena Cava multus extitit, atri, & magna ex parte in grumos coacti, sine ulla vel minima polyposa concretione. Valvulæ quæ cordis orificiis venosis præficiuntur, etsi albicare visæ sunt; non duriores tamen fuerunt. Ex reliquis autem eæ quæ ad initium appositæ sunt Arteriæ Aortæ, summos limbos & crassiores, & cartilaginea duritia habuerunt. Arteria ipsa bene intus, extraque constituta: neque ulla omnino præter ea quæ dicta sunt, in Thorace vitia apparuerunt. Caput cur attingeremus, causæ nihil fuit.

8. Quæ vitia in pericardio, & corde reperta sunt, quatenus ad palpitationem, & intermittentem pulsum ettineant, aliis a me locis (1) est indicatum. Quæ vero in fellis vesicula, & pancreate, illa ad vomitum spectare, existimo. Crederem fortasse illam etiam ventriculi contractionem, per quam in duos quadantenus videbatur divisus; nisi eandem tibi structuram in duabus aliis mulieribus (2) descripsissem, quarum neutra vomitioni obnoxia fuerat, ut neque Fœmina Princeps, neque aliæ præterea (3) in quibus ita se ventriculum habuisse, memini. Mihi enim forte accidit, ut conformationem istam cum vidi, in mulieribus sicuti & Valsalva (4), viderem: unde suspicari cœpissem, an hæc quoque annumeranda esset detrimentis cæteris quæ sibi illæ creant per constrictos ad summum ventris thoraces duros, & quæ duriora his addunt ad umbilicum ferme producta; nisi animadvertissem, in cujusquemodi sortis fœminis illam fuisse, nec in fœminis solum, sed & in viris ab Riolano (5), & a Celeberrimis Auctoribus Heistero (6), & Fantono (7) esse deprehensam. Horum autem nemo, ut neque Cl. Viri Peschius (8), & Amyandus (9) qui in fœminis viderunt, ullam cum possent, & aliqui, si ita accidisset, etiam deberent, ullam inquam, de vomitu in iis viris, fœminisve mentionem injiciunt. Quod si in VIII. hac Sepulchreti Sectione Observationem (10) invenies Blasii, qui ventriculum duplicem offendit in viro, creberrimis vomitionibus diu vexato, has illum videbis non ab ea duplicitate, sed a magna angustia repetere ejus foraminis per quod alter ventriculus cum altero communicabat: cujusmodi angustia in iis quas ego observavi, nunquam fuit. Quid? quod si Observationem illam apud Blasium (11) legas; conjunctam cum altera animadvertes ejusdem generis, in qua etsi angustia inter ventriculum utrumque non modo magna, sed *maxima*, & *summa* fuit, homo tamen, nisi quod valde famelicus, erat *bene sanus*, & quod consequitur,

(1) Epist. 23. n. 21. & 23. & alibi.
(2) Epist. 16. n. 38. & Epist. 26. n. 31.
(3) Epist. 37. n. 28.
(4) Epist. 36. n. 2.
(5) Anthropogr. l. 2. c. 20.
(6) Diss. Syst. Obs. Med. Miscell. Obs. 6.
(7) De Observ. Med. & Anat. Epist. 3.
(8) Syllog. Anat. Obs. §. 84.
(9) Vid. Commerc. Litter. A. 1734. Hebd. 25. in fin.
(10) n. 26.
(11) P. 4. Obs. Med. 9.

vomitionibus haud obnoxius. Quod si nihilominus in proposita Matrona istam ventriculi structuram ipsam quoque aliquid ad vomendum fecisse, malueris, quippe a primordiis facile junctam cum prava illa vesiculæ, & pancreatis dispositione, quæ, crescente ætate manifestior facta vomitum induxerit insanabilem; non pertinaciter repugnabo. Certe autem crassitudo tanta in vesicula tunicis minus obsequentem hanc reddebat ventriculi, primorumve intestinorum pressioni, ut fortasse non satis ex ea bilis, quæ erat insuper adeo vitiosa, exprimeretur. Pancreas vero exsuccum, & ad scirrhi naturam vergens, quanto minus succi, minusque ad suos usus apti secerneret, facile potes existimare, simulque colligere, quam imperfecta ob utriusque illius humoris defectum, ac vitium in Duodeno intestino fieret chyli elaboratio, quantumque ibi restitaret crassi, viscidique, & ejus intestini tunicas in diurnis præsertim corporis agitationibus sic irritantis, ut in motum denique inversum cieret. Quo si tibi liceat addere structuram illam ventriculi minus fortasse idoneam ad alimenta, si non conficienda, at satis expedite in id intestinum compellenda; tanto erit proclivius causas intelligere vomitus istius tam diuturni.

9. Verum ut de una earum dumtaxat, id est de pancreatis vitio, brevitatis gratia, verba faciamus, videsis hic in Sepulcreto non modo Observationem LIII. & quæ sequuntur, sed alias etiam cum supra, tum præsertim infra sub num. LVII. (1) & LVIII. (2) aliisque indicatas; & cum pancreatis vitiis conjunctum vomitum reperies. Equidem ex iis non sum qui nescio quos non morbos, & vomitus vel sanguinis *a solo pancreate* deducendos arbitrabantur (3): imo hoc viscus, nec raro, sine vomitu male affectum fateor a me, ab aliisque deprehensum. Ejusdem tamen morbos a vomitionibus non sejunctos & me conspexisse, & ab aliis sæpe conspectos audivisse, negare non possum. Sed meis quidem Observationibus erit alibi opportunior locus. Hic vero nonnullas aliorum commemorabo. Et primum accepi a Malpighii Assecla, Præceptore meo, docto, cum viveret, Bononiæ Medico, Jacobo Sandrio, plures sibi adnotatas esse dissectiones eorum qui vomitionibus obnoxii fuerant, humoris præsertim colore *tabaccum* referentis; in iis autem omnibus male pancreas habuisse. Heraclitus autem Manfredius, is quem tibi alias merito laudavi, cum ex Patria in quam ad menses aliquot secesseram, Bononiam rediissem anno, opinor, 1704. hanc suam mihi narravit Observationem quam hic tecum magis quia ad susceptum de pancreate sermonem, quam ad ordinem promissum attinet, communicabo.

10. Vir robustus, nulla manifesta causa præcedente, conatu vomendi assiduo angebatur, sed præter remedia, & alimenta, quorum retinere nullum poterat, pauca, & raro, & hæc aquea, ac fere amara evomebat. Ad hæc, torquebatur magna siti, crebris quibusdam animi defectionibus, & dolore præsertim non secus ac si a canibus discerperetur, ad communes fines thoracis, & ventris: quem si tangeres; duri, aut renitentis percipere nihil posses. Cum his, humilique pulsu, intra undecimum circiter diem est mortuus. Ventre aperto, jecur maximum conspectum est, sed sanum. Sana quoque intestina, & ventriculus. Et mensenterium quidem non sine aliqua obstructione. Sed pancreas æquo majus, totumque & tuberculis subrotundis, neque exiguis, inæquale, & duritie ad cartilagineam accedente.

In Thorace multum, in pericardio autem plurimum aquæ, ejus similis in qua caro recens lota est. Cor valde parvum: in ejusque auricula dextera quidpiam albicantis polyposæ concretionis.

11. Cur tumores pancreatis, nisi forte & ipsi maximi sint, & ægri valde macilenti, difficillime tactu percipi queant retrusa visceris sedes facit, & quidquid

(1) §. 5. & 7. (2) §. 2. & 4. (3) Vid. Ibid. Obs. 74. in fin.

manui se interponit, præsertim vero turgens flatibus ventriculus, aut jecur, ut in hoc viro, ampla, & dilatata magnitudine. Qua in difficultate quibus aliis signis uti liceat, cum indicaret Riverius (1), in iis petenda a proximi ventriculi dolore, aliisque symptomatibus non omisit. Cæterum pancreas multifariam potest vomitum concitare, ut cum ventriculum contiguum, qui sensu præsertim sit exquisitiore, duritie, aut asperitate irritat sua, aut adaucta etiam magnitudine obstat, ne satis possit dilatari. Assumptorum enim omnium vomitus impeditam ventriculi dilatationem consequitur, sive ipse dilatari, se, non patiatur, quippe crassis scirrhosisque factis ejus tunicis, ut in Cel. Virorum Observationibus Laubii (2), & Halleri (3): sive; nam perinde se res habet, opposita sint obstacula ejus dilatationi, velut ingentia steatomata, quæ juxta ventriculum conspexit Cl. Verdriesius (4), aut maximum illud corpus, quod ibi pariter in duabus fœminis inventum, descriptum leges apud Præstantissimum Heisterum (5). Obstacula autem esse posse etiam ipsa ventriculo contigua viscera, si præter nodum tumida, & dura fiant, annis superioribus comprobavit immaturus interitus doctissimi, amicissimique Archiatri, cujus insanabilem vomitum fuisse, accepimus, ab jecinore, & pancreate, quæ sua & mole, & duritie interceptum ventriculum comprimebant. Sed pancreas; ut de eo potissimum loqui pergamus, præsertim cum facile adeo sit quæ de eo dicuntur, ad jecur quoque transferre; tunc etiam provocare vomitum potest, cum eum secernit succum qui aut acrimonia molestus sit Duodeno intestino, aut inertia, aliove quopiam vitio faciat, ut in eo intestino male absoluta alimentorum confectio relinquat ibi quæ sint incommoda, aut denique paucitate impar sit cæteris usibus, & in his illi quo fellis simul influentis, præsertim acrioris, vim temperat, ne acrius afficiat eas tunicas, motumque invertat: qua de re consulere etiam poteris Frid. Hoffmannum (6), censentem, istam ipsam fuisse causam, cur uno eodemque osculo & bilis, & pancreaticus succus intestinum illud adire soleant, & cur Brunneri canes, dempto pancreate, vomitibus biliosis finem vivendi fecerint. Itaque ubi humanum pancreas eo redactum sit, ut nihil prorsus humoris separet; quanto facilius sequi illa possint quæ diximus, præclare vides. Sed & aliter induci a pancreate vomitio potest, ut si memoratum intestinum, ad quod latiori extremo se pancreas affigit, sua asperitate & duritie, aut aucta magnitudine ad eundem modum irritet, aut premat ad quem de ventriculo indicatum est. Secundum hæc, aut alia ejuscemodi, licebit tibi plerasque omnes, huc attinentes, historias explicare, multoque illas magis, quæ simul pancreatis, simul Duodeni intestini vitium conjunctum habeant, velut hanc quam continuo subjiciam ab exercitatissimo Prosectore Mediavia nostro sub initium Octobris habitam A. 1733. & mecum ab eo usque tempore communicatam.

12. MONACHUM, genere, & moribus nobilem ex sacra Capuccinorum, ut vocant, Familia, multiplex morbus, hydrops præsertim, vomitusque confecerant annum agentem trigesimum tertium. CADAVERIS universæ cuti aquæ aliquid sub[illegible]t; itaque & pedes œdemate tumebant aliquantum. Venter autem nec valde tumebat, nec plus aquæ intus habuit, quam libras circiter duas. Jecur, & lien æquo majora: illud præterea subalbum, lobulis conspicuis, durum. In ventriculo nihil adnotatione dignum fuit, si plexum excipias digitos latum ad duos, longum ad quatuor, ex glandulis confertissimis, lente quidem minoribus, sed manifesto osculo præditis: is plexus erat in ventriculi fundo prope antrum pylori. Digiti autem intervallo infra pylorum Duodenum intestinum nigricabat, & pau-

(1) Prax. Med. l. 13. c. 4.
(2) Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 41.
(3) Opusc. Pathol. Obs. 21.
(4) Eph. cit. Cent. 6. Obs. 16.
(5) Epist. de Pilis, Ossib. p. n.
(6) Diss. de Pancreat. Morb. §. 4.

lo inferius ſcirrhoſum erat. Pancreas quoque durius fuit. In Thoracis utroque cavo aqua non pauca. Pulmones contracti. Cor non ſine concretionibus polyposis: & ejus valvularum aliqua non ſine oſſea portione. Oſſis autem olim futuri initia in facie interiore apparebant arteriæ Magnæ ab ramis ſuperioribus uſque ad Emulgentes. Ea arteria, in procero alioquin corpore, vix digitum craſſitudine ſuperabat: erantque cætera ſanguifera vaſa ipſa quoque proportione anguſtiora.

13. Ut hæc vaſorum, in ejuſmodi præſertim corpore, magna anguſtia initium fortaſſe fuerat morborum omnium, in pancreatis, magiſque Duodeni inteſtini duritiem vomitionum fuiſſe cauſam, non dubito. Sive enim id inteſtinum a compreſſione ſtringatur, ut olim animadvertit Riolanus, quem hic in Sepulchreto laudatum videbis (1), ſive ob ſcirrhoſas tunicas ſe minime poſſit conſtringere, oppoſitas haſce cauſas idem effectus ſequitur, ut illapſura ex ventriculo cum minus facile aut excipiantur, aut ulterius promoveantur, nempe in ventriculo reſtent pleraque, ibique corrupta, aut mora ipſa gravia, & moleſta impellant ad vomitum: cujus rei luculentum exemplum etiam protulit Cl. Molinellius (2). Idem contingat, neceſſe eſt, cum pylorus vitiis afficitur ejuſdemmodi. Plurima autem hic in Sepulchreto habes exempla, ut Obſervatione XI. & XVII. & pleriſque aliis inſequentibus ferme uſque ad XXVI. & rurſus in LVI. §. 13. in Additamentis autem Obſervatione I. & VIII. quin etiam alibi, ut libro I. Sectione IX. Obſervatione non ſolum XXXIV. ſed inſuper, ſi *ſubverſiones* illas attendas XXXIII. Inter illas autem quas Sectione VII. hac leges, cum ad Obſervationem perveneris XXI. non ita diſſimilem alterius quæ a Joanne Bohnio (3) eſt, in illaque vomitionem ciborum omnium, & mortem denique intra decimum diem conſecutas invenies pylori occluſionem a nummo devorato exiguo argenteo; veniet procul dubio in mentem nummi illius argentei tantò majoris quem ſolers Chirurgus *du Luc* (4) inde, atque adeo extra corpus cum aliis auxiliis, tum hydrargyri præſertim & pondere urgentis, & *amalgamatione*, ut Chymici loquuntur, imminuentis feliciter deturbavit, cum jam lævi ad pylorum dolores incepiſſent cum vomendi voluntate. Sed ne longius ab iis pylori impedimentis quæ non caſus, ſed morbus facit, abeamus; præter Obſervationes illas quas in Sepulchreto indicavimus, aliæ ſunt, nec paucæ, quas adjicias, ut quæ in Voluminibus extant Cæſareæ Academiæ (5), in Actis Eruditorum Lipſienſibus (6), in Commercio Litterario (7), & ſiquæ præterea aliæ ſunt inter multas ab Eruditiſſimo Trillero commemoratas (8). Ex quibus omnibus Obſervationibus reperies aliquot ſimul ea confirmantes quæ paulo ante attigimus cum de Pancreate, & Duodeno inteſtino diceremus, & nonnullas etiam ad Epiſtolas nuper ad te miſſas attinentes. Hujus generis ſunt duæ quoque Cl. Fantoni (9) hic neutiquam prætermittendæ. Nec denique nobis deſunt, quamvis non ita mirabiles, ut ejus ſecunda eſt, quædam aliæ: quarum unam cum Epiſtola ſuperiore ſcripſerimus (10), non hic iterabimus: alteram autem, quam in Epiſcopo Brixienſium habuimus, ad eas differimus quæ ſpectant ad Ventris Tumores (11): tertiam, nobiſcum ab lauda-

(1) Schol. ad Obſ. 23.

(2) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 2. P. 1. inter Medica Obſ. 1.

(3) Eph. N. C. Cent. 3. & 4. Obſ. 121. in Schol.

(4) Hiſt. de l'Acad. Roy. des Sc. A. 1740. Obſ. Anat. 4.

(5) Cent. 7. Obſ. 87. & Cent. 8. Obſ. 20. & Cent. 10. Obſ. 10. & Act. Tom. 4. Obſ. 107. & 135. & T. 6. Obſ. 151.

(6) A. 1711. M. Sept. ex Dionis Diſſert.

(7) A. 1743. Hebd. 16. n. 2. cum Hebd. 17. n. 2.

(8) Diſſert. de Fame Lethali &c. §. 29.

(9) De Obſ. Med. & Anat. Epiſt. 2. & 3.

(10) n. 6.

(11) Epiſt. 39. n. 21. & ſeqq.

to alibi Mariano communicatam, in qua calculi, & callus arcte adeo pylorum obturabant, ut ne a mercurio quidem pervadi potuerit, cum absolutam acceperimus, ad te mittemus. Una est quæ non incommode proferri hic possit, Bononiæ habita A. 1703. sub initium Decembris, consulto autem ad hunc locum servata, cum alio etiam ex parte aliqua convenisset, ut ex pulsuum obscuritate intelliges conjuncta cum summa fibrarum cordis laxitate.

14. SACERDOTI ex Inclyto Ordine S. Augustini, cujus nomen inter Sacros Oratores, non erat obscurum, aliquot annos nato supra quadraginta, post studia, itinera, labores alios cœperat non ita multis ante mensibus tensio quædam percipi ad dexterum hypochondrium. Accessit deinde frequens vomitus quarta a sumpto cibo hora. Alia deinceps addita sunt. Novissimis denique morbi hebdomadis ita res se habebant. In ventre magna durities, in dextero autem hypochondrio maxima; sed nullus, si premeres, dolor qui contra per se oriebatur, & acerbus quidem, in altero hypochondrio hora confectionis ciborum. Rejiciebatur humor aliquando colore infectus quasi *tabacci*, alias multo magis fusco, atque atro, alias vario, & maxima ex parte ab his diverso: nec deerant qui dicerent, se non mucosa tantum, ut alii, sed & quædam quasi ramenta membranularum in eo humore animadvertisse. Hi ob hanc etiam causam ab resina terebinthina non esse temere discedendum, ajebant, quæ una ab stomacho retinebatur, cum remedia cætera rejicerentur. Pilulas autem improbabant, aloem, gummi ammoniacum, & tartarum, ut vocant, vitriolatum habentes, quas alter Medicus, proponebat, æger autem in dejectionibus, ut plerique solent, magnam spem ponens, præoptabat. His igitur sumptis, immanes secutæ sunt vomitiones, atque inde ex malis res fieri multo deteriores cœperunt. Nam pulsus obscurus antea, obscurissimus factus, febris lipyriæ similis: urinæ velut ictericorum. Itaque intra paucos dies, pedibus œdemate nonnihil tumentibus, pulsu jam nullo, sine gravi spirandi difficultate, ullave mentis perturbatione, æger vivendi finem fecit. ABDOMINE diducto, jecur longe maximum inventum est, steatomatibus plenum, & substantia his interjecta, thymi excocti instar, alba, & lobulosa, sed dura. In fellis vesicula cum livida bile novem calculi, alii alia forma, qui omnes primum ad viridem colorem vergentes, postquam siccati sunt, flavescebant. Lien perpusillus, ut nummi argentei quem scutum vocant, magnitudinem non superaret. Pancreas extenuatum adeo, ut deesse a primo videretur. Ventriculus intus fuit nigris maculis distinctus: flaccidus alibi, sed in pyloro callosus, ut cedere opportune, & satis dilatari non posset. Thoracis quoque viscera flaccida, & laxa; ut cordis caro, si distraheres, facillime sequeretur. Præter hæc, nihil animadversum est morbidi; ut ne humoris quidem esset in thorace, aut ventre effusi quidquam.

15. Sive lien a primordiis usque, ut credibilius fortasse est, huic Sacerdoti exiguus obtigit, sive per Hepaticam arteriam aversus a Splenica in amplificatum jecur sanguinis cursus lieni simul, & pancreati extenuationem attulit, sive hanc demum magis magisque præter omnem modum adaucta hepatis moles, durities, pondus induxerunt; vides utique, nec satis auxilii ad bilis secretionem ab ejusmodi liene hepar, neque satis succi ad bilem contemperandam a tali pancreate Duodenum intestinum habere potuisse. Mutata igitur cum ob eam causam, tum magis ob jecinoris vitia, bilis natura, quod vel hujus color, & concreti in vesicula calculi ostenderunt, & quod consequitur, mutato chylo, & sanguine, & secretis ab hoc tum alibi, tum in ventriculo, intestinis, pancreate humoribus, minime difficile est eorum perspicere originem, quæ homini acciderunt, præsertim vero tantæ illius quæ in rejectis apparuit colorum varietatis. Ex humoribus enim ab naturæ modo recedentibus non mirum est, si colores præter naturam existant, ut neque ex varia, quippe in ejusmodi morbis, & cona-

tibus, eorum tum omnium, tum ſingulorum ſecretione, miſtura, mora, ſi modo hi, modo illi magis colores exoriantur. Mirum eſt potius, ſiquando in iis qui nullum pravarum iſtiuſmodi ſecretionum indicium dedere, vomitus repente fiat ſucci alicujus, eo infecti colore quem minime expectares. Cujus generis Obſervatio eſt quam A. 1718. ad me ſcripſit idem quem ſupra (1) nominavi, Doctiſſimus Vir Manfredius. Ea vero ad breves attinet vomitus, ut continuo perſpicies.

16. FABER ferrarius mane domo egreditur cum perlevi ſtomachi dolore. Quo poſtea graviſſimo facto, homo ex ore ejicere humorem incipiens atramenti ſimillimum, ante veſperam moritur. VENTRICULUS æque atrum, inodorum, grumoſumque humorem continebat ad libras duas. Inteſtini duodeni interior facies pene tota, ventriculi autem tota eodem colore infecta erat. Extima quoque hujus tunica in ea facie qua reſpicit diaphragma, nigerrimam habebat maculam, digitos quatuor amplam quoquoverſus: mirumque erat, intermedias tunicas non alio uſquam colore quam *tabacci*, tinctas eſſe vel qua illi ſuberant maculæ, ut ibi non nigræ ipſæ, nigerrimo tamen utrinque colore interciperentur.

17. Macula hæc gangrenoſa fortaſſe fuit. Nigredinem autem internam ventriculi, & Duodeni inteſtini ne gangrænoſam tantummodo credam, humor facit, qui ſic tingere per ſe poterat, in ventriculo repertus, & ex parte ejectus, atramenti ſimillimus. Quem ſi bilem atram fuiſſe, putes; miraberis paulo minus hominis mortem, cum Hippocratici aphoriſmi (2) memineris, hanc illi prænunciantis, *cui protinus in recenti morbo, bilis atra vel infra, vel ſupra ſe oſtendit*, ut Celſi (3) verſione utamur. Sed undenam tanta iſta nigredo? An ab effuſa in illud inteſtinum bile quæ per ſe eſſet nigerrima? Videre enim potes in Cl. Virorum Budei (4), & Schoberi (5) Obſervationibus fellis veſiculam magnam, eadem illa materia nigricante turgidam quam ægri vomitu ejiciebant. An bilis cum antea eſſet ſubnigra, ab admiſtis in eo inteſtino certis quibuſdam aliis humoribus, tanto nigrior facta eſt? An atri aliquid etiam a ſanguine acceſſit, ex eroſis in graviſſimo illo dolore vaſculis effluente? Cave enim credas, eum omnem humorem ſanguinem fuiſſe. Nam neque cadere iſtiuſmodi hallucinatio poteſt in ſolertem adeo, ac peritum Obſervatorem: neque ea demum fuiſſet effuſi ſanguinis copia, quæ tam cito poſſet ejuſmodi virum interimere. Sane etiam Hoffmannus (6) juvenem deſcribens a nigris vomitibus, & dejectionibus mortuum, etſi in ventriculo diſrupta apparuerunt ſanguifera vaſa, non tamen a ſanguinis effuſione, quippe quæ vel major tam cito non occidat, ſed a ſanguinis putredine, cerebrum inficiente, mortem deduxit: ſecuta autem hæc erat non, ut in noſtro, intra paucas, ſed intra viginti quatuor horas, neque inodora, ſed intolerabili fœtore tum ejecta, tum in ventriculo reperta materia fuerat. Nec Matrona Budæi, nec Mercator Schoberi, quamvis multo citius hic, quam illa, interiit, celeri adeo ac is de quo loquor, Faber, letho abrepti ſunt, & tamen corrupta, & fœtida ejecerant, eaque copia ut ſanguinis parum in vaſis reſtaret. Sed qualis, dum viverent, hic fuiſſet, tum prægreſſa, tum internæ in mortuis gangrænæ, aliaque oſtenderunt. De ejuſmodi autem ſanguine, humorem nigrum quem Veteres atram bilem vocabant, aut præ cæteris augente, aut in ipſum degenerante legere poteris quæ Doctiſſimi Archiatri duo ſcripſere, nempe laudatus Schoberus (7), & multo fuſius, ac luculentius Il-

(1) n. 9.
(2) 22. S. 4.
(3) De Medic. l. 2. c. 6.
(4) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obſ. 105.
(5) Earund. Cent. 3. & 4. in Append. n. 12. c. 1.
(6) Medic. Rat. T. 4. P. 2. S. 1. c. 3. Obſ. 2.
(7) Append. cit. c. 2. §. 5. & 6.

lustris Swietenius (1). Et nomine tenus ab iis differre credes Hoffmannum, cum juvenis de quo dictum est, & mox fœminæ (2) casum, dissectionemque attente legeris. Nigras enim utriusque vomitiones, & dejectiones ex sanguine quidem, sed putrido, fœtidoque deducit, explicatque juvenis citiorem mortem *eodem modo ac* eorum *qui sphacelo partium tantum externarum afficiuntur*; infectis enim ab ejusmodi sanguine cerebri, nervorumque spiritibus, *vitam cum viribus subito perdunt.* At siquis alius, is certe pessimus, & perniciosus, quocunque appellemus nomine, in Fabro humor, aut ea potius humorum mistura fuit, & cum veneno ingenito comparanda. Neque enim quivis niger succus tantos inferre stomacho cruciatus potest, neque tam præcipiti letho abripere: quod ex superiore quoque cognosces Sepulchreti Sectione VII. cum post dolorem ventriculi, hunc inventum leges *nigro succo ex dimidio plenum* (3) aut in ejus fundo *atramento similem materiam* (4) aliave ejusdemmodi.

18. Injecta sanguinei vomitus, & veneni mentione fortasse ex me quæres, cur exempla proferam nulla vomitus veri sanguinis, neque ulla ejus qui pleraque hausta, aut devorata venena consequitur; cum præsertim in VIII. hac Sepulchreti Sectione tot utroque ex genere producantur? Sed venenorum effectus quo differam in extremis ferme superioribus Litteris (5) indicatum est. Vomitus autem sanguinei Observationes præter illam quæ iisdem Litteris (6) est proposita, restant quidem aliæ, sed commodiorem aliis in Epistolis locum habituræ. Ibi fortasse quid de pluribus sentiendum sit, non silebimus quæ in Sectione hac sanguinem vomitu rejectum ab liene deducunt. Nam quæ a pulmonibus repetunt (7), illæ saltem cum ea confessione proponuntur, unde intelligatur, in hanc Sectionem non convenisse: quæ tamen confessio ibi desideratur ubi puris vomitus ex ingenti derivatus est pulmonis vomica (8). Est contra, ubi qui vomitus verus fuit, ut similes circa idem tempus dejectiones ostendebant, sanguinis videlicet, *cum frustulis carnosis*, id est polyposis, repetitur, si Superis placet, *ex corde per pulmones & asperam arteriam*! (9) nempe quia cor *repletum* inventum est *materia tali* qualis vomitu ejecta fuerat. Nec vero expectabis, ut opinor, in hac Epistola eas a me Observationes, quæ etsi vomitum conjunctum habent, proprie tamen aut ad Iliacam Passionem spectant, & ad Hernias quas vocant *incarceratas*, aut ad Vulnera certarum Partium, ipsiusque in primis ventriculi, aut ad morbos alios quorundam viscerum quibuscum ventriculus consentit. Nimirum ejusmodi omnes Observationes quo sint a nobis differendæ, præclare intelligis: quin etiam plerasque de hoc genere ita in hac Sectione produci, animadvertes, ut ad alias in quibus fusius conscriptæ sunt, diserte rejiciamus. Sed ad satis magnum harum numerum aliæ insuper accedunt, quæ bis in hac ponuntur Sectione: quod intelliges, XXIX. comparando cum LIX. §. 5; XXXVIII. cum XLIII. §. 1; LVII. §. 9. cum VI. earum quæ in Additamentis leguntur, & fortassis alias. Idemque de Scholiis dictum puta, in quibus eadem iterantur, ut ostendent quæ I. & quæ III. Observationi subjiciuntur, cum iis collata quæ XIII. & quæ item V. & aliis fortasse adjecta sunt.

19. Cum I. illam quam modo commemoravi, Observationem relegerem, & quæ de rejectis polyposis frustis, & quæ de vomitu sunt morbos consequente Partium cum ventriculo consentientium; redii in memoriam quarundam rerum, quas si huc addam, legas fortasse non invitus. Willisius igitur in ea Ob-

(1) Comm. in Boerh. Aphor. §. 1091. & seq. passim.
(2) c. 3. cit. Obs. 3.
(3) Obs. 23.
(4) Obs. 26. §. 1.
(5) n. 21.
(6) n. 12.
(7) Obs. 75. §. 1. & 2.
(8) Obs. 65.
(9) In Additam. Obs. 10.

ſervatione affirmat, *ſi bilis conſtans ſuffuſio in partibus vicinis*, *aut contiguis* ventriculo, *accidat*; quia tunica hujus extima propterea multum ac crebro irritatur, *frequentem vomitionem excitari*, idque ſe *in pluribus poſt obitum diſſectis obſervaviſſe.* Quæ ego non modo a Præſtantiſſimo Viro conſpecta credo, ſed etiam fateor, eam aliquando eſſe fellis acrimoniam, & irritandi, ac penetrandi vim poſſe, ut vomitus inde fortaſſis accidat in hominibus præſertim exquiſitiore ſenſu præditis, & ſi bilis tinctura late ſe expandat, & ad ventriculi interiora pervadat: quod Platerus, ut in ſuperiore VII. Sectione (1) eſt, in iis maxime animadvertit *quibus viventibus perpetui ventriculi ardores moleſti erant.* Non una tamen cauſa eſt quæ me ab aſſenſu nonnihil tardet. Nam primum dubito, num viciniam inficientes bilis particulæ, vivo adhuc homine, e veſicula elabantur, an poſt mortem dumtaxat, cum tunicarum vis ſe remittit, & quæ inter fibras & fibras ſunt, interſtitia laxantur. Deinde ſæpe adeo, quoque Literis (2) ſcripſi, veſiculæ vicinias partes in cadaveribus flavere, conſpicimus, ut inde non peculiares quorundam noxæ, ſed pleriſque, dum viverent, communes repetendæ eſſe viderentur. Denique niſi conſtet; id autem non conſtat; cum eam tibi tincturam animadverterunt Egregii Viri, nihil aliud in iis corporibus fuiſſe, cui aut ardoris ſenſus, aut vomitus poſſet imputari; dubitare fas eſt, num enim cauſæ hi ſint effectus adſcribendi. Exemplum juſtæ hujus dubitationis in catella dabo quam juvenis Bononiæ perſequi. Huc enim attinet maxime, & Obſervationes, in canibus quoque habitas, tum alibi haud raro proferri video in Sepulchreto, tum in hac ipſa etiam Sectione (3).

20. Catella junior poſt magnos vomitus repente erat mortua. Pylori antrum qua bilis veſiculam contingebat, flavedine infectum reperi, quæ ab exterioribus ad interiora pervaſerat, in tunica tamen ſubſiſtens intima, ut materia quæ ventriculo continebatur, ovi albumen referret etiam colore. Dum quæro, ſitne aliud adnotatione dignum, flavam pariter eſſe video in diaphragmate centri ejus tendinei partem, quod cum pertenue ſit, ea præſertim ætate, flavedinem in thoracis cavum tranſmiſerat ſic ut contigua aliqua particula, quamvis leviſſime, flaveſceret. Cunctis Partibus jam inſpectis, & ſanis inventis, ſubiit animum inteſtina ſecundum longitudinem perſecare. Multus erat in iis mucus, in eoque prope ultimam Tenuium partem lumbrici teretes decem, ſinguli paris ferme craſſitudinis, & longitudinis quoque; hoc autem erat digitorum tranſverſorum ſeptem.

21. Num igitur flavæ illi tincturæ, quamvis non ventriculum modo, ſed & tendinem iſtiuſmodi inficienti, an lumbricis tot, ac talibus, ſive in ventriculum irrepſerant, ſive ubi erant, perſtiterant, eas tribuere males irritationes, quæ convellendo, magnos illos vomitus, & repentinam demum mortem intulerint? Hærebis ſaltem, nec primum illud pro certo affirmabis. Sed longe magis hæreres; ut ad alterum tranſeam; ſi forte crederes quæ in Additamentis ad hanc Sectionem (4) poſita ſunt de Altemburgenſi ancilla quæ lacertas, bufones, ranas, aliquando etiam non mortuas, ſed *in ſextum diem*, ſi Superis placet, *viventes*, ex ore, ano, aut etiam, quod ajebat ipſa, genitalibus ejiciebat! Factum bene, quod Viri Docti qui hæc primi ſcripſerunt, non ajunt, ſe cum vivæ iſtæ beſtiæ excluderentur, affuiſſe; ne ſub ipſis eorum oculis fucum iis factum a fœminis præſtigiatricibus inviti dicere cogeremur. Equidem nihil veri fuiſſe exiſtimo in rebus ejuſmodi quas reapſe mulier excerneret, niſi extimam quandam, & fortuitam eorum animalium ſimilitudinem: corpus autem materiamque illarum ex polypoſis concretionibus, viridi bilis colore infectis coa-

(1) Obſ. 16.
(2) n. 13.
(3) Obſ. 68.
(4) Obſ. 5.

luiſſe.

luisse. Accidit forte multis ante annis, ut optima Virgo, & honesto loco nata, extremis solemnium jejuniorum diebus queri inciperet de molesto quodam angoris, & ponderis sensu quo ventriculus hora potissimum confectionis ciborum afficiebatur. Accessit deinde faciei pallor, & manifesta corporis macies. Exactis denique a querelarum initio mensibus circiter duobus, corripitur paulo ante meridiem tribus immanibus, & cum summa virium, animique defectione conjunctis, vomendi conatibus, quorum primo nihil quidquam, altero non multum amarissimi, & subflavi humoris, tertio autem, cum adesset is qui hæc ad me scripsit Medicus, in puram argenteam pateram id rejicit quod ut mihi ab eodem accurate descriptum est, sic a me tibi describetur. Parva planta, seu mavis herbula, digitum circiter longa, radiculis, caule, & tribus in summo foliis prædita, quorum unum erat denticulatum, reliqua semicirculum plane referebant, viridia omnia. Caulis autem superius albus, inferius viridis, nisi quod sanguinolentis quibusdam striis perexilibus distinguebatur. Post tres quatuorve horas jam sicca herbula se quidem contraxerat; colorem tamen retinuerat. A multis, & in his ab nonnullis rei Herbariæ peritis priusquam crebra contrectatione decresceret, & prope friabilis fieret, cum diligenter inspecta esset; nemo omnium fuit, qui cujus esset generis, diceret. Cæterum Virgo, illa ejecta, nullam postea ventriculi molestiam sensit; quin colorem, & corpus, cum hæc ad me non multis post diebus scriberentur, jam manifesto reparabat. Ex me autem quærebatur, quid de inaudito hoc vomitus genere sentirem. Nec vero erat, cur hic cogitarem, idem forte potuisse accidere quod in quorundam Observationibus, ut puta Lentilii (1) qui vidisse se, ait, *vomitu rejectas lactucas, cum floribus nasturtii Indici, borraginis, rosarum, colore suo parum aut nihil immutatis, quos ante dies quatuordecim & ultra* mulier Illustrissima, *comederat.* Ut enim cætera prætermittam; ea Virgo ab herbarum esu, & ab acetariis natura abhorrebat. Alterutrum igitur relinquebatur, ut herbiformem aut excrescentiam, aut polypum e ventriculo ejecisset. Hujus præcedentia incommoda, & immanes in evomendo conatus, & ejecti corporis sanguinolentæ striæ, & albus color; nam quidquid viridis erat, id a bile induci potuerat cum acidis succis commista; ea, inquam, omnia conjecturam alterutram confirmare videbantur: Utram autem sequi præstaret, id vero aut novæ quædam stomachi molestiæ, aut nullæ, ut tunc quidem se res habebant, esse a me quidem putabantur indicaturæ. Huc igitur summa rediit eorum quæ consulenti statim rescripsi: neque postea quidquam audivi amplius de hac Virgine.

22. Utilius tibi fortasse erit quod ultimo adjiciam loco de vomitu ad Partium morbos spectante quibuscum ventriculus consentit. Id ne, ut cætera, ad morbos differam earum Partium, hoc unum facit quod nulla est quam adjiciam cadaveris dissectio. Collega fuit noster Vir Nobilissimus, celebris Scriptoris nepos, & sua ipse quoque laude dignus. Qui cum annos esset natus ad sexaginta, vomitibus cœpit vexari crebris, & permolestis, quamvis uno interdum die quiescentibus. Rejecta peculiare nihil habebant. Medici pro Viri dignitate aderant tres qui tunc peritiores existimabantur, & facile erant; certe erant seniores. Hi cum mali sedem in ventriculo esse, non dubitarent; quæ ad sanandum hunc facerent, & plurima, & varia, & diu satis adhibuerunt; sed incassum omnia; donec æger, macilentior jam factus, remediorum pertæsus, consilium per se cœpit hæc cuncta abjiciendi, & rus secedendi. Unde, neque ita multo post, in urbem regressus, ecce tibi magno sine causa frigore toto corpore sub noctem corripitur, eaque ipsa nocte multum cum urina sanguinem reddit. Hunc eadem via mox consequitur multum puris. Itaque sanguineis, & purulentis urinis alterne se ex-

(1) Vid. Append. ad A. 1. Dec. 3. Eph. N. C. in Parall. ad Obs. 92.

cipientibus, cito dejectæ vires ſunt, & intra dies quam pauciſſimos vivendi finis factus. Ex hoc morbi exitu proclive fuit intelligere, vomitus cauſam non in ventriculo, ſed in iis Partibus fuiſſe quæ ad lotium pertinent, renibus præſertim, qui nempe illum ſolent facile adeo in conſenſum trahere, & ad vomitiones concitare. Simulque intellectum eſt quid ſignificarent crurum non ſtupores quidem, ſed dolores tamen, de quibus jam inde ab initio morbi plurimum queri ſolebat æger, quid inſolitus mingendi ſtimulus, ut urinam vix ac ne vix quidem retinere poſſet dum matulam ſumeret, noctu potiſſimum, quid denique duritia quædam circa regionem, ut Gliſſonius (1) vocabat, epicolicam dexteram. Hæc utique, etſi de lumbis conqueri æger non ſolebat, indicii aliquid dare poterant, cum inutilibus præſertim curandi ventriculi experimentis conjuncta, alibi quam in hoc, vomitus, cauſam hærere, & in renibus, dexteroque potiſſimum, congeſtum fortaſſe aliquem materiæ morbificæ eſſe factum. Cui ſuſpicionis pondus addi aliquod ex eo potuiſſet, quod tu ſemper in obſcuris ægrotationibus quæres, & curationi pertinacius reſiſtentibus, nimirum cui morbo obnoxii fuerint Majores. Hac enim interrogatione compertum eſſet, in Generoſiſſima hac Familia frequentia fuiſſe renum mala. Atque hæc quæ audito Collegæ caſu, & prægreſſis indiciis cognitis, mecum ipſe reputavi, non ut quenquam, mortuum præſertim, inſimularem, cujus rei cauſas procul habeo, ſed ut tua adjuvarem ſtudia, ſcripta putabis, & valebis.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXXI.

De Alvi Profluviis agitur Incruentis, & Cruentis.

QUÆ in Sepulchreto Anatomico ſunt in ſectiones quatuor diſtributa, *Cholera Morbus*, *Alvi Profluvia Incruenta*, *Dyſenteria*, & *Excrementa Alvi præter naturam*, ea omnia malumus his unis Litteris complecti. Noſtri autem hujus conſilii ſic cauſas accipe Primum Cholera *commune ſtomachi atque inteſtinorum vitium videri poteſt*, ut recte ait Corn. Celſus (2); *nam ſimul & dejectio & vomitus eſt.* Nos autem de ſtomachi vitiis agentes, aut de inteſtinorum acturi, non poſſumus in iſtud utriſque ſimul commune vitium non incurriſſe, aut incurrere; ut minime neceſſe ſit hic ſeorſum de eo verba facere, perpauca præſertim; nam Bonetus ipſe qui Sectionem de eodem IX. conſcripſit, vix tres paginas, quarum multo maximam partem Scholia faciunt interjecta, complevit. Deinde nihil, ut noſti, iterare nos volumus. Ipſe vero longe aliud conſilium ſecutus, adeo non dubitavit iiſdem quoque hic uti quas alibi habet, Obſervationibus, ut vel in Sectione iſta breviſſima aliquam earum poſuerit, Sectionem autem XII. non modo pluribus earundem, ut duas reliquas, reſperſerit, ſed totam ex iis concinnaverit. Huc accedunt Scholiorum partes non ſolum in diverſis Sectionibus repetitæ, ut quod ex Graafio in X. (3) exhibetur, in XII. (4) repetatur, ſed in una etiam eademque Sectione, ut puta cum in X. & quæ ex Williſio, & quæ ex Ballonio Obſervationi VII. ſubjiciuntur, illa in Appendice (5) quæ Obſervationem ſequitur XXVIII. hæc vero huic ipſi Obſervationi continuo adſcribantur. Præterea; ne ab eadem Sectione X. recedamus; tot ſunt quæ de Sanguinis Transfuſione, & de Chirurgia, ut vocant, Infuſoria adjecta ſunt ad Obſervationem VI. ut ſupe-

---

(1) Tract. de Partib. Continent. c. 2. n. 10.
(2) De Medic. l. 4. c. 11.
(3) Ad Obſ. 25.
(4) Ad Obſ. 15.
(5) §. 2.

rent totam Sectionem IX. Denique ad Dysentiam, de qua inscripta est XI. Sectio, illæ profecto non attinent sanguineæ dejectiones quæ vulnus cito consequuntur inflictum ventriculo, aut jecinori. Binas tamen allatas huc video sub num. XXV. istiusmodi Observationes. Quorum cum mihi imitari nihil liceat; propterea nec tanta esse rerum copia potest, ut nequeat una Epistola comprehendi. Alvi igitur profluvia in ea quæ Incruenta sunt, & in ea quæ Cruenta, dividens; de primis duas continuo proferam Valsalvæ Observationes.

2. Adolescens, cui toto vitæ spatio vel cum egregie valeret, lubrica alvus fuerat, ad vigesimum accedebat annum, cum in tormina, & crebras sanguinis dejectiones, id est in dysenteriam incidit. Hæc post duodecim, aut quindecim dies in flavam diarrhœam, sine torminibus, mutata est: quæ cum remediorum ope nonnihil remissa videretur; febris tertiana simplex accessit, quæ intra mensem finiebatur. Dejectione persistente, improviso acuta febre correptus est, quæ manifestas accessiones habebant. Pulsus erant frequentes: celeres, molles, parvi, debiles. His se addidit mentis stupor; non levis surditas, peculiaris quædam intumescentia anterioris sinistræ partis thoracis. Ita obiit circa diem ab acuti morbi initio XIV. cujus morbi tempore qualia essent quæ dejiceret, assidentes non adnotarunt. Venter, etsi nullo modo tumere videbatur: tamen multum continebat saniosi ichoris, qui ex intestinis prodibat, pluribus in locis ad quendam tractum perforatis. Is tractus ilei finem, & proximum insuper Colon, ad duorum palmorum longitudinem, comprehendebat. Erant ibi hæc intestina erosa, exulcerata, & facie interiore etiam gangræna affecta, ut facilius perforari potuisset, intelligeres. Prope hunc tractum nonnullæ mesenterii glandulæ excreverant in tumorem, in quo ichor non absimilis ejus in ventris cavum eruperat: ipsa autem tumoris substantia mollis, ac flaccida erat, & ad corruptionem inclinare videbatur. Lien triplo major quam secundum naturam. Thoracis cutis, & musculi, qua intumescentia erat, cum secarentur, multum seri emittebant, præsertim ad sterni superius latus: inde enim a finibus Pectoralis musculi, & Subclavii serum, quasi rivulorum in modum scaturiebat. Cæterum pulmones sani. Intra pericardium, serum, aquæ simile in qua caro recens lota est. Cor si tangeres; molle adeo laxumque inveniebas, ut non musculosum, sed membraneum videretur. In ejus ventriculis sanguis fluidus, atque ita spumosus, ut agitatum Tonsorum lixivium referret. Sed & omnes venæ tantam concludebant aeris copiam, ut tametsi paucum sanguinem continerent, valde tamen essent turgidæ, in primis ramus quidam major earum venarum quæ attinent ad lienem; ille enim ramus cum magis dilatari non posse videretur, vix ullum sanguinis vestigium servabat. Intra Cranium paululum seri inventum est: cerebrum ipsum nullum usquam læsionis ostendit indicium.

3. Magna vis putredinis; ut a posterioribus incipiamus, ad priora illa statim reversuri; in hoc cadavere apparuit ex tanta aeris qui se evolverat, copia. Summa cordis laxitas cum parvis illis, ac debilibus pulsibus conveniebat. Lienem magnum haud raro alias post non breves, easdemque multiplices febres fuisse, adnotavimus. Sed, ut missis aliis, ad ea veniamus quorum potissimum gratia hanc tibi hoc loco Observationem retulimus; vides primum, quanto demum steterit ei adolescenti alvum perpetuo lubricam habuisse, id est non jam moderate humidam; neque enim Hippocratis aphorismum (1) ignoramus; sed æquo demum, & facile etiam ab incongrua vivendi norma, humidiorem effectam. In laxa itaque intestina is ab redundantibus vitiosisque humoribus factus est impetus, ut ferendo paria non fuerint. Dysenteria primum vexata fuerant. Hæc exulcerationum, ut videtur, reliquit initia, minus animadversa, quia tum intestina jam

(1) 53. S. 2.

magis laxata, doloribus non ita acriter percellebantur, tum saniosus ichor a flavo occulebatur, quod successerat, alvi profluvio. Hoc autem successerat, relata in sanguinem ex intestinis vitiatæ in ipsis vel magis, deterioris materiæ parte. Qua reduce iterum in intestina simul cum bile, aliisque succis, quorum conceptacula, & sedes hæc irritabat admista, non profluvium modo servabatur, sed & erosiones augebantur; ut infirmissima demum ubi erant hæ facta intestina & gangræna prehenderentur, & pessimo ichore pertunderentur. Relatam autem, ut paulo ante dicebam, in sanguinem pravam illam materiam non tam consecutæ febres, quam proximus exulcerato intestinorum tractui mesenterii tumor ostendit. Mali enim ichores cum ex eo tractu ad vicinas glandulas per chyliferos ductus assidue traducerentur, earum denique intimam structuram depravarunt, ut sibi intercepto transitu, jam in iis manifesto subsisterent, easdemque in tumorem attolerent.

4. Hinc autem causa accedebat alia, quæ profluvium augeret, videlicet restitantes in canali intestinorum ichores illi qui antea per vias, nunc interclusas, efferebantur. Cujusmodi causa cum in plerisque est earum viarum, non modo auget alvi profluvia, sed facit, illudque in primis quod appellant cœliacum: quocum vide ne cœliacum, qui a Celso (1) describitur, morbum confundas. In hoc enim *alvus nihil reddit*; in illo autem ipse quoque chylus profluit, permistus nimirum cum recrementis, ut cinereo ferme colore sint ea quæ egeruntur, non candida, ut putant qui chylum, minime animadvertunt, non nisi intra sua vascula secretum haberi a cæteris inutilibus alimentorum partibus. Nec qui alba egeri se vidisse, scripserunt, aliud significarunt quam albicantia, si videlicet cum recrementis naturalibus conferrentur, aut si alba voluerunt, vel pus illud fuit, vel puris similis mucus, vel res alia ejusmodi; ut puta si quis non tam cœliacus, quam lientericus, ingestum lac dejiceret non mutatum. Neque enim ut in cœliaco, ita in lienterico profluvio conficiuntur alimenta, sive inepti sint ad id quibus confici deberent, succi, sive accepta, præpropero motu ejiciat ventriculus, sive laxus ipse, aut resoluto, minusque constricto pyloro elabi sinat; quanquam lienterici nihil fuit in Sene illo cujus pylori orificium tibi alias (2) descripsi, cum ipsum per se multo quam soleat, amplius, tum præsertim nullo extante annulo instructum majori ex parte. Sed neque cœliaci quidquam erat; quo tamen etiam in morbo sunt Viri Doctissimi qui *nimis amplum* pylorum credant. Ego vero tunc in ventriculo nihil desidero; sed aliquando in tubo potius intestinorum, sive accelerato motu antea deturbet excepta, quam satis chyli secedere ab his possit, sive retardato, & languido eum qui secessit, ulterius non impellat; ut restitans in primis suorum vasculorum rediculis, secessuro non secus obstet, ac quando obstructarum, ut paulo ante dicebamus, glandularum mesenterii vitio porro pergere prohibetur: ne de cicatricibus, radicularum oscula occæcantibus, quidquam addam; cujus tu rei, ut obstructionis quoque earum glandularum in cœliacis, exempla reperies in Selpulchreto (3). Lienterici autem fluxus, vel ad ipsum accedentis Observationes habebis quas addas ex Cæsareæ Academiæ Voluminibus (4) non sine illarum quidem, aliarumque glandularum obstructionibus, sed cum ventriculi simul, omni robore orbati, alias & ejus, & intestinorum prope omnium parietibus ad papyri tenuitatem redactis. Verum ab his in quæ forte incidimus, & quæ nihilominus hic attigisse haud inutile prorsus fuerit, ad Valsalvæ Observationes redeamus.

5. Infans menses natus XVII. diarrhœa tentabatur. Huic febris accessit cum tussi, & quodam gingivarum, ac narium pruritu, quem crebra digitorum ad

(1) L. 4. c. 12.
(2) Epist. 21. n. 15.
(3) Sect. hac 10. Obs. 2. & 4. ac 5.
(4) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 65. & Cent. 6. Obs. 94.

eas partes affricatione ſignificabat. Creſcere interim diarrhœa, & cum dejectiones antea flavæ, aut virides fuiſſent, primum ſanguinea tinctura infici, tandem, idque circa diem ſeptimum, & cum ſingultu, in nigerrimas commutari. Nono ineunte die, ſponte, an vi adſtrictorii cujuſdam remedii, de mulierculæ conſilio ad pedes appliciti, omnino ſubſtitere. Verum ſeptem, aut octo vix horis interjectis, præcordiorum anguſtiis preſſus, & aſſidua totius corporis jactatione concuſſus, nono eodem moritur die. INTESTINA aere turgida paucam nigerrimam, qualem antea excreverant, materiam continebant. In menſenterio multi adipoſi ſacculi, etſi hora a morte jam tranſierat vigeſima quarta, minimas tamen pinguedinis oſtenderunt particulas quæ tumultuario inter ſe motu agitabantur. Pulmones ad dorſum nonnihil nigricabant, dexter præſertim: ſani erant tamen. In pericardio aquæ parum: in corde autem nullum polypoſæ concretionis indicium. In Cerebro paucum ſerum inventum eſt.

6. Diarrhœa cum tuſſi, & narium pruritu conjuncta, lumbricorum in hoc puello ſuſpicionem movere poterat: qui nulli tamen ſunt deprehenſi. Sed gingivarum pruritus reapſe dentitionem ſignificabat. Sic enim is qui hæc vidit, Valſalva cenſuit cum Obſervationem hanc in ſuo parvo Indice ſic deſignavit, *Diarrhœa cum dentitione difficili, atque convulſivis motibus*. Dentitio autem quam facile convulſiones excitet, neque ignotum eſt, & nos alias (1) duobus ad te ſcriptis funeſtis infantum caſibus confirmavimus, ſimul indicantes ubi oſtenderimus, quam ratione alvi fluxus etiam moveat, & qua hi, ſi intra modum ſint, convulſiones arceant. Hinc intelligis, eoſdem fluxus, qui ſemper alioquin non ſine periculo repente ex toto ſubſiſtunt, quanto majori ſubſiſtant eo tempore. Quod ſi quæ dejiciuntur, ſint inſuper deterrima; ea vero cohibita, non mortem ſolum, ſed celerrimam, acerbiſſimam poſſunt afferre. Hic autem maligna atque exitiali fuiſſe natura, & eorum color, & ſingultus, & quicunque is fuit in pinguedinis particulis motus, inſolitus adeo ut paucis præter Valſavam id crederem, ſatis ſuperque commonſtrant. Sed ut de colore tantum dicam; noli credere, quia ſanguineæ tincturæ nigerrimus ille ſucceſſit egeſtorum color, nihil hæc fuiſſe niſi ſanguinem. Neque enim is erat Valſalva, qui aut ejectum, aut reſiduum in mortui inteſtinis ſanguinem, ſi quidem ſanguis fuiſſet, facile agnoſcere neſciret. Igitur aut tinctura illa quæ ſanguinea a mulierculis credita eſt, aliqua peſſimi humoris portio fuit, tunc primum erumpere, & quæ inteſtinis antea continebantur, inficere incipientis, aut ſi revera ſanguinea fuit, ex vaſculis quibuſdam ſtillavit quæ deterrimi humoris acrior quædam pars eroſerat. Is autem humor recens additis ſive in cyſti fellea, ſive in cavo inteſtinorum ſuccis aliis, qui cujus generis eſſe potuerint, Graafii experimentum, in Sepulchreto quoque (2) deſcriptum, quadantenus indicabit, nigerrimum illum colorem adſcivit, & peſſimam Veterum bilem atram pernicioſis effectibus repræſentavit. Quam acerbam, & celerem mortem illi quoque Fabro ferrario attulerit, de quo proxima Epiſtola (3) ſcriptum eſt, certe meminiſti. Nonnunquam tamen, ſed perraro, & difficillime accidit, ut aliquis ſervetur. Quod in altero Fabro ferrario cum videre mihi contigerit A. 1710; ſumma ejus obſervationis capita huc tibi adſcribere non gravabor.

7. Gracilis, ſed ætate, & viribus validus Juvenis, nec arte minus ſua, quam temperatura aduſtus, hæmorrhagiis per nares obnoxius, cum diutius iis caruiſſet, primo vere febri mali moris prehenſus fuerat. Primarii in mea Patria Viri qui fabrum hunc ingenioſiſſimum diligebant, a me petierunt, ut vellem me ſocium addere ſeniori, id non abnuenti, illius Medico. Petendi cauſa fuit res in anguſtum redacta. Ad cætera enim acceſſerat eo die tantus ſanguinis e naribus

(1) Epiſt. 9. n. 4. & Epiſt. 10. n. 9. (2) Ad Obſ. 15. Sect. 12. (3) n. 16.

curſus, ut cum intra horas quinque ad libras ſeptem effluxiſſet, neque ulla hactenus arte tardari poſſet; vires jam hominem, ipſique propemodum pulſus deficerent. Data communiter ab utroque noſtrum opera eſt, ut his omnibus occurreretur. Sed vix ſanguis ſubſiſtere inceperat, cum id accidit quod metuebamus, ne exacerbata, uti ſub meridiem fieri conſueverat, febris ſanguinis fluxum renovaret. Dum rurſus opem ferimus, ecce tibi, nigræ dejectiones incipiunt. Quas cum proclive eſſet credere partem eſſe ſanguinis, quæ per poſteriora narium foramina in fauces, & ſtomachum defluxiſſet; negabat æger, quidquam ſibi perceptum ſanguinis in gulam ex faucibus deſcendentis: idque confirmabant ea quæ interim per vomitum forte rejecerat, in quibus ſanguinei, aut atri nihil fuerat. Tunc vero inſpectis linteis omnibus quibus dejecta exceperant, cum atrum quidem, at ſanguineum nuſquam colorem cernerem; non modo vulgatarum Hippocratis prædixionum venit in mentem, ſed & Juvenis illius apud Ballonium (1), qui noſtri admodum ſimili caſu cum poſt nimiam per nares hæmorrhagiam, dejeciſſet nigricantia; decimo ſeptimo interiit febris die. Eoque major erat metus, quod cum Ballonius in ſuo nihilominus ſuſpicaretur, ſanguinem in ventriculum e faucibus defluxiſſe; in noſtro minus id licebat, ut diximus, eoque minus, quo magis omnia perpendebamus. Cum enim Veteres Medici quibuſcum facit Sennertus (2), nigras dejectiones in eas dividant quæ ſunt ex ſanguine, & quæ ex humore melancholico naturali, & quæ demum ex atra bile, duaſque primas minori cum periculo eſſe, doceant, ultimas vero omnium peſſimas quæ videlicet *nigræ* ſint, *ſplendentes*, *atque acres*; nigerrimæ erant certe quas nos videbamus, eædemque ſplendidæ, atque, ut æger querebatur, etiam acres. Inſecuta nocte eadem egeſſit, niſi quod fluida erant paulo minus. Poſtea vero non amplius talia: ſed lac quod clyſteribus injiciebatur, primum quidem colori *tabacci* infectum reddidit, proximis autem diebus ex fuſco ſubflavum: nihil autem quod non graviſſimo eſſet odore. Verum quanquam hæc ita ſe omnia habuere; Dei tamen benignitate evaſit æger, priſtina omnino ſanitate reſtituta; ſed non ante diem vigeſimum quartum a nigris dejectionibus, quæ ſexto circiter contigerant febris die, nec ſine multis, variis, gravibus incommodis, quibus poſt illas eſt conflictatus. In iis fuere ventris dolores, ſitis, lingua aſpera, nigra, &, quamvis ſæpe biberet, arida; dum biberet autem, ſonus quaſi potionem in profundum dejiceret, vox rauca, & humilis, manuum tremores, & tendinum ſubſultus in carpis, pulſuum inconſtantia, ſæpe autem parvitas, & magna, ſi premeres, infirmitas, nonnunquam ſumma, & vix explicanda inæqualitas, frequentia autem ſemper, maxime vero cum febris, id quod ſæpenumero accidit, vehementius urgebat, reſpiratio varia, ut aliquando alta fuerit, aliquando etiam non ſine difficultate, ſomnus primum laborem faciens, deinde nimia, & prope aſſidua dormitatio, ſopor etiam palpebris concidentibus, & oculis tamen non omnino opertis, nonnunquam mens haud ſatis conſtans, tarditas in reſpondendo, & difficultas in conformandis vocibus, & oblivio monendi, cum alvus, aut veſica erant exoneranda, auditus gravitas, ſupinus decubitus, quaſi ſublata eo tempore ſe in latus convertendi facultate, quando alias muſculorum vires, & promptitudo ad alimenta capienda majores plerumque in toto hoc morbo fuere, quam ejus gravitas, & ea quæ memoravimus, ſinere poſſe videbantur. Quorum cum plura, & peſſima omnium præſertim, non ſemel, nec breve ad tempus ſimul ſe oſtenderent; diu fecerunt, ut nos quidem metui eſſemus, quam ſpei, propriores, cæteri vero, quicunque ægrotantem videbant, jam deſperatum pronunciarent. Nihil vero æque adjuviſſe, nobis viſum eſt, atque urinæ, quæ ubertim profluxerunt; nam ſudores pauci, & rari, neque unquam toto corpore apparue-

(1) L. 1. Conſil. 98. (2) Medic. Pract. l. 3. P. 2. S. 2. c. 10.

runt, alvus autem nec multa, nec quæ prodeſſe poſſent, fere egeſſit, quanquam in his aliquis interdum lumbricus eſt animadverſus.

8. Sed nigræ iſtiuſmodi dejectiones peſſimæ ſunt non tam copia, quam effectibus ſæpenumero, ſignificatione autem cauſæ, deterrimi videlicet humoris, ſemper. Aliæ vero pariter incruentæ, ut flavæ, virides, aqueæ, aliæve hujuſmodi interdum non doloribus tantum, ſed & copia ipſa exitiales ſunt. Hæ autem omnes plerumque originem debent irritamento cuipiam inteſtina vellicanti, undecunque in ipſa deſcenderit: perinde enim ut a medicamentis violentiſſime purgantibus immodicam humoris copiam dejici videmus, ita ab ingenito, aut demiſſo illuc ex arteriis ſucco aliquo ſtimulante idem contingere, credendum eſt. Nam præter pancreas, jecur; & hujus veſiculam, exiguæ quidem, ſed propter ampliſſimam inteſtinorum ſuperficiem innumeræ viæ ſunt per quas in hæc quidpiam inſoliti ex ſanguine venire poſſit. Eædemque innumerabiles viæ, ubi diu, atque acrius inteſtina inceſſantur, ſeri incredibilem vim convehunt. Neque enim cum vulgo putandum eſt, quidquid flavi, aut viridis humoris egeritur, id omne eſſe bilem, præſertim poſtquam ex Diemerbroeckii experimento, quod in Sepulchreto etiam habes (1), ſatis intelligi licet, quantillo bilis quantum aquæ tingatur. Nec quod tormina tunc affligant, id copiæ imputare admiſtæ bilis neceſſe eſt; quando diarrhœas *aquoſas & fere limpidas* Williſius (2) deſcripſit, quas tamen ob adjuncta *ventris tormina* dyſenterias maluit appellare. Et illæ quidem Londini autumno præſertim A. 1670. plures, pridie ſanos, & valde robuſtos. adortæ, intra XII. horas eo redigebant, ut jam jam morituri viderentur, non ob maximam egeſti humoris copiam; nam *tanta*, inquit, *meri ſanguinis effuſio non id parere* potuiſſet. Contra autem copia ipſa immanis dejecti ſeri cum mulieri de qua narrat Marcellus Donatus (3) ſtatim attulit animi defectionem, tum Notarium de quo Poterius (4), ad mortem propemodum perduxit; neuter enim Auctor de doloribus quidquam memorat; ſed illæ *tantum aquæ claræ quantitatem*, ait, *unica excretione expulſam, ut ſubjectum vas multæ capacitatis repleverit*, hic vero *per integrum diem ſupra 40. libras materiæ ſeroſæ ejectas.* Neque tamen aliquid irritamenti in his fuiſſe, negaverim, cum ſeri in ſanguine redundantia, & aliqua fortaſſe inteſtinorum laxitate conjunctum. Hoc tantum ajo, neque dolores videri fuiſſe ea acerbitate quæ commemoratione digna eſſet, neque poſt effuſam tam cito ſeri tantam copiam quidquam præterea requiri, ut ea quæ utrique acciderunt, intelligantur, Tam cito enim vaſa ſanguifera ſe contrahere non poſſunt, ut adeo imminutum ſanguinem arctæ contingant quantum opus eſt ut juſtum in motum agatur, orbatus præſertim magna ex parte humore ſuo; ideoque magis reſiſtens, ne quid dicam de ejuſdem humoris neceſſitate, ut prompte, ac rite ea ſecernantur a ſanguine, ſine quibus vita ſtare non poteſt, nec quæram, pejuſne igitur ſit, ubi de ingenti, & celeri e vaſis effuſione agatur, ſerum ſolum; an ipſum quoque ſanguinem ſimul exiiſſe; nam etſi citius, ac facilius reparabile ſerum eſt; ſanguis tamen qui non ſine ſeri neceſſaria portione in vaſis reſtet, neque ſecretionibus ineptus eſt, nec magis quam antea, reſiſtit cauſis in motum adigentibus.

9. Atque utinam mihi hæc potius diſputando agitare, quam ulla ex parte unquam contigiſſet experiri. Sed A. 1733. dum permotus, ut par erat, litteris Ampliſſimi Cardinalis Annibalis Albani, conſilii cujuſdam medici cauſa Forolivio Piſaurum & Piſauro Forolivium mutatis ad celeritatem equis eo, & redeo, alvi fluxu aqueo corripior tanto, ut intra horas duodecim, egeſſerim libras, minimum, ſexdecim aquæ propemodum limpidæ. Leves erant dolores, non creber-

(1) In fin. Schol. ad Obſ. 3 §. 1. Sect. 9.
(2) Pharmac. Ration. S. 3. c. 3.
(3) De Med. Hiſt. Mir. l. 4. c. 20.
(4) Obſerv. Cent. 2. c. 62.

rimæ, ſed magnæ egeſtiones: quæ neſcio quem habituræ fuiſſent finem, niſi me quædam moleſta nauſeola admonuiſſet, ut tepido jure hauſto experirer vomitionis auxilium. Quæ, etſi ad eam minime natura proclivis ſum, prompte adeo feliciterque ſucceſſit, ut ſubviridi rejecto corpuſculo quod parvum coctæ herbæ folium videbatur, ſimul nauſea, ſimul alvi fluxus omnino conquieverint. Sed verumne folium eſſet, &, ſi erat, quando, aut ubi comediſſem, invenire non poteram, niſi forte in via, cum quidpiam, dum equi mutabantur, cito, ut fit, in diverſorio caperem, illud quidquid erat, non animadverſum devoravi. Quanto autem in periculo fuerim, tunc magis intellexi, ubi poſtridie mihi corpus vidi, & faciem præſertim, ac manus haud ſecus ſubſediſſe, quam ab diuturno, graviſſimoque morbo, tantam vero oris, & faucium ariditatem ſenſi, ut quamvis identidem colluerem, nihil proficerem, aquam autem qua ejus rei gratia uſus eſſem, cum ex ore in pelvim ejicerem, ſubnigram in ipſo ore factam ſpectarem. Hæc autem; & laſſitudo duos treſve dies ita durarunt, ut ſenſim minuerentur. Sed dejectus ciborum cujuſquemodi, &, quod in tanta ariditate magis mireris, etiam potionum appetitus perſtiterunt aliquanto diutius, donec aſſus piſcis, & vini quoddam genus ſuapte natura ſubamarum ab ſtomacho appeti, & bene ferri cœpta ſunt. Quæ volui omnia minute perſequi, & ad te ſcribere, quippe non ab alio accepta, aut in alio animadverſa, ſed a me in me ipſo percepta, eaque, ſi cuncta diligenter contuleris, apud eos qui de Diarrhœis ſcripſere, minus obvia, ne Carolo quidem Piſone excepto, qui *perfectam hujus diarrhϾ* (aquoſæ) *deſcriptionem* dicitur *dediſſe* (1). Ut enim totum, quod ſimul citatur, caput perlegas *de Diarrhœa Seroſa* inſcriptum (2), caſum quem cum meo compares, non reperies.

10. Cujus ſi forte cauſas quæris, primariam in ventriculo fuiſſe vides: nec dubita, quin poſſit ab irritamento, ventriculum afficiente, motus & irritatio, unde ſeri expreſſio eſt, ad inteſtina propagari. Inſpice præ cæteris Jo. Riolani, parentem dico, Obſervationem, quam hic etiam habes in Sepulchreto (3): Matronam videbis intra horas circiter quatuordecim extinctam dejectionibus *ſimilibus aquæ albæ*, *chyloſæ quidem*, *ſed liquidæ* ea copia ut *impleret magnam pelvim quoties dejiciebat*, cauſam autem hanc eſſe repertam, *ventriculum in ſuo fundo ulceratum*. Sed undenam tanta aquæ copia? Quod ad meum quidem attinet caſum, hoc primum dicam, ea proxima æſtate uſum eſſe me ad temperenda generoſa illa vina, quorum dumtaxat copia eſt in mea Patria eo tempore, majori quam pro conſuetudine, aquæ portione, cujus pars aliqua, etſi cum eo fluxu correptus ſum, egregie valere mihi, & aliis videbar, fortaſſe aliquanto plus quam opus eſſet, in meis ſubſtitiſſe humoribus poterat. Deinde iis qui ante biduum præceſſerant, tribus diebus, eoque ipſo quo fluxus cœpit, magnos fuiſſe imbres & prope aſſiduos, ut multum aquæ ex pluvio aere combibere pulmonibus, & toto corpore potuerim. Denique id mihi accidiſſe ineunte Octobri; vidiſti autem, aquoſa profluvia, a Williſio deſcripta (4), & videre poteris quod a Poterio deſcriptum indicavi (5), autumno contigiſſe, & prope idem anni tempus, illud etiam quod a Marcello Donato (6), nec alio tria prima quæ a Piſone (7) memorantur. Scilicet cum refrigerari aer incipit, is aqueus humor qui per æſtivos calores e corporibus cum per ſudores, tum per inconſpicuam perſpirationem ubertim manabat, retinetur jam, & ad eum additur quo certis de cauſis certo-

(1) Vid. Commerc. Litter. A. 1734. Hebd. 42. poſt num. III.
(2) Obſerv. de prætervíſ. hacten. Morbis ab Aqua ortis, Sect. 4. c. 1.
(3) Sect. 10. Obſ. 18.
(4) Supra, n. 8.
(5) Ibid.
(6) Ibid.
(7) c. 1. ibid. cit. n. 9.

rum

rum hominum corpora tunc magis abundant, ut minime mirandum ſit, ubi accedat inteſtinorum irritamentum, ut in me acceſſit cum magna præterea ob celerrimum itum, & reditum, nec via brevi, corporis, & humorum concuſſione, minime, inquam, ſit mirandum, ſi nonnunquam accidat quod tunc mihi.

11. Quod ſi pluribus, quas attigi, cauſis non contentus, aliam inſuper aliquam inquirendam putas: ſatius id erit, quam ſi in illarum una, tempore videlicet autumnali, acquieſceres. Idem enim tempus, idem annus, eadem Londinenſis Civitas incruenta quidem, & conjuncta cum torminibus, alvi profluvia graſſantia per populum habuere; ſed adeo tamen diſcrepantia, ut ſi Williſii (1), & Sydenhamii (2) deſcriptiones inter ſe conferas; mireris plurimum, cum profluvia uterque proponat quæ automno A. 1670. Londinenſem populum vexavere, alterum *aquoſa*, alterum *mucoſa* deſcribere, neque illum aliqua ſaltem mucoſa, hunc aquoſa commemorare, Quid ergo eſt? Equidem crediderim, in Urbe, ſiqua alia, tum ampliſſima, tum frequentiſſima utrique accidiſſe, ut nulla fere alia profluvia viderit, quam quæ deſcripſit. Diſcrimen autem inde fuiſſe, quod ut in variis magnæ Urbis partibus varia eſſe aeris conſtitutio, ac miſtura poteſt, & variæ hominum artes, aliaque ejuſcemodi, ita alia hominum corpora ſero abundaverint magis fluido, alia autem magis lento, ac mucoſo; ut licet commune eſſet omnibus ad inteſtina irritamentum; idem tamen haud eſſet quod in omnibus exprimeretur.

Quod ſi mucus, aut ſerum colore etiam ſubinde aliquo infecta egerantur, ſive hunc bilis addat, ſive ita per ſe prodeant; plures jam diu ſunt Medici, qui Anglorum illorum exemplum ſecuti modo crebræ, nec ſine acerbis torminibus ſint dejectiones, minime dubitent profluvia ejuſmodi, quamvis incruenta, dyſenterias appellare. Sic memini, cum Bononiæ olim degerem, epidemica iſtiuſmodi profluvia quæ Mutinæ graſſabantur, fuiſſe a Mutinenſibus Medicis Dyſenterias vocitata in litteris quas dabant ad Bononienſes, his illam appellationem haud improbantibus. Quales præ cæteris litteras apud Albertinum legebam, miſſas ab eo quem tibi alias (3) laudavi, Jo. Franciſco Bernardonio, in iiſque inter alias hiſtoriam hic minime prætermittendam, quippe cum diſſectione conjunctam. Cum enim ob eadem quæ in dyſentericis, tormina ſuſpicio orta eſſet ſanguinis ſub aliis coloribus deliteſcentis; Bernardonius per anatomen voluit eam aut tollere, aut comprobare Rem autem, ut præſens quoque mihi poſtea confirmabat, ad hunc modum invenit.

12. SACERDOS, alvi profluvio laborans, varios cum accerrimis inteſtinorum doloribus humores egerebat, in quibus tamen nec ſanguinei, nec purulenti apparuit quidquam. Is decimo tertio obiit morbi die. INTESTINA omnia diligenter, nec ſemel, intus perluſtrata, nuſquam eroſionem ullam, nedum exulcerationem, oſtenderunt. Imo, quod mirabilius viſum eſt, illo quo obliniuntur, muco, uti vocant, non carebant.

13. Sed num ſic pariter in cruentis dyſenteriis? Cruentas enim hic dicam, ut ab incruentis ſecernam, de quibus proxime dictum eſt; dyſenterias alibi, & mox quoque ſine alterius vocis adjunctione eas appellaturus, ut Græci ſolebant Medici, quæ ſunt cruentæ; *tormina* antiqui Latini Medici vocitare conſueverant. Utrumque ex Celſo (4) in primis eſt notum. Hic vero non dubitat, in dyſenteria *intus inteſtina exulcerari*, cruoremque ex his *modo cum quibuſdam quaſi mucoſis excerni, interdum ſimul quædam carnoſa deſcendere*, vetuſtiores Medicos, & in iis Hippocratem (5) ſecutus, qui tamen *velut carunculas* dixerat. Et ſæpe quidem

(1) Vid. c. cit. ſupra, ad n. 8.
(2) Obſ. Med. circa Morb. Acut. Sect. 4. c. 3.
(3) Epiſt. 23. n. 2.
(4) De Medic. l. 4. c. 15. in princ.
(5) Sect. 4. Aphor. 26.

exulcerantur inteſtina: non tamen ſemper. Quorum utrumque oſtendendum eſt. Sunt enim primum nonnulli, quales audivit etiam Cl. Fantonus (1), qui vix unquam id fieri, ajunt. Quibus ut ipſe proprias Obſervationes oppoſuit duas, ſic tu alias addes tum ex Sectione hac XI. Sepulchreti, tum aliunde petitas; & nominatim ex Brunneri Commentario (2). Hic enim in Dyſenterica oſcula glandularum Duodeni inteſtini *arroſa* vidit: quin & in aliis diuturno alvi fluxu laborantibus *ulcera ceu cancroſa* inteſtinorum conſpexit (3), in alio autem (4) quem fluvus cœliacus, & in alio (5) quem lienteria male habuerat, *ulceroſam* in hoc Coli inteſtini *diſpoſitionem*, in illo per totum inteſtinorum tractum *ultra ſexaginta* numeravit *ulcuſcula*: quæ commemorare hic volui ſimul ut noſceres, quæ cauſæ interdum accedant, ut irritatis ubi ulcera ſunt, inteſtinis contactu eorum quæ illac tranſeunt, tanto citius hæc propellantur, chylo nec perfecto, nec extracto, ſimul autem ut intelligeres, ſi in hujuſmodi fluxibus inteſtina ulceribus interdum corripiuntur, quanto facilius corripi iiſdem poſſint ubi dolorum acerbitas indicat, tanto majorem eſſe acrimoniam, nempe in dyſenteria. A qua ne recedere videamur; duas attende Valſalvæ Obſervationes, id eſt non eam modo quæ ſupra (6) deſcripta eſt, adoleſcentis in quo poſt dyſenteriam diarrhœa ſine torminibus ſuccedente, ultimam partem Ilei inteſtini, & primam Coli invenit exulceratas; ſed & hanc quam protinus ſubjiciemus.

14. Vir annos triginta natus, dyſenteria corripitur. Diu hæc durat donec accedit ſanguinis ſputum, & mors.

In Ventre Tenuia quidem inteſtina illæſa reperta ſunt: at Craſſa nonnullis in locis atro colore infecta, glanduliſque, aliis penitus eroſis, reliquis omnibus cruento humore in ipſo excretorio oſculo imbutis. In hepatis veſicula pauca bilis. In Thoracis cavo inferiora verſus non parum ſanguinis effuſi. Ad inferiora quoque pulmones infarcti erant, arcteque adhærebant ſuis lateribus pleuræ, quæ & ipſa evidenter læſa. Ventriculus dexter cordis polypoſam concretionem habebat.

15. Quæ in thorace ſpectata ſunt, alio attinent. Quæ autem in ventre, ſunt hujus loci. Sed quoniam ea quæ de inteſtinorum glandulis Valſalva adnotavit, cum iis conſentiunt tum quæ in Sectione hac Sepulchreti (7) videbis ex Peyero produci, tum quæ in prima vidiſti ex paulo ante (8) indicatis Brunneri Obſervationibus; id tantum quod de pauca in cyſti bile, Spigelio adverſaretur, ſi hic, quod aliqui Docti Viri ajunt, cyſtim *magnam dyſentericis* eſſe, pronunciaſſet, cum *ſæpe* dumtaxat ſe vidiſſe, tradiderit (9). Quod; ſi totam hanc Sectionem excutiamus; ab aliis ſemel obſervatum videbimus. Unus enim Cummenus (10) in fœmina *folliculum fellis maximum & bile repletiſſimum* animadvertit. Nam Bontius (11), & Lamonjerius (12) diſtentum quidem invenerunt; ſed hic pure, ille *albo* humore *inſtar pultis ex amylo*, ut *bilis ne veſtigium* quidem *relictum eſſet*; cum Spigelius a *copia bilis qua impleatur*, adeo grandem indicaverit. Sed Franciſcus Platerus (13) non modo bile non diſtentum, ut neque alii videntur, qui ſilent, ſed *plane vacuum* invenit. Porro æger Plateri, ulcerata habuit inteſtina poſt *dierum aliquot* dyſenteriam; ne forte putes, non niſi in diuturna hoc accidere. Innumera autem erant ulcuſcula, quippe in toto Ileo inteſtino, eaque *trium digi-*

(1) De Obſerv. Med. & Anat. Epiſt. 4.
(2) In Pancr. ſecund. c. 7.
(3) c. 10.
(4) c. 7.
(5) Exercit. de Glandulis in Duodeno, §. 6.
(6) n. 2.
(7) Schol. ad Obſ. 4.
(8) n. 13.
(9) De hum. corp. fabr. l. 8. c. 13.
(10) Obſ. 1.
(11) Obſ. 6.
(12) Obſ. 19.
(13) In Addit. Obſ. 37

torum latitudine inter se distantia, ut conferri hæc quadantenus possint cum Observatione Cl. Bassii (1) qui post dysenteriam idem intestinum distinctum vidit ulceribus *ad distantiam pene transversi digiti, nonnunquam policaris articuli uno fere tractu seu serie procedentibus*, quemadmodum pictura quoque (2) expressit; nisi quod Jejunum magis, quam Ileum videtur repræsentare; descriptionem confirmante, in qua eadem quæ paulo ante indicavimus, Peyeri placita comprobantur verisimili conjectura, quod cum illius dicti glandulosi plexus deessent, horum autem sedes singulas occupare viderentur singula ulcera, credibile fieret, initia erosionum in iisdem plexibus qui tandem omnino consumpti essent, extitisse. Quin Brunnerus in ea Observatione (3) in qua plus sexaginta numeravit ulcuscula, *non alibi* hæc, *quam in ipsis plexibus*, *sedem habuisse*, testatus est. Sane autem in alvi fluxibus per has potissimum, aut alias glandulas irruere humores in intestina, ipsarum etiam magnitudo ostendit, ut in aliis quibuslibet dum plus secernunt, adaucta. Ita in quo post diuturnum alvi fluxum idem Brunnerus (4) circa finem Jejunii intestini ulcera deprehendit, non modo ibi pariter *tubera* vidit *glandulosa*, sed & intestinorum tunicam interiorem crassam factam, & quæ *a principio usque ad exitum tota quanta glandulosa*, *glandulisque luxurians videretur.* Et de suis Duodeni glandulis (5), *solent*, inquit, *crassiores esse in iis qui ex morbo intestinorum*, *diarrhœa aut dysenteria moriuntur*, easdemque *induruisse* etiam, ait (6) in dysenterica illa in qua earum oscula *arrosa* vidisse, diximus.

16. Cæterum hæc ultima Brunneri Observatio, & duæ quas paulo ante (7) ex Platero, & Bassio retulimus, & pars illius quæ sub initium hujus Epistolæ (8) ex Valsalva proposita est, vel solæ satis ostendunt, præpropere scriptum esse a Panarolo, sicuti hic in Sepulchreto (9) habes, *in superioribus* dysentericorum *intestinis non posse fieri excoriationem & corrosionem*, *ut accidit in crassis*, *præcipueque in Colo.* Video quidem in plerisque Observationibus, quas inter duæ illæ etiam sunt Cl. Fantoni (10), sic esse repertum, & facile Panarolo crediderim, sic pariter *in sectione* fuisse *quamplurimorum* quos indicat: ejus quoque rationi astipulabor, humorem corrodentem in Tenuibus intestinis facillime fluere; in Colo autem ob cellulas restitare: quin etiam addiderim, in Tenuibus sæpe chyli, sæpius remediorum aquea, & mucilaginosa portione admista temperari; in Crassa autem intestina, postquam illa secessit maxima ex parte in vasa chylifera, tunc ipsum descendere. Hæc, inquam, omnia & video, & fateor. Attamen, ut rationes alias omittam quibus oppositum interdum accidere posse, ostenderem; nulla non dico rationum vis, sed ne Observationum quidem tanta multitudo esse potest, qua id quod reapse aliquando conspectum est, fieri non posse, evincatur.

17. Sed sive in Tenuibus, sive in Crassis intestinis sint ulcera; satis ex his cunctis Observationibus apparet, in iis dysentericis in quibus habitæ sunt, exulcerata fuisse intestina. Num vero in iis quoque dysentericis quorum non liceat dissectionem instituere, ideo exulcerata credenda sint, quod cum cruore quædam quasi mucosa, ut ait Celsus (11), & carnosa interdum egesserint, operæ pretium est diligentius considerare. Et olim quidem non dubitabant, quin ab ipso hujus morbi initio corpora quædam pinguia excernerentur, quæ intimam esse pinguedinem intestinorum, censebant. Quorum errorem illi rejecerunt qui non

(1) Obs. Anat. Chir. Med. Dec. 3. Obs. 7.
(2) Tab. XI. Fig. 1.
(3) Supra, ad n. 13.
(4) c. 7. ibid. cit.
(5) In ear. demonstratione Anatomica.
(6) Ibid.
(7) n. 15.
(8) n. 2.
(9) Obs. 15.
(10) Supra, n. 13.
(11) Supra ibid.

ad intimam, ſed ad extimam inteſtinorum faciem pinguedinen eſſe, demonſtrarunt, & cum ipſis Caſparus Hoffmannus (1), qui etiam alvo egeſtum quoddam corpus albicans quod exſiccatum afferebatur, pro pinguedine perperam haberi, oſtendit, quia flammam, ad quam admovebatur, nullo modo conciperet, fumumque prorſus inodorum emitteret. Nunc autem quæ indidem egeſta, facto hujuſmodi periculo revera adipoſa deprehenderunt Fulpius (2), ac Stalpartius (3), non deſunt Viri Docti qui *procul dubio* proveniſſe doceant ex ea pinguedine quæ in celluloſa eſt exteriore inteſtinorum tunica. Mihi vero ubi nulla, ut in iis caſibus, aut tabificæ colliquationis ſuſpicio ſit, aut profundæ inteſtinorum exulcerationis; minus diſplicebit cum Stalpartio, & quem hic citat (4), Riverio ejuſmodi pingues dejectiones a pinguibus largius devoratis, neque confectis repetere; tunc a celluloſa illa uſque tunica repetiturus, cum ulcera eſſe, agnoſcam quæ pinguedini aditum in cavum inteſtinorum aperiant, ſi modo hæc in puris tunc, aut ichoris modum non prodeat. Sed quia multo rarius, ac tardius in dyſenteria inteſtina exulcerantur, quam alba iſta quæ pinguedo credebatur, materia appareat; quid igitur ipſam eſſe, aut unde dicemus? Nimirum mucoſam, ut Celſus quoque, ſicut paulo ante dictum eſt, appellavit, & vocitant recentiores, ſi minus craſſa ſit, aut ſi magis, etiam polypoſam. Scilicet ut irritatæ veſicæ glandulæ, ſic glandulæ quoque inteſtinorum plus ſecernunt humoris ſui, eumque non qualem ſolent, cum recte valent. Itaque mucoſa, & albida utrobique apparet materia. Quod ſi inſuper ea in ſanguine diſpoſitio ſit, ut facile in polypos coaleſcat; erit ille humor magis ad concreſcendum pronus, eoque magis ubi ejuſmodi ſanguis, in cavum inteſtinorum aut exſudans, aut effuſus, ad illum ſe addiderit. Sic enim dum ſanguinis pars in Coli inteſtini cellulis reſtitabit, ſecedente aquea, & ſubſidente rubra portione, eæ quæ relinquentur ſanguinis, ut vocant, fibræ facile potuerunt in concretiones polypoſas compingi, quæ ſua albedine, ut toties olim in corpore, aut vaſis fucum fecerunt, & pro pinguedine acceptæ ſunt, ita mox cum recrementis detruſæ, hic quoque pro pinguedine haberi poterunt.

18. Alterutra igitur, vel utraque, vel aliqua etiam ratione alia ex iis quas indicavit Lanciſius (5), poterit pro varia ægrotantium conſtitutione, & pro varia morbi natura, & tempore, ac loco denique, & modo quo lentæ retineantur, diſponanturque materiæ, non ſolum origo intelligi pinguium iſtorum, ut videbantur, corporum, ſed & ramentorum, imo & grandium quæ egeri dictæ ſunt, membranarum, faciliime autem quorundam ex illis aliis corporibus quæ carnoſa a Celſo ſunt appellata, ſi videlicet non tota rubra ſanguinis portio ſit ex ejus albis coaleſcentibus fibris expreſſa. Unde etiam intelligas licet, quam caute uti oporteat illa Hippocratis (6) prædictione: *A dyſenteria habito ſi veluti caruncula exeant, lethale eſt*: nec ſane is qui de polypis præclare egerat, illud prætervidit Doctiſſimus Paſta (7). Cæterum quam nunc mucoſam, aut polypoſam materiam dicimus, eam Majores pituitoſam fere, ac viſcidam vocitare conſueverant, & aliqui in his etiam quæ hic explicamus, agnoſcere. Sic, ne multo vetuſtiſſimos quæram, animadverto, Jacobum Berengarium (8) hæc ſcripſiſſe: *& ego vidi in inteſtinis meis generari coria ex flegmate, & carnem flegmaticam aliqualiter rubeam ad quantitatem notabilis nucis.* Nec aliam Fernelius (9) materiam credidit firmi illius corporis, medioque ductu pertuſi quod pedis longitudine egeſ-

(1) Apolog. pro Gal. l. 2. S. 4. c. 122.
(2) Obſ. Med. l. 3. c. 18.
(3) Cent. 1. Obſ. 61.
(4) In Schol. ibid.
(5) Diſſ. de tripl. inteſt. polypo.
(6) S. 4. Aph. 26.
(7) In Not. ad hunc Aphor.
(8) Super Anat. Mundin. Comm. 7.
(9) Pathol. l. 6. c. 9.

ſit Caroli V. Imper. Legatus, ſic priſtinæ valetudini reſtitutus. De Gabucino, & Platero ſileo, quorum ſententiam commemoravit Sennertus (1), nec Lanciſius ignoravit, cum utrumque ultro faſſus eſt (2) ante ſe tænias inteſtinorum quaſdam vermes non eſſe, docuiſſe. Ipſum autem Sennertum (3) vel magis laudo, quod ejectas a dyſentericis qui convaleſcant, membranas *mucoſum* eſſe *excrementum*, cenſuit, *quod in inteſtinis hanc formam accipiat*: neque neceſſarium eſſe, ut ipſum ſeu ſua, ſeu ſanguinis admiſti forma ſemper excernatur; ſed poſſe aliam induere; nam *videmus quotidie*, inquit, *fibras ſanguinis in aquam calidam effuſas albeſcere.* Vides, ut propius ad id acceſſerit quod magis diſerte anno demum 1685. indicabit Zollicoferus (4), cum videlicet de iis polypis verba faciens, qui extra alveos ſanguinis reperiuntur, & in illis de polypo tunc reperto a Sponio in pelvi renali, *quo forte*, ait, *etiam referri poſſit concretio illa pituitoſa, quam Juſtus Lipſius per alvum, inteſtinorum forma, & illa ipſa eſſe autumans excrevit.* Quod ipſum denique diſertiſſime, nec dubitantis in modum, præclare ac multifariam illuſtravit, & confirmavit Lanciſius.

19. Apparet igitur, poſſe in dyſenteria pinguia ad ſpeciem corpora, & carnoſa, & membranea quoque dejici, nullo ulcere inteſtina afficiente: quanquam Sennertus (5) neget, ſe, & Cratonem *talia ramenta, & membranas quas deſcribunt alii, videre potuiſſe*, etiam ubi eſſent ulcera. Hæc enim fuerant certe in iis quorum ipſi minus credibiles videbantur ſanationes a Meichſnero (6), & Saxonia propoſitæ. Illius enim æger cum pure ſæpe excreverat membranas *ſpithamæ longitudine*; hujus autem ægra *ulnæ longitudine* membranam ex Recto inteſtino exulcerato. Equidem in Pantheo, quod citat Sennertus, quid Saxoniæ nomine editum ſit (7) minus attendendum crediderim poſt juſtas hujus de Panthei editore Uffenbachio querelas (8), præſertim cum in Prælectionibus Saxoniæ Practicis, quæ hic poſtea editæ ſunt, nihil a me quidem iſtiuſmodi reperiatur, ſed hoc tantum (9); quod & ipſum Sennerto diſplicet, Saxoniam *quatuor vidiſſe dyſentericos in quibus in dies excernebantur portiones inteſtini tam magnæ, ut ſæpe excederent menſuram trium vel quatuor digitorum*; ex quibus duæ mulieres ſanatæ ſunt. Harumque una fortaſſe fuit, quam ſibi Patavii a Præceptore Saxonia Caſparus Hoffmannus (10) ſcribit oſtenſam quæ in dyſenteria excreverat *partem inteſtini palmum longam*, videlicet, ut opinor, ſi univerſæ illæ excretæ portiones conjunctæ intelligerentur. Illud tamen ibi egregie fecit Sennertus quod ultro faſſus eſt, *multa fieri poſſe quæ* ipſe *non vidiſſet.* Sane ſi perpauci anni additi eſſent ejus vitæ; Tulpii (11) legiſſet Obſervationem qui ab acribus inteſtinorum torminibus eorumque exulceratione accidiſſe vidit, ut tota inteſtini Recti interior membrana ita ex hoc prodiret, ut inde pendula ab ipſo, & pluribus Medicis duos tresſve dies ſpectari potuerit, prohibente illius firma ad podicem adhæſione celeriorem delapſum. Sed & mihi hic obtigit Kalendis Juniis A. 1729. ut ob conſimilem caſum enixe rogarer ut Hebræum Mercatorem Jacobum *del Vecchio* conſilio juvarem meo. Huic in febris malignæ declinatione dolor ad Rectum inteſtinum moleſtiſſimus obortus erat cum ponderis, & impedimenti ſenſu: & denique cum ſanguine exire nuper ex ano inceperat, quam inde pendentem conſpexi, craſſa quædam, ut videbatur, membrana, ad ſex digitos tranſverſos

(1) Medic. Pract. l. 3. P. 2. S. 2. c. 7. qu. 3.
(2) Diſſ. cit. Epiſt. 2. ad Bianciard.
(3) Qu. cit.
(4) Diſſ. de Polypo cord. §. 6.
(5) Qu. cit.
(6) Apud Schenck. Obſ. Med. l. 3. ubi de Dyſent. Cur. Obſ. 4.
(7) Panth. l. 3. c. 23. ut citat. Sanert.
(8) Vid. Saxon. Præf. ad libros 3. de Pulſib.
(9) P. 2. c. 19.
(10) c. 122. cit. ſupra ad n. 17.
(11) Obſ. Med. l. 3. c. 17.

longa, pollice latior, colore ex cinereo livida, ut gangræna tentatæ membranæ solent: neque excidebat tamen, quippe intra intestinum continuata, eique annexa, quantum animadvertere Chirurgus poterat, lenissime explorans; nam etsi ab ejus exitu dolor factus erat mitior; sanguis tamen subinde prodibat, febris autem ea hora major erat, quam mane fuerat. Itaque iis quæ visa sunt convenire, cum seniore ægri Medico tunc constitutis, discessi. Hic autem insecutis diebus certiorem me fecit, excidisse membranam, per sphincteris potius constrictionem, ut videbatur, abruptam, quam integram: sanguinem iterum, & pravum ichorem exiisse; singultum, qui omnes perterreret, accessisse. Sibi tamen aliquam propterea spem superesse, quod meminisset ægri patrem, cui jam grandævo, similis, sed brevior, membrana e podice exciderat, se medente, evasisse, cum hoc quidem ut recrementa continere postea non potuerit: hunc autem filium; etsi in parente neque maligna febris præcesserat, neque singultus accesserat; annum tamen vix ageret quadragesimum quinctum. Nec spes fefellit probabilem illum Medicum, cognomento *Marina*, quocum iterum statutis iis quæ, ut res tunc se habebant, ad priora addi possent, factum est ut pure dejecto, nec pauco, ægrum extra lectum viderim pridie Nonas Julias, jam vires, & corporis habitum, coloremque manifesto reparantem, nec fæces modo, sed & ea quæ injiciebantur retinentem. Dolor quidem aliquis tum etiam erat; sed is plane levior, neque in ea ipsa sede amplius, in qua antea fuerat molestissimus. Itaque hic etiam, ut æger Tulpii, atque alii quos, brevitatis gratia, sciens prætereo, sanatus est, atque adeo sanus adhuc vivebat, cum hanc historiam ex scripto dictarem sub finem A. 1747. (1)

20. Etsi vero hos evasisse, constat; tamen si ex me quæras, an æque constet, veras membranas dejecisse, facile negabo. Neque enim video satis earum naturam quæsitam esse, quod fortasse, ut mihi, ita aliis quoque non licuit in corruptis fracidisque corporibus. Video autem, etiam ubi ulcerata intestina sint, imo ibi facilius polyposas formari posse concretiones, sive teretes, quales trium aut quatuor palmorum longitudine se vidisse a dysentericis excretas, affirmavit Lancisius (2), sive planas membranæ forma, qualem unum ferme palmum longam, egestam a Matrona conspexit ulcere intestini Recti laborante, ejusdemque esse generis, suspicatus est Vir Cl. Joseph Ant. Pujatus (3). Sed priores illas ut constare nego fuisse membranas, sic constare nego non fuisse, easque præsertim quæ intestino magis adhærere, quam polypi soleant, visæ sunt. Atque ut meam tibi opinionem aperiam; credo, posse interioris tunicæ intestinorum partem aliquam morbi vi separari, atque excidere haud aliter ac sæpe videmus, idem contingere a fervidiorum alimentorum contactu ei-membranulæ qua oris partes convestiuntur. Quod certe fit sine ulla, nedum sine plurima sanguinis effusione, sine convulsionibus, aliisque perniciosis incommodis quæ timent nonnulli ab innumeris vasculis, nervulisque ad intimam tunicam intestinorum pertinentibus, si quidem hæc separari credatur; cum tamen ad intimam quoque oris tunicam maximus pertineat vasculorum numerus, & nervulorum. Nec dicas, eam quæ tunc in ore abscedit, membranulam cuticulæ esse continuationem, aut certe ei proportione respondere. Nam idem qui in prolabiis, & buccis hanc *epitheliam* vocavit, ejus similem *epitheliam* in gula quoque, stomacho, & intestinis ostendit Ruyschius (4), itaque me, si de alia parte non vis, de hac saltem loqui, credito, quam humorum acrimonia, aut post inflammationem superficiaria gangræna ab reliqua interioris tunicæ parte solvat, & recrementis secum abripiendam, & devolvendam relinquat. At enim aliquando membranæ

(1) Imo vid. etiam Epist. 65. n. 6.
(2) Diss. cit. Epist. 1. ad Bianciard.
(3) Dec. Medic. Obs. n. 6. Obs. 1.
(4) Thes. Anat. 7. n. 40.

dejiciuntur, inquies, ut Saxonia (1) loquitur, *satis crassæ*; cuticula autem est tenuis. Utique, nisi humore plurimo imbuatur; hinc enim fieri, censuit Cl. Fantonus (2), ut sæpe eam videamus ex *vesicantium* usu *crassescere* adeo, ut inde in plures laminas esse divisibilem, aut constare ex spongiosa substantia conjecerit. Quod si rem ne sic quidem satis a me explicari, contendas; at tu vicissim mihi explica Benevoli Chirurgi Experientissimi Observationem (3) detracti ex ano canalis membranei longi digitos transversos ad sex, lati quantum solet intestinum Rectum, crassi autem adeo, ut ani sphincter aut totus, aut pene totus cum eo canali excidisse videretur: & sane cum ad intestini ulcus, & cætera quæ ab eo pendebant incommoda, tum ad assiduam quæ ab illius canalis exitu relicta fuerat, retinendorum excrementorum impotentiam medicis, & chirurgicis præsidiis tollendam anno propemodum opus fuit. Qua igitur ratione tam crassam intestini partem salva vita excidere potuisse, intelliges, eadem intelliges multo facilius; qui tanto minus crassa interior tunica nonnunquam exciderit. Si hoc autem vel in iis qui evaserunt, facile agnoscis; quanto in illis magis qui perierunt? Et vero si militi affuisses de quo Bontius, aut ægris illis de quibus Sylvius in hac XI. loquitur Sepulchreti Sectione (4), & membranas quas facile in lethali dysenterico fluxu egerebant, vera esse interioris tunicæ frusta, dixisses; num incisis eorum cadaveribus, te tui dicti pænituisset? Minime gentium. Cum Sylvio enim *abrasam hinc inde* eam tunicam, cum Bontio autem *plane abrasam* invenisses. Num undique? Quod satis diserte Bontius non dicit, Piccolhominus (5) dicit in Observatione, quæ quocunque modo intelligatur, digna erat certe quæ in Sepulchretum referrentur. In *dysenterico* enim *immaniter cruciato, qui primo cibos capiens levi quodam horrore quatiebatur*, vidit *totam & ventriculi, & intestinorum tunicam interiorem, a summo ad imum (mirum visu, auditu, & creditu) abrasam; quod* autem *reliquum erat, & apparebat, carnosum videbatur*, inquit, *ab ore ventriculi ad podicem usque, ut diceres, esse veluti fasciam latam totam carnosam; ventriculum item tanquam vesicam quandam totam carnosam.* Sed de hac Observatione, in qua, ut ea quæ mox subjicit, ostendunt, carnearum fibrarum inflammationem Auctor ipse agnoscebat, infra quoque (6) merito fiet.

21. Nunc quando satis superque ostensum est quæ a dysentericis ejiciuntur membranæ forma, sæpe falsas, nonnunquam veras esse membranas, nec nisi cum veræ deprehenduntur, intestina exulcerata significare; eadem proportione ostendenda esset de iis pariter quæ ad speciem carnosa egeruntur, nisi jam supra (7) satis esse indicatum, quomodo polypi hæc quoque referre possint absque ulla intestinorum exulceratione. Unum igitur commonstrandum relinquitur, non semper ex falsa carne ea corpora omnino compingi, cumque id ex eorum constabit examine, ulcus aliquod intestinorum esse ponendum, si modo in ventriculo indicium ulceris nullum sit: quod ob verrucas illas, ut Arabes vocabant, excipio, de quibus Epistola scriptum est XXIX. (8). Ibi autem etsi carneas excrescentias esse posse diximus sine exulceratione; cum abrumpuntur tamen, & excidunt, ulcus fieri debere in eo unde abruptæ sunt, loco, id vero neque negavimus, & per se manifestum est. Porro tunc ita de ventriculo verba faciebamus, ut eadem transferri posse ad intestina, appareret, imo quandam Avenzoaris verrucam ob magnitudinem quam in ventriculo, si epigastrium tangeres, habere videbatur, non in isto, sed in attiguo potius Colo natam esse,

(1) c. 19. supra ad n. 19 cit.
(2) Anat. corp. hum. Diss. 2.
(3) 18. delle Quaranta.
(4) Obs. 6. & 16.
(5) L. 2. Anat. Prælect. 15.
(6) n. 26.
(7) n. 17. & 18.
(8) n. 16. & 17.

ſuſpicabamur. Quam ſuſpicionem juvat hic exemplis ejuſdem in univerſum generis ita confirmare, ut ſimul denique id quod propoſuimus, oſtendamus. Jo. Baptiſta Corteſius (1) locum Galeni proferens ex quo intelligatur, non modo indurata ſtercora, ſed & *moles alicujus corporis præter naturam in inteſtinis exiſtentes*, jam ab eo recenſitas fuiſſe inter cauſas quæ alvum obſtruant. Galenicum dogma hac ſua Obſervatione confirmavit, habita in cadavere Comitis de Caldarinis Patricii Bononienſis. Scilicet *in cavitate Coli inteſtini reperta fuit ingens portio carnis, quæ ſua mole erat impedimento, quo minus excrementa deſcendere poſſent, & ex hujuſmodi morbo malæ inteſtinorum compoſitionis interemptus eſt.* Quam ego cauſam *maximæ*, ut ipſe ait, *conſiderationis* hic tibi volui Auctoris verbis ob id etiam deſcribere, quod in eorum Catalogo quorum Obſervationes in Sepulchretum ſunt relatæ, ut Piccolhomini, ita & Corteſii nomen fruſtra quæſivi: itaque nec Obſervatio hæc in Sectione XIII. quæ *de Adſtrictione Alvi* inſcribitur, uſquam invenitur; ſed ejus loco alia quædam (2) memoratur Williſii, quaſi conſtaret, *excreſcentias quaſdam carneas*, quæ *inteſtinis majoribus inſtar auricularum muris adnaſcebantur plurimæ ex utroque inteſtinorum Coli, & Recti latere ad certa quaſi ſtudia inſtar ramorum arboris gemellæ prodeuntes*, quaſi, inquam, conſtaret, non exterius has, ut mihi quidem videtur, fuiſſe, nec fortaſſe aliud quam Adipoſas Coli, Rectique Appendiculas, in quibus, abſumpta pinguedine, ſanguifera vaſcula ruberent; in tabido enim Viro hæc obſervabat Williſius, qui *ſimile quiddam in alio tabido* conſpexiſſe ſe, ait. Sed perinde ac ſi certum eſſet, interiora tenuiſſe, & ſic alvi adſtrictionem feciſſe, caſus puelli in Scholio ſubjicitur, qui egeſta maſſa carnea ingenti & notam ſervante qua inteſtinis adhæſerat, a pertinace alvi obſtructione liber evaſerat. Tu vero aut Williſio inſpecto, aut alio Sepulchreti libro (3) in quo fuſius Viri ejus hiſtoria propoſita eſt, cum ea quæ dixi, recognoſces, tum illud in primis intelliges, qui *ſpuria paralyſi* teneretur *totius corporis membra quævis occupante*, ut nullam fere ſe movendi facultatem haberet, in illo alias præterea cauſas alvi, niſi irritaretur, adſtrictæ, magnopere non fuiſſe quærendas. Verum ut ad excreſcentias quæ certe in cavo eſſent inteſtini Coli redeamus; præter *carnoſam* illam, quam in Sepulchreto fruſtra quærimus, *inteſtinum colon intercipientem*, ab Joanne Rhodio (4) in Monacho adnotatam, qui *colicis doloribus cum vomitu chyli vexatus, clyſteres ſine excrementis reddebat*; unius, ſed maxime huc attinentis, exemplum eſt in altera de duabus illis Cl. Fantoni Obſervationibus quas ſupra (5) tantummodo nominavimus. In viro quem gravis dyſenteria tandem interfecerat, *non procul a Cæco ulceratum Colon* invenit, *unde purulentus, & ſanguine permiſtus humor manabat; ibique præterea carnoſum, craſſum, & rotundum corpus, tranſverſos fere octo digitos longum, quod tenui principio exortum, eoque uno tamquam pediculo alligatum ulceroſæ tunicæ, cæterum in tubo inteſtinali pendulum non modicam ejus partem occupabat: magnum*, inquit, *inteſtini polypum diceres; id enim totum corpus libræ unius medicæ pondus ſuperabat.* Excreſcentiam hanc cum ulcere, & facile, ut in longa dyſenteria, ab ulcere fuiſſe, vides: nec dici ideo magnum polypum potuiſſe, quod polyporum de quibus ſupra dictum eſt, naturam haberet, ſed quia naſi polypum, a cujus ſimilitudine ſunt illi appellati, non figura modo referret, ſed natura quoque; hanc enim ſolers ille cautuſque Anatomicus *carnoſam* pronunciavit.

22. Nec tamen dubito, quin excreſcentiæ inteſtinorum interdum poſſint ex utraque natura conſtare, ut ſi carneis fimbriis, & inæqualibus, impolitiſque ſuperficiebus adhærere incipiant viſcidæ puris, aut ſucci inteſtinorum, aut

(1) Miſcell. Med. Dec. 4. c. 8.
(2) Obſ. 1. §. 4.
(3) I. Sect. 13. Obſ. 1.
(4) Act. Hafn. Vol. 4. P. 1. pag. 86.
(5) n. 13. & 16.

ſanguinis

ſanguinis effuſi particulæ: hiſque aliæ deinceps, aliæque, ut radix, & nucleus ex vera ſint carne, circumjectum autem adjunctumque molis corpus, hujuſque appendices ex non vera. Conſultus ſum A. 1736. pro Nobili Viro, qui poſt ſæpe repetitas ſanguinis dejectiones, mox cum bilioſo alvi fluxu, & aſſidua, primum levi, deinde acuta febre conjunctas, cum hæc, & gravia ejus ſymptomata ab remediorum maxime convenientium uſu nihil remitterent, imo illud eorum quod erat præ cæteris grave, nempe ventris dolor, ex acerbo repente factum eſſet acerbiſſimum, poſt multum ſanguinem egeſſerat. Chirurgi manu adjuvante, corpus quoddam longitudine propemodum palmi unius, & ſemis, craſſitudine autem, & figura aliis in partibus alia. In ſummo enim informe caput referebat quaſi ranæ grandioris, ore hiante; reliquum corpus exterius ferme teres, intus cavum, erat tranſverſos duos digitos craſſum donec paulatim gracileſcendo in caudam deſineret, ſemipalmum longam, & prope extremum bifidam. Qui memineris, quid in extrema ferme cenſuerim Epiſtola ſuperiore (1) de ranis, bufonibus, lacertis ano ejectis, facile exiſtimabis quid crederem cum ea legerem quæ modo referebam: nec vero occaſio hic ulla erat ſuſpicandi quod de Molitore quodam (2) ſcriptum leges, cujus diſſectio ob recrementa ſemper chyloſa per ſeſquiannum egeſta, digna alioquin eſt quæ inſpiciatur, & cum iis quæ de Cœliaco fluxu ſupra (3) attigimus pro veri ſtudio conferatur. Dicebatur autem per dormientis os bufo irrepſiſſe, multumque intus nocuiſſe, donec per alvum deturbatus eſt obeſus & mortuus: quem utinam Præcl. Obſervationis Auctor teterrimo, noxioque fœtore minime prohibitus eſſet per ſe attente inſpectare, & ſcalpelli ope examinare. Certe autem quod ad noſtrum attinet, doctus quoque Medicus a quo conſulebar, ſpretis vulgaribus opinationibus, ad Lanciſianos polypos ejuſmodi corpus attinere, arbitrabatur. Attamen cum præter fibroſa exteriora ligamenta per quæ inteſtino videbatur annexum fuiſſe, mollem & diſtractilem ſubſtantiam atri fere coloris deſcriberet ex qua conſtabat, eamque ex ſat validis fibris quibus variæ glandulæ interjicerentur, compactam; cum ſanguinem qui antea effluxerat, nec ſemel ad libras, eo detracto corpore, deſiiſſe, memoraret, purulentas autem albicantes, ſubcinereas, graviſſime olentes ſucceſſiſſe materias, quæ recrementorum exitum modo præcedebant, modo ſequebantur, & maximo ſemper cum dolore, haſque, & acutam febrem perſtitiſſe donec vulnerariis datis remediis, quæ deinde balſamica exceperunt, ipſæ, & incommoda reliqua primum minuerentur, & denique tollerentur; ut nulla a me ferme, niſi quæ ad præſervandum facerent, æger (qui multos poſtea annos vixit) poſtularet; eo inclinavi animum, ut conjicerem, initium, & radices iſtius corporis excreſcentias fuiſſe prope extremum inteſtini Coli obortas. Hanc enim ſedem dolor ille acerbiſſimus indicabat, qui nimirum ubi Colon priuſquam in Rectum deſinat, quoſdam ſolet habere flexus, infra umbilicum incipiebat, illinc autem Meſocoli adhæſiones ſecutus, ad dorſum uſque extendebatur. Eas igitur radices, cum erodi, exulcerari, abrumpi cœperunt, ſanguinem effudiſſe, cum vero profundius, & circumcirca, dolorem inſuper, & cætera creviſſe: interea autem ſanguinis deſtillantis fibroſas, aliaſque viſcidiores partes excreſcentiis adhæſiſſe, eaſque auxiſſe, conjunxiſſe, in eamque ſpeciem qua penitus denique avulſæ exierunt, conformaſſe. Quoniam tamen ex ejuſmodi corporibus quæ per anum ejecta legi, vix unius modo venit in mentem, a Peyero (4) memorati, quod *vaſis ſanguineis* fuerit *præditum*; ſicuti ubi aliquod his præditum vaſis præclare videam, pro

(1) n. 21.
(2) Eph. N. C. Cent. 3. & 4. Obſ. 163.
(3) n. 4.
(4) Exercit. I. de Gland. inteſtin. circa finem.

certo ad excrefcentias referendum effe, pronunciabo; fic contra, probe conſcius, quam facile a polypofis concretionibus fieri fucus, & imponi multifariam poffit, non nifi fufpicando, & conjiciendo, aliquid ejufmodi, de reliquis refpondebo, quæ aut veris illis vafis careant, aut cauti, experientifque Chirurgi judicio pro certiffimis excrefcentiis non agnofcantur. Sic Valfalvæ olim credidi, cum mecum fanguineos ichores infpiciens a dyfenterico defperato egeftos, in iifque fruftulum quoddam, fi colori dumtaxat crederes, nihil nifi grumum fanguinis repræfentans, ille ubi perattente examinavit, penitufque perfpexit, pro ulcerati inteftini excrefcente particula fine ulla dubitatione agnovit. Sic etiam Viro peritiffimo Molinellio (1) credidiffem, fi cavum corpus, fpithamam longum, quod homo diu multumque dyfenteria cruciatus, ipfe fibi ex ano eduxerat, ex *fungofa ulcerum carne* effe, pronunciaffet, id quod, ut eft prudens in primis, cautufque, minime voluit, fed ei carni *haud abfimile* tantum dixit. Neque aliud fpectavit fortaffe. Cl. Struvius (2), qui cum æque longam, & pollicem latam *membranofo-carneam*, ut diferte ait, *quandam maffam* cum *multa pinguedine intertexta*, fortiffimo nifu indidem detrufam, proponeret; dubitationem, ut opinor, oftendere voluit fuam, hunc Obfervationi titulum præfigendo *De maffa polypofa per alvum excreta*: & præcefferant tamen ea quæ non fecus ac dyfenteria, potuerant excrefcentiæ carneæ juftam fufpicionem movere.

23. Dum hactenus oftenderem, poffe in dyfenteria egeri cum fanguine adipofa, membranea, carnofa corpora, nec inteftina tamen effe exulcerata propterea quod ea corpora fæpenumero non funt reapfe quæ videntur; fubinde veritus fum ne forte ipfe mirareris, non videre me, vel folum fanguinis exitum fatis indicare erofa; aut rupta ejus vafa; ut exulceratio aut jam facta, aut inchoata faltem, neceffario fit agnofcenda. Verum fi forte miratus es; mirari continuo defines, cum hæc quæ paucis perftringam, attenderis. Eft Cl. Wagneri Obfervatio (3), in qua cum alia in dyfentericæ vifceribus a fe confpecta proponit, in hifque illud pro Spigelio adnotandum (4), *veficam bilis* fuiffe *turgidam*, tum hoc præfertim, nihil ufquam inteftina habuiffe vitii, nifi quod cuncta pariter *tenuia*, *& craffa omni humore mucofo deftituebantur*, & Rectum erat gangrænofum. Quod fi ullum in ipfis adnotaffet ulcufculum; tum vias fanguinis quem ægra dejecerat, quærere non debuiffet in extremis ipfis venarum ofculis, quippe quas fcirrhofæ in mefenterio glandulæ, fpafmique conftrinxiffent, ut fanguis *immediate* per ea ofcula inteftina *regurgitaret* non fecus ac cœruleus in eafdem venas injectus humor, *cærulei fudoris indicium* tunc ipfi exhibuit intra inteftina *manifeftiffimum*, Præterea eft Obfervatio Whartoni, a Gliffonio propofita in Tractatu de Ventriculo, & Inteftinis, quæ cum aliquanto aliter in Sepulchreto (5) ex Tractatu eodem defcribatur, nullo certo hujus indicato loco; fi a te legetur cap. 23. n. 11. oftendet, poft *enormem*, a pharmaco, fanguinis vomitum, *nullam in ventriculo*, qui nonnihil fanguinis vel poft mortem continebat, *comparuiffe venam five ruptam*, *five exefam*, fed *dorfo cultri interiore tunica deterfa*, tunc *innumera fanguinis punctula in fuperficie deterfa fenfim comparuiffe.* Num vero deterfione iftiufmodi, ut cenfet Gliffonius, quafi cuticula quædam abrafa fuerit, neque aliter in vivente pharmacum egerit, cum ipfa, quoque interior tunica non fecus ac cutis derafa cuticula, cruenta cerneretur; an potius fanguinis copia quam pharmaci violentia acciverat, dilatatæ extremæ arteriolarum viæ & fanguinem

(1) Vid. Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 2. P. 1. inter Medica Obf. 2.

(2) Act. N. Cur. T. 1. Obf. 195.

(3) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obf. 171.

(4) Vid. fupra, n. 15.

(5) L. 3. S. 8. Obf. 7. in Additam.

paulo ante effuderint, & tunc dorso cultri quidquid sanguinis habebant reliquum, exprimente, protulerint, malim, te ex iis quæ Boerhaavius (1) non uno loco de anastomosi scripsit, existimare, quam ipse dicere. Exempla attende quæ ibi profert, & alibi etiam, ut puta cum de retento menstruo sanguine per alias vias emisso verba faciens, (2) *vidi*, inquit, *hujusmodi hæmoptoen*, *quæ in consuetudinem abierat*, *ut sanguis floridus singulis mensibus*, *absque detrimento sanitatis*, *cum levi tussicula excrearetur. Vidi ubi evomebatur sanguis: vidi per alvum deponi*, *& per sudorem.* Confer insuper exempla alia, quæ bene multa addit ad singula ista Eruditissimus Hallerus (3): & in quocunque inventis id factum *absque detrimento sanitatis*, absque exulceratione pariter factum credito non secus atque cum per sudorem sanguis exibat, cutem ibi integerrimam visurus fuisses, neque aliud in hac detersa, quam *innumera illa sanguinis puncula* quæ in detersa ventriculi interiore tunica conspexit Whartonus. Transfer hæc a ventriculo ad intestina, & sine horum exulceratione, sanguinis fluxum intelliges. Aut si adhuc nonnihil hæres; sepone jam Observationem istam Whartoni, & præter exempla quæ dicta sunt, fac tibi sanguinis fluentis e naribus veniat in mentem. Num ruptæ semper, aut exesæ venæ, arteriæve? num exulcerata semper narium tunica? Si illæ ruptæ, aut exesæ; qui fit ut sanguis sæpe nullo prorsus remedio adhibito, per se subsistat; Si hæc exulcerata; quomodo nihil, non dico puris, sed ne doloris quidem consequitur? Nunc quod in narium tunica fieri, intelligis, idem cogita fieri posse in tunica intima intestinorum, præsertim cum injecti per arterias humores facile adeo per utramque tunicam in narium caveas, & intestinorum trajiciantur (4). Pone igitur auctam sanguinis copiam, auctum impetum, latiores autem factas in iis præcipue qui natura laxas antea haberent, arteriarum ad intima intestinorum ultimas vias aut resolutione quadam, aut causa alia aliqua, ut puta nimia in alvi profluviis humectatione: nec difficile cum Boerhaavio sanguinem illinc effluere per anastomosim, intelliges.

24. Vide autem, ne unum dumtaxat, sed plura simul eorum ponas quæ dicta sunt. Nam cum Boerhaavius sic docet (5) *quando sanguis per portarum venam*, *ejusque ramos nequit transire*, *tunc ipse purus sanguis per anastomosin ex vasis mesentericis effundi potest:* nisi hæc continuo adderet, *quorum oscula dilatata sunt:* dubitare aliquis posset, qui Ortlobium (6) legisset, constricta vinculo in vivis canibus illa vena, *sanguinem ad intestina sincerum prorumpere*, *nunquam se observare potuisse*, *quamvis tota intestinorum tunica coccineo quasi colore imbueretur.* Nimirum in sanis iis canibus vasorum oscula non erant dilatata. Erant autem vel maxime ob circumjectarum fibrarum laxitatem in Comitis illius de quo ibidem loquitur Ortlobius, *intestinis sphacelatis*; in his enim *venas mesaraicas orificiis apertis*, *sanguine grumefacto*, *quasi cera refertis*, *hiasse*, vidit. Hæc autem attigi propterea quod *aliquando* in dysenteria *vera inflammatio adest*, *& funesta gangræna sequitur*, ut paulo post illa quæ retulimus, scripsit Boerhaavius (7). Et sane vera scripsisse, ostendunt in Sectione hac Sepulchreti XI. complurium Observationes (8), Valsalvæ autem præter eam, quæ superius (9) allata est, hæc quoque altera confirmat.

25. MULIER ex dysenteria moritur. INTESTINA reperiuntur inflammata. Huic mulieri ren sinister omnino deerat; supplebat autem dexter, duplo quam

(1) Prælect. ad Instit. §. 707. 775. 814. &c.
(2) Ad §. 667.
(3) In not. ad cit. modo §.
(4) Vid. not. Haller. ad §. 497. earund. Prælect.
(5) Ad §. cit. 814.
(6) Hist. Part. & Oecon. hom. Diff. 8. §. 7.
(7) Ad §. 815.
(8) 3. 9. 19. §. 1. & 2.
(9) n. 14.

ſecundum naturam major, duplici pelvi, ac duplici uretere inſtructus. Ureter autem uterque ad dexteram tendebant veſicæ partem.

26. Sepoſitis iis quæ a primordiis fuiſſe, intelligis; ad dyſenteriam attinet inteſtinorum inflammatio. Revoca nunc ad memoriam, & cum hac Obſervatione, aliiſque conjunge quam ex Piccolhomino ſupra (1) deſcripſi. In ea namque ſive abraſio tanta fuit, quæ Obſervatori ipſi uſque adeo mira viſa eſt, ſive potius cum abraſione, ſi vis, non modica, inflammatio ejuſmodi, ut quemadmodum in Ortlobii canibus (2), tota inteſtinorum tunica multum ruberet; certe Piccolhominus quoque inflammationem agnovit. Cum autem hæc eſſe non poſſit quin ſanguinis tranſitus per illos venæ portarum ramos impeditus intelligatur; quid hinc conſequi poſſe, dixerimus (3), ſi aliquid aliud accedat, jam noſti, vel prius quam inteſtina, impetu ſanguinis adhuc perſiſtente, vergere incipiant in gangrænoſam laxitatem. Sic Brunnerus (4) in milite quem diarrhœa laborantem ſupervenientes ſæviſſimæ convulſiones occiderant, ſimul per totum inteſtinorum, Tenuium præſertim, tractum, inſignem qua nec ventriculus carebat, inflammationem, ſimul in hoc grumos ſanguinis, in illis mucum rubicundum deprehendit, indicio manifeſtiſſimo, diarrhœam jam incepiſſe in dyſenteriam degenerare, quamvis nihil adhuc gangrænoſi in iis viſceribus appareret. Facile autem in gangrænam, atque adeo, ut dixi, in ſphacelum tranſire poteſt inteſtinorum inflammatio: unde factum fortaſſe eſt quod adoleſcenti mihi Medicus exercitatiſſimus narrabat, ſibi aliquando accidiſſe, ut in dyſentericis, poſtremis ante mortem diebus febris abiiſſe videretur, ut ſi cætera non attendiſſet ſigna, turpiter falli potuiſſet. Verum de inteſtinorum morbo fallaciſſimo, ſphacelo erit alias (5) opportunior ſcribendi locus. Nunc de membranis dejectis ſive cum ſanguine, aut pure, ſive abſque his, ſive in dyſenteria, ſive extra ipſam aliquid ad ea quæ ſcripſimus ſupra, addendum eſt. Deſideravimus certe, nonnullarum naturam diligentias examinari potuiſſe. Lentilius (6) puta, quodnam eſſet inteſtinum egregie ſtatuit, unde membranæ provenirent quæ per intervalla cum, vel ſine cruore plures, pauciores ve per alvum ſecederent. Quod autem has cenſuit valvulas eſſe conniventes, liberum cuique eſt credere, aut non credere; imo vel hoc ipſum, fuiſſe membranas. Ut enim ab ægra quantum apparet, ille aberat; nihil aliud videre potuit, niſi eas fuiſſe *diverſæ magnitudinis, & quæ ſiccatæ pelliculas e veſica ſuilla retorrida mentirentur.* At. Jo. Mauricius Hoffmannus (7) cum ab alia excretas attentius examinaret, quas pro intima tunica inteſtinorum alii acceperant, mucum eſſe agnovit viſcidiorem *ſupra valvulas conniventis coagulatum, & in ſpeciem membranæ condenſatum*: neque ab eo diſcrepat, Actor. N. C. Volumine V. (8), Cl. Treylingii judicium de examinata ab ipſo quaſi membranacea vagina quadam, ab Ruſtica dejecta, *quamvis figuram inteſtini Coli cum valvulis conniventibus adæquaret.* Contra, in alio Apitius (9) minime dubitavit, quin egeſtæ membranæ eſſent fruſta intimæ tunicæ inteſtinorum: & plura quidem vel ex earum inſpectione protulit cur id crederetur: quanquam illud quod primo loco poſuit fuiſſe *tubuloſa forma exactiſſime præditas*, tum ea quæ modo laudata eſt, tum Obſervatio quoque infirmat Cl. Verdrieſii (10), qui alio in viro penitius contemplatus, non aliud eſſe quam *fiſtuloſam pituitam* manifeſtiſſime deprehendit, quæ

(1) n. 20.
(2) Supra, n. 24.
(3) Ibid.
(4) Exercit. de Gland. Duoden. §. 4.
(5) Epiſt. 35.
(6) Eph. N. C. Dec. 3. A. 3. in Append. n. 6. ad Obſ. 68.
(7) Dec. ead. A. 9. & 10. Obſ. 60.
(8) Obſ. 126.
(9) Dec. cit. A. 9. & 10. Obſ. 179.
(10) Ephem. earund. Cent. 1. Obſ. 90.

concrescens, ad continentis intestini figuram se accomodaverat. Sed num dicemus, inquies, idem accidisse intra Cæcum intestinum, quod olim Beckerus (1) pene affirmabat, se vidisse dejectum, quippe *corpus membranosum, digiti majoris longitudinem & latitudinem adæquans, patulum & erosum ab una, ab altera vero parte clausum?* Hæc enim continuo subjecit, *triplici tunica, tenui, carnosa, ac rugosa constans.* Imo quid dicemus, aio ego ad tres alias Observationes, in quibus non Vermiformis Appendix quæ a latere est videlicet, sed ipsius intestinorum tubi non brevis pars per anum ejecta proponitur? Utinam Georgio Franco (2); nam ejus æger, non, ut Beckeri, aliorumque, superstes fuit, sed paucis ab ejusmodi egestione horis decessit, permissum fuisset in cadavere, sedem recognoscere, unde *integra tenuis intestini pars, spithamæ longitudine & ultra cum annexa mesenterii adhuc portione*, avulsa esset, quam ipse ob conniventes, quibus intus prædita erat, valvulas, ex Jejuno esse, suspicabatur: quanquam si hujusmodi avulsio miranda est; coalitus est longe magis mirandus, quem inter eas intestini partes, unde intermedia portio avulsa est, concipere oportet in duobus aliis ægris, quorum neuter, si ex intestinis apertus aditus in ventris cavum relictus esset, superstes esse potuisset. Verum Jo. Petrus Albrecht (3) & Andreas Westphal (4) cum eorum historias protulerunt, ingeniose excogitarunt, præcessisse intususceptionem, sive prolapsum inversæ superioris intestini partis intra proximam sequentem sic ut per inflammationem, & gangrænam abruptio prolapsæ partis non ante contigerit, quam aliqua esset in abruptionis loco inter excipiens, exceptumque intestinum conglutinatio. Nam quod ea quæ dejecta est, vera fuerit intestini portio, etsi *non pauci*, quod ad primam attinet Observationem *dubitarunt*, Bruchmannus autem, & Hoffmannus, quod ad secundam, aut intestini dumtaxat tunicam, aut mucum, tunicæ similem, crediderunt; tamen nec primæ testes defuerunt, & Docti alii Viri, in primisque Magnificus Ordo Medicorum Gryphiswaldensium, ad quos missum fuisse dicitur examinandum quod in secunda egestum est, pro hujus veritate pronunciarunt. Unum animadverti quod excogitatæ intususceptioni in neutra satis respondere videri possit. Nam valvulæ, ut in inverso, quemadmodum ponunt, intestino non *interiori* in facie, sed in exteriori occurrere debuissent, neque *exterius* adhærens omenti, aut mesenterii quædam portio, sed interius: quanquam dici potest, non ut tunc erant eæ facies, sed ut ante secundum naturam fuerant, esse indicatas, aut intestinum ex inverso fuisse in statum pristinum revolutum sive dum per reliquum ad anum usque canalem, inter acerbissimos dolores multifariam se agitantem, devolveretur, sive dum per ani angustias, exiret, sive tandem postquam exierat, per manus ipsas examinantium. Utcunque id est, ubi cuncta perlegeris, quidquid hisce Observationibus dandum existimaveris: per me enim tibi liberum est sive cum accipientibus, sive cum dubitantibus, sive cum aliquid concedentibus facere, minus, opinor, miraberis, si quos dysentericos vel postquam veras ex intestinis aut membranas, aut carunculas egesserint, posthac audiveris evasisse.

27. Etsi de Dysenteria multo plura scripsi, quam initio constitueram, tamen priusquam finem facio, aliquid placet addere de Tenesmo, non ut in Sepulchreto (5) hic fieri video, ab aliis caussis, de quibus alibi dicetur, sed ab dysenteria dumtaxat illato. Credo equidem in hujusce fluxus fine id quo intestinum Rectum ad egerendum irritatur, sæpe in vitio ejusdem intestini non consistere, sed ab reliquiis provenire acrium mucorum, & sanguinis, si hujus præ-

(1) Earund. Dec. 1. A. 4. Obs. 68.
(2) Earund. Dec. 3. A. 5. & 6. Obs. 177.
(3) Dec. ead. A. 3. Obs. 129.
(4) Disput. quæ partem intest. Jejuni &c.
(5) Obs. 29. & seqq.

fertim obfoletus in mucis fit color, in cellulis proximi inteftini Coli reftitantibus, ab iifque paulatim, & identidem per Rectum ad partem hujus imam, & irritationis minus patientem demiffis. Mirum dictu eft, quam diu quædam, non pauca etiam, nec per fe vifcida, in Coli cellulis fubftitiffe videantur. Quæfitum eft ex me A. 1744. docti, atque ingenui Medici nomine, ubinam cenferem, comefta pifa quinque ipfos menfes in hominis ventre morari potuiffe? Affirmabat enim fua in civitate virum effe qui cum Junio menfe multum, ac fæpius illa ediffet, correptus Octobri dyfenteria, & fingultu, non ante fanari potuerit, quam, Decembri ineunte, pifa ad duas libras dejecit integra adeo, ut a pluribus mirantibus Medicis plura fint eorum fervata. Idem autem ejus viri patri olim, fed ad pauciores menfes, accidiffe, narrabant. Refpondi, fi hæc vera effent; neque enim rem in ea civitate, multis teftantibus, pervulgatam, negare honefte poteram, præfertim qui multo difficiliora creditu apud idoneos Auctores legiffem; & fi duobus illis hominibus eadem effet quæ cæteris, ventriculi, & inteftinorum ftructura; non videre me, ubi minus difficile hærere illa potuiffent, quam in Coli inteftini cellulas complures difpertita: conjuncta enim viam ejus inteftini, nedum Tenuium, obftruxiffent, ventriculo autem oneri graviffimo, & moleftiffimo fuiffent, quippe ad id pondus, nec manfa, ut res oftendebat, nec fatis fortaffe antea cocta, nec ex viridibus, & tenerioribus, fed ex flavefcentibus jam, & durefcentibus. Effe forfitan iis hominibus illas cellulas natura aliquanto ampliores, & laxioribus fibris, fed certe propemodum iis effe in tubo inteftinorum vifcidiffimas, tenaciffimafque materias, ut pote qui parum adeo cibos mandere confueffent; per eas igitur irretita pifa, & quafi agglutinata ad cellularum parietes, tandiu fubftitiffe, donec dyfenteriæ torminibus, & dejiciendi conatibus deturbarentur.

28. Verum etfi in tenefmo illo explicando qui dyfenteriam excipit, fæpe, quemadmodum vidifti, cum Sydenhamio (1) ita faciam, ut ulcus in Recto inteftino minime agnofcam; noli tamen credere, me ejus dogmati fic adhærere, ut interdum non verear, ne ulcus, aut aliud ibi grave vitium dyfenteriam confequatur, jam ufque ab adolefcentia edoctus exitu cujufdam poft dyfenteriam in illo inteftino doloris, de cujus caufa alia alii meorum Præceptorum fententia fuerat. Cum enim in Fœmina Primaria poft dies circiter quindecim per fe defiiffet dyfenteria, quæreretur autem illa de infimi inteftini dolore, femper quidem cum recrementa egereret, fed tamen fubinde etiam punctionibus quibufdam molefto; credebat alter, hunc effe, ut in delicata muliere, ab levi dumtaxat intimæ tunicæ abrafione; alter autem, id eft Albertinus, qui animadverteret, cum eo dolore conjungi præter febrem, affiduum ponderis fenfum, non fine quodam ad femora, imofque lumbos confenfu, tenefmum autem nullum, aut fere nullum; gravius aliquid verebatur, donec autem febri cum rigore, aperte jam abfceffus manifeftationem prædixit. Quam prædictionem cito comprobavit exitus, dejecto pure ad uncias duas, & eo qui diffenferat, ut Senex erat ingenuus, non fatente modo, fed, id quod pauci faciunt, veram alterius prædictionem laudante. De graviori autem, & minus in vulgus noto ejufdem inteftini vitio fermonem injiciendi occafio dabitur Litteris proximis (2). Vale.

---

(1) Obf. Med. circa morb. acut. S. 4. c. 3. (2) n. 6. & feqq.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXXII.

Sermo est de Alvi Adstrictione , & de Hæmorrhoidibus.

Contrarium illi de quo nuper ad te scripsimus, vitium *Alvi adstrictionis* in multis quidem animadvertimus tum sine manifesto valetudinis detrimento, etsi ad hebdomadas , atque adeo (quod & Cl. Zevianus noster (1) adnotavit) ad mensem nonnulli dejicere solerent nihil tum, idque sæpius, cum evidenti læsione, quam mors ipsa consequeretur, sociatum. Tamen ejus vitii Observationem, cum dissectione conjunctam, vix unam habemus, quam hic tibi describamus; nam cæteras, quippe vomitionibus, volvulo, aliisque ejusmodi affectibus adjunctas, ab his sejungere non est visum. Quod si in Sepulchreto quoque factum esset; ad multo minorem numerum hujus XIII. Sectionis Observationes redirent. Videbis enim ad plerasque adnotatum, quanam in Sectione alia legendum id sit quod ab iisdem avulsum est. Sed & alias esse, ad quas idem fuerat adnotandum, tres dumtaxat quas inspicias, paginæ præclare demonstrabunt, 193. 197. 203. Lege enim in prima, Observationis III. §. 2. Credes, huc unice attinere. Sed continuo §. 2. indicium dabit, idem ibi esse bis positum, & quod utrobique deest, alibi quærendum, id est hujus III. Libri Sectione VIII. Obs. XV. Similem repetitionem indicabit in altera illa pagina, Observationis IX. §. 2. cum §. 8. collatus; neque enim quia in hoc, turpi errore, typographus scripsit *in latere sinistro sub regione hepatis!* res non eadem est quæ in illo bene scribitur *in latere dextro*, quod perspicue ostendet tibi quæ ibi designatur proxima Sectio XIV. paulo fusius hanc historiam proponens Obs. 8. §. 1. Tertia demum pagina quid iteretur, & quid nihilominus omittatur, continuo significabit, ubi Observationis XII. §. 9. cum §. 3. comparaveris , utrumque autem cum indicata ab hoc Sectione VII. ubi rem fuse descriptam leges Obs. XXXIII. Sed repetitiones has, adeo inter se vicinas, monstrasse satis esto. Ex magis dissitis, quas tibi inquirendas relinquo, unam prætermittere non possum, difficilius ob solitum Blancardi fucum agnoscendam. Legas, quæso, Observationis I. §. 6. & quæ de Sutore narravit Formius, conferas cum iis quæ in Additamentis, Obs. III. de Bajulo scripsit Blancardus: eamdem utrobique rem esse, intelliges; sed Formii Sutorem, ne facile agnosceretur, in Bajulum a Blancardo mutatum. Cujus talia artificia si ad te scribens, sæpius retego; ideo facio, ut assensum sustineas cum apud doctum alioquin Scriptorem leges, Blancardum *in Anatomia* quidem *sua Reformata plagii vix excusandi reum se se fecisse.... Majorem vero laudem mereri ejusdem Anatomiam Practicam Rationalem*, eum videlicet librum, ex quo illa quæ tibi exempla produco, in Sepulchretum sunt relata.

2. Nec tamen aliæ historiæ deerant quæ ad hanc attinerent Sectionem, sive aliunde, sive ex Sepulchreto ipso petendæ. Exempli enim causa, fabrum in hac Urbe viderat Saxonia noster (2), *post longam alvi suppressionem, & ingentes ventris dolores, partim usu clysterum acrium, partim aliorum remediorum multos ejicientem lapillos magnitudine nucis avellanæ, coloris flavi, usque adeo duros, ut vix infringi potuerint.* Cui Observationi non incommodus in Sectione hac locus, aut ibi fuisset, ubi (3) alvi adstrictio a calculis deducitur bilariæ vesiculæ, aut si duriores illi, majoresque viderentur, quam ut inde possent repeti; quanquam

(1) Del flato &c. l. 2. c. 11. (2) Prælect. Pract. P. 2. c. 19. (3) Obs. 12. §. 2. 3. 7. 8.

bilis canales nonnunquam multum dilatati inveniuntur; ibi saltem, (1) ejusdem adstrictionis causa proponitur calculus, castaneæ magnitudine, Colo intestino adhærens. Vel cum aliæ plurimæ, aliis Sectionibus jam fusius expositæ, Observationes in hac iterentur; cur hic omittitur admiranda illa Maniaci historia (2), qui cum omnia quæ offendebat, ingurgitaret; nonnunquam ad quindecim & sexdecim hebdomadas ex prætumida alvo nihil dejiciebat? aut, ne hinc longius abeamus; cum inter exempla hic prolata infantum qui occluso podice nati, ea via egerere nihil poterant, Observatio Holtzachii (3) in uno eorum habita qui stercus per colem reddebant, ex proxima Sectione (4) repetatur; cur altera consimilis prætermittitur, quæ ibi (5) ex Hildano producta fuerat, aut duæ Mœbii (6), quarum prima persimilis earum est, secunda autem ad puellulam semestrem attinet, quæ alvi fæces *per vulvam* excernebat?

3. Ex genere hoc ultimo est Mercurialis Civis mei (7) Observatio, quæ maxime, siqua alia, celebris est apud Medicos scriptores Danielem Sennertum (8), Thomam Bartholinum (9), Joannem Rhodium (10), alios. Sed ab Rhodio, quippe annos triginta septem Patavii commorato, & hic Observationes suas colligente, atque edente A. 1657. mirum est, non quæsitum, quid accidisset isti eidem *puellæ Hebræi*, *Theutonici dicti*, quam clauso podice natam Mercurialis *in hac Urbe* viderat fæces *per vulvam emittentem*, & nihilominus contra atque *dubitari* a quibusdam poterat, *superviventem*. Verum cum minime ignoraret Rhodius ex simili, & æque celebri Benivenii (11) Observatione, puellam alteram non ultra sextum decimum annum vixisse; facile crediderat, hebræam quoque istam non plurimis postquam Mercurialis viderat, annis; viderat autem ante A. 1583, mortem obiisse fortasse eandem, ex intestinorum cruciatu videlicet, induratis, puta, & crassioribus aliquando factis recrementis quam ut via non naturali prodire possent, nec idonea fortasse ut emollientes lubricantesque clysteres commode transmitteret ad intestina. Sed sive in puella Benivenii id facilius accidit quod non nisi octavo quoque die alvum exonerabat, sive hebræa Patavina felicior fuit; certe, si Rhodius quæsivisset; vivere etiam tum anno exacto septuagesimo (non modo ut Herbomensis quædam (12) vigesimo) deprehendisset: quin etiam fuit Rhodio superstes annos multos ut quæ raro vel in sanissimis exemplo, centum ipsos annos vixit, sicut mihi testabatur is qui illi anui nonnunquam fuerat Medicus, Isaacus Cantarinus, cum de Mercuriale, ut erat doctus Senex, mecum forte verba faceret A. 1719. Semper autem suum illa pertulerat malum, probe memor consilii quod parens acceperat a Mercuriale. Et sane ubi alia via ab natura ipsa aperta est per quam satis amandare liceat recrementa; incommoditas præferrenda est multis, variisque periculis, quæ, nisi necessitas ipse cogat, minime sunt, de prudentis quidem hominis consilio, subeunda. Nam nisi podicis foramen membrana dumtaxat opertum esse, intelligatur, ut facili, tutaque incisione parari exitus possit urgentibus desuper excrementis, quemadmodum in puello quem Cl. Baverus descripsit (13), potuisse, ostendit anatome, temere instituto sectio accelabit haud raro infantis mortem, & infamia horrendum faciet auxilium, pluribus, si prudenter adhibeatur, profuturum. Quid enim? si rectum intestinum, quantum quantum est,

(1) Obs. 9. §. 4.
(2) L. 1. S. 9. in Addit. Obs. 1.
(3) Obs. 11. §. 6.
(4) Obs. 24. §. 1.
(5) §. 2.
(6) Obs. 22.
(7) De Morb. Puer. l. 1. c. 9.
(8) Medic. Pract. l. 4. P. 1. S. 1. c. 1. in fin.
(9) Cent. 2. Hist. 63.
(10) Cent. 2. Obs. 91.
(11) De addit. morbor. caus. &c. c. 86.
(12) Eph. N. C. Dec. 2. A. 10. Obs. 75.
(13) Act. eorund. T. 4. Obs. 147.

nullum habeat meatum, ſed inſtar funis ſolidum ſit, ut hic in Sepulchreto, XI. proponit Obſervatio (1), aut ſi; ut alia aliorum vitiorum omittam exempla; ſi, inquam, totum illud deſit inteſtinum, cujus rei ibidem (2) reperies Obſervationem. Nonne inciſionis idem eſt exitus quem ibi leges, aut apud Schenckium (3), cum in Sichardi pharmacopolæ puella ſectionem quidem aggreſſus eſt Chirurgus, ſed *Rectum inteſtinum minime invenit?* ut neque ille alter qui perforavit *ad longitudinem fere minimi digiti* in uno videlicet de duobus infantibus quos carentes toto illo inteſtino vidit Ruyſchius (4). Nec vero hujuſmodi exempla quam rariſſima ſunt, cum etiam Cel. Vir Heiſterus (5) ſemel, atque iterum ſibi viſa confirmaverit, unumque (6) plene deſcripſerit: nec deeſt præterea quod alibi legas, quamvis obiter a Cl. Hoyero (7) memoratum. Quin aliquando illud quoque accidit quod decipere facilius poſſit, nempe ut Recti inteſtini pars infima non deſit, quæ immiſſo per anum digito ad ſpatium perbreve ſatis patens, ſpem faciat felicis inciſionis, quaſi nihil niſi interjecta aliqua membrana communicationem intercluderet cum ſuperiore inteſtini parte, & tamen pars hæc reliqua nuſquam ſit; ſed Rectum alterum ſit inteſtinum quod fæcibus plenum, longius ab ano ad ſummum Sacrum os ſe inflectat, occluſumque ibi, & firmiter concreſcens finiatur, quemadmodum a Cl. Petro Chriſtophoro Wagnero (8) conſpectum eſt. Equidem Chirurgum non ſemper culpaverim, ſi recens natus poſtridie quam ſectus eſt, intereat, ut ille cujus duo fraterculi ipſi quoque imperforato podice nati fuerant (9). Ut enim tot alios, eodem vitio affectos, vixiſſe legi ſeptem, decem, duodecim, pluresve dies; ſic etiam legi, aliquos, cetera ſanos, nulla pariter ſectione vexatos, triduum non ſuperaſſe. Veruntamen niſi per anatomen conſtet, Chirurgi opus mortis cauſam non attuliſſe; omnem accelerati interitus ſuſpicionem non effugiet is præſertim qui non cunctis rite perpenſis, præceps, quaſi ad minime periculoſum auxilium, ad ſectionem decucurrerit. Quamobrem cum via alia, quamvis incommoda, ſatis patet, non conſtat autem, Rectum inteſtinum ad interfemineum uſque ſic deſcendere, ut cute, ut membrana non craſſiſſima ejus canalis operiatur; non eſt ibi per ſectionem quærendum quod fortaſſe in ſupremam, exempli cauſa, vaginæ partem finitur. Nam niſi eo uſque perveniat inciſio; nihil efficitur; ſi vero eo uſque perveniat, præter hemorrhagiæ, aut nervorum diſtentionis periculum, duo alia reſtant, ne via ab natura in vaginam aperta nihilominus claudi prorſus non poſſit, itemque ne altera ab arte patefacta, propter ſphincteris defectum, incommodum non tollat, ſed duplicet.

4. Quod ſi nullus omnino exitus pateat alvi fæcibus, certæ infantis morti anceps curatio eſt præferenda. Neque enim ita a natura cum cæteris animantibus actum eſt, ut cum inſecto illo quod Gallis dicitur *Formica-leo*, cui ſecundum obſervationes Hiſtorici inſectorum incomparabilis, Reaumurii (10) nec podex eſt, nec ſenſibilia alvi excrementa. Quod ſi vacca, de qua Ariſtoteles (11) ea quæ acceperat, memoriæ tradidit, clauſo podice fuit Perinthi, *cui cibi excrementum extenuatum, per veſicam tranſmittebatur, diſſectuſque anus denuo propere coaleſcebat, nec reſecando evincere vitium poterant*; nempe ultimum inteſtinum fortaſſe, ut ego ſuſpicor, in veſicam deſinebat; inutiles autem ſectiones ea quæ

(1) §. 4.
(2) §. 17.
(3) Obſ. Medic. l. 3. ubi de Inteſt. Recto, Obſ. 6.
(4) Adverſ. Anat. Dec. 2. c. 10.
(5) Inſt. Chirurg. P. 2. S. 5. c. 163. n. 1.
(6) Eph. N. C. Cent. 3. & 4. Obſ. 193.
(7) Earund. Cent. 6. Obſ. 59.
(8) Commerc. Litter. A. 1735. Hebd. 46. n. 4.
(9) Eph. cit. Dec. 3. A. 5. & 6. Obſ. 282.
(10) Mémoir. pour l'Hiſt. des Inſect. T. 6. Mém. 10.
(11) De Generat. Animal. l. 4. c. 4. in fin.

paulo ante dixi aut de perveniendi illuc quo opus eſt, aut de viæ ab natura apertæ occludendæ difficultate confirmant. Neque alia mihi ſuſpicio olim fuit, cum Bononiæ eſſe Virginem audivi, quæ nihil per inteſtina, ſed omnia, diſſoluta lotio, redderet per veſicam. In quam non ſemel illud inteſtinum ſe inſeruiſſe, tres, quas in Sepulchreto (1) conjunctas habes, Obſervationes teſtantur, aut certe duæ, ſi tertia eadem ac prima eſt, quod citata in illa Sectio hæc XII. (2) videtur indicare. Quod ſi nemo eorum qui in his deſcribuntur, infantum ſuperſtes fuit; cauſa fortaſſe rejicienda eſt, ſi minus in arctam nimis inter Rectum inteſtinum, & veſicam communicationem, qualis a Cl. Sandenio (3) delineata proponitur, at in anguſtiam, longitudinem, flexus urethræ virilis, imparis propterea craſſiſſimo ob admiſta inteſtinorum excrementa lotio diutius emittendo (4). Ut ut eſt; quotieſcumque conſtat, nullum exitum patere alvi fæcibus; non eſt cunctandum donec hæ retentæ infantem gravius lædere incipiant, eoque ipſo curationi minus opportunum reddere, ſed ancipiti hujus exitu omnibus indicato, neceſſario audendum eſt, ſemper tamen caute, ac perite audendum, ne forte ab Anatomes ignaro veſica, aut in fœmellis vagina convulneretur, præſertim ubi altius ferrum adigendum eſt. Nam præter craſſiſſimam membranam, ſpongioſa interdum caro, & adeps ad duos digitos interjecta eſſe poteſt, ut ex Sepulchreto (5) intelliges, imo aliquando, ut ibidem (6) leges, ad *duos auricularis digiti articulos* mediocris viri, intimus coalitus aſcendit; & puer tamen *exigua* in perforando *cruentatione*, & congrua ſuccedente curatione, ſervatus eſt, ut ex longe alio morbo *anniculus* demum, ut videtur, interiret, quod ex perlecto alibi (7) qui male ibi omittitur, ejus Obſervationis fine cognoſces. Quarto autem jam anno, & fortaſſe adhuc vivere, intelliges alterum quem per inciſionem, *articulo pollicis* longiorem, ſanavit ſupra laudatus Hoyerus (8): ut illum prætereeam quem ſervari potuiſſe, oſtendit Cl. Huberus (9), ſi *carneo-pinguedinoſam* maſſam, quam in mortuo conſpexit, jam in vivo *ad duos fere digitos latos* ferro inciſam infantis pater ſiviſſet paulo altius perfodi; ſic enim in cavum proxime deſinentis inteſtini perventum eſſet.

5. Verum ut hoc vitii aliquando, etiam cum vix ſperabilis videtur curatio, ſanari poteſt; ſic inſanabilia ſunt plura, uti cum occluſio, aut adſtrictio eſt in aliquo ſuperiore inteſtino, cujus rei tum hic in Sepulchreto, tum alibi a me quoque habebis exempla. Quibus adjicies non modo indicatam ſuperiore Epiſtola (10) carneam magnam excreſcentiam, intra Colon a Corteſio repertam, ſed & annulum ex glandulis ſcirrhoſum, quem ibidem Præcl. Haaſius (11) deprehendit, vix tenui ſtylo patentem, itemque ejuſdem inteſtini callum, ferme cartilagineum, quem ejus cavum valde coarctantem ex Fratris Obſervatione propoſuit Cl. Chriſtianus Wenckerus (12), tum Coli antequam ad Rectum accederet, magnam partem contractis adeo tunicis, ut mirum non fuerit, fæces deſcendere non potuiſſe, qualem adnotavit Laubius (13), & multo magis idem vitium, ſimul ad majorem Recti partem extenſum, quale Vir alter, dum viveret experientiſſimus Waltherus (14) conſpexit. Et ne ab hoc ultimo inteſtino

(1) L. 3. S. XI. Obſ. 24. §. 1. 2. 3.
(2) Vid. Obſ. XI. §. 6.
(3) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obſ. 194.
(4) Vid. tamen Epiſt. 65. n. 6.
(5) Obſ. cit. XI. §. 14.
(6) Ibid. in Schol. ad §. 4.
(7) Eph. N. C. Dec. 1. A. 3. Obſ. 257.
(8) Obſ. 59. cit. ſupra, ad n. 3.
(9) Act. N. C. T. 8. Obſ. 24.
(10) n. 21.
(11) Commerc. Litter. A. 1742. Hebd. 45. n. 2.
(12) Diſſert. Syſt. Virgin. ventric. perforatum, §. 5.
(13) Eph. N. C. Cent. 7. Obſ. 41.
(14) Diſſert. de Inteſtinor. anguſtia, §. 20.

recedamus; ſæpe in ipſo inſanabilis coarctationis cauſa eſt externa compreſſio. Ita in Sectionis hujus Sepulchreti Obſervatione XI. (1) tumor quidam velut glandulosus, utrinque Recti ſuperiorem partem comprimens, a quonam bene internoſci, nedum curari, potuiſſet? A tumore autem ejuſmodi potius, quam a ſumptis *pharmacis quibuſdam calidiſſimis* (2), quæ non ſecus ac ignis membranas ſolet, arefacerent, & contraherent inteſtinum, hujus coalitum deducendum fuiſſe, non dubito; ſi modo coalitus erat in Recto, cum cereæ candelæ *portio ad cubitalem longitudinem* intromiſſa eſt, ut ait Donatus, quod niſi candela inflexa retracta eſt, aut niſi inteſtina erant aliter ac ſolent, diſpoſita, non video quomodo ullo in homine fieri potuerit. Sed coalitum, ubi ubi is fuerit, inde potius fuiſſe unde diximus, repetendum, altera ejuſdem coalitus indicabit hiſtoria, ex Tulpio huc (3) relata. Scilicet hic vidit a duobus veſicæ calculis depreſſum adeo illud de quo loquimur, inteſtinum, *ut coarctatum produxerit plurima membranoſa filamenta, intertexentia tam arcte interiorem ipſius fiſtulam, ut nihil excretorum potuerit amplius tranſmittere*, qua plane ratione conſpexerat alias (4), *ſimilia filamenta obſtruxiſſe gulam, a carcinomate coarctatam.* Sed & hic Recti inteſtini coalitus erat non una de cauſa inſanabilis, ut perlecta apud Tulpium ipſum (5) illa Obſervatione cognoſces. Porro vel ſine parietum nexu arctatum Rectum inteſtinum quantum alvi exonerationi obſtiterit, aliæ, quas ad Sepulchretum adjunges, docebunt Obſervationes, ut Riedlini (6) qui in mortuo ex alvi obſtructione *maſſam* invenit *carnoſam partim, partim glanduloſam*, pugno majorem, inteſtinum prope veſicam urinariam comprimentem, in quo etiam *excreſcentiæ carneæ* erant plures: ut Jannellii, & Lanciſii (7), qui Matronæ inſuperabilem alvi adſtrictionem inductam videre a Coli ima præſertim parte ita dilatata, & gravi, ut Rectum verſus urgeret uterum, illudque in anguſtias redigeret: denique ut Cl. Haſeneſtii (8), qui plurimas adipoſas appendices ad Recti latera exterius pendentes, & pyri minoris figuram referentes, non alvi quidem obſtructionem, quippe molles, attuliſſe, ſed ejus tamen exonerationi *multum obfuiſſe*, animadvertit.

6. Eſt præterea ejuſdem inteſtini aliud vitium, de quo nullam in Sectione hac Sepulchreti video fieri mentionem. Ruyſchius in Obſervationibus Anatomico-Chirurgicis (9), itemque in Adverſariis (10) deſcribit nomine *ſcirrhoſæ inteſtini Recti incraſſationis, & miræ coarctationis*, tunicis videlicet, pollicis craſſitiem ferme ſuperantibus, & adeo induratis, ut anceps hæſerit, carneæ, an cartilagineæ eſſent dicendæ, cavo autem ad eam anguſtiam redacto, ut vix tenue ſpecillum immitti nonnunquam poſſet, nec niſi ſummis conatibus recrementa extrudi, eaque aut guttatim, aut culmo gramineo vix craſſiora. Hunc affectum *raro obvenire*, ait, eoque, *paucis innotuiſſe*: nec ſane apparet, ab eo viſum eſſe in pluribus, quam duobus; ut inter ea numeraverit quæ a Bidloo nunquam conſpecta exiſtimabat (11). Ego Valſalvam accerſitum Faventiam memini, me comitante, ad Ampliſſimum Virum, quem eadem ſigna eodem teneri morbo, aut certe qui ad hunc propius accederet, demonſtrabant. Qualem & in aliis antea, mihi dicebat, a ſe obſervatum, per anatomen quoque,

---

(1) §. 2.
(2) Vid. Schol. ſubject.
(3) Obſ. 14. §. 5.
(4) Vid. ejus Obſerv. Medic. l. 3. c. 2. in fin.
(5) c. cit.
(6) Vid. Act. Erud. Lipſ. M. Jul. ubi ejus Cutæ Med. referuntur.
(7) Eph. N. C. Cent. 10. in Append. n. 4.
(8) Commerc. Litter. A. 1740. Hebd. 30. n. 1.
(9) Obſ. 95. & 96.
(10) Dec. 2. c. 10.
(11) Reſponſ. ad Bidl.

ut puto; nam in ejus diſſectionibus nihil ejuſmodi inveni; ſed tantum in aliis chartis quidquid ad ægros attinet duos quos annis poſt vidit, ut Conſilia pro iis ſcripta demonſtrant. In utroque eorum difficultatem, & dolorem in egerendo ad glandulas refert in Recto inteſtino craſſiores factas, & in parte exulceratas, ex iiſque in altero illorum tumorem, annuli inſtar circumcirca prominentem intra inteſtinum percipi, ſcribit, tribus circiter ſupra imum podicem digitis. Ipſe quoque ſuperiore æſtate conſultus ſum pro Nobili Matrona, cui plures jam menſes alvi fæces non niſi in modum inſtitarum compreſſas dejicienti, & nullo, niſi hæmorrhoidum, vitio ſe laborare, exiſtimanti, inventum nuper fuerat inteſtinum circum ſuperiorem partem ſphincteris ani undique ad ſpatium duorum digitorum tumens, arctumque adeo, ut digiti apex ſine vi, & moleſtia immitti non poſſet. Huic cum tumores antea fuiſſent alii ad inguinum, & axillarum glandulas, & puſtulæ, atque exulcerationes, cumque etiam tum pus, quamvis non multum, ante fæces dejiceretur; idem facile quod Valſalva in illis ægris digito perceperat, in hac quoque eſſe, cenſui, & quærentibus reſcripſi, præſertim cum me meæ quoque nonnullæ Obſervationes moverent. Quarum quæ ſimul cum diſſectione a me adhuc ſervata eſt, eo libentius ad te ſcribetur, quod affectum hunc, aut certe ejus ſatis, ſimilem, *inter rariores*, *merito* deſcribi quidem in Commercio Litterario (1) video quantum in vivente obſervari potuit; ſed ægri, ex paſſione Illiaca alibi mortui (2), nullam anatomicam inſpectionem reperio. Et quamvis alio in libro (3) legam, fuiſſe in puello *inteſtini Recti eam labem*, *qualem Ruyſchius Obſervationum Anatomicarum Obſ. 95. & 96. duplici ſpecimine refert*, *ſcilicet ad ſphincterem tendens magna ſcirrhoſitate circum circa obriguiſſe*; tamen cum idem vitii genus, commune fuiſſe reliquis etiam inteſtinis, animadverto, tum illud præſertim, *alvum ab initio ſegnem*, *temporis autem progreſſu admodum lubricam*, *& cibos crudos vix ingeſtos inanimadvertenter ut plurimum egerentem*. Itaque meam Obſervationem ſubjicio, quæ ad hunc modum ſe habuit.

7. Fœmina annos nata plus quinquaginta, ex affectione, ut ipſa ajebat, hæmorrhoidum inciderat jam ante triennium in multo gravius inteſtini Recti vitium, propter quod denique excepta eſt in Bononienſe Incurabilium Noſocomium circa anni finem 1704. Hanc Valſalva fœminam cum dumtaxat interrogaſſet; ne digito quidem ad explorandum immiſſo, ſtatim deſperato morbo teneri pronuntiavit, & ad me, qui proximus aderam, converſus, hoc ejus ſimile vitii genus eſt, inquit, quod menſibus ſuperioribus Faventiæ, cum mecum eſſes, deprehendi (4), nempe hic quoque Rectum inteſtinum circumcirca tumor intus occupat glanduloſus. Hæc autem mulier etſi cum aliis morbi hujus indiciis, nullum percipiebat dolorem; multum tamen fœtidæ, & tenuis, & craſſioris materiæ egerebat. Itaque ad ſummam maciem adducta, intra unum aut alterum ex quo advenerat, menſem poſt febres, cum frigore ingruentes, mortua eſt. Intestinum Rectum ſecundum longitudinem inciſum, & explicatum cum ipſe inſpicerem, ſic reperiebam. Sex ſeptemve ſupra anum tranſverſis digitis incipiebat durius, & craſſius fieri, & in conferta corpora figura, & magnitudine maximarum fabarum, introrſum undique extuberare. Levi erant ſingula ſuperficie, ſubſtantia autem ſolida & compacta. Durities ac craſſitudo inteſtini, & moles corporum eorum quæ nihil magis quam Conglobatas glandulas colore quoque referebant, eo magis augebantur quo magis deſcendebatur. Infima tamen pars inteſtini quanta tranſverſo digito operiri potuiſſet,

(1) A. 1742. Hebd. 35. §. 3. n. 1.
(2) A. 1744. Hebd. 2. §. 3. n. 2.
(3) Act. N. C. Tom. 2. Obſ. 65.
(4) Vid. n. proximo ſuperiore.

cum ſana eſſet, ab ipſo demum extremo ano pendebant excreſcentiæ duæ, eratque circum anum cutis leviter exulcerata.

8. Nunc ut intelligas, Valſalvæ, & noſtras Obſervationes minus quam a primo fortaſſe apparet, ab Ruyſchianis differre, comparando invenies, ægrum quoque Ruyſchii primum (1) albi fæces cum *ichoroſa & purulenta materia* excreviſſe, alterius autem (2) morbum a quibuſdam Medicis creditum *hæmorrhoides eſſe*: quorum utrumque in pleriſque etiam accidit ægrotantium noſtrorum. Quin credo, inter cauſas cæteras, quare hoc vitium, quamvis fortaſſe non ita rarum, paucioribus innotuerit, nec fere niſi ſerius, immiſſo tandem digito, agnoſcatur præcipuam illam eſſe, quod ægri & Medici nihil plerumque ſubeſſe mali, niſi hæmorrhoidum, arbitrentur. Itaque in illo altero Ruyſchii caſu eas eſſe per inciſiones auferendas, ſtatuerunt, idque etiam incaſſum, ut neceſſe erat, tentatum eſt. Et ſane ſi vel ejuſmodi eſſet id, quod deſcripſimus, morbi genus, ut Chirurgi ferro adimi poſſet; ipſa tamen, ſicut ab Ruyſchio, & a nobis conſpecta eſt, ſæpe altiſſima morbi ſedes nullum ei curationi locum relinqueret. Non me quidem fugit vetuſta illa quæ inter Hippocratis libros circumfertur, ſententia (3) *Rectum inteſtinum & ſecans & reſecans, & conſuens, & urens, & putrefaciens, etiamſi graviſſima hæc eſſe videantur, nihil læſeris.* Sed neque illud fugit, hoc dogma a peritiſſimis Chirurgis ad eam ferme inteſtini partem referri, a cujus profundiore inciſione plerique olim ne ſphincterem ani diſcinderent, ejuſque in perpetuum tollerent vim & officium abſtinebant. Quem metum niſi aliorum obſervationes magna ex parte ſuſtuliſſent; poſſem tibi confirmare, audiviſſe me Valſalvam cum diceret, ſe periculo facto in canibus, deprehendiſſe, ſphincterem illum, quanta quanta erat, craſſitudine diſſectum, iterum ſuas recuperaſſe vires, ſuoque munere, quamvis non ita valenter ac antea, functum eſſe, idemque in homine, occaſione data, animadvertiſſe. Quin etiam in ſcheda ejus quadam, poſt id tempus ſcripta, hæc legi, perſanatum ab eo eſſe virum A. 1708. cui abſceſſus, & huic adveniens gangræna partem alterius natis corroſerat cum tota ea ſphincteris portione quæ illi reſpondebat, ut fæces præter voluntatem redderet: hunc igitur, ad vitæ extremum adductum, evaſiſſe, & ulcere perfecte conglutinato, ſphincterem in priſtinum ſtatum rediiſſe. Verum etſi hæc vera ſunt, tamen quo magis a ſphinctere altius receſſeris, eo periculoſior inciſio accidet, ſive craſſiore aliquo ſanguifero vaſe læſo, ſanguinis effluxum coercere non poſſis, ſive nervum pungas, unde lethalis is dolor, quem obſervavit Fabricius noſter (4), videtur proveniſſe, ſive etiam neutro vulnerato, inteſtinum dumtaxat perfores, ſicque fæcibus exitum aperias in ventris cavum: quæ pericula in cæcis atque abditis inciſionibus vitare quis poſſit?

9. Ob has igitur, aliaſque cauſas ſatis per ſe manifeſtas cum efficaci curationi non ſit locus, relinquitur, ut cum Ruyſchio (5), & Valſalva quam *palliativam* appellitant, neceſſario amplectamur, Laudabat ille emollientia, & dolorem lenientia enemata. Nec improbabat alter, niſi continuo refluerent: quamobrem modicas injectiones potius, & inſeſſus commendabat, addito etiam quo ad æger ſine moleſtia perferre poſſet, apto, & perforatis lateribus tubulo, per quem humorem illum in quo inſideret, ad morbi ipſam ſedem admitteret, admiſſumque interea dum inſeſſu uteretur, ſervaret. Humorem autem varium pro varia morbi conſtitutione laudabat, modo calcis, quam vocant, aquam, plus, minuſve, at ſemper dilutam; modo thermalem illam quæ ſupra Bononiam eſt, diciturque Porrectæ Veteris, quam interdum quoque potui dabat; alias,

(1) Obſ. ibid. cit. 95.
(2) Obſ. 96.
(3) I. de Hæmorrhoid. n. 1.
(4) De Chirurg. Oper. c. de An. Fiſt. in fin.
(5) Obſ. cit. 96. in fin.

eum exulcerationem minime adjunctam esse, censebat, communem aquam incoctis quæ magis ex usu futura crederet, medicabat. Sic varia etiam assumenda præbebat, in his resinam terebinthinam, cui aqua superbiberetur medicata herbis vulnerariis (quacum aliquando resinam illam, vitello ovi solutam, commiscebat, & ad injectiones utebatur) nonnunquam autem, cum anni tempus esset calidius, resina omissa, aquam in qua eædem, aut aliæ pro re nata incoctæ essent herbæ, sed pro aquæ copia pauciores; ut quam largissimus prope instar thermalium aquarum esse posset earum usus; bibi volebat; hyeme vero vinum, in mensa quidem, idque domesticum, in quo, autumni tempore, cum in dolio ferveret, radices ligna, folia, quæ magis convenire, crederet, fuissent macerata. Utriusque ego consilia, & exempla hactenus secutus sum, ut alia aliis magis commendans, fere quæ adversantur lui Venereæ admiscerem, ut pote quam ejusmodi affectus præcedere plerumque solitam animadverti, multoque minus omitterem quæ in duris tumoribus resolvendis magnam interdum tulisse opem, cognovi. His enim sæpius quam iis quæ proprie emolliunt, utendum credo, ne forte nimium laxatis fibris, partes ingruenti materiæ cedant, & tumor increscat, omnemque exitum fæcibus intercludat: itemque dandam quidem operam, ut hæ molles sint, ne duræ, crassæque sibi ipsæ angustiorem jam viam obstruant, aut, si transeant, nimia vi in tumorem facta dolores moveant, & ulcera, siqua sint, augeant; nec tamen ad illud obtinendum, ob has ipsas causas, utendum pharmacis quæ aut ipsa acria sint, aut acres, multosque humores illuc versus concieant.

10. Alvi Adstrictionem, de qua breves has ad te Litteras scripsi, duo consequuntur morbi, alter sæpius, id est Hæmorrhoidum affectio, alter haud ita raro, id est Ani Prolapsus. De hoc, credo quod scires nullam esse in Sepulchreto Sectionem, jam pridem longum Consilium quoddam flagitasti, quod a me scriptum inaudiveras, ego vero, quale id cunque est, mittam Epistola proxima. De Hæmorrhoidum autem affectione Sectio quidem extat in Sepulchreto (1); sed brevis adeo, ut si Scholia demas, vix dimidium paginæ impleat. Quapropter malumus de Hæmorrhoidibus nonnulla huc addere, quam cum eo pervenerimus, Epistolam scribere, presertim cum dissectiones quæ ad earum morbos proprie attineant, neque inter Valsalvæ Observationes, neque inter nostras ferme inveniamus. Quod igitur duram alvum sæpe, ut paulo ante dictum est, consequantur hæmorrhoides, neque dubium est, & a Boerhaavio (2) sic explicatur, quod in nixibus ad egerendum necessariis *comprimuntur intestina, sanguis arteriosus promovetur, venosus retardatur, adeoque stagnat in vasis intestini recti, putrescit, sicque dispositionem ad hæmorrhoides inducit.* Non sum nescius, ob alias etiam causas stagnare sanguinem in venis ejusdem intestini. Cum enim harum intimæ ad Portarum denique truncum pertineant; si forte accidat, ut eæ sive in via, sive in termino, aut hic circumjectarum partium convulsione, distentione, obstructione diutius stringantur, premanturve; proclive est intelligere, sanguinem facile iis in venis remoraturum: Sic mesenterio convulso, sic intestinis flatuum copia nimis tumentibus, sic obstructo jecinore, id non difficulter fieri posse. Quo spectat Vesalii Observatio, quæ prima, eademque præcipua est de tribus quæ in perbrevi illa quam paulo ante indicavimus, Sectione leguntur. Neque enim in eo qui sanguinis ex hæmorrhoidibus fluxu per intervalla laboraverat, lien solus durior fuit, ut fortasse credes quintum libri III. de Fabrica Corporis humani caput inspiciens, quo ex uno ea Observatio in Sepulchreto descripta est; sed & *jecur fuit mira duritie*, quod ex XV capite cognosces libri V. ubi Vesalius paulo minus presse eundem casum propo

(1) L. hujus 3. Sect. 15.

(2) Prælect. in Inst. §. 774. in fin.

ſuit, veramque ſimul quam iis temporibus ille non poterat, ex parte ſaltem cauſam intelliges, cur interna hæmorrhoidalis vena *ſub coli inteſtini fine, & tota recti longitudine pollicis fere craſſitiem æquaret.* Nimirum haud ſatis facile erat, ſanguinem per jecur ejuſmodi tranſire. Sed cur igitur, inquis, non ſubſtitit in aliis pariter venis ad Portarum truncum pertinentibus? Nempe ob hoc dixi, te cauſam illam ex parte ſaltem eſſe continuo aſſecuturum. Adde igitur; ut alia omittam; maximam, quæ inter cæteras illas venas huic uni peculiaris eſt, longitudinem, ut multo ex hac quam ex illis, difficilius ſit ſanguinem promoveri ſurſum, præſertim ut humani corporis requirit ſitus, quæ una haud dubie ex cauſis eſt, quare alia animantia hæmorrhoidibus non ſint obnoxia. Quod ſi quibus in corporibus expedito ſurſum ſanguinis motui quodpiam eſt impedimentum, in iis quæras, cur in tibiis potiſſimum venæ in varices ſe dilatent, eandem præcipue invenies cauſam quam hæmorrhoidibus aſſignamus. Hæmorrhoides autem *nihil aliud eſſe quam varices venarum ani*, diſerte vel in Sepulchreto (1) habes docentem Walæum: idemque alio loco leges confirmantem Boerhaavium (2), ubi aliquanto fuſius, nec ulla putredinis injecta mentione, eadem quæ paulo ante ex eo retulimus, declaraverat. Quantum autem eæ venæ ſe expandant, in viro quodam (3) animadverti bono corporis habitu, & ad plenum accedente, quem ex vulnere ſub axilla mortuum Bononiæ ſecui A. 1706. Huic extremum inteſtinum, quod hæmorrhoidibus obnoxium fuiſſe, apparebat, cum eſſet intus varicoſis venarum nodis inæquale; majorem ex his perattente inſpiciens, miratus ſum, cum ipſo qui non modico alioquin diſtendebatur ſanguinis grumo, non niſi tenuiſſima ſanguifera vaſcula communicare, ut evidens eſſet, aliquam perexilem venam in eam fuiſſe amplitudinem dilatatam.

11. Ne igitur hæc contingant, quæ aut ſine acerbis plerumque, & præſertim in egerendo, cruciatibus minime fieri, notum eſt ſi quidem varices iſti turgeant, nec rumpantur: aut ſine profluvio ſanguinis; ſi rumpantur; immodico interdum, & ea poſt ſe relinquente quæ hæmorrhoides non magnopere eſſe optandas, ſatis ſuperque docuerunt; primum plenitudo vitanda eſt; neque enim ut mulieribus in quibus neceſſarium id erat, ita viris apparatæ ab natura viæ ſunt, per quas opportune ſanguis minuatur; ſed a morbo aperiantur, oportet, tunc aliquando ſalutari, ſæpe autem periculoſo, ſemper incommodo. Deinde illa fugienda ſunt quæ alvum præduram faciunt; nec ea tantum dico quæ perminuta oſcula adſtringendo glandularum, inteſtina, & quæ his continentur, humectantium, non ſatis humoris prodire ſinunt, ſtyptica videlicet atque acerba crebrius, aut largius ingeſta; ſed conſuetudinem etiam dico multo parcius edendi, & præſertim bibendi, quam ferre poſſit natura. Sic in Sarpii Vita legimus, cum ipſe junior parciſſime ederet, nihil autem vel plures ad dies biberet, in diuturnam alvi adſtrictionem incidiſſe, qua non modo ante triduum fere, interdum ante dies ſeptem nihil dejiceret, verum ut dejiceret tandem, iis uti nixibus cogeretur, unde multos ob hæmorrhoides dolores, & moleſtum ani prolapſum pertulit annos plurimos. Quod ſi iis quæ diximus, aliiſque ejuſcemodi vitatis, nihilominus æquo durior eſſe alvus pergat, neque uſus crebrior adjuvet mollientium ciborum; nulli alii ſubſidium illud poſtpones, ne hæmorrhoides ob nixus oriantur, quo claros Medicos uti video, ne ortæ, ſint adeo inter nitendum moleſtæ. Injiciunt hi ante dejectionem unciam lenis cujuſpiam olei, in primiſque ſeminum lini: quo nos quoque cum duriora recrementa mollienda ſunt, imumque inteſtinum lubricandum, ſæpe uti ac feliciter conſuevimus eodem fere pondere, aut certe non

(1) In Schol. ad 1. Obſ. Sect. cit.
(2) Prælect. cit. ad §. 112.
(3) De hoc Vid. Epiſt. 44. n. 22.

multo majori, ne continuo refluat, imo ut diutius retineatur: quanquam ſic olivarum quoque oleum interdum præſcripſimus ab eo uſque tempore ex quo narrabat Ramazzinus, in puerpera Matrona ſeptem jam dies nil dejiciente, cum multa, ac varia nihil proficerent, rediiſſe in memoriam quod legiſſe dicebat, ſi recte memini, apud Martinum Rulandum, ut binas horis ſingulis uncias communis olei injiciendas curaret, eaque ratione alvum ſolviſſe.

12. Matrona hæc, ad memoriam redigit, quod ab Illuſtri alia Fœmina remedium adhiberi audivi, quæ tumentibus hæmorrhoidibus a longo jam tempore vexabatur. Quas, ut me conſulendi cauſa huc venerat, cum oſtendiſſet, ipſe autem quærerem, qua ratione tumentes adeo reponere ſine intolerabili moleſtia poſſet; continuo reſpondit, ſe multa & varia expertam, nihil utilius inveniſſe pinguedine quæ circa renes ſit canis rufi. Ea igitur rite præparata inungere ſe egreſſas inter dejiciendum hæmorrhoides; eaque ratione aut ſine dolore, aut certe cum multo leviore, jam diu reponere ex quo ab aliis qui periculum antea fecerant, id ſecum pro arcano fuerat communicatum. Equidem canis pinguedine interius, non modo exterius, uſos interdum Medicos, antea noveram: ad eum autem uſum, & ex certi canis certa parte acceptam, non videor meminiſſe. Longe facilius cauſa agnoſci poteſt utilitatis duorum quæ dicam; ſunt enim magis, quamvis non eundem ad morbum, aut non eundem ad modum, pleriſque ſaltem uſitata. Nempe Albertinum vidi tumentium hæmorrhoidum cruciatus in Procere quodam lenire admotis cucurbitarum interaneis, aut injecta aqua in qua hæc fuerant decocta. A Procere autem altero generoſiſſimo atque ampliſſimo quippe Proregis munere nuper functo, cum medica a me pro ſibi cariſſimis conſilia quæreret, injecto forte de hæmorrhoidibus ſermone, accepi, ipſi quidem in harum doloribus ita prodeſſe linteola, ſubinde admota, quæ maderent tepida in qua lini ſemina, & conciſæ radices althææ decocta eſſent ad tertias, ut cruciatus non modo ſedarent, verum etiam, ſi ſtatim atque hi inciperent, admoverentur, increſcere hæmorrhoidum tumorem non ſinerent, nec, quod conſequitur, diſrumpi, & ſanguinis profluvium fieri. Ubi autem hoc nimis urgeret, Valſalva; ut ad Medicos redeam; tria præ cæteris laudabat, a quibus videlicet acciderat ut mirabiles effectus videret: primum, theriaca recenti pondere ſex circiter drachmarum, admiſtis quatuor, aut ſex etiam, in magno fluxu opii granis, regionem umbilicalem linire. Alterum, vitriolum in calcem redactum, quod Chymici appellant *colchotar*, parti unde ſanguis profluit, adhibere. Tertium, curare, ut æger imum inteſtinum extrorſum premat, ſi forte, ut nonnunquam accidit, apertum vaſis ſanguiferi foramen in conſpectum veniat: tunc autem vitrioli fruſtulum ſicut hæmatitem pictores ſolent, in extrema quapiam fiſtula aptatum, ei foramini tantiſper apprimere, dum cruſtam inducat. Hoc autem quo proponebat, ordine aliud poſt aliud adhiberi, volebat, ubi nimirum priora non reſpondiſſent.

13. Et quoniam non de novis remediis hic agitur, aut de inuſitatis curandi rationibus, ſed de iis quæ proficua ex ipſo Illuſtrium Ægrotantium, aut gravium Medicorum teſtimonio comperta ſunt, in primiſque de Valſavæ noſtri conſuetudine; hanc tibi pernoſcere cupienti illud quoque adjiciam: Si forte in hominem incidiſſet, chirurgicam opem non temere flagitantem, ne immodico in poſterum curſui ſanguinis per hæmorrhoides obnoxius eſſet; non ſecuturum fuiſſe, niſi forte in recenti morbo, & curandi quidem ratione alia, non, inquam, ſecuturum fuiſſe Auctorem libelli *de Hæmorrhoidibus* inſcripti (1), *oportere* docentem *nullam hæmorrhoidem ſine uſtione ſinere*, *ſed omnes exurere*; ſed Auctorem potius Sectionis VI. Aphoriſmorum (2) admonentem, *a diuturnis ſanato hæmorrhoi-*

(1) n. 1. (2) Aphor. 12.

dibus,

dibus, si una non servetur, periculum esse aquam intercutem, vel tabem advenire. Hoc enim vel in ulcerum ani curatione diligenter cavebat. Sic quendam qui sexdecim jam annos iis ulceribus laboraverat, cum mihi octavo a curatione anno satis bene etiam tum valentem ostenderet; unum enim ulcus, inquit, idque minus quam cetera molestum, consulto intactum reliqui. Hæmorrhoides autem, an ulcera essent quæ primarios duos Equites male haberent, cum in controversia foret; memini, continuo ipsum in utroque ulcera esse, ostendisse. In altero enim cum digitum altius immisisset, certam indicavit cæteris sedem ulceris, in cujus videlicet orificium digiti apex exceptus, annulo quasi quodam constringi videretur; sic enim sæpe Recti intestini, ac vaginæ ulcera se habere, ut os angustius in capaciorem sinum se dilatet. In altero, ne digito quidem immisso, tum ulcus esse, tum non ita altum esse ostendit; erant enim inter alios quidem censentes, id quod excerneretur, mucum esse a glandulis Recti intestini etiam altioribus expressum. Quos facile convicit ipso ægri testimonio, qui cum fateretur, id sibi jugiter effluere, consequebatur, ejus materiæ scaturigines supra sphincterem non esse. Ea autem materia cum purulenta a Valsalva ipso, cujus in ejusmodi præsertim re spectatissimum erat judicium, procul dubio pronunciaretur, atque adeo ostenderetur, jam nulla relinquebatur dubitatio, quin ab ulcere esset deducenda. Tanto autem pluris illud ejus judicium faciebant, quod nemini erat obscurum, præclare ipsum, si quis alius, nota ea habere atque perspecta quæ in Scholiis quoque commemorantur ad Observationem illam (1) I. Sect. XV. de mucosis quibusdam, & subalbis sordibus, e podice interdum prodeuntibus, quæ ut nonnullis pro pure imposuerint, a Medicis tamen Doctissimis agnitæ sunt non secus ab hæmorrhoidalibus venis excerni, quam sæpe albus fluor (quæ comparatio erat Plateri, in iisdem Scholiis laudati) ab uteri vasis absque ulla ulceris suspicione excernatur. Quod a te facile eadem ratione explicabitur qua ejusmodi uterinum fluorem a nobis in IV. Adversariis (2) explicatum videbis nimirum si, qui vasorum hiatus effundebant, sanguinem, cum magis patebant, eosdem, non prorsus, sed magis tamen adstrictos, sinere, intelligas, non sanguinem amplius, sed ejus dumtaxat serum, viscidum per se in quibusdam aut mora mucosum factum, sensim destillare, aut a recrementis expressum, transire. Hæc habui quæ de hæmorrhoidibus adjungerem. Vale.

---

(1) Supra, ad n. 10.

(2) Animad. 27.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXXIII.

Agitur de Recti Inteſtini Prolapſu.

De Prolapſu Recti Inteſtini non modo nulla in Sepulchreto Anatomico Sectio eſt; ſed ne ullæ quidem uſquam extant, quantum ipſe in præſentia memini anatomicæ Obſervationes. Quibus, tanquam firmis fundamentis cum inniti ſoleat quidquid ſolidi circa plerorumque morborum internas origines, & continentes cauſas Medici ratiocinantur; propterea haud mirum eſt, de eo morbo necdum prodiiſſe, aut certe meas ad manus perveniſſe Tractatum, qualem de nonnullis vel rarioribus, levioribuſve vitiis habemus, qui ſatis videlicet prælucere, & minuere laborem poſſit his quibus ſuper illo prolapſu verba ſint non temere, inconſultoque facienda. Quo nos Tractatu carere nunquam magis intellexi, quam cum illud a me Conſilium quæſitum eſt, cujus exemplum tibi, jam diu petenti, cum his Litteris me ſum pollicitus eſſe miſſurum. Mitto autem quale tum fudi, niſi quod hic tibi latine reddidi. Quæ vero ſic, ut Concilia, aut ſtatim fere, aut intra perpaucos dies ab Ægrotantium Amicis flagitata, a me quidem funduntur, nullam ſcio habere gratiam poſſe, niſi celeritatis. Quamobrem nemini præterquam iis pro quibus ſunt illorum copiam facio: ab iiſque exierint neceſſe eſt, quæ te legiſſe plurima ſcribis meorum Conſiliorum exempla; niſi forte quædam, ſicut interdum accidiſſe perſpexi, mihi temere a deſcribentibus ſuppoſita ſunt. Quanquam autem neque hoc ſatis probem quod hic habebis, imo aliud aliquod libentius fuiſſem miſſurus; hoc tamen, ſi non inſervire poterit, ut quæ Conſilia revera ſint a me internoſcas, indicabit ſaltem pleraſque ex iis rebus quas de hoc morbo vellem ab Anatomicis fuiſſe quæſitas. Scriptum erat igitur in hanc ſententiam.

2. Utinam quantum evidens morbus eſt, & cauſa quæ morbum auxit Generoſi, & Doctiſſimi Viri, tantum mihi notæ eſſent internæ cauſæ, a quibus initio ille eſt factus, & a quibus adhuc ſervatur, & quod multo plus intereſt, quæ magis efficaces rationes ſint ejuſdem bene curandi. Morbus quidem Prolapſus eſt Recti inteſtini: Cauſa autem qua auctus eſt, nimii ac diuturni egerendi conatus. Sed quo ab his modo auctus fuerit, unde, & quod initium habuerit, & quibus a cauſis adhuc ſervetur, ſive, ut loquuntur Medici, contineatur; hæc vero omnia in tanto præſertim temporum, & locorum intervallo, mihi ſubjicere eſt difficilimum, ſcire autem propemodum impoſſibile. Quod ſiquis eſſet qui ſymptomata & criſes obſervare potuiſſet pertinacis illius, moleſtæque febris, cui ſucceſſit initium morbi hujus; & tunc, & cum poſtea auctus eſt, & hoc quoque tempore diligenter perſpicere, quale ſit ſuperius, & inferius extremum tubi prodeuntis, & quæ hujus ſit *conſiſtentia*; illi forte minus difficile eſſet veras morbi cauſas conjicere.

3. Hæ; ſi vel *conjunctarum* dumtaxat genus ſpectetur; multæ eſſe poſſunt, multumque inter ſe diſcrepantes. Eruditiſſius Civis meus Hieronymus Mercurialis (1) & Ambroſius Paræus (2) unam præcipue afferunt, nimirum ſphincteris ani relaxationem, quæ inteſtinum exire ſinat. Sed neque medica experientia patitur, ut facile aſſentiar, quippe ea edoctus, ne veræ quidem ſphincteris illius paralyſi ſtatim ſuccedere ſolitum eſſe inteſtini exitum, ſed tempore demum interpoſito: & in noſtro præſertim ægro intelligo, quam robuſtus adhuc is muſculus ſit,

(1) De Morb. Puer. l. 1. c. 10. (2) Oper. Chirurg. l. 7. c. 18.

utque alii omni, etiam violento, resistat motui. Joannes autem Riolanus (1), parentem dico; ad sphincteris relaxationem Levatorum quoque ani relaxationem adjungit: hancque pars magna Medicorum agnoscit. Ego vero sitne hæc, & ab initio fuerit in hoc casu, neque audacter negare velim, neque pro certo affirmare possim. Hoc tantum ajo, si forte etiam sit, certe amplius solam non esse. Ex Anatome enim scio, intestini partem quæ extra podicem restare possit ob hanc tantum causam quod ab iis musculis non relevetur, esse infimam, & paucorum digitorum; non eam quæ supra hanc est, & octo aut decem circiter digitos longa, imo sexdecim, aut viginti, si duplicata, ut est se extrorsum invertendo, spectetur.

4. Alias igitur causas hic cogitare necesse est, illamque inter cæteras quæ ab Docto Medico consulente attingitur, id est intestini divulsionem a mesocolo, aut aliam aliquam causam quæ eodem redeat, & facilior sit, ut puta relaxationem, sensim factam, ultimæ ejus mesocoli partis, quæ vinculi loco est tum Recto, tum proximo illi in quem hoc desinit, flexuoso, & mobili tractui intestini Coli. Non me fugit, recentissimis quibusdam Medicinæ Magistris veri simile non videri, totum intestini corpus prodire, spectantibus hujus vinculorum firmitudinem, arctumque nexum cum uteri vagina in fœminis, cum vesicæ autem collo, & vicinis partibus in viris, & Observationem præterea quam ex Cowpero (2) proferunt, hominis, qui post diuturnum ani prolapsum, hujusque tandem ex nimia intemperantia sphacelum, cum propendentium corruptarum partium exstirpationem sustinuisset, non modo pristinam recuperavit valetudinem, sed etiam ab ani prolapsu immunis omnino vixit. Credunt itaque ipsi, & Cl. Junckerus (3), non totum intestini corpus, sed internam dumtaxat tunicam relaxatam, & crassam factam se se invertere, atque exire: quibus illud favere, non negaverim, quod ad eundem hunc modum accidere in uteri, id est in vaginæ frequentioribus prolapsibus creditur, quos multi cum raris utique ipsius uteri prolapsibus male confundunt. Verum etsi neque id me præterit, nec quantum membranæ possint relaxatæ, & humore imbutæ longiores fieri, & crassiores; tamen cum relego quod se in quibusdam vidisse, scribit, Fabricius noster ab Aquapendente (4), ani videlicet *procidentiam ita longam, ut cubiti mensuram æquaret, atque ita crassam ut ambos cubitos simul junctos metiretur* (qui locus exciderat forte Junckero (5), cum a Muralto (6) memoratum; pari longitudine prolapsum *fidem fere superare*, censuit) cum igitur talia relego: eo mihi in certis quibusdam casibus inclinare videtur animus, ut credam cum Viro Cl. Polycarpo Schachero (7), neque prima illa, neque secunda hac ratione rem accidere, sed tertia potius quæ ab ipso proposita est. Scilicet immota infima Recti intestini parte, quam firme adeo cum vicinis connexam diximus, superiorem hac partem reliquam intra eam cum recrementis prolabi, inversamque extra anum prodire. Satis enim est mesocolon ibi relaxari, ubi Rectum continet; aut, si prolapsus longior sit, ibi præterea, ubi ad proximum illum pertinet mobilem, & flexuosum Coli tractum, qui sicuti aliis longior contigit, aliis brevior, ut in Adversariis III. (8) diximus; ita plus minusve extendi, & descendere potest, & Rectum prolabi sinere. Quod si ne additamentum quidem hoc meum satis esset; tum vero de alio insuper cogitarem, ut si præter illas tres superiores, quarta proponi posset ratio, secundum quam & id fieret quod modo in tertia diximus, & præterea interna tunica, ut

(1) Meth. Med. Sect. 3. ubi de Ileosi.
(2) Anat. of hum. 601. T. 39. F. 7.
(3) Consp. Medic. Tab. 110.
(4) De Chir. Oper. c. de Ani Procid.
(5) Tab. cit.
(6) Eph. N. C. Dec. 2. A. 1. Obs. 113. in Schol.
(7) Disp. de Morb. a situ intest. p. n. c. 2. §. 3.
(8) Animad. 6.

in secunda dictum est, relaxata, & inversa procidens, per infimum exeuntis intestini extremum prodiret, ipsumque, se addendo, longius faceret.

5. Non est quidem meæ consuetudinis longiore oratione uti in theoretica medicorum Consiliorum parte, neque enim ignoro, ægrorum plerosque esse Empiricorum similes, non dubitantium, ut ait Celsus (1), *has latentium rerum conjecturas ad rem non pertinere, quia non intersit, quid morbum faciat, sed quid tollat.* Hic tamen aliter mihi agendum existimavi, non modo quia doctissimus is Æger est qui consilium requirit meum, verum etiam quia tametsi quædam animadversiones quas ex iis deducam quæ hactenus dixi, non ostensuræ essent adversus Empiricorum opinationem eorum quæ dixi, utilitatem; certe cum prolapsus quo de loquor, cum una possit, aut cum altera, aut cum pluribus ex variis quas attigi, causis esse conjunctus, mihi autem ob ea quæ initio (2) sunt indicata, non liceat sine maxima difficultate, & quod consequitur, sine maximo errandi periculo, quacum illarum reapse conjunctus sit, definire; oportet saltem ut per quandam *inductionem*; id quod facio; colligam, sive una, sive altera, seu plures hic sint earum causarum, veri semper esse simile, ut in relaxatione quadam consistat, & hac quidem, sicut ejus ostendit effectus, viginti ab hinc annis, eoque amplius inchoata, paulatim autem postea adaucta.

6. Ex quo ut Indicatio existit relaxatis partibus restituendi primum illum justæ arctitudinis modum, nexum, situm, vigorem; ita nemo est vel leviter in Re Medica versatus, qui non continuo intelligat, difficillimum, ne dicam impossibile esse id assequi. Quod si, ut generatim Galenus docuit (3), sedis vitia & affectus *difficilem curam accipiunt*; quæ causa fortasse fuit, cur quidam olim Medici in eorum dumtaxat curatione suum omne studium locarent (4); quanto difficilius hoc poterit contumax adeo, & vetustum sanari? Multo quidem majorum prolapsuum, velut is erat quem ex Muralto commemoravi (5), sanationem legisse memini. At antiquorum, & qui a viginti jam annis affligerent, certe non memini. Itaque satis nobis hic esse deberet, si cum tolli relaxatio nequeat; palliativa saltem, ut vocant, curatione aut prohiberetur, aut minor, & levius ferendus redderetur quotidianus illius effectus, qui gravis est adeo cum propter molestiam, tum quia morbum auget, tum etiam quia in summum aliquando periculum potest adducere vel nimis aucto eo quod procidit, vel serius reposito, vel ab aeris injuriis vitiato, vel denique minus cohibito a sphinctere, qui temporis decursu relaxari potest tunc præcipue cum fractum ætatis robur minus huic relaxationi poterit, & ei quæ jam adest, ne magis augeatur, obsistere.

7. Sed quemadmodum ad hanc tollendam frustra adhibita esse, intelligo, medicamenta quæque validiora, sic pariter video, adversus relaxationis effectum in palliativa curatione incassum tracta fuisse in usum instrumenta multa, & varia, ideoque alia a me requiri, illiusque in primis descriptionem, quod fuisse olim dicitur a Monacho ingeniosissimo Paulo Sarpio excogitatum. Ego autem vereor, ne ad ista quæ jam sunt adhibita, ea tandem referri possint omnia; si quod præcipuum est, spectemus; quæ mihi quidem cognita sunt, interque hæc illud quoque Sarpianum, quando ejus nullam descriptionem invenio præter hanc quæ apud Rhodium (6) legitur, *Hæmorrhoides in suum repositæ locum, ne denuo procidant, annulo ferreo dextre cohibeantur: quem summi ingenii Viro Paulo Servitæ Veneto plures magno commodo acceptum referunt. Annulum vero aluta utrin-*

---

(1) De Medic. in Præf.
(2) n. 2.
(3) De Comp. Medic. sec. loc. l. 9. c. 6.
(4) Vid. l. Gal. adscr. de Partib. Art. Med. c. 2.
(5) n. 4.
(6) Cent. 2. Obs. Med. 94.

que continet, quæ perinæum, & clunes versus, fasciis quatuor ejus capitibus adsutis, lineo cingulo innexis firmatur. Ad annulos igitur, jam in usum tractos, instrumentum Sarpii attinet: ad eundemque, nedum ad *tabulas* Hippocratis (1) *angustissimas* id redit quod ab Riolano (2), duobusque aliis Gallis Blegnyo (3), & Dionisio (4), & ante hunc etiam a Muralto (5) laudatur, nimirum tabula, foramine pertusa ejusmodi, ut egerentis intestinum transire ne sinat: quam tabulam Muraltus vestiri jubebat panno cæruleo ex *Indigo*, non *terræ Madagascar*, sed *insularum Antillidum.* Eodemque tandem recidit quod, nullo instrumento adhibito, suadebat Paræus (6) scribens, *rectus stansque si alvum exonerare possit, nunquam egerendi contentione intestinum exclusum iri.* Verum cum Æger, nobis propositus, exonerare alvum nequeat, nisi, omni artificio amoto, intestinum exire sinat; terere mihi tempus videar, si alia ejusdemmodi excogitare coner, nec potius causam quæram, cur inutilis hic usus sit ejusdemmodi instrumentorum, ut hac causa cognita, aut solertis Chirurgi alicujus excitetur ingenium ad longe aliud, quod utile esse possit, inveniendum, aut si hoc omnino fieri non posse, intelligatur, pars affecta nullis in posterum instrumentis vexetur.

8. Et primum credibile sane hic non est, ideo exire intestinum necessario esse sinendum, quod recrementa nimis crassa, & dura transire nequeant per instrumenta illa quæ sunt memorata; id enim si esset, jam pridem fuisset provisum, & ne accideret, opportuna aut vivendi norma, aut modici aptique humoris injectione perfectum. Itaque relinquitur, ut totius intestini, aut internæ ejus tunicæ relaxationem tantam esse, credamus, ut illud, aut hæc, detrudentibus excrementis, descendens, multis, magnisque rugis, quarum aliæ aliis imponantur, valvulæ instar efformet, quotiescunque artificio præsertim aliquo cohibitum, se prorsus extendere, & explicare non queat, sicque apertum recrementis exitum dare. Quod si est; omnia ejusmodi artificia sunt removenda, per quæ cum ea intestini pars inter desuper adactas fæces, & instrumentum comprimatur; nulla inde sperari utilitas, imo vel major noxa timeri aliquando potest. Illorum loco novum quoddam requireretur instrumentum, quod non solum exterius, ut illa, infimam sustineret intestini partem, sed simul eo perveniret, ut fulcire interius, ac opportune dilatare posset parietes relaxatos, ne rugarum, & valvularum instar, se ante fæces invertendo, his, cum exituræ sunt, intercluderent viam. Oporteret hoc instrumentum esse ejusmodi, ut facile immitti posset, atque intra modum dilatari statim ac inciperet naturalis necessitas poscere, neque ullum sive lateribus, sive præsertim summa sui parte intestino læsionis periculum afferret: ad quod avertendum summa quæque illius partium, priusquam immitteretur, molli aliquo ac recenti convestiri posset parvi animalis intestino. Notum speculorum, quæ vocant, artificium quibus Chirurgi utuntur ad vaginam uteri, ipsumque adeo Rectum intestinum dilatandum, posset fortasse prudenti, ac solerti instrumentorum excogitatori facilius suppeditare multo meliorem, minusque incommodam ideam hujus instrumenti quo satis esset extensam servare eam intestini partem quæ facile dilatatur, illam videlicet quæ est supra sphincterem; per hunc autem qui magis dilatationi resistit, non plus viæ apertum relinquere quam quod transituris mollibus & quasi fluidis excrementis sufficeret; talia enim ut sint, per vivendi normam, uti dicemus, nihilominus curandum est. Sed cum probe sciam, machinarum plerasque, ubi ad usum trahuntur, spei, & cogitationi minus respondere solitas esse, in hoc autem spe-

(1) De Fistul. n. 4.
(2) Sect. cit. supra, ad n. 3.
(3) L. Art. de guérir les hernies, P. 2. S. 2. c. 8.
(4) Cours d'Opér. de Chir. Dém. 4.
(5) Schol. cit. supra, ad n. 4.
(6) Cap. cit. supra, ad n. 3.

ciatim casu præclare videam quæ oriri detrimenta possent non modo si inexperta manus instrumentum immitteret ac dilataret, verum etiam ex ipsa frequenti immissione, ac dilatatione, atque adeo ab ipso intestini, dum fæces expellerentur, motu, & compressione, cumque tandem ne illud quidem scire pro certo queam, relaxationem haud altius incipere quam quo pervenire instrumentum possit, profiteor, de hoc me non alia mente sermonem instituisse, nisi ut alios ad commodiorem aliquam, facilioremque ideam quærendam excitarem; quam si tuto, & sine ullius periculi suspicione ad usum deduci posse constaret: tum vero experimentum ejus capere, neque ab re profecto, neque inutile fortasse foret.

9. Quando autem; id quod propter modo indicatas causas plurimum vereor; pro explorato haberent omnes, in palliativa curatione nullum hic restare cuivis instrumento locum; tunc nihil negotii Medicinæ relinqueretur, nisi ut videret, num forte in curationibus quæ ad tollendam istam relaxationem jam pridem institutæ sunt, prætermissum fuisset remedium, ullum, quo si non vinci, at aliqua saltem ex parte imminui morbus posset.

10. Ex Chirurgia quidem multa olim adversus hunc morbum trahebant auxilia. Laudabat Riolanus (1) cucurbitulas duas, singulas ad latera singula imi Sacri ossis admotas, sive ad clunes, ut memorat Schacherus (2), inde aliquid commodi tunc expectans, cum princeps mali causa hæret in languidis ani musculis. Ego non multo plus hinc spero, quam a cauteriis duobus ad infimam Spinam adhibitis, quæ, Arabum asseclas secutus, Mercurialis (3) proposuit, Marcus autem Aurelius Severinus (4) confirmavit; nisi in eo forte adhibenda essent, cujus habitus longe alius esset ac Ægri nostri, & prolapsus ab nimia humoris copia aut factus, aut servatus. Quod vero ad famosum auxilium attinet antiqui illius Chirurgi Leonidæ, quem Vir Cl. Daniel Clericus (5) eundem credit ac Leonidem Medicum Episyntheticum, a Cælio Aureliano (6) memoratum; nec varia aliorum judicia omittam, nec meum reticebo. Igitur cum diæta nihil profecisset, neque medicamenta contulissent, malo jam inveterato, censebat Leonida, & necessarium esse, & minime periculosum externam sedis partem extremam cauteriis aliquot inurere; sic enim cicatrice solida succedente anum in ambitu constringi, & prolapsum tolli. Apud Aetium (7), qui hanc, aliasque Leonidæ nobis curationes servavit, legi hæc aliquanto distinctius potest: quam Fabricius quoque ab Aquapendente (8), & Riolanus (9) commemorarunt. Severinus (10) autem non modo ipsam memorat; non modo suis multis observationibus confirmat, ignem huic parti, in aliis morbis tamen, adhibitum, sibi feliciter cessisse; sed ignavos Medicos vocat, per quos ipsi non licuit eodem ignis præsidio Virum curare ex Equestri Surgentiorum Familia, cujus prolapsus, ut Ægri nostri, vicennalis erat, nullamque pariter ex omnigenis medicamentis opem retulerat. Contra, Nicolaus Blegnyus (11) ejusmodi curationem abjicit, ut non minus molestam, quam nostris temporibus inusitatam. Petrus autem Dionisius (12) a se unquam negat esse visam, ejus Auctores crudeles vocat, ipsam vero vel audientibus horribilem: creditque, si quis forte esset qui eam tentare vellet, neminem fore qui non adversaretur, idque merito propterea quod sine illa sanari possunt hæc mala: quanquam hoc qua ratione probare ipse posset, non apparet, quando nullum proponit auxilium quod sanando huic nostro par

(1) Sect. cit. supra ad n. 3.
(2) §. 9. cap. cit. supra ad n. 4.
(3) Cap. cit. supra ad n. 3.
(4) De effic. Med. l. 2. P. 1. c. 50.
(5) Hist. de la Medec. P. 2. l. 4. S. 2. c. 1.
(6) Acut. Paff. l. 2. c. 1.
(7) Medic. Tetrab. l. 4. Serm. 2. c. 8.
(8) C. cit. supra ad n. 4.
(9) Sect. cit.
(10) Part. cit. c. 95.
(11) Cap. cit. supra ad n. 7.
(12) Demonstr. ibid. cit.

esse videatur. Mihi vero minime necesse hic est aut ignavis Severini, aut crudelibus Dionisii astipulari. Nam etsi non nego, Leonidæ curationem esse posse utilem in humili, & parva relaxatione, idque observatione Cowperi, quæ supra (1) indicata est, quadantenus confirmari; in relaxatione tamen hac nostra, quæ tanta est, & tanto altius videtur incipere, multum vereor, ut satis, atque adeo ut quidquam omnino esset profutura.

11. Interea melioribus me Judicibus ulteriore examine relicto harum curationum quibus Chirurgi olim utebantur, ad considerandum transeo instrumentum recentius, cujus usum pluribus in prolapsibus fuisse proficuum, Auctor testatur. Is Blegnyus est (2), quem paulo ante memorabam, vir sane ingeniosus. Accipiebat hic galli indici ingluviem ejusque orificium arcte ad extremum alterum brevis tenuisque argentei tubuli circumligabat; per alterum autem extremum, bacillum, in summo obtusum, immittebat ad fundum usque ingluviei illius, sicque hanc primum, tum deinde tubuli justam partem, adstringentibus remediis illitam, in podicem inducebat; partem reliquam extra servabat ita factam, ut cum bacillum detraxisset, hujusque loco extremam fistulam parvorum follium in eandem tubuli partem inseruisset, atque aeris tantum intrusisset quantum implendæ ingluviei satis esset, redire aer priusquam æger vellet, non posset, itaque retentus partes relaxatas fulciret, efficeretque, subinde, ac diu repetito usu, ut eæ pristinum situm, vigoremque, quo ad ejus fieri posset, recuperarent. Sed instrumenti hujus accuratam descriptionem, ac delineationem, firmandique modum apud Auctorem videre præstat. Equidem Dionisio (3) facile in eo assentior, quod neque incommodo careat instrumentum hoc, neque usum præstet retinendi in sua sede intestinum eo tempore quo maxime opus esset, id est cum alvus exoneratur, quandoquidem eximi tunc debet, & mox, reposito intestino, reponi. Illud tamen nego, eundem, ut ipse ait, præstare effectum quem fasciæ, & cætera exterius adhibita. Quin, excepto incommodo non adeo gravi, & quod manu opus est cauta ad instrumenti repositionem, non prorsus inutile hoc crediderim inter initia præsertim hujusmodi relaxationum. Cogitari etiam posset, an pro ingluvie illa, intestino uti præstaret molli ac tenuibus tunicis prædito bruti alicujus, ea longitudine, & latitudine qua liceret, ac opus esset, arcte intus clauso ad superius extremum, illito autem exterius eo remedio quod post alvi exonerationem infra (4) commendabo: quod intestinum ubi sic satis immissum esset, injecto mox aere, aut etiam interdum humore aliquo, ab re non alieno, penitus distendi posset, aut certe hactenus, ut dejiciendi cupiditatem non moveret. Non hoc facilius, simulque innocentius invenire auxilium proclive fortasse est ad reponendam, retinendamque in nativa sede relaxatam tunicam, ipsumve intestinum, ut hac ratione levamen illius vinculis afferatur, unde quantum possunt, se restituant, viresque recipiant. Cæterum sicut inter initia, ut dixi, aliquid utilitatis inde sperari posse, crederem, & plus certe quam a turundis, quas alii eadem spe adhibent, remediis corroborantibus imbutas & illitas; sic quantum expectari indidem posset in morbo inveterato, non videre me, fateor.

12. Quod ad Pharmaceuticen attinet, tanto me decet esse breviorem, quanto consulentis Medici litteris certior fio, usurpata jam fuisse remedia, quæ poterant, omnia de genere glutinantium, vulnerariorum, adstringentium, & nervos juvantium, & quanto pleniores ejusmodi remediis video omnes Medicorum, & Chirurgorum libros. Quamvis autem iisdem litteris commemorari tantum videam fotus, semicupia, injectiones, cerata, suffitus, aliasque ejuscemodi for-

---

(1) n. 4.
(2) Cap. paulo ante indic.
(3) Demonstr. paulo supra indic.
(4) n. 13.

mas, exteriorum omnes remediorum; non tamen dubito, quin ſimul in uſum venerint quæ iis reſpondent, interiora. Equidem præclare intelligo, quod his præſidiis obtineri hactenus non potuit, id multo minus in poſterum eſſe ſperandum, cum factus interea ſit gravior morbus, magiſque ejus cauſæ ſint confirmatæ. Verumtamen donec ætas, & robur vigent, repetenda fortaſſe eſſet, certe repetita caute, prudenterque nihil noceret, diuturna, & valida curatio. In qua optima quæque corroborantia medicamenta propinarentur, quæ potius tamen ex iis eſſent quæ nervos juvant, quam quæ adſtringendi vi pollent; his enim adſtricta alvus majoribus ac pluribus ad egerendum nixibus opus haberet, quibus magis magiſque augeretur morbus. Quam etiam ob cauſam abjicienda omnino illa ſunt quæ purgantia nuncupantur, ad læſam enim partem ducunt, in eaque permoleſta, & noxia relinquunt irritamenta. Quod ſi alvum ſolvere neceſſe ſit; iis quæ mox in Diæta memorabuntur, aut eorum conſimilibus plane innocuis utendum eſt. Ex illis autem remediis quæ exterius adhibentur, ſummopere mihi placerent, ſi formam ſpectes, ſemicupia, atque injectiones; ſi materiam, thermarum aquas corroborantes.

13. Diætetica reſtat, cujus rectus uſus omnino neceſſarius eſt, cum & vires adjuvet præſidiorumque a Chirurgia, & Pharmacia deſumuntur, tum etiam quia, ſi hæc aut nequaquam, aut fruſtra repetantur, nulla præter illam jam ratio ſupereſt, qua, & facilius quidem, innocentius, frequentius, curare poſſimus, ut minus moleſte ſaltem, minorique cum periculo feratur morbus. Victum proponit Mercurialis (1), qui ſiccandi vim habeat: nec dubium eſt, quin is victus faciat ad roborandum. Verum ſi recte perpendantur gravia, & crebra detrimenta quæ ab alvi fæcibus provenirent ea victus ratione induratis; facile videtur eſſe a nobis, præſertim poſtquam repetita fuiſſent, incaſſum medicamenta corroborantia, victui qui ſiccandi vim habeat, eum qui humectandi vi polleat, anteponendum, qui nempe victus ſimul excrementa mollia ſervaret, ſimul eorum acrimoniam corrigeret. Medicus cautiſſimus Franciſcus Redius (2) in Conſilio adverſus dolorem & fluxum hæmorrhoidum, cum inteſtini prolapſu in alvi exoneratione conjunctum, jubebat, mane bibi ad ſelibram jus carnis non ſalitum in quo bulliiſſent ſatis multæ violæ martiæ, & poſtquam hæ non niſi ſiccatæ haberi poſſent, earum loco aut cichorea, aut borrago, aut bugloſſa, aut ſonchus, aut prunus recens, ſiccuſve, appianum malum, aut ejuſcemodi aliud. Seri uſum commendabat depurati, edulcatique *julapio* ſive ex *tinctura* violarum martiarum, ſive ex appianis malis. Uſum quoque lactis aſinini, aut caprini laudabat. In prandio, cœnaque inter alios cibos pultem ſemper, ſed hanc ſimplicem, & jure plurimum abundantem, in qua poma bulliiſſent, aut herbæ aliquæ ex iis quæ ſupra dictæ ſunt, interdum hordei quoque, aut orizæ aliquid. Carnes elixas ſæpius malebat, quam aſſas. Omiſſiſque aromatibus, & mero, prandium, cœnamque ſemper claudi cocto pomo, vel pyro, aquam ſuperbibendo ad uncias tres, *julapio* ex cortice citrei mali edulcatam. Ab his quæ ex Redii Conſilio retuli, non multum recederem in hoc caſu, aut tantum dumtaxat, quantum ſatis eſſet, ne alvus nimis forte lubrica fieret. Quod ſi Rediana iſta vivendi ratio non ſufficeret; ſufficere autem diuturno uſu deberet, alvo hactenus molli reddendæ, ut ad eam exonerandam neque nixibus opus eſſet, nec longa mora; tunc vero ne in eo quidem Redium imitari diſpliceret, ut interdum pulpæ caſſiæ drachmas darem binas, mane ante jus de quo dixi, ſumendas, totidemque iterum paulo ante cœnam, ſi necdum quidquam egiſſent priores duæ. Si vero nihilominus dura, & ſicca recrementa fieri pergerent; non ea per nixus & conatus, ſed ope enematum excludenda eſſe, cenſerem. Hæc autem ſelibræ pondo, haud amplius,

(1) Cap. cit. ſupra ad n. 3.

(2) Opere dell'ult. Ediz. T. 4. verſo il fine.

quo

quo facilius retineri possent ad justum tempus, ex solo autem carnis jure, aut ex emulsione, ut appellant, hordei, aut orizæ quæ semusta antea, & cocta essent, & id quoque ad Redii imitationem. Qui denique multis effert laudibus unguentum quoddam (*manteca* vocitatur) flavum ex rosis, quale a Seplasiariis conficiebatur Magni Etruriæ Ducis, affirmans, prolapsum intestinum multo facilius, citiusque reponi, si ejus extremum liniatur unguento illo, quo præterquam quod dolor leniri, humorum autem acrimonia retundi, poterit, inquit, læsa, ac debilitata pars non parum corroborari. Cæterum intestini repositionem minus difficilem reddent præscripta vivendi ratio, & in cibo parcitas. Sic enim neque in proximo Coli tractu copia excrementorum cumulabitur, quæ res illi obstare solet repositioni, nec sanguis gignetur qui aut redundantia sua, aut vitio alio infirmam partem faciat crassiorem. Quod cum accidere etiam queat a violentis motibus, & exercitationibus: has quoque omittere oportebit, nec minus; ut paucis complectar omnia; quidquid longo adeo tot annorum spatio, multo experientia ipsa melius, quam possit, Medici cujusve consilium, noxium esse, demonstraverit.

14. Hæc, multis ac variis occupationibus, studiisque distentus, habui quæ in difficillimo casu animadverterem, ac responderem, optans ab Nobili, Eruditoque, pro quo scripta sunt, Viro, ut qualiacunque sint, grata habeat, ab Experientissimo autem qui me consuluit, Medico, ut iis hactenus utatur quoad pro sua prudentia, rebusque circumstantibus licere, credet, ab Deo tandem immortali, ut quidquid decretum, actumque fuerit, propitius fortunet.

15. Habes Consilium, quale tum scripsi, anno videlicet 1725. postridie Idus Sextiles. In quo præter ipsam prolixitudinem, alia quoque sunt quæ ne mihi quidem nunc satis placeant. Verum in res incidens minus tractatas, neque hæc, neque illam vitare potui. Atque utinam ab eo tempore extitisset aliquis cujus anatomicæ observationes optatam huc attulissent lucem. Sed eæ, ut Schacherum, doctissimum Virum (1), & me tunc latebant, sic adhuc latent. Quæ autem in cadaveribus quærenda sint eorum præsertim quorum intestinum procidere consueverit ad miram longitudinem. Consilium tibi indicabit nostrum, nec tamen fortasse omnia. Quis enim sciat, num aliquando aut nimio humore laxata, aut congestorum recrementorum copia, aut violentis, diuturnisque in egerendo nixibus distracta, ac divulsa ea vincula quæ ex supremo Recto in proximum Colon ducuntur, fasciolas tres referentia, non ita sinant tum aliquot ex ultimis Coli cellulis tum plurimas ex iis quæ intra has sunt, transversis rugis extendi, ut prolapsi intestini longitudo augeatur. Videndum igitur erit, ubi illiusmodi cadavera, quæ adhuc desidero, incidenda obvenient, quomodo illa etiam vincula, illæque cellulæ se habeant, aut si utraque persistant, an interiores saltem rugæ magna ex parte sint explicatæ ac deletæ, quæ res una maxime interiorem tunicam in qua illæ sunt, deorsum extendi sineret, trahente videlicet continuata interiore tunica Recti intestini, quam se invertere, & sic prodire, secuti recentes in primis Rei Medicæ Scriptores, in Consilio (2) posuimus. Quæ tamen ipsa inversio quatenus fieri, agnoscique possit, nunc in iisdem cadaveribus pariter quærendum censemus. Neque enim hic, ut alibi (3), agitur de parte dumtaxat aliqua, eaque cum quadam quasi cuticula quæ abscedat, comparanda, sed de tota ipsa interiore intestini Recti tunica quam a musculosa sic dissolvi, ut tamen non emoriatur, nec gravissima habeat conjuncta symptomata, difficile est creditu apud eos qui innumeras; mitto fibrillas, & nervulos; arteriolas tantummodo, ac venulas, utramque tunicam jungentes, animadverterint. Hæc igitur vascula an adeo laxari sensim, extendique possint, ut magnæ præsertim inversiones tunicæ interioris requirunt, quas non pauci hic fieri censent; an tumo-

(1) §. 3. cit. supra ad n. 4. (2) n. eod. (3) Epist. 31. n. 20.

rum exemplum, in quibus conftat immanem accidere vaforum extenfionem, hi locum habent, ubi craffefcere quidem interior tunica dicitur, fed flexilis tamen plerumque, & apta ad repofitionem fervari; an denique inverfiones hæ, quæ non fecus in Recto inteftino, ac in vagina uteri, proponi folent, cum re ipfa, & quatenus conveniant, non aliunde certius, quam ex accuratiori cadaverum incifione addifcetur. Nec vero in magnis præfertim Civitatibus rariffima effe poteft ejufmodi cadaverum diffecandorum occafio. Non paucis enim hic morbus funeftus eft, inflammatione videlicet, gangrænaque inteftinum corripientibus, cujus repofitio negligenter nimis dilata fit. Sed in iis etiam quos aliud mortis genus fuftulerit, aliquando accidit, ut quædam fe offerant quorum ad hanc rem utile effe poffit examen, five Recti inteftini prolapfui obnoxii fuerint, five quacunque ex caufa, ut in milite quodam gregario (1) *Coli in inteftinum Rectum prolapfus*, *feu devolutio* occurrat, quæ in illo quidem *ad fpithamæ longitudinem* fuit. Non Rectum autem dumtaxat, verum etiam Colon ipfum procidere, non dubitavit Salmuthus (2), cum lactentis puelli Obfervationi (3) qui in gravioribus epilepfiæ paroxyfmis inteftina extrudebat *fatis magna longitudine*, hunc titulum fecerit *Procidentia inteftini Coli ex Epilepfia.* Atque utinam perfecuiffet puellam (4) annos natam circiter quatuordecim, cui ex neglecto acriore tenefmo *totum tandem inteftinum Rectum cum parte Coli ad longitudinem fpithamarum duarum, & amplius fuit protrufum.* Cum enim fatis reftitui in fuam fedem non poffet, gangræna autem Recti extremum jam occupaffet; mortua eft, ipfo mirante, quomodo tanta inteftinorum portio excidere e mefenterio potuiffet. Quod fi plura, & varia cadavera diligenter perfecari tandem potuerint five eorum qui ex prolapfu tunc primum, aut non femel antea perlato interierint, five eorum qui cum eidem, & ad magnam quidem longitudinem (5) fenfim adaucto obnoxii effent, aliique alio inde incommodi, & moleftiæ modo affecti, ex quocumque morbo deceſſerint; non dubium eft, quin proclivius futurum fit de illius caufis, & curatione confulentibus refpondere.

16. Sed me cafus tunc propofiti conditiones ficuti in theoretica parte ad quædam minus fortaffe verifimilia adduxerunt, ita in parte etiam reliqua impulerunt facile ad nonnulla quæ optari queant potius, quam fieri. Quod fi ægrum non ea peculiaris neceffitas tenuiffet, ut artificia amoveret omnia, & procidere inteftinum fineret, fi quidem recrementa vellet ejicere; non defuiffet auxilia quæ proponerem, ut cum ea ejicerentur, in fua illud fede perftaret. Erat primum Sarpii annulus: quo de annulo præter ea quæ retuli fupra (6) ex Joanne Rhodio, hæc etiam in Sarpii Vita legiffe memini; cum ipfe hoc morbo diu laboraffet, plura autem fubinde, fed fruftra omnia tentaffet, quærere demum inftrumentum aliquod cœpiffe, quo inteftinum contineret, itaque poft multa unum denique inveniffe ad id aptum adeo, ut tametfi ad finem ufque vitæ morbum pertulerit; nullius tamen actionis propterea impedimentum fenferit, haud fecus ac fi illo careret morbo, idemque ita facile, & prompti ufus, ut aliis pariter, quibufcum ipfum communicaverat, eadem præftiterit. Quod fi Vita illa ob Auctoris (quicunque is nunc ab laudando alibi Summo Viro fuiffe credatur) fi ob Auctoris, inquam, aut veram quarundam rerum, aut verfute fimulatam infcitiam, ut in Epift. Anatom. (7) haud aliter illa uti voluerim, nifi refellendi gratia per ipfam, ut loquuntur, *ad hominem* qui illam objecerant; fi forte igitur hac quoque in re fufpecta effet; alterum non defuiffet inftrumentum, quod a Valfalva noftro vi-

(1) Act. N. C. Tom. 2. Obf. 103.
(2) Obf. Medic. Cent. I.
(3) 31.
(4) Obf. 30.
(5) Vid. Epift. 65. n. 6.
(6) n. 7.
(7) 15. n. 68.

deram in quodam Consilio memorari. Scilicet cum æger ad exonerandum ventrem sellam peteret, præsto esset hujus operculum in medio perforatum, ibique firmiter tubo instructum plumbeo, cera exterius, & in summa ora circumlito, non latiore duabus tertiis unciæ Bononiensis partibus, & longo quidem uncias circiter duas, sed non ultra semunciam intra podicem admittendo, nec sine cauti Chirurgi ope, cum prima ejus fierent experimenta, ut si feliciter cederent, neque in tubi dimensionibus aliquid esset variandum, hac ratione ejici excrementa possent, nec tamen intestinum emitti. At si neutrum instrumentum spei respondisset; intelligis enim vel ex iis quæ in Consilio attigimus, quæ noxæ possent, nedum quæ molestiæ interdum ex ejusmodi præsidiis existere; alia erant præterea quæ possent excogitari. Vides enim, exempli causa, qualem Cl. Bassius (1) invenerit annulum, qui *nullum fæcibus egerendis ponens obstaculum*, facile, uti scribit, & gestetur, & postquam morbum sustulit, extrahatur; sustulisse enim, ait, vel diuturnum, brevi, atque adeo intra menses duos. Sed de prolapsu Recti intestini hæc attigisse satis sit. Proximis Litteris ad alios morbos pergemus. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXXIV.

Sermo est de Intestinorum Dolore.

Etsi pars maxima Observationum, ex quibus Sectio constat XIV. tertii libri Sepulchreti Anatomici, ad Dolores spectat Intestinorum; tamen multæ etiam in ea sunt quæ ad alia Ventris attinent viscera, ex utrisque autem nonnullæ in quibus non internæ, sed extrinsecus accidentes causæ, ut ictus, & vulnera dolorem fecerunt. Quod mihi exemplum sequi non placet, ut qui aliarum ventris partium dolores alibi suo quemque loco tibi aut proposui, aut sum propositurus, & de ictibus ac vulneribus seorsum pariter scripturus. Molestus autem repetitionibus esse nolo: quæ adeo non vitantur in Sepulchreto, ut in hac ipsa Sectione bis positas offendamus Observationes plures (2), in Additamentis autem ad eandem, non agnito Blancardi fuco, tres sub hujus nomine repetitas XV. XVI. & XXIII. quarum duæ postremæ in Sectione ipsa (3) jam fuerant, ut prima in præcedente Sectione VIII. (4), veris Auctoribus adscriptis, propositæ. Sed neque in eo mihi satis placet Sepulchreti Auctorem imitari, ut Observationes in eas dividam quæ ad Colicum dolorem attineant & quæ ad Iliacum, non quod omnino improbem hanc divisionem; quanquam Diocles Carystius, ut Celsus (5) docet, non tenuioris, sed plenioris intestini morbum εἰλεὸν nominabat, Alexander autem Trallianus, ut apud Salium (6) est, *non aliud esse ileon* censuit, *quam colici affectus intensionem, ac incrementum*, & Salius (7) in utroque illorum intestinorum esse posse, ilei primariam sedem, & causam, ostendit; sed quia non adeo facile est, ut multi putant, dolores internoscere utriusque intestini, nec, quod consequitur, per animadversa in ægris signa satis luculente hujusmodi observationes dividere.

---

(1) Dec. 1. Obs. 4.

(2) Confer. Obs. 1. §. 2. & Obs. 20. §. 14. Obs. 1. §. 13. & Obs. 24. §. 2. Obs. 1. §. 14. & Obs. 19. §. 4. Obs. 2. §. 1. & 2. Obs. 5. §. 2. & Schol. ad §. 8. Obs. 19. Obs. 8. §. 11. & Obs. 14. §. 3. Obs. 28. & Obs. 30. §. 4.

(3) Obs. 20. §. 12. Obs. 3.

(4) In Additam. Obs. 5.

(5) De Medic. l. 4. c. 13.

(6) De Affect. Particul. c. 11.

(7) Ibid.

2. Nam quod dolores dicuntur esse acerbiores Iliaci, quam Colici, & facile etiam sunt, seu vasorum copia id fieri censeas; ob quam multo quoque sæpius Tenuia intestina, quam Crassa, inflammata reperiantur, sive potius nervorum numero, præsertim si villi quibus prima usque adeo abundant, ad papillarum genus sunt referendi; certe quidem alius alio doloris impatientior est, & alia in alio, ac magis, minusque gravis doloris causa; ut minime proclive sit, uter revera majori torqueatur cruciatu, statuere: unde etiam fortasse fuit, cur Galenus, cujus adversos inter se locos conciliare studet Ballonius, sicut in Sepulchreti Sectione hac (1) vides, alibi Iliacos, alibi Colicos vehementissimos esse, scripserit. De vomitu autem, quem in illis magis violentum, atque assiduum esse, docuit, recte in Sepulchreto (2) eos Colicos dolores excipi, invenies, quorum sedes sit in eo Coli tractu qui ventriculi fundum contingit. Et ne longius ab Sepulchreto te abducam; ex eodem (3) pariter admoneri poteris, quam sæpe exceptionibus obnoxium, & propterea fallax illud quoque signum sit: quod videtur alioquin præcipuum, quippe a sedibus ipsis petitum tenuioris, pleniorisque intestini. Francisci enim Sylvii verba reperies docentis, *sæpe ad umbilicum usque, & quandoque usque ad vesicam insigni anfractu per medium abdomen volvi Colon.* Quod si verum est, cum suum hoc locum deserat, Tenium autem intestinorum occupet; intelligis plane, quam falli possit is, qui sedibus hac in re plurimum tribuat. Nimirum non illi solum tunc decipientur quos redarguit Sylvius; verum ii præterea qui Sylvium sequantur. Cum enim ea Coli pars quæ subesse in transversum ventriculo solet, non ibi fuerit, sed deorsum adeo se incurvavit; tunc errabunt certe qui idcirco eam dolore correptam esse, negent, quod ventris superiora transversus, cinguli instar, dolor non torqueat; sed & illi hallucinabuntur qui in ventris *ambitu ac circumferentia exortum dolorem vere colicum dicendum* esse, cum Sylvio credant; nam dolor qui tunc in superiore ventris ambitu exoriatur, in Colo quod illinc absit, esse non poterit.

3. Verum autem id esse quod Colo sæpe accidere, Sylvius admonuit, non paucæ, tum Valsalvæ, tum nostræ, tibi aut jam propositæ, aut proponendæ Observationes confirmabunt: quanquam non omnia in quibus id vidimus, corpora in his Epistolis commemorandi occasionem habebimus: diu enim est ex quo id cœpimus animadvertere vel priusquam in eum incidissemus Sylvii locum, ut II. nostra Adversaria (4) ostendunt. Sed in III. quoque Adversariis (5) aliam infimi Coli sedis varietatem adnotavimus, hic minime prætermittendam; quamvis ibi pariter ob eandem causam eos more nostro laudare non potuimus qui ante nos illam animadverterant, Spigelium (6), & Riolanum (7); quibus tamen contra ac Valsalvæ, & nobis videtur sæpius Colon occurrisse valde in fine flexuosum, rarius ductu simpliciore. Verum utcunque id est, cum ii flexus in quibusdam non modo versus inguen dexterum Colon extendant; sed interdum, ut vidimus, ad umbilicalem regionem attollant flatibus præsertim turgidum; hinc certe apparet, quam facile dolor qui in eo sit, temere tunc ad Tenue intestinum, cujus illæ sunt sedes, referri possit. Hoc igitur varietatum utrumque genus minime infrequens est sive a primordiis, sive a morbo etiam, quod Riolani (8) verba subindicant: *vidi*, inquit, *Colum intestinum inter jecur & splenem non directe protensum, sed in S. Romani modum inflexum, & ad umbilicum usque* PROLAPSUM: Spigelius autem (9) vel clarius, & magis universe scribens, idem intestinum, ait,

(1) Schol. ad §. 5. Obs. 5.
(2) Schol. ad §. 2. Obs. 25. in fin.
(3) Schol. ad Obs. 41.
(4) Animad. 2.
(5) Animad. 6.
(6) De hum. corp. fabr. l. 8. c. 5.
(7) Anthropogr. l. 2. c. 14.
(8) Ibid.
(9) c. cit.

præter naturam in colicis doloribus, dum flatibus distenditur, e sua sede naturali abire. Quod si ob hanc causam accidisse, velis, ut in apoplectica Muliere (1) quæ iis fuerat doloribus obnoxia, Colon invenerim non modo cum paucis, rarisque cellulis, sed etiam amplioribus quam soleat, gyris extremam sui partem umbilicum versus contorquens, non repugnabo, præsertim cum Franciscum Sylvium intelligam ex Observatione quæ in Sepulchreti Sectione hac, est XV. fusius autem descripta legitur in IX Sectione libri I. ubi est XLVIII. intelligam, inquam, iisdem cruciatibus laborasse aliam fœminam, censuisse non tam quia omentum *non omnia* intestina tegens, aut hæc *nonnihil* loco mota adnotasset; hoc enim haud raro, illud vero sæpissime occurrit; quam, nisi plurimum fallor, quia utrumque paulo ante expositum varietatum genus in eadem fœmina, ut videre poteris, deprehenderat. Quod si ob ejusmodi tantum causam sedes mutarentur intestini Coli; esset tamen errandi periculum eo magis timendum, quod illis de sedibus in iis potissimum sermo sit qui ei solent esse causæ obnoxii. Verum in iis etiam quorum est ventriculus amplior, aut jecur grandius, transversa illa Coli pars quæ his subjicitur visceribus, tanto inferior est, quanto hæc majora. Huc causæ accedunt quæ ventriculum deprimunt, & cum eo Colon, ut in Veneto Juvene accidisse vidimus (2) ex abnormi Spinæ inflexione. Sed præter morbos, constitutiones quoque sunt corporum secundum naturam, in quorum aliis aliæ sunt Coli sedes. Nam etiam ab ortu, ut paulo ante indicatum est, aliter potest esse locatum, & gravidis aucto utero ultimis mensibus transversa illa Coli pars altior est, sicuti Spigelius (3) animadvertit.

4. Quæ cum ita sint, cumque ex his satis appareat quamobrem dolorum quibus intestina torquentur, Observationes non ita dividam, ut alias ad Iliacos, alias ad Colicos referam; qua malim divisione uti, indicandum est. Primum igitur eas afferam in quibus dolores erant a causa non extrinsecus quidem adveniente, sed tamen sub oculos cadente; deinde vero illas in quibus causa omnino intra corpus latebat. Prioris autem generis has duas ex Valsalva accipe.

5. Vir quadraginta annos natus, sanguineo-biliosi temperamenti, qui levem aliquando ad inguina herniam patiebatur, a carduorum esu in Iliacam incidit Passionem. Levis quidem ad inguina apparet tumor: ibi tamen ullo se torqueri dolore, æger negat; in ventre fatetur, ob fæcum retentionem valde indurato. Remediis irritis, die morbi septimo lethali vomitioni succumbit.

Ventre aperto, intestina aere turgida conspecta sunt, & ad eam partem livida ac nigra qua se haud ita procul a Cæco duplicabant, & cum annexa mesenterii portione, quæ quasi carnea videbatur, in herniæ sacculum immittebant, digitos quatuor longum, orificio autem angustiore, ut per hoc redire non possent in ventrem postquam ab illapsa materia distenta fuerant. Erat hic sacculus in dextero inguine, ex peritonæo quidem factus producto, & dilatato, sed non ex hujus processu; ut plures olim crediderunt; qui vas semen deferens, vasaque Spermatica comitatur; imo huic processui, & his vasis, sanguine valde tumentibus, ab anteriore parte incumbebat: eratque intus, ut intercepta intestini portio, colore nigricante, sive potius ex atro viridi infectus, quasi a vitriolo tinctus esset. In sinistro autem inguine alter erat sacculus, ejus quem descripsi, simillimus, nisi quod eam ex qua fiebat, membranam, & fibras, & vasa colore, ac cæteris conditionibus habebat a naturalibus non discrepantia. In Thorace sana omnia. Erant tamen cum grumoso sanguine polyposæ concretiones subluteæ, major in dextero, minor in sinistro cordis ventriculo; sed neutra extra ventriculos se producebat.

6. Manifesta erat causa doloris hujus videlicet *incarcerata*, ut loquuntur, her-

(1) Epist. 3. n. 2. (2) Epist. 4. n. 16. (3) c. cit.

nia. De qua in his Litteris crebra quidem erit commemoratio; ſed tantum quatenus compreſſa inteſtini parte, hujus, & proximæ ſanguifera vaſa ſtrangulat; ex quo ut dolor, inflammatio, ſphacelus fiant, non neceſſe eſt explicare. Cætera de herniis, & de portione peritonæi quæ comitatur vaſa Spermatica, alibi (1) attingemus. De Iliaca autem Paſſione ſcribetur ſubinde in hac Epiſtola quantum propoſito erit ſatis. Jam vero facile intelligis, cum ea oritur, ut plerumque, ob interceptum inteſtinum, tunc acervata ſupra interceptionem materia diſtendi inteſtina ſuperiora, ab hac autem diſtentione alteram exiſtere doloris cauſam, quam auget ipſa quoque acervatæ materiæ corruptio ex mora. Verum unde factum eſſe, dicemus, ut in propoſita hiſtoria ibi æger dolorem eſſe, negaret, ubi vitium erat maximum? An quod nulla inflammatione prævia, ſphacelus interceptum occupaſſet inteſtinum? Id autem an fieri poſſit, alias (2) videbimus. An potius quia cum æger illud negabat, jam inflammatio degeneraſſet in ſphacelum? Sunt enim alia quoque in ea hiſtoria, ut a Valſalva ſcripta eſt, quæ non accuratiſſime mandatam chartis fuiſſe, indicent. Sed neque in proxima ullam doloris mentionem injecit, qui tamen num abeſſe potuerit, ſatis ipſa per ſe monſtrabit.

7. Vir annum agens quinquageſimum, laborans enterocele, ardenti febre corripitur, & nonnullos poſt dies vomitione humorum, qui fuligine infecti videbantur. Urinam primum difficile, deinde nullo modo reddit. Catheter a Chirurgo incaſſum immittitur; namque ubi prope veſicam pervenit, in obicem incidit. Itaque his vexantibus incommodis, æger moritur. Ventre, ac ſcroto diſſectis, inteſtina in hoc illapſa, inflammatione affecta inveniuntur: & quanquam nulla in ipſis eſſet exulceratio; tamen paululum ſanioſi ſeri in eorum interſtitiis conſpicitur. Indicium quoque ſanioſi ejuſmodi humoris in ventris pelvi animadvertitur. Veſica erat urinæ plena; quamvis nullam intus haberet læſionem. Obex autem qui prope veſicam, Chirurgo ſe obtulerat, nihil erat aliud quam unum ex foraminibus per quæ ſemen egreditur, ſic dilatatum, ut in ipſum extremus catheter ſe conjecerit: idem enim ſpecillo quoque accidit, per apertam ex parte mortui urethram ad rem explorandam immiſſo.

8. An id foramen Sinus fuit potius, in Seminali caruncula a me poſtea deſcriptus, in eo homine præter modum amplificatus? Nam ſi alter fuiſſet ex ſeminis ductibus; hujus fluxu videtur homo laborare debuiſſe. Certe autem ejus orificium Sinus nunc minus, nunc majus occurrit, quod a Cl. quoque Viro Henrico Baſſio (3) adnotatum eſt. Sed mihi ex quo Sinum A. 1719. vulgavi (4), quotannis in Theatro, nec uno interdum in cadavere, oſtendenti, nunquam amplius obtigit, quod nunc meminerim, ut ſeminis ullum ductum qui in illum influeret, deprehenderem, multo autem minus ut videretur, quemadmodum ipſi, *hicce hiatus eſſe aliquando levis inciſura, ſeu ſulcus poſt flacceſcentiam harum partium demum apparens.* Num vero, quemadmodum Sinus ille, ita quoque caruncula intra quam eſt, amplificata eſſet, ſicque & Sinus orificium tenuiori fortaſſe catheteri objicere, & urinæ ſuppreſſionem facere poſſet, tametſi veri ſimile eſt; tamen cum Valſalva nihil præterea addiderit, eo libentius in medio relinquam, quod; ut cauſam prætercam a Walthero (5) memoratam; graviter affectis vicinis partibus, adeo non inſolitum eſt veſicam in conſenſum trahi, lotiumque non expellere, ut Sennertus (6) inter ſigna inflammatorum inteſtinorum hoc recenſuerit: quin etiam olim Cælius Aurelianus (7) inter cætera Ileon comitantia mala

(1) Epiſt. 43. n. 6. & 7.
(2) Epiſt. 35. n. 19. & ſeqq.
(3) Dec. 1. Obſ. Anat. 5. §. 9.
(4) Adverſ. 4. Animad. 3.
(5) Diſſert. de Collo viril. Veſicæ &c. §. 3.
(6) Medic. Pract. l. 3. P. 2. S. 1. c. 2.
(7) Acut. Paſſ. l. 3. c. 17.

vesicæ, *& officii ventris perfectam abstinentiam* posuit. Verum de suppressione urinæ alibi. Nunc istis duabus Valsalvæ Observationibus aliquot ex nostris subjiciamus.

9. Juveni agricolæ cum ante annos septem intestinum delapsum esset in scrotum dexterum, hinc autem in suam sedem repositum, subligaculi ope retentum, nullam donec hujus non omissus est usus, attulerat noxam. Omisso autem denique, accidit, ut cum duos jam circiter menses teneretur intermittentibus febribus, & se nuper laganis, aliisque ejusmodi crassis ex subacta farina eduliis implesset, intestinum eodem relaberetur. Ex eo die qui fuit pridie Kal. Novembres A. 1705. vomitione corripi cœpit amaræ materiæ. Huc die morbi quarta singultus accessit, & scroti dolor. Hunc imposita mataxa, calente lixivio imbuta, levare visa est. Sed cum vomitus, & singultus perstaret, & ventris insuper dolores, ac sitis affligerent; illatus est die sexta in Bononiense Nosocomium S. Mariæ de Morte. Ubi nec Chirurgi manus quidquam profuit, & Medici auxilia vix levamen aliquod attulere. Singultus enim sublatus est, aut vomitus quoque; sed hic breve ad tempus cum emplastrum quod vocant de crusta panis, regioni stomachi fuisset adhibitum, enema autem injectum ex oleis seminum lini, & *violato*. Die septima primum vidi. Dolor in scroto erat levior. Pulsus minus quam heri fuisse, audiveram, frequens: sed humilior, & infirmior quam ejusmodi juveni conveniret. Sitis perstabat. Neque alvus, nisi injectis quæ dicta sunt, oleis, fæces reddebat. Quin cum hodie enemate usi essent ex carminativa, ut vocant, decoctione, cui despumatum mel additum cum drachmis duabus electuarii quod dicunt benedictam laxativam; vomitus rediit amarorum, in quibus teres lumbricus; injecta vero vix tandem multas post horas reddita sunt. Die octava lumbricus alter ejectus est. Abdomen cum tensum esset, id quod etiam pridie adnotaveram, & sub manu resonans quasi ut in tympanite, non erat tactus vel paulo rudioris impatiens ne in epigastrio quidem, ubi quosdam quasi morsus æger sentiebat. Cum quærerem, an etiam calorem? negabat. Pulsus hesterno in cæteris similis; sed tamen multo frequentior. Lingua sicca. Urinarum color saturus. Sub oculis livor, & vel sine hoc facies quæ minus placeret. Nox inquieta. Die nona omnia eadem: imo facies, & pulsus pejores. Hi enim vel magis erant frequentes: cum autem premeres, minus resistebant, aut nihil. Illa ad eam accedebat quam vocant Hippocraticam. Et cum anxius superioribus diebus æger esset, ac voce flebili, & corporis, membrorumque situm mutaret identidem; hæc cuncta magis animadvertisses hac die. Nam præter dolorem in toto ventre assidue perstantem, morsuum sensus per intervalla hic illic recurrebat cum ubique, tum in epigastrio præsertim. Nullus erat; nam quæsivi; pulsans dolor, nulla usquam pulsatio. Nec dolor quem in scroto aut proxima ventris parte sentiebat, erat his ultimis diebus præcipuus. Cæterum cum pulsum tentarem; siccam quidem, & asperam cutem, nec tamen æquo calidiorem animadvertebam. Cibo sumpto, meliuscule habebat. Levari quoque se, dicebat; enemate illo ex oleis, & pridie, cum inditum esset, confirmaverat. Hac autem die cum alterum injectum esset ex jure, in quo semina coriandri bullierant, & saccharo; dum redderet, cibum vomuit. Sub vesperam dormivit. Postmodum ut se haberet, interrogatus, in epigastrio nescio quid pulsare, & aliquem in ventre esse caloris sensum, respondit. Interea vomitus fluidioris quam hactenus, materiæ, hujusque subflavæ per intervalla vexabat. Quo totam noctem, & cæteris quæ dicta sunt, persistentibus, mane, die morbi decima, vivere desiit.

Venter magnam vim effusam habuit ejusdem quæ vomitu rejiciebatur, materiæ; eademque & ventriculus, & Tenuia ad herniam usque intestina valde erant distenta: in eoque universo tractu unus, haud amplius, lumbricus fuit duorum similis qui inter vomendum ejecti fuerant. Crassa autem intestina erant vacua & alba, & sana. Sanus quoque ventriculus. Sed proximum huic intesti-

num qui bilarium, & pancreaticum ductum excipit, ibi ad sex circiter digitos, erat adeo ex inflammatione lividum, ut jam gangrænam oleret. Levior inflammatio, & nondum livescens, hic illic tenebat Jejunum, & Ilei partem multo maximam. Reliqua enim pars, quæ propius videlicet accedebat ad Colon, gangræna potius quam inflammatione, occupabatur, quemadmodum herniæ ostendet descriptio. Erat sacculus pyri forma, ex tunica factus non minus crassa & firma quam arteria Pulmonaris. Is non scroto solum, & darto, sed & Cremastere musculo, eaque cui hic incumbit membrana, communiter cum teste, & vasis adhunc pertinentibus operiebatur. Testis autem sacculo suberat, vasa ab interno latere exterius adhærebant, & prope orificium sacculi, non per hoc ipsum, ventrem adibant. Erat id orificium annuli instar crassioris quem peritonæum, & circumjectus tendo efformabant: admittebatque præter Ileum intestinum, & annexi huic mesenterii particulam; omentum quoque cujus propterea nullam ferme partem videram, quæ a sinistris intestina obtegeret, quia dextrorsum erat ad herniam tractum: nec modo ad sacculi fundum perveniebat, sed inde in teres corpus se conformans, quod nisi incidissem, ex compressa omenti substantia factum esse, non cognovissem, sursum redibat, & ad Ileum interceptum, haud procul ab orificio sacculi, se annectebat. Ad sacculum autem quidquid in eo omenti erat, annexum passim inveni per interjectum quoddam corpus rubens, & flaccidum, ut facile posset ab omento, & sacculo separari, nec aliud quam membraneæ cellulæ esse videretur, seri, & sanguinis plenæ. Ileum vero nec sacculo annexum erat, neque ad ejus fundum perveniebat; sed paulo infra orificium, in arcus modum se curvans, eadem, qua venerat, orificii via redibat in ventrem; ut, si explicares, non plus ex eo intestino quam ad quatuor, aut quinque digitos interceptum esse, invenires. Id omne gangræna affectum, nigricabat; sed multo ibi magis ubi in orificio sacculi constringebatur: cujus orificii annulus non minus niger, ac fœtens erat, quemadmodum & proxima superior Ilei pars; imo hæc adeo fracida erat, ut distentis humoris vim ferre non potuerit, sed foramine pervia non ita parvo, illac in ventris cavum effuderit. Ex reliquis ejus visceribus, quæ, ut intestina, non parum adhuc calebant, cum XIII. a morte hora cadaver incisum est, jecur quoque vitium contraxerat; in limbo enim erat nigrum, in cava autem facie, cum cysti, quæ mediocris erat, subnigrum. In Thorace sana omnia, tametsi in dextero cordis ventriculo polyposa fuit concretio subflava, & mollis, quæ inde albidas appendices suas in venas usque Jugulares extendebat.

10. De multis quæ adnotari huc possent, quædam infra opportunius, nonnulla etiam attingemus statim ac Observationem alteram adscripserimus, quam mensibus circiter quatuor post priorem in eodem Nosocomio habuimus.

11. Mulier annos nata plus quinquaginta, quæ duos jam & triginta, hernias pertulerat binas, a sinistris ambas, alteram ad umbilicum, alteram ad pubem, cum forte ab loco non ita alto cecidisset, nihil inde mali, nisi contusionem retulerat ad alterius scapulæ, & humeri fines. A qua cum facile convalesceret, cœpit interea jam aliquot a casu diebus adstrictam alvum habere, & paulo post fluidam subflavam materiam evomere, idem quod recrementa alvi solent, omnino olentem. Vomitus cum alias, tum præsertim duabus, aut tribus postquam cibus sumptus fuerat horis ingruebat. Pulsus nec frequens, nec digitorum pressioni minime resistens, parvus erat valde, præcipue a vomitu, minorque fiebat in dies. Cum enemata nihil proficerent; bis datus est mercurius ad drachmas duas, primum frustra, secundo autem eo cum effectu, ut alvus ter solveretur, semel quidem atque iterum solidis recrementis dejectis, tertio autem fluidis. Nec detrimentum afferri eo remedio visum est. Mulier tamen hora circiter duodecima ex quo mercurium secundo sumpserat, mortua est, quarta, an quincta postquam

vomitus

vomitus inceperat, die, femi hora autem ex quo noviffime vomuerat; cum toto morbi tempore neque manifefta febri, neque convulfione laboraffet, dolores autem ventris moderate adeo tuliffet, ut de his nihil habeam adnotatum. ABDOMINE inciso, ac diducto, odor gravis extitit. Jejunum inteftinum, & Ilei proxima pars eadem quæ vomitu ejiciebatur, materia, tota erant diftenta. Ilei autem pars reliqua, & Craffa contracta. Jejunum quibufdam in locis diftinctum fecundum longitudinem ftriis vividius rubentibus, in cæteris rubebat ex fufco, ut Ileum quoque ferme ubique. Sed hoc non ita procul ab Jejuno multo gravius affectum invenimus ad digitos tres, aut quatuor; quam videlicet fui partem cum annexo mefenterio in herniæ inferioris facculum immittebat curvatum in arcus modum. Hæc enim etfi neque ad facculum, neque ad hujus orificium, quod referebat annulum quafi quendam, alligabatur, gangræna tamen correpta, ex fanguineo colore nigricabat, feroque cruento diffluebat. Nullum aut inteftinum, fed pars omenti dumtaxat, fuperiorem herniam fubibat, quæ exterius infpecta, in duos erat quafi monticulos diftincta; interius autem uno ex facculo fiebat, in quem fe laxaverat peritonæum. Præter inteftina, cum cætera Ventris vifcera infpiceremus; Thoracem enim, & Caput non referavimus; hepar duriufculum, lienem laxum, & quibufdam tantum locis exterius lividum animadvertimus. Uteri vincula nigricabant: ipfe autem valde parvus, & tenuibus parietibus. Quibus incifis, apparuit eorum fubftantia in medio livens adeo, ut ad gangrænam inclinare videretur. Cum uterum paulo inferius quam foleat, locatum animadvertiffem; fubiit vaginam infpicere, ut quantum in hanc procideret, perfpectum haberem. Accidit autem, ut labiis vix ductis, & vaginæ orificio detecto per hoc propendens appareret quoddam corpus quod a primo accipere aliquis pro uteri ofculo potuiffet. Verum cum haud ita inferius pofitum uterum modo vidiffem, ut fi vel maximus effet, pervenire illuc poffet; ipfum cum vagina protinus e cadavere detractum perfecui, invenique adeo craffius factum glandulofum urethræ corpus, & vaginam, laxam alioquin, rugifque omnibus carentem, deorfum trahens, ut extremo fuo quod urethræ orificio pertufum eft, propendens ofculum uteri mentiri poffet, minufque perito chirurgo, nedum obftetrici, facile imponere.

12. Sed hæc ultima alio attinent. Quæ huc fpectant, nunc attendamus. Quod fœmina ifta de ventris doloribus vix quæreretur, eademque fine febre effet, num inde repeti poffe, credis, quod *Ileos* in ea fierat *ratione abolitæ virtutis expultricis*, ut Salius (1) loquitur, five ab *atonia* ob *nervos inteftinorum obftructos*, ut Ruyfchius (2)? Ille certe fieri tunc, ait, *nullo præfente dolore;* hic vero non dubitabat, quin ob eam caufam in muliere quadam *fine notabili dolore*, & *fine febri* fuiffet.

Verum ne quæramus nunc quod infra (3) videbimus, num inteftinis ita fe habentibus, materiæ ex his in ventriculum retrudi, & compelli poffint, ut vomitu rejiciantur, & ne figna cætera iftius conftitutionis quæ Salius enumerat, num fuerint in defcripta a nobis fœmina, difquiramus, profecto neque Salius, neque Ruyfchius tunc inflammationem effe putant inteftinorum; fed hanc feorfum uterque memorat, & primus diferte in eadem *febrem* ponit, & *una cum ea dolores vehementes*, & *qui multum ægros diftorqueant*. Num igitur in hac fœmina in qua inteftinorum fuiffe inflammationem, manifeftum eft, fimul erat eorum atonia? Verum nullam ex tot hujus caufis quas Salius commemorat, præceffiffe, conftabat. Sed de febre an inflammatis inteftinis, abeffe nonnumquam poffit, rurfus erit alibi (4) videndi locus.

(1) C. cit. fupra ad n. 1.
(2) Obf. Anat. Chir. 91.
(3) n. 30.
(4) Epift. 35. n. 20.

13. Jam vero si quæ inflammationem consequuntur propositis duabus historiis spectemus; proclive erit intelligere, quam festinare oporteat occurrere volentes huic morbo, & quæ auxilia, ubi jam multum processerit, suspecta habere, globos puta plumbeos, & mercurium. Nam si sphacelo fracida intestina, ut in Juvene illo agricola (1), ne materiæ quidem resistunt quam continent: cavendum hoc ipsum est, ne assumptis, nisi quantum necessitas cogat; illa augeatur, non modo ne rebus gravissimis deglutitis, aliam quam quæ oporteret, viam aperientes, interitum acceleremus. Quod multo ibi facilius accidit, ubi ea simul constrictio est quæ nihil, nisi reposito intestino, transire sinat. Eadem enim constrictio tum proximum superius intestinum vitiando, impar reddit distentioni, & ponderi sustinendo, tum quæ illud distendant, & gravent, eo ipso in loco remoratur, ubi intestinum maxime infirmum est. At enim, inquies, Hoffmannus (2) tamen in volvulo ex intercepto in bubonocele intestino fœminam servavit dato ad selibram argento vivo; quanquam non desunt quibus hic casus ferme incredibilis videatur. Mihi vero eo credibilior videtur, quod jam ante Alphonsus Khonins (3) idem mali ex intercepto in oscheocele intestino in viro sustulerat dato eodem argento ad uncias novem. Sed quamvis gravia erant utroque in casu symptomata; minor intestini constrictio esse potuit, nec certe res adhuc ad sphacelum accesserat: ut neque in tot volvulosis accesserat quos passim legimus vel majori assumpti remedii illius pondere fuisse sanatos. De his igitur quibus firma adhuc sunt intestina, nunquam is mihi metus fuit, quippe tunc ortus cum in dissecto illo agricula quam male haberent, conspiciens, quomodo in aliis quoque, multum progresso jam morbo, infirmata esse possent, conjeci. Miratusque sum ab eo tempore ad hunc diem quo hæc relegebam, in nullum *Practicæ* Medicinæ Scriptorem, quod meminerim, incidisse, qui cum de eo auxilii genere adversus hunc morbum, quod plerique omnes fecerunt, sermonem haberet, de justo hoc metu quidquam moneret, præter unum cujus Opusculum (4) novissime legi, Medicum eximium Meadium, serio admonentem; *non diu* in Ileo argenti vivi usum; si nihil cetera proficiant, *tardare oportere*; *quoniam metus est*, *ne*, *quod non raro fit*, *inflammationi superveniat gangræna*, *qua corruptis intestini tunicis*, *in abdomen effunditur ponderosum metallum.* Non puto autem, a te nobis objectum iri Cl. Wahrendorffii (5) Observationem, quæ Ileosum proponit, cui selibra mercurii data in Colon usque pervaserat, neque tamen fracidum ventriculum, aut Duodenum intestinum sphacelo contaminatum perruperat. Cum enim æger *post triduum* ab hausto mercurio decesserit; facile intelligis, eo spatio temporis inflammatione quæ in Jejuno, & Ileo adhuc erat in Duodeno, & ventriculo in sphacelum qui antea non esset, degenerare potuisse. Nec valde absimili responsione usurum te credam, si quis Schroekium (6) objiciat, qui in diuturna alvi obstructione libras argenti vivi circiter duas, ad initium, & finem Ilei intestini deprehendit, & in minutissimas disjectum particulas adhæsisse vidit Ilei tunicis, neque has perforasse, etsi intestina non inflammata quidem, sed infirmata essent adeo, ut paulo durius contrectata *aliquibus in locis* rumperentur. Dies enim inter ultimam remedii exhibitionem, & mortem intercesserant plus viginti, ut distenta aere, & fæcibus intestina fracescere extremo demum potuerint tempore, neque constat an ita fracida essent ad ea quoque loca, in quibus substiterat argentum vivum.

---

(1) n. 9.
(2) Medic. Rat. T. 4. P. 2. S. 2. c. 4. Obs. 3.
(3) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. Obs. 79.
(4) Monita Medica, c. 7. S. 2.
(5) Act. N. C. T. 3. Obs. 131. ante fin.
(6) Eorund. Dec. 3. A. 5. & 6. Obs. 299.

14. Quæres fortasse, cur ægris a me descriptis repositum non sit intestinum? & cur non reposito, in nonnullis tamen materiæ pars a Tenuibus ad Crassa transierit? Quod ad primum attinet, puta, alios serius quam oportuisset; in Nosocomia esse delatos, alios tempestive quidem, sed eo tempore eum fere omnes in plerisque Italiæ Civitatibus Chirurgi necdum satis auderent ferro uti ad reserandas angustias, intestini repositionem aliter prohibentes. Quod vero has materiæ pars in nonnullis trajecerit; primum animadvertas velim, quæ per clysteres educta diximus (1), jam antequam intestinum constringeretur, infra constrictionis locum fuisse; posse autem in volvulosis non modo artis, sed etiam naturæ ope quæ infra eum locum sint, educi, & ratione, & experientia cum sua, tum Hyppocratis (2) in muliere quæ cubabat apud Tisamenum, adversus communem eo tempore doctrinam confirmavit Salius (3), nisi quod id accidere, ait, dum fit morbus, non vero dum factus est. Sed in proposita a nobis (4) fœmina id contigisse in fine lethalis morbi, manifestum est, nec ea tantum quæ infra constrictum intestinum essent, semel atque iterum fuisse dejecta, sed denique etiam eorum fortasse partem quæ supra, præsertim autem mercurium, nisi forte existimas, hujus & simplicis, & sine ullo dejectorio remedio, & dosi perexigua dati eas fuisse vires, ut per intestini interceptos parietes, necdum quidem sphacelo, sed gangræna tamen correptos propagare potuerint nescio quam irritationem. Quod cum facile credi nequeat: veri similius videbitur, minus arcte in hac fœmina, quam in juvene agricola (5), constrictum fuisse intestinum, ut mercurii pondus, mutatione situs corporis, & vomitus coagitatione, ac pressione adjutum, potuerit brevem illum intestini tractum emetiri, & ea deinceps quæ infra erant, sanis adjuvantibus, ad exitum promovere. Sed & quodpiam ex iis exemplis proferre juvat in quibus aliquid dejici toto morbi tempore non est desitum.

15. Maria, uxor Antonii Franciscati, aurigæ Patavini (fecit enim rarissimus quem in illius arteria Pulmonari offendi, valvularum numerus, ut nomen, & cætera quæ ad eandem attinerent, diligenter perquirerem) annos nata undequadraginta, mediocri corporis habitu, colore non malo, multoque minus icterico, plurium viventium liberorum parens, quorum ultimum jam sex menses lactaverat, cum morbo hoc novissimo correpta est, nulli unquam alii obnoxia, si parvam herniam excipias, unde hic demum originem habuit, cruralem, id est femoralem, ex qua cum per se reponere consuevisset quidquid illud erat quod e ventre illabebatur, nunc autem aliquot jam dies conata, non posset, febri, & vomitu, & cæteris quæ accedere solent, afflicta est, nisi quod aliquid tamen dejicere semper potuit. Serius quam opus fuisset, in hoc est denique Nosocomium illata, ubi cito morituræ similis, vitam traxit complures dies, quorum ultimis se habere meliuscule videri poterat, & ab enematibus injectis levari, donec XII. Kal. Decembris A. 1704. mortua est. Ventre postridie adaperto, simulque herniæ sacculo retecto, crasso, & in plures quasi tunicarum laminas non difficillime dividendo, animadversus hic est a Terete quidem ligamento uteri omnino sejunctus, ad Cruralia autem vasa quibus a latere interno adjacebat, annexus; neque angusto esse orificio; sed angustias omnes ab imposito infimo esse limbo musculi abdominis Obliqui Externi, quem limbum vocant ligamentum Poupartii, vel potius Fallopii; cum revera tendo sit musculi illius (6), qua in re mecum faciunt Solertissimi Viri, in his Heisterus (7), &, si attente legas, etiam Platnerus

(1) n. 9.
(2) Epidem. l. 3. S. 2.
(3) c. cit. supra ad n. 1.
(4) n. 11.
(5) n. 9.
(6) Adversf. Anat. 3. Animad. 1.
(7) Compend. Anat. not. 4.

(1): Sub eo igitur limbo intercipiebatur pars aliqua proximi Coli inteſtini ſic tamen, ut per hoc via ſatis pervia reſtaret, paries tantum intercluderetur qui ſacculi orificium ſpectaverat. Is paries, cum ſacculo cohærens, erat niger, & fracidus: proxima extra ſacculum inteſtini pars viridis. Virebant quoque, & grave olebant pleriſque in locis interiores ventris parietes. In hujus tamen viſceribus nihil morbidi adnotavi, niſi in hepatis veſicula quæ æquo aliquanto major, cum bile non atri coloris, ſexdecim calculos habebat vix diſpari inter ſe magnitudine, parvos quidem omnes, nec tamen minimos, ſuperficie autem flava, & ex pluribus faciebus planis confecta. Quorum unum ita, ut erat, humidum cum flammæ admoviſſem, comburi non ſine ſcintillis, ac liquari, vidi, flammam vero alere, non vidi. Corpus reliquum cum diligenter eodem, & inſequentibus diebus perſecaremus; erant enim cætera viſcera idonea & ad obſervandum, & ad docendum, muſculique omnes egregie rubebant; nihil uſquam ſe obtulit nobis quod ad hunc locum attineat, niſi forte in cerebri medullari ſubſtantia crebra puncta ſanguinea, & quæ horum cauſa erat ſanguinis multitudo, ſicut eo diſtentæ vena utraque Cava, & venæ influentes, præſertim Azygos, ſignificabant; ſiniſter autem pulmo totus hinc pleuræ, inde mediaſtino annexus, & denique Thyroidæa glandula aliquanto craſſior quam par eſſet: cum plura alioquin occurrerent non indigna quæ alibi memorentur. Ex quibus illud unum hic minime præteribo, quod antea non modo non videram, ſed neque audiveram, aut legeram a quoquam viſum, ut neque poſtea ab exteris Viris Eruditiſſimis; humaniter me inviſentibus, audivi. Quæ videlicet cauſa fuit, cur meas quaſdam obſervationes Cl. Morando (2) quam pauciſſimis, ut fit, verbis indicans, cæteras quippe alias a me, ab aliiſve etiam habitas diſerte prætermittens, hanc unam exciperem. Scilicet in fœmina quæ nulli morbo ad circumitionem ſanguinis attinenti, obnoxia, ad eam quam ſupra dixi, ætatem pervenerat; & cujus cordis, adjectorumque vaſorum particulæ quæque, a me accurate perſpectæ, nihil vitii, nihil præter conſuetudinem habuerant, in oſtio arteriæ Pulmonaris, trium valvularum loco, quatuor deprehendi, & frequentiſſimæ, quæ aderat, Doctorum Virorum, & Juvenum ſtudioſorum coronæ demonſtravi, cæterarum quæ ibi ſpectari ſolent, conſimiles, niſi quod una ſecundum omnes dimenſiones erat, nec paulo, major, quemadmodum huc veniens; nam etiamnum in apto humore aſſervo; aliquando conſpicies: ea ſedem inter cæteras anteriorem ac ſiniſteriorem obtinebat. Verum, cum hæc recenſerem, gaviſus ſum hanc Obſervationem rariſſimam quidem, ſed non unicam, a me ſupra dictam fuiſſe. Nam tandem inter tot illas, & tam varias, quas cum Præceptore Caſſebohmio habitas, edidit Cl. Jo. Zacharias Petſche (3) in quandam incidi alterius fœminæ, cujus *arteria pulmonalis quatuor valvulas habebat, nempe tres majores, quartam vero minorem.* Ejus Aortam fœminæ duos, haud amplius, ramos ſurſum miſiſſe, legimus; ſed quot annos, & num ſana vixerit, & quo ex morbo deceſſerit, non eſt additum.

16. Nunc rem alibi quam in corde, ubi natura ſibi adeo conſtare ſolet, non magnopere attendendam, relinquens, ad herniam redeo parvam quidem, ſed lethalem. Et ſane quanto ab ægris ob parvitatem magis herniæ negliguntur, tanto ſæpe fiunt demum periculoſiores, ut illa fuit cujus ſacculus *vix extremitatem digiti indicis recipiebat* (4). Cum ſacculo enim exiguo facilius conglutina-

---

(1) Inſtit. Chir. §. 793.

(2) Hiſt. de l'Acad. Roy. des Sc. A.1741. Obſ. Anat. 7.

(3) Diſſert. qua Sylloge Anat. Obſ. &c. §. 47.

(4) Vid. Act. Lipſ. Suppl. T. 1. S. 12. in Relat. libelli Launay.

tur, arctiusque in eo constringitur intestinum. Accedit ob neglectam parvitatem, ægrorum silentium tunc etiam cum ventris doloribus torqueri incipiunt; ut scite Cel. Werlhofius (1) medentes admoneat, *ne prætermittant in colicis pathematibus inquirere in hernias, quæ sæpe vel exiguæ sunt, & ab ægrotis insuper habentur, vel pudore occultantur*; & sibi certe, quamvis iterum, iterumque inquirenti, accidisse non semel, refert, ut id ægrotantes ad extremum fere usque inficiarentur. Mihi vero in æque pio, ac nobili, doctoque Juvene, nunc autem Amplissimo Viro accidit, ut cum a cæteris Medicis, & a me pariter quo magis inquirebatur, eo minus ulla deprehendi posset causa recurrentium identidem ventris dolorum, accidit, inquam, ut ex hac ipsa cæterarum causarum absentia suspicarer, eam qua de agimus, forte subesse. Quam suspicionem minime vanam esse, cognovi, interrogans, an forte juvaret supinus corporis situs. Affirmante enim ægro, & tumore quem ipse ob parvitatem ne animadverterat quidem, reperto, moxque intestino suam in sedem reposito, in eaque constanter servato, nulli amplius redierunt dolores. Sed hi molesti potius quam graves, fuerant. Colicos autem, ut dicere inceperamus, ab herniis sæpe dolores fieri, cum frequens experientia ostendit, tum fœmina confirmat a Præcl. Weissio (2) dissecta, iis doloribus sæpe vexata ob herniam in eadem sede in qua nostræ quoque mulieri fuisse, diximus, sed non Coli modo, verum etiam Ilei portionem, omentique concludentem, fellis pariter vesicula calculis, sed multo pluribus, onusta quam in muliere a nobis descripta. Cujus herniam raram, ut ait Littrius (3), vocare possumus, si cum frequentissimis quas Tenuia faciunt intestina, comparetur. Describit ipse in nobili fæmina huic nostræ similem, sive id spectes quod in mortua secando invenit, sive dejiciendi facultatem quam in vivente observaverat. Sedes dumtaxat altior fuit. Memoratur altera ejusdem generis apud Palfinium (4), qui istam Littrii, istam, inquam, anni 1714. non videtur legisse. Legerat autem Hildani (5) Observationem, quam auctor ipse cum attentius perpendisset, ad eundem ac Littrius, modum explicaverat (6): imo aliam, etiam Parisiis jam A. 1671. sic explicasse invenio Bienaisium, ut is qui aderat, insequente anno scriptis tradidit J. H. Lavaterus (7). Cur enim bubonocele laborans ægra *excrementa liquida toto compressionis tempore (ad diem usque septimum) per alvum dejecisset*, ejus *rei*, inquit, *causam* laudatus *Operator intestinum ex parte constrictum, reperit.* Sed & Ballonium (8) animadverti, cum scripsit, *in inguen prolapsa cæci intestini apophysi*, etsi hæc computrescat, *non esse necesse ea sequi symptomata, quæ consequi solent in aliorum aut tenuiorum, aut crassorum intestinorum affectu*, cum hæc, inquam, scripsit, non obscure indicasse, sive ex Crassis, sive ex Tenuibus intestinis propendens pars quæpiam instar appendicis illius, in hernia aliqua intercipiatur, posse alvum respondere secus ac cum totus intercipitur intestini cujuspiam tubus. Esse autem interdum præter naturalem illam alias aliquas appendices, quas & diverticula vocant, herniæque sacculum subire, certum est, sive illæ sensim præter naturam producantur, sive a prima origine quibusdam corporibus sint datæ. Cave enim credas, esse omnes præter naturam, præsertim vero ex intestini latere in herniæ sacculum prolapso omnes fuisse efformatas; nam interdum, ut infra (9) dicetur, ad ea pertinent intestina quæ ab sedibus absunt in quibus herniæ

(1) Commerc. Litter. A. 1735. Hebd. 1. n. 3.

(2) Commerc. cit. A. 1745. Hebd. 24. n. 1.

(3) Mém. de l'Acad. Roy. des Sciences, An. 1714.

(4) Anat. du corps hum. tr. 1. ch. 8.

(5) Cent. 1. Obs. Chir. 55.

(6) Cent. 6. in Obs. 71.

(7) Diss. de Intestinor. Compress. thes. 6.

(8) L. 1. Consil. Medic. 103.

(9) n. 17.

contingunt. Itaque cum Littrio (1), & Meryo (2) censebis quidem, eas appendices quas ipsi viderunt, illo fuisse modo formatas, aut certe auctas: quin si tres illas quas Schrokius (3) vidit in adolescentulo, ventris doloribus sed non ob hernias, quæ nusquam erant, sæpius cruciato, eas quoque a morbosa aliqua causa ortas, adauctasve esse, volueris; non multum fortasse adversabor. At si alias quasdam, ut puta quæ a Weitbrechto (4) in muliere describitur, fibris eodem modo ac in aliis intestinis, conspicuis prædita, non à prima origine fuisse, dicas; certe non potero adstipulari. Hujus autem generis illam fuisse, non dubito, quam in Vetula deprehendi, quippe eadem parietum substantia, & crassitudine ex Ileo qua propius Colo erat quam Jejuno, ad perpendiculum pendentem: quæ addas velim ad brevissimam ipsius in Adversariis (5) descriptionem, quando Hunauldius (6) aliam, a se visam, describens, id cupiit minime prætermitti. Neque alterius generis fortasse erat quam in Lanario (7) vidi, ab illa in his discrepantem, quod brevior erat, & hemisphærica, & contra mesenterii insertionem posita ubi Ileum se ita flectebat, ut angulum faceret, vel abscisso mesenterio perstantem; in illa enim ipsa prominentia anguli extuberabat haud aliter, si positum dumtaxat spectes, ac quæ ab Ruyschio est in Musæo Anatomico (8) delineata. Quas præterea vidi, descriptas non habeo; perpaucas autem omnino vidi, cum tot cadaverum intestina examinaverim.

17. Hinc fit, ut quo magis considero, eo magis censeam, Ruyschii verba in Thesauro VII. (9): *ejusmodi diverticula, ut plurimum, si non semper, in Ileo occurrunt*, aliter esse ac a primo videtur, accipienda, nimirum cum sunt, in eo ut plurimum esse intestino. Certe in eo viderunt qui a me aut nunc, aut alias (10) memorati sunt, & præter illos Henricus Meibomius (11) olim, deinde autem alii, & in his Experientissimi Viri Waltherus (12), & Schlichtingius (13), & Cl. Bonazolius (14) nuper; ut de me in parte sileam, qui tamen; ne hoc omittam ad ipsius attinens Observationes; in quibus vidi, ii maniaci non fuerant, neque in maniacis quos incidi, vidisse memini. Conspexi etiam semel atque iterum in anseribus, in uno præsertim ea latitudine, ut pro reliquiis ejus ductus haberi non posset qui olim ad vitellum attinuerat. In his quoque cum eo intestino communicabat quod Ileo respondet, imo cum illa hujus parte quæ Crasso intestino propior est; id quod in homine & mihi, & cæteris accidisse video qui locum quidem Ilei ad quem attineret, diserte significarunt. Unde confirmatio accedit causæ a Præcl. Fabricio (15) indicatæ, cur morbosæ Appendices in Ileo potissimum intestino contingant. Si enim quæ ad Ileum ex superioribus intestinis descendunt, ob maximam chyli partem in vasa Lactea jam dimissam, eam *spissiorem consistentiam* nancisci incipiunt quæ tenues urgere tunicas possit, atque distendere; ea certe erit spissior, quo magis per Ileum progressa fuerint, sicque plus chyli, & reliquæ fluidioris partis dimiserint. Itaque diverticulum, quod & ipse vidit, ad duos, haud amplius, palmos a fine Ilei distabat. Quid ergo est, inquis, cur ita Ruyschium intelligamus quasi

(1) Mém. de l'Acad. Roy. des Sciences, A. 1700.
(2) Mém. A. 1701. Obs. 1.
(3) Eph. N. C. Cent. 8. Obs. 50.
(4) Comment. Acad. Imp. Petropol. T. 4.
(5) III. Animad. 5.
(6) Hist. de l'Acad. Roy. des Sc. A. 1732. Obs. Anat. 2.
(7) De quo Epist. 36. n. 22.
(8) Fig. 3. ad Thec. C. Repos. 3. n. II.
(9) n. XV. 3.
(10) Advers. III. Animad. 5.
(11) Epist. de Vas. Palpebr.
(12) Progr. de Aneur.
(13) Act. N. C. T. 6. Obs. 20.
(14) Comment. de Bonon. Sc. Acad. T. 2. P. 2. inter Anatom.
(15) Progr. Helmstad. editum Jan. 1750.

nonnunquam ad aliud quoque inteſtinum diverticula pertinerent? Scilicet cum meas relego Obſervationes, aliquid illi aliquando accidiſſe, credo non abſimiliter ac mihi accidit qui in Recto ſemel, iterum in Duodeno ejuſmodi quidpiam vidi. In Recto quidem, ut in adverſariis (1) propoſitum eſt; in Duodeno autem viri apoplectici duobus ferme digitis infra pylorum cellulam, non multum extuberantem, ſed orificio digitum admittente, nulla cinctam tunica præter extimam, ſic tamen ut nullum omnino ſive præſentis, ſive præteritæ exulcerationis ibi, aut in ventriculo, totove inteſtinorum tubo extaret indicium. Sed cum diverticula hæc, quando ſunt, Ileo, ut diximus plerumque obtingant, longiſſimo omnium inteſtino, ibique locato ubi herniæ fieri ſæpius ſolent: non mirum eſt, ſi ex Ileo potiſſimum, hernias ſubeant. Tunc autem contingere poſſe, ut nulla ſequantur herniæ ſymptomata, Ruyſchius cenſuit (2). Littrius autem antea (3) diſerte docuerat, ejuſmodi herniæ cuncta ſymptomata, lentius ſe prodere, & minus violenta eſſe, quam in herniis cæteris in quibus totus ſtrangulatur inteſtini tubus, in primis autem hinc internoſci, quod nunquam dejectio impeditur. Addit alia, in quibus hoc etiam, abdomen neque tumere, neque tendi, neque flatibus oppleri, ut in herniis communibus. Quæ etſi rationi, ob liberam tunc inteſtinorum viam, eſſe videntur conſentanea, & approbatione ſunt Palfinii (4), aliorumque non immerito confirmata; tamen ut intelligas, nihil bene adeo eſſe in Re Medica conſtitutum, ut nonnunquam fallere non poſſit: Obſervationem huc addam meam, in Adverſariis (5) indicatam quidem, ſed non perſcriptam, ex qua apparebit, quanto aliter res in ægro ſe habuerit, cujus hernia ſic inteſtini partem intercipiebat, ut per hoc tamen apertam relinqueret viam.

18. Bajulus Bononienſis, aſſiduis laboribus fractus, ut cum quinquageſimum annum ageret, multo ſenior appareret, herniam habebat ad inguen dexterum, digiti pollicis magnitudine, quæ aliquando evaneſcere videbatur. Is circa medium Martium A. 1706. nulla prævia cauſa, niſi forte quod poſt mediocres tempeſtates repente ingruerat nivoſa dies, ventris dolore prehenſus eſt, vago quidem, ſed acerbo, quaſi a canibus; ſic enim ajebat; morderetur. Qui dolor etſi, ventri neſcio qua inunctione adhibita, remittere viſus eſt; recruduit tamen, nec unquam poſtea eſt imminutus. Ob hunc cum in Noſocomium illatus eſſet S. Mariæ de Morte ſexto jam morbi die, non calentibus quidem carnibus, nec pulſu valde frequenti, ſed parvo tamen, & qui prementibus digitis parum reſiſteret, eoſque inæquali ictuum vi percuteret, toto abdomine tympani inſtar diſtento, magis autem infra hypochondrium dexterum, ubi quædam quaſi Coli inteſtini cellulæ manu percipi videbantur, hernia autem duriore facta, quamvis negaret, præcipuam in ea eſſe doloris ſedem. Cibum vomebat. A quatuor jam diebus dejicere nihil poterat. Flatus ipſos fruſtra egerere conabatur. Datum eſt oleum e dulcibus amygdalis recens expreſſum; e ſeminibus autem lini injectum clyſtere ad uncias decem. Hoc quale injectum eſt, reddidit; illud vero evomuit, conqueſtuſque eſt, ſe ab eo turbatum atque agitatum. Quærentibus quid os ſaperet; toxicum, inquit. Multum ſitiebat. Vomitus perſtabat. Diebus ſingulis inſequentibus ſeptimo, & octavo ſingula enemata injecta ſunt, alterum compoſitum cum *benedicta laxativa*, alterum ex lacte, & vitello ovi; ſed nihilo plus præſtiterunt, quam illud prius. Cum recrementorum nihil unquam dejiceretur, & cætera quæ ſunt dicta, manerent, pulſus autem; quamvis poſt diem ſextum non amplius inæqualis, debilior, ac minor fieret

(1) Animad. cit. 5. in fin.
(2) n. 3. cit.
(3) Mém. de l'Acad. Roy. des Sc. A. 1700.
(4) c. cit. ſupra, ad n. 17.
(5) Animad. ibid. cit.

sic, ut die nono mane percipere vix possemus, & jam cute corrugata, frigescente corpore, æger neque palpebras attollere valeret, & vix amplius loqui, petiit tamen vinum, paulatimque deficiens, proxima tandem nocte placide obiit. CADAVER squallidum, & siccum, cute rigida, nec sine scabie aliqua, insequenti nocte dissecuimus. Ex aperto Ventre fœtor qualis ex gangræna solet. Omentum in herniam usque extensum, totum ex inflammatione rubebat, si latas quasdam quasi lineas exciperes in transversum ductas. Lien aliqua ex parte morboso livore infectus erat, introrsum quoque, tametsi ad parvam altitudinem, propagato. Ventriculus dextrorsum multo magis quam soleat, se porrigebat, distentus totus materia subflava, nihil magis quam stercus fluidum, referente, qualis intestina etiam Tenuia a ventriculo ad herniam usque impense distendebat. Quidquid autem ex Ileo ad Crassa usque restabat; restabat autem multum; & Crassa ipsa omnia valde erant contracta, atque alba; ut manifestum esset, nihil per Ilei partem transiisse quæ ad herniam pertinebat; quamvis non ipse intestini tubus herniæ orificium subiret, sed extra hoc prætervectus, nihil aliud immitteret, nisi parietis sui portionem, in semiovalis cavitatis modum laxatam. Erat ejus cavitatis qua sensim ab intestino incipiebat, major axis trium circiter digitorum secundum intestini longitudinem; minor axis multo brevior, quippe per anteriorem intestini faciem digituli intervallo a mesenterii-insertione ad inferiorem faciem se extendens. Illis ex initiis paulatim cavitas magis, magisque; ut semiovalis requirit figura, se contrahebat, donec ad pollicis profunditatem in medio descenderet. Hanc igitur sive cavitatem malis, sive diverticulum appellare, hernia solam intercipiebat, non reliquum intestini tubum, simulque cum omenti extrema parte concludebat. Quorum neutrum poterat ex ipsa retrahi, quippe non modo interclusum orificio sacculi quasi nervoso, verum etiam nexibus, minus quidem validis, sed creberrimis, sacculo alligatum, intus, qua erant ii nexus, subaspero, cætera lævi. Hunc peritonæum faciebat, extrorsum laxatum prope externum latus Spermaticorum vasorum: assidebant autem hinc, & hinc glandulæ Inguinales tumentes duæ, quarum altera, sacculo propior, albam in parte substantiam ostendit. Intestinum sacculo proximum, & multo magis intestini diverticulum ex rubro nigricabant. Illinc intestinum superiora versus; nam ad inferiora, ut dixi, album erat; magnum ad tractum ex rubro ad lividum inclinabat: quidquid autem inde ad ventriculum usque pertinebat, ob conferta plerisque in locis evidentia sanguifera vascula plane rubebat. Idemque color mesenterium obtinebat. Thoracem quoque recludere placuit. Pulmones undique; si dexteram anteriorem excipias faciem; pleuræ, præsertim ad latera, & dorsum, ubi hæc erat crassior, adhærebant, nusquam autem magis quam ad summam dexteram thoracis partem, ad quam pulmonis substantia, velut ex antiqua læsione, erat prædura, inferius autem, a dextris pariter, non paulo compactior, quam soleat. Cæterum pulmones multo, ubique ferme, humore imbuti erant.

In pericardio aquæ nihil, cor autem flaccidum, & in singulis orificiis polyposas habens concretiones, ut in ventriculo etiam dextero, & sinistra auricula, leviter compactas omnes, & plerasque mediocres; minima enim erat quæ in illa auricula; longissima quæ in arteriam Pulmonarem, ejusque ramos pertinebat.

19. Non dubito, quin ex me quæras, cur tametsi via per Ileum intestinum restabat aperta; nihil tamen illac transiisset? Equidem plures suspicari causas possum; veram pro certo affirmare nullam possum. Erat ibi intestinum ab inflammatione maxime læsum, simulque ob sui portionem distractam, atque interceptam irritatum. An ibi igitur peristalticus cessabat motus, quo materiæ ulterius promoverentur? An convulsio erat aliqua per quam ea tubi pars in vivente

vente magis, quam in mortuo, contracta esset? An denique hoc ipsum inflammatio præstabat, vasa, & parietes magis, dum vita maneret, turgida reddendo, quæ post mortem laxata sint? Certe aliquid ad causam hanc tertiam attinens indicat Littrius (1), ubi a nobili illa fœmina, cujus hernia Coli portionem intercludebat, conjicit, cur plura, & sæpius interdum, alias vero pauciora, & rarius dejicerentur. Neque hoc objicias, in illa tamen, quamvis inflammatum esset intestinum, & hujus portio intercepta, plura semper, aut pauciora illac trajici potuisse, ut in ea quoque muliere cujus historiam proposui n. 15. Nam ut omittam, alium in aliis esse posse læsionis gradum, aliamque intestinorum vim, alium sensum; certe in illis fæminis de Colo sermo est, in hoc autem viro de Ileo, quod; ne quæram an acutioris sit sensus; angustius profecto est multis partibus, quam Colon; ut si vel major hujus, quam illius, secundum latitudinem intercipiatur portio, amplior in Colo via restet, ampliorque parietum in quibus promovendi vis est, extensio, & cum his ligamenta illa tria, id est fasciæ musculares, quas intra ejusmodi hernias intercipi, tanto minus veri simile est, quanto difficilius est, ibi laxari Coli parietem, ubi earum aliqua munitur exterius: quæ exterior sedes, & magis compacta fasciarum substantia illud quoque præstare possunt, ne ipsæ facile adeo vitium contrahant. Ex his intelliges non modo cur proposita a Littrio istiusmodi herniarum diagnosis facilius possit in Colo, quam in Ileo, respondere; verum etiam cur in ipso Ileo, ubi diverticuli orificium angustius sit, quale ab eodem Auctore (2) delineatur, non cum ita amplum est, uti mea in Bajulo proponit descriptio: facilius, inquam; neque enim præstare ausim, ubi angustius sit orificium, semper nihilominus responsuram. Atque hæc, ut nosti, ad te scripseram, cum a Cl. Benevolo missum accepi librum (3) quo herniam, secundo loco, describit factam, ut ipsa cadaveris confirmavit dissectio, ab Ilei Appendice in scrotum se extendente. Quæ tametsi cum eo intestino per orificium communicabat in mortuo quidem non majus, quam ut mediocris avellanæ æquaret diametrum; æger tamen quindecim primis morbi, ejusque sævissimi, diebus nihil per alvum, omnia per vomitum, & cito quidem stercoris similia, ejecerat. Præterea intestinum Ileum qua parte herniæ respondebat, erat ad ulnæ dimidium colore non prorsus naturali, valde autem corrugatum, & angustius; unde proclive erat conjicere, a distenta, inflammataque Appendice vehementer tractum, hinc inflammatione tentatum, & depressum, convulsumque fuisse. Historiam hanc conjungas velim cum proposita Bajuli historia, conjecturas autem, adnotatis in dissectione subnixas, ad ea adjungas quæ de causis suspicabar, cur Littrianæ ejuscemodi herniarum diagnosi res aliquando non respondeat. Quod si non Appendix solum, sed ipsum quoque Ileum intra herniam intercipiatur, & inflammatione, gangrænaque vitietur, ut in Meryii Observatione (4); manifestum est, alvum tunc supprimi, & cætera fieri quæ in istiusmodi Ilei affectionibus accidere solent: solent, inquam; nam etsi plerisque hæc contingunt; sunt tamen quibus nec alvus quidem prorsus adstringitur, nedum recrementorum, aut his similium vomitus non fiunt, ut puta iis quos Cl. Viri Wolfius (5), & Cohausenius (6) descripsere, ut minus oporteat mirari quod non aliter acciderit illis quorum morbus, & dissectio a Cl. Storchio (7), & Bajero (8) proposita sunt, cum in hernia esset pars Coli intercepta, non Ilei, quod tamen erat totum cum magno Jejuni tractu in altero ea inflammatione affectum, qua Colon carebat.

(1) Vid. supra, n. 16.
(2) Mém. de l'A. 1700.
(3) Due Relaz. Chirurg.
(4) cit. supra, ad n. 16.
(5) Act. N. C. Tom. 4. Obs. 68.
(6) Comm. Litt. A. 1742. Hebd. 26. n. 2. ad 3.
(7) Act. cit. Tom. 7. Obs. 101.
(8) Commerc. cit. A. 1745. Hebd. 40. n. 2.

20. Iis allatis, indicatisve Observationibus in quibus intestinorum dolores a causa erant sub oculos cadente, ad eos transeo in quibus causa penitus intra corpus latebat. Ab iis autem incipiam quæ propter vomitum & inflammationem ad eas magis accedunt quæ hactenus descriptæ sunt. Duæ primæ ad Valsalvam spectant.

21. Vir gracilis, annorum quinquaginta, ob plures in venationibus labores, de magno ad guttur, & pectus calore queri cœpit. Hic eas deserens partes, se ad lumbos prodidit, itemque in ventre, ubi pungente adjuncto dolore hominem adeo vexabat, ut ne tactum quidem ferret. Primis ægrum diebus frigidus rigor invadebat crebrius. Diebus autem quinque, aut sex ante mortem, Volvulus accessit cum fœcum rejectione: qui sensim ægri vires atterendo, ad interitum perduxit circa trigesimum ab decubitu diem. Venter plenus sanie inventus est totus, quæ omentum, & intestina inter se colligaverat. Erant hæc valde inflammata, ut jecur quoque, & lien, quem altius, sane quam jecur, inflammatio occupaverat. Ren sinister sub interna membrana; non omni tamen ex parte; effusum sanguinem continebat. In omento, & in limbo mesenterii, præsertim ubi cum intestino Colo nectebatur, multi parvi abscessus, & ulcuscula animadvertebantur.

22. Cum primum abscessus fieri cœpti sunt; incommoda non ventrem modo, sed & lumbos quo se mesenterium alligat, afficiebant. Ubi illis suppuratio accidit; crebri hanc indicabant frigidi rigores. Effusa autem sanies ulcuscula ibi reliquit; ventrem implevit. Cum, mora acrior facta, tunicas viscerum, & intestinorum præsertim irritavit; omnium inflammationem concivit, horumque præterea motum invertit. Hinc Volvulus.

Tu cum Virorum Clariss. Maucharti (1), & Verdriesii (2) Observationibus, non propter Volvulum qui vix in una indicari videtur, sed propter ventris dolores hanc poteris comparare, præsertim cum in earum utraque mesenterii pariter abscessus fuerint, in altera aperti, ut sanie refertus esset venter, in altera clausi, intestinis autem quæ hic illic sphacelus infecerat, inter se, & cum omento arcte cohærentibus.

23. Vir alter eadem qua prior ætate, eodemque habitu, colore autem pallido, cum ante biennium ardenti febre correptus, ab ea denique sine ullo sensibili crisis vestigio esset liberatus; magna postmodum siti, capitis, & ventriculi summa debilitate, & virium languore afficiebatur. His quotidie vexatum ingens interdiu cordis oppressio invadebat, quam noctu, dum somnum capere vellet, universi corporis tremor excipiebat. Phthisi aliis Medicis, Valsalvæ autem aqua intra cranium redundante laborare censebatur, qui & ea præscripsit remedia quæ hydropicis solent esse communia. Ille vero interea multum cum combibonibus meri ingurgitans, magno ventris dolore corripitur, vago tamen, cum flatibus, cum materiæ biliosæ vomitu, & cum pulsus celeritate conjuncto. Postridie mane cum dolor non modo sævior, verum etiam certa in parte fixus esset, quæ tacta, vehementer dolebat, inflammationem Valsalva veritus, secari venam, imperavit. Omnibus tamen præsidiis irritis, die quarto ineunte æger moritur. In Ventre sana reliqua inventa sunt; sed magna Ilei intestini pars inflammata. In Thorace permagna polyposa concretio in dextero cordis ventriculo, quæ inde in venam Cavam producebatur. Intra Cranium tandem seri multum, quo & ventriculi cerebri erant pleni. Prægrandes erant, multoque scatebant sero glandulæ plexus Choroidis: & compages cerebri laxa erat.

24. Quam periculose magnæ solvantur febres sine ulla crisi, prima hujus historiæ pars confirmat. Quam verum autem fuerit Valsalvæ utrumque judicium,

(1) Eph. N. C. Cent. 1. Obs. 14.

(2) Act. cit. Tom. 1. Obs. 87.

quæ per diffectionem in capite, & ventre comperta funt, monftrant. Quod vero in hoc ægro, non Volvulus, ut in priore, fed vomitus dumtaxat fuerit; ne quæres quidem, ubi hujus fectionem cum prioris, aut cum infequentis cadaveris fectione comparaveris. Quam, fi recte memini, in Bononienfi Incurabilium Nofocomio habuimus A. 1705.

25. SENEX annos natus quatuor & feptuaginta, gracilis, vinofus, ante menfem incedere fic inceperat, ut finiftro potiffimum cruri incumberet. Quod domeftici magis quam ipfe, animadverterant; nihil certe ipfe de hoc dicebat, aut ufpiam dolere fe, oftendebat. Duodeviginti poft diebus dolore ventris correptus eft vago, nullaque cum febre conjuncto, quem ipfe, nemine confulto, theriaca fumpta expulit. Sed duodecim interjectis diebus ortus circa meridiem dolor eft ad fummam regionem iliacam dexteram fimul gravans, fimul ei fimilis, ut ajebat, quem mordentes afferrent canes. Tumebat is locus; fed nec colorem mutaverat, &, fi tangeres, mollis erat: manu autem profundius appreffa, durum percipiebas. Pulfus, cæteroquin laudabilis, celer, & frequens erat. Oculi intra orbitas fubfidebant. Lingua ficca. Nox mala. Die morbi altera pulfus major, ut vibratus. Dolor, & tumor fe ad ventris medium extendebant, qui demum finiftrorfum quoque perrexerunt. Sanguis e dextero brachio miffus ad uncias feptem, nihil feri; craffam autem & flavam habuit cruftam. Naufea erat quidem, non ea tamen, ut cibus refpueretur. Alvus fine moleftia exonerabatur. Nox peffima.

Die tertia pulfus humilis: ructus crebri, amari, acidi: loquela quafi a convulfione vitiata: mens fubinde non conftans, ut inania, & nugæ, quas æger narrabat, oftendebant. Die quarta artus identidem convellebantur, totumque corpus rigidum ad quadrantem horæ permanebat, quæ dum fierent, nulli erant pulfus: & viciffim, foluta convulfione, hi quoque redibant, & fanorum quidem in cæteris fimiles; fed humiles, & prementibus digitis non refiftentes. Poftea difficili facta refpiratione; etfi lingua demum erat jam humida, neque homo amplius delirabat; fæces vomuit, & paulo poft ad vefperam diei ejufdem convulfus, mortuus eft. ABDOMINE diducto, finifter jecoris lobus inventus eft laxus, & fphacelo prorfus vitiatus. Ventriculus, & inteftina, Tenuia præfertim, hic rubra, iftic livida, illic nigra. Coli autem initium qua mufculos contingebat, cavam offis ilii faciem operientes, fimul cum ipfis & gangræna omnino occupatum erat, & fic connexum, ut fine laceratione feparari non potuerit. Illinc videbatur effufum effe quod in ventris cavo confpectum fuerat ferum lividum, & puri admiftum, cui nempe fimile inteftina continebant.

26. Quod ad initium attinet hiftoriæ hujus; a veri fimilitudine non valde abhorret, natum fenfim fuiffe in iis qui modo memorati funt, mufculis vitium aliquod unde proximi Crurales nervi dexteri comprimerentur, inde autem fuiffe, cur homo finiftro magis cruri inter ambulandum incumberet. Quod ad vitium inflammatione, & corruptela poftea accedentibus, peffimi fucci ita nervos illos vellicaverint, ut corpus univerfum convelleretur. Nec fortaffe in puero quem Iliaca paffio, arrofis putrido inteftini tabo iifdem mufculis, interfecit, aliunde magis repetendæ erant convulfiones totius corporis, & crurum præfertim, quas in hac Sepulchreti XIV. Sectione (1) leges fic ut ipfe quoque convulfus tandem moreretur. Quem autem ad modum Senis inflammatio prorepferit in contiguum inteftinum, & cætera quæ defcripfimus, explicare non eft opus. Itaque ad Obfervationem tranfeo, quam ifta Coli pars inflammata ad memoriam revocat, biennio ante quam fuperiorem haberem, mecum a Viro Doctiffimo, humaniffimoque M. Antonio Laurentio Archiatro, cum hæc fcriberem, Pontificio communicatam.

(1) Obf. 21. in Additam.

27. Mulier quæ anno ante in dorſum ceciderat, ingenti nuper, clamoſo, profundoque in ventre dolore, cum vomitionibus conjuncto, dies aliquot conflictata, deceſſerat. Ventriculus repertus eſt mire contractus, Cæcum autem Veterum inteſtinum a ſemifluidis flavis ſtercoribus ita dilatatum, ut ventriculum mentiretur. Id inteſtinum prehenderat inflammatio, quæ per vicina quoque viſcera ſe ſe diffundere incipiebat.

28. Si caſus ille ad cauſas attinuit quæ hunc mulieris morbum fecerunt; credibile eſt, ita in dorſum cecidiſſe, ut dexterum tamen ventris latus, & Coli partem in eo latentem afflixerit. Quæ propterea vi ſua qua ſtercora ſurſum propellit, magis in dies magiſque imminuta, ab iis denique omnino reſtantibus in eum modum cum ſubjecto præſertim Cæco expanſa fuerit, & ob tunicarum diſtractionem acerbiſſimo dolore affecta, ob vaſorum autem compreſſionem inflammata. Quod ſi mulier aliquanto diutius vitam traxiſſet; fortaſſe ipſa quoque, ut aliquot ex iis de quibus ſupra dictum eſt, fœdum in modum, & miſerandum ſtercora vomuiſſet, vel potius ſtercorum quam ſimillima. Hac enim ſimilitudine decepti, plerique in Volvulo ea rejici, crediderunt quæ jam in Craſſa inteſtina tranſiiſſent, id quod rarius quam ipſi putant, accidere, interjecta oſtendit Bauhini valvula, oſtenduntque alia quæ ſunt a nobis in Adverſariis (1) commemorata. Similitudine autem decipi, non difficile eſt demonſtrare pluribus in medium Prolatis ejuſmodi vomitus Obſervationibus vel in iis quibus a Craſſis inteſtinis ad os via erat omnino intercluſa. Vide enim; ut cæteras omittam ubi hanc arctiſſima hernia viam, aut obſtruſtio, aut coalitus intercipiebant; vide, inquam, exempli cauſa, hic in Sepulchreto (2) Henrici ab Heers Obſervationem. Puero hernioſo ſimul cum omento Ileum inteſtinum agyrta ferreo conſtrinxerat filo, ut tranſire nihil poſſet. Puer autem *per os ejectis ſtercoribus* mortuus eſt. Huc adde Cl. Haguenotii (3) complura in felibus, & canibus experimenta: qui vinculo injecto eidem inteſtino, ſtercora vomebant. Quis a primo e Craſſis hæc rediiſſe, non exiſtimaſſet qui Tenuia fuiſſe occluſa neſciret? Nempe quæ ex ventriculo detruduntur ad inteſtina, illius, & mox horum ſuccis, & pancreatico, & bile admiſtis, pluribus autem in chyli ductus particulis amandatis, ſi quam in Craſſis deberent, eam in Tenuibus, inflammatis præſertim, habere moram cogantur; eandem in his referent, quam in illis, odoris fœditatem, & ſtercora etiam, ſi quis velit, non injuria poterunt appellari, ut docuit Picolhominus (4), negans propterea, neceſſarium eſſe, reliquias cibi in Craſſa pervenire, ut ſtercoris acquirant naturam. Verum ut minime in hoc homines fallantur; ex hoc tamen ipſo in errorem rapiuntur, cum e Craſſis ea redire, exiſtimant, quæ redeunt e Tenuibus.

29. At enim e Craſſis uſque inteſtinis provenire poſſe, demonſtrant ſuppoſitoria, & clyſmata ab ileoſis per os ejecta. Ego vero de ſuppoſitoriis ſatis in Adverſariis (5) dixiſſe videor quid ſentirem, ut de clyſteribus quoque. Sed quoniam horum per vomitum rejectionem legi poſtea apud non ignobilem Auctorem *frequenter* accidere, apud alium autem hanc eorum rejectionem ſine inverſo inteſtinorum motu nova quadam ratione explicatam; nonnulla tibi ſuper utraque re hic addere conſtitui. Et quod ad primam attinet; Galenus quidem cum inverti in Iliaca paſſione, imo & extra ipſam, inteſtinorum motum, non uno in libro (6) docuit, tum inſuper III. de Symptom. Cauſis (7) ſemel, iterumque affirmavit, *clyſteris aliquid nonnullis in ventrem* (id eſt ventriculum) *ſubiiſſe ita ut vomerent:*

(1) III. Animad. 9.
(2) Obſ. 24. §. 3.
(3) Mém. de l'Acad. Roy. des Sc. A. 1713.
(4) L. 2. Anat. Prælect. 11.
(5) Animad. cit.
(6) De nat. facult. l. 3. c. 13. & in Hipp. de Vict. in Acut. Comm. 3. n. 33.
(7) c. 2.

præterea stercus in lethalibus ileis. Sed ab ejus tempore usque ad ætatem Jo. Matthæi de Grado (1), id est a secundo ad decimum quinctum Æræ Christianæ sæculum qui id confirmarent, non memini legisse. Extit deinde sæculo decimo sexto qui id vidisse se, scriberet Julius Alexandrinus (2), sed *non tam sæpe, aliquando tamen*, ut bis Jo. Francus Hildesius (3). Sæculo autem proximo, & hoc ipso non pauci utique. Legere enim potes Abelis Roscii (4) Observationes tres, Danielis Sennerti (5), ut videtur, & Joannis Henrici Lavateri (6), & Lucæ Schrockii patris (7), & Joannis Meryi (8) singulorum singulas, plures autem Collectorum Bibliothecæ Anatomicæ, (9): & præterea sine Iliaca, aut Colica passione, unam Petri Borelli (10), alteram Friderici Loffii (11), tertiam Georgii Segeri (12), quartam Gabrielis Clauderi (13), quinctam denique Petri Rommelii (14); tot enim erant quarum in præsentia recordabar. Alias ipse facile invenies. Verum si vel totidem reperires; non rarissimam, opinor, clysterum per os rejectionem diceres; frequentem non diceres. Plerique enim Medici, etiam exercitatissimi, nunquam viderunt: quod eorum Scripta ostendunt, ubi, de hisce Observationibus mentio incidit, aliorum quidem testimonium, non suum, proferentium.

30. Videamus nunc, qua nova ratione clysmatum per os rejectio explicata sit. Positum est, intestina omnia in Volvulo plena esse, aut ferme plena humorum tum in ipsa jugiter influentium, tum ab ægris ingestorum: esse autem ad podicem obstaculum quodpiam, illorum quidem impediens exitum, ab immittentibus autem clysmata superabile. Tunc igitur sic injecta, plenitudinem intestinorum, & distentionem augentia, accedente musculorum abdominis, & diaphragmatis alterna compressione, quo minor resistentia est, illuc urgeri, & commista cum iis humoribus per vomitum denique extrudi. Non resistere autem Bauhini valvulam, quippe quæ, posita intestinorum omnium plenitudine, aperta servetur. Nec inverso horum motu opus esse, præsertim cum in bestiis, ob injectum Ileo vinculum jam vomitu correptis, non potuerit is motus animadverti; imo ne peristalticus quidem, si quæ ad finem sunt hujus Explicationis, attendas, satis in vivis, sanisque animantibus agnosci amplius videatur. Hæc omnia cum primum legi etsi quædam erant quæ non facile probari posse, intelligerem; tamen, quod nunquam in veri inquisitione omittendum est, id cœpi facere, ut non modo quæ contra, verum etiam quæ pro ista Explicatione afferri possent, attenderem. Itaque nonnulla eorum quæ suis tum rationibus, tum experimentis confirmaverat ingeniosus Auctor, animadverti, meis quoque comprobari. Nam quod ad intestinorum ab obstaculo ad ventriculum usque plenitudinem spectat, hæc meis quoque humanorum cadaverum, quibus ipse caruisse queritur, Observationibus in ejusmodi morbis comperta est; ut tibi propositæ ostendunt Agricolæ (15) Bajuli (16), & magna ex parte Mulieris cujusdam (17) historiæ. Posita autem non Tenuium modo, sed & Crassorum intestinorum plenitudine, ultro apparere *impedimentum* illud videbam, quod in Adversariis (18), generatim, quærendum est.

---

(1) Apud Donat. de Hist. Mir. l. 4. c. 3.
(2) Apud Schenck. Obs. Med. l. 3. sub tit. Variar. rer. Vomit.
(3) Ibid.
(4) Apud Hildan. Cent. 6. Obs. 70.
(5) In hac 14. Sepulchr. S. Schol. ad Obs. 20. §. 13.
(6) Thes. 6. cit. supra ad n. 16.
(7) Eph. N. C. Dec. 2. A. 5. Schol. ad Obs. 195.
(8) Obs. 1. cit. supra ad n. 16.
(9) Tom. 1. P. 1. in adnot. ad Peyer. Exercit. 1. de Gland. Intest.
(10) Cent. 1. Obs. 17.
(11) Vid. Schol. modo cit. in Eph. N. C.
(12) Earund. Dec. 1. A. 9. Obs. 94.
(13) Earund. Dec. 2. Obs. cit.
(14) Earund. Dec. 3. A. 7. Obs. 39.
(15) Supra, n. 9.
(16) n. 18.
(17) n. 11.
(18) III. Animad. 9.

ſe, indicaveram, quo impedimento *ad tempus interjecto* Bauhini valvula *rite occludi non poſſet*; ad tempus, inquam; nam ſi perpetuum ſit, non intelligetur, qua ratione poſt trajectos per illam clyſteres, ad officium ipſa vel continuo redierit, ut in quibuſdam ex iis caſibus viſum eſt, qui paulo ante (1) ſunt indicati. In illis enim non ſatis faceret eorum explicatio qui in ileoſis valvulam rumpi, aut paralyticam fieri, conjecerunt. Quam ego ultimam conjecturam ne tunc quidem habere locum, credo, cum initium Coli plurima congeſta materia dilatatum ponitur præter modum. Nam etſi valvula ob reſolutas duorum, ex quibus componitur, inteſtinorum carneas fibras eam, qualiſcunque eſſet, vim amitteret ſe conſtringendi; duo tamen, quæ non addidimus, Fræna ita ſunt hinc, & hinc in tranſverſum per internam Coli faciem locata (2) ut admirabili uſu quanto magis hoc dilatatur, tanto ipſa magis rimam valvulæ adſtringant, quam utilitatem perſæpe in vita præſtare, cenſeo, cum multa forte in ea Coli parte materia eſt, muſculi autem abdominis conatu magno contenduntur: quæ autem de hujus ſtructura valvulæ, de ejuſque Frænis in Adverſariis ſcripſi & pinxi, ut accipi a te, non dubito; ſic ea, & quædam alia quæ ad me attinent, vellem ab nonnullis paulo attentius fuiſſent ſpectata: ſed de his alibi. Denique, ut alia omittam; quod abdominis muſculis, & diaphragmati illa tribuatur actio quæ inverſo motui inteſtinorum tribui ſolet, non ſine ratione hoc fieri, ii poſſunt caſus comprobare, in quibus Ileon contingere ob vim expultricem abolitam, ſive ob atoniam inteſtinorum, de Salii, & Ruyſchii ſententia ſuperius (3) indicatum eſt. Quo loco, Boerhaavii (4) quoque auctoritas produci poteſt, aſſeverantis, ſe *in* Craſſis *inteſtinis nunquam, in numeroſis vivorum animalium ſectionibus vidiſſe motum periſtalticum*, ideoque mirantis, *rejici* tamen per os *ex Craſſis clyſmata*; hoc enim *aliquando* accidere, *teſtibus graviſſimis viris*, non dubitabat.

31. Verum cum hæc propoſitæ Explicationi favere, animadvertiſſem; alia ſe objiciebant quæ evidentiſſime adverſarentur. Ne longior ſim; illud in primis, quod ſi plena, aut fere plena inteſtina omnia ponuntur; non poteſt intelligi, quomodo non commiſti, ut dicuntur, cum aliis humoribus, ſed ſinceri clyſteres vomitu rejiciantur, iique non longo interpoſito tempore, neque præcedente, poſtquam injecti ſunt, immani humorum qui a Recto ad ventriculum inteſtina impleant, aut quaſi impleant rejectione. Lege enim Roſcii, Schrockii patris Collectorum Bibliothecæ Anatomicæ quas ſupra (5) indicavimus, Obſervationes in Volvulo habitas: lege etiam quas ex Loſſio, Segero, Claudero, Rommelio memoravimus (6), ubi nec Volvulus erat, ut validiores muſculorum compreſſiones credi poſſent, nec præter levem in uno, aut altero alvi adſtrictionem obex ullus qui humores in toto pene inteſtinorum tubo coercuiſſet. Invenies paſſim clyſteres *totos*, *integros*, eoſque *ſinceros*, *ut fuerant applicati*, *nihil prorſus immutatos*, per os ejectos poſtquam *per horam* fuerant *in inteſtinis retenti*, *poſt horæ circiter ſpatium*, *poſt horæ quadrantem*, *horæ quadrante vix elapſo*, *momento temporis*, nulla uſquam commemorata, inter clyſmatis injectionem, & rejectionem; humoris vomitione, nedum tanta, quantam intelligis, ſi plena fuiſſent inteſtina omnia, eſſe debuiſſe. Cum igitur nec plena hæc, nec quaſi plena eſſent; profecto apparet, aliam eſſe explicationem quærendam, ex qua eluceat tum quæ cauſa ab Recto ad ventriculum clyſteres compelleret, tum quæ Bauhini valvulam, apertam ſervaret. Videndum eſt autem nunc præſertim quando non deſunt qui diaphragmatis, & muſculorum abdominis ad vomitum ciendum vires in dubium vocant; videndum eſt, inquam, ne quod ad primam attinet cauſam, præpropere abjecta

(1) n. 29.
(2) Adverſ. 3. Fig. 1.
(3) n. 12.
(4) Prælect. ad Inſtit. §. 816. in fin.
(5) n. 29.
(6) Ibid.

illa sit quæ in motu inverso intestinorum ab antiquis usque temporibus reponebatur. Ut enim is motus ubi ligata, distenta, inflammata, resoluta sint intestina, non facile esset agnoscendus, cur ibi negandus sit ubi nihil istorum est? nihil autem esse poterat in iis Observationibus quæ nullo præsente Volvulo habitæ sunt, neque erat, etiam hoc præsente, aut certe necesse non erat semper, ut esset in magna intestinorum parte, in eaque nominatim quam hic potissimum spectamus, id est in Crassis intestinis. Cur igitur omnino, & semper causam illam rejiciamus, nullasque illi partes tradamus? Num forte quod peristalticus motus vix amplius sit agnoscendus? Quid ergo? Adeone mutata est natura animalium, ut nostra ætate vix amplius id appareat quod vetustissimi illi Observatores perspexerunt, quos secutus Cicero (1) *tum astringere se se intestina, tum relaxare* sive ad terendum cibum & conficiendum, sive ad ejus depellendas reliquias, diserte scripsit? Sed ne cuipiam forte ex iis quos in prope extrema ad II. Adversaria Præfatione designavi, hic quoque Ciceronis locus *in acerbam satis exprobrationem* a me *allegari* videatur; præstat multa quæ hic reponere liceret, negligere, & a Priscis ad Recentiores venire. Num igitur tot obliviscemur Observationum non aliorum modo, sed & nostrarum in canibus, ovibus, cuniculis vivis dissectis, cum sæpe in oculos ne quærentium quidem incurrit, is motus, atque adeo etiam, ut præsertim, in cuniculo accidit, alterne antiperistalticus. Sed in hominibus quoque fuisse alterum, aliquando utrumque perceptum, ostendere jam nihil attinet, quando exempla protulit Cel. Hallerus (2): quibus tamen illud addere, si volueris, potes Matronæ; immanem omphalocelem habentis, visæ a Collectoribus Bibliothecæ Anatomicæ (3). Idemque Hallerus (4) vel antequam tot ederet experimenta (5), præstitit, ne quia magno Præceptori ipsius acciderat, ut nunquam, sicut dixi, in Crassis intestinis videret peristalticum motum, idcirco nemini visus existimaretur; siquidem Wepferum nominatim laudavit, qui in his quoque evidenter perspexit, nec peristalticum modo, verum etiam antiperistalticum, ut cognosces ex Wepferi loco, huc pariter in Sepulchretum (6) relato.

32. Ex his quæ in utramque partem expendimus, licebit tibi intelligere, ad ea quæ in Volvulo contingunt, ardua præsertim, nec satis adhuc perspicua, explicanda non facile ullam probabilem causam omnino esse abjiciendam. De causis autem quæ obstaculum faciunt materiæ per intestina descendenti, si forte ex me quæris, utrum illam celebrem olim horum contorsionem unquam invenerim, aut saltem intus, ut vocant, susceptionem, quæ vel sæpius est etiam ab Recentioribus confirmata; ingenue respondebo, in neutram sic quidem, ut postea (7) explicabo, adhuc incidisse. Non tamen propterea; quod ad primam attinet; ullum ex descriptis ejus generibus suspectum mihi est, nisi quod salva mesenterii cum intestinis connexione intelligi non potest. Altera autem, sive intestini intra intestinum susceptio non modo salva mesenterii connexione intelligitur; verum etiam ob istam ipsam connexionem maxime noxia est. Cum enim intestini pars proximam subit, simul annexi mesenterii portio subeat, necesse est. Itaque si paulo ibi diutius inhæreat, & causa aliqua constringens accedat: retardato per ejus vasa motu sanguinis sic turgebit, ut ingressi intestini exitum, & per hujus cavum descensuræ materiæ transitum impediat; ne quid dicam de sphacelo ob circumitionem sanguinis prorsus interclusam demum superveniente, ut laudatus Hallerus (8) vidit, & hominem extinguente. Eo autem magis omnia

(1) L. 2. de Nat. Deor.
(2) Ad Boerh. Prælect. §. 93. not. 6.
(3) Tom. 1. P. 1. adnot. penult. ad Warthon. de Mesent.
(4) Ad cit. Prælect. §. 107. not. 3. & §. 109. not. 30.
(5) De Respir. P. 3.
(6) Schol. ad §. 2. Obs. 1. hujus Sect.
(7) n. 34.
(8) Strena Anat. *n.* 9.

ibi conſtipantur, quo major inteſtini complicata portio in proximam ſe conjecit; tanta enim aliquando fuit, ut ex inteſtini ſpatio ſemipollicem longo educta, duos fere palmos æquaverit (1): Tanto autem major ſubit, quo majores, aut diuturniores cauſæ ſunt, quæ ſubeuntem impellant, & quæ excipientem dilatent. Inter has cauſas plerumque eſt flatus; inter illas autem nonnunquam eſt pondus, ut in Obſervatione eorundem quos ſemel, iterumque laudavimus, Bibliothecæ Anatomicæ Collectorum (2) rara non ob id tantum, ſed etiam quia in colo ſuſceptio accideratt, in quo qui viderint, perpaucos legiſſe memini præter Ruyſchium (3), idque, ut fatetur, ſemel, cum in Tenuibus inteſtinis toties vidiſſet, ut ſæpius nemo. Cæterum nulla frequentior cauſa creditur, quam convulſivi motus: quos id poſſe, Peyeri monſtrat experimentum laceſſitis non uno in loco viventis ranæ inteſtinis: leges illud in Sepulchreto (4). Idem confirmare mihi videntur Obſervationes cum Peyeri ipſius (5), tum præſertim Ruyſchii (6). Ille enim in puellæ Ileo in quo ſuſceptiones tres, lumbricos *alicubi* vidit *velut conglomeratos*; Ruyſchius autem ipſam ſuſceptam Ilei virilis portionem *repletam vermibus circulariter poſitis* iterumque *ſuſceptionem* ejuſdem inteſtini *verminoſam* oſtendit *e puero.* Inteſtina autem a vermibus poſſe vehementer laceſſiri, manifeſtum eſt. Quin eximium Medicum Heiſterum (7) cum in Tenuibus duodecennis pueri inteſtinis duplicem ſuſceptionem inveniſſet, eademque inteſtina *lumbricis repletiſſima* animadverteret, *in praxi notatu dignum* exiſtimavit, *præſertim ſi juniora tractamus ſubjecta*, paſſionem Iliacam a lumbricis quoque oriri poſſe. Et hinc fortaſſe fuit, quod ſuſceptionum pleraſque in pueris viderim adnotatas. Eorum quæ hactenus commemoravi dum quædam paulo diligentius attendo, non poſſum facere quin Obſervationem huc addam meam, quam legens, ſi mirari forte incipias, me paulo ante negaſſe, inteſtini ſuſceptionem mihi eſſe conſpectam; at mirari deſines ubi ea perpenderis quæ poſt Obſervationem adſcribam.

33. VIRGO ad quinque & quadraginta annos nata, capite ob lapſum graviſſime icto, non modo inter initia, ſed ſemper vomuit; dies autem in hoc Noſocomio vixit plus XXI. ſic quidem ut ſæpe jam jam moritura videretur. VENTER; hujus enim dumtaxat viſcera, neque hæc morbi cauſa, inſpexi; tepida etiamtum inteſtina habebat; tametſi non paucis a morte horis tangebam, & una certe ex quo abdomen apertum, diductumque fuerat, cum aliud interea expedirem, tranſacta, tempore anni frigido, quippe circa medium Decembrem A. 1724. tempeſtate autem frigidiſſima. Inteſtinorum Tenuium pars flatu erat diſtenta, ea præſertim quæ Cæco ſuberat, itaque hoc cum Appendicula antrorſum verterat: pars reliqua non ſine fœtore aliquo ſubrubra erat. In hac ſuſceptionem vidimus, de qua loquimur, non minus evidentem, imo etiam longiorem aliquanto quam ab Ruyſchio eſt delineata (8). Sed dum qua in ſede inteſtinorum eſſet, & quam arcta, aveo diſtrinctius cognoſcere, ideoque ut ab altero Tenuium capite incipiam, inteſtina leviter, ut fit, hinc illinc dimoveo, hoc quidem præclare intellexi, illud vero dignoſcere amplius non potui. Nam Tenuibus cunctis ab uno capite ad alterum, & ab hoc rurſus ad illud accurate percurſis, nuſquam ſuſceptio illa apparuit, & ne veſtigium quidem, indicio manifeſtiſſimo, minime arctam fuiſſe. Tunc; quod reliquum erat, Tenuia inteſtina aperiens, in Duodeno materiam conſpexi liquidis fæcibus ſimilem; in proximo autem Jejuni tractu lumbricum teretem, in eodemque tractu, & vicina Duodeni parte ſanguineas hic illic maculas quibus intus utrumque, quaſi ab inflammatione quæ irritationem conſequi

(1) Vid. Sepulchr. §. 2. modo cit.
(2) Adnot. cit. ſupra ad n. 29.
(3) Adverſ. Anat. Dec. 3. & 5.
(4) Schol. ad §. 8. Obſ. 20.
(5) §. modo cit.
(6) Theſ. Anat. 4. n. 14. & Theſ. Nov. n. 57.
(7) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obſ. 198. n. 3.
(8) Obſ. Chir. Anat. Fig. 74.

inciperet,

inciperet, diſtinguebantur. In cæteris autem inteſtinis, ventriſque viſceribus complura quidem animadverti, oſtendique, ſed non ad morbos attinentia; ſi nonnula excipias adnotata in muliebribus, & in veſica, vel potius in urethra. Hac enim ſecundum longitudinem inciſa, ex vaſis ſanguiferis quæ parallela per interiorem ejus faciem apparebant, nigra quædam hic illic prominere videbantur quaſi corpuſcula, ut a primo pro exiguis varicibus acceperim. Sed cum mane in ſolis lumine inſpectarem, varices non eſſe, intellexi; quin etiam num in iis vaſis eſſent, plane dubitavi. Nam duo majora, quæ in ipſis erant communibus veſicæ, & urethræ finibus, peculiaria eſſe vidi fuſca, & ſubrotunda corpuſcula, eaque cum tangerem, dura ſenſi; ut calculos ſui generis eſſe, crediderim, ſub intima illa tunica concretos, eamque attollentes; reliqua autem quæ infra erant, ut minora, ita minus dura, nec ſubrotunda, ex ejuſdemmodi materia, ad eundemque modum fieri, ſed necdum eſſe perfecta. Cum hoc, novum fortaſſe, morbi genus, urethram procedente tempore coarctaturum, & jam facile nonnihil lædentem, animadvertiſſem; uterum ſecui, ſi forte manifeſtius ſcaturigines invenirem ſubalbi, & craſſiuſculi humoris quo nimis humectatam vaginam conſpexeram. Sed præter conſuetudinem nihil vidi, niſi prominentem veſicularum acervum parvulum, ut ejus area ambitum unguis non excederet digiti minimi. Erat in facie anteriore caveæ ipſius uteri dexterius, propiuſque ſupremam partem ejuſdem caveæ, quam cervicis; ut ſuſpicatus ſim primum, eſſe inchoamentum excreſcentiæ, cujuſmodi a me ſæpe alias in cavo uteri deſcriptas legiſti. Et prominentia quidem id confirmabat: ſed non conveniebat natura veſicularum quæ prominentiæ faciem tegebant; erant enim ipſæ, & mucus, quem continebant, ejuſdem omnino generis, & ad eundem naturalem modum ſe habentis, cujus erant infra in cervice aliæ plures, olim a me verbis, & pictura ſatis expreſſæ (1); non hydatides, quales hic quoque non deerant ad tubas, & prope ovaria, alba, dura, ſtrigoſa. Sed veſiculas, mucum limpidum, & in fila ductilem continentes, tam alta ſede, quam in hac Virgine, collocatas, ibique in acervum collectas, non niſi raro vidiſſe memini. Quæ ſi ſemper ad hunc modum ſe ſe habuiſſent; una ex magnis difficultatibus Nabothi ſententiæ defuiſſet.

34. Verum hæc alias. Nunc ad inſtitutum ſermonem redeamus. In Virgine hac vides, inteſtini partem in proximam ſe conjeciſſe: ab hac parte fuiſſe flatum, qui dilataret; ab illa autem lumbricum, qui laceſſendo contrahere, inflammationemque ciere poſſet: pertinacem vomitum non defuiſſe, ut neque in Duodeno jam materiam liquidarum fæcum ſimilem. Hæ res omnes fecerunt, ne hiſtoriam hic prætermitterem. Graviſſimus autem ictus capitis, qui per ſe concitare vomitum ſolet, in Tenui inteſtino levior, & quæ noviſſime inchoata videretur, inflammatio; neque aliter fortaſſe quam XIX. Epiſtola (2) indicata eſt, explicanda, præſertim vero laxa adeo ſuſceptio, ut facillime, nulloque ſui relicto veſtigio, evanuerit, eo me impulerunt, ut hanc neque pro vomitionum cauſa habuerim, neque inter eas connumerem de quibus in præſentia verba facio. Neque enim hic ſpecto quas facile evolvendas, neque ita raro, invenimus, quales fuiſſe puto tres illas quas ſine ullis Volvuli ſignis in Jejuno puellæ inteſtino vidit Abrahamus Vaterus (3), qualeſque fortaſſe erant, quando nulla de iis ſignis mentio injicitur, propoſitæ in eodem trium cadaverum inteſtino ex obſervatione Cl. Hommelii (4), & ne longior ſim, quales erant certe quæ plures, & varia in ſede, ut aliqua etiam ex infimo Colo in ſummo eſſet Recto inteſtino, a Cel. Hallero, non in Strena Anatomica, ex qua unam ſupra (5)

(1) Adverſ. Anat. 1. n. 32. & Tab. 3.
(2) n. 18.
(3) Progr. edito, A. 1727. M. April.
(4) Commerc. Litter. A. 1743. Hebd. 42. in fin.
(5) n. 32.

laudavi, ſed in Opuſculis Anatomicis (1) deſcriptæ ſunt. Quin etiam nonnullæ occurrunt non æque facilis evolutionis, ut quæ a Cl. Jo. Phil. Burgravio (2) *ſatis arcta* reperta eſt, nullo tamen, quod memoret, conjuncto ſigno Iliacæ paſſionis, an quod nulla acceſſerat inflammatio? quanquam hæc neque ad alteram acceſſerat ab eodem (3) conſpectam, & fuerant tamen ſaltem quædam tormina, & vomitus remediorum, an, quod duplo altius in hac altera ſe ſe immiſerat inteſtinum? Sed neque Hartmannus (4) parum alte intruſum, idque tribus locis, inteſtinum deprehendit, neque ex iis omnibus æque facile educendum, quin ibi *exterius turgidulum & ſanguinolentum*, *tum oris etiam extracta* portione *manente veſtigio luculento*, nec lumbricus deerat prælongus in iiſdem Tenuibus inteſtinis: nulla tamen Volvuli memorat indicia; imo *alvum ſuum officium feciſſe*, adnotat, *nimirum* quia *non prorſus omnem viam* ſuſceptiones *obſtruxerant*. Multo quoque longiorem, quippe ultra pedem geometricum, Jejuni inteſtini portionem in proximam ſui partem & illapſam, & *multum* ibi *coarctatam*, *& compreſſam*, & *livido colore tetram* invenit Jo. Guil. Widmannus (5) poſt dolores quidem acerbiſſimos, & vomitus fere continuos, nec tamen fæcibus ſimilium, neque cum alvi, quod ajat, ſuppreſſione, nempe quia illapſa ea portio, quamvis anguſte, etiamtum *pervia* reperta eſt. Itaque multo magis pervias binas illas ſuſceptiones, non modo breviores, minuſque compreſſas, fuiſſe, crediderim, quas in Ileo inteſtino cum incipiente gangræna offendit Vir Cl. Jo. Rod. Zuingerus (6), alioquin notas aliquas, ſi præceſſiſſent, Iliacæ paſſionis non omiſſurus: contra autem minus pervias totidem fuiſſe quas ibidem reperit Valentinus (7), eadem quæ Widmannus, ſigna referens, nec dubitans, quin ſtercoreus vomitus, ſi diutius vixiſſet puellus, acceſſurus fuiſſet: quem acceſſiſſe in altero, intelliges, deſcripto ab Hoffmanno (8), ſuſceptione quæ in eodem inteſtino erat, ſimul flatibus, ſuperiora inteſtina diſtendentibus, ſimul putrido humori viam intercludente, qui eodem ac per vomitus ejiciebatur, colore, in ventriculo conſpectus eſt. Ad has, Obſervationem præſertim addes Cl. Weiſſii (9), qui in mortua poſt atroces ventris dolores, cum pertinaci alvi obſtructione, & tandem cum Volvulo conjunctos, invenit Ileum extremum in Colon illapſum, cum hujuſque membranis concretum, ac contractum adeo ut tranſitum occluderet *liquamini fœtido & ſemiſtercoreo*, quo inteſtina Tenuia *mire diſtenta*, & inflammata conſpiciebantur. Nec denique omittenda eſt, quamvis in cane habita, Obſervatio quam Cl. Wahrendorffius (10) propoſuit. Cum aliquot jam hebdomadas nihil omnino dejeciſſet, ſed aſſumpta quælibet, vehementer ejulans, vomuiſſet; tandem mortuus, nullam inteſtinorum inflammationem, nullumque in his obicem oſtendit, niſi quod *circa inteſtini Recti principium mutuus ingreſſus ad longitudinem duarum unciarum apparebat*, *omni meatu hinc adeo arcte clauſo*, *ut ne flatum quidem tranſmitteret*. Ex his omnibus Obſervationibus, quas ego, ſicut ſoleo, ut haberes quas Sepulchreto adderes, commemoravi, facile intelligis, plus ad Volvulum inducendum viæ occluſionem, aut magnam, perſtantemque coarctationem, quam inflammationem, valere; itaque *intuſuſceptionem*, quæ illam non faciat, qualis ſolet eſſe levis, & facillime ſolvenda, hic a nobis attendi non oportere. Quod ad genus eas refero quas mihi hactenus videre contigit, ex eoque genere, ultro fateor, quod Rei Anatomicæ & Chirurgicæ Auctor noſtro ſæculo haud

---

(1) Obſ. 27.
(2) Act. N. C. Tom. 7. Obſ. 5.
(3) Eorund. T. 5. Obſ. 80.
(4) Eph. N.C. Dec.3. A.5. & 6. Obſ.207.
(5) Earund. Cent. 6. Obſ. 89.
(6) Earund. Cent. 7. Obſ. 83.
(7) Earund. Cent. 3. Obſ. 1.
(8) Medic. Rat. Tom. 4. P. 2. S. 2. c. 4. Obſ. 4.
(9) Commerc. Litter. A. 1745. Hebd. 24. n. 1. ad 2.
(10) Act. N. C. Tom. 3. Obſ. 132.

ignobilis ponebat, occurrere in multis sine ullo dolore, naturali morte sublatis. Sed dum hujusmodi Observationibus tantum tribuit, ut commentitiam omnino crederet aliorum doctrinam qui inter causas Volvuli susceptionem intestinorum proponunt; cum ipso facere non possum, ni tot contrariis aliorum Observationibus, atque adeo rationi ipsi velim adversari. Ut enim agnosco, minime necesse esse, gravioris mali quidquam oriri ubi laxior susceptio sit, & quæ viam non valde coarctet; ita si laxa non sit, viamque diutius occludat, aut fere occludat; hinc vero Volvulum fieri, aut dolores, inflammationes, aliave generis hujus, contendo, quemadmodum, in historiis vides quæ in Sectione hac Sepulchreti sub num. XX. in aliisque, & nominatim in Ruyschianis (1), & quibusdam præterea illarum quæ hic, aut supra (2) indicatæ sunt.

35. Cæterum non a susceptione tantum, aut hernia, aut inflammatione intestinorum, verum etiam a causis aliis, hæc aut occludentibus, aut stimulantibus Volvulum fieri, tum aliorum Observationibus, tum nostris quoque, tecum alias communicandis, manifestum est: & ab occludentibus quidem causis necessario, modo cum his paulo diutius vita duret; ab stimulantibus autem, aliquando. Et occludentes quidem causæ interdum ad ipsas intestini alicujus tunicas spectant, ut puta annulus ille scirrhosus, XXXII. Epistola (3) indicatus; nam eum denique vomitus stercoracei sunt consecuti: alias autem ad ea pertinent quæ intestinis continentur, nec scybala tantum, ut in exemplo quod refert Hoffmannus (4), cum ad pondus librarum circiter viginti congesta, Colon totum adeo distenderant, ut demum rumperent in Ileoso quodam Celsissimo Principe; sed & calculosa materia modo circum felleos lapillos, modo circum aureos deglutitos nummos, per diuturnam intra intestina moram sic adaucta, ut via interclusa eundem attulerint morbum, quarum rerum; ut aliarum prætercam; exempla in Cæsareæ Academiæ libris (5) invenies. Porro & quæ ad causas stimulantes referre possis, in iisdem (6) reperies, ut cum Juvenis, in abdomen cadens sic ut intus rupta vesica effusoque lotio in ventris cavum, insolita acrimonia lacessita intestina, quod eorum inflammatio, & hanc consecuta gangræna ostendit, suum peristalticum inverterunt motum, aut cum ex simili matris casu contusum fœtus jam maturi abdomen in causa fuit, ut subsistens, putrecensque in vasis intestinorum sanguis pares in his effectus, irritando, induxerit, infante nihil omnino per alvum, omnia autem, ipsumque meconium per os reddente, misereque intra octavum ab ortu diem obeunte. Quod si convulsiones stimulus cieat; quid eæ possint, non solum susceptiones, ut supra (7) diximus producendo, verum & sine his, intestinorum motum invertendo, monstrabunt experimenta Brunneri (8); nepotis dico, Avo digni; per quæ apparet, excitatis in bestiarum intestinis convulsionibus, recrementa quæ jam per alvum exire non poterant, in ventriculum, & gulam ascendisse. Morbum autem proxime ad Volvulum accedentem ob tormina vehementissima, & continuum vomitum, & intestina Crassa præter solitum coarctata, cum Tenuia valde essent turgida, & rubentia, & insigni copia sanguinis effusi, fluidique referta, non sine spasticis contractionibus explicavit Cl. Kulbelius (9). Quarum identidem recurrentium an residuum effectum servarint eadem intestina, partes inæquales ha-

(1) Obs. Anat. Chir. 91. & Adv. Anat. Dec. 3. 5. & Thes. Anat. 10. n. 62. & alibi.
(2) n. 32.
(3) n. 5.
(4) c. 4. paulo ante cit. §. 13.
(5) Act. T. 7. Obs. 100. & Cent. 1. & 2. Obs. 154.
(6) Cent. 7. Obs. 30. & Act. Tom. 3. Obs. 131.
(7) n. 32.
(8) Experim. circa ligat. nerv. §. 31.
(9) Commerc. Litter. A. 1737. Hebd. 20. n. 2.

bentia, & per intervalla inæqualia præter naturam angustas in Anatomico Jo. Wilhelmo Albrechto, Ileo hæmatiti, dum viveret, persæpe obnoxio (1) ipse existimabis.

36. Sed inter causas quæ stimulando, Iliacam passionem interdum afferunt, vermes recensendi sunt. Aliquando enim, ut supra (2) indicatum est, convulsiones movendo, intususceptiones, & Volvulum faciunt: quem & sine his excitare posse non est dubitandum. Alias intestinorum dolores tantum creant. Interdum ne hos quidem. Imo nonnunquam accidit, ut plurimi in iis sint in quibus, dum viverent, vix ullum vermium indicium fuerit: quod relegens nostram mulieris rusticanæ historiam, Epistola descriptam XVI. (3), aut quæ olim de cane illo venatico scripsimus (4), in quo erant tæniæ ad sexaginta, satis confirmatum videbis. Et contra, signa interdum sunt lumbricorum; neque ulli inveniuntur tamen, ut puellus docet quem tibi ex Valsalva descripsi Epistola XXXI. (5) & ne in re obvia longior sim; alter quoque, cujus hic in Sepulchreto (6) historia est. Sed de vermibus, ventris dolores cientibus, alias incidet fortasse scribendi occasio, quærendique fusius, num ut viventium sæpe intestina lacessunt, ita in cunctis quæ proferuntur, historiis ad ostendendum, intestina perforasse, ante mortem, an post mortem perforasse credendi sint, &, si illa ante mortem pervaserint, an qua abscessus, aut ulcus aliquod ipsis viam ex intestinis aperuerit. Multæ enim & variæ producuntur Observationes: quarum saltem aliquot hic tibi indicare satis fuerit ex iis quæ addere Sepulchreto possis. Videsis in Actis Cæsareæ Academiæ (7) primum duas. Quarum altera quanto magis intestina ab summo ad imum copia lumbricorum incredibili referta proponit, tanto fortasse videatur credibilius reddere, ipsos, præsertim amari elixirii copia instigatos, in vivo perforare intestina cœpisse, & quibus parte jam dimidia extabant. Parem, imo majorem lumbricorum numerum Molinettus noster (8) deprehendit; nam præter eos quibus plena, & infarcta erant intestina omnia, alii ex his, cribri instar perfossis, exierant, qui ventris spatium undique repleverant. Sed hæc in mortuis conspecta, ut quæ a me quoque (9) in gallina. Quid cum in vivis? Extat quidem antiquissima Hippocratis (10) Observatio in Dinii puerulo e cujus umbilico *aliquando* exibat *lumbricus magnus*. Sed cum ibi ex vulnere prægresso *fistula* relicta esset, per eundemque locum & lumbricus, & biliosa prodirent; perforatum utique Tenue intestinum esse, constabat; a vulnere tamen; a lumbrico enim, ne suspicabatur quidem gravis Interpres Vallesius (11). Extat etiam; ne ab iis quæ cum dissectione cadaveris juncta sunt, præter propositum longius digrediamur; extat, inquam, in Actis paulo ante laudatis (12) exemplum quindecim lumbricorum, ex hypochondrio dextero, & respondente huic lumbo egredientium, per tumores tamen utrobique ortos, & suppuratos quorum origo tumorum tribuitur quidem vermibus, Colon intestinum rodentibus, at simul congestæ in eodem vitiosæ, corruptæ, erodentique saburræ. Cum leges igitur in Centuriis ejusdem Cæsareæ Academiæ I. (13), & VII. (14) alias istiusmodi Observationes; etsi in altera, ob brevitatem fortasse, nullius tumoris, aut abscessus mentio fit; quid suspicari aliquis possit, considerabis. Mihi enim hic, ut dixi, propositum est exempla indicare, ad varias cru-

(1) & A. 1736. Hebd. 12. n. 1.
(2) n. 32.
(3) n. 38.
(4) Epist. Anat. 14. n. 48.
(5) n. 5.
(6) Obs. 1. §. 2.
(7) Tom. 1. Obs. 172. & Tom. 5. Obs. 68. prope fin.
(8) Differt. Anat. Pathol. l. 6. n. 4.
(9) Epist. Anat. 14. n. 44.
(10) Epid. l. 7. haud ita procul. a fine.
(11) Comment. in eum l. n. 105.
(12) Tom. 6. Obs. 93.
(13) Obs. 39.
(14) Obs. 7.

ciatuum intestinorum causas spectantia; non quo modo, ac ratione ea contigerint, quærere. Hoc cum quæremus, illud quoque erit inquirendum quod Plateri, ad Volvulum etiam attinens, Observatio (1) perquirendi ansam præbet, nimirum an lumbrici sint vivipari. Conspexit ille convoluta, intorta, implexa, mireque distenta pueri, vel potius adolescentuli intestina, non modo recrementis, & flatibus, *sed & vermibus vivis, oblongis, quamplurimis repleta, qui rursum aliis minoribus referti erant.* Observationem hanc in Sepulchreto quoque leges tum Sectione circa quam versamur XIV. (2) tum etiam XXI. (3), eoque magis attendes, si in Dissertationem incideris qua Solers Medicus Zamponius describit Cl. Planco dejectum ab alio puero lumbricum, mox suis sub oculis parientem minutos vivos vermiculos ad duodetriginta. Sed hæc ad Teretes vermes attinent omnia.

37. Nam quod de Tæniis, & Ascaridibus legisse memini, singula illarum internodia multis ascaridibus fuisse repleta non secus ac si pro his ovariorum officio, vel potius uteri fungerentur; aut ego quidem plurimum fallor, aut ejusmodi est, ut de eo mihi non putem esse quærendum, ut neque num *tæniæ ascarides sint, quæ se mutuo retineant*, præsertim cum qui id docent, *ascarides in solo esse recto intestino*, fateantur, itemque num ascarides *vermes sint corporis humani quasi proprii*; *eliæ vermium species rariores sint*, aliaque de hoc genere, quæ aliter, ut puto, deceat interpretari, atqua a primo significare videntur. Certe Vallisnerius (4) non ascarides, sed *cucurbitinos* quos cum aliis vocabat, vermes se se mutuo retinere, & sic teniam facere, non dubitabat, usus inter cætera similitudinæ, qua ad aliam rem vel Homerum (5) olim usum esse, video, vespertilionum qui in antri magni recesse pendentes a petra, mutuo tenentur. Sed eam quam Vallisnerius tuebatur, sententiam ego sæpenumero sum miratus in tot a me diligenter inspectis, examinatisque tum quadrupedum, tum piscium, tum avium quoque tæniis confirmari non potuisse: quod facile agnosces, si attente legeris observationes quas ipse Epistola Anatomica XIV. (6) vulgavi, imo illam etiam quam cum mea ad se scripta Epistola edidit olim Vallisnerius (7): quibus ex observationibus potius colligi tibi videbitur, eas singulas tænias singulos prælongos vermes, quam plurium catenas fuisse. Jam vero mirari desii ex quo cognovi, Cel. Winslowii industria repertum denique esse ductum, & per fluidissimæ materiæ injectionem confirmatum, qui unus per omnem tæniæ longitudinem pertineret. Qui ductus si quo ego, aut quo Vallisnerius scribebat, tempore notus fuisset, vulgataque essent experimenta per quæ constat, aquatiles vermes, in partes plures divisos, tres circiter menses sine alimento vixisse, & nova observatione in altera quoque tæniarum specie credibilius factum esset, in extremo illo tenuissimo quod cauda videbatur, esse tæniarum caput; cum ipse facilius quæ videbam, intellexissem, tum illæ aut argumenta alia pro sua sententia quæsivisset, aut eam potius, ut Vir erat veri studiosissimus, abjecisset. Verum hæc quæ dixi, post illud tempus producta sunt, ut ex Dissertatione cognosces Experientissimi Bonneti super Tænia accurate, erudite, solerterque scripta, Regiæque Parisiensi Academiæ Scientiarum oblata (8). Ea dissertatio quærendi alia nobis fortasse occasionem dabit, alio tempore proferenda. Nunc instituti memores, ab his, in quæ obiter incidimus, illuc revertentes, cum quædam restare videamus, eaque consideratione, & scitu digna, ex iis quæ

(1) L. 3. Observ. ubi de Extuberantia.
(2) Sub n. XXI. §. 1.
(3) Sub n. XXII. §. 4.
(4) Consideraz. int. alla generaz. de' vermi &c.
(5) Odyss. l. 24. sub initium.
(6) n. 47. usq. ad 55.
(7) In calce modo cit. libri.
(8) Mém. présentés à l'Acad. Roy. des Sc. Tom. 1.

ad dolores attinent Inteſtinorum, hæ autem Litteræ longiores ſint, reliqua in proximas rejiciemus. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXXV.

Abſolvitur ſermo de Inteſtinorum Dolore.

PLURA quidem Inteſtinorum Doloris, & hunc conſequentium Inflammationis, & Gangrænæ exempla noviſſimis Litteris complexus ſum. Tamen reſtant alia tanto digniora quæ a te, cæteriſque junioribus Medicis attendantur, quanto aut breviore tempore, aut fallaciore remiſſionis ſimulatione abreptos ægros conſpicies. A primo genere incipiamus, atque adeo ab Juvenis, qui nobis, cum Bononiæ eſſemus notiſſimus fuerat, caſu tam præcipite, ut pene prius mortuum audiverimus, quam ægrotantem. Res, ut diligenter a Valſalva non ſcripta quidem, ſed tunc narrata nobis eſt, ad hunc modum ſe habuit.

2. LÆLIUS Lælii Forocornelienſis, Medicinæ ſtudioſus, ſolitudinis amans, & natura facile iraſcens, cum optime, ut ſolebat, valeret, nulla omnino prævia cauſa, niſi quod patrem animam agere tunc ſciebat, triſtemque ejus mortis nuncium ægro animo expectabat, circa medium Novembrem A. 1705. hora noctis quarta, an quincta, repente acerbo corripitur dolore umbilicalis regionis, modo quidem hic, modo illic magis urgente, ſed nunquam extra certum quoddam ejuſdem regionis ſpatium egrediente. Ad ejus clamores excitus hoſpes, de conſilio vicini cujuſdam Medici philonium exhibet Romanum. Hoc vomitu rejicitur; jam enim vomitus cœperant bilis porraceæ, quæ deinde æruginoſa facta eſt, & demum prope mortem atra ſic tamen, ut ad ferrugineum vergeret. Mane, hora ab doloris initio decima, advocatur Valſalva. Qui, facie quæ minime placeret, abdomine tenſo, & ad tactum dolente, pulſu humili, & quaſi ligato, & qui percipi ſatis non poſſet, urina ex rubro fuſca, & maxime turbida, aliiſque hujus generis animadverſis, cum tantum tam brevi tempore factum detrimentum videret, aliarumque, hujus non ita abſimilium, Obſervationum ſuarum recordaretur; intra horas viginti quatuor moriturum pronunciat. Tamen ne id æger continuo intelligeret; oleum dari jubet e dulcibus amygdalis recens expreſſum, oleo autem violarum, addita camphora, abdomen inungi, & ſeniores duos Medicos accerſiri. Cum hi, quatuor poſt horis, ægro jam ſatis expiato, veniſſent; optimum, inquit, adoleſcentem; civem meum, ea vi morbi prægravatum videbitis, ut niſi quid in vobis auxilii ſit, verear, ut ferre diutius poſſit; nam quod ad me attinet, ingenue fateor, quo juvare poſſim, non videre. Simul rem narrat, & ad ægrum introducit. Illi vero convulſione opprimi, cenſent, ideoque e pede ſanguinem eſſe mittendum: magnam quoque abdomini cucurbitulam eſſe affigendam. Modeſte repugnante Valſalva, vincit de miſſione ſanguinis ſententia duorum Senum. Bis vena pertunditur: primo ex vulnere nihil exit; ex ſecundo ſanguis quidem proſilit; ſed continuo impetum amittit, languideque adeo exit, ut tametſi vena mox clauſa ſit, pulſus amplius percipi non potuerit. Acceſſit poſtea leve delirium: oculi aliquid convulſivi oſtendebant: reſpiratio difficilis facta eſt: & mors denique ea quæ proxime ſecuta eſt, nocte ingruit ſecundum Valſalvæ prædictionem. CADAVERIS abdomen, cum attrectaret, ſenſit is, aliquid effuſi humoris ſubeſſe. Sanguis erat fluidus, effuſus, ad ſeſquilibram; ſed & in bronchia aliquid ſan-

guinis effusum fuerat. Cæterum in ventre gravis odor; nec tamen graviſſimus. Inteſtina magnam partem, præſertim quæ ſuperiora tenent, hic illic rubebant; Ileum vero jam livere incipiebat. Peritonæum cum alibi, tum præcipue qua diaphragma conveſtit, nigris erat maculis diſtinctum. Sed qua ventriculum, hic intus ſecundum naturam ſe habentem, exterius amicit, nigris tuberculis potius, quam maculis, erat inæquale. Quæ tubercula etſi a primo glandulas mentiebantur; re tamen vera; nam & ipſe oſtendente Valſalva, illorum aliquot mox vidi; nihil erant aliud niſi ſtagnans ſanguis, aut, ſi mavis, gangrænæ initium.

3. Ea cum mihi oſtenderet, ſimulque omnia quæ tibi deſcripſi, narraret; quæſivi, cur venæ ſectionem nec ipſe imperaſſet, nec, cum imperarent alii, probaſſet? Rationem, inquit, in promptu non habeo qua tibi dilucide ſatisfaciam: ſed habeo tamen obſervationem. Sic enim animadverti, inflammatis inteſtinis miſſionem ſanguinis male cedere: quin ſæpe etiam obſervavi, vel per ſe ægros in eo morbo repente, præterque opinionem in præceps ruere, ut quocumque uti remedio verear ejuſmodi in quod ea culpa conferri poſſit, quæ in morbi naturam eſt conferenda. Hæc tu legens, quid ergo? ajes. Si copia quis boni ſanguinis propemodum laboret, ſi viribus vigeat, acerrimo autem prehendatur dolore inteſtinorum; huic ſanguinem, auctore Valſalva, non mittemus? quid aliud hoc eſt, niſi inflammationem, quam prohibere poſſes, permittere? Quid? ſi dolor is a convulſione ſit; non huic per ſanguinis miſſionem occurremus; imo eo periculoſius conſtringi vaſa ſinemus, quo erunt pleniora? Pedetentim, quæſo; nam iſti quem deſcribis, homini quis tibi ait, Valſalvam ſanguinem non continuo fuiſſe miſſurum? Longe enim aliud eſt antequam fiat inflammatio, aut etiam dum fieri incipit in iſtiuſmodi præſertim homine, venam ſecare; aliud, cum facta eſt, & vires languent, & omnia in præceps feruntur, ſubire; ut Celſi (1) verbis rem eloquar; *ſpeciem ejus ut occiſi, quem ſors ipſius interemerit.* Scilicet hujus morbi curſus ſæpenumero opinione celerior eſt, ut ſi horas ſpectes, incipere tum etiam cenſeas, cum, ſumma jam illata noxa, ad finem properat exitialem: itaque ſiquo in alio, in hoc certe morbo verum eſt illud Hippocraticum (2) *occaſio præceps.* Fuerat hæc in Lælio iis primis horis cum perperam, nedum fruſtra, philonium datum eſt. Præterierat, cum Valſalva, nedum cum ſeniores Medici, accerſiti advenerunt.

4. Nam quod illi ex iis ſignis unde Valſalva victum morbi vi, inſuperabili jam facta, Juvenem, oppreſſum ipſi convulſione adhuc ſolubili exiſtimarunt; nempe venæ ſectionis exitus utri verum pervidiſſent, oſtendit.

Negari utique non poteſt, magnas in hoc morbo ſæpe convulſionis eſſe partes, eo autem majores, quo acrior eſt dolor, ſive hic convulſionem moveat, ſive a convulſione moveatur, & quo item citius ad lethalem terminum decurrit. Sic intelligo, cur Boerhaavius (3) cum exquiſitum inteſtinorum ſenſum ab ingenti numero papillarum nervearum deduxit, tum hæc continuo ſubjiciat: *quare homines celerrime pereunt ab inflammatione, & excoriatione inteſtinorum, & ſi ſumma doloris ſit vehementia, intra unicam horam hominem validiſſimum interimit.* Sed & ſæpe in vehementi inteſtinorum dolore manifeſta convulſionis indicia vel magis quam in Lælio (4), ſe produnt. Sic; ne horrendas convulſiones hic memorem, quæ in Obſervatione (5) proponuntur, ſive ſymptomata, ſive diſſectionem ſpectes, huc attinente; ſic, inquam, memini in Patria mea grandem natu, ſed viribus firmis Virginem, cuidam ventris dolori obnoxiam, quem ſenior

(1) De Medic. l. 5. c. 26.
(2) Sect. 1. Aph. 1.
(3) Prælect. ad Inſtit. §. 91.
(4) De quo ſupra, n. 2.
(5) Eph. N. C. Dec. 3. A. 7. & 8. Obſ. 145.

ejus Medicus Colicum esse, non dubitabat, cum sub finem A. 1709. eodem, sed graviore, prehensa esset, nullis tamen, sive pulsus, sive urinas, sive alia spectares, comitantibus febris indiciis, cumque per clysterem qui biliosa eduxerat, valde esset levata, morboque in dies magis, magisque remisso, a Medico amplius non inviseretur; memini igitur, cum domesticae mulieres loco enematis quod alternis diebus ad vesperam injiciebatur, suppositorium ex melle indidissent, statim ani dolore tam atroci correptam esse, ut mane inveniri pulsus non possent: fuisse autem cum dolore tantam constrictionem ani conjunctam, ut clysma nulla ratione immittere liceret: mox vero cum ei contractioni, & dolori per emollientia anodyna mederi studerent, repente ejusdem partis relaxationem non secus ac saepe solet in cadaveribus, supervenisse, & circa meridiem, ipsam mortem. Igitur fac, esse convulsionem. Num sanguine emisso, facile tolles? Quid, si ea causa nervos convellat quae perdifficile vinci possit, aut si forte ad tempus brevissimum vinci, mox, ut in convulsivis affectibus persaepe fit, vehementius insurgat? Accipe quid, me degente Bononiae, acciderit. Monachus erat, senex quidem, sed quam robustissimus. Hunc nulla ex manifesta causa, nisi forte ex frigore, & labore, ventris dolor de improviso invadit tantus, ut hominem nec stare loco sinat, & clamare cogat. Frustra oleum amygdalinum datum est, frustra injecta enemata, frustra sanguis e pede missus. Nullo auxilio quidquam juvante, intra horas haud amplius duodecim, cum dentes bis terve inter se collisisset, mortuus est. Non adversus utilissimum, si tempestive utaris, auxilium, sanguinis missionem haec scribo. Sed quid cito accidere vel post hanc in morbis ejusdemmodi possis, ubi praevaleant convulsiones violentissimae, admoneo, ut & scias ipse, & ante docere alios queas, non esse temere magnum auxilium culpandum, si forte ejus usum continuo exitus infelix consequatur. Quoniam vero, quidquid praemoneas, turpis semper apud plerosque calamitas est, si cita mors auxilium magnum excipiat; intelligis sane, cur Valsalva ejusmodi remediorum usum in his morbis vereretur.

5. Quid vero, si cadaveris dissectio omnem Medico excusationem eripiat? Potest enim convulsio, ut non redeat; eam tamen, intercepto in constrictis vasculis sanguine, intestinis noxam cito, & praeter opinionem intulisse, qua praesente, sanguis mitti nequeat sine culpa. Vidisti in Laelio quam cito intestina non modo inflammationem, sed & livorem contraxissent. Pars nulla fortasse facilius, & citius quam intestina, nihil ejusmodi suspicante Medico, abit in gangraenam, & nigra fit. Quod etsi productis alibi historiis, aut in hac Epistola (1) producendis vel aptius monstrare possem; hic tamen placet Observationibus duabus ostendere, quarum singulas ab singulis Praeceptoribus accepi meis, eodem Valsalva, & Jacobo Sandrio. Hanc igitur a Valsalva.

6. Vir erat qui ab aliquot saltem mensibus quotidie hora a cibo quincta, an sexta ventris doloribus capiebatur, quasi tot dentibus laceraretur. Huc accesserant flavae materiae fluxus, & macies, cum repente apoplexia invasit, levis quidem, & quae post diem unum aut alterum remitti visa est, manibus aliquam movendi facultatem recuperantibus, mente autem paulo minus oppressa, tamen quincto die laethalis. Cadavere perlustrato, sana omnia inventa sunt, si cerebrum, & Ileum intestinum excipias. In illius enim ventriculis serum fuit non paucum, a quo Choroides plexus pallebant. In Ileo autem septem, an octo annularia spatia, eaque nigricantia: quibus in spatiis glandulae ciceris magnitudine, materia alba pleraeque oppletae. Hae glandulae non collectae erant in acervos, neque interius locatae, sed disjectae, interque intestini tunicas extrorsum potius prominebant.

---

(1) n. 16. & 18.

7. Apoplexiae

7. Apoplexiæ caufa, quippe huc non attinente, fepofita, dolorum caufam quotidie certa hora illa recurrentium vides: nimirum glandulas in Ileo amplificatas, five illæ, quod Valfalva, quarandum aliarum exemplo edoctus, cenfebat, cibariæ materiæ per Ileum devolutæ preffionem ferre fine dolore non poterant; five ab novo chylo earum in parte obftructarum anguftias eluctari nequeunte diftendebantur: quod & ipfarum natura, quæ Valfalvæ non ita diffimilis vifa eft earum quæ in mefenterio funt, indicabat, & alba illa qua pleræque infarciebantur, materia quadantenus confirmabat. Cæterum hic præfertim attendas velim, quam facile, & quam cito ea fpatia omnia in quibus erant illæ, nigredinem traxerint. Sed inertiam, inquis, fibrarum inteftini apoplexia auxerat, quo minus per vitiata glandulis ea fpatia fanguinem poffent promovere. Fateor; fed non propterea vitiatas alias partes occupare gangræna folet tam cito cum accedit apoplexia. Quæ nulla certe præcefferat in Obfervatione altera, quam Sandrius habuit ad hunc modum.

8. N. CUPELLINIUS Colica laborans affectione, cum fedens emulfionem biberet, adftanti famulo, cape, inquit repente, cyathum porrigens quem manu tenebat, & hoc dicens, retrorfum cecidit mortuus. CORPORE toto confecto, nihil aliud vitii repertum eft, quam inteftini Coli inflammatio, quæ ad nigredinem vergebat.

9. Ex hac Obfervatione tum quod propofui, intelligis, tum etiam quæ facile noxa in eodem inteftino effe poffet in Virgine quoque Forolivienfi de qua paulo ante (1) dictum eft. Nec te moretur quod nulla prævia fuerint febris indicia; quandoquidem in his ipfis Litteris (2) vifuri fumus, an fine febre inflammatio effe poffit, imo an fine inflammatione fphacelus. Verum alia antea expedienda funt quæ ad celeritatem fpectant qua inteftina lethalem inflammationem concipiunt.

10. SERVUS quidam a pedibus, nempe is quem Epiftola etiam Anatomica XV. (3) commemoravi, alia de eo fcribens, quæ hic minime iterabuntur, ftatura breviore, habitu pingui, cum famulari amplius non poffet, annos jam aliquot mendicabat, vinoque, cum poterat, utebatur paulo uberius. Itaque etiam poftremo vitæ die cum domum rediiffet, ac male habere fe, diceret; nihil ut fe curaret, nifi vinum, & panem fumpfit, mox de ventris doloribus queftus, cum his circa mediam noctem eft mortuus. Cadaver poftridie in Gymnafium illatum eft, ubi fub initium Februarii A. 1736. Anatomen docebam. ABDOMINIS mufculis, qui laxi erant, incifis, & ventre unde gravis exiftebat odor, patefacto, vidi Tenuium inteftinorum non modicam partem altius intra imam pelvim fe demittentem, ut ad veficæ ufque cum Recto conjunctionem perveniret, quidquid ibi fpatii eft, complens. Sed hæc a primordiis, aut certe non recentia. Illud recens quod & ea cæteræ inteftinorum Tenuium partes nonnullis locis valde erant arctæ, ibidemque fufcæ, alibi autem rubicundæ, vel minimis vafculis a remorante fanguine ita diftentis, ut fi rubens cera fuiffet injecta. Nec Craffa inteftina aliter hic illic fe habebant, præfertim vero ad Coli initium. Jecinoris erat crepido fubnigra. Lien æquo major. Arteriæ Magnæ truncus non fine quibufdam parvis officulis per ventrem ferebatur. Cava autem vena multo nigro, fluidoque fanguine referta erat.

11. Non adeo quidem breve fpatium fuit quo inteftinorum inflammatio mulierem, de qua proxime fcripturus fum, interemit: breve tamen fuit, & fortaffe brevius quam videatur, fi non tam ægrotationis, quam inflammationis conftaret initium. Quod etfi minus certum eft; tamen cætera quæ de hac fœmina nota habeo, non funt mihi prætermittenda, quippe pollicito, cum de

(1) n. 4. (2) n. 19. & feq. (3) n. 70. ad fin.

Cordis Palpitatione (1), & de Pulſibus (2), imo & de Oculorum Affectibus (3) ſcriberem. Hæc enim Anicula illa eſt cujus oculi dumtaxat, quemadmodum ſe haberent, eo loco propoſui; reliqua in alium diſtuli.

12. ANUS paupercula, oculis capta, parvo corpore, & exili, a tertio jam die ægrotans, in Patavinum Noſocomium illata eſt, quaſi thoracis inflammatione teneretur. Nam ex ipſa nihil certi elici poterat, utpote quæ viribus erat tam dejectis, pulſibus autem infirmis adeo, & exiguis, ut eodem illo quo illata eſt, die mortua efferretur. Cadaver anni tempore opportuno, videlicet ſub initium A. 1742. utilius fuit quam a primo ſperaſſem, ad plura Studioſis adoleſcentibus oſtendenda. Quod dum agerem, in hæc quæ adnotabo, morboſa incidi. IN VENTRE inteſtina erant inflammata, ut jecur quoque. Eodem attinebat quod utero aperto, fundi interior facies colore eſſet non minus rubicundo, quam ſi nuper fœmina in menſtruis fuiſſet. Qua autem fundus ſe contrahebat in cervicem, faciesque internæ anterior, & poſterior ad angulum in latere dextero conveniebant, ab ipſo angulo membranula profecta, non minima, in tranſverſum ducebatur ad faciem poſteriorem, limbo toto inferiore cum hac cohærens, cætera ſoluta atque extans, ut contra ac valvulæ cervicis ſolent, cavum ſurſum, non deorſum, converſum haberet: itaque ſuſpicatus ſum, non eam a primordiis, ſed fortaſſe a difficili partu aliquo; peperiſſe enim mulierem conſtabat, uterum autem dextrorſum videram inclinatum; originem habuiſſe. In Thorace ſani, & prorſus illæſi pulmones. Sed pericardium undique annexum cordi perpetua quidem ſed non firmiſſima cohæſione ſic ut nullo negotio digitorum ope, ſine ulla ipſius, aut membranæ cordis laceratione, disjungi potuerit. Ad magna vaſa non adhærebat: facie autem qua cordi adhæſerat, albam quamdam oſtendit maculam, uno tantum in loco, eamque mediocre ad ſpatium ſe extendentem. In cordis ventriculis niger, ut ubique, ſanguis; nullæ autem polypoſæ concretiones. Sed hæ teretes, albæque, & nonnullæ craſſæ, & firmæ, longæ etiam, ut quæ ab auricula dextera ad Internas Jugulares venas pertinebant, a cordis orificiis in vaſa, arterioſa quoque, productæ paſſim reperiebantur. In oculis denique quid deprehenſum ſit, in ea Epiſtola ſcriptum eſt, de qua noviſſime indicavi.

13. Etſi propoſitæ hactenus hiſtoriæ docent, quam cito interdum afferre exitium poſſint dolores inteſtinorum ſive inflammationis vi, ſive etiam convulſionis, & quod conſequitur, quam cautum Medicum eſſe deceat, & ſuſpicioſum ſæviente hoc morbo; tamen ut multo magis ſuſpicari, & cavere debeat, ne morbo ſe remittente, & quaſi abeunte, inani ſpe nonnunquam fallatur, tibi inſequentes Obſervationes oſtendent.

14. ADOLESCENTULUS vino, & vini, quos vocant, ſpiritibus deditus, non ita pridem cum febre laboraret Intermittente, ventris dolore correptus fuerat, quem flatus, per inferiora emiſſi, ſuſtulerunt. Verum poſt dies aliquot rediit dolor: quem cum domi tollere non poſſet; die tandem a reditu doloris ſexta exceptus eſt in Noſocomium Bononienſe S. Mariæ de Vita. Erat dolor in hypogaſtrio aſſiduus, ſed levis, niſi quod ſubinde increſcebat, & tunc ſæpe venter ibi magis intumeſcebat, &, ſi manum admoveres, plures ibi duros quaſi globulos percipiebas. Sed cito hæc evaneſcebant omnia donec iterum per intervalla redirent. Stomachus quoque condolebat, & jam alimenta vomitu rejiciebat cuncta, non modo medicamenta, in his opium ipſum. Itaque cum alvus niſi per clyſmata non reſponderet; inſtitutum eſt ſimul id curare, ſimul medelæ aliquid, & nutrimenti per clyſteres immittere ex jure, & mollientibus herbis paratos, nullo tamen doloris levamine, ut ne antea quidem cum per injectum

(1) Epiſt. 23. n. 21. (2) Epiſt. 24. n. 12. (3) Epiſt. 13. n. 17.

non semel oleum e lini seminibus expressum recrementa educerentur. Inutiles quoque ex eodem oleo, aliisve, abdominis inunctiones fuerant. Levius æger in lectulo sedens, quam cubans, dolorem ferebat; quamobrem vel cum dormiret, sedebat. Melius quoque habebat, & facilius capiebat somnum inani stomacho, quam si quid forte retinuisset: quæ res, & quarundam aliarum quæ sæpius significant vermes, notarum absentia, faciebat, ne a lumbricis dolor esse existimaretur, tametsi unum teretem longiorem nudiustertius ore ejecisset. Postremo quædam ex alimentis cœpit retinere, atque adeo prandium quoque. Genæ rubebant, quod ipse ex defluxione in faciem esse, ajebat, cui videlicet erat obnoxius. Sitiebat. Abdomen universum distentum erat. Quincto jam die ex quo in Nosocomio esse cœperat, allocutus sum, ut solebam, circa horam XVI., bruma enim instabat. A. 1703. Meliuscule se habere, dixit: idque confirmabat vultus, & sermonis alacritas, & firmior, ut in sedente, corporis vigor; nam pulsus neque unquam habuerant, neque tunc habebant quod displiceret: febris certe nulla tunc erat, neque unquam toto eo tempore quo in Nosocomio fuit, a quoquam, nisi forte semel, potuit animadverti. Cum hæc ita essent; quis tunc crederet quantum monstri aleret? Attamen duæ vix erant horæ ex quo sic ego, & cæteri qui invisebant, studiosi Juvenes, & Viri observaveramus, cum repente præ doloris acerbitate clamare cœpit, idque assidue ad nonam usque noctis horam. Vomuit interea, & ad vesperam jam pulsus sibi non amplius percipi, admonuit; nec revera ab iis qui aderant, percepti sunt. Ubi ea quam dixi, hora fuit, continere se non posse, ait, quin e lectulo ad alvum exonerandam descenderet. Dum exonerat, animo linquitur, sicque intra semihoram moritur. CADAVER postridie dum lavant; magna vis ex ore effluit quasi sanguinis putridi, stercore fluido diluti, *tabacci* colore, & gravissime olentis. Itaque abdomen factum est in hypogastrio nonnihil flaccidum: & quanquam in epigastrio, quod livebat, cæterisque partibus durum esset adhuc, atque distentum; minus tamen erat, quam in vivo. Ubi cultro ventum est ad ventris cavum, illico exsiliens prorupit multus humor, ejus persimilis qui ex ore effluxerat; sic autem prorupit, ut illi ipsi qui secabat, non modo nobis qui aderamus, dubium fuerit, an ex ventris cavo extiterit in quod antea esset effusus, an ex intestino distento, ideoque simul cum peritonæo facile convulnerato. Mox certe cum abdomen diductum est, eo humore plenus apparuit venter. Tenuia autem intestina omnia tam atra, quam carbo est. Eodemque sphacelo lien quoque, saltem ex parte, vitiatus erat. Ventriculus tamen, quantum extrinsecus judicari potuit, sanus fuit, & quidquid pariter de Crassis intestinis ab extremo Ileo ad sinistrum usque hypochondrium pertinet: cætera enim inquirere prohibuit incredibilis odoris fœditas, eo etiam major quod per incuriam, & festinationem perforato intestino aucta interea proluvies fuerat, quacum teres mediocris lumbricus prodierat.

15. Vidisti, cum Adolescentulus jam melius habere videretur, quantum vitii esset in Tenuibus intestinis omnibus. Sed putasne factum priusquam in Nosocomium veniret, an postquam venit? Si primum; quinque igitur dies tantum mali sine iis notis quæ comitari sphacelum solent, delituit. Si alterum; quomodo sine inflammationis signis, & sine assidua præsertim febre ortum est? Atque eadem fere te a me interrogari posse, credito, cum eas quæ insequuntur, Observationes producam, aut cum illam Segeri legeris, quæ in hac Sepulchreti XIV. Sectione (1) extat. Nimirum Senex posteaquam dies jam aliquot de ventris doloribus, quibus erat obnoxius, conquestus fuerat, non tamen adeo gravibus, ut decumberet; tandem circa vesperam ex horto suo do-

(1) Obs. 6.

mum rediens, tam acerbos paſſus eſt, ut nullis remediis proficientibus, obie-rit poſtridie circa horam quartam matutinam: & inventa quidem ſunt alia in pancreate, jecinore, liene antiquiora vitia; ſed illud recens, quod *inteſtina, præſertim tenuia, cum colo nigerrima* fuere. Num ergo hoc intra paucas horas factum eſt ex quo Segerus juſto celeriorem deprehenderat arteriæ motum? Sed de his videbimus etiam infra (1). Nunc ut ad noſtrum Adoleſcentulum redeamus; ſi conſtitiſſet, non ex temere vulnerato, ſed ex antea diſrupto inteſtino putidiſſimam illam proluviem effuſam eſſe in ventris cavum; tunc animi defectionem, & conſecutum hanc obitum fortaſſe accidiſſe, conjiceremus cum in alvi exonerandæ conatibus fracidam aliquam diſtenti inteſtini partem ipſe ſibi perrupiſſet. Sic enim Wepferus quoque, ut pariter in Sectione hac Sepulchreti (2) leges, in atrociſſimis doloribus *inteſtina diſrupta* commemorat, *ac ſordes omnes in cavum effuſas cum repentina ægrorum interemptione.* Quam illico tamen non ſemper neceſſario ſequi, duæ in Sectione eadem Obſervationes (3) Fernelii, & Riverii, commonſtrant: nec diſcrepat una ex noſtris Epiſtola ſuperiore (4) deſcripta. Ad has, an ad illas attinere credas quæ in Commercio Litterario (5), & in Actis Cæſareæ Academiæ (6) leguntur, arbitrium tuum facio. At certe ad illas attinet quæ nuper a Cl. Galeatio (7) propoſita eſt; adeo ſubito virum necaverant tormina, cujus venter plenus pariter recrementorum inventus eſt quæ e rupto irruerant inteſtino. Jam vero funeſtam hiſtoriam, quamvis dolores non modo remiſerant, ſed omnino abierant, proferamus.

16. MULIER gracilis, ſtatura brevi, bilioſo, ut vocant, temperamento, annos nata ad quadraginta, a tribus circiter vidua, ab octo ſine menſtruis, & propterea, ut credebat, ſubinde ſanguinem exſpuere ſolita, ſic tamen, ut mihi de pharynge potius, quam de pulmone, prodiiſſe videretur, noviſſime ex ira, & animi ægritudine in dolorem incidit, ob quem in Bononienſi S. Mariæ de Morte Noſocomio decumbere coacta eſt ſub initium Martii A. 1706. Erat is dolor quaſi a cultris ſcindentibus, primum infra ſiniſtram mammam, quam ſedem non relinquens, ſe poſtea extendit etiam infra dexteram, ſed levior, ut in hoc latus cubare ſineret. Ad tactum enim creſcebat: difficilemque faciebat reſpirationem. Invaſerat cum febrili rigore: qui diebus ſingulis recurrebat; nec febris tamen intermittebat. Rubebat facies: moleſta erat ſitis; ſed tuſſis magis, ut quæ exaſperabat dolorem. Sputa ſæpe cruenta; alias alba, craſſa, ſpumoſa. Senſus aliquando quaſi rei ad jugulum aſcendentis. Dolor denique circa umbilicum non ſecus ac ſi canes morderent. Alvus erat laxa. Miſſus eſt ſanguis e pede: & alia quæ utilia fore credita ſunt, adminiſtrata. Diebus poſt paucis; nulla prævia critica evacuatione, adeo remiſere omnia, ut Medicus fœminam jam bene habere; pronunciaverit. Surgit ipſa: ſed fatiſcentibus viribus, mox ad lectulum redire cogitur, ubi in ſe contracta, ut a frigore ſolemus, & ſine pulſibus invenitur. Quærentibus, an thoracis, an ventris dolore confictaretur, neutrum amplius ſentire ſe, ait. Eodem die fœtidum dejicere ſanguinem cœpit. Deliravit poſtea: & tendinum qui ad carpos ſunt, convulſivi ſubſultus ſe ſe oſtenderunt. Per hæc debilior facta, ut loqui amplius non poſſet, die ab ineunte morbo XVI. vivere deſiit. ABDOMINE, quod ſubſidebat, inciſo, & diducto, fœtor, qualis ex gangræna ſolet, cum odore illo miſtus, qui ubi lumbrici ſunt, quaſi ex acida materia videtur emitti. Nec ſane lumbrici teretes deerant in Tenuibus inteſtinis, quæ fere omnia ex rubro colore ad lividum,

(1) n. 10. & ſeqq.
(2) In Additam. Obſ. 3.
(3) 21. & 23. §. 4.
(4) n. 9.
(5) A. 1742. Hebd. 45. n. 2.
(6) Tom. 8. Obſ. 47.
(7) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 3. inter Medica.

nigrescentemque inclinabant. Idem morbosus livor simam lienis faciem inferius occupabat, in ejusque substantiam nonnihil pergebat. Pancreas crassius factum, ex induratis quasi globulis constabat. Duriusculum quoque erat jecur, cujus vesiculam calculi ad centum viginti in bile pallidula distendebant. Horum qui maximi, viginti circiter, avellanæ magnitudinem æquabant. Cætera quæ ad hos attinent, in Adversariis (1) primo loco descripsi. In quibus (2) de situ quoque uteri hujus Viduæ indicatum est, ob brevius Rotundum vinculum ita in dexterum pelvis latus retracti, ut medium pelvis sine utero esset. Porro qua sinistra Tuba ex utero emergebat, prominebat pustula albo pure turgida, lupinum æquans: substantia autem uteri quam pustula excavaverat, hac pertusa, & educto pure, nigrescebat. Tubæ non albam, sed ex colore carneo flavescentem continebant materiam. Testes contracti, cum paucis intus vesiculis: & alterius tunica quasi cartilaginea. Thoracem aperiendo, pulmones anteriore facie perpaucis in locis ad pleuram per membranulas alligatos invenimus, cætera solutos: sanos quoque, si dexteri anteriorem excipias partem, cujus compacta, sed non maxime, erat substantia. Nihil in pericardio humoris: in flaccidi autem cordis ventriculo dextero, & ad omnia orificia polyposæ mediocres concretiones. Quibus autem e pharyngis sedibus cruenta sputa provenissent, in Epistolis Anatomicis (3) scriptum est. Caput denique cum a cervicibus abscinderetur, per maximum occipitis foramen aquæ non exigua copia prodiit: quæ, cranio reserato, sub Tenui quoque meninge, a sinistris præsertim, inventa est. In Lateralibus cerebri ventriculis subrubrum serum, & plexus Choroides multis hydatidibus inæquales, quæ tactu facile disrumpebantur. E medullaris substantiæ sectionibus qua puncta sanguifera se ostendebant, plus sanguinis quam sæpius soleat, exprimebatur. Ex hoc cerebro, ut etiam ex lingua, pharynge, ipsique adeo, quos dissecui, oculis idem ille de quo in Ventre dixi, vermium odor existebat.

17. Si quæ ad delirium, ad convulsiones, ad cruentum sputum, ad pectoris dolores, ad aliosque affectus, quos hic non attendimus, seponas, & dolores tantum intestinorum respicias; facile intelliges, cum hi, ut cætera, nulla præcedente critica evacuatione, se adeo remiserunt, ut valere mulier crederetur, nec ipsa amplius dolorem ullum sentiret; tunc intestina livere jam, & nigrescere cœpisse, quod dejectio fœtidi sanguinis illo ipso die orta; ut de asphyxia nihil dicamus; commonstrabat. Omnino nihil suspiciosius est, quam repente, & præter rationem dolores evanescere. Recentem mihi suam narrare in hanc rem Observationem memini sagacissimum, & experientissimum Medicum, quem in Valsalvæ Vita laudavi, Petrum Molinellium. Melancholico temperamento præditus adolescentulus febre acuta cum faucium inflammatione, & deliriis corripitur. Circa XIV. diem cætera abeunt, febris assidua persistit; & quamvis sudet æger, & plurimum mingat; febris tamen, nisi quod uno tandem die abfuisse visa est, ad diem pervenit XXXV. Cum ex tanta febris vel post sudores, & urinarum copiam diuturnitate non leve quoddam subesse vitium, suspicaretur Molinellius; ecce tibi, nullo prævio assidentium, aut ægri errore, improvisa æruginosa diarrhœa, quam dolor paulo supra vesicæ regionem comitabatur. Quæ ut repente advenerant, sic repente quoque, & cito evanuerunt. Tunc enimvero graviora Medicus, nec sine causa, timere. Universum enim abdomen incredibilem in modum induruit, cum interni caloris sensu, & ubi tangeres, etiam doloris: simul pulsus jam nulli, deliria, tandem difficilis respiratio, & sine convulsionis signis, mors intra tertium ex quo abdomen induruerat, diem. Quamquam autem mirabatur, ex effœto, ut post diuturniorem, nec

(1) III. Animad. 28. (2) IV. Animad. 25. (3) IX. n. 14.

levem, ægrotationem, ſanguine oriri inflammationem potuiſſe; tamen quia orta eſſet, non dubitabat; ego vero, quin gangræna quoque. Sed quod ob negatam incidendi cadaveris facultatem, pro certo ſciri in adoleſcentulo illo non potuit, potuit in fœmina Principe, cujus mecum ab uno ejus Medicorum communicata hiſtoria, quippe earum ſimilis quæ ſuperius deſcriptæ ſunt, hic minime prætermittetur.

18. Celsissima Princeps annos nata quatuor & quinquaginta, artubus non pinguis, ventre pinguiſſima, cujus pulſus poſt duos quoſque laudabiles ictus continuo totidem humiles, & diſparis celeritatis exhibebat, cum ex graviſſimo inteſtinorum dolore, veſicam in conſenſum trahente, & lotii reddendi facultatem intercipiente, evaſiſſe videretur; paucis omnino poſtquam is dolor ſiluerat, diebus interjectis, nigra dejectione, & poſt hanc morte correpta eſt. Ventre adaperto, inteſtina quædam, & ventriculus gangræna affecta deprehenſa ſunt; fellis autem veſicula exſucca, & in ea calculus parvi pyri magnitudine: in renibus arenulæ potius, quam calculi. In Thorace cor, & pericardium pinguedine prægravata.

19. Sive hæc prægravans pinguedinis copia, ſive etiam hæreditarii aliquid, ut ea indicant quæ de Rege, ejus Parente, olim memini legiſſe, illas pulſus inæqualitates faciebat; gangrænam certe inteſtinorum prægreſſæ potius, cum dolor urgeret, inflammationi, quam atræ bilis, ut vulgo dictum eſt, dejectioni tribuendam putaverim. Neque enim dejectio etiam ventriculum infeciſſet, & in Vidua de qua paulo ſupra (1) ſcriptum eſt, nigra quidem, ſed putridi ſanguinis, non atræ bilis, egeſtio obitum anteceſſit. At enim non veriſimile eſt, inquis, plures, & exercitatos in primis Medicos, quales ad Principum curationem ſolent advocari, non cognoviſſe inflammationem, neque hujus in gangrænam degenerationem. Ego vero de aliis, præſertim in morbo quem ipſe non viderim, non ſecus ac de me vellem, judicare ſolitus, conſuetudinem hic quoque tuebor meam neminem temere inſimulandi, & niſi tu diſſentis, hanc, nulla prævia inflammatione, gangrænam ajam acceſſiſſe. Magno auctore id faciam, Fernelio (2), qui poſt dolorem immaniſſimum, *extremum pedem aliquando repente ſphacelatum* vidit, *ſine rubore conſpicuo*, ut denique *miſer extingueretur ſine febre*, *ſine ſymptomatis admodum gravibus*. Etſi igitur ſphacelum *indivulſam magnæ inflammationis pediſequam eſſe*, *plurima Medicorum turma cenſet*: tamen haud raris, Fernelianæ haud abſimilibus, Obſervationibus ſpectatis, diſerte ſcripſit Fridericus Hoffmannus (3), *quare quin etiam interne in viſceribus idem ſine prævia inflammatione*, ... *fieri poſſit*, *non eſt quod dubitemus*. Quod ſi forte in ipſis inteſtinis requiris exempla; Segeri poteris Obſervationem relegere (4): vel potius, quando in illa quam acerbiſſimus erat dolor, & celerior arteriæ motus deprehenſus eſt; ſi alteram Friderici Ortlobii (5), quæ pariter in ſepulchreto (6) etiam eſt, leges; inteſtina a dextris *livida*, *nigricantia*, *ſphacelata* fuiſſe, invenies, idque, ut in Scholio ipſe miratur Ortlobius, *ſine præviis doloribus abdominis*, & *ſine prævia febre manifeſta*.

20. Quoniam tamen in ipſo Ortlobii ægro *obſcuri* ventris *dolores* præceſſerant, neque, ut in illo, de quo ex Fernelio paulo ante dictum eſt, pede, aliiſque exterioribus partibus, ita in viſceribus quoque *ruborem conſpicuum* non eſſe prægreſſum, quiſquam eſt qui teſtificari poſſit; ſphacelum quidem inteſtinorum accidere interdum poſſe nulla præcedente inflammatione, non negabis; ſed

(1) n. 16.
(2) De abdit. rer. cauſ. l. 2. c. 15.
(3) Diſſert. de Morb. hep. ex anat. deduc. §. 19.
(4) Vid. ſupra, n 15.
(5) Eph. N. C. Dec. 1. Obſ. 143.
(6) L. 3. S. 1. Obſ. 11.

quæres simul, possitne aliquando ejusmodi inflammationi succedere, cujus præcipua, & pervulgata signa non extent? Ut a Sepulchreto non recedamus; vide, quæso, in hac ipsa XIV. Sectione (1) Observationem Riverji. Ileum intestinum circa finem, cum adjuncta mesenterii portione, *gangræna*, atque adeo *sphacelo* affectum reperies in eo qui cum laborasset ex intestinorum dolore primo die morbi, protracti usque ad XIII.; *nullus* autem *dolor adesset*, *neque ulla febris* secundo die, magnam die tertio, & sequentibus dubitationem injecerat Medicis, cum *inflammationem testari videretur febris*, *quæ tertio* illo *die supervenit*, *sitis*, *& linguæ ariditas*; *sed quomodo inflammatio intestinorum adesse posset citra dolorem*, *concipere non poterant.* Num sphacelum primo jam die factum credes? Duodecim ergo dies sic homo vixerit? Deinde quomodo sphacelo facto, febris quæ antea non erat, accessit cum linguæ ariditate? Certe superiore Epistola videris, in Sene (2) pulsus ex febrilibus factos demum sanorum similes, linguam autem ex sicca humidam, quo in Sene intestinorum partem adhuc rubram, partem vero lividam, nigram, gangræna occupatam deprehendimus, indicio non obscuro, novissime hanc ex inflammatione in gangrænam transiisse. Sed quod ad dolorem attinet, aliæ nostræ Epistolæ sine illo fuisse intestinorum inflammationem, commemorant. Namque ut sileam, in XXIX. (3) nullo intestina dolore vexata legi, quæ omnia maxime essent inflammata; illud enim propter eorum paralysim accidisse, conjeci; certe non erant in aliis ægrotantibus resoluta, ut puta in duobus, Epistola XXI. (4) propositis; & tamen, etsi inflammata reperta sunt, nulla audita fuerat de eorum dolore querela. Atque ut ægram memorem, de qua recordari facilius possis; mulier superioribus Litteris (5) descripta est, cujus Tenuia intestina maxima ex parte rubebant; eademque doloris ferme expertia visa fuerant. Sed nec signum alterum inflammationis præcipuum febris, toto morbi tempore in ea muliere unquam fuerat: in Bajulo autem, paulo post illam proposito (6), febris, sive non valde frequentes pulsus, sive non calentes carnes, attenderes, levis, erat; inflammatio tamen non levis; ut locus in eo non esset, multoque minus in muliere, laudandæ alioquin Ballonii (7) sententiæ. Qui postquam dixerat, *videri æquum esse ut febris insignis internas inflammationes consequatur*, tamen continuo Galenum secutus *volentem magnas esse inflammationes in partibus internis*, *ut acuta febris sequatur*, sic, inquit, si sit *phlogosis mediocris*, *ad manum mordax febris non insequitur.*

21. Quæ omnia cum ita sint; quando cum aliis inflammatorum intestinorum signis, vehementem dolorem, & acutam febrem in ægrotantibus deprehendes; jure quidem meritoque credes Rei Medicæ Auctoribus hæc duo inter præcipuas notas magnæ intestinorum inflammationis ponentibus. Nec tamen si quando alterum, vel utrumque horum aut abesse, aut vix esse, invenies; continuo putabis, aut nullam esse inflammationem, aut levem, neque gangrænam, & sphacelum in eorum esse intestinis non posse in quibus duo illa præcessisse, non videris. Optandum sane fuisset, ut Medici cum signa hujus inflammationis, & consequentis ipsam gangrænæ proposuerunt; hoc monitum non omitterent in morbo qui per fallaciam ejusmodi, nec raro, præceps ac repentinum affert exitium. Nec raro, inquam. Nam memini, cum Adolescentuli tibi supra (8) descripti, casum mirabundus narrarem Valsalvæ, atque Albertino, continuo utrumque confirmasse, non absimilia occurrisse sibi, nec semel. Quo tempore cum mihi inculcaret Albertinus, vigilandum, & cavendum esse in doloribus intestinorum:

(1) Obs. 21. §. 4.
(2) n. 25.
(3) n. 10. & 11.
(4) n. 9. & 17.
(5) n. 11.
(6) n. 18.
(7) L. 1. Consil. Medic. 112.
(8) n. 14.

se enim post leves dolores, aut certe cum minime magnis, nulla manifesta febre, nulla convulsione, nullo vomitu, animo, ac corpore satis vigentibus, de improviso vidisse ægros in præceps ruere, & cito eripi ab latente inflammatione, & sphacelo nec opinato intestinorum; cum hæc, inquam, mihi inculcaret: quæsivi ex perattento illo Medico, & diligentissimo Observatore, quibus igitur ex signis proximum intelligere periculum, & prænunciare saltem possemus. Ille vero ex pulsu, inquit, abdomine, facie. Pulsus enim humilis, & debilis potius, & qui, si bene attendas, sibi subobscure dissimilis sit: abdomen autem tensum, & durum, & cum dolore quodam: facies denique insoliti aliquid, sed in aliis aliud, ostendens, ut interdum oculos quasi exterrefactos, alias livorem quendam circum labra, animadverterim; hæc, inquit, fere; nam aliquando linguam etiam adnotavi haud bene se habentem, & quamdam sitim; mihi accidit, ut in ejusmodi casibus se observanda præbuerint. Sic ille ingenue, ut solebat, quæ requirebam, signa indicabat. Quorum mihi veritas cum in aliorum, tum præsertim in Thomæ Alcotti casu perspecta est, probi æque, ac nobilis Civis mei. Cum enim post dolores quosdam ventris, quibus erat obnoxius, cubaret, nec eadem qua solitus erat, celeritate convalesceret, me autem per eos dies; autumnus erat, si recte memini, A. 1711. incommoda valetudo domi retineret, missusque sub vesperam ejus Medicus qui me consuleret, nonnulla ex iis signis narrasset, quæ modo commemorata sunt, ipse autem, interrogando, quædam alia ex iisdem non deesse, intelligerem; respondi nihil tale opinanti, ad ægrum rediret, quem si vel tantillo interea pejorem factum animadverteret, continuo admonendum curaret, posse magnum instare periculum; ut sibi, & posteris consueta religione, prudentiaque prospiceret. Quid quæris? Perpaucis post horis æger manifesto in pejus ruere cum cœpisset, atque ea de quibus tunc demum admonebatur, statim perfecisset, intra illam ipsam noctem Vir optimus præcipiti casu ereptus est.

22. Verum cum ea sit natura Medicinæ, ut eadem non semper ad eundem modum respondeant; hæc quæ diximus, ita accipe, ut siquando pleraque eorum indiciorum videas convenire; suspiceris saltem, cauteque deinceps, & perattente cætera observes. Interea autem haud prorsus inutile fortasse erit, si cum iis quæ superiore, & hac quoque Epistola scriptæ sunt, Observationibus hinc pleraque Albertini signa conferas, inde vero quæ a Medicis tradi solita sunt, ut intestina esse inflammata, cognoscamus. Pulsus ille humiles, ac debiles potius animadverterat, quales fere Epistola superiore agnosces num. 9. 11. 18. 25. hac vero n. 2; ne quid dicam de asphyxia ibidem, & num. 14. & 16. demum adnotata. Animadverterat quoque abdomen tensum, & durum, faciem autem, oculosve insoliti aliquid ostendentes: quibus de rebus, nisi quod num. 11. & 16. nihil scriptum est; sub cæteris omnibus qui modo memorati sunt, numeris quid observatum sit, reperies. Medici autem Scriptores in abdominis quidem tensione conveniunt. Sed plura addunt alia quæ intestinorum proculdubio inflammationem significant, illam tamen evidentem, & quam cuncti facile agnoscant; non hanc qua de loquimur, obscuram, & de qua vix pauci suspicentur. Inter ea sunt in primis acuta febris, & dolor vehemens: sine quibus tamen hanc inflammationem fuisse, supra (1) est a nobis ostensum. Præterea quod ad febrim dumtaxat pertinet, legesis Observationem a Cl. Rosa (2) perscriptam: *universum intestinorum systema* fuisse *inflammatione corruptum ac sideratum* reperies; & tamen *in toto morbi decursu ne minimam quidem pulsus intensionem aut motus febriles observari potuisse.* Et hic quidem peculiarem casum describebat A. 1745. Sed ante ipsum; non ante meorum Præceptorum, meique ipsius Observationes; ea ediderat

(1) n. 20. (2) Act. N. C. Tom. 8. Obs. 47.

ediderat Cel. Simſonus, quæ Illuſtri Archiatro Swietenio (1) juſtam occaſionem præbuerunt ejus laudandi, & confirmandi verbis illis, quæ etſi apud non unum ex noſtris Italis hiſce annis poſtremis repetita videris; tamen hic quoque juvat exſcribere: *ſaluberrimum in Praxi Medica monitum poſuit Simſonus, ne decipiantur Medici, credentes, nullam inflammationem adeſſe, ſi febris abſit. Cum ſæpe fixos dolores inteſtinorum & ventriculi inflammatio producat, licet nulla febris obſervetur, pulſu explorato.* Viden, ut Vir Graviſſimus hoc contingere *ſæpe*, dicat: ut *ſaluberrimum in Praxi Medica* id *monitum* eſſe, non dubitet. Nempe id erat quod anno ipſe 1703. (2) omiſſum ab iis, quos hic intelligo, Medicis fuiſſe, mirabar, qui ut ſingulorum morborum, ſic etiam inflammationis inteſtinorum ſigna docuiſſent. Sic igitur quod ad febrim. Quod vero ad dolorem attinet; hic addendum eſt, proponi ab iiſdem Medicis cum pulſationis, & non modici caloris ſenſu conjunctum, qualem in nulla invenies noſtrarum Obſervationum; imo aliquam (3) leges in qua cum de pulſationis, & caloris ſenſu nominatim quærerem, diſerte utrumque negatum eſt. In pluribus (4) potius reperies ſic ab ægris dolorem deſcriptum, quaſi canes morderent. Ponuntur etiam ab iiſdem Scriptoribus alvi adſtrictio, & aſſidui vomitus, præſertim ſi inflammata ſint Tenuia inteſtina, ut recrementa denique per os reddantur. Sed nihil horum certe invenies relegens quæ ſupra (5) ſaltem de Servo, de Anu, de altera Muliere propoſita ſunt: quin huic ultimæ laxa erat alvus. Sitim quoque; non levem hanc dico quam aliquando animadvertit Albertinus; ſed moleſtam illam, quam ajunt, & acutæ febri convenientem, in pluribus fruſtra perquires. Mitto cætera, neque enim mihi propoſitum eſt Scriptores quos magni facio, redarguere; ſed tantummodo quæ præcipua inflammatorum inteſtinorum ſigna traduntur, ea non ſemper adeſſe, oſtendere.

23. Cæterum laudare eoſdem pro eo ac merentur, ſatis non poſſum, cum admonent, facile, ac ſæpius eorum viſcerum inflammationem in gangrænam ac ſphacelum deſinere, ejuſque rei indicium eſſe, ſi omnis ſubito evaneſcat dolor. Nimirum ex eadem illa cauſa eſt, quod ſi hoc accidat in dyſenteria, cito ægri pereant, cum minus id ipſi, & cæteri timent. Habes in Sepulchreti libro hoc III. Sect. XI. (6) ingenuam, & Hippocrate dignam, Drelincurtii confeſſionem, qui dyſenterici cruciatibus continuo ſilentibus cum *triumphum ceciniſſet*, tribus poſt diebus *detriumphavit*, ægro ſine doloribus pereunte ob viſcera mirum in modum *ſiderata.* Noſque alias (7), ad te ſcribentes, ſphacelo inteſtinorum factum conjecimus, ut poſtremis dyſenteriæ, & vitæ diebus viſa ſit aliquando ipſa quoque febris abiiſſe; in his autem (8), & ſuperioribus (9) Litteris unde eſſet, & quid portenderet in ventris doloribus, horum, aliorumve ſymptomatum non ceſſatio modo, ſed & remiſſio quæ præter rationem accidiſſet, oſtendimus. Cave tamen viciſſim credas, in quibus ſphacelus inteſtinorum ſit, in iis ſemper dolores ceſſare, edoctus Adoleſcentuli hiſtoria (10), qui cum ultimas quindecim vitæ horas ob immane dolorum tormentum jugiter clamare coactus eſſet; tamen inteſtinorum partem multo maximam tam nigram habuit, quam qui nigerrimam. Scilicet reliquam integram hactenus partem interea poteſt aut dira inflammatio, aut cauſa alia aliqua torquere, ut puta convulſio, aut, quod in eo Adoleſcentulo, in aliiſque (11) ejuſmodi morbo laborantibus haud raro obſervavimus, in-

(1) Comment. in Boerh. Aph. §. 371.
(2) n. 14. & 21.
(3) Epiſt. 34. n. 9.
(4) Ibid. & n. 18. & 25. & in hac Epiſt. n. 16.
(5) n. 10. 12. & 16.
(6) In Addit. Obſ. 4.
(7) Epiſt. 31. n 26.
(8) n. 14. 16. & 18.
(9) n. 15.
(10) Supra, n. 14.
(11) Supra, n. 16. & Epiſt. 34. n. 9. & 33.

testinorum lumbrici. Num vero fortuito acciderit; an quod bilis vitium pravæ irritantesque chyli reliquiæ consequantur, ut in quorundam ex illis cysti fellea calculos alii (1), & nos (2) offenderimus, in medio relinquimus. Inter pessima autem signa, & proximam mortem indicantia jure meritoque reponimus nigras dejectiones cum dolorum cessatione conjunctas, quas supra (3) commemoravimus: ad quas illa quoque addenda est quam cum omnium intestinorum non dolore quidem, qui ob paralysim nunquam fuerat, sed magna inflammatione tibi in alia Epistola (4) descripsimus. Proximam de Hypochondriorum Tumore ac Dolore expectabis, & valebis.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXXVI.

Verba fiunt de Tumore, & Dolore Hypochondriorum.

OB eas causas quæ XXXII. Epistola (5) sunt indicatæ, quam brevissimam, quæ sequitur in Sepulchreto, de Hæmorrhoidibus Sectionem transilientes, ad duas ei proximas XVI. & XVII. confestim venimus, utriusque argumenta, Hypochondriorum Tumorem, & Dolorem, his unis Litteris complexuri. Ii enim duo affectus haud raro conjuncti sunt, velut ex illis unde incipiemus, Valsalvæ Observationibus proclive erit tibi intelligere.

2. MULIER quadraginta annorum, coloris flavescentis, duritiem in dextera ventris parte diu tulerat, ad os usque ilium, & infra descendentem. Dolebat, eam partem si tangeres. Sitiebat. Per mensem circiter ante obitum de ventriculi dolore post cibum assumptum querebatur, & difficile respirabat. Postremis aliquot diebus, vomitus: duobus autem ultimis, acerbissimus dolor accesserat. VENTER aqua plenus inventus est flava, amara, & ad ignem concrescente. Ventriculus in medio angustus, ut ibi pylori arctitudinem æquaret, sicque duos quodammodo repræsentaret ventriculos. Hepar in molem ingentem excreverat. Nam lobo dextero quasi ad ventris fundum perveniebat. Hujus lobi substantia tota indurata, multisque in locis distincta corporibus albicantibus, quorum nonnulla majora avellanam adæquabant; cum dissecaretur, alicubi erosionis ostendebat initium, succorumque imminentem putrefactionem. Sinister autem hepatis lobus itidem induratus, ibi ventriculum premebat, ubi hunc arctiorem fuisse, diximus. Vesiculæ fellis tunicæ crassæ erant factæ, cavum autem valde angustum, quo atra, crassa, viscida bilis continebatur. Lymphæ ductus nullo modo se prodebant in hoc ventre. In Thorace pulmones subalbi, maculis subnigris variegati: quorum sinister nonnihil ad dorsum alligabatur; dexter undique erat solutus. Ventriculi cordis fluidum sanguinem continebant; ut vix in dextero leve esset polyposæ concretionis initium.

3. In aliis etiam Epistolis (6), tribus productis Observationibus ventriculum quasi duplicatum descripsi, non tamen quanta hic constrictione divisum; quamvis vel hac majorem in viro, nisi quod famelicus erat, cætera sano, ex Blasio commemoravi (7). Nec dubium mihi fuit, quin hujusmodi structuræ ventriculi

---

(1) Vid. Obs. 47. cit. supra, ad n. 22.
(2) Epist. 34. n. 15. & supra n. 16. & 18.
(3) num. iisd.
(4) 29. n. 10.
(5) n. 10.
(6) Epist. 16. n. 38. Epist. 26. n. 31. & Epist. 30. n. 7.
(7) Ibid. n. 8.

essent a primordiis (1): itaque in jecinore, quantumvis in duabus primis Observationibus sinistrorsum ultra æquum extenso, neque ibi tamen duro, earum constrictionum causam non quæsivi, præsertim cum in tertia jecur esset intra naturales fines: neque in eadem tertia ab ea potissimum ventriculi constrictione vomitus, & ventriculi dolores deduxi, ut qui in prioribus nequaquam fuerant. Hic tamen eosdem a constrictionis illius angustiis repetam, quippe magis postremo tempore, magisque, ut videtur, præter consuetudinem auctis a crescente in dies jecinoris duritie eam ipsam ventriculi partem peculiariter comprimentis. Nam & ratio, & multiplex Observatio confirmant quantum ventriculi munia perturbet ipsius compressio, & depressio ab adaucta jecinoris mole: ut videbis ex Bartholini (2) in sexenni puella, Fantoni autem patris (3) in Sacerdote Observationibus, quorum hic hepatis molem habebat *totum* implentem *epigastrium*, illa vero *universum* fere occupantem *abdomen*. Jecur quidem vel minime morbosum tenuiorem sui partem nonnunquam ad lienem usque protendit, ut alibi (4) commemoravimus: morbosum autem aliquando nullos propemodum extensionis per ventrem suæ habet terminos. Quorum neutrum ignorare Medici, & Chirurgi debent, ne ab eo quod plerumque est, nonnullis in casibus decipiantur. Sed ubi sanum jecur fuerit, suspicioni tantum est locus, ut puta si tunc forte inflictum sinistro hypochondrio vulnus cum aliis sit conjunctum symptomatibus quam quæ visceribus solent, quæ ibi omnes locari sciunt, vulneratis. Cum vero ægri jecinoris signa non desunt, ut in proposita muliere flavescens color, & durities ex hypochondrio incipiens dextero; minus difficile tunc est illuc quoque extensum jecur agnoscere quo se eadem continuata durities extendit. Num vero in muliere altera, cujus historia sequitur, doloris, si manu premeres, continuatio eo usque ascenderet, ut idem doceret, cum Valsalva qui tunc junior observata in vivente pressius scripsit, id reticuerit; a nobis conjici magis potest, quam affirmari.

4. Sexagenaria Mulier diu queritur de dolore supra umbilicalem regionem: sitit, tussit, exspuit catarrhalem materiam. Postremo difficile respirat: paucisque ante mortem diebus, repente multum intumescit venter, œdemate pedes occupantur. Tandem, sensim illo deficiente dolore, fit vivendi finis. In Ventre magna limpidæ aquæ copia: nullum vasorum lymphaticorum vestigium. Lien naturali duplo major. Hepar durum: cui annexa fellis vesicula plena erat calculis lævigatis. Alia autem in parte vesicularum congeries hepati inhærens cernebatur, quibus laceratis, serum effluebat. Intra substantiam autem ejusdem visceris eam partem versus qua diaphragma spectabat, cavum abscessus inventum est, plus tertia jecinoris parte occupans. Eruperat, diaphragmate perforato, materia abscessus in dexteram Thoracis caveam, quæ tota sanioso pure plena erat. Pulmo tamen sanus fuit.

5. Nunc quando abscessus hepatis in quam partem eruperit, intellexisti; non dubito, quin mecum optes, potuisse a Valsalva diligentius perscribi signa omnia, postrema præsertim, ejusmodi casus, qui fortasse ante ipsum occurrerat nemini, Stalpartius (5) enim cum de quodam scriberet, cui pus ex jecoris abscessu non affatim, neque in thoracis caveam sed modice, & in pulmonem per fistulam diaphragma perforantem, utrique visceri connatum, transibat; nullum contra ac pro sua multiplici lectione solitus erat; exemplum addidit rerum ejusmodi quas alius per anatomen conspexisset. Post illum autem; si quidem fidei non incertæ Observatores quærimus, ut sane debemus; neminem legisse nunc memini,

(1) Epist. 26. n. 32.
(2) Sepulchr. l. hoc 3. Sect. 1. Obs. 4.
(3) Obs. Anat. Med. 24.
(4) Advers. 2. Animad. 2.
(5) Obs. rar. 46. Cent. 1.

qui idem, nedum quod Valſalva, deprehenderit. Qui ſymptomata quidem quæ colligere potuit, ſcripta reliquit. Sed inter ea vides, quo tumor ventris, & pedum œdema ſint referenda. Difficilis autem reſpiratio ſic affecto hepate, integro autem diaphragmate eſſe poteſt, ut tuſſis etiam, cujus in iſta muliere tanto magis ambigua erat ſignificatio, quod materiæ catarrhalis excretionem conjunctam habebat. Extant hic in Sepulchreto (1) abſceſſuum hepatis hiſtoriæ ad viginti. Sed nulla fere eſt in qua non majorem curam deſideres in ſignorum obſervatione, ſi illam (2) excipias Noribergenſis viri, quæ a Coitero deſcripta eſt. Verum in illo vomica ſimam hepatis tenuerat partem, ut appareat, in ventris cavum ſe *apperuiſſe*. In eademque ſima parte juveni fuerat quem ſecuit Paawius (3); ſed hæc pus non effuderat; ut foramen *duos pugnos admittens*, quo diaphragma *exceſum* erat *qua parte in ſiniſtro latere jecoris accumbit*, non a puris eruptione factum intelligatur: præterea nihil indicatur eorum quæ obitum anteceſſerant, ut neque in altero (4) in quo idem Paawius duo in jecoris gibba parte invenit ulcera introrſum penetrantia. Nec peculiaria ſigna leges in Blaſii Obſervatione (5) hepatis ita ſuppurati, ut ſola ejus tunica pus a diphragmate ſe jungeret arcte adnexo. Hæc commemoravi, ut magis intelligeres, quanto optabilius eſſet, id a Valſalva potuiſſe præſtari quod cæteri non præſtiterant, nimirum quod ad ſigna attinet jecoris abſceſſibus fere communia quæ defuerint, aut non ex iis ſaltem quæ adnotavit Coiterus, præter tuſſim & ſitim, quas Valſalva quoque memoravit: ex ſignis autem rupti abſceſſus num ea fuerint quæ a Coitero ſunt in hunc modum indicata: qui in dextero hypochondrio, ſubjectaque regione fuerat, *tumor deſiit, durities evanuit; eodem die aliquot animi deliquiis correptus animam dedit.* Nam Valſalva nihil memorat, niſi dolorem qui ſupra umbilicalem regionem fuerat, *ſenſim defeciſſe*, materia videlicet abſceſſus magis magiſque ex hoc in thoracem traducta. Cujus actioni quid tum detrimenti acceſſerit, ne indicat quidem; nihil videlicet attingens de difficiliori facta reſpiratione, ut nihil de animi deliquiis.

6. Hæc ultima, ſi hiſtorias illas tot perleges quæ ſunt in ſepulchreto paulo ante deſignatæ, non magis quam citam mortem, adnotari, invenies in iis quibus ſe vomica hepatis in ventris cavum exoneraverat (6), ſi virum excipias, cujus caſum a Coitero deſcriptum (7) commemoravi: & contra, piſtorem leges (8) *interdum leipothymia tentatum*, cujus ſuppurati hepatis *intacta ac integra membrana* erat. Attamen utrumque eorum quæ in hiſtoriis illis minime ſcribuntur, ſæpe adeo Medicis, & in his Præceptori meo Albertino occurrit, ut ſolicite moneret, ne cum ſigna eſſent abſceſſus in hepate jam perfecti, æger moveretur; non quod ignoraret, motum ab egregiis alioquin Auctoribus tunc eſſe præceptum, quod & memoria noſtra feliciter ceſſiſſe nonnunquam, legimus; ſed quod hinc cenſeret, fortuna fieri, ſi pus ſic diſrupti abſceſſus, illæſa hepatis membrana, per bilarii ductus ramos ad inteſtina derivaretur; inde autem perſpiceret, quam facile ea potius perrupta membrana, in ventris cavum effundi poſſet, ægrumque illata ſincope confeſtim necare. Hoc enim, ſe adoleſcente, meminerat Bononiæ accidiſſe, cum præſtans Medicus, idemque nobilis Chirurgus, illos ſecutus Auctores, motum imperaſſet virgini cui jecur erat ſuppuratum; profuſo enim in ventrem pure ægram mox inter mulierum quibus innitebatur, manus interiiſſe. Poſtea autem vel ſine motu, aut certe ad levem motum, ut fit, in lecto, aut dum e lecto ſurgitur, idem contigiſſe, animadverterat cum in aliis, tum

(1) Sect. 17. Obſ. 2.
(2) §. 6.
(3) Ibid. §. 7. & 8.
(4) §. 8.
(5) §. 19.
(6) §. 2. & 5.
(7) §. 6.
(8) §. 14.

præſertim in Marchione generoſiſſimo, cujus erat abſceſſus in ſima jecinoris parte. Quibus Obſervationibus adductus, ſuſpicabatur, non ita abſimile mortis genus in nobili alio Viro, cujus morbi ſigna omnia alias (1) tibi diligenter perſcribam, ab non adeo abſimili cauſa eſſe repetendum. Eo autem minus probabat motum, quod abſceſſus, tantus aliquando, aut ejus generis eſt, ut tametſi caſu per bilarios ductus exitum inveniat; ſanari tamen ægri non poſſint ea felicitate quæ ipſi obtigerat in primaria Matrona, itemque in famula, quarum utramque diuturna quidem diligentia, ſed non aliis medicamentis, quam reſina terebinthina, & ſero, deinde ſuccis hederæ terreſtris, & conſolidæ mediæ, mihi aſſeverabat, ſe percuraſſe. Namque ubi jecinoris vomica ſibi ipſa exitum aperuit per abdominis muſculos, cujus rei exempla duo Bononiæ proferebantur, vel tunc etſi non internis modo, ſed & externis, ipſi apoſtematis cavo adhibitis, remediis data opera eſt, ut jecur ſanaretur; tamen in altero dumtaxat id fuerant conſecuti: in altero autem, ex quo materia aliquando exibat aquæ ſimilis in qua caro recens lota eſt, aliquando flavi aliquid, conſequi idem non potuerunt; ſed æger denique mortuus eſt: quanquam huic tumorem non tam naturæ vis, quam artis error aperuerat. Medicus enim, quamvis nominis haud obſcuri ſociuſque Chirurgus, minime attendentes, icterum anteceſſiſſe, itemque alia hepatis labem indicantia, tactu ſe decipi, ob eandem fortaſſe cauſam paſſi fuerant, quæ a Fantono patre (2) in extenuatione impoſitorum muſculorum abdominis deprehenſa eſt, ut in his eſſe tumorem qui in hepate erat, exiſtimarent; itaque mollientibus adhibitis ſuppurationem importuniſſima ſedulitate concitaverant. Intelligis quid improbem. Neque enim is ſum qui ubi natura ipſa ſuppuratum jecoris tumorem ad abdominis urgeat muſculos, pus ibi diutius ſinendum cenſeam quod in dies augeatur, & mora pejus factum, ſanguinem inficiat, viſceris partes alias, aliaſque erodat, ſibique viam quo minus expedit, aperiat, ut puta in ventriculum; in hunc enim quoque per amplum foramen irrupiſſe, Cl. Vogelius (3) deprehendit, aut in thoracem, ut ſupra oſtendimus, aut, quod minus raro accidit, in ventris cavum, unde miſera, & lenta mors, ſi periculum effugiatur citiſſimæ, ut Albertinum vidiſſe, diximus (4), & illuſtris confirmat Swietenius (5) *Periculum eſt*, inquit, *ne animi deliquium, & ſubita mors ſequantur illo tempore, dum abſceſſus* jecinoris *rumpitur venæ portæ enim rami antea a vomica preſſi, nunc pure elapſo liberi, a ſanguine impetuoſius irruente rumpi facile potuerunt, præcipue cum a pure acriori tam diu accumbente macerati fuerint, & quaſi ſemi exeſi.* Igitur hunc ipſum, alioſque graves Auctores ſecutus, priuſquam hæc acciderent, ægram, ejuſque neceſſarios docerem, quanta & quam varia pericula imminerent, ſi puri exitus quantocyus non daretur: eoque tamen caute, ut par eſt, dato, ſalutem non ſemper, ſed interdum ſperari poſſe, idque Hippocratis aphoriſmis (6) ſignificari: imo, nec ſemel, eos quoque hepatis abſceſſus fuiſſe perſanatos, e quibus apertis longe alia fluxerint ac quæ optabat Hippocrates, cujuſmodi exemplis etiam illud addes, quantumvis longa, & difficilis curatio fuerit, quod a Cl. Jo. Petro Albrechto (7) propoſitum eſt. Sed jam illuc unde divertimus, redeuntes, ab iis quæ in ſexagenariæ Mulieris hiſtoria Valſalva non attigit, ad ea quæ adnotavit, veniamus.

7. Congeriem hepati inhærentem veſicularum, quas cum laceraret, ſerum effluebat, noli credere, aliud fuiſſe, quam hydatides, ut ipſe diſerte adſcripſit ſeorſum, quæ morboſo hepati non ita raro ſolent exterius inhærere. Plurium,

(1) Epiſt. 40. n. 28.
(2) Obſ. Anat. Med. 13.
(3) Act. N. C. Tom. 5. Obſ. 90.
(4) n. 4.
(5) Comment. in Boerh. Aphor. §. 939.
(6) 44. & 45. S. 7.
(7) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. Obſ. 23.

& facile majorum, a seri copia dissilientium effectum ex aliqua saltem parte fuisse, puta, eam limpidæ aquæ copiam quæ in ventre effusa inventa est. Noli igitur hasce ejusdem naturæ censere, cujus erant peculiares illæ vesiculæ, flavoque humore plenæ quas ex Valsalvæ observatione in III. Epistola Anatomica (1) descriptas legeris. Eas autem historias, tametsi omnes ad hepatis morbos, quædam autem ad ipsius abscessus pertinent non hic iterabimus, propositum servantes nostrum longe abhorrens ab ea incuria qua in his Sepulchreti XVI. & XVII. Sectionibus complura invenies repetita. Ut enim in illa omittamus eandem esse Observationem XII. ac XVIII., in hac certe eædem sunt quæ in II. Observatione §. 10. & §. 20. indicantur, itemque IV. ac quæ in XI. §. 4. & quæ in proximo §. 8. ac quæ in II. §. 15., & in eadem illa XI. quæ §. 2. ac quæ §. 6., ne quid de iisdem dicamus quæ totidem iterantur verbis in Scholiis ad XVI. & ad XVIII. Observationem. Nos autem nihil ex iis quæ tunc scripsimus, hic repetentes, tria dumtaxat ad illas Valsalvæ historias adjiciemus.

8. Et primum ad eam quæ ibi num. 8. proposita est, illud quod eo loco necesse non erat, addere hic decet: serum quo venter redundabat, nidorosum halitum emisisse ejus similem qui sæpe ex febricitantibus, nec raro etiam ex eorum urina percipitur: igni autem impositum, brevi ex limpido ita factum esse turbidum, ut vaccinum serum non recte depuratum referret: tandem vi caloris totum in auras abiisse. Neque hoc omittendum est, circa lumbares glandulas leve se prodidisse indicium vasorum lymphaticorum, quæ multum erant exinanita.

9. Ad eam autem quam proximam illi historiam subjecimus (2), nihil quidem ad ejus complementum ex Valsalvæ observatione addendum superest postquam hoc tibi in alia Epistola (3) satis descripsimus. Illud potius a me fortasse expectas, ut quoniam vesiculæ, in ea historia descriptæ, intra unam maximam, quasi intra marsupium continebantur, Valsalvæ de iis judicium adversus complures tuear, quorum ab annis præsertim aliquot augeri numerum video, censentium, vesiculas cysticis tumoribus; qui in jecinore, aliisque visceribus interdum occurrunt, comprehensas, nullo modo ad amplificatos glandulosos folliculos attinere. Mihi vero neque placet, neque necesse est in eum relabi sermonem; quando Valsalvæ judicium non ea dumtaxat historia, nec qualiumcunque vesicularum observatione nitebatur. Videre etiam potes, ut Vallisnerius, qui pariter diu ante illos vesicas, vesiculis aliis fœtas, conspexit, in eo ipso Scripto quod tunc indicavi; non vesiculas qualescunque pro glandulosis folliculis dilatatis acceperit. Nec vero in cysticis dumtaxat jecoris tumoribus vesiculas Valsalva offendit; namque in ea certe, quam tibi paulo ante complevi, historia hepar totum ex vesiculis compactum deprehenderat, quanquam ne in ipsis quidem cysticis ejusdem visceris tumoribus extra omnem dubitationem positum est, ad glandulosos folliculos nullo modo attinere posse conclusas vesiculas. Quid enim, si harum non dissimiles aliquando externi cystici tumores ostenderunt? Num quia partes externæ sunt, id circo glandulosis carent folliculis? Sed enim, ut dixi, his nolo iterum disputationibus immorari.

10. Præstat ut in ultima ex illis Valsalvæ historiis (4) id quoque attendamus quod in ea Malpighius diserte laudabat, bilarium videlicet ductum ingenti orificio cum abscessu hepatis communicantem, reliqua autem tota parte dilatatum, ut manifesto appareret quomodo vesiculas ex abscessu potuisset excipere, & in Duodenum intestinum traducere. Quo minus dubitandum est, quin sæpius per corrosos ramos sanguinem, & pus, ex hepatis vomicis exceptum transvehat ad

(1) n. 8. 9. & 10.
(2) n. 9.
(3) XXI. n. 55.
(4) n. 10.

inteſtina, quemadmodum ſupra (1) commemoratum eſt, & bilarii ductus juſto ampliores, oſculum vero per quod bilis in Duodenum influit, minimi digiti facile capax, evidenter confirmarunt in quadam puella (2) quæ cum per alvum plures libras puris per vices excreviſſet, pus in pluribus hepatis abſceſſibus, in iiſque ductibus, & in illo inteſtino multum habuit. Quæ cum ita ſint, reique conſimilis manifeſtum, & crebrius in renibus habeatur exemplum, unde uretères pus, & ſanguinem transferunt ad veſicam; mirari ſubit, Doctiſſimos tamen Viros interdum uſque adeo videri oblitos patentis illius ex hepate viæ, ut alii per venas meſentericas, quaſi hæ non ab inteſtinis ad jecur, ſed ab jecore ad inteſtina humores conveherent, *purulentas diarrhœas ſæpe fieri*, *atque ipſum corruptum hepar egeri*; doceant; alii autem intelligere ſe poſſe, negent, quomodo illæſo ventriculo ſanguinem vomere, & dejicere potuiſſet is in cujus ſingulis longe amplificati jecinoris lobis ſingula magna apoſtemata inventa fuiſſe, non ignorent. Verum ad eas quas necdum edidimus, Valſalvæ Obſervationes redeuntes, duabus, quas ſupra deſcripſimus, ad hepar attinentibus, totidem ad lienem ſpectantes addamus.

11. Juvenis annorum circiter viginti, quod ex nativa corporis ſalubritate valetudinarius jam quaſi a biennio fieri cœpiſſet, cauſam rejiciebat cum in venationem, ſaltationem aliaque ejuſmodi quibus indulſerat plurimum, tum in proprium artificium; linum enim carminabat. Pallidus autem factus erat, & hypochondriacorum more, de levibus ventris, thoraciſque affectionibus identidem querebatur. Tandem æſtate A. 1688. magnus, duruſque in ſiniſtro hypochondrio ſe ſe prodidit tumor, cum ponderis ſenſu, difficilique inter ambulandum reſpiratione. His repente acceſſit largus ſanguinis vomitus cum magna virium jactura, tumoris incremento, & febre. Remediorum ope primis diebus a vomitu, deinde etiam a febre liberatus, cum per tres menſes proximos chalybeatis uſus eſſet, tumoris quoque durities ſublata eſt: ejuſdem tamen magnitudo perſtitit, cum pallido, & quaſi citrino faciei colore, Januario autem menſe bis terve redeunte ſanguinis vomitu, in vehementem incidit febrem cum pulſu celeri, duro, ac parvo, utriuſque hypochondrii dolore, pondere, tenſione, ſitique inextinguibili, Placidiſſimo tamen obitu ſublatus eſt nono, an undecimo febris die. Cadavere diſſecto, mirum fuit, quam modica in vaſis omnibus ſanguinis portio ſupereſſet. Itaque Ventris viſcera inſueto pallore, & quaſi candore ad ſe oculos alliciebant, ſi ſplenem exciperes, qui naturalem ſervabat colorem; ſed auctus adeo erat, ut hepar mole ſuperaret, penderetque libras quatuor cum ſemiſſe. Nec erat æquo durior, niſi quod ad convexam faciem uno aut altero in loco ſolidiorem alte recondebat ſubſtantiam majoris nucis magnitudine. In Splenicæ venæ trunco polypoſæ concretiones latebant, quæ cum ejus venæ ramis perbelle ſe vel intra ſplenem dividebant. Hepar valde pallidum, rubris dumtaxat hic illic maculis diſtinguebatur. Fellis veſicula hepate pallidior, atque adeo albicans, bilem continebat paucam coloris maxime diluti, cui ſimilis in ventriculi fundo non deerat. Cætera in ventre ſana. In Thorace pulmones qua anteriora ſpectabant, pallidi; qua dorſum, ex atro purpurei, & inflammati apparuerunt: diſſecti autem multum ſeri emiſerunt ſpumoſi. In dextero cordis ventriculo parva concretio polypoſa; in ſiniſtro ejus tantummodo inchoamentum.

12. Permulta quidem ad hiſtoriam hanc poſſent adnotari. Sed brevitatis ratio habenda eſt, nec multa attingenda. Largus in hoc Juvene, nec ſemel iteratus, ſanguinis vomitus faciles explicatus habuiſſet eo tempore quo per venam, vas breve dictam, ex liene aliquid mitti in ventriculum, non dubitabant.

(1) n. 6. (2) Eph. N. C. Dec. 3. A. 4. Obſ. 73.

Sed posteaquam circumitio sanguinis, & experimenta aliter docuere, aliter quoque est res explicanda: ut puta, si dicamus, quanto minus sanguinis in obstructum splenem per cœliacam arteriam inferri potest, tanto plus per alios ejusdem arteriæ ramos ad ventriculum importari, aut sanguinis a ventriculo reditum per vas breve, impediri a tumido splene, vas illud inter se, & turgentem sæpe ventriculum valde premente; ut alterutra, aut utraque, aut alia aliqua, harum non absimili ratione intelligi possit, sanguinem sibi ex vasculis nimis distentis exitum in ventriculi, ad id præsertim dispositi, cavum aperire. Nec tibi id forte obstare videatur quod Juvenis hujus ventriculum sanum fuisse, indicetur; nam sanguinem per oscula plurima quidem, sed tenuissima, intra illum, laxioribus fortasse instructum fibris, fuisse effusum, putabis. Quod si Veteres ipsos, aut qui illos sequi aliquandiu perrexerunt, dissectionesque inspicias ab ipsis habitas, & in Sepulchreto (1) collectas, eorum qui simul lienis vitio, & vomitu sanguinis laboraverant; nullam præter unam (2) invenies, quæ in ventriculo vas aliquod manifeste apertum ostendat. Scripsit illam Riolanus libro Anthropogr. 2. ibi indicato, nec tamen *cap.* 15. sed 17. sub finem. Cui quidem rem, sed ut paulo ante explicabam, facile credam quod ad vas breve attinet ad minimi digiti crassitudinem dilatatum: credam etiam, si vis, deprehendisse in ventriculum idem vas adapertum: quanquam ibi procliviorem esse video ad ea augenda quæ suam istam confirment sententiam. Mitto enim quod ex V. Epidemiorum libro ei quem sanguinis vomitus suffocaverat, cum refert *ad splenem & deorsum multum sanguinem prodiisse*, nihil addat de congrua horum verborum interpretatione, quasi mallet, de sanguinis intra ventrem exitu (quem perantiquus ejus libri Auctor, quippe tunc inusitata hominum anatome, vidisse non poterat) quasi hæc, inquam, sic mallet intelligi, quam de perrubris in cute maculis, ut Vallesius (3) explicat, ad lienis regionem, & infra apparentibus. Hoc igitur mitto. Sed mittere nequaquam possum quod in Cardinali Cibo, post eundem vomitum mortuo, *notavisse*, ait, *Valuerdam lib. sexto, capite quinto*, videlicet *compresso liene ventriculum repleri sanguine, qui per vas breve derivabatur.* Neque enim Columbus, qui cadaver secuerat, quidquam de experimento illo attigit, ut qui non plura de ea sectione verba scripsit, quam quæ in Sepulchreto (4) leguntur: & Valuerdus, qui attigit, iis verbis usus est, ut compresso liene, ventriculus interius, an exterius *sanguine turgesceret*, satis assequi non possis, quin Sanctorius, qui utrumque Auctorem inspexerat, sic intellexit, ut quod in Scholio videbis, ei Columbi Observationi subjecto, scripserit: *dum comprimebatur splenis regio*, *ad orificium ventriculi sanguis restagnabat.* Sed & plures, cum post immanes, lethalesque cruenti humoris, aut sanguinis ipsius vomitus dissecti essent; nullum quærentibus aperti, aut erosi vasis indicium in ventriculo ostenderunt; imo vas breve, etsi lien æquo esset longe major, nimis exile, & cujus radices ad ventriculi exteriores quidem, minus vero interiores tunicas pertinerent: cujusmodi Observationes poteris vel in Sepulchreto (5) invenire. Itaque sanguis aut ab intestinis, in quæ erupisset, deductus est, aut per vasa bilaria ex hepate, quod maluit Cel. Swietenius (6), cum in sic mortuo lustrans magna cum cura omnia ventris viscera, nec ullum vas ruptum, nec ullam insignem labem usquam potuit deprehendere. Et sane Præcl. quoque Budæi (7) extat Observatio, a me alias indicata, in fœmina; quæ materiam plurimam cum vomuisset

(1) L. 3. S. 8. Obs. 71. & seqq.
(2) Obs. 73.
(3) Comment. in eum loc. n. 37.
(4) Obs. cit. 73. §. 2.
(5) In Addit. ad cit. Sect. 8. Obs. 11. & 13.
(6) Comment. in Boerh. Aph. §. 950.
(7) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obs. 105.

instar

instar sanguinis congrumati, & corrupti, quamvis ejusdemmodi materia vas breve plenum, & crassitudine digitum fere æquans haberet, ventriculi tamen substantiam sine ullis venis conspicuis exhibuit, vesiculam autem fellis magnam, eademque materia turgidam; ut proclive sit intelligere; unde hæc in ventriculum, qui multam etiam tum continebat, venisset. Quæ nolim a me dicta credas, quasi nunquam e vase brevi, mutata ad tempus, præter naturam, sanguinis directione, posset hic in ventriculum irrumpere. Neque enim me fugit, post sanguinis vomitum quid in Matrona Georg. Wolffg. Wedelius (1), in Puella Jo. Dan. Dolæus (2), Strangio, & Hillero sociis, in Juvene autem Hoffmannus (3) repertum scripserint: quarum ego Observationem ultimam alias tibi commemoravi, duas autem primas esse easdem censeo quas apud Stahlium (4) memini legisse. In singulis iis cadaveribus lien aut æquo major, aut durior fuit: vas quoque breve aut crassius, aut sanguine ex parte turgidum, aut nigro saltem colore in ventriculi interioribus conspicuum, ibique ramis aut disruptis, aut eorum aliquo sic in ventriculum pervio, ut illuc stylum, aut flatum, aut etiam sanguinem leviter compresso illo vase, admitteret. Etsi vero aliquis minime ignorans, quam non difficile per laxas in cadaveribus distentorum ramulorum tunicas aut stylus, aut impulsi flatus, humoresve viam quæ antea non pateret, sibi possint aperire, dubius forte hæreat in quapiam harum observationum, tamen per me eas tibi probare licet, dummodo memineris, paucas esse, si cum cæteris comparemus: nec facile cum Wedelio statuendum esse (5), *frequentius vomitum cruentum oriri reserato p. n. vase brevi.* Nec quamvis responderet in omnibus quod in studioso Juvene animadvertit, tunc potissimum vomitum sanguinis redire, cum æger in dexterum cubat latus, ideoque decubitum, ut ipse jubebat, in sinistrum esse necessarium, inde sequeretur, prorumpere sanguinem e vase brevi, quasi nulla alia præter ipsum vasa ad sinistram ventriculi attinerent partem. Verum sive istæ, sive aliæ tum manifeste in ventriculo pateant sanguinis viæ, sive quod plerumque accidit, minimè pateant; nam etiam in Petropolitanæ Inclytæ Academiæ Commentariis (6) hominem leges repentina morte sublatum pleno omnino sanguinis concreti ventriculo, & hoc *perfectæ integritatis*, cum *in liene e contra putredinis notæ deprehensæ* fuerint; sive igitur manifestæ sanguinis viæ in ventriculo pateant, sive non pateant; tu semper ad aliquem ex iis qui a me, ab aliisve indicati sunt, modum, aut ad consimilem tum quas memoravi Observationes, tum illas quoque explicabis quæ in Sectione hac Sepulchreti XVI. (7) occurrunt lienis non semel intumescentis, sed post largissimum cruenti seri, aut sanguinis vomitum detumescentis, quibus adjungere poteris quam ex paternis Scriptis edidit Jo. Mauric. Hoffmannus (8): quanquam ubi per dissectionem quod viscus ægrum, aut quod sanum sit, pro certo non constet: ea potest culpa immerito in lienem conferri, quæ in proximam aliam partem, ipsumque ventriculum sit rejicienda.

13. Quærere hic potes, cur igitur in proposito Juvene, cujus lien culpa procul dubio non carebat, non modo hoc viscus a largo sanguinis vomitu haud detumuerit; sed & increverit? Nimirum ad laxi visceris jam nimis infirmatum robur cum accessisset a magna sanguinis profusione virium universi corporis summa jactura; ægrius potuit per illud traduci & promoveri sanguis, præ-

(1) Earund. Dec. 1. A. 9. Obs. 20.
(2) Earund. Dec. 3. A. 5. & 6. Obs. 257.
(3) Medic. Rat. Tom. 4. P. 2. S. 1. c. 3. Obs. 2.
(4) Dissert. de Vena Port. porta malor. S. 3. n. 1. Obs. 6.
(5) Obs. 20. cit.
(6) Tom. 1.
(7) In Schol. ad Obs. 13. & 14.
(8) Eph. N.C. Cent. 9. & 10. in Append.

ſertim ab ea profuſione inertior factus; itaque magis reſtitare in eo viſcere coactus eſt, ipſumque magis magiſque laxare. Multo autem mirabilius videri poteſt, quomodo cum rediit noviſſime bis terve ſanguinis vomitus, conſequi potuerit febris illa vehemens, iiſque ſignis ſtipata quæ inflammationem aliquam in hypochondriis (cujus indicia fortaſſe rubræ eæ maculæ fuerunt, hepar hic illic diſtinguentes) ſignificare videbantur. Sanguis enim reliquus in vaſis omnibus, copia erat adeo modica, inertia autem ejuſmodi, ut ex diſſectione intelligi licuit. Nam paucitatem, præter rem ipſam, pallor quoque viſcerum, & quaſi candor indicabat, idemque inertiam ſimul, præſertim cum pauca bile, & coloris maxime diluti conjunctus. In cachecticis quidem ſæpe cerebri corticem valde pallidum medullam autem ſolito candidiorem animadverti, quippe ſanguiferis vaſculis tum quæ plurima ad illum pertinent, tum quæ rariora per hanc trajiciuntur, aliis manibus, aliis ſemipellucidis; eoque nihil ferme efficientibus etiam exterius inquirenti ſedes unde ex medullæ trunco nervorum radiculæ egrediuntur, ut ad res haſce facilius ſpectandas, aut oſtendendas, interdum ejuſmodi cerebra præoptaverim. Attamen ipſa bilis paucitas, ipſeque adeo dilutus color an acriores particulas in ſanguine retineri, ſignificarent, exiſtimare tu poteris. Ego interim quæram, quid illud eſſet, vel potius quid non eſſet quod lien iſtius Juvenis ad convexam faciem uno aut altero in loco alte recondebat ſolidioris ſubſtantiæ, majoris nucis magnitudine.

14. Habes in altera de duabus quas initio nominavi, Sepulchreti Sectionibus, id eſt in XVII. Obſervationem (1) lienis *ſteatoma* recondentis, *adipoſa materia conſtans nucis magnitudine.* Habes in Sectione eadem Obſervationes complures lienis ex parte cartilaginei, aut oſſei facti, aut etiam, ut Pechlinus (2) aſſeverat, lapidoſi, ad quas adjungere alias poteris tum ex præcedente Sectione (3) tum ex I. ſuperioris libri (4). Sed ego quod in hoc Juvene deprehendit Valſalva, neutrius generis fuiſſe, credo; perfacile enim utrumque fuiſſet cognitu: nec certe ipſe cum in Anu de qua ad te ſcripſi Epiſtola XX. (5) intra extimam lienis partem os invenit, affirmare dubitavit, ſe corpus quoddam oſſeum figura ſphærica reperiſſe. Igitur aut alterius cujuſdam generis fuiſſe, putaverim, aut ſi illorum quæ diximus, alterutrius, ſecundi potius, id eſt oſſis, lapidiſve inchoamentum, quam primi. Eſt enim illud multo in liene frequentius, ut non ſolum tot in Sepulchreto indicatæ Obſervationes oſtendunt, ſed & aliæ paſſim apud Anatomes Scriptores facile reperiendæ confirmant. Itaque ex noſtris quoque non pauciſſimas in Epiſtolis, alias aut miſſis (6); aut mittendis, invenies. Non illud quidem negaverim, id ſæpius in ſenibus, quam in juvenibus, animadverti, itemque in tunica potius, quam intra hanc. In tunica enim, aut certe exterius poſt primos illos, Andernacum (7), Veſalium (8), Columbum (9) id plerique adnotare perrexerunt. Tamen & in juvenibus hoc aliquando conſpectum eſt, ut a Cl. Fantono, (10), & a me ipſo (11): neque Obſervationes deſunt quæ oſtendant intra tunicam quoque Carolus enim Stephanus (12) olim admonuit, lienem ob id etiam eſſe alte incidendum, ut *ſiqui ſint in ejus ſubſtantia calculi* (*ut nonnunquam reperti ſunt*) *vide-*

(1) 17.
(2) In Additam. Obſ. 2.
(3) In Addit. Obſ. 1. & Schol.
(4) In Addit. Obſ. 31. & Schol.
(5) n. 41.
(6) Epiſt. 7. n. 9. & 11. Epiſt. 10. n. 19. Epiſt. 24. n. 18.
(7) Apud Bauhin. Theatr. Anat. l. 1. c. 43. in adnot.
(8) De Fabr. hum. corp. l. 5. c. 9.
(9) De Re Anat. l. 15.
(10) De Obſ. Med. Anat. Epiſt. 8. n. 10.
(11) Epiſt. 24. n. 18.
(12) De Diſſect. part. corp. hum. l. 2. c. 40. ubi de Liene.

amus: & tu hic leges in Sepulchreto (1), inventum in ſplene formoſæ fœminæ, & hujus juvenis *lapidem caſtaneæ magnitudine*: Sectione autem XVIII. (2) lienem ſupra modum magnum *lapidibus plenum albiſſimis*; in alio (3) *multos continentem calculos*; ut cæteros, & in his *binos ſatis grandes*, *pluribuſque aliis ſociatos*, quos commemorat Lentilius (4), omittam: & ipſe alias deſcribam tibi in quo ab oſſea lienis tunica oſſeum corpus introrſum pertinens deprehenderim, quo & illud pertinuiſſe crediderim quod a Valſalva in anu viſum paulo antea dicebam. Quid? quod non *membranam* ſolum *exteriorem*, ut quidam ſcribunt, ſed totum ſenis cujuſdam lienem lapideum factum Regiæ Scientiarum Academiæ oſtendit Littrius (5): noſque in Gymnaſii Muſæo alterum habemus, ante hujus initium ſæculi ex cadavere depromptum quod publice in eodem Gymnaſio diſſecabatur.

15. Quem lienem cum hactenus deſcripſerit nemo; haud tibi ingratum fore ſpero, ſi id ipſe præſtem qui, annuente Muſæi Præfecto Cl. Valliſnerio, filio, diligenter quo ad ejus fieri exterius licuit, examinavi. Longus eſt ſeptem tranſverſos digitos, latus, qua eſt latiſſimus, quatuor, ad alterum autem extremum plus duobus; nam altero in angulum deſinit: craſſus uno in loco ut minimus digitus, alibi dimidio minus, pluribus autem in locis, ad oras præſertim, multo tenuior. Figura eſt abnormi, & curvus ſecundum longitudinem: ſuperficie inæquali & tuberoſa, magis tamen in cava facie, quam in convexa. Circum oras ferme undique exſiccatæ reſtant membraneæ tunicæ reliquiæ: hæ illinc in faciem utramque pergunt, ſed manifeſtius in cavam, quæ membrana adhuc evidenter conveſtita eſt, ideoque flavo colore apparet, ſed valde fuſco; at convexa ex flavo albicat, ſi quædam excipias loca in quibus non ſecus atque in cava, membrana ſupereſt. Veri autem ſimile eſt, cum ab diaphragmate ad quod arctius adhæreret, lienem avellerent, ita a convexa hujus facie membranam divulſiſſe, ut ad illud pene tota affixa reſtaret, nonnulliſque ex locis etiam tota, ſimulque, cum ea ibi cohærentes, lamellæ indurati lienis; unde hiatus quidam oblongi, & foramina orta ſint, quorum in cava facie vix ullum eſt, ut nullum prorſus eorum per quæ olim ſubibant vaſa, locorum indicium. Per eos hiatus ſi introſpicias, non ſolidum ubique eſſe hunc lienem, intelligis, imo cavernoſum, & inanem multis in partibus eſſe, vides; ut mirum non ſit, decem, haud amplius, drachmas pendere: quamvis lapis ille quem paulo ante (6) memorabam in ſplene inventum, caſtaneæ magnitudine, *pondere* eſſet *unciarum duarum & ſemis & drachmæ unius*. Is enim *laminis*, *ovorum putaminibus invicem cruſtatim involutis*, *ſimilibus concretum* erat, ut inania minime interjicerentur, ſpatia ſicut in liene hoc Patavino, & fortaſſe etiam in Pariſienſi illo, cujus pondus unciæ unius & ſemis fuiſſe, ſcimus dimenſiones autem ignoramus. Idem quo in homine repertus ſit, nempe morbis qui ad lienem referrentur, non obnoxio, & qua ex ſubſtantia conſtare videretur, lapidea videlicet, notum eſt. De noſtro autem hoc dubium: illud vero; quantum accepi ab eo qui diſſectioni interfuerat, Deceſſoris mei filio, longe aliter ſe habuit. Cadaver enim erat bajuli necdum ſenis; quem diri atque inſanabiles in regione ſplenis dolores, non ſolum debilitaverant, ſed etiam in hoc, ubi mortuus eſt, Noſocomio cubare coegerant. Quod autem ad lienis hujus ſubſtantiam attinet, tametſi Valliſnerius pater, cui noviſſime donatus fuerat, ſua manu hæc inſcripſit *Milza oſſeffatta d'uomo*, & quædam particulæ,

(1) Sect. 16. Obſ. 20.
(2) Obſ. 22.
(3) Obſ. 25. §. 9.
(4) Eph. N. C. Dec. 2. A. 7. Obſ. 13.
(5) Hiſt. de l'Acad. Roy. des Sc. A. 1700. Obſerv. Anat. 7.
(6) n. 14.

in facie cava extantes, videntur osseæ; tamen ubi alteram faciem inspectes, facile males, ut quo verbo sæpe in bovis cerebro lapideo credito (1) usus est, eodem hic quoque esset usus, & osseo-lapideum inscripsisset, facturus, ut opinor, si potuisset quantum in illo operæ, & temporis, tantum in hoc quoque collocare. Expeditius autem esse potuit Lanzoni (2) judicium, qui in Fabro ferrario annos nato quinquaginta quinque, natura melancholico, & prævia quartana febre mortuo, cum inter alia durum adeo lienem offendisset, ut cultro non cederet, sed *malleolo percussus, in tres divisus partes, uti saxum, frangeretur*; non dubitavit quin *petrefactum* pronunciaret.

16. Equidem sæpe antea inspectavi, & nunc maxime, hæc ad te scribens, membranam inspecto quatuor transversos digitos longam, duos latam, a convexa humani lienis facie, me præsente, jubenteque detractam. Conversa illa pene tota videtur in planas, & tenues bracteas, quas sive ab externa, sive ab interna facie contempleris, osseas omnino & sine ulla dubitatione, statim agnoscas. Sed inter illas, & in parte ex illis, tubrecula excrescunt parvula exterius, interius autem majora incumbunt, superficie inæquali, & granosa, quæ intra lienis substantiam ad semidigiti altitudinem se immittebant: hæcque excrescentiæ quædam videntur quasi ex effuso succo, medio inter osseam & calculosam naturam, concreto. Cujus ambigui generis magna ex parte ea mihi videtur substantia, unde lien, ex Gymnasii Musæo descriptus, induruit. Quem examinans, didici, aliquando fortasse, certe non semper, id esse verum, quod ex ea quam modo dicebam, membrana, ex aliisque conjeceram, videlicet splenis conversionem in osseam lapideamve naturam in tunica incipere, & in hujus quidem ut plurimum illa parte quæ convexam, ideoque alternæ diaphragmatis pressioni obnoxiam, investit. In ea enim parte, quotiescunque id mihi videre accidit, vidi, videruntque alii, quicunque fere certam quandam in qua id deprehenderint, tunicæ ejus partem designarunt; rarum enim est quod in opposita sede Pechlinus (3) invenerit: illucque referendum credebam Boschi monitum, in Sepulchreto quoque (4) productum, de *superiore tunica lienis, versus abdominis musculos vergente, ita dura reddita, ut scirrhus intra lienis substantiam* falso esse *videatur*: ut tu quoque eodem referendum facile credes quod in nobili Sene adnotavit Præstantiss. Plancus (5) videlicet *in membrana Lienis* qua ad peritonæum arcte adhærebat, ossificationem, aut quod alii (6) in fœmina trium & triginta annorum, *dimidiam externæ superficiei* ejusdem visceris *portionem penitus in cartilaginem versam.* Nam quod ejusdemmodi conversionis initium, nempe *in dorso lienis, ejusque media superficie, oblique transversim, albam, tendinosam, & duriusculam substantiam* Solertissimus deprehendit Weissius (7), aut quod vetus Anonymus apud Cl. Targionum (8) *duobus locis, quibus costis adhæserat, tantam duritiem* lienis, *ut ea pars ossea, ad minus cartilacea, sed durissima, videretur*, illuc quo dicebam, attinuisse, minus, ut puto, dubitabis. Ex illa igitur parte tunicæ quæ convexam lienis faciem operit, vitium deinde in reliquam tunicam propagari, conjiciebam, & sic denique splenem universum complecti, quemadmodum Bauhinus (9) reperit, & si recte intelligo, Columbus (10) pariter, iique præterea qui hic in Sepulchreto Observatione XVI. indicantur. Tum vero magis magisque excrescentem undique introrsum ex tunica duram illam materiam, totam visceris

(1) Consideraz. int. al creduto cervello di bue impietr.
(2) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 7.
(3) Obs. cit. supra, ad n. 14.
(4) Sect. hac 17. Obs. 21.
(5) Epist. de Monstris.
(6) In Commerc. Litter. Ann. 1734. Hebd. 29.
(7) & A. 1740. Hebd. 35.
(8) Prima Raccolta di Osservaz. Med.
(9) Locis supra indicatis ad n. 14.
(10) Ibid.

substantiam comprimere, delere, ejusque locum occupare. Quod ut interdum, sicuti dicebam, fortasse accidat; profecto in descripto a me (1) splene non accidit, quando ejus tunicæ quidquid superest; magna autem pars superest: non modo osseum, aut lapideum non est; sed ejusmodi etiamnunc est, ut exterius humectatum; id quod non uno loco expertus sum; non secus ac resiccatæ membranæ solent, ipsum quidem dumtaxat non ita multo post remollescat. Sed hactenus hæc. Nunc ad alteram Valsalvæ Observationem ex iis quæ ad lienem attinent, transeamus.

17. MULIER duodetriginta annos nata, gracilis, nupta quidem, sed infœcunda, chronica olim febre vexata, quæ splenis molem auctam adeo reliquerat, ut tumor sub tactum manifesto caderet, subpallidum servabat colorem, & febre interdum, cum rigore invadente ad dies aliquot tenebatur. Cum ante biennium sanguis menstruus fluere desiisset; mox cutaneo, sed contumaci, ulcere sinistri cruris laboravit: cujus ad ulceris latus intumescente postea crure, abscessus est factus. Hic etsi abunde expurgatus ad cicatricem accedere videretur; tamen cum tempus instabat quo sanguis ex utero effluere debuisset, exacerbabatur, augebatur, & serosi ichoris multo plus emittebat, ac vicissim quo longius ab eo tempore dies procedebant, eo minus. His igitur ipsis diebus cum pridie non modo paucus, sed & graveolens, ichor prodiisset, neque ulla præterea nova imminentis fati accessissent indicia; ecce diluculo in lecto sedere cogitur, de præcordiorum angustia, & de summa pectoris anxietate, se huc illuc versans, sic queritur, ut aliquando verbum proferre vix possit, multam spumosam, & sanguine tinctam materiam exspuit: atque ita intra horam moritur. VENTRIS cavum a sinistris ferme totum lien implebat, mole, in longitudinem præsertim, auctus, ut libras octo cum semisse penderet. Interiora visceris ab naturali constitutione discrepare non videbantur: exterius amplificata vasa tum sanguifera, tum lymphatica apparebant, ut hæc passim per lienis tunicam pulchro spectaculo se proderent. Spermatica vasa violacei coloris sanguinem continebant; ut ibi diutius remoratum esse, intelligeres. Testes pene toti scirrhosi erant; ne quis infœcundam fuisse juvenem mulierem, miraretur. Nulla inerat vesicula, si unam in sinistro excipias, quæ, dimidiatam avellanam æquabat. Hæc testis substantiæ tenaciter adhærens, & sanguiferis distincta vasculis, non limpidum, sed subfuscum continebat humorem: quo effuso, corpus in conspectum venit lutei coloris, lentis magnitudine, & quasi forma, sed vesiculæ intus adnatum, ut vix promineret: ipsum aggeris instar minimi quidam cingebant globuli. Erant etiam alia in eodem teste, eodemque colore quædam corpora, sed neque ea figura, neque eo aggere prædita. Quod ad Thoracem attinet, sana erant omnia, nisi quod pulmones rubore suffusi, multam, cum secarentur, materiam emittebant ejusdemmodi, qualem novissime expuisse mulierem, scripsimus.

18. De sterilitate a vitio ovariorum, & de suffocatione a pravis humoribus, repente in pulmones incumbentibus, non est hic scribendi locus: ut neque de nuptis, nec prolem edentibus fœminis, magno tandem cuidam morbo sæpius obnoxiis, neque de mulierum quibusdam abscessibus ad cicatricem spectantibus, & ad hanc tamen, nec raro, difficile perducendis propterea quod redeunte eo tempore quo illæ per uterum purgari solent, abscessus jam propemodum percurati, humorum turgentia, & motu in corpus universum, & præsertim in partes infirmiores nitentibus, importune recrudescunt, id quod in crure nobilissimæ in primis Matronæ pluribus continenter mensibus accidisse, meminimus. Ad alia igitur hujus loci magis propria transeuntibus febres occurrunt diuturnæ, quæ magnos lienes relinquunt, & crurum ulcera, quæ magnos lienes con-

(1) n. 15.

sequuntur. Et cum his sane ulcera illa conjuncta quædam etiam ex nostris ad te missis Litteris (1) ostenderunt. Sed ab antiquissimis usque temporibus idem fuisse adnotatum, locus docet libri II. Prorrheticorum (2): quem cave legas, ut hic (3) in Sepulcreto productus est in Scholio ad Observationem XVI. *quibus splenes magnos habentibus sanguis prorumpit, nec os olet, horum tibiæ prava ulcera habent;* in græco enim autographo scriptum est μήτε αἱμοῤῥαγίαι γίνονται id est *neque sanguinis eruptiones contingunt*, ut fidelius alii converterunt: itaque ad fœminam istam cui sanguis per uterum non erumpebat, accommodari quadantenus sententia hæc poterit. In eandemque, ut gracilem, id quoque conveniret quod in eodem Scholio ex Spigelii observatione continuo subjicitur, *macilentos facilius, quam pingues, in tumidos lienes incidere.* Quod vero hi tumores diuturnas febres consequantur, non una ad te nostra ostendi Epistola (4), nec una in Sectione hac Sepulchreti Observatio (5) commonstrat. Quibus adde sis Christiani Vateri (6) Observationem in Studioso qui febribus intermittentibus diutius conflictatus, lienem exhibuit auctum ad humani capitis magnitudinem, & quod adnotatum est ab Egregio Anatomes Professore Weissio (7), *quotiescunque* cadavera secando, in prægrandes lienes incidit, fere semper comperisse, eos homines laborasse aliquando febre graviore, *eaque vel intermittente vel synocha continua*: ut hic omittamus quæ de scirrhis, & quæ de infarctu lienis post intermittentes chronicas febres, & quartanam præsertim, ex Viris Cl. Hoyero, & Kramero alias (8) memoravimus, quorum observata utinam ne apud nos quoque crebris ejusmodi febrium, sed male curatarum, confirmarentur exemplis. Quæ a priscis etiam Medicis fuisse animadversa, Hippocratis, vel potius Polybi hæc verba testimonio sunt (9): *Morbus*, id est splenis tumor, *fit, cum ex febribus, & mala curatione, bilis, aut pituita; aut ambo in splenem incubuerint.* Laxum enim per se viscus, & cellulosum, & ex quo lentus est sanguinis reditus, quippe hepar antea quam venam Cavam subeat, trajecturi, maxime opportunum est tumoribus, præsertim si diuturno morbo exiguis ejus viribus infirmatis sanguine autem inerti facto, quædam in hoc relicta sint quæ aut corrigi, aut extra corpus ejici debuissent. Segnitie enim motus sanguinis ob has causas adaucta, dum is, quasi limosa aqua extra alveum, in lienis cellulas divertit, in iis, si quid habet graviorum quam natura ferat, corpusculorum, deponit, sicque reditum sibi ex parte obstruendo, magis ipsas, magisque distendit. Quarum distentione quanto magis totus lien distenditur, tanto infirmior fit, magisque propterea obnoxius iis quæ deinceps influunt, magna ex parte retinendis. Itaque incredibilem aliquando in modum excrescit, ut vel olim Ætius *inguina contingere* in quibusdam, scripserit, sicut in Scholio leges paulo ante designato, nisi quod cum id scripsisse dicatur *lib.* 7. ipse vero contractæ ex Veteribus Medicinæ libros confecerit omnino quatuor, singulos in quaternos Sermones divisos, illud tibi inquirendum est Tetrabibl. 3. Serm. 2. cap. 16. Hic autem, & gravior ille in Prorrheticorum sententia error, dum verba Diemerbroeckii describuntur, nec laudati ab eo Auctores inspiciuntur, in Sepulchretum traductus est. Interjecit is postea (10) ut opinor, exempla maximorum lienum, in eo subsistens qui pendebat libras viginti tres. Verum Boscus (11), si recte quidem ipsum intelligo, a parente suo inven-

(1) Epist. 4. n. 30. Epist. 12. n. 21.
(2) n. 42.
(3) Sect. 16.
(4) Epist. 16. n. 6. Epist. 20. n. 2. 30. 51. Epist. 31. n. 2.
(5) 11. 13. 17.
(6) Eph. N.C. Dec. 3. A.9. & 10. Obs.165.
(7) Commerc. Litter. A. 1745. Hebd. 24. n. 1. ad 7.
(8) Epist. 20. n. 52.
(9) De Affection. n. 21.
(10) Anat. l. 1. c. 16. Edit. Patav.
(11) De Facult. Anat. Lect. 2.

tum scripserat, qui *pendebat libras triginta & tres.* Inter recentiores autem quam illæ sunt Observationes etsi legisse non memini quæ lienis pondus proponerent ad illud accedens; tamen haud contemnendæ sunt quæ ex Henrico Alb. Nicolai (1), anteaque ex Mauricio Hoffmanno (2) editæ fuerunt. Hic enim pondere librarum quindecim, ille vero selibra insuper graviorem splenem invenerunt, uterque ita, ut diaphragma in sinistro latere ad costas superiores compelleret, Henricus autem ut simul ad regionem usque iliacam propenderet. Sed in infante Preussius (3) a sinistro hypochondrio per universum illud latus ad pubem usque magnitudine sua extensum vidit; vel longius autem Vercellonus (4), ad imum nempe abdomen usque protensum, ut cum ulterius progredi non posset, sursum se reflectere, & pone uterum, in massam pugno æqualem terminaretur. Non eo quidem se extendebat quem reperit Jo. David Mauchartus (5) in coni formam mutatum; magnus erat tamen, ut qui basi diaphragmati annexa virile caput non mediocre æquabat: pondere quoque non superabat libras quatuor cum unciis totidem; sed id continebat quod Observationem hanc rarissimam facit, nimirum tantum aquæ intra tunicam quandam, hydatidis instar, opinor, quæ ejus visceris interiora omnia occupasset, ut Mauchartus *lienis hydropem* vocare hunc affectum non dubitaverit; aquæ enim eruperunt libræ quatuor. Sic empyematis latiorem significationem spectans, poteris lienis empyema dicere ab Antonio de Haen (6) repertum, cum id viscus, quod inflammatione sua pleuritidem antea mentitum fuerat, *pure albo, crasso, copioso plenum* deprehendit.

19. Nunc priusquam a Valsalvæ Observationibus ad alias transeam nolo quandam ex ipso omittere, unde intelligas, quæ interdum viscera præter ea quæ in hypochondriis sunt, possint ibi summas, atque adeo lethiferas molestias creare, præsertim si ad illorum, quantumvis leves ad speciem, læsiones convulsio accedat, quam in Observatione hac non dubito accessisse.

20. VIRGO corripitur ingenti vomitu, & febre. Ille sedatur; hac remanet. Vehemens sub nothis sinistris costis accedit dolor, a quo intra biduum interficitur. IN VENTRE serum limpidissimum inventum est. Ventriculus, & intestina ab incluso aere valde turgebant. Ren uterque naturali triplo major: sinister vero inter propriam membranam, & huic subjectam substantiam paululum saniosæ materiæ continebat, ab ea præsertim parte qua lienem spectabat. In Thoracis cavo aquæ pauxillum. Pulmones sani, nisi quod nigris maculis, sed paucissimis, distinguebantur. Pericardium erat sero plenum. E cordis ventriculis fluidior sanguis effluxit: erat tamen in dextero polyposæ concretionis inchoamentum.

21. Renis sinistri aucta moles, & vitium non semel in ejusdem lateris hypochondrio tumorem, doloremve excitarunt. Docent id aliquot historiæ in Sepulchreti has duas Sectiones relatæ, ut in XVI. illa quæ §. 2. exhibetur Observationis XXII. & in XVII. Sectione duæ quæ §. 9. leguntur Observationis XXX. ubi hæc ait Ballonius: *non credebant, dolorem esse nephriticum; & tamen erat. At situs doloris, & partis decipiebat.* A dextris etiam id posse nonnunquam accidere, historia indicat quæ primo loco proponitur in eadem Observatione XXX. Sed quæ ultima in hac legitur, idem posse fieri, ostendit, non a subjectis modo, ut renes sunt, sed a superioribus etiam partibus, ut puta a septo transverso, puris copia prægravato, & deorsum compulso; sic enim potius quam

(1) Commerc. Litter. A. 1732. Hebd. 33. n. 2. ad 5.
(2) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. in Append. n. 1. Obs. 5.
(3) Earund. Cent. 3. Obs. 11.
(4) Earund. Cent. 7. Obs. 9.
(5) Earund. Cent. 9. Obs. 41.
(6) Apud Swieten. Comment. in Boerh. Aphor. §. 958.

per consensum quendam & cognationem historiam illam explicandam esse, conjicio, quemadmodum ab eodem septo, vi aquæ, aut crassioris seri depresso, tibi alias (1) monstravi duritiem, aut dolorem in superioribus ventris regionibus creatum esse. Nunc autem ne ab renibus, aliisve quæ hypochondriis subjectæ sunt, partibus recedamus; huc tibi addendam censemus Cl. Bonfiglii (2) Observationem, quam si attente legas; facile intelliges, inveteratum, qui olim in hypochondrio dextero percipiebatur, tumorem nil aliud fuisse quam renem qui magis magisque augescendo, e sua demum sede in iliacam regionem procideraт, ubi quintuplo naturali major repertus est. Quod vero ad alias attinet Partes, Cl. Gœkelius (3) ostendet, ab omento scirrhosa pinguedine aucto lienem totum sic involutum fuisse, ut propterea in viventis hypochondrio sinistro is tumor, eaque renitentia fuerit, ut lienis *scirrhum exacte mentiretur*. Schrockius autem (4), Hurterus (5), Gerbezius (6) in altero hypochondrio adnotarunt tumorem, & dolorem ab scirrho qui intestinis Ileo, & Colo arctissime adhærebat, aut a Colo ipso in eam molem elato, ut vi facta in jecinoris ligamenta, hoc a sua sede sinistrum versus hypochondrium compulerit, vel dolorem dumtaxat, qui eidem jecinori falso imputabatur, cum a mesenterio esset, quod erat *mox* sub eo viscere *exesum* ferme ad palmæ latitudinem. Sed ad proprias viscerum quæ in hypochondriis sunt, noxas revertamur.

22. Quoniam vero tibi multo sæpius Observationes descripsi tumentis aut hepatis, aut lienis; idcirco ad eas quas hactenus ex Valsalva protuli, hic paucas adscribere satis erit, tumoribus visceris utriusque communes.

23. Lanarius, quadraginta circiter annorum, venerat in Nosocomium Patavinum propter hypochondriorum, ut ipse dicebat, obstructiones. Vera dicere, cum malus faciei color, & infirma totum jam annum valetudo, & febricula qua sæpe tentatus fuerat, nec eo ipso carebat tempore, indicabant, tum præsertim admota hypochondrio utrique manus, dextero potissimum, confirmabat. Cum ibi jam remediorum ope aliquid profecisse videretur; ecce acuta prehenditur febre, signis stipata internæ thoracis inflammationis, eaque intra decem, an duodecim dies conficitur. Cadaver, unde Anatomen inchoarem A. 1746. in Gymnasium illatum est: quod inspiciens, candidum, neque omnino macilentum, neque tumidis pedibus esse, vidi. Abdominis musculi cum vix biduo post mortem secarentur, idque Januario mense, laxi erant, imaque parte ad colorem subviridem inclinabant. Tamen quæ Ventre continebantur, secundum naturam se habebant; si hæc exciperes. Jecur amplum præter modum; ut ejus nimia magnitudo in omnium oculos statim incurreret, & quamvis non malo exterius colore; interius tamen ex subpallido fuscum, totumque præterea sive intus, sive extra, attentis oculis inspectares, fuscis quibusdam punctis distinctum, & durius, quam soleat, quod & digitis, & cultro, dum multifariam secundum omnes plagas inciderem, animadverti. Id dum facerem, illud quoque adnotavi, nusquam cum ullis venarum sectionibus punctum aliquod flavum apperuisse, quod nimirum indicio esse solet ramulorum, quos simul transversos incideris, hepatici ductus, sive illi ob parciorem in hepate hoc bilis secretionem in se quadantenus concidissent, sive potius quod hæc pallidior, & minus apta ad tingendum esset: & sane in cysti, pro mole hepatis, parva, & exili, pauca erat bilis, & colore quasi ad cinereum vergente. Lien duplo major fuit quam solet, secundum omnes dimensiones; cætera, quantum judicare potui, non improbandus. Splenica arteria ab origine ad finem, contra ac videre consuevimus,

(1) Epist. 16. n. 26. & Epist. 30. n. 30. & 31.
(2) N. C. Cent. 9. Obs. 4.
(3) N. C. Cent. 6. Obs. 94. ad n. 7.
(4) & Cent. 1. & 2. Obs. 186.
(5) Ibid. Obs. 184.
(6) & Dec. 3. A. 7. & 8. Obs. 186.

nihil

nihil usquam tortuosi habens, nihil, ut sic dicam, varicosi, uno haud amplius, excepto loco circa longitudinis medium in quo vix nonnihil inflectebatur. In mesaræo durum corpus increverat mediocris cerasi magnitudine, & pene figura, sed inæquali, & granosa facie, natura inter osseam, & lapideam media: cujus alterum latus arteriosus, venosusque ramus arcte in transitu perstringebant; non subibant; inde ad intestina pergentes, quæ duobus circiter ab eo corpore distabant digitis. Ileum appendicem, seu mavis diverticulum illud habuit, quod cum Epistola XXXIV. (1) descripserim, hic satis fuerit memorasse. Præstat adnotare alia quæ in hujus hominis ventre conspexi. Vena Iliaca Exterior sinistra prope interioris confluxum dura erat, nec tamen ossea, quippe tunicis ibi ad brevem tractum crassioribus dumtaxat factis: quibus apertis, extare vidi in venæ cavo ab uno latere qua nullis osculis erat pertusa, chordulas, & quasdam minores quasi valvulas. Sed longe magis attendendum est; quamvis fuit præter consuetudinem potius, quam præter naturam; quod in renibus vidi, & eorum arteriis. Longi illi erant ad novem circiter digitos; sed pro hac tanta longitudine angusti, nisi quod paulo erant in superiore extremo latiores. Insolita quoque erat Sinuum longitudo, vasa excipientium, & emittentium, eoque facilius animadvertenda, quod tota ea pars deerat substantiæ renum quæ anteriorem Sinuum parietem faceret: itaque majores ex iis ramis qui lotium in pelvim convehunt, toti patebant, patebantque sanguifera vasa omni ea parte quæ intra Sinus condi solet. Sed cum ad renes singulos binæ, id est superior, & inferior pertinerent arteriæ, & totidem venæ; hæ quidem e Sinibus ita exibant, ut in superiorem transversam venam oblique ascenderet inferior. Arteriæ vero neque jungebantur inter se, & tam inferior, quam superior, sine obliquitate in transversum ferebantur, itaque inferior non Sinum petebat, sed infra Sinum, infimum propemodum renis latus. Ex his intelligis, inferiorem utramque arteriam multo inferius quam renum arteriæ soleant, oriri debuisse: & sane ex Aorta vix pollicis intervallo supra divisionem in Iliacas, oriebantur: &, quod fortasse multo rarius est, non ex Aortæ lateribus, sed ex ipsa media anteriore ejus facie, ita propinquæ inter se, ut earum orificia vix septo tenuissimo separarentur. Inde profectæ, utrinque similes, & æquales, in nullosque ante insertionem divisæ ramos, eo quo dixi, inserebantur; cum superiores arteriæ, aliquanto, sed non multo, his crassiores, neque origine, neque ramis ab iis discreparent quas ut plurimum videre soliti sumus. Cætera, melius cadaver interea nacti, pari diligentia persequi non potuimus. Itaque caput non attigimus. In Thorace demum pulmonem dexterum annexum pleuræ, durumque deprehendimus: in pericardio cruentam aquam ad aliquot cochlearia: in corde venas duas quæ per faciem ejus posteriorem secundum longitudinem decurrebant, sanguine turgidas, & quasi varicosas.

24. Sepositis quæ ad præsens institutum non attinent, si ea dumtaxat, quæ ad tumentem lienem spectant, & ad tumens, obstructumque jecur, attendamus; lienis arteria, si forte a primordiis sine flexibus non fuit, videri alicui poterit hos amisisse, dum impedito in durum jecur arteriosi sanguinis cursu, major hujus copia in Splenicam illam arteriam influere coacta est. Quantum autem, obstructo jecinore, arteriosi intra ipsum ramuli comprimantur, minusque sanguinis admittant, cum ratio indicat, tum evidens observatio nonnunquam ostendit. Confirmavit enim mihi Cl. Vir Jo. Baptista Vulpius, bis sibi accidisse, ut hepate obstructo, arteriæ Hepaticæ truncum dilatatum adeo inveniret, ut in eum posset immittere digitum pollicem. Cæterum sic affecto jecinore, quam facile res ad cachexiam spectet; in proposito homine, præter alia, pauca illa, & decolor bilis non obscure commonstravit. Quod si gravius vi-

(1) n. 16.

tium hepar occupet; sæpius non ad cachexiam modo, verum etiam ad hydropem gradum fieri, frequentissime docent Observationes. Quas inter vel propter reperta in scirrhoso hepate, vel propter ejus pondus, dignæ sunt lectu, a Cl. Rostio (1), & Usenbenzio (2) propositæ. His potes eam quoque addere quam continuo subjiciam.

25. BAJULUS consistentis, ut videbatur, ætatis, nullo unquam tentatus morbo, dum gravius attollit onus, illico non levem ad lumbos molestiam sentit, quæ tunc biduum cubare cogit, in reliquam autem tempus ita debilitat, ut ne viginti quidem librarum pondus sine lumborum incommodo jam possit tollere. Mense interjecto, sibi visus est, dum in lectulo se converteret, aquæ in ventre agitationem audire, mox quoddam quasi corpus percipere quod ex hypogastrio in scrobiculum, ut appellant, cordis ascendens, ibique subsistens, initium faceret tumoris præduri, nec modici; quo simul & febricula afflictus, quincto jam mense ex quo grave illud onus sustulerat, in Nosocomium hoc venit, & ea quæ dixi, narravit omnia. Id erat certum, assiduam tunc esse febriculam, & noctu exacerbari, tumorem esse in scrobiculo illo, & infra imas costas quoque, præsertim dexteras, & in ventre esse aquam effusam. Crevit hæc interea; ut cum mihi forte occasio esset in Nosocomium ascendendi, uno exacto circiter mense ex quo ibi decumbebat, & rogatus, ventrem hominis contrectarem; vix alibi quam in scrobiculo, tumorem perciperem, abdomine videlicet aqua distento. Erat is tumor prædurus, nonnihil inæqualis, & si vel premeres, doloris expers. Quæsivi, num pondere molestus esset? num dolore aliquo, ad jugulum usque producto? num tussis aliquando vexaret. Diserte negavit hæc omnia. Cum autem quærerem, an tum etiam incresceret tumor? imo, ait, subsedit, minorque est factus; credo, quod crescens aqua obscuraret: & sane qui alias tetigerant, minorem esse factum, non agnoscebant. Subpallida erat hominis facies; non flava, non lurida: ne album quidem oculorum, a me perattente inspectum, ullo modo flavescebat. Supinus plerumque cubabat: quanquam poterat in utrum liberet latus. Sitiebat quidem; sed non valde. Spiritumque ducebat incommode; nec tamen incommodissime. Quibus eo diligentius adnotatis, quod hominem haud longo post tempore interiturum, & rimandi viscera copiam nobis factum iri, prospiciebam, incerto ex parte suspensoque de universa tumoris sede judicio, discessi. Ille vero exilescentibus demum pulsibus, sana usque ad extremum mente, & loquens, placide obiit initio Aprilis A. 1745. decimo quarto postquam videram, die. CADAVER autem cum postridie secaretur; graviori negotio impeditus, adesse non potui. Pro me tamen dissectioni præfuit Mediavia noster: a quo hæc accepi eodem die. Corpus macilentum, & nusquam, nisi leviter ad scrotum, multo autem levius ad pedes, œdemate affectum. Venter multam effusam aquam habuit, non graveolentem, non crassam, non a quibusdam quasi membranulis innatantibus turbidam, sed pellucidam, vergentem tamen ad eum colorem quem in oleo amygdalino videmus. Omentum, retractum in hypochondrium sinistrum, integrum quidem fuit; sed ex subviridi fuscum. Ventriculus parvus, & contractus. Lien duplo major, quam æquum esset, subalbus exterius, intus alba quædam habens, nec tamen dura. Hæpar autem longe maximum; ut eorum qui aderant, aliqui libras pendere ad quatuordecim, judicaverint. Certe, etsi non multum infra costas se extendebat, ventris universam regionem superiorem, & proximæ huic partem, anterius occupabat: sinistrorsum autem adeo excreverat, ut Suspensorio ligamento, quod crassius alioquin factum erat, plurimum in eam partem curvato, fissura umbilicalis ad sinistrum latus esset cartilaginis ensiformis.

(1) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 178. (2) & Cent. 9. Obs. 27.

Totum erat hepar durum, & extuberantibus maculis, digito pollice non angustioribus, passim distinctum, iisque subflavis, cætera pallidum. Hæc exterius. Interius autem; si paucas exciperes hic illic intermistas hepaticæ substantiæ portiones; totum viscus constabat ex substantia, quæ non facilius posset quam mammaria glandula, dissecari; ea ex albo flavescebat, & pressa, ichorem quasi purulentum emittere videbatur. Denique Cystis erat prorsus exigua.

26. A nisu in extollendis oneribus cum faber ferrarius, itemque mulier, de quibus loquitur Cl. Schmidius (1) quiddam sibi intus rumpi, non sine aut magno, aut urente dolore in regione hepatis sensere; neutrum esse deceptum, apparuit ex iis quæ in fabri cadavere inventa sunt, & ex iis quæ mulieri acciderunt. Sed quid noster Bajulus sibi ad lumbos læserit, cum illud onus attollere conatus est, quidque ascendentis instar corporis imposuerit, etsi vera fortasse conjectura assequaris; demonstrare tamen haud facile poteris. Illud certum, crescente jecinoris vitio, & tumore, in ventre aquam, sive ex parte antea fuisset, sive non fuisset, crevisse. Nempe tumor ipse hepatis, & pondus in perpetuo supino decubitu venarum Cavæ, & Portarum truncos, plurimosque simul lymphæ ductus premebat, ut ex horum quibusdam ruptis, aut, si integri hi erant, ob ipsam moram sanguinis, plus aquæ in ventrem effunderetur. Accedebat causa quæ lentum, & inertem sanguinem faceret, tantum videlicet scirrhosi hepatis vitium; ut bilis neque idonea ad sua munera, & pauca certe; id quod cystis confirmabat parvitas; secerneretur; quamobrem bonus neque chylus, neque sanguis conficiebatur. Huc lienem adde & mole, & constitutione peccantem: quid tametsi quid agat peculiariter, definire non possumus; in universum tamen quid utrumque tandem, aut alterum illorum humorum juvet, non dubitamus. Cur vero in hoc, & priore viro, & in tot aliis, in quibus numerare possem tum infantem illum Preussii (2), tum mulierem apud Portium (3), nisi idem sæpe adeo in dissectionibus conspiceretur; cur, inquam, lien simul, & hepar tumida reperta sint, te quæsiturum non existimo, probe memorem unde sanguinem utrunque viscus accipiat. Cum enim arteriosum quidem ab eadem Cœliaca arteria habeant; utrolibet primum tumente, eoque minus accipiente, plus in alterum influet. Sanguinem autem venosum cum jecur recipiat in parte ex splene, eumque, ut censemus, secretioni bilis profuturum; utique si jecur tumeat; plus sanguinis in splene restitabit: si vero splen; ineptior ad transitum per jecoris angustias sanguis ab ejusmodi mittetur splene, minusque idoneus ad optimæ bilis secretionem ut si crassior, ac viscidior secernatur, ex parte in hepate remoretur, ejusque & ipsa adaugeat molem.

27. Cæterum hæc, & quædam alia in hac Epistola ad non absimilem modum proposita, sic accipias velim, ut si justum tempus datum sit actioni causarum harum, nihilque si quod ipsam impediat; effectus quos diximus, consequantur; sæpe enim, ut paulo ante indicatum est, consequuntur; non semper. Exemplis juvat rem illustrare. Latomum secuti Jacobus Sylvias (4), qui hepar habebat magnum, & cocti instar pallens, ac tenerum; lienem vero cinerei coloris, & cum scirrhis duobus parvis exterius, intus autem velut excoctum. Cur non magnum quoque? Ne forte credas ob teneritudinem dumtaxat, quæ aucto jecoris ponderi æquipollens, facilem per hoc viscus transitum sanguini conservaret; scias, raro exemplo, fuisse in illo homine *ramos tres insignes, qui ab sinistra vena Emulgente ad lienem ferebantur*, id est, ut nunc circumitio sanguinis docet, per quos magna sanguinis pars, quæ per jecur difficile transi-

(1) Commerc. Litter. A. 1734. Hebd. 34.
(2) Obs. cit. supra ad n. 18.
(3) Act. Erud. Lips. An. 1704. M. Septembr. in Relat. ejus Opusculor.
(4) Observ. adject. Isagogi Anat.

tura, splenem restitando distendisset, in Emulgentem venam diverteret. Num vero iidem tres rami sanguinem citius quam ferat lienis natura, ex ipso asportantes, jecur autem parte ejus auxilii quod illius minus ab liene requirit, orbantes, longo temporis decursu aliquid contulerint ad ea vitia quæ utroque in viscere sunt animadversa, ipse existimabis. Secundum ea quæ paulo ante dicta, aut nunc indicata sunt, proclive erit tibi exempla, alia explicare, ut Riolani (1), ut Fantoni patris (2), quibus in exemplis indurato, auctoque jecinore, lien non modo non major quam soleat, sed exiguus, ut vix unciam penderet, aut sola ferme ejus vestigia apparerent, inventus est. Pone enim, quæcunque ejus rei causa fuerit, imminutum splenem: jam intelligis, quanto plus arteriosi sanguinis, & quanto minus auxilii ad secernendam probam bilem in jecur pervenerit. Aut pone vicissim, ex qualibet causa, mole & pondere auctum jecur, ut totum occupet epigastrium, quemadmodum in exemplo Fantoni, & ventriculum in umbilicalem regionem detrudat: jam conjectura facile assequeris, quam comprimi una possit tum lien molle viscus, ac laxum, tum Splenica arteria unde sanguinem accipit quo nutritur, & quo justum ad modum extensus explicatusque servatur: quæ arteria cum sub pancreate feratur, huic secundum longitudinem affixa; vides profecto, quantum premi in Riolani exemplo debuerit, in quo pancreas totum scirrhosum, amplitudine sua, & pondere jecur ipsum æquabat. Nam quod in alio cadavere lienis vestigium unguis latitudine invenerit; fortasse ex majore, aut diuturniore Splenicæ arteriæ compressione fieri potuit; cum pancreas non solum ibi quoque scirrhosum deprehenderit, sed & cartilaginis instar durum.

28. Verum pancreate seposito, ut ad lienem, & jecur redeam; sane tanta est inter utrumque hoc viscus commercii vicissitudo, ut si altero vitiato, in altero quoque vitium sit, id nullam habeat admirationem: habeat vero, si vitium in alterutro dumtaxat occurrat, velut cum in Sepulchreto (3) legis: *hepar grande, & multis in locis durum*; .... *reliquis visceribus ventris naturalis erat constitutio*; aut (4) *hepar fere exsuccum & pallidum*; .... *Lien autem & Renes naturaliter habebant*. Attamen vel longo in morbo, ubi majus in aliis visceribus, quam in jecinore, vitium deprehenditur, minime necesse est, ut in hoc quoque a longo tempore vitium fuerit: id quod de altera præsertim ex modo indicatis Observationibus dictum volo. Cavendum præterea ne quædam interdum quæ a natura sunt, pro morbi effectibus, causisve accipiamus: cujusmodi fuisse, crediderim, *aliquot* illas splenis *incisuras* quæ in hac Sepulchreti XVII. Sectione, Observ. XIX. videntur inter morbosa connumerari, non secus ac *rimas* istas, *sive fissuras jecoris*, quæ in præcedente Sectione Observ. XVII. tanquam causæ *doloris* nonnunquam *hypochondrii dextri* proferuntur. Satis ejusmodi hallucinationes convincit crebra, atque attenta fissurarum utriusque, aut alterutrius visceris observatio, sæpius in cadaveribus cujusquemodi, nec sine aliqua utilitate, occurrentium, ut alibi (5) a nobis scriptum est. Sed etsi non omnium reddi posset ratio quæ de alterius visceris integritate cum alterius vitio conjuncta legimus; non essent demum hæc sola quæ præter rationem interdum accidere viderentur. Namque; ut a proposita Bajuli historia haud discedamus; certe non satis apparet, cur tanti illius ponderis quo jecur erat, molestiam non sentiret: neque cur inter signa quæ abfuisse, adnotavi, quædam præsertim, læso adeo jecinore, abesse possent. Nimirum hæc documento sunt, ne præpropere quibusdam in casibus negantes, aut affirmantes, quidquam pro certo pronunciemus. Et sane interdum in Medicina quædam occurrunt quanto iis quæ modo attigimus

(1) Anthropogr. l. 2. c. 16.
(2) Obs. Med. Anat. 24.
(3) L. 3. S. 14. Obs. 36. §. 4.
(4) Ibid. Obs. 20.
(5) Epist. Anat. I. n. 35.

rariora, & mirabiliora, tanto magis cautum redditura Medici judicium in dignoſcendo, & quod conſequitur, in agendo. Ex illis duo, ut ab aliis accepi, tecum hoc loco, non ab re futura, communicabo; ad tumorem enim, læſionemque attinent viſcerum duorum, quæ in hypochondrio ſiniſtro ſunt, lienis, & ventriculi. De liene Mediavia noſter in vivente primum, deinde & in mortuo ſub finem A. 1735. hoc obſervavit

29. VIR macilentus, inter alios quorum cauſa in Noſocomio hoc cubabat, morbos, tumorem etiam habebat in lumbo ſiniſtro qua hic ſub ipſa infima coſta vergere incipit ad externum latus. Is tumor inſpectantium oculis alias quidem magis, alias minus, nunquam tamen non ſic ſatis patebat; contrectantium autem manibus ita cedebat, quaſi humorem contineret. Homo tandem ſuis morbis ſuccubuit. VENTER apertus quid faceret eum tumorem, oſtendit. Scilicet tumidi ſplenis, & præmollis pars ima eo quo diximus, perveniens, a ventriculi autem, & inteſtinorum flatibus modo magis, alias minus illuc compulſa, in macilento, ut dictum eſt, corpore id efficiebat, quod inconſiderato alicui, & temerario Chirurgo, magno cum ægri detrimento, imponere facile potuiſſet.

30. Libro Prædictionum II. (1) poſtquam alia de habentibus magnos lienes dicta ſunt, tum hæc continuo ſubjiciuntur: *ſi vero etiam in pedibus tumores acceſſerint; aquam etiam habere videbuntur. Verum & ventrem, & lumbos inſpicere oportet.* Apud illos igitur qui ſunt oracula Hippocratis interpretati, videas velim, num ſit aliquis a quo lumborum inſpectio ad magnos ipſos lienes, quorum alia proxime præcedunt ſigna, referatur. De ventriculo autem quod ſcribam, legit mihi A. 1730. laudatus alias Petrus de Marchettis ex litteris vicini Medici, utrique noſtrum ſpectati, cui probe cognita erant ea omnia quæ nuperrime ibi unde ſcribebant, accidiſſe in hunc modum narrabat.

31. Mulieri ad ventriculi regionem tumor increverat quem contrectans Chirurgus cum ad ſuppurationem perducendum cenſuiſſet; quamtumvis iis quæ ad id ſunt idonea impoſitis, ad illam perducere tamen non potuerat. Denique eum tum res finem habuit, ut tumor evaneſceret, cute ubi is fuerat qui nihil quidquam humoris emiſerat, quaſi in cicatricis modum ſe contrahente. Poſt hæc mulier concipit, uterique geſtatione, & partu, & puerperio feliciter exactis, cum recte valeret, lactantique optime lac proveniret, tertio jam præterito ex quo pepererat, menſe, repente ſibi ex ea cicatricula aliquid humoris ſtillare ſentit. Inſpicit: vinumque eſſe, videt, quod modo biberat. Aliquid etiam ex ſumpta pulte illac, ſi conaretur, extrudere poterat. Is rei tamen exitus fuit, ut mulier perſanaretur, integraque eſſe pergeret valetudine, ſicut aliis quoque litteris, a Marchetto, ut mihi pro ſua humanitate gratum faceret, interrogatus Medicus confirmavit.

32. Exempla quidem perforati ventriculi foramine ſive intra ventris cavum latente, ſive extrorſum aperto, non ita pauca legere poteris in Hiſtoria Virginis per viginti ſeptem annos hoc morbo laborantis, edita a Cl. Chriſtiano Wenckero (2), eademque Sepulchreto adjungere; ut enim eorum ægrotantium neminem ſanare licuit, ſic omnes licuit poſt obitum diſſecare. Felicem tamen, nec ejus abſimilem quem modo tibi deſcribam caſum reperies in Programmate quod Ettmüllerus filius ad Diſſertationem adjecit ſuam, *de prægrandi pedis inflammatione* inſcriptam. Quo in Programmate cum ea ſimul videre poſſis quæ ad perfectam attinent ſic læſi ventriculi ſanationem ita ut nihil ex eo in ventris cavum exciderit; huic ego Epiſtolæ jam ſatis longe nihil addam, niſi ut me, quod facis, ames, & bene valeas.

---

(1) n. 42.

(2) Argentorati, A. 1743.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXXVII.

De Ictero sermo est, & de Calculis Biliosis.

SÆPE adeo cum hepatis vitiis, de quibus potissimum proximam ad te Epistolam scripsi, conjungitur Morbus Regius, ut recte in Sepulchreto duabus de illis vitiis Sectionibus continuo subjecta sit XVIII. Sectio quæ de hoc Morbo inscripta est. Ad eum spectat hæc Valsalvæ nostri Observatio.

2. SACERDOS juvenis, paulo post quandam animi perturbationem, regio correptus morbo decubuit, cum dolore ad regionem stomachi, & vomitu, quo cibum sæpe, & medicamenta rejecit. Interim alvo dejecta albescebant. Uno aut altero exacto die, inquietus æger, & quodammodo hebes animadvertitur, ut narratorum oblivisceretur. Medici febrem, nisi tertio exeunte die, non adnotarunt: quo tempore se prodidit magno impetu cum delirio, & convulsionibus ejusmodi, ut æger dentibus omnia rodere cogeretur, & ingenti nisu propemodum superaret adstantium vires: cum his vomitus urgebat subobscuræ materiæ. Mane vena secatur, unde sanguis cum impetu exsilit: cujus serum, ubi a concreta secessit parte, immersum linteolum flavo inficiebat colore. Cessat convulsio: sed æger quasi soporosus jacet, vix se movet, admotasque cucurbitulas sentire, vix ostendit. Respiratione, nisi quod interdum suspiriosa, quasi naturali utebatur. Quarto transacto die, obiit. VENTRE aperto, jecur inventum est flaccidum, & ad subpallidum vergens: in ejus vesicula, bilis subobscura. In ventriculo materia ejusdemmodi ac novissimis diebus, ut dictum est, evomuerat: in tunica ejus interiore circa orificium sinistrum disjecta quasi puncta rubentia. Multæ autem hic illic per ventrem minimæ glandulæ a stagnante sanguine inflammatæ. Thorace recluso, pulmones aere tumentes, a pleura soluti, si quosdam per sejunctas membranulas nexus excipias, quæ sinistrum ad pleuram alligabant. In pericardio parum aquæ. In cordis ventriculis sanguis concretus. Cranio circumsecto, incisaque Dura meninge, seri nonnihil prodiit: in vasorum sanguiferorum quæ per Tenuem meningem repunt, interstitiis, *gelatinosa* quædam, sed levis, concretio adnotata est: cerebrum autem valde laxum, neque omnino naturali colore, quem fortasse bilis tinctura vitiaverat. Dum ad cerebrum eximendum, intra summum vertebrarum tubum Spinalis medulla secabatur, ab externo hujus medullæ pariete, quasi ex dissecto lymphæ ductu, serosa materia, nec brevissimum ad tempus, emanavit.

3. Quid possint animi perturbationes in regio morbo inferendo, cum crebræ in Medicina exercenda observationes ostendunt, tum proposita evidenter confirmat. Neque id mirum attendentibus, quantum cum animi perturbationibus nervi consentiant, & quantum iidem valeant nervi in afficiendis sanguiferis, & excretoriis vasis, & in secretorio ipso intimo, quale id cunque sit, organo, & quod consequitur, in humorum secretionibus, & excretionibus vitiandis & impediendis. Cogita, in quibusdam magis consentire nervos hepaticos, aut si alii etiam nervi consentiant, facilius tamen in certis corporibus hepatis vasa, & secretorium organum nervorum actioni cedere; & cur in iis oriatur icterus ab animi affectibus, continuo intelliges. Sic apud Hoffmannum (1) de fœmina leges, cui *quoties ob prægressam animi commotionem .... novi accedebant insultus fe-*

(1) Medic. Rat. Tom. 4. P. 4. c. 12. Obs. 5.

briles, protinus icterus cum omnibus revertebatur symptomatibus. Quod si addas certas sanguinis, aut materiæ bilis ab eo secernendæ, aut viscerum cæterorum dispositiones, tanto magis & rem intelliges, & originem symptomatum gravissimorum, quæ interdum ad icterum accedunt, & mortem afferunt opinione celeriorem. Hæc ferme omnia ut in proposita Sacerdotis Observatione agnoscimus, ita exemplis magna ex parte non absimilibus illustremus. Quorum primum nobis Bononiæ degentibus; ibi enim, nec multis ante annis id contigerat; ab doctis, gravibusque Viris narratum est, & a Valsalva ipso qui sectioni affuerat, confirmatum.

4. Juveni peringenioso, Sacris & litteris addicto, truculentus & minax vir *sclopetum* nec opinanti ad pectus intentat. Magno ille terrore perculsus, postridie ictericus fit, mox delirus, ut notorum agnosceret neminem, sed identidem clamaret, oh facinus indignum! tum convulsivis agitationibus tantis correptus, vix ut retineri posset multorum manibus, intra horas a delirii initio viginti quatuor extinctus est. Cadaveris sectio nihil ostendit quod videretur magnopere adnotatione dignum, si vasa excipias sanguifera per Tenuem meningem repentia, quæ nigro sanguine plurimum distenta reperta sunt.

5. Poterat a nobis hoc exemplum inter ea referri quæ ad Deliria attinent, aut etiam ad convulsiones. Sed quoniam a terrore primum omnium malorum apparuit icterus; hic maluimus recensere. Hunc contractio fecisse videtur hepaticorum nervorum: bilis autem materia, magna ex parte in sanguine retenta, acrior, ut in Juvene, & cerebrum, ut in Litterato, maxime afficiens, cætera attulisse.

6. Exempla apud Medicos Auctores alia, cum Valsalvæ exemplo (1) in multis comparanda, non quæremus, cum duo hic in Sepulchreto (2) habeamus, Ballonii unum in adolescentulo, Comitis Chaulnei filio, Guarinonii alterum in Cardinali Sfortia. Huic icterico cum febris esset primum latens, ut Medici, nisi postquam acrior est facta, non agnoscerent, levi desipientia correptus, postea febre acriori facta, jactatione summa corporis, dein subita epilepsia bis exagitatus, denique tribus ante mortem diebus convulsiones varias sustinens, tamen leniter consumptus est, jecinore, & reliquis prope omnibus corporis partibus luteo colore majorem in modum infectis, pulmonibus autem quales in iis offendi solent qui diu inter moriendum spiritus difficultate cruciati sunt. Adolescentulus vero ex facili & lepidulo morosus factus & subtristis, repente ictero occupatus, post dies quindecim, cum nil tale cogitaretur, stridebat dentibus, convellebatur nocte, velut ecstaticus erat, & post ejulatus magnos, & convulsiones mortuus est, cerebro ejusmodi ut in eo non fuisse mortis causa videretur, pulmone valde vitiato, sed hepate vitiosiore quod erat velut ὑπόχλωρο; sic enim scribendum est, & scribitur a Ballonio, ut videbis, librum ejus inspiciens, qui citatur, Epidemiorum II. (3) pagina, non quæ indicatur, 244. sed 258. quæ vox cum significet subviride, aut subpallidum; sane perspicis, in hoc quoque hepatis colore Adolescentulum cum Valsalvæ Sacerdote convenisse. Convenerunt autem omnes in illa mentis hebetudine, quam Ballonius quasi ecstasim, Guarinonius levem desipientiam; Hippocrates autem, vel certe Prædictionum (4), & Coacarum Prænotionum (5) Auctores μωρωσιν vocarunt *malamque* esse *ex morbo regio*, docuerunt; *fatuitatem* reddunt Interpretes, & hos secutus Zacchias in Observatione id confirmante, huc in Sepulchretum (6) relata. Quod

(1) Supra, n. 2.
(2) Obs. 6. & in Additam. Obs. 5.
(3) Edition. quæ una tunc erat, & diu fuit, Parisien.
(4) L. 2. n. 4.
(5) n. 2.
(6) Obs. 7.

ſi ut in cunctis illis convulſiones, ita non in cunctis furioſum delirium fuit; nempe alia in aliis ætas, temperatura, & diſpoſitio ſanguinis, bilis, & viſcerum fuit. Sic in Cardinali ſanguis liquidus, & nihil uſquam habens concreti inventus eſt, qualem in ictericis eſſe, affirmat Boerhaavius (1), ut *ex vena miſſus minime cogatur*: in Valſalvæ autem Sacerdote & miſſus concreverat, & concretus in cordis ventriculis fuit, quamobrem circa ſtomachum rubentium punctorum forma, & hic illic per ventrem ſtagnans, multarum exilium glandularum inſtar quæ inflammatæ eſſent, apparuit: cujuſmodi ſanguinem aliquando in aliorum ictericorum corde eſſe ab Anatomicis deprehenſum, indicata Zacchiæ Obſervatio, itemque altera Bartholini, hic quoque in Sepulchreto (2) producta, ſatis oſtendunt; ne meam in Figulo, magna ex parte icterico, aliaſque (3) tibi deſcripto, hic memorem, aut Valſalvæ in Puella illa icterica (4) alteram, hoc magis attentione dignam, quod præter mucoſam in corde concretionem, cum ſanguis reliquus eſſet fluidus, aeri tamen expoſitus concreſcebat. Sed ad illam ſanguinis ad concreſcendum diſpoſitionem, aliæ tum in ipſo, tum in cerebro accedant opportet, ut grave delirium fiat. Nec tamen refert, ſi cerebrum ne tum quidem, neque cum immanes convulſiones fuerunt, magnopere læſum appareat. Fugere enim oculos poteſt id quod in illo erat delirii cauſa: irritatis autem vel extra cerebrum nervis, aut, quod in Sacerdote illo ex diſſectione conjiciendum eſt, Spinali medulla, horribiles poſſunt convulſiones exiſtere.

7. Non inventum eſt tamen in eo cerebrum omnino illæſum, ſive id quod in meningum ſectione animadverſum eſt, ſive colorem ipſum cerebri attendas, qui non prorſus erat ſecundum naturam, & tinctura bilis facile inductus a Valſalva credebatur. Cerebri enim ſubſtantiæ, quamvis ipſa quoque aliquando in hoc morbo flava inventa eſt; non multas tamen ſic inventæ Obſervationes legiſſe memini, fortaſſe propter vaſorum, intime cerebrum pervadentium, exilitatem primum, deinde raritatem. Et certe non ita pridem cum ad tradendam cerebri anatomen plura, ut ſoleo, in Theatro capita haberem, cumque in uno faciei, & reliquæ cutis, & Conjunctivæ oculorum membranæ flavedine animadverſa, cujus eſſet hominis, quæſiviſſem, & aſthmatici, regio morbo affecti, & pridie mortui eſſe, audiviſſem, per exteriorem quidem Tenuis meningis faciem celluloſa hic illic non modica ſpatia vidi ex ſubviridi flaventia, mox tamen cerebro diſſecto, non alium ac natura, fert, in hoc colorem deprehendi. Et rurſus cum poſtea ſimilis oblata eſſet occaſio, etſi in Lateralibus ventriculis paucam, quæ inerat, aquam ſubflavam conſpexi, plexuſque Choroides ad eum colorem nonnihil vergentes, & Pinealem ipſam glandulam, breviorem alioquin, minuſque mollem, & cui ad baſim anterius pauxillum adhærebat, non arenoſæ, nec flavæ, ſed albæ, ſubſtantiæ, verſus ſummum autem quidpiam intus inerat quaſi ſanguinis, vaſiſve ſanguiferi, etſi, inquam, eam glandulam vidi ex ſuo cinereo colore inclinantem ad ſubflavum obſoletum; reliqua tamen, nam perſecui; omnia nativum ſervabant, ut quidquid medullare eſſet, offenderim candidiſſimum. Sic etiam hic in Sepulchreto (5) poſt diuturnum icterum, cerebri ſubſtantiam videbis ſatis albam fuiſſe, quamvis non meninges modo, Craſſa præſertim, ſed & cranium extra, & ex parte intus quoque eſſet flavum. Nam & oſſa ipſa interdum hic morbus inficit, flavedine, ut quidam monent, nunquam e ſceletis eluenda. Ut flava eſſent oſſa in fœtu icterico, Kerckringii oſtendit Obſervatio, hic quoque in Sepulchreto (6) legenda: nec mi-

(1) Prælect. in Inſtit. §. 773.
(2) Obſ. 24.
(3) Epiſt. 7. n. 11.
(4) Epiſt. 10. n. 7.
(5) Obſ. 3.
(6) Obſ. 34.

rum, cum pro ſanguine humorem, fellis inſtar, flavum invenerit, qualem a Veſalio pariter in Patricio Florentino Martello fuiſſe repertum, ex Sectione hac eadem Sepulchreti cognoſceres, ſi ejus diſſectio, ut bis (1) proponitur, ita ſemel tota, ut alibi (2), exhiberetur. Tu vero in iis omnibus locis, non Marcellum, ſed Martellum legito: & Helmontium (3) ipſum credito in Obſervationes haud abſimiles incidiſſe, cum in meſentericis duorum ictericorum venis id vidit, unde *virus excrementoſum, ſeu cruorem flavum & ſtercoreum, ſive ſtercus liquidum flavum, ſecundæ digeſtionis prolem, ſurſum p. n. raptum in venas; & totum corpus diſperſum*, icteri auctorem eſſe, commentus eſt; cum bilis ſit quæ non proportione, aut propter copiam, aut propter jecoris, ut in Martello, vitium a ſanguine ſecreta; ſic denique in hoc abundat aliquando, ut miſſus ſanguis, & urina quæ tunc redditur, ſimillima appareant (4), idque non in morituris ſolum, ſed & in iis interdum qui ſunt evaſuri (5). Quod & illis, aut certe illi icterico accidit, *cui*, ut Baglivus (6) refert, *loco ſanguinis, e naribus, & e cucurbitulis ſcarificatis aqua flava ſolummodo prodibat*, non ſecus atque, ut habemus apud Lowerum (7), is evaſit adoleſcens, cui ſanguine per magnum, & diuturnum profluvium e naribus emanante, & juſculis interim large refecto, humor jam effluebat, juſculis quam ſanguini, ſimilior.

8. Ex Partibus autem quæ a flavo ſanguine ſæpius, ac facilius infectæ animadvertuntur, membranæ præſertim ſunt adipoſæ, & quæ in oculis conjunctivæ appellantur. Pinguedinem Valſalva aptiſſimam omnium credebat ad croceum colorem trahendum, ubi ſerum ſanguinis paululum modo flaveſcat. Croceam enim in multis regio morbo non affectis deprehenderat, & præſertim in tribus quos eodem ferme diſſecuit tempore, nimirum in hydrocephalo; in vulnerato, & in alio quem ardens febris conſumpſerat. In oculi autem albo flavedo in hoc morbo tam obvia eſt, ut inde Veteres permoti videantur ad credendum, arquatis lutea omnia apparere. Quod vocatum eſſe in dubium a Mercuriali meo *in prælect. Bononienſibus*, ſcribit Hoffmannus (8), qui *in Patavinis* (9) fortaſſe, vel potius *in Variis Lectionibus* (10) voluit ſcribere. In his enim cum Varronis, Lucretii, Sexti Empirici, Caſſii Medici, Galeni ipſius teſtimonia id affirmantium protuliſſet, cæterorum qui de Medicina ſcripſerunt, ſilentium, ſuique ipſius in ictericis innumeris contrariam obſervationem oppoſuit. Poterat autem & aliorum frequentiſſimas obſervationes cum ſua conjungere, nec dubitare quin etiam poſteros habiturus eſſet multo maxima ex parte aſtipulatores. Certe vel nuper cum poſt Sydenhamium (11), Boerhaavius quoque (12) idem quod Veteres illi, ſcripſiſſet; diſerte faſſus eſt Vir Eruditiſſimus Hallerus (13), ſe *non evidentia* ejus rei *experimenta invenire*, nec legiſſe, *Corneam* in ictericis *flavam fuiſſe* inventam: in humoribus autem oculi non levem, ſed magnam omnino coloris mutationem requiri, ut puta cum ab effuſo in Aqueum ſanguine, ex Yveſii obſervatione, rubrum apparuit lumen. Et ſane videtur mihi Boerhaavius cum illud iterum (14) ſcripſit, & Obſervationem alteram ſuam, Yveſianæ ſatis ſimilem, produxit, exiſtimaſſe, *aliquid bilis ſe humori Aqueo admiſcentis*, cum ſanguine in hunc effuſo comparari poſſe. Verum ob vaſorum, oculi humoribus in-

(1) Obſ. 8. §. 4. & Obſ. 20.
(2) L. 2. S. 11. Obſ. 36. §. 1.
(3) Vid. in hac Sepulchr. 18. Sect. Obſ. 26.
(4) Vid. apud Hoffman. ſupra ad n. 3. cit. cap. 12 §. 4.
(5) Ibid.
(6) De Experim. circa Bilem.
(7) Tract. de Corde, c. 2.
(8) §. 4. modo cit.
(9) L. 1. c. 32.
(10) L. 6. c. 12.
(11) Proceſſ. in Morb. curand. ubi de ictero.
(12) Prælect. ad Inſtit. §. 544.
(13) Adnot. ad eum locum.
(14) Prælect. modo cit. §. 840.

ſervientium, exilitatem fortaſſe, ut de cerebro quoque intimo dictum eſt (1), non ſæpius accidit, ut bilis tinctura ad hos perveniat. Mihi ſaltem, ictericæ mulieris oculos diligenter olim diſſecanti nihil prorſus flavedinis in ullo de tribus humoribus inventum eſt: nec vero magis in Cornea tunica: quam unam, ut in ictericis aliis, & nominatim in eo quoque Figulo de quo ſupra (2) commemoratum eſt, cum accuratius inſpicerem in magna proximæ Adnatæ flavedine, nunquam flavam videre potui. Aliquando tamen, ſed rariſſime, fieri poteſt, ut flava in hoc morbo objecta appareant, nimirum ſi Cornea tunica bile tota ſaturata ſit, neque *tum ſolum*, quod & Mercurialis concedit, verum etiam ſiquando oculorum humores ſumma flavedine infecti ſint: quorum alterutrum, aut ſi mavis, utrumque in binis exemplis fuiſſe, credito, quæ pro Veterum ſententia ſe vidiſſe, teſtatur Hoffmannus (3), itemque in tertio; neque enim plura legiſſe memini; quod a Cl. Scardona (4) additum eſt.

9. Eſſe autem poteſt in nonnullorum oculis major aut numerus, aut diameter vaſculorum ad Corneam tunicam, & ad humores pertinentium, ſimulque in eorundem hominum ſanguine materia bilis aptior ad ea vaſcula pervadenda, & ad tingendum, ſive hoc pendeat ab ejus materiæ natura, ſive a copia. Videmus enim, poſteaquam ſecreta eſt, & in veſicula ſua depoſita, in aliis magis, in aliis minus facile per hujus membranas tranſire, itemque ſaturatiore in aliis flavedine, in aliis leviſſima, aut nulla contiguas partes inficere. Scilicet ſanguis unde provenit, in aliis eſt, ſi cum Williſio loqui malis, cujus verba hic vides in Sepulchreto (5) producta, *ad dyſcraſiam ſulphureo-ſalinam nimis evectus*, in aliis autem *ſulphur* habet *nimis depreſſum*: quam etiam ob rem ut illi ſunt ad icterum maxime proni, ita hi, inquit, *morbi iſtius* gaudent *immunitate*, ut vidit in pluribus cachecticis, & phlegmaticis, quantumvis *hepatis*, *quoad plurimos ejus ductus*, *obſtructione & induratione laborantibus*. Quæ tamen caute oportet accipere, aut tempora diſtinguere, & mutationes quas icterus ipſe inducit, attendere; ne poſtea cum ibidem legeris Hildani (6), aut Graafii (7) Obſervationes, mireris. Ille enim *pituitoſum*, *& cacochymicum*, ſcribit, *interdum etiam ictritia annis aliquot laboraviſſe*; Graafius autem Icterici bilem fuiſſe *plane ſeroſam*, *& tam levi flavedine imbutam*, *ut immiſſa in eam linea vix ulla flavedine tingerentur*. Quod vero ad ejus materiæ, cujus de natura dixi, copiam attinet; mirum quanta hæc eſſe in quibuſdam poteſt, ſi ad eam quam nativa corporis conſtitutio, anni tempus, cibi potioneſque, aliaque ejuſdemmodi in unum ſorte conveniendo, accumulaverint, alia inſuper accedat, ut ſi febris, ſi immoderatus ſub ſole motus, ſi venenum, etiam a mordente beſtia immiſſum, ſi denique ejuſmodi aliud eas quoque ſulphuris particulas quæ magis in ſanguine conſtrictæ, & depreſſæ erant, ſolvat repente, atque evehat, ut tot jam ſint, quot ſecernendis jecur par eſſe non poſſit. Eſt alius præterea vel notior modus quo bilis materia in ſanguine augeatur, ut ſi ex ea quæ ineſt, parum vel nihil ſeparetur ſive ob aliquod ipſius ſanguinis, aut intimi ſecernentis organi vitium, ſive ob complurium Hepatici ductus ramorum, aut ejus ipſius trunci, aut Communis impeditam viam. Hac enim impedita, etiamſi bilis, jam ſecreta, in ſanguinem, ut plures exiſtimare pergunt, non redeat; nova immitti in plenos diſtentoſque ductus non poterit, ideoque cum quantum jugiter ab alimentis materia bilis in ſanguine augetur, tantum ex ea non dematur, creſcat ipſa in dies, abundetque, neceſſe eſt.

---

(1) n. 7.
(2) n. 6.
(3) §. 4. cit.
(4) Aphor. de cognoſc. & cur. morb. l. 3. c. 10. Comm. ad n. 8.
(5) Schol. ad Obſ. 1.
(6) Obſ. 8. §. 13.
(7) Obſ. 10.

10. Ea autem quam diximus, via impediri potest a rarioribus, aut frequentioribus causis. Ex rarioribus sunt quæ hic in Sepulchreto leguntur, Communis ductus ad capillarem angustiam redactus (1) aut instar chordæ solidæ in se contractus (2), induratusque (3), aut plane ac solide osseus (4), aut a circumjectis aliquot glandulis compressus (5). Ad frequentiores autem causas primum convulsiones attinent, & hinc ortæ *crispaturæ*, ad initia usque ramusculorum ductus Hepatici propagatæ, eosque ut pote angustissimos, constringentes, atque occludentes. Quarum hic effectus etsi propterea sub sensum cadere non potest; tamen rationi est adeo consonus, ut a nobis facile ad icteros illos explicandos ponatur qui aut a vehementibus animi affectibus, aut a doloribus originem habeant. Sunt quoque Doctissimi Viri qui sic eum explicant icterum quem viperæ venenum fecerit, non dissentientibus nobis, si modo tunc alvi recrementa albescant, ut valida quam ex convulsione ponunt, orificii Communis ductus constrictio omnino requirit: quod si magis flava esse pergant, & nos ea ratione rem intelligere pergemus, quæ paulo ante (6) priusquam ullum memoraretur viarum impedimentum, exposita est. Porro inter causas frequentiores, sunt obstructiones recensendæ cum in aliis, tum in bilariis quæ præsertim hic attendere placet, vasis accidentes, sive horum obstructionem faciant secretæ cum bile particulæ quædam æquo crassiores, & viscidiores, sive geniti ex his, & bile calculi, unde Hepatici ductus rami, aut truncus ipse, aut ductus Communis infarciantur. Cysticum non dixi propterea quod hujus obstructio per se non potest bilis iter ab hepate ad intestina impedire; quamvis multi superiori tempore, & nonnulli hoc nostro fuerint qui, frustra monente Wepfero (7), *obturato collo vesiculæ bilariæ non sequi Icterum, nisi ductus Communis quoque obstruatur*, ipsi quidem a calculo in cysti, non modo in Cystico ductu, hærente arquatos homines fieri, existimaverint. Qua de opinione ut præclare intelligas quid censendum sit; quidquid ex hac Epistola restat; restant autem quam plurima: circa bilarios versabitur calculos, quando ea quæ hactenus attigi, satis esse tibi possunt simul ad cæteras morbi regii plerasque causas persequendas simul ad aperiendum ad ea aditum quæ de bilariis sive in hepate, sive extra hepar calculis sunt proferenda.

11. Qui calculi in hepate gignuntur, *sæpenumero* in dissectionibus reperiri, auctor est in Sepulchreto (8) Platerus, Henenius autem (9), *sæpe tantos ut vix credatur*. Quorum utrique sic accidisse, non negavero. Quod vero Matthiolus (10) rationibus quibusdam subnixus, credidit, lapides *in jecore, ut in renibus frequentissime* gigni; sane si innumeras propemodum Valsalvæ, & meas humani jecinoris dissectiones attendam, non facile ejus opinioni possum assentiri. Cum enim calculos pluribus in renibus uterque invenerimus; vix uno in jecinore mihi olim accidit ut invenirem, Valsalvæ autem in nullo, quod sciam.

Quæ cum dico, nihil aliud, nisi istam inter hepatis, & renum calculos comparationem specto, minime ignarus vel ex Sepulchreto ipso, a quot præclaris Viris sint in jecinore inventi, aut commemorati. Nam præter tres illos quos nominavi, Falloppium etiam nostrum (11), Scaligerum (12), Trincavellium (13),

---

(1) Obs. 14.
(2) Obs. 17.
(3) Obs. 25. §. 7.
(4) Obs. 16.
(5) Obs. 11.
(6) n. 9.
(7) In Additam. ad hanc 18. Sepulchr. Sect. Obs. 4.
(8) Sect. 17. l. hujus 3. Schol. ad §. 1. Obs 13.
(9) Obs. cit. §. 2.
(10) Sect. hac 18. Schol. ad §. 12. Obs. 8.
(11) Obs. 13. cit. §. 6.
(12) §. 4.
(13) §. 7.

Dodonæum (1), Camenicenum (2), Peucerum (3), Blasium (4), Heerium (5), Dobrzenskyum (6); sic enim hujus nomen scribendum fuerat; produci video: quibus addere alios possim, in his Columbum (7), Forestum (8), Reverhorstium (9): quorum tamen nemo pro frequentibus istiusmodi Observationes proponit. Hos si inspicias singulos; fortasse miraberis, præter Dodonæum, Camenicenum, & Dobrzenskyum, neminem esse qui icteri in iis ægris mentionem faciat, eos autem qui faciunt, aut Communem insuper ductum calculo occlusum, aut jecur lapillis plenum describere. Sed mirari desines, ubi animadverteris, ad omnem bili viam intercludendam non satis esse, paucos, & parvos in hepate calculos increvisse, nec vero etiam magnos, nisi ibi hæreant ubi majores Hepatici ductus ramos obsideant, & omnino aut comprimendo, aut obstruendo occludant, id quod parvi, sed innumeri, & totum jecur *undequaque*, ut loquitur Dodonæus, *implentes*, non *sparsim*, ut Forestus vidit, per illud disjecti, cum in minoribus quibusque ejus ductus ramis faciant, idem nempe efficiunt, ac si ipsum obturarent truncum.

12. Dixi autem comprimendo, aut obstruendo, bili viam a calculis intercludi. Neque enim si quis calculos aliquando ajat in ipsis glandulosis hepatis acinis concrescere, eoque facile attinuisse *minores* illos quos *in externa hepatis superficie* vidit Riedlinus (10); adversari velim: quanquam sæpius credo in ipsis gigni Hepatici ductus ramis, ut qui diligentius persecuti sunt, invenere. Ruyschio (11) certe ut nihil frequentius, in bobus quidem, & ovibus, acciderat, quam calculos in poris bilariis deprehendere, sic nihil *rarius* contigit, quam eosdem *in ipso hepatis parenchymate* reperire; ut quamvis jecinora plus centum perquam attente *excarnaverit*, in uno dumtaxat calculum offenderit *in parenchymate absconditum, poro bilario nullo modo affixum.* Nec alio quam ad eosdem bilarios ramos antiquas referre possum Plateri (12) Observationes calculorum hepaticorum, *tophum coralloidem ramosum ..... cavum intrinsecus* repræsentantium, præsertim cum Glissonium (13) lego persimiles in bovinis jecinoribus Observationes *tubulorum tantæ longitudinis, ut si modo integri eximi potuissent, plurimas pori bilarii ramificationes continuata lapidea serie, coralli instar, retulissent*, diserte ab se habitas fuisse intra eundem porum, sive ductum, docere. Cujus ramos Reverhorstius quoque (14) in hominis cadavere calculosa crusta intus obsessos deprehendit. Nec ipse alibi quam in iis ramis, calculos in jecinore humano (15) inveni. Sed neque alibi eos quoque fuisse lapides, opinor, qui a Columbo (16) & Cameniceno (17) in Portarum vena credebantur inventi: cujus opinionis meæ rationes; quamvis non satis a gravibus quibusdam Auctoribus animadversas; cum alias (18) proposuerim, hic minime iterabo. Hi igitur calculi cum denique ex canaliculatis, accrescente usque, & usque simili materia, ut contingit in aquæductibus, solidi facti, eas quas dixi, vias omnino occupaverint, nihil dubii est quin bili iter intercludant.

13. Illud etiam dixi, jecoris calculos, quamvis magnos, nisi ibi sint ubi eas vias possint occludere, mirum non fore, si morbum regium non inducant.

(1) Sect. 18. cit. Obs. 4.
(2) Ibid. Obs. 8. §. 12.
(3) cit. Obs. 13. §. 3. & 8.
(4) 9.
(5) 10.
(6) Sect. 16. Obs. 5.
(7) De Re Anat. l. ult.
(8) L. 19. Obs. Med. 14.
(9) Differt. De Mot. Bilis, §. 52.
(10) Eph. N. C. Cent. 3. Obs. 45.
(11) Obs. edit. cum Dilucid. Valvular. in Lymphat. 24.
(12) Schol. cit. ad Obs. 13.
(13) Anat. Hep. c. 7.
(14) §. 52. cit. supra, ad n. 11.
(15) Epist. Anat. I. n. 43.
(16) Locis cit. ad n. 11.
(17) Ibid.
(18) Epist. I. cit. n. 49.

Quem fuisse equidem credo; nam pro certo nunc scire non possum; in quodam homine cujus hepar in faciei cavæ centro lapidem habuit forma & magnitudine ovi columbini, quemadmodum ante multos annos Amicus ad me Anatomicus qui cadaver dissecuerat, scripsit. Minime autem miror quod is morbus non fuerit in mulieribus tribus, quæ etsi multo majorem lapidem, aut plures, gravioresque intra hepatis membranam habebant, ibi tamen habebant, ut potius extra id viscus, quam in eo, esse viderentur, quæ causa fuit, cur supra non memoraverim. Ea enim membrana, incluso pondere distracta, & deorsum extensa, sacculum in duabus effecerat palmi longitudine; nam in tertia non nisi pendulus deorsum folliculus descriptus est. Observatio hæc ultima est Benivenii (1) omnino alia, ut conferendo intelliges, ac secunda, quæ ex tertio capite ejus libri in Sepulchreto (2) proponitur. Ejus autem similis; nisi quod in sacculo non plures, sed magnus unus calculus cum multo glutinoso humore conclusus erat, nec mulier unquam, nisi de calore hepatis conquesta est; Observatio subjicitur Georgii Greiselii (3). Quorum ego exemplorum memor, cum animadverterem, pendere igitur infra jecur posse præter cystim, ipsam fellis amplificatam, aliam interdum quasi cystim, humore etiam distentam, quæ etsi omnino præter naturam esset, illam mentiretur tamen; id circo in icterico Laurentio Bacchetto. Medico olim Patavino, cujus morbi, & dissectionis historiam post Cl. Dominicum Militiam (4) duo alii Docti Viri ediderunt, ita me gessi, ut opinionem quidem indicarem meam; sed nihil pro certo affirmarem. Pendebat illi infra jecur tumor, quem manu abdomini admota statim perciperes, globosus, mobilis, ut manu qua comprehendebas, facile posses dextrorsum, aut sinistrorsum compellere. Cum aliis aliud, quemadmodum apud Militiam leges, singulorum opiniones indicantem, esse videretur; mihi semel, post alios invisenti, esse cystis fellea visus est, ab humore præter modum distendente amplificata, deorsumque producta, quod Medico, ægri Amico, qui me domum humaniter reducebat, Dominico Stephanellio solicite sciscitanti ita dixi, ut tamen pro certo non affirmarem. Quod sic designaveram, evidenter adeo confirmavit dissectio, ut rei designatio prætermitti a quibusdam, res vero ipsa ab nemine reticeri potuerit. Videram id alias, & nominatim in Sene, ex quo in Epistola I. Anatomica (5) jam descripseram. Memineram autem multo sæpius legisse, nec modo apud Veteres, ut cum Vesalius (6) in Martello eadem cystim invenit *duorum pugnorum magnitudine*, aut cum Fernelius (7) a bile exuperante *in ingentem* nonnunquam *distendi magnitudinem*, scripsit; sed apud Recentiores quoque, ut puta Zwingerum (8), qui *sextuplo circiter majorem* vidit, præsertim vero juniorem Verneyum (9), & Yungium, cujus vel monstrosioris amplitudinis Observationem commemorat Abr. Vaterus (10); ut post illam non credam esse operæ pretium alias quæ deinceps productæ sunt, indicare, nec quærere amplius, quanta cystis reperta ab Lancisio fuerit, quam propter insignem longitudinem describere Pacchionus in animo habebat, sicuti est in hujus litteris A. 1710. ad me datis: quanquam minime negligendæ sunt Observationes duæ quas nuper apud Amplissimum Swietenium (11) legebam, Illustr. Edimburgensium altera, qui cystim octo libras bilis continentem, idque in duodecenni puero, deprehenderunt, ipsius alteram, qui in muliere cystim eandem comperit distentam adeo, ut ad os usque Ilium dexterum

(1) De abdit. nonnull. &c. c. 94.
(2) Sect. 17. Obs. 13. §. 1.
(3) Ibid. §. 11.
(4) De Morb. Exitial. Nob. Virgin.
(5) n. 43.
(6) Epist. de Rad. Chin.
(7) Pathol. l. 6. c. 5.
(8) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 78.
(9) Mém. de l'Acad. Roy. des Sc. A. 1701.
(10) Dissert. qua Calcul. in ves. fell. &c. thes. 5.
(11) Comment. in Boerh. Aph. §. 935. & 950.

perveniret, quod inter os, & coſtas imas vel antequam macilentiſſimum cadaver incideretur, ſua ipſa mole protuberaverat. Sed & in Polono Senatore (1) *mirum in modum* extenſam invenere, ut in vivo *manibus palpari poſſet*. Verum ut ad illa redeam quæ eo tempore, id eſt A. 1732. jam edita fuerant, etſi eorum probe memineram; non oblitus tamen trium illarum quas primo loco indicavi, propendentis ab jecinore ſacculi Obſervationum, neque moniti quod in extremo eſt libro VI. de Morbis popularibus vel *bonis Medicis*, nedum aliis, *ſimilitudines parere errores*, imitari Baglivum nolui, quem, ſi viveret, ac quæ ſunt apud Valliſnerium noſtrum (2), & Schelfelium (3) legeret, pœniteret ſane, dum quaſdam, non omnes quas poterat, Obſervationes attendit, præpropere ſcripſiſſe (4), *cum ictéros videris pertinaces, vel ſanatos, ſed recidivantes: pro certo habeas, eos a calculo veſicæ felleæ progigni, ac proinde inſanabiles prædicito.*

14. Cujus de veſicæ calculis, quippe extra hepatis ſubſtantiam poſitis, ut, quemadmodum promiſimus, verba faciamus, ipſorum quidem in hominibus tam crebræ Obſervationes habentur, nullo ut modo poſſit harum numerus cum illarum quæ ad calculos jecinoris ſpectant, comparari. Hujus ſi diſcriminis cauſam quæras; non unam invenies ubi cauſas attenderis quæ tam frequentis calculorum in cyſti generationis redduntur. Veslingius noſter (5) cyſticæ bilis craſſitiem, & diuturniorem in cyſti moram, & hanc augentes Cyſtici meatus anguſtias, & valvulas indicavit. Quas cauſas ita peculiares cyſtis invenies ut peræque ad Hepaticos ductus transferre non poſſis, mirandumque ſit, graviſſimum inter Recentiores Medicum, has ipſas propoſiti diſcriminis cauſas agnoſcentem, minus animadvertiſſe, bovino quoque generi eſſe communes, in quo ut ibi fatetur hepaticos calculos eſſe frequentiores, ita cauſam aliquam indicare ſimul debebat hujus alterius inter humanum, & bovinum genus diſcriminis. Sed quæ Veslingius præmonſtraverat, ab aliis interea illuſtrata atque aucta fuerant, ſive majorem craſſitiem bilis in quibuſdam hominibus, & diſpoſitionem ad concreſcendum adnotando, ſive æquo diuturniorem moram ob Cyſtici ductus ſpaſmodicas criſpaturas, & conſtrictiones, aut ob infirmatam in laxatis veſiculæ tunicis ſe contrahendi vim agnoſcendo. Quæ tunicarum infirmatio tanto deinceps major fit, quanto plus bilis retinetur, non ſecus atque in urinaria veſica accidit, cum ab lotii retenta copia ejus reſolvuntur vires: qua ſimilitudine & Galenus (6) olim, & Verneyus junior (7) hac noſtra ætate uſus eſt: unde cauſam intelligis fere præcipuam cur immanes illæ fiant cyſtis amplificationes de quibus paulo ante dictum eſt. Huc alia inſuper addidit in primis Abrahamus Vaterus (8), cujus nomen haud erat ab iis qui eadem poſtea ſcripſerunt, reticendum. Is enim ob fundi cyſtis declivitatem cum difficilem bilis aſcenſum; ob ductus autem obliquitatem non expeditum tranſitum animadvertiſſet; utraque hac cauſa ſpectata, cenſuit, compreſſa a ventriculo cyſti, non niſi tenuiorem, & maxime fluxilem bilis partem extrudi, ſpiſſiorem autem ſemper in ſanis quidem relinqui, quæ facile concreſceret, niſi mox novo hepaticæ bilis affluxu inſtaurata dilueretur. Hæc autem inſtauratio ubi æquo paucior, aut etiam viſcidior bilis ſecernitur, cum rite fieri non poſſit, hinc tanto facilius ſpiſſiorem illam in calculos abire. Vatero autem, quin etiam Veslingio quadantenus Fernelius (9) præluxerat, cum *originem* his calculis *eſſe*, ſcripſit, *e flava bile, quæ*

(1) Commerc. Litter. A. 1733. Hebd. 11. n. 2.
(2) Opere, T. 3 P. 6. Lett. 37. Annot. 1.
(3) Differt. de Lithieſi fell. §. 28.
(4) De Experim circa Bilem.
(5) Synt. Anat. c. 4.
(6) De loc. aff. l. 5. c. 7. haud ita procul a fine.
(7) Cit. ſupra, ad n. 13.
(8) Obſ rariſſ calcul. 3. §. 1.
(9) c. cit. ad n. 13.

proprio conceptaculo diutius coercita, nec tempestive vacuata, nec novæ influxu renovata, mirum in modum obdurescit.

15. Cum igitur tot, & tam faciles in tanta humanæ vitæ infirmitate, & intemperantia præsto sint causæ ob quas cystici calculi producantur; mirari non oportet, quod sæpe adeo a Veteribus; & Recentioribus inventi sint. Nam postquam Gentilis (1), & Nicolus (2) lapidem hic in vesica fellis, ille autem in hujus meatu se vidisse, testati sunt, Benivenius (3), Vesalius (4), Curtius (5), Falloppius (6), Fernelius (7), Stephanus (8), Columbus (9), Coiterus (10); ut minus clari nominis Auctores prætercam; Observationes protulerunt suas: ex quo autem humana cadavera multo sæpius incidi cœpta sunt ad hunc usque diem, nemo fere de Re Anatomica, aut Medica scribens, de ea vesicula paulo fusius loquendi occasionem habuit, quin calculos ibi ab se visos commemoraverit; ut jure ajat Cl. Professor Fabricius (11), fere sæpius felleæ, quam urinariæ vesicæ, calculos esse adnotatos: quibusdam autem in regionibus vel longe frequentius occurrere, ab Ill. Hallero (12) ostensum sit. Quamobrem noli mirari, si dixero, cum hæc scriberem ante oculos habuisse Observationes, minimum, ducentas, ex quibus undeviginti meæ sunt: mireris potius, quod non legerim, aut non meminerim multo plures. Nec tamen quas dixi, tam paucæ sunt, ut secundum illas si quærenti tibi respondeam, quid frequentius aut rarius in cysticis calculis occurrat; temere videar respondere. Potes autem illud in primis quærere, in quibus crebrius reperiantur? Scripsit enim olim Carolus Stephanus (13), esse *potissimum in mulieribus provectioribus* a se conspectos, hoc autem sæculo Fridericus Hoffmannus (14), *rarius in hominibus ætatis florentis, frequentius vero in senibus*, itemque *in fœminis crebrius, quam in viris, reperiri.* Multo igitur verius est Hoffmanni pronunciatum primum, quam ultimum. In memoratis enim Observationibus video, marium ferme parem, ac fœminarum esse numerum. Senes autem, quantum ab Observatoribus indicatum est, cum promiscue utriusque sexus inveniam unum, & sexaginta; juniores amplius octo non invenio: ex his autem nullum infantem, unum puerum; minorque in his octo, ætas est annorum duodecim, major undetriginta. Nimirum tenuiores, vividioresque, florente ætate, sunt succi, quam inclinata, & celerius quoque in gyrum acti, id quod vidit Hoffmannus, quam in minus operosa præsertim, seniorum, & mulierum vita. Quapropter a musculorum otio repetit laudatus Hallerus (15) *frequentes calculos vesicæ felleæ, quos in reis diu carceri inclusis reperit.* Eodemque referes quod in minime agitata bile contingere vidit Ill. Swietenius (16). Eam enim *cum in vase vitreo puro reliquisset, ut putresceret; in fundo vasis grumos calculosos invenit.* Media tamen ætas, licet actuosa sit, non habet succos cum florente comparandos, quo fit, ut non æque possit intemperantiæ, & animi affectionum injuriis resistere, quarum utrisque vel magis, quam senilis, obnoxia est. Huc si addas plebejarum mulierum magnam partem non ita desidem vitam agere: & si hæc omnia cum iis conferas quæ supra (17) de causis, cystis calculos

---

(1) Apud Donat. de Med. Hist. Mir. l. 4. c. 30.
(2) Ibid.
(3) Cit. supra, ad n. 13.
(4) Ibid.
(5) Comment. in Mundin. Anat. ubi de Hepate in fin.
(6) Obs. Anat.
(7) Cit. ad n. 14.
(8) De dissect. part. corp. hum. l. 3. c. 42.
(9) De Re Anat. l. ult.
(10) Obs. Anat.
(11) Propempt. ad Dissert. Jo. Barth. Hoffman.
(12) Opuscul. Pathol. Obs. 33.
(13) c. 42. modo cit.
(14) Medit. Rat. T. 4. P. 2. S. 2. c. 3. §. 12.
(15) Experim. Anat. de Sangu. mot. c. 6.
(16) Comment. in Boerh. Aph. §. 950.
(17) n. 14.

gignentibus, ſcripta ſunt; nempe Obſervationes cum ratione convenire, facile intelliges.

16. Quod ſi jam quæras, verumne ſcripſerit Reverhorſtius (1), cum adnotandum eſſe, monuit, hos calculos *quo ſint e corpore juniore, eo quoque eſſe remiſſioris, id eſt, pallidioris coloris, & in media ætate eſſe coloris flavi, in provectiore autem obſcurioris coloris, imo nigricantis*; multo facilior reſponſio erit. Neque enim quid frequentius ſit, hic quæritur; ſed quid perpetuum; ut vel meis dumtaxat inſpectis Obſervationibus, affirmare poſſim, præpropere id ſcriptum fuiſſe. Nigerrimos enim calculos, non modo nigricantes, in pluribus etiam mediæ ætatis deprehendi; in Juvene autem annorum viginti quinque, & in Anu ſeptuaginta quinque (quorum ille junior, hæc ſenior fuit inter eos omnes e quorum cyſti hactenus exſecui calculos) fuerunt hi non ita diſſimili inter ſe colore, ut neque nigricarent in Anu, nec valde pallerent in Juvene, præſertim ſi cum cineraceo conferam, quem reperi in muliere annos nata undeſexaginta. Sed ne mei unius ſtes Obſervationibus; juniorem certe non legi fœminam, in qua cyſtici calculi inventi ſint, quam Virginem illam annorum undeviginti, quæ ſuperiore libro a Boneto (2) deſcripta eſt. In ea tamen lapilli omnes *flavi* fuerunt, *& bilem colore referentes.* Contra, provectioris ætatis erat mulier illa annorum trium & ſexaginta cujus hiſtoriam accurate propoſuit Cajetanus Tacconus (3), & nigro inſuper ictero affecta. Attamen cuncti hujus calculi non modo *ad albidum, ſive dilute croceum colorem accedebant*; ſed & corticibus, cum intus crocei eſſent, inſtructi erant *albicantibus, lucidis, argenteam matris perlarum interiorem faciem ſimulantibus.* Scilicet non tam ætas, quam materia ſpectanda eſt, ex qua fiant, aut facti fuerint; neque enim ſemper ejus in qua reperiuntur, bilis colorem imitantur; hæc autem pro vario aut ſanguinis, aut organorum vitio, in pari etiam ætate diſpar interdum eſſe poteſt, vel fuiſſe, aut ſub eodem etiam colore non ejuſdem generis illas particulas ex quibus potiſſimum calculus fieret, abſcondiſſe. Sic Abr. Vaterus (4), ſic Cl. Trewius (5); ut alias & noſtras, & aliorum Obſervationes prætereamus; in bile *craſſiſſima & nigricante calculum* ille *candicantem* invenit, alter in bile *vitellina* calculum exterius *maxima ex parte albidum, reliqua brunnum,* qui *leviſſima frictione candidiſſimus* redebatur, intus autem, ſi *rufeſcentem quandam maculam* exciperes, *pallidum*, & in viro quidem ille, hic in ſene, non in aliquo adoleſcentulo.

17. Nec magis Reverhoſtio favent qui *ordinario* hos calculos *atros, ſubnigros, aut fuſcos deprehendi*, generatim ſcripſerunt: quanquam ut ſæpe coloris ejuſmodi calculos a Majoribus, ab aliiſque inventos ſcio, & ipſe fateor, ſæpius annis poſterioribus mearum Obſervationum, quam prioribus, inveniſſe; ita non paucæ aliæ meæ, & multo plures aliorum Obſervationes memoria excidant, neceſſe eſt, antequam *ordinario* occurrere iſto colore, facile credam. Kentmannus, ut eſt apud Schenckium (6), cum de iiſdem univerſe ſcriberet *omnes* ſunt, ait, *colore ad flavum accedente, qui cum ipſis augeſcentibus paulatim in croceum mutatur*, & ſane exempla mox profert *quaſi ſubluteorum, & lutei*, a Falloppio noſtro hic deprehenſi. At enim multo plura apud eundem Schenckium ſubjiciuntur alterius coloris. Utique: ſed his alia opponenda ſunt, ut Joannis Franci (7) qui lapillos *crocei coloris* vidit, ut Cæſalpini (8) qui colore eodem conſpexit ut Boſchi (9) qui *citrino*,

(1) Differt. de motu bilis, §. 57.
(2) Sepulchr. l. 2. S. 4. Obſ. 35.
(3) De raris quibuſd. hepat. Affect. Obſerv.
(4) Differt. qua calcul. &c. theſ. 4. & 5.
(5) Commerc. Litter. A. 1743. Hebd. 32. n. 3. & Hebd. 36. n. 4.
(6) Obſ. Med. l. 3. ubi de veſic. fell. lapid. Obſ. 1.
(7) Ibid.
(8) Quæſt. Med. l. 2. in ipſo fine.
(9) De Facult. Anat. Lect. 2.

ut Panaroli (1), & Dobrzenskyi (2) qui *flavo* repererunt. Nec vero prætermittendi sunt Hoechstetterus (3), Schelhammerus (4), Steinius (5), Bierlingius (6), a quibus *lutei*, *flavescentes*, *crocei*, neque Horstius (7), neque Helwigius (8), a quorum utroque cum inventi essent immani numero; ab illo ex parte, ab hoc omnes *subflavi* conspecti sunt. Huc addes Platnerum (9), & Bezoldum (10), quorum alter *fulvos*, alter *ex luteo*, *albicantes* deprehendit, tum alios complures, & in his laudatos Edimburgenses (11) qui in duodecenni illo puero *flavescentes*, Cl. Trewium (12) qui vel post exactum annum quartum & septuagesimum *extrinsecus leviter flaventes* viderunt, multo autem magis Cel. Hallerum (13), ut qui vel in fœmina *centum annos*, ut ajebant, *nata* calculos fortasse omnes, quendam certe *flavum* est conspicatus. Idem in altera Vetula (14) cum sexdecim invenisset; tredecim *flavos* fuisse, scribit: *albo* autem *luteos* in suspenso (15). Sed & Weitbrechtus (16) in sene *flavos* ostendit. Observationes, præter has, alias aut paulo ante memoravi, aut memorabo postea: alias vero, nec ita paucas, sciens præteribo; neque enim in animo est omnes, sed tot dumtaxat indicare, quot satis sint ad ostendendum, non *ordinario* igitur atros, fuscosve cystis lapillos inveniri. Imo Vaterus (17), Hoffmannus (18), Bezoldus (19) cum de horum calculorum coloribus generatim verba facerent, inter eos qui *communiter*, aut *frequentius* observantur, duo primi *flavescentes* posuerunt, Bezoldus autem *sæpissime ad flavedinem inclinare* diserte scripsit.

18. Quanquam autem ex iis qui lapillos cysticos memorarunt, bene multi quo essent colore, siluerunt; tamen qui non siluerunt; tot sunt, ut satis appareat, plerumque aut flavos, aut nigros occurrere. Plerumque diximus, quia cærulei quoque conspecti sunt, ut a Coitero (20), Neretio (21), & Goritzio (22), qui & *punctula rubra* adnotavit, an ex adhærentibus laceratæ hic illic cystis particulis? ea enim calculus arcte adeo includebatur, ut vi debuerit extrahi. Rubri, ut a Cameniceno (23) & Bartholino (24): Cineracei, ut a Fabricio nostro (25), & Bosco (26): Albicantes, ut ab Reverhorstio (27), Vatero (28), Hallero (29), Swietenio (30), atque adeo colore argenteo, ut a Platero (31): Colore aureo, ut ab eodem (32), ab aliisque in parte; neque enim omnes hic nominandos suscepimus denique Colore viridi, aut subviridi, qui multo quam novissime dicti, aut alii brevitatis causa omissi, frequentior est, ut eundem sæpius, cineraceum aliquando, aureum ex parte nonnunquam; cæteros necdum viderimus. Vidimus tamen & variegatos ita uti Epistola ad Schrockium data (33) descripsimus, Ger-

(1) Jatrol. Pent. 5. Obs. 22.
(2) Eph. N. C. A. 1. Obs. 129.
(3) Obs. Med. Dec. 10. Cas. 9.
(4) Apud Scheffel. Diss. de Lith. fell. §. 10.
(5) Ibid.
(6) Sepulchr. l. 4. S. 1. in Addit. Obs. 12.
(7) Ibid. l. 2. S. 7. Obs. 125.
(8) Ibid. l. 3. S. 7. in Addit. Obs. 1.
(9) Progr. edit. 17. Mart. A. 1746.
(10) Dissert. de Cholelitho Cas. 1.
(11) cit. supra, ad n. 13.
(12) Commerc. Litter. A. 1734. Hebd. 6. n. 5. in fine.
(13) Opusc. Pathol. Obs. 33. Hist. 4.
(14) Ibid. Hist. 11.
(15) Ibid. Hist. 13.
(16) Commerc. Litter. A. modo cit. Hebd. 9. n. 2.
(17) Dissert. supra ad n. 13. cit. thes. 3.
(18) c. 3. supra ad n. 15. cit. §. 2.
(19) Dissert. modo cit. §. 5.
(20) Obs. Anat.
(21) Apud Schenck. Obs. cit. supra ad n. 17.
(22) Eph. N. C. Cent. 8. Obs. 20.
(23) Epist. ad Matthiol.
(24) Cent. 3. Epist. Med. 86.
(25) Apud Schenck, Obs. cit.
(26) De Facult. Anat. Lect. 2.
(27) §. cit. supra ad n. 16.
(28) Diss. ibid. cit. thes. 4.
(29) Obs. cit. ad n. 17. Hist. 1. & 6.
(30) Comment. cit. supra ad n. 15. §. 935. ad 2.
(31) Obs. l. 3. ubi de Terrestr. Excret.
(32) Ibid.
(33) In Act. N. C. Tom. 2. Obs. 147.

bezius (1) autem ex fuſco & albo, Baeumlinus (2) ex albo luteo alios virideſcentes, alios, eoſque in eadem illa cyſti plurimos, puniceis & luridis maculis diſtinctos conſpexerunt. Ex quibus quidem, & ex aliis coloribus modo commemoratis nullum proprie nigrum dixeris. Huc inſuper calculos addito, qui omnis, aut omnis propemodum coloris expertes ſunt; qualis erat magnus ille, ut cyſtim non modo repleret, ſed etiam diſtenderet, a Sculteto (3) repertus, *inſtar crytalli pellucidus*, aut quos Regius olim Chirurgus Tamponettius (4), & Manchius (5) deprehenderunt, hic *pellucidum utcumque friabilem*, *avellanæ magnitudine* ille autem *magnitudine ovi columbini*, *gummi inſtar concreti lucidum*, *& mollem* (ut ad memoriam reducat a Cel. Heiſtero (6) deſcriptum, qui ſub rugoſa ſuperficie *ſubſtantiam & colorem fere habebat gummi arabico paulo ſolidioris haud abſimilem*) aut qui a Bezoldo (7) pingitur, *cryſtalliformis plane pellucidus* ab Henrico Alberto Nicolai inventus, & Obſervatione V. (8) indicatus. Sed & candicans ille atque albicans, quem ſemel, atque iterum memoravimus ex Vatero (9), *pellucidus* & *tranſparens* fuit: cui, ſi colorem minus attendas, adjungere ex Sepulchreto (10) triginta illos poteris a Scharpio repertos, *carbunculi inſtar pellucidos*, & fortaſſe octoginta quoque ab Sanctorio noſtro (11) inventos, *ſimiles lapidibus chryſolithis*, credo, ut Plinius (12) chryſolithos dixit *aureo colore tranſlucentes*. Quod ſi nihil, niſi ſplendorem in cyſtis calculis ſpectare vellemus, commemorandi hic eſſent alii, ut ex Griſelio (13) ille qui ovo gallinæ paulo minor, confractus *reſplendeſcebat ac ſi nitro plenus fuiſſet*, aut ex Jo. Theodoro Schenchio (14), & Jo. Rhodio (15) multis partibus minores, qui effracti pariter, *inſtar cryſtallorum tartari*, aut talci *modo* ſplendebant, ut *talci* quoque inſtar quem primum ex Trewio memoravi (16): quin & mihi (17) quorundam nucleus ſplendentibus hic illic diſtinctus quaſi punctis apparuit. *Cæruleos* autem illos *ſplendidos* Neretii (18), aut Plateri (19) illos *nunc argenteo*, *nunc aureo colore ſplendentes*, exterius videlicet dumtaxat; diffractos enim non lego; minus ad eos attinuiſſe, exiſtimo, de quibus modo dicebam. Ad quos attinere magis potuiſſe illos credo quos deſcripſit Baglivus (20) *ſcintillas veluti emittentes*, *quaſi eſſent congeries nigri ſalis cryſtallizati*. Certe autem, & præcipue attinent duo quos propoſuit non ita pridem Cl. Morandus (21), alterum ex Præcl. Viri Geoffroyi, alterum ex ſua obſervatione, illum intus ex parte, hunc vero exterius, intuſque etiam maxima ex parte ſplendentem, & propemodum omnino pellucidum: attinentque alii ab aliis, & nominatim a Præſtantiſſimo Hallero (22) deſcripti, quos non ſine illo *cryſtallino*, ſi interea apud Hildanum uſquam reperire potuero, infra cum de ſtructura lapillorum cyſtis ſcribetur (23), opportunius memorabo.

19. Nunc enim pauca antea de varia eorum magnitudine, numero, figura, ſede attingenda ſunt. Fuit igitur aliquando cum unus cyſtim non implens modo,

(1) Eph. N. C. Cent. 1. Obſ. 57.
(2) Commerc. Litter. A. 1743. Hebd. 28. n. 2.
(3) Armata, Chir. Obſ. 61.
(4) Zodiac. Med. Gall. A. 1. April. Obſ. 7.
(5) Ibid. Maj. Obſ. 8.
(6) Act. N. C. Tom. 1. Obſ. 181.
(7) Diſſ. de Cholelitho, §. 5. Fig. 4.
(8) Dec. Obſ. Illuſtr.
(9) Theſ. 4. hic cit. & 5.
(10) L. 3. S. 17. in Addit. Append. ad Obſ. 2. §. 1.
(11) Comment. in I. Fen. I. Can. Avic. Qu. 76.
(12) Nat. Hiſt. l. 37. c. 9.
(13) Vid. in modo cit. Sect. 17. Obſ. 13. §. 11.
(14) Vid. ad Sachſii, Gammarolog. Epiſt. addit. 7. ad c. 14.
(15) Cent. 3. Obſ. Med. 45.
(16) Supra, n. 16.
(17) Obſ. cit. 147.
(18) Locis paulo ante cit.
(19) Ibid.
(20) De Experim. circa Bilem.
(21) Mém. de l'Acad. Roy. des Sc. A. 1741.
(22) Opuſc. Pathol. Obſ. 33.
(23) n. 23. & 24.

ſed & diſtendens repertus eſt, ut paulo ante dicebamus, imo diſtendens etiam *admodum*, ut videbis in Sepulchreto (1). Fuit cum illam æquans, cujus ibidem (2) non unum habebis exemplum. Alias *ſemiovum gallinaceum*, ſicut invenit Falloppius (3), alias ovum columbinum (interjectos enim ut primo, & ſecundo, ita ſecundo, & tertio magnitudinis modos tranſilio) æquaſſe, compertum eſt, quomodo poſt Coiterum (4) viderunt plures, & in his Valliſnerius noſter (5) in ultimo ex Gente Gonzaga Mantuanorum Duce, ratus, hunc etiam morbum hæreditarium eſſe propterea quod Bartoletus (6) quoque calculum ad cyſtis orificium offenderat in Ferdinando Gonzaga, Mantuanorum item Domino, argumento non improbabili, ſi ab hoc Ferdinando qui nullos reliquit filios, Dux ille ultimus proveniſſet. Multo autem infra eam magnitudinem plerumque inveniuntur: quin ſunt nonnunquam adeo exigui, ut Veſalius (7) in Martello cum *milii ſeminibus* comparaverit. Cujus cyſtis, duorum pugnorum magnitudinem, ut ſupra (8) etiam dixi, facile adæquans, cum eſſet ejuſmodi lapillis *quodammodo plena*; hinc quantus ſit interdum eorum numerus, potes æſtimare. Qui reapſe numerarunt poſt Falloppium (9) qui *centum viginti tres* cum grandiore illo invenit, non *trecentos*, ut Bartoletus (10), aut *ſex & trecentos*, ut Plateri (11) Frater, quibus vel ipſe plures deprehendi, ſed ultra *ſeptingentos*: ut Mentzelius (12), imo *ultra mille*, ut Graſeccius (13) olim, repererunt; ut mirum ſit, quoſdam de numero cyſticorum calculorum in univerſum loquentes, in Joach. Camerarii (14) numero, id eſt 143, ſubſtitiſſe. Quid? quod exemplum jam proſtat ex Cl. Storchio (15) nobilis Senis in quo eorum *ultra duo millia numerabantur*, itemque alterum ex Faſchio (16), qui in cyſti ingenti cujuſdam Gladiarii *3646. granula bilis concretæ reperiit, quæ curioſis etiam oſtendere ſolebat.* Quanquam vero aliquando, ut paulo ante indicatum eſt, uno plures non ſunt; multo ſæpius tamen uno plures inveniuntur. Quod ad figuram porro attinet; ſunt quidem aliqui ad ſphæricam, ad ovalem, ad aliamve minime anguloſam accedentes, ut vel ſimilitudines monſtrant quibus tunc Obſervatores ad deſcribendum utuntur, nucis alicujus, aut oleæ, aut ovi, aut aliis ejuſcemodi: ſed plerumque ſunt anguloſi. Illos veſiculæ ipſius figura aut vitio contracta, magiſque globata, aut naturalis, cum eam implent, ita conformat, ſive uno plures non ſint, ſeu plures quidem ſint, ſed ita adhuc molles (nam vel majuſculi interdum (17) caſei recentis mollitiem ſervant) ut in ejuſmodi formam compingi poſſint univerſi, quemadmodum in Sepulchreto (18) vides loco bilis *orbicularem unum ex novem aliis figuræ triangularis, ſibi invicem incumbentibus, facilique manu reparabilibus, lapillis conſtantem lapidem* cui ſimilis, niſi quod ob ponderis exacte æqualem, eoque propemodum incredibilem, partitionem multo admirabilior, Obſervatio extat (19) *globi calculoſi uncias duas & ſemis ponderantis*, qui ex cyſti, nihil aliud includente, detractus, *in ſexaginta minores calculos obſcure flavos, friabiles, ſingulos pentaedros, & ſcrupulum unum pon-*

(1) L. 3. S. 10. in Addit. Obſ. 1.
(2) Ibid. S. 13. Obſ. 12. §. 7. & S. 18. Obſ. 8. §. 14.
(3) Apud Schenck. Obſ. 1. cit. ſupra ad n. 17.
(4) Obſ. Anat.
(5) Epiſt. ſupra cit. ad n. 13. Adnot. 2.
(6) Vid. Rhod. Cent. 3. Obſ. Med. 2.
(7) Epiſt. de Rad. Chin.
(8) n. 13.
(9) Obſ. 1. modo cit. apud Schenck.
(10) Obſ. 2. Rhod. modo cit.
(11) L. 3. cit. ſupra ad n. 17.
(12) Eph. N. C. Dec. 1. A. 9. Obſ. 181.
(13) Apud Schenck. in fine Obſ. 1. modo cit.
(14) In ead. 1. Obſ.
(15) Commerc. Litter. A. 1735. Hebd. 59. n. 4.
(16) Vid. in Obſ. 68. Tom. 5. Act. N. C.
(17) Eorund. Tom. 3. Append. n. VIII. App. 1. ad Obſ. 10.
(18) L. 3. S. 17. Obſ. 14. §. 5.
(19) Act. modo cit. Tom. 5. Obſ. 129.

deris æquantes, *discessit.* Sed & alia prostant cysticorum calculorum exempla, qui ovum columbinum referentes (1), *ex minoribus concreti videbantur*, aut etiam *ex meris granuli compacti* (2), sive *compositi* (3) erant. Num vero ejusmodi granula prima esse dicemus initia calculorum cystis omnium? Haud raro certe in vesicula reperta sunt; nam ad eas potes quas hic produximus, alias atque alias eorundem Observationes adjungere, ut in Virgine de qua Verneyus junior (4), ut in Viro de quo Cl. Jo. Sebast. Albrechtus (5), cum in illa bilis esset in tot parvos grumulos concreta, in hoc autem *instar sacchari granulati*, *seu seminis milii excorticati formata*, & ne longior sim, ut in tot aliis (6) in quibus calculi cum essent *superficie granosa*, sive *mori forma undique tuberculosi*, videntur granula ad superficiem adhæsisse, cum eaque concrevisse. Qui igitur calculi ex concretæ bilis granulis constant, illorum hæc esse initia, non est dubitandum. Atqui in cysti simul cum calculis multa quoque *arenosa mucosaque materia* (7) & *larga quantitas sabuli* non semel reperta est, ut *tanquam matricem calculorum procul dubio considerandam esse*, censuerit idem qui reperit, Cl. Bergenius (8). Itaque si sabuli grano, tanquam nucleo, bilis accrescat; vides aliud initium horum quidem calculorum esse dicendum. Huc adde alia, a me alias animadversa, & commodius infra (9) commemoranda: facile, intelliges non omnium esse initium posse granulum concretæ bilis. Sed quoniam calculos plerumque angulosos esse, diximus; unde angulorum originem repetemus? si molles adhuc plurimi, iique rotundi, in unum sive ovalem, sive sphæricum, ut in duobus paulo ante productis exemplis, ita compingantur, ut ex cujusque ad alium appressione novas illas acquirant formas, dein vero ex causa aliqua secedant; unde orti sint anguli, proclive est assequi. Verum quia perraro ejusmodi occurrunt exempla; plerumque angulos ab rotundorum inter se affrictu repetemus. Affrictum enim quis neget, ubi facierum lævorem animadvertat, aut magnos duos illos cysticos calculos qui apud Hildanum (10) extant delineati, aspiciat? Eorum alter *tantum excavatus est*, *ut tertiam fere partem* alterius *excipere possit*, quod *a continua frictione unius contra alterum* factum esse, *certum est*, inquit ille, qui in vesicæ quoque urinariæ calculis videre interdum a simili causa haud absimilia potuerat. Magnum quoque illum aspice, qui ex tribus constans partibus cystim extenderat, a Cl. Bechmanno (11) descriptum, & delineatum. Cum videris quantum media præsertim pars inferiorem subiret exactamque superficierum inter se contiguarum polituram attenderis; affrictui certe id deberi, confirmabis.

20. Quot autem angulis cystici calculi, & qualibus, & quemadmodum positis, seu qua figura ut plurimum præditi sint, haud facile est ex aliorum Observationibus constituere non solum ob magnam sæpe in iis etiam qui una eademque vesicula concluduntur, varietatem, verum insuper ob neglectam sæpius vel ab iis qui minus debebant, in designandis figuris propriam vocum significationem, aut eam quæ ad intelligendum satis esset, illarum descriptionem. Vesalium (12) quidem cum lego in Senensi J. C. duodeviginti calculos describentem *trianguli imagine æquis undique costis ac superficiebus formatos*; tetraedrum proprie dictum mihi

(1) Commerc. Litter. A. 1745. Hebd. 24. n. 1.

(2) Eph. N. C. Cent. 8. Obs. 20.

(3) Halleri Opusc. Pathol. Obs. 33. Hist. 13.

(4) Cit. supra ad n. 13.

(5) Act. N. C. Tom. 4. Obs. 49.

(6) Eorund. Act. Tom. 1. Obs. 20. cum Tab. 3. Fig. 3. & 4 & Eph. Cent. 5. Tab. 1. Fig. 3. 4. 5. & 6. & Halleri Obs. cit. Hist. 5.

(7) Commerc. Litter. A. 1733. Hebd. 45. post n. 6.

(8) & A. 1739. Hebd. 39. n. 1.

(9) n. 22.

(10) Cent. 4. Obs. 4.

(11) Commerc. Litter. A. 1742. Hebd. 32. n. 1. cum Tab. 2. Fig. 10.

(12) Epist. de Rad. Chin.

videor intelligere. Sed cum plures alii *triquetros*, aut *triangulos*, aut *triangulares* dicunt, neque ſcio, priſmatis, an pyramidis forma viderint, neque; utralibet viderint; æqualibus; an inæqualibus planis comprehenſos. Contra ubi Greiſelius (1) repertos ſcribit lapillos quatuor majores *cubicos*, una cum innumerabilibus pene aliis minimis, etiam, quantum videre licuit, *cubum referentibus*; non dubito quid ſibi velit; dubito autem, cum alii, nec pauci, *quadratos* ajunt, aut *quadrangulos*, aut *quadrangulares*; vides enim, quam varia parallelopipeda his poſſint vocibus ſignificari. Attamen cum eos omnes calculos qui apud me ſunt; ſunt autem quam plurimi; diligenter inſpicio; primum perdifficile eſſe, intelligo, ut *regularis* omnino figura in anguloſis calculis reperiatur, & Veſalium ipſum, ac Greiſelium credo, formam illum quæ ad tetraedrum, hunc quæ ad cubum accederet, deſignare voluiſſe: deinde exiſtimo, qui triangulares, aut quadrangulares dixerunt, figuram indicaſſe ad tetraedrum, aut ad cubum quomodolibet accedentem: denique arbitror, cum utraque hæc forma, quippe, ſi ita intelligas, imperfecta, facies quaſdam plerumque offerat, quæ a primo hujus, aut illius ſimiliores videantur, multos ad illam, & multos quoque ad hanc retuliſſe; at ſi lapilli in omnem partem diligentius verſentur, eam ut plurimum figuram agnoſci quæ a me olim in Epiſtola I. Anatomica (2) indicata eſt. Eſſe autem perſæpe plurium quam utraque illa figura poſtulat, angulorum, ſatis illa quam ibi, ut dicebam, indicavi, commonſtrat: multo autem plurium, & eo plurium, quo plures in una cyſti ſunt calculi, Kentmannus (3) quidem olim docuit; ego vero ut illud primum interdum ſic eſſe, fateor, ita num & alterum, haud ſatis ſcio; imo ſi Greiſelii, & meas quaſdam Obſervationes attendo, verum eſſe non ſemper, ſcio. Sed quotcunque anguli ſint; ubi aliqui ſunt valde acuti, aut ſuperficies calculorum aſperior, poſſunt hi, ſi majus ſimul pondus accedat, cyſtim non modo irritare, ſed nonnunquam etiam perrumpere. Cujus ruptionis rariſſimum quidem in Sepulchreto (4) exemplum habes. Irritatio autem phlogoſes poteſt, & ulcera, & excreſcentias, a me quoque viſas (5), & ſi cum Wepfero (6) urinæ, & fellis veſicam inter ſe conferamus, tunicarum ſaltem craſſitudinem facere. Urinaria enim veſica *a calculis ob continuum attritum ſæpe quadruplo craſſior evadit*, quod ait ille, & nos in loco (7) videbimus. Deprehendit ipſe ab eadem, ut putat, cauſa *craſſiores debito* cyſtis tunicas, ut alii interdum, in his non ſolum Diſcipuli quidam noſtri (8), ſed & Doctiſſimus Trewius (9), qui non ſine purulenta materia invenit, præſertim autem Cl. Bezoldus (10) qui tunicas illas *duriores*, *craſſioreſque*, *& quaſi cartilagineas* deſcribit, licet aliunde, quam ab iis quos in ſuo, & modo indicatis exemplis continebant, calculis cauſam quærat, & certe alias, aliunde eſſe poteſt (11). Cæterum ſæpe eſt eorum ſuperficies lævis, ut Veſalius in Juris Conſulto illo vidit, præſertim ſi ex flaveſcentibus ſint, quos præterea vel ſiccos cum tangimus, non ſecus ac ſi ſapone obliti eſſent, percipimus, cujuſmodi quaſi unguinoſum lævorem in quibuſdam etiam ſubviridibus vel magis adnotavimus (12).

21. Quod vero de irritatione diximus, tunc quoque cum inter cyſtis increſcunt tunicas, modo aſperi, aut majores ſint, locum habere, non dubitamus. Sic au-

(1) Eph. N. C. Dec. 1. A. 3. Obſ. 45.
(2) n. 44. in fin.
(3) Apud Schenck. Obſ. 1. cit. ſupra ad n. 17.
(4) L. 3. S. 14. Obſ. 5. §. 4.
(5) Epiſt. Anat. 1. n. 43.
(6) In Auctar. ad Obſ. de Apopl. hiſt. 13. in Schol. n. 5.
(7) Epiſt. 42.
(8) Epiſt. ad Schrock. de qua ſupra, n. 18.
(9) Act. N. C. Tom. 4. Obſ. 140.
(10) Diſp. de Cholelitho, §. 6.
(11) Vid. Sepulchr. l. 3. S. 21. Obſ. 4. §. 11.
(12) Epiſt. modo cit. ad Schrock.

tem explicari posse, credimus, Gendrotsii (1) Observationem dysenteriæ ortæ ex jugi bilis in Duodenum intestinum eructatione, cum duo majusculi, & inæquales calculi in cysti essent, membrana singulari obvoluti. Genitos autem existimabis in cystis glandulis, in iisdemque auctos, sedem sibi inter eas tunicas, quas inter eæ quoque glandulæ sunt, extendisse. Memineris enim parvos bilarios calculos a me (2) fuisse iis in glandulis manifesto orificio patentibus, eoque minus in dubium vocandis, repertos olim, & demonstratos. Quos etiam a Cl. Galeatio in meæ persimili, nisi quod orificia illa non apparebant, Observatione solerter fuisse inventos, & agnitos, perlibenter postea cognovi, cum Volumen editum est primum Commentariorum de Bononiensi Scientiarum Academia (3). Sed & alium sic a me inter cystis tunicas animadversum exiguum calculum infra (4) indicabo. Tuum nunc erit dispicere; num in ea quam supra (5) memoravi, Greiselii Observatione, illa cysti *in fundo adnata alia tunica, quæ alium aliis omnibus majorem talem cubicum lapidem continebat*, ad eundem sit modum intelligenda. Mihi certe minus dubium est, quin explicari sic possit Cl. Elleri Observatio, quam, si recte memini, legi ante aliquot annos in IV. Miscell. Berolinensium Volumine. Parvum enim calculum rotundum, & subflavum quem in cystis fundo concretum, & membrana, ex pelliculis vesicæ illius producta, circumdatum deprehendit, facile crediderim, in aliqua ex ejus glandulis concrevisse. Quin eo quoque inclinat animus, ut fieri posse, existimem, ne alibi concreverit calculus, ut indicia omnia ostendunt, bilarius, cujus pars crassior in sacculo quodam latebat inter cystis tunicas comprehenso, pars autem altera cervicem cystis obturabat (6): tantum abest, ut Observatione illa pervinci, credam, nullas cysti glandulas obtigisse. Et sane ab duro ejusmodi crassoque corpore non post cervix illa obturari, quin alia facile premantur cystis actionibus necessaria, aut universa ipsa ab irritatione se se contrahat, & crispet; ut mirari postea non oporteat, si ejus glandularum secretio aut prohibeatur, aut vitietur. Atque eadem ferme a nobis dici putato de illorum quoque experimentis, qui in vivente bestia cystis meatum injecto vinculo constrinxerunt. Hujus igitur glandulas non comminiscuntur Anatomici, sed ex certis agnoscunt observationibus, cujusmodi plures sunt a nobis in I. Epistola Anatomica (7) memoratæ. In qua tamen non tantum *aliquas*, *cervici proximas* glandulas commemoravimus; nisi forte Vir Doctus, quæ ibi de vesica urinaria diximus num. non 96. sed 63. ea, ut fit, memoria lapsus, ad fellis vesiculam attinere, inter scribendum existimavit.

23. Nunc quando de cysticorum calculorum magnitudine, numero, figura, sede plura attigimus quam in animo habebamus, etsi non pauca inter ea scripsimus quæ ad illos internoscendos, cum per alvum egeruntur, esse possunt haud inutilia; jam de cæteris quæ ad id multo utiliora censentur, structura, levitate, & ad flammam concipiendam proclivitate verba faciamus. Quod ad structuram attinet, ex quo Kentmannus (8) docuit, hos calculos, si frangas, intus apparere *plenos angustis circulis se invicem ambientibus, ita ut videre sit cuivis saltem obiter advertenti, quomodo lenta & viscosa bilis a centro adusque superficiem sensim adhærescens accreverit*, nemo fere extitit qui de eorum structura, & crescendi modo sermonem habens, non Kentmanno astipularetur. Erant tamen aliqua, sæpius, & in variis calculis repetitæ observationis ope partim corrigenda, partim addenda. Nam quod in sectionibus, circuli concentrici appareant, verum esse id

(1) Zodiac. Med. Gall. A. 1. Maj. Obs. 6.
(2) Epist. Anat. 1. n. 56.
(3) Vid. in Opusc.
(4) n. 29. in fin.
(5) n. 19. & 20.
(6) Hist. de l'Acad. Roy. des Sc. A. 1735. Obs. Anat. 1.
(7) n. eod. 56.
(8) Apud Schenck. Obs. 1. sæpius cit.

poteſt in rotundis calculis, ſive ii ſint ſphærici, ſive etiam aut cylindrici, aut ovales, modo in his utriſque ſectio ad axis perpendiculum fiat, ut in partibus quoque calculi quæ hemiſphærii, coni, aut cylindri ſint forma, quemadmodum, exempli gratia, in majori illo vides de duobus quos pinxit Hildanus (1). Anguloſos autem calculos ſi bifariam ſeces, ſtrata ex quibus compinguntur exteriora a circulorum forma longe abeant, neceſſe eſt, quæ interiora pariter, quantum hactenus vidi, imitabuntur: nec tibi aliter icon oſtendet; ab ſæpius laudato Trewio (2) propoſita. Itaque rectius locutos exiſtimo qui, figura omiſſa, ſtrata ſtratis tantummodo impoſita deſignarunt, ut Boſcus (3), qui *cordices concretos unicuique* ex novem calculis, *quemadmodum ſunt cæpe* fuiſſe, dixit, ut Hildanus (4), qui ſuos *per laminas concretos*, & ne longior ſim, ut Malpighius (5), qui *tot involucris ſe ſe amplexantibus conſtari*, ſcripſit: locutos, inquam, rectius; quam qui de anguloſis verba facientes, circulos nobis memorarunt, quod feciſſe Ottonem Heurnium, ex Sepulchreto (6) cognoſces, ubi calculum deſcribens *figura triquetra in pyramidale faſtigium extenſa*, in eo *apparuiſſe*, *ait*, *circulos corticales*, *ſibi inſidentes*. Neque hæc in Kentmanno corrigere ſatis eſt. Ex nigris enim calculis tum ſphæricis, tum anguloſis, qui apud me ſunt, nunc plerique ſtrata nulla prorſus oſtendunt: vix aliqui, ex anguloſis firmiores, habent extimum, idque ſuboſcurum; reliqua ſubſtantia ejuſmodi eſt, ut Veteribus quicunque in hos forte inciderunt, & nominatim Picolhomino (7) indulgendum ſit, quod *in cyſti bilem exuſtam*, *carbonis inſtar*, *in calculos ſubnigros* (imo nigerrimos, ſi hos vidiſſet meos, vere dicere potuiſſet) *converti*, ſcripſerit. Quam veniam in tanta ſæculi hujus luce pervellem dari iis poſſe Doctiſſimis alioquin Viris qui obliti, poſt tot morbos, immani cum calore conjunctos, nullos ut plurimum in cyſti lapillos deprehendi, arbitrati ſunt, quoſdam horum, ſine ulla bile forte inventos, magnæ prægreſſæ febri imputandos, quæ omni bilis parte aquea abſumpta, reliquum in lapides convertiſſet. Sed nec ſatis eſt excipere hos nigros calculos, ut cætera quæ Kentmannus docuit, vera ſint, videlicet ſaltem reliquos *plenos* eſſe aut *circulis*, aut aliuſmodi ſtratis *a centro aduſque ſuperficiem*, ſeu, quod alii generatim dicunt de omnibus hactenus cognitis, ex ſtratis concentricis fieri, ad minimum nucleum applicitis. Tu enim quæ in Adverſariis (8), quæ in Epiſtola I. Anatomica (9), & quæ in Epiſtola ad Schrockium miſſa (10), a me de nuclei natura, mollitie, magnitudine præſertim, in tot, & tam variis calculis obſervata ſint, vide; nolo enim hic iterare. Intelliges certe, non parvum pro horum mole meditullium, & eo majus, quo aucti erant magis, idque molli, humidaque bile plenum, offendiſſe, & quod conſequitur, non modicam interius ſingulorum partem ex ſtratis illis adeo non conſtare, ut quærendum ſit, quomodo per illa jam firma ſtrata permeare bilis introrſum queat. Alia quoque intelliges, quæ hic conſulto prætermittuntur, ut puta cuboidæos quos nos quidem ſecuimus, calculos non ex minimis aliis fieri ejuſdem figuræ, ſed, ut cæteri de quibus loquimur, ex bile ſtratis circumveſtita hæc ſæpe vario eſſe inter ſe colore, & interdum alterne vario: nec raro denique facta conſpici ex confertiſſimis lineolis, centrum verſus contendentibus.

23. Qui lineolarum ductus quandam horum calculorum ſtructuram nunc mihi ad memoriam revocat, ab ea quam Kentmannus propoſuit, diſcrepantem. Neque enim ſolum confertiſſimæ iſtæ quas modo dicebam, in ſingulis ſtratis lineo-

(1) Obſ. 44. cit. ſupra, ad n. 19.
(2) Commerc. Litt. A. 1734. Tab. 4. Fig. 5.
(3) De Facult. Anat. Lect. 2.
(4) Obſ. modo cit.
(5) Op. Poſth.
(6) L. 2. S. 1. Obſ. 74.
(7) L. 2. Anat. Prælect. 20.
(8) III. Animad. 28.
(9) n. 47.
(10) Vid. ſupra ad n. 20.

læ, ab aliis quoque ante me, ut puta a Mauricio Hoffmanno (1) cum *ex laminis ſtratis quaſi concretos* calculos deſcripſit, facile animadverſæ, verum etiam multo evidentiores lineæ, aut a centro ipſo ad ambitum perpetuo ductu pertinentes, interdum conſpectæ ſunt, ut a Baeumlino (2), qui in calculis, quod ad colorum ordinem ſpectat, cum quibuſdam a me deſcriptis maximam, ut ait, partem convenientibus, *ſpiculas quaſi ſalinas* a centro ad peripheriam *ſtriatim* decurrentes perſpexit, *ut minus ex lamellis*, quam ex ſtriis facti viderentur. Sic etiam Trewius (3) in alio calculo *nullam deprehendi potuiſſe*, teſtatur, *ſtricturam lamellatam*, cum *radii potius a centro quaſi ad peripheriam*, *ſed confuſe*, *excurrentes cernerentur*, quod addita delineatio (4) confirmat. Sed Mauritius Reverhorſtius (5); ne illos qui antea ſcripſerunt, omittam; ubi ex plurimis calculis quos e Senis veſicula extraxerat; ſectiones unius, an duorum delineat, in altera quidem corticem ad circuli modum adumbrat, in utraque autem non tenues lineas a centro ad peripheriam radiatim contendentes. Joannes autem Baptiſta Contulus (6) cum Icones, qualeſcunque ut cætera exhibeat lapidum in eadem cyſti repertorum, in iiſque unius, ab ſe inventi, *in extremitatibus diaphani*, ſectionem quoque, ut videtur, alterius exhibet neſcio unde ſumptam, in qua plura quidem circularia ſtrata, ſed multo plures lineæ conſpiciuntur a centro ad ambitum pertinentes. Porro a Malpighio (7) deſcriptam memini peculiarem ſpeciem calculorum, quos credebat *e mucoſa quadam* concreviſſe *ſubſtantia*, *quæ ſaponem æmuletur*, *vel magis camphoram.* Eos igitur *mira* ait *eſſe compage*; *lapidem namque judaicum figura æmulari*, *& interius elegantibus lamellis a peripheria ad centrum deductis compaginari*, *quæ de facili ab invicem ſeparantur.* Quanquam autem arbitrabatur *in hepate* gigni, *& in ejus poro*, credo quia ejuſmodi, quem Amicus Bonfiliolus ſervabat, repertum audiverat apud Germanos *in jecore* Viri Nobilis; tamen ejuſcemodi alterum, quem vidiſſe ſe, ſcribit, a Matrona ſibi nota *poſt ingentes dolores & longam icteritiam per alvum excretum*, ibidem genitum fuiſſe, pro certo ſcire non poterat. Namque & ex fellis veſicula procul dubio fuiſſe quoſdam calculos per ſedem ejectos, infra (8) oſtendetur, & in ipſa quoque concreſcere nonnumquam aliquos ſtructura haud abſimili, cum ex dictis non obſcurum eſt, tum continuo aliis Obſervationibus comprobabitur. Ille enim Vateri pellucidus calculus qui ſupra (9) a nobis eſt memoratus, non modo in ſuperficie ſtrias ſalinas tenuiſſimas micantes habebat, ſed & *ſtriatim concretus* erat: aut ſi quid in hoc forte dubii eſt; nihil certe erit in deſcriptione, & imaginibus illorum duorum quos ex Morando indicavimus (10). Eorum enim uterque ſplendidas, pellucidaſve lamellas habet, alter quidem cum ſtratis circumjectis, alter vero ſine his, radiatim a centro ad ambitum contendentes. Et nuper Ill. Hallerus (11) alios propoſuit *cryſtalli modo micantes & ſemipellucidos*, quorum unius, ſponte rupti, ſubſtantia interna *ſelenitica quaſi*, *micans*, *ex centro flavo radiatim extrorſum porrecta ad corticem*, *in cruſtas & laminulas facta erat.* Reliqui minores *ſimiliter intus ſelenitæ modo laminoſi*, *ſplendidi.*

24. Hæ Obſervationes omnes cum aliis junctæ, quas de ſplendidis, pellucidiſque cyſtis lapillis antea (12) commemoravimus, te ad ſuſpicandum facile inducent, calculos plures ex iis qui alvo dejecti ſunt, non cyſtis, ſed ventriculi, &

(1) Eph. N. C. Cent. 9. & 10. Append. I. Obſ. 35.
(2) Commerc. Litter. A. 1743. Hebd. 28. n. 2.
(3) Ibid. Hebd. 36. n. 4.
(4) Tab. 1. Fig. 26.
(5) Diff. de Mot. Bil. Tab. 2. Fig. 3.
(6) De Lapidib. &c. c. 11.
(7) Op. Poſth.
(8) n. 46.
(9) n. 18.
(10) Ibid.
(11) Opuſc. Pathol. Obſ. 33. Hiſt. 7.
(12) n. 18.

inteſtinorum

inteſtinorum fuiſſe præpropere exiſtimatos propterea quia a magis vulgata cyſti-corum natura, ſtructuraque nimis abeſſe viderentur. Occurrit in primis quem ex Cornelio Gemma deſcripſit Donatus (1) *intus ſubſtantiam* oſtendentem *inſtar vitri purioris*, *aut cryſtalli pellucidam multis ſtriis atque radiis in unum centrum confluentibus*. Illud ſuſpicioni videtur obſtare quod eſſet *prægrandis*. Sed præterquam quod infra (2) indicabitur, quantum poſſint bilarii ductus dilatari, imo quantum inventi ſint dilatati; ut cum Gemma credito ex diuturni doloris & tenſionis ſede in dextero ilio ſub coſtis ſpuriis, in Cœco inteſtino, non concretum quidem, ut ipſe arbitratur, ſed mora auctum ſubſtantia illa alia exteriore partim fuſca, partim atra, in eam molem excreviſſe. Ita & magnum alterum quem deſcribit, pingitque Bezoldus (3) ſtratis auctum in via putato, quæ multo pauciora eſſent ubi concreverat *nucleus quaſi cryſtallinus*, quem videntur Icones non ſine quibuſdam ſtriis, ad ejus ambitum a centro ductis ſic ſatis adumbrare. Hujus autem calculi dejectionem multo longiores dexteri hypochondrii dolores præceſſerant: nec Bezoldus (4) fieri poſſe non cenſet, quin a veſicula fellis provenerit. De duabus, quas ſubjicit, Obſervationibus dejectorum lapidum alterius magni, alterius minoris, ipſe quod malueris, ſtatues. Prima enim certam nullam antiqui in ventre doloris ſedem, ſecunda nullum dolorem indicat. Cum tamen proponi in illa calculum legeris, cujus *rutilans interna ſubſtantia meros oſtendebat circulos ſtriis interſectos*, & Obſervatoris, Scroeckii patris, delineationes (5) ab deſcriptione hac non abhorrentes, inſpexeris; fortaſſe ne hunc quidem calculum a ſuſpicione rejicies tua. Minorem autem, de quo apud Auctorem Brechtfeldium (6) non plura quam apud Bezoldum invenies, quærens forſitan, num quando is, ut tres priores, & ille inſuper a Malpighio (7) viſus, a femina dejectus fuit, eſſet illa, ut de tribus iſtis novimus, vetula; hunc, inquam, minorem ſatiſne erit tibi fuiſſe *interius inſtar cryſtalli albicantem*, *& rutilantem*, arbitranti in nimis preſſa deſcriptione, potuiſſe facile ſtructuram omitti, quæ ut in pellucidis etiam aliis ſupra (8) a me commemoratis, ſi diffracti fuiſſent, apparuiſſet fortaſſe qualis in poſtremis deſcripta eſt. Verum ne forte ſuſpicionibus liberius indulgeas, fac tibi viciſſim Cl. Chomelii Obſervationis (9) veniat in mentem: qui in decrepita Matrona ſacculum deprehendit, in quem ſe tunicæ inteſtini Duodeni laxaverant, bene multos calculos continentem, quorum ſi exterius inſpectorum deſcriptionem legas, ſimulque ſcias, interius ex circumjectis ſtratis compactos, & propius centrum ex ſtriis radiatim pergentibus, quas inter disjectæ erant albæ ſplendenteſque particulæ; facile pro bilariis habeas. Et tamen genitos in eodem inteſtino cum Chomelio agnoſcas, neceſſe eſt, niſi forte de duobus quæ dicam, alterutrum malis. Scilicet aut eum ſacculum cum bilis Communi meatu qua inter ejus inteſtini membranas oblique fertur, communicaſſe, ab illoque calculum primo unum, deinceps alios qui membranas aucto ſuo pondere laxaverint, accepiſſe; aut primum illum calculum ſtatim atque e meatu inteſtinum ſubierat; in hoc quacunque de cauſa ſubſtitiſſe, & tunicas gravando, urgendoque extrorſum, deorſumque, ſibi, & inſequentibus aliis calculis ſacculum paraſſe. Sed etſi utramque explicationem confirmare fortaſſe poſſes, illam quidem exemplo ſacculi in quo ejuſdemmodi lapilli erant ac in cyſti, qui ſacculus Solertiſſimo Galeatio (10) ibi eſſe viſus eſt ubi Communis bilis meatus jam prope finem

(1) Cap. 30. cit. ſupra, ad n. 15.

(2) n. 46.

(3) Diſp. de Cholelitho, Caſ. 2. Fig. 2. & 3.

(4) Ibid. n. 7.

(5) Eph. N. C. Dec. 1. A. 9. Obſ. 90. Fig. 3. & 4.

(6) In Act. Med. Hafn. Vol. 1. Obſ. 100.

(7) Supra, n. 23.

(8) n. 18.

(9) Hiſt. de l'Acad. Roy. des Sc. A. 1710. Obſ. Anat. 3.

(10) Comment. de Bonon. Sc. Inſt. T. 3. inter Medica.

pervenerat suum: alteram autem explicationem non alio auctore, quam Chomelio ipso, quippe sacculi efformationem haud aliter repente a calculo in Duodeno intestino genito, quam tu a calculo in hoc illapso: etsi, inquam, hæc posses fortasse dicere; nolim tamen, te nimis videri suspicacem.

25. Atque utinam ad cysticos ab intestinorum calculis internoscendos, ut sane utilia sunt, ita satis omnino essent quæ censuit Reverhorstius (1). *Proba horum calculorum*, inquit, *id est, an revera calculi ex vesica fellea sint, necne, est quod hi calculi igni admoti, flammam non tantum concipiant, sed & in aquam projecti minime fundum petant, sed eidem supernatent propter bilis particulas oleosas, hos lapillos componentes.* Verum ut de cæteris bilariis calculis hic non quæram, an sic a cysticis distinguantur; certe Bidlous (2) cum paucis post annis scriberet, *calculos ex bile oriundos aquis innatare, atque igne, cujuscunque sint coloris, figuræ, & magnitudinis, comburendos existere*, continuo hæc addidit, *ut plurimum autem*: quam additionem an quisquam de multis illa ejus verba producentibus, aut indicantibus animadverterit, haud satis scio; me quidem fateor, non ante hoc tempus animadvertisse. Præterea; ut de levitate prius dicam, de *inflammabilitate* postea dicturus; Scheffelius (3) admonet, Reverhorstium a Valentino *refutari tum calculo simili aquæ non innatante, tum ægagropilis aquæ innatantibus, licet non in cystide generentur.* Sed & plurimis ante hos omnes annis Ottonem Heurnium (4) tradentem lego, tres in cysti fellea inventos ab se calculos *aquæ injectos non natasse, ut multi scribunt, sed subsedisse.* Scilicet alias (5) a me nominatos designabat Fernelium, Riolanum, aliosque, in quibus etiam fuit Hollerius (6). Quos, & Reverhorstium nihilominus sequi homines vel Præstantissimi diu perrexerunt, quos inter satis est Ruyschium (7), & Bergerum (8) nominasse: nec desunt adhuc qui sequantur, hos calculos sine ulla exceptione, innatare in aqua, scribentes. Et sane experimenta illis sic respondebant: quemadmodum & aliis vel tunc vel postea, ut Cunrado (9), Tremelio (10), Trewio (11), Edimburgensibus (12), aliis. Quibusdam vero minime responderunt, ut Jo. Conrado Fabricio (13), aut partim non responderunt, partim responderunt, ut Lancisio (14), qui decem *aqua & vino subsidentes* vidit, eosdemque *aceto innatantes*, ut Weitbrechto (15), qui totidem e cysti *exemtos, statimque aquæ injectos, aqua specifice graviores, siccatos autem leviores* deprehendit. Ego vero cum primum nonnullos (16), deinde plures in aqua descendere, animadvertissem; quærere institui, num ad certa quædam capita exceptiones possent revocari. Sed cito intellexi (17), exceptionem a colore non posse repeti. Quæsivi igitur, num aliunde. Verum ex illis observationibus quas cum Schroeckio communicavi (18), proclive tibi erit perspicere, quam difficile id sit in tanta non solum inter diversos, sed inter eosdem calculos, si modo tempus, aut aliud aliquod mutes, varietate. Tamen cum ea quæ semel, atque iterum hac de re scripsi, perlegeris; quædam non inutilia cognosces ad præpropera de sede in qua oblati calculi concreverint, judicia coercenda; nonnulla quoque invenies quæ postea ab illustri etiam Medico, sive is mea legerit, sive non lege-

(1) Diss. de Mot. Bil. §. 57.
(2) Vindic. contra Ruysch.
(3) Diss. de Lithiasi Fell. §. 14.
(4) Obs. cit. supra ad n. 22.
(5) Animadv. ibid. indicata.
(6) De Morb. Int. l. 1. Schol. ad c. 48.
(7) Thesaur. Anat. 5. n. 32.
(8) Physiol. Med. l. 1. c. 14.
(9) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 171. ad n. 7.
(10) Act. N. C. Tom. 8. Obs. 10. ad d.
(11) Loco indic. supra ad n. 23.
(12) Cit. supra ad n. 13.
(13) Propemptic. cit. supra ad n. 15.
(14) De Subit. Mort. l. 1. c. 20. n. 4.
(15) Cit. supra ad n. 17.
(16) Epist. Anat. 1. n. 43.
(17) Ibid. n. 45. & 46.
(18) Obs. indic. supra ad n. 20.

rit, ad eundem fere modum sunt adnotata. Quærenti autem tibi, unde sit, ut alii ex his calculis innatent, alii subsidant, num quia plus illis, his minus insit oleosarum particularum, quæ sive ob certam figuram plura inter se spatia relinquendo sive aliam quamlibet ob causam solent, ut olea passim, resinasque videmus, supernatare, an quia primi, quacunque ex materia fiant, plura quam alteri, interspersa habeant ejusmodi intervalla, aere videlicet plena, cujus immanem sane copiam cysticis lapillis contineri, Cel. Hallerus (1) credit ex Halesii observatione; id tibi igitur quærenti non displicebunt fortasse quæ de emissis, aut ad eos adhærentibus in aqua bullulis observavi, si quid forte ad illorum præsertim reditum explicandum facerent qui primum delapsi, mox se in supremum locum restituunt, aut restituere nituntur. Observationes autem eas cum iis conferre juvabit quæ de bullis ad immersa alia corpora adhærentibus, earumque ad attollendum vi attigit olim Stancarius meus (2), multo autem copiosius Petitus Medicus (3) est persecutus. Quem dum leges, illud etiam dices, quid calor additus aquæ possit ad efficiendum, ut quæ alioquin supernatarent, descendant: quæ res, ad felleos calculos translata ostendit aliam insuper causam, unde experimenta variare possint, faceretque adeo, ut suspecta mihi essent illa quæ frigidis anni temporibus fere habui post editam Epistolam Anatomicam I. nisi in tepida habuissem, non in fervente.

26. Cur vero inflammabiles sint, manifestius est, quam ut inquiri nunc debeat. Qua de eorum proprietate mentionem factam esse, non memini ante Cortesii (4) tempora, qui *experientia*, inquit, *compertum est, lapillos in folliculo bilis enatos, pinguedinis instar cremari.* Quis deinde id commune esse illis omnibus, affirmaverit, quod nonnulli etiamnum credere videntur; quis *ut plurimum* dumtaxat verum esse, admonuerit, indicatum est paulo ante (5). Quæ autem mihi varia sint in variorum combustione observata, & quos concipere, alere, & servare flammam; quos secus viderim, cum in Adversariis (6), & Epistola illa Anatomica (7) tum in extrema altera quam ad Schroeckium dedi (8), præscriptum est. Ex quibus cum alia, tum illud præsertim intelliges, quæ circa *omnes*, certæ etiam ad speciem naturæ, a Celeberrimo quodam Medicinæ Scriptore tradita sunt, de omnibus in quibus is fecit periculum, non de omnibus in quibus ego, aliique fecimus, esse accipienda. Scilicet sub eadem externa specie alia in aliis calculis particularum ex quibus constant, natura, & numerus latere potest: imo aliquando ne latet quidem, si diligentius inspicias. Viro Illustri Hallero (9), cui tot, & tam varios exemtos e cysti calculos non in aquam conjicere, sed flammæ placuit admovere, accidit ut præter eos quos calcarios vocat, reliqui omnes flammam conciperent, in his nigri quoque. Sed num etiam intus nigri? Certe nigros Historia II. X. XI. describens, in hac, itemque in X. non nisi *exteriorem crustam*, non nisi *corticem* memorat quæ *nigra* fuerint; in II. aut *decusso cortice extremo, tenui, nigro, successisse*, ait, *biliosam flavedinem.* Aliam igitur ex accurata descriptione fuisse, intelligis, naturam eorum qui, experiente ipso, flammam conceperunt, aliam illorum quos non modo exterius, sed interius quoque, aut præsertim interius nigerrimos, flammam scripsi aut non concepisse, aut non servasse, per quæ potissimum experimenta vulgo notum factum est, esse cysticos quosdam calculos non inflammabiles. Hisque alios quamvis non nigros, postea adjeci, quos hic non est opus commemorare.

27. Post longum adeo sermonem de his calculis factum præsertim ut quando

(1) Ad Boerh. Prælect. §. 250. not. r.
(2) Vid. Vallisner Oper. T. 1. P. 6.
(3) Mém. de l'Acad. Roy. des Sc. A. 1731.
(4) Miscell. Med. Dec. 2. c. 9.
(5) n. 25.
(6) III. Animad. 28.
(7) n. 49.
(8) Obs. indicata supra ad n. 20.
(9) Opusc. Pathol. Obs. 33.

e corpore ejecti sunt, dignoscantur, jam verba de iisdem habenda sunt cum intra suam latent vesiculam, si fieri potest, cognoscendis; ne forte oblitum me credas, unde nobis in hanc tractationem ingressus fuerit. Scilicet fuit ab ejus reprehensione qui pertinacem icterum, aut recidivum, *certum* esse illorum signum, pronunciaverat. Quanto cautius Fernelius (1), qui nihil aliud ait, nisi tunc *suspectos esse debere*, & ponebat tamen illud in primis, si ductus uterque cystis, id est Hepaticus, & Communis (2) fuisset obstructus. Quod si ne ejusmodi quidem icterus certum lapillorum cysticorum est signum; dici non potest, quantum decepti sint ii qui sine ictero esse illos non posse, existimarunt. Quam opinationem, in quorundam Medicorum animis adhuc superstitem, ut penitus convellamus, confirmare pro certo possumus, cum omnes quorum in cysti calculos ipsi deprehendimus, undeviginti fuerint, quatuor autem in quibus Valsalva, ne unum quidem ex his omnibus regio morbo fuisse infectum. Quoniam autem tres Valsalvæ, & totidem nostræ Observationes ad Epistolas postea scribendas (3) attinent; interea poteris quatuordecim illas quarum alias aliis in Litteris (4) ad te antea misimus, rursus videre, & cum iis tribus conjungere quas continuo subjiciemus.

28. Anus paupercula cadendo graviter percusserat caput. De quo uno ejus omnes querelæ erant quoad vixit; vixit autem non paucos dies donec sensim deficeret. Nulla huic pulsuum inæqualitas, nullum icteri vestigium fuit. Quæ duo cur adnotem, indicabunt illa quæ in corde, & fellis vesicula, cum aliud agerem, animadverti. Neque enim ut detrimenta ab ictu illata cognoscerem, cadaver incidi. Corpus erat pingue, & cutis tamen prædura. In Thorace nihil mihi quidem occurit animadversione dignum; nam eorum qui forte aderant, nonnullis secus visum est de concretione polyposa quam in cordis auricula dextera offendimus albidam, & si dissolvere manu tentares, non leviter resistentem, quasi non ejusmodi crustam sæpenumero spectaremus insidentem misso concretoque sanguini, aut huic fœminæ inæquales, quos ex polypis repetere illi consueverant, fuissent pulsus. In Ventre geminus propemodum apparebat ventriculus; adeo priusquam ad pylori antrum perveniret, se ventriculus repente contrahebat. Cystis fellea semiplena bile, non secus ac auripigmentum, vivide flava; hoc colore tinxerat vicina quæque. In ea bile decem erant calculi dispari quidem magnitudine, sed nullus parva. Cætera quæ ad eos attinent, leges in Epistola ad Schroeckium (5); hæc enim ea mulier est de qua ibi tertio loco verba fecimus, ubi, & quando eam secuerimus indicantes. Indidem cognoscere similiter poteris de fœmina altera, cujus protinus huc adscribemus historiam reliquam: est enim illa de qua primo loco iisdem in Litteris scriptum est.

29. Mulier superiore paulo minor, annos tamen nata ferme sexaginta, colore non modo non icterico, sed optimo prædita, bibosa, & septies nupta, non alio de morbo, nisi de eo quo confecta est, thoracis inflammatione questa, cum a nobis non ob morbum, sed ut ventris rimaremur viscera, consecaretur, nonnulla in genitalibus, sed magis in bilis vesicula ostendit non indigna quæ huc transcribantur. Uterus exterius in summo fundo tuberculum habuit figura, & magnitudine minoris avellanæ, ex parte prominens, ex parte intra uteri substantiam latens, scirrhosa duritie, colore intus extraque albo, ex particulis constans multiplicibus quæ contractas in se cellulas quodammodo referebant. Intra

(1) Patholog. l. 6. c. 5.
(2) Vid. ejusd. Physiolog. l. 1. c. 7. Vid. etiam infra n. 33.
(3) Vid. Epist. 38. n. 20. Epist. 49. n. 2. Epist. 56. n. 7. 9. & 31. Epist. 57. n. 10.
(4) Vid. Epist. 3. n. 4. Epist. 4. n. 13. Ep. 5. n. 6. & 19. Ep. 21. n. 2. 30. & 36. Ep. 24. n. 16. Ep 26. n. 21. Ep. 27. n 2. Ep. 30. n. 14. Ep. 34. n. 15. Ep. 35. n. 16. Ep. 36. n. 4.
(5) Vid. in Act. N. C. Tom. 2. Obs. 167.

uteri autem cavum ex media fundi anteriore parte quædam extabat mollis, & pene *gelatinosa* excrescentia. Etsi vero testes, sicut ætas ferebat, strigosi erant, & perangusti; cervix tamen uteri, & vagina aliter apparuere, quam in septem virorum uxore expectasses. Nam multæ in hac etiamtum rugæ & extantes vel ad ipsius longitudinis medium; in cervice autem figura ad virgineam accedens, & valvulæ in altero altere conservatæ, ut perpaucorum liberorum parentem fuisse, crediderim, quod exiles ad imum abdomen rugæ confirmabant. Quod vero ad fellis vesiculam attinet, etsi multo hæc erat brevior quam pro jecinoris, sani alioquin, magnitudine; neque enim ad hujus limbum illius fundus perveniebat, imo duos ferme distabat digitos; tamen cum bile pauca, & flava continebat calculos saltem trecentos triginta, quos multo maxima ex parte fuisse exiguos, proposita cystis brevitas satis per se ipsa indicat. Reliqua de his calculis observata qua in Epistola scripserim, paulo supra (1) dictum est: quanquam cum plura, nec levia in ea describenda peccaverint operæ typographorum, tum in ea potissimum parte plus versu integro omiserunt. Præter tot quot diximus calculos, cystis cavum occupantes, unum inter tunicas latentem scalpello retexi, nigro colore, & parvitate eorum simillimum quos in cystis glandulis alias a me inventos supra (2) commemoravi; hic tamen glandulæ osculum non ita evidenter patebat.

30. Sutoris persenis, eoque jam propemodum omnino edentuli, ætate, & & catarrho intra biduum, an triduum, sine febre, ut ajebant, confecti, sine ictero certe, ut ex cute candida manifestum erat, cadaver illatum est in Gymnasium sub Januarii finem, me Anatomen docente A. 1744. Cum igitur ibi totum fuerit diligenter consectum, quidquid præter naturam vidi, hic referam, ab iis orsus quæ novissime observata sunt. Cranii fornice difficulter avulso ob Crassæ meningis arctissimam adhæsionem sic ut lamina hujus exterior affixa ad os frontis remaneret, cerebrum inventum est, ut cerebellum quoque, mollius, & in substantia medullari subfuscum: ejus tres ventriculi aqua pleni pellucida & pura: Choroides plexus pallidi: Pinealis glandula in mediocris uvæ acini formam, & magnitudinem ab aqueo, ut videbatur, humore, a quo mollissima erat, distenta: Pituitariam autem, si desuper inspiceres, contractam & subsidentem videres. Arteriarum quæ per cerebri basim feruntur, & trunci, & rami, quanquam non ut sanguifera intra ventriculos, vasa, distenti sanguine, imo inanes erant; tamen æquo latiores conspiciebantur. In Thoracis cavo aquæ turbidæ, & fuscæ copia modica. Pulmones ad dorsum concidentes, quippe omnino fere a plura sejuncti. Ut cor æquo amplius, sic & truncus Aortæ latior. Huic autem prefixæ valvulæ ad aggeres, ut Valsalva appellabat, osseæ factæ; quin unius ipsum alterum latus ex ossea constabat squama. Cum vero interius per universum Aortæ truncum, ramosque ipsius Iliacos albedo multo sæpius hic illic quam osseæ bracteæ, propagaretur, harum unam vidi in curvatura, alteram prope Lumbarium par tertium, utramque non parvulam, & membrana hinc arteriæ intima, inde carneis annularibus fibris interceptam: quin verum os etiam fuit ad Iliacæ alterius in Externam, Internamque divisionem. Præterea cum ipse Aortæ truncus infra Emulgentes inciperet sinistrorsum se flectere, prius autem quam Iliacas promeret, dextrorsum iterum redire; idem vitium in Iliacas adeo pergebat, ut crebris flexionibus Splenicam propemodum arteriam referrent. Sed & Carotides, & Vertebrales eodem hoc vitio non omnino erant immunes. Quæ ramorum quoque flexiones fecerunt, ne descriptam modo trunci incurvationem prorsus imputarem contiguis lumbarium vertebrarum exostosibus, quæ se ad hunc modum habebant. Crassa illa ligamenta quæ inter earum vertebrarum corpora se interponunt, omnia, si infimum excipias, anteriore facie, ad utrumque præ-

(1) n. 28. (2) n. 21.

ſærtim latus, æreæ inſtar bullæ ita prominebant, ut tranſverſum minimum digitum eæ dexteræ, ſiniſtræque prominentiæ ferme æquarent. Siniſtræ omnes prominentiæ (an quod prius quam dexteræ, cæpiſſent?) erant oſſeæ. Dexterarum autem ea tantum quæ intervallo reſpondebat inter vertebram tertiam, & quartam, oſſea eſſe videbatur; nec erat tamen; ſed lamina oſſea quæ ſuperficiem faciebat corporis vertebræ quartæ, extabat, ſeque ita extans, ſurſum producebat; eamque prominentiam cruſta oſſea operiebat: ſub qua cruſta ſervabatur prominentis ligamenti natura. Siniſtrarum prominentiarum cum unam ſcalpro, continuatum autem ligamentum cultro in tranſverſum diſſecuiſſem; lineæ quidem illæ concentricæ ubi ſolent; ſed lurido, & quaſi cinereo colore infecta omnia apparuerunt. Ad Ventrem tandem quæ pertinent reliqua, nobis hæc obſervanda præbuerunt. Omentum annexum erat a dextris tum ei parti inteſtini Coli quæ proxima hujus initio eſt, tum vicinis ei parti inteſtinis Tenuibus, & peritonæo. Ventriculus non ſolum anguſtior; ſed minus bona figura præditus. Pylori autem annulus duobus in locis nonnihil tumebat. Prope alterum orificium intus in ventriculo ſubrotunda quædam, & parva quaſi glandula extabat, quæ diſſecta pro tumore cyſtico agnita eſt; ut pote qui ex ſubſtantia fiebat quidem alba, firma, & in unum corpus ejuſdem figuræ compacta; ſed id corpus a continente membranula facillime ſejungi potuit. Proximum autem tumori illi orificium ventriculi, id eſt ſtomachus, erat ampliſſimum, ut continuata quoque gula ad quatuor ſaltem ſupra ventriculum digitorum altitudinem, quo toto ſpatio intus erat, quam reliquo, rubicundior. Quin etiam foramen, in ſepto tranſverſo ad eam tranſmittendam, apertum, multo quam ſoleat, in latitudinem præſertim, amplius vidi, & ſuperiore extremo recta in tranſverſum linea, non angulo, terminatum. Cum eam omenti partem quæ ventriculo adnata eſt, diligentius inſpectarem; animadverti a ſiniſtris haud procul ab hujus fondo, glandulæ inſtar, exiguum quendam lienem, ab omento, in quo erat, ſanguifera vaſcula accipientem, colore, tunica, ſubſtantiæ modo, niſi quod hæc erat paulo humidior, lienis ſimillimum, ea autem figura, & magnitudine, ut cum mediocris gallinæ ſplene poſſet comparari. Præter hunc non deerat alter lien, ſanus, & ſani pariter hepatis magnitudini reſpondens, quæ juſta erat, vel potius paulo minor. In fellea cyſti cum pauca, & viſcida bile calculi inerant ſex, ſeptemve non exigui, quorum maximus mediocris uvæ acino haud minor fuit, fere ſubrotundi, inæquali tamen quaſi ab adhærentibus minimis aliis ſuperficie. Si tenuiſſima quædam puncta excipias ſubflavi coloris per hanc disjecta; omnes intus, extraque pernigri, nec colore modo, ſed ipſa quoque ſubſtantia carbonem referentes. Hi poſtquam ſiccati ſunt, per ſe plerique in fragmina abierunt. Antea autem etſi leves eſſe videbantur, qui in aquam conjecti ſunt, fundum continuo petierunt: qui vero ad flammam admoti, neque hanc ullo modo conceperunt, neque ulla ex parte liquari potuerunt. Minorum unus illic fuerat ubi ſe veſicula in ductum jam contrahit; neque tamen bilis egreſſui obſtiterat, ut veſicula, priuſquam incideremus, compreſſa, animadvertimus. Denique cum in renibus nil eſſet adnotatione dignum; aperta veſica urinaria, in poſteriore ejus facie ſupra orificium alba quædam apparuit, exigui inſtar inverſi pyri, protuberantia aliquanto major quam erat caruncula ſeminalis, ad quam uſque ſe producebat, in exilem tamen humilemque lineam contracta, ima illius protuberantiæ pars, quæ intra urethræ initium prominens, cum Proſtata glandula continuabatur; ut cum ex eadem, ex qua hæc eſſet, ſubſtantia, quin Proſtatæ excreſcentia eſſet, nemini ex illis qui in earum partium diſſectionibus magis exercitati aderant, eſſe dubitandum videretur.

31. Utinam ſicuti quæ in toto erant hujus Senis corpore præter naturam ob id ſaltem ne quædam te fugerent quæ nonnunquam occultæ eſſe poſſunt non

levium fortasse morborum causæ; sicuti, inquam, illa adnotavimus, ita quinam in vivo plerorumque eorum effectus præcessissent, nos minime lateret. Sed illud in præsentia scire satis est, cum eos calculos in cysti haberet; ictericum tamen non secus ac descriptæ mulieres, & tot alii supra (1) indicati non fuisse. Quod si uni mihi sic observare contigisset; facile sinerem, qui contrariam adhuc fovent opinationem, illud negligere, aut dissimulare. At præter similes quas alias (2) produxi, Hominum Gravissimorum Observationes, & Valsalvæ illas quas indicavi (3), tot supersunt aliæ, ut omnes me enumerare posse diffidam. Quasdam igitur satis sit ad priores illas addidisse. Lælius a Fonte (4) senis Episcopi *vesicam felleam repertam fuisse levibus lapidibus repletam*, scribit, *& tamen nunquam icteritia fuisse detentum.* Eadem prorsus de Vetula quadam testatur Pechlinus (5), & de muliere quæ Lipsiæ capite mulctata est, Ettmüllerus (6), cum *in folliculo fellis copiosos* gereret *lapides majores, & minores*, Vallisnerius autem noster (7) sel nunc plurimos felleos calculos, nunc unum magnum in plurium cadaveribus deprehendisse qui *nunquam* fuerant arquati. Baeumlinus (8) quot cystis calculos in ea repererit in qua *icterici quid* non apparuerat; quot Fabricius (9) in ea quæ *ad sensum* erat *sana*; quot Denique Hallerus (10) in alia quæ *sanissima videbatur*, itemque in vetula in qua *icteri nulla signa*, videre per te poteris: nec vero suspicaberis, in tot aliis ipsius historiis in quibus nulla icteri mentio est, hunc fortasse non defuisse, quando animadverteris, ubi illarum summam colligit (11), scribere, hos calculos *plerumque absque ictero esse, per experimenta sua constare.* Cæteros, & in his Vaterum (12) sciens omitto, cum ad eos quos nominavi, non illos tantum addere oporteat quos infra (13) adducam testantes, se cum iis calculis nullam prorsum noxam conjunctam vidisse, sed illos etiam qui cum incommoda reliqua describant, aut memorent eorum in quibus cystici fuerunt lapilli, icterum, quod vitium in oculos ultro incurrisset, omnino prætermiserunt, in quibus noli credere, tantummodo esse Reverhorstium (14), Contulum (15), Riedlinum (16), Hoffmannum (17), Bassium (18), aliosque ex magis recentibus. Sepulchretum dumtaxat versa. Invenies Bonetum (19), Mortonum (20), Greiselium (21), Kentmannum (22), Huldedreichium (23), Cnoffelium (24), alios; neque enim tempus mihi est ad omnes singillatim indicandos, quos cum legerem, non potui existimare, morbum regium, si suos infecisset ægros, fuisse facile prætermituros.

32. Quid ergo est, inquis, quod plurimi vicissim testes vel in Sepulchreto ipso producuntur, qui cum cysticis lapillis hunc conjunctum morbum viderunt? Non ideo certe quod his positis, hic quoque necessario poni debeat. Sic enim vidissent omnes. Igitur ob causam aliam aliquam. Exempli enim gratia; ne a Sepulchreto recedamus; habes in Helwigii Observatione (25) icterum cum iis

---

(1) n. 27.
(2) Epist. Anat. 1. n. 50. & 51.
(3) Supra, n. 27.
(4) Consult. Med. 139. in fin.
(5) Apud Scheffel. Diss. supra ad n. 13. cit. §. 16.
(6) Prax. l. 1. S. 17. c. 3. art. 4.
(7) Adnot. cit. supra ad n. 13.
(8) Loc. indicat. supra ad n. 23.
(9) Ibid.
(10) Opusc. Pathol. Obs. 33. Hist. 7. & 11.
(11) Ibid. Hist. 10.
(12) Diss. supra ad n. 16. cit. thes. 9.
(13) n. 38. & seq.
(14) Diss. supra cit. ad n. 16.
(15) Loc. supra ad n. 23. cit. c. 25.
(16) Eph. N. C. Cent. 3. Obs. 45.
(17) Cap. supra ad n. 15. cit. Obs. 1.
(18) Dec. 1. Obs. Anat. 9.
(19) L. 2. S. 4. Obs. 35.
(20) S. 7. Obs. 43.
(21) S. 11. Obs. 46.
(22) L. 3. S. 7. Obs. 33.
(23) S. 14. Obs. 36.
(24) S. 17. Obs. 14. §. 5.
(25) Ibid. S. 7. in Additam. Obs. 1.

calculis; sed etiam cum hepate marcido, & putrescente: habes illos quoque in Vesalii (1), & Verzsachæ (2) Observationibus; at simul jecur magnum, durum, & viride, aut scirrhosum, flavum, exsangue. Est alias pro hoc vitiorum genere aliud vitium, ut cum Beckerus (3) calculos non modo in vesica fellea, sed pariter in poris choledochis repertos proponit. Alias vero utrumque est. Sic Deodatus (4), & Dobrzenskius (5) tum durum jecur, tum calculos simul in cysti, simul in iis ductibus fuisse, referunt. Mirum autem non est, materiam bilis ad regium morbum faciendum in sanguine remanere, cum illam jecur aut secernere, aut secretam, ne reliquæ secretionem prohibeat, extra se mittere non potest. Huc autem referendam esse illam quoque veterem Observationem (6) in matre habitam Professoris Bononiensis, facile intelligeres, si integra proferretur. Tu vero hanc, ut illam Vesalii quam paulo ante indicabamus, bis in una eademque Sectione legas oportet; est enim (quis a primo crederet?) ista ipsa quæ infra (7) etiam ponitur: quod facile cognosces, utramque inter se, & cum ea conferendo quæ in Sectione alia (8) proposita fuerat, vel potius cum illo a quo habita est Coitero (9); etsi enim toties repetita est in Sepulchreto; semper tamen neglecta fuit Auctoris dubitatio, minime alioquin prætermittenda; neque enim scripsit *regio morbo laborarat*; sed *regio*, *ni fallor*, *morbo laborarat*. Vides igitur, producta testimonia infirmari, si quis recte attendat, eorumque simul numerum minui, cum quæ erant singula, bis, quasi gemina essent, in medium allata esse, ostenditur. Sic & Timæi iteratam Observationem (10) deprehendes; non secus ac Guarinonii (11), & aliorum fortasse: verum in nulla magis mireris, quam in ea Fontani (12), quæ cum modo esset prolata sub numero XXII; continuo una eademque, vix aliquot mutatis verbis, sub XXIII. proponitur. Sed tamen ultimæ duæ Observationes alio, non ad lapillos cysticos, spectant cum ictero quidem, sed cum gravi simul aut jecoris vitio, aut bilariorum canalium obstructione conjunctos, quo attinent priores illæ, atque aliæ quædam multo recentius vulgatæ. Quarum aliqua si proferatur, facile alia etiam ratione infirmari possit, ut cum Vaterus (13) Matronam scribit, cujus in cysti triginta calculos invenit, ictero laborasse. Hoc enim fatemur; sed illud quod continuo subjicit, simul attendimus ab ictero liberatam annos tres circiter & viginti integra usam esse valetudine, & tandem apoplexia interemtam. Nam si ob id tantum quod calculi jam tum in cysti laterent, ictero illo prehensa esset; tam longum postea trium & viginti annorum spatium, quo non modo latebant illi, verum etiam augebantur, sine ictero non exegisset. Ejuscemodi & illis responsum dabis qui objicerent Weitbrechti (14), & Galeatii (15) Observationes. Uterque enim post regium morbum, olim prægressum, calculos in cysti deprehenderunt: quanquam illud quoque respondere potes, a primo simul jecur subdurum esse deprehensum; ab altero durius, multisque tuberculis refertum; ut ea sileam quæ supra (16) attigi, unde intelligas, alios lapillos alio olim fuisse loco, ut bilem tunc subire intestinum facile prohiberent. Ad illa autem exempla in quibus non modo prægressus, verum etiamtum præsens icterus cum cysticis calculis erat conjunctus, ut

(1) S. 18. Obs. 8. §. 4. cum Obs. 20.
(2) Ibid. in Addit. Obs. 6.
(3) Sect. ead. Obs. 8. §. 1.
(4) Ibid. §. 10.
(5) S. 16. Obs. 5.
(6) S. 18. Obs. 8. §. 5.
(7) Ibid. Obs. 25. §. 6.
(8) S. 8. Obs. 36.
(9) Obs. Anat.
(10) S. 18. Obs. 8. §. 11. & Obs. 25. §. 4.
(11) Ibid. Obs. 33. & in Additam. Obs. 5.
(12) Sect. ead.
(13) Thes. 9. cit. supra ad n. 31.
(14) Cit. supra ad n. 17.
(15) Cit. supra ad n. 24.
(16) Ibid.

Lanzoni (1), Verneyi (2), Swietenii (3), Halleri (4), aliorumque Cel. Virorum, ſiquis forte opponat; ſatis ex iis quæ paulo ante dicta ſunt, habes quod referas. Primus enim ſimul *multis hydatidibus obſitum* conſpexit jecur; alter dimidia ex parte adeo exſiccatum, ut pollicis craſſitudinem non æquaret; tertius *luridum, durum, exſuccum, ... ſcirrhoſis tuberculis aſperum*; quartus denique cum in tot hiſtoriis duas tantum exhibeat ictericorum, ſecundam, & nonam, in illa idem viſcus proponit *morbidum* & *ulceroſum*, in hac *magna* ex *parte putridum* cum *veſicula fellea* tota *conſumpta*, ut *in media putrilagine calculus repertus ſit*. Suſpicor autem, ſi quorundam aliæ, quæ proferuntur, Obſervationes non obiter ſcriptæ, ſed pari diligentia & habitæ, & traditæ eſſent; futurum fuiſſe, ut præter cyſtis calculos, ſæpe alias ſimul in vicinia, & præſertim in hepate, intra quod, niſi perquiras, latere etiam poſſunt, læſiones compertas legeremus. Producuntur etiam aliquando Obſervationes minus recentes, ſed vel minus, ut verum fatear, ad rem facientes, ut puta Dominici noſtri de Marchettis (5), quaſi icterum a cyſtis calculis vidiſſe ſe, diceret. Ille vero cum ait, *obſtructa veſicula ab aliqua materia aut lapide* (*aliquando enim inveni in ipſa veſicula tres, aut quatuor lapides magnitudine ciceris*) *icteritia flava excitatur*; lapides quidem ab ſe ibi inventos dicit; ſic autem ut tunc veſiculam obſtruerent, & icterum propterea facerent, profecto non dicit.

33. Verum ſepoſitis ob animadverſiones illas quas hactenus indicavi, his omnibus Obſervationibus, aliiſque earum ſimilibus, cum quædam reſtent, ad quas nihil fortaſſe poſſit iſtorum dici; quæres ex me, qua ratione aliquando calculi veſicæ felleæ arquatos facere homines queant, & num illa qua Marchettus, aliique exiſtimarunt, ſi veſicam, aut potius ejus proprium, id eſt Cyſticum ductum obſtruant. Nam ſine ictero obſtructam ipſam fuiſſe, conſtat vel ex iis Obſervationibus quas ſupra (6) commemoravimus, cum videlicet plena erat lapillorum. Quanquam autem cum plena his eſt, nihil bilis poſſit emittere, & quod conſequitur, res eodem redeat ac ſi ejus meatus eſſet occluſus; tamen ut tibi ſatisfaciam, occluſi illius meatus Obſervationes ſine ictero infra (7) proferam; hic autem illud dumtaxat quod ſupra (8) indicatum eſt, ad memoriam revocabo, non Cyſticum, ſed Hepaticum, & Communem ductum illas eſſe vias per quas bilis ab ipſo jecinore ad inteſtina amandatur; ut niſi hæ viæ aut excreſcentia, aut conſtrictione aliqua, aut viſcida craſſaque materia, aut calculis ſive in ipſis viis, ſive in hepate, ſive etiam in cyſti genitis, ſed in eas vias extruſis, impediatur, non poſſit bilariorum quidem meatuum cauſa bilis in hepate, ideoque ejus materia in vaſis ſanguiferis ad regium morbum efficiendum retineri. Cavendum autem eſt, nequando in veterum Obſervatorum vocibus quibus ad Hepaticum, aut Communem ductum ſignificandum utebantur, erremus, non hunc, ſed Cyſticum intelligentes. Ipſi enim utrumlibet illorum ductuum pro cyſtis meatu, ut antea (9) quoque indicavimus, Fernelii locum explicantes, quemadmodum ferebant dogmata eorum temporum accipiebant, Cyſticum autem ductum, quantum apud Mundinum (10) videre eſt, *colli* veſiculæ, non pori, aut meatus, aut ductus vocabulo deſignabant. Itaque cum apud Donatum (11) leges, Albucaſim docuiſſe, & confirmaſſe Nicolum, *in meatu veſicæ fellis oriri carneam excreſcentiam, quæ illam obturando inſanabilis icteritiæ eſt cauſa*, tametſi a

(1) Eph. N. C. Dec. 3. A. 3. Obſ. 36.
(2) Cit ſupra ad n. 13.
(3) Ad §. 950. cit. ſupra ad n. 15.
(4) Opuſcul. Pathol. Obſ. 33.
(5) Anat. c. 4.
(6) n. 31.
(7) n. 39.
(8) n. 10.
(9) n. 27.
(10) Anat. ubi de Kyſti fell.
(11) De Med. Hiſt. Mirab. l. 5. c. 3.

me quoque olim fuisse, dixi (1) in ipsa vesicula deprehensam; noli tamen facile credere, in hac, aut in Cystico ductu ortam ab illis eam intelligi de qua loquuntur, quippe quæ aliud quam vesiculam, si reapse erat icteri causa, obturabat. Sic cum Gentilis, quemadmodum supra (2) indicatum est, se lapidem, scripsit, *in poro vesicæ fellis, seu meatu adinvenisse*; quid hoc nomine accipias, vide. Te cautum reddet Sepulchreti ipsius lectio, ubi (3) Camenicenus sic ad Matthiolum scribit, *meatus ille qui ex folliculo fellis in hepar est, liberrimus erat*, id est hepaticus ductus. Dixerat autem paulo ante, *ille meatus qui ex folliculo fellis in intestinum desinebat, lapide obstructus erat:* quem non Cysticum fuisse, sed Communem, præter ea quæ dicta sunt, illud quoque tibi indicabit, quod *folliculus fellis* in illo icterico *plenissimus erat bile.* Neque aliter accipies in Coiteri Observatione (4) verba illa, *in meatu a vesica bilis ad duodenum* ictericæ *magnus* calculus, *qui eum meatum undequaque obstruxerat*, præsertim cum ab ipso (5) folliculum felleum alibi ita descriptum animadverteris, ut nulla Cystici mentione facta, *duos* dicat *obtinuisse poros, alterum per quem ex hepate bilem trahit, alterum, per quem ex se se bilem in duodenum intestinum transmittit.* Scilicet præceptoris Fallopii (6) dogmata in eo quidem secutus est, ut Cysticum ductum non secus ac Veteres illi, pro vesiculæ cervice haberet; non in eo tamen ut ab hepate ad intestinum uno, eoque recto, meatu deferri, bilem, agnosceret, cui *meatui medio in ductu* natura *vesicam cervice implantaverit.*

34. Non Cysticum igitur, sed Hepaticum ductum, quem unum agnoscentes, clarioris dumtaxat doctrinæ, & consuetudinis gratia in Hepaticum, & Communem dividimus, sive excrescentia, sive calculo, a Falloppio (7) quoque ibi sæpius observato, sive crassa viscidaque materia, sive alia ratione impeditum requirimus, ut viarum bilis majorum vitio ortum icterum fateamur. Nam & crassa obstrui materia, & bile ipsa posse, non dubitamus qui olim in cane male affecto non Pancreatici solum, sed & communis ductus finem concreta materia quasi gypsea & subflava occlusum invenimus, Ettmüllerum (8) autem legimus in Lipsiense Icterico describentem *infimum porum viscida pituita penitus obstructum adeo ut post abscissionem hujus meatus biliarii ne gutta quidem bilis profueret, quia bilis ibi contenta crassissima atque tenacissima erat.* Sed me hoc loco a te interpellari posse, scio, quærente, cur igitur Nobilis Gallus, quem Scultetus (9) dissecuit, cum *porum biliarium ea parte qua duodeno inseritur, lapillo, pisum magnum adæquante adeo obstructum* haberet, *ut ne tantillum bilis per eum expurgari potuerit*, regio tamen morbo infectus non esset? Ego vero in singulari adeo casu, nisi ad eas confugere velim sanguinis constitutiones (10) in quibus materia bilis, atque adeo bilis ipsa vix ulla flavedine potest inficere; singularem quandam bilariarum viarum dispositionem subfuisse, dicam, necesse est: qualem videlicet Falloppius (11) bis terve a se visam testatur, Communi videlicet ductu paulo supra intestinum Duodenum *in geminum canalem diviso*: quam divisionem, sed inter ejusdem intestini tunicas, *in duos ramos insignes, separatis osculis intra intestinum hiantes* semel quoque vidit Abrahamus Vaterus (12). Sic enim osculo altero obstructo, via bili aperta restat per alterum ad intestina. Esse etiam potuit alius aliquis præter consuetudinem ductus, ut quem in muliere *bene*

(1) Supra, n. 20.
(2) n. 15.
(3) L. 3. S. 18. Obs. 8. §. 12.
(4) Ibid. S. 8. Obs. 36.
(5) Tab. Intern. hum. corp. Part.
(6) Obs. Anat.
(7) Ibid.
(8) Art. supra cit. ad n. 31.
(9) Obs. cit. supra ad n. 18.
(10) Vid. supra n. 9.
(11) Obs. cit.
(12) Differt. qua nonum bilis diverticulum &c. th. 7.

habita & pingui, *& sic satis valida*, cum cystis infarta esset calculis, & occlusa, Bartholino (1) inspectante, offendit Veslingius *ab hepate prodeuntem*, *poro bilario*, *a calculis quoque constipato*, *vicinum*, *qui in jejunum intestinum terminabatur*; aut quem Bezoldus (2) ab se visum describit, & pingit Veslingiano similem, modo non ad Communem, sed ad intestina perveniret, aut quos semel atque iterum a Diemerbroeckio ostensos idem commemorat (3) seorsum a Communi inter vesiculam & intestina porrectos; ut magna pars bilis vel recta, vel per illum ferri ad hæc posset. Quas vero continuo subjicit Andreæ a Lacuna Observationes, ad eas ex parte attinentes quæ supra (4) a nobis indicatæ sunt, lapidum sine ictero in cysti concretorum, eoque nomine productas in Epistola I. Anatomica (5), si apud Auctorem ipsum potius, quam apud Riolanum legere potuisset; illius manuisset verbis, quam hujus, uti, qui memoria lapsus, tribus in versibus tria retulit cum iis quæ Andreas tradiderat, non congruentia. Sed his missis, ad alia pergamus.

35. Cum supra (6) genera quatuor proposuerim causarum, Communem, aut Hepaticum bilis canales impedientium, trium autem solummodo exempla protulerim; miraris fortasse cur quarti, id est constrictioni illorum nullam produxerim Observationem. Sed mirari desines ubi has Litteras adeo prolixas relegendo, id, quantum licuit, antea (7) factum per exempla quidem ex Sepulchreto indicata, animadverteris. Quod si alia forte aliunde quæris; minime desunt. Illustre est ob ægri personam quod de Andrea Mauroceno, Senatore, & Historico Veneto nobilissimo doctus ejus Medicus tradidit Aurelius Palazzolus (8), Icteri enim quo Maurocenus confectus est, insuperabilis causa fuit viarum constrictio; quippe *occalluerat ductus qua bilis in primis ad intestina fertur*. Meadius autem (9) post icterum pertinacem, eundem meatum vidit qua cum Cystico in unum coit, quasi injecto vinculo ita contractum, ut *stylum non caperet*, nec qua ulla bilis portio qua cystis, & jecur distendebantur, posset ad intestina pervenire: ea autem contractio ab scirrhoso, atque adeo cancroso proximi pancreatis tumore inducta esse videbatur. In Actis quoque (10) Cæsareæ Academiæ Icterici extat Observatio, cui propter scirrhosum pancreas, erat Communis ejusdem Canalis exitus non sine *firma concretione* præclusus. Rariorum igitur causarum, quæ sive ex tubo solidum corpus efficiendo, sive extrinsecus premendo Communem bilis ductum constringunt, exempla neque supra, neque hoc loco reticui, idem facturus in constrictionis causis frequentioribus, si harum effectus ut rationi sunt maxime consoni, sic post mortem facile caderent sub sensum. *Crispaturas* dico spasmodicas, ob quas orificium saltem ductus Communis, aut tenuiorum Hepatici ramusculorum pars maxima constringantur: nisi forte huc credimus Cl. Jo. Georgii Maureri (11) Observationem spectare. Vir Illustris post vulnus, minime penetrans, in regione hepatis acceptum, biliosa tertiana febre, & regio morbo, aliisque deinceps correptus, cum evadendi spem præbuisset, & quod ad icterum attinet, ferme jam bene se haberet, mox vehementi, iterata, & longa animi commotione accedente, quam cito repentina faucium, & pulmonum inflammatio excepit, non sine *metu*, *& anxietatibus ob mortem imminentem*, hanc intra triduum obiit. Habuit autem; ut cætera omittam; intra cystim quidem

(1) Cent. 2. Hist. Anat. 54.

(2) Diss. de Cholelitho, §. 6. & Fig. 1. litt. *f*.

(3) §. cit.

(4) n. 31.

(5) n. 50.

(6) n. 33.

(7) n. 10.

(8) Vide in Adnot. a Cathar. Zeno additis ad Vitam hujus Mauroceni ab Nic. Crasso scriptam.

(9) Monit. Med. c. 9. S. 1.

(10) Tom. 8. Obs. 30.

(11) Ibid. Obs. 70.

calculos tres, eosque non parvos, sed & *orificium ductus choledochi, totumque hunc canalem ita obliteratum, vel constrictum ut ne minimo cuidam stylo, multo minus bilis guttulæ amplius concederet transitum.* Fuerit sane ejus ductus cavum ita constrictum quando cutis flavebat, alvi autem recrementa *albicabant*, & *tarde* ac *difficile* detrudebantur. At certe non erat amplius eo tempore quo cuti erat *prorsus naturalis floridusque color* restitutus, fæcesque *in magna copia & naturaliter tinctæ* prodibant. Veri igitur simile videri potest, spasmodicam constrictionem, quam animi quies, & curatio nuper laxassent, per novas animi ejuscemodi commotiones, & lethalia symptomata intra illud triduum rediisse. Utcunque id fuerit, si tu interea quæ de *crispaturis* dixi quas spasmus faciat aut certos animi affectus consequens, aut (1) ab irritamentis & doloribus cum aliarum, tum proximorum præsertim jecinori Partium excitatus; si hæc, inquam, cum viri similitudine congruere agnoveris, & quod ad irritamenta potissimum spectat, paulisper attenderis; facile rationem illam invenies quam ex me quærebas (2), cur positis in vesicula calculis, regius morbus aliquando nascatur, etiamsi nulla alia simul causa sit de tot illis quas supra indicavimus, a qua repeti is morbus queat. Agnitum id olim est a nobis cum scripsimus (3), *sive calculi* „ *a me reperti nondum ea fuerint magnitudine, aut pondere, aut figura qua satis lædi cystis posset, sive eo nunquam compulsi fuerant, ut bilis exitum prohiberent*, fieri ob has rationes potuisse, ut in quibus illos inveneram, *nullam peculiarem, quæ quidem manifesta esset, noxam, sed ne ictericum quidem colorem inducerent.* Irritata videlicet cysti aut magnitudine, aut pondere, aut figura præsertim calculorum tunc maxime cum in cervicis angustias coacti, a bile quam sic in cysti retineant, dum hæc a ventriculo, aut intestinis comprimitur, usque & usque magis urgentur, spasmum inde oriri, & contractiones, ac *crispaturas*, quæ per continuatos bilis majores ductus hinc ad intestinum Duodenum, inde vero ad jecur propagentur, viisque sic contractis icterum posse fieri, non dubitabamus, ut diserte postea ab Hoffmanno (4) expositum est. Itaque icterus cum tunc solum possit, consequi lapillos cysticos, & quod hi tunc irritando faciunt, id facere aliæ, alibique posita causæ, ipsique animi affectus queant; non erit igitur ille perpetuum, neque proprium horum lapillorum indicium.

36. Verum si icterus non est; num est eorum aliud aliquod peculiare, & perpetuum signum? Perquam vereor, ne quod Fernelii (5) tempore, id nostro, & posterorum futurum sit, id est, ne *manifestæ* inveniantur *notæ quibus* illi *certo ac facile detegi possint*; sed, ut de ictero vidimus, in *suspicionibus* hæreamus. Non me quidem fugit, Cl. Viros fuisse & veteres, & recentes qui has notas laudabili industria animadvertere, cunctisque approbare conati sint. Coiterum (6) namque in primis video suas aliquot horum calculorum Observationes edidisse, ut *ex* iis *addiscerentur symptomata, hoc malum sequentia.* Verum hæc ad diuturnum icterum, & in una in qua Communis etiam canalis obstructus erat, ad continuum ciborum vomitum reducuntur. Quorum de primo satis superque dictum est. De altero autem, ab aliis quoque commemorato, quam sæpe absit, & a quot præterea causis, & quam variis effici possit, est certe omnibus manifestum. Alii alia addiderunt postea, quæ non sum singula persecuturus, quando id quod de vomitu dixi, de colico dolore, aliisque ejusmodi facile apparet esse dicendum. Quid? quod opposita signa proferri, video, ut puta alvi, & adstrictæ, & fusæ. Nec me quidem id movet quod in Sepulchreto (7) hoc alterum *vix*

(1) Supra, n. 10.
(2) n. 33.
(3) Epist. Anat. I. n. 50.
(4) c. 3. supra ad n. 15. cit. §. 19. & P. 4. S. 12. c. 12. §. 10.
(5) c. 5. supra ad n. 13. & 27. cit.
(6) Obs. Anat.
(7) L. 3. S. 10. Additam. in Schol. ad Obs. 1.

concipi tunc *posse* dicitur: bilem enim, lapide totam vesicam implente, omnem ab hepate jugiter ad intestina defluere, intelligo, eaque, si acrior forte sit, vehementius stimulare. Sed illud dumtaxat noto, si modo unum, modo alterum; id quod non diffiteor; verum est; neutrum igitur perpetuum, & peculiare horum calculorum signum esse posse.

37. Sed communibus his missis, si quæ per se calculus facere possit, quæramus; ad ea ferme redibimus quæ scripta esse a nobis in I. Epistola Anatomica, paulo ante (1) memoravimus. *Calculus ex se ipso*, ut ait Boerhaavius quoque (2), *dum quiescit, nihil mali facit, nisi ponderis sensum, sed irritat mole, pondere, asperitate.* Hæc quæ ipse de urinario dicit, si ad felleum transferamus; credisne, ponderis sensu se proditurum qui levior urinario sit, & sensim augeatur? Diu igitur expectandum erit, dum majus denique pondus acquirat. At signum quo tandiu, & plerisque in casibus semper carebimus; eritne tandem tunc saltem sensibile, & extra dubitationem positum? Sensibile profecto erat in Comite de quo Hildanus (3), quippe *a multis annis, quotiescunque in lecto se se ex una in alteram partem circumvolveret, pondus magnum, molestum, & ex una in alteram partem delabens, e regione hepatis percipere poterat.* At calculi ejus ingentes pendebant duodeviginti drachmas cum semisse, idque exsiccati; nam recentes multo erant graviores. Num tamen graviores fuisse, putas, quam tot illos simul inventos a Greiselio, (4), qui universi drachmas pendebant triginta? Virum autem illum, in quo invenit, id pondus unquam percepisse, non adnotavit. At enim eum sensum obscurabat fortasse immanis in illius ventre pinguedinis copia. Num ergo omnes fuerunt pinguissimi in quibus grave calculorum pondus repertum est? Præpinguis sane haud fuisse videtur mulier (5) in qua calculorum pondus æquabat drachmas viginti quatuor, ut neque Sacerdos (6) in quo viginti, nec Vir Illustris (7) in quo pendebant ferme tantundem. De horum tamen nemine legitur; imo de nemine eorum quibus vesicula calculis prægravata esset, quod de illo Comite, legisse memini, dum se in lecto circumvolveret. Ad quem respexisse, temporum spectata ratione Stieberum (8) crediderim, cum ejusmodi Observationi alteram objecit *lapillorum plusquam ducentorum* in viri ejus cysti *qui de dolore gravativo dextri lateris nihil unquam conquestus fuerat.* Sed fac, plures de eodem illo sensu de quo Hildani Comes, fuisse conquestos. At fac simul illorum tibi sacculorum veniat in mentem, qui calculis graves a jecinore pendebant (9), aut ipsius etiam felleæ vesiculæ quæ ingenti copia bilis crassissimæ non semel reperta est mirum in modum distenta. Intelliges sane, ad eundem locum eundem sensum non a calculis solum, &, si a calculis non ab iis tantum quos fellis vesicula includat, aliquando esse posse. Iisdem autem, aliisque exemplis etiam distentionem, quam non æger modo, sed & Medicus, admota ad eum locum manu, percipiat, & quod consequitur, molis calculorum effectum, horum notam ambiguam præbere, manifestum est. Asperitas restat. Quam primum dico, ut de pondere jam dixi, & dicere poteram de mole, non eam semper esse quæ irritare possit, & irritando, se prodere. Deinde dico, vel cum ejusmodi est, alias copia, alias crassitie interjectæ bilis, vesiculam ab irritatione defendi; multo enim rarius hic accidit quod semper fere in urinaria vesica, ut omni humore ejecto, nihil nisi calculus restet a quo vesicula compungatur, præsertim cum hæc non ad eundem modum atque illa, se possit contrahere, & circa

(1) n. 35.
(2) Prælect. ad Instit. § 790.
(3) Obs. supra cit. ad n. 22.
(4) Obs. supra cit. ad n. 19.
(5) Eph. N. C. Dec. 3. A. 7. & 8. Obs. 123.
(6) Act. N. C. Tom. 5. Obs. 129.
(7) Commerc. Litt. A. 1742. Hebd. 28. n. 1.
(8) Sepulchr. l. 3. S. 17. Obs. 14. §. 3. cum Schol.
(9) Vid. supra, n. 13.

lapidem constringere: quod etiamsi posset, non videtur tamen vesicæ utriusque sensus pariter exquisitus; ne forte ad turgentiam, quæ tamen non semper est, ventriculi, aut intestinorum confugias qua cystis ad calculum apprimatur. Denique dico, in istis ipsis visceribus qua parte contiguam premere vesiculam queunt, esse ab alia causa eundem punctionum sensum posse, qui a calculo esset in vesicula; imo esse in hac posse aut ab retentæ bilis acerrima vi, aut a spasmo aliquo: ut irritamenta aut credi in vesicula possint quæ in ea non sint, aut si forte sint, aliunde sint quam a calculis.

38. Quæ hactenus disputavi, eo redeunt, ut intelligas, nullum signum horum calculorum esse perpetuum, nullum peculiare. Sed ne forte suspiceris, errorem aliquem, ut sæpe fit, subesse rationibus; experientia stemus. Sepono meas omnes & Valsalvæ Observationes (1), in quarum nulla signum ullum fuit eorum calculorum, quos tamen in vasicula invenimus. Sepono quæ alias (2) ex Gerbesio, & Lospichlero produxi, asseverantibus, cum cystis calculis homines *citra querelam diu sanos vixisse*, & *incolumes valuisse*. At si alii præterea idem testantur; æquum est, ut eorum quoque omnium recorderis quæ nunc seponimus. Rolfincius (3) igitur, Medicus sua tempestate gravissimus, ubi quales in cysti calculos invenerit ipse, describit, generatim ait, lapides *in vesicula fellis Sæpius per aliquot annos sine noxa latere*, *nonnunquam sine dolore*, *nonnunquam dolorem inferentes*. Lemeryus pater (4) notum esse, confirmat, eos lapides non solum non mortem, imo „ sæpe vel nullum incommodum afferre „. Vaterum in ea quæ triginta illorum gerebat, diuturnam & *integram* usque ad finem *valetudinem* observasse, jam supra (5) dictum est. Galeatius (6) pariter affirmat, dissectæ a se mulieri *nihil accidisse aut in eo*, *ex quo mortua est*, *morbo* (hydrope) *aut antea*, *quantum quidem novit*, *quod* fellis vesiculam *affectam esse*, *indicaret*, cui tamen quatuor inerant calculi, quorum major, & *angulosior cystici canalis orificium obstruxerat*. Themelius (7) quoque cum *quosdam* felleos *notatu dignos lapillos*, in meretrice ab se repertos, commemorat, gestatos *absque ulla sanitatis læsione* fuisse indicat. Roncallus (8) denique; nolo enim alios, quam qui scribenti occurrunt, hic nominare; septem refert parvæ nucis juglandis magnitudine in ejus mense uterum ferens, & toto eo temporis spatio, & jam pridem *bonum habitum*, *bonamque nutritionem*, *&* *colorem præsetulerat*; ut manifestum esset, nisi puncto temporis; id quod credibile non est; illi concrevissent, *sanitatem* vel iis præsentibus *perdurare posse*. Satis igitur; nisi quid me fallit; ostensum est, nullum cysticorum lapidum perpetuum esse signum, &, quod consequitur, nullum plane proprium, & peculiare.

39. Quid ergo est, inquis, quod Medicus Experientissimus Wepferus (9) hæc ad Verzascham scripsit: *nec collum vesiculæ biliariæ obturatum*, *existimo*, *quia de cardialgia*, *seu dolore tensivo*, *qui asse tegeretur*, *juxta cartilaginem ensiformem*, *altum est silentium* ? nonne saltem hoc signum, ubi calculus obturasset collum vesiculæ, inseparabile existimabat ? Tu vero attendas hic velim, neque de calculo nominatim verba fecisse, & præter calculum esse alia (10), quæ ut cæteros, ita etiam Cysticum bilis ductum possint obstruere. Deinde, etiamsi calculus hunc obstruxerit, non modo non icterum, quem unum tunc absuisse, videre potuit

(1) Vid. supra n. 27.
(2) Epist. Anat. 1. n. 51.
(3) Dissert. de Gutta Ser. Corollar. 4.
(4) Hist. de l'Acad. Roy. des Sc. A. 1703. Obs. Anat. 1.
(5) n. 32.
(6) cit. supra ad n. 21.
(7) Act. N. C. Tom. 5. Obs. 10. propius fin.
(8) In Epist. addit. ad Hist. Morbor.
(9) Sepulchr. l. 3. S. 17. in Schol. ad Obs. 6. in Additam.
(10) Vid. supra n. 33. & 34.

Bezoldus (1), exemplisque evicerat Pechlinus (2); sed nihil quod affectam cystim ostenderet, esse consecutum, adnotavit, ut paulo ante dictum est, Geleatius: neque aliter fere observavit Reverhorstius (3): nec in duobus Phil. Jac. Hartmannus (4): nec in tribus quidquam contra ac diximus, habet Hallerus (5): nec denique is qui accurate symptomata ægri omnia recensere potuit, Trewius (6). Et quanquam Tacconus (7) adjunctos quartanæ febri immanissimos dolores in hypogastrica regione fuisse, scribit; tamen non modo non simul regium morbum, sed ne dolores quidem illos fuisse, ad ensiformem cartilaginem pertinentes, ut paulo ante in alia muliere, calculis in Communi ductu positis, diserte significaverat. Vides igitur, ne tum quidem cum meatus Cysticus, ut erat in cunctis cadaveribus indicatis, a calculo obstructus est, constans, & perpetuum ejus signum esse illum dolorem qui a Wepfero descriptus fuit.

40. Etsi vero hic a nobis indicia quærebantur calculi, non in eum dumtaxat meatum intrusi, sed in universum in fellea vesicula existentis; non tamen inquirere pigebit, an Wepferi signum calculi proprium sit in Communem ductum illapsi, quando ipsius, in vesicula subsistentis, esse non potest, ut supra (8) cum de distentionis sensu aliquid attingeremus, satis indicatum est. Nam quod in Sepulchreto (9) Observatio occurrit cui hic præfigitur titulus, *Dolor circa cartilaginem xiphoidem, a calculis in ventriculo, & vesica fellea*; cave credas titulo Observationem respondere: quam si perlegas; ventriculi quidem fundo, ac substantiæ pertinacissime adhærentes plurimos calculos invenies; in vesica autem fellea, aut alibi ullum fuisse, non invenies. Ex hac potius Observatione disces, non esse igitur proprium calculorum in Communi ductu existentium indicium illud quod calculos ventriculo infixos significabat. Quin etiamsi præter hos, alii in Communi extitissent ductu; esset tamen dubitationi locus, utris eum adscribere dolorem oporteret, non secus ac cum in aliqua doloris ejusdem historia, simul in eo ductu calculi, simul in jecinore pene toto prava materia, & vitia gravissima proponuntur, in altera autem multi per hepar tumores, & ab horum uno meatus ille valde compressus: quanquam si compressio, aut obstructio Communis Canalis ipsa afferre credatur causam ejus de quo loquimur, doloris; non erit hic igitur peculiaris nota lapillorum in illo hærentium, cum sine calculis posse & comprimi, & obstrui, supra (10) satis ostensum sit, nihilque prohibeat existimare, interclusam in eo bilem adeo & multam, & acrem interdum esse, aut mora fieri, ut æque ac calculi, & distendere canalem possit, & lacessere. Noli credere, industriam, solertiamque verum quærentium, & Rem Medicam juvare nitentium minoris a me duci quam a Cl. Viro, qui propositi doloris explicationem probat per Suspensorii hepatis ligamenti firmam ad peritonæum qua ensiformem cartilaginem obducit, alligationem: sed mox eodem quo & ego, veri studio, & amore permotus, hæc subjicit: „ non in calculosis jecinoris affectibus tantum, verum & in phlegmonibus, aliisve ejusdem visceris „ tumoribus, qui non procul ab hujusce ligamenti radicibus consistunt, opportuna hæc sunt ad varia hujuscemodi inde suborta symptomata explicanda, „ & præcipue dictum cartilaginis mucronatæ dolorem, qui in similibus circumstantiis hepatis inflammationes non raro comitari consuescit. „

(1) Diss. de Cholelitho, Cas. 1. n. 6.
(2) Vid. Act. Erud. Lips. A. 1691. M. Maj. in recens. l. ejus 1. Obs. 58.
(3) Diss. de Mot. Bil. §. 57.
(4) Eph. N.C. Dec. 2. A. 5. Obs. 76. & 77.
(5) Opusc. Pathol. Obs. 33. Hist. 4. 13. & 14.
(6) Commerc. Litter. A. 1743. Hebd. 32. n. 3.
(7) Cit. supra ad n. 16.
(8) n. 37.
(9) L. 3. S. 7. Obs. 32.
(10) n. 10. & 34.

41. Non modo autem hoc ſignum commune eſt morbis aliis ſive extra jecur, ſive in jecinore, ſive in Communi ipſo ductu commemoratis; ſed ne tum quidem occurrit ſemper cum in eo ductu lapilli ſunt. Quicunque enim bilarii calculi per alvum ejecti ſunt, per illius meatus anguſtias ad inteſtina pervenerint, neceſſe eſt: & tamen cum dejectorum ejuſmodi lapidum tot extent Obſervationes; in quot tandem harum præceſſiſſe dolorem legimus ad cartilaginem enſiformem? Non me præterit, haud omnes dejectos lapides a jecore eſſe repetendos. Quin ultro fateor, ex quo ante Galenum (1) cœpti ſunt adnotari, cum prope innumeræ ad hoc uſque tempus collectæ ſint a Donato (2), a Schenckio (3), a Rhodio (4), a Schrockio patre (5), ab aliiſque eorum Obſervationes, magna ex parte videri mihi in ipſis inteſtinis, aut in ventriculo genitos. Nam in ventriculo quoque gigni, antiqua indicant exempla, quorum primum recenſet Donatus (6) cum civis meus „ Magiſter Jo. Juliani de Furlivio miſit Gentili lapidem „ in quantitate unius nucis vomitu expulſum poſt dolorem ſtomachi, cujus „ lapidis durities erat ſupra duritiem gypſi, figuraque ejus erat ſicuti figura ovi? " cui ſimilem niſi quod jujubæ magnitudinem non ſuperabat, colore autem ſubalbo, nec ſtratis evidentibus præditum, in Patria olim vidi, quem fœmina, pariter poſt diuturnos ventriculi dolores vomuerat. In ipſis autem inteſtinis concretos cum alii nuper, nec ſatis fortaſſe idoneis exemplis, ſe probaſſe, crediderint; mihi illud præ cæteris huc aptum videtur quod ex Ballonio (7) petes, *lapidis in* Peronii *inteſtinis perforati, ut liquidiori materiæ via pateret*; ex terreis enim viſcidiſque particulis inteſtino circum adhærentibus videtur paulatim creviſſe, cæteris per medium tranſeuntibus, viamque apertam ſervantibus. Sed & lapides omnium maximos, & totos ex ejuſmodi una eademque materia factos, ut certe in inteſtinis augmentum, ſic & initium cæpiſſe, quis neget? Quin etiamſi quoſdam fuiſſe, legam, aut magnitudine, aut colore, aut figura ejuſcemodi, ut ad cyſticos facile aliquis referre poſſet, ut puta (8) qui *alias majores*, *alias minores piſis* erant, aut *avellanis*, *qui coloris fulvi*, aut *majori ex parte flavi*, qui *triangulares*, aut aliter *anguloſi*, qui denique, ut uno exemplo plura complectar, *& colore*, *& magnitudine*, *& forma meſpilorum ſeminibus aſſimilabantur*; hos tamen omnes libenter omittam, præſertim cum quæ præceſſerint, aut non ſatis diligenter, aut nullo modo adſcripta ſint. Ad illos veniam, quos qui deſcribunt, aut Viri alii graves pro cyſticis, aut certe pro bilariis, nec ſine cauſa, habuerunt. Sed Fernelius quem ipſe alias (9) nominavi, haud plura habet, quam *poſt diuturnum*, *aborto alvi profluvio*, *hujus naturæ innumeros calculos inſtar piſi*, *aut hordei in pleriſque exturbari*, ſe deprehendiſſe. Coiterus (10) pariter ſibi notam fœminam ſcribit *moleſtiſſima ac admodum diuturna icteritia per calculi cum alvi recrementis excretionem liberatam.* Salomonem Alberti *ſæpe ab ictero diuturniori calculos per alvum dejici*, *obſervaſſe*, ex Præcl. Hallero (11) ſcio; an plura autem dixerit, neſcio, quippe ejus *Oratione*, quam hic citat Il. careo, non illa quidem quæ in tribus eſt editis A. 1585. ſed quæ eſt in quatuor vulgatis A. 1590; hanc enim deſignari, non dubito, quam inſcriptam eſſe video apud Lindenium (12) *de felle ad inteſtina reſtagnante &c.* Malpighium, lapidem a Matrona dejectum *poſt ingentes dolores*, *& longam icteritiam* ſcripſiſſe, dictum eſt ſupra (13). Ruyſchium

(1) Vid. apud Schenck. Obſ. Med. l. 3. ubi de Inteſtin. Lapid. Obſ. 1.
(2) Cap. ſupra ad n. 15. cit.
(3) Obſ. 1. modo cit.
(4) Cent. 2. Obſ. Med. 74.
(5) Obſ. ſupra ad n. 24. cit.
(6) Cap. modo cit.
(7) L. 2. Conſil. Medic. 24.
(8) Vid. apud Schenck. Obſ. 1. modo cit.
(9) Adverſ. 3. Animad. 28.
(10) Obſ. Anat.
(11) Ad Boerh. Prælect. §. 348. nota *m.* *.
(12) Renovat. de Script. Med. l. 1.
(13) n. 23.

(1) aſſervaſſe

(1) asservasse *calculum e vesica fellea per anum ejectum*, legi; non quæ dejectionem antecessissent. Alios autem sciens omitto, qui aut non plura quam Ruyschius, aut ne tot quidem quot Malpighius, de prægressis indicarunt.

42. Præstat igitur ad eos transire qui doloris sedem tunc præcedentis memorarunt. Hoffmannus pater, ut filius (2) refert, *acutissimos* fuisse, scripsit, *dextri hypochondrii dolores*. Dillenius (3) post dolores idem hypochondrium *bene diu* occupantes, successisse *colico - nephriticos* Bartholinus (4) ex Tinctorii Observatione *multas querelas de dextri lateris dolore protenso ad intestina*. Lentilius (5) *circa regionem hepatis dolorem summum, cum tumore de quo tamen dolore jam per decennium conquestus* æger *fuerat*. Wolfstrigelius (6), qui fusius quam cæteri, descripsit, prægressos *sæpius dolores, colico-nephriticos æmulantes, sævissime* demum *recruduisse*: recidivo, ut sæpe solet, hoc morbo *dolorem lumborum, & lancinationem circa hypochondrium dextrum, ubi locus insertionis cholidochi ductus in duodenum est*: iterum recidivo *dolorem, qui quidem colicum potius æmulabatur, cum non circa lumbos & hypochondrium dextrum, sed potissimum versus umbilicum persentiretur*. Vallisnerius tandem noster (7), qui omnia ipse quoque diligenter est persecutus, cum in Patria sua primum, deinde hic etiam Patavii consimiles casus observasset; quod ad dolores attinet, nihil aliud scripsit, nisi „ sævissimos in „ regione hepatis fuisse, & se umbilicum versus extendisse. „ A Vatero (8), & tanto magis a Bezoldo (9) propositi casus a me consulto sunt præteriti ob calculorum magnitudinem, qui ut facile in vesica fellea initium habuerint, cum incrementum tamen accepisse in intestinis videri possint, ab his potius quam a Communi bilis Canali tunc provenisse dicerentur. Et Vaterus quidem *vehementissima ventris tormina* fuisse scribit, *quæ primum regionem umbilici occuparunt, tandemque in regione lumborum substiterunt*. Bezoldus autem postquam *per sex & ultra annos doloribus hypochondrii dextri* ægra *mirum quantum* fuerat *defatigata*, lapidem tandem fuisse dejectum *non absque torminibus*. Nullum igitur in his cunctis Observationibus indicari dolorem vides qui ad cartilaginem ensiformem pertineat. Sed neque indicatus a duobus Hoffmannis Jo. Mauricio, & Friderico. Ille enim (10) *anteriora* quidem memorat; sed ita memorat, ut *diuturnum dolorem tensivum & vellicantem* fuisse, dicat, *sub hypochondrio dextro anteriora versus molestum*. Hic vero (11) præter *intolerabilem in dextro latere & sub costis spuriis dolorem* etsi hæc addit; *circa scrobiculum cordis persistebat dolor vehemens pressorius, qui etiam ad umbilicalem usque se extendebat regionem*; tamen neque scrobiculus cordis cartilaginem ensiformem comprehendit, aut si hic velis comprehendere; meminisse oportet, in ea Observatione non de *lapide* verba fieri, sed de *amurca biliosa, ductum choledochum obturante*; ut sic potius confirmari possent illa quæ supra (12) disputavimus de ambiguitate hoc signum consecutura, quæ certe alia quoque consequitur signa in proxima Hoffmanni Observatione (13). Cæterum in ultima (14) ubi de calculis ipsis agitur, ductum illum obstruentibus, *acutus* proponitur, *& vix tolerabilis hepatis regioni firmius insistens dolor, intercurrentibus intestinorum doloribus, qui per intervalla remittebant*. Denique scripta a peritissimo Archiatro Swietenio (15) inspice, ubi quæ tunc accidant, a se ob-

(1) Præl. ad Thes. Animal. I.
(2) Medic. Rat. T. 4. P. 2. S. 2. c. 3. in fin.
(3) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. Obs. 246.
(4) Cent. 4. Hist. Anat. 49.
(5) Eph. N. C. Dec. 2. A. 7. Obs. 136.
(6) Earund. Dec. 1. A. 2. Obs. 89.
(7) Epist. supra ad n. 13. cit.
(8) Differt. qua Obs. rariss. calcul. Obs. 3.
(9) Diss. de Cholelitho, Cas. 2.
(10) Eph. N. C. Dec. 2. A. 7. Obs. 244.
(11) Paulo ante cit. capite 3. Obs. 4.
(12) n. 40.
(13) c. eod. 3. Obs. 5.
(14) Ibid. Obs. 6.
(15) Comment. supra ad n. 15. cit. §. 950.

servata proponit; de dolore ad ensiformem cartilaginem reperies nihil. Cum autem, omnibus quas protulimus, Observationibus pensitatis, extensum dolorem ad cartilaginem illam numquam, ad umbilicum autem, sive ad umbilicalem regionem haud semel animadverteris; si forte velis explicationem petere non ab Jejuno intestino, in quod Duodenum se producit, sed ab Suspensorii hepatis ligamenti illa parte quæ Eustachio (1) melius quam Reverhorstio (2) nota, comitatur Umbilicale vinculum, aut etiam ab hoc vinculo; per me non minus licebit, quam ab Suspensorii parte reliqua, cum se nonnunquam, ut ab aliis observatum est, ad ensiformem cartilaginem extendet dolor.

43. Si ergo bilarii calculi, ut hactenus ostensum est, & mox (3) confirmabitur, ne tum quidem cum molientes exitum, usque adeo molesti sunt, peculiari, constanti, perpetuo quopiam signo se se indicant; quanto minus id poterunt in sua vesicula quiescentes? At enim calculorum quoque in renibus, & urinaria vesica inhærentium signa, inquis, persæpe ambigua sunt, nec tamen a Medicis in tanta rei obscuritate contemnuntur. Ego vero neque illa quæ de cysticis proferuntur, contemno; sed ad suspicandum potius, quam ad eos pro certo cognoscendos apta esse, conqueror (4). Quod si in suspicionibus subsistendum est; non solum commendo qui his pondus aliquod addere nituntur augentes numerum indiciorum: sed inter illos nomen ipse quoque profiteor meum. Itaque etsi cystis lapillos non semper cum bile conjungi, scio, quæ amurcam imitetur, nec semper cum urinariis calculis; tamen neque Sylvii suspicionem, quam in Sepulchreto (5) etiam habes, omnino spernendam esse, credo, verentis, ne qui ejuscemodi bilem vomunt, in eorum cysti lapilli concrescant, neque meam alteram tibi suspicionem reticendam. Ipse enim cum præter illos quos simul felleis, simul urinariis calculis obnoxios alias (6) a me visos memoravi, alios quoque viderim, alios legerim, inter versandum autem eas quarum parte in his Litteris subinde usus sum, Observationes quamplurimos pariter invenerim; non fortuito hæc accidere, facile intellexi. Ex iis quos sic affectos legi, unum haud omittam, dignum præ cæteris qui ob sua in Medicam Facultatem merita commemoretur, Michaelem Mercatum (7). Hic nephriticis cruciatibus confectus, cum lapides duos, nec parvulos, in ureteribus, in renibus autem sexaginta tres aut minores omnes, aut quosdam saltem, ut Præceptor ejus scripsit Cæsalpinus, *ingentes* haberet; in cysti etiam fellea, quamvis ictero, quod memorent, nunquam tentatus habuit sex & triginta, obscuri coloris, & angulares, ciceris magnitudine. Quis autem cum hæc de Mercato, tum in illis insuper tot Observationibus legens, Episcopum illum Lælii a Fonte (8) ex renum quoque lithiasi laborare consuevisse, Hoechstetteri (9) Comitem arenulas, & lapillum in renibus habuisse, Wepferi (10) Vietorem in papillari caruncula alterius renis lapilli frustulum, Borrichii (11) fœminam ex vesica utraque calculos effudisse, Mortoni (12) aliam renem alterum iisdem refertum gessisse, Reverhorstii (13) senem eosdem in renibus, & vesica urinaria, & ne forte hæc non nisi in senibus animadversa fuisse, credas; Boneti (14) Virgini duodeviginti annos natæ a litothomo exemtum esse lapidem ovi anserini magnitudine:

(1) Tab. Anat. II. Fig. 3. & 4.
(2) Diss. de Mot. Bil. Fig. 1.
(3) n. 44. & seq.
(4) Vid. n. 36.
(5) L. 3. S. 18. Obs. 9.
(6) Epist. Anat. 1. n. 48.
(7) Vid. ejus Vitam, & Testimonia Metallothecæ ejusd. Vaticanæ præfixa.
(8) Cons. cit. supra ad n. 31.
(9) Cas. cit. supra ad n. 17.
(10) Hist. cit. supra ad n. 20.
(11) Vid. Bartholin. Act. Hafn. Vol. 5. Obs. 65.
(12) Phthisiolog. l. 3. c. 14. Hist. 5.
(13) Diss. supra ad n. 42. cit. §. 56.
(14) Sepulchr. l. 2. S. 4. Obs. 35.

ad hæc Bergerum (1) in Juris Consulti utraque vesica invenisse, Lancisium (2) in rene quoque Viri Exc. Horatii Albani & magnum lapidem, & pusillos, Hoffmannum (3) denique in Viri generosi rene non parvum, in vesica urinaria multo majorem; omittam enim sciens alios quamplurimos, & in his Jo. Bapt. Contulum (4), Christoph. Cunradum (5), Vitum Riedlinum (6), Tob. Ferd. Pauli (7), Jo. Casparum Grimmium (8), Jo. Sebast. Albrechtum (9), Jo. Jacobum Treylingium (10), Christoph. Jac. Trewium (11), qui in duobus adnotavit, Jo. Storchium (12), & Isr. Cregutum (13); hos, inquam, aliosque (14) omittam, quando præter Baglivum (15), hoc adeo inter consueta ponentem, ut rationem quæsiverit, *cur existentibus calculis in vesica fellea, germinent quoque in urinaria, & contra*, unus pro multis esse potest Abrahamus Vaterus (16) diserte confirmans, *sæpissime certe in vesica fellea* calculos *observatos esse in iis qui calculo simul viarum urinariarum laborarunt*; Quis igitur talia legens, & tot consimiles attendens casus, non continuo intelligat id quod Vaterus, *manifestum esse, causas* utrorumque calculorum magna ex parte *esse communes?* Quod cum posueris; mecum facile arbitrari incipies, ubi ad cæteras felleorum calculorum notas hæc quoque accesserit, ut homo urinariis calculis obnoxius sit, aliquid ponderis esse ad reliquas suspiciones accessurum, præsertim si juxta ea quæ supra (17) adnotata sunt, is homo neque infans, neque puer sit, imo ætate sit jam media, aut senili: quæ animadversio ab ætate desumpta, si cum aliis jungatur, juvare etiam poterit ad dejectos intestinales calculos ab iis qui in cysti geniti essent, distinguendos. Sic Cl. Carlius (18) cum quendam calculum qui inter cysticos referebatur, ab adolescente dejectum annorum XVIII. ob id *præsertim* ad hos pertinere, non credidisset, quod *illa ætas non ferat istiusmodi morbosam dispositionem* (nec certe nisi quam rarissime; in eoque minime inter se conveniunt fellei calculi & urinarii) cognovit postea, ejusdem Juvenis ex dysenteria mortui jecur inventum esse *tam sanum, quam vituli sanissimi esse potest*: calculus autem, ut ille fuerat, *duarum unciarum & dimidiæ* si vel multum incrementi cepisset in intestinis, aliquod suæ pristinæ moræ, transitusque saltem vestigium in affixis jecori vesicula, & ductibus reliquisset.

44. Etsi vero, quascunque commemoravi, felleorum calculorum notæ sunt, ut ex iis apparet quæ hactenus dixi, & Hoffmannus (19) admonet, *collective sumendæ & considerandæ*, & quoniam omnes in omnibus esse non possunt, pleræque saltem, & in his præcipuæ, attendendæ (præcipuis autem voco quæ crebrius solent animadverti, ut puta cum lapides in Communem ductum descendunt certa a dextris doloris sedes, icterus, vomitus, anxietas, recidiva; sic enim fere animadverti in pluribus earum Observationum quæ supra (20) sunt indicatæ) etsi, inquam, ita ut dicimus, faciendum est; tamen oblivisci numquam decet, quam facile subesse possit deceptio. Confer enim cum plerisque ex

(1) Physiolog. l. 1. c. 14.
(2) Oper. Tom. 2. Diss. 10.
(3) Cap. 3. supra ad n. 42. cit. Obs. 1.
(4) De Lapidib. c. 25.
(5) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. in Obs. 171.
(6) Earund. Cent. 3. Obs. 45.
(7) Earund. Cent. 9. Obs. 76.
(8) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 20.
(9) Eorund. Tom. 4. Obs. 49.
(10) Eorund. T. 5. Obs. 129.
(11) Commerc. Litter. A. 1734. Hebd. 6. n. 5. & A. 1743. Hebd. 32. n. 3.
(12) Commerc. Litt. A. 1735. Hebd. 52. n. 4.
(13) Differt. de Calc. in corp. hum. generat. &c. §. 31. in fin.
(14) Vid. Epist. 57. n. 12.
(15) De Experim. circa bilem.
(16) Diss. supra ad n. 16. cit. thes. 8.
(17) n. 15.
(18) Commerc. Litt. A. 1731. Specim. 51. n. 1.
(19) Cap. 3. supra ad n. 43. cit. §. 15.
(20) n. 42.

his vel præcipuis notis Obſervationes illas duas quas etiam antea (1) indicavi, ejuſdem Hoffmanni; vera intelliges a me dici. Idemque intelliges, cum poſtquam ſcripſit (2), *eſſe quædam ſigna haud fallacia, quæ calculorum in ductibus biliariis indicant præſentiam*, & præcipua ex illis enumeravit, paulo poſt (3) ſigna profert maximi calculi in cyſti fellea inhærentis, præſertim autem cum ſymptomata deſcribit (4) icteri non ab ullo calculo, ſed a ſpaſmodica dumtaxat *ſtrictura* illati. Accidit tamen haud raro, ut quemadmodum in urinariis calculis, ſic in bilariis quoque habeamus ſignum longe omnibus anteferendum, videlicet cum eorum aliquis, aut fragmentum ſaltem quodpiam ejicitur. Quod quidem ſignum, ab naturali ipſo rationis lumine præmonſtratum, cum alii antea, & in his Vaterus (5), præcipue autem, & fuſius Vallisnerius (6) memoraſſent: mirari quis poſſit, cur inter ſigna iſta *haud fallacia* ſit ab Hoffmanno prætermiſſum, præſertim cum ante quinquennium hæc ipſe quoque (7) docuiſſet: „ inter hæc vero omnia, quæ jam monuimus, ſigna, nihil datur certius vehementes a calculo felleo prognatas dijudicandi paſſiones, ac ſi ipſi cum excrementis per alvum ſecedant; & tum non ſecus ac in calculis renalibus, quando hi ex ureteribus in veſicam fuerunt delati, omnes ſimul & ſemel dolores cum reliquis gravibus afflictionibus ceſſant atque exſpirant, ictero ſaltim excepto, qui non ſimul, ſed ſenſim tandem evaneſcit. „ Præcedentibus igitur indiciis calculorum qui in bilarios ductus intruſi, exitum ſibi in Duodenum inteſtinum moliantur, ſi inter alvi recrementa, quæ tum diligenter ſunt a miniſtris eluenda, & per cribrum aliquod, ſicuti Vallisnerius monebat, trajicienda, bilarius aliquis calculus inveniatur; non eſt dubium, quin hoc ſignum eam lucem afferat, quæ non niſi incerta, & ſubobſcura a tot aliis notis ſperari poterat.

45. Sed cautione opus eſt, nequando inteſtinalem forte calculum pro bilario, ſive ut vocabuli ambiguitas omnis hic declinetur, pro hepatico, id eſt in hepatis canalibus, aut cyſti ejus genito, accipiamus. Eſt quædam Hoffmanni Obſervatio (8) viginti lapidum vomitu ejectorum, quos etſi non plane incredibile exiſtimabat ex bilariis ductibus proveniſſe; conjiciebat tamen, *in ipſius* potius *duodeni flexura a bile craſſiori, & terreſtriori ſucceſſive concreſcere, & progigni potuiſſe*; erant enim anguloſi quidem, & colore ex flavo viridi; ſed ea magnitudine ut ſine ventris in dextera parte torminibus, quæ nulla præceſſerant, Communem ductum permeare potuiſſe non viderentur. Icterus tamen horum anteceſſerat ejectionem, & *ſtatim* ab hac, quod permirum videri debuit attendentibus Hoffmanni exceptionem, paulo ante (9) memoratam, *ſublatus* eſt. Si ergo ut bili exitum, in Duodeno obſtantes, præcludebant, ita bilis aut per ſe, aut mora acrior facta eſſet, aut ipſi acutioribus fuiſſent angulis; facile vides, non modo icterum, ſed & dolores a dextris, & quæ hos alia conſequuntur, prævia habere, & ſua ejectione etiam tollere potuiſſe. Verum illa ſimul conjungi poſſibile magis, quam frequens eſt: & nulli in propoſita Obſervatione prægreſſi a dextris dolores ſatis cautum Medicum facere potuiſſent. Quorum, aut icteri, & magis utrorumque abſentia cautum pariter facere debet, ubi calculi qui cyſtici alioquin videri poſſent, ex alvo dejiciuntur velut in iis quæ protinus indicabuntur, exemplis. Et primum calculi tres (10) (11) (12) dejecti occurrunt, quo-

---

(1) n. eod. id eſt Obſ. 4. & 5.
(2) Ejuſd. Tom. 4. P. 4. c. 12. §. 11.
(3) §. 17.
(4) Obſ. 1.
(5) Diſſ. ſupra ad n. 16. cit. theſ. 12.
(6) Epiſt. ſupra ad n. 13. cit. Adnot. 1.
(7) Tom. 4. paulo ante cit. P. 2. c. 3. §. 18.
(8) Ibid. Obſ. 2.
(9) n. 44.
(10) Commerc. Litt. A. 1740. Hebd. 19. n. 2.
(11) Eph. N. C. Dec. 3. A. 3. Obſ. 21.
(12) Act. N. C. Tom. 7. Obſ. 100.

rum sive globosam, aut ovalem figuram, sive colorem exteriorem, aut interiorem, & alia quædam attendas; non facile perneges cysticos esse potuisse, præsertim si nonnullos in vesicula aliquando repertos esse non ita dissimiles, recorderis; sed tormina quidem, & ventris dolores fuisse, legens, nec tamen in dextero hypochondrio, imo iliacam regionem in uno exemplo gravantes, lapides intestinales fuisse, credes, idque eo facilius quod non icterum, sed volvulum in his singulis tribus casibus videbis commemorari. Succedunt exempla alia tria. Quorum primum (1) si ullam de regio morbo mentionem haberet, neque dejectos *absque ullis doloribus* lapillos proponeret; horum descriptio tanto magis faceret, ut pro cysticis agnosceremus, quod magnitudine cum iis minime comparandi erant qui tribus superioribus, & totidem insequentibus exemplis memorantur. Horum alterum (2) dolores quidem colicos, sed non ad dexterum hypochondrium, neque cum ictero conjunctos exhibet. Quamobrem calculum, quamvis concentricis, ut Icon ostendit, corticibus præditum, & intus, extraque flavum, libentius cum ejus Observatore crediderim in aliquo intestino genitum bilis ingressui propiore. Sic in tertio exemplo (3) assentior Cl. Albrechto, in Colo intestino ortos existimanti calculos, quos alioquin describit figura triquetra, in aqua natantes, flammamque concipientes, assentior, inquam, non tam quia sub obscura exteriore flavedine albissimam, quæ tamen *instar durioris saponis* solida erat, materiam continebant, quam quia in dextero quidem hypochondrio vehemens dolor non defuerat; sed, ut *sevi impurioris* ex combustis *odorem*, aliaque prætercam, nihil usquam ad icterum pertinens video adnotatum. De quatuor denique exemplis quæ juvat adjicere, si calculum quem Cl. God. Guil. Mullerus (4) sic in transitu, memorat, ut *felleum* vocat, & ex stratis aliis alia complectentibus conformatum pingit, sic plenius potuisset describere, & quibus præviis, aut comitantibus symptomatibus ejectus fuisset, adjungere; fortasse absque ulla dubitatione acciperem: ut certe accipio quos Præcl. Jo. Phil. Burggravius (5) post atroces, eosque recidivos, dexteri hypochondrii dolores, nec sine icterico tum in facie, tum in lotio colore proponit dejectos. Sed & quosdam a Cl. Brunnero (6) visos, quantumvis sine ictero fuerint, accipiamus necesse est propterea quia jam in jecinore inchoatos per anatomen deprehendit. Nempe vir, annos ferme decem perpetuo ventris, dextrique potissimum hypochondrii, dolore vexatus, premente primum, tendente, & obtuso, postea vero interdum lancinante, dein acerbissimo, neque dexteri hypochondrii sedem mutante, novissime intolerabili, calculos dejecit leves, flavos, lamellata compage, angulosos. Is post triduum mortuus, habuit in cysti, quæ magna erat, massam ex fulvo obscuro cæruleam, & viridescentem, eamque mollem, in medio autem ductus Cystici, & in Communi ubi oblique hiat in Duodenum intestinum, hærentem materiam paulo quidem minus mollem, sic tamen ut ab iis ductibus in globulos conformata esset duos *oblongo-rotundos*, in Colo denique calculos quindecim in unum globum compactos, sed facile separandos, nondum adeo duros, ut qui fuerant dejecti. Itaque negari non poterat, hos fuisse in bilariis ductibus inchoatos, & per gradus minus molles factos, mora demum in intestinis duratos. Quod si *per totum morbum nullum signum icteri se se manifestavit*; aut credito, materiam in vivente facile molliorem, quam altero post mortem die cum in ductibus reperta est, non omnino bilis exitui obstitisse, & dolores sua fortasse acrimonia magis, quam obstaculo, creasse; aut reminiscere eorum quæ in singulari aliquo ejusmodi casu indicavimus supra

(1) Eorund. Tom. 3. Obs. 82.
(2) Eorund. T. 8. Obs. 121.
(3) Eorund. T. 3. Obs. 57.
(4) Eorund. T. 6. Obs. 69. circa medium.
(5) Eorund. T. 5. Obs. 78.
(6) Commerc. Litt. A. 1738. Hebd. 18. n. 1.

(1) ut vel obstructo Communi ductu, posse nonnunquam abesse icterum, intelliges. Quod cum spectarem, paulo ante dixi, icteri quidem, sed magis & icteri & dolorum a dextris absentia cautum Medicum fieri oportere; ut magis reliqua simul omnia prius quam pronunciet quidquam, attendat. Quamobrem; ut exemplum quartum subjiciam; non ita facile ab hepaticorum numero eos calculos excludam quos olim Fr. Slare (2) ab nobili fœmina *valde cruciata doloribus hepaticis* vix aliquot post hos horis bis vidit excretos; etsi enim presse, ut fit, rescribens, forte omisit quæ ad arquatum morbum attinebant, lapillorum tamen odorem, combustorum videlicet, colorem, saporem felleis convenientem, præterea in aqua levitatem, & *combustibilitatem* non omisit. Quæ utinam duæ ultimæ notæ aut nunquam prorsus in intestinalibus, aut saltem semper in hepaticis calculis adnotarentur; certe esset Medicis multo proclivius cavere, ne hi temere, ut olim verebatur Matthiolus (3), pro illis acciperent. Verum duo illa signa, quibus cum Reverhorstio (4), plerique utebantur, haud raro fallere, ostensum est. Quod si Vallisnerius (5) cavendum admonuit, ne calculi quidam propterea quia neque arderent, neque innatarent, præpropere ex hepaticorum numero rejicerentur eo tempore quo perpaucis dumtaxat experimentis illa cœperamus signa infirmare; quanto id nunc magis cavendum est, cum ea nobis adeo creverint experimenta, ut exceptiones ad certa capita reduci posse non videantur (6). Sed & quantum cystici calculi variare possint non colore tantum, & forma, verum & structura ipsa externa, internaque, & substantiæ etiam modo, ut vel pellucidi nonnunquam sint, ideo supra (7) diligenter est adnotatum, ne si forte aliqui interdum occurrant ab iis qui plerumque solent, vel plurimum discrepantes, continuo hepaticos non esse, pronuncies; sed proprietates antea cæteras singillatim, & quæ præcesserint, quæ sint comitata, quæ subsecuta signa, perpendas.

46. Nec vero ipsa; ne de immani numero quidquam dicam; lapidum magnitudo absterrere te semper debet, ne propterea hepaticos esse, censeas. *Insignis* certe illum fuisse *magnitudinis* quem fœmina quædam per sedem excreverat, testatur Vaterus (8): & tamen fœmina, paulo post ejus excretionem mortua, in vesica fellea quinque alii minores inventi sunt *ita figurati*, *ut videri posset*, *quomodo majori* illi, corculum referenti, *adhæsissent*. Cum iis igitur ipsum quoque in cysti fuisse, intelligis, neque magnitudine prohibitum sua quo minus inde exiret, atque in cavum intestinorum perveniret. Magnus quoque erat is, quippe *pollicis articulum æquans*, quem Cel. Swietenii (9) Socrus, periodicis icteri paroxysmis obnoxia, post acerbiores in ipsa Duodeni intestini sede cruciatus, biduo interjecto dejecit: foveis duabus in superficie excavatum, binos restare significantibus, qui ipsi quoque postea prodiere non multo priori illo minores. Cui tamen sua non obstiterat moles ne ductuum eluctaretur angustias. Nec mirum; nam etsi angustus sit Choledochos ductus, etsi angustior, & valvulis impeditus Cysticus; membranei sunt tamen, eoque ferre possunt prope incredibilem dilatationem. Itaque cysticum *ordinario octuplo majorem*, *ut pollicis crassitiem adæquaret*, invenit Bezoldus (10) in *ejusque tractu medio calculum notabilis magnitudinis.* Et ipse, ut alibi (11) scriptum est, *Communem*, *Cysticum*, *& Hepaticum intra hepar usque dilatatos adeo* conspexi ut *perimetrum duobus transversis digitis æqua-*

(1) n. 34.
(2) Vid. Commerc. Litt. A. 1735. Hebd. 5. in adnot. ad n. 2.
(3) L. 5. Epist. Medic. 3.
(4) Vid. supra n. 25. & 26.
(5) Adnot. 1. cit. supra ad n. 44.
(6) n. 25. & 26.
(7) n. 16. & seqq.
(8) Diss. supra ad n. 16. cit. thes. 3.
(9) Comment. supra ad n. 15. cit. §. 950.
(10) Diss. de Cholelitho, Cas. 1. n. 5.
(11) Epist. Anat. 1. n. 43.

lem haberent in ſene, cujus in cyſti, præſertim vero in Hepatici ductus ramis calculos deprehendi. In muliere autem, cujus fellea veſicula magnum calculum, quamvis necdum induratum illum quidem, continebat, Communis canalis qua in Duodenum influit, peranguſtum alias, orificium dilatatum adeo conſpexit Heiſterus (1), *ut parvum digitum facile immittere in illud potuerit.* Et Henr. Albertus Nicolai (2) cum *inſigniter* ad veſiculam uſque expanſus eſſet idem canalis, ejus orificium non minus quam Heiſterus, patens invenit. Sed vel amplius viderat junior Verneyus (3). Laxius autem Trewius (4) cum bilariis ductibus pariter dilatatis. Quorum diametrum triplo quam ſolet, majorem deprehendit Kniphofius (5). Aliis hujus generis, quæ in promptu eſſent, Obſervationibus ſuperſedeo; nam & hæ ſatis ſunt, & mox (6) quaſdam, in quibus una erit multo maximæ dilatationis, ſum producturus. Cum igitur adeo canales iſti & dilatari poſſint, & dilatati inveniantur; non eſt cur lapides vel glandiuſculos per eos tranſire potuiſſe, dubitemus, niſi cum in hypochondrio dextero non ii præceſſerint dolores qui dilatationem illam ſignificarent. Itaque ut Hoffmannum laudo quod de viginti illis magnitudinis inſignis lapidibus (7) verba faciens, non plane incredibile cenſuerit, in ductibus de quibus loquimur, *minimos felleos calculos primum poſſe hærere, ſenſim a præterlabente bile augmentum capere, & ſucceſſive horum ductuum ingenti dilatatione facta ibi diutius ſubſiſtere:* ſic eundem iterum vel magis laudo quod dubium ſe, imo in alteram ſententiam proniorem oſtenderit propterea quia *ſine præcedentibus lateris dextri torminibus* lapides illi ejecti fuerint. Bezoldo (8) quoque id in laude pono, quod vel præviis per ſexennium, & eo amplius hypochondrii dextri doloribus cum denique lapis dejectus eſſet, licet ipſe, nec ſine rationibus, e bilariis ductibus extitiſſe, arbitraretur, profeſſus eſt tamen, ſe nolle *mordicus* iſti *inhærere ſententiæ*, credo quia pro tanta lapidis mole non ibi tunc demum fuiſſet inſolita quædam, & maxima omnium doloris atrocitas cum pervictis tandem orificii Communis ductus anguſtiis, ſe repente lapis in Duodenum inteſtinum effudit: quibus in anguſtiis ſi diutius ſubſtitiſſet; non poterat certe, niſi rara quædam ponatur bilariorum ductuum diſpoſitio, non regium morbum, de quo altum ſilentium, intuliſſe. Pervellem æque commendare poſſe Abrahamum Vaterum (9), doctum alioquin, & ſagacem Medicum, qui dejectos duos *inſignis magnitudinis* calculos e cyſti uſque fellea veniſſe, non dubitat, quamvis *nec dolor*, nec *aliud incommodum ab ipſis antea perceptum eſſet*, & vel tunc ventris cruciatus non dexterum hypochondrium: ſed *primum regionem umbilici occupaſſent, tandemque in regione lumborum ſubſtitiſſent.* Nec tamen ſuis ipſe caret rationum momentis. Sed dum inter has exempla profert maximæ oſculi uteri arctiſſimi in partu dilatationis, tantæque exilium ureterum diſtentionis in calculoſis, mirum eſt, non illi occurriſſe, neque illud tamen, neque hos acerbis carere doloribus, cum dilatantur.

47. Verumtamen quid pro Vatero dici poſſit, videamus. Extat apud Schenckium (10) Traffelmanni Obſervatio in qua Viri Principis *meatum bilis Duodeno inſertum* nobis, ut ipſe invenerat, *latum*, & *ventriculi inſtar inflatum*, ac *calculis undequaque refertum* majoribus minoribuſque deſcribit. Si forte quæris proximam mortis cauſam; vigil coma fuit in lethargum degenerans. Si quæ antea moleſta fuerint, præter incredibilem ſitim, qua perpetuo, dum viveret, ille torqueba-

(1) Act. N. C. Tom. 1. Obſ. 181.
(2) Commerc. Litter. A. 1732. Hebd. 33. n. 11. ſub 4.
(3) Loco indicato ſupra ad n. 13.
(4) Act. N. C. Tom. 4. Obſ. 140.
(5) Eorund. T. 8. Obſ. 30.
(6) n. 47.
(7) Obſ. ſupra ad n. 46. cit.
(8) Diſſ. modo cit. Caſ. 2. §. 7.
(9) Obſ. 3. ſupra ad n. 42. cit. §. 2. & ſeqq.
(10) Obſ. Med. l. 3. ubi de Colidocho Meatu, Obſ. 3.

tur; nihil quidquam invenies. Num Medicum, ut apparet, diligentem, qui hoc adnotaverit, si forte icterus, si quis ad dexterum hypochondrium dolor, si aliud quod ad meatum calculis adeo distentum attineret, Principem proprium male habuisset, aut ignoraturum, aut in non brevissima Observatione prætériturum fuisse, credis? At si non credis, præter ductum alterum qui bilem ad intestina deferendo, icterum prohiberet, agnoscas necesse est, posse aliquando Choledochum meatum increscentibus intra eum sensim & numero, & magnitudine perpaucis antea calculis, & perminutis, præter modum quidem, sed paulatim adeo, lenteque distendi, nihil ut de ipso homo conqueratur. Verum ut ut credas, illud semper mecum existimabis, perrara hæc esse, simulque animadvertes, aliud de quiescentibus calculis, aliud de Cystici totius, & de Communis ductus ad finem angustias vi superantibus ferendum esse judicium. Equidem id non requiro, ut quemadmodum in Tinctorii (1) Observatione post dextri lateris dolorem protensum ad intestina, cum calculis excernatur *materia cruenta & purulenta*; satis mihi est ut Bartholino (2), *sola ductus cholidochi*, ab ipso alias visa, *dilatatio*: quæ sicuti nonnunquam calculis ad extremas angustias hærentibus, easque, ubi dimoveri incipiunt, suis angulis lædentibus non sine sic inducti abscessus disruptione demum fit, & puris ac sanguinis dejectione, ita plerumque cum multo minori violentia fit; sed fere nunquam sine dolore. Descripta est a me alibi (3), & superioribus etiam Litteris (4) commemorata Valsalvæ Observatio, in qua cum ingenti hepatici abscessus cavo superior pars ductus ejusdem communicabat, pars autem reliqua ita erat amplificata, ut digitum admitteret, sicque ostenderet, quomodo, vivente homine, vesiculas plures quam ducentas, qualibus etiam tum ille scatebat abscessus, ad intestinum transmitteret. De multis qui olim per eum meatum ejecti fuerant, sanguinis grumis nonnullos ad angustias substitisse, easque urgente desuper coercita bile, ipsoque sanguine, dilatasse, verisimile est. Illud certum, & morbum regium, & vomitiones, & dolores præsertim, antecessisse, qui hypochondrium dexterum adeo lacessebant, ut sævissimas excitarent sæpenumero nervorum distentiones. Quæ, atque alia, ibidem proposita, ut magna ex parte in tantum hepatis morbum rejicias; aliquam tamen partem si quis referat ad Choledochi meatus dilatationem, facile pernegare non possis. Quam si in ductu non ab angulosis, asperis magnis lapidibus lacessito, imo a perfluentibus sæpius sanguine, & ichoribus laxato, sine doloribus factam esse, non negas; vide, non sine doloribus tunc fieri, dicturus sis; ubi infimæ illæ angustiæ non ante laxatæ essent, imo a calculorum irritamentis contractæ?

48. Noli expectare, ut has nimis jam longas Litteras, multa de Curatione hujus morbi addendo, longiores faciam. De qua satis erit perpauca attingere. Diximus, (5) id mali sæpius esse recidivum, nec certius cognosci, nisi cum aliquis dejectus fuerit calculus, quem ex hepate provenisse, dolores ad hujus regionem prævii commonstraverint. Igitur Curationis pars una erit dare operam, cum ejusmodi acerbissimi dolores redierint, ut calculus ex angustiis illis se expediat. Altera postquam se inde expedierit, ut si quis alius restat calculus, si fieri possit, dissolvatur. Tertia, ne procreetur novus. Sunt autem hæ singulæ Curationis partes ita, uti posuimus, distinguendæ, nec tempora cuique debita, ut quidam facere videntur qui remedia promiscue congerunt, temere confundenda, sed rei natura, & analoga urinarii calculi similiter distincta Curatio, præ oculis habenda est.

49. Cum igitur sævissimi urgent dolores, satagendum est, ut hi consopiantur,

(1) Vid. supra n. 42.
(2) In ead. Obs.
(3) Epist. 3. Anat. n. 10.
(4) n. 10.
(5) n. 42. & 44.

non

non solum ne æger torqueatur, & in periculum inflammationis, aut nervorum distentionis conjiciatur, verum etiam ut calculus angustias superet. Quo enim hic magis ductus irritat, eo magis ad calculum se contrahunt ductus, itaque & suos augent cruciatus, & illi transitum intercludunt. Ergo etiam atque etiam laxandum est: & ad ea quæ per se laxant atque emolliunt, sunt eundem ad finem adjicienda diluentia, demulcentia, anodyna, & temperatissima antispasmodica, &, si intolerabilis dolor cogat, etiam opiata. Nec solum interius datis, sed etiam exterius adhibitis, quantum per hæc licet, laxandum est, clysteribus dico, inunctionibus, fotibus, balneis. Quibus omnibus, ubi plenitudo sanguinis sit, non video cur non hujus missio proponatur, non modo ne forte inflammatio fiat, verum etiam ne vasculorum turgentia angustiæ viarum augeantur. Porro ut quæ laxant, commendo omnia, ita quæ irritant, vehementer suspecta habeo. Detrimentum enim quod inferunt, ductus ad coarctationem adigendo, certum est; utilitas autem quam ab impulsione, & extrusione calculi plures expectant, incerta. At enim exempla, inquis, calculorum circumferuntur, quos valida pellentia, aut fortiora emetica, & purgantia eduxerunt. Fateor. Sed felicem casus temeritatem quis consulto imitari audeat, qui non sciat (quis autem pro certo sciat?) vias satis jam esse laxatas, ut nihil nisi ultima impulsio, & agitatio desideretur; non vero adhuc rem contra se habere, & in eas angustias conjectum præpropere iri calculum, unde nil possit expedire, quo magis & cruciatus crescant, & pericula augeantur. Et sane video Hoffmannum (1) docentem, emetica *sæpe deprehendi summe perniciosa, ... si ductui cystico inhærescens calculus graviores circa præcordia efficit anxietates*; Reverhorstium (2) autem, quemcunque ductum calculus obstruat, vomitoria *anceps esse remedii genus*, *libenter fatentem*; Scheffelium (3) denique; ut alios brevitatis studio sciens omittam; quod ad purgantia remedia attinet, diserte scribentem: *nollem id facile imitari, metuens, ne simul calculi sic constituti, ut expelli non possint, moveantur, sicque dolores exasperentur*, quos vel ira dumtaxat, sicuti continuo ostendit, in ejusmodi ægris, non modo purgantium stimulus, facile concitat.

50. Intelligis, ipsum de purgantibus medicamentis etiam tum loqui, cum dolores, ejecto calculo, conquieverunt; quæ pars altera est Curationis. Vel tunc igitur ob eas quæ modo indicatæ sunt, causas, a purgantibus abstinerem, & lenioribus potius remediis intestina abstergerem, ne forte ejectus in ipsa calculus aliqua in eorum sede subsistens, ea incrementa caperet quæ ægro essent aliquando nocitura. Cave autem ne me propterea timidiorem voces; aut si forte vis, etiam voca; id enim minus vereor, quam si audaciorem vocares in eo videlicet morbi genere in quo supra (4) ostensum est, quiescentibus calculis nihil sæpenumero molestiæ percipi. Quapropter in hac quoque altera Curationis parte noli mirari, quod missis pellentibus, id solum faciendum proposuerim, ut si quis forte restet calculus, dissolvatur, dummodo hoc possit fieri. Neque enim me fugit quam parum spei, & promissionibus respondere soleant quæ ad id laudantur, sive innoxia sint; quæ libenter acciperem, seu nimis acria, aut quocumque modo irritantia; quæ vitarem. Nec illud mirum; quando vel extra ipsum corpus diu servatos in iis humoribus calculos, quibus dissolvi intra corpus creduntur, minime solutos conspicimus nisi ex mollioribus forte sint, quales Borrichius (5) vidit *in aqua calida pene totos colliquescere*, & post illum Hoffmannus (6), nosque etiam in non calida, ductis fissuris, ut ad Schroeckium scripsimus (7), in frag-

(1) c. 12. supra ad n. 44. cit. in Cautel. §. 1.
(2) Dissert. supra ad n. 16. cit. §. 66.
(3) Dissert. supra ad n. 13. cit. §. 30.
(4) n. 37. & 38.
(5) Apud Bartholin. Cent. 3. Epist. Med. 85.
(6) Cap. 3. supra ad n. 44. cit. §. 6.
(7) Obs. supra indic. ad n. 20.

menta abire. Quin & per se interdum in frustula abeunt quidem, ut in nigris nonnullis animadvertimus; aut etiam in humorem: ut quem Lanzonus (1) *in viridem liquorem sponte esse dissolutum*, adnotavit. Nam etsi ut istum calculum designet, *totum succum felleum saxeum reperisse* se, dicit; aut *saxei* vocabulo, ut conversum in calculum diceret, abusus est, aut crusta magna ex parte saxea visa est, cum substantia interior mollissima esset. Contra potest junctura esse mollior; substantia autem valde compacta. Sic Platnerus (2) calculi qui *parum pressus, mox dilapsus est, fragmenta* vidit *nec calida, nec vini spiritu, quamvis loco calido per plures dies ea contegerent, solvi potuisse.* Sic etiam Bezoldus (3) cum frustula, tum in illa, tu in vini spiritu etiam *rectificato per tempus* reliquisset, *plane dissoluta* fuisse, non vidit. Nec vidit Hoffmannus (4) eos quidem *lapides cysticos*, qui *solidioris fuerant texturæ, & saturatioris coloris.* Vallisnerius (5) contra nullo humore melius dissolvi, expertus est, quam calefactis spiritibus vini rectificato, & resinæ terebinthinæ. Et de vini quidem spiritu consentientem habuit Auctorem quem laudat Hallerus (6); de spiritu autem altero dissentientes alios, & in his Tacconum (7) qui de utroque spiritu plane discrepat. Idem; ne nimius sim, cum possis apud eos quos nominavi, & alios quoque, hæc in aliisque humoribus facta pericula per te videre; idem, inquam, cum ex iis de quibus primum locutus est, calculis unum quem in spiritum nitri injecerat, *tenerrimum* viderit *evasisse*; eos de quibus novissime verba facit, ab eo spiritu *nihil mutatos esse*, affirmat, quod & Vallisnerius (8), & Bezoldus (9), pariter animadverterant. Ex his varietatibus illud insuper addisces, ignorari a nobis quo potissimum lithontriptico in hoc, aut illo casu uti deberemus, si constaret, hos calculos, ut plerumque minus duri sunt, magisque friabiles, quam urinarii, ita per sua lithontriptica facilius dissolvi: quanquam in utrorumque comparatione non substantia solum, & junctura spectandæ sunt, verum etiam quanto citius, & quanto plus dissolventis humoris ad urinarias vias, quam ad bilarias, feratur. Quam ob animadversionem factum est, ut in prima hujus Curationis parte cum largissimus calidæ potus a pluribus proponatur, siluerim, non pariter taciturus, si hærente in renibus, aut ureteribus calculo idem proponeretur. Si tamen quæras, ex tot, & tam variis quæ in hac altera Curationis parte a pluribus promiscue laudantur, remediis quænam præcipue seligerem; non alia magis respondebo, quam quæ magis mihi videntur innoxia, ut puta aut taraxaci succum, quando hoc Boerhaavius ab discipulo Scheffelio (10) dicitur *sæpe calculum hepatis feliciter curavisse*, aut recentis graminis, nemini post Glissonium (11), & Sylvium (12) ad hunc usum non celebrati. Certe autem hæc una herba quid ad id possit, ostendit in quodam paupere Ill. Swietenius (13). Qui cum morbum hunc in aliis quoque per graminis, & taraxaci decoctiones, perque alia, diuturno, & constanti usu ingesta, averruncarit, *semper in fæcibus tunc invenisse se*, scribit, *calculos, vel grumos saltem calculosos magna satis copia.* Quamvis autem non propterea se certum habere, fateatur, fuisse illos *calculorum comminutorum partes* potius quam exigua novorum calculorum inchoamenta, qualia in cysti, nec semel, reperta esse, jam supra (14) demonstratum est; tamen Glissonii observata, quæ & ipse agnoscit, satis ostendunt calculosos illos tubulos (15) in bilariis boum meatibus hyeme innatos,

(1) Eph. N. C. Cent. 3. Obs. 62.
(2) Progr. supra ad n. 17. cit.
(3) Diss. de Cholelitho, §. 5.
(4) §. 6. paulo ante cit.
(5) Epist. supra ad n. 13. cit.
(6) nota *r*, supra ad n. 25. cit.
(7) Supra ad n. 16. cit.
(8) Epist. cit.
(9) Diss. cit. §. 6.
(10) Differt. supra, n. 13. cit. §. 31.
(11) Anat. Hepat. c. 7.
(12) Prax. Med. l. 1. c. 45. n. 13.
(13) §. cit. supra ad n. 46.
(14) n. 19.
(15) Vid. supra, n. 12.

recentis graminis pastu dissolvi; neque enim *tempore circiter quadragesima*, *aut Paschatis*, *imo antea* eos *sæpe* tubulos, sed & postea reperisset.

51. Denique Curationis pars tertia novos gigni calculos prohibebit, primum si quæ vitia sint in jecinore, itemque in sanguine emendare poterit unde calculorum productio pendeat: deinde si ea removeat a quibus vitia illa induci consueverunt. Sunt ea vitia in jecinore quidem infirmum robur, obstructio, alia hujus generis, in sanguine autem viscidarum, terrearumque particularum copia, & æquo lentior, per jecur præsertim, motus. Porro inducuntur hæc vitia ciborum, potionumque in salubrium crebriore usu, prava eorundem digestione, non respondente ciborum copiæ in diluentibus, parsimonia, nimio somno, vita sedentaria inclinato præsertim antrorsum corpore, graves animi affectiones, & quæ alia per te vides a Medico esse removenda. Sed nimirum hæc pars Curationis satis est a pluribus pertractata. Quoniam tamen aut ægri non diuturna obedientia, aut jecinoris in integrum restituendi difficultate, persæpe accidit, non secus atque in urinariis videmus calculis, ut novi nihilominus progignantur; utile saltem erit dare operam, ut quoad fieri possit, molles, & laxi bilis canales conserventur, ne novis transituris calculis valde resistant; sed facilius obsequantur, id quod per assiduam, moderatam tamen diluentium consuetudinem erit curandum.

52. De lithotomia quæ in vesica quoque fellis nuper excogitata est, noli mirari quod supra non fecerim mentionem. Nam primum dolores qui ab lapillis exitum molientibus excitantur, non ab iis dumtaxat moventur qui a cysti, sed etiam ab iis qui ab Hepatico proveniunt ductu. Deinde qui maximi in cysti lalapides sunt, quorum præcipue causa lithotomia hæc quibusdam videtur optanda, illi nec exitum moliuntur, nec magnopere, sæpius saltem, molestiam creant. Huc illud accedit, quod nisi vesiculam causa aliqua arcte cum peritonæo connectat, ejus est sectio perniciosa; ea autem connexio ut vi morbi in nonnullis fuerit, in quibus casus, velut sæpe alia, sic & novam hanc lithotomiam excogitandi occasionem præbuit; tamen quam raro vel in morbida harum partium constitutione occurrat, norunt Anatomici; & cum est, quam non facile sit pro certo internoscere, sciunt Chirurgi. Novissime etsi in secando nihil esset periculi; num in persanando nihil erit difficultatis? Sunt ante oculos exempla fœminarum trium, Bononiensis (1), Francofurtensis (2), Gottingensis (3), quibus tumore in epigastrio oborto, eoque arte, aut sponte aperto, illac cystici calculi prodierunt. Primam persanatam lego: alteri fistulam relictam, per quam tenuis, & chymosus quidem, sed *flavus* humor destillat: tertiæ ulcus, quod cum sanie *calculos subinde felleos* emittit. Quæ ultima historia Chirurgos potest in dubitationem adducere, claudendumne postea vulnus sit, an propter novorum lapidum metum non omnino claudendum. Non me quidem fugit, antequam tumor omnes antepositos occupet musculos, & suppurationem late moveat, & cuniculos sibi pus faciat, tanta diligentia industriaque, ut in Francofurtensi muliere, curandos; non me, inquam, fugit, rem tunc cedere felicius debere vesiculam ferro aperientibus quæ jam arcte cum peritonæo concreverit: hujusque concretionis signa ab solerti Chirurgo fuisse indicata. Veruntamen ut in re nova, licet magnam interdum possit utilitatem habere, mihi expectandum potius dum tempus pluribus iteratis exemplis dubitationes, pericula, difficultates tollendo, confirmet, quam festinandum in ea perinde ac si jam undique perfecta esset, proponenda, existimavi.

53. Habes de bilariis calculis non eam tractationem quam cupiebat Vallisne-

(1) Vid. Taccon. supra ad n. 16. cit.
(2) Act. N. C. Tom. 6. Obs. 69.
(3) Haller. Opusc. Pathol. Obs. 33. hist. 8

rius (1); ſed quantum mihi curſim licuit ad illa addere de quibus minus fuſe antea ſemel, iterum, ac tertium ſcripſeram. Quod ſi Soſigenes, ut eſt apud Plinium (2), *trinis commentationibus, quanquam diligentior eſſet cæteris, non ceſſavit tamen addubitare, ipſe ſemet corrigendo*; noli mirari, me hominem quidem non negligentem, ſed tamen cum pleriſque eorum qui hactenus de iiſdem calculis ſcripſerunt, minime comparandum, tribus illis prioribus quartam hanc commentationem adjeciſſe. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXXVIII.

Agitur de Hydrope Aſcite, Tympanite, Peritonæi, & de aliis quos Saccatos vocitant.

LONGISSIMIS quæ ad te nuper a me datæ ſunt, Litteris vereor ne multo longiores ſuccedant, cum prolixam adeo in Sepulchreto eſſe video Sectionem XXI. cujus nunc ſequi argumentum debeo, *de Ventris Tumore, Hydrope.* Nam in XIX. quæ *de Scorbuto*, aut in XX. quæ *de Cachexia*, *Anaſarca*, *Leucophlegmatia* inſcripta eſt, non eſt cur morer; quando iis in Civitatibus ubi vitam duxi, perraro, ſi unquam, a Scorbuto aliquis confectus eſt, alibi autem confectorum diſſectiones paſſim reperies, & ſingulares quaſdem apud Poupartium (3), & Meadium (4), tres autem iſti alii morbi ejuſmodi ſunt, ut longe melius, aut certe commodius alio referantur. Itaque iſta quæ ipſis tribuitur, Sectio, ubi Scholia detrahas, & Obſervationes, quæ ut diſerte admonemur, ad febres, phthiſim, ventris dolores, tumoreſve, melancholiam, paralyſim, dyſpnœam, ſyncopem aliove attinent, & quarum aliqua interdum repetitur (5); ad non ita multas reducitur, quarum plures alio pariter, & nominatim ad ventrium hydropes ſpectant. Quorum qui nobis tractandi ſunt, Aſcites, & Tympanites ſi ſoli materia eſſent XXI. Sectionis; fortaſſe non longior ſuperiore hæc eſſet Epiſtola. Verum cum præter illos, plerique inſuper ex reliquis tumoribus ventris in ea Sectione proponantur; hos conſtituimus in Litteras proximas rejicere; has autem non de aliis ferme quam de utroque illo hydrope, & Peritonæi, & aliis quos Saccatos vocitant, exarare. Nec tamen Obſervationes illas, huc quoque attinentes, quæ alibi, & præſertim cum de Thoracis hydrope ſcriberemus, traditæ ſunt, hic iterum expectabis; ſed alias ſive ex Valſalva, ſive ex nobis. Ejus ſunt igitur quæ continuo conſequuntur.

2. VIR annorum ſexaginta, hernioſus, difficultate ſpirandi, ſitique corripitur. Venter, pedeſque intumeſcunt. Siti tandem remiſſa, moritur. ABDOMINIS adipoſa membrana, & muſculi cum ſecarentur, ſeroſa in interſtitiis materia apparuit: quæ in ventris etiam cavo occurrit. Cum hujus ima ſiniſtra parte ſacculus ex peritonæo factus, communicabat, inteſtinorum portionem continens. In Thorace pericardium ſero ſcatebat. Fluidus in ventriculis cordis ſanguis fuit.

3. Quæcunque hydropis in hoc viro cauſa fuerit; nam etſi irruentibus in herniam inteſtinis, aliquem interdum diſrumpi in diſtracto meſenterio lymphæ ductum poſſe, non eſt negandum; tamen id quam rariſſime accidere, &, cum acci-

(1) Epiſt. ſupra ad n. 13. cit. Adnot. 2.
(2) Nat. Hiſt. l. 18. c. 25.
(3) Mém. de l'Acad. Roy. des Sc. A. 1699.
(4) Monit. Med. c. 16.
(5) Vid. Obſ. II. §. 6. & 9.

dit, simul cum lympha chylum effluere, non ignoramus; quæcumque igitur causa fuerit; ad ascitem duos alios hydropes accessisse, vides, anasarcam, & pericardii. Rarum enim est, ut simplex sit: quod & insequentes fere omnes comprobabunt historiæ.

4. JULIA Bonetti annos nata quinquaginta quinque, gracilis, & utrinque gibba, cum paucis antea mensibus de minus facili respiratione queri cœpisset; denique III. Kal. Decembres A. 1688. in Bononiense S. Mariæ de Morte Nosocomium ægra illata est. Laboriose respirabat, idque magis in sinistrum latus cubans, quam in dexterum. Quod si in lecto sederet: tum vero spirandi difficultas adeo ingravescebat ut quasi suffocaret. Omnibus irritis auxiliis, augescente in dies spirandi labore, debili & languido pulsu, leviusculis, sed crebris animi defectionibus tentata, facie tumida, & quodammodo livescente, obiit Idibus Decembris. VENTRIS caveam aqua limpida opplebat. Omentum sine pinguedine quibusdam vesiculis refertum erat. Thoracis cavum dexterum quatuor circiter aquæ uncias; sinistrum autem quantum poterat, continebat, ut in sterni exsectione efflueret. In hoc cavo pulmo nonnihil tumefactus, & purpureus, ut si inflammatione correptus esset; in altero parum, aut nihil ab naturali constitutione recedebat. Cordis ventriculus dexter cum multo concreto sanguine concretionem quoque habuit polyposam digiti crassitudine quæ tum in venam Cavam, tum in arteriam Pulmonarem producebatur. In sinistro ejuscemodi concretionis tantummodo inchoamentum apparuit.

5. Uter præcesserit hydrops, thoracis, an ventris, non est facile in ejusmodi historiis pronunciare. In hac tamen si propter illius depravatam adeo structuram, ipsum quoque velis primum aquam collegisse; non repuguabo. Cæterum ob eandem structuram illa accidisse, crediderim, quæ contra ac fieri, solet, in hac fœmina observata sunt, ut difficilius spiraret in id latus cubans in quo pulmo tumens, & plurima aqua erat, utque in lecto considens, propemodum suffocaretur.

6. VETULÆ cœpit autumno intumescere corpus universum, respiratio fieri difficilis, & sitis molesta. Ad hæc, nisi quod sitis sub finem desiit, accessit tussis cum sputis catarrhalis materiæ, & difficilis in sinistrum latus decubitus, ut propterea in dexterum fere semper cubaret: in quo decubitu & mortua est, cum pulsus jam se se adeo contraxissent, vix ut amplius perciperentur.

CADAVERIS cutis, & musculi dum inciderentur, serum manabat multum. Serum etiam Ventrem implebat, qui ingenti, sed tamen molli tumore protuberaverat. Hoc serum, vitreo vase exceptum lotii referebat colorem, unoque, aut altero circiter interjecto die, concrementum innatans ostendit adeo firmum, ut ne agitato quidem vase, in partes divelleretur. Reliquus humor, igni impositus, paulo post turbidus, & crassior factus, mox levem concretionem in lateribus vasis exhibere cœpit: progrediente autem evaporatione, pelliculam in summo efformavit: sed postquam sic infra dimidium decreverat, similis omnino evasit cremoris hordeacei. Hepar maculis subalbis hic illic distinctum majoribus exterius, minoribus intus, pallebat. Lien prædurus. Lymphæ vasa circa lumbos, infraque per interiora ventris, satis manifesta per se occurrebant.

In Thoracis sinistra cavea undique solutus erat pulmo; at in dextera toto ambitu ad pleuram multis, iisque implicitis, membranarum nexibus alligabatur: quas si membranas contrectares; multum seri, in earum interstitiis conclusi, prodibat. Cordis sinibus magna copia sanguinis continebatur, fluidi, diluteque rubentis, ut in vasis omnibus: eratque cor intra serum, quo pericardium non oppletum modo, sed & valde fuerat dilatatum. Hoc pericardii serum, etsi colore, & firmo per se producto concremento seri simile visum est quod ventre continebatur; ad ignem tamen non concrevit, sed perpetuo liquidum, sensim avolans,

levem dumtaxat in fundo vasis crustam reliquit. Utriusque seri salinæ particulæ inspectæ, nec certæ figuræ inventæ sunt: particularum tamen illius seri figuræ ab hujus figuris nonnihil discrepabant. Concrementum autem illud quod in pericardii sero innatavit, forma erat propemodum sphærica, & ex parvis quasi vesiculis in unum congestis effici videbatur.

7. Selebat Valsalva cum aquam in corporis caveas effusam inveniebat, qualis ipsa esset, non modo attendere, sed & per varii generis experimenta quærere, sæpe igne utens, nonnunquam certarum rerum admistione. Solebat quoque lymphæductuum sedes inspicere, & sive ii turgerent, sive nullo modo se proderent, adnotare. Utramque hanc ejus consuetudinem cum in plerisque aliis quas reliquit, hujus generis Observationibus, tum in ea præsertim animadverteris quam modo proposuimus. Quærebat, ut credo, ratione utraque, unde aqua extitisset, an a disruptis iis vasculis, an aliunde; si forte post longam Observationum seriem eo perveniret, ut ex aquæ portione e vivente hydropico eductæ hanc ex iis vasculis effluxisse, dignoscens, morbum insanabilem pronunciaret. Posita enim illa diagnosi, ut puta in exemplo alias (1) tibi commemorato, hæc prognosis consequitur, priscis æque incognita, ac vasa illa: quorum inventione *non mutatam* esse in hoc morbo *prognosim*, inconsulto quidam contendebant diligentioris Anatomes reprehensores; illa autem sic mutata, medendi quoque rationem mutari, quod iidem negabant, manifestum est; cur enim Medicus fortioribus eos vexet remediis, quos debet dumtaxat qua ratione diutius in vivis servet, non qua sanet, cogitare? Sed Valsalvæ longa opus fuisse ejusmodi Observationum serie, idcirco dicebam, quia lympha ipsa in variis, & vario tempore varia est. Quin Reverhorstius (2) addebat insuper loci unde provenit, varietatem, a læsis hepatis vasis lymphaticis eum ascitem esse, scribens, in quo aqua extrahitur flava, & amara. Quem ut sequi auctorem minime necesse est; ita haud satis tutum arbitror iis adstipulari qui cum Boneto (3), docent, a lymphæ ductibus esse eam aquam hydropicorum, quæ *limpida* sit, *coloris expers*, *aut levicule tincta*; a venis autem, quæ *seri* instar sit *modo sinceri*, *modo aliis humoribus commisti urinæ colorem referentis*. Etsi enim in ægro de quo ipse loquitur, cujus urinæ lixivium nigrum potius, quam nigricans, esse videbantur, non nisi ex lymphæ ductibus effluere in ventrem potuisset aqua limpida illa quam describit; at in aliis quorum aliter urinæ se habeant, aliunde potest provenisse.

8. Deinde quæ prius lympha erat limpida, si mora, & viscerum quæ vel ipsa denique corrumpat, putrilagine admista mutetur, num propterea a lymphæ ductibus non exiisse credenda est? Huc fallacias adde quæ sæpe, nisi quis diligenti attentione caveat, imponere possunt in cadaverum dissectione. Nam quæ aqua primum effluit, erit aliquando lympida, non quod in ægro sic esset, sed quod in mortuo subsidentibus crassioribus particulis, quæ in summo est aqua purior est facta. Contra aliquando pura cum esset, ab ipsa fit dissectione impura. Sic olim animadverti, cum in hydropica quadam a sterno costas dividere cœpissem; limpidam prorupisse: cum omnes divisissem, sterno sublato vidisse subrubentem: denique cum viscera contrectassem & incidere vix inciperem, quidquid restabat aquæ colorem rubrum contraxisse. Quæ tanto magis attendenda sunt, quanto minus aquæ inest, aut superest, ut vel pauco sensim, & quasi clam admisto sanguine possit infici. Sunt & quæ ab læso viscere aliquo, vel ante Sectionem, ut indicabam, admiscentur, minus deceptura ubi & visceris læsio magna est, & major eorum copia. Sic apud Schacherum (4) cum esset conjunctum asciti ovarium plurimum auctum, & vitiatum, mirum non fuit, aquam satis alioquin,

---

(1) Epist. 16. n. 5.
(2) Diss. de Mot. Bilis, §. 21.
(3) Sect. hac 21. Schol. ad Obs. 18.
(4) Diss. de Virgine Ascit.

ut videbatur, limpidam, per evaporationem *mox in substantiam pinguem coaluisse ita, ut partem unam aqua evaporatione abacta, tres vero partes residua portio sebacea efficeret.* Sic etiam Albertinum memini audivisse cum diceret, quorundam hydropicorum aquas, evaporatione adhibita, ex minima parte avolasse, ex maxima (credo ob aliquam ejuscemodi causam) concrevisse, cum aliorum, eodem adhibito ignis gradu, ex maxima avolassent, ex minima concrevissent. Tunc vero maxime cavendum est, cum visceris læsio est adeo parva, ut facile possit oculos secantis effugere; ne si quidpiam vi ignis concrescat, non veram ad originem id referatur. Ex his, atque aliis quæ consulto prætereo, intelligas velim, cur istiusmodi Observationum, quas non contemno, sed cautissima diligentia habitas requiro, magno numero Valsalvæ opus fuisse, dixerim, ut, in quibus fallacia aliqua subesse posset, iis neglectis, cæteras comparatas cum similibus in lympha, & in sero sanguinis experimentis, ad eos fines, quicumque illi essent, quos sibi proposuerat, utiliter adhiberet. Ad ejusmodi comparationem hortatur Cl. Phil. Frid. Gmelinus (1), ubi sua in tenaci Asciticæ cujusdam aqua proponit experimenta. Alia leges, in humore quem *saccati* hydropis vesiculæ continebant, habita a Cl. Jo. Christoph. Pohlio (2). Minus multiplicia, quippe evaporatione dumtaxat adhibita, habet Ill. Senacius (3). Peculiaria reperies quædam, nimirum ad lecteum hydropem attinentia, ortum quidem, ut videtur, non ex chylo tantum e disruptis chyliferis vasculis effuso, quemadmodum in Littrii (4) Observatione, sed ex illo cum multa communi asciticis aqua misto, reperies, inquam, in Historia Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis (5). Quales autem plerumque sint eductæ ex hydropicis aquæ, & quam variæ, alias, in ejusdem Academiæ Commentariis (6) docuit junior Verneyus simplicius certe, quippe nulla addita externa ope, sensibus dumtaxat fretus, sed multo commodius, & ad prognosim utilitate latius patente.

9. Verum ne Vetulæ cujus proposita historia est (7), obliti esse videamur; si hanc cum illa quæ proxime præcedit, gibberæ historia (8), & cum prima viri (9) comparaveris, intelliges, vetulæ decubitum haud alium fuisse ac quem thoracis latus magis laborans requirebat. De siti autem ante mortem remissa in viro, sublata in vetula sic fortasse poteris existimare, quod aut sentiendi vis prope obitum jam hebesceret, aut distento jam ventre quod humoris in sanguine supererat, ejus pars ad fauces madefaciendas tunc iret, catarrhali materia quam vetula exspuebat, id indicante. Neque enim necesse est, ut in hydropicis omnibus serum sanguinis ad sitim tollendam ineptum sit, id est muriæ, sit, ut interdum ab nonnullis gustando perceptum est, multo similius, quam aquæ.

10. VIRI quinquaginta annos nati, qui universali hydrope laboraverat, VENTER, etsi nulla exterius apparebat tensio, aqua erat plenus. Hepar coloris atri, lien aliquantum auctus, reliqua ventris viscera sana erant. Lymphæ ductus valde turgebant: & cum multæ essent glandulæ infra Emulgentia vasa juxta venam Cavam, & arteriam Magnam circumjectæ, ii ductus ex mesenterio ad has glandulas, ex his in Thoracicum ductum ferebantur. In Thorace aqueus humor: pulmonesque nigris maculis variegati. Pericardium hydrope proprio usque adeo erat expansum, ut aere distentam urinariam bovis vesicam magnitudine æmularetur. Ut omnia hujus corporis vasa proportione magna erant, sic, & cor

---

(1) Commerc. Litter. A. 1745. Hebd. 52. n. 3.
(2) Act. N. C. Tom. 8. Obs. 3.
(3) Traité du cœur, l. 4. ch. 3. n. 4. & ch. 9. n. 2.
(4) Histoire de l'Académie Royale des Sciences, Ann. 1710. Obs. Anat. 7.
(5) A. 1700.
(6) A. 1703.
(7) n. 6.
(8) n. 4.
(9) n. 2.

magnum; finiftra autem ejus auricula ita erat dilatata, ut dimidiatum cor quafi æquaret. Cor vero exteriorem membranam a finiftris erofam, vafa intorfionibus varicofis fpectanda habebat: in ventriculis autem fanguinem continebat fluidum fine ullo concretionis indicio.

11. Creditu difficile eft, Valfalvam, cum pericardium ufque adeo aqua diftentum, auriculam autem finiftram ita amplificatam inveniffet, ut hinc fortaffe, quemadmodum retardatus ubique fanguinis motus, fic univerfalis hydrops magna ex parte fit confecutus; creditu, inquam, difficile eft, non quæfiviffe diligenter omnia de quibus æger conqueftus effet, aut fi peculiare quid audiviffet, non adnotaffe. Quod tamen ad pericardii hydropem attinet cum Vetula quoque de qua fupra (1) diximus, pericardium aqua haberet valde dilatatum, videre potuifti, inter figna quæ in ea hiftoria funt recenfita, num ullum effet pericardii potius hydropis, quam cæterorum quæ præter naturam fimul inventa funt, peculiare. Decubitus certe neque antea difficillimus, nec extremo tempore neceffarius, nec humili capite fuiffe dicitur: quæ cum iis conferes quorum a nobis ibi mentio facta eft ubi illius hydropis alia ab aliis propofita figna pro veri ftudio examinavimus (2). Ne vero ex proxima, quam fubjiciam, Obfervatione fupicari incipias, ejus peculiare fignum effe fupini decubitus neceffitatem, cum tot aliæ faciunt in quibus alter fine altero fuit, tum illa præfertim faciet quæ proximam continuo fequetur.

12. ANUS feptuaginta annorum difficile refpirabat, multum fitiebat, ficca tuffi vexabatur, non nifi in dorfum cubare poterat. Cum hæc diu perduraffent, tumerentque pedes œdemate; mortem obiit. VENTER aqua plenus erat. Lymphæ ductus circa arteriam Magnam qua Emulgentes promit, turgebant; in mefenterio, atque alibi vix apparebant. Renes parvi, nec fine hydatidibus. In Thorace pulmones fani: & mediocris feri copia. Hoc autem plenum erat pericardium: in quo cor duplo majus quam fecundum naturam, flaccidam concretionem polypofam continebat; auriculæ autem fanguinem, a quo valde turgebant. Cæterum naturalem fanguis fluorem, coloremque in hoc cadavere fervabat.

13. SENEX annorum totidem, pedum œdemate, magna fiti, & tuffi corripitur adeo interdum dolorifica, & vehementi, ut fuffocari videatur. Catarrhalem materiam exfpuit: difficile refpirat: decumbere, nifi fupinus, non poteft: humili, & debili eft pulfu. Moritur. IN VENTRE aqua ftagnabat: & lymphæ ductus ad Emulgentium vaforum divifionem adeo tumebant, ut tres quatuorve eorum, finguli anferinæ pennæ craffitudinem æquarent. Lien prægrandis, exterius nonnulla corpufcula oftendebat granorum milii inftar. In Thorace pulmo uterque ad dorfum, ad latera, ad fternum adhærebat, interftitiis inter fe, pleuramque relictis, aquam continentibus. Contra in pericardio nihil humoris: & ipfum per fibras multas membranaceas cordi fe annectere jam incipiebat. In cordis ventriculis concretus fanguis, & in auricula quoque dextera, in qua primo afpectu placentæ uterinæ portionem referebat. In finiftro ventriculo polypofa concretio, ab omni parte feparata.

14. Vides igitur utraque hac collata Obfervatione, cum fupinus decubitus utrobique effet neceffarius, non utrobique pericardium fero plenum fuiffe, imo in Sene humoris nihil habuiffe. Quod fi vifcerum inter fe compares vitia; gravia quidem reperies in utroque; fed non eadem. Nec fanguinis utrique eadem conftitutio; imo, quod in fuperioribus etiam hydropicis animadvertere potuifti, alii prorfus alia. Anui enim fluidus fuit; Seni concretus: & quod polypofi habuit, in illa flaccidum laxumque, in hoc compactius, & quod raro a Valfalva adnotatum eft, in finiftro ventriculo, non in dextero. Ejufdem igitur decubitus

(1) n. 6. (2) Epift. 16. n. 45.

tus variæ ſunt cauſæ, nec raro difficiles habent explicatus, ut alias (1) oſtenſum eſt, & duabus quæ ſequuntur, Obſervationibus inter ſe, & cum proxima ſuperiore collatis, oſtendetur.

15. Fœmina gracilis, annum agens circiter duodetrigeſimum, quæ jam ante menſes quatuor vulnus acceperat ad umbilicum, difficile ſpirabat, valde ſitiebat, nonnihil exſpuebat, de dolore querebatur in ſiniſtra thoracis parte, in quam, ut neque in dorſum, cubare non poterat. His omnibus ingraveſcentibus, moritur. In Ventre ſana erant viſcera omnia; ut vel in ipſis inteſtinis, qua umbilico reſpondebant, nihil vitii animadvertere licuerit præter colorem quaſi nigricantem. Ventris tamen cavea ſubflavæ aquæ libras tres, quatuorve continebat. Thoracis quoque ſiniſtrum cavum aqua erat plenum omnino ſimili, niſi quod in hac concretiones quædam innatabant, pelliculárum inſtar. Hac in qua pulmo erat ſaniſſimus, & ab omni adhæſione liber. Pulmo autem dexter cavum ſuum exacte implebat, quippe ad pleuram undique adhærens arcte adeo, ut ſeparari vix poſſet: eratque aliquantum induratus, ut phlegmone quodammodo tentari videretur. Uterque cordis ventriculus laxam concretionem polypoſam continebat; dexter tamen majorem, quam ſiniſter. Cæterum lymphæ ductus in hoc cadavere nullo modo turgebant.

16. Adolescens annorum circiter ſeptemdecim, corripitur difficili reſpiratione, ſicca tuſſi, maxima ſiti. Parum mingit. Latere dextero nonnihil dolet, in hoc aſſidue cubat. Tandem interit. Venter aqua plenus: inteſtina, & ventriculus albida: totum hepar durum: lien, niſi quod paulo major erat, cætera ſanus. Lymphæ ductus non turgebant, ut aliquoties in quibuſdam hydropicis, ſanis viſceribus, eſt obſervatum.

Thoracis cavum dexterum aqua redundabat. In eodem pulmo induruerat: & tota ea facie qua diaphragma, & qua mediaſtinum ſpectabat, his adhærebat. In pericardio parum, aut nihil ſeri. In omnibus vaſis, etiam quæ ſunt in viſceribus, ſanguis fluidus.

17. Cur in latus dexterum hic aſſidue decumberet, ſtatim intelligis ſimul ac cogitas, aquæ copiam quæ in eodem erat latere, niſi in hoc cubaret, fuiſſe alterum, quod ſanum erat, prægravaturam. Sed Mulier (2) cum a ſiniſtris aquæ copiam haberet, cur in ſiniſtrum decumbere latus non poterat? Nempe etiam pulmonum rationem habeas, neceſſe eſt, quorum ſiniſter ſanus erat Mulieri; dexter non ſanus Adoleſcenti. Veruntamen cur Mulier cubare in dorſum non poterat? Sic enim neutrum latus alteri aut aquæ pondere, aut mole pulmonis, phlegmone tentati, offeciſſet. Senex (3) certe cum utrumque pulmonem ſic undique ſimul alligatum, ſimul aqua in circumjectis interſtitiis collecta circumpreſſum haberet; in dorſum non modo cubare poterat, ſed debebat. Vides igitur, cur decubitus dixerim non facile interdum poſſe explicari. Præſtat autem hac de re non plura iterum hic verba facere; ſed Valſalvæ reliquas Obſervationes ſubjicere, in quibus cum hydrope conjunctam lymphæ ductuum turgentiam non vidit, id quod in duabus quoque deſcriptis modo hiſtoriis animavertere potuiſti: etſi facile neque tu, ut puto, neque ego certe ſatis perceperim, cur in poſtrema dixerit, turgentiam illam aliquoties in quibuſdam hydropicis ſanis viſceribus eſſe obſervatam: quod profecto haud potuit ad Vetulam (4), ad Virum (5), ad Anum (6), ad Senem (7) referre, in quibus ut illa turgentia fuerit, ſana tamen viſcera non fuerunt. Alias igitur ſuas Obſervatio-

(1) Epiſt. 20. n. 25. & alibi.
(2) n. 15.
(3) n. 13.
(4) n. 6.
(5) n. 10.
(6) n. 12.
(7) n. 13.

nes respexerit necesse est, exempli gratia illam, tibi alias (1) a me descriptam, in qua cum hydropicæ cuncta ventris viscera bene se haberent, simul turgebant vasa lymphatica: nec fortasse aliud hic noluit, nisi in illis etiam hydropicis quorum sana sint ventris viscera, turgentia interdum eavascula reperiri.

18. JUVENIS annos natus circiter duodetriginta magnopere edax, & potulentus, cum aliquot jam annos aliqua respiarationis difficultate laborasset, tandem in hydropem incidit universalem. Huic septem ferme ante mortem diebus accessit major spirandi difficultas, cum tussi, sputo, & dolore in thorace. IN CADAVERE Venter, & Thorax subfusco sero pleni inveniuntur, eodemque colore infecta viscera omnia, si intestina excipias, & ventriculum. Hic naturalis magnitudinis modum valde superabat. Lien quoque triplo quam par esset, major. Bilis erat pallida. Lymphæ ductus nulli in conspectum venere. Sinister pulmo erat multum inflammatus, ex quo accelerata mors jure credita est, & ad pleuram per membranas annexus, quarum interstitiis descriptum serum concludebatur.

19. Hypothesis vi potius, quam Hippocratis auctoritate, aut hydropicorum dissectione, adductos olim plerosque fuisse Medicos, ut jecur primum, deinde & splenem hydropis auctores facerent, vel ex Sepulchreto cognosces sive ubi (2) in Hippocraticis libris non unum, aut alterum, sed plura hic culpari viscera, ostenditur, sive ubi (3) bene multis productis hydropicorum extispiciis, insons fuisse utrumque illud viscus, demonstratur. Et certe quæcunque Pars, imo quæcunque causa diutius potest sanguinis, aut lymphæ cursum morari, aut humoris quo caveæ corporis madent præter modum aut secretionem augere, aut exitum deinde imminuere, morbo huic potest originem præbere. Venter autem præter hæc, peculiares habet Partes e quibus humor in ejus cavum effunditur aliquando. Fuit, inquit Piccolhominus (4), qui plurimum bibens, & nihil, vel cathetere immisso, urinæ reddens, ventre sensim mirum in modum intumescente, denique mortuus, calculis penitus dilaceratos renes ostendit, ut manifestum esset, ex his lotium in ventrem defluxisse, eumque distendisse. In Sepulchreto, ubi hanc Piccolhomini Observationem frustra quæsivi, habes alias Plateri (5), & Dodonæi (6) ascitis, salvo hepare, & liene, ab urina facti effluente ex rene, aut ex vesica, quæ exulceratio perforaverat. Quod autem præterea indicat Dodonæus (7), minime dubium est, idem eventurum, si forte ureteres perrumpantur, aut erodantur, præmonstrante Galeno (8), & confirmante inter alios Eustachio (9), præcisis illis in viva bestia, & abdomine consuto, inventum iri ventris caveam *totam lotio plenam, veluti si aqua intercute laboraret animal:* idque ruptis iis canalibus in viris duobus accidisse, Abr. Vateri (10), & Winharti (11) docent historiæ. Quod ad genus Observationum referenda illa est Cl. Berneri (12) in sexenni puero cujus urina cum e renibus egredi non posset, hos ita distenderat, ut per ipsorum superficiem via sibi aperta, in ventris cavum destillaret, intestinaque circumfunderet. Quin etiam huc pertinent ulcera, ventriculum eo loco perforantia, ut potionibus magis, quam cibis, exitum præbendo, ascitem vel facere possint, vel augere. Sic accidit in Observationibus Doctorum Virorum

(1) Epist. 16. n. 4.
(2) Sect. hac 21. Schol. ad §. 4. Obs. 7.
(3) Sect. ead. Obs. 1. & seqq.
(4) L. 2. Anat. Præl. 23.
(5) Sect. cit. Obs. 8. §. 2.
(6) Ibid. Obs. 25. §. 23.
(7) Ibid.
(8) De natural. Facul. l. 1. c. 13.
(9) Tract. de Ren. c. ult.
(10) In Progr. edito Wittemberg. Januar. A. 1720.
(11) In Append. Tom. 2. Act. N. C. sub n. III.
(12) Eorund. Actor. Tom. 1. Obs. 219.

Samuelis Gratſii (1), Ad. Chriſt. Thebeſii (2), Rud. Jac. Camerarii (3), & Jo. Georg. Hoyeri (4).

Porro ad illa quæ ex Sepulchreto indicata ſunt, hepatis, & lienis in hydropicis inſontium exempla, nova minime deſunt quæ addantur. Videſis; ut alia, in iiſque illud quod paulo ante memorabam, Vateri; nam huc quoque, imo præcipue, attinet; ea, inquam, vide quæ a Cæſarea ſuppeditantur Academia (5), inter quæ eſt quoddam (6) ubi jecur peſſime affectum eo facilius omnes credidiſſent, quod ægra nulla de re magis, quam de ejus viſceris dolore conqueſta erat. In eo tamen, ejuſque cyſti labes nulla; ſed in proxima meſenterii parte deprehenſa eſt eroſio tanta, ut palmæ latitudinem ferme æquaret. Quæ omnia ut vera ſint; non erat tamen a quibuſdam in contrario adeo decurrendum, ut jecur, aut ſplenem contenderent perraro, ſi unquam, eſſe culpandum. Leges, exempli gratia, in aliqua ex ſuperioribus proximis Sepulchreti Sectionibus (7), *Medicorum vulgo quidem nil ſolemnius eſſe, quam lienem contumeliis afficere, quaſi omnium prope malorum eſſet pancrene.* Certe illos in hoc erraſſe, fatendum eſt. Verum cum id continuo ſubjicitur, *Exta autem a fato conſulentibus rarius nihil, quam vitii quicquam in eo detexiſſe*; ſi hoc ab aliquo generatim, aut ut in aſcite præſertim, accipiatur, quantum a vero abſit, cum ingens in Sepulchreto ipſo (8), Obſervationum oſtendit numerus; tum de novem quas ex Valſalva produxi, quinque (9) confirmant, in quibus aut prædurus inventus eſt, aut æquo major, imo, ut in noviſſima, unde hæc ſcribendi data nobis occaſio eſt, triplo major. Quod ſi de jecinore ſermo ſit; videbis in illarum quatuor aut pallens, & maculoſum, aut atrum, aut omnino durum, aut cum bile pallida fuiſſe. Nec mirum, ſi morbus quem in primis a retardato motu ſanguinis oriri diximus, a vitio haud raro proveniat viſcerum per quæ tarde lenteque ex inſtituto naturæ ſanguis traducitur, ut ſiqua nova accedat remorans cauſa, non niſi tardiſſime moveri queat. Itaque ad Valſalvæ Obſervationes, & ad eas quæ in Sepulchreto extant, paſſim occurrunt quas adjungas, ut cum haud paucas ubi quæras, indicavero, nullus dubitem, plures alibi ſupereſſe. Vide, exempli cauſa, quæ in aſciticis duabus Virginibus per diſſectionem conſpexerit junior Verneyus (10), itemque in plurimis eodem morbo affectis Naturæ Curioſi (11): nec omitte quæ in Viro illuſtri Cl. Bechmannus (12). Ex his omnibus aſciticorum diſſectionibus ne unam quidem perleges, quin jecur male ſe habuiſſe, cognoſcas. Simul autem in earum aliquot diſerte adnotatum animadvertes, ut male ſe quoque lien habuerit. Nec aliæ deſunt ex quibus intelligas, cum in eodem morbo *hepar non admodum a naturali ſtatu diſceſſiſſet, lienem magnum* fuiſſe, *& duriuſculum*, aut cum hepar *prorſus naturaliter* eſſet *conſtitutum*, lienem *ſolito majorem*, *& totum quantum ſcirrhoſum, tamque durum* fuiſſe, ut *non ſine difficultate ſcindi & dividi novacula potuerit.* Quorum exemplorum alterum eſt Lentilii (13), alterum Cl. Cohauſenii (14).

---

(1) Eph. N. C. Dec. 3. A. 3. Obſ. 40.
(2) & Cent. 3. & 4. Obſ. 120.
(3) & Cent. 5. Obſ. 43.
(4) & Actor. T. 4. Obſ. 124.
(5) Dec. 3. A. 5. & 6. Obſ. 13. & 168. & A. 6. & 8. Obſ. 186.
(6) Obſ. ead. 186.
(7) Sect. 18. Obſ. 3.
(8) Vid. quot ſub Obſ. 6. & 7. & alibi congerantur.
(9) n. 6. 10. 13. 16. & 18.
(10) Mém. de l'Acad. Roy. des Sciences, A. 1701. & 1703.
(11) Dec. 3. A. 5. & 6. Obſ. 276. & A. 7. & 8. Obſ. 153. & A. 9. & 10. Obſ. 239. 241. 248. & Cent. 1. Obſ. 3. in Coroll. 3. & Cent. 3. Obſ. 12. & Cent. 8. Obſ. 27. & Cent. 9. Obſ. 64. & Cent. 10. Obſ. 86. & Act. Tom. 6. Obſ. 15.
(12) Commerc. Litt. A. 1742. Hebd. 32. n. 1.
(13) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obſ. 168.
(14) Commerc. Litter. A. 1743. Hebd. 25. n. 2. Caſ. 3.

Non tamen diffiteor, quæ vitia his visceribus, aut pancreati, mesenterio, aliisve Partibus ventre conclusis, initio non essent, ea posse, hydrope diutius protracto, aliquando induci. Sed indicia sæpe sunt, ea vitia antecessisse, sive omnia spectentur quæ ægrum ante hydropem male habuerint, sive quædam attendantur quæ occurrunt in mortui dissectione, velut proxima indicabit historia.

20. MULIER hydrope ascite laboraverat. CADAVER incidendo, nulla nisi Ventris, cavea inventa est quæ esset aquæ plena. Intestina aere non erant distenta. Hepar autem erat durum, ejusque vesicula lapidem, omne ejus cavum occupantem, continebat. Lymphæ ductus nullo modo apparebant.

21. Hæc una est ex reliquis illis Valsalvæ Observationibus quas tibi Epistola superiore (1) pollicitus sum, ut plene intelligeres, non magis ab illo, quam a me, regium morbum simul cum cystis felleæ calculis fuisse adnotatum. Porro minus veri simile est, tantum lapidum non a longissimo antea tempore fuisse inchoatum, ut demum ad totam cystim opplendam perveniret: nec, quod consequitur, sine antiquo vitio fuisse id jecur, in quo tandiu bilis secreta esset idonea ad ejusmodi lapidem perficiendum. Quod vero diserte interjectum est, intestina aere non fuisse distenta, eo attinet, ut intelligatur, etsi possint Ascites, & Tympanites conjungi; non semper tamen, ut videntur quidam credere, id fieri. Quin ut rarius accidit, ascitem, quemadmodum in proposita fœmina, nullum alibi hydropem conjunctum habere, sic minus sæpe fit, ut in asciticis conclusa ventriculo, & intestinis magna vis flatuum, in tympaniticis autem aqua multa præsertim, & necdum inveterato morbo effusa in ventrem occurrat. Et sane pauca fuit in muliere de qua protinus dicetur.

22. FŒMINA annum agens circiter trigesimum, post diuturnos artuum dolores, multa scabie, eaque humida, correpta est. Quam ut abigeret, de consilio Empirici unguento quodam est usa. Sic brevi quidem siccata est scabies: sed acuta febris oborta est, ingenti calore, & siti, ac sævissimis capitis doloribus stipata. His postmodum accesserunt delirium, spirandi non modica difficultas, totius corporis levis tumor, ventris tamen non levis, magna inquietudo, mors denique sexto ex quo febris lecto affixerat, die. IN CADAVERIS dissectione animadversum est, scalpello cuti, & carni impresso, nihil aquosi humoris prodire, ut manifestum esset, universalem illum de quo dictum est, tumorem non œdematis instar, sive anasarcæ fuisse: quod & digito pressi pedes ostendebant, nullum pressionis vestigium servantes. Venter quoque tumidus, & valde tensus, cum aperiretur; non aqua, sed intestina, & ventriculus erupere, nihil nisi aerem continentia, quo usque adeo distendebantur, ut ventriculus plus quam dimidium caveæ ventris impleret. In hanc tamen caveam effusa inventa est libra una, aut altera limpidi seri: quod ignis vi primum quidem leviter concrescere visum est; sed postea, ferme instar aquæ pericardii totum in auras abiit, nisi quod in fundo vasis flavam quasi pelliculam reliquit. In Thorace pulmones reperti sunt ad pleuram annexi per quasdam quasi membranas, *gelatinosum* corpus referentes, quæ tot erant, ut appareret, minus libere se dilatare potuisse pulmones. Eas si secares; pellucidus humor prodibat. Cor ad dexteram cum pericardio connectebatur per fibras nonnullas membraneas: ejus ventriculis sanguis inerat fluidus; sed tamen in dextero tenuis polyposæ concretionis inchoamentum est animadversum.

Caput secare non licuit.

23. Multa, atque humida scabies quæ mulierem a diuturnis artuum doloribus liberaverat, importune retropulsa, mortem attulit. Scilicet acres particulæ quæ artuum membranas antea compungere solebant, jam per ulcuscula in cute producta, salubriter ejiciebantur. His autem ulcusculis siccatis, in sanguine restitan-

(1) n, 25.

tes, internasque partes irritantes, & acutam febrim, & mala cætera, quæ hanc comitabantur, gravissima invexere, in iisque tympanitem. Quæ hydropis; sic enim Majores vocarunt; species etsi diuturnis morbis, ut ait Littrius (1), ordinario succedit; nonnunquam tamen fit in acutis, velut hic; imo etiam in multo acutioribus, ut ipse vidi, & alias perscribam. Et post diuturnos quidem, magnosque morbos proclive est cum ipso intelligere, ex effœto sanguine tot, talesque spiritus non posse existere, quot, qualesque intestinorum, & ventriculi requirunt fibræ, ut aeri qui in utrorumque cavo est, satis renitantur, si præsertim ille multus sit, multumque rarefactus; ne viscerum eorum parietes incredibilem in modum distendat. Sed in acuto hoc morbo erat aer utique ad rarefactionem pronus; ut vel in vasculis quæ sub cute sunt, & per quæ fortasse minus meabat libere, se quadantenus expandere videretur, & leve quasi emphysema inducere. Effœtum tamen sanguinem, & hinc debiles eorum viscerum tunicas num credemus fieri potuisse, si non ab longitudine a vehementia saltem morbi? quanquam ut eram acerbissimis capitis doloribus, & inquietudine ac delirio stipatus, non tam spirituum inopiam, & languorem, quam copiam, abnormesque motus indicabat. Nec tamen propterea in Willisii sententiam transibimus, fuse etiam in Sepulchreto (2) relatam, qui contra ac postea Littrio placuit, a copioso, inordinatoque spirituum influxu in fibras viscerum illorum, tympaniticam ipsorum distentionem repetebat; quasi vero fibræ circa membraneos tubos dispositæ, cum ipsæ inflantur, non horum cavum potius constringerent, distentionique resisterent. Equidem præstare, credidero, ut hic ex utraque sententia tertiam quandam conflatam sequamur, existimantes, abnormi spirituum influxu contractas hic illic, & convulsione adstrictas fibras, naturales horum tuborum motus, &, quod consequitur, multi, & multum rarefacti aeris expulsionem intercepisse, qui propterea fibras cæteras in iis in quibus concludebatur, tractibus tanto magis urgens, quanto magis, & copia, & vi augebatur, harum quidem primum deinde & illarum quarum prægressa convulsio robur infractum reliquerat, pervicisse renixum, sicque infirmatis denique, laxatisque omnibus, universos hosce tubos dilatasse. Adeo autem convelli posse carneas intestinorum fibras, ut omnem intercepto aeri exitum intercludant, repertæ haud raro in dissectionibus arctissimæ hic illic intestinorum constrictiones ostendunt. *Observatores non pauci enarrant*, inquit Cl. Corn. Hen. Velse (3) *& ipsi in cadaveribus sæpissime vidimus: quum intestinum hic laxum, molle, distensile, flaccidum, illic durum contractum, rugosum, non ulterius digitis coarctandum, nec liquidis esset patulum, sed massam fere referret solidam.* Hæc autem postquam dixit *per totam intestinorum longitudinem interdum alternari*, ut in cadavere infantis vidit: quid interclusus elasticus aer ob calorem loci magis magisque expansus, efficiat, ac sua comprobat Observatione (4). *In puella bienni vidi*, inquit, *portionem intestini Coli adeo violenter* ab incluso aere *amplificatam, ut referret vesicam constantem tunicis ob summam elongationem quam pellucentissimis, reliquo ejusdem intestini tractu & supra, & infra hunc tumorem, per summam contractionem extrinsecus sulcato, & prorsus impervio.* Huc addas velim pariter imperviam contractionem quam inter superiorem & inferiorem virilis Coli partes, aere maxime distentas, vidit Præcl. Bassius (5). Laxatis autem; ut in iis qui victuri sunt; necesse est; istiusmodi constrictionibus, jam infirmissimas sub tanta pressione factas esse fibras, a me tibi non opus est inculcari, ut neque tractus illos certos in quibus aut pressio, aut aer fuerant, totis hujus viribus expansum iri, idque eo magis, quo fuerint hæ,

(1) Mém. de l'Acad. Roy. des Sc. A. 1713.
(2) Sect. hac 21. in Schol. ad Obs. 22.
(3) Disp. de mutuo intest. ingress. P. 1. §. 14.
(4) Ibid. §. 15.
(5) Dec. 3. Obs. Anat. 9.

aut esse perrexerint validiores. Itaque non miraberis in Laubii (1) Observatione, si ventriculus esset corrugatus. Colon vero adeo distentum, *ut vir robustissimus facile totum brachium intrudere potuisset*, aut quod Littrius (2) sæpe viderit Cœcum, & Colon femoris virilis crassitudine, imo quod Platerus (3) vel in puero intestina conspexerit quæ eandem crassitudinem *certis in locis adæquare* videbantur. Vicissim est alias (4) immanis adeo præ cæteris ventriculi distentio, ut contiguam jecinoris partem, & diaphragma non modo altius compulisse, sed & descendere prohibuisse, ægrumque in id periculum propterea conjecisse interdum credita sit, ut præsentaneum, intentatum adhuc, auxilium exposceret quo aeri confestim exitus pararetur ope acus oblongæ per sinistrum hypochondrium in ventriculum demittendæ. Sed de hoc infra (5). Cæterum quam distentus esset ventriculus in proposita (6) quoque Valsalvæ fœmina, animadvertere potuisti. Unde nacti occasionem sumus tympanitis certis in casibus non sine præviis convulsivis adstrictionibus explicandi. Quod si in omnibus forte malueris Littrii explicatione uti; eo minus pertinaciter repugnabo, quod in omnium progressu ad ipsam nihilominus, si vera sunt quæ paulo ante dicebam, est redeundum.

24. Et sic quidem tympanitis causæ tum post diuturnum morbum, tum in acuto intelligentur, cum rarefacti aeris copia, & vis intestina, & ventriculum, & quod consequitur, his appositum abdomen distendet. Sed est alia tympanitis species, cum idem aer, extra eorum viscerum cavum rarefactus, ipsum dumtaxat extendit abdomen. Hujus musculi, ob id etiam creati, ne rebus secundum naturam se habentibus, ea viscera præter modum distendantur, ubi justo, quæcunque sit causa, laxiores fuerint non modo eorum distentioni non obstant; sed inter causas, cur hæc facilius, majorque contingat, videntur esse reponendi. Ubi vero aer extra illa viscera laxius abdomen urgebit; tanto hoc citius, magisque extendetur, quod aeris viribus non intestinorum etiam, ac ventriculi parietes, sed nihil tunc nisi unum distendendum objicietur abdomen. Nec tamen hæc species frequens est, seu sola, sive cum priore conjuncta; imo adeo rara est, ut nec Willisius (7), nec Littrius (8) viderint, atque adeo alter scripserit, non posse ab se intelligi, alter per sua experimenta omnino refutari. Ego vero neque ideo aliquid negaverim, quod satis intelligi non possit, neque crediderim, quod in plurimis non sit, id in quibusdam non esse; nec fortasse alia egregiis illis Viris mens fuerit; sed tantum haud satis aperte indicata. Alii autem minime dubitant, quin ex humoribus in ventrem effusis, ibique corruptis possit aer, in iis corporibus, in quibus vi morbi non fuerit bene, *intimeque commixtus*, se se explicare, aut pariter ex quopiam corrupto viscere, aut denique (id quod facillimum est) ex intestinis parte aliqua pertusis prodire. Id autem facillimum esse, dixi propterea quia Cel. Hallerus (9) in maxime distentis hujus morbi vi intestinis aerem animadvertit sibi viam fecisse per eorum parietes in cellulas usque sub extima tunica sitas: quin memini, Cl. Spoeringium in Reg. Sc. Suec. Academiæ Commentariis ad Annum, opinor, 1742 (neque enim, cum hæc scriberem, in manibus erat liber) tradidisse, in viro cujus intestinum Colon duris stercoribus erat plenum, aerem supra hoc obstaculum intestinum adeo expandisse, ut ejus membranis vi illata, non amplius, nisi extima ipsarum contineretur; ut proclive sit intelligere, quantillum tandem restaret, ut ex intestini cavo in ventris cavum erumperet. Sed non aer modo, verum etiam exesio, aut gangræna intestina

(1) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 20.
(2) Mém. cit.
(3) Sect. hac Sepulchr. 21. Obs. 22. §. 4.
(4) Act. cit. Tom. 1. Obs. 49. cum Schol.
(5) n. 25.
(6) n. 22.
(7) Locis indicatis, n. 23.
(8) Ibid.
(9) Opusc. Pathol. Obs. 26.

perforando, flatibus exitum dare possunt, ut ex ventriculo non semel fecerunt. Sic in duabus quæ supra (1) memoratæ sunt, Camerarii, & Hoveri Observationibus cum ille esset perforatus, non mirum fuit quod vix leviter inciso tumente abdomine, primum omnium, non sine sono, & fœtore, flatus proruperint. Idem tamen accidere etiam cum intestina non sunt pertusa, aliæ ostendunt Observationes, sive ea sint gangræna affecta, ut apud Meadium (2), sive simul ad gangrænam inclinent, simul exterius pravo sint humore perfusa, intus autem flatibus turgida, ut apud Cl. Gullmannum (3), sive nihil sit ejusmodi rerum, nisi quod & ipsa, ventriculus immanem sint in modum inflata, ut apud Mercklinum (4), sive demum ne hoc quidem, se intestina *prout alias in sanis, se habeant*, ut apud Cel. Heisterum (5). Sed in his duobus, in aliisque, siqui forte occurant, ejusmodi casibus, quibus viis aerem in ventris cavum pervenisse, dicemus? Esse quasdam posse, aliasque alias quas mente non assequamur, fatendum est. Sed tamen cum flatulentos quosdam tumores interdum certis in visceribus conspiciamus; cur non possit aer, ut alibi, sic in ventris cavo interdum coire? Fellis vesiculam, exempli causa, aere, sub exteriore tunica concluso, turgidissimam invenit Jo. Bapt. Fantonus (6). Cl. autem ejus Filius (7) non semel vidit, quod & alii, sub extimis hepatis, lienis, & mesenterii præsertim, membranis innumeras variæque amplitudinis quasi vesiculas aere distentas: conjecitque, ut ex hydatidibus disruptis aqua destillare pergens in ventrem, ascitem facit, sic ex dissilientibus his bullis erumpentem aerem, si secedens a sanguine in ventris cavum irruere non desinat, tympanitem esse facturum. Verum etsi rei causas intelligere non liceret: certe res ipsa negari non posset. Nam se plane simile adolescentula vidisse, confirmat, ac in puella conspexit Ballonius (8), id est tumefactum ventrem, cum post mortem denique pungeretur, magno edito sono, totum subsedisse. Idem autem quod Ballonio, aliis quoque accidisse, & in his Vallesio, ex Sepulchreto ipso (9) cognosces, & simul qui, cum distenta aere essent intestina (10), aut cum aqua effusa esset in ventre (11), in hujus cavo offenderint aerem: his autem quos possis adjungere, ex paulo ante commemoratis recentioribus Observationibus satis intelligis.

25. Quæ ne forte ideo contigisse, suspiceris, quod simul cum peritonæo intestinum aliquod compunctum sit, quippe huic ob distentionem omnino attiguum, & pertenue factum in suo pariete; animadverte, ubi simul ascites fuit, aquam inter peritonæum, & intestina fuisse interjectam; ubi vero ascites non fuit difficile factu fuisse, ne tunc aut postea indicia se prodirent pertusi intestini quorum nullum, cum illud idem mihi aliquando observare contigisset, diligenter attendendo perspicere potui. Huc adde quod plures Sepulchreti Observationes (12) docebunt, & ratio confirmabit, leviter perforato intestino, aerem quidem foramini proximum erumpere, eum autem qui procul, cætera intestina distendit, aut non protinus exsilire, aut si exsiliat cito, non ea tamen celeritate effugere, ut totius ventris subsidentia ad eundem modum sequi, atque in displosa vesica, uno puncto temporis videatur, quemadmodum magnis illis quos laudavimus (13), Viris visum esse, eorum bene perpensis verbis, facile agnosces. Vel si id non concedis, plane vis, eodem temporis vestigio quo leviter aliquod

(1) n. 19.
(2) Monit. Medic. c. 8.
(3) Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 89.
(4) Earund. Dec. 3. A. 3. Obs. 142.
(5) Earund. Cent. 5. Obs. 84.
(6) Obs. Medic. 18.
(7) In Schol. ad eam, ult. edit.
(8) Hic in Sepulchr. Obs. 23. §. 2.
(9) Ibid. §. 1.
(10) Ibid. Obs. 22. §. 4. & in Additam. Obs. 75.
(11) Ibid. Obs. 24. & in Addit. Obs. 26.
(12) Obs. 75. cit. & Obs. 22. §. 2. & cæt.
(13) n. 24. ad fin.

compunctum sit intestinum, ex intestinis omnibus aerem prorumpere; dic igitur, quomodo Gullmannus (1) ea mox viderit flatibus *turgentia*, vel quomodo Mercklinus (2) postquam aer magno cum sono ex leviter inciso abdomine eruperat, & hoc *confestim totum conciderat*, *instituto extispicio* conspexerit *ventriculum una cum omnibus omnino intestinis immane quantum inflatissimi utriculi adinstar distentum.* Huc adde Observationem ad hanc dirimendam controversiam ab Heistero (3) propositam. In muliere quæ *ventrem habebat valde distentum*, cum subito esset mortua, idem accidit quod vidisse Mercklinum, diximus, *simulac exiguum vulnus peritonæum perforaverat*; sed non intestina ab aere occurrerunt expansa; imo hoc fuit illud cadaver in quo *intestina prout alias in sanis se habebant.* Hic non dicam, si antea ab inclusis flatibus adeo fuissent distenta eorum aliqua indicium hujus distentionis servatura fuisse, sive crassitudinem, sive sedem spectares. Hoc unum dicam, cum tot rogati & Medici, & Chirurgi Amstelodamenses adessent, in iisque Anatomicus eximius Ruyschius, præter ipsum, juvenem quidem, sed jam tum præstantem in eadem Facultate, Heisterum; non posse me adduci, ut credam, si quidpiam ultra peritonæum fuisset incisum, non continuo eorum aliquem fuisse agniturum. Hic autem a te expectari, non puto, ut in hac, aliisque hujus generis Clarissimorum Auctorum Observationibus suspicio altera tollatur, id est aerem quo abdomen erat distentum, post mortem denique in ventris caveam se effudisse; ventris enim tumor in iis, dum viverent, jam ante fuerat, de quibus loquuntur. Vesiculas autem illas aeris plenas quas cum Fantono (4) commemoravimus, vel in viventibus esse posse, flatulenti externi tumores docent qui in ægrotantium scroto, aliisque partibus a Chirurgorum plerisque agnoscuntur, & a Gorgia olim inter umbilici hernias, ut apud Celsum (5) leges, propositi sunt. Non me fugit quid novissime dubitatum sit. Verum ex pauco inter tunicas stagnante humore multum aliquando rarefacti aeris se posse extricare, non dubito, & cum Venetiis degerem, aut omnia non modo me, sed experientissimos Chirurgos, & Medicos fefellerunt, aut qui in Tonsore quodam sub communibus abdominis tegumentis non angustus circulari ambitu increverat tumor, quem postea persanatum vidi, ab incluso aere efficiebatur. Nec facile video, quomodo sine aere tumores illos explicarem quos Vir Cl. Daniel Hoffmannus (6) in puerpera adnotavit interdiu sub ipsa abdominis superficie varia magnitudine discurrentes, nec sine strepitu se dilatantes, sub vesperam autem evanescentes, idque per hebdomadas aliquot. Certo autem scio, inflationem quam in extremo puellæ morbo junior Verneyus (7) conspexit undatim crescentem donec omnem corporis truncum occuparet, & sicubi premeres, sensum præbentem velut aeris sub digitis non sine crepitu diffugientis, hanc, inquam, certo scio ab aere sub cutem se expandente extitisse; cute enim abdominis vix incisa, intolerabilis fœtor erupit, sicque tumor ille universus evanuit. Tu vero quod ad ventosos tumores attinet, perlegas velim quæ de eorum productione ab Littrio edita sunt in Historia Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis (8). In Commentariis autem ejusdem Academiæ (9) ab eodem Verneyo quædam proposita invenies ad Tympanitis secundam speciem, cum Ascite interdum conjunctam; internoscendam, tum ad cavendum, nequando aut propter similitudinem fluctuationis aliquam, Ascitem potius quam primam Tympaniticis speciem esse, pronuncies, aut contra, propter nullum fluctuationis sensum Ascitem neges: quod ut caveas quædam

(1) n. eod.
(2) Ibid.
(3) Ibid.
(4) Ibid.
(5) De Medic. l. 7. c. 14.
(6) Commerc. Litter. A. 1737. Hebd. 11.
(7) Mém. de l'Acad. Roy. des Sciences, A. 1704.
(8) A. 1714.
(9) A. 1703.

etiam

etiam ex noſtris facere poteſt Obſervationibus (1). Quibus de rebus utilia quædam attigit Medicus quoque Præſtantiſſimus Werlhofius (2) indicans, quomodo Tympanites, præſertim ubi inveteraverit, ſenſum ponderis non excludat. Quod vero ad curationem attinet, cum tympaniticam abdominis inflationem octo jam annos perſtantem, larga dumtaxat ſanguinis e pede miſſione ſublatam leges a Cl. Chriſtiano Michaele Adolpho (3), fatente, *a flatibus non fuiſſe*; unde igitur fuerit, cogitabis. Flatulentam autem Tympanitis utramvis ſpeciem quam ſit difficile curare, nil magis oſtendit, quam remedium quod Præclari Viri coacti ſunt excogitare, paracenteſim. Sed quis acum illuc immittere voluerit quo non videret, nemo adhuc, quod ſciam, ex cautioribus Chirurgis inventus eſt. Qualis certe is olim non fuit qui tympanitici, pro aſcitico habiti, cum abdomen, ſpectante Helmontio (4) tum Juvene, perforaſſet, fruſtra expectavit aquarum exitum. *Extracto* enim *phlebotomo*, *repente ſidit abdomen*, *& quamprimum* æger *periit*; *editus autem flatus immenſe putidus*, *& cadaver olens*. Etſi vero mortui corpus non eſt diſſectum; nihil tamen fieri facilius poteſt, quam ut acu educta, aer prodiens breve quidem levamen afferat aliquando; ſed mox alia quoque exeant quæ in ventrem defluentia, non multo poſt viſceribus lethiferam invehant labem. Quid? quod in eam inteſtini partem defigi acus poſſet in qua cum aeris plurimum ob immanem ibi diſtentionem eſſe crederetur, revera minimum eſſet; neque enim ut Littrio (5) obſervare contigit, multum aeris ineſt ſemper tympaniticorum inteſtinis; parum autem materiæ, hujuſque fere viſcidæ. Nam contra, hac plena ex dimidia parte inteſtina reperiebat junior Verneyus (6): Cl. autem Leonhardus Hurterus (7) in tympanitico puero cum miraretur Craſſa præcipue inteſtina diſtenta adeo, ut Colon ſua mole jecinori vim attuliſſet, & ſiniſtrorſum compuliſſet; materiam intus invenit tanta copia quanta id facere potuerat, pultiformem, ſpumeſcentem, & ex albo flaveſcentem; quæ res in morbo quem adſtricta alvus comitatur, tunc, opinor, maxime conjicienda eſt cum aut paulo ante quam morbus evidenter inciperet; multa ægri ingeſſerunt, aut non perpauca poſtquam incepit, porro ingerere perrexerunt. In abdominis autem perforatione ad alteram tympanitis ſpeciem ſolvendam, quid periculi eſſe poſſit, ſi forte prima ſpecies cum ea jungatur, aut pro ſecunda prima imponat; internoſcere autem perdifficile eſt; ex iis intelligis quæ paulo ante dicta ſunt. Sed de hoc, & de univerſo curationis genere in tympanite, & de una ab altera ſpecie per conjecturas, quo ad ejus licet, internoſcenda, & de morbi hujus natura, & cauſis fac legas quæ erudite, ingenioſe, periteque ſcripſit Cl. Zevianus, (8), qui ſi, ut pro ſuo erga me ſingulari amore ſcripta illa in meo, quale id cunque eſt, nomine apparere voluit, ſic ante quam hanc ad te Epiſtolam darem, mittere potuiſſet; nonnulla quæ me fugerunt, in hac minime deſiderares. Apud illum igitur reperies. Ego enim illuc jam tranſeo, ut ad multas quas tibi ex Valſalva deſcripſi, hydropis Obſervationes, non multas, ne hæ nimium excreſcant Litteræ, ex meis attexam.

26. Vir quidam cum aſcite, tum præſertim anaſarca ingenti laborabat, quæ eo videbatur major quod cum emaciatam faciem, & reliquum caput non occuparet, membra cætera, ſi cum hoc conferrentur, & præcipue inferiora, ſpeciem monſtroſiſſimæ craſſitudinis præ ſe ferebant. Mortuum anno, ſi recte hoc memini, 1704. in Bononienſi Incurabilium Noſocomio diſſecui magis ut anaſarcæ, quam ut aſcitis naturam inquirerem. Inquiſivi autem; nam crura jam cor-

(1) n. 30.
(2) Commerc. Litt. A. 1735. Hebd. 36. n. 4.
(3) Act. N. C. Tom. 1. Obſ. 244.
(4) Ignot. Hydrop. n. 44.
(5) Mém. de l'Acad. Roy. des Sc. A. 1713.
(6) A. 1703.
(7) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obſ. 184.
(8) Del Flato &c. l. 2. c. 28. & l. 1. c. 27. 28.

rumpi incipiebant; in femoribus, & in scroto. Femorum cuticula hic illic a subjecta aqua in vesicas attollebatur, quarum aliqua erat pugni magnitudine. Adacto usque ad os cultro, cum sectiones inspicerem, Adiposam membranam crassiorem factam, ejus autem Malpighianas cellulas aquosa pinguedine refertas deprehendi, vel potius aqua maxima ex parte, quæ propter creberrimas interjectas cellularum membranulas, *gelatinam*, ut in Adversariis (1) scripsi, mentiebatur. Atque ut Adiposa membrana se se propagat non modo inter musculos, sed inter fasciculos quoque fibrarum ex quibus musculi compinguntur; ita in locis hisce omnibus eandem *gelatinæ* speciem referebat. Nec alia mihi se obtulit species prætumidum scrotum incidenti. Cellulas enim in primis quæ darton efficiunt, quippe Adiposæ membranæ continuatas, aqua distenderat. Aqua igitur ex his, illisque cunctis sectionibus prodibat, & si velles, facile exprimi etiam poterat; sed non tota; plurima enim inter cellularum membranulas restitabat. Itaque cum scalpellum ad abdomen transtuli, etsi inter ejus tegumenta nullam fere aquam offendi; non tamen defluxisse tam cito per femorum, & scroti sectiones credidi; sed potius ab ingenti, quæ ventrem implebat, & abdomen distendebat, aquarum copia ex hujus integumentis detrusam, dum homo viveret, ad inferiores artus fuisse, existimavi, aut, si mavis, cum ab his porro ascensura esset, ob eandem quæ modo indicata est, integumentorum abdominis a subjectis aquis pressionem, inter ipsa non esse admissam. Ventris autem viscera quemadmodum se haberent; neque enim id mihi, ut paulo ante dixi, tunc proposueram; diligenter non adnotavi.

27. Vides igitur, tumoris quem anasarca facit, sedem, & causam non sub cute dumtaxat in Adiposa membrana esse; verum etiam, ubi tumor præsertim non modicus est, in omnibus ejusdem membranæ appendicibus, ut cum præter ipsam hæ quoque tum inter exteriores musculos, & his subjectos, tum inter musculorum fasciculos distendantur, magnus tumor efficiatur. Vides simul, quid sit quod *gelatinæ* specie non raro imponat; nam & pinguedinis oleum eædem interjectæ membranulæ ipsæ etiam faciunt, ut in sanorum cadaveribus minus quam in viventibus revera est, appareat fluidum. Nec tamen negaverim, sive ob ejus reliquias olei plures interpositas, sive quod viscidior sit aqua inclusa, sive quod mora, & anni tempore crassior fiat, esse præter membranas aliquid interdum quod eam nobis speciem objiciat. Glasero hoc ultimum unice placuisse; ex Sepulchreto (2) cognosces; cum idem quod ego, alii, & in his Peyerus (3) & Wepferus (4) maluisse videantur.

28. VETULAM quæ ex hydrope ascite, sed non ita magno, decesserat, cum in Nosocomio Patavino secaremus sub finem A. 1716. hæc observavimus. VENTER, ubi exhausta fuit effusa aqua, jecur ostendit multis albis, nec tamen præduris, tumoribus, intus extraque obsessum; in pancreate autem similem unum, sed duriorem, multoque majorem, ut quod totam illam hujus visceris occupabat partem qua ad Duodenum intestinum se annectit. Renis alterius; nam alterum non inspexi; membrana propria crassior facta, trahentem facillime sequebatur: canaliculi quoque crassiores quam solent, eoque multo evidentiores. Uterus interius non male habebat. Sed exterius altero in latere conspicuam quasi ex vulnere cicatricem ostendebat, cum in ventris cute nulla esset: in latere autem opposito haud procul a cervice in subrotundum tumorem protuberabat, qui cum subjecto fundi pariete, ipsum magna ex parte concludente, discissus substantiam exhibuit ex rubro lividam, neque tamen reliqua uteri duriorem. In testibus vesicæ crassæ, albæ, quarum in cavea nihil erat: multo

(1) II. Animad. 16.
(2) Sect. hac 21. Obs. 21. & Schol.
(3) Ibid. Obs. 3. §. 1. & Schol.
(4) Ibid. Obs. 17. §. 5.

major una aquosum continebat humorem. Thorax sanus, nisi quod effusam, sed non multam, habebat aquam. Cerebrum egregie constitutum, & firmum ne hanc quidem habuit.

29. Satis erat causarum; ut caetera nunc omittamus; in pancreate, & jecinore, tum ut chylus, & sanguis minime ex naturae instituto conficerentur, tum ut lymphae, & sanguinis motus in ventre tardaretur. Forte accidit, ut cum aliquando animi, & studiorum causa adolescens rusticarer, in ovium gregem inciderem, ex quo laniones alias justo, alias vili pretio mercabantur. Sciscitanti mihi discriminis causam, illae enim, dixerunt, sanae sunt, hae vero durum habent jecur, & in ventre aquam. Cum venter non his magis, quam illis, tumeret, neque aliud morbi appareret indicium; vana eos dicere, credidissem, nisi fidem fecissent ipsae mox, inspectante me, occisae, & apertae. Signo autem hoc usi fuerant. Superiorem ovium palpebram attolentes, & eorum quae sunt oculo circumjecta, colorem animadvertentes, ex rubro sanas, ex albido morbidas internoverant; sic quoniam corpus reliquum pili operiebant, nuda ab his loca non secus ac Medici faciem solent, contemplabantur, idque eo utilius, quo plura ibi, & conspectiora vascula luculentius sanguinis naturam ostendunt. Non haec ego narrarem tibi, nisi Boerhaavium (1) nuper vidissem, idem, ut opinor, signum indicantem, & diserte a veterinaria Medicina ad humanam traducentem sic ut tunicae adnatae, & carunculae oculi pallido colore *significari*, doceat, *aquosam cacochymiam*, & cum *sanguinem rubrum deficere*, ex illo signo cognoscimus; *adesse vitia omnia quae hunc defectum sequuntur.* Certe plura horum adesse possunt, aut non multo post consequi. Sic inter eas oves quas a me eo tempore inspectas dixi, una fuit, quae etsi non meliori jecinore, quam caeterae, nec minus hydropica; praepinguis erat tamen, alboque, & solido adipe, omentoque pulcherrimo. Scilicet recentior huic erat morbus: quod si cum illo tandiu vixisset, quam caeterae; minus pulchro omento, atque adipe fuisset praedita. Ad prima enim vitia subinde alia atque alia accedunt; ut in hominum, ad quos redeo, cadaveribus videre est, quae viscera tanto vitiosiora plerumque ostendunt, quanto illos diutius aut hydrops, aut morbi hydropem praecedentes maceraverint. Utriusque casus exemplum afferam: & primum secundi.

30. Casparus Lombria Patricius Venetus, bilioso, ut vocant, temperamento, amplo corpore, atque robusto, eoque magis, in omni vivendi genere, praeceptionum medicarum securus, postquam annum excessit quadragesimum, longo, & vario morbo correptus, in eoque refrigerantibus potionibus praeter modum usus, e morbo quidem evasit, sed ventre aliquanto tumidiore. Qui cum remediorum ope detumuisset, nihil magnopere habuit animadvertendum, donec alvi quidam fluxus recurrere per intervalla, nec sine violentia aliquando, coeperunt. Ab his sitis, quae alioquin ipsi quasi innata erat, augebatur, urinae autem, quae magna copia reddi solebant, tunc saturatissimae factae, minuebantur. Vires tamen nihil detrimenti capiebant donec circa extremam hyemem anni 1722. qui erat aetatis ejus quadragesimus septimus, diarrhoea, qua antea multa flava, & fluida egerere octo, aut decem diebus consueverat, mensem pene totum detinuit, prodeunte variorum colorum materia, plerumque autem cruda, & serosa, nec sine spuma. Quae diarrhoea cum aptae curationis ope desiisset; mox, neglecta vivendi norma, vel gravior reversa est. Conquieverat iterum, cum tremor jam ab ineunte usque aetate levissimus, deinde post primam illam aegrotationem toto corpore manifestior, subinde autem ab alvi fluxibus gravior factus, socias sibi novas quasdam capitis affectiones ascivit. Cum propter illum tremorem jam olim Medici, quibus diligentius parendum fuerat, generosis vi-

(1) Praelect. ad Instit. §. 868.

nis interdixiſſent, ob has autem novas affectiones parcam ſanguinis miſſionem permiſiſſent; in ſummo hujus concremento cruſtam, & hanc ex dimidia parte colore viridi conſpexerunt. Curatione tamen opportuna adhibita, jam vires color, cibi appetitus, urinarum copia ſic ſatis reſtitui videbantur, cum pertædere ægrum cœpit, neque ultra diem trigeſimum uti non inutilibus remediis voluit. Ad horum omiſſionem mox acceſſerunt violenti corporis, & animi motus. Quos, intra quindecim ab omiſſione remediorum dies, initium repente excepit funeſti morbi. Abdomen, quod ſæpe antea a multis flatibus tumeſcere, ſed mox detumeſcere conſueverat, aſſiduo moleſtiſſimoque tumore tendi cœpit, & manu percuſſum, tympani inſtar reſonare: tumere etiam nonnihil pedes: urinæ flammeo colore fieri, multumque imminui: ſitis urgere. Cum hæc animadverſa eſſent extremo jam Majo, & Michelottus, qui adverſus hunc tympanitem incaſſum pugnare cœperat, ante medium Junium in Galliam cum Viris Ampliſſimis Venetis Legatis eſſet profecturus, mihi ægrum, eodem tempore Patavium tranſeuntem, maximopere commendaſſet, ut niſi aſſidue cum ejus Medico inviſere poſſem, at ſæpius ſaltem, cum per alias liceret occupationes, conſilio juvarem meo; ego, necdum ægro viſo, ex attenta dumtaxat eorum, quæ ſummatim nunc ad te perſcripſi, lectione aliorum viſcerum labem, aliorum infirmitatem conjiciens, de ægro ſanando deſperavi: neque id Affinibus reticui probe conſciis, toto illo ſeptennio nunquam propemodum morbo aliquo vacaſſe, & interroganti mihi illud confirmantibus quod in calce eſt librorum de Morbis, *ex alio morbo corpus liquefactum ad hunc deveniſſe.* Igitur quæ ibi continuo ſubjiciuntur, diſerte iiſdem enunciavi: *ſi quidem igitur ſubito occupaverit* hic *morbus hominem, moritur nempe alio morbo diutiſſime jam affligente.* Neque alia mihi poſtquam ægrum vidi, ſententia fuit: in quam deinceps venerunt ad unum omnes quotquot ea tempeſtate Patavii magis florebant Medici. Nam etſi flatibus ſupra, infraque interdum prodeuntibus, abdomen amplius, ſi manu percuteres, non reſonabat; tamen hujus tumor, & cætera quæ dicta ſunt, non modo non decreſcebant, ſed quamcunque iniret aliquis medendi viam, in dies augebantur, ut non jam tympanitem æger huc attuliſſe, ſed præcipitem aſcitem videretur; cui mox thoracis, & denique cerebri hydrops ſe adjunxit, quemadmodum ex iis quæ adſcribam, ſignis cognoſces. Principio, ſi abdominis latus ſiniſtra complectens, latus alterum repetitis dexteræ modicis ictibus impelleres; alliſæ ad ſiniſtram aquæ fluctuationem percipiebas. Sed haud multis interjectis diebus, venter non modo aqua plenus, ſed præter modum tumidus, ac diſtentus, impellenti manui reſiſtebat: & ſimul œdemate non pedes ſolum, aut crura, ſed femora quoque valde turgebant, facie, & artubus ſuperioribus maceſcentibus. Inter initia tuſſis quædam, deinde nulla; ſed cum primum æger poſſet in utrum liberet latus cubare, non potuit poſtea, niſi in dexterum: & licet toto morbi tempore decumbere potuerit; bis tamen ante poſtremas hebdomadas e lecto exſilire ab imminentis ſuffocationis ſenſu coactus eſt, qui ſenſus ut repente venerat, ſic illico abibat. Tandem ultimis ferme decem diebus quodam quaſi ſopore tenebatur, & ſæpe aliquo, ſed leviſſimo, delirio. Tunc etiam cordis vires, quæ fuerant diu validæ, ſubinde infirmiores fiebant: cæterorum autem muſculorum vires prope uſque ad ultimum non defecerunt. Si febres excipias duas, quæ multis ante mortem diebus ingruerant, altera non ſine longis horroribus, & tremoribus, intra biduum tamen finita, altera autem & levior, & brevior; ſi harum, inquam, tempus excipias; pulſus nihil vitii habuerant, niſi quod ſæpe, ſub veſperam præſertim, frequentiores ipſi, & carnes calidiores deprehendebantur. Initio moleſtior ad epigaſtrium ſenſus, imo dolor inter enſiformem cartilaginem, & umbilicum: qui poſtea non ibi, ſed hic, illicque per ventrem percipiebatur; punctionis autem ſenſus ad hepatis regionem manebat.

Somnus, & cibi appetitus, qui principio mediocres fuerant, sæpius, procedente morbo, deficiebant: sitis autem magis magisque torquebat. Alvus per se multa, liquida plerumque, & flava: alia nonnunquam, & hæc viscida, dejiciebat. Contra, urina semper quam paucissima fuit, eaque flammea, & saturata. Cum æger, Affines, Medici nihil magis optarent, quam ut uberius hæc proveniret; dicere non possum, quot, & quæ ad eam promovendam sumpserit. Nullum esse credo levius, validius, simplex, compositum medicamentum, quod ullo ex regno, ut loquuntur, ad id pertinere existimetur, quod a tot Medicis propositum, aut ab ægro captum non fuerit. Verum, ut solet reluctante natura, incassum omnia; nunquam urina vel minima ex parte aut increvit, aut mutata est, nisi quod diebus ante mortem circiter quindecim, & novissimis iterum diebus pauxillum quid tabacci colore in imo deposuit, quod cum diligentius examinarem, sanguinem esse cum ichore mistum, deprehendi, & iis quorum intererat, ut diureticorum finem tandem aliquem facerent, ostendi. Eorum aliqua, sed minus importuno tempore, minusque suspecta, non sanandi spe, sed ne æger intelligeret, me desperasse, ipse quoque laudaveram, in his levia quædam ex resina terebinthina. Sed cum animadvertissem, ne odorem quidem illum, quem solent, violarum martiarum ab his urinas traxisse, iisdem, atque adeo renum viæ vel magis quam antea, diffisus, ad intestinorum potius viam esse redeundum, censui, præsertim cum tartarus, ut vocant, purificatus, quo per intervalla utebamur, nullo cum incommodo multa, & sæpe aquosa per alvum deturbaret, & aliquot horarum levamen semper afferret adversus molestum quendam sensum qui ad ventriculi regionem percipiebatur. Verum nec via hæc proficua fuit. Audiverat æger ex Michelotto, juvencæ urinam sibi feliciter; nec semel, adversus anasarcam cessisse. Itaque experiendi cupido, etsi neque anni tempus, neque alia aliqua ejusmodi erant ac malebat Lemeryus (1); indulsi tamen in remedio ejusdem generis ac *urina ovium, aut urina asinorum*, quas apud Avicennam (2) legeram a quibusdam olim adversus hunc morbum fuisse laudatas, & quod denique non per renes tantum, sed & per alvum movet asciticorum aquas, ut Lemeryi observationes docent; sed ea lege indulsi, ut ne plus unciis septem primo die biberet, singulis deinceps diebus binas additurus. Et primo quidem die quidpiam passus est, quod Lemeryus, cum alia recenseat, non adnotavit. Nam paulo postquam biberat, caput quasi ebrietate quadam tentatum est, sed quæ non multo post evanuit, nec diebus insequentibus rediit, quamvis plus biberetur. Cum esset quincto die perventum ad uncias tredecim, neque æger plus mingeret, sed plus dejiceret sic ut eo die aquam ad quatuor, aut quinque libras alvo redderet nullo virium detrimento; non aliud tamen hinc levaminis, quam quod a tartaro, observatum est, ventre nihil prorsus detumescente, imo artubus inferioribus magis tumentibus. Quamobrem tunc id remedii intermissum est. Aliquo post tempore ad idem voluit redire æger. Bibit quinque continenter diebus octonas singulis uncias. Nihilo plus profecit. Quin altera de qua supra indicatum est, ingruente febre, prorsus omittere est coactus. Frustra quoque, utinam innoxie in morbo quem augere facilius esset, quam minuere; frustra, inquam, remediis aliis est usus de eodem genere sive deglutitis, sive in alvum injectis, sive etiam abdomini impositis. Nam cum senior quidam Medicus ebuli, & absinthii succos imponere jussisset; nihil inde nisi inanis egerendi cupiditas accidit, & pruritus cutis ad hepatis regionem, ubi lividæ venulæ apparuerunt. Itaque succos illos abjecit: neque aliud abdomini, siquando mulcendi essent ventris dolores, cum utilitate adhibuit, nisi vervecis omentum oleis delibutum violarum, absinthii, & amygdalarum dulcium. Verum hæc antea. Nunc ad morbi finem,

(1) Mém. de l'Acad. Roy. des Sc. A. 1707. (2) Canon. l. 3. Fen. 14. tr. 4. c. 13.

& ad dissectionem veniamus. Suffocati instar mortuus est prælivida facie, & humeris, aqua autem & sanguine ex mortui ore, & naribus prodeunte. CADAVER postridie, qui dies fuit III. Nonas Sextiles anni quem supra memoravi, ut conditetur, dissectum est. Artus superiores quibusdam nigris quasi peticulis distincti erant. Ab inferioribus autem ædema per dorsum ad scapulas usque se producebat. Venter aquæ fœtidæ ex viridi flavæ copiam habuit quantam maximam præter omnem modum distentus habere potuit. In ea frusta quædam, omenti opinor, natabant quasi ex mucilagine purulenta. Ventriculus, & intestina, nil fere turgida, nigricabant, ut mesenterium quoque. Jecur durum, intus, extraque totum constans ex tuberculis, id est glandulosis lobulis evidentissimis, & evidentissime distinctis: nec tamen naturali majus. At lien magnus, substantia compacta, ex qua incisa nihil sanguinis effluebat. Renum alter ichorem in pelvi habuit.

In Thorace, a dextris præsertim, aquæ plurimum ejusdemmodi atque in ventre. Sic etiam in pericardio, in quo tamen non multa. Pulmones turgidi, & nigricantes. Cor sine sanguine, nedum sine concretionibus polyposis. Caput; quoniam cadaver condiebatur, ut non longius quam Venetias in paternum sepulchrum inferretur, nobis attingere nec necesse fuit, nec licuit.

31. Ex quo Joannes Posthius, ut hic habes in Sepulchreto (1), substantiam hepatis in ascite *interius totam granulosam* offendit, *granis nimirum quantitate pisorum ubique apparentibus*, plures aliæ similes Observationes in eodem morbo habitæ sunt. Extant ibidem aliæ quatuor, Wepferi una (2), cui hepar *ceu corpus ex plurimis glandulis conglomeratum apparuit*, Ruyschii altera (3), Brownii tertia (4), Hartmanni quarta (5), quibus idem viscus *totum e meris glandulis magnis*, aut *e glandulis*, aut *ex lobulis* constare visum est. Non possunt autem minimæ jecinoris partes adeo amplificari, quin aut interjectas alias, aut vascula saltem sanguifera comprimendo, hepatis muneri, & sanguinis per ventrem motui plurimum officiant. Itaque Posthius, & Brownius frustra aquam eduxerunt, quæ *vitiato jecinore subinde renata esset*, ut Erasistratus apud Celsum (6) monebat. Nam quod hic respondet, *emisso humore medicinæ locum fieri* ad jecur sanandum; profecto ejusmodi non est hoc hepatis vitium, ut medicinam admittat. Quod etsi non nisi per dissectionem apparet; tot tamen alii sunt illius, & aliorum viscerum morbi qui curationem non recipiunt, ut cum læsorum viscerum indicia sunt, non sit temere ad aquarum emissionem decurrendum. Quamobrem hanc Nobili, de quo dictum est, ægro nemo tot Medicorum proposuit. Cæterum quod plures cum Ballonio (7), & Sanctorio nostro (8) verentur, ne peritonæi, & intestinorum inflammatio, ac gangræna aquæ eductionem consequantur, non injuria facere videri possunt perlegentibus exempla eorum quibus educta aqua fuerat, quorum multa sunt in Sepulchretum (9) relata. Quibus celebre illud in primis addes quod Cl. Scherbius (10) descripsit viri, cui calculus in Receptaculo chyli concretus, hujus, & lymphæ expedito in Thoracicum ductum ascensui se opponens, ejusmodi ascitem attulerat, ut septies aquæ a Chirurgis fuerint eductæ, quippe novis semper succrescentibus donec sexdecim post ultimam eductionem horis vivere desiit. Etsi vero non a viscerum labe, ut præclare vides, hydrops hic originem habuit; tamen *omentum totum fere consumtum inven-*

(1) S. 21. Obs. 4. §. 21.
(2) Obs. 32.
(3) In Additam. Obs. 34.
(4) Obs. 49.
(5) Obs. 50.
(6) De Medic. l. 3. c. 21.
(7) In Schol. ad §. 1. Obs. 5. hujus Sect. Sepulchr.
(8) Ibid.
(9) Obs. cit. & 2. & 4. §. 1. 6. & 11. & in Additam. Obs. 49. 64. 76. & 86.
(10) De Calculo Receptac. chyl. hydr. causa.

tum fuit, *reliquaque viscera gangræna obsessa*; *nec mirum* inquit Scherbius *dum tractu temporis id in omnibus hydropicis sit conspicuum*. Sed me veri studium non sinit reticere quæ pro paracentesi dici possunt, verbis istis ultimis ne ipsis quidem omnino repugnantibus, imo ex parte aliqua, si recte attenderis, adjuvantibus. Igitur; ne quæram, num semper id aquæ emissionis, quocunque hæc instrumento, modoque, aut quotquot vicibus peragatur, & intrudentis se aeris effectus sit, quod haud raro morbi ipsius esse, cadavera ostendunt hydropicorum quibus, licet aqua emissa non sit; tamen intestina, ut in nostro, nigricant; certe non paucæ feliciter ratione hac absolutæ curationes eandem tuentur, tuenturque ipsæ dissectiones, quæ, ægris ob aliam causam intereuntibus, patefecerunt *bene satis constituta* intestina, *nullum* autem in abdomine, nedum in peritonæo qua pertusum fuerat, *vestigium inflammationis*, *nedum sphacelosæ corruptionis*, ut verbis utar Polycarpi Scacheri (1), Virginis jam diu asciticæ sectionem, mortuæ *octavo post operationem die*, multaque per vices educta aqua, proponentis.

32. Sed rara adeo apud nos sunt, aut certe erant felicis hujus curationis exempla, ut Bononiæ diu moratus neminem unum audiverim Medicum qui ea se vidisse, affirmaret, cum infelicia, externis Chirurgis, nec vulgaribus, eam instituentibus, & ipse ibi viderim, & ab omnibus acceperim. Quin memini Albertinum phthisim, & ascitem inter se comparantem, illam ter ab se, quantumvis confirmata esset, persanatam fuisse, dicere; ventris autem hydropem, qui confirmatus esset, etiamtum nullum. Aqua enim, ajebat, si a Chirurgo emittatur; ægros mori, video: si a Medico ad renum, aut intestinorum vias validius urgeatur; quæ remedia ad has compellunt, non tam illam quæ in ventrem effusa est, quam quod seri in sanguine adhuc restat, non magis in illas vias, quam in ventrem qua jam data porta est, ejiciunt. Sic nuper accidisse, narrabat, generoso in primis Viro, cui data ab Empirico ejusmodi remedia urinarum quidem copiam, sed ventris simul tumorem auxissent ita, uti in mortui sanguiferis vasis nihil ferme potuerit inveniri. Neque tamen quas audiverat, aut legerat admirabiles asciticorum curationes dissimulabat, quarum Bononiæ vel quinque per scroti punctionem perfectæ esse ferebantur. Sed cum alios crederet anasarca potius laborasse, quam ascite, alios ascite, sed nondum confirmato, alios hydrope peritonæi; non multos sane relinquebat, quorum sanatio naturæ potius, ut putabat, quam arti deberetur. Et magnæ sunt certe cum in aliis sæpe, tum in hoc morbo nonnunquam sanando naturæ vires. Accidit in mea Patria, ut cum puer nobilis semel, atque iterum ardenti febre correptus, aquæ plurimum tum in prima, tum in secunda ægrotatione bibisset, utramque exciperet ascites ingens, uterque autem ascites solveretur, magna vi aquæ sponte dejecta, sponte, inquam; nam & vulgo id notum erat, & ejus mihi confirmavit Medicus, non sibi facile earum curationum honorem detracturus. Easdem nimirum vias satis sibi reseraverat natura per quas humorem in ventre stagnantem resorberet, alioque amandaret, quibus in Mercatore illo Meadii (2) usa est, cum aquas omnes, postridie per abdominis perforationem educendas, nocte ipsa una in vasa iterum recepit, in iisque retinuit. Verum cum eadem natura neque per se, neque blandis invitamentis, neque paulo acrioribus stimulis excitata quidquam molitur, num, ipsa adversante, acerrime, & periculose agendum est? an potius, ubi omnia permittant, aquæ emissione utendum est, auxilio primum, ut existimare licet, ab eadem natura indicato?

33. Quod enim umbilico immani aquæ vi aperto, egrediens hæc ascitem solverit, non id primo, opinor, Benivenius, & alii quos Donatus (3), & Gabel-

(1) Diss. supra ad n. 8. cit. (2) Monit. Med. c. 8. in fin. (3) De Med. Hist. Mirab. l. 4. c. 21.

choverus (1) laudant, viderunt; sed prisci olim homines, iidemque adnotarunt, quibus simul omnis prorumperet; eos mori; quibus vero paulatim, partiteve exiret, eorum aliquos convalescere. Itaque naturam recte operantem Medici, ut solent, imitari potuerunt, & Hippocrates (2) deinde, ac Celsus (3) monere, ne omnis simul aqua emittatur; mortiferum enim id esse: cujus rei causas Viri Docti nostra hac ætate complures exposuerunt, & in iis Verneyus junior (4), Werlhofius (5), Meadius (6), copiosius autem Ill. Senacius (7). Quorum explicationes ea quoque confirmare videtur Observatio (8) omnis, sine animi defectu eductæ materiæ, sed ob hujus tenacitatem lente adeo, ut tres ferme horæ sint impensæ: quod minus tibi mirum accidet, ubi ex Cl. Targionio (9) noveris, fuisse hydropicum, cui tam densa *gelatina* ventrem implebat, nulla ut arte ab experientissimo Chirurgo educi potuerit. Sed nulla res magis illas confirmavit explicationes, quam secundum ipsas feliciter excogitata ratio omnis simul aquæ innoxie emittendæ, nimirum, abdomen non modo postquam emissa est, quod & laudatus Verneyus (10) post uberiorem eductionem jubebat, fasciis adstringendo, verum etiam, idque præsertim, magis magisque dum educitur. Qua ratione is qui primus & excogitavit, & adhibuit Medicus eximius Meadius (11) cum alios, tum præcipue mulierem a se persanatam memorat, cui *simul & semel* aqua omnis emissa est pondo librarum *sexaginta*, alteram autem annos sex, & septem menses servatam, ex qua toto illo temporis spatio, incredibili, nisi res inter omnes Londini constaret, copia educta est, *libræ* nimirum *mille nongentæ & viginti*. Sed quam caute hæc sint & suscipienda, & facienda, nobiles, quos nominat, inter Anglos Chirurgi proposuerunt: quanquam & ipsi nota esset hydropica quæ, disrupto per se abdomine, & plurima aqua effusa, superstes fuit, cui similem alteram leges a Nebelio (12) descriptam. Utrique nimis distentum abdomen prope umbilicum crepuerat. Porro extant aliæ per ipsum umbilicum sponte erumpentium aquarum, sed fere nunquam simul omnium, felices Observationes, non ab illis modo quos supra diximus, sed & ab aliis (13) productæ. Nec tamen Medici, ut ascitem solverent, aperire umbilicum perrexerunt, contrariis alii Observationibus permoti, experientia autem plerique edocti, quanto ibi facilius abdomen, distendente aqua, extenuatur, tanto difficilius & vulnus postea, nec raro, consanescere, & minus commode in præsentia obturari, ne plus aquæ prodiret, quam ferre ægri vires valerent, neque eam demum totam, nisi perincommode ægro in ventrem cubante, posse detrahi. Nam quod emitti per umbilicum præstaret, quia sic reclusa vena Umbilicali aquosus ex hepate humor per illam non in ventrem effunderetur, sed e corpore ejiceretur, opinio fuit quæ serius nata ex hypothesibus, & ex sententia quorundam, cujus meminit Avicenna (14), nonnullis demum Observationibus confirmari visa est. Extiterunt enim, ut in Sepulchreto (15) hic vides, qui venam illam, jam olim in ligamentum contractam, assidua dixerunt aquarum alluvione emollitam, recludi iterum, & tum serum ab hepate exsuperans per umbilicum excernere, seque dilatatam adeo tunc invenisse, ut catheterem, & pen-

(1) Sect. hac Sepulchr. in Schol. ad §. 1. Obs. 6.
(2) Sect. 6. Aph. 27.
(3) De Medic. l. 2. c. 8.
(4) Mém. de l'Acad. Roy. des Sc. A. 1703.
(5) Commerc. Litter. A. 1735. Hebd. 37. n. 2.
(6) c. 8. supra ad n. 32. cit.
(7) Traité du cœur, l. 4. ch. 12. n. 3.
(8) Commerc. Litter. A. 1745. Hebd. 52. n. 3.
(9) Prima Raccolta di Osserv. Med.
(10) Mém. cit.
(11) c. 8. cit.
(12) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 122.
(13) Act. N. C. Tom. 8. Obs. 79.
(14) Tract. supra ad n. 30. cit. c. 5.
(15) Obs. 13. cum Schol. & Obs. 14.

nam anseris admitteret, essetque aqua satis copiosa plena. Ego vero ut in nonnullis apertam, ut est a primordiis, servari potius, quam rursus facile reserari, concederem, neque post ortum in omnibus, quemadmodum Schultzius (1) tradidit, ab umbilico sursum retrahi ad jecur, ut ad illum amplius non perveniant; non viderem tamen, quomodo ex Sinu venæ portarum serum dumtaxat acciperet; sanguinem relinqueret. Quæ non tam propter Fiaterum, & Hildanum dico, quam propter Rolfincium, utroque recentiorem. Nec tamen Observationes eorum nego: sed tantum suspicor, non venam ipsos Umbilicalem, sed thecam solum reperisse patentem, & aqua plenam, qua theca a duplicato peritonæo illa vena augetur. Laxantur enim facile in hydropicis membranæ, earumque intercapedo redundante aqua impletur. Adjuvat hanc meam suspicionem Observatio, quæ non Riolani est, ut Rolfincius putabat; sed tamen apud Riolanum (2) extat. *In quadam muliere hydropica* vena Umbilicalis, inquit, *inventa fuit fistulosa, & per eam aqua inter peritonæum & abdominis musculos effundebatur.* Sed diuturnioris hydropis casum, ut sumus polliciti (3), subjiciamus.

34. Virgini annos viginti natæ cum sanguis per uterum respondere desiisset ante annos duos, dolores ad hypochondria primum orti sunt tum deinde venter intumuit. Hunc tumorem, variis incassum remediis usa, annum circiter jam tulerat, cum in Nosocomium hoc Patavinum excepta est. Ingens ventris erat moles: ægra tamen hæc quoque, totum mensem quo ibi fuit, cubare potuit usque ad extremum; cubabat autem plerumque in sinistrum latus. Sitiebat, sed non multum, nisi cum febricula qua tenebatur assidue, interdum augescebat. Paucas quidem reddebat urinas, nec tamen valde rubentes. Subinde querebatur de iis de quibus indicatum est, ad hypochondria doloribus, qui convulsivi, non tamen acerrimi, esse videbantur. Non unis adhibitis auxiliis, nihil profectum est: lotium auctum est nunquam. In illis quædam erant quæ molestiam crearent, ut gummi ammoniacum cum resina terebinthina: quamobrem & omissa sunt. Novissime cum alvus ex dura facta esset laxior; fœtida liquamina cœperunt effluere, sed non purulenta. Horum persistente fluxu cum venter non decresceret, vires in dies frangerentur; nimirum id accidit quod in extremo libro IV. *de Morbis* prænunciatum de hydropico est: *at ubi etiam alvus valde fluida fuerit, citissime moritur & sentiens, & loquens.* Itaque constante usque ad ultimum mente, vivendi finis est factus circa medium Decembrem A. 1744. Postridie, cum hæc accepissem, & frequentissimis Auditoribus exposuissem, nonnulla ex iis prædicens, quæ mox sub eorum oculis inventa sunt; dissectio ibi statim incepta est. Cadaver macilentum erat, superioribus præsertim artubus, nec tamen plurimum. Inferiores artus levi adeo affecti erant œdemate, ut vix, nisi digito appresso, dignosceres, idque ne ad summa quidem femora perveniebat. Venter amplissimus, sed non tensus, ut neque umbilicus, quamvis promineret. Pertuso ad alterum latus Abdomine, paulatim vis aquæ ingens emissa est, in manibus relinquentis eundem sensum quem lixivium in quod eas immisisses. Quæ prima effluxit, subflava fuit, & tenuis; reliqua minus tenuis, & quasi albida. Utramque in maximo quodam vase relictam cum post horas viginti quatuor inspicerem, visa universa est albida; sed cum paulatim de vase in vas effunderetur, subflava potius apparuit: neque multum pro aquæ copia in fundo subsederat humoris subalbi, crassiorisque ab admistis etiam omenti frustulis, ab aliisque de quibus postea indicabitur. Cæterum neque aqua, neque cadaver fœtebat, etsi Tenuia intestina tribus in locis nigricare inceperant, non ultra latitudinem tamen transversi digiti. Eorum intestinorum pleraque tumebant aere,

(1) Dissert. de vasis Umbilic. nator. & adultor.

(2) Anthropogr. l. 2. c. 12.

(3) n. 29. in fin.

choverus (1) laudant, viderunt; ſed priſci olim homines, iidemque adnotarunt, quibus ſimul omnis prorumperet; eos mori; quibus vero paulatim, partiteve exiret, eorum aliquos convaleſcere. Itaque naturam recte operantem Medici, ut ſolent, imitari potuerunt, & Hippocrates (2) deinde, ac Celſus (3) monere, ne omnis ſimul aqua emittatur; mortiferum enim id eſſe: cujus rei cauſas Viri Docti noſtra hac ætate complures expoſuerunt, & in iis Verneyus junior (4), Werlhofius (5), Meadius (6), copioſius autem Ill. Senacius (7). Quorum explicationes ea quoque confirmare videtur Obſervatio (8) omnis, ſine animi defectu eductæ materiæ, ſed ob hujus tenacitatem lente adeo, ut tres ferme horæ ſint impenſæ: quod minus tibi mirum accidet, ubi ex Cl. Targionio (9) noveris, fuiſſe hydropicum, cui tam denſa *gelatina* ventrem implebat, nulla ut arte ab experientiſſimo Chirurgo educi potuerit. Sed nulla res magis illas confirmavit explicationes, quam ſecundum ipſas feliciter excogitata ratio omnis ſimul aquæ innoxie emittendæ, nimirum, abdomen non modo poſtquam emiſſa eſt, quod & laudatus Verneyus (10) poſt uberiorem eductionem jubebat, faſciis adſtringendo, verum etiam, idque præſertim, magis magiſque dum educitur. Qua ratione is qui primus & excogitavit, & adhibuit Medicus eximius Meadius (11) cum alios, tum præcipue mulierem a ſe perſanatam memorat, cui *ſimul & ſemel* aqua omnis emiſſa eſt pondo librarum *ſexaginta*, alteram autem annos ſex, & ſeptem menſes ſervatam, ex qua toto illo temporis ſpatio, incredibili, niſi res inter omnes Londini conſtaret, copia educta eſt, *libræ* nimirum *mille nongentæ & viginti.* Sed quam caute hæc ſint & ſuſcipienda, & facienda, nobiles, quos nominat, inter Anglos Chirurgi propoſuerunt: quanquam & ipſi nota eſſet hydropica quæ, diſrupto per ſe abdomine, & plurima aqua effuſa, ſuperſtes fuit, cui ſimilem alteram leges a Nebelio (12) deſcriptam. Utrique nimis diſtentum abdomen prope umbilicum crepuerat. Porro extant aliæ per ipſum umbilicum ſponte erumpentium aquarum, ſed fere nunquam ſimul omnium, felices Obſervationes, non ab illis modo quos ſupra diximus, ſed & ab aliis (13) productæ. Nec tamen Medici, ut aſcitem ſolverent, aperire umbilicum perrexerunt, contrariis alii Obſervationibus permoti, experientia autem plerique edocti, quanto ibi facilius abdomen, diſtendente aqua, extenuatur, tanto difficilius & vulnus poſtea, nec raro, conſaneſcere, & minus commode in præſentia obturari, ne plus aquæ prodiret, quam ferre ægri vires valerent, neque eam demum totam, niſi perincommode ægro in ventrem cubante, poſſe detrahi. Nam quod emitti per umbilicum præſtaret, quia ſic recluſa vena Umbilicali aquoſus ex hepate humor per illam non in ventrem effunderetur, ſed e corpore ejiceretur, opinio fuit quæ ſerius nata ex hypotheſibus, & ex ſententia quorundam, cujus meminit Avicenna (14), nonnullis demum Obſervationibus confirmari viſa eſt. Extiterunt enim, ut in Sepulchreto (15) hic vides, qui venam illam, jam olim in ligamentum contractam, aſſidua dixerunt aquarum alluvione emollitam, recludi iterum, & tum ſerum ab hepate exſuperans per umbilicum excernere, ſeque dilatatam adeo tunc inveniſſe, ut catheterem, & pen-

(1) Sect. hac Sepulchr. in Schol. ad §. 1. Obſ. 6.
(2) Sect. 6. Aph. 27.
(3) De Medic. l. 2. c. 8.
(4) Mém. de l'Acad. Roy. des Sc. A. 1703.
(5) Commerc. Litter. A. 1735. Hebd. 37. n. 2.
(6) c. 8. ſupra ad n. 32. cit.
(7) Traité du cœur, l. 4. ch. 12. n. 3.
(8) Commerc. Litter. A. 1745. Hebd. 52. n. 3.
(9) Prima Raccolta di Oſſerv. Med.
(10) Mém. cit.
(11) c. 8. cit.
(12) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obſ. 122.
(13) Act. N. C. Tom. 8. Obſ. 79.
(14) Tract. ſupra ad n. 30. cit. c. 5.
(15) Obſ. 13. cum Schol. & Obſ. 14.

nam

nam anseris admitteret, essetque aqua satis copiosa plena. Ego vero ut in nonnullis apertam, ut est a primordiis, servari potius, quam rursus facile referari, concederem, neque post ortum in omnibus, quemadmodum Schultzius (1) tradidit, ab umbilico sursum retrahi ad jecur, ut ad illum amplius non perveniant; non viderem tamen, quomodo ex Sinu venæ portarum serum dumtaxat acciperet; sanguinem relinqueret. Quæ non tam propter Platerum, & Hildanum dico, quam propter Rolfincium, utroque recentiorem. Nec tamen Observationes eorum nego: sed tantum suspicor, non venam ipsos Umbilicalem, sed thecam solum reperisse patentem, & aqua plenam, qua theca a duplicato peritonæo illa vena augetur. Laxantur enim facile in hydropicis membranæ, earumque intercapedo redundante aqua impletur. Adjuvat hanc meam suspicionem Observatio, quæ non Riolani est, ut Rolfincius putabat; sed tamen apud Riolanum (2) extat. *In quadam muliere hydropica* vena Umbilicalis, inquit, *inventa fuit fistulosa, & per eam aqua inter peritonæum & abdominis musculos effundebatur.* Sed diuturnioris hydropis casum, ut sumus polliciti (3), subjiciamus.

34. VIRGINI annos viginti natæ cum sanguis per uterum respondere desiisset ante annos duos, dolores ad hypochondria primum orti sunt tum deinde venter intumuit. Hunc tumorem, variis incassum remediis usa, annum circiter jam tulerat, cum in Nosocomium hoc Patavinum excepta est. Ingens ventris erat moles: ægra tamen hæc quoque, totum mensem quo ibi fuit, cubare potuit usque ad extremum; cubabat autem plerumque in sinistrum latus. Sitiebat, sed non multum, nisi cum febricula qua tenebatur assidue, interdum augescebat. Paucas quidem reddebat urinas, nec tamen valde rubentes. Subinde querebatur de iis de quibus indicatum est, ad hypochondria doloribus, qui convulsivi, non tamen acerrimi, esse videbantur. Non unis adhibitis auxiliis, nihil profectum est: lotium auctum est nunquam. In illis quædam erant quæ molestiam crearent, ut gummi ammoniacum cum resina terebinthina: quamobrem & omissa sunt. Novissime cum alvus ex dura facta esset laxior; fœtida liquamina cœperunt effluere, sed non purulenta. Horum persistente fluxu cum venter non decresceret, vires in dies frangerentur; nimirum id accidit quod in extremo libro IV. *de Morbis* prænunciatum de hydropico est: *at ubi etiam alvus valde fluida fuerit, citissime moritur & sentiens, & loquens.* Itaque constante usque ad ultimum mente, vivendi finis est factus circa medium Decembrem A. 1744. Postridie, cum hæc accepissem, & frequentissimis Auditoribus exposuissem, nonnulla ex iis prædicens, quæ mox sub eorum oculis inventa sunt; dissectio ibi statim incepta est. CADAVER macilentum erat, superioribus præsertim artubus, nec tamen plurimum. Inferiores artus levi adeo affecti erant œdemate, ut vix, nisi digito appresso, dignosceres, idque ne ad summa quidem femora perveniebat. Venter amplissimus, sed non tensus, ut neque umbilicus, quamvis promineret. Pertuso ad alterum latus Abdomine, paulatim vis aquæ ingens emissa est, in manibus relinquentis eundem sensum quem lixivium in quod eas immisisses. Quæ prima effluxit, subflava fuit, & tenuis; reliqua minus tenuis, & quasi albida. Utramque in maximo quodam vase relictam cum post horas viginti quatuor inspicerem, visa universa est albida; sed cum paulatim de vase in vas effunderetur, subflava potius apparuit: neque multum pro aquæ copia in fundo subsederat humoris subalbi, crassiorisque ab admistis etiam omenti frustulis, ab aliisque de quibus postea indicabitur. Cæterum neque aqua, neque cadaver fœtebat, etsi Tenuia intestina tribus in locis nigricare inceperant, non ultra latitudinem tamen transversi digiti. Eorum intestinorum pleraque tumebant aere,

(1) Dissert. de vasis Umbilic. nator. & adultor.

(2) Anthropogr. l. 2. c. 12.

(3) n. 29. in fin.

ſed non ita multum. Craſſa, ut ventriculus, prorſus inania connivebant. Si omenti partem exciperes modicam quæ ventriculo adhærens, reliqua erat, partes ejus cæteræ quaſi in fruſta diſcerptæ erant, ab illa, & inter ſe omnino ſejuncta, quorum unum ſe conformaverat in teres, rubicundum, & molle corpus ulnæ propemodum longitudine. Jecur tota convexa facie, ipſoque imo anteriore limbo cum diaphragmate cohærebat: a quo ubi diviſum fuit, magis extuberantem illam faciem habere conſpectum eſt; quam ipſi, & Virginis ſtaturæ, ad parvam vergenti, conveniret. Perſectum, paulo ubique, præterquam in Spigelii lobulo, & pallidius, & durius inveni: bilem autem in ejus veſicula paucam, ex flavo ſubfuſcam, turbidam, viſcidam. Lien, niſi quod æquo major, intus ſanus fuit: ut ſanus erat lien alter; multis partibus minor, quippe diametro digiti tranſverſi, qui ſubrotundus inter vaſa hærebat, membranaſque ad majorem alligatas, huic vicinus, ſed omnino ſejunctus, interna ſtructura eadem prorſus, eodemque colore. Sed in majoris lienis tunica, præter aliquot hydatides, corpuſcula paſſim prominebant ſubrotunda, alba, & dura, magnitudine varia, pleraque tamen milii granis aliquanto majora. Extabant eadem hic illic in facie interiore peritonæi, & in exteriore inteſtinorum, Tenuium præſertim, in qua erant pariter hydatides. Harum maxima parvum pomum rotundum æquabat, diametro digitorum duorum, vaſis ex inteſtino ſanguiferis per illius membranam ſe producentibus, & in ramos dividentibus. Aquam continebat nullo ferme colore præditam, ex parte autem mucoſam. Pancreas ſubdurum fuit. Glandulæ autem quibus ultra naturalem modum auctis quaſi plenum erat meſaræum, duritie, & albedine fuerunt omnino ſcirrhoſa. Præcipuum tamen, & peculiare vitium in teſtibus, tubis, ipſoque utero deprehendi: quod in utero non niſi per ſectionem ſe prodidit; in teſtibus autem, & tubis ultro in conſpectum venit. Hæ enim partes utroque pariter in latere una cum alis veſpertilionum inter ſe ita coaluerant, & craſſefactæ in unam quandam tuberoſam, informem, non modicam maſſam concreverant, ut nullo prorſus modo alteram ab altera internoſcere liceret, nedum ſejungere. Utriuſque maſſæ ſuperficies non parvo ſpatio lacera, ac per ſe aperta inventa eſt non ſecus ac ſi magnum quoddam ſteatoma ſe diſrupiſſet. Quocum propterea comparavi, quia ex materia fiebat nihil magis, quam ſemiſiccatum ſebum referente; ita erat alba, & ſi contrectares, unguinoſa, & ſpecillo immiſſo facile cedens. Eam ſi diſcerperes, quaſi ex tot fruſtulis conſtare, perſpiciebas. Erat autem omnino inodora. Ut partes quas nominavi, in ſebum converſæ videbantur; ſic ubi uteri fundum, qui ſanus exterius, & parietum quoque majori portione fuit, altius incidiſſem, reliquam totam interiorem eorundem parietum ſubſtantiam in materiam converſam vidi ejus ſimilem quæ modo deſcripta eſt, niſi quod colore nonnihil ad cinereum inclinabat. Eademque materia fundi cavum refertum erat, ex eaque quod minus ſolidum eſſet, per cervicem, quæ a materiæ ipſius reliquiis, facile abſtergendis, albicabat, excidere in vaginam conſueviſſe videbatur. Cæterum cervix intus, extraque integerrima erat, ejuſque, ut fundi etiam, magnitudo haud amplior, quam ejus ætatis Virginem deceat, niſi quod oſculum internum uteri paulo amplius viſum eſt. Ventris partes reliquæ, & renes in primis, erant ſanæ. Magnæ tamen arteriæ truncus minori quam par eſſet, latitudine apparuit. Diaphragma autem altius in thoracem aſcendens, multoque id magis a dextris qua a protuberantia, ut diximus, hepatis urgebatur. Quod cum venam Cavam incidendo, a diaphragmate detraheremus, non plurimus ex ea ſanguis, & is niger, nec concretus, effluxit. Thoracis parietibus omnibus, id eſt inferioribus quoque, pulmones ubique erant arctiſſime annexi. Siniſtri pars ſuperior quodam loco erat aliquanto durior, nec tamen evidenter vitiata. In pericardio aqua multa ejuſdemmodi ac in ventre. Cor laxum, in eoque & vaſis Magnis non multum ſanguinis, nigri quidem, ſed minus fluidi quam in Cava Inferiore vena, quamvis ſine ulla polypoſa concretione.

Caput dum a cervicibus abſcinderetur, aliquantum, aquæ tum e vertebrarum, tum e cranii cavo defluxit. Sed & Laterales cerebri ventriculi aquam non omnino paucum habuerunt ſubfuſcam, & turbidam; plexus autem Choroides pallidos maxima ex parte. Cerebrum tamen fuit ſic ſatis firmum: cerebellum permolle.

35. Multa ſunt in propoſita Obſervatione, quæ ſi perſequerer ſingula, Epiſtola hæc longe quam ſuperior, prolixior eſſet. Intelliges id ex iis quæ de hydatidibus tantum ſcribam. Nam etſi rarum illud uteri vitium perquam dignum eſt de quo ſcribatur; erit tamen in aliis, & fortaſſe proximis Litteris (1) id faciendi opportunior locus; hydropis enim de quo in his ſermo eſt, proxima certæ cauſa non illud fuit, ut fuerunt, quantum exiſtimo, diſruptæ hydatides. Nempe ut in exteriore inteſtinorum, & lienis facie aliquot extabant quæ necdum diſſilierant, ſic prope innumeras tum in illis, tum in aliis partibus fuiſſe, arbitror, quæ diu antea perruptæ, ſuum in ventris caveam humorem effudiſſent. Et ne multis te detineam; meæ me in Albuginea, & Vaginali teſticulorum tunicis perſæpe habitæ Obſervationes (2) illuc adducunt, ut credam hydatidum, ſive tunicarum in quibus increſcunt ipſæ, membraneas laminas earum humorem complectentes, poſtquam diſruptæ hunc effuderunt, ſe ſuaque vaſcula in carunculæ formam primum contrahere, & niſi novus illac humor effluere pergat, indurari, & exſicari denique ſic, ut alba illa, & dura ſubrotunda tubercula repræſentent alia aliis, ut hydatides fuerant, majora, aut minora, qualibus in deſcripta Virgine intima peritonæi facies, ejuſque productio per extimam lienis, & inteſtinorum exaſperabatur. Legeſis in Sepulchreto (3) Obſervationem Jacobi Wolffii, ubi aſciticæ *inteſtinis adhæſiſſe ſparſim*, ait, *carunculas quæ apertæ fundebant ichorem.* Lege quæ de altera aſcitica ex Bilgero (4) producuntur, *univerſa inteſtina quaquaverſum, & ambo latera circa diaphragma multis millibus granulis, inſtar ſuum grandinoſarum, referta.* Cum his junge editas poſtea in aliis hydropicis Obſervationes, ut puta Cl. Anhornii (5), qui peritonæum vidit in adoleſcente *nodulis glanduloſis, limpidam, ſi preſſi* eſſent, *plorantibus conſitum*, in muliere autem *hinc inde* habens *plura tubercula glanduloſa, fabæ adinſtar majora & minora, extuberantia, quæ preſſa limpidam lympham plorabant*, itemque Clariſſimorum Stegmanni (6) & Goetzii (7), quorum ille in viro pancreas animadvertit *veluti ſemine milii conſperſum*, hic vero in Virgine, ſacco qui humorem continuerat, *ſparſim adnata* intus *varia tubercula diverſæ magnitudinis, a piſi majoris ad minoris ſeminis cannabis magnitudinem accedentia, nunc ſolitaria, nunc racemoſa, ſcirrhoſa, dura, diſciſſa nihil liquoris aut gelatinæ plorantia.* Relege demum quæ de duris granulis, aut tuberculis in peritonæi, aut pleuræ interiore facie extantibus, alias (8) ad te a nobis ſcripta ſunt, cum effuſa aqua in magnis caveis quas illæ comprehendunt membranæ, etiam tum eſſet; facile propoſitam ſuccedentium mutationum ſeriem agnoſces. Annis ſuperioribus accidit, ut in fœmina quam aſcites ſuſtulerat, tunica exterior inteſtinorum omnium inveniretur creberrimis tuberculis ſubrotundis diſtincta. Pars ad me Tenuium allata eſt, ut quid illa eſſent tubercula, judicarem. Lenticulares turgidulas glandulas, cum primum aſpicerem, referebant: at ſine oſculo erant, & ſolidæ, neque ex glanduloſa, neque ex carnea ſubſtantia factæ, ſed inter utramque mediæ quadantenus videbantur. Cenſui, nihil veri ſimilius a me poſſe ſtatui, quam ſi diſruptarum hydatidum reliquias eſſe, conjicerem, in ſe contrac-

(1) Epiſt. 39. n. 36.
(2) Vid. Epiſt. 43. n. 16. & ſeqq.
(3) In Additam. ad hanc Sect. 21. Obſ. 65.
(4) Sect. ead. Obſ. 20. §. 16.
(5) Eph. N. C. Cent. 9. Obſ. 100. n. 2. & 7.
(6) Earund. Dec. 3. A. 5. & 6. Obſ. 168.
(7) Act. N. C. Tom. 2. Obſ. 208.
(8) Epiſt. 16. n. 30. & Epiſt. 22. n. 18.

tas, ſed necdum ſatis, ut ſiccæ eſſe poſſent, & duræ. Nec me deterruit tantus, quantum ſic fuiſſe oportebat, hydatidum numerus, probe memorem innumerarum quas in Profeſſore Bononienſi Peregrino olim Coiterus (1) deprehendit. *Ubique*, inquit, *meſenterio*, *peritonæo*, *inteſtinis*, *lieni*, *hepati*, *denique omnibus viſceribus veſiculæ inæquali magnitudine*, *eæque aqua limpida plenæ*, *adhærebant*. Et ne ab aliorum Veterum Obſervationibus, imo ne ab Sepulchreto, in quo & iſta Coiteri non prorſus omittitur (2), te longius abducam; vide, ut Philippus Perſius (3) in fœmina, quæ, ut noſtra Virgo, ex ſuppreſſis menſibus inciderat in hydropem, ejuſmodi veſicis pendulis (*numerus exceſſiſſet nongentas*) *ſcatentes* invenerit *renes*, *uterum*, *ventriculum*, *inteſtina*, *cor*, *pericardium*, *hepar*, *&* *lienem*: itemque ut in altera Mauritius Cordæus (4) intus omnes, aliaſque Partes, mitto intus, *tectas hiſce oppreſſaſque foris* cyſtibus *pendulis* variæ magnitudinis, & formæ, *aqua citrina oppletis*, quæ *octingentarum numero facile* ſupereſſet; ne tertiam memorem, quippe necdum effuſo in ventrem humore, quæ cum uterum ferre putaretur, *totum corpus internum* habuit, *Epiploum*, *Meſaræum*, *Hepar*, *Lienem Pulmones*, *Cor quoque ipſum*, *&* *Peritonæum obſita veſiculis aqua puriſſima plenis*, ex Ballonii (5) Obſervatione.

36. Vides igitur quæ paſſim in noſtra Virgine tuberculis aſperæ erant Partes, in aliis, hydropicis, hydatidibus confertiſſimis fuiſſe obſitas, inteſtina, lienem, peritonæum. Quin hoc aliquando tot obducitur, ut ipſum *vix in conſpectum veniat*, ſicuti reperit, pinxitque Ruyſchius (6), aut in filamenta, & veſiculas reſolvatur aquæ plenas, quemadmodum in ventris cavo reſolutum agnovit Paawius (7) ſimul cum omento, cum utrumque ſuis in ſedibus deſideraretur. Sed omentum, quamvis peritonæi productio ſic haud ſecus ac lienis, & inteſtinorum tunica extima, & hydatides in ipſo quoque, nec raro, innaſcantur, ut plures oſtendunt Obſervationes, & in his Boſchii (8), Malpighii (9), Valſalvæ (10), & Goekelii (11); tamen adeo tenui ſtructura eſt, ut illas ſæpius coercere inter ſuas laminas diu non poſſit: quamobrem creſcendo citius plerumque diſſiliunt; ipſumque ſimul diſcerpunt, & vitiant; hancque ego unam ex præcipuis cauſis exiſtimo, cur aſciticis plerumque; id quod noſtræ quoque acciderat Virgini; minime integrum omentum maneat. Indeque Hippocrati (12) occaſionem datam puto ſcribendi: *quibus hepar aqua plenum in omentum eruperit*, *iis ventrem aqua impleri.* Qui enim in brutis animantibus hydatides, ut ad te alias ſcribentes commemoravimus (13), pulmonum vidit, idem in iis illa animadverterit quæ modo dicebamus, videlicet omenti nonnunquam hydatides, ſæpius vero illam quam Galenus (14) requirebat, *exeſionem*; aqua autem a vicino hepate in omentum deduxerit, ut a viſcere *aptiſſimo* ad hydatides, ſicuti Galenus ait, *in ea quæ ipſum ambit exterius*, *membrana generandas*, quippe cum *videatur* *&* *in jugulatis animalibus hepar his aliquando plenum.* Priſcorum autem Præceptorum in beſtiis habitas Obſervationes, poſtquam humana incidendi cadavera facta copia eſt, Medici ut horum inſpectione confirmarunt, ſic illorum cogitata retinuerunt de hydropis cauſa ſæpius ex aqua effuſa e diſruptis Veſiculis, in quocunque tamen hæ ſint viſcere, deducenda: quanquam vel poſtea identidem ad brutas animantes redierint, ſi forte nonnulla quæ ad hydatidum examen attinent, luculentius conſ-

(1) Obſ. Anat.
(2) Sect. hac 21. Obſ. 21. §. 8.
(3) Ibid. §. 6.
(4) Ibid. §. 14.
(5) Sepulchr. l. 3. S. 37. Obſ. 3. §. 12.
(6) Theſ. 7. n. 37. & Tab. 2. Fig. 3.
(7) Sepulchr. S. hac 21. Obſ. 3. §. 8.
(8) Ibid. Obſ. 21. §. 2.
(9) Exerc. de Omento.
(10) Supra, n. 4.
(11) Eph. N. C. Cent. 6. Obſ. 94.
(12) S. 7. Aph. 55.
(13) Epiſt. 16. n. 33.
(14) Comment. in Aphor. cit.

picerent: quod nec me, quo ad licuit, prætermisisse, ex his quæ subjiciam, intelliges.

37. Ex maximis certe hydatidibus illa fuit quam in bubulo jecinore vidit Caldesius (1); novem enim libras pendebat tota; tunicæ autem solæ uncias sexdecim. Quæ tunicæ cum essent tres; singulæ ferme & ex aliis pluribus constabant laminis, & robustæ erant, atque carnosæ, exterior præsertim magis quam cæteræ, firma, & musculosa, ex fibris constans inter se maxime implicitis; cum interior esset infirmissima, & tenuis: media autem colore aureo, & rugosa, affixa habebat frusta quædam ex gypsea, vel potius ossea materia. Aqua, his tunicis comprehensa, limpida, & subsalsa, variis admistis liquoribus nihil prorsus mutata est, ut neque bulliendo magis concreverat, qua cæterarum, in quibus frustra id tentavit, hydatidum. Si cum structura descripta eam conferas quam in suis illis tot vesicis animadvertit Cordæus (2) (nam Persius (3) nil habet de structura, ut neque Ballonius (4) nisi quod *triplicem* singularum *tunicam* adnotavit) intelliges facile, quantum Caldesio profuerit suæ hydatidis magnitudo. Cordæus enim hæc tantum vidit, *ut binæ illas membranæ conficerent, valde candicans interior, altera tunicæ ventriculi simillima, tenuior aliquanto tamen, sed ei quidem concolor.* Mihi vero; quanquam dubium esse non potest, quin eorum quæ conspexit Caldesius, quædam fuerint illius hydatidis peculiaria; necdum contigit, ut in tam magnas inciderem, quam voluissem, & cum incidi, ut liceret aliter quam exterius spectare. Vel sic tamen nonnulla adnotavi non indigna fortasse quæ in aliis ejusmodi sedulo inquirantur. Unam enim vidi olim in vitulo dierum quindecim, rotundam, diametro sex septemve digitorum, pendentem a sima supremaque jecinoris parte, in quam se aliquantum inserebat, arcte affixa ad duorum, aut trium digitorum tractum; ab eaque parte sanguifera accipiebat vasa, sed pleraque ea ratione, quam ut firmiter memoria teneo, sic tibi significabo: Namque ut per ejus vesicæ membranam, alioquin ut inter digitos arripiendo percipiebam; non tenuissimam, licebat transpicere, non aquam modo quam continebat, ex subviridi levissime flavescentem; sed etiam quoniam aqua illa erat pellucida, quidquid in ipsa innatabat; ita ex hepate per medium vesicæ cavum ferri videbantur quidam vasorum trunculi, qui oppositam assecuti vesicæ partem, se in hujus exteriorem faciem reflecterent, per eamque in ramos, ramulosque divisi, rete quasi quoddam efficerent. Verum ut hoc rete, eosque sanguiferos ramos certe quidem conspiciebam, & tenuissimas quasi pinguedinis strias, eosdem stipantes; ita inclusos illos natantesque trunculos, quos striæ ejusdemmodi comitari videbantur, cum tantummodo transpicerem; frustra ab illis petii qui eam mihi vesicam ostenderant, ut incidere liceret, cum aliis porro ostendere se velle, dicerent, quibus paulo ante polliciti essent. Ab iis vero, aut inclusos trunculos non satis attendentibus, aut quid ex illa eorum per vesicæ cavum traductione consequeretur, non bene animadvertentibus, nihil rescire aliud potui, nisi aquam subsalsam fuisse, & minime ad ignem concrevisse. Non multo post vitulinam, hydatidem alteram vidi, ea quidem minorem; neque enim ovum gallinaceum superabat; sed pro animalculo in quo deprehendi, multo maximam. Erat id columba vetula, ova tamen etiam tum edens, quæ cum sanissima videretur, de improviso in nido mortua inventa fuerat. Repentinæ mortis causam, cum exterius nulla appareret, interius quærens, cerebrum, pulmones, cor sana offenderam, nisi quod hujusce ventriculi omnino erant vacui, & ipsum exangue; cum denique ad jecur perveniens, & hujus rei, & mortis causam perspexi. Jecur enim erat lividulum, & in summo nigricans, & æquo mollius, ruptoque ibi magno vase sanguifero, plurimum

(1) Osservaz. int. alle Tartarughe. (2) Supra ad n. 35. (3) Ibid. (4) Ibid.

ſanguinem profuderat, circa illud ipſum viſcus, interque inteſtina concretum. Acceleratam eam vaſis diſruptionem credidi a preſſione ingentis hydatidis de qua dicere jam cœperam. Extremum alterum hæc intimæ ovarii ſubſtantiæ infixum habebat, ut minores aliæ de quibus mox dicetur: per ſuperficiem autem diſcurrentia ſanguifera vaſa, intus vero ſubflavam aquam, non una, quantum exterius judicari poterat, cavea comprehenſam, ſed in multas, quæ tranſpiciebantur, cellulas diviſam. Membranæ ipſi, hydatidem efficienti, ad illud de quo dixi, extremum vitelli aliquot minuti inhærebant, cæterorum quibus ovarium ſcatebat, perſimiles: his tamen duriores aliquanto erant, magiſque ad albedinem inclinabant. Ex ovario præter vitellum unum majorem, & jamjam caſurum, nonnullæ aliæ pendebant hydatides, omnino conſimiles deſcriptæ, niſi quod triplo circiter minores erant, nec per ſe ovario, ſed per longum petiolum annectebantur. Erant denique nonnullæ aliæ, minima faba non majores, inter ipſos vitellos conſitæ, ſed hæ cæteris multo magis albæ, & aqua limpida plenæ. Coctione tamen neque hæc, neque ſubflava cæterarum aqua concrevit: vitelli autem, qui maximæ illius extremo inhærebant, ut minus molles antea fuerant, ſic magis quam reliqui, induruerunt. Cum cellulas quas intra majores hydatides tranſpexeram, mox recognoſcere intus vellem; paulisper forte avocatus ſum: famuli autem intempeſtiva ſedulitas, qui me ſatis omnia perſpexiſſe, credebat, interea, ægre me ferente, illuc abjecerat, unde recipi non poterant.

38. Noli mirari, ægre me tuliſſe quod ea quæ in vitulo, & columba tranſpexeram, perſpiciendi copiam non habuerim. Quæ enim hydatides aut ſanguifera vaſa per medium cavum traducta, aut hoc in cellulas multipliciter diſtinctum oſtendant, earum originem haud ita facile repetes, aut a ſimplici glandulosa veſicula, cujus ſit oſculum obturatum, aut ab uno aliquo vaſis lymphatici utrinque demum occluſo interſtitio quod inter binas & binas valvulas intercedit. Ex quo Warthonus his lymphæductuum interſtitiis ad hydatidum efformationem explicandam uſus eſt ea ratione quæ in Sectionem hanc (1) Sepulchreti fuit non ſemel tantum, ſed bis relata, non pauciores fortaſſe, quam qui ſimplici glandula uſi ſunt, aſſeclas habuit, & nonnullos etiam qui ad eam explicationem quædam addendo, probabiliorem ut redderent, elaborarunt. Quorum ego omnium induſtriam laudo: imo pro Warthoni ſententia tot illas facere veſicas, credidero, quas Perſius (2) viderat *duplicatas*, *velut in carpionibus eximuntur*, quippe bina, necdum ſejuncta, interſtitia repræſentantes, ut *funiculos* quoque illos *pellucidos*, *ex tenuibus veſiculis quaſi concatenatis conſtantes*, quorum multos in aquis aſciticorum interdum conſpexit Meadius (3). Verum ut hydatides alias ex ſimplici glandula, alias ex ejuſmodi interſtitiis certa quadam ratione poſſe repeti, non diffiteor; at omnes quomodo repeti poſſint, non video. Diu enim eſt ex quo Ruyſchius (4) admonuit, plurimas interdum hydatides in uteri placenta, ut nos quoque conſpeximus, deprehendi, aliiſque item in Partibus in quibus lymphæductus nulli inveniuntur. Itaque cenſuit, *hydatidas eſſe extremitates vaſorum ſanguiferorum, quæ priorem ſuam mutaverint naturam, atque in vitioſam degeneraverint fabricam.* Sunt & qui, ſi aquoſus humor non modo ex lymphæductuum parietibus nonnihil læſis, verum undecunque effluat intra circumjectas membranulas, attollere has, & in hydatides conformare, exiſtiment. Quorum ſententiam ſi quis paulo ſtudioſius illuſtret, aptam reddet fortaſſe ad pleraſque hydatides explicandas, nec difficile intelliget ob interjectam

(1) Schol. ad §. 8. Obſ. 10. & ad §. 2. Obſ. 21.
(2) Ibid. §. 6.
(3) Monit. Med. c. 8.
(4) Adverſ. Dec. 1. c. 2. Vid. & Theſ. 6. Tab. 5. F. 3. & ſeqq.

membranis cellulosam fabricam, & vasa sanguifera per hanc traducta, unde fit cur hydatides aliquæ (1) appareant in cellulas divisæ, & cur (2) per medium aliarum cavum vasa trajiciantur: ad quæ *exiles* illas *duas fibras* si forte referat, quas in tot hydatidibus animadvertit Tysonius (3) ab altero harum extremo *procedentes ac fluctuantes intra* ipsarum *liquorem*; veri paulo similiora dicere videri poterit, quam cum ille ejusmodi hydatides insecta esse, conjiciebat, quæ alimentum sibi exsugentia per duos illos quasi tubulos in ventrem demitterent. Quod si pendentes ex tenui longoque petiolo hydatides incidant explicandæ, quales Ruyschius (4), qui etiam pinxit (5), aliique, & nos sæpe vidimus ab ovariis potissimum, proximisve mulierum partibus, non modo ex columbæ illius ovario pendulas; suspicari eidem licebit, abruptis a sanguifero trunculo cæteris hydatidis cujuspiam cellulis, aut effuso quem continebant, humore concidentibus, extremam aliquam annexam restare, quæ humorem adhuc retineat suum. Et sane cum filamento per quod aliqua ejusmodi pendebat, manifesto interdum sanguiferum simul vasculum ferri vidimus (6).

39. At sunt aliæ, & majoris quidem momenti cum ob viscerum quibus innascuntur, læsionem, tum ob faciliorem ejus quo de hic agitur, morbi productionem attendendæ. Hactenus de iis fere diximus quæ in superficie extant viscerum, aut ab ea propendent. Latent autem sub ipsa aliæ aut plerumque non multum prominent, veluti præsertim in renibus. Grandiorum cellularum nomine descripsi olim in Adversariis (7), & sæpe ad te scribens (8), ut in variis cadaveribus non ego modo, sed & Valsalva conspexerit, significavi. Sed & alias vidi, nec tantum in sue unam, quæ nucis ferme capax fuisset, verum in corporibus item humanis satis magnas. Harum tamen nulla, si quam ex Stabulario quodam (9) indicavi, unam excipias, ultra renis superficiem se attollebat, ut ne illa quidem in Sene (10) a Valsalva conspecta, quæ renis dimidium occupabat. Et alias tamen prominentes vidi, præsertim in Vetulis duabus, quarum alterius ob hanc unam dumtaxat caussam, brevem hic tibi Observationem adscribam.

40. ANUS gibbera, & clauda obierat in Nosocomio Patavino post medium Martium A. 1747. illuc nuper illata ob affectum de genere apoplectico, nihil manifeste lædentem, nisi linguam. Quamobrem cum cætera mulieris mala satis sciri non potuissent, ipse vero aliis Partium secundum naturam se habentium observationibus tunc distinerer, quæ ad eas spectabant, in ejusdem quoque cadavere cum inquirerem; vix hæc quæ præter naturam essent, animadverti. IN VENTRE arteriæ Magnæ truncus ab Emulgentibus ferme incipiebat paulatim quo magis descenderet, eo magis se dilatare, donec paulo supra divisionem se totum expanderet in aneurysma diametro quoquoversus digitorum duorum. Inde sensim rursus contrahebatur sic tamen, ut Iliacæ ipsæ ad magnum tractum multo quam par sit, apparerent latiores. Inæqualis harum, sed magis aneurysmatis erat interior facies, ubi concretiones haud deerant non modo polyposæ, sed & in tunicarum parte aliqua osseæ. Horum Aortæ vitiorum magna ex parte caussam fuisse, crediderim in distorta Spinæ figura, quæ convexitatem cum in thorace haberet ad partem dexteram, in lumbis habebat ad sinistram, eoque

(1) n. 37.
(2) Ibid.
(3) In Additam. ad hanc Sepulchr. Sect. Append. ad Obs. 49.
(4) c. 2. cit.
(5) Obs. Anat. Chir. Fig. 68.
(6) Vid. Epist. 43. n. 19.
(7) III. Animad. 33.
(8) Epist. 4. n. 19. Epist. 10. n. 19. Epist. 17. n. 14. Epist. 21. n. 15. Epist. 24. n. 6. & Epist. 25. n. 4.
(9) Epist. 4. n. cit.
(10) Epist. 17. n. cit.

secum rapiebat Aortam. Quo minus miratus sum, in sinistro fuisse rene vitia illa quorum gratia hanc tibi Observationem describo. Nam ex ejus renis inferiore extremo hydatis protuberabat, mediocris pomi magnitudine. Aquæ erat plena rubellæ, etsi per tunicas transpecta nigricare videbatur. Eæ tunicæ exterius erant duæ, quarum extima nihil erat aliud, nisi renis membrana adiposa, hic ob summam maciem carens omni pinguedine, altera erat membrana renis propria, quam non copia tantum, sed & pondus distraxerat aquæ inclusæ, quippe in ea sede, & situ illam desuper urgentis. Itaque cum essent alibi in eodem rene minores hydatides aliæ duæ; membranam illam ultra superficiem renis non extulerant, sub ea videlicet conclusæ, ut cæteræ frequentiores cellulæ, & suam sibi sedem in renis substantia excavantes. In qua major quoque hydatis superiori suæ parti sedem in hemisphærii pene modum excavaverat; ut non alterius ac illæ generis esse, intelligeres: ejus hemisphærii diameter unius erat digiti pollicis.

41. Alterius Vetulæ dissectionem alias (1) habebis, in qua ren itidem sinister, extremo tamen superiore, in hydatidem, sibi innatam, valde extendebatur, ut quæ aquam, leviter subflavam, continebat ad uncias quatuor.

Ad majores hujusmodi hydatides *magnum* illum facile referes *aqueum*, ut Harveius (2) vocabat, *abscessum*, *instar ovi gallinacei*, *flavescente aqua repletum*, *quæ orbicularem cavitatem* in rene altero *impresserat*, cum minores alii essent pariter in facie anteriore utriusque renis hominis maxime grandævi, non sine urinæ suppressione demortui. At certe referes *vesicam instar nucis juglandis grandioris*, *aqua limpidissima distentam*, *& dimidia parte renis substantiæ inhærentem*, quam Doringius (3) in Bucretio invenit, cujus idem ren multum sabuli, alter autem calculum habebat. Vesicæ illi æquales duas, humore quodam aqueo oppletas colorem lotii referente, memini olim reperisse in virili cadavere quod Bononiæ, absentis Valsalvæ loco, in Theatro Anatomico dissecui, ejusdemque renis in quo ipsæ, & calculi erant tres albidi granorum viciæ magnitudine, dilatatam pelvim: hominem autem mortuum cum urinæ quidem in sua vesica suppressione; sed non ex hac tamen, cum aliæ essent multo graviores causæ, quas hic memorare necesse non est (4). Verum hæ duæ hydatides sub propria renis membrana, ut pleræque, coercebantur. Nec aliter se habuisse videntur quas *in hydropicis sæpenumero a se compertas* scribit Willisius (5) ubi in Viro Illustri fuisse, ait, *in medio dextri renis cavitatem ingentem a pelvi distinctam*, *eaque multo ampliorem*, *aqua limpida impletam*, renem autem sinistrum *plures hydatidas*, *& cavitates aqua limpida repletas continuisse*. A sero autem in substantia renum alicubi remorato conjicit exiguas primum cavitates fuisse efformatas, quas deinde paulatim auctum, magis magisque dilataverit: & vides profecto, aquam *limpidam*, *limpidissimam*, *rubellam* in illis caveis esse inventam. Nec vero mihi (6), quamvis ex colore, atque odore sæpius urina esse visa sit; dubium tamen sæpius quoque defuit, quin potius *humor* esset *urinæ simillimus*, non ignoranti, serum sanguinis persæpe aut esse per se subflavum, aut mora in visceribus fieri; certe haud raro humorem, undecunque is sit, in hydatidibus sic inveniri (7); ex renibus autem, ubi diutius retineatur, posse trahere lotii odorem, simulque animadvertenti, hujus quidem generis caveas sua intima, undique uniformi, tunica esse conclusas, ut nullam unquam aut mihi, aut aliis, quod sciam, cum renis pelvi, aut tubulis manifestam communicationem reperire licuerit.

(1) Epist. 60. n. 6.
(2) Sepulchr. l. 2. S. 1. Obs. 17.
(3) Ibid. l. 3. S. 14. Obs. 48.
(4) Vid. Epist. 41. n. 10.
(5) Sepulchr. l. 1. S. 13. Obs. 1.
(6) Vid. Animadv. supra ad n. 39. indicat.
(7) Vid. supra n. 35. & 37.

fuerit. Igitur quod longe aliter se res haberet in Observatione Plateri (1), ubi dissectis quæ renum corpori adnatæ erant, vesicis aqua plenis, *aqua profluebat, foraminaque patebant*, ut non iis vesicis hoc est tribuendum, sed ulceribus multis, quæ ut renes ab interioribus ad exteriora usque perforasse, dicit; sic nihil vetat quin ad vesicarum usque cavum quædam sibi foramina aperuissent. Qua ex Observatione modus quidem alius & ratio apparet, qua possint hæ renum hydatides multo citius, ac certius ascitem facere, ubi sint ulcera cum pelvi communicantia; citius enim hæc ad magnas illarum caveas, quam ad renum superficiem pervenient, illasque invecto acri ichore, multoque lotio perrumpent, & hoc jugiter in ventrem effundent, non secus ac per se effundere debuerunt in alia Plateri Observatione (2), effuderantque in ea quam ex Piccolhomino cum priore illa Plateri supra (3) indicavimus. Cæterum vel absentibus ulceribus, si hæ hydatides eo sint numero, aut magnitudine, ut renis utriusque substantiam multam deleverint, aut constipaverint; minime dubium est, quin valde imminuta lotii secretione, hydrops facile contingat. Quod si insuper dissiliant, effusoque humore, excernere assidue alium pergant, hinc ascitem fore, manifestum est.

42. At si id facere non pergant, sed nova circum exinanitas succrescente renis substantia coalescant; hydrops quidem non oritur, pauco quem effuderant, humore haud secus atque is quo interiora ventris madent, per absorbentium vasorum oscula absumpto; in rene tamen cicatrix restat varia magnitudine, & profunditate, ut disrupta hydatis plus minusve de renis substantia excavaverat. Relegesis quam Epistola XXIX. (4) in muliebri descripsimus rene longam, & subalbam quasi ex tendine lineam, non per superficiem modo, sed etiam alte intra corpus ipsum renis perductam, antiqui vulneris cicatrici adeo similem ut vestigia inflicti vulneris, sed frustra, in proximo ventris pariete quæsiverimus. In aliis autem Epistolis describemus tibi alias renum cicatrices minus profundas, sed depressas tamen, easque circuli ambitu comprehensas, qualis ea fuisset quæ coalitum majoris illius hydatidis secuta esset, quam in Vetula, paulo supra (5) proposita, observavimus. Ex his intelligis, quomodo ex hydatidum observatione cicatrices, in renum superficie haud raro obvias explicemus. Ad idem autem exemplum, aliorum quoque viscerum cicatrices explicari posse, credito, cum exteriores sunt, neque eas vulnera, aut ulcerum signa præcesserunt, velut erat quæ in uteri latere asciticæ Anus his ipsis Litteris (6) memorata est. Habet enim etiam uterus hydatides suas eo interdum numero quem satis indicant Observationes Adolphi Occonis (7), & Cl. Adami Christiani Thebesii (8), ea autem magnitudine, ut unam, sicut alias (9) tibi indicavi, viderit Coiterus (10), *ex matricis colli dextero latere prognatam, naturali vesica duplo quasi majorem, lotio*, sive ut verius infra loquitur, *aqua tenui lucidaque plenissimam, & duabus tunicis, ut naturalis vesica, præditam, sed nullo meatu aquam vel immittente, vel emittente*. Sed & jecinoris, & lienis hujuscemodi cicatrices, ut puta quam in Nob. Virgine descripsit Hoechstetterus (11) (cavendum enim est, ne fissuræ quædam nos decipiant, quæ sæpe a primordiis extant) tales, inquam, cicatrices consimili modo explicari poterunt. Nam utriusque visceris hydatides vel frequentiores occurrunt, sive omnino exterius adsitæ, qualem in suspenso Coiterus (12) *sub liene* deprehendit *duorum pug-*

(1) Sepulchr. S. hac 21. Obs. 8. §. 2.
(2) Ibid. Obs. 11. §. 4.
(3) n. 19.
(4) n. 12.
(5) n. 40. in fin.
(6) n. 28.
(7) Sepulchr. S. hac 21. Obs. 55. §. 9.
(8) Eph. N. C. Cent. 3. & 4. Obs. 117.
(9) Epist. 16. n. 33.
(10) Obs. Anat.
(11) Sepulch. S. cit. Obs. 12. §. 2.
(12) Obs. Anat. cit.

norum magnitudine aqua pleniſſimam, & *a vicinis partibus abſque læſione ſeparavit*; ſive prorſus in profundo abditæ, quæ in hepate a Glaſero (1), Diemerbroeckio (2), aliiſque memorantur. Quo facile referes Lyſeri (3) Obſervationem *aquæ citrinæ*, *quæ ad tres & plures libras proruit* ex alte pertuſo Hebrææ viventis jecinore, & Maucharti alias (4) tibi deſcriptum, ut ipſe vocabat, *lienis hydropem*, ſicque animadvertes, ubi forte viſcera ab intus collecta humoris copia demum perrumpantur, quantum augere eum poſſint, qui antea faciebat hydropem, & quantum videri poſſint ab eo corrupta qui circum ſtagnabat, cum ab illo fuerint quem continebant. Sive igitur hujus ſecundi generis, ſive primi hydatides fuerint, ſive denique inter utraſque has mediæ, quales hic potiſſimum attendimus, id eſt ita in viſcere innatæ, ut in ejus tamen ſuperficie quoque ex parte ſe oſtendant; ſunt, ut dicebamus, in jecinore, aut liene vel frequentiores. Sic ultimi hujus generis duas nuper vidi in cujuſdam Vetulæ jecinore, alioquin ſano, quod oram anteriorem, figura nunquam antea a me conſpecta, circa medium falcatam habebat, lobumque ſiniſtrum non minus propemodum, quam dexterum, ſe ſe deorſum producentem. Sub membrana, faciem convexam operiente, ambæ hydatides ex parte aliqua apparebant, reliqua intra hepar conditæ, parva una, haud modica altera (5). Sic plures in ſuis liene animadverti, inſipidæ, aut leviter ſubdulcis aquæ plenas. Sic in alterius jecinore haud procul a crepidine unam ceraſi magnitudine. Sed in alio magnitudine varia, numero ingenti, nec tantum, ut in prioribus, ſemiſepultas, ſed & plures omnino intus conditas: omnium aqua craſſiore, alboque folliculo comprehendebatur. Valde amplificatum erat id jecur, craſſiuſque habebat, eoque multo quam ſoleat, magis in oculos vel minus attentos incurrens albidum rete quo lobuli intercipiuntur, ſive extra, ſive intus ſpectares. Hi ſani; ut cætera viſcera; eſſe videbantur: ſed cyſtis, contracta plurimum, pro felle non multas continebat guttas muci cujuſdam nullo fere colore præditi, ut illum bilis *albicantem propemodum colorem* in memoriam redigeret quem Veſalius (6) ſe vidiſſe, teſtatus eſt antequam Diemerbroeckius & poſt ipſum alii qui pariter in Sepulchreto laudantur, aliique deinceps *candidum*, *lacteſcentem*, *lacteum* pro bile humorem conſpicerent. Verum ne ab iis de quibus loquimur, lienis, & hepatis hydatidibus recedamus; ad ipſarum genus ſpectare fortaſſe credes, quas in hominibus Hunerwolffius (7) deſcribit præter *adnatas*, *hepati & lieni etiam innatas*, aut quæ Horſtio (8) *in puelli hepate*, *& liene foveæ aqua plenæ apparebant*. Quod ſi quæ in vivo præceſſerant, ſcire cupis; in altera Sepulchreti Obſervatione (9) leges, in qua diſſectio eadem repetita eſt: quod in longa adeo Sectione hac XXI. minus, quam in pleriſque aliis, mirandum eſt, nec ſemel (10), accidiſſe: eamdemque ob cauſam, & ſimul ob fucoſas Blancardi deſcriptiones venia danda eſſet, quod in Additamentis, tanquam novæ hujus Obſervationes (11), eæ reponantur, quas Bonetus antea in Sectione hac ipſa (12) produxerat, veriſque Auctoribus Jodono, & Pareo attribuerat (13); niſi, quod ne Blancardus (14) quidem fecerat, una Jodoni Obſervatio diſcerpta eſſet in duas

(1) Sepulch. S. cit. Obſ. 4. §. 11.
(2) Ibid. Obſ. 19.
(3) Apud Barthol. Cent. 2. Epiſt. Med. 73.
(4) Epiſt. 36. n. 18.
(5) Vid. Epiſt. 65. n. 8. in fin.
(6) Exam. Obſ. Fallop.
(7) Sepulchr. Obſ. 4. cit. §. 14.
(8) In Additam. ad eand. 21. Sep. Sect. Obſ. 82.
(9) Sect. ead. Obſ. 3. §. 12.
(10) Ibid. Obſ. 6. §. 7.
(11) Confer. Obſ. 4. §. 8. cum Obſ. 6. §. 12. Obſ. 20. §. 12. cum §. 17. Obſ. 21. §. 2. cum §. 7. Obſ. 55. §. 2. cum §. 17; & §. 13. cum §. 16. & cæt.
(12) Obſ. 29. 32. & fortaſſe aliæ.
(13) Obſ. 38. & 48.
(14) Anat. pract. Rat. Obſ. 84.

XXIX. & XXX. vel potius ex Blancardi Scholio in primam, altera facta esset Observatio. Sed & Eggerdesi Observationi (1) quæ ad Thoracem attinet tota, nullus hic esse debebat locus, ubi agitur dumtaxat de Ventre; aut certe quod in duabus (2) huc pariter haud spectantibus factum est, minime omittendum, ut esse *extra proprium locum* significaretur.

43. Mihi vero longe alia ratio est, cur hic tibi de Thoracis visceribus perpauca verba interjiciam. Neque enim sola Ventris viscera illiusmodi hydatidibus, & quod consequi mihi videtur, cicatricibus obnoxia sunt: Pulmonibus, atque adeo cordi hydatides illas increscere, ex Veterum, Recentiorum, & meis quoque Observationibus tibi alias (3) ostensum est. Si ergo aliquando aliqua earum quæ a nobis definitæ sunt, cicatricum in alterutro occurrat viscere, ut certe mihi in exteriore cordis facie cujusdam leporis occurrit, quod animantium genus quam crebro hydatidibus tentetur, vel ex unius Redii (4) lectione satis constat; quid vetat, ne qua in parte semiconditam hydatidem viderim, in eadem ex hydatidis inanitione, & coalitu cicatricem deducam? Igitur ut in Ventris, sic etiam in Thoracis visceribus earum quas dixi, cicatricum originem ab hydatidibus deduces. Quarum secundum quoque genus (5) esse in pulmonibus fortasse agnoscendum, conjicies ex aqua intra ipsos in quibusdam quasi saccis collecta, ut bis quoque conspexit Amplissimus Senacius (6).

44. Sed aliam hic a me facile expectas originis, non cicatricum, sed hydatidum quarumdam explicationem, quales videlicet in leporibus conspexit Redius (7) non modo intra jecur acervatim conditas, & inter se colligatas, sed & sub ejus, & totius alimentorum canalis extima tunica, interque mesenterii membranas sine ulla cum his cohæsione, imo & liberas plures, ac omnino solutas in ventris cavo animalculorum instar quæ se huc illucque conferre possent, degentes; ut in mentem ipsi venerit, quod & Tysonio postea, ut supra (8) dixi, perquirere, an insecta quædam, vel potius embryones eorum essent: quarum conjecturarum hanc jure a Tysonio rejectam video; primam autem; ut cætera omittam; haud satis cum experimentis congruere, quæ limpidissimam qua plenæ erant, aquam ignis vi nunquam concrevisse, ostenderunt. Tysonius vero, quamvis primæ isti conjecturæ addictus cum propter alia, tum quia suarum hydatidum, quæ ex aliis sumptæ erant bestiis, intima tunica nullam cum extima qua undique cingebatur, cohæsionem habebat; fassus est tamen, hanc extimam *vasis sanguineis instructam esse*, neque hydatides cunctas esse hujus generis, speciatim quæ in ovariis hydropicarum mulierum sæpe inveniuntur, factæ videlicet ex amplificatis vesiculis; sive ut ipse credebat ovulis; quæ secundum naturam in iis sunt, itemque eas quas ex aperto latere dextero paulo infra costas spurias fœminæ tunc ægrotantis, postea autem persanatæ, erumpere vidit cum multa aqua limpida ad quingentas, ejusmodi pariter aqua turgidas. Repertæ deinde sunt ab Hunerwolffio (9), & Hartmanno (10), ab illo in muliere hydatides quæ *præter liquamen gummosum album, in se continebant alias tenuiores vesicas, lymphæ plenas*, ab hoc autem in cane intra unam, eandemque membranam, quæ omenti erat, plurimæ simul comprehensæ, ut illa membrana divulsa, *ad levem pressuram* hydatides *prosilirent*, quarum liquor coctione non concrescebat, *coagulum* tamen *quoddam* secum habebat, tunica autem singularum propria ex

(1) In Addit. ad hanc Sect. 21. Obs. 61.
(2) Ibid. Obs. 76. & 79.
(3) Epist. 16. n. 33. & 44.
(4) Osservaz. int. agli anim. vivent. &c.
(5) n. 43.
(6) Traité du cœur, l. 4. ch. 3. n. 4.
(7) Osservaz. cit.
(8) n. 38.
(9) In Additam. ad hanc Sepulchr. Sect. Obs. 82.
(10) Ibid. Obs. 83.

pluribus aliis membranis compacta, densa erat adeo, ut discissa non collaberetur, eademque lævem pinguedinem tangenti offerebat, cujus *multum* hydatides coctæ *exudaverant*. Minime quoque connexæ erant inter se quas Vir Cl. Alexander Camerarius (1) bene multas deprehendit, aquam continentes limpidam, comprehensas autem membraneo sacco, quo simul steatoma virilis jecinoris concludebatur. Cum mihi necdum contigerit, ut in ejusmodi inciderim hydatides: aliorum tibi Observationes quas facile conferre posses, indicare hic malui, quam eorum quæ perscrutari ipse non potui, explicationem afferre. Tentavit id Hartmannus in suis, eo adscripto Scholio (2) quod ut tibi placeat, plurimum vereor. Quæres potius, an sint quæ magis probes apud Viros alios Doctissimos, præsertim vero apud illos qui de inorganica tumorum cysticorum efformatione scripserunt, aut qui natantes vesiculas in tumorum eorundem humore sæpe his temporibus memorarunt. Ego vero etsi in quibusdam hydatidibus ea transpexi quæ supra (3) indicavi, imo in fœmina, tibi alias (4) descripta, tenuem intimam hydatidum tunicam instructam vidi albicantibus vasculis, in sue autem in quasdam quasi cellulas conformatam; vesiculas tamen, quæ Anatomicis occurrunt, aquæ plenas, haud omnes unius generis esse, existimo, ideoque aliarum originem esse alia ratione, aliquarum vero non una, sed pluribus in unum junctis rationibus fortasse explicandam. Speciatim autem de iis vesiculis, quæ plures sub una tunica aut inter se colligatæ, aut solutæ, & in humores ejus quem continent, simili natantes, aut in ventris cavum effusæ inveniuntur, quæ viderit, & quæ conjecerit Cl. Morandus (5) perlege.

45. Et hujus præsertim generis eas vesiculas fuisse, crede, ex quibus singularem quendam hydropem fieri, scripsit Aretæus (6). Scilicet *vesiculas quasdam pusillas, crebras, humoris plenas, ex loco ubi ascites fieri solet*, prodeuntes vel in homine videre potuit, cum ventris parietes ad aquam educendam pertusi essent, non secus ac Tysonium aliunde prodeuntes ingenti numero vidisse, diximus (7), & Morando (8) ex parte aliqua accidisse, leges. Nam quod Aretæus addit, fuisse qui *affirmarent, hujusmodi ampullas per intestina* in ventris cavum *transiisse*; nimirum hoc illud est, nisi quid me fallit, quod negat se *unquam vidisse*, non hunc, cujus signum profert, hydropem, quemadmodum cum aliis credidit Petrus Petitus (9), qui ut ipse non conspexerat, sic neque Aretæum conspexisse, putavit. Qui vero ex intestinis in ventris caveam eas vesiculas transiisse, dicebant, ea fortasse quæ Redium vidisse, retuli (10), in bruto aliquo animante offenderant: quorum narratione paulo aliter, ut fit, ab iis qui audiissent accepta, quasi ex intestinorum cavo eæ vesiculæ provenissent, impelli potuit Aretæus ad ea continuo subjungenda, quibus narrationem illam, sic acceptam, improbabilem esse, ostenderet. Cæterum signum quod protulit hydropis hujus, sic videlicet scribens, *si abdomen perforaveris, parum admodum humoris effundes; ab interiori namque parte vesica occlusit: at si in vesicam instrumentum impuleris; iterum succus emanabit*; insuperabilem monstrat tollendi ejuscemodi morbi difficultatem, nisi si forte uno in loco positæ, atque ita dispositæ essent vesiculæ, ut in illa Tysonii fœmina (11), itemque in Rustico hydropico apud Riverium (12): quanquam in universum ubi ex hydatidibus, aut cum hydatidibus hydrops est, cu-

(1) Act. N. C. Tom. 3. Obs. 120.
(2) Ad cit. Obs. 83.
(3) n. 37.
(4) Epist. 21. n. 47.
(5) Mém. de l'Acad. Roy. des Sc. A. 1722. & Hist. A. 1723.
(6) De Caus. & sign. morb. diut. l. 2. c. 1. in fin.
(7) n. 44.
(8) Mém. cit.
(9) Comment. in cit. locum.
(10) n. 44.
(11) Ibid.
(12) Obs. hinc ind. decerpt. 14.

jusquemodi hæ generis sint, modo multæ sint, aut magnæ; frustra abdomen perforatur. Nam præterquam quod quæ jam dissilierunt, pergere possunt humorem effundere; *aperta una vesica*, ut Tulpio (1) præeunte, recte admonuit Thomas Bartholinus (2), *reliquas non evacuat, quanquam cohæreant racemorum uvæ in morem*; non modo si aliæ ab aliis disjunctæ sint. Itaque ad alias causas cur ea chirurgia vel tunc etiam cum cætera omnia viderentur favere, sæpenumero non responderit, hanc quoque addito, quod, ut Ruyschii (3) utamur verbis, *cum* hydatides *sæpissime* esse *contingat in hydropicis, raro, si unquam, evadunt, paracentesi in abdomine instituta.* Hoc autem dixit occasionem præbente hydropica, cujus tum peritonæum, tum mesenterium hydatidibus referta erant. Quod ascíticorum mesenterio persæpe accidere, cum tot aliæ veteres, tum recentiores quoque in Voluminibus Cæsareæ Academiæ Observationes (4) ostendunt. De cæterarum autem Partium quæ in ventre sunt, hydatidibus cum satis superque exemplorum hactenus produxerim; unum de ventriculo addam ex Jacobo Yongio (5) in ea muliere, cujus mirabilem casum explicare nequeas, nisi ad eam causam ad quam in diabete solent, forte respicias. Cum enim per totum morbi decursum tantum fere urinæ redderet, quantum potulenti ingerebat; non facile apparet unde aqua existeret, cujus ducentos & quatuordecim sextarios, undetrigesies intra octo menses instituta paracentesi, emisit. Huic igitur mulieri hydatides plurimæ in ventriculo erant, ac intestinis.

46. Quæ mihi Observationes sunt ad Tympanitem spectantes, cum propter complicatos morbos alibi locum vel commodiorem sint habituræ; pro iis duas præstabit subnectere, ad Peritonæi Hydropem attinentes, morbum; ut de eo quædam præfemur; a vetustissimis quidem non descriptum, nec tamen primum a Tulpio (6), aut Bogdano (7), ut credere ipsi videbantur, & plerique crediderunt, propositum. Id non eo dico quod Stratenus simillimum, a se conspectum, Tulpio, ultro hoc fatenti, narraverat, nec quod Stalpartius (8) aliquid ejusmodi a Marcello Donato scriptum affirmat. Marcellus (9) enim ut adversus Fernelium ostendat, hydropicorum aquas per invisibiles meatus in ventris cavum traduci, etsi, inquit, hoc cavum proprius est earum aquarum locus; *nihilominus & intra peritonæum, ac reliquas partes inferiorem ventrem constituentes, aquæ portionem pluries reperiri ex sectione comprobatum est.* Ne dubites, quæ sint eæ partes reliquæ; illud continuo addit quod male a Stalpartio omissum est: *ita ut nonnulli Arabum sectatores locum aquæ proprium in Ascite inter siphac, & mirach* (id est inter peritonæum, & quæ huic exterius apponuntur) *esse contendant; nec non etiam videmus in hoc morbo detentis aquam ad coxas tibiasque pervenire & cæt.* Ex hoc igitur exemplo vides quam portionem aquæ ipse intelligat illis etiam in partibus fuisse inventam, qualis videlicet ubi anasarca conjungitur cum ascite. Nam quod ad eam attinet opinationem nonnullorum longe ab suis Haly (10), & Avicenna (11) discrepantium, neque ad eam comprobandam illa idonea est Observatio, neque alia ulla a Donato profertur, quamvis Stalpartius ajat, Donatum postquam scripsit, hydropem nonnunquam fieri a copioso frigidæ potu, si *humidum in peritonæum delatum sit.* Donatum, inquam, *ita pergere*: *Jacobus Camenicenus, epistola ad Andr. Matthiolum lib. 5. epistolar. scripta, refert de quodam,*

(1) L. 2. Obs. Med. c. 34.
(2) Act. Hafn. Vol. 1. Obs. 8.
(3) Thes. Anat. 7. n. 37.
(4) Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 239. & Cent. 3. & 4. Obs. 117. & Act. Tom. 2. Obs. 34. & cæt.
(5) Vid. in Act. Erud. Lips. A. 1713. M. Jul.
(6) L. 4. Obs. Med. c. 44.
(7) Obs. Anat. Chir. 11.
(8) Part. 1. Cent. 2. Obs. rar. 28. in Schol.
(9) De Medic. Hist. Mirab. l. 4. c. 21.
(10) Theor. Medic. l. 9. c. 31.
(11) c. 5. supra ad n. 33. cit.

cui aqua inter tunicas peritonæi, nec non intestinorum adinventa fuerit. Donatus (1) enim postquam ex Aretæo (2) diserte laudato ea descripsit, verba de humore tunc in peritonæum deducto non ut ibi colligatur, sed ut inde *in ilia guttæ effluant* ascitem facturæ, *quæ prius in aerem versæ per transpirationem digerebantur*; postquam igitur hæc quoque descripsit, & alia, atque alia addidit minime ad peritonæum attinentia, sed ad viscerum in asciticis imbecillitatem, & ad venarum hepatis obstructionem; ut hanc probet, tum denique illa Cameniceni Observatione utitur lapillorum eas venas impedientium in hydropico, *cui aqua inter peritonæum, & intestina adinventa fuit.* Sic enim ipse scribit Donatus, recte, ut Matthiolus quoque in responsione ad Camenicenum, illa hujus interpretans verba, *cum transiissemus musculos abdominis, invenimus aquam illam citrinam vocatam, intra peritonæum, & intestina: de quo ab aliquibus dubitatum tamen fuisse video*; id est ab iis de quibus paulo ante dictum est, Arabum sectatoribus, non inter peritonæum, & intestina, sed inter peritonæum, & exteriores partes aquam asciticorum esse, opinantium. Quæ eo fusius persecutus sum, quo plures vidi, Cameniceno, & Donato minime inspectis Observationem hydropis peritonæi cum Stalpartio, quem innominatum secuti sunt, tribuisse, in quibus Nuckius (3) fuit, & is qui cum Donati observatione quæ nulla est, se suam hujus morbi comparasse, scripsit.

47. Quis igitur, inquis, hunc ante Nicolaum Tulpium deprehendit? Joannes Acholzius, Medicus, & Professor Viennensis Primarius. Hic enim A. 1581. coram Cæsareis Medicis, ac Chirurgis cum dissectioni præesset mulieris hydropicæ; aquæ instar lixivii obscuræ ingentem copiam non in ventris cavo reperit, sed inter peritonæum, & ventris integumenta, quippe musculis usque adeo a subtus distendente aqua extenuatis, ut quod non raro solent, *quasi nulli conspicerentur*, aut ex parte etiam mutatis in corpus quoddam continuum ex vesiculis, aqua, mucore, glandulosa materia refertis, quod amplissimi illius sacci anteriorem parietem faciebat, cum interiorem membrana faceret, qua viscera omnia sic operiebantur, ut antequam hæc incideretur, nulla esse viderentur. Lege, quæso, Observationem, fusius in Sepulchreti hac Sectione (4) descriptam, quamvis cum alio attinentibus confusam; & præclare intelliges fuisse illum peritonæi hydropem ex aqua de glandulosis illis tumoribus effluente, quorum & ejus vitio miserandi illi dolores facile sunt adscribendi, qui aucto jam morbo, fœminam assidue torserant. Nec vero hæc historia primum in Sepulchreto edita est; sed jam ab A. 1598. extitit inter *Consilia Medic.* (5) a Scholzio vulgata, in libro videlicet non semel typis impresso, & omnium manibus, superiore præsertim sæculo, subinde versato. Sed & alias in Sepulchreto Observationes animadverti ante illam Tulpii habitas, quæ ad hunc morbum referri aut possint, aut debeant: quanquam nemo adhuc, quod sciam, cum cæteras commemoraret, harum fecerit mentionem. Potest fortasse illa Spigelii nostri, qui cum in Moravia esset, *hydropem spurium* in fœmina adnotavit, *inter abdomen proprie dictum & musculos qui introrsum quasi incurvantur* (an incurvabantur? an res se habuit, ut in Acholzii Observatione?) Inde (quod in Sepulchreto (6) deest) *humoris nigri libræ decem promanarunt.* Id factum A. 1614. tametsi ab Rhodio (7) tertio & quadragesimo post anno editum est. Sed, nisi prorsus fallor, huc spectat quod Hoechstetterus (8) in Nob. Virgine observaverat A. 1628. quamvis paulo pluribus interjectis annis ab Nepote vulgatum, & quamvis Auc-

(1) c. 21. cit.
(2) c. 1. ad n. 45. supra cit.
(3) Ade. Cur. c. 9.
(4) Sect. 21. & Obs. 21. §. 16.
(5) Conf. 339.
(6) Sect. cit. Obs. 12. §. 6.
(7) Cent. 3. Obs. Med. 6.
(8) Obs. Med. Dec. 10. Cas. 7. cum Schol.

tor, facci in quo ingens vis craffi fœtidique humoris inclufa fuerat, anteriorem partem peritonæo, alteram autem in qua plures glandulofos, & in his majores quatuor, invenit tumores purulentos, omentum credidit. Cum autem partem hanc facci interiorem ajat *membranofum corpus* fuiffe *expanfum*, *quo omnia vifcera*, & *inteftina tegebantur*; omentum quidem habere potuit agglutinatum, ipfum vero, ut credo, peritonæum fuit. Sed hoc tu melius difpicies; habes enim & Obfervationem, & Scholium, in quo aliquæ ipfius hiftoriæ partes funt, in Sepulchreto (1).

48. In eodem velim infuper attente perlegas Obfervationes Paawii duas (2), Dodonæi unam (3), & cum perlegeris, animadvertas, ullane tibi fuboriri incipiat fufpicio, earum aliquam ex aliqua parte ad hæc attinere de quibus loquimur. Scilicet Paawius in duabus hydropicis, altera anno 1601. altera infequente diffectis, lienis, renum, jecoris ipfius *ne veftigia quidem* invenit, nifi quod hujus ultimi vifceris in altera *venofi folummodo ductus*, *iique perpauci*, erant *fuperftites*. Quanto minus mirum, fi peritonæum fufpicemur magna aquarum copia diftentum, introrfum quibus locis forte erat magis attenuatum, minufque vifceribus quibufdam adnatum, crepuiffe; quibus contra erat, fubftitiffe, itaque nonnulla vifcera ex parte aliqua fe oftendiffe, alia autem delituiffe, paucafque illas venas pertinuiffe ad ipfum peritonæum (4): nec vero Paawium in approperata, quippe in peffimæ notæ cadaveribus, *ventris*, ut ait, *apertione* diligentius rem quæfiviffe. Dodonæus autem in ea quæ duos jam annos ventrem prætumidum gefferat, cum haud aqua ex hoc aperto, fed inteftinales fordes nigræ, quales in cloacis funt, effluxiffent ad libras amplius fexaginta, ultro fatetur, in tantis fordibus non licuiffe inquirere ex quonam læfo inteftino provenirent; vifcera tamen omnia, fi omentum excipias, quod in putrida abierat frufta, prorfus integra fuiffe; at peritonæum aliquot locis a fuperioribus partibus ad inferiores ufque fiffum. Hic, fateor, ex læfo demum inteftino fæces profluxiffe, & hydropicæ jam diu collectas aquas coinquinaffe, nihil habet admirationis. Sed plurimum habent hæc, ventris tumorem tantum *cum facie optime colorata*, & *nullis morbi notis in urina apparentibus*, & nullo pedum tumore, tandiu mulierem tuliffe. Indicia hæc funt, ut infra (5) videbimus, hydropis peritonæi, quocum illud quoque multo facilius congruit, quod vifcera tam longo tempore integritatem fervarint fuam. Porro introrfum compulfum peritonæum poffe ad aliquod inteftinum adhærere, & læfionem ita communicare, ut fæces in humorem demum quo peritonæum diftenditur, tranfeant, indicat Cl. Chomelii (6) Obfervatio, pariter in muliere habita, cui non fecus ac illi de qua fermo eft, a partu venter tumere cœperat. Facile igitur fufpicari te poffe, crediderim, diffiffo tandem, ut viderunt, peritonæo, ex diuturno hujus hydrope afcitem repente effe factum (7), auctaque dum illud diffiliret, annexi inteftini læfione, fæces plurimas diebus illis ultimis in ventris cavum profluxiffe. Hæc autem Dodonæi Obfervatio edita cum aliis ab ipfo eft anno eodem quo fuam habuit Acholzius, 1581., Evidens enim erratum eft operarum, ubi in *Lindenio Renovato* prodiiffe illius Obfervationes fcribuntur A. 1518. cum Auctor natus agnofcatur A. 1517. quod minime hic adnotaffem, nifi eundem animadvertiffem errorem in *Bibliothecam* quoque *Scriptorum Medicorum* tranfiiffe. Obfervatio etiam apud Riolanum (8) extabat, neque in ultimis dumtaxat Anthropographiæ Editionibus, *aquæ inter peritonæum*, & *abdominis mufculos effufæ*. Ve-

(1) Obf. cit. 12. §. 2.
(2) Sect. cit. Obf. 70. & 71.
(3) Ibid. Obf. 20. §. 10.
(4) Vid. infra n. 56. in fin.
(5) n. 58.
(6) Mém. de l'Acad. Roy. des Sc. A. 1728.
(7) Vid. infra n. 52.
(8) Vid. fupra n. 33. in fin.

rum ne forte diceres ſic explicandam, ut verba illa Donati explicavi (1); hoc loco malui prætermittere.

49. Anno denique 1651. a Tulpio morbus de quo loquimur, conſpectus eſt, & mox ſub novo *Hydropis Peritonæi* nomine promulgatus (2) diſerteque affirmatum eſt, & *omnem aquarum congeriem delituiſſe inter duas peritonæi tunicas, quæ induerant craſſitiem digiti annularis.* Eandem hiſtoriam; ne forte aliam, ut quidam, credas; edidit poſtea is qui cadaver inciderat, Jobus Meekrenius (3), ſed fuſius edidit, nec reticuit, unum ex tot Medicis Walæum veram illius hydropis ſedem, vivente adhuc ægra, conjeciſſe. Habet tamen & Tulpius aliquid, in fuſiore ea deſcriptione non reperiendum: quamobrem hujus quoque poterat deſcriptio in Sepulchretum referri, & ſeorſum quidem potius, quam ut ex utraque una fieret, quod apud Stalpartium (4) factum videbis ſic, ut ſæpe ignores, quæ Tulpius ſcripſerit, & quæ Meekrenius. Bogdanus (5) quoque in muliere, ab ſe diſſecta, peritonæum adnotavit *pollicaris digiti craſſitie, rugoſum, & rigens*; id quod, & quæ de viſceribus continuo ſubduntur, perperam in Sepulchreto (6) ſunt prætermiſſa. Sed humorem, amurcæ ſimilem, non inter tunicas peritonæi, ſed *intra abdominis muſculorum tunicam & peritonæum contentum* fuiſſe, ſcripſit. Nimirum quod Tulpius, & plerique deinceps alii pro exteriore peritonæi lamina acceperunt, ipſe pro maſculorum tunica accepit cum Berengario (7) ſic olim docente: *veritas eſt, quod ad ſenſum apparet una pellicula ſubtilis valde inter verum ſiphac* (peritonæum) *& muſculos latos* (Tranſverſos) *ventris, maxime in parte carnoſa muſculorum, quæ pellicula eſt panniculus circumvolvens muſculos & cæt.* Ex hac etiam pellicula a multis conflari ex parte nunc, video contextum celluloſum peritonæi, quibus cellulis ab diſtendente aqua diſruptis, cavum fiat *inter peritonæum, & tendines muſculorum tranſverſorum*, ſive, ut melius alii, *& muſculos tranſverſos.* Sed num peritonæum præter iſtum contextum, exteriorem laminam habeat nullam, numve contextus ipſe lamina vocari non poſſit, haud opportunus hic eſt ad quærendum locus. Satis eſt indicaſſe, ante hæc ultima tempora non defuiſſe qui hujus hydropis ſedem inter peritonæum, & muſculos collocaverit. Equidem Bogdanus quo anno illa ſcripſerit, neſcio; at certe A. 1665. ipſa edidit Bartholinus (8). Sed & duodecim ante annis Olaus Rudbeckius (9) non dubitaverat, quin *inter muſculos abdominis & peritonæum* poſſet *tumor hydropicus procreari.* Anno autem 1677. in Virgine aquam deprehendit Gerardus Blaſius (10) *intra muſculos abdominis & peritonæum.* Hic tamen inter duas quoque peritonæi laminas idem contingere poſſe, cenſuit. Quod & contigiſſe dicendum eſſet in plerisque Obſervationibus, niſi qui contextum celluloſum diſrumpi, ajunt, reſpondere poſſent, exteriorem hujus partem, ad muſculos adhærentem, tunc ſæpe craſſam adeo ac denſam fieri, ut pro altera peritonæi lamina imponat, imo nonnunquam pro toto peritonæo: quod Hoechſtettero (11) aliiſque videtur accidiſſe, in his Paulo Mothio, cujus in Matrona Obſervatio ſic propoſita eſt a Bartholino (12), quaſi aqua plurima congeſta fuiſſet inter peritonæum, & membranam denſiorem, viſcera omnia operientem, venis copioſis, & amplis refertam, cui ad hepatis regionem magnus abſceſſus erat adnatus, cum tres minores inferiorem membranæ partem prope inguina

(1) Supra n. 46.
(2) Obſ. ſupra ad n. 46. cit.
(3) Obſ. Med. Chir. c. 52.
(4) In Schol. ſupra ad n. 46. cit.
(5) Obſ. ibid. cit.
(6) Sect. hac 21. Obſ. 12. §. 4.
(7) Comment. 5. in Mundin. Anat.
(8) In 2. edit. Cultri Anat. Lyſer.
(9) Exerc. Anat. exhib. duct. hep. aquoſ. c. 9.
(10) P. 1. Obſ. Med. 18.
(11) Vid. ſupra n. 47.
(12) Cent. 4. Hiſt Anat. 25.

occuparent;

occuparent. Quæ Obſervatio edita eſt A. 1657. Annum autem indicavi quo eſt quæque memoratarum Obſervationum vulgata, ut pleraſque intelligeres in omnium fuiſſe manibus ante A. 1668. quo Drelincurtius Publicus Profeſſor ibi eſt creatus ubi aliquis ejus Diſcipulorum cum illam fuſe hiſtoriam ſcriberet hydropis peritonæi, a Drelincurtio acceptam, quæ in Additamentis ad hanc Sepulchreti Sectionem, adjecta eſt (1), illud ſane haud dignum eruditiſſimo Præceptore interjecit, *paritis eventus nec volam, nec veſtigium exſtare vel apud Veteres, vel apud Neotericos, uno excepto Cl. Tulpio.*

50. Jam vero cæteras indicare ſatis erit Obſervationes ejuſdem hydropis, quæ poſt annum illum 1668. ad annum uſque ſunt editæ 1692. quo Drelincurtii ſucceſſor Nuckius (2) ſuam ipſe vulgavit, communicatam antea cum Stalpartio, & ab hoc editam (3). Fuerunt autem præter eas Hoechſtetteri, & Blaſii, de quibus ſupra (4) dictum eſt, tres illæ quas, ut pleraſque alias, videbis in Sepulchretum (5) relatas ex Sculteto, Helwigio, & Sponio: quibus addes Kniſelii (6) unam, quam in Sepulchreto deeſſe, non miraberis, cum animadverteris, deeſſe Nuckianam! Ex quo autem Nuckius (7) ſolertia ac induſtria ſua hunc morbum illuſtravit, extiterunt primum Obſervationes tres, in Sepulchreto deſcriptæ, Gahrliepii una (8), Drelincurtii altera, quam paulo ante (9) commemoravi, & Simonis Zylii tertia, quæ cum eadem conjuncta eſt. Non potuerunt autem in Sepulchreto locum habere, quippe poſt ſecundam ejus editionem vulgatæ, Obſervationes reliquæ omnes, quas ſinguli ſingulas propoſuere Littrius (10) primum, qui morbi explicationem, ſigna, prognoſim, curationem diligentius quam alii ad id tempus, adjecit, deinceps vero Hieronymus Laubius (11), Lucas Schröckius (12), Joannes Palfinius (13) ex Faveletii communicatione, tum Cl. alii Viri, Jo. Georg. Hoyerus (14), Jo. Hermannus, Furſtenavius (15), Jo. Chriſtoph. Pohlius (16), denique Jo. Henr. Reſpingerus (17). Horum igitur, & eorum omnium qui ſupra nominati ſunt, mihi erant in manibus Obſervationes, ad te ſcribenti, nec dubitanti, quin aliæ præterea extare poſſent cum Veterum, tum præſertim Recentiorum. Quas inter noli credere, oblitum me eſſe recenſere hic quam non ſine ſolertiæ, & dexteritatis laude Chomelius (18) propoſuit, addens & alteram, ſed utramque in viventibus dumtaxat habitam. Ego vero in hac quidem ſecundum temporum ordinem recenſione cum aliis adnumerare conſulto omiſi non ſecus ac duas quarum alteram ex Bartholino, quaſi hujus, non Brechtfeldii, eſſet, alteram ex amico Medico produxerat Nuckius (19), non quod de hoc morbo agentibus non perutiles cenſeam; nam & ipſe earum aliqua tum ſupra quo ad licuit, uſus ſum, tum infra fortaſſe utar; ſed quia nulla ipſarum eſt anatomica inſpectione comprobata. Cæterum & hæ quatuor, & ejuſdemmodi aliæ infra proferendæ, in fœminis habitæ ſunt, ut reliquæ etiam non modo quæ indicatæ ſunt ab Rudolpho Jacobo

(1) Obſ. 41.
(2) Cit. ſupra ad n. 46.
(3) Ibid.
(4) n. 47. & 49.
(5) Sect. hac 21. Obſ. 12. §. 1. & in Addit. Obſ. 25. & 48.
(6) Apud Zeller. Diſſ. de vaſ. lymph. admin. c. 1. n. 13.
(7) C. ſupra ad n. 46. cit.
(8) In cit. Addit. Obſ. 81.
(9) n. 49. in fin.
(10) Mém. de l'Acad. Roy. des Sciences, A. 1707.
(11) Eph. N. C. Cent. 4. Obſ. 162.
(12) Earund. Cent. 5. Obſ. 23.
(13) Anatom. du corps hum. P. 1. tr. 2. ch. 4.
(14) Act. N. C. Tom. 4. Obſ. 32. & Tom. 5. in Obſ. 68.
(15) Eorund. T. 8. in Obſ. 78.
(16) Ibid. Obſ. 111.
(17) Act. Helvet. Vol. 1.
(18) Mém. de l'Acad. Roy. des Sciences, A. 1728.
(19) c. cit.

Camerario (1), qui id ipsum animadverterat, sed & omnes insuper aliæ quæ a me hactenus memoratæ fuerunt, aut post memorabuntur; ut necdum, ubi vix unum exceperis (2), nisi in sequiore sexu, peritonæi hydrops sit observatus. Qua de re, ac de aliis quas, tot historias inter se conferens, peculiariter adnotavi, mox aliquid scribam posteaquam primus, quod sciam, Italorum, duas quas pollicitus sum, adjecero; ne forte credas, cum de tot illis mulieribus nulla fuerit ex Italia, nostrates fœminas huic morbo obnoxias non esse, rariori quidem, ut nec Valsalva, nec ipse adhuc in eum dissecando inciderim, non sic tamen raro, ut Mediavia noster in Nosocomio hoc bis non viderit, qui mecum utramque Observationem suam in hunc modum communicavit.

51. MULIERI necdum inclinata ætate, colore laudabili, venter universus tumebat. Narrabat, priusquam id sibi accideret, tumorem quendam percipi potuisse ad sinistrum umbilici latus, inæqualem, eaque magnitudine, ut impositam manum ferme æquaret. Cum alii vel ob id ascititicam crederent, alii ob naturalem faciei colorem assensum sustinerent, mortua est. ABDOMINIS musculis Transversis incisis, aqua erupit plurima putidissima, quam a ventris cavo peritonæum separabat. Ea exhausta, tumor de quo mulier dixerat, in conspectum venit, innatus peritonæo, factusque ex magnis duabus, tribusve quasi vesicis quarum parietes, crassi erant adeo, ut aqua educta quam continebant, minime ipsi subsederint.

52. MULIER altera duodecim circiter post priorem annis, id est, A. 1725. in Nosocomium venit, ipsa quoque morbo non minus, imo vel magis inveterato. Ajebat enim, sibi quadragesimum annum agenti; tunc autem agebat quinquagesimum; tumores quosdam in superiore ventris parte obortos, dispertitos, nec dolore, si quis tangeret, carentes: hos, multis, & variis cum interius, tum exterius incassum adhibitis, increvisse, & se pejus semper habuisse. Etiam tum, quamvis totum esset abdomen distentum, licebat oculis, non modo manu, tumorem internoscere; in unum enim, disjuncti antea, tumores coaluerant inæqualem, dolorem, cum tangeres, afferentem, positum inter cartilaginem ensiformem, & umbilicum sic tamen ut neutrum attingeret. Non alius quam alibi, erat ibi cutis color: eamque si digitis arripere, & attollere velles, non poteras; ut propterea in ipsis abdominis musculis quidam tumorem esse, crederent. Alii vero faciei colore spectato, qui ad flavum inclinabat, & maximo, de quo mulier præcipue querebatur, respirationis incommodo, ad viscerum aliquod attinere tumorem, censebant. Nullum tamen erat læsi ventriculi, aut intestinorum indicium. Interea cum ad levem qua tenebatur, febrem nigræ vomitiones accessissent; mors vitæ miseræ finem imposuit. VENTRIS, qui minus quam in vivente fuisset, tumidus animadvertebatur, integumentis, & musculis diligenter separatis, & cum his tendine ipso Transversorum, subjecta apparuit horum musculorum & tendini, & carni membrana tenuis, quam inter, & alteram, cujus crassitudo unam æquabat lineam unciæ Bononiensis, cavum comprehendebatur non modo tumorem continens lunatum membranæ exteriori, verum etiam deorsum, & ad latus utrumque se extendens, ut plurimam concluderet aquam, colore ei similem in qua caro recens lota est, odore teterrimo, crassitie autem qua parte subsederat, purulenta: cujus aquæ copia æstimari potuit ad libras triginta non tam ex ea quæ in illo cavo reperta est quam ex illa quæ, erosa ferme e regione ventriculi, inferiore cavi membrana, in ventrem se effuderat, idque circa extremum, opinor, tempus, indeque minus tumidum abdomen apparuisse. Cæterum peculiaris ille epigastrii tumor e firma compactus erat, duraque substantia, ex albo flava, in qua paucæ alicubi cellulæ adnotatæ

---

(1) Biga Obs. Med. c. 1. (2) Vid. n. 59.

ſunt. Membranæ autem cavum complectentes, non uno loco erodi jam cœperant, & nigreſcere ea quidem facie qua inter ſe reſpiciebant, eademque erant inæquales. Sed qua facie membrana inferior ſpectabat ventrem, lævis erat, niſi qua pars aliqua omenti, & Craſſi inteſtini ad illam, nec firmius tamen, ſe annectebant. Erat quoque hinc cum eadem membrana, inde cum infima lumborum vertebra connexus quidam quaſi funiculus: qui diſſectus, ſanguinem fudit. Porro inteſtina quaſi inflammata; omentum vero, & ventris cætera erant ſana, ſi jecur excipias pallens, & aliqua ex parte ſub cultro ſtridens, ut ſi arenoſæ particulæ inter ejus ſubſtantiam admiſtæ eſſent.

53. Nunc quando hydropis peritonæi Obſervationes; ut ſeponantur quæ dubitatione aliqua non carent, ſatis multas habemus quas inter ſe conferamus; aliquanto minus difficile eſt de illius cauſis, natura, ſignis, curatione quædam ſubjicere. Quod igitur ad cauſas attinet; ubi Nuckius (1) lymphæductuum ramos inter muſculos abdominis, & peritonæum reperc, quod & Rudbeckius (2) dixerat; imo inter duplicem peritonæi laminam, luculentius demonſtravit, illiuſque cogitatum ſecutus eſt, quod iis ramis obſtaculo aliquo intercluſis, hydatides, his autem ruptis, hydrops peritonæi oboriatur; continuo illud quoque adjecit, eſſe illius intercluſionis periculo helluones ſpeciatim obnoxios, & mulieres uterum ferentes. Utriſque enim hinc muſculos abdominis præter modum extenſos, reniti, inde vero aut ventriculum, & inteſtina, aut uterum ſua plenitudine extrorſum urgere, ut interceptis inter hanc preſſionem, & illum renixum lymphaticis vaſculis, proclive ſit nobis intelligere, proximos aliquos ipſorum ſurculos retardata lympha, diſtendi aliquando adeo poſſe, ut diſſiliant. Et ſane in pluribus ex laudatis Obſervationibus legimus, accidiſſe eum hydropem complurium liberorum matribus, imo nonnullis paulo poſt abortum, vel partum difficilem, ut in Obſervatione Kniſelii (3), quin etiam ſtatim, aut fere ſtatim a partu, ut in Obſervationibus, ſi plane attinere huc credas, Dodonæi (4), & Chomelii (5). Verum ut geſtationem uteri inter hujus hydropis cauſas facile admittimus; ſic tamen intelligere haud poſſumus, cur hic morbus vix ſemel in aliis quam in fœminis, ſit obſervatus. Neque enim eæ omnes gravidæ fuerant, & ſterilis certe illa erat de qua Furſtenavius (6), imo non paucæ Virgines, ut hiſtoriæ monſtrant Hoechſtetteri (7), Strateni (8), Drelincurtii (9), Schröckii (10), Palfinii (11), Hoyeri (12), imo etiam Tulpii (13); deſcripta enim ab hoc mulier vel antequam nuberet, *a primis* uſque *annis* ſemper vixerat *cum* ventris *intumeſcentia magna*, ut narrat Meekrenius (14). Num igitur ad cauſam illam alteram redeuntes, has omnes Virgines voraciſſimas fuiſſe, comminiſcemur? Sed neque hoc vitium, niſi raro, in fœminas cadit, neque marium in quorum complures cadit, vix unus adhuc, quod ſciamus, inventus eſt qui hoc hydrope correptus ſit.

54. Conjicies fortaſſe, cauſam eſſe addendam aliam, mulierum peculiarem, præſertim quam Camerarius (15) indicat, cum *in pleriſque omnibus* hujus morbi hiſtoriis legiſſe ſe, ait, utrem quo aqua continebatur, cum uteri potiſſimum latere, ejuſve appendicibus fuiſſe connexum, itaque ſe in ea quam deſcribit,

(1) C. 9. ſupra ad n. 46. cit.
(2) C. 9. ſupra ad n. 49. cit.
(3) Cit. ſupra ad n. 50.
(4) Cit. ad n. 48.
(5) Ibid.
(6) Ad n. 50.
(7) Ad n. 47.
(8) Ad n. 46.
(9) Ad n. 49.
(10) Ad n. 50.
(11) Ibid.
(12) Ibid.
(13) Ad n. 46.
(14) Ibid.
(15) Ad n. 50.

fœmina inde utris originem deduxiſſe, qui non alibi æque nexus eſſet, quam in ſede alterius ovarii, & tubæ, quæ duo videlicet deſiderebantur. Sic etiam poſtea ejus Filius (1) alterius utris deſcripſit initium cum dexteris ligamentis uteri, dexteroque ovario obliteratis, id eſt cum eorum ſede, reliquiiſve connexum. Antea autem Meeckrenium (2) video idem ovarium deficiens adnotaſſe, imo ejus tubam in peritonæum, utrem faciens; ſe producentem, in illudque degenerantem pinxiſſe: eodemque hoc verbo uſum fuiſſe Gahrliepium (3), cum eaſdem particulas, interjectumque tubæ ligamentum abſumpta in continuatum peritonæum, quod plures complectebatur utres, ſignificaret. Omitto alios, in his Laubium (4) a quo deſcriptus peritonæi ſaccus, aliunde vel ſolis digitis ſeparabilis, firmiſſimam habuit circa fundum uteri connexionem: imo etiam Littrium (5) cujus ſacci membrana interior nullo alio fuit cum viſcere connexa, niſi cum extremo ſiniſtræ tubæ, quam ſibi firmius affixam ita diſtraxerat, ut longiorem duplo reddidiſſet. Sed prætermittere Sponium (6) nequeo, a quo communicata Obſervatio ſaccum exhibet, non modo ab omnibus viſceribus ſine laceratione ſeparandum præterquam ab eadem tuba quacum erat continuatus, verum etiam ita cum uteri cavo communicantem, ut ex ægræ naturalibus aliquid aſſidue deſtillaverit ſeri ejuſdemmodi ac ſaccus ipſe ad libras centum & quadraginta continebat; itaque communicatione per ſpecillum quoque confirmata, veri ſimile viſum eſt, tubam ſuos in ſacci parietes produxiſſe. Et Camerarius quidem pater, qui pleroſque horum nominaverat, modum quoque attigit, poſt aliquem ex noſtratibus, quo modo ſi reditus ſanguinis ex ovario in vena Spermatica præpediatur, poſſit ex hac, quippe inter duas peritonæi laminas repente, ſerum inter ipſas ſecedere juxta Loweri (7) experimentum, atque ita eas ſejungendo, ſaccum inchoare. Quas Obſervationes etſi veras agnoſcamus, cauſam autem, ſi paulo quam nunc fecimus, accuratius exponatur, & probabilem fateamur, & ad alias etiam aliquando venas per eandem ſedem diſcurrentes transferri poſſe, videamus; tamen ovaria, tubas, uterum in hoc hydrope ſine labe fuiſſe, aut intelligimus, aut ſcimus in Helwigii (8), Kniſelii (9), Pohlii (10) & Mediaviæ (11) Obſervationibus: & quod magis ad ſuſceptum ſermonem attinet, in nulla ex memoratis Virginibus, ſi unam excipias, vitium habuiſſe, conſtat; imo in pleriſque non habuiſſe, cum ſana ventris omnia fuiſſe dicantur viſcera, ſatis apparet. Cum igitur hæ nec gravidæ fuerint, neque in utero, ejuſve appendicibus quidquam geſſerint quod huic morbo originem, quæ peculiaris mulierum eſſet, præbere potuerit; manifeſtum eſt, ad duas quas protulimus, cauſas alias aliquas addi oportere aut ſequioris ſexus proprias, aut in eum magis, quam in noſtrum, cadentes.

55. Interea dum tu cæteras quæres, nonnullas ipſe annumerabo, ſanguinis videlicet in ventris inferiores partes ſingulis menſibus confluxum, vitam ſedentariam, ad ejus reditum promovendum minus idoneam, debiliorem muliebris corporis adverſus internas externaſve inſalubres cauſas renixum, & cum hoc tamen conjunctum peſſimum morem, & nunquam ſatis improbatum, ventrem thoracibus, præſertim durioribus, ac rigidioribus, adſtringendi. Namque ut ad cætera, ab his illata, detrimenta, a Cel. Winslowio (12) animadverſa, hoc inſuper adjungamus; dum inferior illorum pars aſſidue, atque arctius premit quidquid abdominis inter pectoris fines, & ſumma ilium oſſa interjicitur, proclive eſt intelligere quid obſtaculi tum lymphæ, tum ſanguinis motui in iis

(1) Act. N. C. Tom. I. Obſ. 160.
(2) Cit. ad n. 46.
(3) Ad n. 50.
(4) (5) (6) Ibid.
(7) Tract. de Corde, c. 2.
(8) (9) (10) Cit. ad n. 50.
(11) Supra n. 52. in fin.
(12) Mém. de l'Acad. Roy. des Sc. A. 1741.

quoque vafis quæ inter mufculos funt, & peritonæum, objiciatur, præfertim ubi ventriculus, & inteftina, fi non cibis, potionibufque, at certe flatibus diftenta, ab interiore parte urgeant, & ad thoraces illos apprimant. Quod fi non propterea lympha, aut ferum ea quam indicavimus (1) ratione in eam intercapedinem effundatur in iis potiffimum quarum fluidæ, aut firmæ partes ad id præ cæteris fint difpofitæ; at accidere iifdem poteft, ut retardatæ lymphæ, aut fanguinis pars aliqua, initia ibi efformet tumorum, qui longo poft tempore aucti, fic peritonæum a mufculis diducant, ut avulfæ, difruptæque vaforum lymphæ propagines eum hydropem faciant quem per fe conftrictio non effecerat, iidemque ad fuppurationem demum perducti, purulentis ichoribus hydropem augeant. Eos ego tumores parvos adhuc, atque disjectos in Matrona generofiffima quam a puellari ufque ætate eo arctioribus, & rigidioribus thoracibus uti coegerant, quo magis ne diftorta fieret, metuebant, manu epigaftrium explorando, percepi, atque ut thoracibus aliis, aliterque uteretur, continuo fuafi.

Iidem autem tumores, jam grandes facti, qua in abdominis regione effent duarum mulierum quarum noviffime propofui hiftorias (2), videre potuifti. Nec vero in alia regione tumores erant, five abfceffus omnino fex quos Laubius (3), nec major de quatuor illis, quos Mothius, ut fuperius dictum eft (4), facco adnatos invenere. Sed & qui inferiora facci occupabant in eadem Mothii, aut in Nuckii (5), & Littrii (6) Obfervationibus quomodo ab iis thoracibus fortaffe potuerint originem trahere, non difficulter intelliges, ubi infimæ thoracum partes, & ejus præterea quæ anterius fecundum longitudinem, in medio ipfarum adjicitur, affulæ, quam urgeant, fedente muliere, abdominis regionem, & quæ huic fubfint tum lymphæ, tum fanguinis vafa, in memoriam revocabis.

56. Cum inter hydropis hujus caufas tumores peritonæo innatos acceperimus, qui non folum divellendo, ut poft alios modo dicebamus, aut lymphæ, & fanguini obicem ponendo, facere illum poffunt, fed & ubi fuppurati funt, pravis ichoribus augere; hinc facile illud etiam fequi, intelligitur, ut ad explicanda quæ in collecta aqua fæpe funt, putredinem, fœtorem, erodendi vim, & dolores creandi, haud femper neceffe fit diuturnam aquæ ipfius moram incufare, ob quam denique falinæ ejus, ac fulphureæ particulæ ab aliis fe expediant, eaque efficiant. Quod fi mora femper id poffet; certe poft annos quatuor, poft decem, poft multo plures, ut in Camerarii patris (7), in Schröckii (8), in Meeckrenii (9) Obfervationibus ea omnia ut maxime attuliffet, quorum aut nihil fuit, aut fere nihil. Sed neque tumor, five abfceffus fuerat. Cæterum tumores fæpius apparent aut ex glandulofa materia, aut in cellularum, veficarum, globulorum formam difpofita, uti ab Acholzio (10), Hoechftettero (11), Bogdano (12), Knifelio (13), Mothio (14), Littrio (15), Refpingero (16), Mediavia (17) adnotatum videbis, iique aut creberrimi, ut a primis quatuor, aut etiam alicubi in unum adeo coacervati, ut Acholzio obfervante, *latam manum craffitie æquaverint.* Et Malpighius quidem (18) ubi Littrianæ explicationi quadantenus præivit, ibi infuper ex natura glandulofa membranæ peritonæi illud deducebat, quod in hoc morbo *non obftante dilatatione*, *naturali craffius fiat*; eam enim effe *proprietatem folliculorum glanduloforum morbo affectorum*: & fane fi

---

(1) n. 54.
(2) n. 51. & 52.
(3) cit. n. 50.
(4) n. 49.
(5) (6) (7) (8) cit. n. 50.
(9) n. 49.
(10) n. 47.
(11) Ibid.
(12) n. 49.
(13) n. 50.
(14) n. 49.
(15) (16) n. 50.
(17) n. 51. & 52.
(18) Refp. ad Epift. de Recent. Medic. St.

Schröckium (1), Laubium (2), Sponium (3), Drelincurtium (4), Nuckium (5), Littrium (6) leges, quanto craſſius ſit inventum, cognoſces, at multo magis, ſi Kniſelium (7) qui alicubi *dimidii digiti craſſitie* vidit, multoque adhuc magis, ſi eorum quæ ex Tulpio (8) retuli, & Bogdano (9), recordaberis. Igitur ſi craſſitudinem hanc cum Malpighio explicare malueris; ex adauctis ſecretoriis organis quantum ibi augeatur concluſi humoris ſecretio, intelliges, præſertim cum magnam vaſorum ad ipſa ſpectantium dilatationem attenderis. Præclare enim hic vidit Bogdanus venas epigaſtricas internas, earumque *extremitates, tubercula ſimilia nuci avellanæ habentes, ac ſi papillæ forent, etiam ſciſſa*, Kniſelius (10) autem *venas extenſas admodum, ad globulos terminantes*. Eandemque dilatationem, præter Mothii hiſtoriam ſuperius (11) propoſitam, indicant venæ mammariæ, & hypogaſtricæ (an epigaſtricæ?) ad auricularis digiti craſſitudinem amplificatæ apud Palfinium (12). Quantum vero inter ipſum peritonæum, & abdominis muſculos dilatare ſe poſſint vaſa ſanguifera, nihil magis oſtendit, quam inter hos, illudque inventæ ſanguinis nigerrimi libræ octoginta ab Antonio de Pozzis (13) in plethorica, eademque hydropica Virgine.

57. His ita additis, atque explicatis humoris fontibus, minus admiranda accidet immanis aquæ copia quæ in peritonæi hydrope a pluribus reperta eſt: cujus hic maximam ſummam non indicamus, veriti, ne aliæ apud alias Gentes menſuræ, in errorem aliquem nos adducant.

Organorum autem ſecernentium variæ, quippe affectorum præter naturam, diſpoſitiones, cum varia ſanguinis conſtitutione conjunctæ, admirationem minuent, ſi pro limpido, & fluido ſero alium in aliis humorem ſæpe hic deprehenſum legemus, imo in nonnullis, ut a Gahrliepio (14), & Camerario filio (15), *gelatinæ* inſtar, aut glutinis: aut ſi in aliis minus pravum, in aliis autem peſſimæ naturæ humorem, ichoreſve ad exulcerandum, atque adeo ad partes ipſas abſumendas idoneum, ſi quidem revera in Acholzii (16) fœmina nulli ferme erant amplius abdominis muſculi, nec potius in aliam quaſi formam converſi, aut macie, ut apud Nuckium (17), aut nimia ipſa diſtentione, ut apud Gahrliepium (18), & ex parte apud Littrium (19) videtur, extenuati.

58. Ad hæc quæ circa hujus morbi cauſas, & naturam curſim attigimus, præſtat quædam de ſignis addere. Ab Aſcite per hæc internoſces: primum quia multo lentius quam illa, primis præſertim temporibus, plerumque increſcit, ut ferme omnia oſtendunt exempla, quæ inter neſcio cur hic ſpectaverint aliqui Blaſii (20) Obſervationem, de tempore nihil habentem: plerumque autem dixi, ne errare tibi videar, ſi forte huc attinere non dubites Amici Nuckii (21), & Chomelii (22) hiſtorias, quorum illa *menſtruo ſpatio*, hic vel breviore jam nimium auctum ventris tumorem viderunt. Deinde naturalis hic perſiſtit faciei color, ut Drelincurtii (23), & Littrii (24) Obſervationes docent, Chomelii (25) autem altera indicat; quin Nuckius (26) diſerte hoc primus inter ſigna propoſuit; quanquam ab Dodonæo (27) olim, video, fuiſſe deſcriptam Virginem cui *toto quo* ventris tumorem geſſit, *tempore, facies perpetuo elegantis & vividi, ut in ſanitate, perſtitit coloris*: tumor tamen a lotio erat, quod pertuſa ulceribus veſica in ventris cavum effuderat. Tertio vires, & actiones cum colore conſentiunt, eodem teſtante Nuckio,

---

(1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) cit. ad n. 50.
(8) (9) ad n. 49.
(10) ad n. 50.
(11) ad n. 49.
(12) ad n. 50.
(13) Eph. N. C. Dec. 1. A. 4. Obſ. 41.
(14) cit. ad n. 50.
(15) ad n. 54.
(16) ad n. 47.
(17) (18) (19) ad n. 50.
(20) ad n. 49.
(21) (22) ad n. 50.
(23) (24) (25) (26) Ibid.
(27) Medicinal. Obſ. c. 34.

& comprobantibus exemplis, non illis dumtaxat tribus quæ modo dicebam, ſed & aliis pluribus, Meekrenii (1) in primis, agilitatem cum eo pondere prope incredibilem adnotantis, imo etiam uteri geſtationem, & partum, quem & Laubius (2) ſic ut viveret infans, retulit, tres autem partus Scultetus (3) *cum decenti ſemper evacuatione*. Vel crebrior Obſervatio fuit ſervatæ purgationis in ſingulos menſes, ut apud tres illos de colore laudavi primo loco: quibus addes Camerarium patrem (4), & Shcröckium (5); ſed aliæ poſt illam purgationem aut ab ætate jam ceſſantem, aut, quod ſæpius ſuppreſſam, riteve non reſpondentem, in hunc hydropem inciderunt ſic ut nuptæ ſe gravidas eſſe, exiſtimarent, virgines male audirent. De ſiti, & urinis tametſi Nuckii (6) mulierem lego, *quamvis urgente ſiti*, ut *plurimum multum biberet*, *non niſi parum urinæ excreviſſe*; in aliis tamen aut altum de his ſilentium animadverto, aut generatim ſcriptum, recte, ac certe ſine inſigni moleſtia, tanto illo excepto ventris onere, vixiſſe, aut diſerte etiam, ut ex Drelincurtio (7), *urinam immutatam perſtitiſſe excretionis tempore*, *conſiſtentia*, *colore*, *& hypoſtaſi*, & ex altera Chomelii Obſervatione, Matronam ſine ſiti, naturalibus autem urinis fuiſſe: & has præterea in illa Nuckii muliere *pallidiuſculas*, non, ut in aſciticis, ſaturatas fuiſſe, video; earum autem paucitatem, & ſitim multum progreſſo jam morbo; & cum aliis, calculis præſertim renum implicito, adnotari. Nam diutius progreſſo morbo; hunc enim ad annos fere, imo (quæ res ipſa faciet ut tunc ſaltem ab aſcite internoſcas) imo, inquam, non ſolum ad annos quatuor, ut Littrius (8), aliique, ad ſex ſeptemve, ut Laubius (9), ad octo, ut Bogdanus (10), & Kniſelius (11), ad novem, ut Scultetus (12), ad decem, ut Nuckius (13), & alii viderunt, atque ad his plures, ut ſupra (14) indicatum eſt, perferri poſſe, conſtat; diutius igitur progreſſo morbo, rarum eſt, pleraque de indicatis bonis ſubſiſtere. At ſatis eſt ad internoſcendum, pleraque diutius fuiſſe: quod & de aliis quæ addenda ſunt protinus, verum eſt. Nam quarto, nullus initio, ſi Gahrliepii (15) caſum excipias, nullus niſi prope extremum tempus, nec tamen in omnibus, pedum tumor: nulla cæterarum partium, & corporis macies, nulla ſpirandi difficultas, nulla febricula, nullus dolor. Sed morbo progrediente, accedere plerumque ſolent hæc omnia, præſertim ſi cum aqua tumores inſint qui ad ſuppurationem veniant, & ſaccus exulceretur: quanquam ſummæ, vel ſine his adjectæ, maciei deſcriptionem ex Drelincurtio (16); aſſidui autem, & intolerabilis, noctu præcipue, doloris ex Acholzio (17) habemus. Quincto medicamenta nihil proficiunt, nec ſive per alvum, ſive per veſicam deducere coneris, ventris tumor imminuitur; ſed ægræ potius vires, ſi præſertim quis acrius urgeat, deſcreſcunt, ærumnæ augentur; ut nullius exemplum legiſſe meminerim, quæ datis remediis in hoc hydrope non modo ſanata ſit, ſed, quod in aſcite haud raro contingit, ſit breve ſaltem ad tempus nonnihil levata.

59. Verum hæc ſigna ut ad utrumque hunc hydropem internoſcendum adjuvent; ita haud ſcio, quantum eadem valeant ad diſcernendum hunc de quo agimus, a peculiari quodam alio hydropum genere. Scilicet animadverti, eundem Nuckium, cum pleraque enumeratorum ſignorum proponit, ut ſi bona adhuc ſint, a Chirurgo aqua e peritonæo eliciatur, non videri ſatis meminiſſe quid aſſeveraſſet capite proximo ſuperiore (18). Ego, inquit, *experientia didici*, *illas*, *quarum facies colore grato eſt roſea*, *quæ ſatis bene comedunt*, *bibunt*, *alvum depo-*

(1) Cit. ad n. 49.
(2) (3) (4) (5) (6) (7) ad n. 50.
(8) (9) Ibid.
(10) ad n. 49.
(11) (12) (13) ad n. 50.
(14) n. 56.
(15) cit. ad n. 50.
(16) ad n. 49.
(17) ad n. 47.
(18) 8. Adenogr.

nunt, urinamque ſine notabili moleſtia excernunt, quarum corpora nec purgantibus, nec diureticis, nec diaphoreticis multum auſcultant; illas, inquam, ordinario affectu uteri, tubarum, vel ovariorum laborare hydropico, lymphamque peculiari ſacculo incluſam, nulla arte (chirurgica etiam intelligit) *curari poſſe.* Cætera autem, quæ non attigit ſigna, ratione ipſa duce facile perſpicis, ea quoque & harum Partium, & peritonæi hydropis eſſe poſſe communia. Videamus igitur hydropis peritonæi ſigna reliqua. Sunt enim quæ ex inſpecto, & contrectato abdomine deſumuntur. Faciliimum ſane illud eſſet quod memini legere a Clariſſimo quodam Viro propoſitum, videlicet hoc in hydrope minimam ſemper eſſe abdominis circum umbilicum prominentiam, quia ibi peritonæum non poteſt a muſculorum tendinibus ſeparari. Verum ſe res aliter videtur obtuliſſe Hoechſtettero (1), Drelincurtio (2), Nuckio (3), quorum primus umbilicum vidit in hoc morbo *expanſum & plane dilatatum*, alter *projectum*, tertius ita *prominentem, ut pugni magnitudinem facile ſuperaret.* Quid? quod ruſticæ mulieri, a Cl. Brehmio (4) deſcriptæ, umbilicus non modo ad ovi anſerini magnitudinem prominebat, verum etiam ſponte diſruptus eam ſeri limpidi inodori per exiguum hiatum alternis ſemper diebus copiam effudit, ut ingenti ventris tumore penitus ſublato, ægra convaluerit. Sed quoniam Auctori hunc hydropem fuiſſe peritonæi, *magis veroſimile* videtur; æquum hic eſt, ut certius, & per anatomen, quemadmodum fere ſoleo, confirmatum exemplum proferam, idque ex Præcl. Anhornio (5). Adoleſcenti, qui eo facilius aſciticus credebatur, quod non ſemel antea ex anaſarca laboraverat, cum ad pugni altitudinem excreviſſet umbilicus, eoque per ſe ruptus ſeri plurimum profudiſſet, ut jam ſanitas rediiſſe videretur, rurſus autem poſt duos menſes collecto humore extaret umbilicus, eumque effunderet, tertium denique tumor, qui bis evanuerat, abdomen diſtendit; ſed jam tabeſcenti profuſus ſimiliter latex adverſus mortem auxilio non fuit. Diſſectio nihil ſeri in ventris cavea; ſed quidquid ex illo reliquum erat, *inter duplicaturam peritonæi* deprehendit, ubi & illius fontes, *plures* videlicet *tubulos lymphaticos, ceu nodulos glanduloſos, qui limpidam preſſi plorabant*, oſtendit. Quæ fuſius retuli propterea quia hoc illud unum hydropis peritonæi exemplum eſt quod hactenus mihi quidem licuit in virili ſexu reperire. Nam quod tibi in mentem venire fortaſſe poſſet caſum legenti eximii Viri (6) cui poſt febrem cum Colica gravi, his declinantibus, intumuerat venter, detumuit autem cum ſponte ruptus, jam antea prominens, umbilicus *triginta & multo amplius libras puris veri, & fœtidiſſimi*, & deinceps quoque non paucum effudit, ſuperſtite fiſtula umbilici cum duobus ad hujus latus ſcirrhis quaſi glanduloſis; quod igitur ſuſpicari fortaſſe poſſes, referendum eſſe caſum hunc ad hydropem peritonæi; primum conſideres velim, quam a tua ſuſpicione diſcrepans opinio fuerit Medici longe peritiſſimi, quanquam *problematis* loco rem propoſuit; tum deinde etſi in eandem ſedem in qua ille hydrops fit, morboſa materia translata eſſet, aut, ſi mavis, ibi collecta: non hanc ſerum ulla ex parte, ſed pus omnino verum fuiſſe. Ego vero ne Gabriellii quidem (7) ſingularem in muliere Obſervationem auſus ſum inter peritonæi hydropes ſupra connumerare; quamvis aquæ copiam prope incredibilem non in ventris cavo, ſed *inter peritonæum, & muſculos* fuiſſe, deprehenderit. Neque enim mihi ibi ſecreta videbatur, quæ nonnullis adhibitis medicamentis hydragogis tanta copia tridui ſpatio dejici potuerit, ut ventris tumor immanis prorſus ſubſederit; quod in hac quidem hydropis ſpecie non ac-

(1) Cit. ad n. 47.
(2) ad n. 50.
(3) Ibid.
(4) Act. N. C. Tom. 8. Obſ. 79.
(5) Eph. N. C. Cent. 9. Obſ. 100. n. 2.
(6) Commerc. Litter. A. 1735. Hebd. 37. n. 2.
(7) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. & 6. Obſ. 279.

cidere,

cidere, ſupra (1) dictum eſt. Et ſane ei mulieri cum hydrops ortus eſſet poſt lienis inflammationem, id viſcus unum ex omnibus male affectum inventum eſt, *ſinibus* in eo *nonnullis ulceroſis* per interjectas membranulas *canaliculum quendam conſtituentibus*, *per quem a liene ſeroſitas tranſmittebatur inter peritonæum & muſculos abdominis*. Verum; ut ad ſignum redeam a ſubſidente umbilico, circumjectave proxime parte deductum; malim cum laudato Reſpingero (2), cujus quoque Obſervatio ei ſigno adverſatur, malim, inquam, credere, cum propoſitum eſt, caſus quoſdam fuiſſe ſpectatos in quibus aut necdum progreſſus eſſet morbus, aut certe aqua pauca eſſet. Unde intelligas licet, tametſi huic ſigno ea quæ paulo ante objecta ſunt, objici non poſſent, inutile tamen ipſum fore, cum hydrops peritonæi ad umbilici regionem non ſe extenderet, itemque eo tempore ad illos alios concluſos hydropes, quippe inter muſculos, & peritonæum minime ſitos, ab hoc de quo loquimur, internoſcendos. Quod & de aliis ejuſdem ſignis vereor, quæ a Viris, cæteroquin Doctiſſimis proponuntur. Sunt hæc. Si venter eandem fere conſervat figuram, tametſi corporis ſitus mutetur. Si tumor peculiarem habet circumſcriptionem. Si ventris eſt locus aliquis in quo, ſi ab altero latere percutiatur, nullus in oppoſito ictus, nulla fluctuatio percipitur. Verum, ut ab hoc ultimo incipiam, & omittam, Nuckium (3) inter ſigna, aut certe inter bona ſigna morbi hujus id poſuiſſe, *ſi fluctuationem fere nullam perſentiat ægrotans*; Hoechſtetterus (4) de ægra ſua in extremo Scholio adnotavit, magnam ventris molem ſonitum quidem dediſſe pulſam, tympani inſtar; *fluctuationem* autem *aquæ nunquam* fuiſſe perceptam, & Camerarius pater (5) ne in mortua quidem, cum ventrem nimirum & liberius licet contrectare, & validius percutere, viſum eſſe quid potius humidi, quam ſolidi, continere, ſcripſit, *nulla* videlicet *percipienda fluctuatione*. Non proderit igitur hoc tertium ſignum, niſi ubi liceat fluctuationem animadvertere. Alterum autem, a peculiari tumoris circumſcriptione petitum, juvare non poterit, cum hic hydrops abdomen totum diſtendet ſic, ut *venter ſatis æqualiter tumidus* ſit, ut idem Camerarius loquitur, ſive, ut Drelincurtius (6) vidit, *æqualis* ſit, *non acuminatus*, *nulliſque hinc inde monticulis extuberans*. Cum vero certa regione tumorem circumſcriptum oſtenderit; neque an ex hydrope is ſit, & ſi ex hydrope, an peritonæi, an earum de quibus Nuckius ajebat, Partium, ſatis propterea apparebit, ubi tumor inferiora teneat: quanquam vel tubæ unius hydrops quam alte nonnunquam poſſit, lateque ſe extendere, plus ſatis oſtendit illa Munnickii Obſervatio quæ in *Bibliotheca Anatomica* (7) edita eſt. Poſtremo quod ad primum illud ſignum attinet; utile erit fortaſſe cum aquæ peritonæo coercitæ minor adhuc erit copia. Sed cum hæc adeo increverit, ut venter, quemadmodum in Meekrenii (8) pictura vides, ad media femora, aut ad genua fere, ſicut Helwigius (9) deſcribit, propendeat, imo hinc crura, inde totum pectus, ut Palfinius (10) refert, operiat; tunc certe non eſt credibile, ſi mutetur corporis ſitus, ventris figuram non mutari. Cætera autem quæ adduntur, ſigna poſtquam aqua educta a Chirurgo eſt, per ſpecillum, per contrectationem, per injectionem quærenda, præterquam ſera ſunt, ejuſmodi etiam ſunt, ut morbum hunc ab aſcite quidem, ſed non ab aliis illis hydropis generibus ſecernant.

60. Cave putes, quæ hactenus examinata ſunt, a me ſigna improbari. Caſus enim dumtaxat excepi in quibus pleraque inutilia eſſe poſſint. Difficile autem

(1) n. 58. in fin.
(2) cit. ad n. 50.
(3) Ibid.
(4) ad n. 47.
(5) (6) ad n. 50.
(7) Tom. 1. in Adnot. ad Graaf. de Mulier. Org. ubi de Oviduct.
(8) cit. ad n. 49.
(9) ad n. 50.
(10) Ibid.

accidet, ut plerisque in casibus inutilia sint omnia, præsertim si prima morbi tempora diligentius attendamus, & quæ tum rerum facies fuerit, accurate spectemus, ut puta si ab epigastrio tumor inceperit, aut si ab hypogastrio, immobilis tamen fuerit, dum cubans fœmina in alterum se converteret latus, neque stanti interni ad pubem ponderis sensum, aut mingendi difficultatem attulerit; quanquam progrediente etiam morbo, indicia esse possint unde certas Partes, exempli gratia uterum, insontes existimemus, ut si rite pergant menstrua respondere, aut ipsum, & tubas, & ovaria hydropico, aliove tumore non gravari, conjiciamus, ut si mulier nihil eorum sentiat quæ modo diximus. In summa laudandum eorum propositum, & ingenium est qui primi nobis tradiderunt morborum signa. Nostrarum tamen partium est, ut collatis pluribus quam ipsi potuerint, & morborum, & dissectionum historiis, dispiciamus, quo signo tutius, & quando, quo autem secus, nec sine erroris periculo uti possimus.

61. Sic etiam in hujus hydropis, id est peritonæi, curatione; ut de hac quoque, uti promisimus, aliquid attingamus; quid melius a Tulpio (1), & Meekrenio (2) fieri potuit, quam ut paracentesim, a Walæo, & Costero, vivente muliere, commendatam, hujus inspecta per anatomen morbi natura, & sede, adversus peritonæi hydropem unice laudarent? Scilicet hinc inutilia remedia cætera, inde autem illam videbant & expeditius, & tutius institui posse, quippe visceribus ab aqua penitus seclusis, eoque integris, unde in hoc hydrope diutius servatus, ut diximus (3), corporis vigor cum actionum incolumitate, procul dubio est repetendus. Iisdem rationibus permoti cæteri & Medici, & Chirurgi in eandem sententiam iverunt, Nuckio (4) præsertim non dubitante, quin lymphæductus disrupti, iterum claudantur postquam educta aqua, inter se contrahentes abdominis musculos, & peritonæi laminas comprimuntur, quod in ascite, si ab ruptis vasis lymphaticis ortus sit, minime habeat locum, & absolutas hac ratione duas hydropis peritonæi curationes producente, Amici unam, alteram, quam attinere huc censuit, ex Thoma Bartholino; ad quas alias porro addidisset, si tunc extitissent, ut quam Cl. Degnerus (5) in dextera inferiore abdominis parte, & vel magis quam in abdomine universo, laudato Brehmio (6) referente, ipsa per se natura perfecit, clara in illo casu aqua, in hoc autem sero limpido, & inodoro profuso. Sed posteaquam animadversum est, non ita semper habere se peritonæi saccum, ut fuit a Tulpio, & Meekrenio conspectus, sed tumoribus, abscessibus, ulceribus ita affici aliquando, ut detrahi quidem aqua possit, at non propterea ejus, & puris scaturigines siccari, & hanc ob causam Matronam de qua Littrius (7), & mulierculam de qua scribit Laubius (8), servari non potuisse, licet illi intra biennium tredecies, huic intra decem menses sexdecies aqua educta sit, ut summa in hac fuerit librarum ultra septingentas viginti, tum vero non ita expedita semper, & secura, ut a primo, hæc curandi ratio jure meritoque visa est. Quod tanto magis tibi visum iri, non dubito, quanto plures, ex superioribus etiam temporibus, a me Observationes productæ sunt, in quibus illa peritonæi vitia non defuere. Itaque præter eas fœminas, quas dumtaxat exceperat Tulpius, quarum vires jam fractæ sint, & quas postea, ob causas varias quidem excluserat Nuckius, sed fere omnes ad idem caput referendas, bene sapienterque alias insuper addidit Littrius, admonens, quanto cum metu infelicis exitus curandas suscipiamus eas in quibus non modo inveteratus valde sit morbus, & valde extensus, verum etiam in quibus

(1) Cit. ad n. 49.
(2) Ibid.
(3) n. 58.
(4) cit. ad n. 50.
(5) Act. N. C. Tom. 5. Obs. 2.
(6) Vid. supra, n. 59.
(7) cit. ad n. 50.
(8) Ibid.

detracta aqua crassa, & graveolens sit, & pravi coloris, & in quibus tumor aliquis, aut durities, emissa videlicet aqua, in parte aliqua percipiatur sacci peritonæi. Quod signum postea in Laubii fœmina manifestum fuit, nec non aliud, huc adjiciendum, scilicet puncto dextro latere, nihil nisi pus effluxisse, dum ex altero, compuncto eodem tempore, aqua profluebat. Verum signa hæc ultima ad præcognoscendum exitum spectant, non suscipiendæ, sed susceptæ jam curationis.

62. At priusquam a te suscipiatur, exquiras diligenter, velim, num durities, aut tumor aliquis antea fuerit, quem nunc magna distentio abdominis occultet; præterea num dolor, non eum dico quem illa ipsa distentio parit, sed ulcerosus, testis erosionis, ægram torqueat, aut certe aliqua in parte arctius a te contrectati abdominis excitetur. Non me fugit, quam feliciter in magna etiam suppuratione, & certa erosione, utraque tamen recenti, Chomelio (1) res successerit, nec quid Littrius (2) adversus hæc ulcera primum injiciendo; deinde cite comprimendo, vinciendoque, imo etiam adversus tumores, desuper incidendo, & curando proponat. Scio quoque, levandi, non sanandi causa, ubi tumores, & pus essent, a Laubio (3) aquam fuisse eductam. Verum hic mihi tecum sermo est non de inchoatis ab natura, aut ab arte curationibus persequendis, sed de libere, nec sine justa persanandi spe suscipiendis. Igitur has etiam quas modo addebam, ægras, cum poteris, vitabis. At sunt prætera in quibus tumores a distento abdomine haud prorsus occulantur, sive quod minor adhuc aquæ copia sit, ut in altera ex iis quas ipse produxi (4), Observationibus, sive etiam quod humor, aut materia quævis alia, crassior non perpetuo quodam sacco, sed in plures caveas dispertito, contineatur sic ut aliæ illa magis turgeant, aliæ minus, quales in mortuæ Obstetricis dissectione offendit Camerarius Filius (5), qui prudenter paracentesim, ab alio commendatam, instituere noluerat propterea quia *inæqualem abdominis molem, & diversum diversarum regionum renisum* animadverterat. Quid enim in hoc casu aut in illo etiam quem Gahrliepius (6) descripserat, paracentesis facere potuisset? Materia enim sive glutinis, sive spermatis ranarum similis per amplius inflictum vulnus, non modo per consuetum foramen, haud effluit; & si tenuis, imo tenuissima etiam sit; ubi multis, ut in utraque illa Observatione, interceptis discluditur, tametsi ex una quam perforaveris, cavea exeat, non propterea ex reliquis prodit, ideoque hic accidat necesse est, quod in ascite contingere diximus (7) quando is ex hydatidibus fit, etiam connexis inter se. Quem casum cum inter varia ascitis genera videam referri; nolui *saccatum* hunc, ut Observatores appellarunt, *hydropem* hoc loco prætermittere. Nam etsi meteria, & interseptis discrepat ab hydrope frequentiori peritonæi; huic tamen innascitur: nec quod rarior sit, idcirco a nobis omitti, imo vel propterea commemorari debuit, ne siquando forte occurrat, temere iterum cum ascite, aut cum altero magis noto peritonæi hydrope confundatur.

63. Quin juvat alios quoque, saccatos pariter dictos, hydropes, antequam finem scribendi faciam, commemorare. Quidam sunt ab iis qui proponunt, sic vocati, qui tamen ad frequentiorem attinent hydropem peritonæi, velut is de quo Dissertationem edidit Cl. Schefflerus (8), idem quod ego, censens (9), quippe ingenti illa seri copia *intra duplicaturam peritonæi* collecta, saccumque sic efformante, cui magnum adnatum erat steatoma. Alii vero differunt, ut quem

(1) (2) (3) ad n. 50.
(4) n. 52.
(5) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 160.
(6) cit. ad n. 50.
(7) n. 45.
(8) Hist. Hydr. Saccati.
(9) §. 4.

describit Cl. Anhornius (1) incredibili propemodum humoris vi inter peritonæum, & crassius durumque factum omentum conclusa in ea cui *facies pro corpore emaciatissimo coloratior & pedes tumoris expertes*: cujusmodi signa, ut alia quoque, subinde non omittam, ut possis cum meis superioribus dubitationibus (2) conferre. Sic quoque junior Verneyus (3) fœminam annos ad triginta natam, cui venter ante septem jam annos tumere cœperat, bono colore, appetitu, somno, & satis adhuc ad agendum expeditam fuisse, refert, cujus, post seri alias alius naturæ eductionem mortuæ aperto ventre, magnum saccum vidit, plures cellulas continentem, inter se minime communicantes, quarum singulæ materiam peculiarem, ab aliisque diversam concludebant. Idemque asciticam secuit, cujus in ventre ingentem præterea cystim deprehendit, sero subrubro plenam. Sunt & hydropes saccati qui ad hos alteros, an ad primos illos attineant, ex anatomica descriptione haud satis liquet, ut perlectis quæ de sacco scribuntur, in Virgine quadam (4) inspecto citissima post emissam aquam morte abrepta, facile existimabis.

64. Et quamvis Epistola proxima quæpiam de Ovariorum Hydrope scripturus sim; tamen quoniam & ipse inter saccatos hydropes refertur; hic potius; ne ibi forte sim aut rursus æquo longior, aut minus perspicuus; attingam illa quæ facile cum iis conjungas quæ antea (5) de eodem morbo interjicere opus fuit. Sunt & hujus aliæ Observationes certæ, aliæ dubiæ. Proferamus utriusque generis exempla, quæ addere possis ad Sepulchretum. Inter certas igitur incipientis, aut parum progressi hujusce hydropis Observationes extant habitæ a Camerario filio (6), a Goetzio (7), & a Maggio, ac Dodio (8). Primus humorem inesse ovario comperit ad uncias quatuor, alter ad libras tres, ultimi ad libras tres & semis, iidemque; nam duo primi nihil signorum huc pertinentium quod adnotarent, acceperant; sciscitando compererunt, sæpe fœminam de pondere questam esse quod in imo ventre sic percipiebat, ut quod in latus cubaret, ei lateri pondus incumberet; si in alterum se converteret, in hoc pondus transferretur. Sed & illæ de quibus Riedlinus (9), Vacherius (10), Schacherus (11) scripserunt, postquam singulis ovarium, & venter jam mirum in modum excreverant, narrabant tamen prima quidem abdomen sinistro latere tumere cœpisse, quo tempore nihilominus & conceperat, & feliciter pepererat, alacris vel extremo in morbo, & robusta, quippe quæ præter ventris tumorem, quod sibi molestum esset, haberet omnino nihil: secunda, sibi primum omnium ante sex septemve annos hypogastrium a sinistris doluisse: tertia ante annos aliquot initium sibi malorum dolorem ventris fuisse quem verbis explicare nesciret; deinde paulatim increscente tumore, hujus pondus in id latus in quod corporis situs requirebat, labi consuevisse. Hæ duæ, sicut & prima, nihil levaminis senserant a cujusquemodi medicamentis: sed non, ut prima, parum tulerant molestiarum, postremo præsertim tempore, cum requiem capere in lecto nequirent, nisi genibus flexis innixæ, & corpore antrorsum inclinato, caput substratæ culcitræ imponerent: cujusmodi quadantenus positum in sua quoque fœmina ad requiem capiendam necessarium adnotavit Schefflerus (12): ea autem peritonæi, tres vero de quibus loquimur, sinistri ovarii hydrope labo-

(1) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 100. n. 7.
(2) n. 57.
(3) Mém. de l'Acad. Roy. des Sciences, A. 1703.
(4) Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 17.
(5) n. 58. & 59.
(6) In Obs. 160. cit. supra ad n. 62.
(7) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 207.
(8) Apud Vallisner. Istor. della Generazione, P. 3. c. 5. & Tab. 12.
(9) Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 56.
(10) Hist. de l'Acad. Roy. des Sciences, A. 1739. Obs. Anat. 3.
(11) Differt. de Virgine Ascitica, §. 10. 13. & cæt.
(12) cit. n. 63.

rabant, quod in tertia hic illic dehiſcens, aſcitem inſuper ſibi adjunxerat non ſecus ac in Vidua illa accidit, quæ a Cl. Baſſio (1), & in fœmina alia quæ a Cl. Gutermanno (2) deſcripta eſt. Feliciores in hoc ovarii tumore, quamvis ad ſummum aucto, fuerunt aliæ, ut Virgo quam Cl. Gullmannus (3) refert quindecim nihilonimus annos *gaviſſam eſſe ſanitate integra ; nam menſtrua erant regularia ; appetitus, ſomnus &c. vigebant*; niſi quod ultimis duobus annis ſæpius lipothymiis corripiebatur: itemque ut fœminæ duæ quas diſſecuit Jo. David Mauchartus (4). Hæ quomodo ſe habuerint ultra ſeptennium quo, ſi poſtremas fere excipias hebdomadas, nunquam decumbere coactæ ſunt, ex verbis, quæ præmittit Obſervationi licet conjicere: Quæ hydropicæ „ nec pallent, ſed roſeum „ potius genarum ſervant decorem, nec pedes habent tumidos, ut potius, aucto „ licet in dies abdomine, gracileſcant cum reliquis artubus, & corpore; hæ, ſi „ diu abſque notabili actionum læſione, ſarcinam hanc circumferant, appeti- „ tum habeant bonum, non admodum ſitiant, nec tuſſiant, alvus autem fa- „ ciat officium, urina naturalis ſit, & moles abdominis nec purgantibus, nec „ diureticis obediat, & præcipue malum a partu difficili, puerperio infelici, „ molæ geſtatione, aut abortu ducat originem, nec ſigna cachexiæ concurrant, „ hydrope ovarii ſeu ſaccato vel cyſtico dicto, ſemper tenentur. " Sed his verbis Præſtantiſſimi Viri; ſi ita accipiantur, quaſi de nullo alio, niſi ovarii, hydrope ſcripta exiſtimemus, adverſari, intelligis quæ de nonnullis aliis tum ſupra (5) oſtenſa ſunt, tum infra oſtendentur. Porro quod ad ſigna attinet illius hydropis; Præcl. Trewius (6) ubi ſuam ejus Obſervationem proponit, fuiſſe, ait, inter illos qui viventis fœminæ abdomen examinarunt, alios qui *hydropem ſaccatum ſubeſſe, pronunciarent*, alios vero qui *ex eo quod facta percuſſione, fluctuatio haud ſatis manifeſte percipi potuerat, illum in dubium vocarent:* tum ipſe quærit, *quando abdomen in molem præternaturalem expanditur, ſimul ponderoſum & grave eſt, fluctuatio vero, ventre percuſſo, ſatis accurate percipi nequit;* quærit, inquam, *an inde concludere liceat, ovarii hydropem præ aſcitide morbum eſſe appellandum?* Verum Cl. Targionius (7), qui, ſiquis alius, & immanem ovarii hydropem conſpexit, & diligenter, atque erudite de hoc morbo ſcripſit, cum Matronam proponat, quæ annos a primo initio ad finem triginta quatuor ipſum pertulit, nimio quidem, donec ætas ſivit, menſtruorum fluxu, & crebris denique vomitionibus, & aliqua in aſcendendo ſpirandi difficultate vexata, & ſuperiore parte corporis extenuata, cæterum & bene comedens, & ad ultimam uſque vitæ hebdomadam ſtare potens, ſeque, ut vellet, movere, &, quod mirabilius eſt, in utrum liberet latus, aut ſupina, humilique capite non incommode cubare; eandem, refert, & dum viveret, & mortuam, ventrem habuiſſe quem aqua eſſe plenum, tactu dignoſcebatur, quippe quo vel leviter manu percuſſo manu altera oppoſito lateri admota, non ſecus atque in aſciticis, fluctuatio perſentiretur. Et ſaccus tamen omne ventris cavum, ſaccum aqua, ad libras centum quinquaginta æſtimata, adeo implebat, ut ipſo vix leviter inciſo, eruperit maximo impetu. An diſcrimen hoc inde repetendum, quod in Trewii fœmina aqua erat plures in cellulas diſpertita; in Targionii autem Matrona cavo uno, ut nihil obſtaret fluctuationis propagationi, comprehenſa? Fortaſſe hoc dicerem, neque ſine aliqua, ut poſtea (8) indicabitur, ad curationem utilitate, ſi Camerarius pater cum fluctuationem, velut ſupra (9) dictum eſt, nullam potuit percipere, cellularum

(1) Dec. 4. Obſ. Anat. 8.
(2) Act. N. C. Tom. 3. Obſ. 105.
(3) Eorund. T. 2. Obſ. 80.
(4) Eph. N. C. Cent. 8. Obſ. 14.
(5) n. 58. & 59.
(6) Commerc. Litter. A. 1734. Hebd. 44.
(7) Prima Raccolt. d'Oſſerv. Med.
(8) n. 70.
(9) n. 59.

aliquam ſuo in magno ſacco injeciſſet mentionem. Tu diligentius de his quæres tum apud illos quos nominavimus, tum etiam apud eos quos facile omiſimus (1) ex quibus Cl. Benevolus (2) tibi eſſet in primis conſulendus, ſi qua diligentia magnum illum in quem ſe ovarium expanderat, ſaccum deſcripſit, eadem & cætera deſcribere potuiſſet.

65. Hactenus eas commemoravimus Obſervationes quæ procul dubio ad ovarii hydropem ſunt referendæ. Nunc, ut promiſimus, & quasdam addemus, in quibus dubites, an idem liceat. Duas leges Cl. Jo. Mart. Brehmii (3), in quibus magnus ſaccus aquæ plenus alter annos quatuordecim, alter biennium geſtatus, hic cum veſica urinaria *arctiſſime* erat *adnexus*, ille *in fundo* uteri *verſus latus ſiniſtrum adcretus*, *ibidem variorum ductuum & canalium ope originem ſumſiſſe*, *videbatur*. Cum ovariorum, tubarumve nulla fiat mentio non ſecus atque in hiſtoria quadam ante hos quinque & triginta annos in Urbibus duabus huic proximis, edita, tanquam hydropis utero incluſi, cum tamen aquam uterus non contineret, ut debuiſſet, tuque in Obſervatione præſertim Henrici Alb. Nicolai (4) videre potes, ingens cyſtis, aqua diſtenta, ab ipſo uterini fundi ſiniſtro latere ad diaphragma uſque ſe extolleret. Nempe hic quoque hæream neceſſe eſt, etſi non ignorem, haud immerito Riedlinum (5) cenſuiſſe, *hydropem*, *quem Uterinum nominant; plerumque in teſticulis & originem*, *& ſedem ſuam invenire*, *unde & ſacci illi ſæpe tam magni*, *tam inſignem aquæ copiam continentes*, *& inteſtina contegentes . . . . derivantur*. Cæterum & junior Verneyus (6) duas magnas ejuſmodi cyſtes ortas ex latere ſiniſtro uteri, & ovarium quidem complectentes, ſed in altera fœmina non dilatatum, quod ajat, intraque aliam minorem cyſtim concluſum, in altera dilatatum quidem, ſed nihil ad cyſtis qua comprehendebatur, magnitudinem. Conjeciſſem fortaſſe, extimam ovariorum tunicam, ab aqua expanſam, magnas illas cyſtes feciſſe, niſi has ex uteri latere natas dixiſſet.

66. Sunt etiam exempla hydropis ad Falloppii Tubam attinentis, certa alia pariter, alia dubia. Certis accenſeo quod a Munnickio miſſum, *Bibliothecæ Anatomicæ* Collectores ediderunt (7). Satis enim eſt Iconem inſpicias, ut tubam dexteram ſe ipſam dilataſſe, intelligas, ad aquæ libras centum & duodecim continendas, quo morbo infelix Virgo duodeviginti annos laboravit. Par ferme quem propoſuit Siboldus; ſed major quem Cyprianus, tubæ hydrops fuit, quantum ex Actis Eruditorum Lipſienſibus (8) video; neuter enim illorum, cum hæc ſcriberem, erat in manibus. Nec dubito, quin hydrops cornuum uteri in tubis revera fuerit, cum Tulpii (9) ipſum deſcribentis, Figuram inſpicio, quæ, ut illa Munnickii quoque, & cæteræ, in Sepulchreto deſideratur. Atque utinam Sponius, cujus Obſervationem ſupra (10) laudavi, delineationem cum ea junxiſſet; illum mihi exemiſſet ſcrupulum, quem deſcriptio non poteſt. Suum ipſe ſaccum pro tubæ habet dilatatione, tubam autem ovarium amplexatam, inde *per ſemipedis ſpatium altius* provectam deſcribit, *quam ſitus ipſius naturalis poſtulabat*, cum ſaccus ad cartilaginem uſque enſiformem perveniret. Verum tuba æquo longius produci per ſacci faciem tunc ſolet, non cum ipſa, ſed cum aliud in proximo, ut puta ovarium, hydropicum eſt, quemadmodum Verneyus (11), & ſic ſatis Targionius (12) viderunt. Schacherus (13) autem, & Maggius ac Dodius (14) etiam delinearunt. Itaque cum Sponius ovarium minimæ hydropicum

(1) Vid. Epiſt. 65. n. 17.
(2) Oſſervaz. 9.
(3) Act. N. C. Tom. 6. Obſ. 94.
(4) Dec. Obſ. Illuſtr. Anat. Obſ. 9.
(5) Obſ. 56. cit. ad n. 64.
(6) Mém. de l'Acad. Roy. des Sc. A. 1703.
(7) Cit. ſupra ad n. 59.
(8) A. 1685. M. April. & A. 1701. M. Februar.
(9) Obſ. Med. l. 4. c. 45.
(10) n. 50.
(11) (12) (13) (14) cit. ſupra ad n. 64.

proponat, incautum autem Chirurgum præcipiti ſectione ſimul cum muſculis peritonæum incidiſſe, queratur; hunc hydropem inter alia hydropis peritonæi exempla recenſeri poſſe, credidi (1). Quod ſi tibi ſecus videtur; ut illud, aliudque aliquod, me non adverſante, inde eximas; ſatis ibi exemplorum reſtabit. Sed quo tandem referemus Obſervationem Rolfinckii (2), qui ſiniſtrum uteri ligamentum *ſuperius* aqua adeo diſtentum invenit, ut *totam* ventris *occuparet cavitatem*? Num credemus, exercitatum, ut ille erat, Anatomicum, ſi annexi ovarii, aut tubæ dilatationem vidiſſet, non agniturum fuiſſe? An præter cæteros, ei ligamento proximos, hydropes, peculiarem præterea ab aqua inter duas ejus membranas congeſta illius hydropem ligamenti ponemus? Id vidit in fœmina, quæ, licet abdomen ingentem in molem excreviſſet, nec menſtrua jam toto triennii ſpatio reſponderent, appetitu tamen erat integro, & munia familiaria, quamvis ægre, obibat, donec ſubito extincta eſt, quemadmodum altera Brehmii (3) mulier, cui tamen erat cor prægrande, & Targionii Matrona; neque enim ex tot quæ commemoravi, hujuſmodi morborum exemplis, alias præter tres haſce nunc memini, quæ inopinato deceſſerint.

67. Nunc ſi quæ inter recenſendum ſingulorum fere horum hydropum Obſervationes, ſubinde ſigna memoravi, attento animo colligas; quantum inter ſe, & quantum cum peritonæi hydrope conveniant, facile animadvertes, intelligeſque, ſi gravis ventris moles jam longum tempus (Verneyus junior (4) plus biennio a primo initio requirebat) perduraverit: ſi tumor, ut in gravidis, paulatim increverit ſine multo incommodo, & ſine ulla, aut ſaltem ſine magna coloris cutis mutatione: ſi purgantia, & diuretica medicamenta nihil levaminis attulerint: ſi artus inferiores non niſi ultimis temporibus intumuerint: ſi hæc, inquam, fuerint; non aſcite fœminam, ſed concluſo aliquo hydrope fere laborare: nec tamen neceſſe eſſe, ſiqua ex iſtis nota defuerit, tunc eo non laborare. Fuerunt enim & quæ de ventris, exempli gratia, intimis doloribus quererentur, preſſis videlicet viſceribus, & præſertim inteſtinis, ſacci, certo in loco magis affixi, aut prominentis, proximo pondere, & diſtentione, quod in ovarii, aut ſimilis alicujus Partis magis quam in peritonæi hydropem cadere, intelligis. Eſſe poſſunt, ad longe rarius, etiam nonnullæ quibus levaminis quidpiam afferant data medicamenta, ſi aquam forte educant, non quæ cyſti incluſa, ſed quæ in ventris cavum effuſa ſit; eſſe enim & hanc aliquando, ſed fere paucam, laudatus adnotavit Verneyus tuncque id contingere cum plus aquæ capere cyſtis non poteſt, & hinc eſſe quod artus inferiores non niſi ſerius, ut dictum eſt, intumeſcant. De ſignis autem per quæ propoſitos hydropes unum ab altero internoſcas, ipſe intelligis, nihil eſſe poſſe quod a me expectes; ea enim inter ovaria, & tubas, & ligamenta quibus committuntur, propinquitas eſt, & ea neceſſitas officii eorum omnium ad opus generationis, ut neque a tumoris ſede, neque ab intercepta in muliere gignendi facultate quodnam eorum hydropicum ſit, liceat deducere. Quin etſi concipiat interea mulier; inſontes eſſe illas Partes, qui credes? quippe cum ſcias, ſatis ad id eſſe, ſi ab altero latere ſanæ ſint. Earum tamen aliquam, ovarium præſertim, ut quod ſæpius ſolet, tumere poſſe, conjicies, cum ſe tumoris initium ad illarum ſedem prodiderit. Poſſe, inquam, conjicies: nam vel ibi tumor, nec in illis tamen, eſſe poteſt. Videndum quoque tunc eſt, ne tumor ſit forte alterius generis, ut puta cum Gandolphius (5) ovarium utrumque invenit capitis æquans magnitudinem, & pondus ſuperans librarum quinque, ſed ex una eademque compacta ubique ſubſtantia, aut cum alia

(1) n. 50.
(2) Sepulchr. Sect. hac 21. Obſ. 55. & 61. §. 24.
(3) (4) cit. ſupra n. 65.
(5) Hiſt. de l'Acad. Roy. des Sc. A. 1707. Obſ. Anat. 4.

in fœmina idem morbi genus in ovario altero conſpexit pondo librarum circiter quatuordecim: ſed & alius modi tumores ibidem haud rariſſime occurrunt, ſteatoma in primis (cujuſmodi & mihi (1) ſe obtulit) quod nonnunquam ovarii hydropem mentiri, admonuit Schacherus (2). Tu vero quæ antecesserint, & quæ comitentur, ſolerter omnia perpendens, tunc facilius hydropicum eſſe tumorem, ſuſpicaberis, cum temperatura corporis, victus, morbi fuerint, aut ſint quibus mulieres ad hydropem diſponantur. Qua autem ratione, conjicere potius debeas aquam inter muſculos, & peritonæum, quam intra hoc eſſe congeſtam, ſupra (3), quantum in ejuſmodi morbis licet, indicare conati ſumus, & ſi quid ad hydropes alios per levem ſaltem conjecturam internoſcendos nobis interea aut legentibus occurret, aut cogitantibus in mentem veniet, proximis Litteris (4) non omittemus.

68. Quod ſi difficile eſt hydropes quos memoravimus internoſcere; multo eſt difficilius perſanare. Nec vero dicas, ipſam oſtendiſſe naturam; qua id ratione faciamus, cum mulieri de qua Brehmius (5) ſcribit, emiſſo, ut antea diximus, per exiguum foramen alternis diebus humore, ſanitatem reſtituit. Nam hydrops ille videtur fuiſſe peritonæi non ſecus atque revera fuit, cum ter eandem viam, referente Anhornio (6), utiliter quidem primum, ſed poſtea infeliciter natura tentavit. Nos vero qui de hydropis peritonæi curatione ſupra diximus, hic de eorum quærimus curatione qui ſacco incluſi, ventris cavo continentur. Certe autem junior Verneyus (7), Chirurgus, ſiquis alius, in paracenteſi exercitatiſſimus, diſerte negat, ſe ullam quæ ſaccato hydrope teneretur, vidiſſe ſanatam; quin plures, quæ ſatis bene valentes, nullaque alia, niſi oneroſi ventris, moleſtia preſſæ, cum ab hac per eductam aquam liberare ſe vellent, brevi, ait, periiſſe, diu cæteroquin, imo interdum diutiſſime, ut ſæpe indicata exempla oſtendunt, victuras. Sed & alii paſſim viderunt, paracenteſim in his morbis citam mortem eſſe conſecutam. Nec mirum: nihil enim crebrius accidit, quam ut ad aquam non bonæ jam per ſe naturæ, ſicut ejus color plerumque fuſcus oſtendit, aut ad ſacci partes jam laxas vitiatas, ulceroſas accedens aer funeſtas cito mutationes inducat. Hinc enim potiſſimum eſt quod etſi a primo plurimum allevatæ & ſibi & aliis ægræ videantur; tamen pro aqua primum educta non ita pravæ naturæ, ea quæ ſecundo, aut tertio educitur, aut deinceps effluit, viridis, aut nigra, aut turbida, & fæculenta ſit, aut ſubcruenta, aut graviſſime olens, denique non ſine pure, ut laudati Chirurgi Obſervationes relegens in muliere ad triginta, & in virgine ad ſexaginta annos natis, & Riedlini (8) unam, & Anhornii (9) unam & alteram in fœminis tribus, facile cognoſces. Quid futurum putas, cum aqua jam per ſe purulenta, aut fætida eſt? In Tubis vidit Tulpius (10) novem aquæ puriſque libras. In ovario humorem fætentem Maggius ac Dodius (11) invenere. Quid? cum ſacci interior facies abſceſſibus plena eſt, ſicuti deprehendit Verneyus. Porro ut aqua nec purulenta ſit, nec fœtida, & ſine abſceſſibus ſaccus; certe ſæpius aut intus affixas habet hydatides, aut aquam, materiamve aliam in plures minores ſaccos diſpertitam: qua ex re fit ut educta aqua ab uno latere, ab altero abdomen non detumeſcat, aut ejus effluxus cito deſinat, & ſi tunc Chirurgus cannulam urgeat, obicem ſentiat: quid tunc, quæſo, agendum eſt? num ſacci ſinguli ſunt aperiendi? Trewio (12)

(1) Supra n. 34.
(2) Diſſ. ſupra ad n. 64. cit. §. 13.
(3) n. 60.
(4) n. 40.
(5) cit. ſupra ad n. 59.
(6) Ibid.
(7) cit. ad n. 65.
(8) Eph. N. C. Cent. 5. Obſ. 67.
(9) Eorund. Cent. 9. Obſ. 100. n. 3. & 4.
(10) cit. ad n. 66.
(11) ad n. 64.
(12) Ibid.

plus

plus quam decies membranea minorum saccorum intersepta aperienda fuerunt, ut aquam omnem ex majori qui universos continebat, educeret. Num quod in mortua ad perscrutandum, idem in viva licet ad curandum? aut si liceret, num intra abditum ventris cavum videre quis posset minores sacculos, & hos singulos pertundere, nullum autem intestinum, partemve aliam proximam convulnerare? Præterea quid, si innumeræ, ut sæpe esse dicebamus, essent hydatides; quid? si cellulæ non omnes aquam, sed aliæ materiam casei, vel pultis similem, ut in Miegii (1) Observatione continerent: quid? si magnus insuper scirrhus inesset, qualem conspexit Verneyus. Mitto cætera; nam vel ex hisce jam satis, superque intelligis, cur hic paracentesis non modo inutilis, sed & noxia miseræ mulieri contingat.

69. Fac etiam, saccum esse unum, nullisque interseptis divisum, ut præter Maggium, ac Dodium (2), Vaccherius (3), Benevolus (4), Targionius (5) invenere, neque abscessibus, neque tumoribus vitiatum (nam Benevolus quosdam intus prominentes globos, quorum aliqui vel ovis majores, Targionius autem sarcoma, renis magnitudine, parvos abscessus in se condens, adnotarunt) fac denique, non pessimæ naturæ aquam inesse. Quid tum postea? Credisne, rem sic fore expeditam? Negat Targionius. Qui cum illa timet, ne interjectum forte omentum, aut intestinum, aut viscus aliud aliquod vulneretur, & ne aquæ pars ex perforato sacco in ventris cavum effundatur, quorum hoc tamen vitari posse, ait, si mulier prona cubet, tum hæc maxime, quæ Schorkopffius (6) olim, veretur, ne sacci evacuati membrana gangrænam, aut saltem suppurationem ob aeris præsertim accessum contrahat, aut si non contrahat, rursus, ut cæteri *folliculati* tumores solent, humore suo, id est aqua repleatur. Et mihi certe accidit, ut, dum hæc ipsa recenserem, ab sterili fœmina consulerer, quæ cum distentum abdomen superiore anno gestasset, non sine majori in ejus sinistro latere renixu, & frustra medicis usa esset auxiliis, repente circa ver anni hujus cum forte inter ridendum paulo vehementius concuteret ventrem, ecce non sine crepitu quodam sentit, disrumpi aliquid in eo, ipsumque continuo molliorem factum, insolitum autem in imo pondus, cum sensu, qui antea nunquam fuerat fluctuationis, & delabentis cujusdam ponderis in id latus in quod se converteret. Quæ cum remediorum ope multum seri per renes, & intestina educentium abiissent; quindecim, haud amplius, dies mulier sibi visa est optime valere. Nam post illos, iterum priorem ad molem tensionemque abdomen rediit, bono, ut semper antea, faciei colore, pedibus nihil tumentibus, & præter ventris dolores quosdam per intervalla molestos, gravemque ejus molem, & menstruorum imminutionem, quæ cuncta etiam antea fuerant, corpore agili, robusto, egregieque se habente. Ne igitur cystis vetere emisso humore, novo distenderetur, opus esset, quemadmodum in exterioribus folliculis fit, totam ipsam posse aut absumere, aut extirpare. Quorum primum in magno, & inter viscera abdito sacco quis proponat, aut ferat? Alterum autem propositum quidem scio, animos addente notissima, sed æque rarissima, illa Abr. Cypriani curatione; an vero aliquis intra hos triginta, eoque amplius ex quo propositum est, annos tentaverit, nescio. Quæ prohibere potuerint, non difficile intelligis: quorum pleraque ut mittam; si radice una cui vinculum facile posset injici, cystis semper niteretur, ut in Maucharti (7), aut in Schröckii (8) Observatione; aures fortasse præbere inciperes. Sed quid? si radix multiplex, aut si una, latissima; non, ut apud illos, *angustior*, aut *pollicis crassitie*: quid? si cystis alio, atque alio arctius alligata, &

(1) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 85.
(2) (3) (4) (5) cit. ad n. 64.
(6) Dissert. de Hydr. Ovar. th. 25.
(7) cit. ad n. 64.
(8) Eph. N. C. Dec. 2. A. 8. Obs. 233.

procul etiam ab ea abdominis ſede, quam, Cyprianum imitatus, incideris. Hic tamen ab ulcere per quod ſentire licuit fætus duodecimeſtre cadaver, quo loco incidendum eſſet, didicerat, non ſecus ac Degnerus (1), ſi hydopicus inter peritonæum, & muſculos ingens tumor diſſiliendo, non amplum, ſed anguſtum, aditum reliquiſſet, pariter immiſſo ſpecillo ſatis ſcire poterat qua ferro eſſet patefaciendus, ut cyſtis, bubula veſica major, quæ per ſe excidit, a Chirurgo extirparetur.

70. Nulla igitur, inquis, in ſaccato interno hydrope curationis ſpes erit, quoniam cyſtim neque abſumere licet, neque extirpare? Sperabat tamen aut ſanationem, aut magnum levamen junior Verneyus (2), ſiquando educta aqua, accideret, ut ſe contrahentis cyſtis parietes inter ſe coaleſcerent, ſicque extrema vaſorum clauderent aquam importantium: id quod accidiſſe, conjiciebat, in Virgine annos nata ad viginti, cui venter jam ferme a biennio tumere cæperat, cutis colore non mutato, itemque in Vidua Matrona quæ profecta jam ætate ſex ſeptemve annos ventrem tulerat mirandæ molis, quarum utrique detracta aqua, alteram ita perſanaverat, ut nupſerit, filioſque ediderit, alteri levamen longum attulerat, ut quæ plus biennio nihil mali perceperit, donec paulatim venter ad priorem illam rediit magnitudinem. Requirebat autem, ut cyſtis ſoluta etiam tum eſſet: ſicut eſt uterus in prægnantibus, nimirum ne ſi huc illuc eſſet alligata, eo parietes alter ad alterum accedere, & coaleſcere prohiberentur. Requirebat etiam, ut opinor, ne uno plura cyſtis eſſent cava, alioquin coalitum prohibitura. Quod utinam diſerte requiſiviſſet: nam fortaſſe, ut ſolutam eſſe cyſtim, ex ejus ſedis mutatione corporis ſitus mutationes quaslibet ſequente intelligi ab omnibus poſſe, facile credidit; ſic unde cyſtim uno eſſe cavo conjiceremus, indicaſſet. Id unde conjici poſſet, mihi quidem, ut ſupra (3) dixi, venerat in mentem; ſed de eo amplius quærendum eſt, ut de hoc inſuper, quomodo cyſtis parietes non eſſe tumoribus, aut abſceſſibus vitiatos, dignoſcamus. Requiſiverat autem in primis, ne tanta eſſet aquæ copia, ut viſcera altius compulſa nimiæ inter cyſtim, & diaphragma compreſſioni fuiſſent obnoxia: quod tamen in Vidua illa ſua mirum eſt non accidiſſe. Verum difficile eſt mulieres invenire, quæ priuſquam aqua graventur plurima, ſe paracenteſi ſubjiciant: quin fere cum vires amplius non conſtant, & vitiata, aut certe affecta ſunt viſcera, tunc demum quodcunque auxilii genus efflagitant. Eſt tamen, inquis, exemplum fœminæ (4), quæ re eo perducta, ut *vix cutis oſſibus hæreret*, tandem aquæ eductione admiſſa, quamvis mala ſigna primis, & inſequentibus diebus ſe proderent, ſic tamen ſanata eſt, niſi quod ventris fiſtula ſuperſtes fuit, ut filium conceperit, & pepererit, & corpulenta, ac vegeta aliquot annos vixerit, donec febre epidemica ſublata eſt. Hic non dicam, juvenem fuiſſe mulierem, neque dicam, dum venter tumeret, gravem ſpirandi difficultatem, tuſſim, pedum tumorem abfuiſſe: hoc unum animadvertam, ſigna hæc & ſaccato interno hydropi & hydropi peritonæi eſſe communia, neque ex hiſtoria conſtare, illo potius, quam hoc laboraſſe mulierem præſertim cum altera (5) ex iiſdem ſignis tubæ pariter hydrope laborare credita poſtquam aqua effuſa bene ſe primis diebus habuiſſet, mox autem pravis ſymptomatibus ingruentibus, ſeptima ab aquæ effuſione die mortua eſſet, aquam illam, quod candore omni laude digno minime reticetur, inter peritonæum, & induratum omentum congeſtam fuiſſe, diſſecantibus oſtendit. Quin, ut pro eodem veri ſtudio nihil ipſe quoque reticeam tibi, ſic habeto, ſiquis forte contendat, duas illas Verneyi curationes potius ad

(1) Cit. ſupra ad n. 61.
(2) cit. ad n. 65.
(3) n. 64. in fin.
(4) Eph. N. C. Cent. 9. Obſ. 100. n. 5.
(5) Ibid. n. 7.

peritonæi hydropem attinuisse, nil mihi suppetere quod respondeam, præsertim cum illam quæ persanata est, Virginem per anatomen inspectare non potuerit, Viduam autem, quam fortasse poterat, non inspectarit: imo ubi utramque illam curationem primum proposuit, ibi, ut supra (1) dixi, ex iis quæ saccato interno hydrope tenerentur, nullam se vidisse sanatam, diserte scripserit.

71. Interea dum alii certiora doceant, præstare, credidero, si cautum Medicum Targionium (2) imiteris, & in *palliativa*, quam Schorkopffius (3) quoque *potissimum* commendaverat, saccati interni hydropis curatione subsistas. Plura habet Targionius ad id monita quæ seligas, & prudenter sequaris, ne ultimo quidem illo neglecto, cum ejusmodi hydropes jam magni sunt, vitandos esse eos corporis positus, motus, conatus unde nimium cystis viscera premat, aut ipsa ab his prematur. Quam facile enim interdum vel non ita magnæ cystes rumpantur, historia monstrat quæ a me tibi supra (4) narrata est. Vehementior enim risus in ea muliere idem fecit quod in viro fecerat, de quo nobis Observationem reliquit Hoffmannus (5). Ab nimio enim risu bene arguit, saccum in thorace esse ruptum, plurimum aquæ continentem, quia statim spirandi angustia quæ antea fuerat cum fixo lateris sinistri dolore, in suffocationem mutata est; hæc vero cum ægrum brevi sustulisset, in sinistro thoracis cavo & multa aqua inventa est, & plures ibidem *membranæ, & vesiculæ dilaceratæ, a vertebris & costis separatæ, quæ non obscure* sacci disruptionem *indicabant*, & repentinam acrioris fortasse aquæ effusionem. Nec vero semper ita facile est effusam eliminare per vias urinæ, ut in illa muliere tunc fuit; in viro enim vel tempus defuit. Unde etiam facilius intelliges, quanto in errore versentur qui adversus ejusmodi præsertim hydropes violentioribus utuntur remediis, vomitus, aut dejectiones moventibus. Et sane Wepferus (6) in muliere, post vomitum enormem ascitica facta; cum ovarium mole majus, mireque lacerum invenisset, ex hoc aquam in ventrem effluxisse, arbitrabatur. Quod & ipse de fœminis illis duabus existimabis quas a Schachero, & Gutermanno simul ascititcas, simul hydropico ovario hiante, aut disrupto inventas commemoravi (7) si utriusque historias (8) perlegens, cujusmodi pharmaca sumpsissent, & quæ ab eorum sumptione pertulissent, animadverteris. Sed dum tibi gratificari cupio, eo me profectum vix tandem sentio quo certe a primo non putabam. Finem igitur scribendi facio. Vale.

---

(1) n. 68.
(2) cit. supra ad n. 64.
(3) Thes. 25. supra ad n. 69. cit.
(4) n. 69.
(5) Medic. Rat. T. 4. P. 4. c. 14. Obs. 7.
(6) Apud Schorkopffium modo cit. th. 23.
(7) n. 64.
(8) Schacheri Vid. §. 16. in fin.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXXIX.

De reliquis internis Ventris Tumoribus præter naturam verba fiunt.

CUM de Afcite, & cæteris ventris univerfi tumoribus fatis fuperiore Epiftola fcriptum fit; nunc fequitur, ut de iis fcribatur, qui certas quafdam illius Partes diftendunt, fupremis tamen, & infimis nonnullis exceptis, ut quarum tumores aliis tibi Litteris (1) expofiti funt. Valfalva igitur eorum qui ad medias, & qui ad infimas Partes attinent, has quinque Obfervationes reliquit.

2. GEORGIUS MARCHESIUS Patricius Forolivienfis, magno interno tumore ventris laborans, ad dorfum, & ad finiftrum lumbum dolebat. Urinam fæpe, inteftinorum autem recrementa fummis cum conatibus reddebat. Cibos appetebat. Tamen omnibus demum corporis partibus macie omnino extenuatis, nifi quod jam diu a duro tubere finiftrum fcrotum, noviffimis autem diebus quindecim a magno œdemate pedes tumebant, cum horum finiftrum eryfipelas corripuiffet, poftridie generofus hic Juvenis obiit. VENTRE aperto, ad hujus centrum ingens tumoris moles apparuit, vifcera undique comprimens adeo, ut fi non prorfus extra fuam fedem, at certe effent contractiora, pluribufque in locis fublivida, cæterum, quantum oculis perfpici poterat, fana. Pendebat tumor a mefenterio, tota anteriore facie omento opertus extenuato, multifque partibus lacero. Quo feparato, atque amoto, melius aliquanto tumoris figura in confpectum venit. Hæc abnormis erat: duæ autem parte fuperiore protuberantiæ hypochondria verfus fingula fingulæ extendebantur, ut altera jecur, altera lienem non modo obtegerent, fed & furfum vehementer compellerent. Ne ventriculus quidem extra omnem preffionem erat, nonnihil ipfum urgente medio tumoris corpore a quo duæ illæ protuberantiæ difcedebant. Pondus autem univerfi tumoris effe poffe videbatur librarum circiter quinque, & viginti. Sed & aliis in partibus extra tumorem turgebat omne mefenterium eadem fubftantia quæ tumorem efficiebat, quocum tumor etiam alter conjugebatur ejufdem naturæ, qui in tefticulo finiftro erat. Scilicet utriufque natura fuit quæ cancroforum tumorum, & quorundam præfertim qui in mammis obfervantur, magna ex parte fimilis. Corpora ex quibus conftabant, pleraque ad glandulofam fubftantiam accedebant, & tubera, five, ut noftrates vocant, *tartuffi* figura repræfentabant. Varia erant magnitudine: aliaque inftar pinguedinis albicabant, alia carnis inftar rubebant, multa etiam quafi a concreto fanguine fubnigra erant. In corporum interftitiis nonnullis pus, fed in aliis ichor, in aliis flavum ferum ftagnabat. Ad nullam autem tumorum partem plus feri quam ad illam quæ in tefticulo, fuit.

3. Habemus nunc omnia quæ ad hiftoriam hanc attinent, cujus particulam alias (2) protuli, reliqua pollicitus cum Valfalvæ Obfervationibus ex quibus felectas, in calce ejus Differtationum edere in animo tunc habebam. Et fane haud inter poftremas hæc eft, fi tumoris fimul extenfionem, fimul pondus attendamus. Nam quod ad illam fpectat, non me quidem fugit, magnos alios mefenterii tumores fumma parte ita fe ad jecur, aut fplenem aliquando extendiffe, ut alterutrius vifceris in fcirrhofam molem converfi fpeciem Medicis objecerint. Verum hic præterquam quod fupremis appendicibus, & jecur obtegebat,

(1) Epift. 36. & 38. ex parte. (2) Epift. Anat. 2. n. 67.

& ſplenem, inferiorem raro exemplo eo uſque producebat, ut cum tumore conjugeret teſticuli ſiniſtri. Leges quidem a Cl. Viris Hebenſtreit (1), & Matthia (2) propoſitum ſteatoma, quod ad meſenterium ſpectans, teſtem alterum intra ventrem ad ſe retraxerat, non ſe deorſum ad ipſum extenderat, & quanquam in ſecunda Obſervatione ad femur productum, Cruralia vaſa circumveſtiebat; in neutra tamen ad jecur; lienemque aſcendebat. Tumoris autem pondus in hac utraque Obſervatione, magiſque in alia quæ infra (3) commemorabitur, utique erat majus, quam a Valſalva inventum eſt. Attamen deſcriptum ab hoc tumorem ex magnis fuiſſe qui in meſenterio reperti ſunt vel ſpectato pondere, quis poſſit negare? quando Whartonus (4), qui plures memorat, non graviores duobus proponit, quorum alter, ab eo obſervatus, pendebat circiter ſeptem libras, alter autem a Paræo, libras decem cum dimidia, quantumvis *mirus*, *& prope incredibilis* dicatur.

4. Quod ad ea attinet, quæ in vivente ægro adnotata ſunt, non expectabis certe, ut dicam, cur tametſi cibum appeteret, toto corpore extabuerit, ſi qua iter ſit chylo in ſanguinem, neque cur adeo intumuerint pedes, ſi qua venæ Illiacæ traducantur, & Cava Inferior, cogitaveris. Porro tumoris pondus, & moles non chylifera ſolum, aut ſanguifera vaſa, ſed & veſicam, & inteſtina urgebant. Quamobrem cum illa extendi, hæc autem facile dilatari non poſſent; lotium ſæpe æger, recrementa autem alvi cætera magnis cum conatibus reddere cogebatur. Quorum hoc alterum, & ob eandem quidem cauſam, in hoc morbo ſæpe fieri, indicatum eſt a Fernelio (5), utrumque autem, vel certe alvum pigriorem, & difficilem mictionem obſervata a Paræo, eundemque ad modum explicata videbis in eo quem paulo ante (6) commemoravimus, caſu, qui in Sepulchretum quoque (7) relatus eſt. In eo caſu dolor ſimul indicatur, qui, ut in noſtro, dorſum lumboſve prægravaret; noſti autem, quas ad vertebras ſe alliget meſenterium. Qui dolor, & difficilis mictio in proxima pariter Valſalvæ hiſtoria non defuerunt.

5. Mulier annos nata ad ſexaginta, a multis jam menſibus de tumore quodam in umbilicali regione conqueſta, vexari dolore cæpit gravativo ad dorſum vergente, cui comes erat interdum mingendi difficultas. In dies augebantur & tumor, jam quantus uteri in prægnante eſſe poteſt, & conſequens ex tumoris incremento deſcriptus dolor, præſertim cum ſe mulier cubans ex uno in alterum convertebat latus. Mortuæ aperto Ventre, tumoris ingens apparuit moles. Hæc baſim habebat in meſenterii centro, & cum renis dexteri adipoſa membrana nectebatur; ad finem autem Coli inteſtini ſic adhærebat ut ſine laceratione dividi non poſſet. Tumoris ſubſtantia quibuſdam in locis firma, in aliis autem erat mollis, ut ſteatomatis referret materiam. Multis ren dexter ſcatebat arenulis, & valde dilatatam pelvim habebat. Reliqua autem viſcera ſana erant.

6. Etſi non eſt dubium, quin ad renem quoque iſta in mingendo difficultas, & vergens ad dorſum dolor aliqua ex parte attinerent, cum ille arenulas lotio adderet, membranamque ſuam diſtracta communi altera, id eſt Adipoſa, nonnihil ſimul divulſam non habere non poſſet; tamen & diſtractio illa ab annexi tumoris pondere fiebat, & difficilis ſæpe mictio ultimo tempore prægnantibus accidit ob uteri prætumidi molem, quacum erat, ut diximus, iſta tumoris moles comparanda; quæ ſi forte a dextris, ut annexio illa indicat, magis prope renem protuberabat, hinc facile etiam intelligi poſſet, quomodo ſæpius

(1) Differt. de Partium coaleſcent. morb. §. 17.
(2) Commerc. Litter. A. 1739. Hebd. 48.
(3) n. 8.
(4) Adenogr. c. 11.
(5) Pathol. l. 6. c. 7.
(6) n. 3.
(7) Sect. hac 21. Obſ. 38.

compreſſo uretere, & impedito lotii deſcenſu, ea contigiſſet pelvis dilatatio. Sed utcunque hoc eſt; illud miraberis fortaſſe in propoſita utraque hiſtoria, præter dolorem illum ad lumbos, & dorſum, qui diſtrahentis tumoris pondus neceſſario conſequebatur, nullum peculiarem memorari qui ad tumorem ipſum pertineret, aut ad eas ſaltem quæ hunc intercipiebant, meſenterii membranas. Verum mirari deſines ubi cum Valſalvæ hiſtoriis conſentire Veterum, & Recentiorum obſervata, & ſcripta, oſtendero. Veterum nomine Benivenio antiquiores hic non intelligo, qui circa initium floruit ſæculi XVI. Nec tamen eo vetuſtioribus hos meſenterii morbos incognitos puto. Nam etſi hominum cadavera incidere non conſueverant; at brutarum animantium haud raro ſolebant, in quarum aliqua non id offendiſſe, incredibile eſt, quod ego vel in parvula gallina vidi. Erat ea non minus macra, quam vorax; ventrem tamen æque tumidum gerebat, ac ſi ovum, quod per ætatem necdum poterat, mox eſſet editura. Tumorem hunc faciebant ſcirrhoſa corpora ſubrotunda, plura fabæ, quædam caſtaneæ magnitudine, inteſtinis interjecta, nonnulla etiam affixa, granoſa ſuperficie omnia, atque etiam ſtructura, niſi quod ex majoribus aliquod multam continebat ſubſtentiam, undique iis præduris granis comprehenſam, ſimilem albi, & teneri, ſed exſucci, ſebi, qualem ſuperioribus Litteris (1) deſcripſi in utero, & ovariis cujuſdam mulieris. Sed hic ovarium cum perminutis vitellis ſanum, ut pancreas utrumque, &, ſi valde auctam magnitudinem excipias, jecur quoque, & lien, quin & ipſa inteſtina erant ſana. Mihi igitur non ſit veriſimile, nunquam a coquis, a laniis, a victimariis ullum in meſenterio tumorem animadverſum, & Medicis fuiſſe oſtenſum, cum Galenus, ut alias (2) tibi commemoravi, ſcirrhoſum circa cor tumorem in gallo inſpexiſſe, videam, & ad homines tranſtuliſſe. Crederim potius, quæ in libro aliquo priſci Medici ea de re attigerint, longo tempore, ut tot alia, intercidiſſe. Nam ſi Julius Pollux, ut legi apud Ingraſſiam (3) *circa meſenterium etiam ſtrumas fieri, voluit*; certe aut a Medico aliquo ipſe Grammaticus id ſumpſerit; aut ſi forte per ſe vidit; creditu difficile eſt, a Grammatico admonitos Medicos, quicunque ab ſæculi II. fine ad XVI. initium ſcripſerunt; Commodo enim imperante, ut Galenum, ita & Pollucem vixiſſe, ajunt; nullum de ejuſmodi meſenterii morbis verbum feciſſe.

7. Benivenius (4) igitur *callum* (durum tumorem intelligo) inter venas meſaraicas pueri invenit, eas premendo obſtruentem. Ingraſſias autem (5) in Nigri ſuſpendio puniti, menſenterio ſtrumas circiter ſeptuaginta offendit, præter totidem ferme tumores extime inteſtinorum tunicæ adhærentes, quorum in tumorum utroque genere cum alii ciceris parvitate, alii ovi gallinacei magnitudine, plurimi inter hos medii eſſent, continebant omnes aut liquidam & mucoſam, aut gypſeam, lapideamque materiam. Benivenius tamen cum cætera pueri mala commemoret, nullam injicit mentionem doloris. Ingraſſiæ autem quicumque Nigrum illum cognoverant magno conſenſu retulere, *ſaniſſimum*, quod ſane permirum eſt *donec ſuſpenderetur, extitiſſe*. Nec vero Fernelium (6), cum univerſe docuit, meſenterii tumorem *nullo dolore affligere*, ſine obſervationibus dixiſſe id, credo, quanquam hanc ſui dicti cauſam continuo ſubjecit, *quod pars ipſa doloris ſit expers*. Id vel magis de Arantio (7) credo, quippe qui tumores ibi obſervaſſe videtur *nucis pineæ, & capitis pueri magnitudinem interdum ſuperantes*, & certe ſigna ita proponit, ut ſtructuram ſimilem ejus quæ a Valſalva (8) in Marcheſio deſcripta eſt, ante oculos habuiſſe, appareat. Eſt enim tumor, inquit,

(1) n. 34.
(2) Epiſt. 16. n. 20.
(3) De Tumor. tr. 1. c. 1. comm. 2.
(4) De abdit. morb. cauſis &c. c. 37.
(5) Comm. cit.
(6) c. ſupra ad n. 4. cit.
(7) l. de Tumor. p. n. c. 44.
(8) Supra, n. 2.

tuberosus, *atque inæqualis eo quod plura glandulosa corpora connexa*, *& mirifice aucta sibi invicem cohæreant*, *inæqualesque tumores tuberis terræ in modum efforment.* Attamen hoc primum omnium signum tradit, *tumorem esse indolentem.* Fortasse hic dices, a Benivenio, atque Ingrassia duros, frigidosque, ut vocabant, tumores fuisse observatos, nec alios facile Fernelium, & Arantium designare voluisse. Certe autem cum Benivenius (1) alterius generis tumorem deprehendit, qui jam in magnum mesenterii abscessum degeneraverat, fuisse alvi tormina, adnotavit, quæ in dies crescerent, ægrumque intolerabilia facta occiderent. Pariter legisse te vel in Sepulchreto, non dubito, dolores colicos, aut colicis similes a mesenterii abscessibus, & apostematibus, Mermanno (2), Folio (3), Wepfero (4), Sennerto (5) attestantibus, inductos. Me vero non fugit, hæc posse objici: quorum pars non fugerat Marcellum Donatum (6), quem de mesenterii tumoribus legisse video pleraque eorum quæ hactenus dixi, de quibus quidem sua tempestate jam facta esset in libris mentio. Is autem cum aperte, siquis alius, contenderet, dolore nullo, effatu digno, tentari mesenterium propterea quia ex partibus ipsum constituentibus nullas sensu præditas agnoscebat præter nervos, & membranas, quarum tamen partium ob plurimam adjectam pinguedinem sensum valde hebetem fieri, non dubitabat; dolorem a Benivenio adnotatum, non mesenterii, sed intestinorum fuisse, censebat. Scilicet arbitrabatur, in eo potissimum intestinorum tractu quocum male affecta mesenterii portio jungeretur, multæ abscessum facientis materiæ pondere aut comprimente, aut deorsum trahente; ne de acri ejusdem exhalatione quidquam dicamus, fuisse dolorem excitatum.

8. Nobis vero etsi minime necesse est omnia quæ Marcellum sensisse, diximus, probare; illud tamen negari posse non videtur, *alvi torminibus*; hac enim voce usus est Benivenius; intestinorum potius dolores, quam mesenterii, designari, aut sicui forte id dubium sit quia mox verba hæc adduntur, *omnia viscera sana videbantur*, *jecur*, *lien & intestina omnia nullam doloris notam ostendebant*: at certe aliis, quas memoravimus, historiis diserte scribi *dolores Colicis similes*, aut *Colicam*. Et ne forte putes, hæc tantum contingere, cum abscessus est; Platerum (7) lege, & Whartonum (8), qui *Colicos dolores* in iis adnotarunt, in quorum mesenterio ille tumores *glandulosos*, & *duros* invenit, non uno in loco intestinis adeo connatos, ut hæc coarctando, impedirent excrementorum descensum, hic vero tumorem unum, sed tantum, ut in alterum latus intestina detruderet, eumque *glandulosum & carneum magis quam humoralem.* Quod si in Valsalvæ (9), & aliorum quas supra (10) attuli, Observationibus, a tumoribus hujus generis ii dolores inducti non memorantur; in aliis credibile est, intestina æque compressa non fuisse, in aliis autem non æque aut acres, aut multas fæces habuisse: quod ultimum de muliere præsertim credes, cujus mesenterium, ut apud Coiterum (11) videbis, erat quidem *ex multis*, *iisque satis magnis scirrhis conflatum*, ipsa autem vix aliquid poterat vel liquidum deglutire. Sic alias aliquas, si non easdem, subfuisse causas etiam in quibusdam mesenterii abscessibus, dices; neque enim omnes legimus cum doloribus conjunctos. Cruciatus quidem apud eundem Auctorem (12) memorantur in magni abscessus descriptione; sed qui ad reddendæ urinæ difficultatem, & ad alia quæ proponuntur, incommoda referri possunt, cum de ventris, & intestinorum doloribus nulla mentio injiciatur. Quin Donatus (13) Observationem profert suam non mediocris abscessus ut multa osten-

(1) l. c. c. 33.
(2) (3) (4) (5) L. 3. S. 14. Obs. 30. § 10. 13. & seqq.
(6) De Medic. Hist. Mirab. l. 4. c. 7.
(7) Sepulchr. Obs. 30. cit. §. 11.
(8) Adenogr. c. 11.
(9) n. 2. & 5.
(10) n. 7.
(11) Obs. Anat.
(12) Ibid.
(13) c. 7. paulo ante cit.

debat ſanguinolenta & purulenta dejecta materia, & ulcus ſordidum ad ſpithamæ longitudinem in menſenterio relictum, cum tamen in longa ægrotatione nulla unquam, niſi extremo die, audita eſſet de dolore querela. Sed multo quam cæteræ, mirabilior eſt Hearnii hiſtoria, quam in Sectione hac XXI. Sepulchreti (1) habes. In ea cum reliqua deſcribantur, ne unum quidem verbum eſt de ventris dolore. Quæ res non tam mira eſt propter duodecim, aut eo amplius libras materiæ fluidæ quæ in triplici tumore erat, quam propter univerſi tumoris pondus, libras æquans Suecicas quinquaginta quinque, & ſedem quæ totum fere meſenterii ſpatium erat. Huc illud accedit quod tumor inteſtinis arcte annectebatur, ut a Duodeno ad Ilei medium, quaſi cum his in unum coiviſſet, ſine ruptione ſeparari non poſſet, & quod ægri deſiderio, quippe aſſiduo, & ferme canino appetitu affecti, vix ſufficiebat aſſumptorum copia: ut neque pauca hic recrementa, neque inteſtina non compreſſa liceat ponere, ſed omnino alia quæpiam cauſa ſit ab eo excogitanda, qui rationem velit reddere abſentium dolorum, id quod infra (2) facere conabimur. Nunc enim aliæ in quibus non aberant, Obſervationes ſunt indicandæ, quas Sepulchreto poſſis adjicere. Dolæi (3) eſt una, in qua tumor aliquanto minor quam a Valſalva (4) deſcriptus, ſtructura autem non abſimili, cum diris tenſionibus, moleſtoque ſenſu quaſi vivi in ventre catelli alerentur, conjunctus erat; ſed tumor a meſenterio quidem oriebatur; cæterum *variis locis inteſtinis tenuibus erat affixus*: *immo inteſtina ipſa illius ſubſtantiam permeabant*. Altera Obſervatio Verdrieſii (5) eſt, qui poſt ventris tormina meſenterium totum *ſteatomatoſum*, nec ſine ingenti abſceſſu; at ſimul inteſtina *arcte invicem cohærentia* proponit. Tertia Laubii (6) eſt in eo qui ventris doloribus valde moleſtis conflictatus, tubercula in meſenterio quidem habuit; ſed & inteſtina ſimilibus plurimis abſceſſibus *ſteatomatoſis* ſcatebant. Contra in nobiliſſimo Comite meſenterium totum pinguedine multa ſcirrhoſa ſebaceaoblitum, & *tormina* tamen *defuiſſe*, adnotavit Goekelius (7). Itaque, ut concludam; in productis non Veterum modo, ſed & Recentiorum Obſervationibus aut dolor non legitur cum tumore meſenterii conjunctus; aut ſi legitur non in meſenterio potius ipſo, quam in inteſtinis fuiſſe, conſtat. Minuſque conſtat in Jo. Sculteti hiſtoria, quæ in Sepulchreto (8) etiam extat; neque enim ſatis apparet, ventris cruciatus extra inteſtina fuiſſe: & ſi appareret, cum acerrima, quæ in ſex meſenterii tumoribus fuit, materia omnes lumborum vertebras multum dicatur corroſiſſe; non deeſſet Obſervationes cæteras attendentibus altera extra meſenterium aut dolorum, aut originis dolorum ſedes: ut certe non deeſt in eo quod ſequitur, exemplo.

9. Mulierem annorum duodetriginta dolores in ventre, cum levi interdum febricula conjuncti, per quadriennium vexaverant: tandem ſæviores facti, e vivis ſuſtulerunt. Cadaveris Abdomen nullam exterius tenſionem, quæ in vivente circa umbilicalem regionem fuerat, jam oſtendebat. Ad meſenterii tamen centrum duo erant tumores. Quorum alter ovi anſerini magnitudine, renem verſus dexterum vergebat, intus exulceratus, nihil tamen continens purulenti: alter vero multo erat major. Nam & ad ſiniſtrum pergebat renem, ſic inter hujus exteriorem, interioremque tunicam ſe inſinuans, ut renem totum contegeret, nec niſi ſummo cum labore ab eodem poſſet evelli: & ad os uſque pubis ejuſdem lateris ſe extendebat, craſſitudine quibuſdam in locis duos, in aliis tres digitos æquans. Hic primo aſpectu concretum ſanguinem referebat. Sed totus firmis, datis a peritonæo, membranis veſtiebatur: ex ſubſtantia autem conſta-

(1) Obſ. 36. §. 1.
(2) n. 11.
(3) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. & 6. Obſ. 258.
(4) n. 2.
(5) Act. N. C. Tom. 1. Obſ. 87.
(6) Eorund. Tom. 2. Obſ. 108. partic. 2.
(7) Eph. N. C. Cent. 6. Obſ. 94.
(8) L. 3. S. 14. Obſ. 30. §. 12.

bat,

bat, multis in locis fibrarum carnearum ſimillima, niſi quod hic erant infectæ colore atro, & alicubi laxæ adeo erant: ut concretus ſanguis viderentur.

10. Si, ut ſuſpicor, ita pro certo haberem, a Valſalva etiamtum adoleſcente habitam eſſe diſſectionem; facile in tumore hoc altero aneuryſma aliquod deſcriptum crederem. Sed ut nihil aliud fuerit, quam quod tunc ipſi viſum eſt, unus videlicet ex iis de quibus hic agitur, meſenterii tumor; certe ad pubem uſque, & ad dexterum operiendum renem extendere ſe non potuit, quin urgeret, comprimeretque inteſtina, nec inter renis illius tunicas ſe inſinuare, & ad harum propriam, renemque ipſum arcte adeo ſe affigere quin longas graveſque crearet moleſtias, quæ tametſi ad eam ſedem attineant; tamen quam ſæpe ad inteſtina ſe extendant, utque horum potius, quam renis, dolores haud raro eſſe videantur, minime ignoras. Interea nolim credas, eam mihi ſententiam eſſe, ut nullus eſſe poſſit meſenterii tumor qui ſedes ipſe doloris ſit: tantum velim, non aliter accipias omnia quæ a me hactenus producta ſunt, atque animadverſa, quam ut ſcias, nullam eſſe ex tot Obſervationibus unde liquido appareat, in tumore ipſo dolorem fuiſſe.

11. Quod ſane mirum eſt ſive nervorum meſenterii copiam ſpectes, ſive ejus glandularum officium. In mammis enim longe minor proportione ineſt nervorum numerus: quarum glandulæ tumores ſi cruciatum ideo acerbiſſimum afferrent, quod *chylus crudus, ad acorem concipiendum aptus, in alias partes glanduloſas ita crude & copioſe*, ut in mammas, *concurrere non poteſt*; ſane multo magis in meſenterii tumoribus dolor ſæviret (cujus glandulas, cum illa ſcripſit, non videtur attendiſſe Vir Doctus) quippe in quod chylus confluit & omnis, & multo crudior. Dilui in meſenterio lympha, diceres, eoque progredi ulterius, non, ut in mammis, immorari; niſi tumor ipſe incipiens, & limphæ, & chylo remoram faceret; mox illam, nimirum tenuiorem, præterlabi ſineret, chylum retineret. An igitur dolor, cum ad meſenterium attineat, in inteſtinis videtur, nervis qui ad hæc tendunt, compunctis, non ſecus atque in amputato jam pede? An humor qui poſſit compungere, non omnibus ineſt meſenterii tumoribus? An quibuſdam horum ineſt humor qui nervorum ſenſum, laxando, hebetet? An interdum tumorum duritie intercepti nervi haud aliter atque ab injecto vinculo, ſentiendi muneri impares fiunt? Sed hoc poſito, illud poſtea non intelliges, quomodo Laubius (1) *circa umbilicum tormina* adnotavit, cum *abſceſſus ſteatomatoſus pugni virilis magnitudinem ſuperans, durus, compactus in parte poſtica meſenterii, ubi vertebris lumbaribus annectitur, ſitus, vaſa majora illius loci circumdaret.* Sic enim videtur impoſitos iis vaſis nervos, meſenterium, & inteſtina adituros, intercipere, & premere debuiſſe. Fac igitur aliud aliquod ad id excogites, cætera autem quæ modo attigi, diſpicias, aliudque ad alias Obſervationes accommodes. Quarum nullam, earum quidem quas nos attendimus, ſic explicare te poſſe, credas, ut Bierlingius (2) indicavit, qui *per tot ſæcula tot Auctores deceptos*, ſi non ſemper, at *multoties*, cenſebat, dum magnæ illius in centro meſenterii glandulæ verum uſum, & chyli receptaculum ignorantes, ex hoc poſt mortem chylo etiam tum repleto, & diſſecto *plerumque abſceſſum meſenterii feciſſent*; quaſi aut abſceſſus quos plerique propoſuere, non longe alio ac chylus eſt, humore pleni deſcriberentur, aut magna illa glandula ut in quadrupedum genere, ſic etiam eſſet in humano. Mitto aliam haud raro quorundam abſceſſuum & tumorum ſedem, & plerorumque aut numerum, aut magnitudinem vel in vivis animadverſam. Nec quod Cl. Hallerus (3) exiſtimat, *aliquando magnas quidem, ſed ex recepta in junioribus lege glandularum conglobatarum*, meſenterii glandulas

(1) Act. N. C. Tom. 2. Obſ. 108.
(2) Eph. N. C. Dec. 1. A. 2. Obſ. 152.
(3) not. 2. ad §. 128. Prælect. Boerh. in Inſtit.

pro morbosis habitas esse, cum essent sanissimæ, inficias ibo. Sed cum aut multo majores sunt quam ea lex riquirit, aut duriores; non est certe huic suspicioni locus, ut puta in illa pueri, quam ex Benivenio produximus (1) dissectione. Hic enim *callum* non appellasset, neque eo dixisset venas meseraicas obstructas *omnes* fuisse, nisi tumorem *inter* illas venas reperisset tum durum, tum satis amplum. Cæterum quod ad duritiem attinet, varia in his tumoribus spectanda est tum natura, tum ætas. Quam sæpe illa ad steatoma accedat, ex productis plerisque Observationibus animadvertere potuisti. Et alias tamen est longe alia. Vide, exempli causa, Themata illa Medica egregii Anatomici Salomonis Alberti, quæ cum tribus ejus Orationibus edita sunt, ad Morbos Mesenterii, & Pancreatis spectantia. Cum alia invenies, quibus nonnulla confirmantur quæ supra (2) scripsimus, tum hæc præsertim: Humores in mesenterio putrentes, *nonnunquam* ipsum *in tumorem attollere, laxum primum mollemque illum, processu temporis vero humoribus sensim siccescentibus, adeo durum tactuique renitentem, ut in partibus ad umbilicum & imum ventrem attinentibus, vel os, vel calculum concrevisse putes.* Alias vero contra accidit, ut quæ erant dura, putrescendo remollescant. Quo, inter cæteras, Observatio etiam pertinet Andreæ Vestphali (3), qui cum in ægræ ventre, maxime autem circa umbilicum deprehendisset *tumores duros multos, qui demum tractu temporis emollescebant*; in mortua glandulas mesenterii *plerasque exulceratas* offendit, *alias vero adhuc induratas.* Sed jam de iis qui ad infimam Ventris partem attinent, tumoribus videamus.

12. Fœmina quadraginta annos nata, olim ex abortione fœtus ferme quinquemestris, duritiem quandam circa uterum cœpit animadvertere, ibidemque pungente dolore, levi quidem, sed assiduo, tentari. Aliquoties febricitavit. Tumor interea excrevit, sic tamen, ut esset mobilis; nam modo in medio, modo ad latera percipiebatur. Multum capite dolebat: cum labore alvum exonerabat: vomitus interdum molestus erat: dolor autem in tumore adeo aliquando excruciabat, præsertim cum ab animi ægritudinibus augebatur, ut ardentem febrem accenderet, ferrique vix posset. Hæc quæ dicta sunt, intra decennium contigere: quo tempore nunquam concepit. Denique immobili facto tumore, & dolore: ac febre acutiore sævientibus, e vivis excessit. Ventre adaperto, tumoris ingens moles a Valsalva comperta est, ut prægrande hominis æquaret caput. Erat in posteriore uteri pariete, Rectum intestinum vehementer premens, & circumjectis partibus arcte alligata. Carnosa exterius colore quidem videbatur; sed substantia firmior erat; intraque hanc sinuosas caveas continebat duas, quarum parietes carnem putridam referebant. Altera inanis erat; in altera serosa materia concludebatur. Ovariorum quoque sedem hic tumor occupabat. Itaque nullum eorum vestigium inventum est, nisi quod ad tumoris latera vesiculæ sero turgidæ conspectæ sunt, quarum nonnullæ ovo columbino erant pares. Collecta ex iis seri pars igni imposita est, pars affusis acidis succis admista. Neutra ullo modo concrevit.

13. Nulla eget hic casus expositione: adeo quæ in mortua reperta sunt, iis evidenter respondent, quæ in vivente fuerant animadversa. Scilicet abortionem consecuta durities, & dolor, & manifestus demum tumor, & horum sedes, & nulla intra decennium, quamvis florente ætate, conceptio, satis uteri tumorem significabant: nec dolor capitis, vomitus, & cruciatuum in tumente parte ab animi præsertim tristibus affectibus incrementum alio pertinebant: cruciatuum autem acerbitas, & febres pravam tumoris naturam indicabant, ut exonerandæ alvi potius, quam vesicæ, difficultas cui potissimum insideret uteri parti. Unum

(1) n. 7.
(2) n. 4. & 7.
(3) Differt. de part. intest. Jejuni & cæt. c. 3. §. 60.

erat, si Arantium (1) audires, quod non satis conveniens videri posset. Is enim cum proferret notas per quas a mesenterii tumoribus uteri tumores discernamus, hi *dolent*, inquit, *æquales*, *ovali forma præditi sunt*, *neque loco prorsus moventur*. Noster diu mobilis fuit, multo diutius, & semper fortasse futurus, nisi arcte se demum ad proximas partes alligasset. An igitur in ejusmodi dumtaxat prægrandes jam factos, & alligatos uteri tumores Arantius inciderat? an verbis usus est, quæ magis fortasse quam in animo haberet, immobiles tumores hosce significare videantur? Utcunque id est; longe facilius erat in proposita historia, quam in ea quæ proxime sequitur, ante dissectionem intelligere, quæ pars in imo ventris tumorem faceret: neque hoc tamen sagacitatem Valsalvæ fugit, quemadmodum protinus cognosces.

14. MULIER gracilis, annorum circiter quadraginta, cum hystericæ affectioni multum esset obnoxia, ejusque præsertim gravioribus paroxysmis, qui convulsivis motibus universum corpus, præcipue autem ventris viscera concutiebant, cumque nonnullos tandem cæterorum gravissimos passa esset animadvertere cœpit manifestam quandam cum in epigastrica regione depressionem, tum in hypogastrica extuberationem. Illa nunquam mutabatur; hæc sæpe intra unum diem. Nam majorem, & prædurum tumorem cum ostenderet; sæpenumero hic repente concidebat. Item cum alimenta sumebantur; hæc eodem usque præcipitari mulier sentiebat, eaque pars inde magis attollebatur, graviorque fiebat ponderis sensus, qui semper ibidem erat: interjectis autem quatuor, aut quinque horis, dolores acerbissimi, & tormina, & animi defectiones excitabantur. Ægra sæpe querebatur, sibi omnia viscera; sic enim ajebat; e suis sedibus esse prolapsa. Coctiones manifesto vitiatas habebat: febricitabat: erat valde emaciata. Cum tres menses sic, ut diximus, affecta vixisset; decessit. IN CADAVERE id inventum est quod Valsalva in consilio prædixerat, ventriculus ad hypogastrium prolapsus, vix ut quatuor transversi digiti inter ipsum, pubemque intercederent. Hic autem alium habebat positum ac Editores *Bibliothecæ Anatomicæ* (2) ex quadam Virgine repræsentarunt. Pars enim illa ventriculi quæ gulæ respondet, hic usque adeo in longum producta erat, ut fundus totus esset in hypogastrio.

15. Rara quidem hæc diagnosis Valsalvæ fuit; sed non minus rara Observatio. Ut ab hac incipiam; animadvertas, velim, multifariam esse posse ventriculum in hypogastrio. Aliquando enim ea est amplitudine, ut in muliere quam in Nosocomio hoc secui circa medium Decembrem A. 1717. ventriculi fundum non magis ab osse pubis distare, quam in fœmina modo proposita, viderim, & iis qui aderam, ostenderim tanto id magis admirantibus, quia ventriculus erat inanis. Cum enim aut flatibus, aut humoribus inclusis præter omnem modum distenditur, posse eo pervenire, ut fœminæ aut pro jam diu prægnantibus, aut pro asciticis habeantur, notum est ex Observationibus Moinichenii (3) in primis, & Jodonii (4), quorum hic ventriculum *per medium dissectum* invenit *ulnam Parisiensem superare*, ille vero in Theatro hoc nostro vidit *totam abdominis regionem occupare*, *ipsaque intestina cooperire*. Quam extensum quoque in eo Cl. Widmannus (5) deprehenderit, qui vix credibili panis, nec minori cerevisiæ copia se quotidie implere consueverat, illius ostendit descriptio. Interdum vero non propter auctam magnitudinem, ut regiones alias ventris, sic hypogastrium quoque, sui aliqua parte occupat; sed justum servans magnitudinis modum, aut altero extremo, ut puta dextero, quemadmodum in memorato (6) exemplo *Bi-*

---

(1) c. 44. supra ad n. 7. cit.
(2) Part. I. ad Gliffon. Tract. de Ventr. & Intest. c. 2.
(3) Sepulchr. Sect. hac 21. Obs. 42. & 48.
(4) Ibid.
(5) Act. N. C. Tom. 6. Obs. 149.
(6) n. 14. in fin.

bliotheca Anatomica, quo & Meryi (1) alterum addas licet; aut totus deorsum ruit. Ruere autem potest aut ad inferiora tractus, aut eo compulsus. Trahebatur in Vesalii (2) ægro a gravissimi omenti pondere *ita deorsum ex sua sede*, ut ipsum ventriculi munus defficeret, ortisque singultibus mors ingrueret. Trahebatur quoque a Tenuibus intestinis pene omnibus, ut in illa Meryi Observatione, in scrotum devolutis, aut in prælongum alterum saccum, ut in alia Chr. Henrici Papen (3). Deorsum autem compellebatur in aliis corporibus a Valsalva (4), aut a me (5) dissectis, urgente aut depresso diaphragmate, aut prægrandi jecinore: cujus ultimi generis præsertim sunt duæ Observationes Fantoni patris (6): quæ omnia exempla hic commemoro, ut generatim indicem depressionis causas; non quod revera in hypogastrium usque detrusus esset ventriculus. In hypogastrio quidem ab Ruyschio (7) conspectus est, cum mulieris ab asthmate mortuæ cadaver incideret. Sed neque causa indicatur, cur ipse *cum intestinis, loco suo naturali relicto, hypogastrium occupasset*, nec quæ inusitatæ huic sedi incommoda in vivente responderent: quas ob causas sciens omitto alias, minoris præsertim, descensus Observationes. Quæ autem nuper adnotavit Cl. Vir Molinellius (8), ad conjunctum potius morbum alterum, ut opinor, attinebant, videlicet ad ingentem durumque tumorem, initium prorsus occludentem Duodeni intestini, unde non solum difficillimus, ac diuturnus omnium vomitus, & macies summa, & ictericus color, verum etiam ventriculi repeti potest *magnitudo illa tanta, ut ad regionem usque pubis descenderet & hypogastrium occuparet fere totum*, ut & æsophagi justo major longitudo, & quod consequitur, *ventriculi prolapsus*. Namque ut ob illius tumoris pondus annexus pylorus depressior erat, sic ob viæ ab hoc ad intestina occlusionem, cibi, potionesque tum diutius immorando, ventriculum amplificaverant, tum denique sæpius irritando, & in violentas contractiones, quod difficillima vomitio indicabat, adigendo, connexum cum altero orificio œsophagum distraxerant, & longiorem fecerant; ut in hoc casu ad ventriculi magnitudinem prolapsus accesserit, isque a causis deorsum non compellentibus, sed trahentibus. Nunc Valsalvæ Observatio, si cum his omnibus Observationibus conferatur, quam rara fuerit apparebit.

16. Valsalva igitur non partem ventriculi aut ob auctam magnitudinem, aut ob mutatum alterius extremi situm, sed totum fundum in hypogastrio, non in regione umbilicali, deprehendit. Convulsiones viscerum quæ ventre continentur, gravissime huc illum detraxerant, eam partem extenuando, eoque longiorem efficiendo, quæ gulæ continuatur. Nam etsi Molinellius (9) gulam ipsam factam longiorem vidit, Fantonus autem pater in prima (10) de duabus quas commemoravi, Observationibus crebras adnotavit ægrotantis querelas de lingua quæ sibi basim versus retrahi videbatur, indicio haud obscuro, ut Filius Doctissimus interpretatus est (11), deorsum tracti productique æsophagi, nec facile tantæ longitudinis quam Valsalva conspexit, pars aliqua rapto ad inferiora æsophago neganda est; tamen quando illum ipse agnovit ad ventriculum attinere, inficiari non decet, huic multo maxima ex parte fuisse tribuendam. Quod nisi ob hæc quæ modo animadversa sunt a nobis, discrimina singularis esset inter cæteras Valsalvæ Observatio; certe ob illud esset, quod cum in cæteris simul aliquæ aliæ

(1) Mém. de l'Acad. Roy. des Sc. A. 1701. Obs. 5.
(2) De corp. hum. fabr. l. 5. c. 4.
(3) Epist. de Hern. Dorsal.
(4) Epist. 17. n. 25.
(5) Epist. 21. n. 24.
(6) Obs. Med. Anat. 5. & 24.
(7) Obs. Anat. Chir. 56.
(8) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 2. P. 1. in Medic.
(9) n. 15. in fin.
(10) Obs. 5.
(11) Schol. ad eand. Obs.

pessime affectæ erant ventris Partes, ut omentum, jecur, ren alter, pancreas, Duodenum, aliudve intestinum, &; ne ventriculi ipsius noxas alias omittamus; aut pylorus pene obstructus, aut parietes omnes maxime laxati; in Valsalvæ Observatione nihil horum, sed, dempta illa supremæ ventriculi partis productione, quidquid erat vitii, in hujus prolapsu visceris consistebat; ut ad peculiaria hujus morbi addiscenda signa facta esse videatur. Quæ sane ita in ea expressa, & perspicua sunt, ut difficultas quæ major a nobis in hoc fuisse, quam in dignoscendo tumore uteri, dicta est (1), non ex indiciorum obscura significatione, sed ex indicati morbi raritate sit æstimanda. Verum nec raritas ipsa potest sagacitati eorum obstare qui solerter signa inquirere sciant, atque perpendere, quippe *in Jectionibus*, ut Valsalva erat, *ac in operationum atque utilitatum* internarum Partium *inventionibus exercitati*: quæ duo Galenus (2), postquam docuerat, quemadmodum ipse cujusdam ventriculum parvum, & rotundum, alterius autem vesicam parvam, & prominentem, aliaque his obscuriora cognovisset, in Medicis qui *facultatem dignoscendi* talia *consequi cuperent*, omnino requirebat.

17. Idem tamen paulo ante (3) docuerat, *quæ intra corpus sunt, non omnia posse cognosci*, & (4) quæ sub sensum non cadunt, *ea tentare oportere quam maxime fieri potest, si non certissima scientia, artificiosa saltem conjectura comprehendere*: cumque hæc quæ retulimus, omnia de iis internis constitutionibus dixisset quæ sunt a natura, mox (5) eas quæ sunt a morbo, dignoscendas esse, indicavit, *ex operationum læsionibus, aut his quæ excernuntur aut doloribus, aut tumoribus præter naturam, aut horum quibusdam, vel omnibus.* Et docte quidem, ut tantum decebat Magistrum, monstrati sic nobis sunt loci, & quasi fontes signorum. Sed ea sæpe implicatio morborum est, is Partium consensus, atque vicinitas, ut raro *certissima* illa *scientia* speranda sit; crebrius *artificiosa conjectura tentanda*, & modeste verecundeque proponenda. Quod cum alias facere consuevi, tum in quibusdam non ita pervulgatis casibus mihi faciendum existimavi, qui inter illos erant quos jam tibi eo ordine subjiciam, ut iis qui ex Valsalva propositi sunt, si non tumorum natura, & sede, at regione saltem media, aut ima quam in ventre occupabant tumores ipsi, respondeant: quanquam is unde initium sumam, paulo altiorem ex parte obtinebat locum, neque ab uno (6) eorum qui supra descripti sunt, natura discrepabat, si modo aneurysma in illo, & in hoc nostro agnoscendum esset, in quorum altero ob historiæ signorum brevitatem, in altero ob nullam consecutam sectionem rem pro certa affirmare non licet.

18. Honesta, & pia Virgo annos nata quatuor & quadraginta, cui sanguis hactenus singulis mensibus ubertim per uterum responderat, cum fluere uno jam, atque altero mense omnino intermisisset, queri cœpit de palpebrarum, & oculorum pruritu, & de brevibus quidem, sed recurrentibus, cordis ut ipsa quidem ajebat, palpitationibus. Cum hæ repente graviores factæ essent, & assiduæ; advocamur. Tum ægra ut earum nobis sedem indicet, non pectus sibi, sed epigastrium tangit. Manum huic imponimus, & durum quoddam, ac grande corpus magno impetu vibrari, & manum ferire, percipimus. Ingentem dixisses aneurysmatis subesse tumorem, identidem pulsationes ingeminantem, occupantem autem non modicam in medio partem & supremæ, & proximæ ventris regionem. Nec aliter aliis visum est. Mihi vero cum iis conveniebat quidem, nihil ad cor eas pulsationes attinere, quippe cum in pectore nulla esset vibratio, nihilque pulsus, utroque in carpo tentati, ostenderent quod a naturali modo abesset, nisi quod paulo essent frequentiores. Sed de aneurysmate assentiri non poteram cum propter alia, tum præsertim quia pulsationum illarum tempora mi-

(1) n. 13. in fin.
(2) Art. Med. c. 74.
(3) c. 71.
(4) c. 72.
(5) c. 75.
(6) n. 9.

nime cum pulſuum temporibus congruebant. Erant enim valde inæqualia earum intervalla, ut vis quoque; nam ſæpius validiſſimo impetu, interdum & minus valido feriebatur manus, cum interim nihil in pulſibus ad carpos mutaretur. Longe tamen facilius erat dicere quid non eſſe, quam quid eſſe videretur is tumor ingens, & durus, ut antea indicatum eſt, & quaſi circuli ambitu comprehenſus, qui a lumborum vertebris ſubinde ſe attollebat ad feriendam manum, continuo autem ſe ita ſubducebat, ut vel in gracili Virgine haud proclive eſſet deprehendere quo ſe retraxiſſet, donec iterum ſe extolleret, manumque percuteret. Quanquam autem illud erat obvium, in hyſtericarum mulierum ventre quoſdam haud raro quaſi globos percipi, qui ab inferioribus aſcendentes, eas male habeant; ex adverſo non minus erat obvium, cum ejuſmodi pulſationibus illos non conjungi, ut aneuryſmata repræſentent. Attamen & hoc, & cæteris quæ contra dici poſſent, animo percurſis, & iis ſimul animadverſis quæ rara ſæpenumero, & præter opinionem illis in mulieribus occurrunt, eo inclinari me ſenſi, ut conjicerem, quidquid illic eſſet, ad affectum hyſterico-convulſivum facile poſſe revocari. Sed mea vix indicata conjectura, omnique, ut ad ægrotantium lectulos conſuevi facere, cum de remedio alioquin convenit, omiſſa controverſia; ſanguinem ut mitterent, ſicuti evidens prægreſſa cauſa requirebat, continuo aſſenſus ſum. Quo facto, ita ægra melius ſe habere cœpit, ut poſtridie nulla amplius ſupereſſet palpitatio. De qua nunquam certe ad menſes quatuor, aut quinque quibus ego in Patria poſtea manſi donec A. 1711. huc ad tradendam Medicinam venirem, illa amplius queſta eſt. Quo autem morbo aliquot poſt annis ſublata ſit, cum hic eſſem, neque ejus cadaver diſſecuerint, pro certo ſcire non potui.

19. Arteriæ quæ, ſi in aneuryſma dilatentur, pulſationem poſſint nimiam edere in ea ventris ſede quæ in propoſita hiſtoria indicata eſt, Cœliaca ſunt cum craſſioribus ejus ramis, Meſenterica Superior, Emulgens dextera, & Arteria Magna: ſed hæc multo omnium ſæpiſſime, rariſſime autem reliquæ, ſi excipias Cœliacam. Nam ad cauſas cæteris communes, ut puta eroſionem, conſtrictionem, aliaſque ejuſmodi, peculiarem inſuper Cœliacæ mecum addes, ubi animadverteris crebos illos tortuoſos flexus per quos in Splenico ejus ramo ut ſanguinis curſus ad lienem retardatur, ſic in ortos ante illa obſtacula ramos, in ipſumque Splenici initium, & perbrevem Cæliacæ truncum tum magna pars ſanguinis, tum hujus impetus reflectitur, ut ſi aliqua ex aliis accedat cauſis, quæ gravius, & diutius agat, facilius aneuryſma naſcatur. Sed etſi tot ibi ſint arteriæ, nec una cauſa ob quam dilatentur; plura quoque ſunt quæ cautos reddere nos debeant, ne pulſationem aliquando pro aneuryſmatis jam orti indicio perperam accipiamus. Primum eſt grandis macies, ut ex iis etiam colligimus quæ olim Berengarius (1) admonuit, ut aliam redargueret quorundam Medicorum in emaciata muliere deceptionem. *Mediante magna arteria*, inquit, *maxime in corporibus extenuatis*, *percipitur magna pulſatio in regione ſtomachi*, *& inteſtinorum.* Nec dubitavit Proſper Martianus (2) vel maximam illam pulſationem ſic explicare quæ in eadem prorſus ſede in qua noſtræ Virgini, Eratolai filio fuiſſe ſcribitur libro VII. Epidemiorum (3) his verbis: *in medio umbilici*, *& oſſis pectoris*, *circa hanc regionem appoſita manu*, *talis erat palpitatio*, *qualis neque a curſu*, *neque a pavore circa cor generari poſſet.* Hæc autem de Martiani ſententia, *nihil aliud erat*, *quam motus arteriæ magnæ*, *qui in aliis a carne interjecta obſcuratur*, *compeſciturque*; ſed in ægro illo quippe macie extrema confecto, ita erat eorum imminuta craſſitudo quæ inter manum, & arteriam interjiciuntur, ut hæc *& facilius elevare-*

(1) Comment. 9. ſuper Anat. Mundini. (2) Annot. ad verſ. 55. Sect. 2. Coacar. Prænot. (3) n. 3.

tur, *& perciperetur magis*: *& quamvis id omnibus arteriis corporis ſit commune*, *obſervatur nihilominus frequentius*, inquit, *in medio umbilici*, *ac oſſis pectoris*, nimirum quia nuſquam major arteriæ truncus manui nullo oſſe interjecto ſubjiciatur: eodemque loco aliæ, paulo ante memoratæ pulſant arteriæ. Alterum unde falli Medici ex pulſatione poſſent, multiplex quidem eſt: ſed ab eodem Martiano (1) ad plenitudinem contrahitur ſive ea ſit in arteriis, ſive in venis, ſive in carne, quæ arteriis appoſitæ ipſaſque *comprimentes*, efficiant, ut *majori impetu* eleventur, cujus rei exempla affert in magnis inflammationibus, & in iis tumoribus qui ad ſuppurationem tendunt. Præiverat autem Valleſius (2) in hiſtoriæ enarratione ægri illius de quo modo dictum eſt. *Fit multis ægrotantibus*, inquit, *eo in* ventris *loco pulſus quidam inſignis*, *ejus arteriæ quæ per ſpinam deſcendit*, *ob affectum phlegmonoſum ejus loci*, *qui quidem pulſus aliquando fit in acutis morbis*, ... *aliquando etiam manet poſt acutos morbos* .... *fitque affectio eo loco cancroſa.* Sed etiam ubi durum corpus aliquod arterias premat, pulſationem harum percipi, ſupra (3) docuerat, explicans cur uxoris Gorgiæ, cui multo diutius quam noſtræ Virgini, ſuppreſſi erant menſes, *quoquoverſus* illa *converteretur*, *pulſus* in ventre perciperetur, *& pondus.* Nam *duratus uterus*, inquit, *velut alienum pondus*, *fertur quocunque convertitur corpus*, *& arteriæ quæ comprimuntur*, *nitentes ſe ſe efferre*, *ſentiuntur pulſare.* Quam doctrinam deinceps ſecuti Medici animadverterunt, ut in Sepulchreto (4) etiam vides, compreſſa ab inſigni pancreatis, aut glandularum meſenterii obſtructione atque turgentia arteria Cœliaca, aut Magna, violentam percipi, ut ſæpe in hypochondriacis, aliiſve, pulſationem.

20. Quæ, & alia his analoga ſi ad Virginem transferas de qua dictum eſt; primum cognoſces, deſcriptam in ea pulſationem non ob maciem; erat enim gracilis, non extenuata; perceptam eſſe. Deinde etſi plenitudo erat aliqua ob menſtruum ſanguinem haud fluentem: non ab illa tamen dumtaxat fuiſſe; neque enim in eo uno fuiſſet loco: nec vero ab inflammatione, aut tumore qui ad ſuppurationem vergeret, neque demum ab inſigni pancreatis, aut meſaraicarum glandularum obſtructione, quorum omnium morborum nulla erant indicia. Reliquum eſt igitur, cum hæ, aliæque his ſimiles comprimentes cauſæ abeſſent, ut pulſatio eſſet aut ab alia cauſa aliqua, aut ab aneuryſmate. Ut hoc credi poſſet, faciebat a primo ampla moles corporis manum impoſitam percutientis. Quod ſi, ut Albertinus (5) ſcripſit, *pluries* ipſe *indicavit ex eo quod vaſis diametrum non auctam perciperet*, *validas*, *aſſiduaſque arteriæ cœliacæ*, *vel aortæ in abdomine pulſationes fuiſſe ſine dilatatione*, *nec* ipſius *judicium eventus fefellit*; videbatur hic e contrario, dilatatio non deeſſe, quando pulſantis corporis tanta diameter ſentiebatur. Veruntamen fatendum eſt, Non æque facile eſſe in hoc altero judicio interdum non falli, cum videlicet latum corpus quo manus pulſatur, & dilatata arteria eſſe poſſit, & tumor, arteriæ impoſitus minime dilatatæ. Nam ſi arteria grandior ſit, & a comprimente tumore ad vehementius pulſandum coacta, hunc ipſum, quem non æquo greviorem ponimus, attollet ſecum, & contra Medici urgebit manum. Hoc quod omnes ita vident, ut negare poſſit nemo, aliquando in ipſis exterioribus contingens partibus ſuſpenſos Chirurgos tenet, velut hic in puellæ cujuſdam collo tenebat mediocris tumor, adeo contiguus ſiniſtræ arteriæ Carotidi, ut hujus, quam comprimebat, & validiores pulſationes efficeret, & cum ipſa pulſaret. Erat tamen, ut diligentior perquiſitio, & integra ſanatio demonſtrarunt, totus in tumida quadam, & pure intus jam plena, glandula Jugulari. Sic etiam ob pulſationem quæ ſub bronchocele perſentieba-

(1) Annot modo cit.
(2) Comment. in l. 7. Epidem. n. 4.
(3) In l. 5. n. 11.
(4) L. 1. S. 9. in Schol. ad Obſ. 38.
(5) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 1. in Opuſc.

tur, complures eum rumorem aneurysma esse, existimaverant, quem Severinus (1) sicuti ob compressas arterias Carotides pulsare, crediderat, ita post mortem dissecando, ait, veram se opinionem suam ostendisse. Quod si vel exterius non deest errandi periculum; quanto erit magis in iis Partibus quæ alte inter viscera conditæ sunt? Vide, ut ingenuitate nunquam satis commendanda Cl. Viri Jo. Phil. Burggrafius (2), & Petrus Tabarranus (3) memoriæ tradiderint quæ ipsis contigere. Ille pulsationem ab umbilico ad cordis usque scrobiculum pertinentem, & tantam, ut sæpe ab adstantibus audire posset, triginta autem & quatuor ipsos annos perdurantem cum non ab legitimo arteriæ, in mesenterio insignis, aneurysmate, quippe ejus diametro vix paulo amplificata, sed ab spurio, ut Lancisius vocabat, fieri posse, suspicaretur, idque ob nimiam diuturnitatem insanabile existimaret; datis post tot aliorum, incassum adhibita, remedia nonnullis quæ interea humorum cruditatem saltem corrigerent, præter omnem spem vidit pulsationem intra non longum tempus felicissime sublatam. Tabarranus vero sub regione epigastrica non pulsationem modo, sed & tumorem pugni magnitudine cum deprehendisset, eaque cum cæteris aneurysmatis legitimi notis conjuncta; miratus est postquam hujus loco scirrhosum dumtaxat ad mesenterii centrum tumorem conspexit, vasis Magnis tam arcte adhærentem, ut Aortam non comprimere, ejusque pulsationibus non attolli non posset. Hæ te Observationes juvare poterunt; me cum de Virgine illa quam descripsi, ageretur, non poterant, non solum quia tot lustris post editæ, sed & quia pulsationes in utraque Observatione eodem prorsus tempore quo in arteriis cæteris, fiebant. Aliis igitur quas paulo ante attigi, dubitationibus adductus ad cætera inquirenda, nec tantum aneurysma, quantum esse illud debuisset, fieri potuisse, intellexi, tam brevi tempore, ac sine ullis gravioribus, quæ præcessissent, aut subsequerentur, incommodis, & pulsationes minime arteriarum motui respondentes, in aneurysmate esse non posse. Itaque ad aliam potius causam rem censui attinere. Scilicet, ut pressius supra innui, ad hystericas internas convulsiones, quæ hic illic intestina quædam, & mesentericos Aortæ ramos per inæqualia temporis intervalla majori vi constringentes, simul ex intestinis illis quasi globum quendam efficerent, coercito, rarefactoque aere distentum, simul Aortam, ut pote impedito ex ea sanguinis in mesentericos ramos effluxu, vehementius pulsare subinde cogerent, & impositum globum impellere. Sed quoniam per dissectionem, ut dixi, minime licuit, non subfuisse ei tumori ullam arteriarum dilatationem demonstrare; ad alium tumorem veniam, eadem in sede positum, sed permanentem hunc quidem, & per anatomen exploratum. Qui cum ex rarioribus fuerit, & in ea Persona, & iis discrepantium opinionum controversiis agitatus, ut paucis ejus historia nec comprehendi possit, nec debeat; non miraberis, si hanc fusius, quam soleo, partite, ac diligenter proponam.

21. FORTUNATUS MAUROCENUS, quem ab Illustribus in Veneta Republica Muneribus, Amplissimaque Domo (Erat enim Francisci Ducis qui ex subacta Peloponeso cognomen invenit, Fratris filius) Religionis amor in Venerabilem Casinensium Monachorum Familiam traduxerat, Merita autem ex hac ad Tarvisinum, & deinde ad Brixianum Episcopatum evexerant; jam inde ex quo propter novum vitæ genus, rarius in publicum prodire, ut plurimum autem, cum totus esset in Sacrorum librorum lectione, sedere assueverat, paulatim hypochondriacæ affectioni, & sanguinis per hæmorrhoides fluxui obnoxius factus, tamen, hoc intra modum recurrente, vel magis quam vellet, sanus vixit, pin-

(1) De recond. Abscess. nat. l. 4. c. 6.
(2) Act. N. C. Tom. 6. Obs. 131.
(3) Obs. Anat. Edit. 2. n. IX.

guiori

guiori videlicet corpore, præſertim autem abdomine, donec ætate increſcente, is fluxus primum minui, deinde jam nullus eſſe incepit. Namque eo imminuto, dolores quidam ventris quos a flatibus eſſe credebat, moleſtiam interdum creabant, ſæpe repentini, & momentarii, nonnunquam paulo longiores. Ubi vero anno jam ſexageſimo emenſo, nihil amplius fluebat ſanguinis, moleſtiores fieri cœperunt, autumno præſertim, quem ultimum vidit, anni 1726. quo tempore etiam ex febribus laboravit. Sed has cortex Peruvianus compeſcuit; illos opportune effluens rurſus ex hemorrhoidibus ſanguis levavit. Inſecuta hyeme, cum iterum, ac tertio & febres, & dolores rediiſſent: eodem ſuperveniente fluxu levatus eſt ſemper, nunquam perſanatus: quin ea tempeſtate primum animadverti cœpta eſt durities in ventre quædam, & tumor. Ob has cauſas proximo vere Brixia Patavium ſe contulit. Erat cum cæteris incommodis alvi adſtrictio conjuncta. Quem ut primum, & leviter ſolveret, cum ſenior Medicus rhabarbarum mandendum, *paſſulis* admiſtum, interdum daret, indeque æger ſibi paulo melius habere videretur; additis ab ſeniore altero Medico remediis validioribus, pejus habuit, quemadmodum & ab aliis quæ data ſunt ad alvum movendam, ægro clyſmata averſante. Sed & quidquid auxiliorum, alio ſpectantium, exhiberetur, cum vix ſemel, aut iterum ſumpſiſſet, reſpuebat, videlicet cogente ventriculo, qui jam crebro interea vomitionibus ſubverſus contumaciſſimis, & nulli cedentibus remediorum generi, cibos, potioneſque rejiciebat aut cito, aut ſiquid diutius retineret, ut coctum pomum quod retinuit horas octo & quadraginta, ſæpius tamen evomebat nihil mutatum. Præter cibum, aquam etiam ejiciebat multam, ut humoris qui ſumptus fuerat, menſuram ſuperaret, eamque nullo ſapore, aut colore præditam: neque in tam crebris vomitionibus quidquam unquam aut amari perceptum, aut colorati, ſi cibos excipias, animadverſum eſt. Cum hæc, atque alia, & tumor potiſſimum, de quo mox dicetur, Medicos terrerent; venit huc Venetiis Vir Summus Michael Maurocenus, Præſulis Frater, Eques, & Senator Præſtantiſſimus, treſque alios Medicos in quibus & ego fui, advocari juſſit, ut ægro inſpecto, conſilia cum hujus Medicis conferrent. Invenimus ab aliquot jam diebus lecto affixum, facie, & artubus extenuatum, carnibus, ut ſanorum, tepidis, pulſibus autem paulo frequentioribus: quæ duo ita ſemper eſſe, nobis ejus Medici confirmarunt, niſi quod pulſuum crebritas paululum ad veſperam, noctuque augeretur. Præcipue a nobis petitum eſt, ut tumorem accurate examinaremus. Erat is non tactus modo, ſed & viſus; nam ſub hunc quoque cadebat; judicio, circuli fere ambitu, cujus diameter tranſverſos octo æquabat digitos, medius inter Enſiformem cartilaginem, & umbilicum locatus ſic, ut aliquanto ſpatio; ea erat pinguis ventris prominentia; ab utroque diſtaret, modice ab ambitu medium verſus aſſurgens, cute autem ejuſdem ac alibi, coloris obductus. Si contrectares; tuberoſum inæqualiter tota ſuperficie, ambituque ipſo tumorem ſentiebas non ſecus, ac ſi ex glanduloſis corporibus eſſet compactus, quod & renixus, ſi premeres, confirmare videbatur. Cum premeres, itemque cum flatibus æger vexaretur, doloris ſenſus, non tamen vehementis, in tumore oriebatur; præter quos caſus nulla erat de eo querela, niſi tanquam de impedimento quod in, fixaque, ſed levi, moleſtia. Utraque manu tumoris latera comprehendens, facile ipſum huc illucque ducebam. Neque erat difficile cognoſcere non eſſe in ventris parietibus; ſed his tamen eſſe quam proximum. Cum quæ erant ſupra, infra, ad latera tumoris, manu diligenter explorarem; niſi quod infra umbilicum, Medicis, ægroque negantibus, quidquam ibi eſſe præter naturam, explorare non perrexi; nihil, quantum per interjectam abdominis pinguedinem licebat, nihil, inquam, renitens, nihil durum, nihil inæquale, nihil quod preſſum moleſtiam crearet, perceptum eſt. His, & lotio, in quo non erat quod culpa-

res, & aqua de qua dictum est, vomitu rejecta, & siquid videbatur prætereà inspiciendum, aut interrogandum, satis cognitis, cæteris autem quæ supra tibi exposita sunt, a Medicis, & Præsule ipso auditis, ad conferenda inter nos consilia coram Senatore illo Amplissimo, ac permultis aliis sive dignitate, & doctrina præstantibus Viris, sive Rei Medicæ studiosis, secessimus.

22. Ibi ex Medicis qui curationi præerant, alter de tumoris natura, & sede multa disseruit, quorum hæc summa fuit; Tumorem a se credi scirrhum, sed illegitimum, quod compressus doleret: sedem autem habere aut in omento, quia & mobilis, & extimus esset; aut si quis mallet, in mesenterio; nam & hoc mobile, & magna illa præditum glandula, quam Asellii pancreas vocant, cujus tumor excrescere posset adeo, ut ad ventris anteriora perveniat, quemadmodum se vidisse in quodam cadavere, ajebat (quasi vero aut id pancreas in homine esset, aut glandulæ tumorem ad immobile mesenterii centrum, ut pancreas illud, positæ, sic totum ducere in alterutrum latus manu liceret:) Quod ad pertinaces vomitiones spectaret, videri esse in pylori annulo excrescentiam quandam, obstantem alimentis illac transituris; hæc autem retenta ventriculum irritare; certe causam vomitus ultra eum annulum non esse, quod nullum unquam appareret in rejectis indicium bilis. Itaque ob vomitiones maciem demum summam, & lentam mortem vitari non posse; ob tumorem autem etiam citam, purulenta ex eo materia una cum sanguine in ventrem effusa. Attamen si quid a Medico præstari adhuc posset, non auxiliis exterius adhibitis, sed internis esse tentandum. Nam de mittendo ex hæmorrhoidibus sanguine antequam vires fatiscerent, se cogitante, ægrum abnuisse: nunc viribus jam fatiscentibus, locum amplius non esse. Tumori autem quæ antea fuissent imposita, non modo ut inutilia, verum etiam ut gravia, & molesta, ægrotantem rejecisse: quamobrem vitatis omnibus quæ pus movendi vim haberent, ceratum Noribergense ab se quidem commodius existimari; sed omnino internis remediis esse nitendum, iis videlicet quæ validius & inciderent, & dissolverent, & quæ alvum magis quam rhabarbarum, & multo magis quæ urinam moverent. Ad hæc præstanda cum plura, & valentiora, ut solebat, laudaret, mercurialia quoque, & chalybeata, si ferri possent, neque a nobis, quibus consideranda proponeret, improbarentur, sibi quidem convenientia videri, dixit. Post quem ejus Socius, cætera transmittens, nisi quod jecur insuper, & lienem obstructa credidit, pauca quidem verba fecit, sed de remediis multum dissensit, negans, aliud quam rhabarbarum sibi proponere licere, quo uno usus esset antea sine incommodo, cum alia quæ essent addita, omnia magna cum molestia, nec sine detrimento vidisset adhibita. Tum eorum qui mecum venerant, alter aliquanto plura locutus, de tumoris natura, & sede in omento, & de excrescentia in pylori annulo quæ prior dixerat, minatusque fuerat, diserte probavit: de remediis ab utroque dissedit. Rejecit enim purgantia quæ vocant, omnia, ipsumque rhabarbarum: lignorum, ut loquuntur, decoctum cum modica viperæ portione, nisi forte ob febrim hæc calidior videretur, proposuit.

23. Ego vero etsi quatuor potissimum esse, dixi, quæ attendi a nobis oporteret, tumorem, vomitum, maciem, febrim: eos tamen qui ante me locuti essent, laudavi, quod tumorem spectassent præcipue, qui ut reliqua antecessisset, ita eorum causa videri posset. Tumoris autem ipsius causam a me quidem credi in sanguinis per venam Portarum minus expedito motu esse facile agnoscendam, quem diuturna sessio, affectio hypochondriaca, sanguinis per hæmorrhoides fluxus, utilis, cum fuit, aut rediit, noxius cum decrevit, aut desiit, non obscure significarent. Ab retardato igitur eo motu irritationes ortas, & crispaturas, & dolores, & tumoris initium denique in aliqua earum Partium, a quibus rediens sanguis in eam venam est excipiendus. Esse autem illas, præter

omentum, & mesenterium, alias quoque, præcipue autem intestina, magis sane quam mesaræum, vicina tangentium manibus, nec minus, quam iis annexæ mesaræi partes, imo vel magis quam eæ præsertim quæ centro ipsius sunt propiores, huc illucque mobilia. Huc illud accedere quod sic facilius tum diuturnæ alvi adstrictionis, tum fortasse etiam tam crebri qui ad hanc accesserat, vomitus, possemus rationem proferre. Constrictis enim iis quæ in ista ventris regione sunt intestinis Tenuibus, non viæ diametrum dumtaxat, & peristaltici motus vim minui; sed & irritamenti aliquid ad proximum, continuatumque ventriculum non difficile propagari. Quin dolorem etiam qui manu premendo, aut saltem qui vexantibus flatibus, ibi fiebat, dilucidius intelligi, si tumorem ad ipsa intestina attinere, conjiceremus. Veruntamen non hæc a me dici, quasi aliorum sententiæ conjecturam præferrem meam, quam omnium judicio subjicerem, nihil ipse, ut in re ardua, & perobscura, definiens, ideoque nec quod aliis visum esset, contemnens. Nam etsi magnos in omento tumores sine doloris commemoratione legere (1) consuevissem, imo in Medici uxore, aliis consentientibus, agnovissem optime nutrita, & colorata, omnisque incommodi, nedum, si premeres, doloris experte; posse tamen aliquando esse ejusmodi in omento tumoris naturam, duritiem, & formam, ut premendo, aut in ipso, aut in contiguis Partibus dolor excitetur: qua de re non dubitasse scirem Viros Doctos (2). De grandibus autem mesenterii tumoribus, quod detrusis ad latera intestinis, & omento, subsint ipsi anterioribus ventris parietibus, hosque contingant, non una posse Medicorum, & Anatomicorum Observatione (3) confirmari. Porro augeri difficultatem veræ sedis tumorum internoscendæ in hujusmodi pinguibus, amplis, & intestinorum cruciatui obnoxiis ventribus. Nam præterquam quod multa inter manum, & viscera interjecta pinguedo obstat explorationi, esse in his ventribus haud raro viscera, & intestina præsertim aliqua, extra suas sedes retracta, aut compulsa. Sed ut non una esse posset doloris sedes; sic & contumacissimi vomitus varias esse posse causas. Nec me quidem fugere, ex ipso pylori annulo interdum excrescentiam quandam se attollere, qualem & ipse nonnunquam vidissem, quæ si satis magna sit, ut in Medico, Amicis noto steatoma quoddam fuit, alimentis transitum intercludat: sed tamen non ignorare, tot in eo loco, aut prope eum locum tum intus, tum extra esse posse causas idem efficientes, ut si vel multas enumeremus, veram fortasse non assequamur. Exempli enim gratia, duris undique circa eum locum, & crassis factis ventriculi tunicis, viam angustiorem fieri, alimenta non propelli, quali genus vitii fuisset Patavii in pio Sacerdote deprehensum, non modo in aliis de quibus cum alibi (4), tum in Sepulchreto (5) legissem. Atque, ut silerem, eundem prorsus effectum fore, si ex commemoratis vitiis aliquod propiorem ventriculo obsideret Duodeni intestini partem (6), certe in eodem Sepulchreto extare Observationem quandam (7), non valde, si probe meminissem, dissimilem ejus de quo loqueremur, casus, ut sermo de tumore omenti habitus jam mihi ad memoriam revocasset, quippe cum omentum grandem ex durissima pinguedine tumorem in epigastrio haberet, simili circumjecta materia pylorus adeo constringebatur, ut hinc insanabilis vomitus, pertinax alvi

(1) Wharton. Adenogr. c. 12. Vid. etiam suis locis plerasque Observ. indicatas in hac Sepulchr. Sect. 21. sub Obs. 33. itemque in Additam. Obs. 73. 80. 85. & 88.

(2) Vid. Sect modo cit. Schol. ad Obs. 54. & in Addit. Obs. 80. vers. fin.

(3) Vid. River. Prax. Med. l. 13. c. 5. Wharton. l. cit. c. 11. Scultet. Armam. Chir. Obs. 62. & cæt.

(4) Vid. Epist. 30. n. 13.

(5) L. 3. S. 8. Obs. 17. & seq.

(6) Vid. confirmatum Epist. 30. n. 14.

(7) L. cit. S. 21. Obs. 80.

adſtrictio, & macies contigiſſent. De qua non eſſe opus multa dicere in eo qui non modo alimenta, ſed plus etiam rejiceret humoris quam ſumeret, ſive ea aqua ex ſaliva eſſet quæ multa in ventriculum ſæpe inanem deſcenderet, ſive etiam ex hujus tunicis per crebros vomendi conatus exprimeretur: quanquam inſuper chyli, ex perpaucis confecti quæ inteſtina ſubirent, partem aliquam intercipere poſſet tumor qui aut ad illa, aut ad meſenterium attineret. Quo ex tumore, aut certe quem ob tumorem quædam in ventre moram trahentia, eoque vitiata, ubi in ſanguinem rediiſſent, ita cor irritare, atque arterias poſſe, ut hac denique, aut ſimili ratione aliqua conjicere liceret febris originem. Ex his quæ hactenus dixeram de quatuor initio propoſitis, etſi apparebat, in quibus a cæteris diſcreparem, tamen erat facile intelligere, non poſſe me in eo diſſentire quod morbum ſtatuerant inſanabilem. Idque ultro faſſus ſum: hoc tantum diſerte addidi, timere me, ne alia potius ratione quam per effuſionem puris, cujus tunc procul eſſent indicia, tumor interitum afferret. In morbo igitur inſanabili dandam operam, ut quæ accelerare mortem poſſent, iis quo ad fieri liceret, obſtando vita diutius produceretur. In illis non una ratione eſſe vomitum, maciem afferendo, vires minuendo, tumorem concutiendo. Vomitus autem ſi cauſa præcipua tolli non poſſet; at poſſe alteram minui, quæ ex parte aliqua fortaſſe, ut ſolet, ipſum foveret, alvi adſtrictionem. Exonerandum omnino eſſe Præſulem, ut clyſteres admitteret, id præſtituros, aut, ſi inutiliter præſtarent, nutrituros. Quod ſi perſtaret in recuſandi propoſito, & ſi rhabarbarum ſine ullo revera incommodo ſic ſatis alvum antea ſolviſſet; me non quod probarem, ſed quod cætera partim non convenirent, partim manifeſto nocerent, neceſſitate ipſa adductum, atque coactum non abnuere. Cæterum irritantia, & injucunda omnia eſſe fugienda, eaque etiam de cauſa modicam me viperæ portionem haud improbare, quod, inſcio ægro, incoqui in juſculis poſſet quibus nutriretur; niſi mallent aliquid de illius *gelatina* in his diſſolvere: neque enim donec levis adeo eſſet febris, viperæ calorem, vel ſi tantus eſſet quantum plerique credere videntur, in parva adeo alterutrius parte nocere poſſe. Atque eadem fere a me dici de tantillo radicis aut ſarſæ parillæ, aut potius chinæ. Quod de mercurio injecta eſſet mentio; primum non eas eſſe ægri vires, ut de eo cogitaremus: quæ ſi eſſent; multo libentius ſecundum ea quæ de tumoris cauſa dixeram, modicam ſanguinis miſſionem probaturum me eſſe ex hæmorrhoidibus: deinde ſi tumoris natura ea foret quam ipſi cenſerent, & quam inficiari non poſſem, tactus judicio indicatam videri quaſi ex ſcirrhoſis, ſtrumoſiſve glandulis; minus certe mercurium, quam millepedes convenire, eoque hos magis quod movere ſimul lotium poſſent, ſi id quidem e re eſſet, ſicuti propoſitum fuerat. Sed nihil magis e re eſſe, ut dixiſſem, quam vitam protrahere: idque factum iri, ſi ingrata omitterentur, gratiora, eademque nutrientia darentur. Ex his quæ diutius ſtomachus retineret, aut non tota rejiceret, diligenter attendendum, iiſque potiſſimum utendum.

24. Etſi ita brevis, ut plerumque in Medicis colloquiis ſolitus ſum, eſſe non potueram; longiori tamen oratione uſus eſt qui noviſſime verba fecit ſenior Vir, clarusque Profeſſor. Sermo ejus omnis huc rediit, ut tumoris naturam eandem quam cæteri, agnoſceret; ſedem haud aliam, quam meſenterium ſtatueret, omento; nam de inteſtinis nullam prorſus mentionem fecit; ob id maxime rejecto, quod ſenſu careret, ac ſine dolore incideretur. Cæterum inſanabilem morbum eſſe, confirmavit: medicamentoſa probavit alimenta, in his viperam diſerte: purgantia damnavit, & validiora remedia omnia: non ſic millepedes, ut quibus pauperis puellæ ſtrumas ſe perſanaſſe, meminiſſet. Habes eorum ſummam quæ in eo Colloquio dicta ſunt. Noli autem mirari, quod cum preſſe indicaverim ſententiam quatuor Medicorum qui præ cæteris eo tempore

hic florebant; fuerim in mea exponenda fusior; sic enim feci, ut in iis explicandis quæ post Præsulis mortem deprehensa sunt, possim esse brevior. Ea contigit duodetrigesimo circiter a Colloquio nostro die. Sed inchoatam morbi historiam pertexamus.

25. Quid postea egerint Medici duo quibus ab initio fuerat commissa curatio, non quæsivi; neque enim post dictam sententiam id soleo. Audivi tamen quod Patavii omnes, postridie rhabarbarum, sed non intra pristinum illum modum, ideoque non sine ægri molestia, dedisse. Ab hoc denique impetrasse, ut clysmata interdum adhiberentur: sic aliquo cum levamine recrementa eduxisse. Postremo cum accidisset, ut biduum sine ulla vomitione transigeretur, spem ægri servandi, nescio ex quo fonte, in vulgus emanasse: quæ utinam rata esse potuisset. Verum mox rediisse vomitum, & vel pejora quam prius, omnia. Interea externus huc venit Medicus, populi opinione præstantissimus; quem hic quidem rem desperatam dixisse, ajebant; alibi autem addidisse, morbum mercurii ope potuisse ab se vinci, si antea venisset. Nec defuit qui, illo abeunte, se suo quodam remedio sine ulla dubitatione victurum, sponderet. Hoc erat infusio, ut vocant, ligni nephritici, qua Venetiis quasdam fortasse durities ventris discusserat. Aliquoties Præsuli dedit; sed incassum. Jamque in dies aucta macie; viribus autem decrescentibus, morbus ad finem properabat. Certa hora æger lodices poscebat, quasi frigeret; alia, non nisi levissima ferre poterat operimenta, ob æstum videlicet, sed interiorem; exterius enim tepidum semper, nunquam frigidum, nunquam calens corpus quisquam percepit. Respiratio semper bona. Pulsus neque duri, neque intermittentes, neque ullo modo inæquales fuerant unquam: sed frequentissimi facti erant diebus ultimis, & humiles adeo, ut a Medicorum altero nulli jam amplius esse crederentur. Accesserunt convulsivi tendinum subsultus, & levissimum interdum quasi delirium. Diebus iisdem ultimis vomitiones perdurabant; sed amari, & gravissime olentis humoris, & sic nigrescentis, ut sanguinem aliqui esse putarent; sed immissa charta postquam resiccata esset, colore ex subviridi dilute flavo bilem fuisse ostendit. Per hæc ventum est ad VIII. Kal. Quinctiles, quo die pomeridianis horis tam gravi correptus est paroxysmo, ut tunc moriturum crederent. Evasit tamen. Sed postero die simili paroxysmo horis iisdem redeunte, mente sibi constans, humili autem voce pia quædam verba identidem proferens, cum se in alterum latus, quod superioribus diebus facere sine auxilio non poterat, per se convertisset, mox placide optimus Antistes ex hac vita migravit.

26. Cadaver cum esset condiendum prima nocte, ut triduo proximo justa fierent, omnes qui consilia contuleramus, advocati sumus. Ibi cum ab Antistitis Medicis, & familiaribus Sacerdotibus ea accepissem quæ tibi de postremo morbi tempore pro certo retuli, mox inspectantibus Sociis, & studiosis bene multis, ipse præfui dissectioni. Abdomen, etsi macies artus multo magis, & faciem, quam ipsum extenuaverat, hactenus tamen subsederat, ut vel ab hac causa credi posset, tumorem magis quam antea videramus, extrorsum assurgere, & protuberare. Nihilominus sub tota abdominis cute pinguedo erat alta digitos duos. Patefacto ventris cavo, in quod serum fuerat sanguinolentum vix ad tres libras effusum, duo simul omnium oculos in se converterunt. Hinc enim tumor, de quo adeo disputatum fuerat, magni instar globi, vel potius hemisphærii apparuit, si colorem, fœtorem, superficiei inæqualitatem attenderes, specie fœdissimi carcinomatis. Inde autem novo, & inusitato spectaculo quidquid spatii intra ventrem est ab umbilico deorsum, id omne, si Coli intestini sinistram inferiorem partem, Rectumque, a quod ex mesocolo ad hæc spectat, & urinariam vesicam exciperes, vacuum prorsus, a visceribus, & inane conspiciebas. Quæ me res continuo admonuit, quid tumor esset: idque &

mea primum, deinde & omnium inſpectio confirmavit. Scilicet Ileum totum inteſtinum, & Jejuni proximi pars aliqua, ſuis relictis quæ infra umbilicum ſunt, ſedibus, ſurſum retracta, & coacervata, & inter ſe arctiſſime conjuncta magnum illum, & prominentem tumorem per ſe fecerant, nulla omnino addita ſcrophuloſa, aut ſcirrhoſa, aut cancroſa ſubſtantia. Nam ſuperficiei inæqualitas ab ipſis erat crebris inteſtinorum flexibus, & inæquali poſitu ac conſtrictione, ut hic magis, illic minus protuberarent: color autem nigricans ferme ubique, nonnullis videlicet interjectis minoribus ſpatiis, quæ adhuc rubebant, inteſtinorum inflammationi, magna jam ex parte in gangrænam degeneranti, manifeſtiſſime debebatur eo nimirum intercepto demum in Portarum venam ſanguinis reditu, de cujus retardatione ſupra (1) a nobis dictum eſt: gangrænam denique ſequebatur, ut ſolet, odoris fœtidas. Erant inteſtina quæ tumorem faciebant, plena propemodum materiæ, qualis in Craſſis eſt ſtercus non valde molle, quantum uno illorum poſtea diſſecto, cognovimus; ut evidens eſſet, remorante materia quæ in Craſſa cito ſolet deſcendere, & flatibus additis, potuiſſe tumorem ſic ad tactum reniti, ut in vivente perceperamus. Etſi vero ob arctam, quam dixi, inteſtinorum inter ſe connexionem, opus fuiſſet longiſſimo tempore, ut ſcalpello alterum ab altero ſejungeretur; manibus enim hinc, & hinc trahendo nihil proficiebatur; tamen circa medium & ſummum ferme tumorem cum minus difficilis eſſet ſejunctio, hæc ibi ſaltem peracta eſt, & tumoris interiora in conſpectum ſunt data, quæ pariter a ſubtus coacervatis inteſtinis fiebant, & ex parte aliqua a meſaræo, quod neque durum, neque craſſum factum, neque nigrum omnes perſpicere potuerunt, ſed omnino ſanum, & pinguedine refertum, ut ſecundum naturam ſolet, ex albo flaveſcente. Cum omentum hactenus nulla ex parte ſe oſtendiſſet; oculos converti ad ſupremam ventris regionem, ubi inter tumorem deſcriptum & diaphragma ventriculus ſubſidebat: cumque ne ſic quidem appareret, ſed alba quædam quaſi faſcia, dura, gravis, & craſſa ab uno ad alterum hypochondrium in tranſverſum ducta, ventriculi fundo, & huic ſubjecto inteſtino Colo firmiſſime ſe annecteret, quorum utrumque ſuo pondere, & craſſitudine deprimebat; vix tandem illam eſſe omentum, agnovi: quod mox & cæteri, bene perpenſis omnibus, confirmarunt: Scilicet Tenuia inteſtina in tumorem aſſurgentia, illuc omentum olim repulerant, quod in ſe complicatum in unum illud coaluerat corpus, faſciæ inſtar, æquali ſuperficie, ſed non craſſitudine. Alibi enim hæc fuit unius duorum alibi, alibi trium digitorum, ut ex ſectionibus perſpectum eſt: maxima autem craſſitudo animadverſa eſt potiſſimum prope lienem, ut rigida durities quoque, ſic ut ſub cultro inter diſſecandum ſtrideret: cæterum uniformis erat ubique ad aſpectum ſubſtantia; ſed dirities alibi quaſi ligamenti, alibi propemodum cartilaginis. Sic igitur ſe habuit omentum, ſub tactum in vivente non cadens, quippe inter multam abdominis pinguedinem, & cedentia viſcera ventriculum, & Colon, ob depreſſam autem ſedem, & firmiſſimas connexiones neque inter manus comprehendendum, ut prominens ille inteſtinorum tumor, neque in utrum liberet latus movendum. Tum ventriculus inſpectus eſt. Exhauſto plurimo quem continebat, humore nigricante & teterrimi odoris, qualis in noviſſimis vomitionibus rejiciebatur, interior facies apparuit ex ſubrubro fuſca, an ab illo humore ſic infecta? an etiam ab inflammatione? In pylori autem Antro quibuſdam quaſi concreti ſanguinis grumulis hic illic fœda videbatur, qui diligentius inſpecti, nihil erant aliud, niſi parva, & depreſſa tubercula, intus quidem alba, & firma, ſuperficie autem gangrena affecta, nonnulla ovali, alia aliis figuris, & poſitionibus, pleraque autem ita ex pluribus

(1) n. 23.

efformabantur, ut asteriscos quasi ramosos, sive flexuosis, & bifurcis radiis instructos, repræsentarent. Sed quo magis ab Antri initio ad pylorum accedebant, eo fiebant minora, rariora, & demum solitaria. Quod maximum ex omnibus fuit, vix ad parvæ fabæ magnitudinem perveniebat. In ipso pyloro non sunt hæc, nedum excrescentia ulla, observata: quin via inventa est illac non sic contracta, ut immitti, sicut jussimus, digitum prohiberet. Sed erant tamen ibi, & in toto propemodum Antro pylori, itemque in prima, huic proxima, Duodeni intestini parte duræ adeo, & crassæ tunicæ, ut cum minimi digiti apicem crassitudine æquarent, rigida duritie non multum cederent descripto omento, cui alba quoque compactaque substantia erant similes, & ex hac ipsa nonnihil quibusdam in locis prominente, illa tubercula efformabantur, de quibus paulo ante dictum est. Jecur intus, extraque pallidum, & duriusculum, sed naturali figura, & magnitudine. Ejus vesicula bilem nigrescentis amurcæ similem continebat. Sanus lien, sana reliqua viscera, Thoracis quoque, ubi pericardium, & cor pinguedine operta conspecta sunt. Unum tamen in ventre est pancreas excipiendum: quod qua ratione se haberet, cum inquirere vellemus; Sociis quia nox jam longius procedebat, & odoris fœditas gravis erat, & firmissimæ illæ omenti connexiones citissime utique, ad retegendum pancreas dissolvi non poterant, visum est satis esse quæsitum.

27. Et sane si prægressa attenderes, & tumorem præsertim, cujus de natura, & sede, præcipua dum antistes viveret, quæstio fuerat, satis quæsitum videbatur. Atque ego quidem cum a sectione una cum Sociis rediens, a Viro gravissimo interrogarer, quid tandem repertum esset, continuo pro omnibus respondi, nihil quod in Colloquio jam aliquo modo indicatum non esset, ac jure insanabile pronunciatum. Neque aliter narrationem conclusi, ad supra (1) laudatum scribens Eximium Senatorem, Præsulis Fratrem, cum pro eo ac debebam, observatorum summam postridie misi: quam ut gratam habuit, sic apud se retinuit. Nec vero etsi postmodum in omnium manibus esse, audivi, unam, atque alteram eorundem summam, emittere propterea volui meam, tum quia multo illæ magis inter se, quam a mea, discrepabant, tum quia nunquam volui minime necessarias controversias suscipere. Quæ autem minus necessaria, quam quæ posset ipsorum qui dissecuerant, Chirurgorum testimonio dirimi? quod recentissima in re quæsivi, non ut tunc proferrem, sed tantummodo ut in promptu haberem sicut habeo, siquando tota a me Observatione producta, existeret forte aliquis cui dubitationis quidpiam injiceret particula aliqua earum summarum. In quibus ne nunc quidem quid deesset, dicam, aut quid superesset, aut quid denique a vero aberraret: quin nec mentionem ullam de iis fecissem, nisi a te forte aliquando visas miraturum, credidissem, a me dissimulari. Hoc tantum dicam quod tunc cæteri omnes qui sectioni interfuerant, ultro dicebant: recte alterum fateri, tumorem de quo controversia fuerat ex Tenuibus fuisse intestinis in magnum globum conjunctis, & coacervatis; sed illud non recte, fuisse etiam ex *mesenterio durissimo, eodemque colore* (*nigro* videlicet ac *gangrænoso*) quo infecta erant ea intestina, & denique *tumido.* Sic etiam recte alterum contra affirmare, *album* fuisse mesenterium, *sine ullo tumore, & duritie*; illa vero non recte ubi oblitus, se quoque in Colloquio (2) scirrhum mesenterii æque ac omenti, conjecisse, non sine acerbitate aliqua eum carpit qui scirrhum in mesenterio conjecerat, itemque ubi de intestinorum coalitu, & de omenti scirrho verba facit eo artificio, ut qui rem ignoret, ne suspicetur quidem, intestina in unum globum coacervata, atque assurgentia fuisse, eoque tumorem de quo erat quæstio, effecisse, imo cogitet, nihil hunc aliud fuisse, nisi illum omenti scir-

(1) Supra, n. 22. (2) n. 21.

rhum, qui certe non *in superiore umbilici parte*, sed multo superius incipiebat, neque ullo modo extabat, sed planus, depressusque jacebat. Quanto magis seniores duos illos Medicos decuisset, omni prætermissa, quæ nulla amplius esse jam poterat, de sede tumoris controversia, Hippocratis (1), & Galeni (2) illustre exemplum imitari; & candide fateri, se in ejus conjicienda natura fuisse deceptos, quando mihi non tam gratum erat, tacite, quod de vera sede mentionem unus injecissem, quam molestum palam, de natura communem cæteris deceptionem haud prorsus vitare potuisse.

28. Magni enim interest eorum qui rei Medicæ studio sunt dediti, tuique ipsius, cujus præsertim causa tam longum hunc sermonem institui, non ignorare, aliquando in ventre tumorem extitisse qui etsi ex intestinis ipsis esset, inæquali tamen ac tuberosa superficie, & renixu quinque Medicis, iisque, si me excipias unum, sagacissimis, & exercitatissimis, pro scirrho imposuerit. Hoc, nisi fatentibus ingenue nobis, innotescat; quis ad internoscendum, signa perquirat? Neque enim apud nostros facile reperientur Auctores, cum plane similem nusquam meminerim historiam legisse. Legi quidem in Actis Cæsareæ Acadamiæ (3), inventa esse *omnia intestina arcte invicem cohærentia*, aut *præcipue tenuia tam inter se, quam cum mesenterio ubique tam tenaciter concreta, ut* cum ipso *ceu unam massam, aut unum glomum* efficerent: quin etiam legi, in adolescentula, ventris doloribus sæpe obnoxia, reperta a Cl. Fantono (4) *cuncta fere intestina in unum veluti corpus conglobata*, & inter se *arctissime conglutinata*: & tu legere poteris in hac Sepulchreti XXI, Sectione (5) *intestina omnia conglomerata, & veluti in globum acta*; itemque (6) *intestina ita ad superiora retracta, ut vix mediam abdominis capacitatem implerent.* Sed in nulla harum Observationum invenies, ita retracta, & conglobata fuisse, ut extrorsum in circumscripti, & peculiaris tumoris formam prominerent: imo in duabus ultimis ne fieri quidem id poterat, quippe interjecta, ut in hydropicis, aqua plurima qua universum abdomen distendebatur, ut neque poterat in alia ascitica, cujus *intestina omnia* vidit Th. Bartholinus (7) *ad dextrum hypochondrium detrusa, ut initio intestinis caruisse*, apparuerit, aut in milite, eodem quo ea, morbo laborante, cujus intestina deprehendit Laubius (8) *mire contorta, & in unum quasi globum umbilicum versus coacta.* Poterat autem fortasse id fieri; sed factum diserte non adnotatur: in Cardinali Campegio, cujus *intestina omnia* (excipienda fuerant Coli pars, & Rectum) *ad hypochondria reducta erant*; *propterea cavitas inferior abdominis intestinis destituta erat, & spina detecta*, ut vidit Columbus (9), *cujus rei novitatem*, a nobis pariter in Præsule nostro conspectam, *non poterat*, inquit, *satis mirari excellens Augustinus Riccus Lucensis.* Postea in fœmineo fœtu vel mirabilior nobis apparuit ejusmodi novitas. Aperto enim ventre & sanguine qui in eo effusus erat, deterso, nullum præter ea quæ modo excepimus, usquam conspiciebatur intestinum; reliqua enim omnia cum toto propemodum mesenterio latebant sub hepatis cava facie, erant quæ ea ratione conclusa, quam tibi opportuniore loco (10) fortasse exponemus. Hoc autem ante dissectionem suspicari potuisset nemo propterea quia ob effusi illius sanguinis copiam, abdomen infra umbilicum non subsidebat: & quamvis subsedisset; quis tandem non hepati potius, ut in fœtibus semper amplo hic fortasse ampliori, imputandum existimasset, quam intestinis sursum pone ipsum retractis? Nam Philippus quoque Jacobus

(1) Epidem. l. 5. n. 14.
(2) De loc. aff. l. 2. c.
(3) Tom. 1. Obs. 87. & Tom. 6. Obs. 134.
(4) De Observ. Med. & Anat. Epist. 4.
(5) Obs. 3. §. 8.
(6) Obs. 20. §. 6.
(7) Cent. 1. Hist. Anat. 2.
(8) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 64.
(9) De Re Anat. l. 15.
(10) Vid. Epist. 67. n. 17.

Hartmannus

Hartmannus (1) in trienni puella ingentem quidem tumorem viderat a coſtis ſiniſtris ſpuriis ad pubis confinia protenſum; nec divinare potuerat factum ex *inteſtinis in unum corpus coalitis cum majori parte omnis meſenterii ita ut dorſum ſolum liberum conſpectui pateret*: nec addidit quidquam, unde ſi rurſus accideret, illius natura cognoſceretur. Columbus tamen (2) quædam interjecerat, unde notas colligere poſſemus nonnullas ad ipſam internoſcendam. *Quamobrem*, inquit, *Medico licebat abdomen Cardinalis attrectanti magnæ arteriæ motum perſentire, & una cum illa durities perſentiebatur. Illa vero durities nihil aliud erat, quam vertebrarum corpora.* Quibus ego indiciis uti non potui in Antiſtite, cum abdomen ob eam cauſam quæ ſupra (3) indicata eſt, infra umbilicum non attrectaverim: & ſi attrectaſſem; multa pinguedine impediente, neutrum, opinor, percepiſſem, minuſque arteriæ Magnæ, aut primarum Iliacarum motum, cum pulſus nec validi, nec magni eſſent: quas ob cauſas neque Medici, neque æger videntur animadvertiſſe non negaturi alioquin, infra umbilicum quidquam percipi præter naturæ conſuetudinem. Verum in quibus minus pinguedinis abdomen habeat, non inutiles erunt hæ notæ, dummodo nec pinguedinis nihil ſit, & ſuſpicio abſit dilatatæ, aut alias ob cauſas præter modum ibi pulſantis arteriæ Magnæ; ſic enim vel interjectis inteſtinis, non hujus tantum pulſatio ut in hac Epiſtola (4) oſtenſum eſt, ſed & vertebrarum durities, ut in alia (5) diximus, perſentiri poſſet. Igitur in corpore neque obeſo, neque maxime extenuato, neque iis ſuſpicionibus obnoxio, ſi pulſatio, & multo magis ſi durities ſimul illa percipiatur; ſurſum retracta eſſe inteſtina conjiciemus: addetque conjecturæ non leve pondus, ſi abdomen ſimul æquo depreſſius infra umbilicum, ſupra autem turgidius animadvertatur. Quod ſi cum his ſignis in ſuperiore eadem regione peculiaris, & mobilis tumor, qualis in vivente Præſule deſcriptus eſt (6), ſe ſe attollat; non modo cavendum eſt, ne propter renixum, & ſuperficiem inæqualem, ac tuberoſam, ad ſcirrhorum, aut ſtrumarum genus facile referamus; verum inſuper quærendum eſt, quibus indiciis illuc magis adduci poſſimus, ut ex inteſtinis fieri, conjiciamus. Erunt ea indicia, ſi ægrum ſæpenumero Tenuium inteſtinorum doloribus, & ſanguinis ex hæmorrhoidibus fluxui, licet poſtea imminutus fuerit, aut ſuppreſſus, obnoxium fuiſſe, intellexerimus; ſi tumor, vexantibus flatibus, dolore afficiatur; ſi alvus magis magiſque ex quo tumor incepit, adſtrictior ſit, aliaque de eodem genere quæ aut in propoſita a nobis hiſtoria leguntur, aut ex ea in mentem venire poſſunt. Eſſent autem hæc peculiaria magis indicia, ſi tumor gravior interdum, aut levior ab ægro, durior autem, majorve aut mollior, minorque a Medicis quoque animadverteretur, quemadmodum in herniis accidit inteſtinorum. Et quamvis id rarius in tumore hoc noſtro contingere poſſe videatur ob creberrimos flexus, non levem conſtrictionem, & arctiſſimum præſertim inteſtini cum inteſtino coalitum, periſtaltico eorum motui officientem, quæ videlicet cauſæ materiam unde renituntur, in ipſis, ut vidimus, remorantur, ac retinent; tamen credibile eſt, ſi diligenter, ſæpius, ac variis temporibus illa perquiſitio repetatur, iiſque potiſſimum quibus jamdiu nihil, & quibus plus nuper recrementorum dejectum ſit, aut quibus major, quibuſque minor flatuum copia vexet; credibile eſt, inquam, aliquod ejuſmodi ſignorum aliqua ex parte poſſe deprehendi. Hæc mihi fere in mentem venerunt de tumore hoc cogitanti. Alii alia, & tu quoque pro tuo mihi ſpectato ingenio potiora adjunges. Quo facilius id facias, alteram, quamvis aliis cum morbis implicitam, neque a me qui ægrum non vidi, ſatis fortaſſe exacte

(1) Eph. N.C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obſ. 105.
(2) Loc cit.
(3) n. 21.
(4) n. 19.
(5) Epiſt. 10. n. 12.
(6) Supra, n. 19.

descriptam, Observationem subnectam quæ ad ejusmodi tumores quadantenus; certe autem ad hanc Epistolam attinet, ad imamque regionem Ventris, quæ, ut propositus ordo postulat, jam a nobis spectanda est.

29. MONACHO ex S. Francisci Cœnobio quod in Patria mea est, cum ascitis mediocris indicia essent, repente copiosæ vomitiones visæ sunt ventrem deplevisse; nisi quod in hypogastrio tumor apparuit ea duritie, ut scirrhosus crederetur. Hoc manibus compresso tumore, flatus per inferiora excludebantur. Persstabat vomitus, ad quem cum assidua, & incredibilis nausea, alvi autem adstrictio insuperabilis accessissent; hujus denique recrementa, aut certe simillima iis materia evomi cœpta est. Itaque etsi nullus in ventre dolor nulla inflammationis signa advenissent, æger morbo confectus est. Quo animam agente, cum ejus ad me Medicus, Vir spectatus, venisset petitum, ut postridie, si commodum esset, dissectioni præessem, mihique ex febricula in lecto cubanti, quæ modo dicta sunt, retulisset; tu vero, inquam, preæsto; egregie enim potes; & sicuti quæ præcesserunt, narrasti ita quæ reperies, fac sciam; nam quæ de ascite, de tumore, de flatibus, dum hic premeretur, exeuntibus, & de Ileo demum ex te audivi, cohæsionem, implicationemque aliquam intestinorum mihi videntur significare. Postero autem die, qui fuit postridie Idus Novembris A. 1709. cum ad me humaniter rediisset, nos vero inquit, sic invenimus: VENTRE aperto, intestina lividissima, nec tamen marcida. Tenuia certa sui parte mire inter se implicita, & per nexus ex firma densaque substantia tendineæ instar, & propemodum cartilagineæ inter se juncta, illum tumorem efficiebant durum adeo non modo ob hanc interjectam, connectentemque substantiam, verum etiam ob fæces, quibus illa referta erant, in parvos quasi globulos conformatas. Ejusdemmodi globuli non ibi dumtaxat, sed & in proximo erant Colo intestino donec haud multo ante quam in Rectum desineret, impervium fieret ad aliquem tractum, quo tractu cum incideremus, non ex albidis, sed ex carneis omnino fibris compactum deprehendimus. Ventriculum autem intus sublividum, & concoloris humoris plenum.

30. Vides alium quoque non ignobilem Medicum ad eundem modum, ob eandemque causam fuisse deceptum. Cujus mihi Observatio, ut tunc adnotata est, ita si duodevigesimo post anno in memoria fuisset; prodesse poterat procul dubio ad ejus quem fusius tibi descripsi (1) tumoris non sedem modo aliquanto fidentius, sed & naturam multo verius conjiciendam: quanquam in Monacho & multo minor, neque ita prominens, nec mobilis fuit, quod sciam aut ullo cum dolore, & ejus pressionem flatuum exitus per inferiora erat initio consecutus, sive quod Colon intestinum necdum penitus coaluisset, sive ejus quæ patula servata est, flexuosa extrema pars tumori ita subesset ut hoc presso, comprimeretur. Huc alia accedebant discrimina, cartilaginea in primis interjecta durities, & prægressus hydrops ascites: ex quo etiam ad cætera indicia adjuncto cur aliquam, ut dixi (2), suspicatus sim intestinorum cohæsionem, hæ fuerunt causæ. Nam primum videram A. 1699. cum Valsalva in Bononiensi Incurabilium Nosocomio ventrem aperiret mulieris ex ascite mortuæ, intestina quasi undique cum peritonæo, præsertim vero inter se, prorsus cohærentia, & quasi connata, pleraque connectente cartilaginea quadam substantia, quæ alicubi, & ad Colon præcipue transversi digiti crassitudinem æquabat. Deinde Ruyschium (3) legeram in altera, eodem confecta morbo, intestina memorantem *non solum undequaque peritonæo, verum etiam sibi invicem connata*. Et ex Valsalva audiveram in eo qui, ut hic Monachus, prægresso hydrope laborasset, fuisse inter se nexa intestina, ut in ejus,

(1) Supra, n. 19.
(2) n. 29.
(3) Obs. Anat. Chir. 45.

tibi alias (1) descripta, habes historia. Et in alia, pariter ad te missa (2) invenies, ut, vidissem ipse in viro cujus venter multam habebat aquam, intestina jam nonnullis in locis per quasdam flaccidas quasi membranas inter se juncta: eæque fortasse erant primordia cohæsionum quæ, abeunte aqua, firmiores fiunt, perstantque deinde, ipsa etiam, ut non raro fit, redeunte: materiam autem ex qua ejusdemmodi membranæ oriantur, tibi satis alibi (3) indicasse memini. De qua, etiam intestina connectente, etsi idem atque ego, opinari videam Cl. Viros; tamen non per eam semper colligari intestina, censeo: sed & aliis modis quos cum de pulmonum ad pleuram, aut de cordis ad pericardium adhæsione ad te scriberem (4), commemoravi. Et sane ubi coalitus fit vel ex sola inflammatione, a qua, ut Ruyschii (5) verbis utar, *videmus sæpenumero viscera ad se invicem contrahi, & uniri*; multiplex est explicandæ unionis modus, nimirum sive eos cum plerisque sequaris; a quibus siccitas contingentium inter se superficierum spectatur, sive eos a quibus earundem viscìditas, ab aucta humorum perspiratione, quos retardatus (id quod addere poterant) sanguinis motus reddit viscidiores. A quorum primis, & si bene attendas, etiam ab alteris cum recesserit, nec sine proposita causa, is quem ante diem amisimus, Crellius (6), rem aliter explicare posset necesse est. Verum ne ab hydrope longius abeamus: proclive etiam est velut idem agnovit (7), coalitum viscerum in eo morbo intelligere, si paulo acrior illa sit in qua macerantur, aqua ut vel leviter ipsorum superficiem erodat. Quid? ubi purulenta est, ut erat in altera de duabus quas supra (8) ex Sepulchreto commemoravi, Observationibus, in qua intestina comperta sunt ad superiora retracta. Sed nec signa deerant erosionis in altera, in qua hydropicæ intestina conspecta sunt in unum conglomerata, & veluti in globum acta. Vides igitur, quot Observationibus adductus fuerim, ut ubi cum cæteris illis indiciis ascitem fuisse, audirem, intestinorum aliquam cohæsionem esse posse, suspicarer.

31. Sed quoniam intestina cohærere quidem possunt inter se, neque tamen suis relictis sedibus, ita conglomerari, ut alia aliis imposita, ex se tumorem, & quasi globum efficiant; si forte quæris conglomerationis causas: haud scio, an aptiores excogitare possim quam dolores: quorum vi tum sedes intestinorum mutentur, tum cohæsiones fiant. Et mutari quidem primas haud raro in iis qui intestinorum doloribus sunt obnoxii, aliis Litteris (9) ex ejusmodi corporum Observationibus ostensum est, ut cum interclusi flatus distentum Colon alio tunc urgent, aut deturbant: quam causam ad Tenuia intestina si transferas; intelliges facile, quomodo dilatatæ quædam eorum partes se possint illuc attollere ubi non erant, & eas quæ ibi erant, detrudere, & sibi subjicere. Huc adde earum quæ convulsivis ob dolores contractionibus torquentur, motus: ad ejusmodi in mesaræo contractiones, quibus crispatum annexa Tenuia intestina adducat sive aliquot, sive pleraque, sive omnia; & multo clarius apparebit, cur in minores, majoresve globos cogantur. Quod si diutius in novo eo positu ab iis quæ dictæ sunt, caussis retineantur, & alterum ad alterum apprimantur, apparebit simul, cur ob dolores cohærere ibi incipiant inter se, præsertim si adjungas expressas ab iisdem contractionibus & plures, & viscidiores ex eorum superficiebus remorantium tunc humorum particulas, per quas denique in corporibus præcipue in quibus dominetur viscidum, quasi per quoddam gluten eædem superficies inter se conjungantur.

(1) Epist. 17. n. 17.
(2) Epist. 10. n. 13.
(3) Epist. 20. n. 37.
(4) Epist. 16. n. 15. Epist. 18. n. 15. Epist. 23. n. 17.
(5) Obs. cit. 83.
(6) Dissert. de Viscer. nexib. insolit. n. 14.
(7) Ibid. n. 12.
(8) n. 28.
(9) Epist. 34. n. 4.

Nec vero novum eſt connecti ob dolores, & conglutinari inteſtina. Sic enim; ne ab Sepulchreto longius te abducam; in ea quæ diuturnis eorum cruciatibus confecta fuerat (1), deprehenſa illa ſunt *multis in loci mutuo connexa*; in altera autem quæ poſt *ingentes*, & *incredibiles* ventris dolores obierat (2), conſpecta ſunt *inteſtina Tenuia protuberantia omnia arctiſſime inter ſe connexa*. Quod verbum *protuberantia* ſi ita accipias, quaſi in unum prominentem globum coacervata ſignificet, ad eundemque modum quæ ex Fantoni Obſervatione retulimus ſupra (3) *in unum veluti corpus conglobata*; ſimul ex dolore & connexa, & conglomerata inventa fuiſſe, intelliges, non ſecus atque a nobis in Epiſcopo reperta ſunt (4): quanquam in his aliis Obſervationibus peculiaris & circumcriptus extrorſum tumor non memoretur, neque in una earum poterat, in qua ingens copia effuſi cruenti ſeri totum abdomen diſtendebat. Etſi vero non, ut Epiſcopus, ſic etiam Monachus (5) doloribus cruciabatur; tamen his antea caruiſſe, pro certo non ſcio.

32. Quod autem non haberet hic, ut Epiſcopus, inteſtina dumtaxat conglutinata, ſed per ſubſtantiam quaſi cartilagineam inter ſe nexa; id neque mihi mirum eſt qui pariter poſt aſcitem id viderim, ut dixi (6), cum Valſalva, neque ignorem, peritonæum ipſum, cujus demum productio eſt extima inteſtinorum tunica, in hydropicis valde craſſeſcere, imo *temporis ſucceſſu cartilagineam duritiem acquirere* ex Obſervatione Pauli Barbette (7), qui id, ut *in paracenteſi abdominis ſcitu neceſſarium*, admonuit. Sed & ſine aſcite per dura ejuſmodi vincula inteſtina aliquando connecti, Saporiti Obſervatio docet apud Valliſnerium (8). *Invenimus inteſtina Craſſa*, inquit, *præcipue ubi in vicinia Duodeni flectuntur, mediis protuberantiis calloſis invicem, & cum adjacentibus conſolidata, ut obſcurum eſſet unum ab altero diſtinguere, &, quod pejus erat, eorum ſubſtantiam ad inſtar duriuſculæ cartilaginis concretam, & craſſam, ut nulla fere cavitas amplius ſupereſſet.* Qualem ſubſtantiam & anguſtiam in Recto inteſtino deprehendit Ruyſchius (9), cum illud cuneo ferreo, malleoque ligneo ab Sacro oſſe dividere coactus eſt. Sed olim Benivenius (10) inteſtinorum idem, ut videtur, vitium, quod in vivente præſenſerat cum alvum prementi neſcio quid durum reniteretur, poſt obitum invenit. Aliamque ex Hollerio Obſervationem profert Donatus (11), aliaſque ex aliis Stalpartius (12). Apud quem (13) cum exempla indicantur ejuſmodi etiam coalitus, qui referri ad eum poſſit quem ad extremam Coli partem in Monacho noſtro inventum dixi, aliaque inſuper extent in Sepulchreto (14); non aliud addam, niſi hoc tamen peculiare in Monacho habuiſſe, quod ibi Colon ex fibris omnino carneis conſtare videbantur: an quod ex prægreſſo ulcere ſic ruberet? Quod ſi fuit; inteſtinorum doloribus antea, ut conjiciebamus, carere non potuit. Sed jam ad viſcerum alterius generis, tumores veniamus.

33. MULIER annis, ut videbatur, quadraginta non multo minor, jam ante annum profluvio ſanguinis ex genitalibus, laboraverat. Hoc uterinus fluor exceperat, quo colore, aut odore, incertum; illud certum, cum acerbiſſimis hypogaſtrii, & huic ſubjectarum partium, nocturnis præſertim, doloribus fuiſſe conjunctum, & cum tumore, in quem unum coaluiſſe, dicebat, tubercula quædam, disjecta olim in medio hypogaſtrio percipienda. Erat nunc is tumor in ea ipſa ſede, eo tamen uſque aſcendens, ut ab umbilico vix duobus diſtaret tranſ-

(1) L. 3. Sect. 14. Obſ. 16. §. 4.
(2) Sect. 21. Obſ. 41.
(3) n. 28.
(4) Supra, n. 26.
(5) n. 29.
(6) n. 30.
(7) Anat. Pract. l. 4. c. 2.
(8) Opere, Tom. 3. P. 3.
(9) Obſ. Anat. Chir. 95.
(10) De abdit. morbor. &c. cauſis c. 34.
(11) De Medic. Hiſt. l. 4. c. 10.
(12) Cent. 1. Obſ. 56. & in Schol.
(13) In eod. Schol.
(14) L. 3. Sect. 13.

versis digitis proportione latus, adeo prominens extrorsum, ut vel eminus in oculos incurreret subrotundus, æqualis, si tangeres, & renitens. Assiduum accesserat urinæ stillicidium, dolor spasmodicus ad guttur, nausea, & vomitus aliquando, macies, febris. Quibus malis omnibus sic debilitata, & fracta sub initium A. 1741. venit in Nosocomium Patavinum, ut intra sex, septemve dies defecerit, nemine dubitante, quin ex cancroso uteri tumore decessisset. Et cancer quidem uterum ex parte eroserat; sed tumor ad ipsum non attinebat, ut per dissectionem inveni, & magnæ Doctorum, ac Studiosorum Juvenum coronæ ostendi. VENTRE enim patefacto continuo apparuit, vesicam urina distentam; id quod nemo, jugiter lotio, ut dictum est, destillante, inducere in animum potuisset; magnum illum tumorem fuisse. Coaluerat illa anteriore facie alte supra pubem cum ventris parietibus: & si anterioris ejusdem faciei, ac summi fundi non modicum spatium exciperes, suos reliquos parietes omnes ex dura albaque substantia digiti crassitudine habebat, ut urina educta, perspeximus, cujus magnam vim continebat non lixiviosæ, non crassæ, non grave olentis, sed ferme aquosæ. Intima vesicæ facies sana erat, tenuibus dumtaxat, & raris sanguiferis vasculi distincta nonnullis locis; ut vesicæ orificium, ad quod sæpe conferta esse solent, iis vasculis omnino careret. Ab ejus orificii lateribus singulis singula intra vesicam prominebant alba corpora, abnormis figuræ, pollicis apicem æquantia, producta ex substantia urethram ambiente, quæ substantia hic erat tota facta crassior, & dura, & alba, quo colore ipsa quoque intus erat urethra. Porro tota illa ureterum pars quæ inter vesicæ membranas traducitur, magis quam solet, intra vesicam prominebat donec in oscula desineret consuetis ampliora: valdeque dilatati erant toti ureteres, quorum erat alter lotio, alter aere quasi plenus. Sed & renum, sanorum alioquin, & pelves, & pelvium tubuli erant dilatati. Urinariis Partibus inspectis, genitales perlustravimus. Et primum testes arctius ad parietes Pelvis annexos albo utrumque colore, quorum sinister magnam castaneam, dexter minorem nucem æquabat. Et hic quidem aquæ pauxillum, intra aliquam fortasse vesiculam continebat, cætera albus, ut exterius, & durus: at sinister sub tunica nihil, nisi mollem, albamque sebi instar materiam habebat. Uterus vero, si fundum spectares, albus exterius, & lævis; intus, & in parietibus sanus, nisi quod hi erant æquo molliores. Sed cervicis exterior facies inæqualiter a tergo turgebat: ex parietibus autem & cervix ipsa, & vagina ab summo ad imum ferme, fiebant crassioribus, albisque, & duris, quorum interior facies, ipsumque uteri osculum erosa erant atque exesa profundis ulceribus, & discoloribus. Erant enim alba quibusdam in locis, ex atro cruenta in aliis, cinerea in nonnullis. Ex omnibus autem putrida materia, iis coloribus infecta, cultri manubrio facile abradebatur donec ad duram albamque substantiam, ex qua parietes constare dixi, perveniebatur, qualem in substantiam conversum quoque erat quidquid a vaginæ lateribus esse pingue, & membraneum solet. Sed quanquam a cervicis & vaginæ anteriore facie sic mutatæ fuerant, uti dixi, & vesica, & urethram ambiens substantia; intestinum tamen Rectum a vagina, quæ multo alioquin magis erat exulcerata quam cervix, illæsum potuit separari. In tota autem hac dissectione gravis odor perceptus est nullus. Cætera inspicere nec necesse fuit, nec vacavit. In ventre tamen nihil oculis præterea occurrit quod morbidum videretur, cum ventriculum maxime contractum, & intestina quoque omnia æquo contractiora adnotaverim; quorum neutrum in ea mirum est, quæ vix aliquid, ob nauseam, cibi admitteret, admissumque, aliquando, ut dixi, rejiceret.

34. Multiplicem ad cautos reddendos Medicos utilitatem habet hæc Observatio. Quis enim qui ex disjectis olim tuberculis unum factum esse tumorem, & hunc, sive prægressa, sive præsentia attenderet, cum uterini cancri indiciis con-

junctum audiisset; quis, inquam, non uteri ipsius tumorem esse, existimasset? Hic tamen non ad uterum, sed ad distentam attinebat vesicam, quæ dum se altius efferre inciperet, proxima intestina sursum urgendo, & partes eorum aliquas inferiores comprimendo, illam fortasse divisorum tuberculorum speciem ex iis efficiebat. Quis item qui lotium a vesica non retineri, sed jugi stillicidio effluere intellexisset, suspicatus id quod erat, fuisset, magnam tamen lotii partem in vesica restitare, quod dextere immisso catethere educi saltem ex parte posset non sine magno miseræ mulieris levamine? Nam quod Ruyschius (1) eam denique vesicæ plenitudinem in puerpera deprehendit, quæ pariter nihil urinæ in vesica, quamvis magna ejus copia distenta, se credebat habere, haud absimili, ut videtur, stillicidio decepta; scilicet nullum omnino signum in ea erat puerpera læsi uteri, ad quem tumor ventris posset referri. Et sane in altera muliere (2), cui fœtus indicia erant uterum gravantis, nemo alio quam ad uterum, retulit ventris tumorem, quem tamen magnus faciebat abscessus qui inter anteriores increverat vesicæ tunicas. Ubi igitur fœminis hypogastrium tumeat, etsi læsi uteri non desint notæ; de vesica tamen quæ ante uterum sita est, non est omnis prætermittenda suspicio: nec quia jugiter sibi destillare urinam, ajant, non propterea habendum pro certo est, nihil de ipsa restitare: neque demum tametsi constet, exulceratam cum utero esse vaginam; idcirco lotii adjunctum quandoque stillicidium semper est ab annexæ urethræ, vesicæque exulceratione repetendum. Neutra enim hic erat exulcerata. Sed raro & causæ, & effectus exemplo, scirrhosa utriusque durities simul urinæ incontinentiam, simul retentionem faciebat. Duri enim urethræ parietes ita constringi non poterant, ut vesicæ orificium satis occluderetur. Et duri item maxima ex parte vesicæ parietes contrahi nequibant, ut urinæ requirit extrusio: neque hanc adjuvare satis poterat eorum pars reliqua non dura, quippe quæ cum anteriore ventris pariete, tota propemodum, coaluerat: impediebant autem aliquantum duo illa crassa corpora quæ a lateribus orificii extabant. Quas ob causas omnes mirum non est, si tantum retineretur lotii, quantum non modo amplificatam vesicam impleret, sed & ureteres, & renum pelves, ac tubulos dilataret.

35. Quæ ferme cum super urinariis Partibus, iis qui aderant, exposuissem; tum de genitalibus quædam eorum quæ hic habebis, continuo adjunxi; Scirrhis esse uterum suis cum appendicibus maxime obnoxium, morbo perdifficili, nisi cito cognoscas; insanabili, si in cancrum degeneraverit. Ex Magistris meis alterum, nempe Albertinum, auditum a me esse cum diceret, se tumorem uteri, qui tangenti videbatur scirrhosus, solo chamæpitys usu, nullo exterius adhibito auxilio, nullaque excretione consecuta, feliciter discussisse: alterum vero, id est Valsalvam, in scriptis Consiliis sive pro uteri, sive pro mammarum cancrosis tumoribus, affirmare solitum fuisse, inter magis efficacia ad tardandum utrorumque incrementum præsidia usu sibi compertam esse venæ sectionem quotannis quater, bis videlicet vere, & bis autumno institutam. Esse autem manifestum, in his vires; rationi conveniens, in illis scirrhi causas esse attendendas. Nam ut chamæpitys incidendo, abstergendoque ex Majorum Observationibus viscerum obstructiones, & mammarum durities tollat; me tamen ut non illis facile quæ uteri profluviis, quemadmodum in nostra historia, obnoxiæ essent, sic libentius iis daturum quæ ex articulorum doloribus translata ad uterum materia, in levem nuper hujus obstructionem incidissent; menstrua enim ciet, sed arthritidis causæ, ut nosti, adversatur. Porro multum discrepare inter se extensiones, species, sedes, origines scirrhorum Uteri. Extensum late hunc fuisse ad vaginam quoque, & annexas huic partes, non modo a lateribus, sed ab anterioribus etiam,

(1) Adverf. Anat. Dec. 2. c. 9. (2) Vid. Sepulchret. Sect. hac 21. Obs. 23. in Addit.

urethram videlicet, ac veficam qua facie uterum hæc fpectabat. Fuiffe totum ex uniformi alba, duraque fubftantia, eaque iftiufmodi, ut vel in cancrum exulceratum conversa, cujus odor folet effe fœdiffimus, nihil grave oleret. Sedem huic, quod ad ipfum uterum attinet, fuiffe cervicem totam, cum fint quibus cervicis, aut fundi pars, aut fundus totus præbeant fedem. Origines denique aliis effe interius, aliis exterius. Quæ cum preffe, & fic etiam quæ ad febum attinebant in tefte altero deprehenfum, attigiffem; finem dicendi feci.

36. Tibi vero eorum quæ tunc preffius dixi, ultima nunc paulo fufius explicabo. Scirrhorum uteri origines, five primordia non femel tum interius, tum exterius vidiffe me, credo. Et de interioribus quidem alius erit opportunior fcribendi locus (1); hic exteriora memorabo. In externa igitur uteri facie prominere vidi tubercula, in ejus proxima fubftantia defixa, alias ex rubro liventia, alba alias, & fcirrhofa duritie, ut meas relegens Epiftolas (2), aut eas quas fum fcripturus (3), infpiciens, cognofces. Ea amplificari, & excrefcere in fcirrhofos tumores, exiftimo. Nam puftulam quam alias (4) tibi defcripfi, in eadem fede a me vifam, & corpufcula quæ Valfalva disjecta vidit (5), & tuberculum quod Santorinus (6) quippe hoc de genere cyfticorum tumorum, cætera vero aut ibi pus jam habentia, aut, quod fimilia alibi oftendebant, idem poftea, aut materiam pultaceam habitura, longe alio pertinere, non dubito. Ulcera enim uterus exterius quoque nonnunquam habet, nec ea dumtaxat, fed & excrefcentias, ex quibus ingentes duas in Sepulchreto (7) leges defcriptas, quarum altera conftabat tunica *veluti lardea*, *aut febacea*, altera etiam *pinguedine referta* erat. Quas duas potiffimum indico, quia ibidem (8) Severini producitur locus fatentis quidem, *in uteri exteriore habitu fæpenumero meliceride*s, *& atheromata vifenda fe obtuliffe*; at fteatomatum non recordantis, an *ullum unquam* ibidem, fi recte, intelligo, videre *obtigiffet*. Sed certe in eadem Sepulchreti Sectione, ut exemplum (9) omittam maximi uteri, qui *totus pinguedinem quafi cartilagineam referebat*; facile enim ad fcirrhos magis, quam ad fteatomata, id pertinet; certe, inquam, *in collo uteri abfceffus*, *fteatomatis naturam referens* ex Ballonio memoratur (10), *fteatomatis* autem *uteri fundo adhærentis* diferte meminit Rhodius (11), alterumque defcribit Goetzius (12); & nos tibi fuperioribus defcripfimus Litteris (13) ipfam fundi uterini fubftantiam, non fecus ac teftes, & tubas, in febum converfam; quod vero intus fit, nihil mirum eft, fi etiam exterius fiat, modo febaceæ quibus fanguis abundet, particulæ, ut in parietum uteri interiora, fic in exteriora importentur: quanquam rariora uteri, quam teftium fteatomate affectorum habemus exempla. Omiffis igitur quæ ad fcirrhos fpectare, non credo, pro eorum primordiis cætera accipio, quæ fupra commemoravi, & alia ejufdemmodi, velut illam quam uteri fundo exterius adnatam Paawius (14) defcribit *excrefcentiam candidam*, *magnitudine verrucæ*, *quæ diffecta*, *nihil intus continebat*, *fed folida omni ex parte erat*, & multo magis quos proponit Ruyfchius (15), *parvos tumores rotundos*, *admodum fcirrhofos*, *vel potius fcirrhos*, *utero* cuidam *non folum pedunculi ope*, *verum etiam abfque eo connatos*, qui uterus iifdem, aliifque magnitudinis variæ, erat undique obfitus. Quæ duo ad totidem exempla addes; neque

(1) Epift. 47. n. 26. & feqq.
(2) Epift. 38. n. 28. & Epift. 37. n. 29.
(3) Epift. 56. n. 20.
(4) Epift. 35. n. 16.
(5) Epift. 22. n. 18.
(6) Epift. 19. n. 51.
(7) Sect. hac 21. Obf. 54. §. 1. & 18.
(8) Ibid. Schol. ad Obf. 37.
(9) Obf. cit. 54. §. 15.
(10) Ibid. §. 11.
(11) Cent. 3. Obf. 46.
(12) Act. N. C. Tom. 2. Obf. 207.
(13) n. 34.
(14) Sepulchr. Sect. cit. Obf. 4. §. 32.
(15) Thef. 6. n. 30.

enim plura, hujus quidem generis, protulit Crellius in eo Programmate (1), quo *tumorem* ipse quoque *fundo uteri externe adhærentem* mori fructus magnitudine, durum, solidumque describendum suscepit. Hujus autem generis dixi; nam arterius quoque memoravit quæ apud ipsum videre poteris; quin etiam osseos, aut quasi osseos in Commercio Litterario (2). Nec deessent, si de his agere hic vellemus, uteri Observationes, qui scirrhoso tumore aut affectus videretur ob plurimos lapides quibus ejus infarciebatur substantia (3), aut scirrhosus revera esset sive dimidia ex parte (4), sive totus (5) ita uti pondus æquaret librarum quatuor, & quadraginta: & in promptu etiam essent tumorum historiæ, quorum sedes Medico attrectanti facile imponeret, ut pro uteri scirrhis acciperet, cum ad hunc neutiquam, sed aut ad vesicæ fundum (6) aut ad aliam aliquam proximam partem (7) attinerent. Verum ne ab suscepto de scirrhosis externis tuberculis sermone discedamus, imo ut eum absolvamus; si forte quæras, qua ratione scirrhosa quædam tubercula inveniri possint quæ per angustiorem pedunculum ab utero, ut Ruyschium vidisse, diximus, aut a visceribus aliis pendeant; etsi non uno modo intelligi id potest; hic tamen satis mihi erit illum tibi in memoriam redigere, quo similiter pendentes hydatides, & harum, effuso humore, in dura tubercula mutationem superiore Epistola (8) explicavi; nam utero quoque suas esse hydatides, ibidem (9) satis ostensum est. Hic autem ab uteri tumoribus jam ad ovariorum tumores est transeundum: de quibus tamen nunc tanto pauciora verba faciam, quanto plura facienda fuerunt Litteris superioribus, ad quæ hæc quoque poteris adjungere.

37. Mulier annos nata, ut videbatur circiter quadraginta, gravi intra thoracem morbo oppressa, sero adeo in Bononiense Nosocomium S. Mariæ de Morte sub finem Aprilis A. 1706. illata fuerat, ut mox obiens, quibus in vita conflictata esset incommodis, neminem docere potuerit. Hujus ego incisurus cadaver, ut quorundam ventris viscerum fabricam diligentius recognoscerem, cum duo adnotassem, in habitu non prorsus illaudabili præter areolas & papillas, nihil mammarum extare, abdomen autem nullis esse rugis sulcatum, ut nunquam gestatum esse uterum, appareret; animadverti simul tumorem quendam non acuminatum, sed planum, qui hypogastrium, & huic proximam umbilicalis regionis partem nonnihil attollebat. Ventre igitur aperto, causam cur ibi tumeret abdomen, esse vidi corpus quoddam, maximi pugni magnitudine, a quo imposita intestina extrorsum, & sursum compellerentur. Erat id corpus in pelvis medio, subrotundum, tuberosa superficie, nonnullis tamen in locis plana, & lævi, ut a primo nihil aliud esse, quam tumefactus uterus videri posset. Re autem vera testis erat sinister, qui in eam molem excreverat. Ejus densa tunica parvis quibusdam abscessibus hic illic erat inæqualis, quorum aliqui per se aperti, pus emittebant album, quale continebant eorum plurimi. Ex ipso testis corpore tenuis, nec multus, ichor sanguinolentus exprimebatur, cum pure mistus. Cum autem penitus aperuissem, & in aqua satis agitassem; plane perspeximus, præter aliquot fibras, & vasa, unamque, aut alteram cellulam mediocri uvæ acini magnitudine, quæ intra nigram tunicam comprehendebat quidpiam simillimum concreti sanguinis; perspeximus, inquam, reliquam multo maximam, id est pene totam hujus corporis solidam partem nihil esse aliud, nisi constipatarum rubescentium vesicularum congeriem, ut numero essent ob parvitatem incredi-

(1) Vittembergæ, A. 1739.
(2) A. 1735. Hebd. 51. n. 2. in fin. & A. 1742. Hebd. 45. in fin.
(3) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obs. 77.
(4) Cent. 9. Obs. 31.
(5) Hist. de l'Acad. Roy. des Sc. A. 1748.
(6) cit. Eph. Cent. 1. & 2. Obs. 186.
(7) Eph. earund. Dec. 3. A. 7. & 8. Obs. 123.
(8) n. 38. in fin. & n. 35.
(9) n. 42.

bili, omnes autem sordido sero distentæ. Neque tamen fuit odoris fœditas valde gravis: neque tuba proxima oblæsa, quanquam exterius, ut altera, hydatides habuit: neque uterus ipse, cujus lateri descriptum corpus erat annexum, inde quidquam vitii præterquam in extima membrana, contraxerat. Nam persecui, & hoc unum, quod huc minime spectaret, adnotavi, fuisse in lateribus ejus caveæ parietem anteriorem per interjectas membranulas cum posteriore connexum. Testis alter, modicus, superficie inæquali, huic contiguam vesiculam dumtaxat unam habuit, majusculam sub crassa alba tunica paucum humorem continentem: cætera albus erat, & durus: ex aliqua tamen exigua sui parte, albi puris pauxillum emisit.

38. Sæpe adeo mulieribus, præsertim si cum fœminis conferas cæterorum animalium, accidunt testium vitia, tumores præsertim sive hydropici, sive alterius generis, ut facilis sit conjectura, pleraque horum non sine culpa affectuum animi contingere. Quid enim hi possint in humorum cursu retardando, perturbandove, non ignotum est. Accedit tamen sanguinis menstruus in uterum, adjectasque huic partes confluxus, quem sæpius, & multifariam ab naturæ modo aberrare, scimus. Huc adde gravidi uteri molem, & pondus, quo stanti, sedentive mulieri testes ad pelvis ossa apprimuntur, multo autem magis in difficili partu vehementissime nitenti, aut intempestive in eo qui facilis futurus esset, nisi plerarumque imperitarum obstetricum præpropera festinatio acceleraret. Ob has igitur, aliasque causas haud mirum est, si crebro muliebres testes vitiantur, & tument, augenturque adeo, ut non rarissime ascitemmentiantur, velut in ea Observatione, quæ in eodem Bononiensi Nosocomio a Viro Doctissimo, ac Diligentissimo habita est, qui mecum & priorem, & tot alias habuerat, Heraclito Manfredio. Ut ipse ad me qui jam Venetiis degebam, illam scripsit, sic ego tecum communicabo.

39. Fœmina quæ ascitica putata fuerat, mortua est. Venter non effusa aqua, sed tumore opplebatur testis sinistri. Erat is tumor pondo librarum quatuor & viginti: refertus pro majori parte viscido & nigro humore, quem cum aqua lutulenta, quæ per medias urbis vias lente fluit, posses comparare. Cætera vesicæ tenebant, inæquali magnitudine, inter se non communicantes, quarum alias flava, & viscida materia, alias lympha implebat, quæ igni imposita, non concrevit. Etsi nullam ad partem erat annexus præterquam ad sinistrum summi uteri latus; immobilis tamen, quocunque corpus verteretur, omnino erat propterea quia inferiorem quandam sui appendicem, ex hydatidibus multis constantem, cum uterum inter, & intestinum defigeret, exacte adeo imam pelvim replebat, ut dum inde vi extrahebatur, non secus auditus sit sonus, ac cum suas a cute cucurbitulas Chirurgi avellunt.

40. Cum in abditis morbis cæteris, tum in hoc speciatim conjiciendo, ob eam etiam causam plura oportet indicia conjungere, quod eorum aliquod casu interdum abesse potest, velut hic. Nam inter illa, posita est aliqua tumoris mobilitas a Schorkopffio in Dissertatione quam *de Hydrope Ovarii Muliebris* Basileæ edidit A. 1685. (1) non vulgari, ut eo præsertim tempore, laude dignam vel ob acceptas ab nobili Medico atque Anatomico Wepffero ejus morbi Observationes (2), quas non tam miror Nuckio (3) fuisse incognitas, quam in iis ad Sepulchretum Additamentis hic prætermissas, in quibus (4) Harderi verba describuntur eam Dissertationem, easque Observationes diserte laudantis. Attamen primis fortasse morbi temporibus, quæ propterea in ejusmodi casibus attendenda esse, dixi Epistola superiore (5), fuisse potuit in pro-

(1) Thes. 21.
(2) Thes. 16. 17. & 23.
(3) Adenogr. c. 8.
(4) Schol. ad Obs. 47.
(5) n. 60.

posita fœmina tumoris mobilitas: quemadmodum iisdem temporibus esse potest in tubæ hydrope *tumoris figura semicircularis* ex Brechtfeldii (1) conjectura, quam secutus est Schorkopffius (2), ut quo signo ovarii, & tubæ hydropem internosceremus, doceret: sed progrediente morbo, tumorem non minus hydropis in tuba, quam aneurysmatis in arteria, ad ovalem, aut sphæricam figuram accedere, non dubito, quod Munickii delineatio hydropicæ tubæ confirmat, ei Observationi addita, quæ a nobis eadem Epistola (3) laudata est. Cæterum dum plures testium muliebrium tumoris cujusquemodi historias attenderem, venire in mentem cœperat, fortasse ad alia ipsius indicia adjungi hoc posse, quod is in hypogastrii sinistra parte incipiat. In teste enim sinistro, non dextero, tumorem fuisse animadvertebam non modo quem Manfredius (4), aut ego quoque observassem (5), verum etiam quos conspexissent Kerckringius (6), Wepferus (7), Harderus (8), Nuckius (9), Drelincurtius (10), Reiselius (11), Gahrliepius (12), Verneyus junior (13), hicque in duabus, Rud. Jac. Camerarius (14), Maggius ac Dodius (15), Riedlinus (16), Schacherus (17), Alexand. Camerarius (18), Gullmannus (19): Cutermannus (20), Bassius (21), Vacherius (22), Benevolus (23), Targionius (24). Quin etiam ubi testis utriusque tumor fuit; multo major ab Hunerwolffio (25) in sinistro deprehensus est: nec ipse oblitus sum, hydatides tibi aut intra sinistrum dumtaxat (26), aut multo majores ad hunc (27) a me conspectas descripsisse. Cum tantum in tot Observationibus consensum attenderem, jamque in eo essem, ut discriminis causam fortasse a minus expedito, certe per longiorem viam confecto reditu sanguinis ex sinistro teste in venam Cavam repeterem; in memoriam redii, non pauca tamen a me lecta fuisse tumorum exempla qui ad testem dexterum attinerent. Hunc enim Vesalius (28) vidit in novem decemve magnas hydatides excrevisse. In eodemque postea, cum sero ad novem libras distentus esset, *hydropis testiculorum* exemplum a Casparo Bauhino (29) propositum est: qui (30) cum Hildano (31) alias dexterum pariter conspexit ovi anserini magnitudine, pilis oblongis, & mucosa materia plenum. Eos Blasius quoque (32) rebus cum aliis in ejusdem lateris teste deprehendit in multo maximam molem aucto. Et cum alii præterea, a me infra (33) nominandi, in testium tumoribus pilos invenerint; fuerunt quidem, ut tum dicam, qui in sinistro, nec pauciores tamen qui viderint in dextero. Ejusdemque tumorem testis; ne multis te detineam; con-

(1) Bartholin. Act. Hafn. Vol. 1. P. 1. Obs. 103.
(2) Thes. 22.
(3) n. 59.
(4) n. 39.
(5) n. 37.
(6) Spicileg. Anat. Obs. 10.
(7) Apud Schorkopff. thes. 17.
(8) Ibid. thes. 15.
(9) c. cit.
(10) Ibid.
(11) Eph. N. C. Dec. 2. A. 10. Obs. 27.
(12) Earund. Dec. 3. A. 2. Obs. 61.
(13) Hist. de l'Acad. Roy. des Sciences, A. 1703.
(14) Biga Obs. Med. c. 1.
(15) Apud Vallisner. Istor. della Generaz. P. 3. c. 5. & Tab. 12.
(16) Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 56.
(17) Differt. de Virg. Ascitica.
(18) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 160. vers. fin.
(19) Eorund. T. 2. Obs. 80.
(20) Eorund. T. 3. Obs. 105.
(21) Dec. 4. Obs. Anat. 8.
(22) Hist. de l'Acad. Roy. des Sc. A. 1739. Obs. Anat. 3.
(23) Offervaz. 9.
(24) Prima Raccolta di Offervaz. Med.
(25) Eph. N. C. Dec. 2. A. 9. Obs. 99.
(26) Epist. 15. n. 8.
(27) Epist. 21. n. 47.
(28) De corp. hum. fabr. l. 5. c. 9.
(29) Theatr. Anat. l. 1. c. 35.
(30) Ibid.
(31) Cent. 5. Obs. 48.
(32) Part. 1. Obs. Med. 9.
(33) n. 41.

ſpectum leges a Chriſtophoro Hardero (1), a Theodoro Zwingero (2) ab Lebenwaldio (3), a Gandolphio (4), a Claunigio (5), ab Jo. Dav. Maucharto (6), a Miegio (7), ab Alexandro Camerario (8), a Trewio (9), a Mediavia etiam noſtro, quemadmodum a me tibi alias (10) ſcriptum eſt. Nec vero diſcrimen invenio inter ſiniſtri teſtis, dexterique tumores in una eademque fœmina, ſive olim ab Heintzio (11) ſive poſtea ab Nabotho (12), & ab Laubio (13) deſcriptos: neque ipſe inter eos vidi quos ſuperioribus propoſui Litteris (14): aut ſi diſcrimen invenio; in majori eſt dexteri magnitudine, ut in Bauhini (15), Gandolphii (16), Coetzii (17) Obſervationibus. Poſtremo ſi de adnatis hydatidibus ſermo ſit; quas in infante Kerckringius (18) deprehendit *magnitudine ovi columbini*, non ad ſiniſtrum, ſed ad dexterum teſtem fuiſſe, adnotavit. Erant procul dubio utrinque multo plures Obſervationes; ipſe enim quarum in præſentia recordabar, eas tantummodo commemoravi, non tam ut caſu factum fuiſſe, intelligeres, ut a primo tot mihi ſe objecerint in latere omnes ſiniſtro, quam ut plurimas in promptu haberes, ſi forte inter ſe conferens, aliqua ex nonnullis poſſes elicere ad conjiciendum, abditum, eumdemque frequentem morbum non inutilia.

41. Nec vero quod de pilis diximus intra fœminarum teſticulos a Bauhino, & Blaſio inventis, perrarum eſt. Nam Bauhinus (19) ita illam Obſervationem propoſuit, ut neque unam, neque primam eſſe, indicaret: poſtea autem & Blaſius, ut dixi, & alii, in quibus Wepferus (20), & Andreas Veronici (21), ſed hi duo a ſiniſtris, a dextris autem Stalpartius (22), & Cel. Hallerus (23), &, ne plures addam, una in Civitate ſemel, atque iterum, mea memoria, Docti Bononienſes Viri adnotarunt, nuper quidem Menghius ac Bonzius (24) ſiniſtro in teſte, ante annos autem tres & quinquaginta is quem ſupra (25) laudavi, Manfredius in dextero. Huic enim connatum fuiſſe, ad me ſcripſit, globum prægrandis ovi magnitudine, comprehenſum alba, & quaſi cartilaginea tunica, quibuſdam tamen locis tenuiore, & nigricante: intra eum globum delituiſſe pilorum glomerem, ab ea tunica omnino ſejunctum, & quodam quaſi ſebo delibutum: intra glomerem autem nucleum quendam, ex quo vaſa aliquod in continuatam teſtis ſubſtantiam pertinebant. Quæ vaſa, & nucleum ab aliis non memini animadverſa, ut neque a cæteris duo quæ Bauhinus adnotaverat, pilos videlicet albos, concludenti tunicæ infixos, nullos autem in mulieris illius pube, quanquam puella non erat, imo puerum jam ediderat. Sed dum hæc recenſerem, in Programma incidi *de Ovarii Tumore Piloſo*, Lipſiæ editum A. 1735. a Polyc. Gottl. Schachero, qui non modo alios memorat pilorum, & pinguis materiæ in fœmineis teſtibus, a dextris præſertim, Obſervatores; ſed ab ſe quoque in ampliſſimo ſiniſtro teſte eadem reperta deſcribens, pilos potiſſimum, ſi

(1) Eph. N. C. Dec. 1. A. 3. Obſ. 180.
(2) Earund. Dec. 2. A. 9. Obſ. 136.
(3) Earund. Dec. 3. A. 1. Obſ. 92.
(4) Hiſt. de l'Acad. Roy. des Sc. A. 1707. Obſ. Anat. 4.
(5) Eph. N. C. Cent. 7. Obſ. 64.
(6) Earund. Cent. 8. Obſ. 14.
(7) Act. N. C. Tom. 1. Obſ. 85.
(8) Ibid. Obſ. 160.
(9) Commerc. Litter. A. 1734. Hebd. 44.
(10) Epiſt. 29 n. 14.
(11) Apud Schenck. Obſ. Med. l. 3. ubi de Hydrope, Obſ. 6.
(12) Diſput. de Sterilit. Mulier. n. 11.
(13) Eph. N. C. Cent. 5. Obſ. 21.
(14) n. 34.
(15) cit. c. 35. primo loco.
(16) cit. Hiſt. primo loco.
(17) Act. N. C. Tom. 1. Obſ. 207.
(18) Obſ. cit. 10.
(19) c. cit. 35.
(20) Vid. theſ. 17. Schorkopffii cit. n. 40.
(21) Apud Targion. cit. ibid.
(22) Cent 2. P. 1. Obſ. 37.
(23) Opuſc. Pathol. Obſ. 42.
(24) Comment. de Bonon. Sc. Acad. T. 2. P. 1. inter Medica.
(25) n. 38.

quis alius, diligenter proponit, nec verbis solum, verum etiam Figuris, eosque ex *interna tunicæ incrassatæ superficie prodiisse*, confirmat quam propterea cum externa capitis cute capillata conferre non dubitat. Quin a Cl. quoque Targionio (1) conspectos pilos fuisse, animadverti, crassæ tenacique tunicæ altero capite haud aliter inhærentes, ac cuti solent. Qua vero ex causa intra testiculos pili nascantur, si veri quidem pili sunt, difficile est dicere: nec difficilius tamen quam intra partes alias. Nam & Cornelius Celsus (2) in thyroidææ glandulæ tumoribus *interdum etiam minutis ossibus pilos immistos* includi, scripsit, & alii, laudati a Cel. Heistero (3), alibi, ut nos ipsi (4) intra processum Transversum viderimus Crassioris cerebri meningis. Sed hæc quoque Epistola jam longior est; ut videndum nobis potius sit, quemadmodum per Observationem aliquam, quæ Valsalvæ illi ultimæ (5) respondeat, finem faciamus. Erit hæc, si non prolapsi ventriculi, at prolapsi lienis, ab ejusdemque Manfredii accipietur litteris humanissimis, quibus A. 1718. ut duas non vulgares alias, alio tempore tibi descriptas, ita hanc pariter communicavit.

42. Vir erat cui venter ad utrumque inguen tumebat. Sed tumor sinister, quem herniam esse, constabat, cum mortem, ileo inducto, attulisset; occasionem præbuit sciendi, quid esset dexter. Ventre enim adaperto, lien ad inguen dexterum inventus est, unde, quantumvis concusso inter eruendum e sepulchro cadavere, dimoveri non potuerat. Lien is fuit pondere librarum circiter trium, crassitudine digitorum transversorum quinque, latitudine duodecim, longitudine totidem. Annexus erat ventriculo per quendam quasi funem, sub intestinorum parte latentem, crassum digitos pollices duos, ex vasis factum sanguiferis, quæ crassiuscula tunica, capsulæ instar, complectebatur ut colore, & quadam vasorum contorsione similis esset funiculi umbilicalis; quanquam exterius appendices habebat quasdam, reliquias fortasse laceratarum membranarum, quæ primo aspectu illas adiposas appendices referebant quibus instructa sunt intestina Crassa. Rami venarum ad lienem attinentium valde erant dilatati: quæ autem vas breve dicitur, facile digitum indicem admittebat.

43. Etsi Blasius (6) cum eandem, quam Ruyschius (7) postea, prolapsi lienis Observationem vulgavit, aliquanto plura quam alter, scripsit de iis quæ in vivente, & post mortem sunt animadversa, & in his *vasa splenica mirum in modum & longitudine, & capacitate aucta*; neminem tamen legisse memini, qui in ejusmodi casibus diligentius quam Manfredius, funem descripserit Splenicorum vasorum. Cæterum quod ad causas attinet morbi hujus, agnosco quidem nimis auctum lienis pondus, quo membranea vincula, ad septum transversum annectantia, laxentur, aut disrumpantur, & sane plerique cum prolapsu id pondus aut memorarunt, aut indicarunt. Attamen cum ingentium lienum, qui minime prociderant, venit in mentem, quales non semel tibi descripsi (8), aut quales in Sepulchreto (9) legeris; facile intelligo, ad pondus addendas esse causas alias, ut puta illorum vinculorum majorem laxitatem infirmitatemve, aut casum ab alto, aut alia ejusmodi, quæ inter videto, an transferre placeat quod de rene censuit Riolanus (10). *Causa*, inquit, *luxationis renis potest esse violenta, & diuturna tussis, quæ perenniter agitans diaphragma*, renum, huic incumbentium, *alterutrum* potest *sua sede dimovere*.

(1) Cit. supra ad n. 40.
(2) De Med. l. 7. c. 13.
(3) Epist. de Pilis &c. ad Paverum.
(4) Epist. Anat. 20. n. 58.
(5) Supra, n. 14.
(6) P. 1. Obs. Med. 14.
(7) Obs. Anat. Chir. 62.
(8) Vid. præsertim Epist. 36. n. 11. & 17.
(9) L. 3. Sect. 16. Obs. 9. & seqq. plurib. & Sect. 21. Obs. 34. §. 1. 2. & 3.
(10) Anthropogr. l. 2. c. 26.

44. Quibus autem ſignis hic dignoſci morbus; & internoſci ab aliis queat, ex ejus hiſtoriis quærendum eſt: quanquam non omnes qui in mortuis invenerunt, ea potuerunt indicare, quæ peculiariter affeciſſent viventes. Nam certe peculiaria non ſunt prolapſi lienis quæ in antiquo præ cæteris exemplo habemus apud Ballonium (1). Neque ex Cabrolii Obſervatione (2), quæ non diu fortaſſe poſt illam priorem habita eſt, colligere aliud poſſumus, niſi lienem, ut in mortuo poterat, ſic facile etiam in vivo percipi potuiſſe *natantem per totam ventris cavitatem.* Quod ſignum non inutile credo, ſed primis temporibus, ut de aliis haud ſemel dixi, magis attendendum. Tempore enim progrediente, poteſt facile deeſſe, quippe liene immobili facto, ut in propoſita Manfredii Obſervatione vidiſti, & apud Ballonium videbis; nam lien, veſicæ incumbens, *ſatis contumaciter adhærebat.* Confirmat hoc Riolanus, ubi hunc ſibi morbum *quater viſum* in Encheiridio (3) dicit: & certe in Anthropographia (4) duo producit exempla in quorum utroque ſe lien utero, viciniſve partibus tam firmiter alligaverat, ut in altero, vivente fœmina, reponi, quemadmodum antea, in ſuam ſedem amplius non potuerit; in altero diu Medicis pro mola impoſuerit. Ipſe autem has profert (5) notas, ut a prolapſo rene internoſcamus, *tumorem oblongum, & vacuitatem hypochondrii ſiniſtri*; quarum hanc nos in jejuno ægrotante quæremus, & ſi percipiamus (quod in eo facile in quo lien ante prolapſum tumidus perceptus ſit) multo potiorem notam ad internoſcendum a quovis alio duro hypogaſtrii tumore delapſum in hoc lienem habebimus, quam figuram, quæ in morbidis Partibus, & in hac præſertim, ut vel ipſe Riolanus (6) docet, quantum mutari ſæpenumero ſoleat, non ignoramus. Ex Blaſii (7) autem exemplo colligere duo poſſumus, alterum, ut ſi forte quod ipſi accidit propterea, ſicut opinor, quia ſenſim laxatis ligamentis, non cito ruptis, procubuerat lien, contingat nobis gravem tumorem, hypochondrium ſiniſtrum cum aliqua parte epigaſtrii occupantem, primum percipere, interpoſito autem ſpatio temporis hypogaſtrium magis, quam illa, tenentem, in conjectura confirmemur; nam alioquin locum dumtaxat in quo demum ſentiemus, attendere, etſi adjuvare aliquando poteſt, quod ſiniſtrum ſentiamus; poteſt tamen nonnunquam decipere, ſicuti oſtendit Manfredii (8) Obſervatio, qui ad inguen dexterum invenit. Alterum eſt, ut ſi cætera ſigna lienem indicent, non propterea quia tumor *ultra ſemeſtre ſpatium*, quod definiverat Riolanus (9), mobilitatem aliquando retineat ſic, ut mutato corporis ſitu, ſedem mutet; non, inquam, propterea lienem eſſe, inficiemur. Ut enim facile alias, quemadmodum diximus, adhærere ſoleat, in Blaſii tamen caſu *ultra annos tres & dimidium* etiamtum pendulus, pro varia corporis agitatione, varie ipſe quoque moveri potuit. Ex eodem, ut ab Ruyſchio (10) narratur, caſu diſcimus, accidere interdum hunc morbum poſt difficilem partum, nec ſine dolore vehementiſſimo: quorum illud ea confirmat quæ de morbi cauſis addidimus (11), hoc vero admonemur, ne quia dolorem cæteræ hiſtoriæ non memorant, idcirco in omnibus, omnive morbi tempore deeſſe credamus. Antonii de Pozzis (12) hiſtoria docet, quamvis magnus lien, ſede præ pondere mutata, hypogaſtrium occupaſſet annos quatuor & viginti, vixiſſe tamen mulierem, terque uterum interea geſſiſſe, & vitalem prolem ediditſſe; ut minus oporteat mirari quod altera illa apud Ballonium (13), ſemel ad

(1) Epidem. l. 2. Vere A. 1578.
(2) 6. in Obſerv. Vai.
(3) L. 2. c. 26.
(4) L. 2. c. 23.
(5) (6) Encheir. c. cit.
(7) Obſ. ſupra ad n. 43. cit.
(8) Supra, eod.
(9) Encheir. c. cit.
(10) Obſ. 62. cit. ad n. 43.
(11) eod. n.
(12) Eph. N. C. Dec. 1. A. 4. Obſ. 3.
(13) Loc. cit.

legitimum usque pariendi tempus fœtum retinuerit, in partu demum extincta. Nihil, nisi facilem Medicorum errorem in hoc morbo pro uteri gestatione habendo, confirmat Drelincurtii Observatio apud Schorkopffium (1). Exemplum denique Boneti (2) facere posset ad ea comprobanda quæ de ventris doloribus aliquando torquentibus paulo ante dicebamus, nisi alius præterea in ejus Virginis ventre fuisset morbus. Nec plures lienis prolapsi, quam has decem Observationes, accepisse, aut legisse, in præsentia memini, ut jure meritoque Ruyschius (3) potuerit inter ea quæ rariora adnotaverat, *lienem in pelvim prolapsum* recensere. Sex illarum ad fœminas attinent, duæ ad viros: ad alterutros autem reliquæ spectare potuerunt, quas indicavit, non narravit, Riolanus (4), cum ajat, imperitos incautosque sic falli *specie molæ, vel scirrhosi uteri in mulieribus, & in viris specie tumoris glandulosi instar steatomatis in mesenterio latentis.* Mihi necdum contigit, ut per anatomen deprehenderem, cupienti alioquin cum alia, tum præcipue quid annexis pancreati, ventriculo, totisque Splenicorum vasorum truncis tunc accidat, diligenter inquirere. Et sunt quidem in productis Observationibus, Ballonii præsertim, & Cabrolii, aliqua ad ventriculum attinentia. Sed quoniam aliunde esse poterant, nec Pozzi, & Boneti historiæ satis illis hac in parte respondent, consulto sunt a me prætermissa.

45. Consulto pariter reticui quod ab Hildano (5) in muliere deprehensum est, cum immanem lienem ad hypogastrium quidem extensum legam, non illuc prolapsum, ut Viris alioquin Doctissimis visum est, in Observationis ejusdem, ab Hildano facta, commemoratione (6), quam ipsi alteram esse Observationem crediderunt. Sic quoque pro commemoratione habui editæ olim Observationis (7) quod Ruyschius posuit in Adversariis (8): neque enim mirum, si persenex quædam in hac commemoratione scripserit, quæ cum scriptis triginta annis ante non prorsus congruant, quando nec illa quæ tum scripserat, viginti nimirum annis postquam observaverat, satis cum iis conveniunt quæ septem, haud amplius, annis post habitam illam Observationem tradidit Blasius (9), qui & a muliere consultus fuerat, & affuit dissectioni, quam ab Ruyschio peractam dicit A. 1670. die 24. Januarii. Hic vero cum annum eundem ponat, tempus quoque anni satis indicat, cum eandem hanc suam, ait, recenseri historiam *Decad.* III. *Obs.* 4. Justi Schraderi, qui ibi ab Ruyschio *Ann.* 1670. *die 31. Mart.* sibi narratum scribit, *nuper* ab se eam esse habitam dissectionem. Quod si hujusmodi Observatio ex iis esset quæ bis intra duos menses uni Anatomico facile possent occurrere; quomodo inter rariores ab Ruyschio (10) fuisset posita? At enim quater id vidit Riolanus (11); *bis* autem, ut hæc recensens lego, Ill. Swietenius (12) in cadaveribus conspexit *lienem scirrhosum ingentem ad pelvim usque prolapsum*, qui utinam ad cætera addenda otium habuisset. Tu vero memineris, non videri nobis minus veri simile, quod aliquis non semel offenderit lienem prolapsum; sed quod intra bimestre spatium bis offenderit, hoc sane videri. Attamen si verbum illud *nuper* a me forte nimis restricte acceptum putas; etsi mihi non ob id unum haud satis convenire cum aliorum antea editis descriptionibus prima illa Ruyschii Observatio visa est; non repugno, quin secundam pro alia habeas, & cæteris annumeres quæ supra (13) sunt recensitæ.

(1) Diff. supra n. 40. cit. thes. 22.
(2) Sepulchr. l. 3. Sect. 14. Obs. 37.
(3) Resp. ad Bidl. Vindic.
(4) Encheir. c. cit.
(5) Cent. 2. Obs. 45.
(6) Epist. 55.
(7) cit. supra ad n. 43.
(8) Dec. 2. n. 9.
(9) cit. supra ad n. 43.
(10) Vid. supra, n. 43.
(11) Supra, n. 44.
(12) Comment. in Boerh. Aphor. §. 938.
(13) n. 44.

46. De curatione tandem quid primo tempore censuerit, & quid præstiterit Riolanus (1), quæ item, liene hypogastrii partibus jam affixo, proposuerit, quæ vetuerit, ex ipso cognosces. Nolo enim jam longam Epistolam longiorem facere, cujus tu prolixitudinem, non tamen cum superioris Epistolæ prolixitudine comparandam, feres æquiore animo, cum animadverteris, hac nos, repetitionum osores, non modo quæ ad Sectionem spectant *de Ventris Tumore*, sed & quæ ad alteram *de Hypogastrii Dolore* attinent, propemodum absolvisse. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XL.

Verba sunt de Lumborum Dolore.

VENTUM est ad morbos, quorum peculiaris sedes, & causa sæpe admodum sunt obscuræ, ad eos videlicet qui ad urinas spectant. Ostendet hoc vel ipse, a quo incipimus, *Lumborum Dolor*. Hic enim haud raro ad renes attinet quos arenæ aut calculi male habent: quanquam non minus sæpe aut alio attinere, aut ad renes quidem, sed ab aliis causis affectos, & ipse nosti, & planius intelliges ex iis quas modo tibi describam, Observationibus tum Valsalvæ, tum meis. Nam ex utrisque primæ ad renes, calculosque, posteriores ad alia aut renum, aut aliarum partium vitia pertinebunt. Initium, ut par est, & soliti sumus, ab illius primis capiemus.

2. SACERDOS annorum quinquaginta, ab annis jam bene multis, arthriticis, digitorum præsertim, obnoxius doloribus, tandem & nephritico est correptus. Vomitus non solum biliosæ materiæ crebro, sed & semel sanguinis fuit, qui per nares quoque jam sæpe profluxerat. Posteaquam urina ex pauca, & aquosa, majori copia reddebatur cum mucilaginosa, atque opaca materia, repente convulsivi totius corporis motus accessere: qui iterum, sed vehementius, redeuntes, necarunt. VENTRE aperto, omnia intestina reperta sunt colore ad lividum inclinante. Ventriculus autem sanus, nullo apparente loci vestigio unde sanguis prodiisset. In renibus minimi latebant calculi, nonnulli nigri, alii albicantes, sinuosæ præterea caveæ, in sinistro præsertim, urina plenæ: quæ sua copia pelvim, & huic continuatum ureterem multum dilataverat. In Capite interna cerebri substantia quadantenus, hujus autem præcipue ventriculi sero scatebant. Denique ad digitorum articulos, cute sublata, illico in membrana, tendines obvolvente, tartarea materia deprehensa est, quæ ex albo in flavum colorem vergebat.

3. Cum plura possint; quod in hac, aliisque sæpenumero fiet Epistolis; ex proposita Observatione deduci; tum illud præcipue confirmare licet quod in medicina exercenda sæpius occurrit, ad articulorum dolores accedere renum dolores, ad hos denique gravissimos cerebri morbos. Nempe qui arthritidi obnoxii sunt, quanto minus uti possunt corporis motu, tanto minus agitant eos musculos quorum motibus renes quoque attigui coagitantur, ne facile in his urina subsistat, & arenulas, quibus fœta est, deponat. Videsis Boerhaavium (2), & Magistri sensa recte interpretantem, & illustrantem Hallerum (3). Vide etiam

(1) Encheir. & Anthrop. capitib. ad n. 44. supra cit.

(2) Prælect. ad §. 352. Instit. & ad §. 365.

(3) not. *e* ad primum, & *d* ad alterum cit. Boerh. locum.

Littrii (1) Observationem in puero, cui ob phimosim cum vix guttatim destillaret urina, eoque inter glandem, & præputium restitaret, incredibilem ibi creaverat lapillorum numerum, quorum, sublata phimosi, nullus amplius productus est.

Concreto autem jam in renibus calculo, sicuti haud raro inde obstaculum fit lotio, minusque propterea serum inutile e sanguine eliminatur, ita hoc redundare in cerebrum potest; aut etiam asperitas calculi renes interdum vehementius irritando, convulsiones toto corpore ciere, atque ideo intra cranium quoque. Utra malueris ratione convulsivos motus in proposito Sacerdote, mortemque ipsam explicare, arbitrium tuum facio: quanquam secundam comprobare videtur mictus mucilaginosæ materiæ, cui mictui illa successerunt. Scilicet is mucilaginosus humor, quo ut vesica, & ureteres, sic etiam, quippe ex eadem continuata tunica facti, pelvis, & ad hanc pertinentes tubuli qui excipiunt renum papillas, intus obliniuntur adversus urinæ acrimoniam, is igitur humor auctus, & crassior factus a calculi irritatione, hujus vim minuit donec calculo adhæret, interque ejus asperas facies, & illam tunicam se interponit. At quod sive a perperam datis medicamentis quæ urinam importune moveant, sive a causa alia aliqua illinc detrusus, tunicam inermem relinquit; tunc vero acriora fiant irritamenta, necesse est. Prima vero de duabus explicationibus uti malueris, ut opinor, in ea quam protinus attexam, historia.

4. Viro sexaginta annos nato, obesiori, qui, dum juvenis erat, difficulter mingebat, ut elevatis pedibus aliquando mingere cogeretur, ex toto urina supprimitur cum dolore vehementissimo ad lumbos, tamen sine ullo vomitu. Magna quotidie febris, rigore, & frigore ad duas horas durantibus. Cathetere immisso, sanguinolentam mingit materiam, unaque calculum parvæ amygdalæ magnitudine. Hunc excipit mictus purulentus. Sed postmodum clarescit urina, fitque sanorum similis, non sine aliquo tamen fœtore: semperque perstat ad lumbos dolor. Morbo, sicut diximus, in speciem remisso, ea nocte quæ ad quinctum diem attinebat, quadam ingruente quasi epileptica totius corporis concussione, cum sanguinolenta ad os spuma æger excedit e vita.

Ventre dissecto, vesica apparuit urinæ plena, nisi quod male olebat, secundum naturam, ut videbatur, se habentis. Crassæ factæ erant carneæ vesicæ fibræ, ut cordis lacertulos repræsentarent. Circa ejus cervicem nonnulla arenulæ grana reperta sunt. Cæterum in vesica nullus inventus est obex quo mictio prohiberetur. Ureteres, & renes omnino sani. In Thorace pulmones turgebant, atroque erant colore infecti: sinister autem diaphragmati arcte adhærebat. Cordis ventriculus dexter polyposam concretionem habebat; sinister fluido sanguine erat plenus.

5. Quæcunque olim fuisset causa mictus difficilis, a quo veri simile est, ut alias (2) indicabitur, fibrarum vesicæ crassitudinem fuisse relictam; novissimus; quod ad urinarias Partes attinet; morbus a calculo videtur repetendus. Is enim in renum alterutro tanto facilius gigni potuit, quod obesiori homini pinguedinis pondus minus facilem reddebat corporis exercitationem (3). Rationi huic qua Boerhaavius (4) lapidem credidit itidem in rene altero (neque enim semper uterque pariter est ad hanc rem dispositus) præpinguis hominis concrevisse, aliam quoque addas licet, quam cum Auctore eodem (5) repetes a pinguedinis copia, renem, & ureterem premente, eoque non secus ac rarior corporis motus, lotium morante. Quin etiam in iis qui se multis ac sæpius ingurgitan-

(1) Hist. de l'Acad. Roy. des Sciences, A. 1706. Obs. Anat. 6.
(2) Epist. 42. n. 33.
(3) Vid. supra n. 3.
(4) Ad §. 365. ibid. cit.
(5) Ad §. 387.

tes,

tes, ventriculum, & inteſtina plerumque habent nimis diſtenta, ad cæteras cauſas quibus renum calculis obnoxii fiunt, hanc mecum adjice quod renes, & præſertim ſiniſtrum, amboſque ureteres, quippe inter poſteriorem ventris parietem & viſcera illa poſitos, plus juſto comprimant. Quæ cauſa cum ad cæteras illas acceſſiſſet in generoſo Viro quem deſcribit Scroeckius (1), tanto minus mirum eſt, in uretere altero non exiguum calculum, in rene autem oppoſito magnum cum tot aliis minoribus fuiſſe deprehenſos. Compreſſio autem a copia ſive pinguedinis, ſive ingeſtorum, eo magis in obeſioribus noxia eſt, quod ſupini facile cubant: qui corporis ſitus tum renes, & ureteres magis ponderi impoſito ſubjicit, tum quanto frequentior, & diuturnior eſt, tanto magis deſcenſui urinæ officit. Sed & quandam Cl. Fantoni (2) Obſervationem legens in viro, nephriticis doloribus, a ſiniſtris præſertim, obnoxio, rene autem ſiniſtro, qui duplo craſſior erat, & geminum fovebat calculum obtecto *concreta quadam materia lardo perſimili, hic tranſverſum minorem digitum, illic pollicem & amplius craſſa*, renem autem alterum non tegente; facile de pingui materia ibi quoque noxia cogitabis. In noſtro igitur, ad quem redeo, Viro genitus calculus, ſive renis alterius ureterem ſummum, ſive urethræ initium claudendo, & lumborum dolorem afferre potuit, & lotii ſuppreſſionem. Nam etſi non ſemper, haud rariſſime tamen contingit, ut uno affecto rene, alter quoque in conſenſum trahatur. Deturbato autem urinæ incumbentis vi calculo, & in imum veſicæ orificium protruſo, lumborum tamen dolor perſtare potuit eadem ratione qua renum dolor aliquando ſolet veſicam verſus extendi, per ureteres videlicet hinc renibus, inde veſicæ continuatos, & cum plus urinæ jam capere veſica nequit, ipſos quoque urina diſtentos. Quæ etſi per immiſſam fiſtulam educeretur, tamen quam cito rurſus veſicam impleret, hæc poſt ægri mortem inſpecta oſtendit. Quod ſi, quia ſani viſi ſunt ureteres, non putas, calculum, niſi cum minor eſſet, eos pervaſiſſe, neque lotium diſtendiſſe; quanquam & parvus erat calculus, & brevis diſtentio fuit; at tu diſtractos ſaltem concipe a calculo, ſummam, in quam ſe intruſerat, urethram figura ſua uſque adeo laceſſente, ut ſanguis primum, deinde pus, fœtor demum quo lotium infectum erat, inde petenda videantur, quando aliunde non licet, uti ex urethra, quam perfectam fuiſſe, non legimus. Ut neque legimus inſpectum cerebrum, in quod credibile eſt, ſuppreſſa urina, impurum ſerum ex ſanguine ſe effudiſſe, & brevi mora acrius factum epilepticam illam concuſſionem, mortemque attuliſſe non ſecus atque, ut opinor, duobus attulit quorum hiſtorias in XXII. quam nos ſequi hic vides, Sepulchreti Sectione (3) habes, a renum lapidibus pariter, & urinæ ſuppreſſione non ſine convulſionibus decedentium; ut exempla alia plurima inductæ ipſius ab urinæ ſuppreſſione non ſine convulſionibus decedentium; ut exempla alia plurima inductæ ipſius ab urinæ ſuppreſſione, apoplexiæ prætermittam, & nominatim illud Koenigii (4) in Senatore cujus ureteres calculis erant obſtructi, renes autem, & dexter præſertim, æquo majores, dilatatis tunicis multo ſero tumidis, permultis obhærentibus ſcatebant lapillis.

6. Cum modo indicatum ſit, poſſe a veſica dolorem ad lumbos propagari; attexendæ huc eſſent aliæ Valſalvæ Obſervationes, idem aliunde profectum commonſtrantes, niſi priuſquam a renibus diſcedamus, præſtaret oſtendere, horum, &, quod conſequitur, lumborum dolorem cauſæ quidem quæ in renibus ſit, nec tamen calculus ſit, nonnunquam eſſe imputandum. Rarior, ſed non incredibilis cauſa ſunt vermes, quos qui in renibus non caninis modo, ſed & hu-

(1) Act. N. C. Tom. 1. Obſ. 247.

(2) De Obſ. Med. & Anat. Epiſt. 8. n. 14.

(3) L. 3. Obſ. 2. & Obſ. 13. §. 1.

(4) Lithogeneſ. human. Specim. Epiſt. 2.

manis deprehenderint, multos nominat Dominicus de Marinis (1), ad quos magna ex parte in Sepulchreto quoque (2) memoratos, addas alios quosdam qui in eodem (3) indicantur, & qui præterea a Vallisnerio (4), aut ab Alghisio (5) ad Vallisnerium scribentur, præsertim vero post Redium, Vallisnerium ipsum, & Carolum Drelincurtium (6). Ex his tamen omnibus perpaucos invenies, neque eos fere in observando cautiores, qui intra ipsos hominum renes vidisse se, scribant; ut nisi in canibus, martibusque pro certo sciremus esse deprehensos, fortasse illorum Observationes partim in dubium vocaremus, partim aliter explicaremus, mincti post nephriticos dolores oblongi, teretisque polypi, qui Sponio (7) pro lumbrico a primo imposuerat, non obliti. Quanto igitur certarum in canibus Observationum magis augetur numerus; tanto etiam magis credibile fit, posse idem in hominibus quoque contingere. Hac mente quod Valsalva conspexit non multo secus ac Illustri quoque Swietenio (8) accidit, describam.

7. Canem ille masculum, Anatomes studio incensus, persecabat, cum, loco renis dexteri, corpus invenit quod exterius quidem renem propemodum æmulabatur, at sub externa membrana tenuem corticem glandulosum habebat, ad quem pertingebant sanguifera vasa, sub cortice autem caveam, quam membrana admodum lævigata convestiebat, pluribus pertusa foraminibus ad eum corticem pertinentibus, ut ex hoc per illa defluere in caveam lotium videretur. In cavea vermis latebat tres circiter ulnas longus, crassitudine autem calami majoris ex iis quibus utimur ad scribendum.

8. Redius (9) quidem hoc verme in rene crassiores, sed non æque longos invenit. Ulna ipse, & Kerckringius (10), Vallisnerius (11) quatuor palmis, Drelincurtius duobus pedibus longiores offenderunt; ut animalis non crassissimi longitudo ulnarum circiter trium mira nimium videri possit, nisi cum mortui aucta multum est, ut ego (12) in alio vermium genere, in hoc autem ipse Redius facile accidere, adnotavit, aut sicuti apud Drelincurtium (13) duo fuerunt quorum alterius rostrum circa alterius caudam arctissime esset defixum. Nam & bini aliquando sunt uno in rene, dispari quidem longitudine (14), ut Redius quoque (15) observavit, at pari a Blasio (16) picti sunt, hique ex homine emaciato, qualis alter fuisse legitur apud Zacutum (17) in cujus renibus vermes, at multis partibus breviores fuisse dicuntur colore albo, cum rubicundo essent in Blasii Observatione, quo colore semper in canibus & Redius, & Drelincurtius, hic interdum vivos, ille mortuos conspexere; hic non nisi in maribus, & a dextris, ille etiam in fœmina, & a sinistris. Dolores fuisse renum acerbissimos, Zacutus scripsit: quos etiam in canibus perpetuo significatos esse clamore, Kerckringius, & Boirelius (18) testantur, cum cæteri quos nominavi, id omittant. Quod reliquum est, de horum vermium origine, ut puta an in canibus ex rubellis iis sint quos in tuberculis quibusdam haud procul interdum a

(1) Differt. de re monstr. a Capucc. & cæt.
(2) Sect. hac 22. Obs. 23. §. 5. & in Schol.
(3) Ibid. & in Additam. ad eand. Sect. Obs. 2.
(4) Consideraz. int. alla generaz. de' Vermi.
(5) Opere del Vallisn. Tom. 1. P. 5.
(6) Experim. Anat. Canicid. 3. n. 10. & 16. & Canicid. 11. n. 36.
(7) Act. Erud. Lips. A. 1684. M. Jun.
(8) Comm. in Boerh. Aph. §. 1134.
(9) Osservaz. int. agli Anim. viv. & cæt.
(10) Spicil. Anat. Obs. 59.
(11) Consider. cit.
(12) Epist. Anat. 14. n. 47.
(13) Canicid. cit. 3. n. 16.
(14) Ibid. n. 11.
(15) Osservaz. cit.
(16) P. 6. Obs. Med. 12. Tab. 9. Fig. 6. & 7.
(17) Sepulchr. Sect. hac 23. Obs. 23. §. 5.
(18) In Additam. ad eand. Sect. Obs. 2.

renibus alias (1) descripsi, ab illis erosis in hos nonnunquam transeuntibus, in tanta longitudinis imparilitate, non facile affirmaverim, nisi prius de utrorumque structura certiora nobis innotescant. Blasius quidem renales suos *quasi ex annulis plurimis affabre junctis* constantes descripsit, pinxitque; sed ei picturae Sculptorem & geminum caput, & oculos de suo crediderim addidisse. Vallisnerius animadvertit, quem ipse vidit, ex Latorum genere non fuisse, qui potius esset teres, sed neque ex ullo alio genere quod alii, quantum ipse sciret, intestinis unquam inclusum comperissent. Haec Vallisnerii animadversio dubiam mihi reddit propositam ab Redio structuram, quippe cum Teretibus intestinorum vermibus, aut ab Redio ipso describuntur, ferme communem; ut illa praeteream quae ab descriptione hac dissentientia adnotavit Vallisnerius (2). Verum ut omnia de renalibus vermibus satis certa, & constantia essent; tamen illorum parvitas qui in iis tuberculis canum sunt, necessariam intimae fabricae comparationem perdifficilem redderet. Quem laborem aliis, minus quam nos occupatis, relinquentes, interea ad alias, ut promisimus, Valsalvae historias transeamus, in quibus lumborum dolorem a causis extra renes positis observaverit.

9. VIRGO annorum circiter viginti quatuor, ab alto cadens, gravante ad lumbos dolore, & febre afficitur. Horum utrumque aliquantum mitescit. Verum aliquot post diebus recrudescens, accedente sensu ponderis in ventris cavo, vomitu, & dejectione modo viridis, modo nigricantis materiae, tandem ad interitum perducit.

DUM VENTER secatur, illico sanies effluit, quae, spongiis collecta, octo circiter libras pependit tota. Intestina erant inter se per tunicam exteriorem connexa, sic tamen, ut in eorum interstitiis crassior lateret sanies. Caeterum intestina ipsa, & ventriculus nihil in se vitii ostenderunt. Hepar albicabat, exteriusque adhaerentem habebat crassissimam saniosam materiam. Sed omentum a sinistris, iliacam regionem versus, annexum peritonaeo ex ea parte ulcus patefecit.

10. Quaecunque ea ratio fuerit cur a casu illo sit laesus intimus ventris paries iliacam regionem versus; ibi certe abscessus genitus est tantus, unde copia illa potuerit saniei effluere. Pure confecto, id accidit quod Hippocratis aphorismus (3) docet, ut *dolores, ac febres* aliquanto mitiores fierent. Abscessus autem disruptionem recrudescentes significarunt, ut puris in ventrem effusionem, in ventris cavo ponderis sensus. Doloris vero lumborum causam non quaeres, cum abscessus sedem in ea abdominis parte fuisse, memineris quae in iliacam vergebat regionem; fibrae enim Transversorum musculorum quae in illa ipsa parte sunt, ab lumborum vertebris, ut nosti, exoriuntur: ad extrema autem musculorum, firmus praesertim ad os alligata, distractis, erosisve musculis acrius dolores percipi, non est cur miremur.

11. Additurus huc alias Valsalvae Observationes dolorum ibidem saevientium a causa vel extra ventrem & abdomen posita, in memoriam redeo, a me tibi aliis jam Litteris, (4) fuisse descriptas, & ex affixione appendicum diaphragmatis, actionem ad has causae, in thorace latentis, esse explicatam: quo fortasse Jacotii quoque Observatio attinet, in una ex proximis Sepulchreti Sectionibus (5) legenda. Quod si causa locata extra ventris cavum efficere id potest; quanto magis eae poterunt quae aut in lumbis ipsis, aut in ventris parte aliqua sint, lumbis adsita, aut ad eos alligata? Videbis eas causas fuse, & singillatim recensitas in

(1) Epist. Anat. 9. n. 44. & seqq.
(2) Miglioramenti d'alcune Osservaz. del Redi, n. 13.
(3) 47. Sect. II.
(4) Epist. 16. n. 40. & 41.
(5) 25. Obs. 14.

Riolani Encheiridio eo capite ex quo relatæ sunt in hanc XXII. Sepulchreti Sectionem in Scholiis ad Obs. 38. primam; idem enim per incuriam repetitus est numerus: plerasque autem in eadem Sectione exemplis comprobatas, ut ex rheumatismo lumborum Obs. 29. ex sero in lumbarium vertebrarum tubo Obs. 33: ex harum erosione Obs. 35. & 40: ex lappillis, aut, si mavis, ossiculis in arteriis lumbaribus Obs. 31: ex mesenterii vitiis Obs. 38. secunda, 39. & 41. §. 1. 2. 5. 6. 9. & Obs. 1. in Additamentis: ex uteri malis Obs. 41. §. 4. ex scirrho intestini Ilei exulcerato Obs. 32. atque; ut alia nunc omittam; ex pancreatis morbis Obs. 25. 38. secunda, & 41. §. 3. adderem etiam ex §. 7. nisi eadem esset, sicuti quæ §. 6. & 8. eædem sunt ac quæ modo sunt indicatæ 38. & 25. hic per oblivionem repetitæ. Afficit autem pancreas cum per se vertebras proximas, tum sæpius quam Medici plures opinantur, ut recte est a Franc. Sylvio (1) animadversum, per succum, quem, sicuti & jecur, tunc præter naturam se habentem immittit in Duodenum intestinum, attiguum, annexumque iisdem vertebris, & reni dextero, unde sensus in pluribus varii, præsertim vero ardentis doloris, renibus haud raro innoxiis attributi. Sed jam ad renes ipsos, & primum quidem ut calculis affectos, redeundum est, si nostras volumus eodem ac Valsalvæ Observationes ordine tecum, ut sumus polliciti, communicare: quanquam cum eæ quæ illustriores sunt, ad alias Epistolas certis de causis, ut tum videbis, sint differendæ; hic unam dumtaxat, & quamvis peculiarium quæ præcesserant, signorum historia carentem, tamen haud inutilem, subjiciemus.

12. Mulier decesserat in Nosocomio Patavino cum septem jam menses uterum ferret, A. 1708. mense Martio. Venter propterea, & uterus statim a morte incisi fuerant, fœtusque detractus tum vivus, mox autem mortuus; cum ego qui tunc forte Patavii eram, uteri cervicem quæ etiamtum erat integra, & renes, quædam accuratius observaturus, accepi. Muci copiam intra eam cervicem, & vesiculas eodem fœtas numero, & magnitudine valde conspicuas, & superficiem uterini osculi obducentes, hic fusius memorare nihil attinet. Renes vero sunt digni qui describantur. Cum enim sinister major esset, quam corporis magnitudo requireret, suosque ostenderet canaliculos magis quam soleant, crassos, eoque omnibus qui forte aderant, maxime patentes; contra dexter tanto erat minor, ut renis Succenturiati magnitudinem, crassitudinemque non superaret, ejusque parvitati ureter, & vasa Emulgentia respondebant. Et ne sic fuisse a primordiis, crederes, colore erat qui morbidum significaret, & tubulos quidem adhuc habebat qui papillas excipere solent, sed contractos substantiam autem reliquam pene ad nihilum redactam; ut si calculum, minime rubentem, minimeque croceum, reni insitum, & calculosam hinc inde materiam demeres, vix aliud superesset.

13. Quod dixi hanc Observationem haud inutilem fore, sic accipias velim, quod occasionem det nobis plura examinandi, quæ de renum calculis, & vitiis agentes Medici tradidere, velut ex ista ipsa apparet Sepulcreti Sectione XXII. Et primum licet Coitero (2) acciderit, ut *dextrum renem magis atque sinistrum exulcerationi obnoxium* inveniret, sicque etiam fuerit in nostra muliere; tamen, si totam hanc percurras Sectionem, ex renibus quorum substantia exulcerata, aut absumpta fuerat, longe plures fuisse comperies sinistros, quam dexteros: & sane si frequentior renum exulcerationis causa in calculis quærenda est; hi sunt, confirmante Boerhaavio (3), rariores in dextero, nec ratio deest ab doctis Viris excogitata (4), quod sanguis videlicet multo facilius ob breviorem, ac liberio-

(1) Vid. extrema Scholia ad cit. Obs. 38. primam.

(2) Obs. 23. §. 3.

(3) Prælect. ad Instit. §. 352.

(4) Vid. Haller. not. g ad eund. locum.

rem Emulgentem venam revehatur ex rene dextero. Et cum alias alii rationes attulerint; in re tamen ipsa conveniunt, ut Frider. Hoffmannus (1) magisque is quem laudat, Carolus Piso (2), diserte scribens *ex centum nephritide* (calculosa) *laborantibus octoginta & amplius renem sinistrum dolere, experientia teste*, sive *in omnibus nephriticis fere, ... quæ est*, inquit (3), *observatio Dodonæi, & nostra quoque.* Igitur etsi versans ex Cæsareæ Academiæ Voluminibus illa e quibus potissimum soleo in his Epistolis exempla petere, in Observationes nonnullas incides, quæ aut (4) renes ambos pariter a calculis intus absumptos, aut (5) dexterum solum iis gravatum, aut (6) si utrumque, multo magis dexterum; tot illas tamen habebis quas hisce opponas, quin ex iisdem Voluminibus alias insuper quas illis adjungas, ut ubi (7) calculos in sinistro dumtaxat rene describunt, vel si in utroque, aut (8) plures aut (9) majores, gravioremque labem sinistro afferentes, quam dextero, in quarum Observationum altera illud obiter adnotabis, fuisse eorum calculorum partes quasdam *crystallinæ duritiei & splendoris nitidi*, sive *pellucidas.* Habebis indidem exempla (10) aucti, quamvis intus exesi, vel alio vitio affecti aut sinistri tantum, aut multo magis sinistri, quam dexteri: hæcque duæ purulentorum renum Observationes a Cl. Coschwitzio (11) propositæ ambæ pariter confirmabunt. Verum jam satis exemplorum: itaque sciens mitto cætera, in quibus & illud est ex Cl. Fantono supra (12) indicatum, uno excepto quod ex Verneii Observatione idem (13) memoravit, quippe non prætereundo, ut rara causa intelligatur purulentæ dejectionis. Scilicet pus e Colo intestino proveniebat quod certo loco ulcus vicinæ Partis eroserat. Ea autem Pars ren erat sinister.

Ex his quæ dicta sunt, aliquid utilitatis existere posse vides, cum renalis affectionis dubia, ut sæpe, signa se produnt. Si enim ad illa hoc accedit, ut sint a sinistris paulo minus dubia fient, quam si essent a dextris.

14. Porro Eustachius (14) cum in Bonifacio Corneo renem alterum offendisset magnitudine parvam castaneam vix æquantem alterum autem magnum; sed illum sanum, hunc putrem calculisque, ac saniosa materia turgidum; censuit, illius parvitatem sanguinis penuriæ deberi, quippe copia ejus maxima in alterum confluente quo vis morbi ac stimulus concitabat. Si revera parvus sanus erat, neque ejus exiguitas veterum læsionum vestigia occulebat; non est mirandum, quod Vir summus ad eam confugere explicationem coactus sit. Aliis vero ubi ren minor morbidus est, contraria placet explicatio, uti & nobis in proposita muliere. Rene contracto, ejus quoque vasa, ut vidimus in illa, contrahuntur. Quod igitur sanguinis in eum jam ferri non potest, in alterum per oppositam arteriam divertit, ipsumque distendit. Credo autem, & contractionem alterius, ejusque vasorum alterius vero distentionem interdum posse adeo augeri, ut hic immanem in molem excrescat, ille vero nunquam fuisse videri possit. Scilicet sanus, si firmus sit, non magis augetur quam influxus sanguinis requirit, uno in rene id quod antea in duobus, deposituri. At si laxior natura sit, ad eamque laxitatem morbus ac-

(1) Medic. Rat. T. 4. P. 2. S. 2. c. 6. in Thes. Pathol. §. 6.
(2) Obs. de Morbis a Ser. colluv. S. 4. c. 2. post Obs. 100.
(3) In Præf. paulo ante Theor. 4.
(4) Dec. 3. A. 5. Obs. 33.
(5) Act. Tom. 1. Obs. 20. & 247.
(6) Cent. 1. Obs. 27. & Cent. 3. Obs. 45.
(7) Ibid. in Append. n. 1.
(8) Dec. 3. A. 3. Obs. 122.
(9) Ibid. A. 7. & 8. Obs. 122. cum Figuris.
(10) Cent. 8. Obs. 100. & Cent. 9. Obs. 64. & Act. Tom. 7. Append. n. 10. & eorund. Tom. 8. Obs. 89.
(11) Dissert. de Valvulis in Ureterib. §. 5. & 7.
(12) Vid. supra, n. 5.
(13) Anat. corp. hum. Diss. 4.
(14) Sect. hac 22. Obs. 16.

cedat; credi vix poteſt quantum incrementi nonnunquam capiat. Oſtendit ren ille quem Cl. Valcarenghus (1) invenit decuplo majorem, magiſque is qui in Regiæ Scientiarum Academiæ Pariſienſis Hiſtoria (2) memoratur librarum pondo triginta quinque; ut nihil hic dicam de altero, duplo, eoque amplius quam iſte ultimus, graviore, quem ex Monginotii Obſervatione Præcl. Fantonus (3) commemoravit. Contracti viciſſim ex morbo, adeoque attenuati atque abſumpti, ut a primordiis defuiſſe Viri doctiſſimi exiſtimaverint, in illis mihi ſuſpicio eſt qui renum doloribus a calculis, vitiiſve aliis laborarunt, ut puta in muliere, viro, & puella, quorum videſis hiſtorias in Sepulchreto (4). Namque; ut omittam virum, illum videlicet Mercatorem, cujus Obſervatio in hac quoque Sectione (5) ſemel atque iterum per incuriam eſt indicata; in puella ut renis dextri locum ne filamenta quidem, aut membranæ tenerent; tenebat tamen ureter qui ex venæ Cavæ trunco, ad quem, rene abſumpto, ſe videtur agglutinaſſe, in veſicam adhuc deſcendebat: in muliere autem pro eodem rene *ſpecies quædam involucri* conſpecta eſt, membrana, credo, quæ marſupii inſtar, abſumpta jam renis ſubſtantia, ſuperſtes a tot Obſervatoribus (6) commemoratur. In iis vero crediderim a primordis uſque, ut vel olim Ariſtoteles (7) obſervavit, renem defuiſſe, in quibus nulla renum vitia præceſſerint, neque ullum alterius renis, aut Emulgentium ejus vaſorum, aut ureteris extet veſtigium, ut non extabat in puellula a Poupartio (8), neque in Sacerdote, & Muliere, a Valſalva diſſectis, quorum utriuſque hiſtoriam tibi alias (9) propoſui, aut ſiquid forte extabat, certa quædam alia non deerant quæ nunquam renem fuiſſe indicarent, ut in ea Muliere alterius lateris ren non modo, ut in puellula illa, æquo major, ſed duplo major, & præterea pelvi duplici, duplicique uretere præditus; ut initio factus videretur, ut ſui quoque abſentis comparis vices gereret. Ego vero in catella quam Bononiæ perſecui Februario menſe A. 1702. aliud quidpiam animadverti, unde etſi neque ureter, neque Emulgentia vaſa deeſſent, renem tamen a primordiis defuiſſe, conjicerem. Cum enim loco renis dexteri nihil niſi pinguedinem deprehendiſſem quæ mole ipſum, & figura etiam quadantenus referret, ureterem autem cum veſica quidem commiſſum, at ſolidum & paulo antequam ad eam pinguedinem perveniret; repente in tenues diſpertitum pinguedinis ſtrias, quæ ſanguifera vaſcula comitabantur, arteriamque pariter Emulgentem vidiſſem in eo latere non deeſſe, at tenuiorem æquo, & cum ramum quidem non parvulum renem verſus Succenturiatum dimitteret, parte reliqua in ramuſculos abeuntem qui per deſcriptæ pinguedinis ſuperficiem dumtaxat reptabant: cum hæc igitur ita conſpicerem; animadverti, venam ejuſdem lateris Emulgentem, etſi craſſitudine oppoſitam aliquantum ſuperabat, nullos tamen qui ſub ſenſum caderent, ramuſculos a pinguedine illa, quam totam cum cura perſecui, venientes accipere; accipere autem ramum a proximo hepatis lobo craſſum adeo, ut ipſa Emulgens ſiniſtra illo tenuior videretur. Qua ex re proclive erat conjicere, venam Emulgentem dexteram non renis in ea quidem catella, ſed jecinoris cauſa fuiſſe creatam, præſertim cum in ſaniſſima catella ſecundum naturæ conſuetudinem ſe haberent reliqua omnia, niſi quod ren ſiniſter major erat, quam pro corporis magnitudine, ut pote qui ſecernere unus omnem debebat urinam, quamobrem canaliculi quoque ejus erant, ut in muliere deſcripſi, craſſiores, & evidentiores.

---

(1) Diſſert. de Saxis, Acub. & cæt.
(2) A. 1732. Obſ. Anat. 7.
(3) De Obſ. Med. & Anat. Epiſt. 8. in fin.
(4) Sect. cit. Obſ. 23. §. 4. Sect. 27. Obſ. 1. Sect. 28. in Additam. Obſ. 2.
(5) Obſ. 23. §. 12. & Obſ. 17. §. 6.
(6) Vid. ex. gr. Sect. hac 22. omnes §. Obſ. 5.
(7) De Generat. Animal. l. 4. c. 4. art. 2.
(8) Hiſt. de l'Acad. Roy. des Sc. A. 1700. Obſ. Anat. 1.
(9) Epiſt. 25. n. 4. & Epiſt. 31. n. 25.

15. Ut igitur ab ea constitutione quæ a primordiis, ad eam quæ a morbo est, & ad institutum sermonem redeam; augeri ob renis comparis absumptionem, alterius qui sanus sit, magnitudinem non alia ratione, crediderim, quam quæ paulo ante exposita est; neque enim in Kerckringii, exempli causa, aut Drelincurtii memoratis (1) Observationibus cum ren alter esset a verme corruptus, alter autem æquo major, esse potest Eustachianæ explicationi locus. Cum vero sæpe adeo fieri videamus, ut rene altero ob corruptionem, aut propter obstruentes calculos lotium non secernente, aut non emittente, alter suppleat, idque ipso hujus incremento confirmari; manifestum est, jure scripsisse, ut in Sepulchreto (2) leges, guidonem Patinum, non semper esse verum, uno rene obstructo, alterum statim cessare ab officio: quod & suis ipse quoque comprobavit Observationibus, & facile est ex alienis pariter intelligere, in hisque ut tot alias omittam; Gregorii Horstii (3), & Thomæ Bartholini (4). Quas Patini, & Bartholini historias perlegens, si forte miraris, cum magnus, & angulosus calculus esset in rene, nullum ibi percipi consuevisse dolorem; miraberis magis, si alias inspicias Observationes, ex quibus constat, neque illum, neque ex tot aliis renalium calculorum signis ullum toto vitæ cursu in quibusdam eos habentibus fuisse, quarum Observationum aliquæ in eodem sunt Sepulchreti loco (5) ubi illa quam ex Bartholino indicavi; sed aliæ præterea addi poterunt, ut quæ in Historia prostat. Reg. Sc. Academiæ Parisiensis (6); quanquam in eo tamen viro vomitiones haud deerant, per intervalla ingruentes; & illa item, quam miror non fuisse jam additam, quippe in Posthumo Malpighii Opere (7) vulgatam. Causa autem, cur signum aliquod, & interdum ullum non appareat, esse profecto multiplex potest ut puta cum lapides, quantumvis insignis magnitudinis, natura, aut casus *quasi coronarum orbes medios forat* (sic enim legenda sunt Eustachii verba, male in Sepulchreto (8) relata; ubi præclara ejusdem Observatione comprobantur) urinæ suppressio non contingit, ut neque continget, si via lotio quasi per canaliculos, in ipsis calculorum lateribus, substantiaque excavatos, relinquatur aperta, ut in proxima Salmuthi historia (9), & clarius, quippe adjuvante pictura, in illa patet, quam Lancisius cum Alghisio (10) communicavit. Nec molestus sensus erit ad lumbos, ne gravitatis quidem, si calculi sensim, & lentissime increscant, retusisque angulis sint, aut firmissime renum substantiæ impacti hæreant, ut commoveri non possint, præsertim si a substantia dura sit, & callosa, quemadmodum in Cornelio Cardinali fuisse, alibi (11) scribemus, fueratque in illo cujus ex Historia R. Sc. Acad. paulo ante mentionem fecimus, in quo cartilaginea inventa est. Sed & dura fuit in altero cujus descriptionem apud Malpighium extare, diximus. In hisque nec aliæ fere sunt ejus morbi notæ. Cujus rei quæ causa fuerit in eo cujus Observationem tradidit Guarinonius (12) satis ex dissectione non liquet, ut neque in duabus aliis (13) in primaque potissimum, quarum tamen utraque calculis infarctos renes ambos exhibet præsertim vero sinistrum. Quæ autem, qualesque ut plurimum soleant esse notæ illæ ex quarum præsentia proprie renum calculi dignoscuntur, etsi jam satis per te nosti; proderit tamen, si apud Cl. Scarschmidium (14) recognoscas; exempla enim subjicit quibus confir-

(1) Supra, n. 8.
(2) Sect. hac 22. in Schol. ad Obs. 14.
(3) Ibid. Obs. 19.
(4) Ibid. Obs. 24. §. 2.
(5) Obs. ead. § 1. 3. & 4.
(6) A. 1730. Obs. Anat. 3.
(7) Ubi de Renib.
(8) Sect. cit. Obs. 12. §. 1.
(9) Ibid. §. 2.
(10) Litotom. c. 4. & Tab. 4.
(11) Epist. 57. n. 10.
(12) Sepulchr. l. 2. S. 1. in Additam. Obs. 10.
(13) Act. N. C. Tom. 2. in Append. n. 3. & Commerc. Litter. A. 1745. Hebd. 11. n. 1.
(14) Ibid. A. 1739. Hebd. 31. n. 1.

met, illarum plerasque, aut omnes etiam abesse interdum posse, ut alium morbum spectent Medici, calculos autem qui in renibus sunt, minime suspicentur. Porro supervacuum est admonere, supervenire posse causas ob quas dolor cesset qui antea in rene vel acerbissimus fuerit, nerveis videlicet surculis sive hebetibus factis, sive consumptis, ut ex VI. intelligitur hujus Sectionis Observatione. Quæ omnia cum ita sint; patet, quanti referat in ægrotantibus quæ præcesserint, inquirere, & siquando nullum præcipuum signum extet renalis calculi, non propterea contemnere leviora, aut aliis quoque morbis communia. Sed nostræ id melius docebunt hujus morbi, in cadaveribus deprehensi Observationes, quæ ideo in alias differuntur Epistolas, quod in hanc ubi de lumborum dolore agitur, eæ non videntur convenire in quibus is dolor non se prodiderat.

16. Quod vero diximus in descripto a nobis fœmineo rene calculum nec croceum fuisse, nec rubentem, & quod in rene virili tres albidos a nobis inventos aliis ad te Littteris (1) commemoravimus; nempe discrimini illi adversatur, fere ab omnibus olim recepto, per alterutrum de duobus illis coloribus genitos in renibus lapides internoscendos esse, credentibus, a genitis in vesica. Quibus Eustachium suam opposuisse Observationem, in Sepulchreto (2) vides: ex quo alias addes, ut ex iis quæ in promptu sunt, aliam, Eustachianæ proximam (3), in qua colore marmoris candidi, aliamque (4) in qua nivei candoris inventi in renibus calculi proponuntur: ubi & conspectos a Valsalva calculos, alios (non secus atque a Schroeckio (5)) albicantes, alios nigros in hac ipsa Epistola (6) memoravimus. Apparet igitur, illud discrimen aut ex æquo paucioribus Observationibus, aut a præjudicata quadam opinione fuisse deductum. Certe autem lapidis materiæ id quo rubro, flavo, nigro, aliove colore inficiatur, tum in renibus, tum in vesica admisceri potest. A qua etiam admistorum varietate fieri, credibile est, aliam in aliis calculis facilitatem, aut difficultatem solutionis, spemque propterea iis præcidi qui remedium quærunt quo uno æque omnes dissolvantur. Quo magis danda opera est, ne calculus gignatur, iis vitatis quæ diximus (7) in renibus lotium remorari, & contrariis in usum tractis, præsertim siqua inchoati calculi suspicio sit. Ad quem, donec licet, inde deturbandum, mitioribus potius, & anodyni aliquid habentibus, quam acrioribus diureticis uterer, qui hinc meminerim, antequam Boerhaavii (8) monita prodirent, generosum quendam Civem meum, cui lapis e vesica exsectus fuerat, nephriticis obnoxium doloribus, his rarius tentari cœptum esse ex quo tertio, aut quarto quoque die mane haurire instituit calidæ uncias aliquot, cochleari addito syrupi ex succo violarum; inde vero sciam, diuretica proprie dicta nonnullos quidem liberasse; aliis autem vehementer nocuisse: neque hoc mirum sive ea attendentibus quæ supra (9) attigimus de mucilaginoso humore quo tubulorum, & pelvis parietes obliniuntur, non temere amovendo, sive contractiones eorumdem parietum, quæ ut acrium medicamentorum irritamentum sequuntur, sic quantum & vias importune adstringant, & dolores augeant, manifestum est. Utinam radicis scillæ vis anodyna, & convulsiones sopiens, ab Hoffmanno indicata, & in nephritide ipsa, etiam a minoribus calculis proveniente, a Cl. Jo. Gerardo Wagnero (10) exposita, tot felicibus aliis experimentis confirmaretur, ut non minus apud Medicos nota esset, quamvis diuretica perspecta est; sane Itali quoque nostri,

(1) Epist. 38. n. 41.
(2) Sect. hac 22. in Schol. ad §. 1. & 2.
(3) Ibid. §. 6.
(4) L. 1. Sect. 10. in Additam. Obs. 8. ad fin.
(5) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 247.
(6) n. 2.
(7) Supra, n. 3. & 5.
(8) Prælect. ad Instit. §. 365. & 387.
(9) n. modo indicato 3.
(10) Observ. Clinic. Sect. 2. n. 2. 9. & 10.

etsi

etſi plerumque ab emeticis, quale pulvis ſcilliticus eſt, remediis abhorrent, hoc opportune uti non dubitarent, ne ibi calculus incrementa caperet, unde poſtea dejici non poſſet. Augetur enim ſubſiſtens, non modo ut expediri, & egredi amplius nequeat, ſed interdum ut renem æquet, imo nunquam, ſicut in fœmina Principe fuiſſe ſcribitur (1), pondo ſit librarum quinque. Sed cum in aliis morbis non ſemper eidem remedio idem exitus reſpondet, tum in hoc ſpeciatim Valſalvam certe ipſum memini de hoc non ſemel querentem, confirmantemque, ſe in Nobili Virgine quæ per biennium renum doloribus vexata fuerat, remedia mutare in ſingulis paroxyſmis eſſe coactum, cum quæ alias prompte liberaverant, fruſtra in uſum revocarentur.

17. Inter cætera autem detrimenta quæ mulieribus afferunt cruciatus nephritici, non dubito, quin abortus, aut non infrequens & fœtus, & matris interitus ſit referendus. Cum enim uterus creſcens ureteres premendo, minus per hos facilem reddat urinæ defluxum, &, quod conſequitur, nonnihil in renibus eam moretur; ſiqua forte vitium aliquod in his fovet ob quod eorum doloribus obnoxia ſit, nempe inde magis irritari ipſorum intimas membranas, & cruciatus excitari, proclive eſt intelligere, ut illud pariter quod toto corpore, iiſque præſertim Partibus quæ in ventre ſunt, eo tormento per nervos in conſenſum tractis, facile ante juſtum tempus ex contrahente ſe utero fœtus exigatur, aut certe ita ipſe, aut mater, tunc gravibus morbis perſæpe impar, male mulctetur, ut non raro utrique moriendum ſit. Quod ad abortum attinet, habes in Sepulchreto (2) Matronam, a Platero deſcriptam. Ea *quatuordecies uterum geſtans, toties* 8. *vel* 9. *ſemper menſe abortiebat.* Eadem multos annos graviſſimis renum doloribus obnoxia fuerat. *Dolorum* autem, *& abortus cauſam* Platerus deprehendit in renibus, quorum alter in marſupii modum, abſumpta ſubſtantia, redactus, alter a magno calculo erat prætumidus. Mulier vero a cujus hiſtoria, ut pleraque alia, ita hoc quoque animadvertendi occaſio mihi data eſt, ut ſeptimo graviditatis menſe ipſa primum, mox & proles extincta ſit, & quemadmodum ren ejus dexter ſe haberet, jam docui (3); ut quando mortis illius genus, tunc aliud agens; non quæſivi, nunc ſuſpicer, inter mortis prægreſſas vel proximas etiam cauſas, renis dolorem fuiſſe. Quod & de alia ſuſpicor cujus diſſectæ Obſervationem, mecum, & cum Amicis cæteris ab Santorino communicatam, huc eo libentius adſcribam, quod & alia aliqua continet tibi, renum fabricam rimanti, minime fortaſſe diſplicitura.

18. Fœmina quæ ex renum affectionibus diu laboraverat, denique cum uterum gereret, quinto geſtationis menſe obiit. Renum alter ſtrigoſus fuit, quippe cavea quidem pelvis aucta, ſubſtantiæ autem craſſitudine extenuata. Alterius quoque, etſi longitudo, & latitudo increverant, exigua erat quibuſdam locis ſubſtantiæ craſſitudo, pelvis autem amplitudo permagna. Hæc vero in ureterem deſinebat arctum adeo, ut adactus aer vix tranſiret. Qua autem pelvis cum intimo rene cohærebat, latis pertuſus erat orificiis, quæ cum magnis cellulis communicabant. Harum quoque cellularum aliqua parietes habebat aliis orificiis perforatos; in quæ impulſus aer multos canaliculos, ſimulque Emulgentem diſtendebat arteriam. Erant autem ii canaliculi arterioſis ramis in tranſverſum impoſiti. Cæterum eas cellulas urina implebat: renis autem ſuperficies ex vaſis fiebat ſanguiferis, in craſſiuſculum quaſi ſtratum compactis.

19. Qui ad cognoſcendam intimam, ut cæterorum viſcerum, ſic etiam renum ſtructuram, morboſas conſtitutiones omnino aſpernantur, non hanc fortaſſe contemnent, ex qua videlicet renum canaliculos probari, credent, cum arteria, nulla re interjecta, communicantes; recte, an ſecus, non eſt mihi hic

(1) Vid. apud Pohl. de Proſtat. calcul. §. 7. (2) Sect. hac 22. Obſ. 4. (3) n. 12.

disquirendi locus, neque confirmandi excogitati a me olim (1) ad patefaciendam renum fabricam experimenti. Ex hac potius, aliisque historiis supra memoratis in memoriam redeo alterius, quam ex Willisio reperies in Sepulchretum (2) translatam. In ea nobis Matrona describitur a multis jam annis, potissimum vero quotiescunque conceperat, iis spasmodicis affectibus vexari solita, ob quos sub finem tertii mensis abortum semper faciebat, quod novissime quoque contigerat, acutis videlicet lumborum præsertim doloribus non semel redeuntibus, & postea quoque acriter, fere usque ad extremum vitæ diem, qui trigesimus quinctus fuit ab abortu, cum vomitu divexantibus. Cadavere inciso, Willisius non dubitavit, quin dolorum causa statuenda esset in aqua intra cranium deprensa, quæ inde per nervos in mesenterii centrum delapsa, membranas distraxisset, quas ibi interjecto aere non secus divulsas invenit, ac si lanius insufflasset. Equidem non is sum qui aquam, cerebrum inundantem, spasmodicos facere posse dolores, negem. Sed tamen in cadavere quod citissime, ait, computruisse, facilius est aerem illum qui membranis erat interpositus, a putredine ipsa recens evolutum concipere, quam in vivente jam fuisse. Quid ergo est? A renibus fortasse petenda altera causa fuerat, quæ ad aquam illam adjiceretur. Nam renes satis quidem sanos fuisse, refert; alterum tamen eorum *inusitatæ fuisse figuræ*, ut pote qui *in plures lobos instar renis vitulini findebatur*. Fac enim eorum tibi veniat in mentem, quæ Ruyschius (3) semel atque iterum ab se comperta memoriæ prodidit, Post intolerabiles lumborum dolores, non calculos, ut ipse, omnesque expectabant, sed inæqualem dumtaxat, ut in humanis fœtibus, & in vitulis, bobusque, renum superficiem esse deprehensam. Fatetur autem ut rem sibi inauditam, sic quoque incompertum, quomodo ex ejusmodi structura tam atrox dolor, & sanguinis sæpe mictus existeret. Qui tametsi a Willisio non memoratur, potuit tamen illud renis intimum vitium, quod inæqualitatem superficiei aut sequeretur, aut faceret, necdum ad eum pervenisse gradum, ut sanguinem eliceret qui cum urina excerneretur. Quod vitium quale sit, cum Ruyschius cohortetur cæteros ad inquirendum; non ante quis facile conjiciat, quam sciat, num adultos omnes quibus ea renum inæqualitas sit, horum cruciatus infestet.

20. Igitur si quæ ab antiquioribus scripta sunt, attendantur; non esse id verum, a primo aliquis existimabit. Etenim cum Aristoteles (4) *hominum renes bubulis similes esse*, tradiderit, *quippe qui tanquam compositi ex multis renibus exiguis constent*, *neque æquabiles sint*; in plerisque saltem ita inventos esse, videri potest: plerosque autem homines renum doloribus tunc esse vexatos, cuinam, quæso, credibile sit? At si a fœtuum, & puellorum inspectione ad id scribendum inductum esse, suspicabimur, quæ suspicio in Adnotationibus indicata est ad Eustachii librum de Renibus (5); Aristotele seposito, quot alii, & in quot, quibusque idem conspexerint, quæremus: Eustachius (6), qui multos, siquis alius, inspexit humanos renes, in uno, aut altero dumtaxat id se vidisse, memoriæ tradidit: qui etsi reticet, an ex renibus laborassent; subindicare tamen videtur, cum alterius renes *magnitudine quoque*, ait, *fuisse valde insigni & alios longe superante*, & cum alibi (7) negat, id inventum iri, *nisi aut cadaver nacti simus*, *cujus renes tuberculis scateant*, *aut natura in eis conformandis a lege sua discesserit*. Quod cum *perquam raro* contingere, Anatomicus adeo exercitatus affirmet; mirum esset, scriptum postea fuisse a Veslingio (8), *sæpius tamen* renes *e compactis*

(1) Advers. Anat. 3. Animad. 33. Vid. & Epist. Anat. 3. n. 15.
(2) L. 1. Sect. 13. Obs. 7.
(3) Adv. Anat. Dec. 1. n. 9.
(4) De Partib. Animal. l. 3. c. 9.
(5) ad c. 3. in fin.
(6) c. cit.
(7) c. 42.
(8) Syntagm. Anat. c. 5.

veluti glandulis inæqualem ſuperficiem, quam in fœtu exhibent, in adultis quoque retinere, niſi æquius foret interpretari, *ſæpius* dixiſſe comparantem cum eo quod modo dixerat, & certe multo rarius eſt, unum aliquando pro duobus renibus inveniri, quam cum Riolano (1) reprehendere. Adverſus quem id ſe *unquam vidiſſe*, negantem, ſic quidem Veslingium tuetur Dominicus de Marchettis (2), ut confirmet, ſe vero id *bis*, *terve* in hoc Theatro oſtendiſſe. Sed neuter verbum ullum injicit unde intelligamus, ſani, an ægri ii fuerint in quibus invenere. Nec vero injecit qui ſemel id vidit Diemerbroeckius (3), neque alii quos ſciens omitto, ipſo præſertim recentiores, ſi duos excipias quorum alterius Obſervationem habes in Sepulchreto (4), alterius in Bibliotheca Anatomica (5). Hic *illam renum ex lobulis coagmentationem ſemel in juvene novem annos nato, manifeſtam atque evidentem, nullo interim hoc viſcus infeſtante morbo* ſibi *intueri licuiſſe*, affirmat. Ille vero in *puella decem annos nata*, ventriſque doloribus atrociſſimis, & deinde convulſionibus, ac vomitu denique confecta, etſi alias alibi morborum cauſas animadvertit; tamen renes quoque duriores, eorumque alterum *inuſitatæ figuræ* invenit, *in plures ſcilicet lobos fiſſum.* At ſi hanc propter varias illas cauſas, utramque autem propter ætatem minus adultam ſeponas; neque enim adeo mirum eſſet, ſi paulo tardius in nonnullis renes ambo, aut eorum alter puellarem illam inæqualitatem amitterent; ex cæteris quas nunc quidem meminerim a me lectas eſſe, Obſervationibus quatuor haud amplius, ſunt, Ruyſchii una, Petruccii altera, Mauchartii tertia, Trewii ultima. Et ex duabus quidem primis, ſi adjuncta quædam ettendamus, urinæ vitiis laboraſſe illos, conjiciemus, in quibus ejuſmodi renes inventi ſunt. Nam Ruyſchius olim priuſquam caſus illos duos proponeret qui nobis hæc perpendendi occaſionem dederunt, cum eandem in adulto renis ſtructuram offendiſſet, quanquam nihil de ejus morbis attigit, tamen in renis illius delineatione (6) ſupremum ureteris tractum latiorem nobis delineavit, quam per ſe eſſe in iis ſolet qui earum partium morbis affecti fuerunt nunquam. Petruccius autem cum Spicilegii ſui (7) Tabula II. renes pingat monſtroſos, id eſt *ex plurimis glandulis conglomeratis conſtantes ad inſtar conceptaculi ovorum*, pelvim dexteri æquo magis latum atque extantem, ureterem autem ſiniſtri *craſſitie*, & *amplitudine*, ut ipſe loquitur, *monſtruoſum* repreſentat. In Mauchartii autem Obſervatione (8) conjectura opus non eſt, ut aſſequamur, Senem, cui *renes maximi*, *bubuli*, & *inæquales* erant, pluribus, nec levibus, urinæ & partium ejus cauſa conditarum vitiis, laboraſſe. Nephriticum enim annos aliquot fuiſſe, conſtat, deinde iſchuriam fere perpetuam, tum per intervalla urinæ incontinentiam ſucceſſiſſe, illamque ſimilem *lacto ebutyrato* repertam eſſe intra ureteres, inteſtini Ilei inſtar diſtentos, cum pelves unde proveniebant, ovi capacitatem æquarent, intra veſicam denique contractam, craſſam, & quaſi calloſam lapides duos, quorum alter magnus, præter multos quos olim ejecerat, ſubſtitiſſe. Sic etiam Senex alter, in quo ren uterque a Præcl. Trewio (9) conſpectus fuit *manifeſtis in lobulos diviſionibus*, *uti alias in pueris tantum ſolet*, *notatus*, renum calculis diu obnoxius vixerat, quos, mictu interdum cruento comitante, excernebat, donec ſecunda urinæ in veſica ſuppreſſione confectus eſt. Nunc ſi forte quæras, quid ego obſervaverim; etſi quotieſcunque in renes incidi qui ad iſtam ſuperficiei inæqualitatem accederent,

(1) Animad. in cit. Veslingii locum.
(2) Anat. c. 5.
(3) Anat. l. 1. c. 18.
(4) L. 1. Sect. 13. Obſ. 3. in Additam.
(5) Tom. I. p. 1. in Adnot. ad c. 1. Malpigh. de Renib.
(6) Obſ. Anat. Chir. 80. Fig. 64.
(7) De Struct. Capſular. Renal.
(8) Eph. N. C. Cent. 8. Obſ. 26.
(9) Commerc. Litter. A. 1743. Hebd. 33. n. 3.

id in pauperibus fuit plerumque ignotis, qui dum viverent, quibus essent obnoxii morbis, scire propterea, aut satis scire non potui; hoc tamen dicam, ex indiciis quibusdam, non secus ac in Ruyschii, & Petruccii Observationibus, conjecturam facere licuisse, eorum neminem caruisse morbis ad urinae organa attinentibus. Quod & ipse, ut spero, facile intelliges, si has quas subjicio, eorum historias consideraveris, sed universas; ita enim disponam, ut indicia illa magis, magisque augeri videas, & ex levioribus ordinatim fieri graviora.

21. MULIERIS, in Nosocomio hoc mortuae, viscera quaedam, & caput in Gymnasium illata sunt, cum Anatomen haberem A. 1726. CEREBRI fusca erat medullaris substantia, & crebris sanguineis punctis distincta: laterales ventriculi non sine aqua intro effusa: cerebellum praemolle. Ut in Thoracis cavo, sic etiam in Ventre aqua non defuerat, eaque foeda. Uteri Tubae majus orificium habebant occlusum, quippe extremo illo ad ovarium firmiter agglutinato. Ren uterque inaequali erat superficie, & maculis albis hic illic qua subsidebat, variegata; ut inaequalitatem illam a natura non esse, facile intelligeres. Urinaria autem vesica intus rubebat.

22. SENIS cujusdam Partes, praesertim Ventris, in eodem Nosocomio studiosis nostris Adolescentibus ostendebamus sub finem A. 1742. cum inter illas a consueta naturae norma has aberrare, adnotavimus. TESTIS alterius Vaginalis tunica aquam continebat non paucam, eamque turbidam: ex Albuginea autem qui prope globum epididymis superiorem; testiculum convestiebat, corpusculum subrotundum exstabat, Albugineae concolor. Arteria Magna ubi in Iliacas se dividebat, officula inter tunicas condebat suas. Sed hoc nihil erat prae arteria Splenica, quae ab initio ad ingressum usque in lienem tota propemodum constabat ex ossibus: eratque praeterea multo quam soleat, latior. Splen tamen, quantum sensus judicare poterant, sanus erat. Fellis vesicula aequo minor fuit. Renes pro statura parvi: & quanquam interius sani videbantur; exteriore tamen facie inaequali. Urinaria autem vesica magna, & parietibus valde crassis, quales in iis esse consueverunt qui ex calculo, aliave causa urinae difficultate laborarunt.

23. SENEX alter, annos natus, quantum aestimari poterat, sexaginta, mendicus adeo, ut sibi victum quaereret vel ex melonum corticibus, & si quae alia ejusmodi in vias projiciuntur, non semel antea in Nosocomium hoc venerat ob febrem, & oppressionis sensum in thorace, quem difficilis respiratio debilis pulsus, & tussicula comitabatur assidua, sputa educens quae vocant catarrhalia. Ubi paululum sibi videbatur levatus; in vias iterum exibat, nec multo post tempore Nosocomium repetebat, Novissime autem circa medium Januarium A. 1747. ita emaciatus, & morbo, frigore, inedia confectus rediit, ut paulo postquam venerat, mortem obiret. CADAVERE in publica Anatome usus sum, donec melioris copia fieret. Itaque & Ventris, & Thoracis viscera perlustravimus. Ut de hisce primum hic dicam, ex quibus praecipuorum hominis morborum causas agnoscas; Thorax, ut pericardium quoque, effusam quidem habuit aquam, sed paucam. Ad pulmones ad latera, & dorsum valenter annexi erant: quin dexter, cum abstraheretur, quandam quasi tunicam opacam, crassam, firmam, & aequalem reliquit, thoracis parietibus adhaerentem, ab imo ultra medium ejus longitudinis, & a Spina ferme ad sternum usque extensam, quae ab uno extremo, & ab eo deinceps avulsa, integra secuta est: ea neque ad pleuram, neque ad membranam attinebat pulmonis, quippe cum utraque harum sua in sede restitisset; itaque de eo genere fuisse censui quod tibi alias (1) declaravi. Pulmones

(1) Epist. 20. n. 37.

ipſi non optime ſe habebant: imo intra ſummam alterius partem duri aliquid perceptum eſt. Sed plus in corde malorum fuit. Erat duplo grandius quam par fuiſſet: nec ſanguinem tamen continebat, ſed concretiones polypoſas dumtaxat, eaſque mediocres, & paucas. Verum cum uterque eſſet ventriculus dilatatus; dexteri, ut auriculæ ejus pariter, quæ & ipſa dilatata erat, parietes erant pertenues; ſiniſtri contra craſſiores omnes, & duriores quam æquum eſſet. Mitrales valvulæ ipſæ quoque amplificatæ, & valde craſſæ, imis erant oris tuberoſæ. Et Sigmoides quidem minus fuerant molles quam æquum ſit; ſed iis minus flexiles Semilunares; quin harum aliqua ad inferioris ambitus partem jam oſſea. Arteria Magna ante curvaturam æquo latior; interiore autem facie univerſa, imo in Iliacis quoque, albis maculis paſſim diſtincta. Earum macularum aliquæ introrſum prominebant, quæ duriores erant, & oſſeæ, præſertim ubi una ex inferioribus Intercoſtalibus oriebatur, cujus orificium ut forte erat in maculæ centro, circulari ambitu prominentis, ſic propterea coarctatum fuerat, ut ſimul cum macula a primo referret majorem quandam glandulam lenticularem. Et quoniam de Iliacis mentionem injeci; priuſquam cætera de Ventre attexam, non reticebo, fuiſſe Iliacas arterias omnes, non ſecus ac Splenicam videmus, flexuoſas: Iliacas autem venas, primas tantummodo, id eſt ad earum uſque partitionem, corrugatione quaſi quadam affectas, ut difficile poſſes extendere. Ventris viſcera has labes oſtenderunt. Ventriculus amplus; quamvis pauca continebat; & ſine rugis, fuſcus intus erat hic illic ad magnos tractus a medio ſiniſtrorſum, multo autem magis ad ſtomachum ipſum, ibique aliquanto profundius. Jecinoris tota convexa ſuperficies, parvo a dextris ſpatio ad imum excepto, firmiter cum ſepto tranſverſo cohærebat: in ſumma autem ea ſuperficie erat hepatica ſubſtantia hydatide excavata, cujus diameter tranſverſum æquabat digitum. Lienis autem convexa facies membranam habuit ſuam quodam loco albicantem, in ejuſque albedinis medio oſſeam factam parvulo ſpatio. Lien ipſe laxior, & potius craſſitudine quam longitudine, aut latitudine, æquo major, cum tamen arteria Splenica, iſta etiam ſpectata craſſitudine, paulo quam conveniret, latior videretur. Meſaræi glandulæ in homine id ætatis paſſim occurrebant, multæque ad fabæ magnitudinem: quanquam ſive tangeres, ſive, diſſectas etiam, inſpiceres, morbo carere; non dubitares. Sed renum magnitudo quæ, corporis proportione, minor erat, magiſque eorum ſuperficies evidenter ab eo quod videre conſuevimus, diſcrepabat. Poſteriore enim facie æque erant convexi, atque anteriore, utraque autem inæquali, ſiniſter præſertim, & quadantenus tuberoſa. Accedebant in ſiniſtro depreſſiones quædam quaſi a cicatricibus. Ureterum autem orificia intra veſicam ſpectabantur aliquanto ampliora, & ipſa veſica intus ſubrubra, & ſanguiferis vaſculis paſſim diſcurrentibus ita diſtincta, ut ſi in ea coloratam ceram immiſiſſes; exterius autem rubicundioribus quam ſoleat, fibris inſtructa.

24. Anicula ruſtica, parva, & præter modum ſtrigoſa, intra biduum ex ſenectute ipſa, ut ajebant, mortua, ſpirandi tamen difficultate, quamvis ſine tuſſi, & ſputorum expectoratione, laboraverat: quod adnoto, ut ſcias, non plura de ejus morbis ſciſcitando cognoſci potuiſſe; non quod alia ferme quam ventris viſcera examinaverim. Etſi enim hujus quoque cadaver, cum Anatomen docerem A. 1740. in Theatrum ex Urbe importatum eſt; tamen ubi ad thoracem perveni, melioris, aut certe majoris corporis facta copia fuerat, in quo diſſecando occupari præſtitit. Abdomine igitur aniculæ diducto; ſana reliqua; hæc autem dumtaxat inventa ſunt præter naturam ſe habentia. Magna arteria a diaphragmate ad Iliacas uſque omnes tota erat intus a flavis oſſeis lamellis inæqualis, & fœda præterea ab humore craſſiuſculo, fuſco, & ſanguinolento, qui hic illic intimæ tunicæ adhærebat, ex qua per lamellas illas ipſi circumjec-

tas perrupta, & exulcerata distillaverat. Ejusmodi vitium in perbrevem quoque Cœliacæ truncum se propagans, cæteris hujus ramis illæsis, hactenus se extenderat, in arteriam Splenicam, ut cum tota justo esset latior, & crassioribus tunicis, & flexibus præsertim tot, ac tantis, ut plures, majoresque in ea vidisse non meminerim, ideoque primo aspectu ea esse quæ erat, non videretur, esset præterea ad flexus majores dura, nec sine osse. Lien autem quem adibat, sanus & parvus quidem, sed jecinori, ac visceribus cæteris, atque adeo toti corpori respondens proportione. At ductus Hepatici truncus amplius quam soleat. Contra uterus, quem in latus sinistrum invenimus valde inclinatum, cavo erat adeo angusto, ut non facile in adulta viderim angustiorem; & tamen vagina erat non exigua, & supra pubem rugosa cutis mulierem peperisse, indicaverat. Renum uterque superficie inæquali prope ut in fœtu, pelvi autem non modo, & duobus in hanc confluentibus majoribus tubis, sed & pluribus ex minoribus, qui horum alterutrum adeunt, extra renes exstantibus. Quæ omnia, ut ureteres quoque, aliquanto erant justo latiora, a dextris præsertim. Ren autem dexter multo minor sinistro, & quamvis intime quoad visus, tactusque judicare poterant, non morbosus; tamen dissectus male olebat. Sed & ureteris dexteri orificium multo amplius quam solet, & quam esset sinistrum, in vesica hiabat; ut ab dextera magis parte ex urinæ vitiis laborasse mulier videretur. Tunc etiam intellectum est, cur vesica bene distendi immisso per urethram aere non potuisset, quippe hujus parte per amplius illud orificium in ureterem, pelvimque ipsam renis, ut perspeximus, divertente, & qua pelvis incisa fuerat, exeunte.

Cæterum vesicæ intima facies pene tota vasculis sanguiferis, eorumque ramulis tumidis, & nigricantibus distinguebatur; quin tota ipsa vesicæ infima pars intus nigricabat.

25. Huc addas velim quam tibi alias (1) descripsi in Stabulario Observationem. Hinc enim videbis quæ vesicæ, & ureterum vitia fuerint, inde vero ut renum inæqualis esset superficies. Nec refert; imo fortassis juvat potius propositum hoc nostrum, quod certa quædam præterea vitia iis in renibus animadverterim. Neque enim hic quærendum credo, num solum ejusmodi superficiei vitium gravia illa attulerit mala de quibus ab Ruyschio (2) traditum est. Crederem fortasse, si quod autumabat Riolanus (3), liceret accipere, ex inæquali illa quæ infantibus est, renum faciem post septennium, vel ocyus æqualem fieri quia ex aspersione sanguinis carnosus cortex circumjiciatur, sublividus, minimum digitum crassus, complectens ea tubera quæ sola in puello renis substantiam faciant. Nam in fœtu quoque is proportione cortex est, renumque facit superficiem, omnesque præterea adultorum renes quorum esset facies tuberosa, parvi forent, quod neque ego semper vidi, & Ruyschii illa respuit delineatio quæ supra (4) indicata est. Nec vicissim tamen hic renes a nobis ponendi sunt male adeo affecti, ut in quibusdam Eustachii (5), & Littrii (6) Observationibus, in quibus non modo ren erat tuberculis exterius plenus, sed & substantia maxime imminuta, aut prorsus consumpta, loco ejus a sabulosa materia occupato, pelvi autem innumeris lapillis, aut materia illa referto, & ureteris denique initio per calculum non exiguæ magnitudinis prorsus obstructo. Nam si in horum alterutro casuum jam ea præcessissent quæ Ruyschius scripsit; in neutro enim erat, quod permirum fuit, postremo ante obitum tempore illorum quidquam; nemini certe obscura fuisset causa cur accidissent, ut contra est in Ruyschii Observatio-

(1) Epist. 4. n. 19.
(2) Supra, n. 19.
(3) Animadv. cit. supra ad n. 20. & Anthropogr. l. 2. c. 26.
(4) n. 20.
(5) De Ren. c. 45.
(6) Hist. de l'Acad. Roy. des Sc. A. 1701. Obs. Anat. 5.

nibus. Nunc si præter exteriora tubera aliquid aut ibi, aut intus ponas, quod attentius inspectando observandoque liceat animadvertere, ut in nostris fere omnibus historiis, unde quæ præcesserit inæqualitatis causa conjici possit, & hæc ejus generis, ut dolores quoque & sanguinis mictum afferre valuerit; indicatum fortasse videbitur quidpiam quod a veri similitudine non abhorreat. Fac igitur, plures extitisse antea in renis superficie ex illis caveis sero plenis quas aliis Litteris (1) fusius memoravi, & quarum una etiamtum supererat in Stabulario. Pro seri illius acriore aliquando natura & lacessi ren potuit, & vas aliquod sanguiferum erodi, unde sanguineus mictus, & dolor, quem a seri quoque copia tum distendente, tum etiam gravante augeri contigerit. Sero autem illo dissipato, cicatricosas maculas, & depressiones relinqui ostendimus, easque in aliqua etiam ex modo productis historiis (2) non omnino obscuras: quas inter crebras depressiones hic illic prominens illæsa renis substantia inæqualem faciet superficiem, & tuberum speciem repræsentabit. Itaque habes quid mihi venerit in mentem re in obscura & perdifficili. Quod exempli dumtaxat causa, & te ad meliora excitandi, propositum credito; neque enim mihi satis placet cum ob alia, tum præsertim quod vereor; ne alia inæqualitas illa fuerit quam Ruyschius vidit, ac quæ a me visa, &, ut potui, explicata est.

Nunc quando lumborum doloris causam in renibus, primum ut calculo, deinde ut aliter affectis, consideravimus, age in aliis quoque Partibus, una aut altera proposita Observatione, spectemus.

26. Cisiarius Patavinus, paucos supra triginta annos natus, sanus antea, & robustus, nisi quod lue venerea laboraverat, cum forte cecidisset, & supra jacentis ventrem rota in transversum acta esset; acerbis adeo lumborum, dorsique doloribus prehensus est, ut octo ipsos menses cubare cogeretur, nihil quidquam opis adversus eos dolores Medicis, quos bene multos advocaverat, afferentibus. Denique cum Cel. Vallisnerius accessisset, ægrumque de cruciatibus sinistri potissimum lumbi querentem animadvertisset; manu admota pulsationem, ut ab aneurysmate, percepit ad ipsum ejus lumbi latus, illaque propterea quibus diutius forte servari posset homo, non sanari, præscripsit. Intumuit deinde is locus, tumore latius se extendente, & costas ipsas quæ proximæ erant, attollente. Œdema interea subjectum crus, & femur totum occupaverat. Cum æger tamen, vigente appetitu, temere multum ederet, tumorque incresceret; Chirurgus imperitissimus ausus est longe aliud ac Vallisnerius, opinari, & non modo quæ pus moverent, imponere, verum etiam cum ab horum usu vesicæ, & rimæ in lumbi cute apparuissent, hanc incidere. Quam incisionem proxima nocte consecuta est tumoris disruptio, hanc autem larga sanguinis profusio, & hanc virium, vocisque defectio; ut intra horæ quadrantem a disruptione, vita desierit. Postridie, qui dies fuit Nonis Novembribus A. 1720. hæc mihi narravit Vallisnerius, petiitque, ut secum dissectioni præesse vellem, quæ a Vulpio nostro est administrata. Abdomine diducto, in conspectum venit aneurysma, quo majus nunquam vidi. Nam ventris caveæ dimidium ferme occupabat secundum longitudinem situm. Ab diaphragmate enim ad pelvim se extendens, obtinebat quantum spatii est ab latere usque dextero vertebrarum ad sinistrum distenti abdominis latus, liene, ventriculo, intestinis, mesenterio, vena Cava, rene sinistro dextrorsum adeo compulsis, ut is ren ad regionem esset umbilicalem. Figura aneurysma tunc erat ovali, cum sanguine oppletum, facile fuisset sphæroidæa; plurimo tamen etiamtum sanguine erat farctum, circumcirca in cortices polyposos concreto, ad medium hactenus grumoso, ut pultem referret. Qui postquam omnis detractus est, tum vero hæc animadvertimus. Aorta arteria qua in ventrem primum per-

(1) Epist. 38. n. 39. & seqq. (2) n. 21. & 23.

veniebat, cum ibi ſtatim inciperet dilatari antrorſum quidem non ita multum, dextrorſum autem haud amplius quam ut exiguam manum caperet in pugnum contractam, ſiniſtrorſum ſe adeo expandebat, ut anteriorem & laterales parietes facere videretur deſcripti aneuryſmatis, quod ibi inter diaphragmatis appendices cum Aortæ cavo ampliter communicabat. Laterales parietes ubi ad poſteriora pervenerant, finem ibi ſtatim habebant, arctiſſime undique ad partes quas inde aneuryſma non removerat, agglutinatum: itaque poſterior aneuryſmatis paries peculiaris nullus erat; ſed eæ ipſæ partes pro pariete erant. Quarum illæ quæ ob oſſeam naturam minus cedere ictibus potuerant ſanguinis irruentis exeſo perioſtio, ipſæ quoque carie affectæ erant, coſta videlicet infima, & cava facies oſſis ilium: vertebræ autem vel pejus ſe habebant. Lumbarium enim tranſverſi proceſſus in eodem ſiniſtro latere a carie aut rupti jam erant, aut ſolo digitorum appreſſu facile rumpebantur: corpora autem ipſa infimæ thoracis vertebræ, & duarum quæ ei proximæ ad lumbos ſunt, altiſſime erant excavata, & maxima ex parte abſumpta, quæ res eo magis in oculos incurrebat, quod interjecta corporibus craſſa illa cartilaginea ligamenta ſuis quodque ſedibus etiamtum exſtabant intacta & pulchre albicantia, ſuoque ſervato amplitudinis modo inter depreſſiones exeſorum corporum prominentia, quantum ex his conſumptum eſſet, aſpicientibus oſtendebant. His igitur omnibus, quæ ablato dumtaxat ſanguine, continuo in conſpectum ſe dederunt, ſatis inſpectis, cum ad ventris viſcera oculos convertiſſemus, ſana cuncta in tanta locorum mutatione mirati ſumus. In Thorace quoque, niſi quod pericardium plus aquæ habuit, quam par ſit, nihil quod peccaret, animadvertimus. Nam quod pulmones albiſſimos haud ſecus ac ſi aqua uſque, & uſque injecta ſanguis ex eorum vaſis fuiſſet elutus, conſpiceremus; nempe id deberi intelligebamus ſanguini qua nulla reſiſtentia fuerat, in ruptum aneuryſma vitæ extremo tempore confluenti.

27. Quæ ſuper maximo hoc aneuryſmate animadvertere multa poſſem, ſciens omitto, illa præſertim quæ alibi attigi, cum de aneuryſmatibus aliis ſcriberem. Hic duo potius adnotare juvat, quorum alterum in extrema hac Epiſtola (1) habebis; alterum autem ad ſuſpiciones attinet aneuryſmatum poſt diros pariter, ac diuturnos dorſi, lumborumque dolores alias in viventibus, alias in ipſis, quod mirabilius videtur, ſectis cadaveribus non agnitorum. Ut de his ultimis primum dicam; relege, quæſo, perattente quaſdam in Sepulchreti non unam ſectionem, & in hanc quoque XXII. relatas hiſtorias, nempe Obſ. XXXV. & XL. Videbis poſt ejuſmodi dolores quos repentina tandem mors excepit, in altera *duas lumborum vertebras corroſas fuiſſe repertas, una cum aortæ & venæ cavæ, cui ſuppoſitæ erant, ruptura, unde magna ex utroque vaſe facta fuerat ſanguinis* in ventrem *effuſio*: in altera autem *carnem quandam putridam, nigricantem, & corruptam*, quæ in ventre *ad duas ſpithamas longa, & duarum manuum tranſverſarum* latitudine, ſpinam ita eroſerat, *ut ulcus cancro ſimile pugnum capere, & levi ictu tota ſpina dorſi frangi facile potuerit, ultimo denique ipſam etiam venam cavam, qua ſpinam decurrit, corroſerat a qua ſanguis per diaphragma* ab eadem carne *perforatum, pulmonum motum impediendo, mortem intulit.* Prima illa affectio *Tabes ſpinea* fuiſſe creditur, ab Hippocrate deſcripta: Hæc altera, pancreatis immanis, & putridus tumor. Quem ut ipſe non negem; non minimam tamen tumoris partem ex dilatatione Magnorum vaſorum fuiſſe, ſuſpicor. Nec ſine ejuſmodi ſuſpicione omnino ſum, cum mox lego Obſ. XLII. ſecunda; iteratus enim per incuriam eſt numerus, cum, inquam, lego, poſt aſſiduum, ac diuturnum dolorem circa regionem oſſis ſacri, inventum eſſe *circa* eandem *regionem, ea in parte ubi vena cava bifurcatur, abſceſſum magnum, in quo materia fœtida & ſanguis coagulatus con-*

---

(1) n. 30.

tinebatur,

tinebatur, tum etiam *os ſacrum ea in parte ita corroſum atque exeſum, ut faciliime digitis extrahi atque conteri potuerit.* Sed minus me mea falli ſuſpicione, crediderim in Obſervatione, quæ I. eſt in Additamentis ad Sectionem XII. libri quarti. Vir proponitur magnis univerſæ dorſi ſpinæ cruciatibus diu conflictatus, quem a prandio, cum familiaribus ſumpto, elapſa quarta horæ parte hi, qui ſeceſſerant revertentes humi ſtratum, mortuumque invenerunt ſpina dorſi diſrupta, id quod ei veriſimiliter contigiſſe crediderunt, dum ad arripiendam matulam ſe inclinaſſet. Ex aperto ventre ingens ſtatim proſiluit ſanguinis copia, quo & totum refertum erat ſiniſtrum thoracis cavum. Permagnus autem erat tumor a ſexta dorſi vertebra ad primam uſque lumborum pertinens, qui *refertus apparuit ingenti carnis copia, carcinomate affectæ, imbutæ & obductæ pauco pure, ac ſanguine in grumos concreto.* Tumorem complectebatur *membrana validiſſima, coronati argentei craſſitiem obtinens*, ſed *lacera juxta primam lumborum vertebram, ex parte perioſtio deſtitutam, adeo ut poſtremæ duæ coſtæ nothæ ſpinæ amplius non cohærerent.* Porro *ſex inferiores vertebræ dorſi, & lumborum prima; cariæ omnino* erant *corruptæ, quaſi teredine eroſæ, adeo ut ibi loci ſpina*, propterea facile diſrupta, *omni careret ſoliditate & ſtabilitate. Ipſum diaphragma pertuſum, ut duobus digitis conjunctis introitum concederet. Renis ſiniſtri vena Emulgens præterea diſcerpta.* Utinam ſicuti venæ hujus, ita Magnæ arteriæ, adhærentis omnibus illis corruptis vertebris, mentio aliqua eſſet injecta; unde meam confirmare poſſem ſuſpicionem, aut abjicere. Vidiſti in mea Obſervatione (1) altiſſime excavatas fuiſſe vertebras, in altera autem ex indicatis Obſervationibus adeo corroſas, ut levi ictu frangi potuerit Spina, in hac autem ultima poſt eroſionem, reipſa fractam. Intelligis quid ex mea ſuſpicer. At illud extra ſuſpicionem, a magno aneuryſmate, Spinæ adhærente, hoc etiam, præter cætera detrimenta, & pericula, afferri poſſe, ut Spina frangatur; non multum enim in Ciſiario noſtro deerat, ut poſſet. Verum ne forte credas, ſuſpiciones omnes meas in Obſervationes dumtaxat cadere quæ in Sepulchreto extent, inſpice eam ſaltem quæ inter alias a Viro Clariſſimo multis poſt illud iterum editum annis vulgata, vel potius, quantum ex Actis Helveticis (2) in quibus eadem hiſtoria eſt, intelligere videor, recuſa, tumorem in latere lumborum, & hypochondrio ſiniſtro eminentem fuiſſe docet *a corpore immani, ingenti, globoſo, tenſo, totum fere ſiniſtrum abdominis latus occupante*, quod exſectum, & ruptum *effundebat magnam, qua opplebatur cruoris fuſci copiam ſubſtantiæ flaveſcentis, ſpongioſæ, lamellatim ſibi incumbentis.* Quoniam autem ren ſiniſter huic corpori, quod & ipſum pone ſiniſtrum Coli inteſtini tractum locabatur intra duplicaturam peritonæi, externe adhærebat, imo ſui parte *in ipſum bulboſum hocce corpus penetrabat;* viſum eſt hoc idem corpus pars eſſe renis illius, videlicet incredibilem in modum amplificata. Ego tamen, quod veri ex aliis quærendi, non diſſentiendi ſtudio dixiſſe liceat, tum ex ſede quam obtinebat, tum ex ſanguinis, qui tanta copia inerat, in lamellas, alias aliis incumbentes, concretione, tum denique ex eo quod in illius hominis ventre *vivum adeſſe animal credebatur*, id quod pulſationis ſenſum aliquem ſignificat, aneuryſma fuiſſe, ſuſpicor, quod creſcendo partem proximi renis vitiaſſet. Non abſimile huic meæ ſuſpicioni Cl. Nebelii (3) judicium fuit in tumore ſubrotundo, qui annexus reni ſiniſtro, *intus ex pluribus tunicis conſtare, & cruore materiaque tartartarea refertus* eſſe dictus fuerat, pro Emulgentis arteriæ aneuryſmate agnoſcendo. Quin caſum adjecit celebris Medici, magna ex parte cum eo qui modo a nobis perpendebatur, conferendum. Cum enim idem ſiniſtrum latus affectum dolore, primum nephritico, mox & rheumatico credito, intumuiſſet, dolore autem repente vehementiori facto, mors ſubita Medicum abripuiſſet; ſanguinem qui multus in ventrem effluxerat,

(1) n. 26. (2) Tom. I. (3) Eph. N. C. Cent. 9. Obſ. 59.

e rupto aneuryſmate exiiſſet, compertum eſt, quod in eodem ventris latere ſub annexo Colo inteſtino protuberabat, magnitudine æquans caput triennis pueri. *In diſſecto* autem *hoc tumore concavo, & internis membranis diſtincto, coagulatoque ſanguine repleto, hærebat ren ſiniſter flaccidus & putridus.*

Quæ cum memoro, nolim propterea putes, ignotos mihi eſſe abſceſſus internos, quibus non modo lumborum dolor, aut Sacri oſſis, aut Spinæ dorſi, ſed & caries ipſa vertebrarum ſit imputanda. Novi enim; ut quos legi in recentioribus libris hic indicem; abſceſſus in ea parte meſocoli quam, indocte compoſito vocabulo, meſorectum plures appellant, in illis fuiſſe deprehenſos quorum ſymptomata, & in his *dolores intra os ſacrum* accurate in Commercio Litterario deſcribuntur. Novi pariter ex Actis Cæſareæ Academiæ (1) lumborum, dorſique dolores in iis fuiſſe in quibus magni interni abſceſſus latebant cum vertebrarum aut lumbarium infimarum nigredine, & carie quæ dimidium Sacri oſſis in parva fruſtula comminuerat, aut lumbaris primæ, & thoracis ultimæ non diſſimili vitio. Nec tamen oblivíſci poſſum aut Mercatoris qui cum annum integrum dolore ſummo ad Spinam dorſi laboraſſet, aneuryſma, ut Ballonius (2) tradidit, in Aorta habuit, ubi lumborum incumbens vertebris, in Iliacas dividitur, aut Patricii illius Viri, vehementiſſimo dorſi dolore conflictati, in cujus pariter Aorta aneuryſma repertum eſt juxta laudatam alias (3) Veſalii diagnoſim eo tempore admirabilem, nunc facile imitabilem, illudque non ſine proximarum vertebrarum carie, & coſtarum vitio. Donec autem horum, & his ſimilium, quæ non raro aliis, & mihi quoque ſe obtulerunt, exemplorum recordabor, fieri non poterit, quin ubi deſcriptiones abſceſſuum, iis in locis repertorum, ejuſmodi occurrant, ut ſuſpenſum animum relinquant, verear, ne forte ſub abſceſſus nomine aneuryſma delituerit. Hactenus de ſuſpicionibus in diſſectis mortuorum corporibus.

28. Quod vero ad eas attinet quæ mihi in viventibus inciderunt; ut cæteros mittam; duos ex iis memorabo, quibus ipſe quoque, cum in Patria eſſem mea, conſilium dederam adverſus graves pertinaceſque lumborum, dorſique dolores. Alter fuit ærarius faber, Peregrini nomine. Quem, cum ego poſtea huc ad profitendum veniſſem, accepi, ſuis ſemper conflictatum doloribus, tandem qua minus expectabant Medici, repentina morte ſublatum eſſe; ut mihi ſuſpicio confirmaretur, ab arteriæ Aortæ, ſecundum Spinam deſcendentis, aneuryſmate cruciatus illos fuiſſe, & ex aneuryſmatis diſruptione ſubitaneum interitum. Alter vero Patricius Vir fuit Joannes Antonius Corbiceus, qui cum ſimili obitu ereptus eſt, multo mallem non abfuiſſe, ut diſſecandi cadaveris facultatem obtinerem. Sic enim in eo aneuryſma ejuſmodi ſuſpicabar, ut ſimul vererer, ne vomica lateret in jecinore, qua rupta, mors propera ſequeretur. Et ſane multa, nec obſcura, affecti hepatis erant indicia; ſed cum his tamen aderant, atque adeo magnam certe ipſorum partem præceſſerant, & fortaſſe omnia, ii lumborum dolores, qui cum jecinoris vomica non ſolent conjungi. Operæ pretium fortaſſis eſt totam hiſtoriam, præſertim alias (4) tibi promiſſam, hic diligenter perſcribere. Erat is annos natus ad ſexaginta, procero, amplo, lacertoſo corpore, facie rubente a venulis ſubcutaneis, paſſim, ſed præcipue ad naſi inferiora, conſpicuis. Sanguinis per hæmorrhoides fluxus, qui innoxius, & moderatus redire per intervalla conſueverat, cum ab anno jam valde ſe imminuiſſet, moleſtæque animi affectiones acceſſiſſent; nonnihil emaciari corpus cœperat ante initium veris A. 1710. Mox dum rheda, ut tum ſolitus erat, veheretur, ſe dolor prodidit in utroque lumbo, Spinaque interjecta: quibus in partibus jam a

(1) A. 1742. Hebd. 20. n. 3.
(2) Paradigm. 13.
(3) Epiſt. 17. n. 3.
(4) Epiſt. 36. n. 6.

longo tempore, sed obscurus, fuerat, neque assidue, sed aliquando. Nunc vero non solum perstitit, sed circa Aprilis initium auctus, ante Majum autem multo acerbior factus ægrum, præsertim sedentem, aut jacentem, male habebat, eoque magis ubi se vel leviter convertere vellet, aut flectere, aut rursus erigere conaretur, aut surgere. Visum est ob ea quæ de hæmorrhoidum fluxu diximus, itemque ob sanguinem qui superioribus mensibus non semel e naribus sponte se ostenderat, laxata, quæ tum adstricta erat, alvo, sanguinem de brachio primum, tum ex hæmorrhoidibus esse mittendum. Cum alvi laxatio multum, tum prima sanguinis missio plurimum profuit; ut jam sublatus omnino diuturnus dolor videretur. Sed cum Chirurgus ad hæmorrhoides, quas turgidissimas offenderat, nihilominus, Medico inconsulto, hirudines admovisset; tanta vis sanguinis repente profluxit, ut non multo post indicia apparuerint habitus in pravum vergentis. Itaque cum rursus consilii causa accerserer post Junii medium, tum hæc quæ modo dixi, tum alia accepi: dies jam esse plus viginti ex quo regii morbi signa, cum pedum œdemate, se se ostenderant: & primum quidem vigilias, appetitus ciborum dejectionem, & sensum quendam fuisse stomachi a prandio languidi, atque, ut æger loquebatur, diluti, nunc vero hunc sensum prorsus sublatum, somnumque, & appetitum quoque, sed hunc ex parte tantummodo, rediisse ex quo ea quæ adversus icterum faciunt, adhiberi cœpta fuerant: ex his autem animadversum esse, rhabarbarum, quamvis perparce cum *passulis* datum, lassitudinem auxisse non tam quia multa per alvum educebat, quam quia dolorem exacerbabat ad ultimam lumborum vertebram, & proximam Sacri ossis basim. De hoc enim æger dolore, se delassante, plurimum querebatur, huncque molestiorem fieri, siquando per cubiculum ambularet, asserebat. Displicuit dolorem quem omnino sublatum esse, crediderant, iterum paulo postquam visus erat quiescere, & rediisse, & graviorem in dies factum esse. At cætera vel multo magis displicuerunt. Nam frequentem pulsum, & subdurum, respirationem subinde altam, & quasi difficilem, pedes, & vicina crura, in dextero præsertim artu, subtumida, & depressum admoti digiti vestigium servantia, cutem, & oculos subflavos, urinas denique interdiu, ut oculos quoque, magis flaventes animadvertebam, &, quod omnium gravissimum fuit, cum ventri manum admovissem, a dextris sub ipso infirmarum costarum flexu tumens jecur ad hœdini capitis magnitudinem, durum præterea, at sine dolore. Quod dum contrectarem, æger jam a triennio, inquit, tumorem hunc, quamvis non tantum, ut & oculorum flavedinem aliquam animadverti; & tamen, ut nostis omnes, semper bona ad hunc usque annum usus sum valetudine. Caute cum ejus Medico iis quæ eo tempore aptiora visa sunt, constitutis, ægrum tertio invisi ante medium Quinctilem, ut cum eodem Medico, & cum Albertino, qui Bononia accersitus fuerat, consilia inirem. Tunc vero œdema inferiorum artuum, credo quod æger plerumque cubaret, omnino evanuerat, ciborum appetitus vigebat, stomachus recte fungi videbatur officio suo. At vigiliæ noctu vexabant: pulsus magis quidem vespertino tempore, sed tamen & matutino frequentes, majori quam antea magnitudine, nec sine aliquo impetu: sitis: lingua aridissima, & colore ex rubro nigricante infecta: cutis necdum sine flavedine, quamvis alvi recrementa essent, nec antea fuissent albida: urinæ saturo etiamtum colore, sed tenues: jecinoris tumor, in quo dolor fuerat aliquando ex quo ægrum non videram, facile tamen sedatus, eo tempore contrectari poterat sine dolore, nisi forte diu, & subaspere quis contrectaret; tunc enim aliquis oriebatur dolor ad imum jecinoris limbum. In contrectando visus est sibi Albertinus inæqualitatem quandam animadvertere non secus ac si visceris ejus superficies quibusdam quasi granis crassioribus asperaretur; unde tumoris naturam ad scirrhum spectare, conjiciebat, acinis videlicet hepaticis a

concreta bile distentis; ob dolorem tamen, ne alicubi alia esset tumoris natura, verebatur. Cum ea quæ in gravi, & ancipiti ejusmodi casu cautissimum decebant Medicum, nobiscum probasset, Bononiamque rediisset, ego vero Lucum ad Cicognini patris curationem profectus essem; de improviso accidit, ut æger qui per eos dies non modo non pejus, sed quarto ex quo consilia inita fuerant, die vel melius cum cæteris, tum sibi in primis habere videbatur, cum ad cœnulam prima hora noctis surrexisset, molesto quodam sensu stomachi, & affectæ partis corriperetur, simulque sudore frigido facies, frigore artus inferiores perfunderentur, venter autem valde intumesceret. In lectum repositus jam fuerat, cum propere accersitus Medicus præter hæc, totius epigastrii dolorem, vomendi conatus, humiles, & languidos pulsus, ut & vocem, & mentem, faciem autem qualis cadaveri est, deprehendit. Itaque octava ex qua hæc inceperant, hora mors est consecuta. An ex rupto, ut signa quidem indicant pleraque, nec tamen omnia, jecinoris abscessu? an ex vasis sanguiferi disruptione? Albertinus ipse qui diligentissime, ut solebat, nuper omnia partim observaverat, partim inquisiverat, nec alia præter ea quæ modo ad te scripsi, fuisse, sciebat, cum ex meis litteris hunc hominis exitum accepisset; ut facile conjiciebat, aliquid, dum æger surgeret, illo eodem motu esse disruptum, multumque in ventris cavum humorem effusum; ita quid disruptum esset, pariter conjicere se posse, negabat. Quod si quædam suppurati tumoris indicia, & in his quæ potissimum requirebat; certe autem nulla unquam fuerant; nempe *horripilationes* præcessissent; tum vero fatebatur; se facile ex rupta hepatis vomica rem fuisse explicaturum. Igitur siqua in particula hepatis lente aliquid, ac latenter ad suppurationem forte venisset, suspicari se, non tam ex ejus particulæ, quam ex attigui vasis alicujus sanguiferi, quod pus læsisset, disruptione ejusmodi mortem esse repetendam. Neque tamen suspicione hac vetus, & pertinax ille ad vertebras dolor explicabatur, cujus in tot hepatis abscessibus quorum historias perpendimus, mentionem factam non recordamur, & is præterea quem tetigeramus, tumor longe a vertebris distabat, longiusque imus hepatis limbus, ad quem præsertim novissime dolorem fuisse, scripsimus. Nec vero est cur dolorem ad vertebras infimas præcipue & ad Sacri ossis basim extensum, forte ab hæmorrhoidalis venæ trunco repetas, cujus radices adeo diximus fuisse turgentes; nam post effusam tantam illam sanguinis vim haud certe amplius turgebant, & cum maxime turgerent, vel tum, quamvis breve ad tempus, acciderat, ut dolor videretur esse sublatus. Quod si Aortæ arteriæ per vertebras descendentis, aneurysma, cujus, præter jecinoris tumorem, nonnulla adhuc mihi suspicio est, non is tibi morbus videatur, cujus effectus vel breve ad tempus usque adeo obscurari possit, nec qui sine aliis pluribus, gravibusque signis concipi queat; a te peto ne quidquam statuas priusquam hanc legeris quæ subjicitur, Observationem.

20. Senex qui olim credebatur ex lue venerea laborasse, multos jam dies in hoc cubabat Nosocomio, de aliis omnibus conquestus, quam quæ aut ad eam luem, aut ad magnum internum aneurysma spectare posset; certe autem; nam diligenter quæsivi; neque de dolore, neque de ponderis sensu, neque de spirandi difficultate. Paulo post prandium repente est mortuus circa medium Decembrem A. 1618. Ventre aperto, & urinaria vesica cum pene detracta; totus enim eram eo tempore in quibusdam quæ ad eas Partes attinent, observandis; urethra luis illius antiquæ opinionem confirmavit. Erat enim passim cicatricosa, & Seminalis ipsa caruncula non secundum naturalem conformationem se habebat, ut neque perminuta duo oscula quibus ad latera pertunditur, neque his interjecti Sinus orificium facile esset demonstrare. Huc accedebant fibræ, inter se distinctæ, atque exstantes, ex quibus instar parvi trianguli conficieba-

tur, cujus basis erat vesicæ proxima, vertex carunculam attingebat. Amotis deinde visceribus, ingens Magnæ arteriæ aneurysma in conspectum venit, crescentem lunam repræsentans, cujus erat dorsum sub annexo diaphragmate in transversum locatum, cornua autem deorsum spectabant, seque singula pone singulos condebant musculos quos Psoas vocant, sinistrum quidem eo usque ut ad tertiam musculi partem infimam perveniret, dexterum autem non adeo inferius descenderet. Hujus quoque aneurysmatis posterior paries jam nullus erat; itaque detracto sanguine quo replebatur, maxima ex parte in polyposas laminas alias aliis impositas conformato, statim apparuerunt corpora duarum, aut trium vertebrarum, ad imum thoracem, summosque lumbos attinentium, nuda quidem, sed alte erosa, extante hic pariter inter corpus & corpus albo suo, intactoque, ut videbatur, ligamento cartilagineo. Ruptum autem fuerat hoc aneurysma suprema sua sinistra parte ita ut sanguis qua concesserat annexum diaphragma, proruperit ab eodem latere in thoracis cavum, quod pene totum repleverat.

30. Vides igitur, quam obscurata hic signa essent tanti aneurysmatis, quæ olim, & lumborum præsertim dolores quin antecessissent, non est dubitandum. Sed hanc, & quæ in Cisiario (1) habita est, Observationem si cum aliis conferas Aortæ aneurysmatum a quibus proximæ vertebræ erant corrosæ; illud fortasse miraberis, ligamenta iis vertebris interjecta, intacta nobis se obtulisse: quod alii, quantum meminisse nunc possumus, ejusmodi Observationum Scriptores non memorarunt. Quin eorum aliqui diserte non minus ea ligamenta, quam vertebrarum corpora, excavata, atque absumpta se invenisse scripserunt, ut, exempli gratia, Cl. Vernojus (2), & Auctor penultimæ Figuræ, id præclare ostendentis, in Commentariis Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis ad A. 1724. Et sane cartilagines obnoxias tunc esse absumptioni, sive hæc fiat ab diutius iteratis ictibus sanguinis, in aneurysma irruentis, sive ab erodentibus particulis, ut alibi (3) a nobis expositum est, Observatio ostendit Cl. Maloetii in iisdem Commentariis proposita ad A. 1733. in qua cartilaginea Asperæ arteriæ segmenta aliquot, loco posterioris parietis aneurysmati inservientia, reperta sunt infirmiora jam facta, & minus convexa, duo autem ipsorum ex aliqua sui parte absumpta. Quam Observationem cum tibi alias (4) memoravi, ibi quidem simul dixi, molliores partes, quippe ictibus minus renitentes, minus atteri, quam firmiores; hic vero illiusmodi explicationi video non esse locum. Nam si quia minus quam vertebræ, ligamenta renituntur his interjecta, eo quoque minus atteri, dixero; quæres continuo, cur igitur, sicut in illis quos descripsi, hominibus duobus, ita in reliquis pariter non sint reperta; sed in his consumpta, in illis intacta? Quod si illi juvenes fuissent ambo, reliqui autem senes; fortasse responderi posset, in illis enim minus, in his magis renitebantur. Atqui non modo ex cæteris, ut is certe qui a Vernojo proponitur, sed etiam ex duobus nostris primus erat juvenis; ut minime appareat, cur si non huic, illi atteri debuerint, neque cur non atteri nostro Seni. Obscura igitur istius discriminis causa ab alia fortasse in aliis erodentis humoris natura, an aliunde sit repetenda, tibi indagandum relinquimus, quando hæc jam satis longa Epistola est. Proximis diebus alteram mittemus, interea autem salutem plurimam.

---

(1) Supra, n. 26.

(2) Comment. Acad. Sc. Imp. Petropolit. Tom. 6.

(3) Epist. 18. n. 27.

(4) Epist. 21. n. 48.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XLI.

Sermo est de Urinæ Suppressione.

Etsi nihil urinæ emitti aut vitio accidit renum, & ureterum, aut vesicæ ipsius, & urethræ: tamen nec Valsalvæ, nec mihi contigit, ut mortuorum ob priorem illam dumtaxat caussam corpora incideremus. Nec mirum, cum renes, & ureteres gemini sint, ut si forte uno in latere deficiat eorum officium, in altero suppleatur. Neque enim quod multi credunt, semper verum est, otiante rene alterutro, alterum quoque simul otiari: quæ opinio rejecta est Litteris superioribus (1); imo ad Observationes quas ibi indicavimus, tot invenies quæ addi possint ex Sepulchreti Sectione huc attinente XXIV. (2) ut si cum iis compares quæ in eadem Sectione sunt urinæ suppressæ ex unius dumtaxat lateris morbo, longe rariores primis has alteras esse, planissime cognoscas. Nam primi generis passim occurrent, nedum ubi Gerardus Blasius (3), Isbrandus Diemerbroeckius (4), Ludovicus Mercatus (5) id genus ut frequentissimum inculcant, & si velles addere quæ postea in Cæsareæ Academiæ Voluminibus (6) prodiere; nullam facile invenires quæ ad idem genus non spectaret, renibus videlicet ambobus aut sphacelo correptis, aut, quod etiam Rudolphus Jacobus Camerarius (7) vidit, insolita flacciditate, & atonia affectis, aut calculo infarctis, aut si alter non eodem laboraret vitio, at consumptus, inofficiosus, aut suo uretere sabulo, & calculis impedito. Alterius autem generis, id est lotii ob unius dumtaxat lateris vitium suppressi, Observationes in citata Sepulcheti Sectione ad paucas redeunt, & eo pauciores, quod aliqua, ut quæ sub Observatione I. legitur §. 19. non, ut a primo videtur, spectat ad hoc genus: quod præclare docebit eadem historia non modo Sectione XXII. Obs. XIII. §. 1. sed etiam in hac ipsa Observ. I. §. 4. plenius proposita; ut non fuisset opus, præsertim mutilata iterare, ne dicam tertium, & quartum repetere; nam quæ Observatione eadem I. exhibentur §. 20. & 22. quantumvis, per incuriam nomine, & dierum numero mutato, aliæ videantur, ipsam tamen esse apparet inspecta libri I. Sectione III. Obs. XV. §. 1. & §. item. 1. Obs. XIII. Sect. modo citatæ XXII. libri III. Atque utinam hæc una historia in ea de qua loqui cœpimus, Sectione XXIV. esset repetita. Sed tu conferens Observationis II. §. 11. cum IV. §. 9. itemque Observationem VIII. cum X. (8) §. 4. & hujus §. 7. cum Obs. XI. atque ut ad I. & II. Observationem redeam; illius §. 2. cum §. 21. aut §. 3. qui perperam 1. inscribitur, cum §. 27. itemque cum §. 2. Obs. II. statim intelliges quot satius fuisset semel ponere, aut siquas historias sui non semel Auctores, ideoque non iisdem semper verbis scripsissent, alteram scriptionem, si tanti videretur, alteri continuo subjicere. Sunt tamen in Sectione hac quædam secundi etiam generis historiæ, ut sub Observatione I. §. 14. & sub III. §. 1. 2. & 3. &, si vis, insuper sub IV. §. 2. Sed quid hæ ad longe majorem cæte-

(1) n. 15.
(2) l. 3.
(3) Obs. 1. §. 9.
(4) Ibid. §. 10.
(5) Obs. 2. §. 1.
(6) Dec. 3. A. 4. Obs. 60. A. 7. & 8. Obs. 147. & A. 9. & 10. Obs. 95. & Cent. 5. Obs. 22. Cent. 6. Obs. 55. & 56. & Act. Tom. 2. Append. n. 3. & Tom. 3. in Obs. 6.
(7) Specim. Experim. circa Generat. Part. Therapeut. in Resolut. Hist. 3.
(8) Primam de duabus intellige eodem n. X. designatis.

rarum numerum? quem augent aliæ aliquæ in Additamentis legendæ ad Sectionem XXV; in ea enim exhibitæ Obſervationes multo majori ex parte fuiſſent ad ſuperiorem Sectionem addendæ, &, præter eas, omiſſæ aliæ vel maxime obviæ, ut quæ in Ruyſchii Centuria (1) propoſita fuerat. Conſtat igitur, multo rarius accidere, ut renum, & ureterum, quippe geminorum, vitio urina ſupprimatur, quam veſicæ, & urethræ, quæ unæ ſunt, eoque minus mirari oportere, quod eorum qui, primis illis obſtructis, perierint, corpora necdum incidere potuerimus.

2. Quorum diſſectionis ob id etiam cupidior fueram, ut examinare in iis poſſem eas partes unde, & per quas, & quo alii alias comminiſcuntur peculiares urinæ vias. Etſi enim adverſus has argumentum in Adverſariis (2) propoſui ab iis petitum quæ ſatis conſtat in lotii ſuppreſſionibus adnotata eſſe ex renum vitio contingentibus, quod argumentum eo gravius mihi viſum eſt ex quo animadverti, cum aliis poſtea, tum Boerhaavio ipſi (3) perplacuiſſe; tamen Cl. cuidam Viro plenius avebam ſatisfacere, exiſtimanti, vias illas peculiares in renum pelves, ut plures vel antea crediderant, eamque viciniam deſinere; ut tametſi renes dumtaxat, calculis, aliove ejuſmodi impedimento obſtructi conſpiciantur, poſſint tamen ob id ipſum earum viarum oſtia ſimul comprimi, nihilque tum in pelves, aut proximos ureteres tranſmittere. Tu igitur cum ejuſmodi cadaverum incidendorum occaſio dabitur, fac quod ipſe eram facturus, ut diligentiſſime membranas omnes quæ iis Partibus vicinæ, annexæque ſunt, perſcruteris; fieri enim haud poteſt, ſi earum viarum oſtia ſint compreſſa, quin reliquus earum tractus tanto magis ſit remorante humore diſtentus, quanto magis occluſa ſunt oſtia quæ emittunt, præſertim cum vias illas non eſſe adeo exiles, & officia quæ iis adſcribunt, requirant, & ipſi ultro fateantur: quanquam fruſtra hunc te laborem ſumpturum illud indicat, quod nunquam in iſtiuſmodi caſibus cuiquam illas apparuiſſe legimus, cum plurima alioquin fuiſſent ægris ingeſta, quæ ipſas, aut alias quas alii conjiciunt ad veſicam tendentes, maxime diſtendere debuiſſent, Proſectores autem diligentes, & valde exercitati mortuorum corpora ſcrutarentur. Franciſcus enim Plazzonus; ut exemplo utar ejus hiſtoriæ quam in Sectione hac Sepulchreti ter repetitam fuiſſe, oſtendi (4); aut ſecuit, aut diſſectioni præfuit ejus Monachi cui inter cætera diuretica ipſæ quoque cantharides datæ fuerant, quæ veſicam, quamvis inanem, exulceraverant, ut illuc perveniſſe earum vim per ſanguifera vaſcula, non per ignotos peculiares tramites intelligamus, qui cum ea vi ſimul diureticas potiones tranſmiſiſſent ſive in renum pelves, aut ureteres, ſive recta a ventriculo in veſicam. Hæc enim altera opinio placuit pluribus, an propter illa Hippocratis (5), aut certe vetuſtiſſimi Auctoris verba, *ſi habuerit puer venas de ventriculo ad veſicam tendentes amplas ac attrahentes*, an potius ob ea quæ accidere audiiſſent in diabete legitimo, cujus rariſſima exempla poteris legere apud Marcellum Donatum (6), nempe *ut potus nihil omnino mutatus mingeretur, ſervans eundem colorem, conſiſtentiam, ſaporemque, & odorem.* Sed ſi propterea comminiſci oportet ductus a ventriculo ad veſicam tendentes; alios comminiſci oporteret ad cutem, quando exemplis illis hoc quoque ſubjicere non dubitavit Donatus de puella formoſiſſima jam diu febribus conflictata, cui *remotis nondum ab ore poculis, hauſtæ liquidiores potiores a præcordiis .... eadem copia qua erant abſorptæ, abſque alteratione ulla reſudabant ita ut ex rubeo lyæo colore rubeo; ab albo juſculo, albo itidem tunc inficerentur ſubuculæ*, idque *duarum hebdomadarum ſpatio* fuiſſe adnota-

(1) Obſ. 15.
(2) III. Animad. 36.
(3) Prælect. ad Inſtit. §. 385.
(4) Supra, n. 1.
(5) De Morbis, l. 4. n. 28.
(6) De Med. Hiſt. Mirab. l. 4. c. 27.

tum. Verum de ignotis hisce ductibus quacunque demum e ventriculo ferri in urinarias partes conjiciant, scite ad me quondam scripsisse Cl. Pastam, memini, si revera forent, debuisse illis qui eo tempore in nostris quoque regionibus sic argento vivo abutebantur, ut pene quotidie mane ad unciam sumerent, aliquam saltem ejus partem cum lotio exire, quod in illorum nemine Medici nostrates animadverterant. Quod si forte dicas, vix patere eos ductus; sed in febribus de quibus illa sunt Donati præcipua exempla, dilatari; neque Pastæ objectioni, neque aliis ob quæ sunt excogitati, phænomenis satisfacies, & certe in primo ex Trincavellio Donati exemplo adstringere eorum ductuum oscula potiones debebant, quas, *nisi gelidæ fere* essent, æger recusabat. Sed quid, inquis, ad recentiorem Observationem (1) dicemus, nempe Virginis illius ascititicæ, in qua ren *sinister æque ac dexter.... totus scirrhosus & induratus erat, ac ita coaluerant, ut nec pelvis detegi potuerit*, cum eadem novissimo etiam tempore *parcissime* quidem, & *instar aquæ fontanæ limpidam*, non, ut initio, *rubram*, & *crassam* urinam reddidisset, sed tamen reddidisset? An pauxillum id humoris ex sero quod ventrem distendebat, *per vesicæ poros foras intro-spectantes* transiisse? an potius ex alterutrius renis, & pelvis particula aliqua necdum, cum postremo minxit, penitus indurata, & constricta, sicuti post mortem apparuit, per angustias, ut insolita ostendit limpitudo, provenisse? certe non per ductus in ureteres, vesicamve influentes, ut pote qui ex ventriculo multo plus humoris importassent.

3. Utcunque id est; quæ in mortuis urina suppressa vesicæ etiam, aut urethræ vitio Valsalva, & ego viderimus, hic accipies; nec tamen omnia. Habuisti enim proxima Epistola (2), itemque XXXIV. (3) quædam eorum quæ ille, eorum autem quæ ipse conspexi, nonnulla Epistola IV. (4) & X. (5). in aliisque alia habebis. Quæ igitur huc potissimum spectare, credidi, ex illo quidem hæc sunt.

4. Juvenis agricola, cujus duo fratres & ipsi juvenes annis superioribus ex acutis morbis circa vernum æquinoctium interierant, eodem anni tempore ad hunc modum decessit. Scabiem sibi, nescio quo adhibito unguento, abegerat: paulo post urina suppressa est, non sine vomitu, & dolore interdum ad lumbum sinistrum. Urinam tamen aliquoties postea excrevit, sed paucam, & saturati lixivii similem, & cum dolore: cujus exitum cathetere expedire, nequicquam tentatum est. Tandem corpus universum intumuit: & accedente laboriosa, ac magna respiratione, postridie, circa vigesimum primum a suppressione diem, mors ingruit. Vesica, & renes sani erant; nisi quod hi aliquanto majores, illa autem libras continebat circiter duas urinæ ejusmodi qualem diximus. Sed & in ventris cavo humor stagnabat, urinam olens, cæterum limpidæ aquæ similis. Qui in vitreo vase asservatus, multa divulsa quasi urinarum *contenta* exhibuit. Igni autem impositus, primum turbidus est factus, & vaccini seri consimilis, mox lactis ipsius, denique sic concrevit, ut ovi albumen prorsus referret: cujusmodi concretionem in nullo morbido humore qui in corpore stagnaret, unquam antea Valsalva viderat. In Thorace pulmones quidem multum aere distenti, pleuræque, ad dorsum, annexi; sani tamen fuerunt. Cordis ventriculus dexter polyposam concretionem mediocri magnitudine, sinister minorem continebat.

5. Acres scabiei particulæ, in sanguinem repulsæ, quam graves noxas attulerint, alias (6) a nobis in duabus fœminis ostensum est. Sed in illis alio; in

(1) Commerc. Litter. A. 1743. Hebd. 25. n. 2. ad 3.
(2) n. 4.
(3) n. 7.
(4) n. 19.
(5) n. 13.
(6) Epist. 16. n. 34. & Epist. 38. n. 22.

hoc Juvene, lotio admiſtæ, in renes, veſicamque irruerunt. Quorum viſcerum membranas intimas compungendo, utrobique attulerunt dolorem, illas criſpantem, eoque urinæ effluxui jugiter propemodum obſtantem, unde renes ab hac, intus cohibita, majores facti, veſica autem vel quod ſæpe vix ullam haberet, vel quod contrahere ſe rite non poſſet, vel potius quod catheterem non admitteret, hoc in urethram immiſſo nihil reddebat; educto nihil, niſi raro, & cum dolore, emittebat. Cohibita igitur maxima ex parte in ſanguiferis vaſis lotii materia obitus denique cauſa fuit; quamvis alio, & præſertim in ventris cavum redundarit, ut ſignificavit odor ſtagnantis in eo laticis. Se enim illa facile admiſcet humoribus qui tunc a ſanguine ſecernuntur. Itaque; ut exemplum proferam, quod neſcio cur non fuerit Sepulchreto additum; Malpighius (1) in Præceptore ſuo Natali, cujus ureterem, & renem, ob interceptum calculum coercita urina, monſtroſe dilatatos invenit, durante plures dies lethali ſuppreſſione adnotavit, ſalivam odorem, & ſaporem lotii retuliſſe, & cutem pariter halitus ejuſdem reddidiſſe. Albertinus autem mihi narrabat. Nobilem illum Juvenem cujus renum ſtructuram a Malpighio in Epiſtola ad Sponium deſcriptam habemus, in eodem morbo non ſalivam, urinæ odore, & ſapore infectam, ſed propemodum urinam ipſam expuiſſe, quod adjectus odori, & ſapori color quoque teſtabatur, affluente ad ſalivares glandulas urinæ materia ea copia, ut buccæ, & parotides intumeſcerent. Quam ob excretionem fortaſſe tandiu vixit donec, victa ſuppreſſione, magnam vim urinæ mingeret; quanquam nihilominus ei contigit quod non raro & aliis, retentam longiori tempore urinam tandem reddentibus, ut vitiatis humoribus, & viſceribus, non multo poſt interiret. Excretiones alias per quas homines quibus lotium ſuppreſſum eſt, vitam diutius trahunt, aut ſervant, cum Thomas Bartholinus (2) commemoret; iſtam quam attigi, ſalivæ omittens, dejectiones, vomitus, ſudores enumerat. Dejectionum exemplum in Collega ſuo profert (3). Vomituum, & ſudorum quidem etſi diſerte non protulit, facile eſt ex aliorum Obſervationibus ſupplere. Sic Valliſnerius noſter (4) poſt decimum ſuppreſſionis diem accedente vomitu ſeri, colore, ſapore, odore lotium referentis, Virginem duraſſe vidit donec plurimis intus, & extra incaſſum adhibitis, mercurio tandem & dato, & applicito renum vias reſeravit. Sic Mantuanus Medicus (5) alteram vidit eodem ſimul & morbo, & vomitu dies primum plus quadraginta, nec multo poſt duos ſaltem & triginta vexatam. Sic alius (6) tertiam ad menſes quindecim, ut vix aliter quam per nutrientia enemata ali potuerit, donec ejecto calculo, & iſchuria, & urinæ vomitus deſierunt. Sed ubi calculi renes, & ureteres obſtruentes, dimoveri non poſſunt; fruſtra, ut Gulielminus (7) in duobus obſervavit, lotii vomitiones accedunt, quod & de aliis tum inſuperabilibus morbi cauſis, tum excretionibus intelligendum eſt: itaque in fœmina (8) jam in ore ſaporem lotii, odoremque percipiente, ipſius ſanguinis vomitus, & per nares exitus, ſi profuit, hactenus profuit, ut ad trigeſimum uſque diem vitam protraxerit. Verum ut ad propoſitas a Bartholino excretiones redeamus; dignam in primis adnotatione Caroli Piſonis Obſervationem (9) quod ad ſudores attinet, indicavit; erant autem diuturni, aſſidui, copioſi, & tam olidi, ut vix ferri poſſet graveolentia: mictu itaque demum ſuccedente, æger liberatus eſt. Non ſic felici eſſe contigit Virgini de qua nobis referebat Petrus Nannius. Illi quoque

(1) Op. Poſth.
(2) Cent. 4. Epiſt. Med. 18.
(3) Ibid. & Epiſt. 21.
(4) Eph. N. C. Cent. 9. Obſ. 50.
(5) Hiſtoire de l'Académie Royale des Sciences, Ann. 1715. Obſ. Anat. 3.
(6) Act. N. C. Tom. 3. Obſ. 6.
(7) Exerc. de Sangu. nat. n. 68.
(8) Eph. N. C. Cent. 6. Obſ. 56.
(9) De Morb. ab aqua, S. 4. c. 6. Obſ. 127.

diu propter calculos urina substiterat, ut jam deploratam existimaret, cum sudor immani copia prorupit, urinam olens. Is quandiu duravit; duravit autem ad dies; Virgo melius habuit. At eo cessante, intra dies paucos thoracis hydrope absumpta est. Sed hac felicior ad tempus fuit altera olim Patavii Virgo, de qua ex spectatæ fidei Medico narrat Marcellus Donatus (1). Scilicet non toto quidem ex corpore, sed tantum ex *regione ventriculi resudabat humor ad plurium librarum pondus, colore, & odore urinam referens*, cum hæc non solum, sed & alvi suppressa essent recrementa. Quæ, cum sex ipsos menses nihil antea urinæ redderetur, supplevisse, tunc videlicet *fluente alvo*, credita fuerant. Quin etiam insensibilis perspiratio supplere videtur in juvene fœmina, quæ rarissimo, sed eodem notissimo Veronæ exemplo ne guttam quidem urinæ excreverat duos jam & viginti menses, cum illud Cl. Zevianus (2) memoravit. In ejus autem cubiculo fœminæ, lotii odor percipitur, quem & exhalare videntur indusia. Pluribus interim ea morbis, quamvis nullo cerebri, conflictatur. Sed & Patavina illa in marasmum tandem incidit. Quæ attuli, etsi fere attinent ad eos quibus lotium retentum est vitio renum, quæ causa ex parte in eo quoque fuerat Juvene de quo ex Valsalva dictum est; tamen satis indicant unde & illi pereant quibus vesicæ dumtaxat, aut urethræ vitio diutius retinetur, nec tamen ea simul vesicæ inflammatio est, cui aut subsequenti gangrænæ mortem liceat imputare. Id ad genus spectare crediderim hanc alteram Valsalvæ Observationem.

6. Vir annorum septuaginta, cum diuturna mingendi difficultate laborasset, ut non nisi catheteris ope urinam redderet, aucto in dies morbo, in Bononiensi Nosocomio S. Mariæ de Vita decumbere coactus est. Ibi dum a lithotomo per catheterem urinæ exitus, sed incassum, quærebatur, subsecuta laboriosa respiratione, cum stertore mortuus est. Vesicæ urinariæ fibræ adeo creverant, ut cordis lacertos figura, & magnitudine referrent. Prostatæ glandulæ excrescentia ad pyri formam, vix ullum transitum permittens, ex assiduo catheteris impetu phlogosim in ima parte conceperat. Ventriculus cordis dexter polyposæ concretionis inchoamentum ostendit.

7. Phlogosim ejusmodi non fuisse illius mortis causam manifestum est. Verum in corpore longa ætate, ac creberrima lotii retentione sic infirmato, ut decumbere cogeretur, quam vitiatus sensim esset sanguis, non difficile est conjicere. Non mirum igitur, si accedente ea retentione quæ per catheterem tolli non poterat, inter hujus inania irritamenta, inceperint demum quæ brevi hominem conficerent. Vel sine illis irritamentis, paulo posterius fortassis, sed nihilominus interiisset, ut tot alii, & in iis Vir quoque cujus historiam, sicut accepi ab eodem Medico quem tibi alias (3) laudavi, Marisato, huc adscribam.

8. Viro in hoc Nosocomio decumbenti ob lotii suppressionem, jam bis eductum hoc fuerat, & magna semper copia, per immissam argenteam fistulam. Cum ab hac aut æger, aut alii ne vesicæ cervix nimis irritaretur, timerent, propterea que abstinerent; mors non sine convulsivis symptomatibus ingruit. Dissecti sana, quantum sensus judicare poterat, viscera omnia atque adeo vesica ipsa quoque reperta est; sine ullo enim inflammationis initio tantummodo distenta erat, ut eam lotii copiam facile contineret quam vix tria vitrea vasa continuissent quibus ad sanguinem e secta vena excipiendum, aut ad urinam etiam, nostris in regionibus utuntur.

9. Ego quam distentam, nec tamen inflammatam, vesicam haud semel invenerim, cum aliæ alibi (4) ad te scriptæ Observationes ostendunt, tum quæ-

(1) C. 27. cit. supra ad n. 2.
(2) Del Flato, l. 2. c. 11.
(3) Epist. 27. n. 4.
(4) Epist. 4. n. 19. & Epist. 39. n. 33.

dam præſertim monſtrabit quam ubi agam de Claudicatione (1), perſcribam. Nunc ut intelligas, quantum veſica impune extendi nonnunquam poſſit, ſubjiciam quid hic annis ſuperioribus honeſtæ fœminæ acciderit, mihi notiſſimæ, & nunc ſatis bene valenti. Primipara erat, & duos ſupra quadraginta annos nata. Cum propterea nihil cederent pelvis oſſa, hujuſque ima pars eſſet anguſtior, ibi hæſit magnum infantis caput, & compreſſa urethra, & proxima veſicæ parte, lotium cohibuit. Non ſine magna difficultate immiſſa eſt demum argentea fiſtula ex illis quas ad mulieres habent; ſed incaſſum. Immitti debuit altera ex longioribus quibus utuntur in viris, ſed minus curva: jamque ad palmum ſubierat; nihil tamen urinæ exibat. Altius itaque adigenda illa fuit, ut hæc exiret; exivit autem ad libras circiter quatuor. Parva erat muliercula: quo magis intelligis, quantum (id quod altius quoque & peculiariter extumeſcens abdomen indicabat) quantum, inquam, extendere ſe veſica debuerit, imo veſicæ pars ſuperior, quando inferior adeo, ut diximus, erat compreſſa. Attamen infante, qui non modo erat mortuus, ſed & gravius olebat, mox detracto, nihil ex veſica quidem noxæ, aut periculi ſuperfuit. At ſi ejus plurimum diſtentæ exempla quæras, & quem exitum pleraque habuerint, attendas; ut ruptionem ſeponas, quam inde vel in bovis veſica deprehenderunt (2), invenies certe pro alia in aliis ſive partium, ſive ſanguinis, ſive urinæ ipſius diſpoſitione, & natura, longe aliter multis, quam propoſitæ mulieri, accidiſſe. Pervulgatum eſt, haud raro nimis diſtentam veſicam amiſiſſe vim ſe contrahendi, id quod nonnunquam brevi contingere ex Maucharti (3) Obſervatione colliges, qui poſt veſicæ iſchuriam ante quatriduum inchoatam, etſi primo exacto biduo lotium, nec ſemel, educendum curaverat, & veſicam in cadavere invenit prorſus vacuam, *amplam* tamen animadvertit, *non contractam*, *ut ſolet*. Neque minus vulgatum eſt, inflammatione facile corripi, cujus initia & in eo cadavere extabant, ut in tot aliis inflammatio ipſa reperta eſt multo amplior. Poſt hanc quæ facile ſequantur, Auctores docebunt quos maximæ diſtentionis veſicæ teſtes citat Henricus Meibomius (4), qui tamen neſcio quomodo unam Hildani Obſervationem pro duabus producat. Eandem enim quam preſſe libro de Lithotomia cap. 5. memoravit, fuſius Centuria II. Obſ. 65. deſcripſit Hildanus, ibique ulcus e veſicæ cavo in Rectum uſque inteſtinum pertinens in mortuo demum illo Sene ab ſe repertum proponit. Multo autem ſæpius inflammationem id ſequitur quod ab altero ex citatis a Meibomio Auctoribus Panarolo (5) ter obſervatum invenies, gangræna videlicet, in lethalem ſphacelum tranſiens. Ego poſt inflammationem quæ diutius diſtentam veſicam corripuerit, nunquam gangrænam ampliorem vidiſſe memini, quam in agreſtis Viri corpore quod inexploratum in Theatrum Anatomicum Bononienſe temere imperiti juvenes importandum curaverant A. 1706.

10. Is, ut poſtea compertum eſt, renum, veſicæ, ilei inteſtini vitiis obnoxius, aliquot jam dies urinam reddere non potuerat. Itaque tumido, & nigreſcente jam abdomine mortuus erat. VENTRIS inferiora præſertim viſcera, & in his veſica, nigricabant, ut ſcrotum quoque, & hoc intercepta inteſtini quod dixi, portio, nigredine in partes non modo omnes proximas, ſed ad media uſque femora ſe extendente; ut cito cadaver pene totum aſportandum fuerit, ne odoris gravitas Gymnaſium inficeret. Vix ipſe nonnulla curſim in renibus animadverti, quæ cum alio loco (6) tradiderim, non hic iterabo.

11. Ilei interceptio urinæ ſuppreſſionem, an hæc Ilei interceptionem præceſ-

(1) Epiſt. 56. n. 12.
(2) Act. N. C. Tom. 8. in Obſ. 2.
(3) Eph. N. C. Cent. 9. Obſ. 41.
(4) Exercit. de Catheteriſmo, theſ. 17.
(5) Jatrologiſm. Pentec. 1. Obſ. 27.
(6) Epiſt. 38. n. 41.

ſerit, pro certo ſcire non potui. Illud ſcio, quod & aliis Litteris (1) ſcripſi, ad Ilei inflammationem lotii ſuppreſſionem accedere. Sed & plures aliæ ſunt cauſæ extra veſicam poſitæ, quæ in hac lotium remorantur. De fœtu, in difficili partu ejus cervicem premente paulo ante (2) dictum eſt: quin etiam in geſtatione uteri, poſtremo præſertim tempore, mulieres ſunt quarum aliquas probe novimus, quæ mingere nequeunt, niſi ſupinæ. Huc adde; ut quæ rarius accidunt, prætereamus; ſcimus enim, muliebri urethræ adnatum exterius corpus glanduloſum *pugni magnitudinem excedens* (3), ſcimus acriora medicamenta, naturali, ut arctius adſtringeretur, adhibita, illud urethram premendo, hæc inflammationem vehementiſſimam concitando, lethalem attuliſſe urinæ ſuppreſſionem, quam etiam a ſanguine, e vulnerati omenti vaſe paulatim deſtillante, in pelvi autem coagulato, & veſicæ collum valde comprimente, inductam fuiſſe (4), non ignoramus; huc, inquam, adde multa, & duriora ſcybala, aut prætumidas hæmorrhoides, quæ idem collum ad pubis oſſa apprimant adeo ut exire nihil poſſit. Ad has attinet quod adoleſcenti mihi perſenex, & felix in mea Patria Chirurgus aſſeverabat Joannes Amatorius, ubi circa imam veſicam fibræ ſtagnante ſanguine, aut humore turgent, egregium afferri auxilium ſanguiſugis ad venas illas admotis. Sic in Avo qui etiamtum vivebat, Nobilis, meique, etiam ob humaniorum litterarum ſtudium, amiciſſimi Viri Petri Scanellii cum per catheterem nonagies immiſſum urinam ipſe educere debuiſſet illo demum remedio, poſt tot alia incaſſum adminiſtrata, ſublatam eſſe pertinaciſſimam ſuppreſſionem. De ſcybalis autem notiſſima eſt Wepferi Obſervatio (5), ad quam, in Sectionem quoque hanc Sepulchreti relatam (6), ſed non abſque iis operarum erroribus qui intelligi non ſinunt, adjungere alteram potes quæ in Additamentis legitur ad proximam Sectionem XXV. (7) Eundem felicem exitum quem prima a clyſtere injecto proponit, cum alibi plures, tum hic præcipue Hebræus expertus eſt, cui nulla alia auxilia profuerant. Sed tum quæ emolliant injicere ſatis eſt, præſertim ſiquod periculum ſubſit veſicæ inflammationis, aut ſuſpicio convulſivæ ejus ſphincteris conſtrictionis. Quorum neutrum ſatis mihi attendere viſus eſt ſenior Medicus qui mihi duas treſve felices curationes narrabat ſuas; datis enim quæ alvum vehementius cierent, hanc ſimul, & ſuppreſſam urinam moviſſe. Sic enim ajebat, tametſi hanc non moviſſem, at ſaltem quanto plus humoris ex alvo eduxiſſem, tanto minus per renes defluxiſſet ad veſicam magis magiſque diſtendendam: movi autem eum ſimul qui veſicam jam diſtendebat, cum Rectum inteſtinum laceſſendo, non potui proximæ veſicæ fibras non ſimul ad contractionem ſtimulare, iiſque magna ex parte amiſſam vim reddere. Scilicet non ſatis animadvertebat, nullam eſſe arctius cum imo inteſtino Recto conjunctam veſicæ partem, quam infimam, ſeu mavis urethræ initium, nec quid propterea conſequatur, ſi tum forte pars hæc initio aliquo jam teneatur aut inflammationis, aut convulſionis. Equidem inficias non eo, interdum a paralyſi, alias ab ipſa diſtentione veſicam ſe contrahendi vim amittere. Sed hoc ajo, urinæ in veſica ſuppreſſionis cauſas ſolerter eſſe diſtinguendas, nec ſemper facile adeo, ac cito, ut ex Maucharti exemplo ſupra (8) collegimus, ſublatam a diſtentione vim qua veſica ſe contrahit; eſſe concipiendam. Oſtendit hoc; ut alia prætereaam, canis a Boerhaavio (9) diſſectus, in quo etſi urina triduum jam retenta pleniſſima eſſet veſica, hac tamen exiguo vulnere pertuſa, *exſiliit urina ad magnam altitudinem*: *& veſica ita contracta eſt, ut pene nulla cavitas ſupereſſet.*

(1) Epiſt. 34. n. 8.
(2) n. 9.
(3) Act. N. C. Tom. 1. Obſ. 201.
(4) Vid. Hoffm. Medic. Rat. Tom. 4. P. 2. §. 2. c. 7. in ipſo fine.
(5) Auctar. Hiſt. Apopl. 13. Schol. 8.
(6) In Append. 1 ad Obſ. 19.
(7) Obſ. 5.
(8) n. 9.
(9) Prælect. ad Inſt. §. 366.

12. Sunt & aliæ complures caufæ quæ ut lotium poffunt in vefica retinere, ita eos quos dixi, aliofque prohibent ftimulos, ut puta quod domeftici remedii loco apud quofdam effe, fcio, ut laterem, frigidæ antea immerfum, plantis opponant mingere non potentis: quos felici audacia imitatus eft, cum junior effet, Medicus amicus meus glacie ipfa pedibus paulifper admota. Quæ ut aliquando hebetem veficæ vim per ftimulatos Cruralium nervorum fines potuerint excitare; intelligis certe, quam noxia effe irritamenta poffint ubi ab acrimonia urinæ inceperit hujus retentio, aut ubi fecundum Solertiffimi Pujati (1) conjecturas, & Experientiffimi Benevoli (2) Obfervationes, quod nudata fit vefica muco illo quo adverfus nimios urinæ ftimulos linita eft. Sileo, cum ipfa in fcrotum procidit, etfi hunc cafum ex quo meus ad me fcripfit Georgius Georgi Medicus nunc apud Pifaurenfes Spectatiffimus non adeo rarum effe, cognovi, ut putabat Meryus (3), qui cum bis a fe vifum defcripfit, nullum fibi effe notum Auctorem, fatebatur qui ejus feciffet mentionem. Certe enim ex Platero in hac Sepulchreti Sectione (4) vidi commemoratum, & Sectione proxima fuperiore XXIII. (5) ex Bartholino, & legi etiam apud Ruyfchium (6), qui vidit non femel (7), ut vere eft a Chriftiano Andrea Kochio (8) indicatum, ubi alteram Boerhaavii quoque memorat ejufdem cafus Obfervationem: ad quam, aliafque, ut analogum (9) in mulieribus hic omittam veficæ prolapfum, de quo, deque ejus fignis interea potes Meryum ipfum (10) & Præcl. Baillium (11) confulere; illam quoque addes quam in Viro Nobili habuit Doctiff. Valcarenghus (12). Sed fi rarus hic cafus eft, qui cum incidit, urinam licet; quod ejus proprium, five pathognomonicum indicium eft; e vefica ejicere, quam æger manibus cum fcroto attollat, aut comprimat; aliæ funt tum frequentes, ut a paulo grandiori calculo, &, fi Hoffmannum (13) audiamus, qui unam præfertim fuarum Obfervationum (14), diffectionumque fic explicat, a fpafmo ipfius veficæ, tum minus frequentes, ut ab arrofis, velut idem (15) vidit, & valde laceris per fœtidum pus quod e rene finiftro, ulcere penitus confumpto, & exefo, in pelvim deciderat, exterioribus veficæ tunicis, aut etiam ut a tuberculis; funt, inquam, aliæ urinæ in vefica fuppreffiones, in quibus ab additis ftimulis ut nihil auxilii, fic plurimum detrimenti afferatur. Sunt autem aliquando in vefica, aut ad ejus collum tubercula, tametfi, uti perfpicue a laudato Benevolo (16) demonftratum eft, fæpe Medici vel præftantes in iis ponendis decepti fuerint. Sunt, inquam. Nam etfi Ruyfchius (17) unum repræfentat exemplum; plura tamen occurrere, in adjecta Obfervatione (18) fatis indicat. Quæ tubercula viderit Drelincurtius (19), quam excrefcentiam Sylvius (20), quam carunculam Tulpius (21), quam Smetius (22), quam Hildanus (23) invenerint, habes in ipfo; ne longius te abducam; Sepulchreto, ubi & alia facile reperies eodem fpectantia. Fortaffe & illius adhuc memineris, quam olim in I. Epiftola Anatomica (24), a me deprehenfam non fecus ad uri-

(1) Dec. Obf. 3. n. 5.
(2) Differt. 2.
(3) Mém. de l'Acad. Roy. des Sc. A. 1713.
(4) Obf. 17. §. 4. in Schol.
(5) Obf. 4. §. 4.
(6) Cent. Obf. 98.
(7) Adverf. Anat. Dec. 2. n. 9.
(8) Affect. in libr. & cæt. rar. Defcr. in Ratiocin.
(9) Vid. tamen & Epift. 43. n. 14.
(10) Mém. cit.
(11) Dec. 3. Obf. Anat. Chir. 2.
(12) Diff. de Saxis, Acub. & cæt.
(13) c. 7. fupra ad n. 11. cit. Epicr. Obf. 1.
(14) Ibid.
(15) Ibid. Obf. 8.
(16) Diff. 2. cit.
(17) Cent. Obf. Fig. 62.
(18) 78.
(19) Sect. hac 24. Obf. 13. §. 2.
(20) Ibid. Obf. 10. §. 6.
(21) Ibid. Obf. 8.
(22) Sect. 25. Obf. 1. §. 4.
(23) Ibid. in Schol. ad §. 2.
(24) n. 43.

nariam, quam in fellea vesica, proposui. Et quamvis tuberculorum quæ in urinario oboriuntur meatu supervacuum sit exempla producere, cum in ipsis Hippocratis Aphorismis (1) eorum facta sit mentio, & suppurationis per quam tolluntur; tamen non futurum tibi ingratum credidero; si ad historiam Sacræ illius Virginis quæ dies LXVI. clysmatum nutrientium ope, Ramazzino (2) medicinam faciente, servata fuerat, hoc quoque addam quod ab ipso accepi, eandem videlicet cum postea lotii suppressione correpta esset, catheteris autem recusaret auxilium, re post dies aliquot ad extremum deducta, urinam simul cum pure non multo, nec ullo, nisi urethræ, dolore emittere cœpisse, atque ita morbi causam fuisse tuberculum in urethra natum, ostendisse. Cujus ut opportuna suppuratio morbum sustulit, sic remediorum quæ supra diximus, irritamenta adauxissent. Sed tubercula tamen ejusmodi facile in pus abire possunt, viamque liberam reddere. At scirrhosos tumores, aut ad scirrhi duritiem vergentes, quales sæpe in Prostata glandula fieri, aut ex ea excrescere solent, quis facile ab ipsa natura, nedum ab arte, speret sublatum iri? Talem vero fuisse, credo, illam ejus glandulæ excrescentiam quæ supra (3) ex Valsalvæ Observatione descripta est. Talis certe fuit tumor universæ Prostatæ in hac quæ sequitur, nostra.

13. Civis meus, Vir Patricius H. M. annos natus amplius sexaginta, quadrato corpore, & robusto, facie rubente, habitu ad obesum inclinante, herniosus, adolescens virulenta gonorrhœa laboraverat, semper vero multum, sæpe etiam merum biberat. Cum multum quoque, & creberrime mingeret, vix anno ante levi quodam retentionis urinæ principio tentatus fuerat. Anno autem 1710. IV. Nonas Martii quasi repente omnino suppressa est. Affinis ejus Medicus clysteribus, balneis, sanguinis ex hæmorrhoidibus missione remediis etiam quæ, tunc simul adstrictam, alvum moverent, auxilium afferre satagebat; sed incassum. Itaque demum catheterem immitti jussit: quod non ita difficulter & tum, & postea peractum est. Singulis autem immissionibus septem fere urinæ libræ, etsi modicum quod potaret, daretur, primis quidem diebus ex quo illud cœpit fieri, educebatur. Intermediis; nam dies vixit circiter quindecim; paulo pauciores: ultimis rursus ad septem. Et primis quidem diebus aliquem ad mingendum sentiebat stimulum, nullum intermediis, rursus aliquem ultimis. In urinis interdum aliquid sanguinis conspectum est, interdum quædam parva quasi membranarum tenuium frusta. Postremis diebus alterius humeri dolor accessit: febris penultimo: novissimo, cum post eductum mane lotium, argentea fistula extraheretur, animadversum est, tinctam esse; id quod antea acciderat nunquam; haud secus ac si in vitriolico humore fuisset. Eo die ad vesperam inclinante, ecce rigor, & tremor, calente tamen cute; hinc pulsus obscuratio: quo iterum se non sine intermissionibus prodente, alter accidit tremor: hora autem quincta noctis mors. Cadaveris dissectioni, rogatus, cum aliis Medicis interfui postridie sub primam noctem, quo tempore ab eo qui medicinam fecerat, a Chirurgo, ab aliisque, eadem omnibus confirmantibus, ea quæ modo sunt scripta, accepi. Peritonæum vidimus, ad hypogastrium præsertim, livens, intestina autem ferme sublivida: in summo distentæ vesicæ fundo exterius vasa sanguine turgida, interiorem tunicam hic illic rubescentem: tunicas autem omnes crassiores multo quam æquum esset; itaque vel emisso lotio, majorem quam solet, magnitudinem vesica retinebat. In eo priusquam totum emitteretur, grumum non ita parvum animadvertimus libere natantem, qui nihil magis quam semilaceram hydatidem, referebat; mihi vero attentius examinanti tenuis polyposa concretio visus est, quæ membranulas in se convolutas, & concidentes mentiretur: ejusdemmodi autem parva illa fuisse frusta quæ in extracta urina interdum ap-

(1) 82. Sect. 4. & 59. Sect. 7. (2) Constitut. Epidem. Urb. A. 1691. n. 22. (3) n. 6.

paruiſſent, ii qui viderant, affirmabant. Cum igitur cauſam hujus ſuppreſſionis inquireremus; ad imam veſicam ſe ſe obtulit. Proſtata glandula præter naturam tota extumeſcens, eaque duritie prædita, ut quaſi ex cartilaginis, & ligamenti commiſta ſubſtantia conſtare ſecantibus videretur. Alba erat niſi quod locis quibuſdam, præſertim vero in utraque ſuperficie, a ſtagnante in vaſis ſanguine nigricabat, idque a dextris magis qua ex parte ſcrotum magna diſtendebat enterocele.

14. In hac quæ modo propoſita eſt, ſuppreſſionis cauſa omnes qui aderamus facile conſenſimus tum quia alias quoque a præſtantibus Viris, ut poſt (1) dicetur, eandem inventam, agnitamque fuiſſe, non ignorabamus, tum quia proclive erat intelligere, cum tumor, & durities Proſtatæ incepit, cœptum quoque ægrum eſſe principio aliquo retentionis urinæ tentari, cum vero demum uſque adeo tumor auctus fuerat, ut repentina accedente ſanguinis per eam glandulam, circumque ipſam majori motus tarditate, meatus per eam ductus, non niſi immiſſo catheteris ſolido corpore, ſatis urinæ patere poſſet, hanc amplius nequiiſſe per ſe ſibi exitum aperire. Nec dicas, ſanguinem, adhibitis ad proximas venas hirudinibus, quod auxilium ſupra (2) laudavimus, priorem motus celeritatem recuperare, & ſic tumorem imminuere debuiſſe. In pleno ſiquidem ejuſmodi corpore non detracto ante omnia e brachiis ſanguine, multo major hujus copia eo unde arceri oportuiſſet, ob minorem factam reſiſtentiam facile influxit. Mitto quærere, an etiam ob balnea tunc in uſum tracta, & an etiam ſtimulus acceſſerit ab iis præſertim quæ ad alvum ſolicitandam præbebantur. Illud quoque omitto num ſerius quam decuiſſet, urina educi cœpta ſit, quod præ cæteris, quæ tunc, quippe ſupervacua ægro jam mortuo, ut conſuevimus facere, ſilebamus, vulgo objectum audivimus. Objiciendi cauſa erat quæ hic memoretur non indigna. Acciderat per eos dies, ut quatuor alii Cives præter eum de quo dictum eſt, eodem morbo de improviſo corriperentur, & quod poſtea Halæ Magdeburgicæ vere anni 1730. Cl. Baſſius (3) obſervavit *plane inauditum*, ut legitima gonorrhœa epidemice graſſaretur, ſicuti Obſervationibus quatuor prolatis teſtatur, id nos Foro Livii, Urbe non pro eo ac meretur, fuitque olim, incolis nimium affluente, vere anni 1710. in veſicali, ut vocant, iſchuria, cujus quinque proferre poſſemus, intra paucos dies habitas, Obſervationes, non vulgari exemplo animadverteremus, quas fortaſſe non ita abſimili modo, ac ſuas ille explicavit, magna ex parte explicare liceret. Cum igitur ex quinque noſtris Civibus quatuor, quorum alicui medicinam ipſi feceremus, Civitas evaſiſſe, illum unum cujus diſſectionem legiſti, interiiſſe videret; providentiam cæterorum in catheteris tempeſtiva immiſſione laudabat, Medici de quo loquimur, tarditatem, jure, an injuria? redarguebat. Sed ut aliæ in aliis morbi cauſæ aliæque corporis, & partium, & urinæ conditiones ſunt, ita alia alii Medico in alio ægrotante eſſe eorum quæ cito agit, aut differt, ratio poteſt. Me quidem in meo, facilioribus cito, ſed fruſtra adhibitis, in catheteris uſu celeritatis non pœnituit, quamvis Chirurgo nimia adeo videretur, ut propter exiguam hypogaſtrii tenſionem nihil urinæ in veſica eſſe aſſeveraret. Quem non tam ſigna, quæ aberant, iſchuriæ renalis, & ſigna cætera, quæ aderant, moleſtiſſimæ veſicalis, quam res ipſa continuo refellit. Immiſſa enim fiſtula, lotium eduxit ad libras tres magno cum ægri levamine, mirantis, unde ſibi qui parum bibiſſet, tantum urinæ in veſica eſſet, quippe ignorantis, non raro cum ea ſuppreſſione diabeticam quandam affectionem conjungi, quæ mihi interdum occaſionem præbuit dubitandi, an hæc illius cauſa fuerit, veſicam dormiente homine, ita, & tam celeriter diſtendendo, ut mox in experrecto ſe contrahere amplius non poſſet. An vero æger in cujus veſi-

(1) n. 17. (2) n. 11. (3) Dec. 4. Obſ. Anat. Chir. 5.

cam Fabricius noster ab Aquapendente (1) scribit, tantam lotii copiam, natura crisim moliente, influxisse, ut cum illud reddere nequiret, fuerit per catheterem extrahendum, an æger is, inquam, ut meus, dormiret, an, ut ex febre continua, & periculosa decumbebat, hebetibus esset sensibus, sicuti pro certo nescimus, ita alterutrum licet facile suspicari; neque enim alioquin apparet, cur ex quo urina primum in vesicam paulo copiosius fluere cœperat, non eam reddiderit, & sic deinceps faciendo, caverit, ne quanta quanta afflueret, omnis in vesica retineretur.

15. Ejus quæ paulo ante dicta est utriusque morbi conjunctionis, diabetis videlicet, atque ischuriæ; ne apud alios exempla quæras, cujusmodi in primis esset in Sepulchreto illud Hildani quod, ad Senem attinens supra (2) memoratum, in hanc Sectionem relatum est §. 8. Observationis X. quæ primo quidem loco proponitur; nam altera, per incuriam eodem numero designata, continuo succedit; neve ego alia adjungam recentissima, mihique cognita: satis est historiam relegas in qua versamur (3). Videbis, ut modicum tunc æger biberet, quanta nihilominus in vesicam deflueret urinæ copia. Piget ejus renes, & jecur non inspexisse. Neque ideo piget quod ex eorum inspectione sperassem me causam assequi posse illorum quæ in diabete contingunt. Namque ut seponam mirabiliora quæ de legitimo narrantur (4), quorum aliqua sine cauto examine accipienda non videntur; non minus certe mirabile est quod vel nostra ætate Venetiis (5), & Bononiæ (6) constat in spurio, quem vocant, accidisse duabus Virginibus, ut altera intra dies 94. urinæ libras reddiderit 3674. altera intra dies 97. reddiderit libras 4171. cum earum utraque non modo aut parum, aut nihil biberet; sed quasi eorum instar qui hydrophobia laborant, & sitiret plurimum, & potionem quamlibet abhorreret. Sane intelligis, quæcunque in renibus; aut in jecinore vitia deprehendantur; Meadius enim (7) *semper* in hoc viscere *steatomatosi aliquid*, dissectis iis qui ex diabete interierant, ab se repertum esse, testatur; certe, inquam, intelligis, non propterea apparere posse unde, non dico tanta, sed vel dimidio minor humoris copia sit repetenda. Itaque coacti sunt qui Virginum illarum casus explicandos susceperunt, idem facere quod & Meadius denique (8) diserte fecit, & facere jam cœperant Medici (9) sæculo XV. ut ad aerem confugerent, & multo aptius quam illi Veteres, non ex ipso aere, sed ex aqueis particulis in eo natantibus, immanem illam deducerent vim urinæ. Mihi igitur displicet ea quæ dixi, viscera haud examinasse, non quod in iis causam mirabilium istiusmodi casuum, sed quod diabetis non ita immodici aut causæ ex parte, aut effectus potius vestigia fortasse quædam animadvertere potuissem. Idque tanto magis displicet, quanto pauciores extant denatorum post eum morbum dissectiones. Ostendit hoc brevitas illius ex proximis Sepuchreti Sectionibus, quæ de eo inscripta est, XXVI. Cæterum de Observationibus quæ in ea sunt haud amplius quinque, tres sunt quæ renes exhibent aut ambos flaccidiores, aut alterum saltem collapsum in se, aut pene absumptum. Cum his conveniunt Observationes quas additas non fuisse miror, Ruyschii duæ (10); neque enim suam tunc vulgaverat Hoffmannus (11). Quæ & ipsa, quamvis supponat, diabetem

(1) De Chirurg. Operat. ubi de urinæ Suppress.

(2) n. 9.

(3) n. 13.

(4) Vid. supra, n. 2.

(5) Caso proposto da Bartol. Barati a Lodovico Testi con la Risposta di questo.

(6) Comment. de Bonon. Sc. Instit. T. 1. sub tit. Medic.

(7) Expos. Mechan. Venen. Tent. 1.

(8) Monit. Medic. c. 9. Sect. 2.

(9) Vid. Marc. Donat. c. 27. supra ad n. 2. cit.

(10) Obs. addit. ad Dilucid. Valvular. 13. & Cent. Obs. 13.

(11) Consult. Medic. Cent. 2. Cas. 85.

a præcedente lotii in renibus, & ureteribus retentione, provenire, unde ex eo multum in ſanguinem regrediatur, mox, ſublata retentionis cauſa, affatim proditurо; eo tamen redit ut renum poros ab ea ipſa retentione, & reverſione laxatos ſignificet, cum in quodam Comite qui diabete laboraverat, a dextris & ren duplo magis quam a ſiniſtris, amplificatus, & ureter valde, ac farciminis inſtar dilatatus apparuerit. Ego quoque, ut minime in omnibus explicationem hanc ſequerer, quippe cum in omnibus retentio lotii non præcedat, & copia qua reddunt plures, longe ſuperet quidquid retineri, & in ſanguine redire potuerit, ſic in propoſito a me Viro, aliiſque ſimilibus non difficile ſequar, ut pote qui neque tantum urinæ ſecernant, idque ſecernant poſt retentionem, in eodemque præterea, cum ante iſchuriam multum potare, multumque mingere ſemper ſoleret, vel antea renes laxiores fuiſſe videantur. Quid vero acceſſiſſet vitii ab humore, quem noviſſime cum parum biberet, tanta copia renes tranſmittebant, melius conjicere fortaſſe poſſem, ſi urinas omnes examinaſſem. Nam quod primis, ultimiſque diebus aliquem ad mingendum afferrent ſtimulum, intermediis nullum, facilius a copia eſſe potuit, quam ab illarum natura, quando copia minori erant intermediis diebus, majori autem primis, & ultimis: niſi forte malis, hebetatum a crebra diſtentione fuiſſe veſicæ ſenſum, ut intermediis diebus haud amplius afficeretur, donec ob parcum potum, & ingentem humoris vim a ſanguine excluſam, urinæ denique tanto acriores factæ ſint, ut vel hebetem veſicam nonnihil percellerent, quo tempore etiam cœperint aliquam hic illic in ea phlogoſim excitare.

16. Quod ſi ut phlogoſim, eroſionem ullam in veſicæ intima facie conſpexiſſem; minus fortaſſe grumum illum membraniformem examinaſſem, quem, in mortui urina deprehenſum, polypoſam concretionem eſſe, cenſui; quippe cum ex lamellis tunc factum credere potuiſſem ex interiore membrana deciduis; neque enim eo tempore controverſia erat, quam annis demum ſuperioribus ortam audivi, num ſine hæmorrhagia non compeſcenda accidere id poſſit. At certe ejuſmodi hæmorrhagia non contigerat in Matrona, a Williſio (1) memorata, quæ cum longe ante obitum ex urethra ejeciſſet *membranam craſſam atque latam, materia ſabuloſa refertam*; e cadaveris ſectione conſtitit, illam *fuiſſe partem tunicæ interioris veſicæ*: ut neque poſtea contigit in fœminis duabus, quæ per eundem meatum amplam membranam ejecerunt, ab Ruyſchio (2), & Boerhaavio (3) perſpectam, harumque alteram *lapillis quaſi conſperſam.* Credibile autem non eſt, tales Viros pro vera membrana *pſeudomembranam* accepiſſe, præſertim cum Ruyſchius multis ante annis qua ratione ars poſſit, non modo natura, pſeudomembranas efficere, docuiſſet (4), ipſeque effeciſſet. Certe autem pſeudomembrana non erat, quippe ſuis vaſis ſanguiferis prædita, quam eadem via ejectam a Viro conſpexerat antea Rouhaultius (5), qui tres dumtaxat ejus portiones ea amplitudine eſſe, comperit, ut internæ veſicæ tunicæ duas ſaltem partes tertias feciſſe, non dubitaret, tantum vero abeſt, ut hæmorrhagia eſſet conjuncta quæ cohiberi non poſſet; lotium ſanguine tinctum apparuit nunquam. Equidem haud contendo, quidquid e veſica exit membranæ forma, veram id eſſe membranam, qui non fuiſſe in meo illo Cive, cenſuerim. Sed hoc volo, eſſe tamen aliquando notas membranarum adeo manifeſtas, ut Exercitatiſſimis, qui examinaverint, Viris, & pro veris habuerint, non ſit repugnandum: nec quia non continuo aſſequimur, qua ratione quædam poſſint abſque graviſſimis, atque adeo lethali-

(1) Diſſ. de Urin. c. 5.
(2) Adverſ. Anat. Dec. 2. n. 9.
(3) Vid. Kochii cit. ſupra ad n. 12. Deſcript. in Hiſtoria.
(4) Theſ. Anat. 7. n. 39.
(5) Hiſt. de l'Acad. Roy. des Sc. A. 1714. Obſ. Anat. 1.

bus ſymptomatibus accidere, eo decurrendum eſſe, ut facta negemus. Igitur quæ in ſimili controverſia de abſcedente aliquando interna membrana inteſtinorum alias (1) ſcripſi, tu hic quoque magna ex parte locum habere, exiſtimato.

17. Nunc venio ad ſuppreſſionis cauſam in prætumida illa, præduraque Proſtata glandula repertam. Hanc cauſam non infrequentem eſſe, ex Obſervationibus eorum didiceram, qui in Sepulchreto laudantur, Riolani videlicet (2), Muralti (3), Dolæi (4), & facile, ut ego intelligo, etiam Reiſelii (5): non dixi aliorum quoque, & in his ejus qui ante cæteros nominandus fuiſſet, Parei (6), quia non magnitudinem tantum, ſed & ſcirrhoſam hic ſpectamus duritiem. Confirmavi poſtea tum auditis, tum lectis aliis, quæ deinceps habitæ ſunt, ejuſdemmodi Obſervationibus. Audivi in duobus mihil probe cognitis hic Patavii honeſtis Viris. Legi autem tum apud alios, tum præſertim apud Cel. Heiſterum (7) & ſi glandulæ auctam dumtaxat molem attendas, etiam apud duos alios Spectatiſſimos Amicos meos, Valliſnerium (8), & Benevolum (9), quibus adjunges Riedlinum (10). Verum non ſemper tota Proſtata eſt tumida. Haud raro ejus tantummodo ſuperior ambitus aut undique, aut certa ex parte ſic excreſcit, & tumet, ut urinæ exitum occludat. Excreſcentis adeo ut id faceret, exempla poſſum, ut puto, ex Sepulchreto indicare: excreſcere autem incipientis plures mihi ſunt Obſervationes, quas, ut parva magnorum morborum initia noſcas, hic illis ordine ſubjicere non gravabor. Senem in hac Sepulchreti Sectione deſcribit Rhodius (11), in quo mictionem fecerat ſenſim difficiliorem, denique autem, muco addito, urinæ viam omnem intercluſerat *ſoli veſicæ orificio appendicula calloſa interius adnata, & verius interior ambitus orificii membranoſus in articuli magnitudinem excreſcens.* Certe clarius potuit rem deſcribere, ut is pariter a quo Caſauboni, adeo veſicæ morbis vexati, idem orificium in Sectione proxima (12) deſcriptum leges: quam deſcriptionem graves inſuper obſcurant errores typographorum. Sed ſi recte ego quæ uterque viderunt, aſſequor; illius orificii ambitus quam ſumma Proſtata facit, a nimia hujus protuberantia attollebatur. Ejuſdem autem glandulæ ſummum illum ambitum undique excreſcere incipientem in Sene vidi, cujus hiſtoriam, ubi de Febribus ſcribetur (13), ad te mittam. Ad partem vero illius ambitus ſpectaſſe, credo, quæ in Sectione hac (14) ex Gaſſendo proponitur, *ad* veſicæ *ſphincterem caruncula, callo ſave ſubſtantia, quæ inferne lunulata, & triente prope digiti denſa, meatus orificium obſtruebat.* Cujus incipientis carunculæ etſi alias a me exemplum tum in Epiſtola XXXVII. (15) habuiſti, tum in una ex proximis (16) es habiturus; placet tamen ut tertium, quippe breve, nec ferme alio attinens, huc addam.

18. AGRICOLA annos natus quinque & ſeptuaginta ex hydrope aſcite in hoc deceſſerat Noſocomio, ineunte A. 1741. quo tempore organa, urinæ, & ſeminis gratia condita, ibi ego Studioſis Adoleſcentibus per anatomen præmonſtrabam. EX CADAVERE igitur ea dumtaxat organa accepta perluſtravi. In quibus cum alia nonnulla minus quidem obvia, ſed tamen haud morboſa, offendiſſem, quæ alias memorabuntur; tum hæc animadverti quæ ad morbos ſpectarent. Cum

(1) Epiſt. 31. n. 20.
(2) Sect. hac 24. Obſ. 17. §. 5.
(3) Sect. 25. in Additam. Obſ. 16.
(4) Ibid. Obſ. 17.
(5) Ibid. Obſ. 18.
(6) Sect. ead. Obſ. 1. §. 6.
(7) Inſtit. Chirurg. P. 2. S. 5. c. 44. n. 1. & Diſſ. de Anat. maj. in Chir. neceſſ. c. 1. S. 4. §. 3. an. 4.
(8) Opere, Tom. 3. S. 3. Obſ. 21. & 22.
(9) Diſſert. 2.
(10) Eph. N.C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obſ. 148.
(11) Obſ. 12. §. 3.
(12) Obſ. 3.
(13) Epiſt. 49. n. 18.
(14) Obſ. 12. §. 10.
(15) n. 30.
(16) Epiſt. 43. n. 24.

ſcrotum, ut ſæpius in aſcite, tumeret; aqua plurima erat in Darti cellulis, vix pauca intra Vaginalem utramlibet tunicam: quanquam ex Albuginea qua teſticulum veſtit, corpuſcula exſtarent quæ pro diſruptarum hydatidum reliquiis accipi a me ſolent. Veſicæ autem pariete anteriore ſecundum longitudinem diſciſſo, in oppoſiti ea parte quæ proxima orificio eſt, in ipſoque hujus partis medio ſe obtulit protuberantia ſubrotunda, mediocris uvæ acini magnitudine, intima tunica veſicæ obducta: quam, ratus quod erat, ſcalpello adacto ſimul ipſam, ac contiguam Proſtatam in longum diſſecui, oſtendique, ejuſdem eſſe atque ea glandula, naturæ, cum eaque manifeſtiſſime continuatam, nihilque eſſe dubii, quin ſi magis excreviſſet, magno urinæ futura fuiſſet impedimento.

19. Si ea quæ ex Sepulchreto exempla indicavimus (1), & id quod ſupra (2) ex Valſalva attulimus, & noſtra omnia attente inſpicias; cuncta in ſenibus fuiſſe, animadvertes: item noſtra omnia in quibus carunculæ initium fuit, hanc in medio ipſo poſteriori interni ſummique glandulæ ambitus excreſcentem obtuliſſe, caſune hæc cuncta, an ſecus, futuræ oſtendent Obſervationes. Interea adjungere huc poteris Senem illum Medicum, quem altera ex indicatis (3) apud Valliſnerium Obſervationibus totam quidem Proſtatam habuiſſe tumidam, monſtrat, ſed auctam quaſi lobo quodam ex ſua ipſa glanduloſa ſubſtantia, quæ ad nucis juglandis formam, & magnitudinem intra veſicam aſcendebat non ab anteriore, ſed ab ea parte cui Rectum adjacet inteſtinum. Illa tamen quoque, in Adverſariis (4) memorata, ejuſdem glandulæ ſubrotunda propago, niſi quod ab externo ambitu ſe extollebat, & ſecundum naturam adhuc eſſe viſa eſt, illa, inquam, medium pariter poſteriorem ſummumque locum tenebat. Cæterum hæ quæ præter naturam ſunt, interiores hujus glandulæ excreſcentiæ, non ſimplices ſemper, ſed & duplices nonnunquam ſunt, cujuſmodi illa erant a Thoma Bartholino Patavii deprehenſa, ex *ſubſtantia glanduloſa, & candida* intra veſicam *tubercula bina, forma, & magnitudine, teſtium, æqualiter ſe ſupra foramen volventia, quæ cedebant ſyringæ immiſſæ, ſed ſtatim recidebant in priſtinum locum, illa extracta*, quemadmodum in Sectione hac Sepulchreti habes XXIV. (5). Quæ bina turbercula nunquam Terraneus (6) pro Cowperi glandulis, quas ſuas credebat, tumefactis accepiſſet, ſi Bartholinum legens, *in veſica* reperta eſſe, animadvertiſſet. Non legiſſe autem; atque hunc utinam tantum; veriſimile eſt, cum Obſervationum unde unde cogendarum, & tranſcribendarum ſtudioſus, hanc Bartholini haberi, ſcripſerit, *cent. 1. hiſt.* 23. quæ cent. habetur 2. hiſt. 52. Verum ſi ea tubercula excreverant, ut eorum natura, color, ſedes indicant, & duo, alias (7) a me tibi deſcripta, proportione oſtendunt; ſi excreverant, inquam, ex Proſtata glandula; mihi recens quoque exemplum eſt glandulæ hujus in duas intra veſicam carunculas procreſcere incipientis. Quod exemplum quoniam alia de cauſa ad proximam attinet Epiſtolam (8), ad eam differemus. Quæ tanto erit longior, quanto hæc brevior fuit. Vale.

---

(1) n. 17.
(2) n. 6.
(3) Supra, ad n. 17.
(4) IV. Animad. 14.
(5) Obſ. 12. §. 9.
(6) De Glandul. c. 5.
(7) Epiſt. 39. n. 33.
(8) Vid. n. 11.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XLII.

Verba fiunt de Urinæ Difficultate, Ardore, aliisque ejus vitiis.

LITTERAS scribere aggredimur longas, ut pote quibus reliqua omnia quæ ad mictionis vitia spectant, a Valsava, aut a me observata complectemur. Ab illo hæc sunt.

2. EQUES sex & quadraginta annos natus, pinguis alias, nunc gracilis, & colore ex flavo pallescente, ob multa, & varia in cibis, motu, attentione animi, vigiliis, & venereis rebus errata, ante annos octo multis quoque, & variis incommodis vexari cœperat. Primum omnium ex concubitu cum muliere, venerea lue infecta, gonorrhœa correptus est, quam ex arte curatam altera, ex eadem causa, excepit multo gravior. Nam super mejendi dolorem, urinæ præter voluntatem excretio, purulentum hujus sedimentum, ventriculi item dolor, ac vomitiones, quibus nonnunquam vitulinas carnes, ante dies quinque comestas, omnino immutatas rejiciebat, molesta erant vehementer. Remediorum ope ab his omnibus liberatus, post aliquod interjectum tempus ex ejusdemmodi concubitu in tertiam incidit gonorrhœam, stipatam spasmodicis in mingendo doloribus, & vigiliis assiduis. Ad hæc quidam, condylorum instar, tumores accesserant intra cavum extremi intestini, e quibus ad aliquot hebdomadas, atque adeo menses sanguis reddebatur quotidie ad quinque, aut sex uncias, ut jam æger quotiescunque ambulare vellet, in animi deliquia incideret. Cui sanguinis fluxui comes erat diarrhœa, qua modo flava, modo aliter colorata ejiciebantur. Hæc nunc remissior, nunc aucta ad mortem usque perduravit, ut purulentum quoque lotii sedimentum, & mictio sæpe cum dolore, fere autem semper præter voluntatem: quod si lotium ob materiæ tenacitatem paulisper in vesica stagnaret; acerbissimum, præsertim dum exitum tentaret, dolorem ciebat. Quæ omnia cum plures annos vexassent, pulsusque celer semper esset, frequens, & turgidus; alia tamen deerant signa quæ febrem adesse, confirmarent. Diebus dumtaxat ante obitum circiter quadraginta cum aleæ indulgens, vigilasset, ægreque tulisset inde factam pecuniarum jacturam, decubuit cum vomitu, & febre, quæ levi cum horrore, & cum gravitate capitis prodibat. Interim auctum est urinæ sedimentum, auctique in mingendo dolores, qui magis semper magisque sævientes, singultum excitarunt. Hic tamen post multos dies sedatus est, erumpentibus interea pustulis circa labra, & verisimiliter ad fauces quoque, ut pungens ad eas dolor, & deglutiendi difficultas, & viscidum tenaxque sputum indicabant. Pruritus insuper in lumborum cute qui biennium circiter levis fuerat, nonnullas ante mortem hebdomadas ægrum tum sæpius, tum vehementius exercebant. Denique redeunte singultu, & deficientibus in dies viribus, convulsus obiit. THORACE recluso, quoniam ultimis diebus alterum in latus difficilius cubabat; pulmones sani inventi sunt, si nonnullas excipias lapidosas concretiones exiguas, & vix dignas quæ adnotarentur. Ventre autem aperto, renes naturali modo minores conspecti sunt, & quadam insolita figura præditi, pluresque exterius hic illic protuberantias habentes. Hæ dissectæ saniosum ostenderunt humorem, cui aperta erat in pelvim via. Sed in vesica urinaria, in qua, præsertim circa ejus collum, unanimi plurium Doctorum Virorum consensu, radix esse morbi existimabatur, nihil usquam apparuit adnotatione dignum, præter levem quandam abrasionem circa ureterum orificia.

3. Dissectionem hanc Valsalva insigni esse documento posse, nec immerito,

censebat, ut cauti simus in definiendis morbis, ad partes urinarias spectantibus, quippe quorum diagnosis, summa etiam arte quaesita, non rarissime fallax est, velut in hoc casu fuit, & in alio quoque, de quo ipsum mihi in hunc modum narrasse, memini.

4. QUENDAM urinae, & partium huic inservientium vitio laborare, erat omnibus manifestum. Sed cum de renibus, aut de regione horum nihil, aut vix quereretur; contra iis ad vesicam doloribus cruciabatur, ut quinque, aut sex non infimi subsellii Medici morbi sedem in vesica esse, non dubitarent. MORTUI dissectio nihil quidquam mali in vesica; magnos autem, ramososque calculos in renibus ostendit.

5. Vidi ego hos calculos quos Valsalva apud se retinebat. Utraque autem haec historia ad memoriam redigit tertiam, quam ex Hardero invenies relatam in Sepulchreti Sectionem, ad argumentum hoc nostrum spectantem, XXV. (1). Erat quidem puer trimulus; sed ut in mingendo summum dolorem gestibus patefaciebat, sic ad renes, quod legamus, nunquam indicabat. Mitto, huic quoque, ut Equiti illi (2), perpetuam fuisse diarrhoeam, pustulas non multo ante mortem, convulsiones etiam in morte; horum enim alia in alio esse alia de causa possunt. Hoc attendo, *in vesica nihil praeter naturam observare licuisse*; in rene autem altero non modo inclusas carunculis papillaribus arenulas copiosas, sed praecipue ante ureteris ostium fuisse *calculum oblongum*, *acuminatum*, *silicis duritie*, *membranis tenaciter involutum*; sive, ut ipse in Scholio Harderus explicat, *renis membranis tenuissimis implicitum*; quas *lancetta separare necesse habuit.* Sive igitur a renibus ad vesicam per continuatas ureterum membranas, ut alias (3) diximus, irritatio ibi sensibilior, ubi desinit, propagetur, sive potius in his casibus arenulae, aut quod prima historia per levem circa ureterum orificia abrasionem indicat, acres materiae in vesicam descendant; ibi subsistendo ita hanc vellicant, ut dolores, praesertim dum se ad mingendum constringit, acerbissimi oriantur. Acerrima sane materia e corrosis renibus in vesicam delabens, hanc ita, & proximas partes in viro quodam afficiebat, ut cum dolor in lumbis non semper, ut in vesica, perstaret, *omniaque praesentis* in hac *calculi signa* induceret, Medico Cl. Hottingero (4) *de* ejusdem *calculi existentia nullum remaneret dubium.* Cujus tamen calculi in mortui vesica ne vestigium quidem fuit. Atque ut magis magisque intelligas, quam facile in dysuriae causa dignoscenda errare possimus; duarum Matronarum historias inspice, alteram a Schrockio (5), alteram a Bonfiglio (6) scriptas. Primam dysuria torquebat cum tenesmo, doloribus in pube, & urina quasi lactea; secundam dysuria ab ineunte aetate, cum urina interdum ejusdemmodi, cui denique *plura frustula foliata* adjuncta sunt, quae non sine gravissimi ponderis sensu, dolore, ac ardore extrudebantur. In neutra tamen ulla vesicae labes inventa est; sed renis alterius in secunda, intus vitiati, & ob auctam molem ex sua sede prolapsi; in prima autem ingens scirrhus qui totam fere pelvim occupans, & vesicae fundo adnatus, hanc ita comprimebat, ut remorati propterea lotii acrimonia lancinaret.

6. Causam aliam qua vesica nonnunquam vellicetur, solicite Valsalva quaesivit; sed per dissectionem nunquam potuit confirmare, vermes dico in ea stabulantes. Hos cum urina ejectos, ut aegri quidem, domesticique credebant, non semel ipsi oblatos fuisse, scio. Eram enim ego Bononiae cum Vir Generosissimus post renum dolores, & deinde punctionum sensum in vesica, denique inter mingendum cum pungi urethram sentiret, e pene cum urina cadere tenue animal-

(1) Obs. 10.
(2) Supra, n. 2.
(3) Epist. 40. n. 5.
(4) Eph. N.C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 232.
(5) Earund. Cent. 1. & 2. Obs. 186.
(6) Earund. Cent. 9. Obs. 4.

culum quoddam vidit, mox autem quid minxiſſet inſpectans, non illud unum, ſed plura in matula cum arenulis conſpexit ejuſdemmodi animalcula, & Valſalvæ, qui Medicus ipſius erat, oſtendit. Dederat is forte aquam in qua ſaxifragæ radix decocta fuerat: itaque ex urina, ut viva erant, eximi, & in ejus aquæ cyathum injici, voluit, acciditque, ut ſtupida inde fieri, & propemodum mortua viderentur. Poſt biduum tamen cum ſtuporem illum diſcuſſiſſent, & in aliam, atque aliam aquam, periculi faciendi cauſa, conjecta eſſent, in quarum ſingulis varia quæ vermibus inimica exiſtimantur, incocta fuerunt, aut agitata; nulla animadverſa eſt quæ ſic noceret, præter unam in qua cum ea cocta eſſent quæ arenulas expellunt, tum agitatum fuerat argentum vivum. Erant ea animalcula nigra, & exilibus ſcarabæis quadantenus ſimilia: quæ res Valſalvam denique permovit, ut diligenter inquiri juberet, num alia ejuſcemodi in ægri cubiculo, aut ubi matulæ aſſervabantur, invenirentur. Cum inventa eſſent; experimentorum finem fecit: neque tamen illam primam ſuſpicionem omnino depoſuiſſe videbatur, præſertim cum ipſi animalcula oblata ſunt alia, quæ ab alio cum ſabuloſa materia micta dicebantur. Quorum unum etſi mihi oſtendit, & ad vivum, microſcopii etiam adjumento, delineandum curavit; tamen de iis nihil dicam, quando hinc Alghiſius in epiſtola ad Valliſnerium (1) quid ſentiret, adjuncta ſimul imagine eorum, expoſuit, & ex hac Valliſnerius ſuſpicari ſe poſſe, credidit, vermes fuiſſe parvorum quorundam ſcarabæorum, in trabibus nidulantium, ex lacunaribus in matulam forte delapſos; ſic enim ad me ſcripſit pridie Nonas Aprilis A. 1711. Poſtea vero idem Valliſnerius in Adnotatione (2) ad Alghiſii Epiſtolam videtur cœpiſſe permoveri, ut minimos quoſdam, & pene inviſibiles vermes, quos in urina tunc videbat viri cui medebatur, intra ejus corpus gigni potuiſſe, non pernegaret. Quando igitur hæc ita ſunt, nec Valliſnerius, quod ſciam, quidquam poſtea pro certo conſtituit de iis vermibus, præſtat, ut nos quoque aſſenſum interea ſuſtineamus, donec certiora aut caſus offerat, aut ſolertia Viri alicujus in hiſtoria inſectorum longe verſatiſſimi, qualis hoc tempore eſt Cel. Reaumurius, deprehendat. Cujus hiſtoriæ quanto magis ætate noſtra provectum eſt ſtudium, tanto magis cautos reddidit Medicos in iſtiuſmodi Obſervationibus accipiendis. Vide enim, exempli gratia, quot ab Joanne Rhodio (3), & ab Dominico de Marinis (4) recenſeantur. Ex tanto vermium numero qui per urethram ejecti olim proponebantur, alios hoc tempore nihil aliud eſſe quam vermiformes polypoſas concretiones, ſtatim cognoſceremus, alios veros quidem eſſe vermes, ſed extrinſecus, non ex urethra, in matulas illapſos, quippe ex iis qui intra corpus noſtrum gigni non queunt, nec vivere, aut ſi revera ex urethra exierint, non in urinariis partibus, ſed in pertuſis inteſtinis genitos, indeque in veſicam, aut urethram, viis per abſceſſus præſertim, & fiſtulas apertis, prorepentes. Cujus noviſſimi generis exemplum indicat Valliſnerius (5), alterumque proprium narrat Alghiſius (6), quod per anatomen poſtea melius novit, & penitus confirmavit (7). Habes quidem etiam in Sepulchreto (8) non unum exemplum ejuſmodi perforationum; quibus in ægris ſi teretes lumbrici, aut aſcarides per urethram prodiiſſent; nihil fuiſſet admiratione dignum. Sed cum in Sectione hac XXV. (9) legis, poſt binos emictos aſcarides mortui hominis anatomen, in ejuſque exulcerata veſica unum deprehenſum vermiculum *quales in putridis carnibus reperiuntur*; hæreas neceſſe eſt,

(1) Quam vid. Tom. 1. hujus Operum, P. 5.
(2) Ibid.
(3) Cent. 3. Obſ. Med. 35. & 36.
(4) Diſſert. de re monſtr. a Capucc. & cæt.
(5) Adnot. cit.
(6) Loc. cit.
(7) Vid. Benevoli Oſſerv. 8.
(8) Sect. 27. l. 3. Obſ. 1.
(9) In Additam. Obſ. 20.

dubitans, num ex eo ulcere cuniculus aliquis, minime animadversus, ad Rectum pertineret intestinum, unde ascarides in vesicam transiissent, an potius ascarides illi etsi *vivi salientes in ipsa penis glande reptantes* ab ægro inventi fuerant; non tamen ex urethra, sed ex ano cum recrementorum parte aliqua prodiissent, sicque ad penem prorepsissent. Quod vero ad vermiculum illum attinet longe alterius generis, qui in vesicæ ulcere inventus est; si verus tamen vermiculus fuit, & si verus fuit, non illuc forte cum spongiis, aut aliter illatus; arbitrari poteris, a matre musca editum prope urethræ externum orificium putrido ichore infectum, per hoc in vesicam usque reptasse mortui quidem; non viventis. Neque enim vesicæ sphincter, nisi omnino laxatus, aditum in vesicam permisisset, neque homo, nisi omnino sensu carens, reptantis per urethram motum, indeque stimulum non sensisset ad mingendum, sicque cum urina protinus vermiculum, vix urethram ingressum, ejecisset: quod Ruyschium (1) miror non satis attendisse, cum vermiculos censuit e latrinis per urethram ad vesicæ usque collum prorepere posse, ibique hærere donec nympharum formam; qua in re gravis altera, Vallisnerio (2) judice, se se objicit difficultas, adipiscantur.

7. Quid igitur? inquies, tot inter exempla quot Georgius Francus (3), Rosinus Lentilius (4), Mich. Fr. Lochnerus (5) connumerarunt, quædam saltem non occurrunt quæ omnem eximant dubitationem? Non vacat singula examinare. Sed hoc tamen possumus dicere, eorum plura esse eadem ac illa quæ antea fuerant proposita, & cum omnia lecta fuerint a Vallisnerio; erant enim ea Volumina quibus enumerationes istæ continentur, multis ante ejus obitum annis edita, & ab ipso versata; eundem tamen nullum, quod sciamus, exemplum invenisse, propter quod sententiam sibi crederet omnino mutandam. Non fidem ille eorum qui scripserant, vocabat in dubium; sed majorem in aliis sagacitatem, in aliis diligentiam, in aliis suspicandi, dubitandique sapientem morem desiderabat, ut nisi quæ præcesserant, comitabantur, subsequebantur, omnia considerassent, ne satis crederent, esse quæsitum. Post ejus mortem prodierunt exempla alia, quorum aliquod cum ipso communicatum fuisse, apparet. Illa autem certe legisse non potuit quæ in Commercio extant Litterario (6). At si potuisset; plurimum quidem, id quod ipse facio, Illustribus, & omni ex parte suspiciendis Observatoribus detulisset; optasset tamen fortassis, ne fere omnia in sexu contigissent ad fallendum prono, quod illorum aliquis non dissimulat, itemque ut in nonnullis vermes fuissent descripti, in aliis vivi revera conspecti essent, in quibusdam ne tum descriptio, tum pictura polyposarum concretionum suspicionem injicerent. Nosti enim, quam ipse esset vel in propriis Observationibus habendis suspicax, &, si vis, difficilis. Attamen in alienis dijudicandis suæ cautæ morositatis asseclas habuit Danielem Clericum (7), ipsumque Lochnerum (8); hujusque Amicum Godofr. Thomasium (9). At enim, inquis, aliquos hi excipiunt de tot, qui per urethram dicuntur emissi, vermibus. Nec ego omnes præfracte pernego. Aliquem dumtaxat expecto qui suis luculentioribus exemplis nonnullas in quibus minus hæreo, Observationes confirmet. Quæ si tibi forte videntur extra omnem dubitationem positæ; per me accipias, licet, dummodo fatearis, crebras adeo, & propemodum innumeras illas quæ traditæ fuerant, nunc ad ra-

(1) Thes. Anat. 1. in fine.
(2) Adnot. cit.
(3) Eph. N. C. Dec. 3. A. 4. Obs. 2.
(4) Earund. Cent. 1. & 2. Append. n. 11. ad Obs. 14.
(5) Earund. Cent 8. Obs. 99.
(6) A. 1731. Spec. 27. n. 5. & A. 1734. Hebd. 39. post n. 4. & A. 1735. Hebd. 36. n. 3. & A. 1743. Hebd. 49. n. 3. ut omittatur A. 1745. Hebd. 4. n. 2. & cæt.
(7) Hist. Lat. Lumbric. c. 13. ubi de vermib. cum urina excr.
(8) Obs. 99. cit.
(9) Obs. 100. seq.

ras, paucasque redire. Idque eo magis apparebit, si quæ per anatomen examinatæ sunt hactenus, spectare voluerimus. Quid magis lumbricum referebat, quam a Cl. Kellnero (1) descriptus, ex urethra post atrocissimos urinariarum partium dolores ejectus? Instituto autem accuratiori examine, nil aliud esse, quam cruorem coagulatum, & tenui quasi tunica cinctum, ipse deprehendit id quod pro lumbrico habitum fuerat. Sed & ii quorum bene multos per eandem viam reddebat Vir amplissimus, teretes intestinorum lumbricos, sicut exacta Thomasii (2) descriptio ostendit, *plene planeque referebant*, ut *rumor insolitæ rei dicto citius per urbem diffunderetur*. Quorum in mortuo nidus cum frustra in cæteris urinæ causa creatis partibus esset perquisitus; demum ex renis sinistri, ejusque ureteris constitutione intellectum est, haud aliud fuisse, quam fæculenti, viscidique sanguinis, in illis meatibus eam in formam coacti, inanimes concretiones. Cum veri autem lumbrici ex vesica prodierunt; anatome Alghisium docuit, ut supra (3) diximus, docuitque indicatum a Vallisnerio alterum, nempe Cl. Reinholdum Wagnerum (4), per quas vias illuc ex intestinis pervenissent. Sed jam a dubia, aut certe perrara dysuriæ causa, nimirum vermibus genitis in urinariis organis, ad manifestam, creberrimamque transeamus, scilicet ad lapidem vesicæ: quanquam de duabus quas, haud amplius, in Valsalvæ schedis invenimus, eo morbo affectorum dissectionibus cum alteram, quippe ad apoplexiam magis spectantem, alias (5) perscripserimus; una tantum superest, simul ad vesicæ calculos attinens; simul ad infelicem eorum excisionem.

8. Puer novennis ex calculo vesicæ jam sexennium laborabat. Per intervalla multum vexabatur. Urinam crebro præter voluntatem reddebat, cum filamentis quibusdam, naturali tamen dolore, nisi quando a nimio interdum motu fiebat sanguinolenta. Calculus digito, per anum immisso, modo percipi poterat, modo non poterat. Quem Lithotomus cum extrahendum suscepisset, postquam diu puerum vexavit, magna vi parvum lapidem eduxit. Cum vero inesse alterum, sensisset; rursus puerum adeo torsit, ut in illis cruciatibus suffocari se, diceret; tandem fracti lapidis portionem extraxit. Vix horæ dimidium elapsum erat, cum vomere puer cœpit, assidue querens de ingenti dolore in ventris parte infima. His accessit abdominis levis tumor, febrisque cum magna siti, aliqua spirandi difficultate, & totius corporis jactatione. Itaque obiit una & vigesima post eductos calculos exacta hora. Ventre aperto, vesica cum circumjectis membranis inflammata deprehensa est, & circa cervicem ab anteriore parte dilacerata. In ejus cavo dimidium secundi lapidis relictum erat.

9. Lithotomi aut imperitia, aut temeritas excusari hic profecto non potest. Neque hoc eo dico, quod digito in anum demisso, calculos modo percipere posset, modo non posset, qua de re mox (6) videbimus. Sed eo dico, quod non satis viam extrahendo calculo patefecerit, necesse est, quoniam magna vi parvum lapidem eduxit: quamobrem cum pernicie id accidit quod Celsus (7) monuit, ut *calculus iter, cum vi promitur, faciat, nisi accipiat*, sicque etsi in pueris facilius partes dilatationi cedunt, quæ una ex causis est, cur felicior plerumque in ipsis fit lithotomia; huic tamen vesica est circa cervicem dilacerata. Huc adde vexationem tam diuturnam, & tantam, & calculi alterius, quem magnum fuisse, non legimus, diffractionem, minime, si via satis patefacta esset, fortasse necessariam, sine necessitate autem semper fugiendam, ne aut forceps interceptam, aut dissilientia circumjectam interiorem vesicæ tunicam lædant, aut dum

(1) Act. N. C. Tom. 5. Obs. 75.
(2) Obs. cit. 100.
(3) n. 6.
(4) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obs. 170.
(5) Epist. 4. n. 2.
(6) n. 10.
(7) De Medic. l. 7. c. 26. S. 2.

longa

longa perquifitione indagantur, & protrahuntur, lædendi occafionem afferant, aut denique nequod ipforum forte intus relictum, novo calculo initium præbeat. Quod fi iftiufmodi lithotomo, ejufque fimilibus interdixiffet Hippocrates, ne *calculo laborantes fecarent;* non effet adeo vexatus hic ejus locus ex libello qui *Jusjurandum* infcribitur. Ille vero id fuis prohibuit Difcipulis, imperavitque, ut *viris chirurgiæ operariis ejus rei faciendæ locum darent*; num quod Chirurgiam dedecere Medicum cenferet? quafi ipfe non effet plurimum in ea exercenda verfatus; an ne illorum qui unice effent in fingularum partium morbis curandis exercitati, obtrectationi exponeret fuos? crederem, fi præter hunc unum, in aliis quoque certarum quarundam partium morbis idem faciendum præcepiffet. Cur igitur hanc unam curationem excepit? Illuc inclinat animus, ut cum iis potius faciamus qui exceptam credunt, ut graviffimo inter cæteras illas periculo obnoxiam eo tempore præfertim quo necdum, ut hoc, tot monita, & præceptiones, & inftrumenta, accefferant, per quæ ad perfectionem proxime adduceretur. Sed ad lithotomum illum de quo cœptum erat dici, redeamus.

10. Quod is, digito in podicem immiffo, modo calculos fentiret, modo non fentiret, multiplex effe ejus rei caufa poteft: nec minus peritis, quam imperitis exploratoribus id fæpenumero accidit. Peritiffimus is certe erat, & eft Vir Cl. Jo. Antonius Gallus Medicus, & Chirurgus in primis laudatus, qui annis fuperioribus Bononia accerfitus Faventiam fuerat eodem tempore quo ego ex mea, ubi forte tunc eram, Patria ad non vulgarem Virum, plerifque eorum fignorum affectum quæ veficæ lapidem comitantur. Digito ille immiffo, calculum quem antea perceperat, eo tempore nufquam potuit invenire. Nec tamen propterea nullum effe, conclufimus, cum figna illa perftarent. Imo ne poftea quidem, cum viderentur evanuiffe. Ab ægro enim, menfe circiter elapfo ab eo die, certior factus fum, cum podagra, cui olim fuiffet obnoxius, dein vero a longo tempore amplius non erat, tunc fibi repente rediiffet, omnia fimul abiiffe veficæ incommoda, itaque non dubitare, quin ego in fuam, uti optabat, fententiam tranfirem, non a calculo, fed ab arthritica, veficam irritante, materia fuiffe ea de quibus cum adeffem, ufque adeo conqueftus fuerat. Ego vero conftanter refpondi, quemadmodum ex illis de quibus antea conquerebatur, non pronunciaveram, calculo ipfum pro certo laborare, quia catheterem unde indubium ex fonitu fignum fortaffe extitiffet, admittere noluerat; fic neque ex illorum obfcuratione, quæ lotio fortaffe ob irritantes particulas, alibi tunc fubfiftentes, minus acri facto deberetur, poffe me pro certo negare, calculum ineffe, ne fi cathetere quidem admiffo nullus perciperetur fonitus. Neque enim ignorabam, aliquos, me adftante, lithotomos, imo Chefeldenum ipfum (1) vel ter immiffo cathetere lapidem, qui tamen inerat, percipere non potuiffe. Et revera mihi Patavium regreffo, nomine ægri fignificatum eft, cum reverfa priora incommoda ferre amplius nequiret, fibi calculum, cathetere perceptum, feliciter excidendum curaffe. Sane etiam Experientiffimus Vir Morandus (2) hoc attigit, veficæ a calculo dolores interquiefcere plures aliquando menfes, imo & annos: & ipfe in præcedentibus Sepulchreti Sectionibus habes ex Tulpio (3), & Nafio (4) exempla eorum, quorum alteri *integrum quinquennium*, alteri a *pueritia* ad *annum ætatis* 35. aut fere nihil, aut nihil fupererat ex moleftiffimis, quibus antea conflictati fuerant, calculorum qui ingentes inerant, veficæ fignis; ut horum primus non fecus ac Faventinus nofter crederet, fibi calculum fuiffe nunquam. Alios prætereo, qui, nulla unquam de hoc morbo querela emiffa, cum decrepiti obiiffent, aut magnos, aut plures

(1) Vid. Morand. Mém. de l'Acad. Roy. des Sc. A. 1740.
(2) Ibid.
(3) Sect. 24. Obf. 8.
(4) Sect. 23. Obf. 7. §. 4.

calculos in veſica, mirantibus omnibus, habuerunt: ad quorum hiſtorias tres, pariter in Sepulchreto (1) deſcriptas, addere alias poſſem, & nominatim ex Alghiſio duas (2), quarum altera, ob perforatum in medio lapidem, ſimilis eſt illarum tertiæ, quæ Loſſium auctorem habet. Et mihi A. 1752. in Gymnaſio Anatomen docenti, a ſpectato Pharmacopola, cujus taberna Gymnaſio ſubeſt, perforatus lapis, coram pluribus, oblatus eſt, ejus qui ab Alghiſio pingitur (3), ſimilis, niſi quod foramine erat paulo anguſtiori. Exiiſſe, dicebat, ſuperioribus diebus nulla alia ope quam naturæ, & manus fœminæ ipſius in cujus veſica concreverat. Concreviſſe autem, conjeci, & illum, & ſiqui alii ſunt, præter Alghiſianum, annuli forma, in veſicæ infima parte ubi circum urethræ orificium (ſic aliquando ſumma Proſtata, aut in ſequiore ſexu glandoſum, quod vocant, corpus intra veſicam undique prominet, ut proximi hujus parietes circumcirca ſubſidant. Quæ prominentia, & quod conſequitur, ſubſidentia, etſi in corporibus ſaniſſimis, ut alibi (4) ſcripſi, levis, & vix ulla mihi ſe obtulit; nihil tamen prohibet in nonnullis aliis eſſe aliquanto majorem. Reſtitantes igitur ex ultimis urinæ guttis ſabuloſæ, & viſcidæ particulæ nonnunquam poſſunt in iis qui utriſque abundant, in illa ſubſidentia paulatim concreſcere, & tanquam in forma quadam, annularem ex ipſa figuram accipere, ibique augeri, & ſubſiſtere, donec inſolitus corporis ſitus, aut motus, aut cauſa alia aliqua inde dimoveat atque erigat, & in urethram, quæ latior, & dilatabilis fœminis obtigit, forte compellat, ut huic accidit, eoque facilius, quod lapidis ambitus ad ellypſim accedebat, cujus alterum extremum paulo eſſet anguſtius. Virgo erat, & annos nata octoginta duos, neque ulla unquam noxa, aut moleſto ſenſu admonita, ſe veſicæ calculo laborare, niſi quod tenuiore quam antea, filo urinam ſe reddere, animadverterat; donec calculus in urethram illapſus, dolores ex improviſo concivit, hique ad eos expellendi conatus adegere, ut intra horæ dimidium jam promineret, digitiſque apprehendi, & continuo eximi potuerit, nullo, ut qui hæc narraverat omnia, affirmabat, relicto incommodo. Nec tamen foramen, quamvis urinam tranſmittat, cæteras ſemper arcet moleſtias, neque arcebat certe in lapide rotundo & lævi, ejuſdemque ponderis ac Loſſianus in Mercatore cujus hiſtoriam omnino dignam quæ in Sepulchretum relata eſſet, & Patavii, & Norimbergæ eodem ferme tempore edendam curavit Carolus Patinus (5), & ne forte credas, id accidiſſe propterea quod canalis non in medio, ſed per anteriorem eſſet lapidis partem excavatus; primum aſpice in Actis Eruditorum Lipſienſibus (6) immanem lapidem, a quo *præter dolorem quendam gravativum in regione inguinali*, *vix quicquam mali ſenſerat octuagenarius ſenex*, *quoniam urina ad veſicam tranſlata*, *per canalem* in lapidis ſuperficie *efformatum*, *ex ureteribus ſtatim ad cervicem veſicæ fluebat.* Contra autem vide in Actis (7) Cæſareæ Academiæ quid alter pertulerit, quamvis per faciem calculi in veſicæ collo hærentis *ſinus quidam excavati* eſſent, quos *meatuum inſtar* per quos exiret, *lotium apertos ſibi conſervaret.* Quin etiam ne tantum tribuas viæ per medios calculos relictæ, lege apud Contolum (8) Cardinalis Fronzoſii diſſectionem, qui per exactam quidem vivendi normam triginta ferme annorum ſpatio ſervatus, ad octogeſimum ſextum pervenit, ſed *toties* fuit *calculoſis atque urinæ paſſionibus divexatus*, licet veſicæ calculi *ſimul combinati circulum repræſentarent* rimam *per quam tranſibat urina*, ſicuti pictura monſtrat, inter ſe relinquentes. Tum denique accipe quod ex Valliſnerio audivi. Pa-

(1) Ibid. §. 5. & 7. & Sect. 24. Obſ. 9.
(2) Litotom. c. 4.
(3) Tab. 3. Fig. 9.
(4) Adverſ. 3. Animad. 41.
(5) Vid. in Lyceo Patav. ejus Vitam, & Eph. N. C. Dec. 2. A. 1. Obſ. 19.
(6) A. 1685. Tab. 5.
(7) Tom. 4. Obſ. 49.
(8) De Lapidib. c. 23. & in calce libri.

tavii ex Nobili Gente Mantua cui ipſe intimus erat, Vir fuit, pleriſque morbi de quo loquimur, indiciis adeo & tandiu vexatus, ut ſi ad illa impedimentum unquam aliquod in mingendo acceſſiſſet, Medici omnes pariter in eo conſenſuri eſſent, ut veſicæ calculo teneri, pronunciarent. Sed plures ideo in alia ſententia erant, quod ſemper vel cum ſtans mingeret, ſine ullo obice lotium reddebat. Mortui, ut vivens juſſerat, veſica introſpecta, calculi in hac tres inventi ſunt læves, & ſubrotundi, & ob hanc ipſam figuram triangulare inter ſe juxta poſitos foramen relinquentes: itaque etſi per medium urina tranſibat, etſi calculi erant ea figura, atque lævore, unde in aliis repetitum fuiſſe, video, cur moleſtia ægros non afficerent; huic certe, ut Patini quoque Mercatori, plura, nec levia attulerant incommoda. Sed hos caſus, quos poſt duos illos primos indicavimus, Tulpii & Naſii, comparationis dumtaxat cauſa memoravimus, quod ſive eſſent cum ægrorum moleſtia, ſive non eſſent, in his tamen fere omnibus cathetere immiſſo deprehendi calculi potuiſſent, non in duobus illis primis, quippe non obvii, ſed in diverticulo veſicæ conditi, ad hujus latera efformato: de cujus origine diverticuli erit infra (1) aptior dicendi locus. Hic vero attigiſſe ſatis eſt, ut vel hinc quæ ægris poſſint, & quæ lithotomis deceptiones oriri, intelligas, ſi qui antea in veſica erant, in ejuſmodi forte ſacculum recedant calculi, unde poſſint iterum pro vario ægri poſitu, & motu in veſicam redire. Accidet enim non modo ut de pluribus lithotomis alius percipiat, alius non percipiat, verum etiam ut idem lithotomus alio tempore: æger vero qui antea ex lapidis pondere, ſubjectum inteſtinum duri inſtar ſcybali urgente, de teneſmo querebatur, conſtringente autem ſe inter mingendum veſica a lapidis aſperitate dolores, ab eodemque ſe urinæ curſui opponente importunum obicem ſentiebat; ubi lapis in ſacculum diverterit, ab his omnibus aliiſque ejuſcemodi jam liber omnino ſibi, ac ſolutus morbo videbitur. Sed de calculis inferius plura. Hinc enim ſi ad meas eodem ſubjiciendas ordine quo Valſalvæ retuli Obſervationes eſt tranſeundum; ab ea incipiam oportet quæ ad dyſuriam ſpectet ab renum præſertim vitio inductam. Ejuſmodi antem eſt quam tibi in extrema ſuperiore Epiſtola (2) pollicitus ſum.

11. Vir annos natus ad ſexaginta ob ſeroſum infarctum femoris, & genu ſiniſtri menſes aliquot in hoc cubuerat Noſocomio: nec poſteaquam diſcuſſus ille fuerat, domum abierat retentus primum alvi fluxu, poſt hunc autem levi alterius oculi inflammatione, denique cum hæc quoque manendi cauſa ſublata eſſet, reſtitabat tamen ob inopiam eo majorem, quod multi homo erat cibi, ut iis non contentus quæ convaleſcentibus offeruntur, plura poſceret. Hunc igitur ibi inter comedendum illico repentina mors ſuſtulit ſine ullis ſyncopes, aut ſuffocationis indiciis. Sed neque mora in Noſocomio tam diuturna ſignum, unquam dederat vel leviter affecti thoracis, aut cerebri: vixque, cum omnia inquirerem, a famulis accepi, auditum eſſe aliquando de urinæ acrimonia conquerentem. Cujus originem acrimoniæ cum tanto manifeſtiorem in cadavere deprehenderim, quanto improviſi interitus obſcuriorem; idcirco hoc potius quam alio loco, narranda tibi cenſui quæcunque vidi ſexto circiter a morte die; neque enim ob eas cauſas quas hic attingere neceſſe non eſt, potui citius: frigore tamen, quippe medio jam Decembri A. 1749. ita cadaver ſervatum erat, ut cum inteſtina, & meſenterium pridie quam adirem, detraherentur, non modo nihil vitii oſtenderent, verum ne gravius quidem olerent. Sed cætera quæ vidimus, facto initio a capite, ſic habeto. Cerebri hemiſphærium ſiniſtrum, ut exterius plures habuit vaſorum truncos ex iis quæ per Tenuem meningem repunt, ſanguine turgidos, ſic in ſubjecto ventriculo aquam oſtendit

(1) n. 30. (2) n. 19.

ſubturbidam non magna quidem copia, ſed multo majori quam in dextero, in utroque autem Choroides plexus pallentes. Et cum medullaris cerebri ſubſtantia eſſet ſubdura; cerebellum laxiſſimum fuit. In Thorace pulmonis pariter ſiniſtri poſterior facies arcte cum pleura cohærebat: ejuſque, & dexteri crepidines late veſiculas oſtendebant ſuas aere diſtentas. Cæterum neque arteria Aſpera, neque larynx, interius quoque perſpectæ, quidquam vitii habebant, ut neque Magna vaſa, nec cor ipſum: in quo nihil polypoſi fuit. Aqua turbida intra pericardium non multa; in utroque autem thoracis cavo, ut in ventre quoque, pauca adeo, ut omnis uncias aliquot non excederet. Venter denique; ſi genitales quaſdam, & urinarias præſertim Partes, & arterias aliquot excipias; cæteras exhibuit ferme intra naturæ modum; jecur enim, & ventriculus, comeſtis & epotis ſemiplenus, æquo apparuerunt aliquanto grandiora. Sed Magnæ arteriæ truncus lumborum vertebris inſidens, alba oſſium alicubi habuit inchoamenta, quæ & rami habebant, quin & verum os, ſicut ibi præſertim deprehendi ubi ſe Iliaca dextera bifariam dividebat. Quod vero ad genitales attinet Partes, teſticulus dexter triplo erat major quam ſiniſter. Sed hoc fortaſſe a natura; uterque enim ſectus repertus eſt ſanus. Illud a morbo, quod ex utriuſque Albuginea tunica, eodemque utrobique loco corpuſculum pendebat exiguum, ſubrotundum, &, cum ea tunica albicaret, rubellum, prægreſſæ hydatidis, ut opinor, reliquiæ; quanquam nihil aquæ erat intra tunicam Vaginalem. Renis tandem utriuſque ſtructura intima confuſa apparuit: neque deerant parvæ cellulæ humoris plenæ, quarum aliqua; nam cæteræ aliquanto interiores latebant; ex parte ſe in ſuperficie oſtendebat. Pelvis utraque poſtquam e renibus æquo amplior deſcenderat ad digitos tranſverſos duos, in ureterem ſe contrahebat. Ureteres autem medio fere curſu abſoluto, fiebant latiores, ſiniſter præſertim, qui & longior ob flexus erat. In utroque, ſi exterius contrectares, mediocres calculos quoſdam, ſed raris, locis contineri, crederes. Aperiendo autem, in ſingulis iis locis hydatides ſingulas deprehendimus, quaſdam rotundas, alias ovales, ex intima tunica in ureteris cavum, neque per petiolum tamen, pendulas. Rotundæ minutiorum uvarum æquabant acinos; ovales erant ſecundum longitudinem duplo quam illæ majores. Ureteres craſſioribus conſtabant tunicis, quarum intima rubedine perpetua inficiebatur: oblongioribus autem in veſica hiabant orificiis. Hæc eam continebat urinæ copiam, ut in ſupino cadaveris poſitu ad imam ſe extenderet lumborum vertebram. Quin etiam ubi, urina detruſa, aere immiſſo diſtenta eſt, etſi ad eam accedebat formam quæ a me alibi (1) propoſita fuit; non paulo tamen erat quam ſoleat, longior; cæterum nec craſſiores habebat tunicas, neque uſquam intus rubebat, quo colore ne urethra quidem erat infecta. Illud demum quod ſuperiore Epiſtola (2) promiſi, non eſt omittendum. Ex ora poſteriore ejus orificii a quo urethra inincipit, duæ inter ſe contiguæ protuberabant intra veſicam albæ, duræ, hemiſphæricæ, modicæ, ac paris magnitudinis prominentiæ: quas ſimul cum ſubjecta Proſtata glandula ſecundum longitudinem perſecans, ei continuatas, ex eademque ſubſtantia factas deprehendi: & quanquam Proſtatæ pars aliqua non ea erat albedine, ac duritiæ; reliqua tamen, & præſertim quæ utrinque ab lateribus Seminalis carunculæ aſcendebat, haud alia erat, quam illius in quem ſe producebat, geminæ prominentiæ; ut ſi hæ ſcirrhoſæ erant, non minus ſcirrhoſa Proſtatæ quoque pars maxima videretur.

12. Cætera quæ in ejuſdem cadaveris cerebro, corde, aliiſque viſceribus, in ejuſque vaſis diligenter perſectis oſtendi, non ſunt hujus loci propterea quod ſecundum naturam ſe habebant. Quæ cum ita eſſent; tam repentinæ mortis cau-

(1) Epiſt. Anat. 1. n. 61. (2) n. 19.

ſam non licuit, niſi in vehementiſſima quadam Tenuis meningis convulſione ſuſpicari, quippe ſero quod diuturna in femore ſtagnatio acrius fortaſſe reddiderat, non ſatis per alvum egeſto; itaque oculi primum, denique cerebri membranas ſumma cum hominis pernicie adorto. Querelæ autem de urinæ acrimonia multo antiquiores, opinor, fuerant, quam femoris infarctus: illarum certe origo fuiſſe videbitur longinqui temporis, ſi renum, ureterum, veſicæ conſtitutionem ſpectaveris. Calculi olim fortaſſe eas omnes partes male habuerant, renes ortu, & incremento, mora autem varia in ureteribus, & veſica, renes iterum, pelves autem, & partes cæteras quæ modo dicebantur, lædentes, pleraſque autem retento lotio amplificantes, & ureteribus inſuper noxam peculiarem, quam in iis alias vidiſſe non memini, internarum hydatidum afferentes, quæ & morari ipſæ urinam, & vel ſine calculis pleraque eorum feciſſe, aut ſaltem auxiſſe poterant quæ modo a calculis repetebamus. Sed quæcunque fuerit cauſa quæ has læſiones importaverit; ab ejuſmodi certe renibus non mirum eſt, æquo acrius lotium diſtillaſſe; aut ab ejuſmodi ureterum glandulis pro humore idoneo ad illos adverſus lotii ſalinas particulas obliniendos, aut acrem debuiſſe, aut nullum amplius ſecerni potuiſſe. Ab utralibet enim cauſa repetas licet, cur toti pro nativa albedine intus ruberent, ad veſicamque urinam mitterint in ipſis aut acriorem factam, aut ſaltem demulcente illo additamento non temperatam. Quæ preſſius hic attigimus, magis probabis, ſi Amicorum noſtrorum Clariſſ. Pujati, & Benevoli ea Scripta legeris, eaque huc tranſtuleris quæ ſuperiore Epiſtola (1) indicavimus. Jam enim eſt nobis, promiſſum ordinem ſervantibus, ad eam dyſuriam quæ ex veſicæ lapide eſt, tranſeundum.

13. ANDREAS CORTINIUS Civis meus, Reverendiſſimi P. M. qui nunc Religionis Quæſitor Ferrariæ eſt, Parens, Antonii autem Avus, mei amantiſſimi, & Rei Pharmaceuticæ, ac Chirurgicæ peritiſſimi Viri, homo ſubpinguis, parumque exercitatione corporis uti ſolitus, cum annos excederet ſexaginta, alba, & lenta mingere cœpit, nec ſine dolore. Suſpicionem hinc ortam calculi in veſica hærentis, cathetere tandem immiſſo, ſibi quidem confirmavit Chirurgus, non ægro, qui cum ille calculum tangere ſe, diceret, ipſe calculi impulſu deceptus, non calculum tangi, aſſeverabat, ſed veſicam. Quam opinionem eo magis fovebat, quod a catheteris immiſſione reddita facilior mictio fuerat. Itaque non jam de hac, ſed de quodam potius dolore querebatur in ſcrobiculo cordis, qui, ſi paulo concitatius ambularet, gradum ſiſtere cogebat. Accedebant arteriarum pulſus turgidi, & vibrantes, quales ſæpe ſolent ab aneuryſmate. Nec vero hæc ceſſarunt, cum poſt longum temporis intervallum rediit urinæ difficultas cum ardoris ſenſu circa pubem. Quin fere aſſiduæ erant querelæ de illo dolore in ſcrobiculo cordis, pulſus iidem. Tres, aut quatuor exacti erant anni a primo dyſuriæ initio, a cæteris autem incommodis menſes ſaltem duodeviginti, cum ego quoque ante Februarii finem A. 1711. ad ægrum ſum acceſſitus conſolandum potius, ut ſtatim domeſticis dixi, quam curandum. Mingebat plus multo, quam potabat: urinæ autem ex ſubflavo albicabant, ſeri inſtar quocum lactis adhuc ſit portio admiſta, materia deinde ſubſidente alba, pauca aliquando, & tenui, non pauca alias, & lenta, & gravius olente, eaque majori cum dolore, & difficultate ejecta, id quod circa auroram potiſſimum ſolebat accidere. Dolor autem in cordis ſcrobiculo ſævior factus erat adeo, ut æger perinde eſſe diceret, ac ſi a canibus laniaretur, cum ingruebat acerbior per intervalla, quo tempore ſternum, & proximas utrinque partes condolere, ajebat, ſiniſtrum autem ſuperiorem artum ſtupidum fieri, & inertem, & cor denique, præſertim ſi in lævum cubaret latus, moleſte palpitare. Hæcque fie-

---

(1) n. 12.

bant in dies graviora, ut facies haud amplius, uti fere antea ſolebat, in iis doloris exacerbationibus ruberet; imo jam naſus, manus, pedes frigerent, & alvus quam tertio quoque die hactenus ſolvere levi clyſtere oportuerat, nunc poſt ſingulas illas exacerbationes biliosa effunderet. Ne vero quis forte ſuſpicaretur, eas ex veſicæ irratione oriri; quanto illæ acerbiores, tanto ſimul leviora ad veſicam fiebant omnia, faciliuſque urinæ reddebantur. Neque tamen, ſi pectori, aut ventri admoveres manum, quidquam præter naturam perciperes: imo venter nullam uſquam duritiem, nullam prorſus tenſionem habebat. Interea ſomno doloribus interrupto, ciborum appetitu dejecto, ſiti vexante, vires magis magiſque fatiſcebant, interni ſenſus quaſi torpere incipiebant, pulſuſque ipſi a prima illa magnitudine, & impetu declinarant adeo, ut parvi, ac debiles, ſiniſter præſertim, nec raro inæquales deprehenderentur; in exacerbationibus vero ultimis etiam nulli. In hoc igitur rerum ſtatu quamtulumcunque afferre, ſi non auxilii, at certe levaminis potui, non omiſi. At fuerunt omnia ſine noxa quidem, ſed, ut prædixeram, irrita. Itaque cum poſtridie Nonas Martias duæ treſve ſanguinis guttæ ſponte e naribus excidiſſent, inſecutam autem noctem a crebro in ſcrobiculo cordis dolore omnium peſſimam duxiſſet, & mane tamen, ſilente dolore, ſe ſe ad ſedendum in lecto erexiſſet; poſt horam circiter eodem revertente, & ſæviſſime urgente, prope dicam ſubito confectus eſt. CADAVERIS, pinguedine etiam tum non pauca præditi, Thorace primum diſſecto, pulmones, cor, vaſa magna omnis vitii expertia deprehendimus. Venter jecur habuit non naturalis coloris, & cyſti contracta, ac flaccida, quippe ex qua dolores bilem, ut dixi, toties expreſſerant. Ventriculi, cætera ſani, fundus vix aliquid leviter ſubatri oſtendit. Ren ſiniſter, tota ferme ſubſtantia intus conſumpta, maxime flaccidus, inæqualem calculum continebat, & urinam qualem æger mingebat. Quæ & dextero inerat: cujus exterior facies in tot quaſi globulos, imparis inter ſe magnitudinis, diviſa aſſurgebat. Veſica tres habuit lapides neque magnos, neque aſperos. Ejus interior ſuperficies ex tenuiſſimo quaſi tomento fieri videbatur, excreſcebatque ad cervicis latus in durum tuberculum, faba non majus, veſicæ intus, extraque concolor. Denique in Proſtata glandula ſinus erat, quo tartari ſimilis materia, & ferme jam calculoſa continebatur.

14. Urinæ difficultatis, qua de agimus hiſce Litteris, cauſas in hoc ægro Proſtata glandula, veſica, & renes quidem habebant; ſed dolorum acerbiſſimorum, quibus adeo conflictatus, & denique peremptus eſt, ſoli, quantum ego intelligo, renes habuerunt. Neque enim dolores illos ab infimis ventris partibus excitatos eſſe, veriſimile eſt, præſertim cum magna vitia eſſent in renibus, quibuſcum nemini eſſe poteſt ignotum quantum ventriculus conſentiat, cujus pars dextera ſcrobiculo cordis reſpondet. Ei conſenſui acceptum referendum eſt quod vomitiones ſoleant, cum renum vitiis conjungi: itaque ex illis hæc in perobſcuro quodam caſu (1) nos ſuſpicatos eſſe, memineris. Fuerant etiam vomitiones immanes in Virgine quam ex renum occulto morbo dolor ſub ſiniſtris coſtis excrucians intra biduum interfecit, ut Epiſtola XXXVI. (2) propoſitum eſt. Fuit tamen aliquando cum ſine vomitu, & ſine ullo, aut certe cum levibus renum morbidorum indiciis non levia horum mala deliteſcerent (3), aut pro veſicæ innoxiæ vitiis imponerent (4). Denique cum renum morbis ventriculi dolorem interdum jungi, certum eſt: ſed non lethalem, neque ab lumborum dolore disjunctum, quorum cruciatus nemo ignorat ut ſoleant renum, ipſis affixorum, mala comitari aut non acerbi, aut adeo nonnunquam atroces, ut in aliis Litteris (5) ex Ruyſchio retulimus, cum renum ſuperficiem non ſe-

(1) Epiſt. 30. n. 22.
(2) n. 20.
(3) Epiſt. 40. n. 15.
(4) Vid. ſupra, n. 4. & 5.
(5) Epiſt. 40. n. 19.

cus in globulos divisam, conspexit, ac nos in dextero ægri hujus rene observavimus. Verum in nostro hoc casu nulla de lumbis querela, non acerbissimus dolor ad vesicam, non hypochondriorum cruciatus, non vomitiones; sed ad scrobiculum dumtaxat cordis dolores intolerandi unum erant signum renum pessime se habentium. Quæ res an ab aliis adnotata sit, ipse quæres: certe est tanto magis digna quæ adnotetur quanto magis potest morborum aliorum suspicionem injicere, præsertim si, ut in proposita historia, magnos, & vibrantes pulsus consequatur, molestam autem cordis palpitationem, stuporemque ac torporem artuum superiorum, & mortem denique ipsam inducat, eamque etiam cum æger paululum recreatus videtur, pene subito ingruentem. Scilicet id alibi admonuimus (1) esse timendum, cum graves internæ convulsiones per intervalla recurrunt. Quod ad genus descriptas doloris exacerbationes referendas existimamus, ab nervorum in renibus tanta irritatione repetentes, ut per alios colligatos nervos ad illas quas modo nominabamus, partes propagata, in singulis ea quæ diximus, efficiat. Illud in hac singulare erat, ut ventriculum quem pleræque, uti comemoravimus, petunt a renibus profectæ, non ut illæ, ad vomendum concitaret, cum eam tamen ipsius partem sævissime torqueret quæ scrobiculo cordis respondet.

15. Adolescens annos viginti prætergressus, a longo jam tempore iis vesicæ doloribus, præsertim cum mingeret, cruciabatur, ut sine ejulatu urinam reddere non posset. Purulenta hæc erat. Accesserant macies, febris, & reliqua mala quæ fere vesicæ lapidem comitantur, & quibus tandem, in hoc Nosocomio decumbens ante finem anni 1742. absumptus est. Vesica crassa, exulcerata, & ex parte scirrhosa revera lapidem continebat subasperum transversos digitos tres longum, duos cum dimidio latum qua erat latissimus; ad formam autem accedebat ovalem, utrinque depressam: eique multus lentus, cruentusque alicubi, mucus circum adhærebat. Pure autem, & urina pleni erant renes, & ureteres; imo hi tam distenti, ut Ilei intestini diametrum æquarent.

16. Mucus quem calculo adhærentem vidimus hujus adolescentis, tanta aliquando copia circum aggeritur, ut vel cathetere immisso internosci nequeat lapis a peritissimis Viris, quod Falloppio ipsi accidisse, testis est Marcellus Donatus (2). Eodem muco inter calculum, & vesicam interjecto etsi cætera incommoda non tollantur, imo nonnulla etiam angeantur; dolores tamen, si crassior mucus, & magna copia sit, illi minuuntur quos calculi creant asperitates. Hinc dolorum, ut de nephriticis quoque diximus, incrementum a diureticis, quod Sanctorius noster præclaro exemplo confirmavit, relato in Sepulchreti superiorem Sectionem XXIII. (3) ubi (4) & illud Donati leges. Itaque in Consiliis quæ ipse legi, Valsalva in vesicæ lapide demulcentia quidem, emollientia, anodyna præbebat, & in fomentis, insessibus, modicis clysteribus adhibebat, mulieribus autem etiam in pessis, & injectionibus; sed, ut narcotica, quippe exigua dosi nihil adversus ejusmodi dolores agentia, majori vero periculosa, ita etiam thermalium, aut aliarum aquarum ingurgitationem, ab aliis propositam, cum Albertino improbabat, muci absterlionem veritus. Quibus de rebus cum alias, tum præsertim memini audire ambos in eandem sententiam verba facientes, cum Præfectus Equitum Nucerinam aquam quotidie mane perpotaret. Quin vesicæ ulcere teneretur, dubium erat nemini, multoque minus Valsalvæ qui non semper necessarium credebat, sanguinem in lotio apparuisse, ut urinariis in partibus ulcus esse, pronunciaret. Illud in controversia erat, an præter ulcus inesset vesicæ calculus. Quod alii affirmabant ob dolorem qui jam diu in

(1) Epist. 10. n. 13.
(2) De Medica Hist. Mirab. l. 4. c. 30.
(3) Obs. 4. §. 11.
(4) Ibid. §. 4.

mictionis fine percipiebatur. Sed assensum retinebant illi, non ignari, ut exulceratam manum, sic exulceratam vesicam contrahi non posse, constringique sine dolore, & hinc quoque esse, cur sicuti cæterarum cavarum partium quas modo dilatari, modo constringi necesse sit, ita & vesicæ ulcera difficilius sanari queant. Nec tamen abesse calculum, contendebant, quamvis æger aut saltans, aut curru vectus illius nulla experiretur indicia, neque donec aquam redderet, acerbum adeo sub mictionis finem perciperet dolorem, qualem ubi demum quantum potaverat, excrevisset, rursus percipere incipiebat. Verum etsi neutrum affirmabant, aut negabant; mihi tamen Albertinus quadantenus eo inclinare videbatur, ut calculum esse, non crederet, cum tam copioso aquæ potu mucus a calculo auferri, molestiæque propterea in dies augeri debuissent; contra autem dum aqua transiret, mulceri hac posse ulcus, & dolores concipiebat, neque hos antea ad pristinam acerbitatem redire, quam omni ejecta aqua, urina pristinam acrimoniam recuperaret. Sed ne talium Virorum, aut ipsis similium in vesicæ calculo affirmando, aut negando hæsitatio tibi nimia forte videatur; fac legas quæ de summa ejus recte dignoscendi difficultate egregie inter cæteros collegit, & perpendit Helwichius (1): quantum aliorum quorundum præceps temeritas displicebit; tantum illorum cautam prudentiam laudabis.

17. Quod alias huc dissectiones non addam eorum quibus sine externa causa lapis in vesica concreverit, haud tibi erit mirum qui scias, maximam a me vitæ partem in hac regione ductam esse, ei morbo, ut quædam aliæ, in quibus Scaphusiana (2), & Gottingensis (3) laudantur, quam rarissime obnoxia: quod hic alii vinis, alii aquis, alii utrisque esse tribuendum, censent. Et certe vina hic tartarea non sunt, ut Medici loquuntur, idest lapidosis crustis dolia intus non obducunt, quod aliis quibusdam locis vidi, ubi alba vina faciunt, ut intra ligneum dolium quasi alterum increscat lapideum. Rubra autem hic vina sunt quibus utimur: qualia vina Brunnerus (4) quidem censuit *summa & caput petere præ albis*; vicissim tamen ejus Socer Wepferus (5), cujus sententia ab Hoffmanno (6) laudatur, quod inter Scaphusianos suos rari essent calculosi, *potissimum* eorum *vino rubello salubri* adscribebat. Quin certis quibusdam locis rubra vina provenire, quæ non modo a calculo servent, sed & inchoatum, solvant, quippe etiam tartarum dissolventia quo alia vina incrustaverint dolium, si huic indantur, ex Commercio intelliges Litterario (7). Porro quod ad aquas attinet; fluminum hujusce regionis aqua, cujus cum parte aut æquali, aut aliquanto, imo, ut sæpius, multo majori conservet mustum, & sic vina parantur quibus hic fere omnes utuntur, minus terræ, ut ajunt, fortasse continet, aut minus idoneæ ex qua calculi gignantur. Sic autem loquor propterea quia de unoquoque fluvio plura & varia attendere, & examinare antea necesse est, quam pro certo aliquid pronuncietur: quanquam solet plerumque minus terræ in fluvialibus aquis contineri quam in putealibus, unde est quod plura in domesticis usibus præstare illas videamus quæ hæ non possunt, aut non æque, ut puta in sapone dissolvendo, & leguminibus coquendis; & quod ad salubritatem spectat, quis in universum aquas putet quæ ad bibendum ab Deo ipso Opt. Max. oblatæ in fontibus, amnibusque sunt, illis esse salubriores quas primum homines, longius a fluviis, & fontibus incolentes, necessitate adducti, sibi effossis puteis paraverunt? Quod si sententia quoque Virorum Doctissimorum au-

(1) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 60.
(2) Vid. Eph. N. C. Dec. 1. A. 2. Obs. 39.
(3) Vid. Haller. Opusc. Pathol Obs. 33.
(4) Eph. cit. Cent. 9. Obs. 3. in Not.
(5) Obs. 39. paulo ant. cit.
(6) Medic. Ration. Tom. 4. P. 2. S. 2. c. 11. §. 20.
(7) A. 1735. Hebd. 6. n. 3. & Hebd. 17. n. 4. & Præfat. in not. ad pag. 43. & 132.

dienda

dienda est; vide quid de puteorum aquis sentiat Meadius (1), quid Platnerus (2): eorum sane judicio, multiplici ratione suffulto, facile permotus, puteales fluvialibus, universe loquendo, non dubitabis longe postponere. De singulis autem si verba fiant; est ubi certo flumini optimum puteum, non modo aliud flumen, anteponas. Nosti enim; ut cætera prætereamus; certorum fontium ex quibus denique fluvii oriuntur, aquas esse quæ ductus suos aliæ crassissimis, durissimisque, aliæ tenuibus, mollioribusque laminis terreis incrustent. Quæ hic attigimus, ut errori occurreres cum vulgo existimantium, omnes a vino, aut vini similibus potionibus esse calculos, quasi in aqua etiam horum materia non esset, nec qui nunquam vinum potassent, calculos genuissent. Certe *per dies vitæ suæ solo aquæ potu usus fuerat* is qui proxima Sectione XXIII. (3) Sepulchreti memoratur; ejus tamen *vesica lapides continuit* 32. Sed quid in hominibus ejus rei exempla quærimus, cujus, nec rara, obvia sunt in iis quæ nunquam utuntur vino, animantibus? Ut enim speciosiora omittam aut ob pondus, ut bilibrem ferme lapidem quem ex equæ vesica Lemeryus attulit ad Regiam Scientiarum Academiam Parisiensem (4), aut ob colorem, ut septem octove quos ex vaccina vesica mihi olim Valsalva ostendit parvulos, pilularum forma, superficie minutissimis quasi granulis subaspera, æneo autem colore, ut pro metallicis quisque haberet qui esse leves, nesciret, quemadmodum pro aureis longe plures illos quos intus, aut extra aureo colore infectos, aut splendentes & rutilos, omnes autem parvos alii (5) in bubulis pariter vesicis invenerunt; ut igitur hos, & suillos (6), aliosque omittam, & in canibus dumtaxat commemorem, & primum a me visos, in una quam peradolescens exercitationis causa dissecui, non modo calculos deprehendi in rene utroque; sed horum dexterum ne tertiam quidem partem retinentem substantiæ suæ, cum inter calculos alba purulenta materia esset. In altera autem quam olim vetulam experimentorum causa Patavii incidi, calculum intra alterum renem offendi abnormi, & depressa figura, durum, non parvum. Atque ut ad vesicam redeam; tertia canis (forte enim accidit ut quinque hæ bestiæ, quarum singillatim quidem, calculos memoravi, fæminei essent sexus) duos in gangrænosa vesica habuit lapides majorem, & minorem, ovali utrumque figura, sed valde utrinque depressa, imo altera minoris facie nonnihil excavata qua majorem excipiebat. Ea canis undecim annos nata, a longo jam tempore graveolens reddebat lotium, sine ejulatibus tamen, credo ob lævem, eoque saltem non compungentem, calculorum superficiem, donec convulsivis motibus accedentibus extincta est. Quæ mihi narravit, dum eos calculos recentes ostenderet, illius herus Vir Generosissimus ex hoc Sacro Philosophorum Collegio. Ab aliis autem in tot canibus conspecti sunt calculi, ut nisi eos tantum seligam qui aut numero, aut structura, aut pondere, aut sede digniores sunt qui memorentur, haud facile finem inveniam. In cane qui diu stillicidio urinæ laboraverat (7), parvulorum calculorum *aliquot mille in vesica distenta* reperti sunt. Alterius (8) vesica unum habuit qui, ob minorem intus inclusum, ætitem referebat, pondo sesquilibræ. Sed tertii (9), sæpe cum doloribus, & vehementi ejulatu urinam reddentis, calculum, qui vesicæ inerat aspera; non lævigata, ut in Patavino; superficie,

(1) Expos. Mechan. Venen. Tent. 6. in fin.
(2) Progr. quo aquam font. salubriorem & cæt.
(3) Obs. 4. §. 2.
(4) Hist. A. 1700. Obs. Anat. 14.
(5) Act. N. C. Tom. 8. Obs. 2. & Sachs Gammarolog. c. 14. §. 8. Vid. & apud Haller. ad Boerh. Meth. Stud. Med. P. 13. c. 2. ad An. 1665. n. 101.
(6) Sachs, c. cit. 14. §. 6. & Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 7.
(7) Earund. Dec. 3. A. 5. & 6. Obs. 260.
(8) Ibid. in Append. sub n. 6. ad Obs. 23.
(9) Dec. ead. A. 9. & 10. Obs. 170.

etsi esset paulo infra pondus unciarum trium, miraberis tamen magis quem sesquilibrem; hic enim canis suopte genere erat *minimus*. Denique potius ut sedes quam ut calculus, describatur, prætermittendus non est quem probus Juvenis auditor meus annis superioribus mihi narrabat, cum se exercendi gratia, canem persecaret, deprehendisse. Ureteres paulo supra locum quo in vesicam influunt, unum in canalem ambo conveniebant, alterutro eorum non latiorem: is raro exemplo unus pro utroque mediam perforabat ad inferiora vesicæ partem, in eamque lotium inferebat. Ad hujus igitur canalis initium quo ureteres, ut dictum est, confluebant, hærentem calculum invenit, eumque non ita durum. Non tamen hæc, multoque minus cætera quæ Donatus (1) calculorum congessit, exempla repertorum in jecinore quoque, aut ejus vesicula, tum ventriculo, & intestinis brutarum animantium, omnia, sicut ille fecit, Aristoteli sunt objicienda, ponenti (2), *nullum animal, nisi hominem, calculosum fieri posse*; id enim continuo sic explicavit, ut de urinariæ dumtaxat vesicæ calculis præclare appareat ibi quidem esse locutum; alio autem loco (3) quem Donatum fugisse, miror, diserte scripsit, *renes* in hostiis *sæpenumero calculis, & pannis, & papulis refertos* conspici, *atque etiam jecur & cæt.*

18. Ex eo autem quod alibi (4) tradidit Aristoteles, *non solum humorem, sed etiam sicca quædam concrementa* in vesicam *descendere, ex quibus calculi conficiantur*, antiquissima origo intelligitur sententiæ eorum qui e renibus delabi inchoatos calculos vesicæ omnes, in hisque propterea peculiarem semper nucleum in centro inveniri, tradiderunt. Quorum utrumque etsi in multis verum esse, non inficior; aliquando tamen libentius faciam cum Hippocrate (5), qui ex diutius cohibita urina id quidem quod tenuissimum in ipsa est, excerni, *quod vero crassissimum, ac turbidissimum est, coacervari & concrescere*, docuit, & *primum quidem parum, deinde majus fieri: dum enim volvitur ab urina, quidquid crassum compactum fuerit, ad se ipsum adaptare, atque sic augescere & in totum concrescere.* Quod citius quidem posse fieri, Observatio ostendit Joannis Dolæi (6), qui e vesica cujusdam Equitis emissam materiam albam mucilaginosam scribit *subito ab aere externo in subflavum calculum riguisse.* Sed vel sine aeris externi attactu putrescere intus remorantem urinam posse, experimenta monstrant Præcl. Brendelii (7), qui ex illa putrescente calculorum deducit originem, cum videat (8) & duras crustas, & mucosam pultaceamque materiam dare, granis duriusculis distinctam, quæ mox ipsa quoque durescat. Esse autem urinas quæ facilius, ac citius ista deponant, minime dubitat (9), ubi & duorum infantum meminit alterius vix duos nati, alterius octo circiter dies, qui calculos tum ante mortem excluserant, tum mortui intus habuere. Qualem autem calculosam materiam in quinquennis pueri cadavere Meadius (10) viderit, & per quos gradus in lapideam duritiem transire, animadverterit, cognoscere ex ipso poteris: quemadmodum ex Cel. Hallero (11) qualia credat prima esse in renibus calculorum initia. Sive autem inchoatus calculus, sive calculi materia e renibus in vesicam descendat, aut in hac gignatur, certe calculus incrementum capit ex eadem materia: nec aliena a vero tradere videntur ii qui firmius inter se aptatum iri materiæ illius particulas, ajunt, quo lentius incrementum fiet; infirmius autem, quo celerius: & qui majus illud fore æstate quam hyeme, quippe æstate

---

(1) C. cit. supra ad n. 16.
(2) Sect. 10. Probl. 42.
(3) De Partib. Animal. l. 3. c. 4.
(4) Hist. Animal. l. 3. c. 15.
(5) De Aere, Aquis & cæt. n. 22. & 23.
(6) Eph. N. C. Dec. 3. A. 4. Obs. 64.
(7) Progr. de Calculi vesicæ & cæt. nata lib. n. 2.
(8) n. 1.
(9) n. 2.
(10) De imp. Sol. & Lun. c. 2.
(11) Opusc. Pathol. Obs. 34.

multo minus diluta materia ab aquea, tunc magna ex parte per cutem prodeunte, urinæ portione: quæ altera mihi videtur caufa, cur, fi optio detur, calculi excifio ab autumno potius ad ver, quam a vere ad autumnum differatur. Sed præter inchoamentum calculi five in renibus, five in vefica formatum, accrefcit eadem materia, circum res quoque alias, extrinfecus in veficam immiffas. Cujufmodi exempla cum a pluribus & fcripta, & collecta fint plura; ego iis potiffimum defcribendis quæ ipfe, aut Amici vidimus, nec tamen omnibus, immorabor.

19. Nam illud quod mihi fe primum obtulit, jam ante hos tres, & quadraginta annos in Ephemeridibus editum eft Cæfareæ N. C. Academiæ (1). Quin præter meam illam, defcriptio altera extat ejufdem ipfius cafus, ab eo qui meam editam nefciret, vulgata fexdecim poft annis in Adnotatione quadam, Operibus adjuncta Cel. Vallifnerii (2), qui mecum Chirurgo fecanti affuerat. Defcriptiones quidem ambæ in rebus præcipuis fatis conveniunt inter fe: in nonnullis autem fi quid difcrepant; fic habeto, me meam certe fcriptis mandaffe eodem, ut folitus fum, fectionis die. Et calculus qui adhuc cum acu cui circum accreverat, apud me fervatur, profecto non eft *duriffimus*: id quod primum ejus magnitudo cum pondere collata fignificat. Cum enim ex duabus conftet partibus quarum fingulæ ad ovalem figuram accedunt, majorque intra quam acus mucro, & tertia ferme, ut proclive eft judicare, pars latet, longa fit digitos tranfverfos tres, lata duos, alta unum & femis, minor autem quæ urethram fimiliter atque in alia Virgine (3) leges, opplebat, alteri prioris partis calculi extremo fic continuata, ut ad ejufdem latus extrorfum emineat ad angulum rectum, magnitudine æquet medii digiti articulum tertium; utraque tamen fimul cum acu infra pondus eft nummi unius argentei philippei. Friabilem autem magna ex parte externam faltem calculi effe fubftantiam, fpongiofamque texturam, infpectio ipfa confirmat. Lamellæ enim quædam tenues nonnullis ex locis per fe exciderunt, fubjectafque cavernulas patefecerunt, albus autem, ut calculus eft, pulvifculus, qualis ex cariofis falignis baculis folet, e calculo ultro defluit. Quæ ut non licuit in recenti animadvertere, fic tempore interjecto obvia, nunc volui ad defcriptionem illam addere. Eft igitur hic calculus iis corticibus inftructus, qui fi alii duriores lapides fimul in vefica fuiffent, horum occurfu non difficilius potuiffent abrumpi, & in fragmenta diffiliendo, qua lotium exibat, cum hoc prodire, quam in fene illo, de quo ex Tulpii Obfervatione in Sepulchreto (4) relatum eft. Nec multo durioris naturæ fuiffe calculum, exiftimabis, quem in Juvene Experientiffimus Vir Heifterus (5) cum antea per catheterem percepiffet, mox datis paucis, quæ adfcribit, vulgaribufque remediis quorum ope calciformis materia plurima emicta eft, intra hebdomadas tres incommoda fuftulit omnia a quatriennio molefta, quod anno poft felicem illam curationem jam tertio, litteris mandavit. Atque utinam ejufmodi effent calculi omnes qui veficæ innafcuntur. Verum ex Sepulchreto ipfo vides, quot filicis duritie fuiffe dicantur; imo ex Heerfio ibidem (6) proferri grandem quendam *omni filice duriorem*, ex Brafavolo (7) autem decem, in Alberto Savonarola inventos, qui *fi in terram projicerentur*, *veluti trigonalis pila refilicbant*, denique apud Lindenium (8) vifum a pluribus unum, quo pauci graviores comperti funt, nempe unciarum 32. *duriffimum*, *compactum*, *filicis colore*, *triangularem*,

(1) Cent. 5. Obf. 26.
(2) Tom. 3. P. 3. Off. 12.
(3) Sepulchret. Sect. hac 25. Obf. 5.
(4) Sect. prox. 24. Obf. 10.
(5) Differt. de Medico nimis tim. n. 36.
(6) Sect. 23. Obf. 7. §. 5.
(7) Ibid. Obf. 2. §. 4.
(8) Ibid. Obf. 1. §. 1. & Sect. 24. Obf. 10. §. 3.

ex quo cum ferro, ut ex silice, eliciebatur ignis. Quos pariter memorat Panarolus (1) *tam duros, ut pyritem lapidem æmularentur; percussi enim chalybe, flammam evomebant*, consulto prætereo, ne forte quia a muliere dicit excretos, fucum illi factum suspiceris, quando Bartholinus (2) vel in ipsa lithotomia sic impositum fuisse a vaferrimo nebulone Ægro nobilissimo, Amicisque præsentibus, multos hinc conjecisse, scribit, quod e suppositio calculo scintillæ excuterentur, *impossibile autem sit, talem in homine lapidem generari:* quamobrem vix se continebat, quin similis duritiei alterum in dubium vocaret, quem, ut humana ex vesica sectum, sibi donatum habebat. Verum illos quos ex Sepulchreto proposui, omnes in cadaverum vesica inventi dicuntur: & ne fraudis causam fuisse, dubites, primus certe in Sene deprehensus est qui nunquam de calculo vesicæ conquestus fuerat, ut nunquam de renibus Senex alter, qui tamen in dextero lapidem habebat, insolitæ magnitudinis, & figuræ, *duritie* autem *quemcumque silicem æquantem*, ut Vir Cl. scribit, qui sectioni interfuit, Christoph. Guil. Bajerus (3). Mihi quidem necdum accidit ut vesicæ calculus ostenderetur cum illis comparandus, nisi fœminarum fraude, & Medici unius, atque alterius qui his faciles aures præbuerant, credulitate. Hic enim primum unum vidi, qui non modo; ut Ferrandi (4) verbis utar; *fluviatilis potius diceretur, quam vesicalis*; sed cum revera fluviatilis esset, cruore oblitus incautis pro vesicali obtrudebatur. Deinde a Medico alioquin non indocto qui Venetiis ad me scripserat, ab ægra quadam pene quotidie bene multos, nec parvulos excerni, ut fidem non facile credenti faceret, missos plurimos, quos statim ac vidi, miratus, esse aliquem potuisse qui non continuo silicis unde ignis elicitur, magna, & rudia fragmenta agnosceret, nihil aliud rescripsi, nisi ut chymicæ destillationi committeret, & quæ prolicerentur, significaret; itaque ab eo nihil amplius litterarum accepi. Nec tamen hæc eo dico, quasi alii alibi id quod ego ubicunque fui, nusquam conspexi, videre non potuissent. Quin alicui nostratum qui ex eo dumtaxat quod malleo reniteretur, humanum calculum esse posse, negabat, ut cætera quoque attenderet, ac diligentius inquireret, auctor fui, quando a Viris Doctis Steinium citari videmus qui humanos lapides mallei ictibus resistentes in Lithographia proposuit. Certe autem Morando Viro Experientissimo credendum est scribenti (5), calculos quos vocat *murales* eandem quam marmor, polituram accipere: itaque invictos perstare credidit vel ab eo in quo tot solerter pericula fecit, lithontriptico remedio quod apud Anglos non ita pridem vulgatum fuerat, cujus ope alios non paucos calculos aut imminutos, aut etiam absumptos fuisse ipso quoque in septem chatheteris indicio perceptum est, miraturis, si viverent, Francisco Sylvio, & Boerhaavio, præstari per alkalicos sales, imo non per alios id præstari posse, dici, quod alter (6) a *salis petræ, aut nitri acido spiritu*, alter (7) a *nullo fere liquido præter spiritum nitri*, effici, docuerat. Utinam vero idem omnibus, aut saltem plerisque anglici illius remedii usu præstitum fuisse, mirari possent: utinam saltem, non nocuisse. At si tot illas, postea additas exceptiones perpenderis, in quibus & eæ sunt quas a calculi natura, ab ægri ætate, ab ejusdemque temperamento petendas Cl. Hazonius (8) exposuit; quam sæpe remedium aut inutile, aut noxium esse potuerit, non obscure apparebit: & si historias, & dissectiones legeris, quas

(1) Jatrologism. Pent. 2. Obs. 34.
(2) Cent. 4. Epist. Medic. 100.
(3) Commerc. Litter. A. 1745. Hebd. 40. n. 2.
(4) Sepulchret. Sect. cit. 23. Obs. 2. §. 5.
(5) Mém. de l'Acad. Roy. des Sciences, An. 1740.
(6) Prax. Med. l. 1. c. 55. n. 50.
(7) Prælect. ad Instit. §. 791
(8) Quæst. de his edita, n. 4.

Commercium Litterarium (1) proponit; facile intelliges, quanta inde pernicies interioribus partibus, & præsertim urinariis, & simul ut nulla calculorum, aut calculi (id quod urinarum sedimenta ostendissent) erosio fuerit. Quod cum dico, noli putare, istam calculorum sive erosionem, sive desquamationem, si quoscunque calculos, & quæcunque lithontriptica in universum spectemus, semper esse exoptandam. Potes id, ut alios non verses libros, ex laudato *Commercio* noscere. Est ubi (2) exempla describuntur, sectionesque calculosorum duorum, attendendus prioris calculus *hinc inde late ac profunde erosus*; dato enim quodam lithontriptico liquore cui verisimiliter id imputandum, exacerbata fuerant omnia, & vesica quidem non erosa, sed circa orificium alte inflammata. Alibi (3) commemoratur a Cl. Goetzio casus Illustris Viri qui nescio cujus remedii usu *largam* quidem *arenularum*, *& squammularum*, *corticem calculi contriti referentium*, *copiam* cum lotio reddens, cruciatus sibi adeo auxit, ut ab hisce confectus sit. Scilicet in mortuo calculus repertus, *cortice suo viscoso & glabro*, *qui vesicæ lateribus impune adjacuerat*, *orbatus*, *duriori*, *inæquali & aspera sua superficie cervici vesicæ impactus*, lethales illos dolores videtur concivisse, ubi eorum præsertim quæ supra (4) scripta sunt, veniat in mentem. Felicius tamen quam per anglicum illud lithontripticum, ab non uno Doctissimo inter Anglos Medico improbatum, & nominatim a Meadio, (5) cedere hic ipse tradidit aquam *rite calcinatis ostreorum aliarumve concharum testis* medicatam, qua calculorum non durissimorum *frustula*, *nunc arenularum*, *nunc exiguorum nucleorum instar simul cum urina ejecta sunt*. De aqua hac auctoris Cel. Roberti Whytt Dissertationem commendat. Experimenta autem ad ejus naturam indagandam Helmstadii instituta, per quæ alkalino sulphuream esse, apparuit, in alia Dissertatione leges, quæ Præside Cl. Krugero (6) ibidem vulgata est. Fuerunt etiam qui cum alkalicis acida miscerent, & in humorem sic effervescentem conjectos calculos aut penitus, aut quadantenus solvi, deprehenderent, quamobrem ejusmodi ferventem humorem in canum vesicam injecerunt, & quatenus hæc ferre illum posset, explorarunt. Sed ut sana toleraret vesica; num a calculis quoque irritata, & exulcerata? Non certe; quando in exulcerata malum augeri a priore anglico illo remedio, quamvis non fervente, & ab urinæ quacum ad vesicam descendit, copia diluto, Morandi experimentis (7) compertum est. Sed ad calculos, acubus increscentes, revertamur.

20. Puella Agrestis eadem ferme qua prior illa a nobis in Ephemeridibus (8) descripta, ætate; annum enim agens quartum decimum mortua est; cum ante menses sexdecim idem quod prior, factitaret, idem merito passa est infortunium. Nam crinalem acum ex orichalco, quamvis ad angulum in medio inflexam cum altius per urethram immisisset, sibi repente e digitis abripi, & tota intra vesicam condi, sensit. Pudore prohibita, non tunc modo, sed propemodum ad mortem usque siluit veram dolorum ac molestiarum quas præsertim in mingendo pertulit, causam: quæ tot, ac tantæ fuerunt, ut tumor demum in hypogastrio, & proxima ilium parte obortus pus per duo quæ sibi ipsum fecerat, foramina effunderet, majus, & minus, quorum illud erat in ile sinistro, hoc in dexteris, proprie dicti cum Laurentio (9), hypogastrii finibus. Sic affecta in Nosocomium Patavinum uno aut altero ante obitum mense excepta est. Facile

(1) A. 1740. Hebd. 41. n. 2. & A. 1745. Hebd. 3. n. 2.
(2) A. 1733. Hebd. 21.
(3) A. 1731. Hebd. 23.
(4) n. 16.
(5) Monit. Med. c. 10. in fin.
(6) Differt. qua exhibentur Experim. cum aqua Ostrocoderm. instituta.
(7) Mém. cit.
(8) Vid. supra ad initium, n. 19.
(9) Hist. Anat. hum. corp. l. 6. c. 2.

ibi animadverterunt, ſimul cum pure per utrumque illud foramen urinam effundi, per ſiniſtrum autem magis, cui ſuberat cavum non modicum quocum foramen quoque dexterum communicabat. Cum in eo cavo ſpecillum duri quidpiam offenderet; quæſitum eſt ex me, quidnam hoc eſſe, exiſtimarem. In memoriam rediit quid in priore puella ſpecillo obſtaret per fiſtulam demiſſo in ilium altero patentem, & lotium cum pure effundentem. Cumque audirem, hanc quoque inter mingendum veſicæ doloribus torqueri, & paucam, eamque purulentam urinam reddere, quærendum, reſpondi, num forte acum, aut rem aliam quampiam in urethram immiſiſſet. Negavit puella donec foramine ſiniſtro per levem communium integumentorum ſectionem amplificato, cuſpis, & magna pars acus intra cavum ab omnibus conſpiceretur. Tunc quod occulere amplius non poterat, nimium ſero faſſa eſt. Neque enim acus extrahi poterat prohibente adnato calculo quam ſpecillo ſive per cavum illud, ſive per urethram immiſſo ut facile erat percipere, ita non licebat ſine magnis doloribus vel leviter propellere. Idemque, ſi quid per urethram vellent ad demulcendos dolores injicere, ne in veſicam admitteretur, obſtabat. Huc macies acceſſerat ſumma, in dieſque puris augebatur copia, & graveolentia, febriſque ipſa facta erat vehemens. Quam alimentorum omnium faſtidium, vomitus, flavorum liquaminum ex alvo fluxus, tum virium, & pulſuum debilitas conſecuta ſunt, donec mors tot miſeriis, & querelis, inter quas nulla unquam de lumborum dolore ab interrogantibus audita fuerat, optatum finem impoſuit. CADAVER, quod ſceletus cute obductus videbatur, ſub dio, in ampliſſimoque loco ob anni tempus fervidiſſimum inciſum eſt; Quinctilis enim menſis erat initium A. 1738. Primum omnium, ſpecillum juſſi per foramen dexterum in ulceris cavum trajici, totumque eum ſinum patefieri. Erat is inter muſculos abdominis, & integumenta, neque ullam uſquam, niſi cum illo cavo, communicationem habebat. Quod longum latumque digitos tres, a ſiniſtro ile Albam lineam verſus ſe extendens, tenui poſtico pariete, quem reliquiæ muſculorum, & peritonæum faciebant, a ventris quidem cavea ſeparabatur; ſed eodem pariete a dextris patente, cum veſicæ fundo communicabat: illacque magna pars acus in ulceris cavum prominebat. Tunc abdomen ſic inciſum eſt, ut ſectio ad veſicam non perveniret: quæ etſi parva erat; tamen altius, id eſt ſupra oſſa pubis cum interna abdominis facie coaluerat ea dumtaxat parte qua in ulceris cavum patebat, ita ut nihil in ventris caveam effundi poſſet, in qua reapſe effuſi humoris non erat quidquam. Sed & omenti, in quo vix aliquid hic illic reſtabat pinguedinis, ora infima ad proximum veſicæ peritonæum arctiſſime annectebatur. His ita perviſis, & diductis pubis oſſibus, veſica tota in conſpectum data, ipſaque cum urethra, quæ ſana erat, aperta, craſſæ quidem illius tunicæ, ſed contractæ adeo repertæ ſunt, ut præter calculum vix poſſent quidquam continere. Calculo hic illic earum intimæ adhærebant, quæ inæquales erant, & pluribus locis exulceratæ, & quemadmodum ulceris cavum fuerat, gangrænoſæ. Erat calculus paulo duobus digitis tranſverſis longior, pollice autem aliquanto craſſior, forma ovulum referens cujus vertex ſuperiora ſpectabat, ut acus quoque mucro cum tota ea parte quæ ad angulum uſque de quo dictum eſt initio, pertinebat, calculo ferme parallela, ab eoque pollicis intervallo ſejuncta: pars acus reliqua & ipſa extra calculum erat, quantum conjici poterat, propemodum tota, capitulo dumtaxat cum portione aliqua proxima in medium calculi ſiniſtrum latus firmiſſime infixo, id eſt ejus concretione obducto: quæ illa facie, & ex tremo utroque inæqualior eſt, oppoſita ferme lævis, & ſubalba, niſi qua, ut tota ſiniſtra, ſubflavo colore infuſcatur; hæc enim deſcribo, ut nunc video; tunc vero quibuſdam locis erat cruenta, cætera fuſci obſoletique coloris. Tunc quoque his medicis ponderibus calculus, ut cum acu eſt, examinatus, paucis gra-

nis levior repertus fuerat drachmis feptem; nunc paucis granis fuperat drachmas quinque, & fcrupulos duos. Cæteræ ventris pleræque partes ab naturæ modo fic aberant. Inteftina fublivida erant quædam, & flavo illo qui noviffime dejiciebatur, humore turgidula: jecur albidum: fplen lividior, & paulo major quam æquum effet. Ureteres autem, ipfique renes peffime habebant. Illi enim dilatati, pure erant pleni, quale in cavo etiam ulceris multum fuerat, liquido, & ex fubflavo albicante, id eft pure cum urina commifto. Renes autem æquo majores, dexter præfertim, qui & durior, & cellulis intus excavatus parvis, fed pluribus, eodemque pure, ut pelvis quoque, adeo diftentis, ut in fectione altius profiluerit. Renis finiftri tunicæ adipofa, & propria inter fe junctæ, craffæ, & duræ ejufdemmodi pus coercebant, quo renis, quibufdam locis erofa, fuperficies, non fecus ac paffim interiora, fcatebat. Odor autem teterrimus qui ex renibus, & vefica afflabatur, Thoracem porro incidere, cujus vitii indicium extitiffet nullum, prohibuit.

21. Quæ, fectione fic abfoluta, continuo, ut folitus fum, pluribus qui aderant, Nobilibus Viris, aliifque Rei Medicæ, ac Chirurgicæ tum magiftris, tum ftudiofis audientibus, locutus fim, ex his quæ fufius hic tibi fubjiciam, facile intelliges. Quæ caufa hanc, & tot alias puellas incitaverit, ut fibi acuum capitula in urethram intruderent, non tam in lacunis falacis humoris quærenda eft, quippe & alibi, & extra illam hiantibus, nifi ad idem genus pertinere forte credas eos quoque canaliculos quos intra mulierum urethram defcripfi (1), quam in exquifito membranæ fenfu qua illa intus conveftitur. Nam nifi hanc altius perfricarent, accidere non poffet, ut repentina ac valida imæ veficæ contractione acus ex earum digitis abrepta, intra veficam tota, præfertim cum longiufcula eft, conderetur. Ab illa enim, ejufve fphinctere cum Molinetto (2) infortunium hoc repeto, non a vi quadam, ut ajunt, uteri, quæ, ut exfugeret, in veficam tamen exfucta non traheret. In quam poftquam acus attractæ funt, paulo poft nonnullis quidem per fe excidunt, ut puellis duabus de quibus apud Vallifnerium (3), alteri dormienti, alteri autem mingenti, credo quibus ex parte folummodo veficam fubiiffent, ut etiam in tertia fortaffe fuit, nempe intorta acu facilius in urethra parte altera remanente, altera intra veficam ad menfem retenta. Cui parti nihil tamen accreverat calculofæ materiæ: quod neque accidiffe refertur acui a quarta (4) intrufæ, & poft dies quindecim inter mingendum ejectæ, quam pariter infima & acuta parte intra urinæ iter fubftitiffe, illud forfitan indicio eft quod de punctionis fenfu circa veficæ collum tantummodo querebatur. Sed etfi hæc ex iis quæ attingentur poftea (5) de acuum mucrone urethræ infixo, magis illuftrabuntur; non tamen inficias ivero, poffe interdum acus quas vefica totas receperit, ita fe convertere, ut pariter per meatum exeant urinarium. Cur vero duabus illis quas noviffime dicebamus, intra quindecim dies, imo intra menfem nihil adhæferit calculofæ materiæ, quam multo breviori fpatio aliis adhæfiffe, novimus, haud una poteft effe caufa. Nam neque omnibus urina æque eft fœta particulis ad fubfiftendum, gignendumque calculum idoneis, & aliæ diutius lotium retinent, aliæ fecus, & alia aliarum acuum materia eft, aut fuperficies. Sic argenteam acum ob id ipfum quod argentea effet, Vallifnerius (6) conjicit fine ulla calculi addita concretione e vefica fuiffe eductam: quæ tamen conjectura credibilior fiet, fi aliis exemplis confirmabitur. Sic ad afperiorem fuperficiem facilius videtur concretio adhæfura, quam ad politiffimam: & hinc forfitan ratio petenda eft,

(1) Adverf. I. n. 10. & IV. Animad. 24.
(2) Differt. Anat. Pathol. l. 6. c. 8.
(3) In Adnot. ad Obf. fupra ad n. 19. cit.
(4) Ibid.
(5) n. 25. & feq.
(6) Obf. cit.

cur plerumque unam acuum partem calculus obducat, reliquam nudam omnino relinquat, itaque de duabus quarum cadavera inſpexi, puellis in priore veſicam acus capitulum, in hac altera acumen perforaverit, quod in illa partem infimam fortaſſe aſperiorem, in hac ob eandem cauſam oppoſitum extremum concretio facilius obtexerit. Ex iis autem fœminis quæ intruſam acum, adnatumque huic calculum non modicum veſica geſſere, nulla, quantum legiſſe memini, diutius geſſit ſic quidem ut acu extracta, ipſa ſervaretur, quam Veneta illa cujus extat caſus a Molinetto, qui A. 1649. curaverat, editus (1) adjecta acus, calculique icone, quem in Theatro hoc Anatomico ſolebat oſtendere, ubi a ſe viſum teſtatur Moinichenius Epiſtola ad Thomam Bartholinum (2); neque enim hic Bartholinus, ut aliquis Eruditiſſimus alioquin Auctor per incuriam ſcripſit, *teſtis* eſſe potuit calculi poſtea extracti quam ipſe Patavio, atque adeo ex Italia diſceſſerat (3). Idemque is calculus eſt qui ab eodem Moinichenio proponitur in Obſervationibus (4): quod ideo attigi, quia in extrema Adnotatione ad Obſervationem Vallifnerii, quarum utramque ſæpe indicavi, non videtur pro eodem agnoſci quem Vallifnerius ſcripſerat, in hoc Theatro oſtendi ſolitum, nunc in Muſæo ſuo aſſervari; nam quod ex Patavina, non ex Veneta exemptum dixerit, id erroris, ut puto, cauſa fuit, ſed facile vitandi, ſi lectus fuiſſet Molinettus, in cujus libro deſcriptum fuiſſe videtur ignorari, a Lanzono etiam dico, minus alioqui in Scholio ad illam Moinichenii Obſervationem miraturo, *longo tempore acum oſſeam in veſica latuiſſe ſine ulla veſicæ ipſius læſione, nec ullo quidem puellæ incommodo.* Quæ ne Moinichenii quidem verba dicere ſinebant, multo autem minus Molinetti, non modo quæ in extractione, ſed & quæ antea, & poſtea puella tulerit, memorantis. Quod ſi hujus longe minus quam earum de quibus a nobis ſcriptum eſt, veſica ab acu læſa fuit, fortaſſe id accidit quod acus mucro diutius quam in veſica, in urethra hæſit, extra quam demum urgente deſuper calculi pondere detruſus eſt, ut Molinettus invenit.

22. Eas calamitates, mortemque adeo ipſam antevertet is qui in tempore admonitus, acum priuſquam calculus accreſcat, ea dexteritate educat, ut minime quo ad ejus fieri poſſit, lædatur veſica. Quod cum ab aliis de quibus apud Vallifnerium (5), tum præſertim ab Amicis meis duobus feliciter præſtitum eſt, quos alias tibi laudavi, Mariano, & Vulpio. Ille, ut litteris ſcripſit ad me datis pridie Idus Decembris A. 1720. ex agreſti puella, jam ſanguinem mingente, acum exemit, cum induſtrie ex tranſverſo poſitu in rectum traduxiſſet. Erat autem crinalis acus ex oſſe. At quam a Vulpio ex puella quadam urbana extractam vidi, erat ex orichalco. Extraxerat autem paucis ante hebdomadis quam eas a Mariano acciperem litteras, nullo alio inſtrumento adhibito quam ferreo filo lævigatiſſimo, cujus alterum extremum ſic in exigui unci, & pene annuli modum incurvaverat, ut neque lædere veſicam, & capere acum poſſet, captæ autem elabi capitulum non ſineret. Quod ſi res multo ſerius, adnatoque jam calculo innoteſcat, neque is ejuſmodi ſit, ut facile adeo per urethram poſſit eximi, oportebit antequam fœmina cruciatibus difficilioris extractionis ſubjiciatur, ſolerter inquirere, num forte non veſica modo, id quod ſuſpicari omnibus proclive eſt, ſed ureteres quoque, & ipſi præſertim renes, quæ ſuſpicio ex noſtris oritur diſſectionibus, tantum jam mali contraxerint, ut vel acu, & calculo detractis, mulieri nihilominus moriendum ſit. Conjectura autem renum male affectorum ducetur non tam a lumborum doloribus (quos abeſſe poſſe, vidimus (6), aut ſicuti in propoſita puella (7) fortaſſe accidebat, a multo ſæ-

(1) C. ſupra cit.
(2) 87. in hujus Epiſt. Cent. 2.
(3) Vid. Cent. 1. Epiſt. 73. & ſeq.
(4) Med. Chir. 22.
(5) Obſ. & Adnot. ſupra ad n. 21. cit.
(6) Supra, n. 2. & ſeqq. & n. 13. & ſeq.
(7) n. 20.

vioribus

vioribus vesicæ cruciatibus secundum Hippocratis aphorismum (1) obscurari) quam ab lotii, quæ longa interdum, nec semel præcesserit, in vesica suppressione, aut crebriore ad acerrimos dolores vitandos retentione, aut exigua nimis excretione, in qua æstimanda cavendum est, nequando assiduo urinæ stillicidio decipiamur, memores, cum hoc retentionem posse conjungi tantæ illius copiæ, quantum ubi de Claudicatione verba fient (2), a me ostendetur: quanquam & aliis id Epistolis (3) jam satis ostensum est; quin Sepulchretum (4) historiam offeret, in qua vesicæ collum laxum adeo ex resolutione inventum legas, ut *digitum facile immitteres*; itaque *urina ægroto non sentiente, ante obitum prodibat*; *vesica tamen*, eaque *duplo quasi major*, erat *nihilo secius tota repleta*. Retenta autem urina quantum ureteres amplificasset, ex iis Epistolis cognovisti, & quantum etiam renum caveam dilatasset, ipsamque in uno saltem, substantiam læsisset.

23. Quod si hæc a retenta lotii parte; quanto magis a longa, & repetita totius intra vesicam suppressione, aut a crebra & lotii, & puris ipsius retentione? A suppressione certe habes in Sepulchreto exempla plura, inter quæ Rumleri (5), & Ballonii (6) quorum hic magnam vidit ureterum amplitudinem; ille eosdem urina plenos, renes autem tantæ in puero magnitudinis, quantæ vix esse possent in adulto: quamobrem Cl. Fantonus (7) jure censuit, cum per catheterem plus urinæ tunc educitur, quam vesica continere videatur, *partim a distentis quoque ureteribus, partim ab ipsis nonnunquam ampliatis renibus profluere posse*. Nimirum cum plus vesica jam capere non potest, quidquid lotii jugiter in renibus secernitur, ureteres primum, tum renes quoque ipsos distendit. Non id fugit Aretæum (8). *Ubi urina* in vesica *supprimitur*, *superiores quoque partes*, inquit, *renes videlicet*, *replentur*: *urinæ ductus* (*græci Ureteres appellant*) *distenduntur*. Quæ cum etiam accidant, ubi nullus in vesica est, aut antea fuisse dicitur calculus, ut in propositis exemplis, itemque in eo quod a Commercii Litterarii (9) Auctoribus recensetur, aut in Cæsareæ Academiæ Actis (10), aut in Helveticis (11) legi potest; impedito enim urinæ effluxu e vesica ab hujus abscessu, vel a viæ per Prostatam coarctatione, aut influxu in vesicam ab summa hujus capacitatis imminutione, *magnitudo renum & amplitudo ureterum*, vel horum saltem dilatatio ut *minimi digiti diametrum superarent*, vel *digiti majoris* æquarent, in oculos incurrerunt; cum igitur hæc etiam sine calculis accidant; non fuerant sane a calculorum dumtaxat in ureteribus mora quæ descensuræ obstet urinæ, a Viro alioquin experientissimo repetenda, neque ex eo quod cuidam unus in vesica esset calculus, ureteres autem ambo dilatati, arguendum fuerat, calculum illum necessario ex duobus, quorum singuli in singulis substitissent ureteribus, coaluisse. Cum vero ea quæ diximus, fiant vel ubi vesica potest ad ingentem capacitatem extendi; profecto intelligis, quanto accidere facilius debeant, si aut ipsa, ut in uno ex indicatis exemplis, in se contracta, aut alieno intus corpore aliquo occupata, minus, & interdum vix aliquid spatii urinæ relinquat, sive ischuriam inde, sive stranguriam dumtaxat patiatur. Sic post ischuriam, Sylvii Observationem habens in Sepulchreto (12) ureterum *pollicem non raro admittentium*, *atque urinam usque ad renes ipsos in se continentium*, ut scribit, non 2. sed 1. Prax. Med. libro cap. 56. tum illam quæ communicata

(1) 46. Sect. 2.
(2) Epist. 56. n. 12.
(3) Epist. 4. n. 19. & Epist. 39. n. 33.
(4) Sect. hujus 3. l. 27. Obs. 2. §. 5.
(5) Sect. 24. Obs. 12. §. 6.
(6) Ibid. §. 7.
(7) Differt. Anat. Renov. 7.
(8) De Caus. & Sign. Acut. Morb. l. 2. c. 10.
(9) A. 1738. Hebd. 32. n. 1.
(10) Tom. 1. Obs. 164.
(11) Tom. 1.
(12) Sect. 24. cit. Obs. 6. §. 8.

cum Riolano describitur (1) renum *dimidio majorum solito, sero refertorum & turgentium*, atque *ureterum amplissimorum*, *& ita* sero *distentorum*, *ut minorem digitum facile possent admittere.* Post stranguriam autem Cattierum ibidem (2) leges invenisse *renes urinæ distentos & turgidos*, *quibus dissectis copiosa effluxit*, *ureteres admodum latos:* quos etiam post dysuriam ab ejusdemmodi causa laudatus Fantonus (3) *amplissimos* deprehendit; quo acerbior autem, ut illa, dysuria est, eo graviorem solet stranguriam habere conjunctam. Cum igitur in puellis duabus quarum a nobis sunt inspecta cadavera, acerbissima fuisset dysuria, vesica autem valde contracta, & calculo pene tota occupata; mirandum non est quod lotium priusquam via per acum facta, ab illa egredi aliquanto liberius posset, ea copia in ureteribus, renibusque subsisteret, ut illos dilatare, hos autem etiam vitiare adeo valuerit, præsertim cum pure commistum, quod ex vesicæ tunicis exulceratis manabat. Eustachius (4) namque, ut rebus secundum naturam se habentibus, *nihil ex vesica per urinarios meatus egredi posse*, confirmabat; tamen *in magna*, *& longa suppressione urinæ*, *contrarium accidere in pluribus ægrotis quandoque* se ajebat, *observavisse.* Scilicet valde amplificatis simul cum ureteribus ipsorum quoque in vesica orificiis, nulla jam illorum pars superest quæ inter vesicæ tunicas oblique trajiciatur: itaque non modo tunc potest illac urinæ portio redire; sed & cedere incipiente, aut soluta jam suppressione, se contrahens ad mingendum vesica tanto plus urinæ per amplificata illa orificia sursum compellit, quanto minus potest deorsum, obstante subinde calculo per urethræ orificium expellere. Quod si forte paulo ante calculus minus obstitit, majorique ideo urinæ copia per urethram ejecta, non multa jam restat in dilatatis ureteribus; intelligis certe, si mox iterum se calculus ad urethram opponat, urinam, cum eaque pus, si forte insit, per ureteres ad renes usque, cubante præsertim, dum mingere conatur, ægroto, non difficile compulsum iri.

24. Hæc autem, ut vides, maribus æque ac fœminis communia sunt, possuntque ab iis quoque lapidibus tandem expectari, qui non circum acum in vesica concrescant, ut præter eam quam supra (5) descripsimus, adolescentuli historiam, tot aliæ ostendunt, quarum aliquot, ut Sepulchreto possis adjicere, hic placet commemorare. Henricus Henrici in Dissertatione de Abscessu Mesenterii (6) de quinquenni puella meminit, cujus ureter ex restagnante, ob calculum vesicæ, urina, *intestinum mentiebatur*, ren autem alterius magnitudinem triplo superabat. Extat in Actis Eruditorum Lipsiensibus (7) Groenceltii Observatio in puello calculoso, cujus ureteres intestinum quoddam Tenue capacitate referebant. Eosdem in sene a vesicæ calculo sæpius stranguria conflictato Mauchartus (8) vidit ab urina, quam continebant lacti ebutyrato similem, *inflatos instar intestini ilei* cum renibus maximis, & inæqualibus, quorum pelves ad ovi magnitudinem erant distenti. In nauta Laubius (9) ab eodem morbo, cum symptomate eodem conjuncto, non modo cum pelvibus ureteres valde dilatatos, sed & cum renibus, altero magno & ulceroso, altero contra atrophia laborante. Post easdem affectiones Lospichlerus (10) in mercatore ureteres invenit stagnante lotio adeo distentos, ut *pollicis majoris introitum* facile admitterent:

(1) Ibid. Obs. 16.
(2) Sect. hac 25. Obs. 8. §. 7.
(3) De Observ. Med. & Anat. Epist. 8. n. 15.
(4) Tract. de Renib. c. ultimo.
(5) n. 15.
(6) §. 5.
(7) A. 1685. M. Mart.
(8) Eph. N. C. Cent. 8. Obs. 15.
(9) Ibid. Obs. 22.
(10) Cent. 1. Obs. 58.

Brunnerus (1) autem in Viro Principe fuisse, refert minus turgidos, sed renum dorso inciso, *urinam pleno flumine prosiliisse.*

Dices fortasse, quæ labes in renibus, & ureteribus eorum spectantur qui laborant vesicæ calculo, huic non quando jam in vesica est, sed quando in renibus, aut ureteribus hærebat, esse imputandos, sicque Butzmannum (2) censuisse, cum in puero, affectionibus de quibus loquimur, diu cruciato, renis loco sacculum deprehendit puris plenum. Sic Rudolpho Jac. Camerario (3) in puello pariter affecto, purulenti renis, & dilatati erosique ureteris causam visam esse indidem repetendam. Quin duas Coschwitzii (4), & unam Schulzii (5) extare Observationes, in quarum nulla de vesicæ calculo; sed in omnibus de calculosis doloribus mentio fit: in duabus autem primis purulentos renes, mirum in modum dilatatos fuisse ureteres, in tertia non solum dilatatos, verum etiam *in crebros orbes* Tenuium instar intestinorum *tortos* ferme ut in Stabulario (6) descripti sunt; tanta vis lotii fuerat in ureteribus secundum longitudinem quoque amplificandis. Quod tamen non ex vesica sursum regurgitasse, eorum monstrabant orificia, quippe ambo in hac tertia Observatione, alterum autem in prima inhærentibus angulosis lapillis, aut frustulis quasi testaceis, spasmodicam suis aculeis constrictionem inducentibus, occlusa. Ego vero ista alia quoque ratione renes aliquando, & si vis, sæpius, vitiari, & ureteres distendi, negavi nunquam. Imo hoc ajo, si ista præcesserit, tum deinde calculis in vesicam illapsis, eamque obstruentibus, aut compungentibus, secunda ratio successerit; tanto magis a regurgitante purulenta urina labem renum, & ureterum auctum iri, quanto magis antea prima ista ratio labefactaverit. Præclare igitur vides quæ prudentem lithotomum morari debeant; ad calculi extractionem post longa, & gravia ægrotantis mala accersitum: aut si forte hujus impatientia exsecare interdum cogatur, quid saltem prædicere oporteat vel post felicem exsectionem posse mali, & periculi superesse. *Si a calculis*, inquit Aretæus (7), *renum ulcera facta sint, insanabiles inde morbi nascuntur, cita colliquatio, mors que adveniunt*, præeunte Hippocrate (8), qui de suppuratis renibus vel in universum pronuntiavit, *hunc morbum gravem esse, & multos ex ipso ad tabem renalem devenisse*: & si ætas accidat gravior, non modo (9) *renum, & vesicæ vitia difficulter sanari*; verum etiam (10) *renum affectiones se non vidisse sanatas supra quinquagesimum annum.* Haud equidem ignoro, quantum, ut in plerisque aliis rebus, ita in his quoque fortuna valeat, qui hic A. 1708. non una, nec levi de causa desperatam ab Alghisio Patricii Veneti, annos amplius sexaginta nati, curationem, mox susceptam, & felicissime absolutam ab Eremita illo Jacobo Beaulieu fuisse, meminerim, quemadmodum sciscitanti Cl. Viro Morando fuse olim per litteras significavi, & multo inter initia pleniorem metu, neque infelicis tamen exitus, curationem alteram in Sepulchreto (11) legerim: in quo (12) etiam Fœminæ Principis historia extat, quæ gravissimis renum doloribus cum sanguinis, & puris mictu antea cruciata, deinde ab his libera, morbo denique alio confecta, in rene ostendit parvum calculum, *circa quem cicatrix pulchra, sana & munda dimidii digiti longitudine inducta* erat. Quin perlege quam paulo ante laudavimus, Brunneri in Viro Principe Observationem. Non modo eamdem *pal-*

(1) Cent. 9. Obs. 2.
(2) Dec. 3. A. 7. & 8. Obs. 27.
(3) Specim. Experim. circa Generat. S. 2. §. 3. Hist. 3.
(4) Dissert. de Valvul. in ureterib. §. 5. & 7.
(5) Dissert. de Vas. Umbilical. §. 6.
(6) Epist. 4. n. 19.
(7) De Sign. & Caus. Diuturn. Morb. l. 2. c. 3. in fin.
(8) De intern. Affect. n. 16.
(9) Sect. 6. Aph. 6.
(10) De Morb. Popular. l. 6. Sect. 7.
(11) Sect. super 23. Obs. 4. §. 13.
(12) Sect. 22. Obs. 26. §. 8.

liativam medendi rationem qua ſupra (1) diximus Valſalvam uti conſueviſſe, tantum ei Viro profuiſſe, intelliges, ut Brunnerus non immerito id ſcripſerit, quod utinam in periculoſis caſibus lithotomi meminiſſent, *ergo lithotomia in calculo veſicæ non ſemper abſolute erit neceſſaria*; verum inſuper *quod fidem pene ſuperat*, ulcerum quæ calculus, & contraria medendi ratio antea fecerant, *cicatrices inveniſſe Proſectorem in veſica* Viri ejuſdem, quamvis ſexagenario majoris. Sed nimirum longe aliud eſt quæ rarius contingunt, aliud quæ ſæpius, ſpectare: atque, ut ad puellas regrediar noſtras, aliud in tempore, aliud nimium progreſſo jam morbo accerſi: quod ex Obſervatione apparebit, iiſdem quas ſupra (2) memoravi, litteris ad me ſcripta a Medico Experientiſſimo Laurentio Mariano.

25. Adolescentulæ ruſticæ oſſea crinalis acus eodem quo prioribus, modo in veſicam attracta, etſi dolores moleſtiaſque creabat multas; non antea tamen facti confeſſionem expreſſit, quam calculo acui adnato, intolerabili cruciatu affecta eſt. Tunc denique cum inſpiceretur, acus mucro, urethra prope infimam vaginæ ſedem pertuſa, intra hujus cavum prominens repertus eſt. Viſum Mariano, ſi nonnihil ſecundum longitudinem urethra incideretur, acumen illud in urethram poſſe retrahi, ſicque acu & calculo in directum ſtatutis, tentari, an hunc, fragilem fortaſſe, deſquamando ſenſim, & dextere, ad eam redigere tenuitatem liceret, ut cum acu eximeretur. Repugnantia aliorum factum eſt, ut nulla retentata, ſuæ ſorti miſera puella relinqueretur. Ut tempus, ſic calculus quoque, & cruciatus augebantur, obturatoque jam propemodum toto veſicæ orificio, vix paucæ eæque graveolentes, urinæ exibant. Sic febribus quoque accedentibus, tandem vitæ infelicis factus eſt finis. Ventre aperto, pus in hujus pelvi conſpectum eſt, creditumque, a renibus, qui ſuppurati erant, effuſum. Veſicæ, ſphacelo correptæ, inerat calculus pyri forma; nam quo magis a capitulo, & ſuperiore acus parte deſcendebat, eo magis ſe extenuabat. Cum e veſica, ad quam aliqua adhærebat ex parte, attolleretur, ſquamulas ad eum locum agglutinatas reliquit. Et tamen, cum acu lanci impoſitus, tunc pondere denarios æquavit duodeviginti; cum autem poſtea hæc ad me ſcriberentur, non niſi quatuordecim.

26. Qui puellæ alteri, ut dictum eſt ſupra (3), acum priuſquam lapis accreſceret, feliciter extraxerat, huic quoque inchoato, auctoque jam calculo, eximi poſſe non deſperabat, ſi acus mucrone in urethram reducto, & forcipe firmato, calculum extenuare, ſiqua poſſet, conaretur antea, quam educeret, Benivenium (4), qui in Virginis urethra comminuit, prius quadantenus, tum ſi res non ex voto procederet, Molinettum (5) qui per vim extrahendum curaverat, imitaturus. Et fortaſſe aliquid proficі etiamtum poterat. Poſtea vero quam calculus uſque adeo, & cum ipſo mala omnia creverant; quis eſt qui ſperare quidquam poſſet? Quod ſi calculus tanto fuiſſet tenuior, via autem per quam urethræ cavum cum vaginæ cavo communicabat, tanto amplior, quanto utrumque in ejuſdemmodi caſu fuerit neceſſe eſt, quem ex Italia miſſum, in Regiæ Scientiarum Academiæ Pariſienſis Hiſtoria (6) legimus; fortaſſe & ipſe per ſe pariter intra vaginam excidiſſet. Crediderim vero in eo quoque caſu tranſitum ex ſumma urethra magis quam ex veſica in vaginam fuiſſe, quando ſucceſſiſſe legimus, non urinæ per vaginam effluxum, ſed urinæ tantum incontinentiam. Sive enim acus e digitis non tota in pluribus intra veſicam abripitur, ut ſupra (7)

(1) n. 16.
(2) n. 22.
(3) n. eod. 22.
(4) De abditis morbor. cauſis, c. 80.
(5) c. cit. ſupra ad n. 21.
(6) A. 1735. Obſ. Anat. 10.
(7) n. 21.

conjiciebam, five mavis, poftea quam tota abrepta eft, contrahente fe vefica, in urethram retruditur, quorum illud veri fimilius cenfeo, cum acumen quod digitis tenebatur, non capitulum, in Molinetti, & Mariani certe exemplis, & in totidem quæ continuo proferam, ab urethræ parte fuiffe, fciam; nihil fieri facilius poteft, quam ut capitulo a pofteriore veficæ parte, quippe quam annexa vagina tunc libidine turgens antrorfum impellit, antrorfum pariter compulfo, obliquatæ acus mucro retrorfum agatur, ficque in urethræ pofteriorem parietem, præfertim fi acutior fit, fe defigat, eumque crebris adactus veficæ contractionibus, denique pertundat. Quod ficuti factum eft in agrefti Adolefcentula, quæ hæc me fcribente, ab noftratibus Chirurgis opem petebat, ita futurum fuerat in Virguncula annos quatuordecim nata, de qua a Chirurgo, in Re Anatomica a me erudito, non multo poft tempore narratum eft, quam illa altera obierat, cujus tibi fectionem defcripfi (1). Cum fedens, idem quod illa factitaret, acus autem capitulum tantæ propemodum craffitudinis quanta urethra eft, in hanc altius intrufiffet, repentino matris interventu perculfa, fimul dimifit, fimul altiffime abforptam fenfit. Dies vix quatuor moleftias dolorefque tacita pertulit; quincto rem matri, hæc ei quem dixi, Chirurgo aperuit. Qui ex punctionis de qua ægra maxime querebatur, fede conjiciens, acus infimam partem circa urethræ medium infixam hærere, veritus, ne inftrumento aliquo in hanc immiffo acus in veficam penitus compelleretur, annuentibus, imo rogantibus & puella, & matre, uno, mox & altero digito vaginæ indito acum non majori induftria quam felicitate ita decuffit, ut cufpis ad urethræ orificium fe oftenderet, vulfellaque prehendi poffet. Sic duabus, haud amplius, fanguinis guttulis excidentibus, nulloque fuperftite incommodo, acus, quam ad me attulit, exempta eft. Erat illa, aut certe videbatur ftannea, crinalis, quatuor digitos tranfverfos longa, cufpide peracuta: jamque hic illic quidpiam adhærere cœpiffe tartareæ materiæ, mox temere deterfæ, Chirurgus animadverterat.

27. Nolim ægre feras, tot additis a me exemplis illud confirmatum videri quod ab nonnullis fcriptum eft, fœminas quibus hæc accidunt, *plerafque effe Italas.* Utinam noftrates omnes fcirent, quot ex ipfis hac ratione per graviffimos cruciatus ante diem abfumptæ fint. Verum agreftes, plebejæve puellæ, ab ætate quoque ipfa rudes, hæc qui fcire poffint? Nec tamen reticenda a nobis exempla funt, ut ab horum frequentia admoniti poffint Medici fiqua forte illarum de urinæ difficultate queri incipiat, diligentius omnia inquirere, & cauta dexteritate verum exprimere, dum licet adhuc auxilium ferre. Cæterum neque omnibus Italiæ partibus, nec certe quibufdam ex iis ubi ipfe, nec brevi tempore, fui, communia hæc funt, neque externæ omnes regiones ejufdemmodi carent exemplis, quæ minime neceffe eft hic a me odiofa fedulitate commemorari: alia, fi quæris, ex Vallifnerii (2), alia ex Platneri (3) alia denique ex aliorum lectione intelliges. Nec dubito, quin plura extarent, fi tot ubique cadavera, quot in Italia fecarentur, aut nifi fœminarum plerafque pudor cogeret veram morbi caufam diffimulare. Aliæ enim, quod vel inter noftrates, ruftica puella factura erat (4), & aliquæ, ut eft apud Alghifium (5), & Vallifnerium (6) fecerunt, pertinaciffimo filentio rem totam occulunt; itaque facillime accidit, ut fimul cum ipfis acus humetur, de qua nemo fufpicatur. Aliæ autem deglutitam comminifcuntur; ut tametfi in vivis, aut mortuis Medici deprehendant, his fucus fiat.

(1) n. 20.
(2) Obf. fupra ad n. 19. cit.
(3) Difp. de Calc. ad vefic. adhær. §. 10. not. π, & ρ.
(4) n. 20.
(5) Litotom. c. 3.
(6) Adnot. ad cit. Obf.

Et fuit quidem olim cum fucus etiam in Italia fieret, ut a Veneta illa Virgine cujus magnum ad crinalem prælongam acum ad natum calculum sub finem sæculi XV. memoravit Alexander Benedictus (1): qui tametsi eos rejecit (2) qui per venas a stomacho ad jecur, indeque ad cor, ab hoc autem ad renes, vesicamque transiisse acum arbitrabantur, ipse tamen *acie sua paulatim multoque tempore intestina penetravisse viamque sibi fecisse*, censuit, *ad vesicam*, ut in eo probandus quod sententiam damnavit, quam aliis miror vel longo post tempore placuisse, ita in altera proponenda, quæ multo plures habuit assectas, non facile imitandus. Neque enim hic de tenui aliqua acu agitur, sed de crassis, altero persæpe extremo bene capitatis, altero interdum non ita acutis, semper autem (in istis dico quæ deglutitas ab se ajunt, pudibundis Virginibus) quasi de industria vesicam petentibus neque iis præviis, & comitantibus doloribus, ac symptomatibus quæ res, & ejusmodi via posceret. Itaque rarior, nunc saltem, hæc apud doctiores Italos credulitas est, cujus in regionibus quibusdam aliis retentæ vel in nonnullis egregiis libris indicia video non obscura. Relinquebatur, ut non modo acus, sed acuum quoque thecam, quam aciarium vocant, eadem traductam via comminiscerentur, quando eam ex vesica etruscæ puellæ præstans Vir Benevolus (3) se scribit exemisse. Hic iterum forsan moleste feres, Italæ puellæ noxam pene incredibilem attingi. Verum fac legas quæ ad Platneri Institutionum Chirurgiæ §. 1359. (4) sunt adnotata; num prima illa fuerit quæ id molita sit, intelliges. Attamen si via illa Alexandri Benedicti usi essent ad acus alicujus transitum explicandum non in muliebrem vesicam, in quam extrinsecus perbrevis, & expeditus aditus patet, sed in virilem, in quam multo longior, & flexuosus, libentius, ut alibi (5) scripsi, in quibusdam præsertim casibus, crederem. Quod utinam in eo possem quem tibi protinus perscribam: minus questus essem, & adhuc quererer, quanto res certior est, tanto esse ad intelligendum difficiliorem.

28. Rusticus annorum quadraginta, a longo jam tempore gravi urinæ difficultate laborabat: neque ob hanc tamen, sed ob scroti exulcerationem, & febrem in Nosocomium hoc venit uno antequam moreretur, mense. Ad febrem primum fusa alvus, deinde adstricta, & macies in dies major accessit, qua ad summum perducta, & facie cachectica facta, urgentibus antiquis ad vesicam cruciatibus confectus est. Morti jam proximus cupere id quod pauci ejus sortis homines solent, visus est, ut diuturnæ molestissimæque dysuriæ causa per anatomen quæreretur. Itaque Chirurgum appellat, eique aperit, se sibi ante Biennium acum crinalem ex orichalco in urethram immisisse, quæ num deinde excidisset, an restitisset, juxta ignoravisse, & adhuc ignorare. Qua autem ratione, & cur immisisset, reticuit, nec Chirurgus ab homine jam moriente, & cum pudore quasi quodam ea narrante quæsivit. Hæc cum mihi retulisset tunc forte alia tum secundum, tum præter naturam in Nosocomio ostendenti, continuo afferri cadaver jussi, hanc etiam, quam brevem credebam, ad cæteras statim additurus perquisitiones. Et quoniam acum ad urethræ flexum hæsisse, aut si forte postea excidisset, magnam ibi labem reliquisse existimabam; primum omnium urethram illuc usque censui secundum longitudinem esse aperiendam. Scroto igitur, quod ab lotii, ut opinor, stillicidio exulceratum adhuc erat, inciso, cum testes æquo majores, planeque tumidi viderentur; facile apparuit, id esse a tunicis crassioribus, albisque factis; non a distenta illorum substantia. Quæ etsi Vaginalis tunica ad Albugineam passim adhærebat, sic satis sana fuit, ea parte excepta qua-

(1) Hist. corp. hum. l. 2. c. 9.
(2) L. 5. c. 13.
(3) Observ. 42.
(4) not. *b*.
(5) Advers. 3. Animad. 36.

eum inferior connectitur epididymidis globus; hæc enim purulenta erant, & nigricantia. Tunc urethra ab externo ejus orificio per totam penis inferiorem faciem, & perinæum adaperta, intimam ejus tunicam neque exulceratam, neque cicatricosam, neque rubentem; imo albicantem, & lævem ubique, crassiuscula̓m tamen factam inveni. Sic ubi intellexissem, ad ulteriora esse nobis transeundum; reliquas omnes Partes quæ ad urinam attinent, extrahi continuo jussi. Erat vesica sine urina, & in se contracta, abnormi autem figura. Nam ad summum dexterum latus excrescebat in quadratum quendam saccum mediocrem, jam nigrescentem. Hic quid esset, & quid contineret, apparuit omnibus, incisa ab anteriore facie primum suprema, quæ inspicienda restabat, urethræ parte, tum ipsa vesica. Et in illa quidem urethræ parte usque ad Seminalem totam carunculam, quæ strigosa erat, suo tamen sinu secundum naturam prædita, nihilo plus vitii deprehendimus, quam in dissecta antea reliqua urethra. Sed continuo supra carunculam, non Prostatæ modo, sed & vesicæ interior facies universa occurrit exulcerata, & subalba quadam quasi eschara obducta. Tunicæ autem vesicæ, quod secando fuerat animadversum, crassæ factæ erant & in parte lividæ, ac nigricantes, in parte albæ, & quasi scirrhosæ. Neque aliter is saccus se habebat, de quo modo dictum est, quippe non solum orificio æque ac ipse, amplo cum vesica communicans, sed ex hujus omnibus productis tunicis factus. Erat intra ipsum calculus, nucis juglandis mediocris, vel potius parvæ magnitudine, & quadantenus etiam forma, humore albumen referente non multo oblitus: ex cujus latere, extremo alteri propiore, acus illa exibat, prominebatque ad digitos tranversos duos, parte sui reliqua, quæ ad capitulum spectabat, intra calculum alte, firmissime certe, condita, ut digitum transversum alterum æquare, & fortasse etiam superare posse videretur. Sed pars illa altera quæ ad cuspidem, eamque acutissimam, pertinebat, rectissima, quippe ut in acu quæ ex firmioribus est, neque ex tenuioribus, tantum extra sacci orificium deorsum ex obliquo se demittebat, ut infimum contractæ vesicæ sinistrum latus acumen infigeret, unde nullo negotio extractum est. Quo tunc esset pondere calculus, non quæsivi: cum autem quærerem septimo postquam repertus est anno, simul cum acu drachmas duas totidemque scrupulos superabat granis decem, sive mavis, ut hic se habent medica pondera, semiscrupulo. Subflavum autem ubi asservavi, deposuit pulverem; est enim superficie non lævi, eaque maxima ex parte ad illum colorem vergente. Cæterum in vesica ureterum orificia multo quam solent, erant majora: ureteres autem latiores, & pure adeo distenti, ut alicubi crassitudinem æquarent pollicis. Et renes quoque fuerunt æquo ampliores, & turgidi: pallidi exterius: intus autem semiputres, & pure cinereo scatentes. Reliqua in cadavere examinare nec opus credidi, nec per tempus licuit.

29. Raram hanc, &, si attente omnia perpendas, singularem fortasse Observationem, inspectante frequentissima Studiosorum Juvenum, Doctorumque corona habui IV. Kal. Decembres A. 1742. cujus summam Quinctili mense insequentis anni Cl. Viro Morando per litteras significavi: qui cum Regia illa Chirurgorum Academia ab communicatam esse nec de hoc amplius quidquam quod ad me pervenerit, rescripsit. Significandi autem causa fuerat, ut si forte Lutetiæ in Urbe multitudine hominum, & cum scientiis aliis, tum arte in primis exsecandi calculos celeberrima, ejusdemmodi res accidisset; certior fierem, & qua ratione id fieri potuisse crederent, non ignorarem. Ejusdemmodi rem cum dico, acum intelligo ejusdem longitudinis, firmitudinis, rectitudinis, ac nostra est; neque enim breviorem, aut flexilem æque mirum esset per maris urethram in vesicam pervenisse. Legeram quidem apud Paræum (1), calculum e virili vesica

(1) Oper. l. 24. c. 19.

exemptum, *nucis juglandis craſſitie, in quo medio acus ei plane qua ſutores ſuere ſolent, ſimilis depacta viſebatur.* Verum ſi intra calculum condita; brevior erat, quam noſtra: ſi e calculo prominens; qua tamen eſſet longitudine ignoramus. Utralibet autem ratione fuerit; nonnihil flexa eſſet, an recta; in primis vero num per urethram ſubiiſſet, neſcimus. Aliæ enim eſſe potuerunt viæ acui præſertim non capitatæ, per quas in veſicam tranſiret. Sic acum ſimilem, ſi recte memini, Tab. 30. a Cl. Cheſeldeno (1) exhibitam, circa quam accreverat calculus e pueri veſica exciſus, Doctiſſimus Vir Meadius cenſuit per perinæum ſubiiſſe: & Valiſnerius (2) ſuſpicabatur, ramuſculum certæ cujuſdam plantæ quem intra calculum veſicæ aprugnæ deprehenderat, per vulnus ab acuto aliquo duroque denſi nemoris ramo abdomini curentis apri inflictum, illuc perveniſſe: qua ratione num aliud pariter *lignoſum quoddam corpuſculum* intra calculum eſſe potuerit qui in ſuis domeſtici veſica inventus dicitur (3), ipſe exiſtimabis. Porro & altera acui eſſe potuit via, illa videlicet a Benedicto ex inteſtinis in veſicam propoſita, quam etſi non facile admittendam eſſe ſcripſimus ſupra (4), non tamen ſemper rejiciendam cenſemus, præſertim ubi illa objici non poſſint quæ tunc objecimus. Rem exemplo illuſtrare placet quod ab iis qui cætera hujus generis memorarunt, indicatum eſſe, non meminimus. Habebis illud inter Claudini Reſponſiones Medicinales (5). Puer acum deglutiverat, quam poſt annos aliquot, maximo conatu in mingendo impulſam, ipſe ſibi ex urethra exemit, tenui calculo auctam. Quo illa itinere in veſicam, aut certe in urethram perveniſſet, lumbrici oſtenderunt longi, rotundi, & vivi, quorum aliquos primis ab acu deglutita annis poſt urinariarum partium dolores minxit, poſt eductam autem acum, alterum vivum pariter, & longiſſimum, nec ſine materia fœtente, & nigri coloris. Quod exemplum ut ad illa addendum vides quæ de vermibus per urethram ejectis verba ſuperius (6) facientes, commemoravimus; ſic intelliges, quamvis pueri iſtius acus duos longitudine excederet digitos, nec capitulo careret, non poſſe ad illas traduci quæ acus crinales in veſicam ſibi, ajunt, ex ore deſcendiſſe, ſi conſtet, nihil eorum eſſe paſſas quæ viam in illam ex inteſtinis apertam fuiſſe, demonſtrent: quod cum de Paræi viro non conſtet: nihil prohibet quo minus ejuſmodi iter in eo olim acum ſuſpicemur habere potuiſſe. At enim alii ſunt in quibus locus nullus eſt iſtiuſmodi ſuſpicionibus, quippe, ut noſter, faſſis, altero hordei ſpicam, altero, ſi recte intelligo, præferratæ ligulæ tenue extremum ſe ſibi per urethram in veſicam intruſiſſe. Fateor qui de hoc legerim apud Dioniſium (7), de illo autem apud Platnerum (8). Sed extremum id ligulæ qua longitudine fuerit, & num inflexum eſſet aliquantum, necdum ſcio; ſpica autem ut flexilis ſit, non eſt qui neſciat. Præterea uterque, ſicuti videtur, alter certe quod intrudere cœperat, ulterius, & in veſicam uſque ſe compuliſſe, faſſus eſt. Noſter vero acum in primam uretrhæ partem demiſſam, adeo promovere non perrexit, ut excidiſſet, an reſtitiſſet, plane, ut diximus (9), ignoraret. Sed fac promoviſſe; ubi ad magnum illum qui in perinæo eſt, flexum perduxiſſet; qui tandem, quæſo, illum ſuperare, & ſurſum verti acus iſta longitudine, & rectitudine potuiſſet; cur non ibi hæſit? cur adeo acuto mucrone, ſi hic præcedebat, non ad eum locum ſe defixit? aut ſi, ut veriſimilius eſt, non præcedebat, non eum locum, dum acus ſe converteret, violavit? Nulla enim ibi, ut diximus, cicatrix fuit. Hæc igitur ſunt

(1) The Anat. of the hum. body.
(2) Opere, Tom. 1. P. 6. nella Lettera al Giorgi.
(3) Eph. N. C. Cent. 7. Obſ. 7. cum Scholio.
(4) n. 27.
(5) Reſp. 40.
(6) n. 6.
(7) Cours d'Opérat. de Chirurg. 3. Demonſtr.
(8) Diſp. ſupra ad n. 27. cit. §. 11.
(9) n. 28.

quæ

quæ me fateor ſatis adhuc aſſequi non poſſe: idemque faſſi ſunt omnes peritiſſimi Viri, & nominatim Cocchius, & Benevolus, qui hac tranſeuntes, & me pro ſua quiſque humanitate inviſentes, rem viderunt, & perattente conſiderarunt. Equidem in minimis, eoque flexilibus aciculis non hærerem, multoque minus in tenuiſſimis candelis cereis. De quibus ſi leges caſum, quantum videtur, eumdem, tametſi verbis eſt aliis viginti quinque poſt annis repetitus (1); ut partem dumtaxat aliquam accipias, minus miraberis, fœmineam veſicam repente acus in ſe trahere, cum virilem quoque intellixeris *ſubito candelam abſorpſiſſe.*

30. Quod renes, & ureteres in Ruſtico noſtro ampliores, utrique autem eſſent referti pure, hæc nempe cum iis congruunt quæ ſupra (2) ſunt poſita, & explicata. Ab eademque cauſa, urina videlicet ob acerbiſſimam dyſuriam ſæpius retenta, eoque debiliorem aliquam veſicæ partem extrorſum urgente, ſacculum repetendum eſſe puto in quo calculus condebatur. Qua me in opinione tunc etiam fuiſſe cum in Adverſariis (3) primum ſcripſi quid de iſtis ſacculis obſervaſſem, ex iiſdem probe noſti. Eam vero poſtea ab aliis eſſe confirmatam, non ignoro, exempla gravidarum proferentibus quarum veſica ex graviſſima iſchuria in iſtiuſmodi ſacculos, ſive hernias quomodo ipſe quoque vocaveram, aliqua ex parte laxata fuerat: quæ tamen inter exempla haud ſatis video cur referatur quod apud Ruyſchium extat Theſauro VIII. n. CII. niſi forte non id deſignatur quod ibi deſcribitur, ſed illud quod ejus occaſione ibidem repetitur, Obſervatio videlicet Prima Ruyſchianæ Centuriæ: qua cum Obſervatione tu alteram conferes in Actis Cæſareæ Academiæ (4) propoſitam, & facile intelliges quid in nobiliſſima Matrona eſſet tumor e genitalibus propendens, quo inciſo magnus calculus cum lotio prodiit, hujuſque incontinentia, an potius ex non perſanato inflicto vulnere ſtillicidium ſucceſſit. Hæ tamen duæ Obſervationes, & quædam alia quæ ejuſdemmodi videri poteſt, Remberti Dodonæi (5) ſaccum indicant non magis ab urinæ impulſu, quam a calculorum pondere effectum, aut certe auctum, eumque in ima veſicæ parte: ubi & Riolanus (6) olim viderat, & a calculis quidem, (7) ſed ad latera, & interdum. Nunc autem ad latera, & præſertim ad ſiniſtrum poni video, in pleriſque, & id ſaltem ab nonnullis quaſi eſſet a natura. Ego quæ de veſicæ naturali figura viderim, jam alibi (8) indicavi. Num ſinus præterea, ſive appendices, ut vocant, iſtas habeat, non libenter hic diſputabo. Satis mihi eſſet, ſi quæ de ea figura ante Weitbrechtum propoſui ita ab nonnullis referrentur omnia, ut poſt illum propoſuiſſe, ſi Superis placet, non viderer: quanquam nemo poteſt illam ejus Diſſertationem legiſſe, quin temporis quo uterque noſtrum ſua protulit, admoneretur per eam ipſam adnotationem quam Diſſertationi illi ſponte appoſuit non minus juſta, quam docta Petropolitana Imper. Academia (9). Nec defuerunt qui ſinus iſtos ab Riolano, aliiſque viſos cum iis promiſcue jam confuderint quos ego non a calculis, ſed ab diutius retenta urina in veſica, Obſervaveram. Cujus generis eſſe potuerunt appendices illæ duæ quas Bergerus (10) ſaccorum inſtar ad veſicam deprehendit; nam & lotio plenæ, & in ſene erant ex lotii ſuppreſſione mortuo; fuiſſe autem ejus generis, planius ſciremus, ſi loca adnotaſſet, ex quibus proſtarent. Sed antea fuerant qui ſaccorum veſicæ originem aliter explicarent, alii (11) a primæva ipſa conformatione

(1) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obſ. 152. & & Act. Tom. 4. Obſ. 24.
(2) n. 22. & 23.
(3) III. Animad. 36.
(4) Tom. 4. Obſ. 95. in fine.
(5) Medic. Obſ. c. 45.
(6) Anthropogr. l. 2. c. 28.
(7) Encheirid. Anat. l. 2. c. 30.
(8) Epiſt. Anat. 1. n. 61.
(9) Comment. Tom. 5.
(10) Hiſt. de l'Acad. Roy. des Sc. A. 1704. Obſ. Anat. 22.
(11) Sect. hac Sepulchr. 25. in Schol. ad Obſ. 3.

repetentes, alii (1) a calculo qui inter veficæ tunicas paulatim crefcens, ex his fejunctis faccum fibi formet a vefica pendentem, ruptaque demum, vel exefa interiore tunica, cum veficæ cavo communicantem, quam communicationis explicationem aliquis non ita pridem fuam fecit; quanquam tota Difputatione illa qua varios calculi ad veficam adhærendi modos eft perfecutus, facculos iftos extra veficam prominentes nufquam diferte memoravit. Verum duæ illæ facculorum origines fi ut in certis quibufdam cafibus, proponantur; non eft cur prorfus repugnemus: fin ut in omnibus; cum aliæ noftræ Obfervationes quæ alias, tum ea præfertim quæ paulo ante (2) defcripta eft, apertiffime refragantur. Vides enim ex Adverfariis (3) cum in ftrenuo potatore alii facti jam effent facculi, alii tantummodo fieri inciperent, horum initia ibi dumtaxat apparuiffe ubi ex areis quas inter fe relinquunt carneæ veficæ fibræ urgeri tunicæ extrorfum poterant: Ruftici autem facculum quis a primordiis potius exiftimet præextitiffe, quam acui, calculo, creberrimæ lotii retentioni fucceffiffe? Nec vero calculus inter tunicam, & tunicam increviffe poterat qui acui adnatus eft in veficæ cavum intrufæ, nec, quod confequitur, ut fibi in veficam aditum aperiret, interiorem tunicam difrupiffe. Quin ex iis in quibus hos facculos deprehendi, nemo fuit in quo ea tunica effet difrupta, cum in omnibus pariter ac cæteræ, laxata, ad faciendum facculum fe expanderet, quod Ruftici, & Senis cujufdam de quo ad te alias (4) fcripfi, diffectionibus relectis, cognofces. Neque calculos fi Rufticum excipias, intra facculos illos vidi, aut antea fuiffe, intellexi: neque facculos ad ipfa ureterum ofcula, aut infra, fed fupra hæc mihi contigit deprehendere, imo & fuperius multo, ut ex iis quas indicavi, meis Obfervationibus perpicies.

31. Aliud igitur facculi hi funt, ac illi quos fibi calculi parant ad illa angufta ureterum ofcula fubfiftentes, ibique crefcentes, quod novit olim Petrus Francus (5), quamvis neque ab Riolano (6), neque a Willifio (7), neque a tot aliis qui ad hoc ufque tempus idem cenfuerunt, laudatus, uno, quod fciam, Platnero (8) excepto, qui & rariffimi ipfius libri huc attinentem particulam defcriptam propofuit. Quod autem Platnerus, Littrium (9), & Abr. Vaterum (10) fecutus, addidit, ni calculi inde, excidant, *videri fibi novam viam facere, dum contracta fubinde valentius vefica, intra* hujus *tunicas verfus cervicem propelluntur: & hanc caufam effe, cur fæpe in locis, qui ab ureterum ofculis remotiores funt, reperiantur*; illud quidem tunc facilius crediderim, ubi ab uretere infimo viæ pateant ad ea loca, ut ab Littrio confpectæ funt, quas femel a calculis apertas veri fimillimum eft, patulas deinde a fubfequente jugiter urina fervari debere; remotiora autem ab ofculis ureterum loca, ab iis deorfum tantummodo, verbis etiam quæ defcripfi, fpectatis, intelligenda effe, non dubito, quo tum defcendentis per ureteres lotii pondus urget, tum contractio veficæ compellit. Quanam igitur ratione tot alias quas Platnerus ipfe ibidem commemorat, Obfervationes explicabimus veficæ lapidum membrana inclufforum? num omnes ad ureterum ofcula, aut infra hæc fuerunt? num fic alii quoque in aliis, præter illas, Obfervationibus in Sepulchreto (11) legendis? una Tulpii (12) in pri-

(1) Ibid. in Schol. ad §. 7. Obf. 8.
(2) n. 28.
(3) Animad. cit.
(4) Epift. 21. n. 15.
(5) Traité des Hernies, c. 31.
(6) Anthropogr. l. 2. c. 28.
(7) Diff. de Urin. c. 5.
(8) Difp. fupra ad n. 27. cit. §. 13. & not. ibid. n.
(9) Mém. de l'Acad. Roy. des Sciences, An. 1702.
(10) Differt. qua Obf. rar. Calcul. &c. §. 4.
(11) Sect. hac 25. Obf. 8. §. 7. 13. & 14. & Sect. 24. Obf. 10. §. 1.
(12) Sect. 23. Obf. 7. §. 1.

mis (neque enim, cum ibi plures, ex Tulpio sint, omnes Platnerus, sed aliam quandam indicavit) qua 39. calculi in vesica describuntur, quorum *latitabat unusquisque involutus proprio receptaculo, & quidem tam tecte, ut circa initium crediderit Chirurgus, nihil calculorum illic detineri.* Cum hac junge alteram Holtzappellii (1), calculos proponentem 32. *omnes in propriis tunicis inclusos, & invicem contiguos, ut haud aliter quam apes in suis cavernulis favum, sic isti calculi in suis quisque alveolis, totam vesicæ cavitatem replerent, exiguo tantum meatu urinæ relicto.* Num ergo hi omnes infra oscula ureterum condebantur? Et mihi quidem aliquando venit in mentem, ut quemadmodum intra felleæ vesicæ glandulas bilarios calculos inveni (2), ita suspicarer, num forte per glandularum vesicæ oscula, quæ ut in ureteribus patentia nonnunquam deprehendi, sic etiam interdum in continuata vesica patere nihil prohibet, arenulæ minutissimæ in glandularum cava irrepere possint, ibique in calculos suis alveolis inhærentes augescere. Sed donec in vesicam incidere contingat quæ inter tunicas ibi conclusum habeat calculum quo ex ureteribus pervenire non potuerit, eamque attentius examinare; malim interea a meo illo cogitato assensum cohibere: & quoniam ex meis supra (3) indicatis Observationibus didici, sacculorum orificia sæpe esse sacculis ipsis multo minora; conjecturæ quoque alteri locum aliquem dabo, ut puta si minore calculo ingresso, orificium quacunque de causa magis arctaretur, & pene, aut prorsus occluderetur. Sunt autem sacculi unam ad vesicam interdum plurimi, inter eosque etiam parvi, & non modo inferiores, & medias, sed & summas partes vesicæ tenent: quæ cum ex meis illis Observationibus, tum evidentius ex duabus intelliges Iconibus, quas, ut alias quoque dixi, Cel. Heisterus ad latinas addidit suas Chirurgicas Institutiones (4) tanto laudabilius, quanto magis optandum fuerat, ne ab ullo eorum qui postquam de illis sacculis sæpius facta mentio est, de Lithotomia scripserunt, prorsus omitterentur.

32. Lithotomi enim interest sub oculis illa habere, unde, ni caveat, facillime possit decipi. Quod si Riolanus (5) docuit, calculos in illis imis vesicæ finibus nidulantes, *cathetere immisso non deprehendi*, sique casus a Cl. Jo. Christoph. Mayo (6) descriptus difficultatem ostendit ex illis finibus calculum eximendi; facile in mentem veniet tot sacculos in tam diversis vesicæ partibus spectanti, quot sibi incidere casus possint, in quibus, ut mittam curationis difficultates, in ipsa calculi perquisitione fallatur. Et sane, ut apud Cl. Schreiberum (7) video, inde error natus est credendi hominem a calculis persanatum, in cujus vesica nullus amplius catheteri obversaretur, cum tamen in ejusdem cadavere inventi sint novem, quos sex vesicæ sacculi continebant. Sed præter lithotomi in explorando calculo deceptiones dum hic modo in vesica est, modo in sacculum se subducit, qua de re supra (8) a me satis dictum est; magno insuper cum illius famæ, & ægri detrimento fieri interdum potest, ut qui diebus superioribus lapis in vesica perceptus sit, sectione jam facta, frustra in vesica perquiratur. Quamobrem istiusmodi ægrotantibus in quibus modo per catheterem sentitur calculus, modo non sentitur, is qui antea sensit, varios, & multiplices motus, & positus imperare debet, siquando lithotomus alter non sentiat, multoque etiam magis cavere ipse, ne secet, nisi in vesicæ cavo tunc lapidem percipiat. Hæc vero accidunt cum sacculi orificium pro calculi mole grandius est, velut in Rustico nostro fuit. Grandescit autem & orificium, & sac-

(1) Ibid. Obs. 4. §. 2.
(2) Epist. 37. n. 29.
(3) n. 30.
(4) Tab. 32. Fig. 1. & 2.
(5) Loc. indicat. supra ad n. 30.
(6) Commerc. Litter. A. 1736. Hebd. 5. n. 2.
(7) Epist. ad Haller. de Medicamento Stephens.
(8) n. 10.

cus ab urinæ copia, & pondere, ad quod & calculi adjiciendum eſt pondus, quo plus urinæ circum moratur, eo magis unde creſcat, habentis: plus autem urinæ in ſacco moratur, quo hic augeſcit magis; ſic enim magis quoque diſtrahuntur tunicæ ipſum facientes, earumque vires tum muſcularis, tum elaſtica, quibus lotii adjuvaretur expulſio, maximopere infringuntur. Itaque ſacci magnitudo interdum adeo augeri poteſt, ut perperam pro altera veſica accipiatur. Hoc autem non eo dico, quod neſciam, revera geminam a primordiis aliquando veſicam fuiſſe, qui non modo triplicem, ſed & quintuplicem fuiſſe, ſciam. Nimirum quinque in muliere publice oſtendit Molinettus (1), totidem renibus, ſex autem ureteribus prædita, quorum bini in majorem, quatuor reliqui ſinguli in ſingulas minores veſicas inſerebantur, quæ per ſingulares tubulos in majorem lotium mittebant, rariſſimo certe, & fortaſſe unico exemplo, eoque digniori quod a me commemoraretur, præſertim quando ex omnibus quos legiſſe memini duplicis, aut triplicis veſicæ Obſervationes indicantibus, unus eſt Cl. Fantonus (2) a quo ex Molinetto quintuplicis hujus mentio injecta ſit. Nec me fugit, a primordiis pariter eſſe aliquando veſicæ caveam per ſeptum quoddam in duas diviſam, ſive illud ſeptum ſit in tranſverſum, ſive juxta longitudinem poſitum: in tranſverſum quidem, ut in ovibus, & vitulis quibuſdam Ruyſchius (3) vidit, in iiſdemque ad eundem, ut opinor, modum viderat Blaſius (4); quanquam altera cavea magis ad dilatatum urachum attinere videtur, quam ad veſicam, itaque, ut ille indicat (5), fere quadrupedibus accidit ſolis, minimaque eſt quam ſemel in homine Blaſius (6) deprehendit: ſecundum longitudinem vero, ut idem Blaſius (7) in altero conſpexit viro, in quo tamen per accuratam ſectionem invenit, duas potius fuiſſe veſicas inter ſe junctis lateribus conglutinatas, quam unam per ſepimentum diviſam. Quale autem ſeptum, & quomodo ſitum id fuerit, quod in Viro Principe repertum ait Bauhinus (8), mihi quidem non liquet. Illud liquet, quod tot Auctores ſcribunt, a Coitero in Virgine quam alias quoque commemorandi occaſionem habui, fuiſſe inventum, neminem eorum fuiſſe ſcripturum, ſi paulo attentius Coiterum legiſſent. Hic enim (9) nulla uſquam ſepti mentione facta, in ea ſe *inveniſſe*, primum quidem tradidit, *duas veſicas urinarias, alteram naturalem, & in ſua ſede collocatam, alteram ex matricis colli dextro latere prognatam, naturali veſica duplo quaſi majorem, lotio pleniſſimam, & duabus tunicis, ut naturalis veſica, præditam: hic nullum meatum aquam vel immittentem, vel emittentem conſpectum fuiſſe.* Infra autem, ubi quæri poſſe, dixit, *quomodo generata hæc veſica non naturalis, ac per quas vias urina ingreſſa ſit in veſicam adnatam*, reſpondet, *mirum non eſſe, in hac virgine, utero male affecto, & menſibus male atque in ordinate expurgatis, inter membranas, quæ in ventre inferiori multæ reperiuntur, aquam hanc tenuem lucidamque collectam, atque membranis expanſis, ut in aliis locis factum eſt, hanc veſicam ſibi formaſſe*; ut nemini obſcurum eſſe poſſit, non alteram urinariam veſicam a primordiis congenitam, ſed magnam hydatidem vi morbi denique procreatam deſcripſiſſe. Qui fieri igitur potuit, ut Riolanus (10) ſcriberet, duplicem veſicam in ea Virgine inveniſſe Coiterum, *utramque lotio plenam, ſed unicam ureteribus præditam*, quæ *portionem urinæ in alteram exonerabat?* aut etiam, ut Thomas Bartholinus (11) *raro* veſicam cavi-

(1) Diſſert. Anat. Pathol. l. 6. c. 7. in fine.
(2) Anat. corp. hum. Diſſert. 7.
(3) Cent. Obſ. Anat. Chir. 8. & Muſæi Theca A. Repoſ. 2. n. 1.
(4) Comment. in Synt. Vesling. c. 5.
(5) Obſ. 8. modo cit.
(6) Part. 4. Obſ. Med. 18.
(7) Ibid. Obſ. 19.
(8) Theatr. Anat. l. 1. c. 31. not. *k*.
(9) Obſ. Anat.
(10) Anthropogr. l. 2. c. 28.
(11) In additis ad Patris Inſtit. Anat. l. 1. c. 20.

tates habere *duas membrana ceu septo distinctas, quales in puella 35. annorum invenit Volcherus Coiter.* Quem nisi in hoc Coiteri septo repetendo secutus mox esset Tulpius (1), & qui Bartholinum saltem diserte nominat, Blasius (2); non in tot alios, quos singillatim indicare necesse non est, vel recentissimos libros idem error permanasset, cujus denique tollendi studium aliquanto plura quam voluissem, me verba facere coegit. Sed illuc revertor. Ubi duae, pluresve occurrant urinariae vesicae, quae inter se communicent, neque ex certo structurae modo jam inde a primordiis fuisse omnes videantur, ut puta si in aliquam nullus influat ureter, neque ea, in brutis potissimum aminantibus facta videri possit ex uracho dilatato, ea, inquam, praesertim si calculus insit, aut stranguria, vel dysuria, vel crebra, ut saepe in potoribus, plurimi lotii retentio praecesserit, non pro altera vesica, sed potius pro naturalis vesicae hernia, id est vi morbi producto sacculo habenda est, qualem, exempli causa, ipse quoque fuisse puto quam Bartholinus (3) in Theatro hoc nostro non ab se quidem, sed a Moinichenio conspectam refert parvam, majori adnatam, & cum hac communicantem. Contra vero pro gemina vesica aliquanto facilius habebo, quippe singulis saltem ureteribus in singulas civitates influentibus, quam in Juvene quantumvis dysuria, ischuria, & calculo laborante, describit Stegmannus (4). Illud denique priusquam his de sacculis finem dicendi faciam non reticebo: attendendos eos esse qui antequam vesica infletur, apparent, aut si jam inflata est, imputari nequeunt exteriorum vesicae tunicarum, quas scalpellus forte laeserit, hiatui, per quem intimae, ab aere immisso extrorsum compulsae, sacculum, qui in vivente nullus fuerit, mentiantur, & minus cautis, quod factum interdum animadvertimus, non solertibus, Anatomicis imponant.

33. Quod reliquum est, vasicae tunicas crassiores factas, ut in Rustico (5) de quo hactenus dictum est, deprehendimus, sic animadvertere potuisti in Puella quoque illa agresti (6), & in Adolescente (7) quorum utrique ex calculo pariter gravis, ac diuturna fuerat mictionis difficultas, inventas esse. Huc vesicam adde quam Cl. Dethardingius (8) pingendam curavit, imo quas apud Ruyschium (9) videris, & legeris ab eadem causa transversum digitum crassos parietes habuisse, ut propterea in aliqua inter hos, & magnum calculum paucis tantum urinae guttis relinqueretur locus. Quae & Riverio (10) fuerunt nota, scribenti, in ejusmodi cadaveribus illam crassitudinem inventam esse *digiti, aut pollicis, ita ut totam vesicae cavitatem interdum impleat, & ipsum calculum proxime amplectatur.* Et ne ab Sepulchreto longius te abducam; quanquam in eo (11) haec quoque invenio ex Riverio deprompta; vel in puero (12) leges *mediocrem digitum transversum aequasse*, in altero autem calculoso (13) vesicam *ab extra carnosam factam*: quod nec Riverio ignotum, qui (14) vesicae *corpus carnosum* fieri, adnotaverat. Sed haec non solum tunc accidunt, cum a calculo dysuria est. Ut enim illud praeteream quod perlegens huc quoque attinentem Hoffmanni primam quandam Observationem intelliges, superiore Epistola (15) indicatam: vidisti certe in eadem Epistola (16), cum a Prostatae glandulae excrescentia esset dysuria, vesicae fibras auc-

(1) L. 3. Obs. Med. c. 5.
(2) Comment. cit. in Vesling.
(3) Anat. quart. renov. l. 1. c. 20.
(4) Eph. N. C. Dec. 3. A. 4. Obs. 110.
(5) n. 28.
(6) n. 20.
(7) n. 15.
(8) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. Obs. 31.
(9) Cent. Obs. Anat. Chir. 89. & Thes. Anat. 2. Ass. 3. n. 5.
(10) Prax. Medic. l. 14. c. 1.
(11) Sect. 28. hujus l. 3. Obs. 19. & Sect. 23. in Schol. ad Obs. 1. §. 8.
(12) §. eod.
(13) Ibid. §. 3.
(14) Obs. 19. cit.
(15) n. 12.
(16) n. 6. Vid. etiam Epist. 40. n. 4.

tas adeo fuisse, ut cordis lacertos figura & magnitudine Valsalvæ inspicienti repræsentarent; ne hic Piccolhomini (1) Observationem commemorem, quam miror in Sepulchretum non esse relatam, puellæ videlicet febre assidua, & summis doloribus excruciatæ ob exesionem & acrimoniam humorum, qui cum vesicam interiore tunica spoliassent, *exterioris fibras carnosas adeo inflammatione vexatas*, reliquerant, *ut totam eam carnosam judicares*, ita, inquit, *grandescunt interdum, & conspicuæ fiunt* illæ fibræ! Cum hac conjuges Rud. Jac. Camerarii (2) Observationem vesicæ *similis massæ carneæ*, cujus parietes cum essent *duorum pollicum crassitie*, erat propterea *cavitas vix major nuce juglande:* quod minus miraberis ubi historiam perlegens quam supra (3) ex Actis Helveticis indicavi, ea crassitudine fuisse vesicæ tunicas animadvertes, ut cum fere infantis caput ipsa æquaret, cavum tamen vix nucem capiens haberet. Et quoniam tunicarum illarum fibras, paulo ante dixi, lacertorum cordis fuisse aliquando similes; nolim, te ignorare, eandem comparationem non Valsalvæ tantum, sed & aliis postea qui in pares inciderunt, Observatoribus (4) placuisse. Nec tu ipse si forte vesicam offenderes qualem Cl. Trewius (5) describit, & pingit, quæ, tunica interiore *penitus* absumpta, pro *fibris tunicæ muscularis* ostenderet *varios mirumque in modum collectos lacertos*, *magnis intercedentibus lacunis distinctos;* non alia, inquam, uti posses comparatione. Et tamen vesica cujus erat *substantia* sic *crassa* facta, magnos continebat calculos, eosque asperos. At sine calculis, ut ille de quibus modo dicebamus, inventa fuit ab Hottingero (6) digitum minorem transversum crassa, fibrisque *magnitudine chordarum majorum conspicuis*, idque ob urinæ acrimoniam tantam ut in Prosectoris *manibus pruritum valde molestum excitaverit*: a Genselio quoque (7) *crassa* ob ulcuscula & excrescentiam in Prostata, purulentum lotium retinentia: a Bajero (8) denique; ne alios hic addam; *pollicari crassitie*, quia intus ulcerosa, & hinc irritata adeo, ut crebra sua contractione ureterum simul ostia constringendo, remorandoque in ipsis urinam, omnem reliquam eorum partem ad pollicis amplitudinem, pelvesque etiam renum præter solitum dilataverit. Et nos quoque ut in vesica, nullo quidem calculo affecta, crassitudinem tunicarum haud semel conspexerimus, non modo ex ultimis (9), sed ex aliis quoque Litteris (10) cognovisti. Nimirum sive, ut in bibacibus crebrius urina vesicam ad ejectionem compellit, sive quæcunque alia causa stimuli vices gerit, eo confluit uberius sanguis, & tunicas adauget. Ab aliis igitur quoque causis vesicæ tunicæ crassescunt: quanquam multo sæpius ab urinæ difficultate. Sed vicissim ea crassitudine existimo difficultatem hanc augeri, & interdum fieri, aut servari, ut paucis ostendam postquam Observationem subjecero, quæ si perfici potuisset, in alias potius quam in hanc Epistolam relata esset.

34. Nauta annum agens quinquagesimum quinctum, subpinguis, bibax, non sine difficultate mingere solitus, ob eamque fortasse causam scroti herniæ obnoxius, ob neutrum id vitium in Nosocomium hoc venerat; sed ob faucium dolorem, nec tamen ejusmodi ut surgere interdum prohiberet. Itaque mane cum per Nosocomium ambulasset, mox autem lectulum repetiisset, in eo mortuus inventus est, nigra, quæ deinde expalluit, facie. Cadaver postridie mane etiamtum calens, in gymnasium illatum est ubi Anatomen docere jam cœperam sub finem Januarii A. 1733. Ventre, ubi visum est, aperto, omentum

(1) L. 2. Anat. Prælect. 24.
(2) Eph. N. C. Cent. 3. Obs. 10.
(3) n. 23.
(4) Vid apud Brendelium n. 2. Programma. supr ad n. 18 cit
(5) Commerc. Litter. A. 1734. Hebd. 6. n. 5.
(6) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 232.
(7) Eorund. Cent. 6. Obs. 84.
(8) Eorund. Act. Tom. 3. Obs. 122.
(9) n. 13.
(10) Epist. 4. n. 19. & Epist. 10. n. 19.

retractum supra ventriculum, proximumque Colon intestinum, occurrit: hepar quasi marmor elegans ex subrubro, & subalbo variegatum, magnum potius sed proportione eo major lien, nec tamen prægrandis. Renes, & ureteres secundum naturam se habebant; vesica tamen grandior, & tunicis valde crassis. Urethra sine ullo usquam vitio, etsi corona glandis ad sui & præputii fines ulcusculis olim tentata ex cicatricibus videbatur. Herniæ saccus in scroto conspectus; sed inanis. Arteriæ Magnæ truncus per lumborum vertebras quodammodo tortuosus, ut & Iliaci ejus rami, qui nonnullis in locis duritiem osseam, albidasque intus maculas habuere; sed Aorta maculas tantum. Thorax cor exhibuit æquo majus. In eo Semilunares valvulæ duriores quibusdam locis; sed Mitralis anterioris latus non sine osse. Et quanquam ex vena Cava ad septum transversum incisa sanguis prodierat plurimus niger, fluidus; in utroque tamen cordis ventriculo concretiones erant polyposæ, satis firma compage, colore autem intus ex albo cinereo: quarum dextera, quæ crassior erat, longe se in Pulmonarum arteriam, altera in Magnam, nec brevem ad tractum, producebat. Magna autem arteria, cujus truncus totus visus est æquo latior, interiore facie albidis, quales dictæ sunt, maculis a diaphragmate ad cor usque hic illic distincta, eo crebriores has ostendebat, quo cordi fiebat propior ita uti qua tribus minoribus Valsalvæ sinibus excavatur, multo evidentiores, & brevi in os mutandas offerret. Præterea certo loco inter cor, & curvaturam, qui locus tres quatuorve digitos in longum, duos in latum patebat, intus pariter rugis erat crassis, & quasi tortuosis inæqualis; neque deerant subobscura erosionis indicia. Cæterum per Carotides non propagabantur maculæ, nedum vitia reliqua; ut minus ægre tulerim, tum accurata cæterarum Partium non minus quam earum quæ dictæ sunt, perlustratione Anatome, ut fit, in plures hebdomadas trahitur, aliæque interim Partes ex aliis cadaveribus afferuntur, hujus caput, me inscio, humatum esse, ut repentini obitus causam in eo perquirere non potuerim. Pharyngem tantum quæ deposita fuerat cum larynge, examinavi. Hæc, ut tota arteria Aspera, & pulmones, sana. Illius qua doluisse hominem, dixi, latera justo crassiora deprehendi, eamque crassitudinem, secando, vidi ipsius pharyngis substantiæ deberi, quæ magis distenta, quiddam inter glandulosum & viscidum quasi medium referre videbatur.

35. Si quæ ad urinarias Partes, quas hic dumtaxat spectamus, in viro isto pertinebant, diligenter attendas; intelliges sane, nihil fuisse cui difficultas imputaretur mingendi, nisi valde crassas vesicæ tunicas. Non me præterit quod in Additamentis ad Sectionem hanc Sepulchreti XXV. (1) ex Guarinonio producitur, quasi crassitudo de qua loquimur, *non semper obesset urinæ excretioni*, ut in argumento quidem positum est illi Observationi præfixo. Sed præterquam quod Guarinonius, si recte ex perpaucis verbis sententiam ipsius assequor, non de dysuria, sed de ischuria est intelligendus, tunc demum contingente cum ea crassitudo, & durities ad summum pervenere; hoc quoque attendas velim, me dysuriam ipsam non ab omni crassitudine repetere, ut puta cum hæc ab amplificata dumtaxat secundum naturam fibrarum carnearum substantia fit, quæ ad contractionem vel magis idoneas reddit; sed ab ea quæ cum has alienis interjectis succis enervet, tum quidquid reliquum est tunicarum ita infarciat, ut minus flexiles efficiat, eoque contractioni obsistentes. Et sane si perleges ex iis quæ supra (2) memoratæ sunt, Observationibus illas præsertim quas ex Camerario, & Helveticis Actis indicavi; plane cognosces, crassissimas illas vesicas aut substantia fuisse *fibrosa* quidem, sed *scirrhosa*, aut dura certe, & callosa; ut tametsi, velut illa fuit Hottingeri, non essent *undique pelvi agglutinatæ*, mul-

(1) Obs. 19. (2) n. 33.

tum illis deesset facilitatis ad se contrahendum, unde nixus illi denique, & conatus in mingendo. Quos ab eadem quoque causa vel sæpius in calculosis videre est, nisi forte propter sphincteris infirmitatem urina interdum per se defluat. Sic ejus quem Mauchartus (1) descripsit, vesica erat *crassa & quasi callosa*. Sic in Patricio Pistoriensi vidit Cl. Targionius (2) vesicæ tunicas digitum crassas, callosas, steatomatibus plenas, ut cum distrahi non possent, lotium, nisi paucissimum, inter se, & grandem calculum nequirent continere. Et quoniam cum tunicarum crassitudine angustia fere, & coarctatio vesicæ conjungitur, ut ex Fantoni quoque (3) exemplo in eo apparet, qui post diuturnam a vesicæ calculo dysuriam, amplissimos quidem ureteres, vesicæ autem ipsius, *ob nimiam membranarum contractionem*, *parvulam capacitatem* dissecantibus ostendit; hinc est, quod si curari velint, gravioribus sæpe & molestiis, & periculis obnoxii sint. Immissi enim catheteris necessario motu sic prohibito, aut calculi satis perquiri non possunt, ut apud Laubium (4) in illo cujus vesica *crassa valde*, & *constricta* erat, aut si vim faciat Chirurgus, nullo modo ferre æger possit, ut apud Præcl. Schreiberum (5) alter, cui vesica *contractissima*, *magnitudini contenti calculi accommodata*, *atque multum incrassata*, *nullum* relinquebat *locum* catheteri *convertendo*. Eadem autem incisa, accidere aliquando potest id quod vel in mortuo Schrokius (6) vidit, ut *vesica admodum crassa*, & *circa calculum constricta*, *difficulter ille inde loco moveri*, *atque ex pelvi extrahi* queat. Huc illud adde, si vesica *ex calculo perquam angusta reddita fuerit*, sine gravis erroris periculo non esse locum Foubertianæ curandi methodo, ut recte monuit Cl. Kesselringius (7), optimeque confirmavit Aug. Frid. Pallas (8) quando etiam ea methodus certo quodam adminiculo juvetur. Quod de Raviana quoque methodo vel novo instrumento addito animadvertit (9). Sed & in alto, quem vocant, apparatu scite admonuit (10) vesicam *sanam*, & *amplam* desiderari. Quæ vero hactenus dicta sunt de conjuncta cum tunicarum crassitudine, & minori ad se extendendum facilitate capacitatis vesica magna ut plurimum imminutione, ea scire, & animadvertere non tantum Lithotomi, sed & Medici non parum interest. Exempli enim gratia, si dysuriæ obnoxium urinæ in vesica corripiat suppressio; non facile sibi, ut Chirurgus alias (11) memoratus, imponi sinet a minori hypogastrii tensione, ut credat, necdum tempus esse lotii per catheterem educendi. Ex levi enim ibi, sed molestissima, tensione conjiciet, jam tantum lotii in vesica esse, quantum vix capere angusta ejusmodi, & minus extensilis vesica possit, præsertim si æger senior sit, ut illius tunicis duritiem rigoremve ab ætate insuper esse additum, satis veri simile videatur, sique ante suppressionem sæpius quidem, sed parum mingere consuesset. Hæc mihi ad opportune accelerandam suppressæ urinæ eductionem perpendisse pœnituit nunquam.

36. Etsi jam longius hæc Epistola provecta est; tamen si reliqua etiam volumus, ut initio promisimus, quæ ad mictionis vitia attinent, his iisdem Litteris comprehendere, multa, & varia pressius attingamus necesse est. Primum igitur ad cæteras, de quibus hactenus scripsimus, difficultatis urinæ causas illæ quoque addendæ sunt quæ in urethra occurrunt. Hujus canalis initia comprehendens Prostata glandula ut induresscendo, excrescendoque urinæ exitum impediat, non modo difficilem reddat, superiore Epistola (12) ostensum est. Sed

(1) Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 15.
(2) Prima Raccolta di Osservaz. Med.
(3) De Obs. Med. & Anat Epist. 8. n. 15.
(4) Eph. N. C. Cent. 8. Obs. 22.
(5) Epist. supra ad n. 32. cit.
(6) Eph. N. C. Cent. 10. Obs. 100.
(7) Dissert. de Hist. & Meth. Foubert. n. 57.
(8) Dissert. de variis calcul. secandi Methodis, § 39.
(9) Ibid. §. 29.
(10) Ibid. §. 18.
(11) Epist. 41. n. 14.
(12) n. 13. 14. 17. & seqq.

cum

cum ab ulcere, inclusoque pure simul occallescit, & tumet; accidere interdum potest, ut effuso pure superficies interna detumescat, imo ulceribus erosa tanto patentiorem lotio relinquat viam, quod callus, non secus ac Prostatæ scirrhus a Præstantissimo Hallero (1) adnotatus; sphincteri obstat vesicæ orificium constricturo. Tunc igitur fiet urinæ stillicidium, ut in Cl. Fantoni (2) Observatione, quam sic explicari posse, reor. Ubi autem res modo ita se habet, modo puri novo e Prostata intercluditur exitus, & hinc infra superiorem illum callum intumescit rursus interna glandulæ superficies; modo stillicidium lotii accidet, modo ejus reddendi difficultas, hæcque interdum tanta ut in suppressionem degeneret periculi plenam, eo majoris, si ejus glandulæ aut inflammatio, aut durities, & tumor catheteris usum prohibeant. Quæ cum sæpe aliis, & nonnunquam mihi in medicina facienda occurrerint; tum Valsalvæ in Equite occurrisse video pro quo Consilium scribens A. 1714. respondit, si forte ejusmodi contingat suppressio, nec lotio naturalem viam referare liceat; quod alii proponebant, ab se quoque probari, ut ferro per perinæum scite adacto, novam aperirent. Quin illud insuper addebat, si quid forte id facere prohiberet, tum necessitate urgente, eadem acu per quam hydropicis aqua emittitur, continuo supra pubis ossa, oblique deorsum ad vesicam demissa, urinam posse evocari: quod adnotare volui, ut scires quid ipse quoque de utraque hac sentiret opitulandi ratione, si urina aliter educi nequeat, ut ægri interea vita servetur dum ars, aut, natura pristinum referent urinæ iter. Nam quod ad punctionem attinet in hypogastrio; hanc Petropoli in quodam milite institutam, Weitbrechtus (3) Goetzio scripsit *a nonnullis laudatam*, *ab aliis* fuisse *vituperatam*, seque id Chirurgis dijudicandum relinquere, *num hæc methodus vituperium*, *an laudem & imitationem mereatur*: & certe multum levamen per decem dies attulerat, donec videlicet aliæ partes, & in his quæ urinæ quoque suppressionis causa fuerant, interitus pariter fuerunt, dissectione ut harum vitia, sic labem nullam qua & quo acus transierat, ostendente, & quod consequitur, judicium confirmante tot qui antea commendaverant, sed tunc ibi fortasse non ita omnibus noti erant, Præstantium Auctorum. Quod vero ad sectionem attinet in perinæo, non ignorabat, opinor, Valsalva, in suo Bononiensi Gymnasio auctorem quem sequeretur, se habere, Zechium dico, Medicum olim nobilissimum, qui de ea sic ad Rotam scripsit (4), ut appareat, se ejus inventorem felicis auxilii credidisse. Et quamvis Riolanus (5), ubi ut illam superiorem punctionem, ita hanc quoque inferiorem sectionem dilaudat, hancque, si opus est, etiam ad perinæi latus, in quo asseclas nunc habet, qui & ibi acu eadem qua in hypogastrio, utuntur; quamvis, inquam, Zecchio objiciat, id auxilium *Medicis Parisiensibus jam a centum annis* fuisse usitatum; Zecchius tamen centum illis annis ante, junior quidem erat, sed ea ætate, ut id ab natura ipsa discere potuerit; ab ea enim *edoctum* se dicit, cum in calculosis *disrupto* ad perinæum *abscessu*, ibi *sponte nato*, vidisset, *dolores molestiasque omnes in urina reddenda cessare*.

37. Illud Valsalvæ Responsum de quo modo dicebamus, ad Insubrem Chirurgum est, qui ægri nomine ipsum consulens, inter cætera hoc quoque scripserat, dignum quod hic non omittatur „ memoria se tenere, deprehendisse lapidem in prostata glandula, dum cadaver incideret Eminentissimi Cardinalis „ Morigii ". Scilicet hic morbus est de quo egit Jo. Christophorus Pohlius cum Lipsiæ A. 1737. Dissertationem vulgavit *de Prostatis calculo Affectis*, laudabili sane consilio morbum examinans, a quo præter dysuriam, & crebros ad mejendum

(1) Opusc. Pathol. Obs. 35.
(2) Epist. supra ad n. 35. cit. 8. n. 18.
(3) Commerc. Litter. A. 1733. Hebd. 2. n. 1.
(4) Consult. Med. 58.
(5) Encheirid. Anat. l. 2. c. 30.

ſtimulos, alia oriri poſſunt incommoda, & in his dolores ſive ad affectum locum, ſive etiam urethra tota, quippe adverſus urinæ acrimoniam, ob imminutam oblinientis humoris Proſtatæ copiam, aut vitiatam naturam, non ſatis munita. Optandum fuiſſet, ut ſenex bajulus in quo Pohlius eos calculos invenit, nullos in renibus, imo hos ſaniſſimos habuiſſet, nec ſupra glandulam Proſtatam in ipſa infima veſica haud levem inflammationis notam, præſertim vero ne circa eum locum tumor, ex illa ipſa glandula ortus, intus emineret ceraſi magnitudine, ſcirrho, niſi pure ſcateret, ſimilis. Nimirum ſigna quæ ſolerter a mortui amicis collegit Pohlius, dubitare licet num omnia iis potiſſimum calculis deberentur: ut jure ac merito dubitares, ſi quædam ſymptomata, a me ſupra (1) in Cortinio deſcripta, ad tartaream illam, & ferme jam calculoſam materiam referrem, quæ in ſinu quodam intra eandem glandulam continebatur. In viro autem altero cujus mentio alibi a me fiet ob peculiarem præputii, & glandis nativam conſtitutionem, cum flavos quoſdam parvoſque calculos altiuſcule in Proſtata defixos inveni, quid incommodi attuliſſent, ſcire non potui propterea quia peregrinus erat ob thoracis acutiſſimam, lethalemque inflammationem in hoc Noſocomium receptus. Illud tamen intellexi, fieri non potuiſſe ut ſemen emitteret, quippe calculis ibi poſitis, affixiſque, ut ejus exitum omnino intercluderent. Fecit illa Obſervatio, ut aliarum quas legeram, veniret in mentem. Marcellus enim Donatus (2) virum in cujus Proſtata lapidem infixum deprehendit, *non potuiſſe*, ſcripſit, *ſemen, niſi paucum admodum, aquoſumque valde in coitu excernere.* Fridericus autem Loſſius (3) ſterilitatis cauſam refert *calculum exactiſſime meatum illum claudentem, qui a proſtatis in urethram dehiſcit.* Quibus accenſendus videtur Nicolaus de Blegny (4), qui impeditam ſeminis ejaculationem in alio pariter fuiſſe, narrat, ob tumidam duramque factam carunculam Seminalem, quia ſemen *ibi in lapidem obduruerat*, cum *vaſa etiam ejaculantia lapidibus duriſſimis ſcaterent*, pleriſque piſi forma, & magnitudine. Et qui antea fuerat nominandus, Fabricius Bartholetus in Proſtata, ut Rhodius (5) retulit, obſervavit, *a ſemine retento genitum fuiſſe calculum, quo veſicæ orificium comprimente, urina fluere deſiit.* Ab Rhodio autem, & Bartholino (6) hanc Obſervationem memorantibus, contra utriuſque conſuetudinem, mentionem omiſſam miror illius quam primo loco ex Donato indicavimus, nedum alterius quæ apud eundem Donatum (7) eſt, *lapilli puſilli* in Mantuani Medici Proſtata inventi. Sed & Terraneus (8) in ſene *renibus*, *liene*, *pulmonibus calculoſo*, obſervaſſe ſe, narrat, *in tubulis Proſtatarum*, & *Vaſorum Deferentium ad urethræ principium ejaculantibus*, *parvos*, & *inæquales calculos*, *moleſtiam*, & *impedimentum tam urinæ ſuperlapſuræ*, *tum ſemini effluxuro afferentes.* Et ante ipſum in ſene alio Jacobus Douglaſſius (9) inveniſſe, ſe retulit, *aliquot dura corpuſcula*, *piſis albis ſimilia*, *quo ad conſiſtentiam dicto corpori* (in mulieris videlicet tumore deprehenſo, quod num oſſeum eſſet, an lapidoſum potius & tartareum, in medio reliquerat) *dicto* igitur *corpori reſpondentia*, *magis tamen polita*, *quo ad faciem externam*, *quorum quædem ipſi harum glandularum* (proſtatarum) *corpori inſidebant*, *quædam exilibus radicibus membranæ has obtegenti adhærebant.* Has ego omnes Obſervationes hic tibi volui commemorare, non quod haud ſatis vulgatæ ſint; plures enim earum ſunt quamvis aliæ alio loco, in Sepulchretum (10) relatæ;

(1) n. 13.
(2) De Medica Hiſt. Mirab. l. 4. c. 30.
(3) L. 1. Obſ. Medic. 33.
(4) Zodiac. Med. Gall. A. 2. Mart. Obſ. 4.
(5) Cent. 3. Obſ. Med. 27.
(6) Cent. 4. Epiſt. Med. 6.
(7) c. 30. cit.
(8) De Gland. c. 5.
(9) Vid. Act. Erudit. Lipſ. A. 1707. M. Febr.
(10) L. 3. Sect. 24. Obſ. 17. §. 4. & Sect. 34. Obſ. 5. §. 4. & Obſ. 6. §. 1. & in Addit. Obſ. 3.

sed ut posses ad Pohlii, nostrasque adjicere, tametsi ex nulla adhuc satis peculiare signum elici possit ad Prostatæ calculos internoscendos. Nam ut in plerisque earum quas protulimus, coercita seminis esset ejaculatio; hæc tamen ab omnibus Prostatæ calculis, neque ab his tantummodo contigit; neque enim omnes ibi sunt, ut meatus seminis ambos obstruere possint, aut comprimere, neque horum obstructio, aut compressio non ab aliis causis interdum efficitur. Eosdem autem calculos quando ex seminali materia genitos suspicari non liceat, tunc fierine inter cæteras ex illa quoque existimabimus, quæ granulorum *tabacci* forma non rarissime nobis intra, aut ad eam glandulam occurrit? Arbitrari per te poteris cum de materia illa, & finibus ipsam interdum continentibus, aliisque Prostatæ vitiis in GonorrhϾ tractatione (1) verba faciemus.

38. Nunc vitia quædam, reliquæ etiam urethræ communia, perstringentes, calculos, quos tibi sub hujus intima membrana in muliebri corpore alias (2) descripsimus, minime repetemus. Scribemus potius quænam in tanto dissectorum cadaverum numero se nobis in tota urethra obtulerint, quæ ad controversiam possint de natura caruncularum; sic enim vocitant; attinere, quas olim in ipsa innasci, plerique omnes existimabant, præsertim si virulenta gonorrhœa præcessisset, nunc autem perpauci credunt, urinæ difficultatem, & se catheteri opponentes obices quæ illi carunculis, alii aliis causis assignantes, & in his potissimum aut cicatricibus, aut turgentibus, & varicosis sanguiferis vasis certa urethræ loca coarctantibus, quod ad genus ultimum Observatio quoque spectat XXII. ex iis quæ ad Sectionem hanc Sepulchreti XXV. additæ sunt. Quin etiam spongiosum ipsum urethræ corpus intra ejus cavum ibi extuberare traditum est, ubi gonorrhœa quasdam interioris tunicæ sedes magis infirmaverit. Quæ tunica cum adeo tenuis sit; minus, opinor, miraberis, si forte urgenti sanguini cedat, corporis illius cellulas distendenti, cum tanto crassiores, & validiores parietes spongiosorum penis corporum ipsos quoque interdum scias a causa ejusdemmodi in nodum attolli, ut vel olim ab arantio (3) indicatum est. Id obicum genus frequentius cæteris, quæ minime negat, intra urethram esse, censet Experientissimus Goulardus (4) ut pote quod magis idonæum sit, ut ostendit, ad phænomena explicanda, in hisque illud etiam quomodo nihil obstaculorum in quorundam cadaveribus occurrat qui de illis ad mortem usque conquesti sunt. Scilicet cum vi circulationis sanguinis, cessante in obitu causa quæ eas cellulas introrsum urgebat, deplentur hæ sensim, & subsidunt, nullumque sui quærentium oculis indicium relinquunt. Attamen credo, cum revera in vivo fuerunt, posse oculis in mortuo subjici, si spongiosum urethræ corpus immisso aere tantum distendatur quantum in vita fuerat, sicque exsiccati incisa urethra, ille intra hanc spectetur locus, in quo percipi solebat obstaculum. Verum non desunt qui pro carunculis adhuc propugnent sive alibi per urethram, sive præsertim in Seminali ipsa tumente caruncula agnoscendis: quos inter ipse quoque fuit Lancisius in litteris ad Genselium (5); sed nemo fusius ac diligentius rem egit quam Benevolus (6), qui non modo indicatis, ut ille, sed prolatis suis Observationibus id morbi in eadem illa exulcerata caruncula esse, docuit. Neque hic tamen; quod vellem ab uno, atque altero pererudito alioquin Scriptore animadversum; negavit, imo diserte fassus est (7), alios præterea esse posse in urethra obices, quorum aliquos & ipse deprehenderit, ab angustiis, corrugationibus, cicatricibus, & vel ab aliqua nonnunquam carnea excrescen-

(1) Epist. 44. n. 20. & seqq.
(2) Epist. 33. n. 34.
(3) De Tumor. p. n. c. 50.
(4) Traité des maladies de l'urethre.
(5) Eph. N. C. Cent. 6. Obs. 84.
(6) Nuova Proposiz. int. alla Carunc.
(7) c. 2. & 3.

tia: & hoc unum contendit, non ab his, ut ab ulcerosa Seminali caruncula, peculiaria illa signa omnia esse posse per quæ morbum quo de ipse loquebatur, ab aliis quæ probe norat, obstaculis, urinæ se, & catheteri opponentibus, distinguebat. Quæ si, ut ille suum, allaborent alii per certas notas melius internoscenda exhibere; non est dubitandum quin tanti id Medicorum intersit, quanti interest aliud in alio obstaculi genere tum prædicere, tum agere, aut saltem vitare. Intelligis, me in hac alioquin difficili ob discrepantes adeo Observationes controversia harum nullas rejicere, Celsi æquitatem, & Præstantissimorum Virorum judicium sequentem. *Verisimile est*, inquit, quamvis alia in re, ille (1), *id a quoque prætermissum, quod ipse non cognoverit; a nullo id quod non viderit, fictum.* Astruccius autem (2), Heisterus (3), Platenerus (4), quibus & Waltherum (5) addas licet, alia in aliis obstaculorum genera esse, non dubitant, nec referre, si omnes omnia non conspexerint; satis esse quod singula certis sint Observationibus comprobata. Si quam Genselius (6) carunculam ipse deprehendit, non minus libenter accipimus, quam urethræ angustias, & coarctationes a Brunnero (7) aliisque conspectas. Sed quæ uterque addit, non æque libenter omnia agnoscimus. Neque enim omnia Observationes sunt huc attinentes, sed conjecturæ, vel ea dico quæ tanquam Observationes a Genselio subjiciuntur. Quid enim huc urethræ illa Hippocratica (8) φύματα, sive *minuti*, ut Celsus (9) loquitur, *abscessus*, quibus cito, ut fit, suppuratis, pure effuso, *sanitas redditur?* Spectent huc cætera. Sed num quicunque se carunculam curasse, credidit, suæ opinionis eandem saltem attulit probationem quam Galenus (10), qui cum ab ulcere enatam, ut conjecerat, carunculam per catheterem fregisset, *secuta* vidit *urinæ excretionem* non modo *cruorem aliquem*, sed & *carnis fragmenta.* Omnino qui carunculas in cadaveribus, quæ certissima has observandi ratio est, deprehenderint, multo pauciores sunt quam credere videtur Genselius, si eos seponas qui ut excrescentias carneas in urethra conspexerint; illas tamen non intra hanc natas, de quibus hic quærimus, sed ex vesica, unde oriebantur, in urethram propendentes animadverterunt. Quæ cum ita sint; minus, ut puto, miraberis, si cum tot urethras ex quo Anatomes studio me dedi, attente inspexerim, & quotannis adhuc inspiciam; vix unam dixero certam mihi esse in ea Observationem carneæ excrescentiæ, cum plures sint cicatricum, & coarctationum, easque illa una non sine hic fuerit.

39. Juvenis ex capitis vulnere in hoc Nosocomio mortuus est circa medium Decembrem A. 1717. Ventris dumtaxat visceribus, & Magna arteria, & larynge, in quorum examine tunc eram totus, prius diligenter inspectis, & iis qui aderant, demonstratis hæc præter naturam offendi. Ventriculus erat amplus, vixque ullis cum rugis. Hepar æquo majus, ut ejus quoque arteria. Renes cicatricosi; sed penis glans magis, quippe ob magnas cicatrices informis facta, & exigua. Inde urethra ad tertiam usque suæ longitudinis partem coarctata erat manifestissime: neque ullus usquam ex iis apparuit quos ego proposui (11), majoribus canaliculis, quorum ferme locum tenebat linea interrupta, quam tenuis excrescentia luxuriantis carnis faciebat. Cætera ad vesicam usque perattente examinata, & incisa, nihil ostenderunt vitii: ut neque larynx; si epiglottidem minus sanam excipias. Magna autem arteria intus inæqualis, ossium inchoamenta,

(1) De Medic. l. 7. c. 14.
(2) De Morb. Vener. l. 3. c. 4. §. 4. & alibi.
(3) Instit. Chir. P. 2. Sect. 5. c. 38. n. 1.
(4) Instit. Chir. §. 1336.
(5) Dissert. de collo viril. vesic. & cæt. §. 15. & seqq.
(6) Vid. Obs. 84. cit.
(7) Eph. N. C. Cent. 1. Obs. 71. & 97.
(8) Sect. 4. Aph. 82.
(9) L. 2. c. 8.
(10) De loc. aff. l. 1. c. 1.
(11) Adverf. I. n. 10.

& corrosionis, quamvis obscuriora, habebat indicia: præterea paulo supra cor justo latior fiebat.

40. Senis peregrini cadaver ibidem per eosdem ferme dies incidi, cujus qui fuissent cæteri morbi, in meis, schedis non adnotavi. Venerea lue fuisse infectum pariter ac Jevenem de quo modo dictum est, quæ adscribam, satis ostendent. Ventre enim aperto, cum renum alterum maximum, alterum justo contractiorem offendissem, hujusque ureterem prope totum adeo dilatatum, ut apicem minimi mei digiti admitteret, vesicam autem magnam, crassis parietibus, purulentam; oculos ad urethram, penemque converti. Hujus glans pluribus profundis cicatricibus excavata: urethra autem erat valde contracta, ut vix unum in ipsa ex iis qui supra dicti sunt, canaliculis potuerim demonstrare. Reliqua ab naturæ statu aberrare non sunt visa; nisi quod epiglottis integerrima non erat, proxima autem linguæ pars quæ glandulis operta est, hic illic ulcusculis fœdabatur.

41. Quæ in utriusque urethra animadvertimus, sicuti a qua causa essent, facile erat intelligere, ita quos effectus ederent, id est quæ incommoda in mingendo afferrent, scire non licuit, ut neque alia quæ a me in aliis urethris per dissectionem deprehensa ad te alias aut scripsi, aut scripturus sum. Scribam enim (1) ubi de Gonorrhœa (2) in Juvene ex colli vulnere mortuo, oblongam mihi lineam albidam, nonnihil exstantem, oblique ab urethræ medio ulteriora versus tendentem occurrisse, sicuti & chordulas quasdam alias in Asthmatico (3) non sine urethræ contractione. Scripsi autem Epistola XL. (4) ut in Sene quem ruptum aneurisma sustulerat, urethram passim cicatricosam offenderim, fibrasque præterea inter Seminalem carunculam, & vesicam oblique prominentes: itemque Epistola IV. (5) ut in apoplectico Stabulario albidas oblongas lineas, oblique in duobus urethræ locis exstantes, & in altero certe se immisso specillo opponentes: denique Epistola X. (6) ut in paralytico Viro quem convulsiones interemerant, obliquas pariter quasdam quasi carneas fibrillas in illa urethræ sede ubi catheteri obstaculum aliquod se objicere solebat. Nunc si cum linea illa quam paulo ante (7) factam dixi ex tenui luxuriantis carnis excrescentia has quasi carneas fibrillas, & fibras illas, cum harum autem utrisque exstantes lineas pariter obliquas contuleris; fortasse mecum suspicaberis, certis quibusdam urethræ erosionibus excrescentias quasdam tenues non rarissime succedere, quæ contractæ fibras primum, fibrillasve carneas, magis autem, magisque siccatæ denique subalbas, nonnihil exstantes lineas referant: fuisse igitur me sæpius ejusmodi excrescentias visurum, si dum recentius esset malum, inspicere potuissem. Fieri tamen etiam potest, ut quemadmodum urethram non semel vidi cicatricosam, & manifestissime coarctatam; ita lineas etiam illas eodem censeas attinere.

42. Muliebres autem urethras, etsi non sæpissime, ut viriles; sæpe tamen secui, & diligenter perlustravi. Neque adhuc (nisi forte unam, de qua mox dicam, velis excipere) in ullam incidi, quæ cicatrices, nedum excrescentias haberet: nec mirum in perbrevi, minusque angusto canali, in quem neque tot qui erodere possint, humores influant neque ullus, nedum tantus quantum habet virilis urethra, flexus cadat. Posse tamen nonnunquam in muliebri quoque & ulcera, & excrescentiam, aut certe diuturna obstacula quædam oriri, de Astruccio, & de Alghisio didici, quorum ille (8) corpus quo urethra cingitur, suppuratum, & fistulosum intra hanc hiare, & pus effundere non semel vidit, alias

(1) Vid. etiam Epist. 63. n. 13.
(2) Epist. 44. n. 7.
(3) Ibid. n. 10.
(4) n. 29.
(5) n. 19.
(6) n. 13.
(7) n. 39.
(8) §. 4. supra ad n. 38. cit.

vero ab eodem corpore tumido, & calloſo urethram præter modum arctari; Alghiſius autem (1) Virginem memorat, cui tenuis medicata candela ad *carnoſitatem* urethræ abſumendam intra hanc relicta, veſicam ſubierat. Huc adde *carneam excreſcentiam*, de qua mox dicetur, in Vidua quadam a Mullero (2) deſcriptam. Et mihi quidem ſemel accidit, cum Vetulæ cadaver perſcrutarer ſub initium A. 1751. ut parvulam excreſcentiam triangularem intra urethræ exterius oſculum, ex hoc tamen non exſtantem offenderem, perſæpe autem poſt acutas præſertim febres animadverti ſanguifera vaſcula, quæ plurima, & ferme parallela intimam urethræ perreptant tunicam, turgida adeo, & conferta, ut ab ipſis tota hæc propemodum nigricaret: accidit quoque ſemel ut in Virguncula, itemque in Anicula, quarum fortaſſe alibi (3) incidet mentio, portionem ejuſdem illius tunicæ extra ſui meatus orificium procidentem viderem. Sed quid hæ, aut illæ incommodi in mingendo ſuſtinerent, conjicere quidem; ſed pro certo tamen ſcire non potui. De cauſa pariter cur his duabus pars quædam illius membranæ ita ex urethræ oſculo prominеret, non niſi conjecturæ erat locus. Atque ut ea uti nollem quæ ex ſæpius laceſſitis per acus capitulum (4) illo oſculo, illaque membrana duci potuiſſet; reſtabat altera, a prægreſſa fortaſſe ſtranguria repetenda. Nam conatibus ad expellendam urinam vehementioribus membranam illam deorſum urgeri, & ratio indicat, & laudata Mulleri Obſervatio confirmat. Excreſcentia enim quæ ex urethræ orificio prodiens, hoc obturaverat, magna ex parte abſumpta, pars interior reliqua *non niſi eo quo veſica exonerari ſolet, conatu* fiebat *conſpicua.* Quæ Obſervatio excreſcentiæ *carneæ*, *rubræ*, *fungoſæ*, quæ *fabæ magnitudine prodierat* ex illo orificio, ſi a te cum exemplo altero conjungatur, quod Cl. Goulardus (5) memorat, *carnoſitatis* in viri cujuſdam urethra nonnunquam adeo excreſcentis, uti ex hujus oſculo prodiret, ibique eſſet amputanda; tanto libentius cum illis facies, qui inter cætera in urinario meatu occurrentia obſtacula, adhuc carunculas etiam agnoſcunt. Sed ne ab urethra fœminea recedamus; quid de Corn. Solingenii rariſſima quam Salzmannus (6) commemorat, Obſervatione dicemus, *meatus* videlicet *urinarii inverſi atque digiti minoris longitudine propendentis*? Uſque adeone laxam & extenſam meatus fuiſſe membranam? an collum, ſive infimam veſicæ partem illac prolapſam, ut credere videtur Salzmannus (7)? qui tamen ſuam ita indicat dubitationem (8), *ſi modo alia pars oculis ſe ſe offerens*, *ſub ſpecie veſicæ* Solingenio *non impoſuit.* Alius quoque morbus eſt, cujus raritatem ut in muliebri urethra oſtendamus, pauca de ipſa, & de ejectis per eam calculis attingemus. Illa, ut Celſus (9), ait, & nos paulo ante poſuimus, *& brevior*, *quam in maribus*, *& laxior*, & quod ſupra (10) dixerat, *ſimul rectior* eſt. Ergo calculus, quod recte idem ſubjicit; *ubi parvulus eſt*, *per ſe ſæpe excidit.* Quin aliquando etiam non parvus, qualis erat quem hic, ut antea (11) ſcripſi, & vel magis quales ii quos Bononiæ conſpexi. De quibus, aliiſve quos Langelottus (12), Jæggerſchmidius (13), Dillenius (14), Schmiederus (15) Trewius (16), alii ſine Chirurgiæ ope excluſos propoſuerunt, plura dicere non refert, quando conſtat, iis majores Sennertum (17), & Tulpium

(1) Litotom. c. 3.
(2) Eph. N. C. Cent. 8. Obſ. 38.
(3) Vid. Epiſt. 50. n. 51. & Epiſt. 56. n. 21.
(4) Supra n. 19. & ſeqq.
(5) Tract. ſupra ad n. 38. cit.
(6) Diſſert. de hernia veſicæ urinar. theſ. 18.
(7) Theſ. 26.
(8) Theſ. 19.
(9) De Medic. l. 7. c. 26. n. 4.
(10) eod. c. n. 1.
(11) n. 10.
(12) Eph. N. C. Dec. 1. A. 6. & 7. Obſ. 7.
(13) Dec. 3. A. 3. Obſ. 101.
(14) Dec. ead. A. 9. & 10. Obſ. 242.
(15) Cent. 3. & 4. Obſ. 161.
(16) Commerc. Litt. A. 1733. Hebd. 39. n. 4.
(17) Medic. Pract. l. 3. P. 8. S. 1. c. 2. verſ. fin.

(1) vidisse, nempe illum *fere ovi gallinacei magnitudine*, hunc ut Icon adjecta ostendit, crassiorem, & *ponderantem tres uncias cum duabus dragmis.* Quem maximum inter omnes fuisse, credo, de quibus memini legisse: inter omnes dico a muliere non modo excretos, verum etiam gestatos; cum in virili vesica ad immane pondus crevisse, sciam. Mitto enim qui *pendebat libram Anglicanam, & binas insuper drachmas*, cui *non meminerat* Helmontius *se parem unquam vidisse*; quando in eadem Sepulchreti Sectione (2) in qua hæc verba referuntur, calculi XXXII. (3), & XXXIV. unciarum (4) propositi sunt, & Cl. Targionius (5) testatur, esse Florentiæ qui uncias æquet XXXIX. ob id quoque spectabilior, quod in eo deprehensus est qui post prosperam & vegetam senectutem morbo extinctus fuerat in quo leves potius lithiasis suspiciones, quam legitima indicia, extiterunt. Eodem pondere alterum video ex Verducio (6) commemorari, ex Launayo (7) alterum unciarum LI. denique, ut maxime mireris, quem Kesselringius (8) spectasse se, ait, apud Cl. Morandum, *6. libras*, cum *3. unc. æquantem:* quod ipsum pondus; ne forte me in describendo errasse suspiceris: in recensione quoque invenies illius Dissertationis edita in Commercio Litterario (9). Unde fieri autem putas, ut tantorum lapidum nullum in fœminea vesica repertum esse, legamus? Nempe, aut ego fallor, rectius, breviusque, ut dixi, præsertim vero latius urinæ iter in sexu sequiore facile excipit, emittitque partem multo maximam viscidæ illius, & tartareæ materiæ, quæ ob contrarias causas in marium vesica subsistens, usque, & usque, in quorundam potissimum corporibus, accrescit calculo, ejusque adeo auget molem. Quo rarior censeri debet casus, a Cl. Adolpho (10) editus, *calculi oblongi in* Vetulæ *urethra nati firmiterque ipsi accreti.* Quo enim modo particulæ unde is constabat calculus, restitare in ejusmodi canali neque abripi lotii incursu potuerunt? Attamen aut vis hoc impellens, ut in muliere sex & septuaginta annos nata, languidior, aut urethræ membrana alicubi ulcerosa, eoque inter cuniculos, & inæqualitates suas retinens eas particulas, aut denique calculus, primum in vesica natus, & urethram sua aliqua parte ingressus, ibique subsistens, aliis, atque aliis additis ex lente illac, & quasi per stillicidium, ut tunc fere solet, præterlabentibus ejusdem generis particulis, hæc, inquam, aut aliqua, aut universa id quod miramur, & nihilominus rarum est, satis efficere potuerunt. Favent huic explicationi, præter mulieris ætatem, prægressa jam subinde *per plures annos obstructio urinæ*; præsertim vero calculus ipse *in vesicam usque recurvatus.* Vide enim meam primam (11) calculi qui acui intra virgineam vesicam increverat, Observationem. Is cum sui partem recurvatam haberet intra utrinarium meatum, certe non ab illa parte inceperat, sed ab acu quæ inde aberat; illa autem ipsa pars, tanquam calculi appendix, & additamentum, intra contiguum meatum paulatim creverat; ut manifeste, pro fine, non pro initio calculi esset accipienda.

43. Restaret, ut de Diabete, de Urinæ Incontinentia, & per locum indecentem Excretione, & de Urinis non naturalibus scriberem, de quibus singulis argumentis singulæ in Sepulchreto adduntur Sectiones. Veruntamen duas ob caussas non faciam. Prima est, quod nec Valsalva, nec ego quenquam ex diabete mortuum dissecuimus, quod per te facile conjeceris ex iis quæ de eo morbo

(1) Obs. Med. l. 3. c. 7.
(2) 23. Obs. 1. §. 9.
(3) Obs. ead. §. 1.
(4) Ibid. §. 2.
(5) Prima Raccolta di Osserv. Med.
(6) Vid. apud Boretium de Operat. alti Adparat.
(7) Vid. apud Pall. Dissert. supra ad n. 35. cit. in adnot. ad §. 19.
(8) Dissert ibid. supra cit. n. 53.
(9) A. 1739. Hebd 9.
(10) Act. N C. Tom. 1. Obs. 239.
(11) Supra, n. 19.

attigi Epiſtola ſuperiore (1). Altera, quod illa omnia quæ in denatis poſt cæteras iſtas quæ modo dictæ ſunt, affectiones, deprehendimus, jam cum aliis a quibus ipſæ pendebant morbis, quod in his quoque Litteris animadvertere potuiſti; propoſuimus. Non eſt autem conſuetudinis noſtræ quidquam iterare. Quod ſi in Sepulchreto non eſſet factum; ad pauciora rediiſſent iſtæ quas diximus, Sectiones, quarum nihilominus duæ primæ adeo breves ſunt, ut ſimul cum Scholiis vix ambæ impleant ſex paginas. Præterea in ſingulis fere quæ ad urinas, aut ad Partes his inſervientes attinent, Sectionibus non modo quæ in aliis, ſed & quæ in una Sectione poſita fuerant, in eadem iterantur. Et noviſti jam ex initio ſuperiorum Litterarum (2), quot Sectione XXIV. fuerint repetita. Ea autem quæ illam prœcedit, Sectione XXIII. vide, quæſo, an eadem quæ Obſervatione VIII. §. 1. leguntur, legantur partim Obſervatione IX. partim iis quæ huic ſubjecta ſunt, Scholiis: Sectione vero in cujus argumento hactenus verſatus ſum, XXV. an idem quod poſitum fuerat §. 2. & quod §. 10. Obſervationis VIII. ponantur iterum §. 19. & §. 17. ejuſdem Obſervationis. Sed & in una ex Sectionibus iſtis breviſſimis, id eſt XXVII. num id quod traditur §. 3. Obſervationis I. idem ſit quod §. 9. Obſervationis II. & in hac ipſa II. num quod §. 4. idem ſit quod §. ejuſdem 11. ſi forte dubitas; hiſtorias inſpice fuſius relatas Sectione XXIV. Obſ. X. §. 8. & Obſ. II. §. 4. quibus perlectis, omnem tibi dubitationem eximes. Denique; ne pluribus te morer; ſi Sectionem verſes XXVIII. non ſine magna admiratione bis invenies una eademque pagina repeti inferius quæ paulo ſupra poſita ſunt, primum videlicet maximam Scholiorum partem ad Obſ. VI. & VII. deinde vero Obſervatione XII. hiſtoriam *Illuſtr. Duciſſæ* §. 2. & §. 4.

44. Ne tamen aſymboli ab his Sectionibus diſcedere videamur; ad iſtam ultimam, quæ de Urinis eſt non naturalibus, pauca adnotabimus, nec multo plura ad penultimam quam eſſe diximus de Urinæ Excretione per locum indecentem. Utraque, etſi conjunctam non habebunt cadaveris inſpectionem; non tamen omni carebunt utilitate. Incidimus aliquando in urinas quæ chylum, & aliquando in alias quæ ſanguinem admiſtum habere viderentur; ut Medicorum alii rem ita prorſus, ut apparebat, alii vero longe aliter accipiendam eſſe, contenderent. Controverſia illa prima ſi unquam alibi, tunc profecto hic maxime ante hos quadraginta annos agitata eſt, cum ultimus ex Generoſa Diſcalciorum Gente in longo illo, quo confectus denique eſt, morbo lotium diu reddere perrexit, cujus pars magna lacti omnino ſimilis ſubſidebat. Ejus Medicorum alter, Vir Clariſſimus, & mecum profitendi munere, & amicitia conjunctus, cum ſedimentum illud odore omni, & viſciditate careret, chylum eſſe, aſſeverabat. Negabat alter, qui pus eſſe, contendebat. Ut diuturnam eam litem, ſi fieri poſſet, componerent, omnes qui tunc Patavii in medendo nomen aliquod haberent, alii alio die acceſſiti ſunt. Me nihil magis refugientem quam litibus implicari, diuque per multas ac varias excuſationes tergiverſantem, exoravit denique ægri levir Alexander Guarinus, in quo pariter vetuſtum illud, & nobili Poeta illuſtratum Genus aliquot poſt annis finem habuit. Cum diſcrepantium rationes audiviſſem, urinas examinaſſem, ægrum diligenter interrogaſſem; ita reſpondi, ut me omnes intelligerent diſputantium quidem utrumque pro ſuis quemque meritis non parvi facere: ſed plus tamen veri ſtudio, ut debebam, quam amicitiæ tribuentem, in ſecundam inclinare ſententiam. Nam chylum quidem per renes effluere poſſe, me dixi non ignorare, ſi modo laxiores ſint per ipſos ſecretionis viæ (& ſane aliqua ſic explicabis eorum exemplorum quæ vel Sectione hac XXVIII. (3) Sepulchreti indicantur). Verum in noſtro ægro ex prægreſſis diu, & vel tunc

(1) n. 14. & 15. (2) Epiſt. 41. n. 1. (3) Schol. 2. ad Obſ. 14.

comitantibus

comitantibus non obscuris læsi alterius renis indiciis, ut se pars chyli adjungeret, pus tamen videri non posse excludi. Nec me fugere, quo fœtore infectum pus sæpe ex læsis renibus descendat: extare tamen & inodori puris exempla non modo aliunde, ut cum Celsus (1) scripsit, *melius esse pus, si nihil olet*, verum etiam ex ipsis renibus, eaque mox commemoranda. Nam quod viscidum non esset sedimentum; inveniri quidem interdum etiam in renibus maxime viscida (ut in Sepulchreti eadem Sectione (2)) Verumtamen haud omne pus esse viscidum, & quod cum urinis glutinosum, & tenue ejicitur, id sane Medicos Experientissimos (3) legi vesicæ, non renibus, tribuentes, & Valsalvam, dissectionibus quoque edoctum, rarius consuevisse ab renibus, quam a partibus subjectis, repetere. Quæ ut omnia prætermitterentur; haud tamen oblivisci me posse aut Viri illius, aut Præsulis, quorum historias reliquissent nobis Benedictus Silvaticus (4), & Lælius a Fonte (5) tam nostræ similes quam aquam aquæ (ut propterea vix crederem, in tam agitata controversia ab nemine, uti certior postea factus sum, ante me fuisse commemoratas). In utroque enim illorum ægro signa præcesserant renis alterius læsi, aderantque, ut in nostro, & lenta febris, & macies. Ab utroque urinæ reddebantur quarum sedimentum non fœtens, non viscidum, sed inodorum, & fluidum, lac ipsum referebat. Hoc esse pus ab renibus defluens, Medicus ille uterque affirmabat. Negabant, in Episcopo præsertim, alii. Dissectio autem, renis illius substantiam aut absumptam, aut abscessu perforatam ostendens, pro affirmantibus stetit. Quæ etsi commemoranti similior dicebam, quam pronuncianti, etsi judicii difficultatem in abditis morborum sedibus naturave statuendis inculcabam, nec me plus sapere quam tot alii qui superioribus diebus consulti fuerant, profitebar; tamen ex Nobilibus & Doctis, qui non pauci aderant, Viris nemini, ut dixi, quam in partem meus propenderet animus, occultum fuit. Neque mortui post aliquod tempus refragata dissectio est, per quam, tametsi fuit ab ignobili Chirurgo clam propemodum instituta, sic satis postmodum auditum est, renem affecti lateris semiputrem inventum esse, & ad exiguam molem redactum. Quod etsi eorum silentio quorum intererat aliter credi, comprobatum est; tamen quia nec ipse vidi, nec meorum quisquam sectioni interfuit, non visum est hic pro certo esse ponendum.

45. Atque hæc Patavii. Venetiis autem inter pauciores controversia altera olim fuerat, Abbatis cujusdam urinæ sanguine, ut videbantur, revera infectæ essent, necne. Res ferme similis erat illius quæ eadem Sepulchreti XXVIII. Sectione (6) proposita est; sanguis enim in lotio vel diutius servato non subsidebat. Consultus, auctor fui, ut igne supposito periculum facerent; sic enim sanguinem facile posse coire, seque, si reapse inesset, ostendere. Itaque eo periculo facto, controversia dirempta est. Cæterum quomodo per album linteum, in ejusdemmodi urinam immersum, & mox exsiccatum, idem quæsierit Cl. Burgmannus (7), & quid loco sanguinis, & qua ratione invenerit Schelamerus (8), & quomodo in quibusdam sanguis ex vesicæ hæmorrhoidibus secundum Cælium Aurelianum (9) sit repetendus, etsi de hoc fuse ad Præcl. Seraum, pro Nobili ægro Neapolitano in Medicorum dissidio consulentem, respondi, in his modo edisserendis te non morabor; sed ut quos laudavi, inspicias, & de iis hæmorrhoidibus Doctissimum Helwichium (10) legas, potius hortabor. Cum vero in eadem quam

(1) De Medic. l. 5. c. 26. n. 20.
(2) Obs. 9. §. 1. & Obs. 22. §. 1.
(3) Vid. ibid. Schol. ad Obs. 10. & 15.
(4) Vid. ibid. cit. Obs. 10. cum Schol. & Obs. 14. cum Schol.
(5) Ibid.
(6) Obs. 9.
(7) Commerc. Litter. A. 1733. Hebd. 36.
(8) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. Obs. 81.
(9) Morbor. Chron. l. 5. c. 4.
(10) Eph. N.C. Tomo modo cit. Obs. 119.

paulo ante designavi, Sectione (1) leges, teretia corpora vermiformia, & cruenta a quadam Vidua quam acerbissimus lumborum dolor cruciabat, simul cum lotio fuisse reddita; eorum substantiæ accuratius examen requires, per quod apparere posset, ea potius quam teretes exesi a cancro renis particulas, polyposas, in uretere sic formatas, concretiones fuisse. Nam quod lumbrici veri non fuerint, Observationis quoque illius Auctor agnovit: qui nisi inter vesicam, aut urethram, & intestina via per morbum aperta sit, quemadmodum supra (2) indicatum est, cum urinis certe reddi non possunt. Quamobrem cum ad ejusdem Sectionis Observationem veneris XXX. qua uvæ acinorum, & frustulorum lactucæ, aliorumque ciborum excretio una cum urinis animadversa proponitur; partim majorem cautionem, & accuratius examen desiderabis, partim etiam quoniam in uno vesica tota exulcerata fuisse dicitur, ulcus aliquod inde in quodpiam intestinum pertinuisse, suspicaberis. Neque enim difficile est, ita se habentem vesicam cum proximo aliquo intestino coalescere, & sic per quampiam ulcerosam corrosionem cuniculum ab illa in hoc duci. Qua ratione intelligi fortasse potest, quomodo vir de quo ab Yongio (3) scriptum est, cum fæculenta urina exiguos passæ uvæ acinos, foliorumque, ac radicum perticulas, aliaque devorata, cum iisque pilulas duas, in longum extenuatas, reddiderit. Nimirum sævissimi colici dolores superioribus mensibus antecesserant, ut a veri similitudine non abhorreat, inflammatum aliquod intestinum cum vesica coalescere, & parvo aliquo abscessu facto, pus in utriusque cavum erumpere, apertamque inter utrumque fistulam relinquere potuisse. Nam quod cum Yongius advocatus est, urina nihil grave oleret, neque sanguis, aut pus alvo dejiceretur, nec tenesmus esset, neque humor tinctus, per clysterem immissus, suo lotium colore inficeret: communicationem quidem inter vesicam, & Rectum, aut Colon intestinum minus credibilem merito ipsi reddiderunt. Credibiliorem autem fortasse censuisset, si inter vesicam, & partem aliquam huic attiguam Ilei intestini esse, concepisset; acerbissimi enim illi qui præcesserant, dolores, ut Colici vocati essent, Iliaci esse potuerunt.

46. Sed foramen quod a vesica in contiguum Rectum intestinum præter naturam pertineat, ut facilem reddit explicationem lotii per anum redditi; sic aliquando aut ita in mortuis obscurum est, aut sic in viventibus difficile creditu, ut eodem modo vix ac ne vix quidem liceat rem hanc, ad penultimam, ut vides, ex enumeratis (4) Sectionem attinentem, probabiliter explicare. Hæc quæ dico omnia exemplis declarabo. Quorum antiquissimum ex Praxagora est referente: *visum sibi quendam qui per sedem urinam excrevisset, supervixissetque annis duodecim: anne etiam pluribus (quod tunc temporis ipse discessisset, nec de eo quicquam audisset postea) ignorare.* Locum hunc ex Ruffi Ephesii libello *de Vesicæ Renumque Affectibus* (5) ita descripsi, ut in Henrici Stephani Editione legitur Medicæ Artis Principum, quem libellum latine redditum extare, non videntur Lindenius, & Mercklinus (6) animadvertisse. Hæc scire te, volui, ne forte mireris, cur non, ut Schenckius (7), & qui ipsum describunt, Praxagoram dixerim quendam vidisse, *cui urina per sedem excernebatur per duodecim annos.* Quod tamen si diserte ita dixisset, ut dixit quidem supervixisse, mirari non oporteret, cum in hac ipsa XXVII. Sectione (8) historiam habeamus viri qui a pueritia ad quadragesimum, imo ad quinquagesimum usque annum *semper* lotium per se-

(1) Obs. 26.
(2) n. 6. & 29.
(3) Vid. apud Th. Dereham Saggio delle Transaz. Tom. 3. P. 2. c. 4. §. 29.
(4) Supra, n. 43.
(5) c. 8.
(6) Linden. Renov. Vid. *Ruffus.*
(7) Obs. Med. l. 3. ubi de Urina alien. loc. excreta, Obs. 13.
(8) Obs. 1.

dem reddiderit, lithotomus enim e puero calculum exsecans, sic vesicam, & Rectum intestinum læserat, ut meatus ab illa in hoc descendens post obitum inventus sit *digiti latitudine*. Quod autem in isto artis imperitia fecerat, in Praxagoræ homine videtur morbus fecisse; ejus enim Observationem Rufus post illa subjicit, *aliquando in intestinum abscessus rumpitur*: quanquam, ne quid dissimulem, de abscessu loquitur renum; nosti autem, Pechlinum (1), cum urina per alvum quinquies vel sexies quotidie ejiceretur in ischuria hominis renum, & vesicæ calculo laborantis, in medio reliquisse, an illa *a vesica in substratum proxime intestinum Rectum per novas tubulatasque vias, an a renibus ad intestina deducta esset.* Cæterum de vesicæ abscessu, Rectoque intestino Fernelius (2) loquitur, cum *visum esse*, ait, illum *nonnunquam & in anum penetrare, illacque urinam omnem defluere.* Et Hildanus (3), cum post longam vesicæ ischuriam, & purulentas urinas vidisset has demum viginti ultimis vitæ diebus, non per colem amplius, sed per podicem *nunc seorsum, nunc vero mixtas excrementis* effluere; deprehendit, ex vesicæ cavo rotundum ulcusculum in Rectum intestinum produci. Quamobrem, cum ipsi Horstius significasset, mulierem quæ dum ab arbore caderet, genitalis lacerationem retulisset, & mox vulnus temere exterius clausisset, jam *ultra semestre spatium nullam urinam reddidisse*, nisi quod *profluebat serosa humiditas singulis diebus per alvum, non cum alvi excretis, sed separatim*: minime dubitavit respondere (4), *plane sibi esse persuasum, non tantum collum vesicæ, & uteri, verum etiam ipsum intestinum Rectum ob arbore læsum atque perfossum fuisse.* Et explicatio quidem hactenus facilis, & perspicua est, quemadmodum & in Viro Nobili fuisset, ni sanguis quem alvo excernebat, admistam facile urinam obscurasset; in eo enim invenit Cl. Moraschius (5) adnatum fungosæ carni, vesicæ calculum, qui hanc tandem una cum intestino Recto perforaverat. Sed vicissim Observationes sunt, in quibus hæreas, velut illa quæ ex Actis Helveticis (6) semel atque iterum alia de causa supra a me indicata est. Nam ad mictum cruentum, & dysuriam cum paulo ante vitæ finem illud accessisset, ut lotium per anum exstillaret; vesica tamen nullum ulcus, nullamque viam ostendit quæ duceret ad intestinum. Huc adde ex Sepulchreto (7) multo longioris temporis Observationem. Puer enim cui *toto decennio omnino fuit cohibita urina, cujus guttæ aliquot per anum, sed minus limpidæ*, prodibant, renes habuit, & ureteres morborum vi inutiles redditos, vesicam autem *nequaquam* p. n. *perforatam*. Quin & ubi plurimum lotii in vesica erat, ut in eo de quo Rhodius (8) scribit, urethræ caruncula illud supprimente, ipsum quidem *per intestinum Rectum clare fluxit*, sed tantum *donec, sublata obstructione, ad consuetam viam natura duceret*; ut minime intelligamus, quomodo per intestinum fluere omnino desiisset, si ex vesica ad illud via præter naturam reapse fuisset aperta. Plurima pariter in vesica pueri urina erat, quem ex Benivenii (9) Observatione plures commemorant; nam septimo jam die non reddiderat; cum eam tandem ex ano evacuavit. Sed ne forte credas, ab Rhodio, & a Benivenio prætermissum esse superstes aliquod præternaturalis perforationis indicium; Cl. Reusneri (10) in alio puero Observationem perlege. Videbis, certe, nihil in vesica fuisse lotii quod ex ea viam vi sibi faceret ad intestinum, & tamen septimo ischuriæ renalis die *urinam colore, odore, quantitate naturalem æmulantem, per alvum excretam esse sine fæcum alvinarum excretione, sine omni dolore, aut alteratione*, idque per dies aliquot ter quaterve quo-

(1) Vid. Act. Erud. Lips. A. 1691. M. Maj.
(2) Pathol. l. 6. c 13.
(3) Cent. 2. Obs. 65.
(4) Cent. 5. Obs. 47.
(5) Eph. N. C. Cent. 10. Obs. 56.
(6) Tom. 1.
(7) Sect. 24. Obs. 6. §. 1.
(8) Cent. 2. Obs. Med. 90.
(9) De abdit. morb. causis, c. 7.
(10) Eph. N. C. Cent. 5. Obs. 3.

tidie, donec repente per colem reddita est *sine omni dolore aut molesto symptomate*, & sic naturali modo perrexisse mictionem annis insequentibus. Haud licet igitur omnem urinæ per podicem excretionem ad primum illum modum explicare; sed ubi ob renalem, aut vesicalem ischuriam nimia ejus copia sanguinem prægravet, neque ullum ab renibus, aut a vesica morbosi ad intestinum aperti itineris indicium sit, res ita potius est explicanda ut quemadmodum tunc per vomitum ejici lotium, alibi (1) scripsimus, sic per secessum quoque ejiciatur, intestinorum videlicet glandulis id præter naturam secernentibus. Attamen vel ratione ista posita, illud non facile intelligitur, quomodo effusa in tubum intestinorum urina sine fæcum alvi admistione, ut modo referebamus, egrediatur: quæ difficultas neque per illam alteram rationem primam tollitur omni ex parte, ut cum illa apud Horstium fœmina non cum alvi recrementis, sed *separatim* urinam ex podice emittebat; Hildanus enim *nunc seorsum* quidem, *nunc vero mistam* alvi *excrementis* effluere in suo sene, observaverat. Mihi autem superioribus annis contigit ut in casum inciderem, quem, ejusque causam, & modum cum intelligere conarer, non visa est amplius ex majoribus hæc esse quam modo proposui, difficultas. Juvenis Sacerdos qui ob egregiam indolem, ejusque officio dignam probitatem, & spectatissimos semper mores, omnibus quibus erat notus moriens sui desiderium reliquit, cum mihi narraret, se paucis ante diebus animadvertisse, urinam sibi per sedem prodire, ego qui hypochodriacum, sicuti studiis litterarum dediti non pauci solent, ipsum esse jam nossem, primum non credidi, postridie autem cum ad me regressus illam quæ sic paulo ante prodierat, afferendam curasset; tum denique ex eo diligenter quæsivi, an vitio ullo unquam alicujus ex urinariis partibus, aut imi intestini affectus fuisset, an dolore, aut molestia ulla si non diu antea, at saltem non ita pridem inter mingendum, aut dejiciendum vexatus esset, aut tunc vexaretur, cruentine quidquam, aut purulenti alterutra via exiisset, aut exiret, atque alia ejusdemmodi. Ille vero hæc singula, nedum universa, iis verbis negavit, quæ vel in minus ingenuo homine fidem facerent. Nulla, ut vides, hic fuerat ex causis quas paulo ente commemoravi, non calculi exsectio, non abscessus, non casus, non ictus, non in vesica, aut renibus lapis, non urinæ in illa, aut his suppressio, & tamen urina, & sæpe quotidie simul e visica, simul e podice exibat, eaque ipsa quæ e podice, ut plurimum sine alvi recrementis, & sic ad mortem usque, ab alio morbo allatam, id est menses multos perrexit absque ulla molestia exire. Is cum decessit, ego forte in Patria longius aberam, ut ne veniam quidem licuerit petere cadaveris perscrutandi, & quod in vivo intelligere satis non poteram, ex mortuo fortasse addiscendi. Sed hactenus hæc. Proximas Litteras aliquanto breviores expectabis, & valebis.

---

(1) Epist. 41. n. 5.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XLIII.

De Herniis agitur.

HERNIAS, de quibus ſcribere aggredior, Viri hoc tempore Doctiſſimi dividunt; id quod minime ignoras; in legitimas, & ſpurias, legitimas eas in quibus ventris aliquod procidit viſcus, ſpurias cæteras appellantes. Hunc ordinem ſequar. Ex illis igitur herniis quarum adhuc reſtant in Valſalvæ ſchedis Obſervationes, hæ pertinent ad legitimas.

2. VIR triginta annos natus; ex capitis vulnere mortuus, cum vivens tres habere teſticulos videretur, ſcroti atque inguinum propterea inſtituta diſſectione, hæc præbuit conſpicienda. TESTES quidem erant duo, ſecundum naturam ſe habentes. At qui a ſiniſtris tertius eſſe videbatur, omenti erat portio, quæ intra proprium ſacculum, ex peritonæo factum, in ſcrotum deſcenderat. A dextris quoque tumor erat, ſed minor: quem Appendicula Vermiformis, in ſimilem ſacculum prolapſa, efficiebat.

3. Epiploceles, ſimul, & Enteroceles hic habemus exemplum, & quidpiam in ſingulis peculiare. Omenti portio, teſticulum mentiens in vivo, ad cætera eſt addenda quæ cum mentiri illum poſſint, ſuſpicionem olim fecerunt nobis (1) tot Obſervationes legentibus teſticulorum trium, a Graafio (2), aliiſque commemoratas, de aliqua in pluribus earum deceptione, quæ poſt mortem non fuerint per anatomen confirmatæ. Et ſane Vir iſte facile auxiſſet earum numerum, niſi errorem ſuſtuliſſet diſſectio, quemadmodum, & in alio ſuſtulit, cujus tertium, ut videbatur, teſticulum fuiſſe hydatidem, veri teſtis magnitudine, & figura perſimilem, ſcripſit Cl. Schreiberus (3). Cæterum omenti portio in ſcroto reperta, vel per ſe olim admirationem moviſſet iis quos deſignat, & ſua geminæ in uno viro deprehenſæ ibidem epiploceles Obſervatione confutat Præſtantiſſ. Heiſterus (4). Appendicula autem Vermiformis, ſi una cum Cæco inteſtino in ſcrotum procidiſſet, aut etiam cum proxima Coli parte; quanquam ſcio difficilius hanc, quam ſiniſtram Coli partem prolabi; at ſi tamen laxatis, perfractiſve, ut in Waltheri (5) Obſervatione, dexteris Coli vinculis, cum hoc, & Cæco ſimul Appendicula deſcendiſſet in ſcrotum, eorum pondere peritonæum deorſum urgente, proclivius id eſſet intelligere, quam ſolam ipſam adeo flexilem, & levem eo perveniſſe, niſi tunc forte fuit, id quod rarius eſt, recrementis maxime diſtenta, aut potius paratum antea ſacculum a prolapſo inteſtino Ileo, hoc in ventris cavum regreſſo, ſubiit ipſa, longitudine ſua ad id plurimum juvante. Agnovit difficultatem hanc Lavaterus (6), qui tamen Appendiculam in ſcroto non vidit, ut in eo vidit, & a dextris quidem, inteſtinum Colon *plus quam pugni magnitudine*; id quod difficilius eſſe quam a ſiniſtris dicebam, niſi forte violentiam ictus, aut caſus ab alto hernia conſequatur, cujus exemplum habes apud Tacconum (7). A ſiniſtris autem *Coli partem, aliquando totum ejuſdem arcum*, in ſcrotum *non raro excidere*, Mauchartus (8) affirmat ubi & ſe ab eo latere, ait, ter vidiſſe, ab eodemque Pariſienſem Cel. Chirurgum *herniam Coli deprehendiſſe, ubi Cæcum ſimul*

(1) Adverſ. 4. Animad. 1.
(2) De Viror. Organ. generat. inſervientib.
(3) Nov. Comment. Acad. Sc. Imp. Petropol. Tom. 3. inter Phyſica Obſ. 6. & Tab. 12. Fig. 2.
(4) Eph. N. C. Cent. 5. Obſ. 85.
(5) Act. Erud. Lipſ. A. 1738. M. Jun.
(6) Diſſert. de Inteſtinor. Compreſ. theſ. 5.
(7) Diſſert. de raris Herniis quibuſd.
(8) Diſſert. de Hernia incarcer. c. 2.

cum sua vermiformi appendice in scrotum se dederat præceps. Sed & Cl. Hensingius (1) sinistram pariter vidit oscheocelem, *octo ulnas intestinorum Tenuium, intestinum Cæcum cum processu vermiformi, & dimidiam ulnam intestini Coli complectentem.* Quæ commemoro, ut in herniis ingentibus scias laxari adeo Coli vincula, ut sinant hoc sequi trahentia suo pondere Tenuia intestina, & vel ipsam Appendiculam, sed una cum Cæco, in sinistram scroti partem prolabi. Sed de magnis enterocelis erit etiam infra (2) scribendi locus. Nunc, cum alias alibi tum epiploceles, tum enteroceles Observationes ex Valsalva tibi descripserimus; duas, quæ reliquæ sunt hujus ultimi generis, mediocrium licet fuerint, hic subjiciemus.

4. Pauper annos natus sexaginta, pessimi habitus, herniosus frigido aeri expositus, viribus fortasse deficientibus cadit, mediumque os humeri frangit; faciem vero leviter contundit. Non multo post tempore interit.

Ventre aperto, si vasa lactea chylo turgida excipias, e magno tractu intestinorum, nullis, qui alibi per mesenterium occurrebant, lymphæ ductibus interjectis, exorta, & alia ejusmodi (quæ ad alterum servamus locum) nihil adnotatione dignum occurrit, præter intestinorum partem quæ ex ventre in annulum e peritonæo factum prolapsa, scroto, ut solebat, condebatur.

Thoracis sinistrum cavum cum recluderetur, ab ingressu aeris illico non secus ac in viventibus bestiis concidit pulmo; quod vero a dextris observari non potuit. Cæterum sani erant ambo pulmones. In Cerebro aliquid aquæ continebatur, & quibusdam in locis *gelatinosa* animadvertebatur concretio. Hujus cadaveris flaccidæ, & molles erant carnes: sanguis autem quasi serosus, & parum rubens. Quidquid autem habebat rubedinis, nonnulla dabant solida corpora in eo sero natantia: nullæ tamen inerant fibræ; nam eo sanguine in aquam conjecto, nulla apparuit concretio fibrosa.

5. Pauper alter annorum circiter triginta quinque, pariter frigoris injuriis expositus, cum sine pulsu jam esset, in Nisocomium est illatus sub noctem, Nonis Januariis A. 1690. De ventris sævo dolore balbutiendo conquerebatur: quem cum esse crederent ex prolapsu, cui erat obnoxius, intestinorum in scrotum; reponere conati sunt. Mane homo obiit. Cadaver dum incideretur, carnes multum emittebant humoris.

In Ventre fuerunt omnia secundum naturam, nisi quod intestinorum pars, laxato ad inguina peritonæo, & in oblongum oris angustioris saccum intra scrotum expanso, etiamtum a dextris procidebat. Thorace recluso, pulmones conspecti sunt punctis nigris, atroque sanguine variegati, posteriore autem parte qua per membranas costis adhærebant, quadantenus inflammati. In cordis ventriculo dextero major, in sinistro minor fuit polyposa concretio cum grumoso sanguine. Cæterum ut per hujus cordis, & fere omnium reliquorum viscerum superficiem vasa lymphatica obvia fuerint, in mesenterio autem quam distenta, & seriem quasi globulorum repræsentantia, aliaque istiusmodi, erit alibi opportunior scribendi locus.

6. Si causam quæris cur has duas Valsalvæ Observationes non alio, sed huc retulerim; dicam. Non alio retuli, quia novissima prioris ægrotantis symptomata, posterioris autem dissectio capitis, non extant. Huc autem retuli, ut quæ in hernias viscera procidunt, Valsalvam quoque, scires, non per disruptum, sed per laxatum peritonæum procidere conspexisse, neque intra hujus processum, sed intra sacculum ex laxato peritonæo efformatum. Nec supra (3), aut in quinque aliis quas tibi olim ex eo descripsimus (4), herniarum Observationibus quidquam

(1) Differt. de Periton. ad §. 8.
(2) n. 7. (3) n. 2.
(4) Epist. II. n. 20. V. n. 2. XXXIV. n. 5. & 7. XXXVIII. n. 2.

posuit quod repugnaret, imo diserte nonnunquam scripsit quae consentirent. Quod si undecim a nobis alias propositas (1) releges; haud aliter invenies. Minime autem miraberis, ubi non tam illam persuasionem quae plerorumque animos olim occupaverat, quam eorum Observationes attenderis qui, persuasione illa seposita, accuratis inspectionibus stare maluerunt. Sic Arantius (2) vel in grandibus herniis *nihil solutam* vidit *peritonaei continuitatem*. Sic in ista, quae huc attinet, Sepulchreti Sectione XXIX. in quam nihil de Arantio relatum invenio. Hildanum (3) leges, Riolanum (4), Barbettum (5), quibus addere potes Ruyschium (6), & Benevolum (7) idem confirmantes. Quin hic ultimus cum plus centies occasionem habuisset haec indagandi, Ruyschius autem non minus saepe; uterque tamen *nunquam* ruptum in herniis peritonaeum fuisse, asseverant. At enim, inquis, Arantius non negat, posse disrumpi; Barbettus autem si paulo infra (8) legatur, sic loquitur, quasi in hernia quam nunc vocant Cruralem, disruptum conspexerit. Non ait tamen diserte, se conspexisse. Diserte vero vidisse se, negant praeter eos quos diximus, alii, in primis Mauchartus (9), qui in herniosis quinque, *solicite ab se in hanc rem dissectis*, *nonnisi dilatatum* peritonaeum, *nunquam vero ruptum se* reperisse, confirmat, sed & *Celeberrimis Chirurgis Parisiensibus*, *quos de hac ruptura consuluit*, *certe nunquam obvenisse*, *licet amplissima illis affluat occasio in hernias inquirendi*. Et ne dubites, de mediocribus tantum herniis, an de magnis quoque consuluerit; paulo ante litteras ad se missas ab uno eorum memoraverat, quibus litteris refert, se in ramice *enormi* tres intestinorum Tenuium ulnas cum portione Coli iis diebus reperisse. Quod si majores forte requiris; Hensingius praeter illum de quo dictum est supra (10), octo intestinorum ulnas, eoque amplius continentem, alterum dabit (11) a Cl. Hommelio acceptum, qui in bienni infante procidisse ex umbilico vidit *omnia viscera chylopaea*, *peritonaeo non rupto*, *sed tantummodo*, ut Hensingius quoque in suo conspexerat, *extenso*, *atque relaxato*. Et ante illos Meryus (12) in sinistro scroti latere cujusdam senis, ad monstrosam magnitudinem amplificato, Caecum reperit cum initio Coli eo protractum a Tenuibus intestinis, quae illuc omnia erant prolapsa, semipede supremo excepto per quem ventriculum quoque sic ab sua sede distraxerant, ut recta linea ab diaphragmate versus inferiora ventris descenderet; marsupium tamen, seu saccus e peritonaeo factus, intime hanc tantam molem complectabatur. Nec vero dicas; cum Meryus antea (13) ex Virgine haud parvam illam herniam proposuit, quae praeter duas Coli intestini circumvolutiones, Tenuium tractum quatuor saltem pedum continebat, idque habebat peculiare propter quod mirum est, vix ab ullo eorum qui de herniis postea scripserunt, fuisse commemoratum, ut ab sinistro inguine ad medium usque femur se extenderet; cum igitur haec Meryus proposuit, nullam peritonaei complectentis injecisse mentionem. Facilis enim responsio est, in hernia cujus involucra non secus ac quae inerant Tenuia intestina, gangraena putrefecerat, non fuisse medenti occasionem explorandi, an illa comprehendisset peritonaeum, quippe a putredine ipsa jam exesum potius quam ruptum. Idemque dictum puta ad Tacconi (14) Ob-

---

(1) Epist. V. n. 19. XXI. n. 15. & 19. XXIV. n. 16. XXVI. n. 37. XXXIV. n. 9. 11. 15. & 18. XLI. n. 10. XLII. n. 34.
(2) De Tumor. c. 48.
(3) Schol. ad Obs. 19. vers. fin.
(4) Ibid.
(5) Obs. 1.
(6) Adversf. Anat. Dec. 2. n. 9.
(7) Differt. 1.
(8) Chirurg. P. 1. c. 7.
(9) Differt. supra ad n. 3. cit. c. 2.
(10) n. 3.
(11) ad §. ibid. cit.
(12) Mém. de l'Acad. Roy. des Sc. A. 1701. Obs. 5.
(13) Ibid. Obs. 4.
(14) Differt. supra ad n. 3. cit.

ſervationem in Virgine altera, cui non infra ligamentum, ut vocant; Poupartii, ſed indidem unde priori a multis jam annis propendentia inteſtina repente demum extra herniam prociderunt, non tam rupto, quam ab eadem cauſa quæ ima herniæ integumenta exulceraverat, ſemicorrupto, ut veri ſimillimum eſt, proximo illis peritonæo. Quod ſane in multo majori, quem idem expoſuit, ramice ſolerter delineato (1) quidquid Coli, & Meſocoli inerat, videbis *circumveſtiviſſe*. Ingentes alias hernias & legi, & vidi, ut quam Teichmeyerus (2) *verſus genua uſque*, quam Schacherus (3), & quam Meekrenius (4) *ultra genua extenſas*, &, ne longior ſim, quam Cl. Brebiſius (5) *ad ſuras uſque propendentem* exhibuere. Sed vix primus hoc dumtaxat tradidit (6), inteſtinorum Tenuium, Craſſorumque, & meſenterii, atque omenti magnam in ſua delituiſſe portionem, alter an diſſecuerit, neſcio duo certe reliqui non ſecuere, ut neque ego, qui in Præſule generoſiſſimo vidi tantummodo oſcheocelem, quæ pictæ a Meekrenio longitudine quidem, ſed non craſſitudine impar eſſet, nec in eo ut quæ viſcera continebat, nullo negotio in ventrem poſſent repelli; ſed nulla ratione intra ipſum poſſent retineri.

7. Nulla igitur, inquies, Obſervatio eſt rupti in herniis peritonæi? Ego vero non id contendo; ſed hoc tantum, multo quam olim putarent, eſſe rariores. Et quanquam Dioniſius (7) aſſeverat, omphalocelem fieri dumtaxat, ſi ruptum ſit peritonæum, ſeque, cum omphalocelas plures & in vivis, & in mortuis aperuerit, nunquam agnoſcere potuiſſe, intus a peritonæo conveſtiri, imo inciſa cute, nullam præterea inveniſſe membranam; tamen paulo ante (8) vidiſti, quantam Hommelius omphalocelem conſpexerit relaxato, non rupto, peritonæo comprehenſam; & videre poteris, Paulum Barbettum (9) aliquoties in cadaveribus demonſtraſſe, etſi umbilicus cum ſubſequentibus inteſtinis inſtar capitis virilis protuberaret, attamen *peritonæum* fuiſſe *expanſum*, *ſed nuſquam diſruptum*, itemque Hottingerum (10) in mulieris omphalocele diametro pedem æquante, aut ſuperante, cute detracta, *peritonæum*, *cutis externæ craſſitiem & denſitatem æmulans*, *ſecatu difficile*, *aperuiſſe*, *interne inteſtina firmiter annexa tenens*, ut in puella, ab Schulzio (11) diſſecta, adnatum pleriſque locis habebat omentum. Huc adde Ill. Halleri (12) Obſervationem, qui ſicut in aliis herniis integrum peritonæi ſaccum, ita in exomphalo quoque deprehendit. Quibus Obſervationibus ſpectatis, fortaſſe ſuſpicaberis, in nonnullis ſaltem Dioniſii diſſectionibus peritonæum valde extenuatum, arcteque cum integumentis connexum, ejus oculos fefelliſſe. In hernia quoque Crurali Cl. Virum (13) lego *in rupti peritonæi fovea*, omenti, Coli, atque Ilei portionem inveniſſe. Verehyenius (14) tamen qui inter primos hoc genus herniæ, & quomodo ea intercluſa ægri moriantur, deſcripſit, illam fieri tradidit peritonæo ibi *paululum dilatato*, *aut*, *quod rariſſime contingit*, *rupto*: & certe ego, ut tibi alias (15) ſcripſi, ejus ibi ſacculum conſpexi, ſicut alii pariter, & in his Mauchartus (16), &, ſi majorem ſaccum requiris, apud eundem Mauchartum (17) Wernerus, qui ibidem ſaccum dilatavit continentem

(1) Tab. 3. Fig. 1.
(2) Diſſert. de Exomphalo inflamm. §. 11.
(3) Diſſert. de Morb. a ſitu inteſtin. p. n. c. 3. §. 3.
(4) Obſ. Med. Chir. Poſth. c. 5.
(5) Act. N. C. Tom. 4. Obſ. 25.
(6) Diſſert. cit. §. 18.
(7) Cours d'Opérat. de Chir. Démonſtr. 2.
(8) n. 6.
(9) Sect. hac Sepulchr. 29. Obſ. 1.
(10) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obſ. 231.
(11) Act. N. C. Tom. 1. Obſ. 226.
(12) Opuſcul. Pathol. Obſ. 29. & ſeq.
(13) Commerc. Litter. A. 1745. Hebd. 24. n. 1.
(14) Anat. corp. hum. l. 1. tr. 2. c. 7.
(15) Epiſt. 34. n. 15.
(16) Diſſert. ſupra ad n. 3. cit. c. 4. in fin.
(17) Diſſ. de Epiplo Enterocele Crurali.

præter longam omenti portionem, Ilei inteſtini partem *longitudine duorum fere pedum cum dimidio.* Sed de oſcheocele, quæ & frequentior hernia eſt, & nobis hujus ſermonis initium præbuit, ſi præcipue videndum eſt, diſſimulare non oportet, in ea ipſa quæ huc ſpectat, Sepulchreti Sectione (1) Obſervationes extare duas, alteram Joannis Rudolphi Salzmanni (2), alteram Friderici Hoffmanni patris (3), quorum ille in iſta hernia *peritonæum ruptum* ait ſe oſtendiſſe, hic *cum dilatatione externæ tunicæ peritonæi internam ruptam & dilaceratam* vidiſſe. Illud in his perraris, ſi cum cæteris prope innumeris comparentur, Obſervationibus deſiderari poteſt, ut quæ cauſa utriuſque herniæ fuiſſet, minime ignoraremus. Ut enim ingenue, quemadmodum ſoleo, me tibi aperiam; Fabricium noſtrum (4), atque adeo quem ſequitur ipſe, Paulum Æginetam (5) quadantenus ſequor quod ramicem de quo loquimur, vel dilatato, laxatove peritonæo, vel rupto fieri, docuerunt, & in eo pariter quod cum fit illo rupto, *una vice ac ſubito ab initio inteſtinum devolvatur*, *idque ob cauſas violentas dumtaxat*, *& tumor ingens*, ſive, ut Pauli verba alii vertunt, *immenſæ magnitudinis ſit.* In eo tamen ſequi non poſſum, quod vel ubi hæc ſigna convenerint univerſa, ruptio ſemper ſit agnoſcenda. Meam enim aſſenſionem cohibent tum antea propoſitæ Obſervationes ramicum ingentium, & quos interdum violenta cauſa aliqua, ut caſus ab alto aut produxerat, aut adauxerat, non rupto peritonæo; tum ratio, quæ, ut Mauchartus (6) oſtendit, minime prohibet cogitare quæ ſubeſſe cauſæ potuerint, aut a primordiis, aut poſtea tantæ illius membranæ ad dilatationem proclivitatis, ut ſubito factum id videatur quod multo antea diſpoſitum fuerat. Quæ cum ita ſint; tanto magis Fabricium laudo, quod membranam ſcripſerit (7) hic *aut dilatari, aut rumpi: ut plurimum autem dilatari*, quanto magis huic ejus pronunciato eſſe poſſe locum, intelligo non modo cum herniæ *ſenſim*, ut ille cenſebat, & *pedetentim*, verum etiam cum ſubito fiunt. Quod ſi nunc Salzmanni (8) proferas Obſervationem in Stabulario, bubonocele antea laborante, cui ab ictu æqui calcitrantis abdomini inflicto *mox tota inteſtinorum moles uno veluti momento in ſcrotum prolapſa* eſt, ut hoc alium fere ventrem magnitudine referret, abdomine interea valde collapſo, eamque altera, quam ille commemorat, Petiti Obſervatione confirmes, qui in ſimili ob eandem cauſam contingente caſu, peritonei ſaccum ſolutum invenit; ego in utroque exemplo non ægre agnoſcam, diſruptum fuiſſe peritonæum; neque enim unquam in animum induxi, tantam huic membranæ firmitudinem, & robur ineſſe, ut per ictus ejuſmodi rumpi nequeat, aut per alias violentas cauſas; quas propterea allatas eſſe voluiſſem in duabus illis, quas in Sepulchreto extare dicebam, Saltzmanni, & Hoffmanni, Obſervationibus. Neque enim per omnes cauſas quæ violentæ dicuntur, nec ſemper, imo rarius contingere id credo. Inter eas, exempli gratia, nunc a multis recenſeri, video equitationem: neque inficior, ſi aſſidua nimis ſit, ramices a peritonæi extentione & facere, & augere poſſe, M. illius Servilii memor, de quo Livius (9) refert, dum inter concionandum, cicatrices adverſo corpore pro Patria exceptas oſtentaret, *adapertis forte quæ velanda erant*, *tumorem inguinum proximis riſum moviſſe*: tum vero illum, *hoc quoque quod videtis*, dixiſſe, *in equo dies noctesque perſedendo habeo*, *nec magis me ejus*, *quam cicatricum harum*, *pudet*, *pœnitetque*, *quando nunquam mihi impedimento ad Rempublicam bene gerendam domi*, *militiæque fuit.* Conſul autem, & Magiſter Equitum fuerat, ac ter & vicies cum

(1) 29. l. 3.
(2) Obſ. 3.
(3) Obſ. 14. §. 3.
(4) Pentateuch. l. 1. c. 24. & de Chirurg. Operat. ubi de Inteſt. Hernia.
(5) De Re Medica, l. 6. c. 65.
(6) Diſſert. ſupra ad n. 3. cit. c. 2.
(7) De Operat. loco indicato.
(8) Diſſert. de Hern. Veſic. theſ. 21.
(9) Hiſt. l. 45.

hoste per provocationem pugnaverat. Non erat igitur ejus ramex, sive is bubonocele fuit, sive; ut Latini inguinum voce utebantur; oscheocele, non erat, inquam, ex istis ingentibus quos ab rupto peritonæo repetunt; magno enim fuisset ad ea gerenda impedimento, cum præter illum unum quem supra (1) ex Meekrenio memoravi, neminem legerim, cujus expeditas plerasque actiones obstaculum, onusque ejusmodi non impediret. Celerrimum igitur atque longissimum calcaribus incitato equo cursum, eumque creberrimum rumpendo aliquando peritonæo aptum credo; itemque non omnem saltum, non omnem ab alto casum, non omnem ictum, non omnem clamorem, non omnem denique conatum, cohibitamque respirationem, quæ laxare possint peritonæum, eidem quoque disrumpendo satis esse, existimabo. Et de hac controversia hactenus. Nunc ad ipsum herniæ sacculum transeamus.

8. Sacculum ex laxato peritonæo non esse hujus processum, ut olim credebant, dilatatum, illum videlicet quem ex ipso ventris cavo vasa Spermatica excipere, & hæc comitatum, in Vaginalem demum tunicam se se expandere, arbitrabantur vel posteaquam Jo. Fernelius (2) dilucide adeo, pro eorum vasorum egressu perforari peritonæum, dedocuerat. Sed verum vicit denique opera, & consensione diligentiorum Prosectorum, quibuscum ut Valsalvæ, & meæ in herniis Observationes conveniant, relectis quæ Paulo fusius descriptæ sunt, plane intelliges. Vide enim Epistola XXXIV. (3) ut diserte neget, sacculum ex processu factum fuisse peritonæi; ut olim credebant, qui vasa Spermatica comitatur, imo huic processui, ajat, a superiore parte incubuisse. Itaque in prima (4) de tribus quas supra tibi descripsimus, Observationibus cum omentum intra *proprium* sacculum, ex peritonæo factum, fuisse scripsit, nimirum proprium dixit, ut a processu qui communis etiam vasis fuisset, continuo distingueremus. Ego vero sæpius rem ita proposui, ut interpretatione non sit opus. Sic Epistola V. (5) sacculum fuisse, scripsi, propius quidem, sed tamen extra vaginam, qualis ea cunque est, Spermaticorum vasorum. Sic XXI. (6) sacculum, & initio & progressu ad internum fuisse eorum vasorum latus, inter membranam hæc obducentem, & illam tunicam quæ cum musculo Cremastere adimitur. Sic XXXIV. (7) sub hac ipsa tunica, ab eodemque interno vasorum latere sacculum descendisse; & prope hujus orificium illa adiisse, non ventris cavum, sed peritonæum: in alio autem (8) fuisse prope externum latus eorum vasorum. Sunt quidem inter mea, & aliorum, atque adeo ipsius Valsalvæ observata nonnulla discrimina. Ipse enim sacculum, ut dictum est, vasis incumbentem, vidit, in cadavere a parte superiore, id est in homine stante anteriore, quod Viri quidam Eruditissimi *perpetuo* observari, scribunt. Mihi vero a latere modo interno, nonnunquam externo occurrit eorum vasorum. Est etiam qui viderit, si recte intelligo, inter sacculum, & vasa Cremasterem musculum interjectum: quod multo rarius puto; certe aliter, ut dixi, inveni. Verum hæc discrimina ut Chirurgis scitu non sunt inutilia; ita non faciunt, ne ego cum Valsalva, uterque autem cum diligentioribus Observatoribus in eo quod præcipuum est, conveniamus, videlicet aliud esse herniæ sacculum, aliud processum peritonæi: quanquam in hoc ipso processu agnoscendo non levis hoc tempore inter Anatomicos est controversia. Nam quod Fernelius cum fieri illum ex interiore peritonæi tunica negavit, ex altera saltem, exteriore, compingi, docuit, qui possint illi accipere qui exteriorem hanc non agnoscunt? Quo tamen in numero haud satis scio, cur Doctus Vir Swammerdamium ex ejus Notis in Hornii Prodronum, Ruyschium ex Observatione 98. & Justum Schraderum ex II. Dec. Observatione 5. reponere videatur.

(1) n. 6.
(2) Physiol. l. 1. c. 7.
(3) n. 5.
(4) n. 2.
(5) n. 19.
(6) n. 15.
(7) n. 9.
(8) n. 18.

Sed qui revera pro ea tunica cellulosam telam proponunt, quando hanc saltem cum vasis Spermaticis in scrotum descendere, non inficiantur: satis interea dant nobis, ut, hac lite nunc seposita, istud, quidquid est, quo vasa illa comprehenduntur, involvens certe, & a peritonæo procidens, vaginæ illorum, hujus autem processus vocabulo designare possimus. Nec Valsalva ipse cum processum dixit peritonæi (1), ab aliqua ejusmodi explicatione longe alienus, ut opinor fuisset. Nam etsi hac in re non idem semper adolescentem me docuit; memini tamen cum denique sic traderet, nec tendinem musculi Obliqui Externi, nec peritonæum qua vasa spermatica ex abdomine proprie dicto scrotum versus descendunt, nec illum, inquam, tendinem in veri annuli formam perforari, nec peritonæum in vaginam excavari, quorum utrumque plerique crederent; sed filamenta tantum nonnulla hinc; & illinc demittere quæ super ea vasa traducantur, nec aliam esse inter peritonæum, & Vaginalem tunicam connexionem. Unde etiam intelligis, processum illum non quasi canalem quendam perpetuum spectasse, qui primum vasa illa complexus, deinde se ipsum in Vaginalem tunicam explicaret. Nec sane ignorare poterat tunicæ hujus cavum non multum se supra testiculum attollere, non modo anatome id monstrante, sed & Swammerdamio in *Miraculo Naturæ* diserte admonente, eam tunicam *non se se multo ultra testiculos extendere*. Quod secutus Blasius (2) inde ea deduxit quæ, ubi de Hydrocele agemus, infra (3) memorabimus: interea in Sepulchreto (4) videre poteris. Quo sicut illa relata sunt, ita etiam referri decebat quæ Swammerdamius indicato loco, & quæ cum eo Justus Schraderus (5) de alio omnino; siquando est, peritonæi processu, alio autem hernioforum sacculo observarunt. Quid ergo est, inquis, quod narrat Boscus in Sepulchreto (6), ab se ostensam in puero, enterocele laborante, *vaginam testiculo a peritonæo factam, ita dilatatam in suo exortu usque ad finem & fundum, ut duo digiti facile ingrederentur?* Crederem forsitan perraro aliquo casu diruptas hinc imam sacci herniæ partem, inde summam Vaginalis tunicæ in unum tubum coaluisse, aut, quod in singulari quadam sua ejusdemmodi Observatione suspicabatur Meryus (7), ut quadrupedum plerisque, ita ei puero vaginam istam a ventris cavo ad testiculum perviam obtigisse; crederem, inquam, nisi Boscus id *sæpe* se vidisse, & ostendisse, affirmaret, putaretque *omnibus facile esse visu*. Cum vero cæteris, nedum mihi, non modo id non appareat, sed longe aliud evidentissime deprehendatur; reliquum est ut hallucinatum esse hominem, & eos qui aderant, suspicemur, extenuatione fortasse, & adhæsione utriusque tunicæ cum inter se, tum ad testiculum tanta, ut hic extuberans intra saccum herniæ in eo omnino esse videretur.

9. Sed cavendæ magis in vivis hallucinationes aliæ, ne intestinum, aut omentum extra ventris caveam prolapsum falso existimemus. Multa sunt quæ ejusmodi errorem incautis objiciant, ut testiculus qui serius, sicuti nonnunquam accidit, in scrotum descensurus, inguen attollat, non facile tamen pro bubonocele accipiendus, nisi forte ab iis qui Brechtfeldium (8) haud imitati, scrotum antea, præsertim in pueris, non explorent, nec deficientem in eo testem animadvertant; ut glandula aliqua inguinalis in eam formam aucta quam Epistola XXXI. (9) in Lanio descripsimus, aut multæ cum sero coagulato, quales deprehendit Reiselius (10): ut alia tandem, quæ ne imponant, cætera sunt diligenter spectanda, & inquirenda. Eram Venetiis, cum mulier Chirurgos, & Me-

(1) Epist. 34. n. 5.
(2) Obs. Anat. in Hom. ubi de Teste.
(3) n. 32.
(4) Sect. hac 29. Obs. 2.
(5) Dec. 2. Obs. Anat. Med. 5.
(6) Sect. cit. Obs. 5.
(7) Mém. de l'Acad. Roy. des Sc. A. 1701. Obs. 3.
(8) Vid. apud Bartholin. Act. Med. Hafn. Vol. 1. Obs. 106.
(9) n. 19.
(10) Eph. N. C. Dec. 2. A. 7. Obs. 12.

dicos, in his Santorinum advocavit, ut quid esset quod sibi in altero inguine prominebat, dignoscerent, bubonocelem verita propterea quia repente apparuerat inter conatus adstricti ventris exonerandi. Herniæ aberant signa omnia; nisi quod statim atque eum locum manu tentarent, mulier ructus emittebat. Quæ postquam ob id unum Medicos animadvertit animi pendere, risit, & quamcunque mei corporis tentetis partem, mihi; inquit, ructus illico prodire, audietis. Periculum continuo faciunt, & continuo ructus prodeunt. Hæc mihi, aliisque Amicis cum Santorinus referret, cæteris ut inauditum mirantibus, rarum est, inquam, non inauditum. Legere enim memini apud Ettmullerum (1), *rarum esse quod Bartholinus in Actis Med. Hafniens. p. 199. & Rhodius C. 2. Obs. 52. observarunt*, ab *externa frictione corporis quocunque in loco ructus continuos.* Sed ne idem tibi quod Amicis illis meis accidat, si forte indicatos ab Ettmullero Auctores in re perrara malis inspicere; in Rhodio quidem feliciorem indicantis memoriam facile desiderabis, sed in Bartholino operarum errore agnito, pag. 199. pro 194. ponentium, reapse inveniens Observationem viri, *qui a leni frictione cujuscumque corporis partis statim in tam enormem incidebat eructationem, ut non prius desineret eructare, quam cessaret frictio.* Est autem ea Observatio CII. Partis I. Volum. I, laudatorum Actorum, Brechtfeldio Reg. Matris Medico auctore.

10. Sunt & alia non æque perraro, sed tamen non creberrime occurentia, nec modo ad inguina, verum etiam ad umbilicum, & scrotum, quæ in herniis dignoscendis morari Medicos possint, & nonnunquam decipere. Sic memoria teneo, in Serenissimo quodam Principe, flatibus quoque inter cætera, & hypochondriacis ventris distentionibus obnoxio, relatum mihi ab ejus Medicis, præstantibus alioquin Viris, paululo supra umbilicum a sinisteriore parte esse epiplocelem: quem ego locum explorans, etsi laxam quandam percepi, levemque prominentiam circuli ambitu, cujus diameter tres saltem digitos transversos æquaret; tamen cum subesse nihil inæquale sentirem, Princeps autem ipse non ea interroganti responderet quæ Medicorum confirmarent judicium; malui assensionem sustinere, nec me pœnituit, cum aliquot post mensibus ex mortui ob longe aliam causam, ad me missa dissectione, certior factus sum, deceptionem accidisse, a Cel. Heistero (2) indicatam, scilicet nihil ibi sub cute præter pinguedinem fuisse cellulas distendentem membranæ Adiposæ: non a peritonæo, quod nullo modo laxum erat, extrorsum compulsæ, sed propter majorem eo in loco suæ pinguedinis copiam eo in loco prominentis: quo de genere tumorum ad te alias (3) scribam. Sed ut bubonocelem aliquando mentiantur, ostendit Schulzii (4) Observatio in viro in quo tanto facilior fuisset error, quod cum esset macilentus, nemo tantam pinguedinis copiam vasis Spermaticis adjunctam putasset. Et quamvis præpinguis esset alter quem dissecuit Petschius (5); tamen in proclivi deceptio erat propterea quia pinguedo in substantia peritonæi cellulosa collecta, *per annulos ad scrotum*, non in utroque, sed in dextero dumtaxat latere ea copia progrediebatur, ut ibi oscheocele esse videretur. Porro in scroto, ubi cæteroquin haud raro cum multiplex simul est herniæ genus, alterum ab altero obscuratur, ut cum multa circumjecta aqua prohibet inclusum omentum, aut intestinum, aut ambo digitis tentando internoscere; accidere præterea nonnunquam potest, ut vel simplex genus aliquod multiplex esse, aut non quale est, esse existimemus. Quis enim in illa exempli causa, Vesalii Observatione, quam in Sepulchreto quoque (6) habes descriptam; cum scrotum amplum adeo, & grave animadvertisset, quis, inquam, ex sola illapsi omenti parte esse, putasset,

(1) Prax. l. 1. S. 4. c. 2. in Prognos.
(2) Inst. Chir. P. 2. S. 5. c. 120. n. 1.
(3) Epist. 50. n. 24.
(4) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 225.
(5) Syllog. Anat. Obs. §. 89.
(6) Sect. hac 29. Obs. 15. §. 3.

eo usque aucta, ut *quatuor aut quinque librarum pondus penderet?* Aut quotus quisque; ut ad recentius exemplum veniamus; facile deceptionem vitasset (in quam Gunzius ipse (1) laudabili ingenuitate se incidisse, fatetur) ut cum angustiorem ad inguen, in scroto autem magnum, amplumque cum rotunditate tumorem videret; non ibi intestini quidquam, sed omentum solum, quod inventum est crassius factum, & inferius replicatum, concludi, existimaret? Aut quis denique cui sint incognitae Observationes, non saepe obviae, praestantium Virorum quos tibi Epistola XXXIV. (2) laudavimus, cum videat, ad pleraque alia intercepti intestini symptomata, illud non accedere ut via intestinorum intercludatur, affirmare audeat, aliquam horum interceptam esse partem sive ad umbilicum, sive ad inguen, sive in scroto, ut alii, sive ad femoris initium, ut nos deprehendimus (3): & contra, tametsi recrementa nulla transeant, nihil tamen, nisi partem aliquam parietis intestini, esse interceptum; ut nos olim ad inguen vidimus (4), nuperrime autem vel inferius Chirurgus Experientissimus Antonius Benevolus (5). Sed & postea fortasse erit alias in dignoscendis herniis faciles hallucinationes indicandi locus.

11. Nunc enim aliquid attingendum est de iis quae attinent ad prolapsi in scrotum intestini repositionem, ut satis a me tibi fiat, quaerenti, num Valsalva a clysterum usu tunc abhorreret? Ille vero, quod ex scripto quoque ejus Consilio intelligitur, sedulo curabat, ut debebat, ne quid reponendis intestinis obstaret, imo ut omnia, quo ad ejus fieri posset, redituris in ventrem cederent. Itaque ubi hernia mollior aliquanto facta esset, quod mataxis appositis crudi fili praestabat, calida permadentibus in qua flores chamaemeli, & meliloti, semina autem lini, & foeni graeci incocta essent, quarta quaque hora mutandis (sic enim tunc Bononiae solebant, saepius tamen mataxis lixivio imbutis; hic spongiis utuntur in calentem amurcam demersis) tunc intestinorum repositionem blanda manu moliebatur, jejuno aegro, neque alio hujus corporis situ, quam eo quem, ut in more est, jam inde a principio imperabat, tempus insuper impellendi observans quo jussus aeger exspirationem longius producebat. Sanguinis autem, praesertim ubi hujus nimia copia esset, missiones antea praeceperat, cum consueta alia, in quibus & clysteres intelligo, auxilia laudaverat, & parcum tum semper cibi, potusque usum, iis quae flatus gignunt, vitatis, ad haec jusculum emolliens mane, & sero, oleum autem ex dulcibus amygdalis recens expressum, interdiu ex cochleari per vices sumendum sic ut ne plus duabus unciis quotidie absumeretur. Postquam intestina reposuerat; ne forte relaberentur, eodem corporis situ, aptoque subligari cavebat, ad quod assutum frustum esset mollis spongiae, tres digitos longum, totidem latum, unum crassum. Ubi vero per intervalla re saepius tentata, repositio non succederet, nec gravia interim symptomata aliud capere consilium cogerent, ipse quidem potius quam incassum vexando inflammationem crearet, tum vitare, tum servare aegrum jubebat caetera omnia quae dicta sunt sive exterius, sive interius molliendi causa in usum trahenda, sed cum iis praesertim toties inculcatum decubitus modum, id est ut altior esset pubes quam reliquus venter; sic enim per se naturam interdum rem absolvere. Contraxi tibi in summam consilium totum; non quod pleraque non sint omnibus communia; imo propterea quod sunt, ut plane intelligas, cum in hoc conveniant quod ratio indicat, ne quidquam in ventre sit quod obstet, utque omnia cedant regressuris intestinis, minime apparere, cur olim, & nostro etiam tempore aliqui a clysteribus tunc abhorreant, per quos sine irritamento quidquid ea via potest ex intestinis subducatur. Nam quod ajunt, *descendere* clysteres *ad scrotum*,

(1) Prolus. de Entero Epiplocel.
(2) n 16. & 17.
(3) Ibid. n. 15.
(4) Ibid. n. 18.
(5) Due Relaz. Chirurg. Relaz. 2.

& ratione ponderis sui intestina magis deprimere, atque herniam augere; id locum fortasse haberet ubi proxima Recto pars Coli in scrotum illapsa esset, aut ubi inverso jam peristaltico motu, omnia ex Recto in reliqua intestina raperentur. Quorum neutrum ab iis dici potest, non primum, quia *Colon raro exire* in scrotum, fatentur; non alterum, quia cum jam *pessima symptomata supervenerint*; tunc denique clysteribus ipsi quidem uti permittunt.

12. Ubi vero ad ferrum veniendum est, qua potissimum ratione utendum sit, cum Valsalva, cujus præcipue scire aves consuetudinem, scriptum non reliquerit; nihil est causæ, cur iis quæ satis ab aliis tractata sunt, immoremur. Nonnulla dumtaxat quæ illius, aut meis dissectionibus confirmari possunt, paucis attingam. Et primum quæ repositioni maxime officiunt, orificii sacculi angustiæ, & durities, & prolapsorum aut ad sacculum, aut inter se annexio ut aliquando occurrerint nobis, certa loca ostendent Epistolarum V. (1), XXI. (2), XXXIV. (3), & hujus quoque Epistolæ ipsius (4). Mutationes deinde quas in partibus offendimus aut intra sacculum, aut prope sacculum positis, animadvertes. In his adnotatione maxime dignum est quod Valsalva vidit, ut Epistola habes II. (5), testis videlicet ob veterem, ut videtur, epiplocelem, in Juvene firma alioquin valetudine uso, & annos nato circiter viginti duos, totus in membranosum corpus mutatus. Leges quidem in Sepulchreto (6) testes *exiguos*, *compressos*, *flavescentes*, *nucis moschatæ magnitudinem vix æquantes* cum hernia inventos, sed magna, neque ex omento solum, sed ex mesenterii quoque, & Ilei intestini non mediocri portione facta, eaque ante viginti annos, & in septuagenario. Et Senex erat pariter is cujus testem, herniæ proximum; altero minorem, nec paulo offendi, eumdemque intus ex fusco rubentem, quemadmodum Epistola scripsi XXIV. (7) Hernia tamen illa erat enterocele, & propter inflammationem lethalis fuit; ut appareat quo ille testis color sit referendus. Hæ igitur duæ Observationes testiculorum magnitudinem ob prolapsas in scrotum partes interdum minui, ostendunt; prima autem illa, aliquando structuram ipsam penitus mutari demonstrat. Ex quibus ut potes intelligere, non semper esse verum quod aliqui pronunciarunt, *sterilitatem ex herniis metuere*, *frustraneum esse*; ita conjicere etiam potes, herniosos interdum steriles fieri non modo quod *vasa*, ut Boerhaavius (8) docuit, *sacco adnascantur*, sed etiam quod præter vasa testes ipsi pondere & mole illapsi non solum intestini, verum mesenterii quoque, & nonnunquam ipsius dumtaxat omenti diutius premantur.

13. Iis autem quæ in herniæ saccum procidunt, partibus quæ aliquando mutationes contingant, & quam facile & quam multos, magnosque errores hæc neglecta animadversio in medendi arte parere possit, scite admonuit Gunzius (9) ubi suam in omento deceptionem est fassus. Ad cujus Observationem omenti, in hernia crassioris, & pinguioris facti, antea habitas Sprogelii (10) in vivo, Maucharti (11) in mortuo Observationes adjunges. Et ne omentum solum mutari, credas; illam quoque addes, quæ refertur a Lavatero (12) *intestinorum papyri madidæ instar mollium*; ut minus mirari oporteat, si, accedente præsertim suppuratione, aut gangræna, rumpantur, & quod continent liquidarum fæcum, in herniæ cavum effundant, sicque hæc aut aliam herniæ speciem, aut abscessum mentiatur, ut Cel. Heisteri (4) in vivis, mortuisque observata commonst-

(1) n. 2.
(2) n. 15.
(3) n. 5. 9. & 18.
(4) n. 5.
(5) n. 20.
(6) Sect. hac 29. Obs. 13.
(7) n. 16.
(8) Prælect. ad Instit. §. 641.
(9) Prolus. supra ad n. 10. cit.
(10) Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 70.
(11) Dissert. supra ad n. 3. cit. c. 2. in fine.
(12) Dissert. ad eund. n. 3. cit. n. 23.
(13) Dissert. de Hernia Incarcer. §. 10. & 15.

trant. Verum ut in mutationibus subsistam quas Valsalva, & ego prolapsis partibus accidisse, conspeximus; eas ex Epistola intelliges XXXIV. Nec intestinis solum dico, quæ ab interceptione passim aut inflammata, aut nigra, & gangrænosa invenies; sed omento quoque, & mesenterio. Illud enim duplicatum, & in corpus teres conformatum leges (1), quod nisi incidendo potui quid esset, intelligere. Mesenterii autem portio ut quasi carnea Valsalvæ (2) apparuerit, ibidem cognosces. Ea, inquam, portio, quæ, si duplicatum intestinum paulo altius descendat, ipsum intra sacculum sequatur, necesse est: facilius enim propter pinguedinem, qua multa est præditum, laxari potest, quam disrumpi. Nunquam autem laxius esse, quam in herniis, intelligitur. *Mollities atque laxitas* mesenterii *in hernia intestinali frequenter cernitur*, inquit Whartonus (3). *Usque adeo enim laxatur mesenterium, ut permittat intestinum sibi appensum, quod intra orbitam suam coercere debuerat; in scrotum delabi.* Sed is quem sæpius tibi, & merito laudo, Benevolus (4) mesenterii laxitatem semper, nedum *frequenter* esse in istis herniis, indeque primam harum esse originem, digna sane quæ legatur Dissertatione ostendendum suscepit. Quo spectat Observatio, in Sectionem hanc Sepulchreti (5) relata, Hoffmanni patris, vires emplastri sui magnetici, lumbis adhibiti, prædicantis ad retrahenda ex herniis intestina. Quæ si tantæ sunt, quantæ ad pervadendum, quod perdifficile est intellectu, crassitudinem lumborum, imo eorum vertebras, & corroborandum mesenterium requiruntur; miror, cur filius ubi de herniarum curatione non uno in loco scripsit, nullam ejus, quod meminerim, emplastri mentionem fecerit. Cujus tamen cum Ettmullerus (6) confirmet, *effectum se vidisse mirabilem*; rem, si tibi sic placet, in medio relinquam, præsertim cum siquis velit herniosus corroborantia, & adstringentia, lumbis, ubi se annectit mesenterium, apponere, ei Benevolus non repugnet. Cæterum a Benevolo visa non credo quæ multis ante annis scripserat Cl. Rostius (7), cum in hernioso laxum mesenterium invenisset, nempe *viri simillimum esse, hernias intestinales hoc primitus requirere, quoniam intestina eidem* mesenterio *firmiter alligantur: adeoque e sede sua deflectere nequeunt, nisi mesenterium ob quascunque violentias prius cedat*: neque credo, ad Præcl. Brendelii manus Benevoli Dissertationem pervenisse, cum eandem magis confirmavit sententiam (8). Ad Rostii enim Observationem, aliasque Benevoli, illamque præsertim in Sartore, cujus magnæ enteroceles majorem partem non jam intestina, sed mesenterii expansio faciebat, habes a Brendelio præcipue quas adjungas, asseverante, cum aliquoties id inquireret, mesenterium ab ipsa origine *immodice semper laxatum, & quasi distentum* invenisse, imo in bajulo ipsum ibi peritonæum a magnis vasis sejunctum, mesenterium autem in illo atque in altero *ultra fidem distentum*, ut certe in altero ubi quam minimum esse solet, iis locis *trium quatuorve spithamarum esset.* Et ne forte existimes, a prolapsorum intestinorum pondere hæc fieri, ut & lumborum dolores; Rostius admonet, qui a quassante equitatione hernias contrahunt, *sentire ordinarie prius tensionem dolorificam* ad lumbos; *argumento haud obscuro afflicti, tensi vel diducti*, ibi affixi mesenterii. Quin etiam animadverti, attentum Medicum Riedlinum (9), cum futuræ enteroceles signa apud Auctores non inveniret, ex sua quadam Observatione multo antea indicasse ex quibus id suspicari possimus; in iis autem primo loco posuisse lumborum dolores. At enim, inquis, certum est ab Eximio Anatomico repertum esse in oscheocele me-

---

(1) n. 9.
(2) n. 5.
(3) Adenogr. c. 11.
(4) Dissertaz. 1.
(5) Obs. 14. §. 3.
(6) Prax. l. 1. S. 12. c. 1.
(7) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 178.
(8) Progr. de Herniar. Natalib.
(9) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 150.

ſenterium, quod *obeſum, funiculi ſimile, tenſum, durumque una cum inteſtinis deſcenderat.* Quid ergo laxum, aut debile in ejuſmodi meſenterio fuit, cui herniæ originem imputemus? Ego vero ex te quæram, num eo tempore quo deſcendit, exiſtimes ſic tenſum, durumque fuiſſe, nec illi poſtea id accidere potuiſſe quod mihi in ipſo intercepto omento conſpectum eſſe, dicebam, aut quod in eodem *durioris* & *quaſi ſcirrhoſi* laudatis Obſervationibus Mauchartus; & Sprogelius adnotavere? quæramque inſuper, quomodo, niſi laxius fuiſſet, cum aliquot Tenuium inteſtinorum ulnis potuiſſet in ampliſſimam herniam deſcendere? certe enim ſecundum naturam ſe habens nequit deorſum adeo pervenire. Cave putes, hæc a me Benevoli potius, quam veri, quantum ipſe intelligo, tuendi ſtudio, eſſe dicta, præſertim cum, quod ille faciebat, non omnia meſenterii, ſed aliquid peritonæi quoque, & annulorum laxitati cum Roſtio, & Brendelio tribuam.

14. Ex iis quæ attigimus, & multo etiam magis ex illis, quos indicavimus, Epiſtolarum locis, in memoriam redieris, quid de obſervatis a nobis Bubonocele, Oſcheocele, Omphalocele, & Merocele, & de partibus tum prolapſis alias acceperis, ut non ſit opus hic iterare. Juvat potius de duabus illis ultimis herniis aliquid adjungere. In Omphalocele etſi, quemadmodum a nobis, ab aliiſque repertum eſt, omentum videtur, ſicut ejus ſedes indicat, debere concludi: non rariſſime tamen abeſſe, ſed Jejuni inteſtini, aut Coli partem ſine illo occurrere, & ſua, & Arnaldi, ac Petiti Obſervationibus oſtendit Roſtius (1), ubi & alia animadvertit de vomitu pro vario intercepto inteſtino citius, ſeriuſve adveniente, nec eandem materiam ejiciente, quæ te legiſſe non pœnitebit. Merocele autem affectorum ſi forte diſſectiones, quas addas Sepulchreto, deſideras, in Obſervationibus invenies quas ſupra (2) indicavi, prætereaque apud Genſelium (3), præſertim vero apud eum qui de hac Femorali, ſive Crurali, dicta Hernia Diſſertationem vulgavit, Cl. Danielem Koch (4). Quas, illaſque Obſervationes inſpiciens, cum pleraſque in viris habitas fuiſſe, animadverteris; minus fortaſſe tibi placebit quod ab Erudito alioquin Medico ſcriptum eſt, *non facile viros huic herniæ obnoxios fieri*: quanquam mihi, ut verum fatear, necdum, niſi in fæminis, accidit, ut eam viderem. Rariores quaſdam, ſeu locum ſpectes quo fiunt, ſeu partes, quæ procidunt, nec Valſalva, nec ipſe conſpexi. In illis ea eſt quæ contingit qua Obturator, ut vocant, nervus cum vaſis ejuſdem nominis prodit, quem nervulum haud ſcio, cur ille idem Eruditus, quem modo deſignabam, Medicus *cruralem poſteriorem* dixerit, quo cæteri vocabulo omnium craſſiſſimum ſignificant nervum. Cæterum de hac hernia conſules qui in Commercio Litterario (5), & apud Platnerum (6) laudantur. Eſt hac multo rarior quæ a Chriſtophoro Henrico Papen (7), ſicut in cadavere invenerat, diligenter deſcripta eſt, maximæ lagenæ oblongæ ſimillima, ab dextero ani latere incipientis, & intra ſaccum, peritonæo continuatum, Tenuia inteſtina cum meſaræo valde elongato, & initio Coli includentis: quæ viſcera cum *per inciſuram iſchiadico ſacram*, ut recte is cenſet, ad quem Obſervatio miſſa eſt, Cel. Hallerus, deorſum procidiſſent; nos Herniæ Dorſalis nomen illi potius alteri, ſiquando ſe prodat, reſervabimus quam Paulus Barbettus (9), ut bene Auctor novit, & tu in Sepulchreto quoque (8) habes, his verbis indicaverat: *experientia me docuit, peritonæum etiam in parte poſteriori verſus dorſum poſſe diſrumpi, & ibi herniam efficere.*

(1) Obſ. ſupra ad n. 13. cit.
(2) n. 7.
(3) Eph. N. C. Cent. 7. & 8. in Append. ubi Conſt. Epid. Hungar. A. 1713. in Septemb.
(4) c. 2. §. 5.
(5) A. 1743. Hebd. 47. n. 1.
(6) Diſſert. de Hydrocel. §. 2. not. r.
(7) Epiſt de ſtupenda Hernia Dorſali.
(8) Chirurg. P. 1. c. 8. verſ. fin.
(9) Sect. hac 29. Obſ. 8.

In

In illis autem herniis in quibus partes ſpectantur quæ raro prolabuntur, Cyſtocele eſt. Qua de hernia cum alias (1) ad te ſcribens mentionem ſic fecerim, ut in mulieribus analogo quodam modo, videlicet non per inguen procidente veſica, accidere indicaverim; nunc addam, in ipſis quoque per inguen aliquando prolabi, ut duæ Obſervationes docent ſæpius laudati Benevoli (2). Quarum altera cum oſtendat, quot annis ante id vitium cœpiſſet; non eſſe igitur patet a prima conformatione, quemadmodum Meryus (3) exiſtimabat; præſertim quando nec tot aliarum quas tunc ex viris indicavi, ullam eſſe, memini cujus initium a primordiis uſque apparuiſſe videatur. Qui fiat igitur, inquis, ut veſicam ſeu plenam, ſeu vacuam tum ſua vincula, & nexus, tum peritonæum, & muſculi abdominis per alterutrum inguen exire ſinant? Legeſis ingenioſi Viri Jo. Salzmanni Diſſertationem (4) ubi ad ea quæ Petitus (5), ipſe quoque ejuſmodi herniæ obſervator, ad has infirmandas difficultates protulerat, alia inſuper addit, per quæ eaſdem minoris facias, illamque in primis quæ a peritonæo obſtante repetebatur, hic memorato a multis, non advertentibus, veſicam non ineſſe, ſed ſubeſſe peritonæo. Quas omnes etſi planiſſime diſſolvere non liceret; non tamen hæc hernia negari poſſet, quam non modo alias indicatum ſignum evidentiſſime pathognomonicum, ſed & in mortuis inſpectiones confirmarunt, tunc pariter indicatæ, ut noſtri Jo. Dominici Salæ apud Bartholinum, & Ruyſchii ipſius; ut mirum ſit, fuiſſe qui anno demum 1713. hunc morbum pro novo haberent, & alii ab alio, ſed circa illud tempus primum obſervatum eſſe, contenderent: quanquam olim etiam Platerus, ibidem a nobis memoratus, ſtatim atque ex ſcroto in iſchuria veſicæ diſtento, vulneratoque urina profluxit, hanc cognovit herniam, diſerteque deſcripſit. Et ne forte credas, eam contentionem ex parte ſaltem ad muliebris veſicæ herniam attinuiſſe, ſimul cum vagina prolapſæ; fac memineris, hujuſmodi Obſervationem a Peyero (6) annis ante Ruyſchianam aliquot fuiſſe vulgatam, & diſſectione comprobatam, quam etiam in Sepulchreto (7) habes. Hanc aliorum poſtea & nominatim Virorum Clariſſ. Baſſii (8) & Burgrafii (9), Obſervationes in demortuis ſecutæ ſunt. Meryus qui virilis veſicæ deſcenſum in ſcrotum per cadaveris inciſionem præclare confirmaverat (10), muliebris herniam in viva dumtaxat raro exemplo in perinæo deprehendit (11) Atque hæc non ad iteranda, ſed ad preſſius alibi indicata illuſtranda, & abſolvenda ea quæ attinent ad Herniarum Veſicæ hiſtoriam, dicta ſunto. Vel rarior quam Cyſtocele, eſt Hyſterocele per ſectionem patefacta. Præter illam tamen hujus Obſervationem quæ in Sepulchretum (12) relata eſt, pervulgatæ ſunt duæ in Doringii Epiſtola ad Hildanum, quarum priorem, ex Sennerti Inſtitutionibus exſcriptam, ſi perleges, illud quoque animadvertes in tanta hernia, eaque ob ictum orta, peritonæum, quantum Sennertus viſu dijudicare potuit, *integrum* perſtitiſſe. Verum etiam ſine diſſectione quis dubitare poſſet, uterum in tribus aliis herniis fuiſſe, quarum duas *ultra media femora*, tertiam *ad genua uſque propendentem* memorarunt Carolus Sponius (13), & Fridericus Ruyſchius (14), quando feliciter natos eſſe fœtus legerit, hernia ab obſtetrice *elevata*, quod Ruyſ-

(1) Epiſt. 41. n. 12.
(2) Oſſervaz. 25. & 26.
(3) Mém. de l'Acad. Roy. des Sc. A. 1713. Obſ. 3.
(4) De Hernia Veſicæ Urinar. theſ. 22. & ſeqq.
(5) Hiſtoire de l'Acad. Roy. des Sciences, A. 1717.
(6) Eph. N. C. Dec. 2. A. 1. Obſ. 84.
(7) L. 3. S. 31. in Additam. Obſ. 5.
(8) Dec. 3. Obſ. Anat. Chir. 2.
(9) Act. N. C. Tom. 4. Obſ. 126.
(10) Mém. cit. Obſ. 1.
(11) Obſ. 2.
(12) L. 3. S. 38. in Append. Obſ. 2.
(13) Apud Lavaterum Diſſert. de Inteſt. Compreſſ. theſ. 13.
(14) Adverſ. Dec. 2. n. 9.

chius vidit, aut post illos editos, herniam valde subsedisse, & sine prioribus internis motibus remansisse, existimaverit, quae, aut alia ejusmodi indicia Sponius attenderit, necesse est. Huc hernias adde quas alia faciunt prolabentia viscera, ut deprehensus ab Ruyschio eodem (1) lien in peritonaeo dilatato, ut ventriculus, cujusmodi Observationes duas, quamvis dissectione non comprobatas, minime tamen obscuras, commemorat Petrus Kirschbaum (2); ut jecur, per anatomen in hernia inventum ab Salomone Reiselio (3). Has, aliasque hujusmodi hernias, si viscus quod continent, spectaveris; ab eo denominabis, ut suam Reiselius Hepatocelem. Sin eam in qua contigerint, abdominis sedem; ab hac vocabis. Nam si Ventris, aut *Ventralem*, ut faciunt nunc plures, herniam diceres; recte quidem diceres; sed cum aliud nihil praeter genus nimis late patens indicares; de sede etiamtum interrogari posses, quod non posses, si hanc a primo significasses. In sede autem definienda noli credere te peccaturum, si forte Umbilicalem voces quae non ipso in annulo umbilici sit, ubi vix memini in aliis quam in aliquo tenello infante, vidisse. Satis sit tibi, si illa fuerit prope umbilicum; socios enim, nec eos vulgares, habebis qui vel sic acceperint, atque accipiant. Sedes autem tot esse possunt, quot sunt abdominis regiones. Sic, exempli causa, sub costis spuriis in hypochondrio dextero Lavaterus (4) herniam vidit quae partem intercipiebat Jejuni intestini. Sic alii in aliis, quas omnes continuo is nominat, indicatve, regionibus; ut mirari subeat, Rolfincium (5) ad hypochondria, & ad pubem hernias negasse; *nullum enim, quod sciam*, inquit, *exemplum dari potest, quod illa* loca *taliter affecta unquam visa sint.* Namque ut alia forte ejus memoriae tunc non occurrerent exempla, qualia nunc obvia sunt, ut vel ipse bis (6) per anatomen hernias ad pubem examinaverim; at saltem loci Hippocratis (7) oblivisci non decebat, quem ejus Enarratores perpenderant, utinam satis feliciter, & omni ex parte, Franciscus Vallesius (8), & Hieronymus Mercurialis (9): *Pectinum ruptiones, quae quidem circa pubem fiunt, ut plurimum statim sunt innoxiae: quae vero paululum supra umbilicum in dextra parte, hae dolorosae sunt, & anxiosae, & stercoris vomitum inducunt, velut etiam Psittaco accidit.* Hunc locum productum videbis in Dissertatione (10), quam docte, periteque scripsit Vir Cl. B. Ignat. la Chausse.

15. Jam illud sequitur, ut quando de legitimis herniis scripsimus; de spuriis quoque, id est in quibus nullius Partis ex ventre prolapsus fit, sermonem habeamus. Sunt hae Hydrocele, Pneumatocele, Haematocele, Cirsocele, Steatocele, Sarcocele, Spermatocele. Quae etsi multae sunt; in ipsis tamen universis multus non ero. Nam earum quas Valsalva, aut ego per dissectionem examinavimus, Observationes ex illo quidem omnes; ex me autem plerasque antea accepisti.

16. Hydrocelem ex Valsalvae observatione bis descripsi Epistola XX. (11) Quam relegens, facile Malpighii (12) imitatorem agnoscas. Uterque enim hydroceles humorem evaporationis ope exploravit. Uterque ex Vaginali tunica humoris guttulas expressit; Valsalva insuper ex Albuginea. Ex qua, sicut alibi scriptum reliquit, etiam secundum naturam se habentibus rebus, compresso testiculo, vidit parallelo ordine erumpentes. Sic etiam Malpighius *a statis* Vaginalis *orifi-*

(1) Ibid.
(2) Differt. de Hernia Ventric. §. 3. Hist. 1, & 2.
(3) Eph. N. C. Dec. 3. A. 7. Obs. 6.
(4) Differt cit. thes. 5.
(5) Diatrib. de Enterocel. c. 3. §. 4.
(6) Epist. 5. n. 19. & Epist. 34. n. 11.
(7) De Morb. Popul. l. 2. S. 1. vers. fin.
(8) Comment. in eam Sect. n. 19.
(9) Adnot. in eum librum n. 6.
(10) De Hernia Ventrali ad §. 10.
(11) n. 24. & 26.
(12) Epist. de Struct. Glandul.

ciis conspexerat prosilire, & repetita sæpius compressione alias *erumpere* quas inter *fere inumeras* guttulas *aliquæ grandiores erant.* Quamobrem utriusque sententia fuit, per Vaginalem separari humorem in naturali statu paucum, inter eam, & Albugineam madoris instar prohibentis ne eæ tunicæ coalescant, ut sic mollis, suoque aptus officio servetur testiculus: qui humor si per morbum coacervetur, hydrocelem tunc fieri. Non desunt autem hoc tempore qui nihil ibi esse cavi, ajant, nihilque aquæ secundum naturam; etsi non ignorent, Vesalium (1) tamen docuisse, Vaginalem tunicam intus esse *aqueo quodam humore obductam*, qui post illum passim ab aliis quoque conspectus sit, & Boerhaavium (2) addidisse, *in caballo, dissecta vaginali plurimum aquæ exprimi posse.* Hæc non eo attingo, quod illum unum esse censeam modum quo hydroceles origo explicari queat. Imo cum meas omnes attentius recolo Observationes, nullam invenio quæ non indicet, eas quas ego intra Vaginalem tunicam examinavi, hydroceles a disruptis illic hydatidibus originem habuisse. Quod tibi quoque videbitur, ut opinor, ubi in singulis animadverteris aut hydatides aliquas sive etiamtum integras, sive semilaceras, aut reliquias earum fuisse superstites. Quas antequam Observationes proponere, aut commemorare aggredior; scire juvat, intra illud cavum, vel nulla adhuc inchoata hydrocele, aliquando hydatides inveniri, quæ si dissiliant, & eam quam continent, aquam primum effundant, deinde aliam usque & usque stillare pergant, non est dubium, quin facturæ sint hydrocelem. Nos autem Epistola ad te IV. (3) duarum ibi hydatidum mentionem fecimus, quarum singulæ singulis testibus erant impositæ, magnæ ambæ, sic tamen, ut sinistra esset major, ab omni ferme parte solutæ, ac liberæ, eumque humorem continentes, quem igni impositum non concrescere vidimus, sed relicta tenui quadam pellicula, in auras evanescere non secus ac Malpighio (4) interdum, & Valsalvæ (5) accidit in hydroceles humore ad eundem modum examinando. Sed ad illas Observationes veniamus.

17. MILES vetulus, & gibbosus quos morbos pertulisset, quibusve novissime esset confectus, magis ex mortui dissectione licuit, quam ex viventis narratione, aut Medicorum observatione cognoscere. Paulo enim postea quam fuerat in hoc Nosocomium illatus, vivendi finem fecerat. CADAVER, quale id cunque erat, Gymnasium habuit, ubi Anatomen docebamus frigidissima illa quam alibi (6) memoravimus, tempestate A. 1740. Februario mense. Venter nihil ostendit, præter naturam, si quæ ad scrotum attinent, excipias, de quo post dicemus, & ossei aliquid in arteriis Iliacis. In Thoracis utroque cavo aqua plurima: in pericardio non pauca, gelu ubique concreta. Pulmones tamen, nisi quod alter magnum ad tractum erat cum pleura connexus, & ad primam bronchiorum partitionem inter plures Bronchiales glandulas unam magnitudinis haud mediocris habuere, nihil notabilis vitii ostenderunt: ut neque crura, aut pedes ullum vel levis œdematis initium. Pericardii, crassioris facti, interiori superficiei, exteriori autem cordis adhærebat hic illic crassa, quædam quasi puriformis materia, quam viscidiorem, & polyposam ejus aquæ partem fuisse, censui quæ aqua, ut dixi, intra pericardium conglaciaverat. Ea materia cum a corde avelleretur, pinguedo quæ hoc undique, nec pauca, operiebat, hic illic quasi erosa relinquebatur. Qua me specie decipi, non sum passus, eorum memor, quæ olim animadverteram, ut ad te scribens Epistolam XXI. (7) & XXV. (8) ubi hunc etiam militem obiter commemoro, satis indicavi. Cor ip-

(1) De corp. hum. fabr. l. 5. c. 13.
(2) Prælect. ad Instit. §. 641.
(3) n. 30.
(4) Locis paulo ante indicatis.
(5) Ibid.
(6) Epist. 13. n. 5.
(7) n. 2.
(8) n. 24.

ſum æquo amplius eſſe viſum eſt, latioreſque eſſe rami, Subclavii præſertim, & Carotici arteriæ Magnæ. Sed amplificatæ manifeſto erant hujus valvulæ, & truncus ipſe ad primos a corde tractus. Neque ibi deerant hic illic oſſium initia, imo inter tunicas interiores oſſeæ ſquamulæ: quæ vel magis extra illos tractus occurrebant, & nominatim intra orificia Carotidum ſiniſtrarum, Internæ videlicet, atque Externæ, & in Brachiali quoque arteria ad cubiti flexum, & infra hunc. Thoracis vertebræ ſeptem, octove ſuperiores ita erant poſitæ, ut, Spina ibi in alterum latus curvata, & inflexa, totidem ejuſdem lateris coſtæ retrorſum prominerent, & gibbum facerent. Cranium, cum meliora interea oblata eſſent capita, non aperuimus. Reſtat, ut quæ primis diebus, ſcrotum incidentes, deprehendimus, ſubjiciamus. Fuit hoc a dextris intus extraque ſanum; a ſiniſtris tumidum. Itaque ſub craſſioribus tunicis Erythroide, & Vaginali, intra hujus cavum amplificatum aquam inveni ex fuſco flavam, gelu ſemiconcretam, aliqua, ſed non magna, copia. Cum teſtem inſpicerem, longiorem potius viſum, quam craſſiorem, & longiorem certe Epididymidem; animadverti parvam quandam fimbriam, ex Albuginea pendentem qua propius majorem illius globum, teſticulum conveſtiebat: quam fimbriam pro diſruptæ hydatidis reliquiis accipiendam eſſe, cenſui, præſertim cum haud procul integram hydatidem cernerem, ex eadem tunica exſtantem.

18. Vir fuit ex iis quorum pleraſque Partes extremo Novembri A. 1718. Patavii diſſecabam, qui alterum ſcroti latus ſubtumidum habebat. Tunicas inter Vaginalem, & Albugineam ejus lateris aquam, urinæ colore, non multam inveni, Albugineam autem exiguis tuberculis inæqualem: quæ ut pro parvarum hydatidum quæ diſſiliiſſent, veſtigiis acciperem, hydatides fecerunt nonnullæ quas in eadem tunica iis qui aderant, oſtendi necdum omnino diſruptas.

19. Vir alius inter eos fuit quorum cadavera Bononiæ incidi vere anni 1703. qui altero itidem latere non magna hydrocele laborabat. Tunicæ illæ eædem duæ humorem intercludebant aquæ ſimilem in qua caro recens lota eſt. A majori autem epididymidis globo per tenue, & breve filamentum parvula hydatis pendebat. Per id filamentum multo exilius ſanguiferum vaſculum ferebatur.

20. Quod in his tribus exemplis non magna fuerit aquæ copia, inde fortaſſe repetendum conjiciemus, quod neque omnes omnino diſſiliiſſent hydatides, & parvæ fuiſſent quæ diſſilierant, neque diu poſt diſruptionem humorem ſtillare perrexiſſent. Exemplum autem ultimum faciet ut in memoriam redeas eorum quæ de origine hydatidum pariter ex mulierum teſtibus pendentium Epiſtola attigimus XXXVIII. (1). Plura vero quæ ibi (2) de hydatidibus ſcripta ſunt, ut iis illuſtrantur quæ hic ſcribuntur, ita viciſſim illa, ſi relegas, ad horum facient illuſtrationem. Quamobrem exemplis hic ſuperſedebimus eorum quæ hydatidibus itidem aliis in partibus contingunt, ut in virorum teſticulis. In quibus jam eandem mutationem ſeriem mecum ex Obſervationibus recognoſce.

21. Et primum fac memineris, ut in Lanio, cujus diſſectionem Epiſtola dedi XXI. (3) cum intra Vaginalem utramque eſſet aqua ſubflava, hydatides, quæ hanc, opinor, non ita diu antea effuderant, apparuerint mihi veſiculæ inſtar ex craſſis, quaſi in ſe contracti eſſent, parietibus factæ, ideoque jam propemodum ſolidæ, carneique coloris, ab Albuginea prope majorem epididymidis globum, eodem prorſus a dextris, ſiniſtriſque loco, per ſuum pedunculum propendentis. Hinc; ut id obiter interjiciam; facile intelliges, quid illa fuerit veluti glandula carnoſa quam per ſuum petiolum a muliebri ovario pendentem

(1) n. 38. in fin. (2) n. 35. & ſeqq. (3) n. 19.

Vallisnerius (1) memoravit: ex tam crebra autem hydatidum sive adnatarum, sive nonnunquam dependentium tum in fœminarum ovariis, tum in virorum testiculis observatione novum argumentum capies similitudinis quæ inter utrasque has Partes intercedit, si rem quidem sic generatim spectemus. Sed a vesicula propemodum solida ad tuberculum, sive corpusculum omnino jam solidum pergamus.

22. Bubulcus post medium Januarium mensem A. 1743. in hoc obierat Nosocomio. Is quibus potissimum obnoxius fuisset morbis, & quibus sublatus, cum pro certo dicere non possim; conjicies ipse ex iis quæ præter naturam deprehendi, cum in Gymnasio quæ ad Ventrem attinent, & quæ ad Thoracem, inciderentur.

Thorax; ab hoc enim hic juvat initium ducere; pulmones habuit arcte cum pleura connexos, cætera sanos: cor magnum: arteriam Aortam qua descendere incipiebat, non sine aliqua ossea squamula: Carotides latiores quam soleant, latissimas autem Jugulares venas Internas, dexteram præsertim, quæ aere magis ut videbatur, quam sanguine plena, digitum pollicem ferme æquabat. Ventre aperto, oculos ad se convertit sinistra ima pars Coli intestini, flatibus dilatata, eoque compulsa, ut ejus inflexus ille tractus pene totus in umbilicali esset regione in transversum locatus, magno objecto errandi periculo, si quis ibi ex dolorum sede, non Colon, sed Jejunum intestinum torqueri, censuisset. Ventriculus erat amplissimus laxissimusque. Huic lumbrici inerant multi, tunica autem intima deerat ad spatium aliquod a sinistris in fundi posteriore facie, & gangrenæ initium apparebat in ea parte quæ pyloro propior est. Qua omentum ventriculo cohærebat, ubi sæpenumero, si quas, minimas certe videas glandulas de lymphaticarum genere, occurrebant aliquot, parvæ fabæ magnitudine. Lien sex digitos transversos latus, duos tresve pollices crassus, sesquispithama longior, substantia fuit valde laxa, & præmolli. Jecur tamen non æquo grandius, intus dimidia ex parte decolor, ex dimidia altera dilute flavum, tres aut quatuor emittebat bilarios ductus quibus latiores vidisse, non memini, uno præsertim qui minimi digiti apicem propemodum admisisset. Quorum dilatationis causa nulla apparebat eo tempore: calculum autem aliquem olim in trunco substitisse, in quem illi, ut solent, confluebant, fortasse conjecissem, si is truncus, qui latus alioquin erat, ipse quoque ea latitudine esset quæ proportione requireretur. In cysti billis fusca, sed quæ flavissimo colore inficeret: cum multa ex illa discissa effluxisset; fæces tamen lentæ, earum similes quæ in vino subsident, restiterunt. Iliacarum arteriarum altera intorta alicubi quasi ut in Splenica videmus: utriusque autem illarum interior facies pene rugosa, & infuscata, nisi qua altera uno in loco subalbi aliquid ostendit ligamenti duritie, necdum ossis. Spongiosi urethræ corporis bulbus, qui solet intus, extraque a subsistente sanguine nigricare, hic, quod alias vidisse non recordor, nullum continebat, ut ejus cellulæ, patulæ alioquin, carneo dumtaxat colore subruberent. Testium alter fuit secundum naturæ modum, nisi quod inter se, & epididymidem levem pinguedinis laciniam in viro cæteroquin non pingui interjectam habebat. Alter vero ea erat copia valde flavæ aquæ circumfusus, ut per tunicam Erythroidem fibræ jam nullæ amplius apparerent, distentam videlicet a Vaginali, quæ non modo ipsa quoque distendebatur, sed caveam suam, semper quidem eo minus latam, quo magis sursum ibat, ad tres pollices extendebat supra testis supremam partem, sani utique, sed ita in longitudinem producti, ut alligatam epididymidem distraxisse videretur. Prope hujus majorem globum ex Albuginea prominebat subrotundum corpusculum,

(1) Istor. della Generaz. P. 2. c. 5. n. 21.

quasi ex ejus substantia factum. Vasorum autem Spermaticorum fasciculus crassior quidem erat; sed ex subflava fiebat pinguedine majori ex parte.

23. In hac, aliisve quas indicaturus sum, aut prolaturus, Observationibus nolim mireris, si cum multa esset, aut non pauca intra Vaginalem tunicam aquæ copia, unum tamen sæpe esset corpusculum, nec illud magnum. Reliquiæ enim magnæ hydatidis esse potuit, & quæ diu aquam dedisset, tametsi denique a longo tempore in eam se contraxisset exiguitatem, & siqua præterea corpuscula similia fuerant, omnino interdum potuerant evanuisse. Hoc monito, non modo tibi ad memoriam reducam Senem de quo Epistola scripsi XL. (1), in cujus altera Vaginali turbida aqua erat non pauca, subrotundum autem corpusculum, Albugineæ concolor, ex hac prope globum epididymidis majorem prominebat; verum insuper huc duas alias adscribam historias, quarum altera simul plura confirmet esse potuisse corpuscula, altera ostendat qua interdum ratione Prosectorum oculos possint effugere.

24. Senem rusticum in hoc Nosocomio thoracis hydrops confecerat eo tempore quo mihi Januario mense A°. 1731. publica incipienda erat Anatome. Itaque ejus cadaver in Theatrum illatum est, & quo par est, ordine dissectum: quanquam hic quoque, ut in Bubulco feci, quæ prius examinata sunt, posteriore loco describam. Thoracis aqua educta, pulmones inventi sunt flaccidi, & male affecti. Cor non item. Abdomine diducto, præter ea de Appendicula Vermiformi, de Valvula Bauhini, de Jecinore, & Liene, quæ cum satis indicata sint Epistola Anatomica XIV. (2), hic iterare non est operæ; arteriæ Magnæ truncus interiore facie passim inventus est inæqualis hic illic, aut osseus factus, aut ad osseum inclinans. Ex Cæliacæ autem ramis ille qui ventriculi fundo subtenditur, miris adeo ut nunquam ita conspexerim, modis quasi in cincinnorum formam se se totus intorquebat, sæpius se retrorsum inflectens. Vesica urinaria in se maxime contracta, crassa, dura, aeri immisso renitens, dilatari non potuit. Intus sanguinolento rubore, quasi ab inflammatione, erat circumcirca infecta ad imam sui partem, qua ex medio ambitus ipsius urethræ orificii ab interiore, eademque posteriore facie protuberantia intra vesicam exstabat, mediocris uvæ acini forma, & magnitudine. Quæ protuberantia etsi ipsa quoque a distentis sanguiferis vasculis ibidem rubebat; tamen intus ex alba, compactaque fiebat substantia in quam manifesto se Prostata glandula producebat. Denique testium alter parvus intra aquam erat multam, quæ vi frigidæ tempestatis in glaciei lamellas ex parte concreverat. Eam tunica Vaginalis complectebatur. Ex Albuginea autem tum qua testiculum vestiebat prope majorem epididymidis globum, tum qua se producens hunc ipsum globum operiebat, ex singulis, inquam, his locis singula prominebant inter se vicina corpuscula, quæ ex densa, duraque substantia compingebantur.

25. Vir qui ab alto ceciderat sub initium Aprilis A. 1740. ut fracta capitis, & thoracis ossa haberet, aliis Litteris (3) perscribam. Nunc quoniam utrinque in scroto hydrocele laboraverat; quid utraque in parte viderim, non reticebo. Vaginales tunicæ aquam limpidam, sed copia non pari, continebant. Nam alterius cavea aut nihil erat, aut parum extra naturalem modum extensa: alterius vero ad summum usque os pubis sensim quidem contractior, sed satis tamen lata, nullisque interrupta cellulis, fibrisve se producebat. Uterque sanus erat testiculus: quanquam is qui in ampliori erat cavea, altero erat, nec paulo, major. Minor tuberculum habuit parvum, Albugineæ concolor, & affixum, & quasi ex ea factum, non tamen durum. Major nihil ejusmodi ostendit. Verum cum forte animadvertissem, dum aqua effunderetur qua fuerat circumfu-

(1) n. 22. Vid. & Epist. 64. n. 7. (2) n. 62. (3) Epist. 52. n. 34.

ſus, neſcio quod corpuſculum ſimul exire, in hac quærens, corpuſculum inveni minoris uvæ acini magnitudine, & forma quoque, niſi quod hæc ad ovalem nonnihil vergens, in medio alterius extremi breve, & tenue quaſi collum habebat, ut exiguam referret ampullam, aut ſi mavis, uvæ acinum, petiolo tamen ex eadem acini ſubſtantia inſtructum. Sane & hoc corpuſculum per ſuum illud collum ad partem aliquam adhæſiſſe videbatur, unde, quacunque ex cauſa, decuſſum, in aquam deciderit, in ea facile ſe obſervationi ſubducturum. Alba erat, denſa, & compacta ſubſtantia ex qua intus, extraque conſtabat, ſi particulam excipias minimam, abnormi figura, quæ quaſi nucleus medium tenebat. Hæc enim erat ſubflava, & pene oſſea duritie, cum pars omnis reliqua, inter digitos compreſſa, nonnihil cederet.

26. Non me fugit quid potiſſimum adverſus ea quæ ex propoſitis Obſervationibus mihi videor poſſe conjicere, viciſſim opponere ipſe poſſis, vel meis, quas alias accepiſti, Obſervationibus quibuſdam fretus. Probe enim memini, Epiſtolis XXIV. (1), XLI. (2), & XLII. (3) teſticulos deſcripſiſſe, e quibus corpuſculum illud exſtaret, aut etiam penderet ſubrotundum, quod mihi quidem ruptæ eſt hydatidis indicium, cum tamen Vaginalis tunica modicum, vix parum, nihil etiam nonnunquam aquæ contineret. Quas ego Obſervationes tantum abeſt ut velim ſubterfugere; volo inſuper alias ejuſcemodi adjicere, & quare nulla earum tamen conjecturis prorſus officiat meis, denique indicare.

27. Vir alter perpaucis poſtquam illum de quo noviſſime dictum eſt, ſecueramus, diebus in Noſocomio deceſſit: quo ſerius illatus fuerat, quam hernia in ſcroto, ut vocant, incarcerata poſtulaſſet. Me abſente, Mediavia noſter cadaver incidit: qui mox eodem die ſimul quid conſpexiſſet, narravit, ſimul nonnullas quas ipſe inſpicere avebam, Partes ad me curavit afferendas. Quæ igitur retulit, primum accipe, ut cum iis conjungas quæ ſupra de enterocele ſunt ſcripta, accepturus deinde quæ ego de hydrocele obſervavi. Herniæ ſacculus ſub Cremaſtere muſculo, & huic annexa tunica Erythroide concluſus, pone ſe ſpermatica vaſa, & teſticulum habebat. In ſacculo duplicata inteſtini Ilei portio leviter eidem annexa erat ſic ut digitis ſeparari potuerit, neque tamen in ventrem retrudi, prohibente annuli anguſtia, & inteſtini ab incluſa materia dilatatione. Nigricabat annulus, & inteſtinum non intra ſacculum modo, ſed in ventre quoque ad proximum ſemiulnæ tractum. Reliqua inteſtina non turgebant: quanquam in vivente abdomen erat ſubtumidum. Teterrimo cadaveris odore prohibitus, non alia, niſi quæ a me expectari ſciebat, præterea attigit. Cranio aperto, ſanguine multum diſtenta meningum vaſa animadvertit, & ſerum effuſum. Quid ipſe in meningibus adnotaverim, ſcribendi non eſt hic locus.

Eſt de nonnullis dumtaxat quæ in allato ad me teſticulo altero, & propriis, quibus etiamtum incluſus erat, membranis conſpexi. Intra Vaginalem aqua leviter ſubflava continebatur, ſed pauca adeo, ut tertiam cochlearis partem non ſuperaſſet. Tamen ex Albuginea, ubi, ſani alioquin, ut cætera quæ ipſe examinavi, teſticuli ſupremam propemodum partem conveſtiebat, ſubrotundum exſtabat corpuſculum quod & colore eodem erat quo ipſa tunica, & ex eadem fieri ſubſtantia videbatur.

28. Senex Tridentinus procerus, ſed arctis ventribus, qui unde mortuus, & quale in corde oſſiculum, & quam crebras in arteria Magna oſſeas bracteolas haberet, cum tibi aliis Litteris (4), quanquam id obiter, ſignificaverim; non hic repetam. Duo potius quæ cadaver ejus diſſecans, menſe Martio A. 1717. præterea animadverti, huc adſcribam, ut minus imperfectam hiſtoriam habeas.

(1) n. 16. (2) n. 18. (3) n. 11. (4) Epiſt. 3. n. 22.

CORDIS ventriculi, & vasa Magna polyposis concretionibus, iisque grandibus, densis, &, si distrahere velles, resistentibus, non carebant: & tamen fluidi, & nigri sanguinis tanta copia partes omnes redundabant, ut secanti mihi id molestiæ sæpius, & moræ fuerit. In scroti altera parte Vaginalis tunica aquam non multam continebat. Albugineæ vero, crassioris factæ, superficiem corpuscula hic illic occupabant ejusdem ac ea coloris, glandularum exiguarum forma, duriuscula, alicubi ferme in quincuncem disposita.

29. VIRI cadaver, qui a pleuritide quasi quadam mortuus dicebatur, in Gymnasium illatum est, cum ibi Anatomen docerem, sub Januarii finem A. 1750. THORACE recluso, vitium revera multiplex in eo deprehensum est. Plurima enim & in ejus cavis, & in pericardio aqua fuit: pulmones, a sinistris præsertim, magna ex parte ad pleuram affixi, & alicubi subduri: inter eas glandulas quæ ad primam bronchiorum sunt divisionem una transversum pollicem longa. Consulto hic omitto quæ alibi melius dicam, Triangulares pectoris musculos propemodum totos huic a natura defuisse: e fibulæ autem alterius supremo interiore latere processum osseum, styloidis simillimum, extitisse. Sed ea quorum potissimum causa hanc scribere Observationem incepi, non omittam. Communibus testium tunicis detractis, sub quarum illa quæ scrotum proprie dicitur, plus pinguedinis, in imo etiam, vidi, quam in homine præsertim non valde pingui expectassem, cum reliquas ab altero latere ipse incidissem, nec humoris quidquam e Vaginalis cavo defluere, animadvertissem; inclusus tamen testiculus prope extremum superius parvum habuit excrescentiam rubellam, ex Albuginea exstantem.

30. Post hæc addere non attinet, Juvenem de quo ubi de Vulneribus Thoracis (1), & multo minus Virum de quo ubi de Gonorrhœa (2) scribemus, illum quidem uno in teste prope alterum epididymidis globum, hunc vero ad summum epididymidis, illum parvam quasi Albugineæ excrescentiam subrubram, & mollem, hunc vero subrotundum corpusculum habuisse; neutri tamen intra Vaginalem plus madoris fuisse, quam in sanissimo quovis homine videamus. Jam enim satis ex superioribus historiis liquet, non solum præsente corpusculo, imo pluribus nonnunquam corpusculis, aquam in Vaginali fuisse non multam, sed nullam tunc quoque cum rubella exstaret adhuc excrescentia, quæ mihi esset hydatidis non ita pridem disruptæ indicium. Quæ omnia etsi ita sunt; tamen quando nihil est quod vetet concipere, hydatidem recens disruptam, fuisse exiguam, corpuscula autem quædam, vel plura, vetustarum hydatidum esse vestigia, denique revehentium vasorum oscula, ut in quorundam Vaginali tunica vix ulla, aut obstructa esse, ideoque in iis effusam aquam diutius servari, sic contra in aliis majori esse numero, magisque patentia; cum igitur concipere hæc liceat; satis esse causæ non video, cur priores illas conjecturas omnino abjicere cogamur. Utcunque id est; ex lectis quas proposuimus, ex relectis autem quas indicavimus, Observationibus collegeris, hydatides, excrescentias, corpuscula nobis ut plurimum ad superius testis extremum, atque adeo prope majorem epididymidis globum occurrisse, & cum in utroque exstarent testiculo, sæpius eundem utrobique locum tenuisse, quin etiam ei adnatam, aut saltem proximam, quantum delineatio videtur ostendere, illam hydatidem fuisse quam testis figuram, & magnitudinem referentem supra (3) memoravimus: quæ res non prorsus indignæ sunt fortasse quæ animadvertantur, & quorum causæ forsitan ex propiore Spermaticorum vasorum fasciculi insertione perquirantur. Verum te illud magis ex me quæsiturum puto, num igitur nusquam, nisi inter Vaginalem tunicam, & Albugineam hydrocelem offende-

(1) Epist. 53. n. 40. (2) Epist. 44. n. 5. (3) n. 3.

rim.

rim. Ego vero ut ſemel viderim in ipſa, ut arbitror, Albuginea, continuo exponam.

31. Senis, qui ab alto cadens Martio menſe A. 1706. ex capitis ictu mortuus eſt, reliquam hiſtoriam, cum de iis ictibus agam, (1) habebis: hic ea tantum quæ ad herniam attinent duplicem qua in dextero tantummodo ſcroto laboraverat. Omentum, quod in ipſo ventre erat dextrorſum retractum, ex eo deſcendebat in ſacculum qui ad latus faſciculi Spermaticorum vaſorum non ultra ſummam teſticuli partem extendebatur. Intus erat lævis, ex eoque omentum nullo negotio in ventris caveam reductum eſt. Hernia autem altera ad hunc modum ſe habebat. Erat alter ſacculus priore multo minor, quippe teſticulo non longior, ſatis tamen latus, ex lævi, & inſeparabili factus membrana, ſubflavam aquam continens. Is teſticuli multo maximam partem cingebat, quippe latera hinc, & hinc arctiſſime committens ſua cum ea dorſi teſticuli parte quæ utrinque ſecundum longitudinem epididymidi erat proxima, ut hæc particula extra ſacculum eſſet tota.

32. Qui Albugineam tunicam in duas membranas facili, & æquabili diviſione haud ſemel diduxerim (2), Cl. autem Teichmeyerum (3) videam id benigne augentem, affirmantemque, *in tres evidentes tunicas ſeparari poſſe*; ſacculum hunc minorem crediderim ex earum duabus ab interpoſita aqua effectum, quod hydroceles genus, niſi forte a Fabricio noſtro (4) indicatum velis, neſcio an ab aliis antea fuerit adnotatum. Genus autem illud quod Viri cæteroquin doctiſſimi frequentiſſimum eſſe ajunt, & ego, nec ſine curandi ipſum modo, in illa Introductione (5) agnoſco quæ adeo antiqua eſt, ut Galeno adſcribatur, illud, inquam, genus nec Valſalvæ, nec mihi occurrit, neque Experientiſſimo Heiſtero (6). Non tamen propterea ab aliis vel creberrime viſum negaverim, quin videlicet multo ſæpius aquam inter membraneas cellulas quæ ſupra Vaginalem tunicam ſunt, interclufam, quam intra hanc effuſam, proponunt. Diu eſt cum alii, & in his certe Gerardus Blaſius (7) admonuere, hanc tunicam *non extendere ſe ultra teſtem*, nec *vaſa ſpermatica vaginali quadam tunica libera tegi*; .... *ſed* pro ea *membranulas dari plurimas*, *coagmentatas*, *vaſa hæc connectentes*: itaque vel rupto ad inguina peritonæo, tamen humori *ex ventre ad hoc ſpatium*, *id eſt in Vaginalis cavum*, *nullum dari tranſitum*, *ſed vero intra hanc & ſcrotum ipſum*, id eſt in cellulas inter utramque interjectas, & cum ſuperioribus illis aut per ſe, aut vi demum morbi communicantes. Hæc fere omnia ſequuntur nunc plures, nec ipſe nego, ut neque illud quod adjiciunt, pondere tamen aliquando, aut acrimonia humoris, in ſuperioribus illis cellulis collecti, poſſe diſrumpi, aut erodi illud quaſi ſeptum membraneum quod inter Vaginalis caveam, & illas cellulas intercedit, ſicque demum in eam humorem effundi, & unum perpetuum cavum fieri, Vaginalis nempe, & ſpatii quod ſuperiores illæ diſtentæ cellulæ occupabant. Qua ratione forſitan illam noſtram explicabunt Obſervationem (8) Vaginalis caveæ ad ſummum uſque os pubis productæ, cui quidem explicationi pertinaciter haud refragabimur: quanquam non ſatis intelligimus, quomodo cum eo conſentiat quod non modo alii, ſed ipſi quoque agnoſcunt, hydrocelem, ut cæteræ herniæ ſpuriæ, *dum increſcunt, adſcendere verſus inguina videri* contra ac legitimæ, quæ *deſcendendo verſus teſtes, augeſcunt.* Sed & alteram noſtram in Bubulco Obſervationem (9), cujus Vagi-

(1) Epiſt. 52. n. 8.
(2) Adverſ. 4. Animad. 1.
(3) Vindic. quorund. Invent. in fine.
(4) Pentateuch. Chir. l. 1. c. 27.
(5) c. 18.
(6) Diſſert. de Hydroc. n. 28. & Inſtit. Chir. P. 2. S. 5. c. 122. not. *b*, ad n. 1.
(7) In Obſervatis, ſupra ad n. 8. citatis.
(8) Supra, n. 25.
(9) Supra, n. 22.

nalis cavum tres ſupra teſticulum digitos pollices aſcendebat, ſi ad eundem modum explicent, aut nonnullas etiam de tot aliis in quibus ea cavea non magis quam ſoleat, ſurſum producta, plus minuſve humoris continebat; mirum erit, ne unam quidem unquam ſupra Vaginalem ſuperſtitem fuiſſe cellulam, quam videremus, humore diſtentam, imo, ſalvo illo quod diximus, ſepto, humorem tamen, quod ipſi fieri poſſe, negant, intra Vaginalem tranſiiſſe. Igitur ſi ea tantummodo quæ nos conſpeximus, fideliter, ut ſolemus, hic quoque narrare tibi velimus, nuſquam in ſcroto, niſi in Vaginalis cavo, humorem collectum vidimus, ſi præter Senem de quo noviſſime locuti ſumus, aſciticos excipias, in quibus tamen in minutas erat illas cellulas diſpertitus quæ cuti propius ſubſunt, ut Epiſtolis XXXVIII. (1), & XLI. (2) expoſitum eſt.

33. Aſciticorum hanc hydrocelem, quam potius ſcroti hydropem vocant, minime neceſſe eſt cum vulgo ab aqua illa repetere qua diſtentus eorum eſt venter; cum eædem cauſæ propter quas aqua tunc cæteras perſæpe infarcit cellulas quæ cuti ſubjiciuntur, præſertim autem inferiores, efficere ſatis poſſint, ut in ſcroto pariter illas infarciat, eoque id facilius quod pendulum eſt, & muſculorum viribus parum inſtructum. Nec tamen inficias ivero, nonnunquam immani aquæ vi quæ in peritonæum nitatur, poſſe hoc intra ſcrotum adeo urgeri, ut ſi ſcrotum perfores, magno illac impetu ex ventre deſcendens aqua erumpat, quemadmodum ſe vidiſſe, ingenuus, ſi quis alius, Vir narrat, Benevolus (3). Qui cum ait, abdominis annulum tunc fuiſſe ita dilatatum, ut pugnum admittere potuiſſet, nobis anſam dat admonendi, non licere uti, ſemper ſaltem, ingenioſa quadam explicatione originis in aſciticis veræ hydroceles *ab intento adductoque multum*, ob ventris tumorem, *muſculo obliquo*, *atque ſic arctato ejus oſtio*; oblonga videlicet fiſſura quam annulum vocant, unde illac tranſeuntes venæ Spermaticæ comprimantur.

34. Cæterum earum venarum preſſio interdum ab immani potius aquarum pondere illis, dum ſub peritonæo tranſeunt, incumbentium facile repetenda, quantum poſſit facere ad hydrocelem gignendam, oſtenderem, ſi opus eſſet, exemplo præſertim quod apud Cl. Baſſium (4) leges, magnæ hydroceles, quæ ſubligaris, arctius, & validius inguen comprimentis, uſum brevi poſt conſecuta eſt. Et Medicum tamen novi ſenem, qui ad defluxionem, ut ipſe ajebat, ad teſticuli non modicum jam tumorem intercipiendam adſtringentia medicamenta inguini imponi juſſerat, quaſi arteriam invehentem poſſent, venas autem, & lymphæductus revehentes, tanto magis, quanto infirmioribus ſunt tunicis, non poſſent adſtringere. Quæ cum me conſulens Pharmacopola; is enim erat æger; ex me audiviſſet, continuo illa abjecit; & curatio reliqua magis profuit. Atque, ut cæteris hic omiſſis cauſis, Spermaticas tantum venas in hydrocele, & pleriſque aliis illegitimis herniis ſpectemus; ſunt illæ per ſe ad hæc gignenda, & fovenda mala ſatis pronæ, ſive poſitum attendas, ſive ingentem ab initio ad finem uſque longitudinem, ſive inertiorem quem revehunt, ſanguinem, quippe tenuibus, & actuoſis particulis in teſte orbatum, ſive arteriæ ſociæ ab origine exilitatem, longiſſimumque decurſum, ſive adjecti unius Cremaſteris muſculi infirmitatem, ſive denique valvulas in venis ipſis aut nullas, aut paucas, aut officio, id quod injecta teſtes verſus oſtendunt, non ſatis pares in iis præſertim qui crebrius, diutiuſque aut veneri, aut venereis cogitationibus intenti, venas illas dilataverint. Ob has igitur cauſas, ab Doctis Viris ſatis agnitas, & quæ tamen ad ſemen rite ſecernendum requirebantur, ita ſunt hæ venæ ad ea quæ indicavimus, mala inferenda, aut augenda idoneæ,

(1) n. 26. (2) n. 18. (3) Diſſert. 1. (4) Dec. 1. Obſ. Anat. Chir. 9.

ut si libidinum intemperantia accedat, compressio, ictus, aut aliud quidpiam unde motus sanguinis per ipsas magis retardetur, illa non difficile sequantur, nedum, si eæ non vitentur res, augeantur. Atque adeo ex retardatione ista deduci video ab Eruditissimo Scriptore explicationem Observationis Dodonæi, in Sepulchreti quoque Sectionem proximam (1) relatæ, & in hac (2) laudatæ, hydroceles videlicet, cum ab interna causa est, in sinistra scroti parte semper, aut saltem, ut illam Observationem contraxit Hildanus (3) *ut plurimum* occurrentis. Cum enim quod illi de sinistra vena Spermatica quasi a proximo rene serum in scrotum vehere posset, comminiscebantur, locum haud habent hoc tempore; optime quidem id substituitur, sanguinem ab ea vena in Emulgentem expedite non referri. Exemplum vero quod ad impedimentum explicandum producitur, ut si ren proximus calculis, & arena, & ulcere laboret, exiguus autem calculus ex ulcere cum sanguine in Emulgentem venam abripiatur, ex hac autem procidat in Spermaticam, & sanguinis e teste refluxum turbet; exemplum hoc, inquam, adeo in hydrocele rarum est, ut ipse qui proponit, non diffiteatur, imo ab aliis probabiliorem causam requirat frequentissimæ rei, aut certe ex ejus quoque observatione *longe crebrius* in sinistro, quam in dextero scroto occurrentis. Mihi vero non alia hic quærenda videtur causa quam ea quæ a me alibi (4) cum Doctissimis Viris agnita est, cur ren sinister sæpius quam dexter, sit calculis obnoxius. Cum enim sanguis per sinistram Emulgentem venam, quippe longiorem, & Magnæ arteriæ in transversum impositam, non expedite adeo, & cito, ut per dexteram, feratur in Cavam, Spermatica autem vena sinistra, non ut dextera, in Cavam ipsam, sed in Emulgentem illam sinistram influat; satis apparet, ubi sanguis in vena utraque Spermatica æque ad subsistendum pronus fuerit, facilius tamen fore, ut in sinistra subsistat, sive lentius ascendat, quam in dextera. Neque aliam proferrem causam, cur Cirsocele *sinistrum latus fere semper afficiat* secundum Arantii (5) Observationes: quæ tamen, ut & superiores quas modo de hydrocele memoravi, an cæteris pariter Observatoribus respondeant, in medio relinquo. Nam & plures plerorumque opus esset editas extare hac de re in utroque morbo Observationes, & quas Valsalva & ego habuimus, forte accidit, ut quo eæ in latere habitæ sint, non nisi perraro sit adnotatum.

35. Sed priusquam de Cirsocele pauca adscribamus, de Pneumatocele, & de Hæmatocele, ut propositus ordo (6) postulat, multo pauciora attingemus. Hanc enim haud vidimus, quippe raro diuturnam, ut cæteræ. Nam cum sanguis sive ex vulnere inflicto, sive ex curatione in scrotum defluxit, cito Chirurgi rationem ipsam, nedum Celsi (7) præceptum secuti, via facta detrahunt. Nonnunquam tamen ex erosione membranarum testiculi *notabilis copia cruenti ichoris* Vaginalem tunicam distendit, ut, hac incisa, *cum impetu erumperet*, quemadmodum invenio apud Justum Schraderum (8). Pneumatocelem autem si ita accipiamus, ut ab aere fiat intra aliquod intestinum incluso quod in scrotum descenderit, cujusmodi adnotandum in primis exemplum protulit Cl. Hallerus (9); ex parte aliqua fortasse vidi: sin vero ut ab aere, quomodo plerique accipiunt, scroti cellulas distendente; non memini legisse qui sine cæterarum omnium, aut plurimarum, aut certe, ut apud Palfinium (10), proximarum scroto

(1) Sect. 30. in Schol. ad Obs. 1.
(2) In Schol. ad §. 3. Obs. 21.
(3) Cent. 4. Obs. Chir. 66.
(4) Epist. 40. n. 12.
(5) De Tumor. p. n. c. 51.
(6) n. 15.
(7) De Medic. l. 7. c. 19.
(8) Dec. 2. Obs. Anat. Med. 1.
(9) Ad Prælect. Boerh. §. 641. not. *u*.
(10) Anatom. du corps hum. P. 1. tr. 2. chap. 18.

partium emphyſemate conſpexerit. Mihi in jam mortuo ut in ſolo apparuerit ſcroto, Epiſtola habes V. (1).

36. Cirſocelem Cornelius Celſus unam ex omnibus herniis ramicis, aut ramicum nomine deſignavit, ſive ſcrotum occupet, idque aut exterius, aut interius, ſive inguen tantum impleat: quem ordinem ut proponit capite, non 17; ſed 18. libri 7. ita in curatione ſequitur cap. 22. & 24. Quæ adnotare volui, ne, ut ingenioſiſſimus alioquin Vir, nonnihil hæreas in ramicis nomine apud Celſum, obſcurumque tibi hoc ejus ultimum caput videatur, in quo bubonoceles quidem, ut finis docet capitis 18; curationem tradit, ſed bubonoceles quæ non niſi a varicoſis venis fiat. Obſcurus eſt Juſtus Schraderus, quem eo tibi libentius memoro, quod ejus Obſervationes in Sepulchreto omiſſas video. In illa enim ipſa quæ paulo ſupra (2) indicata eſt, qua hæmatocelen quandam proponit, *innumeros* quoque *perreptantium vaſorum flexus ſupra modum turgidos* fuiſſe ſcribit; *in ſuperficie* vero teſticuli, an Vaginalis tunicæ dicat, incertum, utrolibet enim loco eſſe poſſe, laudatis capitibus 18. & 22. Celſus docuit. Porro ut in Schraderi Obſervatione, ſic in aliis pariter haud raro accidiſſe, animadverto, ut cum Cirſocele aliæ eſſent herniæ conjunctæ. Videſis Horſtium quem hic habes in Sepulchreto (3). Relege etiam Epiſtolarum mearum locos quibus hæc hernia deſcripta eſt, ut fuit a Valſalva, aut a me conſpecta. Ille (4) cum juxta primum Celſi (5) modum *ſuper ipſum ſcrotum* varicoſas venas ita vidit *inter ſe implicatas*, ut catenam referrent; hydrocelem ſimul invenit. Ego cum ſecundum ultimum primæ diviſionis Celſi (6) modum Cirſocelem inchoatam in Lanio (7), aut abſolutam in Figulo (8) deprehendi; ſimul in hoc reperi hydroceles initium, in illo autem hydrocelem. Erat præterea in Figulo ſubſtantia teſtis ita compacta, ut *alimentum amiſiſſe*, ſicuti in eo modo Celſus (9) loquitur, videretur, ſubjectumque habebat corpuſculum exiguum oſſeum: quod in memoriam redigit certam quandam aliam Valſalvæ, neſcio quo in homine habitam, Obſervationem. In dextero enim vaſorum Spermaticorum faſciculo intra peculiares membranulas corpuſculum offendit oſſeum: quod cum inter digitos valide premeret, ex duobus factum eſſe, vidit. Globuli forma utrumque erat; ſed alterum grani milii, alterum viciæ magnitudine, hoc in parte ſubaſperum, illud vero eleganter ad margaritæ ſimilitudinem lævigatum. Cæterum de Cirſocele hæc adnotavit Arantius (10), maximam, opinor, deſcribens: *tactui turgentia vaſa digiti craſſitudine ſe ſe offerunt, inteſtinorum in modum, orbibus, & anfractibus obvoluta, quæ decumbentibus, magna ex parte deliteſcunt, hyemalique tempore, contracto ſcroto, minuuntur, ac minus infeſtant, æſtate vero maxime.*

37. Steatocele eidem Auctori eſt (11), *ubi adipoſus quidam humor in ſcroto, & circa teſtem concreſcit.* Secutus eſt autem antiquum illius *introductionis* Scriptorem, quæ inter Galeni libros ſervata eſt, qui Scriptor cum inter cæteras hernias 17. & 18. capit. ſteatocelem nominaverit, in hoc altero curationem indicans, *adipem*, ait, eſſe *auferendum.* Verum ſive ſebum, ſive adipem vocare malimus quidquid unctuoſi intra ſcrotum aliquando, concreſcit, ipſumque diſtendit, id certe aut ſub cute ipſa congeritur, aut in cellulis interioribus. Prius ad genus attinet quod ſupra (12) dixi, ſub ſcroto proprie ſic appellato plus pinguedinis, in imo etiam, me vidiſſe, quam in homine præſertim non multum pingui expectaſſem; nihil enim ibi pinguedinis, aut certe vix aliquid ſubeſt, idque

(1) n. 19.
(2) n. 35.
(3) L. 3. Sect. 29. Obſ. 17.
(4) Epiſt. 20. n. 24.
(5) L. 7. c. 18. & 22.
(6) Ibid.
(7) Epiſt. 21. n. 19.
(8) Epiſt. 7. n. 11.
(9) cit. c. 18.
(10) c. ſupra ad n. 34. cit.
(11) Ibid.
(12) n. 29.

interdum. Sed illud erat inchoamentum dumtaxat quoddam vitii hujus: quod expletum vides in Sectione hac Sepulchreti XXIX. (1) ex Graafio: eodemque fortasse referendum est quod in memorata Horstii Observatione ibidem (2) legitur: *in dextra scroti parte caro adiposa.* Ad interiores autem cellulas spectat quod in cadavere admodum pingui adnotavit, ut supra (3) aliam ob causam dictum est, Cl. Petschius (4), cum enterocele, aut epiplocele in altero scroti latere esse videretur, nil nisi *pinguedinem* fuisse *in substantia peritonæi cellulosa collectam, & per annulos ad scrotum progredientem*: Sic apud Boerhaavium (5) legeris visum ab ipso in scroto tumorem maximum; in obeso enim homine, testiculo sano, & libero, *pinguedo luxurians, exorbitaverat per annulum in scrotum cum vasis spermaticis.* Schulzius (6) autem non infra inguina videtur offendisse *quantitatem magnam pinguedinis* a dextris, longe pauciorem a sinistris, iisdem vasis *arcte intertextam*, ut a primo intestinum, aut omentum eo prolapsum mentiretur, idque in cadavere potius strigoso, sicut antea (7), ut aliud ostenderem, a me relatum esse, memineris. Mihi vero, qui interdum vel in macilento corpore pinguedinem iis vasis passim interpositam a summa Vaginali tunica ad annulum usque; eum enim tractum peculiariter tunc observabam; vidisse me, sciam, in homine autem maxime toroso, minime pingui, cum sanissimus esset, occiso, non solum in ima eorundem vasorum sede pinguedinem, sed & inter epididymidem, testemque offendisse, denique in bubulco pariter non pingui, his Litteris (8) descripto, cum fasciculus illorum crassior, qui ad alterum spectabat testem, e pinguedine fieret majori ex parte, inter alterum testiculum, ejusque epididymidem non defuisse pinguedinem: quæ res tametsi ab Anatomicis non est, quod recorder, memorata, fortasse haud infrequens est; mihi, inquam, non tam mirum videtur, in eorum vasorum fasciculo præter modum auctam pinguedinem fuisse non semel deprehensam, quam inter epididymidem, & testiculum nunquam fuisse; nisi forte aliquando in Sarcocele quadam pinguedo pro carne accepta est.

38. Sarcocelis enim carnem non rubram modo, sed & *albicantem* commemorat paulo ante laudatus *Introductionis* Auctor (9), & ipse, ut alibi (10) indicatum est, pinguedinis sacculos vidi, qui, cum hæc subsistente, intermistoque sanguine esset infecta, carnem mentirentur. Porro de hujus herniæ natura, & sede alii in alias, easque inter se adversantes sententias Medici abiere. Vesalius enim quod ex Sepulchreto (11) cognosces, sibi persuaserat, ex omento fieri in scrotum prolapso. Alii ab ipso testiculo extumescente, & indurescente non differre, existimarunt. Reliqui autem sicuti non negant, a primo eorum vitiorum interdum posse, minus cautis Observatoribus imponi, ut pro sarcocele accipiant, ita hoc nomine revera excrescentem circa testiculum, & ejus vasa carnem, aut aliam ejusmodi substantiam intelligunt. *Raro* id tamen, ut Celsus (12) admonuit, aut certe minus sæpe quam vulgus putat, si in dubias Observationes quærimus videtur accidere, nec fortasse longius a vero aberasse Olaus Borrichius, cum ad Observationem suam, ut in Sepulchreto habes (13), adnotavit, *frequenter sarcocelem non tam adnasci testibus, quam innasci*: ubi etiam tradidit, quomodo hydrocele mentiri aliquando sarcocelem possit, utque illa forsan, non hæc fuerit,

(1) Obs. 14. §. 2.
(2) Obs. 17.
(3) n. 10.
(4) Syllog. Anat. Obs. §. 89.
(5) Prælect. ad Instit. §. 712.
(6) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 225.
(7) n. 10.
(8) n. 22.
(9) c. 18.
(10) Adversf. Anat. 2. Animad. 6.
(11) Sect. hac 29. Obs. 15. §. 3.
(12) L. 7. c. 18.
(13) Sect. cit. Schol. ad Obs. 22. §. 1.

quam radicis ononidis pulvere, urinam utique sciente, sublatam credunt. Prudenter igitur tantum tribuit ei sententiæ quam secundo loco memoravimus, ut tamen diserte locum relinquat etiam tertiæ, pro qua stare indicat exempla quæ apud Lotichium sunt, & Hildanum. Hæc ego quærens, in illius quidem Consiliorum libro 6. (1), in hujus autem Observationum Centuria 4, facile inveni, miratusque sum, non ex hujus Observatione 65. quidquam in hanc Sepulchreti Sectionem esse relatum. Quod si ea quæ per anatomen penitus examinata essent, quærebantur; at erat quæ referri huc posset Blasii Observatio (2), in qua, non ut in illa Borrichii, tota carnea massa nihil erat, nisi ipse testiculus; sed contra, crasso quasi ex glandulis durioribus cortice, nuclei instar, testiculus continebatur. Nos vero etsi minime dubitamus, quin ut a cæterarum partium, ita ab erosis, quacunque tandem ex causa, testium tunicis morbida possit caro excrescere; in hanc tamen per dissectiones necdum incidimus. Sed incidit quidem Cl. Pohlius (3), qui *secundum propriam observationem* sarcocelem esse, dixit, *tumorem testiculorum fibrosum & carneum, plus minus durum, & dolorosum, successive ortum, qui aut totam testiculi substantiam auget, inque molem carni similem convertit, aut saltem parti hujus adnatus excrescentiam veluti carnosam format.* Veruntamen præcipue ut vides, in toto id agnoscit testiculo: exemplum autem profert sarcocelis ab se dissectæ in qua testis substantia *tota in materiam purulentam abierat.* Quod si legeris Exercitatissimi Viri Dieterici Sproegelii (4) Observationes illas in quibus cum hydrocele, ut causa, vel ut effectu, sarcocele conjungitur; testem videbis repertum *lividoatrum, putridum*, aut *extensum, durum, & ad extra cum epididymidibus corrosum & callosum*, aut *partim putredine friabilem, partim vero perfecte cartilagineosum*, & *tunicam* quoque *albugineam cum epididymidibus totam cartilagineam*, aut denique *tumidum*, & cum dissecaretur, *pus genuinum flavescens spissum in medietate exhibentem, cum arrosione, & incipienti callositate parietum.* Vix in una Observatione (5) *tumidæ & scirrhosæ glandulæ* inventæ memorantur; sed non in testiculi substantia: num ergo in ejus superficie? an in funiculo spermatico? nam in hoc quoque sarcocelem agnoscunt, & minime attingunt, si ventrem subiit; velut illa quam a Valsalva conspectam descripsi (6) in teste incipientem, & duri instar tuberis quasi glandulosæ naturæ illuc ascendentem ubi cum simili mesenterii immani tumore conjungebatur. Sed ne a sarcocele, ipsis in testibus quæsita, recedamus: præclaræ sunt Ill. Viri Heisteri (7) Observationes. Deprehendit hic testiculos, quales delineat (8) quatuor, ea omnes magnitudine, ut merito redarguerit (9) qui sarcocelem *ovum gallinaceum nunquam excedere*, scripserunt. Omnes quoque invenit scirrhosos, & æquali superficie, ut non sine causa affirmaverit (10), *testiculos scirrhosos longe frequentiores esse excrescentiis e testiculis.* Cætera apud ipsum videbis, & in his unum ex iis testibus (11) *corruptum, & quasi cancrosum fuisse.* Interea ad ultimam ex herniis a nobis enumeratis veniamus.

39. Spermatoceles nomine Auctor quidem Observationis quæ XX. est in hac Sepulchreti XXIX. Sectione, herniam accepit quam faciat *vas deferens corrugatum, in scrotum descendens*, facillime tamen aut manuum ope, aut corporis situ resupino intro rediens. Quis esset is Auctor, ut melius possem quid sibi vellet

(1) c. 3. Obs. 9.
(2) 15. Partis 1.
(3) Progr. de Hern. & speciatim de Sarcocele.
(4) Observ. quædam selectiores, §. 50. & seqq.
(5) §. 51.
(6) Epist. 39. n. 2.
(7) Dissert. de Sarcocele.
(8) Fig. 1. & seqq. cum Explic.
(9) In Proœmio.
(10) §. 37.
(11) §. 34.

percipere, frustra sub Observatione quæsivi. Est enim subscriptum *Idem ibidem*, nempe aut Rolfinckius, aut Riolanus, aut Hildanus, aut Roscius; hi enim in proximis superioribus Scholiis, & Observatione fuerant nominati. Quorum neminis cum illa esse verba agnoscerem; casu denique factum est, ut Chirurgiam versans Barbettianam (1), in illa ipsa verba inciderem, nec plus tamen quam quod in Sepulchreto exscriptum est, invenirem. Difficile sane est intellectu minime ignorantibus, quomodo vas semen deferens, adhærens ad vesicam, ureteri autem in transitu impositum, unde Ruttyus (2) in nephriticis doloribus retractionem testis repetebat, & denique per creberrimas cellulosas membranas ubique tum supra abdominis annulum, tum infra ad suum usque ortum cum proximis partibus sit colligatum; difficile, inquam, iis qui hæc sciant, est intellectu qui possit adeo intra scrotum hoc vas descendere, ibique complicari, ut herniam faciat. Quod cum ipse non meminerim ab ullo in dissectionibus esse conspectum, nec per eas quod ajat, Barbettus viderit; suspicioni locum esse, censeo, longe aliam rem ac quam ipse credidit, fuisse quam ab se dicit non semel observatam. Itaque Spermatocele, quæ si illud mihi significaret, supra esset inter legitimas hernias relata, inter illegitimas retinetur sic intellecta, ut *seminis aggestionem* designet *in testiculis*, quæ hos interdum *ad ingentem attollat molem*; utor autem verbis quibus olim Collectores *Bibliothecæ Anatomicæ* (3) rem hanc proposuerunt petentes, ut ejusmodi hernias *liceret spermatocelas* vocare: neque enim ista significatio, nedum istud nomen, primum inter Medicos nuperrime vulgatum est, ut Vir cæteroquin Doctissimus videtur existimare. Quin rem *non semel* ab se in viris salacioribus esse animadversam, Collectores illi confirmarunt, cum esset *obstructio in aliqua epididymidis parte in seminis particulis concrescibilibus efformata*; semel autem oculis ipsis rem usurpasse cum post seminis ita cohibiti, intra scrotum effusionem, indeque ortum abscessum ferro aperiendum, post ejusque expurgationem, non pus amplius, sed ex ea epididymidis parte quæ inter ejus globos media est, semen quod ipsam distendendo perruperat, evidenter prodiret. Quod epididymidis foramen si forte malis erodenti potius abscessus materiæ quam semini distendenti tribuere; negare tamen non poteris quod ratio dictat, si transitus semini in suas vesiculas quacunque de causa intercipiatur, aut si ex vesiculis jam distentis reditus per revehentia vascula in sanguinem prohibeatur; fore ut ab novo semine usque & usque in testibus secreto, testes ipsi, epididymides, & reliqua ejus conceptacula repleantur adeo, ut primum intumescant, quo tempore spermatocelem esse dicemus; tum deinde ut structura tenuior, & mollior quæ in testiculis præsertim est, paulatim vitietur, disruptisque vasculis tum semen, tum sanguinem, tum lympham vehentibus, tumores denique misti generis in testibus procreentur. Nunc agesis aliquot exemplis hæc declaremus.

40. Questi sunt aliqui apud me, quibus ilia flatibus erant distenta, non tam de tensione, & dolore, quam alii de uno, alii de utroque testiculo tunc potissimum intumescente, cum flatus maxime urgebant, detumescente autem, nullo prorsus relicto incommodo, cum flatus remittebant. Credidi, ab intestinis distentis viam semini intercludi compressis vasis hoc ad vesiculas deferentibus, imo ipsis interdum vesiculis, ut delatum non admitterent. Sic quoque memini, cum ante hos triginta annos Rhodigio ad nos Vir honestus venisset, tumori cuidam obnoxius qui inter abdominis musculos ad epicolicam regionem dexteram non semel redierat, diceretque, quotiescunque aderat tumor, testem subjectum moleste sibi graviorem fieri, ut sacculo scrotum excipere, & sustinere opus esset; memini,

(1) Part. 1. c. 7.

(2) Treatise of the Urinary passag. Sect. 3. P. 1.

(3) Tom. 1. in Adnot. ad Graaf. Tract. de Viror. Organ. & cæt.

inquam, rem hanc ita ipsi, & Medicis qui in consilio mecum aderant, jam tum explicasse, ut cum Obliquus dexter musculus ab attollente tumore tenderetur, & quod consequitur, oblonga ejus fissura, quæ annulus dicitur, constringeretur, non esset mirandum, si vase quadantenus adstricto quod, illac transiens, semen defert, nonnihil hujus retardaretur ascensus. Sed in hoc, & in illis quoque fortasse viris fieri potest; quanquam restitantis sanguinis indicia non erant; ut compressa, aut arctata pariter vena Spermatica, remorato non minus sanguini, quam semini, ea quæ diximus, essent tribuenda. Sunt autem inter Valsalvæ litteras quædam ad Virum Principem datæ, cui post nuptias testiculus creverat ad gallinacei ovi magnitudinem. Hunc Valsalva tumorem a subsistente semine esse posse cogitabat, nec præter rationem propterea qui a æger non facile semen, quo abundabat alioquin, solebat emittere, ut interdum re imperfecta a concubitu discederet. Pariter in Juvene de quo narrat Hildanus (1) cujus narrationis summam habes in Scholio ad eam quam in Sepulchreto indicavimus (2), Barbetti Observationem, quis non a semine, sed a sanguine repetat dolorem inguinum, & testiculorum tumorem, imminentem seminis ejaculationem repente prohibitam consecutos? Evanuit quidem uterque a sinistris; a dextris vero tumor non modo perstitit, sed progressu temporis in carnosam ingentem herniam excrevit. Idem ab eadem causa alteri contigisset, nisi tumorem, ad pugni majoris magnitudinem intra annos duos jam auctum, rara felicitate resolvisset Cl. Crausius (3). Generoso autem Viro cujus ejusdemmodi tumorem, nec alia ex origine natum conspexi, quis contigerit exitus, scire non possum, cum hac transiens, vix me consulto, perrexerit necessarium iter conficere. Inutile certe præter Chirurgi ferrum, auxilium omne expertus esset, si tumor ejusdem fuisset naturæ ac in Juvene (4) fuit, cui ab non ita dissimili causa exsecta e scroto est massa carnis albissimæ, & solidissimæ, in cujus centro globus osseus concludebatur. His autem quatuor cur non ambo testes, sed alter aut tumuerit, aut tumens perstiterit, quando in utroque pariter teste cohibita seminis copia est in medio veneris æstu, non ita facile dictu est, nisi forte non æqualem utrinque copiam, aut fluxilitatem seminis, aut tunicarum, & cremasteris musculi vim, aut revehentia vasa ab altero latere magis patula fuisse aut aliud aliquod istiusmodi conjiciamus.

41. Cæterum tumores testium, quacunque a causa originem habeant, ex alia in aliis constare videntur materia, ut puta (præter exempla hactenus proposita) ex substantia carnea & nervosa apud Borrichium (5), ex glandulosa, & vesiculis sanguine plenis apud Bartholinum (6), ex *ligamentosa*, & ex parte ad cartilaginis naturam accedente apud Schraderum (7), ex cartilaginea apud Ruyschium (8). Ego cum in Viro quem de Gonorrhœa scribens (9) commemorabo; testiculum præsertim dexterum æquo grandiorem offendissem; dissecans inveni adipis aliquid intimæ ejus substantiæ interjectum, non pessime alioquin se habenti. Unde fieri posse, conjeci, ut nonnunquam ex pinguedine præter naturam innata, & aucta aliqui testium tumores facti deprehendantur. Quod si ingentes, quos aliquando in viventibus conspexi, in mortuis vidissem, & incidere potuissem; non dubito quin singularia quædam fuissem observaturus, si moli structura respondisset. Nam primum Bononiæ vidi olim grandem adeo, ut ad illum acce-

(1) Cent. 4. Obs. 64. Exempl. 1.
(2) n. 39.
(3) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. & 6. Obs. 282.
(4) Hist. de l'Acad. Roy. des Sc. A. 1700. Obs. Anat. 4.
(5) Sepulchr. S. hac 29. Obs. 22. §. 1.
(6) Ibid. §. 2.
(7) Obs. supra ad n. 35. cit.
(8) Thes. Anat. 9. n. 51.
(9) Epist. 44. n. 5.

deret quem Ruyschius (1) dixit *prodigiosæ magnitudinis*, sive *humanum maximum*, si Curis quoque Posterioribus (2), ut videtur, de eodem loquitur. Sed quamvis minorem, non eo tamen exitu quo ille major, exsectum fuisse, audivi. Deinde vero Patavii ea magnitudine testem vidi, ut nisi qua fide sim, probe nosses, tibi scribere non auderem, veritus ne mendacem suspicareris. Nam si Ruyschianus ille *caput fœtus humani* superabat; is quo de loquor, duo plane superabat virorum capita in unum juncta. Itaque ut rem perraram inspicerem, Majo mense A. 1730. transeuntem hac hominem cum Atestem repeteret, ubi degebat, venire ad me domum, voluit Antonius Mocenicus Eques Splendidissimus, & Aloysio fratre, qui tum Venetiarum Dux erat, dignissimus. Ubi primum hominem aspexi, ignarus quis esset, & cur ad me veniret, magno hydrope ascite laborantem credidissem nisi a dextris tantummodo ventrem adhuc obtectum vestibus tumere, animadvertissem. Ubi vero omni ablato integumento, & fasciis detractis quibus tumorem illuc per se vergentem, ad abdomen adductum, hypochondrium usque versus, servabat, eam quam dixi magnitudinem miratus, contrectare cœpi; tactum enim ferebat, omni semper dolore carens; mihique visus sum quasi sarcoma quoddam tangere, sphæroidis forma, & sua ubique cute obductum. Qua ex causa, & quomodo cœpisset, quærenti, respondit æger, etsi ictum jam inde a puero ibi excepisset; testiculum tamen non nisi virili ætate in tumorem crescere cœpisse, qui plurium demum annorum spatio ad eam pervenerat molem.

42. Unum vero hic es admonendus, testium auctam magnitudinem Valsalvam, ut in ejus schedis est, plerumque deberi vidisse tunicarum vitio eosdem vestientium. Nec mihi quibusdam præsertim in casibus id creditu difficile est, qui ut superiore Epistola (3) scripsi, cum æquo majores testiculos planeque tumidos offendissem, non a distenta eorum substantia, sed a tunicis crassioribus factis id esse, comperi: quin etiam in herniis tum spuriis, tum legitimis auctam membranarum quibus continebantur, crassitudinem animadverti. Sic in hydrocele quam in Milite supra (4) descripsi, Erythroidem, & Vaginalem adnotavi fuisse crassiores, ut alibi (5) in Lanio, ejusdemmodi herniis affecto, densiorem utramque Vaginalem. Sic in Senis epiplocele (6) peritonæum, sacculum faciens, simul dilatari, & crassius fieri, in Juvenis autem enteroepiplocele (7) sacculi tunicam non minus crassam, & firmam, quam arteriæ Pulmonaris, & in Mulieris Crurali hernia (8) ita crassam, ut in plures quasi laminas non difficillime posset dividi. Fieri tamen potest, ubi sacculi orificium multo majus est, sicuti in herniis ingentibus contingit, quam annulus, aut ubi herniæ iis locis accidunt in quibus musculorum tendines nullo secundum naturam hiatu pertunduntur, quemadmodum inter Rectos fiunt, & Obliquos, aut supra, infrave umbilicum inter Rectum, & Rectum, fieri, inquam, potest, ut sacculi crassitudo non tantum a peritonæo sit, sed fere a tendinibus quoque, simul cum peritonæo extrorsus compulsis. Itaque Meryus (9) in hernia illa quam pene omnia intestina Tenuia faciebant, in saccum vidit non peritonæum modo, sed & singulos utriusque Obliqui musculi, & Transversi tendines se se evidenter producere: & tres quoque hos tendines quatenus Waltherus viderit in hernia se extendentes, & magnum, quamvis cum illo Meryi non comparandum intestinorum pondus sustinentes, & ne hernia porro cresceret (quam utilitatem in aliis pariter,

(1) n. 51. cit. & Tab. ibid. 3. Fig. 1.
(2) n. 28.
(3) n. 28.
(4) n. 17.
(5) Epist. 21. n. 19.
(6) Ibid. n. 15.
(7) Epist. 34. n. 9.
(8) Ibid. n. 15.
(9) Mém. de l'Acad. Roy. des Sciences, An. 1701. Obs. Anat. 5.

neque id raro, præſtare, arbitrabatur) quo ad ejus fieri poſſet, obſiſtentes, ex Actis quæ Lipſiæ prodeunt, Eruditorum (1) cognoſces. Sed etſi Mauchartus (2) laminam ex fibris tendineis ortam muſculi Obliqui Externi non ſolum delineat (3), verum etiam nomine *tunicæ aponeuroticæ* inter cæteras herniarum tunicas proponit; tu tamen quatenus hæc agnoſci a me dixerim; probe memento. Neque enim me fugit, præſtantiſſimos eſſe Anatomicos, qui in herniis ab ſe diſſectis ea negent perſpici potuiſſe. Quibus ut libentiſſime credo, ſic invitus crederem, Meryum, & Waltherum, egregios Profeſſores, in aliis herniis; neque enim de omnibus loquebantur; cum tanta uſi fuerint diligentia in ea perquiſitione, quæ ſe vidiſſe ajunt, pervidere non potuiſſe. Veruntamen, ut hanc interea controverſiam ſeponamus, ſatis eſt exemplorum in iis tunicis quas in herniis omnes agnoſcunt, unde pateat, quomodo ex illarum potiſſimum aucta craſſitudine teſticulus, qui non ita ipſe extumuerit, in immanem tumorem excreviſſe videatur. Obſervatio eſt altera ejuſdem Waltheri, in iiſdem Actis (4) propoſita, qua ſcrotum, & penis tumida adeo deſcribuntur, ut hic ad genua, illud infra genua ſe extenderet, craſſitudo autem utriuſque ei longitudini reſponderet. Quam ad Obſervationem nullam memini legiſſe quæ propius accedat quam ea quæ A. 1755. Syracuſis miſſa ad me eſt, typis exſcripta, & publico Civitatis teſtimonio confirmata. Sed hæc in vivente homine; Waltheriana autem etiam in mortuo habita eſt. In hoc igitur, inſtituto examine, cutis ſcroti triplo craſſior, cellulæ autem ſub illa adnatæ, interque teſticulos pergentes, adeo diſtentæ a tenaci humore compertæ ſunt, ut molem inertis carnis repræſentarent, cui pondus tumoris totius, librarum videlicet ferme quadraginta, potiſſimum deberi videbatur. Erant quidem teſticuli naturalibus multo majores; quippe craſſiore Albuginea tunica humorem, & tophos comprehendente, ut vix pars exigua, eaque in altero dumtaxat latere tubulis tenuiſſimis relinqueretur, qui propriam teſtis ſubſtantiam faciunt. Sed hæc quantulam demum univerſi tumoris partem efficerent, ſatis intelligis. Itaque ſcite, ut ſolet, Vir Præſtantiſſimus Heiſterus (5) tumorem hunc ipſum ſcroti potius quam teſticuli, fuiſſe, cenſuit, nec aliter de maximis aliis quorum diſſectio non habetur, exiſtimavit, quos inter ille eſt librarum ſexaginta, memoratus in Regiæ Pariſienſis Academiæ Scientiarum Hiſtoria (6). Noverat quippe Vir Exercitatiſſimus (7) vel in hydrocele, præſertim antiqua, teſticulorum tunicas, & præcipue *dartum, & vaginalem admodum ſæpe craſſas reddi*, ut craſſitudinem æquare viderit *quinque vel ſex linearum, & quod excedit:* quamobrem monuit, triangulari inſtrumenti apice *plerumque non niſi difficillime perforari*, ideoque (8) apicem illum *non nimis cito eſſe retrahendum, quia alias tunicæ non perforatæ eſſent*, Quin etiam in ſarcocele quanto Albuginea tunica craſſior fiat, nobis facile conjiciendum reliquit, cum poſtquam illam tunicam incideret ea ſpe fore ut vaſcula ſeminis magna, & valde diſtenta apparerent, *æque parva* invenit *ut in ſano & naturali teſticulo eſſe ſolent, id quod mirandum*, inquit, fuit *in tanta teſticuli diſtentione*. Atque ut craſſioris factæ ejus tunicæ aliud habeas exemplum; inſpice oſſei facti humani teſtis iconem illam quam exhibuit Cl. Rheinholdus Wagnerus (9). Cum videris, quanto major naturali teſticulo ille fuerit; tum animadverte, ejus dumtaxat *ſuperficiem, craſſitie pennæ columbinæ, in os duriſſimum abiiſſe*, exterius tuberculis oſſeis piſi magnitudine aſperum, intus vero læve, qua mediocrem caveam comprehendebat ubi *latitabat materia gela-*

(1) A. 1738. M. Jun. P. 2.
(2) Differt. & cæt. ſupra ad n. 3. cit.
(3) Fig. 2. ad DD.
(4) An. 1725. M. Novembr. cum Tab. 5. Fig. 1.
(5) Differt. de Sarcocele, §. 36.
(6) An. 1711. Obſ. Anat. 1.
(7) Differt. de Hydrocele, n. 32.
(8) n. 36.
(9) Eph. N. C. Cent. 1. Obſ. 30.

tinosa seminis corrupti. Scilicet testis substantia, olim inclusa, nulla jam erat; superficies ossea, crassæ factæ Albugineæ tunicæ debebatur,

43. Verum ut hæ Litteræ superioribus, quemadmodum promisi, breviores sint; alia de herniis, & testiculis huc addere supersedeo, ne de horum quidem dolore quidquam adjecturus, nisi ut Observationes legas, quas supra (1) indicavi, Cl. Virorum, & in quibus dolorem fuisse, invenies; in pluribus autem invenies; quomodo se habuerit testis, attendas. Simul ex una earum quæ Heisteri est (2), facile cognosces, qua ratione non modo in ægro illo, sed in altero etiam quem describit Sproegelius (3) dolores a testiculo ad lumbos possent propagari. Nec alia adjicio, quamvis de Testiculorum Dolore Sectio proxima Sepulchreti inscripta sit. Tota enim vix duas simul cum Scholiis paginas implet, in eaque, ut omittam Observationem IV. fortasse ex I. compendio ortam; certe V. ut Bonetus ipse fatetur, ex §. 2. repetita est XXII. Observationis Sectionis superioris, Scholiorum autem, quod non fatetur, ad Obs. illam I. pars aliqua, etiam ubi sanguinis Circulationi apertissime adversatur, jam adoptata ab ipso fuerat, & apposita ad §. 3. Obs. XXI. ejusdem superioris Sectionis, ut Scholii partem Observationi II. hic subjicit, quam illic subjecerat Observationi XX. Sed illic quod non tam mirum est, Observatione XXIII. iteratum esse quod §. 2. Obs. XV. positum fuerat. quam in una eademque pagina idem in prima parte Scholii ad §. 2. Obs. XXII. rescribi quod scriptum modum fuerat in secunda Scholii parte ad §. 1.. Neque dicas, a me pariter in hac Epistola repetita esse plura, quæ in aliis, mea, aut Valsalvæ observata narrans, proposueram. Aliud enim est quæ jam satis dicta sunt, iterare; aliud quæ ne passim discerperentur Observationes, alibi ad ipsas explendas tradita sunt, summatim perstringere, ut oportuniore, quemadmodum ibi promissum sæpe fuerat, loco perpendantur. Morem hunc, te, ut sperare juvat, probante, servabimus; illum vero, quem haud dubitamus a te quoque minus probari, non sequemur. Vale.

---

(1) n. 38. (2) Dissert. ibid. cit. §. 30. (3) Obs. ibid. cit. §. 51.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XLIV.

Verba fiunt de Gonorrhœa.

Etsi pauci forte ſint Anatomici a quibus tot fuerint, quot a me, urethræ viriles diſſectæ, & diligenter perluſtratæ; tamen aut rarius quam vulgo exiſtimant, luculentiora in eo canali vitia occurrunt quæ contagioſam Gonorrhœam comitentur, aut neſcio quo caſu factum eſt, ut cum magnus hominum hac infectorum ſit numerus, illa ego vitia tam luculenta vix unquam, aut ne vix quidem conſpexerim. Quid Valſalvæ acciderit, ignoro; neque enim ſcriptis mandavit ſi quid forte in eis invenit qui cum laborarent eo morbo, deceſſerant. Quid aliis contigerit, legi. Quæ vero ipſe viderim, aut non viderim, nunc eo ordine ad te ſcribam, ut ab extimo urethræ orificio incipiens, ad intimum quod ad veſicam eſt, perveniam.

2. Cum in Adverſariis (1) cauſas protuli, cur prima gonorrheæ virulentæ ſedes videretur mihi in iis potiſſimum, quos detexeram, majoribus urethræ canaliculis ſtatuenda, inter eas cauſas hanc non omiſi, quod ex iis præcipue canaliculis, maligno halitu ſuſcepto irritatis, provenire is humor poſſet qui primo ejus morbi tempore ex urethra ſolet deſtillare. Neque enim verum eſt ſemen, ut comparatio cum hoc docuit aliquando vel illos ipſos, qui improbanda opinione ſeducti, ut morbum abigerent, venerem ſæpius exercebant: quod ut ab iiſdem accepi, ſic etiam ab aliis certior ſæpenumero factus ſum, eo primo tempore necdum ullum eſſe in perinæo moleſtum ſenſum qui altius deſcendiſſe vitium, indicet. Neque rurſus id quod tunc defluit, verum eſt pus, cum dolor necdum is ſit qui eroſionem ſignificet, neque ſanguinis ulla adhuc vel leviſſima tinctura, nedum guttula apparuerit. Quibus nunc addere, opinor, liceret Summi Viri Senacii (2) Obſervationes, ſecundum quas globuli materiæ in gonorrhœa effluentis majores ſunt, globuli autem qui ulcerum pus faciunt, ſunt minores, & inæquales, ſi utrique oculo exquiſitiſſimis vitris inſtructo aſpiciantur, & cum ſanguinis globulis comparentur. Itaque Rondeletium in primis ſecutus, qui caute ſapienterque, ut in Sepulchreto (3) habes, materiam illam *pueris ſimilitudinem referre*, aut *puri ſimilem* eſſe, dixit, ego quoque *puriformem* appellavi. Placuit ea gonorrhœæ in canaliculis ſedes, non dico Cockburnio (4); huic enim, Docto alioquin Viro, vel præter modum perplacuit; ſed magno Boerhaavio (5) dico, & Illuſtri Hallero (6), ibi *primæ ſpeciei gonorrhœæ ſedem* agnoſcentibus, & cur irritatione in eroſionem demum abeunte ſpongioſi urethræ corporis, ſola membrana a canaliculis diviſi, non raro ſanguis ipſe effluat. Placuit & Viris aliis Eruditiſſimis *cellularum multiplicium* nomine canaliculos deſignantibus, quibuſcum tamen, haud ſatis intelligo, quomodo Littrii quoque glandulam comprehendant, aut quomodo ipſi qui canaliculos nunquam memoravit, horum etiam, in gonorrhœa male ſe habentium. Obſervationem tribuere videantur, quaſi ea in Commentariis legeretur Regiæ Scientiarum Academiæ Pariſienſis A. 1711. De muliebris autem urethræ canaliculis, non ſecus ac in virili a me deſcriptis (7), & de ſebaceis quas item reperi, nympharum, proximorumque la-

(1) IV. Animad. 9.
(2) Traité du cœur, Supplém. ch. 8. n. 5.
(3) Sect. hac 31. l. 3. in Schol. ad Obſ. 1.
(4) The Symptoms &c. of a Gonorrhœa, ch. 4.
(5) Prælect. ad Inſtit. §. 654.
(6) not. *i* ad eum locum, & nota *d* ad §. 657.
(7) Adverſ. 4. Animad. 24.

biorum glandulis (1), quarum has hoc ipſo nomine, illos cellularum appellatione ſignificant, verba hic non faciam propterea quia cum in mulieres inciderim nunquam quæ certa quadam exteriore gonorrhœa laborarent, aut cum interiore vexarentur, obierint; ſtatuere non poſſum, an hæc aliquando in iis canaliculis, illa in iis glandulis ſedem habeat. Nec in viris fecilior ſui, ut infectos reperirem gonorrhœa eadem exteriore, quam *ſpuriam* olim appellaſſe dicuntur Medici Monſpelienſes (2), ut quærere poſſem, an ejus Materia e glandis ſuperficie prodiret nullo ulcere affecta, an ex glandulis coronæ glandis ejuſdem, ut ſic Littrii ſententia confirmaretur, ea coronæ granula pro glandulis, non pro papillis, quemadmodum Ruyſchius, habentis. Littrii ſententiam dixi; neque enim mei unquam fuit, qui cum illam commemorarem, aſſenſum ab utraque cohibui, diligentius poſtea quæſiturus; ut mirer, eſſe potuiſſe qui cum mea I. (3), & IV. (4) Adverſaria legiſſent, primam mihi ſententiam tribuerent, imo ea de re *celebrem litem*, ſi Superis placet, *Ruyſchium inter atque Morgagnum ſubortam eſſe*, ſcriberent. Ruyſchio enim hoc quidem excidit (5) me, granula illa *pro glandulis deſcripſiſſe & delineari curaviſſe*: ego vero ſperans, ex meis Adverſariis omnes facile agnituros, optimum & occupatiſſimum Senem meam non ſatis aſſecutum eſſe mentem, ſuperfluum exiſtimavi vel uno verbo reſpondere. Huc tota *celebris lis* illa recidit. Hiſce exterioribus gonorrhœis multo rarior illa eſt quam vidit, curavitque Cl. Wolffius (6). Humor enim ex urethra deſtillabat *ſemini analogus* primum albus, dein viridis factus, cum maximis in mingendo doloribus, & penis incurvatione, nec tamen impuram venerem, imo nullam venerem, ſed alias, quas enumerat, cauſas erat illa gonorrhea conſecuta, quod & ille aſſeverat, & ipſa, ut Hippocrates (7) loquitur, *oſtendit ſanatio*, facile nimirum, & cito per data remedia obveniens, quæ cauſis illis erant oppoſita. Sed hac, & gonorrhœa quæ vulgo dicitur *ſicca*, ſive, ut proprie eſſet juxta Cel. Aſtrucii (8) monitum appellanda, dyſuria venerea ſicca, prætermiſſis, ad eam quæ frequentiſſima eſt, & de qua ſcribere cæperamus, noſter contrahendus eſt ſermo. Igitur quæ de hac per diſſectiones conſpicere potui ex iis cognoſces Obſervationibus quas continuo ſubjiciam, initio ducto a longiuſcula hiſtoria, ſed eo gratiore tibi futura, quod cum alias (9) de Angina mentionem injeci, maxime queſtus ſum, in graviſſimo ejuſmodi morbo, Sectiones eorum qui confecti illo ſint, adhuc deſiderari. Quod igitur vel mihi tunc deerat, hic primum habebis; extremo autem loco quæ ad hujus Epiſtolæ argumentum ſpecant, ex eadem hiſtoria non omittentur.

3. FABER lignarius triginta tres circiter annos natus, procerus, & magno corpore, habitu ſubpingui, antea, quantum ſciri poterat, ſanus, cum a vino, & igne præter modum incaluiſſet, noctu frigidiſſima tempeſtate domum petiit. Ibi vehementi febre, & angina correpto accerſitus illa eadem nocte Medicus ſanguinem e brachio mittit. Nihil remittente morbo fertur mane in Noſocomium: ubi idem auxilium iteratur, ſed fruſtra adeo, ut pomeridianis horis ſanguinem miſerint e pede. Proximo die cum cætera pariter quæ antea, & quæ tum dabantur ſive, ut lente poterat, deglutienda, ſive exterius admovenda, nullam afferrent utilitatem; mane rurſus e brachio ſanguis eſt miſſus, a meridie autem ex iis quæ ſub lingua ſunt, venis; nam Jugularis, ut voluiſſent,

---

(1) Adverſ. 1. n. 11. & 12.
(2) Hiſt. de l'Acad. Roy. des Sc. A. 1722. Obſ. Anat. 4.
(3) n. 11.
(4) Animad. 14. in fin.
(5) Theſ. 10. n. 98.
(6) Commerc. Litter. A. 1742. Hebd. 47. n. 2.
(7) Sect. 2. Aph. 17.
(8) De Morb. Vener. l. 3. c. 3.
(9) Epiſt. 14. n. 36.

ægro eum qui requirebatur, positum non ferente, incidi non potuerat. Post hæc omnia non modo non decrescentibus, imo semper magis invalescentibus febre, & corporis jactatione, & cum his simul deglutiendi, loquendi, spirandi difficultate, cum tertio jam morbi die se dixisset a quindecim, aut certe non multo pluribus diebus virulenta gonorrhœa laborare, vena iterum pedis secta est. Sanguis, toties eductus, crustam in summo habuit nunquam; sed duriusculus semper fuit, paucoque cum sero. Collum erat subtumidum; non facies, quæ nec rubicunda erat. Duabus circiter a novissima venæ pedis sectione interjectis horis etsi pulsus adhuc perstabant validi; ipse tamen æger proximam esse mortem, præsensit. Quæ revera mox ingruit eodem die tertio circa meridiem, sic tamen, ut casu videri posset ingruisse. Cum enim eam qua utebatur, aquam poposcisset, & incautius fortasse in fauces paululo plus demittere voluisset; continuo ea ratione mortuus est, ut qui adstabant, inde suffocatum existimarent. Cum dies instaret quo die tradendæ Anatomes initium facere in Theatro debebam, id est XIV. Kal. Februarias A. 1748. cadaver, biduum, an triduum servatum, nihilominus, quippe frigidissimo anni tempore, idoneum maxime fuit, ut vel vigesimo sexto ab interitu die nonnullis etiamtum ejus partibus uti possem. Totum igitur ordine ac diligenter prosectum, cum alia quæ hujus loci non sunt, adnotanda obtulit, tum hæc præsertim, quæ ab ultimis ad prima rediens hic scribam. Cerebri vasa tum quæ extra, tum quæ intus sunt non intra ventriculos modo, sed & passim per medullarem substantiam, sanguine erant distenta, ea autem magis quæ per sinistram Tenuis meningis partem repunt. Ea meninx, ut cæteræ omnes hujus corporis membranæ, sive incidere, sive discindere velles, magis quam solet, renitebatur. In Lateralibus ventriculis aquæ pauxillum fuit subcruentæ. Lingua visa est æquo crassior: certe autem vasa ostendit per faciem superiorem a basi apicem versus tendentia a remorante sanguine crassiuscula, nedum manifesta. Et uvula quidem, ac palatum mobile sana erant. Tonsillæ vero & membranam habebant qua obteguntur, a flavo sero subsistente crassiorem factam, ut *gelatinam* quandam subflavam referret, & ipse tumebant, sed magis sinistra, quæ durior erat, & si exprimeres, aut secares, pus emittebat. Proximæ laryngis non cartilagines solum, sed & proprii musculi, quos singulos perlustravi, labe omni, & inflammatione carebant. Vitium autem in membrana erat qua larynx intus, extraque vestitur, intus quidem levius; sed extra gravius. Intus enim rubicundior illa erat, quam solet, ut in vicina etiam parte Asperæ arteriæ & subtumida quoque, sed leviter, ut glottidis rima non propterea appareret angustior. Qua autem eadem membrana epiglottidem amiciebat, tum a facie cava, tum a convexa, tum a lateribus quoque tumida erat, & alibi coccinea, alibi ex coccineo fusca, minus tamen a facie cava, quam alibi, neque ab ea tota, sed a tertia dumtaxat suprema parte. Secando perspicuum erat, eum tumorem, coloremque sanguini, & sero deberi, nil nisi membranam, junctosque acinos glandulosos distendentibus, quorum pars humorum in convexa facie jam converti in pus incipiebat. Porro qua eadem membrana laryngem exterius a tergo operit, ipsa, & innexi glandulosi acini magna inflammatione tenebantur, a lateribus præsertim. In singulis enim lateribus se attollebat in singulas protuberantias paulo minori quam digiti minimi crassitudine. Hæ ab regione imæ basis Cricoidis cartilaginis profectæ, & inter ascendendum convergentes, eo usque perveniebant, ut altitudinem cartilaginum arytænoidum aliquanto superarent, ab his tamen, ab eaque summa laryngis parte omnino sejunctæ, reliquæ inferiori adhærentes. Duo inflammata condylomata esse, dixisses, formam, & colorem aspiciens, eundem videlicet atque ad epiglottidem descripsi, nisi quod in his plus erat ex coccineo, minus ex fusco. Dissecans autem membranam, & acinos esse, vidi, a remorato sanguine, & sero tumentes, idque a sinistris

magis: quod latus ut in tonſillis quoque & tenui meninge diximus, magis affectum fuit. Habes quam ſedem hujus anginæ, & quam naturam deprehenderim. In Thorace neque turgidi, neque inflammati erant pulmones; ſed omnino ſani: quanquam ut de cæteris membranis dixi, illæ quoque ex quibus ipſi conſtruuntur ſecantibus, aut diſtrahentibus renitebantur magis quam ſolent, & Siniſter arctiſſime fuerat cum pleura connexus, cum dexter eſſet omnino ſolutus. In pericardio paululum aquæ fuit rubentis, neque id certe ab admiſto inter incidendum ſanguine: erat enim illa aqua vi frigoris in lamellas concreta intime rubentes. In corde quod æquo amplius, vel magni in quo erat corporis habita ratione, mihi viſum eſt, nihil polypoſi, ut neque alibi, conſpectum eſt, ſed niger ſanguis non multus, iſque nec fluidus nimis, neque concretus. Magna arteria a valvulis ipſi prefixis, quæ, ut cordis reliquæ, ſanæ erant, fere ad Cœliacam uſque vitia habuit plura, eaque manifeſtiſſima. Nam maculis quibuſdam, quamvis nec creberrimis, neque adhuc in oſſeam duritiem vergentibus, hic illic intus albebat. Intus quoque, ſi macularum loca excipias, nuſquam fere albam, ſed ex rubro fuſcam ſuperficiem habebat, neque lævem & nitidam, ut ſolet, ſed parvis quibuſdam & humilibus excreſcentiis inæqualem, ejus quem dixi, intus extraque coloris, variæ autem formæ, & magnitudinis ſic tamen ut maximas lupino, ad cujus figuram accedebant, operire potuiſſes. Eas cum aſpiceres, molles crederes; ſed cum incideres, non minus duras, quam arteriæ parietes, deprehenderes. Id vitii quo proprius a corde arteria aberat, eo erat majus; neque in Carotides tamen, neque in Subclavias ſe extendebat, neque infra Cæliacam: ſub qua vel primum illud albarum macularum vitium multo minus, ac minus fiebat. Præter hæc, omnes arteriæ Magnæ parietes erant æquo duriores. Denique ſinus Valſalvæ quartus non multo quidem, ſed perſpicue tamen erat amplior, quam ſecundum naturam. Illud quoque in venoſorum cordis Sinuum, ſeu mavis in auricularum cordis ſepto animadverti: qua facie ad venam ſpectat Pulmonarem, & accedit ad anteriora, ſulcis erat parallelis, neque ita parvis, excavatum. In Ventre, cujus viſcera gelu induruerant, & bilis ipſa ex parte aliqua in ſua veſicula, ſanguis autem intra lienem conglaciaverat, nihil quod ab naturæ norma abeſſet, inveni, ſi globulum in meſaræo excipias, hujus limbo propinquum, & nihil magis forma, colore, magnitudine quam coctum vitellum majuſculum, referentem ex iis qui in gallinaceo ovario extuberant. Nihil erat aliud niſi pinguedo, ſed colore magis quam reliqua, flavo, nulliſque intus, quæ animadverti poſſent, membraneis lamellis intercurrentibus, intra unam comprehenſa membranam, in ſphæricæ veſicæ modum conformatam. Propter ea quæ ultro de gonorrhœa faſſus æger fuerat, diligenter urethram totam perluſtravi. Proſtata glandula æquo major videri potuiſſet, niſi eſſet, ut in magno corpore, magno quoque cum pene conjuncta. Sana ipſa, ſana caruncula, ſanæ veſiculæ, & ſemen, & oſcula per quæ e veſiculis expreſſum eſt. Sed ne canaliculi quidem noſtri peculiare quidquam oſtenderunt, niſi quod urethræ interior facies aliquanto humidior apparuit, & rubicundior quam ſoleat. Ex Cowperi glandulis altera, quod minime rarum eſt, defuit; alterius ſubſtantia in duram firmamque ligamenti inſtar erat mutata.

4. Igitur ne ab hujus Epiſtolæ propoſito longius abeam; mitto quæ ad anginam ſpectant, & peculiaria quæ in Aorta obſervata ſunt, vitia hoc loco perpendere; hæc, inquam, & alia omitto; & illud quod ad gonorrhœam attinet, tantummodo attendo. Si duram factam Cowperi glandulam ſeponas, quæ res ſi ad gonorrhœam pertinet, certe ad recentem, atque adeo præſentem non pertinet; vides utique, nihil referri ad hanc poſſe, niſi auctam in canaliculis humoris ſecretionem; unde humidior urethræ facies, & ab acrius irritante ejuſdem humoris natura rubicundior. Spectare huc poteſt quod in viro altero vidimus, aliud agentes,

5. VIRI nimirum thoracis inflammatione sublati cadaver, musculorum aliarumque ejusmodi partium examini idoneum, non quæ præter, sed quæ secundum naturam sunt, inquirentes, accurate in Nosocomio magna ex parte secueramus sub Martii finem A. 1741. cum testiculos perlustraturi, in quorum altero ea deprehendimus quæ sunt Litteris superioribus (1) commemorata, forte animadvertimus, compressa proximi penis glande ex urethræ orificio materiam aliquam prodire. URETHRAM continuo aperuimus tota ea parte quæ cum pene extra corpus pendebat, suspicati, hominem gonorrhœa laborasse. Nec tamen præter ruborem dilute coccineum, quo interior canalis illius facies infecta erat, & madorem quendam æquo majorem, quidquam conspicere licuit quod ad suspicionem attineret. Urethræ partem reliquam secare cum in alterum distulissemus diem, aliis, ut fit, observationibus abducti, hanc perficere obliti sumus.

6. Hic tamen nihil nisi suspicio fuerat. Accipe jam quæ, cum certa esset gonorrhœa, quamvis non recens, invenerimus.

7. JUVENIS annum agens vigesimum quinctum cujus flavescebat facies, virulentam gonorrhœam vetustam recentiore altera ante sex menses renovaverat. Qua perstante, ex profundo vulnere in colli sinistrum latus inflicto, tantum sanguinis, & toties profluxit, ut inevitabilem mortem attulerit inter initia A. 1740. CADAVER ob prægressas hæmorrhagias propemodum exsangue, eoque anatomicis perquisitionibus aptissimum ibidem, nostris inspectantibus Auditoribus, tanto diligentius persectum est, quod perpauca habuit ab naturali constitutione discrepantia: quæ priusquam de urethra scribam, indicabo. In Cerebri Lateralibus ventriculis cum plexibus Choroidibus, ob eam quæ modo dicta est, causam pallentibus, aquæ non ita limpidæ pauxillum fuit. Colli vulnus ad ramos denique non tenues sanguiferorum vasorum haud procul a mediis cervicis vertebris pertinebat. Venter jecur habuit durum, lobulis præclare conspicuis, lienem magnum. Ubi ad genitalia ventum est, præputium, glandem, urethram totam perattente inspiciens, nihil usquam ulcerum, erosionis, ruboris inveni, nec quidpiam aliud quod ad præsentem gonorrhœam attineret; si madorem excipias, quam soleat, majorem a media urethra ad glandem usque pertinentem. Ad gonorrhæam autem illam veterem, diuturnamque spectare hæc credidi, primum ab eo ferme loco unde mador incipiebat, exstantem oblongam albidam lineam, ulteriora versus oblique tendentem, quam Epistola XLII. (2) memoravi, & pro excrescentiæ reliquiis habui carnis quondam luxuriantis: deinde etsi in Prostatæ glandulæ, & carunculæ ipsius colore, & substantia nil vitii animadverti; osculorum tamen per quæ semen in urethram extruditur, sinistrum deletum, aut certe obcæcatum, dexterum, autem adeo angustum, vix ut viderim, tenuissimamque setam immiserim: tum Seminales vesiculas ita strigosas, nihil ut continere intelligeres; quod reapse constitit omnibus, cum eas vel sæpius premendo, ne per dexterum quidem de quo modo dictum est, osculum quidquam exivit; in testiculis tamen nullum quod in sensus incurreret, compertum est vitium: denique ut omittam, vix aliquod fuisse Cowperi glandularum indicium; possunt enim, ut alias (3) docuit, a primordiis deesse: meorum canaliculorum, præter unum, eumque angustum, & brevem, nullum prorsus apparuisse; ut eum madorem quem ab ipsis, non solum, sed potissimum deducere consuevi, hic maxima ex parte a minimis illis ante nos vulgatis, repetere oporteret: quorum tamen neutros *Eustachium olim perspectos jam habuisse*, etsi contrarium egregius, humanusque Juvenis diserte affirmet, *tabulasque ejus* hoc, ajat, *docere*, si tandiu perges mihi credere donec Tabularum quæ id doceant, numeri indicentur, non dubito quin longo tempore sis crediturus.

---

(1) Epist. 43. n. 30. & 41. (2) n. 41. (3) Adverf. Anat. 4. Animad. 15.

8. Miraberis

8. Miraberis forsan in propositis Observationibus cum præsens esset gonorrhœa, non plura nobis occurrisse quæ ad præsentem quidem referri possent quam urethræ madorem, nonnunquam cum rubore conjunctum, quando; ut Terranei (1) Observationem mittamus, urethræ *omnino inflamatione livescentis*, *glandularumque* in ea *disgregatarum*, quæ minimi nobis canaliculi sunt, *immodicam extumescentiam*; in hac ipsa prima, qua de loquimur, urethræ parte Vesalius (2) fossulam quæ intra glandem est, *plurimum* in hoc morbo *ulceribus infestari*, scripsit, confirmantibus passim aliis, & nominatim Cl. Astrucio (3) in ea fossula *compertum esse exulcerationes graves plerumque latere in gonorrhœa.* Nempe hoc ipsum erat ex iis unum quæ ipse quoque mihi non occurrisse, mirabar præsertim cum toties ejusmodi ægrorum querelas audiverim de acerbo dolore ibi *insigniter*, *dum urinam reddunt*, torquente, ut Vesalii verbis utar; quando Terraneus (4) non ut alii, & in his Astrucius (5), dolorem *inter mejendum* acrem, urentemque commemorat, imo tunc *plerumque vix percipi*, ait, sed *ægro jam a mictu cessante*, *per omnem urethræ ductum acriter admodum urere*, *maxime qua in glandem desinit.* Quem ego dolorem qui mictionem consequitur, non propterea imminuo; sed de eo qui comitatur, querimonias maximas audivisse me, dico, ut in aliquos nonnunquam inciderim, se lotium reddituros negantes, nisi opportuno quopiam auxilio tormentum quo tunc cruciarentur, levarem. Quibus est a me satis factum, cum urinæ acrimoniam quo ad ejus fieri posset, minuendo, tum præsertim ratione haud ita dissimili atque Arantius (6) quos dolor hæmorrhoidum male habebat, minori cruciatu alvi excrementa dejicere docuit dum super lasanum sederent, repentis hydrælei plenum, cujus fotu non solum clausus, sed mox etiam in dejiciendo apertus anus leniretur. Nempe & ego in vitream matellam, tepido lacte semiplenam, demittere illos penem docui, & cum dolorem eo fotu paulisper mitigassent, tunc intra ipsum lac servato pene, urinam sensim, & sine conatu emittere. Fuerunt & quibus cum pro lacte (cujus hunc usum vidi postea etiam ab Riolano (7), ut brevis quoque fistulæ plumbeæ aut argenteæ, quam Fabricius noster (8) excogitaverat, immissionem commemorari) fuerunt, inquam, & quibus cum pro lacte oleum forte esset ad manus ex lini seminibus recens expressum, hoc uti placuit. Magnum utrique inde levamen se retulisse, confirmavere: hi alteri illud etiam addidere, cum tumidum esset, dolensque præputium, eo more servato, intra unum, haud amplius, diem præputii tumorem, doloremque abiisse. Sed hæc obiter: quæ, casus distinguendo, & aliquid in lacte pro re idoneum incoquendo, reddere poteris utiliora. Illuc revertamur. Etsi Vesalius, atque alii vera dixerint; non omnes tamen gonorrhœæ, neque semper, eadem acrimonia sunt. Casus quidem tulit, idque unum mirandum est, nunquam mihi nisi leves, aut meliori earum tempore in dissectionibus occurrisse. Sæpe tamen in ea vestigia incidi quæ satis ostenderent, quas vel in hac prima urethræ parte fuissem inventurus læsiones, si cum illæ urgerent olim, dissecuissem.

9. Legisti enim paulo ante (9) in illo Juvene quem vetusta gonorrhœa male habuerat, vix unum, eumque angustum, & brevem, meorum canaliculorum fuisse superstitem. Vix unus pariter in quodam Bajulo apparuit, quem ex casu alto mortuum, ubi de Vulneribus, Ictibusque (10) agetur, describam, cujus urethra qua alteri lateri coronæ glandis respondebat, veteris læsionis servabat indicium. Neque uno plures in peregrino Sene reliquos fuisse canaliculos, vidisti

(1) De Glandul. post c. 5. Obs. 5.
(2) De corp. hum. fabr. S. 5. c. 14.
(3) De Morb. Vener. l. 3. c. 1. §. 2.
(4) Loc. cit.
(5) c. cit. §. 3.
(6) De Tumor. p. n. c. 60.
(7) Anthropogr. l. 2. c. 30.
(8) De Chirurg. Oper. ubi de penis Chir.
(9) Supra, n. 7.
(10) Epist. 53. n. 37.

Epiſtola XLII. (1), cum glans cicatricoſa, & urethra valde contracta, quid olim præceſſiſſet morbi, indicarent: imo ne unum quidem amplius ſuperfuiſſe, indidem (2) noſti in Juvene in illa eadem indicia non deerant; ne quid dicam de Viro alibi (3) deſcribendo. Nihil autem veri ſimilius eſt, quam ab inflammatione, & exulceratione in canaliculis demum orta, tenues membraneos ipſorum parietes alterum ad alterum adhæſiſſe, cavumque interceptum ſic periiſſe: fuiſſe enim in illa eadem urethræ parte exulcerationes, coarctatio ibidem, quin etiam in ipſa canaliculorum ſede luxuriantis carnis excreſcentia commonſtrabant. Quod ſi gravia quidem, ſed aut non adeo gravia, aut non omnibus canaliculis communia fuerint illa vitia; aut omnes, aut nonnulli poterunt eſſe ſuperſtites. Sic in quodam Viro quem ſub Novembris finem A 1718. in Noſocomio diſſecabam, cum prægreſſæ venereæ luis indicia in primo urinario meatu offendiſſem; paucos quidem, ſed nonnullos tamen reſtare adhuc canaliculos vidi, non ſecus atque in Lanio, qui, ut ſcripſi ad te Epiſtola VIII. (4), in præputio ulcuſcula, in urethra cicatrices habebat, fuiſſe perpaucos, legiſti, neque uno aut altero plures in nobili Viro, quem lues venerea non ſemel affecerat, XXVIII. Epiſtola (5) memoravi. Omnes autem fuiſſe memini in Stabulario (6), cujus alioquin urethram trium circiter ab extimo orificio digitorum tranſverſorum intervallo lineis duabus albidis inæqualem deprehendi, videlicet aut cicatricum, aut excreſcentiarum veſtigiis. Ubi tamen attentius illi ab aliquo inſpectentur qui ſæpius ſit in eorum, cum ſecundum naturam ſunt, contemplatione verſatus, neſcio quid tunc percipitur aliquando, unde aliquid eſſe paſſos, intelligatur, velut mihi in eo de quo mox ſcribam, accidiſſe, ſcio. Ut iis autem quibus hi majores omnes oblitterantur, deeſſe tantum conſtat quantum ſecernere iidem ſolebant humoris ad urethræ parietes adverſus lotii acrimoniam illiniendos; ſic rationi conſonum eſt, illos præ cæteris, niſi urethra tota occalluerit, obnoxios fieri in poſterum ardoris ſenſui ab eodem lotio, & ſi hoc acrius ſit, etiam eroſioni: reliquos autem pro numero amiſſorum canaliculorum, aut pro noxa canaliculis illata, levioribus quidem, ſed ejuſdem generis, tentari moleſtiis. Sed hoc ſatis ſit attigiſſe. Ad id quod modo indicabatur, veniamus.

10. Asthmatici qui in Noſocomio deceſſerat, quædam in Gymnaſium Partes illatæ ſunt, cum in virili altero cadavere Anatomen traderem A. 1746. Juvat enim ejuſdem Partes ex non uno, cum licet, corpore, aliaſque aliter diſſectas oſtendere: quod tunc facere ferebat animus in veſiculis ſeminalibus, & pene. Vesiculæ etſi cellulis intus erant humidis; nihil tamen ſeminis continebant. Caruncula, & quidquid ad ſuperiorem urethram ſpectabat, bene ſe habebat. Sed cum inferiorem perſecturi; craſſiuſculo ſpecillo per infimum orificium indito, eam partem quam glans complectitur, aperuiſſemus, cujus ſuperficies partis nonnihil erat inæqualis, ulterius immittere ſpecillum volentes, ultra ſeſquidigitum non potuimus. Tum a ſuperiore, quæ aperta erat, parte idem conati, idem obſtaculum, cum ad eum qui deſignatus eſt, locum accederemus, offendimus. Paulatim igitur ab ea facie aperientes, ut ſoliti ſumus, quæ facies noſtris oppoſita eſt canaliculis, hæc denique animadvertimus. Tractus erat tranſverſorum digitorum trium, aut eo amplius, quo proclive erat intelligere urethram olim fuiſſe exulceratam. Per eam enim faciem in qua illi ſunt canaliculi, tres quatuorve extabant in tranſverſum ductæ albidæ, & quaſi tendineæ chordulæ, vel potius inſtitæ, non valde prominentes, nec uſquam ſe ab interna urethræ membrana ſejungentes. Erat inter chordulam & chordulam interſtitium, tum medio ferme inter primam & ultimam loco urethra ſe tanto ſpatio quantum duo circiter occupaſſent tranſverſi

(1) n. 40.
(2) n. 39.
(3) Epiſt. 50. n. 30.
(4) n. 28.
(5) n. 6.
(6) Epiſt. 4. n. 19.

digiti coarctabat, ut ibi dimidio propemodum quam ſupra, aut infra, eſſet anguſtior. Cum hæc omnia intra eorum de quibus loquimur, canaliculorum regionem caderent; ipſi tamen, eorumque orificia primo quidem aſpectu non præter naturam ſe habere videbantur. Ubi vero oculos attentius defixi, & accuratius inſpectavi, ſatis cognovi, certo quodam modo quem facilius ipſe percipere quam verbis explicare poſſim, ab naturali conſuetudine diſcrepare, ut non obſcurum eſſet, minorem quidem quam proxima urethra, ſed aliquam tamen noxam olim pertuliſſe. Quod & chordularum, id eſt cicatricum ſedes in ea dumtaxat urethræ facie, nempe inter canaliculorum orificia, confirmare videbatur, quippe indicans unde irritans virus & demum exulcerans diſtillaſſet.

11. Jam vero ad ulteriorem, uti promiſimus, urethræ partem tranſeamus. Occurrit hic quoque gonorrhœæ ſedes, nobis altera, Littrio prima, videlicet, ut ipſe conſtituit, Cowperi glandulæ, ſic enim pergam appellare, quando Meryus, neſcio quam ob cauſam, ſuo jure videtur ceſſiſſe, tacite ferens, ſic eas ab Littrio quoque, nec ſemel, nominatas eſſe, oſtenſaſque in Regia Scientiarum Academia (1), atque inſuper in hujus Hiſtoria (2) primam earum inventionem Cowpero diſerte fuiſſe tributam. Cæterum quam raro hæ glandulæ gonorrhœæ ſedes ſint, illud præclare oſtendit quod Littrius (3) cum affectorum gonorrhœa cadavera ſecuiſſet circiter quadraginta, unum modo reperit in quo harum glandularum vitia apparerent, quæ diligenter cum omnibus quæ ad id gonorrhœæ genus attinent, partiteque deſcribit, ne cauſam quidem reticens cur rarum ſit. Minus igitur miror quod in cadaver non inciderim viri eo affecti. Prægreſſi tamen olim indicia a me conſpecta eſſe, opinor, ſive cum has glandulas aut harum alteram, ut in Fabro lignario de quo ſupra (4) dictum eſt, mutatam deprehendi in duram ſubſtantiam; non raro enim poſt inflammationem glandulæ ſolent indureſcere, ſive cum veſtigia offendi in illarum ductibus non inflammationis ſolum, verum etiam exulcerationis, velut in eo de quo protinus dicam.

12. Juvenis, a capitis ictu in Noſocomio mortui circa medium Aprilem A. 1718. genitalia, in quorum anatome ſæpe tunc eram occupatus, diligenter incidi. Et cætera quidem intra naturæ modum inveni.

Urethra autem ne recte ſe haberet, ſtatim veritus ſum ac retecta glande cavam in hac cicatricem animadverti. Glandula tamen Proſtata, & Littrii, & Seminalis caruncula nihil quidquam vitii oſtenderunt. Sed cum urethræ partem reliquam aperuiſſem, & primos aliquot ex meis canaliculis deletos vidiſſem; neque enim ulla eorum incipiebant apparere orificia, niſi quatuor circiter tranſverſis digitis ab extrema urethra intermiſſis; attentius inſpectans omnia, ſubſtiti in Cowperi glandularum ductibus, quorum dexter æquo tenuior ſiniſter autem æquo craſſior per intimam urethræ tunicam tranſpiciebantur. In tenuiorem fruſtra quidquam immittere conatus ſum; ut parietes ab inflammatione vel coaluiſſe, vel ad ſummas anguſtias contractos exiſtimaverim. Contra ſiniſter, ſubflavo mucoſo humore diſtentus, ſpecillum non tenuiſſimum admiſſurus videbatur, & reapſe nullo negotio admiſit, ſed a parte glandulæ; nam extremum oppoſitum in urethra habebat finem peranguſtum, atque adeo obſcurum, ut hinc eſſe cenſuerim quod ita ipſe humore eſſet plenus, & glandula ejus craſſa, cum altera exilis eſſet, ac ſtrigoſa.

13. Hic quæres, cur illas ejus finis anguſtias conjecerim a prægreſſo ulcere eſſe potuiſſe. Nempe recordabar, Littrium in eo cadavere in quo uno dictum eſt (5) hoc gonorrhœæ genus deprehendiſſe nonnunquam exulcerationem niſi ad oras, & circum oras adnotaſſe oſculi alterius illorum ductuum, Cowperumque

(1) Mém. An. 1700. & 1711.
(2) Annor. eorund.
(3) Mém. Ann. 1711.
(4) n. 3.
(5) Supra, n. 11.

ipſum in explicatione ejus Figuræ (1) qua ambos eos ductus delineavit, monuiſſe, alterius orificium amplum admodum *in eo ſubjecto* eſſe *ex ulcere*. Et viderunt quidem ambo ulcus ad oſculum ductus ; ſed illi, alter certe, erodens adhuc ego vero, niſi me conjectura fallit, ad cicatricem perductum; itaque illi patentius orificium videre potuerunt; ego a cicatrice adſtrictum conjicere. Quin Terraneus (2) prorſus obſtructum oſculum, indeque ductum mire dilatatum offendit, eumque ſiniſtrum: quo in latere accidit ut tres iſti, & ego orificii vitia deprehenderemus.

14. Sed ab illis oſculis ulterius per urethram pergentes, ad alterum hujus pervenimus locum de duobus in quibus Veſalius (3) non modo quod omnes, adnotavit, gonorrhœa affectos *graviter cruciari*, ſed & cauſam protulit quare in hoc altero crucientur, cum penis riget. Is locus imo perinæo reſpondet. Ibi enim ob canalis reflexum, declivemque ac humillimam ſedem cum reſtitet erodens humor, ibi quoque *magis quam in reliqua meatus ſede erodit*, (aut certe irritat) *eroſus* autem *meatus*, *quando una cum pene tenditur*, *ſolutionem unitatis vehementius inibi percipit*. Nec vero tunc ſolum, ſed dum etiam proſtremas lotii guttas furſum inde promoturi, per advolutos muſculos eam comprimunt meatus partem, de moleſto ibidem ſenſu conquerentes audiuntur. Eum locum cingit Littrii glandula: eoque loco exulcerari urethram, credo, cum ibi ipſe quoque lineas nonnunquam viderim illas exſtantes, quas pro cicatricibus habeo, Terraneus autem (4) ulcera offenderit ex diuturna gonorrhœa. Sed hæc interdum. Sæpius enim ad ea quæ Veſalius ait, explicanda loci illius irritationem, inflammationemque ſatis eſſe, arbitror. De hoc genere quid a me conſpectum ſit, accipe.

15. SENEX decrepitus, lue venerea plurimos jam annos male mulctatus, ut quæ loqueretur vix intelligeres, urinæ autem difficultate, & gonorrhœa denique a duodecim jam annis laboraret, his malis, & ipſa ætate lente confectus, e vita ceſſerat ante medium Januarium A. 1717. CADAVERIS quaſdam partes in Noſocomio diſſecantes, hæc quæ ad propoſitos morbos ſpectarent, animadvertimus. Uvula, cujus pars deerat, linguæ ſuperior poſtrema ſuperficies, & annexa olim per ligamenta epiglottis cartilago ita erant cicatricoſæ, ut nihil magis. Itaque ea cartilago inæqualiter contracta, in triangularem propemodum verticem deſinebat, multo caninæ ſimilior, quam humanæ. Quin vitium in laryngem reliquam, & huic proximum Aſperæ arteriæ truncum ſe propagabat: eratque arytænoidum altera quaſi luxata , non compari parallela : intra illam autem arteriam inæquales magnique prominebant quaſi lacerti ; exteriore autem ſede duobus infra cricoidem cartilaginem tranſverſis digitis ad alterum membraneo- muſculoſi interſtitii latus glandula exſtabat ciceris magnitudine , & forma , colore autem cinereo , intus ex rubro fuſco , in rotunda videlicet cavea quam albi , nec laxi parietes comprehendebant. Eam glandulam pro una ex tot illis, ibi a nobis delineatis (5), accepimus: quæ occluſo ob interna vitia foramine ad arteriæ cavum pertinente, ſic, & fortaſſe olim magis, excreviſſet. Ventrem priuſquam aperiremus; cranii enim, & thoracis aperiendi tempus non fuit; manifeſtiſſimas a bubonibus inguinum cicatrices adnotavimus. Tum viſceribus cæteris quæ ſic ſatis intra naturæ modum eſſe viſa ſunt, prætermiſſis, in urinariis ſubſtitimus Partibus. Renes valde parvi erant, & ob hemiſphæricas protuberantias inæquali ſuperficie: ſubſtantia tamen, niſi quod firmior fuit quam ſoleat, magiſque compacta, nihil vitii oſtendit; quanquam in renis alterius pelvi ſeri aliquid inerat albidi, turbidi. Ureteres & multum dilatati, & intus ru-

---

(1) Vid. in Act. Erud. Lipſ. A. 1702. M. Novembr. ad Tab. 8 Fig. 1. litt. II.
(2) De Glandul. Obſ. 6. & Fig. 1. ad D.
(3) c. 14. cit. ſupra ad n. 8.
(4) De Glandul. c. 5. & Obſ. 3.
(5) Adverſ. I. Tab. 2. Fig. 1.

bentes fere ad renes usque conspiciebantur; utraque autem hæc noxa quo magis ascendebant, eo magis decrescebat. In dextero circa medium, interiorem tunicam vidi exstantem, & se duplicantem, ut annularem mediocris altitudinis quasi valvulam faceret contra urinæ cursum conversam. Cum ambo essent mucosa materia semipleni; ab interiore eorum facie a medio sursum prostabant hic illic majores, minoresve sphæricæ, ut videbantur, guttæ, quas spongia abstergere nequicquam conatus, cultello amotas, & inter digitos compressas, statim in humorem lentum, & quasi *tabacci* dilutissimo colore infectum, abire vidi; ut postquam hydatides, sicuti alias (1) ad te scripsi, ab eadem tunica pendentes inveni, ejusdem generis illas de quibus loquor, guttas fuisse, arbitrer. Porro vesica ex crassissimis tunicis facta, per quarum internam faciem crassi quasi lacerti, varia inter se implicatione conjuncti, transpiciebantur, albo turbidoque humore scatebat. Tum a glande, cujus alterum coronæ latus ulcere olim exesum fuerat, urethræ incisionem exorsus; nihil fere adnotatione dignum reperi donec ventum est ad Littrii glandulam. Erat ea sedes confertissimis sanguiferis vasculis intus obducta, ut longe magis ex atro quam consuevit, ruberet. Prostata autem glandula nihil obtulit in quo morarer, præter brevissimos, & superficiarios sinus tres ex ampliori osculo in coni modum se contrahentes, inter carunculam recte se habentem, & vesicæ orificium secundum urethræ longitudinem positos.

16. In hoc uno sic affectam ad perinæum urethram vidisse memini: cui tamen affectioni causam præbere quoque potuit restitans, decrepita præsertim ætate, eo in loco pars aliqua urinæ, ejusque non secundum naturam se habentis. Certe in tot aliis nunquam fuit, quos gonorrhœa prehensos descripsi, neque in Epistola hac tantum, sed in aliis etiam, & nominatim in Molitoris quodam famulo (2), qui dum gonorrhœa teneretur, interiens, noxam in pendula, quam dissecare non licuit, urethræ parte habuerit, necesse est, quando in summa hac non secus ac tot alii, nusquam habebat. Unde ergo factum est, inquis, ut in Prostata glandula, & caruncula ipsa seminali vitium esse, communi quadam sententia traderent? Nimirum quia ut humorem in gonorrhæa distillantem, si esset legitima, semen esse non infectum, ita, si spuria, venereo miasmate contaminatum, non dubitabant eo tempore. Postea vero cœperunt Medicorum aliqui suspicari, id quod in legitima effluit gonorrhœa, non semper esse ipsum semen, quippe cum plures viderent non ita macescere, & enervari, ut copia humoris posceret, annos haud raro pergens profluere; si semen esset. Et sane videmus quam in maciem, & infirmitatem virium incidant qui nimis crebo per venerea insomnia ad longum tempus semen effundunt. Quorum ego aliquos novi qui nullis proficientibus auxiliis, veriti ne in lethalem demum atrophiam præcipitarentur, ita penem sibi dormituri instita ex molli aluta sub ipso margine coronæ glandis circumligare non infeliciter instituerant, ut donec penis non rigeret, nihil hinc sentirent incommodi; ubi vero rigere inciperet, eam continuo molestiam crearet, ut simul cum somno tolleretur periculum seminis effundendi. Multum porro ultra illorum Medicorum suspiciones processit Boerhaavius (3), diserte negans, semen verum se unquam novisse absque tentigine venerea sive in somniis, sive extra somnia fuisse effusum; ut rarissimus sit morbus oporteat, in quo sponte, & sine sensu effundatur. A Prostata igitur glandula id esse censuit. Equidem hæc non dico quod credam, verum semen sine venereis cogitationibus nunquam effluere. Credo enim ubi laxiores, aut erosæ sint oræ foraminulorum per quæ semem in urethram descendit, aut ubi ipsum aquosius sit, posse absque illis cogitationibus defluere, ut nonnullis accidit a calidioris clysmatis injectione, aut ab duriorum alvi recre-

(1) Epist. 42. n. 11. (2) Epist. 24. n. 18. (3) Prælect. ad Institut. §. 776.

mentorum excretione; nisi & illis id quod exit, semper paucum adeo, & tale sit, ut a Prostata deducere liceat; his vero nunquam esse queat a vesiculis seminalibus. Quod ut semper, quemadmodum olim arbitranbatur, non fieri, scio, ita nonnunquam fieri, negare non possum.

17. Ventum est, ut vides, ad postremam in urethra gonorrhœæ sedem, Prostatam videlicet glandulam, & carunculam Seminalem. Quarum hæc si exitus seminis aut laxitate, aut erosione patulos tunc semper ostenderet, aut illa si ita in omnibus exulcerata esset, ut ulcus ad seminis canales, per ipsam glandulam traductos, perveniret, nihil esset causæ, cur seminis fluxum, semper revera tunc fieri, negaremus. Atqui in pluribus nihil quidquam istorum est, ut non modo quæ hactenus in hac Epistola scripsimus, fere omnia satis ostendunt, sed aliorum quoque Observationes confirmant, in quibus Terraneus (1) est, & quem ipse laudat, Blancardus, potissimum autem Littrius (2), qui ex propriis inspectionibus primum statuit gonorrhœæ sedes tres, in quarum singulis morbus interdum est, illæsis duabus reliquis; de tribus autem unam facit Prostatam glandulam: deinde ostendit, cum sedes in Cowperi esset glandulis, in Prostata non fuisse, & quam difficile in hanc, aut in carunculam ab illis virus propagetur. Sed, ut hæc vera sint; in aliis tamen, ut in plerisque eorum qui gonorrhœa quam virulenta, & quam diuturna vexati fuerint, in Prostata quoque & caruncula repertum esse vitium, inficiari non licet. Ut sileam quod scripsit Whartonus (3), excretoria Prostatæ glandulæ foraminula, in sanis inconspicua, in illis *evidenter cerni*; pervulgatæ sunt, atque adeo in Sepulchreto (4) extant Bartholini, Severini, Wirsungii Observationes ejusdem glandulæ in gonorrhœa ulceribus, aut abscessu affectæ, post gonorrhæam autem cicatricosæ: legiturque ibidem (5), ut in eo morbo curationem desperaret Guenotius, ubi digito in podicem immisso, renitentem illius glandulæ tumorem perciperet. Nec desunt aliæ postea habitæ ejusdem glandulæ a gonorrhæa vitiatæ Observationes. Quarum duas potissimum juvat proferre, alteram Brunneri (6), Genselii (7) alteram. Hi enim cum de excrescentibus in urethra carunculis inter se adeo discreparent, ut has primus figmentum Chirurgorum esse, diceret, ut pote qui catheteris impedimentum in quadam, non a caruncula quæ nusquam erat, sed ab urethræ *insigni strictura, & coarctatione, ceu ex adustione*, fuisse observasset ferme ut nos in Asthmatico supra (8) descripsimus; Genselius autem qui in altero, ejusmodi quidem carunculam, nullam vero coarctationem vidisset, pro carunculis contenderet; cum in hoc igitur dissentirent; in eo plane conveniebant, quod secundus in suo, qui post virulentas aliquot gonorrhæas in novam inciderat, *circa prostatas diversa* invenerat *ulcuscula*, & primus, quod in suo præter *summam* ibi quoque *meatus angustiam*, viderat *circa prostatas miram cicatricum ex ulceribus antiquis, inveteratis, tunc persanatis, faciem conspicuam fuisse.* Quod vero ad Seminalem carunculam ipsam attinet, non in Sepulchreto dumtaxat habes (9), ut Vesalius hac in Urbe extremos ambos fines vasorum semen deferentium qui in lateribus carunculæ conspectum quodammodo, in cæteris fugiunt, in quodam, hoc morbo laborante, *apertos laxosque* offenderit: verum etiam apud Cl. Benevolum (10) tum ejus Observationem in viro qui duodeviginti jam annos eundem pertulerat morbum, magni & callosi ulceris sic intra glandulam Prostatam latentis, ut pus tamen per carunculam tantummodo emitteret, ulcere pariter intus erosam, tum Observationes

(1) De Glandul. c. 5. & Obs. 3. & seq.
(2) Mém. de l'Acad. Roy. des Sc. A. 1711.
(3) Adenogr. c. 31.
(4) Sect. hac 31. Obs. 5. §. 1. & 2.
(5) In Schol. ad Obs. 4.
(6) Eph. N. C. Cent. 1. Obs. 97.
(7) Earund. Cent. 6. Obs. 84.
(8) n 10.
(9) Sect. cit. Obs. 2.
(10) Proposiz. int. alla Carunc. c. 3.

alias (1) exulceratæ in gonorrhæa carunculæ ejuſdem, ex Genga commemoratas. Caruncula autem, ut noſti, parva adeo eſt, vix ut ulcus eſſe in ea poſſit, quin amborum, aut alterius ſaltem canalis ſeminis finem corrodat, eique jugiter diſtillaturo viam ſic vel magis aperiat, quam cum eorundem canalium laxa nimium, patulaque ſunt oſcula. Ulcera vero quæ in Proſtata ſunt glandula, non omnia id faciunt; ſed ea duntaxat quæ hinc in illa ejus parte ſunt per quam alter, ambove eorum canalium traducuntur, quæ pars pone urethram ſumma eſt, inde vero ulceroſis cuniculis actis, ſibi, & puri, & ſemini aditum in urethræ interiorem faciem aperiunt, ſive contra ab hac ad illos uſque canales ſerpendo perveniunt. Cætera ejus glandulæ ulcera cum ſecreto in ea humore pus commiſtum emittunt aut per propria ulcerum ipſorum quæ intra urethram patere poſſunt, orificia, aut per naturalia glandulæ ejuſdem oſcula: per quæ, cum ſine ulcere laxiora tantummodo ſunt, ſolus ille humor, non pus, non ſemen, effluit. Atque hæc attigi, ut veterum noxarum veſtigia quæ mihi aut in ea glandula, aut in caruncula, aut in utraque videri contigit, vel me tacente, intelligi liceat quo attinerent.

18. Et primum quidem offendi ſuperficiaria, veluti albidas illas exſtantes lineas, excreſcentiarum, ut opinor, reliquias, aut tres illos perbreves ſinus quos ſupra (2) in decrepito Sene deſcripſi: alia autem profunda, & prorſus abdita, ut ex proxima cognoſces hiſtoria.

19. Senis cadavere uſus ſum A. 1742. ad Anatomen publice inchoandam, cujus quoniam morbi qui fuiſſent, ſcire pro certo non potui; ideo quæ præter naturam inveni, preſſius indicabo. Thorax cor habuit magnum, & craſſis parietibus, arteriæ autem Aortæ initium æquo latius, & creberrimis intus maculis diſtinctum albis quaſi tendineis, necdum oſſeis. Venter autem, antea perluſtratus, in eadem arteria obtulerat ejuſdemmodi, ſed leviores, maculas; ſi duriorem excipias unam quæ ad orificium erat arteriæ Sacræ, ipſumque anguſtius quam ejus eſſet trunculus, videbatur reddidiſſe. Quæ, & qualia pylori annulo inſiderent corpora, glandulæve extarent in pylori antro, cum ſcribendi occaſionem habuerim Epiſtola XXIX. (3) nihil eſt cauſæ cur hic repetam. Jecur facie convexa propemodum tota cum diaphragmate erat connatum. Lien juſto craſſior, & latior, colore intus coccineo diluto, arterioſis autem qui eum ſubibant, ramis ipſis quidem flexuoſis, ſed toto unde veniebant, Splenicæ arteriæ trunco nullis prorſus flexibus contra atque ſolet, contorto. Renes pro latitudine juſto longiores. Veſicæ craſſiores tunicæ. Denique Proſtata glandula ea parte qua urethræ anteriora tenet, incluſam penitus intra ſuam ſubſtantiam habebat caveam, mediocris uvæ acini figura, & magnitudine, cujus parietes eodem quo reliqua glandula, colore, membranula quadam, quaſi tumoris folliculo, conveſtiri videbantur: nihil autem continebant.

20. Quid hoc cavo olim comprehenſum fuiſſet, & quomodo poſtea inde abiiſſet, cum eſſet obſcurum; in memoriam redii, quid anno ante in Sene altero vidiſſem, de quo ubi de Febribus (4), ad te ſcribam. Scilicet in Proſtata glandula amplificata, & exteriore ambitu ex rubro fuſca, intra ſubſtantiam reliquam, cæteroquin ſecundum naturam ſe habentem, granula alicubi inveni quaſi *tabacci* ex ſubflavo nigricantia. Erant hæc haud procul ab interiore urethræ facie, alia quidem huc illuc disjecta, alia autem in unum cavum, eo de quo modo dictum eſt, multo minus, conſtipata. Num ergo illud quoque majus cavum iſtiuſmodi plenum granulis fuiſſe, credemus? Sed quid ea granula ſunt? in pluribus enim, neque tunc primum, deprehendi. Et in Adverſariis (5) quidem pro humore habui qui in Proſtata ſecernitur, in eam formam coacto: nec eſſe quid-

(1) c. 5. (2) n. 15. (3) n. 17. (4) Epiſt. 49. n. 18. (5) IV. Animad. 14.

quam video, cur in præsentia quoque non habeam. Verum quæ causa sit unde formam, coloremque sic mutet, prægressane olim venerea lues, an vitii aliud genus, in medio relinquo, ut illud pariter de quo suspicio in aliis Litteris (1) injecta est, an ea granula materia interdum esse possint calculorum qui in hac glandula reperiuntur. Nunquam tamen intra ipsam, majorem eorum granulorum copiam offendi quam in Figulo, ut relegens Epistolam VII. (2), facile cognosces: in quo antiquæne lui tribuas ob nullum ad glandem superstes frænuli vestigium, deliberabis, non secus atque in Sene de quo Epistola scriptum est XXIV. (3), cui cum vix unus, isque tenuis, superesset, de majoribus urethræ canaliculis, ea granula non deerant ad latera carunculæ Seminalis. Placet huc alia duo adscribere exempla in Viris qui tametsi quibus obnoxii fuissent affectionibus, omnino propemodum ignoro, quæ tamen in aliis quoque corporis partibus haberent ab naturæ norma aberrantia, non reticebo; neque enim prorsus inutile, ut alibi quoque vidisti, censeo, præter naturam inventa commemorare saltem ut quæ sæpius, quæ rarius in certis ætatibus, & habitibus corporum, morbida occurrant, comparatione instituta cognosci liceat.

21. VIRI annos nati quatuor & quinquaginta quem apoplectica affectio lente confecerat, cadaver A. 1728. Gymnasio est datum, unde Publicæ Anatomes initium fieret, donec meliorum cadaverum copia esset. Itaque Caput non attigimus. Quæ Venter, & quæ Thorax quoque ex parte, adnotanda obtulerint, hic habebis. INTESTINA quidem laxa erant, & quasi inflammata: nullum tamen aut ipsa, aut ventriculus erosionis habebant indicium, ut recens causa aliqua credi posset id quod in Duodeno describam, effecisse, præsertim cum pus, gravis odor, crassitudo, & inæqualitas labrorum, aliaque omnia ulceris indicia abessent. Intervallo gemini transversi digiti infra pylorum locus erat in quo interiores deerant intestini tunicæ, sicque orificium relinquebatur digiti capax, quo immisso, facile extrorsum cedens tunica omnium extima in quoddam quasi diverticulum formabatur. Lien sanus; sed multo minor justo, & plane exiguus. Arteriæ Magnæ truncus intus habuit qua parte lumborum vertebris adhærebat, squamas osseas non mediocres: idem tamen intra thoracem, non secus ac cor, sanissimus fuit. Vesica urinaria æquo minor pro reliqua corporis magnitudine. Nihil in urethra animadversum peculiare, nisi granula quasi *tabacci* ad oscula Prostatæ glandulæ.

22. VIRUM alterum, illo aliquanto juniorem quo corporis habitu, & unde mortuum, & ubi, & quando secuerim, obiter dixi, cum de hæmorrhoidibus ipsius scriberem Epistola XXXII. (4); ut quid in summa urethra viderim, hic addere satis sit. CARUNCULA Seminalis ad latera habuit ea de quibus loquimur, granula, a quorum aliquibus loci madore, ut opinor, dissolutis non vicinia modo reliqua, sed & seminalium ductuum oscula flavescebant. Animadverti simul, hæc oscula multo quam soleant, fuisse ampliora, figura autem ellyptica. Unum vero ipsorum paulo quam alterum, majus erat.

23. Nunc quoniam de carunculæ ipsius vitiis sermo fieri cœptus est, possem, nisi supra (5), aut alias (6) faciendi occasionem jam habuissem, vitia alia his quæ modo dicta sunt, contraria duorum quæ in ea sunt, osculorum proponere, videlicet ut alterum multo majori quam soleat, augustia viderim, alterum prorsus occlusum, imo ut neutrum, atque adeo ne majus quidem, ipsis interjectum, Sinus orificium ob deformatam a veteri lue carunculam, dignoscere potuerim, ac demonstrare.

Habes igitur quas pollicitus initio sum, quales eæ cunque fuerint, meas ab

(1) Epist. 42. n. 37. in fine.
(2) n. 11.
(3) n. 6.
(4) n. 10. in fine.
(5) n. 7.
(6) Epist. 40. n. 29.

uno

uno ad alterum urethræ extremum Obſervationes in iis qui gonorrhœa aut tunc laborarent, aut olim laboraſſent, aut etiam laboraſſe videri poſſent. (1)

24. Non me fugit, vel extra urethram, eique propiores glandulas, alias huic morbo ſedes in ſeminalibus Veſiculis, in Teſtibus, imo in Urinaria etiam Veſica, & Renibus fuiſſe aſſignatas. De quibus ſingulis cum pauca curſim attigero; his Litteris finem imponam.

25. De Seminalibus Veſiculis, præter Majorum, & in his Riolani, qui in Sepulchreto (2) laudatur, ſententiam, Obſervationes haberemus Littrii, ſi quod promiſerat (3) cum de Gonorrhœa ageret glandularum Cowperi, præſtitiſſet. Cæterum proclive eſt intelligere, a caruncula, & Proſtata glandula, cum ſeminis canales, per hanc traducti, & in illa hiantes, eroſi ſunt, facile morbum poſſe cum Veſiculis communicari. Cujus rei nobis tunc fortaſſe indicium extitit, cum in Juvene (4) annos nato viginti quinque, ſtrigoſas adeo atque exſuccas contra atque ætas illa fert, Veſiculas deprehendimus: eadem enim virulenta inflammatio quæ extremorum ſeminis ductuum alterum olim contraxerat, alterum obcæcaverat, in Veſiculas propagari potuit, eaſque vitiare. Noli tamen quotieſcunque alicui, longa & dira gonorrhœa laboranti, accidit, ut in venereis ſomniis effundat ſemen ſanguinolentum, fœtidum, & ſordibus, ac pure inquinatum, noli, inquam, propterea continuo credere, vitium ad Veſiculas jam perveniſſe; potuerint enim aliquando purulentæ, & fœtidæ ſordes, & cruoris aliquid a tranſeunte, ſano alioquin, ſemine abripi, atque averri ex ulceribus quæ urethram, & Proſtatam glandulam, & Seminalem carunculam occuparent. Ab his enim ultimis ipſis ulceribus non ſemper neceſſe eſt, vitium cum Veſiculis communicari; tametſi non difficile communicari poſſe, diximus.

26. Sed num pariter facilis eſt a Veſiculis in Teſtes morbi tranſitus? Ab illis in hos, cum vi adſtringentium remediorum exitus intercipitur, virulentam regurgitare materiam, eoque tumere ipſos, & ex parte ſedem eſſe gonorrhœæ, docuit Whartonus (5); hujus enim verba ſunt, quanquam id minus perſpicue in Sepulchreto (6) ſignificatur, quæ ferme deſcripſit, non modo ſecutus eſt Graafius (7) tunc etiam cum ad id confirmandum, gonorrhœam fœminarum *procul dubio*, ait, cum proſtatis careant, *a teſtibus provenire*. Hanc tamen confirmationem Graafius poſtea (8) abjecerit, neceſſe eſt, cum mulieres & proſtatas habere, & fluido in teſtibus ſemine deſtitui, tradidit. Quod ſi Whartono, aut Graafio tunc cum Whartonum ſequebatur, in mentem veniſſet Obſervationis Panaroli (9), qui in mortua poſt aſſiduam gonorrhœam, inventam ſcribit *vomicam in uno quoque teſte*; hinc etiam fortaſſe pro opinione iſta ſua argumentum duxiſſent; infirmum tamen; quando, non ut Bonetus iſti, haud accurate deſcriptæ, Obſervationi (10) titulum fecit, *Gonorrhœa muliebris a vomica in uno Teſte genita*; ſed longe alium præſcripſit Panarolus, *Vomica in teſtibus mulieris ex antiqua gonorrhœa.* Scilicet ut alias in partes, ſic in ovaria quoque traduci poteſt ex diuturnæ gonorrhϾ ſede venereum virus poſteaquam ſive per lymphæ ductus, ſive per vaſa ſanguifera abſorptum, ſanguinem infecit univerſum; neque enim magis quam alia complura quæ apud Vercellonum leguntur, placet illa quam excogitavit (11), via a vagina per hypogaſtricas arterias ad ovaria; quaſi arteriæ e partibus juxta quas tranſeunt, aliquid acciperent in ulte-

(1) Vid. etiam Epiſt. 60. n. 12.
(2) Sect. hac in Schol. ad Obſ. 4.
(3) Mém. de l'Acad. Roy. des Sciences, An. 1711.
(4) Supra, n. 7.
(5) Adenogr. c. 31.
(6) Sect. hac Schol. 2. ad Obſ. 5.
(7) Ibid. Scholio ultimo ad Obſ. 1.
(8) De Mulier. Organ. Generat. c. 6. in fin.
(9) Pentec. 1. Obſ. 14.
(10) 6. in Sect. hac.
(11) De Pudend. Morb. c. 3. §. 3.

riora importandum. Non est igitur ex Panaroli Observatione gonorrhœæ sedes in muliebribus testiculis ponenda. Num vero saltem in virilibus? Minus difficile aliquanto; si id tamen alia quam eorem tumoris observatione, quando adstringentium vi suppressa est gonorrhæa, comprobetur. Minime enim necesse est, ut si materiæ cujuslibet repentinam, violentamque suppressionem tumor partis alicujus consequatur, eo continuo decurramus, ut ex tumente nunc parte eam materiam antea profluxisse, aut in illam nunc regurgitasse, affirmemus. Posse tamen intempestiva adstringentium vi auctam irritationem, aut inflammationem a suprema urethra, adjunctisque Vesiculis per vasa, semen Deferentia, ad testiculos propagari: & posse quoque, idque facilius, & citius, eo usque produci, ut inter ea vasa, & Vesiculas viam seminis ferme intercipiat, a quo propterea retardato testiculi distendantur: & posse denique materiam quæ per urethram excernebatur, sanguinis alveum subire, & cum sanguine in testiculos inferri, non negamus. Sed modorum horum trium esse unum vides, nempe secundum, per quem tumere quidem testes, intelligas, neque tamen venereo contagio infici, & quod consequitur, non fieri sedem gonorrheæ virulentæ.

27. Non paulo autem longior est via ab urethra ad renes, quam ad testiculos: & malum tamen, si diutius perstiterit, ab urethra ulterius serpere, & *vesicam, ureteras, & tandem ipsos etiam renes inficere*, Dodonæus (1) affirmat. Hujus enim verba esse, animadverti, quæ in prima Scholii particula ad Observationem IV. leges hujus Sepulchreti Sectionis XXXI. ab ipso Dodonæo sumptam; sed neque ibi, neque titulo ad quem amandamur, *de Hypogastrii Doloribus*, id est Sectione XXIII. ubi sub Observatione habetur VI. §. 4. ex toto descriptam, cum de urethra universa exulcerata, & sanguine concreto plena neutrubi ulla mentio fiat. Verum ut ad renes usque serpat malum, *diuturnitas*, ut vides, a Dodonæo requiritur: & gonorrhæa quæ Observatione illa proponitur, annos perstiterat duodeviginti. Quo tamen modo, ubi vesica exulcerata est, vitium per urinam vel multo citius possit cum ureteribus, renibusque communicari, alia a nobis Epistola (2) indicatum est: quo ex loco quædam posses tanquam *concausas*, si opus esset, prudenter accipere, & ad hanc Dodonæi Observationem; ut tres nostras non ita dissimiles (3) omittamus; accommodare. Nam in gonorrhæa tam diuturna, tamque atroci, quæ dysuria, & quæ interdum stranguria esse debuerit, satis apparet; vesica autem *plane regida* (non *plane frigida*, ut ineptissimæ descripserunt operæ in Sepulchreto) *nec extendi, nec contrahi poterat*. Sed & salva vesica, a gravibus, & repetitis gonorrhæis renes posse vitiari, vel ex ea evidenter elucet Valsalvæ historia, quam inter initia ejusdem Epistolæ (4) proposuimus, non serpente igitur ex urethra malo, sed vias sanguinis subeunte, per easque ad renes traducto. Cæterum utcunque se res habeat; non propterea vesicam, ureteres, renes gonorrhææ sedem esse, putabimus, tum quia nihil seminis, aut humoris ad semen attinentis ex iis profluit partibus, tum etiam quia ex iis distillans ichor nequit, nisi forte vesicæ sphincter sit læsus, aliquando ferme sine lotio guttatim in urethram venire, & mentiri gonorrhæam. Sed manum de tabula. Vale.

---

(1) Medic. Observat. c. 41.
(2) 42. n. 23.
(3) Supra, n. 15. & Epist. IV. n. 19. & XLII. n. 40.
(4) n. 2.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XLV.

Agitur de Uteri tum descensu, tum, ut mulieres ajunt, ascensu.

QUOD scripsit Hippocrates (1), *Uteri quocunque e sede naturali moti fuerint, morbos afferunt, sive foras processerint, sive intro cesserint*, hujus erit Epistolæ argumentum, quæ duabus proximis Sepulchreti Sectionibus respondebit, XXXII. *de Uteri Procidentia, Descensu, & cæt.* & XXXIII. *de Hystericis Affectibus, Suffocatione, & cæt.* Visum est enim unis Litteris bina hæc morborum genera comprehendere, ne æquo breviores alioquin forent, quando nec Valsalva dissectiones huc attinentes reliquit, & nos perpaucas habemus, quas tu, quales eæ cunque sint, animo, ut soles, libenti accipe.

2. Primum igitur, quod ad uteri prolapsum, descensumve attinet, præclare nosti, Fernelio (2) tunc uteri descensum esse, cum deorsum quidem, sed necdum extrorsum se demisit, prolapsum vero cum se invertens præcipitat foras, quod ex vehementiore solum pariendi conatu accidat, nisi quod interdum ex imprudentis quoque obstetricis, secundas violenter detrahentis temeritate. Rem plane absolvisset, si prolapsus alterum genus non omisisset, tum videlicet cum se non invertens, sed intra inversam vaginam conclusus uterus extrorsum prolabitur. Nam in descensu quoque vagina tantum se invertat, quantum uterus descendit, necesse est. Hæc autem se invertit ob easdem sive externas, sive internas, ob quas uterus descendit, causas, vincula scilicet utriusque simul aut distrahentes, aut laxantes. Quas inter causas quomodo ipse quoque uterus, ipsaque vagina recenseri possit, infra (3) ostendemus. Præter hos veros uteri sive descensus, sive prolapsus, vaginæ etiam prolapsus est, non levior modo, sed nonnunquam tantus, atque ejusmodi, ut quem secundo loco memoravimus, uteri prolapsum mentiri possit, qualem descriptum, pictumque videris ab Jo. Guilielmo Widmanno (4) qui a sola factum intima vaginæ tunica invenit.

3. Hæc morbi genera omnia apud vetustos quoque Medicos agnoscimus commemorata, imo apud vetustissimum omnium Magistrum Hippocratem, si prolapsum illum excipias in quo uterus se se invertit. Quem tamen a Celso (5) indicatum esse, IV. in ipsum Epistola satis videor ostendisse. In Hippocraticis autem libris non modo vaginæ prolapsum, *uterorum* nomine *foras prodeuntium* (6) memorari, curatio ipsa monstrat, sed & verum uteri ipsius descensum, & secundum prolapsus genus verba illa, *Si vero propinquissimi fuerint uteri* (7), & *Si penitus ex pudendo exciderint uteri; dependent velut scrotum* (8): *Si vero extra pudendum os uterorum exciderit & cæt.* (9) Hæc fere omnia cum a posteris ad patrum usque nostrorum memoriam sine ulla dubitatione jure meritoque servata essent; imo plures, alii aliis temporibus, propendentem uterum exstirpatum esse, salva muliere, neque id rarissime, nimia plerumque, ut verum fateamur, credulitate non dubitassent, ne de illis quidquam dicamus qui eo usque processerant, ut ab iis postea mulieribus liberos nihilominus, si Superis placet, procreatos esse,

(1) De loc. in hom. n. 59.
(2) Pathol. l. 6. c. 16.
(3) n. 12.
(4) Eph. N. C. Cent. 8. Obs. 98.
(5) De Medic. in Præfat.
(6) De Exsect. fœt. n. 4.
(7) De Morb. Muliebr. l. 2. n. 37.
(8) Ibid. n. 38.
(9) Ibid. n. 39.

contenderent; extiterunt denique, ut ex Sepulchreto ipſo præclare noveris, in Re Anatomica, & Chirurgica exercitati Viri, qui ut recte ſe nimiæ aliorum credulitati objecerunt, ita non recte in contrarium adeo cucurrerunt, ut non modo concedenda quædam, verum inſuper ſana illa de uteri prolapſu antiquiſſima dogmata ipſa quoque pernegarent, &, quod magis mirum eſt, aliquot celebres utriuſque illius Facultatis & Medicinæ Magiſtros aſſeclas ſuos facerent, & aſtipulatores.

4. Nam uterum quidem, ſuperſtite muliere, nonnunquam *extraordinario & rariore caſu* exciſum eſſe, cur non potius cum Georgio Wolffg. Wedelio (1) dicamus, quam nunquam cum Jo. Guilielmo Pauli (2), docte alioquin hac de re diſſerente? Nimis enim durum videtur de tot qui illud ab ſe factum, conſpectumve ſcripſerunt, omnes deceptos pronunciare. Certe autem ſi edita tunc fuiſſet, aut ad ejus manus perveniſſet Slevogtii Obſervatio (3), hanc ſaltem non ſecus ac Abr. Vaterus (4), agnoviſſet omni deceptione carentem. Magnum enim corpus e mulieris naturali exſectum, cum excreſcentiam eſſe, putaret Slevogtius, & a ſordibus purgaret; præter opinionem deprehendit, thecæ inſtar craſſæ uterum cum tubarum reliquiis continere ſecundum naturam ſe habentem: quæ Jenenſes Profeſſores, & Medici plerique alii, & Studioſi centum conſpexere: mulier autem illa feliciter eſt reſtituta. Quod ſi me interpelles, quærendo, cur neque hanc, neque aliam aliquam aut magna ex ſectis non modicis uteri vaſis hæmorrhagia continuo ſuſtulerit, aut paulo poſt grave vulnus, quod propendente ſimul cum utero veſica, huic quoque neceſſario infligendum eſſe, animadvertit Ruyſchius (5); ad primum fortaſſe dicam, diſtractis diu, eoque contractis vaſis, & corruptione inſuper ſenſim, ut in emortuis ſphacelo carnibus, adjuvante, non multum ſanguinis debuiſſe profundi, ad alterum autem, vel inverſam ſuperiore dumtaxat parte fuiſſe vaginam, vel non exteriore quacum veſica conjungitur, ſed intima ſolum tunica inverſam, ut veſicam trahere ſecum non debuerit. Quæ ſi fieri potuiſſe, non probas; neque enim mihi undique placent; meliora ipſe per te quæres: videndum eſt enim, ne Slevogtio, & ſiquis præterea alius eſt Vir Spectatus qui ſe diligenter aut in exciſo corpore, aut in cadavere examinaſſe rem teſtetur, nullam tribuere fidem videamur. Quod examen ut facile, & bene poterat, vellem inſtituiſſet Molinettus, qui (6) ſe *tutiſſimam ſemper eſſe expertum*, & *adhibuiſſe pluries*, dicit, uteri amputandi rationem, *in vetulis præſertim*: in quibus inverſio uteri, de qua hæc ait, quanto rarior eſt, tanto poſt amputationem examinanda erat diligentius, ne forte aliquid erroris ſubeſſet, cujus ſuſpicionem perpetua illa curationis felicitas videtur augere. Eſt etiam multo recentior altera inverſi uteri, feliciterque exſecti Obſervatio, in qua examen omiſſum nolles poſt exſectionem, cum ante hanc caſus iſte ſimilis fuiſſe dicatur caſui, ex Wepfero in Ephemerides relato Inclytæ Nat. Cur. Academiæ Dec. 2. A. 5. Obſ. 50. ubi tamen non modo non invenias uterum inverſum, ſed excreſcentiam quam Wepferus ipſe ad vaginam potius quam ad uterum attinere potuiſſe, indicaverat (7), imo ex iis quæ intra biennium poſtea eidem mulieri acciderant, attinuiſſe, confirmaverat (8). Nec vero inverſi dumtaxat uteri, ſed & extrorſum cum vagina prolapſi in vivis, mortuiſque diligens eſt requirenda examinatio, præſertim poſtquam ex laudata (9) Widmanni Ob-

(1) Diſſert. de Procid. Uteri, c. 4.

(2) Progr. addit. Diſſ. Schacheri de Placentæ Morbis.

(3) Vid. in calce Obſ. von Sanden de Prolapſu Uteri.

(4) Diſſert. de Sarcom. e pudendo muliebr. & cæt. theſ. 7.

(5) Theſ. Anat. 8. n. 102.

(6) Diſſert. Anat. Path. l. 6. c. 12.

(7) In Schol. ad n. 4.

(8) Dec. ead. 2. A. 7. Obſ. 54.

(9) Supra, n. 2.

ſervatione conſtat, ſolius inverſæ vaginæ prolapſum ita imponere interdum poſſe, quaſi intra ipſam uterus ſimul prolapſus eſſet. Nam ſi Ruyſchii Figuras (1), ſecundum hunc caſum exprimentes, cum Widmanni Figura conferas quæ primum repræſentat; nihil invenies diſcriminis; ut alia omittam; in eo quod præcipui ſigni loco ad alterum ab altero internoſcendum habebatur. Scilicet internum uteri oſculum in media infima prolapſi corporis parte, ut in Iconibus eſt Ruyſchii, ſic in ea Widmanni a te cerni, credas, cum tamen a ſola vagina effictum fuiſſe, diſſectio oſtenderit, qua vaginæ interior tunica, craſſior facta, ipſa quidem prolapſa, uterus autem in ſua naturali ſede inventus eſt. Qua ratione igitur, inquis, in viva fœmina rem hanc internoſcemus, magni utique momenti ubi de amputatione oporteat deliberare? Idem quod tu, quæſivit Abr. Vaterus (2). Sed nihil conſtituit: imo obvium quoddam ſignum inutile eſſe poſſe, indicavit, fretus eadem Widmanni diſſectione. Mihi vero ex re quadam alia quam ante ſectionem animadvertens Widmannus, dubitare cœpit, num id quod videbatur uterus, revera eſſet, mihi, inquam, cogitatio orta eſt ex ea ipſa re ſignum petendi, ut cognoſcamus, uterus ſit, an non ſit: Nimirum per oſculum quod uteri eſſe, incertum ſit, ſpecillum oblongum immittenti ſi idem quod illi accidat, ut ſine obſtaculo adigere poſſit multo ultra naturalem caveæ uteri longitudinem, nec tamen propendens corpus hanc ſuperet, neque interiori jam ſit putrefactione alte exeſum; indicium, opinor, habebitur, ut in re ambigua, & perdifficili, non contemnendum, illud oſculum, non ad uterum, ſed ad vaginam dumtaxat pertinere: contra vero, ſi contra. In mortuis autem ſi rem ſæpius cultro examinaſſent qui uterum nunquam deſcendere, aut prolabi, contenderunt; non omnes aliorum Obſervationes ad vaginæ unius prolapſus, aut ad ejus, & oſculi uterini excreſcentias referri oportere, cenſuiſſent; quaſi vero præter ea quæ ipſi viderunt, aliud videre potuiſſet nemo.

5. Facile quidem, ultroque ipſis damus, eos qui uterum abſcidiſſe ſe, ſcribunt, fere omnes illiuſmodi aut excreſcentiis, aut vaginæ prolapſibus fuiſſe deceptos, quod, velint, nolint, illi quoque fateantur, neceſſe eſt, qui poſt exciſionem, mulieres filios peperiſſe, tradiderunt; niſi forte res longe rariſſimas duas in unam eandemque mulierem cecidiſſe, contenderent, ut exciſo utero fuiſſet ſuperſtes, & duplicem a primordiis uterum habuiſſet. Sed ut dicere ingreſſus eram, num ex eo quod in excreſcentiis vaginæve prolapſibus pro utero accipiendis tot Chirurgi decepti ſunt, num, inquam, illud conſequitur, deceptos pariter eſſe omnes qui uteri deſcenſum, prolapſumve ſe vidiſſe, ſcripſerunt? Quod vero non conſequi, cum ratio ipſa, tum evidentiſſime oſtendunt Obſervationes quam plures ad aliquot addendæ quæ in Sepulchreto producuntur. Illas, vel me tacente, indicabit Slevogtius (3), & copioſior in iis colligendis quæ ad hanc Sepulchreti XXXII. Sectionem attineant, Sandenius (4): in cujus Sectionis Additamentis mirum in primis eſt, eas Obſervationes deeſſe, quæ ex Ruiſchiana Centuria excerpi eo tempore potuiſſent, non ſecus ac quæ ex pervulgato Bohnii libro mox a nobis commemorabitur. Ad has adjicies quæ tunc non extabant, partim ſupra indicatas, partem infra indicandas, prætereaque alias ſive deſcenſus uteri, ſive prolapſus, ad quas pertinent Vateri (5) una, Cl. Phil. Adolphi Boehmeri (6) altera, ambæ, ut cæteræ, per diſſectionem evidentiſſime comprobatæ.

---

(1) Obſ. Anat. Chir. Fig. 2. 8. & 11.

(2) Diſſert. de Polypo ex utero egreſſo, theſ. 10.

(3) Diſſert. de Muliere gravida lapſu vag. uteri &c. §. 12.

(4) Obſ. ſupra ad n. 4. cit.

(5) Diſſert. de Polypo & cæt. ibid. cit. theſ. 8 in fine.

(6) Diſſert. de Prolapſ. & Inverſ. Uteri, in Præfat.

6. Cæterum etsi Medicis quidem, & Chirurgis, ut in illa Epistola (1) in Celsum dixi, *aspectus inversi uteri nimis est rarus*, idque *rarissime venire*, Graafius (2) scripserat; Obstetricibus tamen, imperitis præsertim, & in puerperis certarum regionum haud rarissimum esse ex libris intelligo, in primisque ex II. *Adversariorum* Ruyschii Decade (3). Inde etiam patet, non semper aut ex illarum imperitia, aut ex harum vehementiore pariendi conatu inversum uterum extrudi, sed a conatibus quoque *exonerandi uteri post partum*. Est præterea causa alia, sed quod ad effectum hunc attinet, longe rarissima, nimirum cum ampla excrescentia, fundo uteri intus innata, suo pondere invertit uterum, deorsumque trahit, quemadmodum Sandenius quidem proposuit (4). Certe autem eum uterum fuisse inversum, anatome ostendit; nam intra ejus cavum, illa facie comprehensum quæ exterior antea fuerat, uteri vincula, & Falloppii tubæ, & ovaria conclusa deprehenderunt. Qua ratione facilius intelliges, quomodo in Henrici ab Heer relata in Sepulchretum (5) Observatione in uterum, ab agyrta exsectum, prolabi potuisset pars non modica intestini Coli & simul cum illo, ut quæ intra ipsum inversum contineretur, amputari. Colliges etiam ex Sandenii Observatione (6), posse nonnunquam mulierem inverso, nec reposito, utero, hebdomadas plures vivere, imo ex Genselii Curatione (7) post plures dies in suam denique sedem restituto, servari. Verum hæc rara sunt, si cum tot aliis cito funestis casibus conferas, ad quos addenda est producta a Bohnio (8) primiparæ mors intra *horulam* consecuta violentam uteri e sua sede, vacua inventa, detractionem, & vel citior, si recte intelligo, in fœmina alia de qua ex Champan refert laudatus Boehmerus (9).

Alter quoque uteri, id est sine inversione, prolapsus neque adeo creber est, ut *integrum* ejus Observatorum *catalogum retulerit Blasius in commentariis ad Veslingium*, quemadmodum hallucinatus scripsit Graafius (10), nec rursus adeo rarus est, ut *præter Ruyschium* viderit *nemo*, quod Widmanno (11) haud excidisset, nisi oblito, ut fit, Observationum Plateri (12) & Peyeri (13). Descensus potius uteri, & prolapsus vaginæ potissimum, haud raro occurit. Itaque inversi uteri prolapsum non nisi semel, non inversi nunquam mihi accidit, ut hic audirem. Descensum autem uteri, & vaginæ prolapsum tum in viventibus interdum vidi, tum in mortuis animadverti.

7. Rogatus, ut honestæ fæminæ annos natæ viginti quinque, naturalia inspicerem, ut quidnam esset corpus teres, penis simile, intra vaginam propendens, dignoscerem, continuo esse uteri cervicem vidi, quæ infra medium vaginæ descenderat. Uteri osculum, quippe in nupta quidem, sed quæ nunquam peperisset, angustum erat, & circuli propemodum forma: ex eoque pauxillum sanguinis exire conspexi; nuperrime enim in menstruis mulier fuerat; ut si quis forte dubitaret, an hæc ex utero prodeant, posset illa inspectione convinci. Sed jam quæ in mortuis animadverterimus, bestiis primum, deinde & mulieribus, proponamus; sic enim non a solo pondere, sed a causis etiam aliis quæ in corporibus agant secundum finitorem positis, hæc mala fieri, perspicuum erit. A Valsalva autem quod primum scribam, olim accepi.

---

(1) IV.
(2) De Mulier. Org. c. 10.
(3) c. 10.
(4) Obs. supra ad n. 4. cit.
(5) Sect. hac Obs. 6.
(6) §. 27.
(7) Act. Erud. Lips. A. 1716. M. Maj.
(8) De Renunc. Vulner. Sect. 2. c. 4. vers. finem.
(9) Dissert. supra ad n. 5. cit. §. 13.
(10) c. 10. cit.
(11) Obs. supra ad n. 2. cit.
(12) L. 3.
(13) In Additam. ad hanc Sepulchr. Sect. Obs. 5.

8. CATELLAM prægnantem cum diffecaret, inverfam offendit vaginam, conjunctumque uterum non paulo quam foleat, vaginæ orificio propiorem. Quam fedis uteri mutationem hujus quoque cornua, & præfertim dexterum, in quo tres erant catuli, confirmabant. Secuta enim erant uterum, neque modico fpatio, vaginam verfus.

9. VACCAM, quæ vaginæ prolapfui obnoxia fuerat, ob hanc ipfam caufam dominus mactari voluit, cum gravida effet menfes jam circiter feptem, veritus, ne in partu moreretur, ficque ejus vifcerum, & carnium pretium vilius fieret. VAGINAM cum utero nactus, illam inverfam ad tractum aliquem inveni qua cum extrema uteri cervice connexa eft. Ibi vero vagina exulceratione non carebat. In utero, & fætu, quoniam fecundum naturam fe habebant, quæ adnotavi, huc minime attinent.

10. Sed ficuti in his brutis non poterat morbus ponderi imputari deorfum urgenti, aut trahenti; ita in mulieribus fæpenumero poffe, reor, velut in hac de qua protinus fcribam.

11. ANUS Bononienfis hemiplectica plures jam annos hactenus fuerat, ut totum alterum corporis latus movere non poffet, cum denique in altero quoque movendi facultatem amifit. Eidem ex naturalibus teres quoddam corpus exftare dicebatur. Noviffime thoracis morbo confectam in Nofocomio diffecuimus circa A. 1704. THORACEM, aliis occupati diffectionibus, non attigimus. Caput vero, ad Amicis apertum, nihil adnotatione dignum habuit, præter ferum Craffam inter meningem, & Tenuem. Ipfe Tyroidæam glandulam, quippe tumentem, & præduram, & Ventrem, quod ad uterum, & reliqua genitalia attinebat, diligenter infpexi. In illa glandula quid deprehenderim, fatis eft alibi (1) oftenfum. In Ventre autem fummum uteri fundum aliquanto inferiorem quam par effet, obtinere fedem, animadverti, nec tamen tanto, ut poffe ejus ofculum illuc quodicam, pervenire, fufpicarer. Extra naturalis multum dilatati labia corpus tres quatuorve tranfverfos digitos longum prominebat cylindri forma, valde craffum, factum ex fubftantia, ligamenti fimili, & lævigata, nifi qua ad imum exulcerabatur. Effe vaginam inverfam, facile agnovi. Itaque ad fummam anteriorem ejus corporis partem urethræ erat ofculum, & fub hoc fingula ab fingulis lateribus fatis patentia lacunarum foramina. In medio autem partis infimæ orificium erat, mox abiens in uteri ofculum, per quod fpecillum ad fummos ufque caveæ uteri parietes nullo negotio trajiciebam. Miratus in folitam longitudinem, vaginam incidi, atque intra ipfam, conclufam reperi uteri cervicem, permulto quam foleat longiorem factam; nec mirum, cum cervicis ipfius fundique uterini parietes non firmi, ut fecundum naturam confueverunt, fed laxi valde effent, ac flaccidi, ut cætera quoque erant omnia, quæ in pelvi ad uterum attinebant.

12. Evidens eft, vaginæ adeo craffæ pondere deorfum tractum fuiffe uterum, cujus fundus aliquanto inferior fuiffet, nifi cervix jam inde ab initio, ut puto, ea effet laxitate, ut fe præ cæteris diftrahi, diftendique in raram iftam longitudinem fineret; neque enim cum hac erat, opinor, illa ejus longitudo comparanda, quam Vaterus (2) ab fe vifam indicat, cum uterum hinc prolapfa vagina deorfum traheret inde vero enormis ovari amplitudo ulterius defcendere prohiberet. In fœmina autem altera quam tibi Epiftola defcripfit XXXIV. (3) aucta craffitudo, & quod confequitur, pondus glandofi urethræ corporis, uterum quidem aliquanto deorfum traxerat; fed quia cervix non ifta erat laxitate, ofculum non adeo defcenderat, itaque glandofum ipfum corpus, in medio fuæ partis imæ pertufum

---

(1) Epift. Anat. 9. n. 39.
(2) Differt. de Sarcom. & cæt. fupra ad n. 4. cit. thef. 3.
(3) n. 11.

urethræ orificio, propendebat, uterique osculum mentiebatur. Nec sane ibi accusari poterat uteri pondus, quippe ea parvitate, & partium tenuitate. Quod cum dicimus, non ideo inficiamur, prægravem a pondere quod præter naturam sit, uterum in aliis vaginam invertere: secumque deorsum rapere, cujus rei præclarum habes exemplum in Hartmanni Observatione quæ inter Additamenta ad Sepulchreti XXI. Sectionem (1) relata est. Vides igitur, tum Vaginæ pondus, distractis uteri ligamentis, hunc aliquando secum ducere ad inferiora, tum uteri pondus alias nexibus vaginæ distractis, hanc invertere, secumque deorsum protrahere. Neque enim ea ligamenta, aut hi nexus se se distrahi non patiuntur, cum membranea sint, & ab internis sæpe causis laxiora, distractio autem, qua de loquimur, sæpius longo tempore paulatim fiat. Magnus certe erat ille uteri prolapsus quem Peyerus (2) descripsit, cum uterus extra naturale provolutus, intra vaginam inversam penderet. *Nec tamen*, egregius inquit Anatomicus *rupta fuerant uteri*, *& vesicæ vincula*, *sed tantum laxata*. Dixit autem *& vesicæ vincula*, *quia cum utero vesicam urinariam similiter mutata sede procubuisse*, per dissectionem deprehendit: quod *mirum* tunc ipsi visum, *& plane novum*, necessario accidere in ejusmodi prolapsuum genere, admonuit postea Ruyschius (3).

13. Quod si mira hæc videntur quæ tamen paulatim fieri solent, ut diximus, & longo tempore; illud non caret admiratione, quod tametsi multo minus sit, fit citissime, brevique tempore ab ipsa natura. In partu enim; ut verbis Slevogtii (4) rem eloquar; *osculum* uteri *ad orificium vaginæ propius accedit*, *hancque ex longo plicatili canali in amplum circulum distendit*, *transituro embryoni respondentem*. Quin etiam ubi propter fœtus crassitudinem, viarumque angustias tardius, ægriusque fit partus, *tunc sæpenumero per continuatos nisus parientis*, *ostium matricis a capite infantis plane*, *& ad pollicem unum vel duos latos*, *extra vulvam propellitur*; hoc enim, quod Munnickius rarius crediderat, *satis frequenter sibi occurrisse*, *nec aliquid portendisse mali*, testatur Slevogtius. Illud mirabilius, quod utero gravido extra naturalis oras intra vaginam inversam propendente; fœtus nihilominus editus sit. Cujus rei primam, quod sciam, Observationem, quæ ipsius Harveii (5) est, ad alias addes quæ a Cl. Sandenio collectæ sunt: ad quas ea quoque spectat, quam postea proposuit Præcl. Helmstadiensis Professor Fabricius (6). Quæ omnes etsi inservire possunt ad eos convincendos a quibus uteri prolapsus intra inversam vaginam negabatur, non secus ac illa Observatio quam cum Widmanno (7) communicavit Cl. Friedius; hic tamen ex iis illas dumtaxat velim attendas quæ uterum exhibent in ipso partu sic prolapsum. Minus enim dein miraberis, vinculorum de quibus dicebamus (8), illas distractiones posse fieri quæ sensim, longoque temporis spatio fiunt, præsertim cum fœminæ sic affectæ molesto sensu non careant, illis distractionibus respondente, neque pristina facilitate aut Rectum intestinum, aut vesicam, aut utrumque exonerent: quam difficultatem in quadam cui vagina extrorsum propendebat, hanc sublevando emendatam, non tam a compressione eorum meatuum, quam ab ipsorum distorsione propter alligatas propendentis vaginæ fibras in obliquum trahentes, & sic eorum cavum arctantes, repetebat Slevogtius (9). Cæterum is nexum vaginæ multo quam sit, amplio-

(1) L. 3. Obs. 54.
(2) Sect. hac 32. Sepulchr. Obs. 5.
(3) Loco supra indicat. ad n. 4.
(4) Differt. supra ad n. 4. cit. §. 4. & 5.
(5) In Addit. ad Exercit. de Generat. ubi de Partu.
(6) Obs. supra ad n. 4. cit. §. 6. & seqq.
(7) Obs. supra ad n. 2. cit.
(8) n. 12.
(9) Differt. modo indicat. §. 16.

rem

rem faciebat, cum *ſecundum totam ſuam longitudinem ſubjacenti inteſtino accuratiſſime adnaſci*, exiſtimabat (1).

14. Haud equidem diſſimulo, quæ alias (2) ſunt a me dubitationes propoſitæ, non penitus mihi poſſe eximi, niſi prævio examine accuratiore cadaverum his morbis laborantium, cujus inſtituendi facultas mihi a longo jam tempore non eſt data. Inter eos certe frequentiſſimum eſſe fateor vaginæ prolapſum, & hunc multis, pro uteri prolapſu impoſuiſſe. Verum interiorne tantum vaginæ membrana, humorum affluxu laxata, & extenſa, procidit? an utraque? Illud non modo plures, in quibus Wedelius (3), *frequentius fieri*, docent; ſed & *omnes*, quod Widmannus (4) ait, *conſentiunt*. Et ſane ubi rem ſic ponas; quædam ex difficilibus facilia intellectu facis, quorum aliquod ſupra (5) attigimus, aliud Wedelius (6) indicavit. Sed interea, præſertim ſi prolapſus magna ſit longitudine, multoque magis ſi ut Widmannus (7) proponit membrana interior ab ſummo ad imum penitus avulſa, deorſumque reflexà propendeat; in illas alias quas alibi indicaſſe me, dixi, dubitationes incidas, neceſſe eſt. Nec tamen omnium ſimul parietum vaginæ inverſio facillimos habet explicatus. Præterea, utrumlibet ponas; haud ita perſpicuum eſt, poſt vinculorum, & nexuum diſtractiones, quomodo interdum ſaltem, arte opitulante, recuperare hæ partes queant priſtinam ſedem, in eaque permanere.

15. Ars autem præter alia, interius, exteriuſve adhibita, remedia, peſſis utitur ſive in annuli, ſive in aliam formam quæ foramen habeat, conſtructis. Neque enim, ut ſæpius in Recti inteſtini prolapſu, ita hic quoque licet prætermittere id auxilii genus. Hic enim duo ſunt quæ curationem reddant difficiliorem, uteri pondus, cum antea procidit, inevitabile, repoſitam vaginam rurſus invertens, & ſphincter muſculus neque tam valide, neque tam arcte vaginæ orificium concluſum ſervans, quam anum ſuus. Itaque ergo vagina iterum extrorſum provolvitur, referens aut inteſtinum, aut aliud, ut puta, quemadmodum apud Hippocratem vidimus (8), *ſcrotum*, quod & apud Harveium (9) referebat. Ut malum indecens, & perincommodum aut tollatur, aut certe occulatur, illi excogitati ſunt peſſi. Quorum ſi omnes cujuſcunque adhuc cognitæ formæ, & ſtructuræ, uteri prolapſum *non modo non curarent, ſed plerunque pejorem redderent*, ut apud Virum Doctum legebam nuper; jam diu a Medicis, & Chirurgis, ipſiſque mulieribus abjecti eſſent. Ego vero, ut alias (10) ad te ſcripſi, proficuum potius eorum uſum, cum fœminam diſſecarem, his obnoxiam morbis, animadverti. Neque tamen inficior, ubi aut violentius intruſi, aut inepte, ac perperam conſtructi ſint, aut mortem, ut Benevolus (11) vidit, aut detrimentum afferre poſſe, præſertim ſi in eorum uſu nihilominus fœminæ diutiſſime perſeverent, & ne abſtergendi quidem, & purgandi gratia unquam extrahant. Videſis in Commercio Litterario (12) quid duabus ob ejuſmodi cauſas acciderit. Invenies, alteri circa glomum, quem intruſerat, contortorum filorum tartaream quandam materiam concreviſſe ea altitudine, ut undique tres digiti partes quartas æquaret, ea autem duritie, ut ſcalpro opus fuerit ad deſquamandam; ea denique moleſtia, ut jam acerbiſſimam ſtranguriam induxiſſet; alteri autem a ferreo peſſo, quamvis cera, ut ille etiam glomus, obductos, vaginæ, & proximi inteſtini ulcus ortum.

---

(1) Ibid. §. 11.
(2) Epiſt. 33. n. 15.
(3) Diſſert. ſupra ad n. 4. cit. c. 1. & 2.
(4) Obſ. ſupra ad n. 2. cit.
(5) n. 4.
(6) Diſſ. modo indicata c. 4.
(7) Obſ. indicata.
(8) Supra, n. 3.
(9) Loco ſupra ad n. 13. indicato.
(10) Epiſt 22. n. 22. in fine.
(11) Oſſervaz. 3.
(12) A. 1733. Hebd. 10. n. 5. & A. 1738. Hebd. 32. n. 1. ad Part. 7.

Huc meam addam Obſervationem, quam tametſi libentius inter alios ad quos magis attinet, morbos retuliſſem, ſi cum de iis ſcriberem, habuiſſem; attamen haud omittendam hoc loco cenſui, quippe huc extrema ſaltem parte ſpectantem.

16. Mulier conſiſtente ætate, mediocri habitu, & ſtatura, nullo alio incommodo quam catarrho a frigidi aeris injuria, laborabat, cum ad hunc acceſſit febris ob quam continuo in Noſocomium illata eſt. Acuta enim erat, & cum magna ſpirandi difficultate, genarum rubore, permoleſto in thorace ponderis ſenſu, duriuſculis pulſibus conjuncta. Incaſſum quæ oportebat, facta ſunt omnia. Expectorare, id quod unice optabat, nihil poterat. Humiles, & intermittentes pulſus ſunt facti, reſpiratio autem difficilis adeo, ut noviſſime jacere non poſſet. Igitur quincto ex quo febricitare cœperat, die e vita ceſſit circa medium Martium A. 1748. Cadaver ibi, ſtudioſorum Juvenum gratia, diligenter, & ordine perfectum eſt. Sed hic tibi quæ in Thorace, & Capite præter naturam invenerim, primum exponam. Etſi pulmones turgidi, ad pleuram coſtas ſuccingentem fere ubique, præſertim autem a ſiniſtris, arcte adhærebant; e ſiniſtro tamen thoracis cavo ſerum, quod a pure admiſto albicare libentius dixiſſes, ſi ulla puris hic fuiſſent indicia, ea copia profluxit, quam ſepti tranſverſi pars ſiniſtra, non fornicata, ſed potius depreſſa, cum a ventris cavea inſpiceremus, antea ſignificaverat. Ejuſmodi pars ſeri peculiariter inter pulmonem ſiniſtrum, & pleuram qua prope vertebras fere medias thoracis, coſtas veſtiebat, ad non parvum tractum concludebatur, quo tractu albas concretiones, membranarum inſtar craſſiſſimarum, tum pulmo, tum pleura adhærentes habebant; eaque dumtaxat parte pulmo durior, denſuſque factus, inventus eſt. Neque tamen ægra de peculiari ad dorſum moleſtia querebatur, ut neque de pungente dolore, cum pleura utroque in latere roſeo rubore ad non parva ſpatia ruberet, neque demum; nam hæc omnia diligenter quæſivi; de cordis tremore, aut de animi defectionibus aut in Noſocomio, aut domi unquam conqueſta fuerat, etſi in pericardio ea deprehendi quæ continuo deſcribam. Pericardium erat amplum & ſero ejuſmodi plenum, quale in thoracis ſiniſtra cavea fuiſſe, dixi; ut a primo non pericardium, ſed apertum magnum quendam abſceſſum videre crederes. Eo ſero exhauſto, ſuperficies omnis pericardii interior, exterior autem cordis, & auricularum, & Magnorum vaſorum lurida apparuit, obducente omnia materia quadam ex albo cinerea, nihil magis quam calcem, parieti modo inductam, referente, ut continuo in mentem venerit Guarinonii, qui, ſicuti alias (1) ad te ſcripſi, in hujuſmodi inflammatoriis pulmonum, & pleuræ morbis cor *quaſi calce coopertum* offendit, id eſt polypoſis, ut ibi explicavi, & hic rurſus vidi, concretionibus, membranam craſſam ſed laxam, mentientibus, nullo negotio ut detrahendam, ſic quoque diſcerpendam. Qua detracta, omnia quæ operuerat, naturali colore, & conſtitutione in conſpectum venere, niſi quod pericardium craſſius factum erat, & ſubrubrum, id eſt non inflammatione quidem, ſed phlogoſi tamen affectum. Cor, æquo majus viſum, nigrum, qualis paſſim in hoc cadavere occurrebat, ſanguinem utrobique habuit, in dextero autem ventriculo, annexaque auricula etiam teretes polypoſas concretiones. Cerebri medullaris ſubſtantia, quacunque incideres, ut & Lateralium ventriculorum ſuperficies, vaſcula ſanguine turgidula oſtendebant: in iiſdem autem ventriculus erat ſerum colore ad ſubflavum obſoletum inclinante. In Ventre hæc adnotaveram. Lien grandis; jecur maximum, ut ſiniſtrum quoque occupans hypochondrium, ventriculum deprimeret; itaque gulæ, in hunc deſinentis, portio ad tranſverſos digitos duos infra diaphragma apparebat. Sed præter eam magnitudinem, vitium in illis viſceribus percipiebatur nullum. In ſubjecto venæ Cavæ trunco oblonga, & craſſa erat concre-

(1) Epiſt. 20. n. 37.

tio polypoſa. Tandem quod ad muliebria attinet, uterus ſiniſtro lateri aliquanto proprior erat, quam dextero, & antrorſum concidebat. Ovaria prælonga, ſed exilia, alba, dura cum eo jungebantur per ſua vincula, non paulo quam ſoleant, craſſiora. Quæ per Lata uteri vincula diſcurrunt, vaſa nigro ſanguine nimis turgebant, hic illic varicoſa. Cum a ſummo utero ad imum vaginæ orificium ſectionem perduxiſſem; fundi illius, & continuatæ cervicis cavum muco plenum vidi, *gelatinæ* inſtar ferme perſpicuo, nulloque colore infecto, & eo tenuiore, qui ad uteri oſculum eſſe conſuevit, neque hic deerat. Muco illo ſuperiore adempto, minima excreſcentia, circuli ferme ambitu, ex rubro fuſca, leviter exſtare conſpecta eſt e fundi interiore facie. Dempto autem craſſo inferiore muco, infima cervicis pars inſolitis quibuſdam lineis inæqualis apparuit brevibus, rubicundis, ſecundum longitudinem poſitis, & nonnihil prominentibus. Vagina etſi rugis a medio deorſum non carebat, erat pro ſtatura, quam mediocrem fuiſſe, dixi, æquo longior, & latior, condebatque ligneum annulum, prolapſus indicium, eo ſitu locatum quo alias vidiſſe non memini. Cum enim ellypſis forma eſſet; longiorem axem ſecundum vaginæ longitudinem ſtatutum habebat, breviorem autem, ſed ita breviorem, ut tamen multum diſtenderet utrumque latus vaginæ, ſecundum hujus latitudinem poſitum. Utrumque igitur eorum laterum quo loco ab annulo preſſum fuerat, prominebat in excreſcentiam, majoris amygdalæ decorticatæ forma, & magnitudine, duritiæ cartilaginea, albam, niſi quod earum altera in medio livebat; ut proximam a ſcirrhoſa in pejorem naturam minari mutationem videretur.

17. Hactenus de uteris *foras procedentibus*; nunc, ut pollicitus ſum (1), de *intro cedentibus.* Non puto autem, a te expectari, ut in hac tanta Anatomes luce in errorem jam diu exploſum, ejectumque relabar, & cum mulierculis illos credam ad ſeptum tranſverſum, & ad fauces ipſas, ſi Superis placet, aſcendere. Sive Majorum aliqui, Galenum (2), qui ab ejuſmodi erroribus alienus fuit, ut ſæpius ſolebant, ſecuti, verbis magis quam re, utero aſcenſum tribuerunt, ſive alii a flatibus, convulſi inteſtini laxam partem aliquam in globi formam diſtendentibus, cum Fernelio (3) decepti, uterum in ventriculum efferri, propriis ſe manibus revera deprehendiſſe, affirmarunt; nos certe Hippocraticis retentis vocibus *uterorum intro cedentium*, non uterum ſurſum tendentem, ſed irritamentum dumtaxat ab utero, quo nomine tubas quoque, & ovaria hic complectimur, per nervos, membranaſve ad ſuperiora aſcendens nunc intelligimus. Sed quanquam *Hyſtericæ* affectionis vocabulo hanc unam quam modo diximus, proprie deſignari poſſe, credimus; non tamen vulgari conſuetudini adeo refragamur, ut cum iis altercari velimus, qui aliunde ortos varios ſæpe, ac multiformes fœminarum morbos eadem illa appellatione comprehendunt: quemadmodum neque cum iis altercamur qui vocare hos malunt hypochondriacos; tametſi haud rariſſime non magis in culpa ſint hypochondria in illis ex utrolibet ſexu quos hypochondriacos dicunt, quam uterus in his quas hyſtericas alii nominant. Si quid utriſque commune eſt, vitium potiſſimum eſt in nerveo, ut vocant, ſyſtemate: recteque feciſſe Cl. Flemyngium (4) credimus, qui utriuſque generis morbos uno eodemque accepit vocabulo Neuropathiæ. Itaque non miramur, cum ſæpe eorum inſultus, non ab utero, aut ab hypochondriis; ſed a terrore, ab indignatione, ab odore etiam aliquo repente cooriuntur. Sic pariter intelligimus, quomodo eoſdem opportune dato opio feliciter præverterimus. Nam etſi ab imo ventre, atque adeo ab hypochondriis ipſis, & ab utero inſultuum origo eſſe videretur; propagatio tamen noxii motus per nervos certe, membranaſve fiebat. Exemplum in hypochondriaco Sacerdote præoccupatæ opio recur-

---

(1) n. 1. (2) De loc. aff. l. 6. c. 5. (3) Patholog. l. 6. c. 6. (4) In Neuropathia.

rentis epilepſiæ a me alias (1) habuiſti. Nunc preſſius quemadmodum auxilio eodem in fœminis duabus hyſtericos, quos vocant, paroxyſmos præverterim, commemorabo.

18. Matrona erat nobilis, ſed inopia ſimul, & mariti abſentia afflicta, cui plures jam filios pepererat floridiore ætate. Eam febres prehenderant intermittentes, quarum initium majori in dies frigore moleſtius fiebat. Ecce autem frigentem tanta ſpirandi difficultas occupat, ut non niſi erecta cervice id poſſit, nec ſine ſtertore, eaque pectoris conſtrictione, ut ſe miſere contorquens, jam jam inſtare mortem, dicat. Credidit tunc ægra, & qui ægræ adſtabant, ut frigus, ſic etiam cætera quæ dicta ſunt, incipienti febri accepta eſſe referenda. Verum cum eadem, & graviora quidem vel extra id tempus ſæpe recurrerent, creberrimis, citiſſimiſque totius corporis concuſſionibus ſtipata, eaque inſuper ad guttur conſtrictione, ut quamvis acerbiſſime torqueretur, clamare non poſſet; quorſum res ſpectaret, ob omnibus intellectum eſt. Vix diligenti, nec brevi, curatione inſultus primum, denique & febres abegi. Interjecto, opinor, anno cum aliæ iterum febres, & aliquot poſt diebus priores illi redire graviſſimi inſultus cœpiſſent, ſed eadem quotidie hora; conſilium cepi eos, ſi poſſem, prævertendi. Itaque una ante illam horula laudani opiati dimidiatum, haud amplius, granum dedi. Nullus eo die inſultus, nullus duobus quibus idem auxilium repetitum eſt, inſequentibus diebus. Quarto; ne quid diſſimulem; morbus remedio validior fuit, an quod huic natura aſſueſſet? Cæterum cum ille fuiſſet brevior, neque amplius rediiſſet, vireſque minus afflictæ eſſent; longe citius, atque facilius quam ſuperiore anno, febrim profligavi.

19. Cur dixerim, an quod ei remedio natura aſſueſſet, exemplum alterum monſtrabit. Gracilis Virgo contumaci hepatis duritie, & cum hac conjunctis tot, tam variis, & tam diuturnis incommodis laborans, ut credere poſſet nemo intra adoleſcentiam non eſſe perituram, nedum ad decrepitam ætatem; nuper enim adhuc vivebat; perventuram, iiſdem annis quibus illa Matrona, a me tunc Medicum in Patria agente, quotidie propemodum inviſebatur. Ad cætera enim mala, in quibus fuiſſe memini multo acerbiores quam in Matrona, dolores capitis, & ſanguinem vel minus bene quam in illa, ex utero reſpondentem, febris acceſſerat quæ tempore veſpertino cum frigore quotidie redibat. Eo cum frigore poſtea cœpit ſenſus anguſtiæ pectoris, & reſpirationis difficultas ingruere. Quæ intra perpaucos dies adeo aucta eſt, ut ſedere ægram cogeret, & ſe contorquere, & brachia verſare, & miſerandum in modum conqueri, cum poterat; ſubinde enim haud poterat. Fruſtra fuerunt remedia cætera primum ne augeretur inſultus, deinde ne rediret, donec ad laudanum opiatum confugi, cujus ope illum quotidie arcendo, poſt aliquot dies expertus ſum, vel laudano omiſſo, non reverti. Die exinde vigeſimo quarto cum reverſus eſſet iterum, cumque ego eadem ratione arcere, ſed non eodem exitu, conatus eſſem; venit in mentem, non remedium, ſed remedii formam mutare. Itaque una pariter ante horula tot guttis laudani opiati Sydenhamii datis, quot dimidiato grano ſolidi prioris laudani reſponderent, voti compos ita ſum factus, ut cum cæteris deinde malis, velut antea, non cum illo amplius inſultu pugnandum fuerit. Sed minus in hac Virgine mirum fuit, opium abegiſſe paroxyſmos evidenter convulſivos, quam in altera apud Riverium (2) hyſterica Virgine eoſdem cum gravi ſoporoſo affectu conjunctos; imo quam in alia non modo cum affectu ſoporoſo, verum etiam cum brevi artuum paralyſi invadentes. Hos enim, cum cætera auxilia non prodeſſent, eadem qua Riverius, ratione ſuſtulit Solers Feltrienſium Medicus Gulielmius meus. Attamen in Riverii ægra non deerant con-

(1) Epiſt. 9. n. 7.

(2) Cent. 2. Obſ. 26.

vulſiva ſymptomata; in hac autem ultima ſaltem periodicum totius corporis frigus. Quod vel unum pro convulſivo accipere non dubitabat in ipſis intermittentibus febribus Experiens Vir Berryat (1) & pro cauſa habere eorum quæ alia in aliis ſequerentur, ut ſi prævertere illud poſſet, hæc quoque arceret, id quod dato una ante frigoris initium hora medicamento opium habente ſe conſecutum eſſe in quamplurimis, teſtabatur. Congruere autem, intelliges, quatuor de quibus a nobis dictum eſt, fœminarum curationes, antequam ille ſcriberet, ad eundem modum peractas; ſi animadverteris, gravia cujuſque ſymptomata fere aut cum frigore quod febrim præcederet, aut, ſicut in ultima, loco febris redire pergeret, certa quotidie hora recurriſſe.

20. Quid mihi in affectionibus hyſtericis prævertendis feliciter ceſſerit, expoſitum eſt. Sed contra, per quæ illæ interdum excitatæ ſint, obſervantibus Hippolyto Franciſco Albertino, & Joanne Hieronymo Zannichellio, ut ab ipſis accepi, non te celabo. Narrabat primus, ab infuſione, quam vocant, ſennæ convulſiones hyſtericas, nec ſemel, vidiſſe obortas: quod facile credes, a vellicatis videlicet inteſtinis, & torminibus concitatis. Teſtabatur alter, quod niſi in odorem, neque eum tamen acutum, aut ſuaviſſimum, rejicias, minus facile intelligas, certe ſibi cognitum eſſe, balſamum de Copaibe uterinos affectus vehementer moviſſe. Hic fortaſſe me interpellabis, quærens, num hoc in hypochondriacis quoque viris ſit animadverſum; ſi vero non ſit; quare igitur hyſtericum, & hypochondriacum morbum unum eundemque eſſe, plurimi hoc tempore contendant?

Pedetentim, quæſo. Neque enim vel in ipſis hyſtericis eadem ſemper aut prodeſſe, aut nocere inveniuntur, neque eadem in omnibus occurrunt ſymptomata, ut neque in hypochondriacis. Quo minus urgeri a quibuſdam Doctiſſimis alioquin Viris qui ex adverſo pugnant, tot inter utrumque morbum diſcrimina oportuiſſet, quaſi illa quæ memorant, omnia in hyſtericis ſemper, pleraque autem in virilis ſexus hypochondriacis nunquam eſſent animadverſa, vel quaſi ea quæ multo & ſæpius, & gravius in mulieribus, quam in viris contingunt, aut non eſſent ejuſdem generis, & gradu tantummodo diſcrepantia, aut nervoſum mulierum ſyſtema, & corpus, & vivendi rationem, ac virorum inter ſe comparantibus non appareret, cur eædem cauſæ multo & facilius, & ſæpius, & acrius in illarum nervos debeant, quam in horum, agere. Nec vero hæc attigimus quod nobis placeat cum quoquam altercari; imo vero, ne alii inter ſe altercentur. Quin ſi ea quæ ſupra (2) ſcripſimus, relegas; quo ſimus animo in hac controverſia, perſpicies, & quamvis ſciamus, non in cunctis quæ hyſtericæ dicuntur, uterum, aut ejus tubas, & teſtes inquirentibus Anatomicis vitium prodere; illas tamen in quibus irritamenta ab his partibus incipiant, a nobis proprie hyſtericas appellari. Itaque ſi quid hyſterici in ea forte Vidua quam Epiſtola deſcripſi XXXV. (3) fuiſſe, dixeris, menſtruis octavum jam menſem carente, nec ſine ſenſu aliquando ad jugulum aſcendentis cujuſdam rei, in uteri autem ſummo pariete purulentam puſtulam habente, materiamque intra tubas coloris ex carneo flaveſcentis; tibi, quamvis fortaſſe poſſem, non refragabor. Imo duas huc addam fœminarum hiſtorias, quas ut ipſæ, cæterique credebant, ego quoque hyſtericas fuiſſe, aſſentiar: ſi prius totidem quas Sepulchreto adjicias, commemoravero. Altera Cl. Mayeri (4) eſt in muliere, cujus uterus magnus, totuſque, ſingulari exemplo, in oſſeam ſubſtantiam mutatus, ut malleo fuerit diffringendus, intra ſuum cavum, ad internum oſculum arctiſſime occlu-

(1) Mém. préſentés à l'Académie Royale des Sciences, Tom. 2.

(2) n. 17.

(3) n. 16.

(4) Commerc. Litter. A. 1731. Spec. 30. poſt n. 4.

ſum, pus continebat lactiforme, paulo craſſius, non fœtidum, in centro ad viride inclinans. Ea fœmina ab illo tempore quo uteri tumorem cœpit animadvertere, ab hyſterica paſſione libera fuit; ut poſſis ſuſpicari, ex eo quod uterus irritari amplius non potuit, illam paſſionem deſiiſſe. Hiſtoria altera a Cl. Helwichio (1) eſt, qui mulieris utero exterius, tanquam per pediculum annexas invenit excreſcentias quatuor cavas, ejuſdem cum illo texturæ, ex ovario autem altero prominentem ſacculum, qui, inciſus, materiam nigricantem gelatinoſam ad ſemunciam cum impetu emiſit. Mulier, ut idem alio expoſuerat loco (2), ex illis evidenter fuerat, quas *convenit inter omnes Medicos*, uteri affectionibus eſſe obnoxias, *ſive* has *apnœas*, *ſive ſuffocationes quis vocaverit*, *ſive etiam contractiones quædam contigerint*; ut Galeni (3) verbis utar. A marito enim ſejuncta, in eam naturalium pruriginem inciderat, ut a furore uterino parum abeſſet, mirumque non fuerit, ſi ſpaſmi horribiles acceſſerint, fauces præcludentes, eamque ſpirandi difficultatem afferentes, ut in ſuffocationis periculum ſæpe adducerent, qua denique inopinato confecta eſt: cujus ſuffocationis effectum potius quam cauſam, fuiſſe, credes ſecundum ea quæ alias (4) ſcripſimus, polypos in ejuſdem mulieris corde inventos. Sed jam ad duas quas paulo ante promiſimus, Obſervationes veniamus.

21. MERETRICEM juvenculam, pinguiuſculam, bibacem, quæ olim pepererat, nunc poſteaquam menſes jam quatuor ſanguis ex utero non reſponderat, hyſtericis affectionibus, deinde etiam mania laborantem, ex univerſalibus convulſionibus mortuam, in Noſocomio hoc ſecui ſub Februarii finem A. 1717. VENTER jecur habuit eo colore, quo, elixum, eſt: bilis tamen quæ ex ejus veſicula exſudaverat, croceo colore vividiſſimo proxima infecerat inteſtina. Teſtes albi, duri, ſcirrhoſi, æquo majores, & ſuopte pondere quaſi pone uterum tracti. Uterini fundi interior facies ſanguinolento quaſi muco non ſecus oblita videbatur, ac ſi menſtrua jam jam inſtarent, aut nuperrime fluxiſſent: præterea in illa ipſa facie ex ſubſtantia uteri parvula, & perpauca prominebant tubercula, verrucarum ſimilia. Urethra aperta, quæ crebris canaliculorum ſuorum oſculis erant pertuſa, ex horum nonnullis, leviter comprimendo, albam lentamque materiam dabat, quæ, niſi ibi ſana fuiſſent omnia, pus videri, & gonorrhœæ virulentæ ſuſpicionem movere potuiſſet. Thoracem pluribus, quas hic memorare neceſſe non eſt, obſervationibus occupatus, non reſeravi. Cranium reſeratum fuerat; ſed ab iis qui crederent, me cerebrum non eſſe diſſecturum, hoc ſectum, me abſente, ægreque ferente; eram enim ob maniam, & convulſiones diligenter inſpecturus. Nihil fuiſſe adnotatione dignum relatum eſt præter polypoſas, quas & ipſe in iis quæ forte ſupererant, vidi, in vaſis ſanguiferis concretiones.

22. Hepar quaſi coctum, in hydropicis animadverſum, habes hoc III. Sepulchreti libro Sectione XIX. (5), itemque in Additamentis ad Sectionem XXIII. (6): ſed & in cachecticis dumtaxat, Sectione XX. (7) Huc eos adde in quibus cachexia propediem eſſet manifeſto ſe proditura, quo pertinere cenſeo latomum, & bajulum, quorum illum a Jacobo Sylvio olim, hunc vero a me ſectum Epiſtola XXXVI. (8), & III. (9) memoravi. Huic quoque ſcorto quid immineret, ſuppreſſio menſium indicabat. Sed, ne a propoſito longius abeam, ad hoc illæ uteri quaſi verrucæ, & teſtium illa conſtitutio, quæ prægreſſos in ipſis morbos ſignificabant, ut conjicere, per te potes, attinebant. Verum in proxima muliere earundem partium vitia fuerant manifeſtiora.

---

(1) Eph. N. C. Cent. 3. & 4. Obſ. 142.
(2) Earund. Cent. 1. & 2. Obſ. 148.
(3) De loc. aff. l. 6. c. 5.
(4) Epiſt. 24.
(5) Obſ. 3. §. 12. & Obſ. 4. §. 21.
(6) Obſ. 86.
(7) Obſ. 2. §. 1.
(8) n. 27.
(9) n. 4. & 5.

23. Fœmina erat Venetiis annos nata ad quadraginta, infimæ sortis, impudica, vino dedita, statura justa, sano, & pingui corporis habitu. Obnoxia hæc erat vel leves ob causas timori, ex quo tremebat, & quasi animo linquebatur. Vomebat sæpe, ut nihil solidi cibi retineret; piscem autem ne gustare quidem posset. Cum de morbis ejus cæteris ex familiaribus singillatim quæreremus; constanter respondebant, nunquam de capite, nunquam de corde, ut puta de ejus vehementi pulsatione, palpitatione, aut alio affectu conquestam, nec unquam, quod scirent, thoracis inflammationibus fuisse tentatam: quæ cur non præfuisse, adnotemus, sectione perlecta facile intelliges. Morbum de quo unice quereretur, affectiones, ajebant, fuisse uteri, quem sibi huc illuc per ventrem tunc moveri, & ad fauces ascendere cum suffocationis interdum sensu, asseverabat, a quo tamen sensu cito liberabatur. Ipsis Kalendis Januariis A. 1709. vespertino tempore costas sibi quasi concidere, questa est, jussitque, mulierculam advocari, quæ, ut vulgus credebat, relevare sciret. Sub auroram cum se gravissima hysterica affectione corripi, dixisset, uterumque huc illuc oberrantem, ad fauces jam ascendisse, eoque se suffocari; intra unam, aut, summum, alteram horam est mortua, nulla ad os spuma, neque ullis, qui sub oculos adstantium caderent, convulsivis motibus agitata. Cadaver cum ex officio secare deberet Santorinus, certisque de causis, id quod prudenter maluisset, differre non posset: a me uno, qui ab ejusmodi corporum dissectionibus, non nisi justo interjecto tempore, perpetuo refugi, majorem in modum per amicitiam etiam atque etiam contendit, ut simul esse vellem, eoque pacto exoravit, ut plus temporis inquisitioni daremus, an reapse mulier mortua esset, quam ex cujus partis vitio. Quorum illud tanto diligentius præstitimus, quod oculos non adeo turbidos, corpus autem nihil ferme rigidum, & decima a morte hora circa thoracem etiam tum calens, eo anni tempore invenimus. Itaque eorum memores quæ Galenus (1) ex Heraclide Pontico, ex aliisque priscis Medicis commemoraverat, nihil eorum quæ tunc, aut postea in ejusmodi explorationibus fieri consueverunt, prætermisimus, nimirum carptæ lanæ flocculum, tenuis cerei flammulam, nitidum speculum ad os, naresque admovere: poculum aquæ plenum scrobiculo, quem vocant, cordis, & non uni pectoris loco, quasi Winslowii (2) monita divinassemus, imponere: manum, digitosque non modo ad cordis regionem, verum etiam ad Carotides in collo arterias, & ad Iliacas, qua per anteriora ossium pubis ad femora descendunt, quorum illud postea confirmavit Illustris Senacius (3), hoc olim Riolanus (4) præmonstraverat, semel, iterum, sæpius, si quid forte pulsus percipere liceret, attente applicare: pulveres demum, quibus maxime in his tentaminibus fidebat Hollerius (5), per quos videlicet sternutamenta evocarentur, flando in nares alte conjicere. His omnibus, aliisque id genus minime contenti, cum leviter incisa alterius femoris cute, forte sanguinem, quamvis lente, prodeuntem, & prodire pergentem vidissemus; venam ad cubiti flexum phlebotomo sic aperuimus, ut si mittendus esset sanguis. Tum vero sanguinis quidem pauxillulum exivit, sed & serum a sanguine separatum; ut secessisse jam intra eam saltem venam a reliqua massa, intelligeremus. Quo tempore aliis pariter tentaminibus uti voluimus, quæ, si quopiam forte perniciosi soporis genere mulier oppressa esset, auxilii loco valentissimi saltem ad expergefaciendum esse possent. Acutissimum enim mucronem, ut apud Fortunatum Fidelem (6) est, sub ungue sensim defiximus: præ-

(1) C. 5. supra ad n. 20. cit.

(2) Mém. de l'Acad. Roy. des Sciences, Ann. 1738.

(3) Traité du cœur, l. 3. ch. 7. n. 5.

(4) Encheirid. l. 5. c. 46. vers. finem.

(5) De Morb. Intern. l. 1. c. 59.

(6) De Relat. Medic. l. 4. c. 1.

ſertim vero candens ferramentum, ut Miſtichellius (1) ad apoplecticos excitandos, plantis admovimus. Quæ omnia cum eſſent irrita, & quod caloris ad thoracem principio perceperamus, evaneſceret; ſatis quæſitum eſſe, ſtatuimus: & nihilominus pedetentim cutem primum, tum deinceps, aliquo ſemper inter unam & alteram ſimplicem, brevemque inciſionem relicto temporis intervallo, Adipoſam, quæ valde craſſa erat, membranam, denique & muſculos incidimus. Dum cuncta quæ dicta ſunt, faceremus, ſpatium habuimus animadvertendi, artus quidem non eſſe macilentos, ut neque caput; ſed præpingui abdomini, & thoraci nullo modo reſpondere; præterea poſteriorem corporis faciem, in quam moriens decubuerat, ex rubro liventem, anteriorem vero neque ad caput, neque ad collum, neque uſquam, ſi ſuperiores exciperes femorum partes, ruborem, livoremve ullum habere. Nunc quæ in Ventre primum, & quæ deinde in Thorace deprehendimus; Caput enim (nec fortaſſe neceſſe erat) attingere non potuimus; tecum eo ordine communicare juvat, ut incipiam a Thorace. Cum hujus integumenta, & muſculos a ſubjectis oſſibus, & cartilaginibus amoviſſemus; magnum in his vitium apparuit, quod craſſiores mammæ, & craſſiſſima impoſita pinguedo ante ſectionem ita occulebant, nullum ut ſui indicium daret. Scilicet ſternum circa ſuæ longitudinis medium extrorſum prominens annexas utrinque coſtas ſecum attollebat: coſtæ autem quæ his proxime ſubjiciebantur, valde ſubſidebant: ultimæ denique, ex iis dico quæ aut per ſuas, aut per aliarum cartilagines cum ſterno committuntur, rurſus, ut naturalis pectoris ſtructura poſtulat, prominebant: itaque ad ſingula ſterni latera ſingulæ magnæ erant coſtarum depreſſiones, quas mammæ & pinguedo, uti dictum eſt, extrinſecus inæquabant. Thorace recluſo, ſiniſter pulmo aliquo loco, & leviter: dexter autem ferme undique, ſuperiore excepta particula, arctiſſime ad pleuram adhærens inventus eſt per quandam quaſi membranam, quæ præter naturam tunicæ pulmoni inducta erat. Pulmones ambos cum ſecaremus, duros, & quaſi tendineos pluribus offendimus locis; ſpumoſo præterea humore, quaſi ſaliva quadam, paſſim ſcatentes. Pericardium non paucam habuit aquam ex fuſco turbidam. Cordis autem uterque thalamus nigrum ſanguinem, & fluidum, qualis ferme ubique in hoc corpore occurrebat: dexter inſuper modicam polypoſam concretionem, albam, ſed mollem, cui ſimilis altera in Pulmonari fuit arteria, plurimo cum ſanguine. Hoc turgidiſſima erat auricula dextera; ſtrigoſa autem ſiniſtra. Verum huic auriculæ annexus ventriculus, naturali amplior, non unum obtulit animadverſione dignum. Namque, ut tendineas omittam fibrillas quæ inter Mitrales valvulas, columnaſque ducuntur, viſas eſſe plures quam ſoleant; certe eæ columnæ erant æquo craſſiores, durioreſque, ut multo potius tendineæ, quam carneæ, viderentur, ſive colorem ſpectares, qui albus erat, ſive renixum attenderes quem ſecanti ſcalpello objiciebant. Præterea in ejuſdem ventriculi parietibus hic illic paſſim quædam occurrebant loca in quibus carnea ſubſtantia cordis aut alba, aut ex rubro alba ita erat, ut a primo glandularum quaſi quarundam ſpecie imponerent; ſed eodem illo peculiari renixu, diſſecantibus ſimilem ſe columnarum oſtendit. Vitium hoc carnis cordis, in tendineam naturam degenerantis, quo magis ab interiore ventriculi facie ad exteriorem pergebat, eo fiebat evidentius, pertinebatque exterius ad eum quoque locum cui ſeptum cordis reſpondet. Quin pinguedo ipſa huic viſceri impoſita non omnis ſecundum naturam ſe habuit. In poſteriore enim facie cordis per duos non parvos ſecundum longitudinem tractus inæqualis erat, ibidemque ex fuſco rubeſcebat. Arteria Magna a corde ad curvaturam uſque pro-

(1) Apud Lanciſ. de Subit. Mort. l. 2. c. 5. n, 12. quod poſtea Miſtichellius ipſe confirmavit Tratt. dell'. Apopleſſ. l. 2. S. 1. c. 6. & S. 3. c. 3. caſ. 8. & ſeqq.

pemodum

pemodum totam, non valde quidem, ſed evidenter tamen dilatata, prope ſeptum tranſverſum æquo anguſtior viſa eſt. Inciſa, & ſanguine, quo non carebat, effuſo, oſtendit tota interiore facie a corde ad ramos ſaltem uſque Emulgentes, particulas quaſdam albidiores, & lineas nonnihil exſtantes: præterea non eo ſolum quem modo dicebam, tractu, ſed & alibi quantum ex diſſectis ſuperioribus quibuſdam ejus ramis, cognovimus, intimam tunicam facile adeo a proxima ſejungendam, ut leviſſimam ſcalpelli frictionem magna ejus fruſta ſequerentur. In Ventre autem hæc videramus. Omentum lienem verſus retractum. Perturbatos inteſtinorum ſitus. Hæc, Colon præcipue, & Rectum, aere multum diſtenta. Meſenterium quidem, ventriculum, ſplenem, & jecur, cujus veſicula bile turgebat, ſana. Pancreas autem, quod, ut nonnulla Tenuia inteſtina, decliviore præſertim parte rubebat, glanduloſis acinis juſto firmioribus, & inter ſe magis diſtinctis. Uterum denique, Tubas, & non parvam Vaginæ partem, cum ibi ſic ſatis, tum præſertim poſtridie, ut plus temporis, & diuturnum lumen haberemus, e cadavere adempta, diligentius examinantes, hæc adnotavimus. Poſteriori fundi uterini faciei exterius circa medium adnatus erat per brevem pedunculum globulus, nihil magis albedine, forma, & magnitudine referens, quam parvum ceraſum immaturum: quem ſecantes, ex fibroſa quidem, ſed calloſa ſubſtantia, confuſiſque fibrarum ordinibus, factum deprehendimus: cujuſmodi alter globulus intra ipſam parietum uteri craſſitudinem erat conditus. Mox apertus uteri fundus multo apparuit ſubcruento muco fœdatus: quo deterſo, cum, appreſſis ſubtus digitis, undique ex fundo quidem; non ex cervice, multoque minus ex vagina; prodeuntes mediocri expreſſione ſanguineas guttas oſtendiſſem; tam diſplicuit Santorino quod pro certo ſcire non potuiſſemus, an mulier prope abeſſet a menſtruis, quam ſe antea (1) horum ſcaturiginem in vagina potius eſſe, quam in utero, credidiſſe. Cervicis ſuperiore parte excepta, reliquum longe alio rubore infectum erat, quaſi ab inflammatione videlicet, qui ab altero latere magis ad fuſcum inclinabat, nec tamen uſquam cervicis ſubſtantiam alte pervadebat. In Tubis quoque mucoſus humor fuit; ſed albus. Utraque erat aeri, per majus orificium immiſſo, in uterum pervia: nec deerant prope id orificium hydatides. Teſtium uterque ab incluſis cellulis tumebat; ſed alter magis, qui præter magnam, minores quoque plures habuit cellulas, omnes ſero plenas, una excepta in qua pus album fuit. In altero ſimul cum cellulis, & veſiculis ſerum continentibus, alias vidimus cellulas intus nigricantes. In utriuſque autem ſuperficie oſcula animadverteramus, tenue ſpecillum admittentia: præcipue vero in membranis per quas cum Teſtibus Tubæ nectuntur; Alas Veſpertillionum vocitant; plexus, nervoſque eleganter diſcurrentes. Qui cum ex craſſioribus eſſent quos antea conſpexiſſem; videſis, inquam, hic *plexus*, & hi *nervi* ſunt quos in Adverſariis (2) indicavi, & alias fuſius me deſcripturum promiſi: quod cum Santorinus ipſe poſtea (3) fecit, niſi memoria, ut fit, excidiſſet meus ille Adverſariorum locus, eum plexum non ſcripſiſſet *vel non plane cognitum*, *vel ne antehac quidem obſervatum.*

24. Nolo ad longam hiſtoriam longas quoque Adnotationes attexere. Satis ſit pauca, eaque ſummatim adjicere. Quod igitur ad ſternum attinet certo loco extrorſum prominens, coſtaſque ſuis cum cartilaginibus, qua craſſas ſuſtinebant mammas, craſſamque pinguedinem, utrinque adeo introrſum depreſſas; extat Riolani (4) locus: *In mulieribus mammoſis & obeſis, detracta mole mammarum, Sternum acuminatum deprehendi, & Pectus anguſtum, quod in illis cauſa fuit dyſpnϾ: iſtam anguſtiam excitaverat pondus mammarum.* Hoc ultimum mihi dubium eſt. Niſi

(1) Opuſc. Medic. 4. n. 3.
(2) I. n. 14. in fine.
(3) Obſ. Anat. c. 11. §. 17.
(4) Encheirid. Anatom. l. 6. c. 14.

enim mulieres maximam temporis partem supinæ jaceant, quod obesis & mammosis non ita commodum est; mammarum pondus costas potius extrorsum trahet, quam introrsum urgeat. Quod nec rigidi adstrictique thoracis usui possis imputare; qui enim costis noceat; mammis non noceat? Quapropter malim vitiosam istam structuram a primordiis repetere: quæ quoniam in præpinguibus, mammosisque non nisi per dissectionem apparet; idcirco in his, ceu res inexpectata, Anatomicorum oculos, animosque longe magis percellit, quam in macilentis, in quibus si est, vel ante sectionem obvia est. Verum unde unde sit, non est dubium, quin pulmonum partem coarctando, tanto minus per hos facilem sanguinis circulationem, expeditamque respirationem efficiat, ubi præsertim a convulsione, aut aliunde causa aliqua alia accedat quæ utramque faciat difficiliorem. Quanquam autem perdifficile est in præpinguibus illiusmodi & mammosis fœminis, nisi forte ad sternum, & ad mammarum latera digitos validius apprimendo, id vitium cognoscere; tamen si illas multo difficilior quam cæteras ejusdemmodi, respiratio, nulla apparente causa, male habeat; num forte id structuræ vitium in causa sit, licebit ex nostra, & Riolani Observationibus suspicari. Huc facile addere exemplum potes, e Commercio Litterario (1) petitum, nobilis fœminæ asthmate conflictatæ, cujus asthmatis causis merito accenseri videbis malam pectoris conformationem; *sinistri* enim *lateris costæ*, *sigmatis instar*, *intro curvatæ*, thoracis caveam mirum in modum angustam faciebant, & cor, bovino longe majus, in dexterum latus deprimebant. Cum autem *obesa & pinguissima* esset ea fœmina; veri simillimum est, vitium illud costarum sub multa pinguedine delituisse.

25. De sensu autem illo quasi concidentium costarum, ad quas relevandas mulierculæ suas sæpe accersunt Medicas in quibusdam præsertim Civitatibus, ut in mea quondam vidisse memini, equidem quod pro certo dicam, non habeo. Sed tamen suspicor, confundi cum eo sensu molestias, noxasque aliquas ex iis quas intro vergens xiphoides cartilago afferre solet: quibus de noxis post Codronchium (2), & Septalium (3) videre potes quæ in Sepulchretum relata sint ex Diemerbroeckio (4), ex Barbetto (5), & Boneto ipso (6): quanquam & costarum quarundam notharum cartilagines interdum deprimi, nec levia afferre posse incommoda, quæ tamen earum in pristinam sedem restitutione, muliercula id præstante, continuo sublata sint, ex Sepulchreto eodem (7) scies. Sed num eæ cartilagines ad ipsas *duas extremas* costas, aut ad *ultimam* attinuerint, nec potius ad earum aliquam quæ supra duas extremas proxime sunt, infimarum illarum cartilaginum nota brevitas facit, ut dubitem, multoque magis, cum *inferiorem* earum lego *superiori incubuisse*. Cæterum in proposita a me fœmina sensus de quo loquimur, ad aliquam ejus generis attinuerit causam, an ad aliam quam tibi in muliere alia exposui (8), præstat in medio relinquere, quam hic inconsultius decernere.

26. Quod vero ad carneam cordis substantiam attinet degenerantem in tendineam, inde illud primum intellexeris, non temere a me alibi (9) fuisse positum, id posse fieri, cum videlicet in eo essem, ut qua ratione interdum fit illa substantia in osseam mutata, explicarem. Tanto autem magis decrescere vires cordis, quanto plures ejus partes ex carneis tendineæ fiant, proclive est vel ex iis colligere, quæ eodem loco (10) scripta sunt. Porro decreverant in eo ven-

(1) A. 1733. Hebd. 37. n. 2.
(2) De Prolapsu Mucron. Cartilag.
(3) De Morbis ex Mucron. Cartilag.
(4) Sepulch. l. 2. S. 1. in Additam. Obs. 11.
(5) Ibid. l. 3. S. 7. in Schol. ad Obs. 19.
(6) In eod. Schol.
(7) L. 2. S. 1. in Schol. ad Obs. 116.
(8) Epist. 26. n. 25.
(9) Epist. 27. n. 17.
(10) n. 18.

triculo cui majoribus viribus opus eſt, nimirum ſiniſtro, qui præterea, ut proximus quoque Magnæ arteriæ caudex, vitium alterum habebat, dilatationis. Nec mulier tamen de vehementi cordis pulſatione conqueſta fuerat; namque in vitiis *aneuryſmaticis* Albertinus (1) quoque pulſationem *aut ſane modicam*, *aut longe minorem* comperit, *ubi ſubſtantia cordis a baſi ultra medietatem ipſius conſiſtentia*, & *colore quaſi tendinea*, *aut flaccida nimis evaſerat*, nempe cordis robore ab utralibet conſtitutione debilitato. Verum hæc vitia omnia, & alia quæ in Magna arteria deſcripſi, & quaſi tendinea multis locis facta pulmonum ſubſtantia, eorundemque, & cordis per coſtarum depreſſionem coarctatio, hæc, inquam univerſa, præclare vides, ut exitialem facere potuerint cum reſpirationis, tum circumitionis ſanguinis interceptionem, ubi ſolito violentior nervorum, iiſdem Partibus inſervientium, convulſio acceſſit.

27. Hanc, ut leviores alias quibus obnoxia mulier fuerat, ab utero, & teſtibus originem habuiſſe, ea quæ in illo, & his præter naturam conſpeximus, & incipiens illinc quaſi aſcendentis uteri ſenſus, videntur ſignificare. Nam etſi uterum; id quod fieri non poteſt; e ſua ſede ſurſum progreſſum non offendimus; inteſtina tamen quæ mentiri id poſſent, non modo flatibus diſtenta vidimus, ſed a conſuetis ſitibus etiam dimota. Ad quæ convulſio per nervos facile prorepere conſueverat cum iis communicantes qui tubis, & teſtibus ſubſervientes in Alis Veſpertilionum craſſiores a nobis conſpecti ſunt, quippe ſæpius orto a teſtibus irritamento vexati. Hic fortaſſe dices: at ſæpe in aliis, uteri, & teſtium noxæ inveniuntur multo majores, quæ tamen iſtiuſmodi gravibus affectionibus non fuerant conflictatæ. Vero. Sed non omnibus æque acris materia ineſt quæ irritet, neque omnibus æque nervi ad irritamenta ſuſcipienda proni, ut fœminæ huic, a levi quacunque timoris cauſa trementi, neque demum omnibus, ut huic, ea viſcerum præcipuorum vitia, ut, ſi vehementior urgeat convulſio, reſiſtere non poſſint. Quo magis illis hyſtericis, iiſque hypochondriacis timendum eſt, quibus aut humorum, aut præcipuorum viſcerum labem ſimul eſſe graviorem, aut ſciamus, aut merito ſuſpicari poſſimus. Quod cum haud ſatis attenderent Medici quidam, alioquin non indocti; Juvenem memini hypochondriacum, nimis, & aſſiduis, inanibus ut plurimum, querelis eorum aures jam diu laſſare ſolitum, cum idem, febri correptus faceret, ipſi autem, ut conſueverant, minus crederent, febremque illam contemnerent, antea ipſum, doloſo morbo confectum, deceſſiſſe, quam illi periculum, non dico prædicerent, ſed præſentirent. Tu igitur vel in querulis iſtiuſmodi perſonis, cautam, ut ſoles, & accuratam diligentiam retinebis. Neque enim hæc unquam; negligentia autem ſæpe nocuit: cui plerumque, ſi vera fateri volumus, imputandum eſt, quod *moriatur aliquis*, *de quo Medicus ſecurus fuit* (2). Vale.

---

(1) De Bonon. Sc. Inſt. in Opuſc. T. 1.

(2) Celſ. de Med. l. 2. c. 6.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XLVI.

Sermo est de Veneris impedimentis, & Sterilitate in utroque Sexu.

Etsi quæ proxima succedit Sepulchreti Sectio XXXIV. non ea modo quæ ad Sterilitatem spectant, sed & ea quæ ad Salacitatem, complectitur; nobis tamen in illis quidem imitari Bonetum placet; in his vero nec quidquam suppetit quod proferamus, & quædam, ab eo producta, melius omitti potuisse, censemus. Quid enim ad salacitatem quod Spermaticæ venæ dextera, & sinistra in Emulgentes influerent (1)? aut certe quod essent plures (2)? præsertim cum postea ex aucto earum numero minor ad venerem aptitudo (3), ex illo autem in Emulgentes influxu seminis admodum aquosi, & frigidi generatio (4) deducatur. Quid pariter huc renes maximi (5)? aut contra, exigui (6)? Non equidem ignoro quæ olim traderentur de venarum illarum officio, & quæ pro renibus quoque sint vel a Bartholino ipso (7) disputata. Sed quando illa jam sustulerat sanguinis circumeuntis notitia, quæ autem ad renes attinent, diserte a Boneto (8) *paradoxon* vocantur; potius indicari in Scholio aliquo poterant, quam inter solidas Observationes recenseri. Sed præterea quod ad Sterilitatem, aut Fæcunditatem spectat, haud immerito prætermitti potuisse quædam, arbitror. Exempla proferam duo. Qui virgini vim attulerat, testibus intus, extraque omnino carebat (9); Testes igitur semini gignendo non serviunt. Olim quidem his esse potuisset locus, quando ista videlicet quæ ibidem laudatur, Aristotelis sententia doctos habebat astipulatores: quos inter vel Catullum ponere, non dubito, quem proximi Poetæ non temere *doctum* appellarunt, de Aty hæc scribentem, (10) *Devolvit illa acuta sibi pondera silice.* Nunc autem quid testiculorum ista cum ponderibus comparatio? aut asseveratio ista, *nulla spermaticorum vasorum ullatenus testes subire*? aut demum quid inter vim illatam virgini, quam inferre castrati possunt, & fœcunditatem, qua pollere certe non possunt? Est etiam animadversione dignum illud de fœmina (11), in qua *a nimio coitu mortua ligamenta teretia, qua parte vicina sunt utero, semine repleta* sunt deprehensa. Scilicet hæc olim probari poterant; nunc vero non possunt, haud secus ac illa quæ superiori Sectione (12) de semine muliebri in tubis corrupto, aut in utero, vasisque Deferentibus proposita sunt. Sed nos, hisce prætermissis, quæ probabiliora sint de utriusque sexus Sterilitate, jam proferamus, & primum quidem ex Valsalva.

2. Vir erat quidam, mutus, non ex eo tamen quod auditu careret; audiebat enim; idemque nullos sive in facie, sive in pectore, sive sub alis, sive in scroto habens pilos: quorum pauci dumtaxat in pube ad radicem ipsam penis conspiciebantur. Is annos natus triginta quinque acuta febre, cum lumbricis conjuncta, absumptus est. Generationis organa omnia, diligenter examinata, nihil quidquam ostenderunt vitii.

(1) Obs. 1. §. 1. & 3.
(2) Ibid. §. 8.
(3) In Schol. ibid.
(4) Obs. 5. §. 3.
(5) Obs. 1. §. 5. & 6.
(6) Obs. 2. §. 1.
(7) Vid. Advers. Anat. 3. Animad. 33. ad fin.
(8) Schol. ad Obs. 1. §. 5.
(9) Obs. 1. §. 2. & Schol.
(10) Carm. 62. ℣. 5.
(11) Obs. 6. §. 6.
(12) Obs. 4. §. 11. & 12.

3. Fœcundus fuerit, an infœcundus, Valſalva non addidit, neque an pilis ab ortu ipſo caruerit; vidit enim Cel. Heiſterus (1) virum qui, nullo prægreſſo notabili morbo, omnes toto corpore amiſerat pilos, nec intra decennium recuperaverat. Credibile tamen eſt, eum de quo Valſalva id ſcriptum reliquit, natura & glabrum, & infœcundum fuiſſe; ut res utraque permoverit ad accuratum virilium omnium examen ſuſcipiendum. In quibus cum vitii nihil apparuerit; indicat Obſervatio hæc, ab inviſibilibus Partium ſperma ſecernentium, aut perficientium ſtructuris illud quidquid eſt, exiſtere quod & ſemen fœcundum, & piloſum corpus facit. Certe autem utrumque horum ſimul videmus tempore pubertatis, id eſt cum ſtructuræ illæ intimæ ſatis jam explicari cœperunt, contingere. Quin etiam levius aliquid in cute nonnunquam mihi ſterilitatis mulierum indicio fuit, cum id ab ortu, & perpetuum foret. Vidi enim, duas in quibus nihil prorſus erat quod fœcunditatem non promitteret, cum egregie valentibus viris ſterile conjugium habuiſſe. Cum attentius omnia conſiderarem; cutem in altera contra ac vitæ genus, ætas, habituſque corporis indicabant, minime, ſi tangerem, mollem, lævemque offendi; in altera cuticula opertam animadverti, quæ vel in facie jugiter in ſquamulas, & furfures abibat. Huic ſimilem, cum Litteras has deſcriberem, pariter infœcundam tertiam vidi. Et mihi quidem hæc videntur poſſe repeti a ſebaceis cutis glandulis aut æquo pauciorem, aut non ejus cujus par fuiſſet, naturæ materiam ſecernentibus. Sed quomodo ea retenta, aut minus ſuo officio apta materia intus obſtet conceptioni, incertum.

Jam vero ad vitia in ipſis generationis organis evidentia veniamus.

4. Mulieres florente ætate ſteriles duas, alteram ob veſiculas in ſcirrhoſis ovariis fere nullas, alteram ob earum humorem omnino concretum non ſecus ac ſi ad ignem fuiſſent coctæ, Valſalva obſervavit. Quarum hiſtorias cum tibi alias (2) deſcripſerimus, non eſt cur hic repetamus. Ad noſtras igitur tranſimus.

5. Viri in Noſocomio hoc mortui ſub extremum Novembrem A. 1717. Anatomes ſtudio, pleraſque Partes diſſecabam, cum præter naturam quaſdam ſe habere, animadverti. Ureteres æquo latiores ultro occurrebant nonnullis locis. Ab altero autem latere tum Seminalis veſicula, tum vaſis ſemen Deferentis pars ei veſiculæ proxima parietibus erant ſcirrhoſis, membranea ſubſtantia in cartilagineam propemodum mutata.

6. Ex Obſervatione hac apparet, quantum ſeminis perfectioni, & ejaculationi deeſſet. Neque enim quod per Harderi glandulas addi, aut per lymphæ ductus detrahi ſolet, addi hic, aut detrahi, nec vis quam contrahentes ſe veſicularum, & imorum Deferentium vaſorum tunicæ, ſemine antea diſtentæ, in hoc exerunt dum ejicitur, ſperari hic poterat. At enim ab altero latere nihil horum deerat, inquis. Sed tamen quantum ab latere oppoſito inertis, & aquoſi ſeminis defluere poterat, tantum optimo cui ſe adjungebat, detrimenti afferebatur. Quin ſenſim poteſt adeo increſcere durities, & craſſities tunicarum ſeminis ductus, in altero latere ad extremum accedentis, ut proximum alterum premat, eique officiat. Sic me reſpondiſſe memini laudato alias Viro Laurentio Mariano, cum anno vertente 1736. hunc ad me generoſi Juvenis ſcripſiſſet caſum. Ei qui nullius unquam mulieris, una excepta uxore, notitiam habuerat, ex eaque filiam ſuſceperat, Spermatica ſiniſtra vaſa non ſine dolore intumuerant cum epididymide, & vaſe hinc ſemen Deferente, quod, molli teſticulo ſervato, durum cum epididymide percipiebatur. Et remedia quidem impoſita dolorem poſt aliquot menſes valde imminuerant; tumorem autem, duritiemque non valde. Cum a dextris, quantum extrinſecus judicari poterat, saniſſima eſſent omnia, & ad gignendum, tranſvehendumque ſemen aptiſſima; nihil tamen hujus, ægro, Mediciſque miranti-

(1) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obſ. 197. (2) Epiſt. 36. n. 17. & Epiſt. 20. n. 7.

bus, in concubitu egrediebatur. Cæterum coalitus alterius vasis, semen ad vesiculam Deferentis, itemque calculi in altera vesicularum concreti Observationes, quas aliis addas, illius quidem ex Brunero (1) Walthero (2); hujus vero ex Valentino (3) habebis.

7. De strigosis autem vel in Juvene vesiculis seminalibus, & de obcæcatis, quod Waltherus (4) etiam vidit, seminis in urethram viis, quæ, cadavera secans, animadverti, adscribere huc possem, nisi cum de aliis morbis, & præsertim de virulenta Gonorrhœa verba faciens, hæc tecum alias (5) communicassem. Ob eandemque causam omitto quæ ad calculos attinent Prostatæ glandulæ, semini exitum intercludentes. Hæc enim Epistola habuisti XLII. (6).

8. De magno pariter urethræ vitio quod A. 1718. in rustico Juvene cum Cel. Collega Vallisnerio examinavi, hic fusius scriberem, nisi ille tertio exinde anno (7), iterumque omnium ejus Operum Editores (8) vulgassent. Itaque nonnulla tantum adjiciam. Cum scrotum non penitus esset, sed anterius solum, in duas partes divisum, inter utriusque superiora orificium fuisse canalis urethræ, inde vero ad apicem usque glandis per totam inferiorem penis faciem, qui multo erat brevior quam in Icone (9) repræsentatur, non jam canalem, sed semicanalem perrexisse, id est urethræ parietem dumtaxat superiorem, eumque lævem, & nitidum; ut paulo minus difficile crederes adolescenti, & mulierculæ quæ ab eo se gravidam factam dicebat, quorum alter asseverabat, cum, sublevato nonnihil pene, mingeret, lotium per semicanalem decurrere; altera, ejaculatum ab eo semen vaginam ingredi; non interlabi. Lotium certe, cum ad parietem mingeret, altius vidimus quam orificium urethræ, ascendisse. Neque nos fugiebat quid penis structura ferat, & quæ Graafius (10), laudatusque ab eo Harvejus propterea viderint, nimirum penem *admodum exiguum prima fronte apparentem*, ubi inflatus esset, *ex occulto* se in corpus *ingens protendisse* interdumque, *præter quam cum tentigine provocaretur*, *nihil in corrugato præputio supra scrotum*; *præter summum glandis apicem*, *prominuisse*. Itaque concipiebamus, hoc se distendente parvo quidem, sed non exiguo, pene, simul quod Juvenis affirmabat, extrorsum protendi illam ejus partem in qua urethræ orificium spectabatur, sicque vaginam satis subire, ab hujus autem inferiore pariete se ad apertæ urethræ partem reliquam applicante, ex semicanali canalem fieri, non secus atque semicanalibus accidit, quos in Adversariis (11) descripsi in testudinis, & viperæ penibus, ubi suarum fœmellarum naturalibus excepti sunt. Haud equidem scio, num trimestri infanti, quem ab se visum Palfinius (12) scripsit, sicut ibi urethræ canalis ubi nostro Juveni, desinebat, ita semicanalis ad glandem pergeret: hoc scio, si ejus conformatio haud alia erat ac nostri, minus certam esse potuisse prædictionem, id; vitium „ inhabilem generando redditurum, multumque incommodi in reddenda „ urina allaturum. „ Nec me quidem præterit, antiquos Medicos, & Chirurgos vel in iis quibus ipse urethræ canalis ad glandem usque producitur, sed subter hanc hiat, hypospadiæis propterea nuncupatis, idem, quod ad gignendum attinet, pronunciasse, confirmantibus recentioribus, & nominatim Dionisio (13), ubi quasdam vel post ortum causas indicat hujus vitii. Sed miror tamen, cum

(1) De Gland. Duod. ubi de ear. in hom. Demonstr.
(2) Act. Erud. Lips. A. 1725. M. Novemb.
(3) Eph. N. C. Dec. 2. A. 6. Obs. 68.
(4) Loco modo indic.
(5) Epist. 44. n. 7. & Epist. 40. n. 29.
(6) n. 37.
(7) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 72.
(8) Tom. 3. P. 3. n. 28.
(9) Cent. cit. Tab. 2. Fig. 1.
(10) De Viror. Organ. ubi de nervos. penis corporib.
(11) IV. Animad. 4.
(12) Anatom. du corps hum. P. 1. tr. 2. chap. 17.
(13) Cours d'Opérat. de Chir. Démonstr. 3.

Fabricium nostrum; id quod eorum Scripta ostendunt; perlegerint; nihil excepisse in ea prædictione; sed omnino hic esse necessarium Chirurgi opus, tradidisse, quando ille diserte admonuit (1), se *tamen* ab iis qui eo vitio tenerentur, *vidisse liberos esse genitos*, quod & alii (2) confirmarunt. Quapropter magis Ruyschium laudo, qui cum olim (3) censuisset, vitium, ut puto illius quod descripsi, non dissimile *sterilitatem afferre*; ita, de hoc altero verba faciens, rem moderatus est postea (4), ut doceret, *hoc affectu laborantes raro imprægnare uxores*. Sed ad illos ut redeam quibus urethra obtigit aperta magna ex parte, & in longum semicanalem conformata; A. 1756. priusquam hanc recenserem Epistolam, alter ad me rusticus Juvenis adductus est annos natus viginti duos, cui sic erat ut in priore, nisi quod semicanalis initium paulo distabat a summo scroto, pilis instructo, nec vel leviter bifariam diviso. Huic quoque lotium non excidebat inter pedes; sed ad parietem jaciebatur: penis autem, cum tentigine distenderetur, ex brevi, non paulo, ut ipse affirmabat, fiebat longior. Quod ut rationi consonum erat, sic illa quæ cernebantur, & præsertim paulo minor semicanalis longitudo non improbabile reddebant, hunc pariter prægnantem fœminam, quod uterque fatebatur, fecisse. Qui Petropoli (5) multis post editam Vallisnerii, meamque Observationem annis, urethram in sulci, aut semicanalis modum patentem viderunt, de sexu definiendo soliciti (qua de re quærendi nobis quidem causa non fuerat) an ea structura gignendi vim impedire omnino posset, non quæsiverunt. Cl. autem Vir Abr. Kaau Boerhaavius cum eorum observata proferret, pro nostra, quam vidisse non videtur, sententia stetit: pro qua Cel. etiam Hallerum (6) stare, credes, ubi eam sic in transitu refert, & staturum in puero quoque, cujus deformitatem similem vidit, si provecta ætate; triennis enim tunc erat; inspexisset. Non huc refero Saltzmanni (7) in ruricola Juvene Observationem, cujus urethra non infra, sed supra, & inter corpora nerveospongiosa ferebatur per dorsum penis aperta; quia hic ut Figuræ (8) ostendunt, erat per se quanto justo crassior, tanto brevior, neque a venereis cogitationibus multum crescebat, tum quia nonnihil erat deorsum incurvatus, novissime quia urina non cum impetu per urethram fluebat. Quas ob causas omnes merito judicatum est, Juvenem ad generandum non esse idoneum.

9. Quod & ego de quodam alio Juvene censui, annis triginta minori, quamvis urethram neque in dorso penis, neque totam haberet apertam. Quem diligenter, ut a me petitum fuerat, & res ipsa per se postulabat, inspexi A. 1738. Is minus erat robustus, quam duo illi alii a me inspecti; sanus tamen sic satis, oculis, & pene exceptis, quorum illi ab antiqua, assiduaque inflammatione cæcutiebant, hic ita se habebat, ut mox describam. Uxorem ultro fatebatur etiamtum virginem habere, qualem ante triennium duxerat. Causam esse, arbitrari, glandem inferiora versus curvatam, neque in apice, sed infra pertusam, proptereaque & penis ingressui, & seminis ejaculationi obstantem. His auditis, cum genitalia inspicerem, ita inveni. Testes magni: scrotum non pallens quidem, sed laxius: penis justo longitudinis, & crassitudinis modo: præputium quale in duobus fuit a me descriptis Juvenibus, clitoridis præputio simile; glandis enim superiorem faciem, & latera satis tegebat; a facie inferiore deerat. In eademque tota glandis facie, & parvo infra glandem spatio inferior quoque deerat urethræ paries, ut semicanalis instar, paries dumtaxat superior ad extremum glandis per-

---

(1) De Chir. Operat. ubi de glande non perfor.

(2) Eph. N. C. Dec. 1. A. 3. Obs. 91.

(3) Musc. Anat. Thec. C. Repos. 1. n. 1.

(4) Thes. Anat. 8. n. 30.

(5) Nov. Comment. Acad. Sc. Imp. Petropol. Tom. 1. in Physic.

(6) Comment. Soc R. Sc. Gotting. Tom. 1.

(7) Act. N. C. Tom. 4. Obs. 65.

(8) Tab. 6. Fig. 1. & 2.

geret, lævis, & subrubens, & in medio secundum longitudinem tria præclare ostendens oscula majorum, quos in Adversariis (1) proposuimus, canaliculorum, ellypsis forma: qualia, & plura quidem, & aliquanto grandiora in primo præsertim Juvene conspexeramus, cum in horum nemine ulla usquam apparuerint, quamvis attente quæsita, minorum canaliculorum foraminula; ex memoria enim descriptam Iconem fuisse, non dubito, quam superius (2) indicavi, præter oscula in recta una per medium linea, tot alia passim ab lateribus foramina repræsentantem. Porro canalis urethræ orificium in hoc de quo loqui cœperam, Juvene ibi erat, unde semicanalem incepisse, dixi, paululo autem infra illud, minori altero orificio inferior urethræ paries erat pertusus: ex utroque, ajebat Juvenis, urinam prodire, seque ita conformatum in lucem editum esse, a matre accepisse. Tum curvaturæ glandis causam inquirens, cum viderem, satis laxam esse cutem quæ ad illam prope orificia de quibus dictum est, adhærebat; non tensam contractamque, ut curvare sic posset; quæsivi, num turgente pene, glans quoque turgeret, numve eo tempore saltem, ullus tensionis molestæ sensus, præsertim ad modo indicatum cutis adhæsionis locum, perciperetur. Utrumque negavit. Hoc tantum addidit, in prima pubertate fuisse ibi, cum tumebat penis, molestum illum sensum, qui post transactos illos annos nullus amplius fuisset: & quamvis cum uxorem duxit, glans aliquando simul cum pene intumesceret, tamen ex quo sæpius inter vanos ineundi conatus multum seminis, citius effluentis, profudisset; unde ophtalmiam, ajebat, factam esse leviorem, & minus hebetem visum; penem tantummodo intumescere, glandem flaccidam, omnisque voluptatis expertem pendere. Evidens erat, quod tumente glande uxori facere non potuerat, flaccida non facturum. Flaccida autem cur fere olim fuisset, & nunc semper esset, causam esse credidi malam quam descripsi, urethræ conformationem. Cum enim ibi deesset inferior hujus paries ubi crassiore augeri solet spongioso corpore, se explicante ad glandis non tenuem exteriorem partem faciendam; credibile est, sanguinem qui ex bulbo urethræ sursum protruditur opportune ad glandem distendendam, minus expeditum ad hanc transitum habuisse: quam conjecturam idem spongiosum urethræ corpus mihi confirmabat, quippe quod ab duobus illis orificiis ad penis usque radicem in hoc Juvene esse æquo crassius animadverti, nimirum a sanguine, liberum in glandem trajectum non habente, ideoque infra illam subsistente, ut quantum crassitudinis memorato corpori adderet, tantum longitudinis detraheret, sicque annexam glandem deorsum curvaret. Quarum rerum in duobus illis aliis quos inspexi, Juvenibus nulla erat propterea quia id corpus parietem suum inferiorem aut nullo modo, aut vix supra scrotum extendebat, superior autem, sive is qui inter nerveospongiosa penis corpora excipitur, facile, sicut in quibusdam accidit, crassior esset, ut satis cum glande posset communicare. Intelliges hoc quadantenus ex Ruyschii Figura quæ, in Observationum Centuria, est 76. illa autem quæ in novissime descripto Juvene conjeci, longe clarius ex Centuriæ ejusdem Figuris 81. & 82. comparatis cum 75.

10. His quæ modo dicta sunt, confirmari vides quæ recentiores Medici, inprimisque Boerhaavius (3) ex penitus perpensa colis structura enucleatius docuerunt, ut aliquando spongiosum urethræ corpus, & glans tendi possunt, flaccidis manentibus, imo absentibus; sic enim noster Plazzonus (4) vidit; penis corporibus, ita vicissim accidere, ut his distentis glans flaccida maneat; utrolibet autem modo generationis opus lædatur. Porro sunt plura, & varia distentionis impedimenta non secus ac plures sunt, & variæ causæ distentionis. Quas inter causas

(1) I. n. 10.
(2) Ad n. 8.
(3) Prælect. ad Instit. §. 654.
(4) De Partib. Generat. l. 1. c. 21.

vesicularum

veſicularum ſeminalium non ſolum vera, ſed & apparens plenitudo videtur eſſe ponenda. Apparens mihi tunc dicitur, cum veſiculis non tantum quidem ineſt ſeminis, quantum revera ipſæ continere alias poſſunt, ſed quantum continere poſſunt eo tempore. Sic mane experrecti, ſeniores etiam aliqui, tentiginem patiuntur, quam, urina reddita, continuo abigunt. Urina enim diſtendebat veſicam, hæc vero ſubjectas illa præſertim ſua, quam nos propoſuimus retrorſum extuberante baſi veſiculas comprimebat, ut ſic imminuta earum capacitate, vel modico ſemine haud ſecus diſtenderentur, quam, non compreſſæ, plurimo diſtenduntur. Et Medici quidem Experientiſſimi, in hiſque Gulielmus Ballonius (1) ex hoc phænomeno utile conſilium traxerunt. Minus ad venerem valens, *coeat*, inquit ille, *poſt multam titillationem & cum retenta urina & mejendi ſummo deſiderio.* Sic quod poſt Galenum (2) iidem adnotarunt inter calculi veſicæ indicia penem aliquando *intentum præter rationem*, ubi gravior præſertim ac major calculus ſit, eodem quoque explicabimus modo. Eodem quoque dixi, non ignarus, modis etiam aliis hæc poſſe explicari phænomena. Sunt tamen caſus in quibus alia præ alia congruere poſſit explicatio: quin fieri etiam interdum poteſt, ut plures ejuſmodi cauſæ ad eundem producendum effectum conveniant.

11. Sed de Viris ſatis. Nunc ad Mulieres tranſeamus, initium ducentes ab duabus, quarum naturalia non ſecus ac trium de quibus ſupra diximus, Juvenum, petitum eſt a nobis, ut accurate examinaremus. Ruſtica erat altera, cujus naturale omnino ſecundum naturam ſe habebat. Sed is in quem abit *canalis*, ut Celſi (3) ætate vocabant, nunc vaginam appellamus, vix tertiam juſtæ longitudinis partem ſuperaverat, cum ibi repente finem habebat. Nulla ad eum locum, aut infra cicatrix, nulla in muliere, aut parentibus recordatio ulceris, aut alterius prægreſſi vitii unde vaginæ latera coaleſcere potuiſſent; exulceratis enim his locis ſive ab lue venerea, ſive ab difficili partu, ſive a cauſa quavis alia, ubi Chirurgi, aut Obſtetricis incuria accedat, quam facile eorum latera inter ſe concreſcant, exempla docent complura, quorum aliqua indicabit tibi Marcellus Donatus (4), alia nos infra memorabimus. Sed non ſolum nihil ejuſcemodi præceſſerat in hac fœmina; verum lævia inſuper, nitida, æqualia omnia, ubi id quod erat vaginæ diduxiſſes, & explicaſſes, ſic apparebant, ut non magis hujus latera quam illud in quod deſinebant, quaſi lacunar a natura eſſe, & ex eadem ſubſtantia, eademque ſtructura primitus fuiſſe facta, intelligeres. Nec vero id lacunar urgenti explorantium digito, aut mariti jam per triennium peni, membranæ inſtar quæ in tranſverſum ducta eſſet, quidquam cedebat; ſed ut ſolidior craſſiorque paries, renitebatur. His ita animadverſis, cum ex muliere, florente adhuc ætate, & egregia valetudine quædita, quæſiviſſem, num ut cæteris, ita ipſi quoque, ſi non ſingulis menſibus, at aliquando ſanguis inde fluxiſſet, aut ſaltem per certa intervalla dolores ad lumbos, pubemve orirentur; illa vero hæc omnia negaſſet; idem ſuſpicari cœpi quod in altera: quam ubi deſcripſero, eam tecum ſuſpicionem communicabo.

12. Narrabat hæc altera, non ſe quidem eſſe imperforatam, ſed anguſto adeo foramine præditam, ut non ignobilis in doctiſſima Civitate Medicus, idemque Chirurgus, cum in prima pubertate inſpexiſſet, conſilium dederit immiſſis quæ ad id eſſent idonea, paulatim dilatandi; cætera enim ætatem, & virum, ſi nuberet, perfecturum. Se vero aliquid illorum quadantenus & aliquando immiſiſſe, & nonnihil foraminis orificium ea ratione dilataſſe, ulteriora ferre non potuiſſe: virum quoque cui a triennio collocata eſſet, crebris conatibus idem orificium paulo magis amplificaſſe; ſubire autem nunquam potuiſſe. Quibus auditis, inſpexi

(1) L. 2. Conſil. Medic. 26.
(2) De loc. aff. l. 1. c. 1.
(3) De Medic. l. 4. c. 1. ad fin.
(4) De Med. Hiſt. Mirab. l. 6. c. 2.

ea mente, ut si crassior forte hymen, tenuiorique patens foramine obstaret; incisionis auctor essem, ut fuerunt alii, & in his Blasius (1): sin angustiæ per vaginam altius pergerent; quid & quatenus facto opus esset, excogitarem; necdum enim Cl. Benevolus imitandum æque facilis ac felicis curationis exemplum (2) proposuerat; cum plurimis post annis ejus Observationes prodierint. Nam quæ a Blasio (3) in quadam cui id a partu acciderat, curatio exposita est, nimis aspera, ne dicam ob læsum Rectum intestinum, longior fuit. Sperare autem, ut prægnante denique facta muliere, quemadmodum illi accidit de qua retulit Antonius (4), ab uteri ipsa gestatione vagina dilataretur, minus ausus essem, ut qui inter rarissima exemplum id ponerem. Et videbis certe, non idem contigisse alteri fœminæ de qua iisdem in libris verba fiunt (5), imo quanto labore, & si quæ secuta sunt, attendas, periculo quoque, Benevolus (6) cum Quercio inter partus dolores vaginam coacti sint dilatare ad medium dumtaxat longitudinis suæ coarctatam ob vulnus in pueritia acceptum; cum illæ duæ sic natæ fuisse videantur. Hæ autem quinque mulieres tenue foramen habebant omnes, per quod aliqua ad uterum via pateret: quale in ea quoque esse, suspicabar, cujus historiam describendam suscepi. Verum ubi foramen de quo mulier narraverat, conspexi; illico ex ejus sede orificium urethræ esse, cognovi, gratiasque agendas esse Deo, quod mulier ulteriorem ejus meatus dilatationem non pertulisset, ex qua illud procul dubio accessisset incommodi, ut lotium retinere non posset. Unde intelligis, Anatomes imperitiam tantam aliquando non modo in vulgaribus chirurgis, & tonsoribus, de quibus haud ita absimilia referunt Platerus (7), & Petrus de Marchettis (8), sed & in Medicis esse non ignobilibus, ut urethræ osculum, magno ægrotantium detrimento, aut certe periculo, non dignoscant; nisi hic forte æquius est inspicientis aut festinationem, aut præjudicatam ex male sibi de foramine perangusto narratis opinionem accusare. Tunc oculis ad eam naturalis partem conversis, quæ pone id osculum proxima sequitur, scilicet in qua vaginæ orificium patere solet, nullum usquam foraminulum, nedum foramen, occurrit attentissime inquirenti: clausus omnino is erat locus, non membrana quæ prementi cederet, sed firmissimo solidoque pariete. Dubitanti mihi quid potissimum consilii darem; neque enim hic de *concreto genitali*, ut in Cornelia Gracchorum matre (9), id est de illius *inter se glutinatis oris*, ut loquitur Celsus (10), agebatur, aut de *membrana ori vulvæ opposita*, quam idem (11) memorat, quarum neque incognitæ, neque difficiles sunt curationes, sed de casu in memoriam revocante quem legeram apud Nabothum (12), Medici cultro vaginæ coalitum, qui pariter ab ortu esset, tollere satagentis, ab opere autem desistere coacti, cum altius procedere vidisset coalitum, simulque sanguifera vasa majora apparere, unaque Nabothi sententiam (13), *si interstitium carneum adsit*, crassius videlicet; *ab ejus sectione partim propter hæmorrhagiam enormiorem, partim ob inflammationem subsecuturam, præstare abstinere:* hæc igitur animo versanti opportune venit in mentem eadem quærere quæ ex muliere superiore (14) quæsiveram, num menstruus sanguis prodiisset unquam? num ullæ per intervalla ad lumbos essent, pubemve molestiæ? Ex quo enim scripserat Aristoteles (15), *fœmi-*

(1) Part. 2. Obs. Med. 6.
(2) Osservaz. 2.
(3) Part. 2. cit. Obs. 7.
(4) Hist. de l'Acad. Roy. des Sc. A. 1712. Obs. Anat. 2.
(5) Hist. A. 1748. Obs. Anat.
(6) Osservaz. 5.
(7) Obs. l. 3, ubi de Part. Procid.
(8) Obs. Med. Chir. 60.
(9) Apud Plin. Nat. Hist. l. 7. c. 16.
(10) De Medic. l. 7. c. 28.
(11) Ibid.
(12) Disput. de Sterilit. Mulier. n. 7.
(13) Ibid. n. 23.
(14) n. 11.
(15) De Generat. Animal. l. 4. c. 4. sub fin.

nis nonnullis os uteri compressum, concorporatumque ab ineunte ætate ad tempus usque menstruorum perseveravisse, mox urgentibus menstruis, doloreque infestante, aliis sponte disruptum esse, aliis dissectum a Medicis; probe memineram, quot, & qualia tulissent fœminæ plures a coacervato in vagina, & utero menstruo sanguine donec a Chirurgis ante, & post Fabricium nostrum ab Aquapendente (1) secta impervia membrana ad orificium vaginæ, curarentur, hoc enim ibi pro ore uteri acceptum esse ab Aristotele, Fabricium dubitasse (2), miror; quasi vaginæ orificii occlusio tanta nonnunquam esse non posset, ut sive *per vim disrupta*, quod Aristoteles dicit, sive quod Fabricius ait, incisa, *nonnullarum*, sicut ille continuo scripserat, mortis causa fieret, quod posse, vel ex iis quæ paulo ante attigi, satis intelligis. Quantum autem, & quid malorum ante curationem tulissent illæ, exempla docebunt ab Donato (3), ab Severino (4), a Fabriciis tum nostro videlicet (5), tum Hildano (6), ab Ruyschio (7), ab Nabotho (8) proposita. Quibus addes illa insuper quæ alii, & in his Cl. Viri Fantonus (9), & Kannegiesserus (10) descripsere. Nam Benevolus qui tres persanaverat, quibus incommodis vexatæ essent, cum sic in transitu eas memoraret (11), adjungere prætermisit. Nec vero eæ tantum fœminæ quæ naturali occluso natæ erant, iis malis post pubertatem fuerunt obnoxiæ, sed etiam illæ quibus a difficili partu vaginæ orificium concreverat, cujusmodi historiis adjunges quam in Commercio Litterario (12) videbis commemoratam. Quacunque enim de causa foramen omnino est nullum per quod e vagina, confluens intra uterum sanguis exeat, hic noxas retentus afferat, necesse est. At si foramen aliquod sit; non illæ plane imperforatæ dicendæ sunt, nec mirandum, siquæ earum gravidæ fiant, quemadmodum illarum quinque de quarum summa vaginæ ipsius angustia paulo ante diximus tres factæ sunt, ut alia quoque, cujus descriptio est apud Hildanum (13), cum in membrana vaginam occludente exigua essent foraminula. Itaque his omnibus per vias, quamvis tenues, menstrua prodibat purgatio: de qua si per quosdam quæsitum esset, quibus non licuit eas vias inspicere, sed ex maritis dumtaxat scire, uxores sibi impervias esse; fuisset illa indicio, ne, cum eædem factæ essent prægnantes, sine ulla virilis seminis admissione factas esse, existimarent: & exempla mulierum prorsus imperforatarum pauciora fortasse in libris haberemus. Verum ut menstruis illæ expurgationibus non carebant; sic malis carebant quæ aliis diximus coacervatum in vagina, uteroque sanguinem afferre. Quæ cum ita sint, neque illarum molestiarum ullam, non dico adesse, sed neque initium earum quodquam, neque menstruam purgationem in duabus, a me inspectis, fæminis unquam fuisse, audirem, contra autem, utramque cernerem optimis viribus, & colore, & valetudine præditam, ut sanissimæ quæque ea ætate solent, quæ videlicet adhuc florens erat; suspicari cœpi, fortasse ut patulo vaginæ canali, aut orificio, sic utero quoque ab ortu carere; ut si vel Chirurgi ferro tolli obstaculum posset, periculum tamen subesset, ne simul cum eo vesica, aut intestinum aliquod proximum, absente nimirum utero, pertunderetur, non secus ac grave ejusdem generis periculum suberat in memoratis alias (14) infantibus quibus anus

(1) De Chirurg. Oper. ubi de Hymene imperfor.
(2) c. seq.
(3) c. supra ad n. 11. cit.
(4) Chirurg. Effic. p. 2. ubi de Sectionib. c. 46.
(5) Loc. cit.
(6) Cent. 2. Obs. Chir. 60. Exempl. 3.
(7) Cent. Obs. Anat. Chir. 32.
(8) Disp. cit. n. 4.
(9) Opusc. Med. in Schol. ad Patr. Obs. 30. n. 3.
(10) Act. N. C. Tom. 6. Obs. 88.
(11) Osservaz. 1.
(12) A. 1734. Hebd. 25. ad finem.
(13) Obs. 60. cit. Exempl. 2.
(14) Epist. 32. n. 3.

erat imperforatus, ſimul autem totum Rectum deerat inteſtinum. Itaque earum utrique auctor fui, ut æquo animo ferrent, conjugium male initum potius diſſolvi, quam ſe temere ſecandas præberent.

13. Nec vero illa mihi objicias, non defuiſſe, nec deeſſe mulieres quæ ſine menſtruis purgationibus ſanæ vivant. Equidem & ipſe nonnullas novi; ſed de iis idem ſæpe quod de duabus prioribus dubitavi. At enim, inquis, plurimæ ſunt, quæ illis carentes purgationibus pepererunt. At tu deme ex earum numero quotquot ſub longe alia plaga ac noſtrates, vivunt: deme viragines quas vocant: deme etiam quæ non integra valetudine utuntur. Jam iſtæ plurimæ ad non ita multas redibunt. Vel ſic tamen, ais, plures erunt, quam quæ ſine utero natæ ſunt. Ego vero comparationem iſtam tunc jure inſtitui, faterer, ſi quam facile fuit Medicis illarum numerum adnotare, tam harum pariter fuiſſet. Illæ enim ultro ſe indicant ipſæ, quippe rem; ſi ſpectes ſexum univerſum, & regiones quaſque non remotiſſimas, perraram ſane, & admirabilem proferentes. Ex cæteris autem omnibus quæ cum perpaucis illis collatæ, tanto plures ſunt quæ videlicet ſine illis purgationibus ſanæ quidem vivunt, ſed nunquam pariunt, quot tandem cadavera diſſecta ſunt? niſi autem diſſeces, utero careant, an præditæ ſint, certe nec ipſæ, nec quiſquam alius docuerit. Cum igitur neutrum liceat pro certo ſcire; quis prudenter in his audeat, quaſi uterum ineſſe conſtaret, obicis, ſi forte occurrat; tollendi opus ſuſcipere neque ad vitam ſervandam, neque ad ægrotationem ullam auferendam neceſſarium, & fortaſſe non modo inutile, ſed etiam periculoſum, præſertim ſi obex opponatur quem aut ſedes, aut craſſitudo quoque, & durities oſtendant nec facile, nec ſine magno diſcrimine tollendum? Duas ego fœminas ſcio (nam libro careo in quo tertia proponitur, a Cl. Caſpare Boſe (1) laudata; quartam vero imperforatam, & ſine ullo quidem vaginæ veſtigio, ſed non ſine aliqua tamen, quantumvis, inutili, uteri adumbratione fuiſſe, lego (2)) duas, inquam, ſcio, quas ſine utero in lucem editas anatome demonſtraverit, alteram a Columbo noſtro (3), alteram a Cl. ejus cive Fromondo (4) diſſectam; ut hoc ipſum mihi indicio ſit, multo plures ex iis quæ menſtruo ſanguine carerent, potuiſſe ab Anatomicis abſque utero inveniri; nam ut rarum hoc videatur, multo rarius videatur neceſſe eſt, ſi præter illas nulla fuiſſet, ambas Profectoribus Cremonenſibus obtigiſſe. Cum utrique illarum deeſſet uterus, via deerat quoque pervia, quæ ad ſedem uteri ferret; ut primam, cui vaginæ portio dumtaxat erat, cum priore de duabus quas ego inſpexi; alteram, cujus erat vaginæ orificium imperforatum, cum altera liceat comparare. Viſam a Columbo ſiqui Chirurgus incidere aggreſſus eſſet; viſcus aliquod fundo illius vaginæ portionis attiguum ſimul incidiſſet, a cujus viſceris compreſſione fortaſſe erat quod mulier *quoties cum viro coiret, mirandum in modum conquereretur.* Conſpectam a Fromondo ſiqui ſcalpello curandam ſuſcepiſſent; primum quidem ſeptum obſtitiſſet validum, firmum, & *fibris adeo ſolidis intertextum, ut ad cartilagineam naturam proxime accederet.* Quod dum vi adhibita perſecarent, nihil facilius factu fuiſſet, quam ut vaginæ cavum ſubeſſe putantes, hujus parietes, quippe inter ſe coaleſcentes, & fortaſſe etiam adſitum ipſis Rectum inteſtinum, aut veſicam urinariam convulnerarent. Denique fuiſſent ii parietes ſejungendi. Quarum rerum quis præſtare poſſit nullam in fœminis, a me inſpectis, ſubfuiſſe? Nemo certe, ut neque, uterum, ſicuti in diſſectis illis deerat, non defuiſſe. Eſt præterea nonnunquam uterus vel in adultis mulieribus parvus adeo ut perinde ſit ac ſi deeſſet, quemadmodum propria Obſervatione infra (5) confirmabo, ſi prius,

(1) Diſp. de Obſtetric. Errorib. & cæt. §. 7. in fin.

(2) Diſp. Anat. ab Hallero collect. Tom. 5. pag. 229.

(3) De Re Anat. l. 15. in ipſo fine.

(4) Imperfor. mulier. & cæt. Obſerv.

(5) n. 20.

ut de occlufo exteriore ejus, id eft vaginæ orificio verba feci, fic de impedito interiore ofculo nonnulla fubjecero.

14. Oris uterorum conclufi non uno in libro Hipocratico (1) mentio fit. Conclufionis plures, variæque poffunt effe caufæ: quarum plerafque examinavit Vallifnerius (2), in externas dividens, atque internas. Quafdam attingamus. Inter illas ponebant quondam cum Hippocrate (3) *omentum* in præpinguibus *os uteri comprimens*. Quod Vefalius qua ratione explicaret, paulo fufius ex Sepulchreto (4) difces; eum enim locum (5) in pofterioribus editionibus ille contraxit. Scilicet videbat eximius Anatomicus hinc quam molle omentum, inde vero quam craffi, & renitentes parietes fint uterini ofculi. Itaque omentum eo ufque inter veficam, illudque ofculum defcendere, concipiebat, ut molles fummæ vaginæ parietes alterum ad alterum apprimendo, viam femini ad proximum ofculum intercluderet fua mole, & pondere, & brevior præfertim, aut languidior penis ad fummam vaginam non perveniret, eamque diftendere non poffet. Quam Vefalii explicationem minus ægre ferrem, quam nudum Hippocratis dogma recentiores quofdam Anatomicos effe fecutos: quanquam concipere omentum non poffumus inter vaginæ fummam partem, veficamque interjectum, nifi difcerptos qui ibi effe inter utramque folent, imo nonnumquam aliquanto etiam fupra confpiciuntur, cellulofos nexus intelligamus, qui cum in præpinguibus ipfi quoque pinguedine farcti fint, fortaffe non ita facile cedant, locumque præbeant omenti ponderi. Cum autem in ejufmodi fœminis cellulofæ quæque membranæ pinguedine diftendantur; proclive eft intelligere, ut poffint ab adfitis præpinguibus inteftinis, aut a pinguedine increfcente tubarum Falloppii membranis, earum fimbriis, aut faltem membraneo vinculo quod Alam Vefpertilionum vocitant, hæ omnes particulæ, aut ex ipfis aliquæ in fuis ad generandum neceffariis motibus impediri; fic enim juvat Vallifnerium (6) interpretari, aut certe aliquid ad ejus explicationem adjicere.

15. Inter caufas autem internas os uteri obturantes idem cum aliis excrefcentias ponit in uteri cervice natas (7), & cum ipfo Hippocrate lapides quoque (8). Ego quæ de excrefcentiis obfervata habeo, in proximam Epiftolam differo. Calculos in utero necdum reperi: quos tamen ab aliis noftra etiam memoria, non modo olim, confpectos fcio, quorum hiftorias indicat Vallifnerius. Sed vellem, plures, omnefque adeo tum legiffet quæ collectæ funt apud Schenkium (9), cum alibi (10) vix illud conceffit „non effe improbabile in utero quoque lapi„ des gigni". Hiftoriis enim illis perlectis, aliifque infuper additis, ut puta illa quæ apud Bartholinum eft (11), itemque illa quam in Sepulchreto (12) habes, præclare intellexiffet, toties, & ab ejufmodi Viris in ipfo mortuarum fœminarum utero lapides fuiffe deprehenfos, ut minime effet neceffarium fufpicari, fiqui calculi ex viventium utero elapfi, detractive, ut nominatim in Lariffæa illa apud Hippocratem (13) ancilla, dicerentur, eos ex vefica potius, cujus a calculis vexatæ peculiaria fimul indicia non extarent, quam ex utero, prodiiffe.

16. Porro in caufis internis, uteri os occludentibus hujus conftrictio eft, & conglutinatio, quarum exempla invenies inter producta a Cl. Hallero (14), ad-

---

(1) De Nat. Muliebr. n. 33. De Morb. Muliebr. l. 2. n. 50. De Sterilib. n. 1. & cæt.

(2) Ift. della Generaz. P. 3. c. 1. n. 5. & feqq.

(3) Sect. 5. Aph. 46.

(4) Sect. hac 34. Obf. 4. in Schol. ad §. 4.

(5) De hum. corp. fabr. l. 5. c. 4.

(6) n. 5. cit.

(7) Ibid. n. 6.

(8) Ibid. n. 7. & c. 2. n. 42.

(9) Obf. Med. l. 4. prope fin.

(10) Opere, Tom. 3. P. 3. n. 12.

(11) Cent. 4. Hift. 64.

(12) L. 3. S. 24. Obf. 18. §. 10.

(13) Epidem. l. 5. n. 12.

(14) Ad Boerh. Prælect. ad Inft. §. 675. not. z.

dere autem poteris alia, ut Fabricii nostri ab Aquapendente (1), & Experientissimi Benevoli (2), ex cujus Observatione suspicari licet, præter constrictionem, membranam forte aliquam fuisse quæ ob ortu usque uteri osculum clauderet. Sane autem idem Fabricius (3) *membranam*, *quæ vaginam efformat*, ait, se digitis immissis observasse in viva *per totum continuam*, *& uteri orificium celantem*: Littrius vero (4) in dissecta sterili muliere membranam vidit quæ interius vaginam vestit, non secus uteri osculo, ac vaginæ superficiei, adhærentem, ut illud occluderet. Sed & post ortum *superexcrescere* membranam, non dubitavit Hippocrates (5). *Cum mulier genituram suscipere non potest*, *necesse est*, inquit, *membranam superexcrevisse in osculo uterorum.* Qua de membrana quid ipse viderim, hæc tibi ostendet Observatio.

17. Fœmina annos nata ad quinquaginta, clauda adeo, ut artus inferior dexter brevior esset quatuor digitis, quam sinister, ex asthmate in Nosocomio decesserat sub Januarii finem A. 1747. quo tempore, ut solitus sum, in Gymnasio Anatomen docebam. Pectore erat perangusto: eoque aperto, multa intus aqua inventa est: cætera non perquisiverunt, quippe festinantes, nullaque alia de re soliciti, nisi ut quæ lotii, & generationis causa creatæ sunt, Partes accurate demerent, & in Gymnasium afferrent. Utrasque diligenter perlustravi. In illis, postquam ab annexis Magnis truncis profectas arterias, venasque Iliacas a dextris tenuiores, quam a sinistris, spectavi, renes animadverti pro fœminæ statura quæ parva fuerat, non parvos, sanos tamen, quantum æstimare potui: sic etiam in vesica, cujus pars infima phlogosi apparebat affecta, ureterum oscula aliquanto ampliora. Quod ad genitalia attinet, ut hic prætercam quæ hujus loci non sunt, in primisque hymenem, atque alia quæ integerrimam virginem præter expectationem significarunt; primum ex iis quæ sine dissectione adnotare potui, eadem phlogosis fuit in hymene dumtaxat, eique proxima naturalis exteriore facie, & ex hac parvula præter naturam assurgentia tubercula, pariter rubra: & phlogosis item in Falloppii Tubis, Alisque Vespertilionum: testes autem scirrhosi, & superficie quasi in tessellas divisa. Tunc aperto uteri fundo, & suprema proximæ cervicis parte, superficiem illius coccineo colore, hujus ne rubescente quidem animadverti. In illo sive posteriora, sive anteriora spectares, excrescentiæ inerant humillimæ, non modico tamen ambitu, planæ, & vix ultra superficiem demissæ, quæ intus extraque colore magis fusco quam reliqua superficies, rubebant. Porro ut quod reliquum erat cervicis introspicerem, cum antequam id secarem, specillum tenue a fundo uteri osculum versus demitterem; transitum ad hoc non patere, sensi. Itaque incisa vagina, osculoque retecto, cum specillum ne illinc quidem immissum transiret; diligentius inspectans, osculum vidi, cujus prominens corona secundum naturam se habebat, nisi quod parvo infra osculum spatio corrugationem quasi aliquam ostendebat. Osculum ipsum perangustum, & circuli omnino forma. Cum introspicerem; exiguo ab ipso intervallo oculis se objecit membranula albida, ipsum fortassecoarctans, certe occludens: eaque sive descendenti, sive ascendenti specillo obstabat. Nec vero ad valvulas erat referenda quas alias (6) in cervice virginei uteri delineavi; neque enim illarum singulæ nisi ex parte cervicem occludunt, omnes autem ita sunt positæ, ut ascendenti quidem specillo obstent; sed descendenti obsequantur. Non tamen negabo, istam quam modo descripsi, membranulam quopiam for-

(1) De Chir. Oper. ubi de vitiis quor. causa fœminæ concub. non admitt.

(2) Osservaz. 1.

(3) Loco modo cit.

(4) Hist. de l'Acad. Roy. des Sc. A. 1704. Observ. Anat. 13.

(5) De Sterilib. n. 13.

(6) Adverf. Anat. 1. Tab. 3.

taſſe forraminulo, ut Littrius (1) in ſua vidit, fuiſſe pertuſam, aut ab aliqua ſaltem ſui ambitus parte pauxillulum inter ſe, & cervicis parietes intervalli reliquiſſe; quando nihil intra uterum collecti humoris deprehendi: niſi exiſtimemus, nec antiquam adeo fuiſſe membranulam, & humorem potuiſſe a revehentibus vaſis abſorberi.

18. Credere autem malim, rem aliquam ejuſdemmodi, aut paulo interiorem Nabothum (2) ſpectaſſe, cum *extraordinariam* uterini *orificii interni anguſtiam*, ſcripſit, in viventibus *non magis innoteſcere, quam ſolitariam ovulorum conformationem vitioſam.* Neque enim ignorare poterat Vir Doctus, non ſemel tradita hæc fuiſſe ab Hippocrate (3): *ſi os uterorum concluſum fuerit; fit ſpiſſum velut groſſus: & ſi digito contigeris; deprehendes durum ac convolutum, & digitum non admittit:* & quotidie peritos Chirurgos digito immiſſo ad uteri uſque oſculum examinandum, ſtante præſertim muliere, pervenire. Quin idem oſculum, aliter locata muliere, nempe uti cum ſpeculum quod vocant uteri, immittebant, poteſt vel ſine eo ſpeculo, ut non ſemel vidi, in conſpectum venire, maxime ſi vagina brevior ſit, immiſſo videlicet, loco ſpeculi, eburneo, aut cryſtallino congruæ latitudinis & longitudini infundibulo, ſimulque lumine ea etiam, ſi opus ſit, ratione quæ a me tibi alias (4) indicata eſt.

19. Obliquitas quoque oſculi uteri obſtare poteſt ſemini, hunc ſubituro. Obliquitas autem illa oſculi conſequitur uteri obliquitatem, ut Hippocrates (5) docuit, ſcribens, *ſi uteri obliqui fiant, etiam os ipſorum obiquum fieri.* Sed ego cum de obliquo utero aliis Litteris (6) acturus ſim; eo jam tranſeo, ut promiſſam exigui uteri Obſervationem ſubjiciam.

20. Muliercula annorum circiter ſex & ſexaginta, ſtatura quidem infra mediocrem, majori tamen multo quam ut ad pumilionum genus referres, quæ cum olim annos plurimos bajuli qui nunc diem obierat, hominis robuſti, ſed bardi, conjux fuiſſet, nunquam pepererat, noviſſime paulo ante medium Decembrem A. 1749. in Noſocomium venit infirmiſſimis viribus, nulla alia de re queſta, niſi de fame; erat enim mendica; & de frigidæ tempeſtatis injuriis. Cum ibi igitur, ut refocillaretur, cubaret, ecce repentino animi deliquio corripitur, & intra horam conficitur. Ventrem aperientes, improviſæ mortis cauſam ſtatim deprehenderunt, ruptum videlicet in meſenterio abſceſſum, ex eoque in ventris cavum effuſam materiam graveolentem: quæ res tanto citius huic anui, quam rhedario, ab Illuſtri Heiſtero (7) deſcripto, exitium attulit, quanto hæc infirmioribus erat viribus, & graviore, ut opinor, ætate. Ea autem exhauſta, abſterſaque materia, & menſenterio cum inteſtinis amoto, continuo urinarias, & genitales Partes diligentiſſime e ſuis ſedibus detrahere, ut ego mandaveram, perrexerunt, utraſque ibi, ſicuti ex viro pridie oſtenderam, ita ex muliere Studioſis Rei Anatomicæ protinus oſtendendas. Quod & feci, non ut naturalem, quemadmodum alias, ſed ut præternaturalem, quando ſic contigerat, & in parte perraram earum conſtitutionem viderent. Et in renibus quidem id vitii erat, ut veſicas illas, ſeri plenas, in ſuperficie partim exſtantes, partim ſemiſepultas oſtenderent, dexter præſertim qui magnam habebat ad extremum inferius, & faciem præterea hic illic, ſi attente aſpiceres, inæqualem. Ureteres tamen non dilatati, imo parvulis oſculis in veſica hiantes, ſana quidem, niſi quod cum tunicæ ejus cæteræ eſſent in ſe contractæ, extima tamen erat non modo laxiſſima, ſed ſi vel leviter traheres, facile ſequens, & a cæteris late ſecedens. Urethræ denique, cu-

(1) Supra ad n. 16. cit. loco.
(2) n. 20. Diſp. ſupra ad n. 12. cit.
(3) De Morb. Muliebr. l. 2. n. 50. & De Nat. Muliebr. n. 33.
(4) Epiſt. 14. n. 13.
(5) Libro noviſſime cit. n. 34.
(6) Epiſt. 42. n. 31. & ſeqq.
(7) Diſſert. de Hernia Carn. §. 28.

jus erat justa longitudo, si intimam faciem inspiceres; minimas hic illic quasi vesiculas subvideres. In genitalibus autem plura a consueta naturæ norma recedebant. Ut enim omittam in ejus ætatis fœmina, & bajuli uxore, naturalis parvitatem, nympharum autem tantam exilitatem, vix ut earum initium, idque levissimum, brevissimumque appareret; clitoridis glans, & præputium nusquam occurrebant; sed utriusque loco rotundum, nec parum exstans tuberculum, eadem qua naturale, cute obductum. Quam cum incidissem; materiam multam offendi ejus prorsus naturæ ac quæ sub clitoridis, penisve præputio congeritur, albidam, semisiccatam, & propterea quasi in pelliculas, ut tum solet, quarum aliæ aliis incumbunt, dispositam: sub ejus autem materiæ ima fere parte clitoridis glandem, ejusque præputium, utrumque tenue, & parvum; ut tuberis illius protuberantia multo maxima ex parte ab ea materia efficeretur. Quæ a me idcirco pluribus hic verbis descripta est, quod ex hac Observatione dubitatio quædam tollitur, quam Santorinus (1) infirmaverat, summi alioquin Viri Boerhaavii (2). Certe enim cum incisa a me cutis neque foraminis, neque cicatricis ullum prorsus haberet vestigium; nunquam illuc se conjicere materia potuit quæ ex urethræ canaliculis prodiisset; sed neque ex glandulis aliis proximis; ut jam pateat, ex fontibus qui in mulierum glande, aut præputio sint, & quod consequitur, virorum quoque, esse derivandam. Cæterum clitoridis neque corpusculum, neque crura, neque ullus ex iis quos illi solent attribuere, musculis deerat: plexus autem Retiformis exigua erat crassitudine. Etsi autem hymenis vix unum atque alterum, idque leve, restabat vestigium; vaginæ tamen orificium ea erat angustia, ut virum nunquam admisisse videretur: certe crassiorem de quatuor minoribus meæ manus digitis non transmisisset. Vaginæ autem, secundum longitudinem apertæ, & explicatæ latitudo erat vix paulo amplior duobus digitis transversis, longitudo quatuor non æquabat. Nullæ intus carunculæ, nullæ rugæ, si perbrevem, & angustam exciperes pone alterum vaginæ orificii latus quasi corrugationem. Uteri osculum nulla extuberante corona cinctum, forma erat propemodum circuli, sed parvi adeo, ut mediocre specilli capitulum non admitteret. Inde ad supremam usque extimamque fundi uteri partem haud tantum erat intervalli, ut æquaret maximam mei digiti pollicis latitudinem. Neque indicata longitudine erat latior summa, id est latissima uteri pars; nam reliquum ne latitudinem quidem æquabat apicis digiti minimi, vel antequam incideretur, spectata. Incidendo, parietum crassitudinem reperi tum fundi, tum cervicis tenuiorem quam ubi in ea Graafii Figura (3) quæ uterum exhibet infantis, die 23. ex quo edita fuerat, mortuæ, tenuissima delineatur. Qua ex Figura cum ea quam paulo ante indicavi, longitudine comparata, facile intelliges, ex quo mulier qua de loquor, nata fuerat, non videri ejus uterum crevisse, aut si in latum crevit suprema parte, certe proportione longe, atque adeo nimio minus vel in parva muliere crevisse quam reliquas ejus corporis partes, nec facile unquam menstruum sanguinem ejecisse. Cæterum ut in ea Figura vides, ita in muliere hac quoque duplo erat longior cervicis cavea quam fundi uteri; sed vix subobscure cerni in cervicis cavea poterant fibræ aliquæ, eæque dumtaxat in longitudinem ductæ: ejusque interior facies alba, fundi ex subrubro fusca. Attamen Falloppii tubæ erant multo quam tanta uteri parvitas ferebat, longiores, osculoque inter fimbrias aperto: quanquam alterius fimbrias minimis, albidis, subrotundis corpusculis osseis, aut certe præduris, exterius asperas deprehendi. In Alis Vespertilionum plexus erat nullus; nervi tamen multi secundum earum longitudinem decurrebant. Vincula Te-

(1) Obs. Anat. c. 10. §. 12.
(2) Epist. de Fabr. Gland.
(3) De Mulier. Org. Tab.24. Fig.4. contra litteram G sinistram.

retia

retia hic uterus habuit valde tenuia. Lata autem, id quod ex ejus parva adeo latitudine consequebatur, perquam ampla. Quorum summas oras frustra inspectavi; ut quales testes mulieri huic obtigissent, viderem. Tunc vasa Spermatica, quæ visa hic non multo quam soleant, tenuiora, diligentissime persecutus præsertim qua Lata adibant uteri vincula, cum proxima, ex qua hæc vincula incipiunt, peritonæi portione annexa adhuc, accurate deposita, nullos omnino huic fœminæ fuisse testes, nullumque eorum vel perobscurum inchoamentum, præclare cognovi.

21. Ex his quæ in frequentissima Studiosorum corona demonstravi, satis superque intelligis, ut opinor, perinde fuisse huic mulieri exiguo isto utero præditam esse, ac si omnino caruisset. Quam rara autem sit exiguitas, a me descripta, ex omnibus quæ in Sepulchretum congesta sunt, parvi uteri exemplis ipse poteris existimare. Amatus quidem ait, (1), *solere hujuscemodi uterum*, contractum videlicet ac parvum, *in nonnullis non raro conspici præcipue sterilibus, & quæ nunquam pepererunt*: quibus *mamillæ quoque parvæ, & contractæ sunt, ut ex illis uteri parvitas & exiguitas etiam arguatur.* Sane & ipse steriles quasdam mulieres novi, quibus præter papillam, & areolam, vix ac ne vix quidem mammarum esset quidquam. Sed quem tamen uterum designat Amatus? nempe quem viderat *inter rectum intestinum & vesicam contractum, ut altera vesica ab imperitis crederetur.* Num vero quisquam vel imperitissimus poterat quem ego conspexi, pro altera vesica accipere, brevem, angustumque adeo, nullaque propemodum crassitudine? Quod repones pariter Judecii Observationi (2) in altera sterili, uterum *instar pomi Borsdorfiani minoris contractum* proponentis. Quæ Observatio, ut ex instituto certe debebat, minime in Sectione hac commemoratur. Commemoratur autem altera (3) in qua uterus *exiguus & arctus* fuisse, scribitur, *qualis puellæ 10. aut 12. annorum.* Qui propterea nihil ad nostri parvitatem; quamvis ille compressus præterea dici non posset ab utre, ex ipso initium sumente, & ventris capacitatem jam a sexennio explente. Describuntur denique ex Riolano Observationes duæ (4), quas, si paulo attentius legas, unam eandemque esse, sentias. Nec sane aliud discrimen est, nisi quod in prioribus Anthropographiæ Editionibus (5) unde prima describitur Observatio, nomen matronæ appositum est; in posterioribus (6), unde altera: prætermissum; nam quod capitis numerus neutrubi respondet, fortasse ex operarum incuria est: tuberculum autem quod in cervice memoratur, & in Sepulchreto (7), pro sterilitatis causa accipitur, Riolanus, si quæ præposuit, attendas, videtur pro fœcunditatis causa accepisse, præsertim cum ea matrona sterilis non fuisset, imo liberos olim tres edidisset. Verum utcunque hæc sunt; quod ad nos attinet, in eo est quod cum *anno ætatis 55. decessisset, exiguam matricem, durissimam, ac ferme cartilagineam* habebat. Vides autem exiguitatis modum ab Auctore non definiri: & quamvis hæc summa reperta esset; ab ortu tamen, ut pote in ea quæ ter pepererat, non fuisse; sed a morbo, qui postea sensim, ut duram adeo matricem fecerat, sic etiam contrahere potuerat. Quod fac memineris cum in alias incides hujus generis Observationes, in eamque præsertim in qua (8) fœminæ diuturno saccato hydrope confectæ uterum quidem leges *nucis moschatæ magnitudinem non superasse*; eundem tamen *instar cartilaginis induratum fuisse.* Observationem autem alteram (9) qua *parvum instar ovi columbini* invenerunt, explicandi occasionem proximis Litteris (10) habebimus.

(1) In Additam. ad Sect. hanc 34. Obs. 2.
(2) Quæ 1. est in Addit. ad Sect. 10. l. 2.
(3) Sect. hac 34. Obs. 4. §. 17.
(4) Ibid. §. 3. & 5.
(5) Ut in illa A. 1626. l. 2. c. 34.
(6) Ut in illa A. 1649. eod. c.
(7) Vid. inter titulos Obs. 4. post. n. 4.
(8) Commerc. Litt. A. 1731. Spec. 19. n. 2.
(9) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obs. 105.
(10) n. 26.

22. Sed in noſtra Obſervatione illud præterea rarum fuit, quod teſtes deeſſent: qui vel duarum in quibus nullum prorſus uterum fuiſſe, diximus (1), in prima tantum, non pariter in altera defuerunt. Quorum ego, & tubarum vitia, quæcunque in diſſectionibus conſpexi, ſi vellem omnia ſingillatim his Litteris comprehendere; nullas hiſce accepiſſes longiores. Sed nimirum operam ſupervacuam ſumerem, cum eorum pleraque aliis Epiſtolis ſcripſerim, aut ſim ſcripturus. Itaque nonnulla hic attingam, quæ commodum alibi non eſſent locum habitura, de tubis primum, tum de teſtibus.

23. Mulieris annos natæ circiter quinquaginta cum exſecta genitalia in Noſocomio demonſtrarem ineunte Aprili A. 1743; hæc duo animadverti. Uterini oſculi corona, quæ erat craſſiſſima, prominentiam inſuper una ex parte habebat, ſubrotundam, quam ſecando, albam intus vidi, ſcirrhoſamque eſſe, cenſui. Tubarum autem neutra tenuiſſimum ſpecillum, per majus orificium ad aliquem tractum, jam inditum, ultra eum locum admiſit; re autem vera utramque vidi eſſe prorſus imperviam.

24. Fœminæ alterius, quam necdum quadraginta annos natam thoracis acutus morbus, chronico ſuperveniens, abſumpſerat cerebrum de quo nihil hic attinet dicere, & generationi attributas partes ibidem eodem anno circa medium Decembrem oſtendens, in his quædam offendi non indigna quæ huc referantur. A Naturali ut incipiam, in quo illæſus hymen fœminam hanc virginem fuiſſe, demonſtravit; ſubrubentia albi alioquin ſemilunaris hymenis cornua ad rubentem quemdam quaſi annulum perveniebant, quo tumens urethræ finis cingebatur. Urethræ autem alterum, quod ad veſicam ſpectat, orificium, & proxima ipſi, urethræ intima facies nigris, parallelis, craſſis, exſtantibus lineis, ſecundum longitudinem diſtinguebatur, quæ vaſcula erant videlicet ſanguine diſtenta. Vaginam, oſculum, & cervicem uteri ipſa quidem non ſecus ac par eſſet, inveni ſe habentia. Uteri autem fundus cum protuberaret aliquanto magis quam ſolet, neque hujus rei cauſam in parietibus, qui ſani erant, reperirem; in cavea reperi, cui tres innatæ erant excreſcentiæ. Harum maxima paulo minori erat ambitu quam unguis digiti pollicis, nec valde craſſa, undique ſoluta, niſi qua per non tenuem pedunculum cum ſummo caveæ ſiniſtro latere committebatur: intus extraque magna ex parte cruenta adeo ut nigricaret: paulo minus dura, quam parietum uteri ſubſtantia. Ad ſummum quoque oppoſitum latus par erat nigredo; ſed nulla ibi excreſcentia. Erat autem altera aliquanto infra eum locum intervallo, ſubrotunda mediocris, ejuſdem ferme ac prima, naturæ. Minima tertia, paulo infra ipſam primam locata, compuncta aquam emiſit, quaſi hydatidem intra corticem ex nigro cruentum contineret. His ita conſpectis, cum ad Alas Veſpertilionum oculos convertiſſem; in earum ſingulis inter ipſum teſtem ac tubam ternos quaternoſve globulos majores, minoreſve animadverti duros, & ex rubro fuſcos; ut a primo ſcirrhoſas conglobatas glandulas eſſe, crediderim. Verum ſcalpello adhibito, ſub cortice membraneo illius quem dixi, coloris, nucleum inveni album; levem, & facile excidentem, durum, ut oſſeus, an lapideus eſſet, dubitares, figura, & magnitudine quoque, ſi eductum e maximo globulo ſpectares, piſi mediocris. Globuli minores nucleum huic ſimilem, ſed minorem, continebant, niſi quod in uno ex minimis pro nucleo materia inerat alba quidem, ſed ſubmollis; ut ex ea duros concreviſſe nucleos, facile conjiceres. Intelligis, quid impedimenti ab interjectu & pondere iſtiuſmodi globulorum futurum eſſet, tubarum motui, & propiori ad teſtes acceſſui. Verum inſuper hi quidem erant exſucci, contracti, & ſtrigoſi. Tubæ vero pariter imperviæ atque in ſuperiore muliere dictum eſt, niſi quod tenuiſſimum ſpecillum aliquanto tamen proprius uterum admittebant.

---

(1) Supra, n. 13.

25. Etsi vero qualem in duabus hisce fœminis deprehendi tubarum occlusionem, talem reapse in aliis quoque, ut ex aliis habes Epistolis, nonnunquam inveni; longe plures tamen fuisse, fateor in quibus cum occlusas primo tentamine existimassem, post accuratiorem perquisitionem revera fuisse pervias, animadverti, & quod in I. olim Adversariis (1) scripseram, insecutis temporibus confirmavi. Sic vero aliis pariter observatum esse, testimonium comprobat Experientissimi Halleri (2), *non sæpissime tubas obstructas esse, recte contra Ruyschium Morgagnus Advers.* I. Sane autem cum Ruyschius in Observatione (3) quam Sepulchreto non additam fuisse, mirum est, duos tubarum occlusionis modos haud obscure proposuisset, quorum unus est quando altero extremo cum teste arctius sunt coalitæ, alter, cum obstructæ sunt aliter; manifestum esse omnibus potuit, mea illa Adversaria attente legentibus, de primo verba me non fecisse, ut pote in quo ulla est opus perquisitione, ut evidentissima occlusio in conspectum veniat. Quæ cum ita sint; fateor, me legentem quæ Ruyschius (4) pro se reposuit, quantum eximiæ Summi Anatomici erga me humanitati obstrictum me sensi, tantum esse miratum, cur ipsi *visus* sim illum tubæ cum teste coalitum *nunquam oculis spectasse meis*. Spectaveram autem, & spectavi etiam postea, ut meæ ad te Epistolæ ostendunt, nec solum in vetulis (5), sed & in junioribus (6): & in utrisque interdum utrinque (7), alias ab altero dumtaxat latere (8). Sed & Observationes supersunt aliæ, quarum huc duas adscribere non gravabor.

26. Anus, ex capitis ictu mortuæ genitalia cum annexis urinariis Partibus ad me allata sunt, Anatomen in Gymnasio tradentem, sub Januarii finem A. 1743.

Aortæ truncus qui inter renes descendebat, intus a summo ad finem usque faciem ubique habuit maxime inæqualem, & quasi corrosam ob osseas squamas, crebras adeo, ut Lumbarium arteriarum oscula ne agnosci quidem facile possent. Tubæ autem uteri ita cum testibus, alioqui non tumidis, concretæ erant, & confusæ, ut altera præsertim, quæ fimbriis omnino carebat, a teste internosci non posset.

27. Mulierem intra trigesimum circiter a partu diem lenta febris absumpserat. Eodem ad me, tempore propemodum eodem, sed A. 1746. quidquid ex genitalibus ejus potuit, allatum est. Testis enim, & tuba dextera inter se, & cum proximo Colo intestino glutinata, magna jam ex parte abscessu corrupta fuerant, quem febris illius, ac mortis præcipuam causam fuisse, arbitror. Uteri constitutionem, puerperæ convenientem, alio describam loco: satis hic erit quod morbidum visum est, adnotare. Scilicet coronæ osculi pars quædam, anteriora spectans, ex violaceo nigricabat: sed & secando ab osculo ad cervicis usque longitudinis medium, intra hujus parietum substantiam nigridinem animadverti quasi sanguinis intra dilatata vasa subsistentis.

Testis denique sinister colore quidem, & magnitudine a sano quocunque non discrepabat. Mollior tamen erat, sectusque humidior, ut quasi ex *gelatina* potius, quam ex alia substantia, factus videri posset. Nihil usquam lutei, nihil vesicularum fuit, si cellulam excipias sphæricam, exigui uvæ acini magnitudine, inanem, ex crassiuscula, albidaque tunica factam. Quæ cellula, sub ipsa testis membrana sita, indicium sui dederat priusquam ille incideretur. Nam sub obscura quasi cicatrice, ei cellulæ respondente, subflavi quiddam transpici videbatur.

(1) n. 30.
(2) Historia dissect. fœm. gravidæ, §. 2. not. *b*, & ad Prælect. Boerh. ad Instit. §. 668. not. *e*.
(3) Cent. Obs. Anat. Chir. 83.
(4) Advers. Anat. Dec. 1. c. 2.
(5) Epist. 12. n. 2.
(6) Epist. 38. n. 34.
(7) Ibid. & Epist. 21. n. 47.
(8) Epist. 29. n. 14. & Epist. 26. n. 13.

28. Non puto, ex hac utriusque testis, & alterius tubæ, constitutione capturum te esse argumentum ad sententiam impugnandam quæ nunc doctioribus plerisque, aut certe bene multis placet de usu istarum particularum. Ejusmodi enim argumenta, ab Nabotho quoque (1), & ab aliis olim inculcata, non modo scis quam sint facile soluta, sed & alia non paulo in speciem difficiliora, ut cum fœmina quædam objecta est, quæ cum a longiori tempore non esset gravida, quam ut fœtus vix tertiam partem æquaret longitudinis minimi digiti, utrumque tamen testem scirrhosum habebat. Satis enim est ut cum fœmina concipit, testis alterius non minor particula sana sit, quam quæ ad unam maturam vesiculam, sive potius ad unam maturam pertineat luteum corpus. Quod ubi officio perfunctum est suo, si ipsum quoque, dilatante se morbo, vitietur, & vel in scirrhi naturam degeneret; nihil id laudatæ sententiæ officit. Vitiari autem posse intra non plurimas hebdomadas, nedum intra novem ipsos gestationis uteri menses, quid est quod asserere prohibeat? Quo magis mirandum est, fuisse haud ita pridem qui tubas objiceret sine fimbriis, & occluso prorsus quod inter has est, orificio in muliere ab se inventas quæ ante octo annos pepererat! quasi vero sic natam fuisse, credere oporteret, nec potius a morbo non antiquo iis particulis mulctatam esse, præsertim cum *bulbus aliquis pyriformis*, *materia subalbida fluida turgens*, quam pus fuisse, credibile est, fimbriarum locum occuparet. At enim *fictiones intellectum quidem adjuvant*, inquit, *rei veritatem non demonstrant*. Sed ubi demonstrationibus non est locus, sententia autem quæ istiusmodi impugnatur argumentis, jam satis multis fulta est rationibus, utque observationibus; quid cum his verisimilius congruat, videndum est, idque reponendum. Atque ut intelligas, quanto aliter mihi atque illi, videatur; illi ne octo quidem anni ad hujusmodi vitia inducenda satis erant: mihi nonnunquam satis est ipsum alicujus partus difficilioris, & insecuti non felicis puerperii tempus. In tali enim partu vehementes, crebrique nisus gravem uterum urgent (quod alibi etiam attigi (2)) in testes, tubasque subjectas, quæ particulæ ad pelvis ossa apprimuntur, & inflammationis initium contrahunt, quam augent mox lochia, exempli gratia, parcius fluentia. Tanto autem facilius contingere hæc, arbitror, quanto magis in prægressa uteri gestatione violenti, frequentesque vomitus illas particulas presserint, atque concusserint, aut aliæ causæ aliquæ jam lædere inceperint, & ad capiendum vitium disposuerint. Sed his missis, ad historias revertamur, & quoniam de tubarum peculiaribus, & de his, ac testibus communibus vitiis quædam attigimus; nonnulla testium quoque peculiaria vitia strictim proponamus.

29. Fœminam quadraginta circiter annos natam apoplexia olim tentaverat, novissime autem rediens confecit. Ex ea, cum publicas Anatomicas demonstrationes haberem A. 1725. nullæ aliæ in Gymnasium illatæ sunt Partes, nisi quæ lotii excretioni, & generationis operi inserviunt. Renibus interjectus Magnæ arteriæ truncus initia, sed levissima, intus ostendebat osseårum squamularum. Renes ipsi, qui non ita multa pinguedine erant exterius præditi, eadem inter papillas ea copia farcti erant, ut majorem non meminerim. Testes ambo quidem erant strigosi; sed dexter multo magis contractus: ex eoque hydatis exstabat castaneæ figura, & magnitudine, subfuscam aquam intra tunicas continens crassas, interiore facie æquales, & læves. In sinistro penitus condita erat cellula rotunda, minori uvæ acino haud major, quam albi & crassiusculi parietes efficiebant intus inæquales, & humoris aliquid complectentes. Cæterum in neutro ex naturalibus vesiculis ulla fuit.

30. Cum hæ vesiculæ ad generandum sint necessariæ, sive ipsæ, ut plerique

(1) Disp. de Sterilit. Mulier. n. 11. & 12. (2) Epist. 39. n. 38.

credebant, ſint ova, ſive potius in luteum corpus mutentur, perinde eſſe, vides, ſive prorſus deſint, ſive non eum quem debent, humorem contineant. Itaque mirandum non eſt, ſi mulier, ſana alioqui, & juvenis, juvenique, & valido marito nupta, ſterilis fuerat, in qua Valliſnerius (1) veſiculas omnes turbida, & fuliginoſa materia, parumque fluida plenas offendit. Neque non timendum erat, ne infœcunda fieret, ſi vixiſſet, juvenis altera, intra horam a primo partu mortua, in cujus utroque teſte, Alexander Bonis ad me ſcripſit, vidiſſe ſe cum Santorino quamplurimas variæ magnitudinis veſiculas, pellucidum quidem humorem continentes, ſed in quo parvum corpuſculum candidum, quacunque examinares veſiculam, conſpiciebatur. Quam deſideratiſſimorum Amicorum Obſervationem tibi libentius memoravi, ut morbi effectum eſſe poſſe, intelligas, quod graves Auctores pro fœcundæ factæ viſiculæ indicio propoſuerunt.

31. Quot huc præterea addere poſſem, ni longior eſſe nollem, meas vitiorum teſtium muliebrium Obſervationes, vel ex iis conjicies quæ de ipſis illorum vitiis, aliis quidem rarius, alius autem perſæpe a me repertis, preſſius olim in I. Adverſariis (2) indicavi. Quem locum, ut plures, idem confirmantes, commemorarunt; ſic neſcio cur vix perpauci, in quibus præcipue fuit Cl. Vir Paitonus (3), alterum ſe locum legiſſe, oſtenderint, ubi in Adverſariis IV. (4) quid, & cur mihi videretur de veſicularum, & luteorum corporum natura, & uſu, propoſui; cum plures tamen poſt annum quo illa ſunt edita 1719, eadem eſſent ſuis in ſcriptis repetituri. Sed ad locum illum primum ut redeam; qui meis illis, aut aliorum conſimilibus Obſervationibus abuſi ſunt, ut aut teſtes eſſe inutiles, aut mulieres ut plurimum ſteriles fore, contenderent, ii minime animadverterunt, neque ut plurimum, ſi juvenes, ſanaſque incidamus, ea vitia occurrere, neque neceſſe eſſe ad concipiendum, ut omnes utriuſque teſtis particulæ ſanæ ſint, neque demum, cum præter teſtes, tot aliæ muliebres partes, quæ ipſæ quoque ſæpe vitiis obnoxiæ ſunt, ad gignendos liberos ſint neceſſariæ, revera non perraro, ſed neque ut plurimum, neque ob eandem cauſam, mulieres aut infœcundas eſſe, aut fieri, vereque olim hæc ab Hippocrate (5) ſcripta eſſe: *Atque tot, ac talia mulieribus contingunt, propter quæ non pariunt, antequam curentur, & propter quæ omnino ſteriles fiunt. Quari mirari mulieres non oportet, quando coeunt quidem, non autem ſæpe pariunt.* Vale.

---

(1) Iſt. della Generaz. P. 2. c. 5. n. 14.
(2) n. 30.
(3) Della Generaz. dell' Uomo, Diſc. 3.
(4) Animad. 28.
(5) De Sterilibus, n. 5.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XLVII.

Agitur de Menstrui Fluxus vitiis, & de Fluore Muliebri.

Etsi Bonetus singulis hisce argumentis singulas Sectiones attribuit XXXV. & XXXVI; tamen non una mihi causa est, cur ambo his unis Litteris complectar. Nam illud primum animadverti, si longa, & crebra Scholia detrahas, eaque ex quo meliora in Medicis Scholis tradita sunt, haud raro inutilia, non ita multas in istis brevibus alioquin Sectionibus Observationes superesse. Deinde ex his esse aliquas, ut Bonetus ipse fatetur, ab eo alibi propositas imo & nonnullas quæ, ipso non sentiente, in una eademque Sectione repetuntur, ut puta in XXXV. Observationem IV. in ea iteratam quæ sub Observatione VII. ultimo loco est, nempe §. 10; in Sectione autem XXXVI. eam quæ Observationis I. §. 1. legitur, repetitam §. 2. Quæ repetitiones eo minus ferendæ sunt, quod aut secundo loco imperfecta historia est, ut in exemplo altero, aut etiam utrobique, ut in primo. Nec vero dicas, utrinque rejici lectores ad *tit. de ventris tumore lib.* 3. Versandæ enim sunt grandes paginæ centum octoginta sex, ut in eam denique historiam indicamus, longe aliis verbis incipientem, eoque minus facile reperiendam, sub Observatione LV. §. 23; sed ne ibi quidem accurate descriptam, neque ullis, quibus opus erat, animadversionibus emendatam. Scripserat enim historiæ Auctor Dodonæus eo ipso quod indicatur, capite 34. ex ejus Virginis utero, quantumvis exulcerato, nulla ideo toto morbi tempore excrementa descendisse, quia *hymen obstabat, quod natura virginibus concessit.* In Sepulchreto autem legimus *qui natura virginibus concrescit.* Verum utrolibet modo legas; quomodo virginibus cæteris menses effluunt? imo isti ipsi quæ erat *quinquaginta quinque aut sex annorum*, si ante morbum non effluxissent: quomodo id Dodonæus omittere potuisset? Igitur nec *quod natura concessit*, nec *qui natura concrescit* legi potest. Postremo aliquot miror suis cum Scholiis Observationes, ut quæ Sectione XXXV. sub Observatione I. proponitur, non, ut institutum postulabat, ad morborum causas, sed ad naturales menstrui sanguinis fontes attinere: hosque in vagina, si productas attendas Observationes, constitui: quas quidem ego inficiatus sum nunquam; etsi mihi necdum contigit, ut alibi quam in fundo uteri viderem; nec magni facere possum rationes quasdam quibus ad illud confirmandum utuntur, velut illa quæ in Scholio subjicitur §. 2. Observationis I. nimirum vaginæ *aliquando cancros aut scirrhos supervenire incurabiles, eoque magis si menstrua deficiant, quia sanguis qui expurgari solebat, ibi diutius cunctatur, remoratur, & calescit: rarius in fundo & cavitate ipsius uteri maligna ista ulcera, & tumores nascuntur.* Hoc enim; ut alia prætereaim; num *rarius* fiat, tibi satis ostendent pleræque Sectionis proximæ Observationes. Verum hæc, & de naturali menstruarum purgationum causa Observationem III. cum prolixis adeo, quæ ipsam consequuntur, Scholiis omittamus, & propositi memores, primum de menstruis ea quæ ad morbidam constitutionem attineant, ex Valsalvæ Observationibus describamus.

2. Virgini quæ salacior videbatur, vividior certe erat, necdum menses fluxerant, cum anno exacto duodevigesimo extincta est. Uterus erat exiguus: fundi tamen longitudo non minor, quam cervicis.

3. Satis hoc est, ut intelligas, in hac tamen Virgine crevisse uterum magis, quam in ea Muliere quam superioribus descripsi Litteris (1); ut exiguus quidem

(1) n. 20.

esset, sed pro ista ætate exiguus, confirmetque Observatio hæc conjecturam de illa nostram, mensibus nunquam esse purgatam. Excitare etiam potest ad suspicandum, num quod virginibus nonnullis, sanis alioquin, alacribus, & justum corporis augmentum consecutis, menstrua annis aliquot postquam plerisque solent, proveniant, num, inquam, tardiori aliquando uteri incremento adscribere oporteat. Novimus generosissimam Virginem, in earum quas modo indicavimus, numerum referendam, quæ nupta antequam menses, annos aliquot expectati, apparerent, fœcundissima tamen fuit, utque id minus miraremur, eadem prorsus ejus quoque matri contigerant. Nimirum satis est, quod tunc fecimus, ubi egregie valent, expectare, & nihil movere, ne operi quod natura tardius aliquanto perficit, moram forte nostris intempestivis auxiliis afferamus.

4. VIRGO altera, multos jam annos menstruis carens purgationibus, diuque ulceribus in tibia vexata tabefacta periit. IN THORACE, & Ventre stagnabat aqua. Testis sine ullis vesiculis, & substantia constabant subalba ad pancreatis similitudinem, sed molliore. In uteri interiori facie corpora glandulosa protuberabant quam plurima, nisi quod in summo fornice pauca erant.

5. En exemplum alterum quod Medicis quibusdam objicias nimis properantibus, ut menses cieant. Non reputant scilicet, quam variæ & inter se discrepantes causæ esse possint cur illi non fluant, & continuo ad ea decurrunt quæ moveant, quasi uterus ipse satis paratus semper esset ad incitatum sanguinem transmittendum. Itaque haud raro vitii causam augent; non tollunt. Prospere cedunt illa in plerisque, ubi sanguis est viscidus, aut ab nimia feri copia iners; abundare enim plerumque hoc vidi, parte reliqua missi sanguinis fere in cylindrum æquo tenuiorem contracta, cum illa purgatio aut ex toto, aut magna ex parte deesset: quin etiam sic esse animadverti vel in quadam cui a quinque aut sex, haud amplius, diebus fuerat illa medio in cursu ex terrore suppressa. Verum qui possint remedia illa bene cedere non modo cum sanguis e contrario ferventior est, aut copiosior, sed cum ipse quidem sic satis recte se habet, uterus autem siccior est, & contractior, aut, quod ex diuturnis quibusdam morbis, ut in proposita Virgine, suspicari licet, organico quopiam vitio affectus? Nempe alias humectare, & laxare præstat; alias autem vitia alia, quo ad ejus fieri potest, resolvere. Nobilem ego Medicum novi qui ad cienda menstrua uti consueverat chalybis scobe, mista cum massa pilularum de aloe, & de ammoniaco, & concreto cichoreæ succo, addito insuper cum remedii vim augendam censeret, pauxillo dictamni Cretici, myrrhæ, & croci: ex quibus confectas pilulas quotidie dabat fere binas ante parcam cœnam, mane autem jusculum, herbis, & radicibus medicatum quæ emolliendi, & quæ aperiendi facultatem haberent: hisque auxiliis ferme semper sui voti compotem se factum ajebat; modo apta simul servata esset vivendi norma. Scilicet hic, cujus ego remedia commemoravi, non quod non vulgatissima sint, sed quod alia aliis sint facultatibus prædita, sæpius potuit id quod susceperat, efficere, melius tamen effecturus, si quid potissimum in singulis fœminis præstare oporteret, scire licuisset. Unum enim, sed præ cæteris conveniens, auxilium citius, & efficacius rem gerit. Sic alius mihi notus est Medicus, qui cum videt, aloeticis esse locum, nihil nisi pauca aloes grana, quacunque re quæ amaritudinis sensum prohibeat, involuta, quotidie exhibet, iisque dumtaxat felicius menses revocare se, dicit, quam granis multo pluribus, aut aliis simul datis remediis. De vivendi autem norma minime negligenda quod diximus, tanto certius est, quanto evidentius, ab erroribus in ea admissis expurgationem hanc valde imminui, & interdum supprimi. Ita; ut veteri exemplo recentem quarundam errorem notemus: Galenus (1)

(1) I. de venæ sect. adverf. Erasistratæos, c. 3.

memoriæ tradidit, Romæ ſua tempeſtate *contigiſſe, cum vulgo mulieres aquam frigidiſſimam ex nive potarent, ut aut nullo pacto, aut prorſus imminute purgarentur.*

6. Sed ad auxilia ut redeam menſes cientia; eſt aliquando cum locus ſive in præſentia, ſive in poſterum ipſis eſt nullus; ut puta cum uterus ejuſmodi vitio affectus eſt, ut tolli non poſſit. Exemplum ab Experientiſſimo accipiamus Benevolo (1). Quatuor ille virginibus retentum in uteri cavo menſtruum ſanguinem, chirurgicis uſus præſidiis, emiſit. Earum tres primæ ſingulis poſtea menſibus ſecundum naturæ leges ſanguinem ex utero prodeuntem viderunt. Quartæ ne octo quidem, ut decem poſt annis, Medicis omnia incaſſum tentantibus, unquam prodiit. Quid ita? Nimirum quia hæc nec breviori tempore, ut illæ, neque minorem quandam, minuſque noxii ſanguinis copiam, ſed triennium ipſum, ut jam duas, & triginta libras æquaret, nec ſine putrida purulentaque admiſta materia, in uteri cavea retinuerat. Veri igitur ſimile erat, læſam hujus interiorem faciem, cicatrice obducta, non patula amplius habere oſcula, unde ſtatis temporibus ſanguis exiret. Quid autem, rebus ad hunc, aut ad ſimilem alium quempiam modum ſe habentibus, ab iis quæ ſanguinem incitent, remediis expectare liceat, niſi ut malum ad malum addas? Parcius hæ alimentis utantur, & inciſa, cum opus eſt, brachii vena, ſanguinem mittant.

7. Nunc quando in ſermonem quem tibi eſſe perjucundum ſcio, de medicis curationibus deficientis menſtrui ſanguinis ingreſſus ſum; priuſquam ad contrarii vitii anatomicas hiſtorias tranſeam, quonam adverſus hoc alterum præſidio plurimum fideret Vir induſtrius, atque experiens Jo. Hieronimus Zanichellius, ſubjicere non gravabor. Cochleas ex parvulis iſtis, & albicantibus, quæ ſuper carduo ſtellato inveniuntur, exacte una cum teſtis contundi in mortario jubebat, additaque modica portione conſervæ, ut vocant, violarum, in linteo ſuſpendebat, liquorem, compreſſionis etiam ope, deſcendentem excipiens. Hujus liquoris ſatis recentis uncias tres mane, totidem meridie ante prandium, totidemque veſpere ante cœnam propinabat, cum a diſſoluto ſanguine, & irritantibus particulis fœto, nimium ipſius ex utero curſum fieri, cenſebat. Ea autem felicitate, confirmabat ſibi hunc liquorem reſpondiſſe, ut ad ſanguinis etiam expectorationem, ſi ab iiſdem cauſis fieret, compeſcendam tranſtuliſſet, nec mihi aliter hæc concrederet, niſi pollicito, quo ad ipſe viveret, nemini, quod & præſtiti, revelaturum. Hoc etiam ab illo accepi: cum mulier ſeptem ipſos annos uteri hæmorrhagia, irritis præſidiis omnibus, laboraſſet, bene ac feliciter ab ſe eſſe perſanatam, dato *limonum* ſucco, & ſalis ſpiritu pari pondere. Dediſſe autem propterea quia certam quandam ſcorbuticam in ea ſanguinis conſtitutionem eſſe, conjecerat; expertum autem antea eſſe, quam profuiſſet aliis idem illud remedium ore continere, cum ſcorbutus graviter hoc eroſiſſet. Ex his, quæ ut narrabat ille, ſic ego refero, apparet, in hoc, ut in aliis quoque, morbis, magni intereſſe cauſarum conjecturam: neque enim omnibus idem opportunum eſſe remedium poteſt. Interdum vero ne ulli quidem, niſi forte inter initia, locus eſt, velut ex ea intelliges, quam ut ex Valſalva attexam, hiſtoria.

8. Mulier annum agens alterum & quinquageſimum, ante quinque, aut ſex annos ingenti per naturalia ſanguinis profluvio vexari cœperat, ſic ut grumi ſanguinis ad ſelibræ pondus exirent, minoribus aliis poſtea ſubſequentibus. Seroſa quoque interdum prodibat colluvies, alias humor aquæ ſimilis in qua caro recens lota eſt. Qui ſi effluxus aliquando ſupprimeretur: moleſti præ cæteris erant vehementer & dolor, & ponderis ſenſus in hypogaſtrio, donec rediens effluxus levaret. Ad hæc accedebat interdum urinæ difficultas, quæ poſt aliquos labores tandem cum ſanguine fætido, putridiſque filamentis reddebatur. Iſchiadicus

(1) Oſſervaz. 1.

insuper

insuper dolor utrinque mulierem prehendit, noctu præsertim adeo sæviens, vix ut brevem sumnum capere posset. Tum hystericæ convulsiones tanta vi ingruebant; ut fere moribunda, nec semel, videretur. His successit ventris universi tumor mediocris cum summa faucium siccitate, & crebra flatuum eructatione, ciborumque aversatione propterea quod vel pauca assumpta illico tensio ad regionem ventriculi molestissima consequebatur. Hæc, & vomitus, cum alia denique silerent incommoda, nunquam mulierem demiserunt. Quin duobus circiter ante mortem mensibus, vomitus, qui alias rarior, frequentior est factus sic quidem primum, ut nihil, nisi quos sumere solebat, vitellos, rejicere cogeret, cæteris quæ cum iis sumpsisset, omnino retentis, deinde vero ut novissimis viginti ferme diebus ex quolibet alimentorum genere vix quidquam retinere sineret: itaque deficientibus in dies viribus, e vita excessit. In Cadavere adeo emaciato, ut vel musculi quasi prorsus essent excarnes, vix ullum sanguinis vestigium usquam supererat. Venter totus salso opplebatur sero, in quo nonnullæ omenti portiones, aquæ alia quamplurima filamenta natabant. Peritonæi interior facies corpora ubique ostendebat non valde absimilia induratis pancreatis glandulis. Ventriculus exiguus, totusque contractus. Renes, quod ad eorum substantiam attinet, sani. Sed dexter minimos varia forma calculos intus habebat: quorum in sinistro nullus. Ureterum uterque urinam continebat, sinister pauciorem; at dexter, ad minimi digiti crassitudinem dilatatus, erat totus urinæ plenus. Denique sordidum ulcus, & fœtidum erat in collo uteri, in cæteris partibus secundum naturam se habentis.

9. Sive ulcus profluvii sanguinis acrioris effectus, sive exesis paulo majoribus vasis, ipsius vel ab initio causa fuit; quæ ad ulcus, & profluvium postea accesserunt mala, non difficile possunt intelligi, nervis ob ulceris sedem in consensum tractis, & sanguine ob ingentem ipsius, crebramque jacturam male reparato, ideoque seroso reddito. Inde enim dolores, hystericæ convulsiones, & vomitus; hinc vero, aut potius utraque ex causa ascites, vasis videlicet a convulsione sæpius constrictis, & sanguine tardius propterea per ipsa circumacto, & sero quo abundabat, facilius effuso. Urinæ autem difficultas, & non nisi post conatus excretio a vicinæ exulceratæ partis dolore, & constitutione, sicuti a retardata excretione illa, in ureteribus lotii retentio, & dexteri præsertim dilatatio ab illapso, & remorato calculo ex iis qui fuerant in rene ejusdem lateris, fortasse grandiusculo, sed neque cum ejectus est, inter tot alios dolores, molestiasque animadverso, neque postea in urina, iis fœdata quæ naturale totum inquinabant, cruentis, & putridis sordibus adnotato.

10. Si post Valsalvæ Observationes, accipere quoque aves meas; relege quæ in utero descripsi (1) earum quæ vel imminutis, vel ex toto emanentibus menstruis, interierant. Neque enim hic iterabo. Sed potius ab novissime proposita Observatione profluvii non sanguinis modo, sed & serosæ colluviei, ad Muliebrem Fluorem transibo, quod erat alterum Epistolæ hujus caput. Quem ad morbum etsi nullas Valsalvæ habeo Observationes peculiariter attinentes; tamen ex meis tot supersunt, præsertim si causarum quarundam hujus Fluoris initia persequi velim per dissectionem animadversa, ut, nisi caveam, vereri potius debeam, ne excessurus sim, quam non expleturus quem plerumque servare solitus sum, Litterarum modum.

11. Muliebris Fluoris fontes in utero plerumque sunt. Rarum est enim quod in Historia legitur Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis (2), ex amplo alterius ovarii abscessu, quocum tuba communicabat, in hanc purulentum serum,

(1) Epist. 19. n. 11. Epist. 21. n. 29. Epist. 31. n. 16. Ep. 38. n. 34. Ep. 45. n. 21.
(2) Ann. 1700. Obs. Anat. 5.

ex eaque in uterum, ex hoc denique in vaginam defluxisse. Ipse autem uterus seri fons est multicoloris aut simplicis, aut purulenti. Hoc vero defluit ex utero, aut vagina exulceratis. Illud ex utero fere, cujus aut intima membrana non secus atque illa narium in coryza, rheumate quodam afficiatur, aut ora vasculorum, post emissum menstruum sanguinem se hactenus contrahant, ut sanguini quidem exitum, ejus autem sero non intercludant, quod ut alio in aliis colore infectum est, ita in omnibus non eodem colore fluorem facit. Atque hæc quidem in adversariis (1) indicavimus. De rheumate autem hoc uteri diserte ante Recentiores, locuti sunt præclari Medici, in hisque Gulielmus Ballonius (2) qui *catarrhum* appellavit, & Lælius a Fonte (3) qui *destillationem uteri*, & *tanquam rheumatismum* esse, dixit, ante eos autem olim Galenus (4) qui *propter uteri rheumata* hos Fluores fieri, docuit. Ego vero ad eos primum qui priore aut altera ratione, aut alia, quam adjiciam (5), tertia ex simplici fiunt sero, deinde ad eos qui ex purulento, referendas Observationes proponam.

12. VIRGO annos nata circiter sexdecim, post quindecim dies ex quo febrem pertulerat domi, in Bononiense S. Mariæ de Morte Nosocomium illata est. Vix illata, lumbricos vomuit, quorum unus erat rufus, spithama longior, crassitudine ferme par calamo scriptorio. Hos etiam domi, præcedente lachrymatione, non pruritu narium, vomuerat. De dolore querebatur cujus sedem ad hypochondrium sinistrum, eamque viciniam apposita manu sic indicabat, ut ventrem an pectus designaret, satis percipi non posset. Pulsus frequens, parvus, debilis. Sæpius interdiu dormitabat. Per hæc triduum transegit. Quo tempore mulieres quæ ancillabantur, præter cætera incommoda, album quoque fluorem esse, animadverterunt. Quarto die sæpe delirare visa est. Pulsus debilior, ac minor. Lingua rubra, & arida. De capitis dolore querebatur. Die quinto in soporem valde prona; insecuta autem nocte multum vociferata est. Diebus sexto, & septimo eadem perstabant: urinam autem, quam semper multam reddiderat, plurimam tum, etiam inscia, reddebat. Die ex quo in Nosocomio esse cœperat, octavo, sopore obruta, mortua est. CADAVER altero a morte die consecuimus, qui dies fuit III. Kal. Apriles A. 1706. Cranio adaperto; hinc enim juvat eorum quæ vidimus, narrationem incipere; quidquid meningibus continetur, mollius fuit. Inter meningem Tenuem, & totam Oblongatæ medullæ basim non pauca aqua: quæ passim intra ventriculos quoque, & subrubra fuit. Choroides plexus pallescebant: vasa autem, ut alibi per Tenuem meningem totam, sic etiam per Laterales ventriculos repentia; sanguine erant turgida: ex iisdemque ventriculis cum ea meninge nullo negotio avellebantur, quam albæ aut cinereæ illorum parietes facientis substantiæ lamella, ubique paris propemodum crassitudinis sequebatur. Thorax pulmones habuit, præsertim sinistrum, intercedentibus membranis, ad pleuram adhærentes quibusdam locis tum ad medium, tum ad imum. Dexteri superioris lobi superficiem intuens, cum per investientem membranam globulos quosdam creberrimos transpexissem, milii seminibus haud majores; pulmones, cætera sanos, incidens eosdem globulos ubique deprehendi, crebros quidem, sed intervallis disjunctos, duros, & quasi, ut videbantur, tartareos. In corde non fuit quod adnotarem; cum vix in auricula dextera polyposus cortex grumosi sanguinis latus obtegeret. Abdomen, quod exterius ad ilia lividum apparuerat, diducentes, jecur videramus ad medium imæ convexæ faciei macula infectum non magna, circuli ambitu comprehensa, ex cinereo albicante, qui color in visceris substantiam descendebat. In vesicula ad

(1) IV. Animad. 27.
(2) L. 1. Consil. Medic. 56. sub fin.
(3) Consult. Med. 117.
(4) De Symptom. Cauf. l. 3. c. 4.
(5) Infra, n. 19. & seqq.

nigredinem vergebat bilis. Lienis quoque ſima facies ex livido nigreſcebat, ea tamen nigredine vix ultra tunicam ſe producente. Pancreas viſum duriuſculum. Ventriculus, quantum extrinſecus judicare licuit, ſanus. In Tenui inteſtino lumbrici teretes manu percepti. Tunc oculos ad ea quæ in pelvi ſunt, convertentes, in hac paucam aquam animadvertimus. Veſicam autem, quæ urina diſtenta fuerat, cum annexis genitalibus eximentes, in ejus intima facie vaſcula conſpeximus ſanguine tumida ad magnum tractum, ut ſupra oſcula ureterum per quos pergebant, incipiendo, ad urethræ uſque initium ſic apparerent: quin etiam inter ea vaſcula, locis aliquot, gutta effuſi ſanguinis per intimam tunicam tranſpiciebamus; in urethra autem ipſa ſub interiore ejus membrana, ſuis vaſculis irrigata, grandiora his alia, ſanguine multum diſtenta. Nympharum ſiniſtra, quæ dextera latior, & uſque adeo longior erat, ut ad labiorum frænum perveniret, interfuſam ſubſtantiæ ſuæ aquam continebat. Porro vaginæ orificium, & hymen ex rubro nigra, & grave olentia, proxima autem vaginæ pars hic illic ex livido flaveſcens, non obſcurum gangrænæ indicium dabant. Ab his infimis ad ſuperiora converſus, ſiniſtræ tubæ latius extremum deorſum tractum animadverti ab hydatide, acinum uvæ majorem æquante, quæ in attigua increverat parte Alæ Veſpertilionis. Sed ea grandiorem hydatidem ab alterius teſtis membrana pendulam fuiſſe, intellexi ex ſubrotundo corpuſculo, quod etſi erat in ſe contractum, intra craſſiores tamen tunicas modicum etiam tum cavum ſervabat, & ab eo teſte pendebat. In quo corpora duo erant condita ſubrotunda, alterum altero majus, utrumque autem ex nigra tunica factum, & ex concluſo quodam quaſi ſanguinis grumo, rufi tamen coloris. Teſtis alter binas pariter, inæquales, & ex nigra tunica conſtructas, continebat cellulas; ſed inanes. Parvus erat uterus, & ex parietibus conſtans parvæ craſſitudinis. Ejus fundi ſuperior pars tota a conſpicuis ſanguiferis vaſis intus rubebat. Cum mucum, ſecundum naturam ſe habentem, uteri oſculo, & proximæ cervicis parte abſterſiſſem; comprimendo inferiorem uteri fundum, cervicem, & oſculi uterini coronam, prodire ex his locis omnibus, & ordinate quidem, vidi albam craſſiuſculam materiam, quæ unde albus fluor proveniſſet, non obſcure ſignificavit.

13. Cæteras hiſtoriæ hujus partes eo quo ſpectant, per te referes; nos enim de affectionibus quibus de alibi ſatis ſcripſimus, hic iterum nolumus verba facere. Satis eſt partem ultimam attendas: neque propterea quod materiam albam craſſiuſculam expreſſiſſe, diximus, aliud fuiſſe quam ſerum, credas, cujus particulis cæteris quæ aqueæ ſunt, mora decedentibus, aut in alveum ſanguinis revectis, reliquæ ſuperſunt eum colorem, eamque craſſitudinem, ut in ſeri videmus evaporatione, referentes.

14. Virgunculæ annorum quatuordecim, poſt ventris dolores in Noſocomio Patavino mortuæ ſub initium Februarii A. 1719. cum genitalia membra Anatomes ſtudio ad me afferenda curaſſem; quid morbidi præter expectationem deprehenderim, ſcribam, ſi prius duo quæ in Ventre adnotata ſunt, dum ea membra eximerentur, indicavero. Ventris viſcera hic illic tuberculis erant inæqualia. Omentum autem craſſiſſimum fundo uteri adhærebat. Hic vero etiamtum erat valde parvus, qualis videlicet puellam deceret quam, ſi pubem ſpectares pilis vix ullis inſtructam, necdum plane puberem poſſes dicere. Cum inciſiſſem; fundi cavum inveni humida materia plenum, ex albo in flavum, & ſubviridem colorem vergente. Qua deterſa, fundi interior facies apparuit in minuta albida tubercula paſſim excreſcens. Porro nulla oſculi uterini corona protuberabat: ipſumque, & proximam vaginam, & inferiorem quoque hujus partem, & hymenem phlogoſis tenebat; ut facile eſſet conjicere a fluidiori acriorique materiæ illius parte defluente inferiora fuiſſe irritata, dum craſſior in de-

cumbentis Virgunculæ utero subsistens, minutis illis adhærebat tuberculis, quæ aut ipsa effecerat, aut e quibus fortasse prodierat.

15. Fac tibi alterius adolescentulæ alterius in mentem, cujus pariter uterini fundi intimam faciem parvulis quibusdam tuberculis, verrucarum similibus, inæqualem descripsi (1); facile intelliges, esse illam faciem in hujusmodi vitia pronam; id quod excrescentiæ confirmabunt, de quibus postea dicetur. Noli autem mirari quod in puella id ætatis esse potuerit muliebris Fluor. Pluribus enim circa pubertatis initia incepit, nonnullis etiam vel multo citius, raro quidem, non secus ac raro, sed revera multo citius menstruorum fluxus est observatus. Lege; ut alios omittam; apud Terraneum (2) Observationem nobilis puellæ novem circiter annorum a muliebri Fluore persanatæ, imo alterius quæ, illa minor annis duobus, eodem morbo tenebatur, & quasi *serum lactis nondum clarificatum emittebat copiose, non sine ardore aliquo, & pruritu.*

16. Aniculæ quæ in hoc Nosocomio nescio quo ex morbo nuper decesserat, cum Partes quasdam ante medium Decembrem A. 1744. Studiosis ibidem Juvenibus demonstrarem; in nonnulla quæ præter naturam erant forte incidi. Cordis valvulæ Tricuspides hic illic duriores, nec Semilunares erant sine duritie. Quin Magna quoque arteria osseas hic illic intus habebat squamulas.

Testibus hydatides aliquæ adhærebant. Cum, vagina incisa, uteri osculum retexissem; apparuit hujus ora quasi in partes duas ab anterioribus ad posteriora divisa. Nempe e singulis ejus oræ lateribus singulæ exstabant mediocres excrescentiæ; in quibus, sicut etiam in proximis cervicis parietibus; latebant cellulæ, seu mavis vesiculæ, in iisque major aliqua, plenæ omnes illo ipso muco; nisi quod hic flavescebat; qui secundum naturam solet ad osculum inveniri. Dumin cervice sursum versus incidenda pergerem, ecce ex ipso fundo uteri repente prodit serum flavescens quantum cochleari vix excepisses: quod serum quomodo in eo fundo etiam tum cum uterus eximeretur, & huc illuc volveretur, retentum esset, non erat facile hic conjicere. In alia enim, cum idem occurrerit, credere potui, sero obstitisse intimos cervicis lacertos, quos crassiores factos, & confuso ordine sitos videbam. Quæ res hic non fuit: summa autem fundi pars ferme tota, præsertim posterior, fœdo intus colore infecta ex nigro rubescebat parum tamen, si incideres, profundo, & sine graveolentia.

17. Mulieris quoque Observationem referre huc potes, quam Epistola XLV. (3) proposui. In illa enim & fundi, & continuatæ cervicis cavum muco erat plenum tenuiore quam qui ad osculum esse solet, in eaque muliere etiam fuit. Scilicet ex fundo uteri, ut in descripti Virguncula, atque Anicula materia ex albo flava, serumque flavescens, ita in ea pariter muliere indidem videtur mucus ille tenuis provenisse; neque enim e Tubis quas frustra in omnibus examinavi, provenerat. In Virgine autem quam ideo primo loco posui (4), quia dum viveret, Fluor in ipsa fuerat reapse animadversus; materia alba non ex fundo uterino, sed ex infima hujus parte, ex cervice, & osculo expressa est. Quibus ex inferioribus locis materiam, humoremve defluxisse arbitror in iis quoque fœminis, quarum continuo unius subjiciam historiam, aliarum commemorabo.

18. Mulieris cujusdam viscera quæ in ventre sunt, post medium Martium A. 1741. in Nosocomio inspectabam anatomici studii causa, quamobrem quo morbo confecta esset, non adnotavi. Inter ea quæ secundum naturam erant, hæc quæ minus erant, animadverti. Ventriculus ad umbilicum usque se extendebat. Duodenum intestinum erat latissimum. Uterus totus sic tractus erat

(1) Epist. 45. n. 21.
(2) De Glandulis post c. 5. Obs. 2.
(3) n. 16.
(4) Supra, n. 12.

finiftrorfum, ut manu in medium non poffet retrahi, obftante Lato Ligamento quod multo erat anguftius inter ejus latus finiftrum, & pelvim, quam inter hanc, & dexterum. Fundi interiorem faciem color inficiebat, propemodum fanguineus, ut coronam quoque ofculi; nifi quod hic magis in atrum vergebat. Erat præterea hæc corona quafi in duas parvas prominentias divifa. Tum ex ofculo, & cervice, mucus prodibat, non qualis folet, fed craffus, & ferme puriformis.

19. Spectare huc, opinor, quæ ad te alias fcripfi fuiffe a me in mulieribus aliis (1), nec non in Virgine quadam (2) obfervata. Namque in Meretricula uteri ofculum albo quodam, & craffiufculo humore fœdatum vidi, tum ejus qui in Tubis erat, tum virilis feminis fatis diffimili. In Muliere autem altera cum ofculi corona, & vagina oblitæ effent materia albida; non poterat hæc altiorem quam ab ofculo, originem habere; longe enim alia erat materia quam fupra ofculum animadverti. In Virgine autem cujus vagina fubalbo, & craffiufculo humore magis madebat, aut ab eadem corona, aut a vagina etiam ipfa proveniffe illum, oftendit fuperiorum partium diffectio: nec aliunde repeti poffe in alia vifus eft de qua alibi (3) fcribetur. Porro in corona, ofculo, proximaque cervice interdum prominere, interdum latere veficulas quæ fecundum naturam haud aliud contineant, quam limpidum, & in fila ductilem mucum, qualis ad ea loca effufus confpicitur, ex iis fatis nofti quæ in Adverfariis (4) olim propofui, & confirmavi: de quarum veficularum fortuita efformatione commentum recentioris Anatomici hic non eft opus rejicere, cum jam ab aliis rejectum fit. Quid autem vetat, ut in cæteris videmus glandulis, ita in his quoque morbi vi pro eo muco materiam aliam feparari, modo albidam, & craffiufculam, modo etiam aquofam? Quin ubi eorum Scripta legas qui ante me veficulas iis in fedibus confpexerant; plerofque, ut in I. Adverfariis (5) fcripfi, cognofces, ex ea quam forte in veficulis præter naturam aquam invenerant, ipfas pro hydatidibus accepiffe. Quam aquam a me quoque aliquando ob eandem caufam in illis effe deprehenfam, Adverfaria IV. (6) fatis oftendunt. Igitur ut fecundum maturam mucum illum effundunt; fic vitiata in illis fecretione, & albidam craffamque materiam, & aquofam poffunt effundere.

20. Quoniam vero non folum in parte uteri inferiore, fed in fundo etiam ipfo, quantumvis rarius, veficulas vidimus eundem quem ad ofculum, mucum habentes; nam in fundo quoque fcaturiginem aliquando poterit aquofæ, aut craffæ, albæque materiæ, aut alius denique coloris Fluor habere. Decet quæ rarius vidiffe diximus, propofitis Obfervationibus hic confirmare, præfertim cum hæ ad uteri excrefcentias attineant, de quibus proxime fequitur, ut verba faciamus. Ad Obfervationem igitur quam Epiftola habuifti XXXIV. (7) excrefcentiæ quæ propius fupremum fundum, veficulis hujus generis tegebatur, & ad alteram quam, cum erit fermo de Claudicatione (8), habebis, tuberculi quod in ipfo fupremo fundo ex illarum aggerie conftabat, has adde quæ fequuntur.

21. Vetulæ urinarias, & genitales Partes ad me attulerant, Anatomen in Gymnafio explicantem Februario menfe A. 1740. Aortæ truncum, dum illas examinarem, animadverti non carere intus offearum fquamularum initiis, quamvis perpaucis, & macularum inftar fe habentibus. Uteri fundo adaperto, non mo-

---

(1) Epift. 26. n. 13. & Epift. 21. n. 47.
(2) Epift. 34. n. 33.
(3) Epift. 50. n. 51.
(4) I. n. 32. & IV. Animad. 39. & 40.
(5) n. 32. modo indicato.
(6) Animad. 40. indicata.
(7) n. 33.
(8) Epift. 56. n. 20.

do qua cervici erat proximus, vesiculas conspexi, sed & aliquanto superius ex altero illius latere parvum quasi racemum pendere vidi ejusdemmodi vesicularum, quas inter se connectebat albida interjecta substantia, ex qua & petiolus fiebat, nec brevissimus, nec tenuissimus, racemum alligans ad intimam uteri membranam, quæ sana erat, ex eademque albida constabat substantia.

22. Sed quoniam hæ vesiculæ, nisi quod nescio quo casu olim fuerant ex uteri membrana divulsæ; ipsæ earumque mucus ad naturæ normam se habebant; ut ex Observationibus intelligas, posse interdum quem continent mucum ab ea norma, ut supra indicavi, sive colore, sive consistentia, ut loquuntur, desciscere; primum fac memineris, cum ex uteri osculo, quemadmodum aliquanto superius (1) retuli, prominerent excrescentiæ duæ, ex his vesiculis factæ, mucum in his ipsis fuisse colore flavescente; tum proximas duas lege Observationes.

23. Virginis annos natæ triginta tres genitalia diligenter secui post medium Martium A. 1717. Uterus, ut pleraque alia, naturalem constitutionem servabat. Nam etsi vasa circa ipsum erant tumidiora, & interior quoque ejus substantia sanguine turgebat; hæc tamen ab instante esse menstruorum fluxu, fundi intima facies ostendebat, quæ, digitis subtus appressis, sanguinis guttas emittebat, quibus abstersis aliæ succedebant: quod frustra in cervice, & vagina tentabatur. Interea dum hæc experirer, & iis qui aderant, demonstrarem, excrescentias binas animadverti, alteram in fundi latere dextero cervici proximo, alteram paululo infra in eodem cervicis latere. Parva erat utraque, & ex vesiculis compacta similibus. Verum secando, quæ inferiorem faciebant naturalem mucum dedere; & quæ superiorem, limpidam aquam.

24. Mulier annorum quinque & septuaginta cum bene valere videretur, apoplexia prehensa, eaque intra triduum confecta est. Ventris dumtaxat viscera in Gymnasium illata sunt, cum Anatomen docerem Februario mense A. 1735. Mesaræi glandulæ erant nonnullæ tum procul ab annexis intestinis, tum præsertim haud procul, ubi tres quatuorve inter se vicinæ, sed non contingentes; quæ glandulæ naturali cum essent colore, & specie, non parvam fabam magnitudine singulæ æquabant, quod in fæmina id ætatis mirum quibusdam, & fortasse etiam præter naturam videbitur. Appendicula Vermiformis, ut parte vix tertia cava esset, in Epistolis Anatomicis (2) satis indicatum est. Illud hic non omittendum, ex osculi uterini corona in vaginam pependisse excrescentiam minimi cerasi magnitudine, exterius subnigram, & tuberosam, quam incidendo, nihil aliud esse, reperi, nisi aggeriem vesicularum aliquot grandiuscularum, quarum ut aliquæ mucum de quo sæpius diximus, naturaliter constitutum, sic quædam aquam continebant.

25. Vides, ut eædem vesiculæ & mucum illum, secundum naturam se habentes, & alia, in hisque aquam si forte vitiatæ sint possunt secernere, sive in fundo uteri, ubi rarius, sive in cervice, & osculo, ubi multo crebrius conspiciuntur. Cujus ad osculi coronam, a qua nos excrescentiam istam, ex vesiculis constantem, vidimus pependisse, attinebat fortasse magnus ille tumor, *variis locis cellulis aquosis repletus*, quem ex genitalibus mulieris excisum Ruyschius (3) describit; quippe qui *ex confinio oris uteri*, sive *circa uteri os internum emergebat*. Fluores autem de quibus ipse hactenus verba feci, omnes ex simplici sero fiunt. Quorum quidem, neque ita raro, alios alia ratione abactos, aut valde imminutos scio, in iis aliquem ex albo flavum factum, & contumacem, quem aqua sustulit, data bene multos dies, qua in aqua herba saponaria recens cocta esset, usus quoque succini albi, & vini potus in quod modicum ra-

(1) n. 16. (2) Epist. 14. n. 62. (3) Thes. Anat. 8. n. 102.

dicis sarsæ parillæ infusum fuerat. Nunc ad eos Fluores transeundum est, in quibus serum defluit purulentum. Qui, si quemadmodum plerumque solent, ex uteri cancro fiant exulcerato; insanabiles sunt vel inter initia. Equidem memini cum pro juniore generosa Matrona, eo morbo ante duos, haud amplius, menses correpta, & jam vehementer laborante, ego, & Senior, non vulgaris famæ, ejus Medicus consilia conferremus, isque sermonis sui hunc finem fecisset, grave quidem esse malum, sed tamen quod recens esset, aliquid a remediis sperandum; continuo me sic dicendi initium fecisse, quod ipsi aliquam spem relinqueret, id mihi omnem prorsus adimere: qui enim ejus generis morbus tam brevi tempore tantos progressus habuisset, hoc ipso, etiamsi aliunde insanabilem esse, non constaret, satis ostendere, se remediis omnibus majorem fore. Neque ea me fefellit opinio, muliere, nec multo post, suis acerbissimis cruciatibus, assiduis vigiliis, & serosæ ac fuscæ, teterrimi odoris, saniei jugi defluxu, aliisque confecta, quæ fuse ex Archigene tradidit olim Aetius (1), & ante hunc Paulus (2). Cujus de iis signis prolixum locum describens Fridericus Hoffmannus (3), memoria lapsus, quod in iis non est mirandum qui multa scribunt, ex Aretæo esse dixit lib. II. cap. LXVII. quod caput in toto Aretæo nusquam est, hujus morbi notas proponente cap. XI. libri II. de signis, & causis diuturn. morbor. Ibidem Hoffmannus, *Recentiores quidem parum hanc uteri affectionem notasse*, inquit; se *vero aliquoties observavisse, eadem omnino ratione, iisdemque symptomatibus ac* eo quem in Paulo indicavimus, loco exacte proferuntur. Parum notaverint illi, necne, ipsis perlectis, existimabis. Mihi quidem sæpius visa est, quam voluissem, quippe non modo insanabilis, sed levamen vix aliquod in nonnullis admittens, in quibus, opinor, vaginam magis afficiebat; hæ namque, paucis unciis recentis lactis in quo pauxillum solutum esset compositionis alicujus opium habentis, in Rectum intestinum sub noctem injectis, brevem quidem, sed optatissimam quietem capiebant. Ex iis tamen quædam fuit, cui prima nocte nihil id profuit, sed postridie, idque constanter. Eidem si opium dares, dolorum quidem remissionem, & somnum conciliabat; sed hunc is mentis stupor excipiebat, ut ægra quereretur. Signa tamen, quod ad Fluorem attinet, quem potissimum hic spectamus nonnunquam ex parte varia fiunt. Legesis Graafii (4) Observationem, cum dissectione conjunctam, quam in Sectione hac Sepulchreti XXXVI. omissam esse, plurimum miror. Videbis, acerrimam quidem, sed *concreti albuminis instar albicantem* materiam ex utero *undique aut exulcerato aut scirrhoso* in vaginam descendisse. Aut relege historiam a nobis Epistola XXXIX. (5) tibi descriptam. Amplissimum scirrhum in cervice uteri, & vagina ferme tota exulceratum fuisse, intelliges, sic ut ex ulcerum certis partibus alba defluere materia posset, ex magnis autem profundisque ejus generis ulceribus gravem odorem perceptum esse nullum.

26. Eam ego historiam in qua de his, quæ modo commemoravi post sanguinis profluvium, muliebrem Fluorem, & exulcerati in utero cancri indicia sermo fit, huc eram libenter dilaturus, nisi inter Ventris Internos Tumores ibi producere oportuisset. Aliæ quoque meæ erosarum muliebrium Partium Observationes hic haberent locum, ni satius esset alio (6) reservare. Interea aliorum quasdam, a te, si velis, Sepulchreto addendas, Observationes indicabo. Quas si perleges, reperies in iis omnibus, post uteri hæmorrhagias, & purulenta profluvia suppuratos in eo tumores, aut ulcera deprehensa esse. Sic Ma-

(1) Tetrab. 4. Serm. 4. c 94.
(2) De Re Med. l. 3. c. 67.
(3) Medic Rational. Tom. 4. P. 1. S. 2. c. 10. in thes. Patholog. §. 8.
(4) De Mulier. Organ. c. 9.
(5) n. 33.
(6) Epist. 52. n. 2. & 6.

ximilianus Preuffius (1) inter cyftes, uxoris fuæ uterum implentes, defcribit quæ *abfceffus referebant ichore purulento, ex viridi albicante, fummeque fœtido refertiffimos*, in iifque unam quæ *ut veficam urinariam, cum utero circumquaque in unum quafi vifcus coalitam, hinc inde perforaverat; cumque urina pus confimile e corpore fæpius effuderat*; itaque pus non ex utero folum, fed utrinque, at in utero genitum, effluebat. Sic Jo. Mauricius Hoffmannus (2) deterfo pure quo turgida erat, *cavitatem internam uteri cavernulis & loculis plurimis interdiftinctam* confpexit. Sic præfertim Godofredus Klaunigius (3) *ulcus cancrofum in interno uteri collo* ejufcemodi deprehendit, ut *illud ipfum* collum *nil nifi externam tunicam five membranam oftenderet, reliqua fubftantia penitus confumta.* Quæ tanta uterinæ fubftantiæ intra tempus non ita longum confumptio me fæpe induxit, ut optarem, in ea Obfervatione quam fuperioribus Litteris (4) commemoravi, in qua *uterus admodum parvus, inftar ovi columbini & quafi corrugatus* in fœmina annorum circiter duodequadraginta repertus eft, ut optarem, inquam, eundem fuiffe diffectum. Nam cum ægra *per totam vitam fluore albo laboraffet*; a veri fimilitudine fortaffe non abhorret, fenfim quidem, nec ab ejufmodi ulcere, fed diu tamen ita læfam uteri fubftantiam, & ita abfumptam fuiffe, ut non tam ipfe, quam extima ejus membrana corrugata, & fubfidens, ad eam denique parvitatem redigeretur.

27. His tibi indicatis, jam faciendum mihi eft quod promifi, ut magnorum illiufmodi morborum, & quod confequitur, caufarum Fluoris parva initia, id eft uteri excrefcentias, tumorefve mihi per anatomen obfervata pergam proponere, non omnia tamen, fed quæ huc cenfeo magis attinere. Scilicet aut exteriora illa funt, aut interiora. Primorum, huc minus attinentium, Obfervationes Epiftola XXXIX. (5) preffe commemoravi. Interiorum quæ alibi expofitæ funt, mentionem hic faciam, & quafdam, alium locum non facile habituras, adjiciam. Qui vero tumores intra ipfam parietum uteri craffitudinem increfcunt, quorum unum defcripfi Epiftola XLV. (6), hic ideo omittentur, quia non femper, etfi plurimum augeantur, ad uteri cavum perveniunt, quemadmodum immanis ille oftendit, de quo fuperiore Sepulchreti Sectione legeris XXIII. (7) Ad interiora igitur fpectant præter minuta illa tubercula, quæ fupra (8) defcripfi, & parvulas illas quafi verrucas, quas ea occafione commemoravi (9), excrefcentiæ quædam parvæ, aliæ alia forma, fingulæ in fingulis quibufdam uteris (10) animadverfæ, tum deinde aliæ humillimæ quidem, & planæ, fed plures, nec modico ambitu (11), itemque de tribus duæ faltem per non tenuem pedunculum utero affixæ, minufque dura quam ipfe fubftantia, eaque intus extraque cruenta adeo ut nigricaret (12), denique fcirrhofum in corona ofculi uterini tuberculum (13). Sed hæc antea ad te fcripfimus. Nunc reliqua adjiciamus. Quod fi alia præterea confpecta ab aliis nofcere fortaffe cupis; reperies inter cætera, a Cl. Gvolfg. Hannib. Langio (14) poft vexationem ab obftetrice utero illatam animadverfa, tuberculum quoddam fcirrhofum, ejus ofculum fic obturans, ut nec flatui exitus, nec ftylo introitus pateret: ab juniore autem Verneyo (15) deprehenfum intra fundum uteri hydropicæ Virgi-

(1) Eph. N.C. Dec. 3. A. 5. & 6. Obf. 126.
(2) Earund. Cent. 8. Obf. 27.
(3) Earund. Cent. 3. Obf. 65.
(4) n. 21.
(5) n. 36.
(6) n. 23.
(7) Obf. 11. §. 2.
(8) n. 14.
(9) n. 15.
(10) Epift. 12. n. 2. & Epift. 23. n. 11. & Epift. 45. n. 16.
(11) Epift. eadem n. 17.
(12) Ibid. n. 24.
(13) Ibid. n. 23.
(14) Commerc. Litter. A. 1735. Hebd. 29.
(15) Mém. de l'Acad. Roy. des Sc. A. 1703.

nis

nis glandulosum corpus, nucis magnitudine. Sciens alia omitto; & ad meas reliquas Observationes protinus transeo.

28. Fœmina consistente ætate, ex thoracis morbo obierat in Bononiensi Nosocomio S. Mariæ de Morte, extremo Aprili A. 1706. Ex illa cum Ventris viscera perlustrarem; hæc præter naturam in genitalibus animadverti. Vagina infima ulceris vestigia servabat, urethræ orificio proxima: quæ in altero naturalis labio erant manifestiora. Hæc prægressæ luis Venereæ suspicionem injiciebant sicut excrescentia quoque ad podicem ex alba quadam substantia. Inde oculos ad ovaria, tubasque convertens, albida illa vidi, & strigosa, superficie quibusdam sulcis in serpentis modum perductis excavata. Cum secarem, duriuscula inveni, deprehendique in altero inanem cellulam, quam tunicæ duæ, interior nigra, exterior cinerea, comprehendebant; in altero præter minores vesiculas humoris plenas, majores cellulas duas, easque vacuas, quarum altera tunicam habebat ex parte osseam factam, altera autem omnino osseam, atque ita sulcatam ut quorundam quasi intestinulorum gyros referret. Tubarum uni corpusculum, forma, & duritie cocto humori Chrystallino simile mediocris piscis, exterius propter majus orificium adhærebat; alteri ad longitudinis medium aggeries corpusculorum haud dissimilium, sed longe minutiorum. Magnus uterus, crassisque parietibus, fundi præsertim. Cujus aperta cavea erat circa longitudinis medium multo amplior in transversum, quam soleat; ibi vero, aut potius paulo superius erant in altero latere anterior uteri facies, & posterior inter se per interjectam membranulam connexæ; ab opposito autem latere excrescentia incipiebat quæ ei uni loco affixa, cætera soluta, se extendebat circuli forma cujus diameter aliquando esset amplior transverso pollice. Crassitudine erat modica, superficie rubris maculis hic illic distincta, substantia autem eadem ferme qua uterus, nisi quod mucosi aliquid intermistum habere videbatur, eoque facilius quam illa distrahi. Cervicis cavum initio, & fine multo erat arctius, quam consuevit. Ab illo autem initio, & a latere, descriptæ excrescentiæ opposito, altera pendebat parvula, eadem atque illa substantia, sed tota rubente superficie saturo colore, pyri figura e petiolo pendentis, nisi quod anteriore, & posteriore facie erat plana.

29. Hæc altera excrescentia mihi sua forma in memoriam redigit eos uterinos polypos quos ab ima cervice excrescentes, & pendulos Ruyschius (1) delineavit post illam Observationem, quam huc in Sepulchretum non esse relatam miraberis, cum acris Fluoris magnam copiam cum illis conjunctam fuisse, memineris. Ejusmodi autem excrescentiæ, non secus ac narium polypi, ut cancrosæ possint, ac malignæ fieri, malignumque ulcus adjunctum habere, satis illa docet Observatio, ostenditque, non temere a nobis uteri excrescentias hic spectari, ut esse possunt pessimorum ejus morborum initia. Qua mente quatuor alia huc addemus exempla, omnia a nobis, cum in publico Anatomen traderemus, conspecta: quorum primum ad hanc infimam, & parvam, cætera ad superiorem majoremque excrescentiam illam attinebunt.

30. Mulieris, ex qua singularem venosum trunculum, nec tamen exilem, venæ Cavæ trunco a sinistris parallelum, hinc cum eodem qua Iliacam excipit, inde cum Emulgente vena communicantem, alias opportuniore loco fortasse describam, cum Partes iis venis proximas, in quibus arteriæ Magnæ truncus fuit, levia incipientium ossearum bracteolarum indicia per faciem interiorem ostendens, A. 1728. attentius inspicerem; hæc in genitalibus adnotavi. Ovaria, seu mavis testes, parvi, quorum alter strigosior, alter vesiculas quidem nullas, sed perpaucas cellulas continebat, quarum minores, nisi quod in-

(1) Cent. Obs. Anat. Chir. Fig. 6. ad Obs. 6.

tus nihil ſpectabile habebant, majoris erant ſimiles quæ intra tunicam craſſam, ex ſubflavo albicantem, ſinum comprehendere videbatur ductus inſtar longiuſculi, exiguos in tranſverſum ramulos emittentis: quanquam veritus ſum, ne tunica, quæ olim fortaſſe cavum ſphæricum continuerat, poſtea collapſa, & in ſe contracta, ſuarum rugarum intercapedine eum ductum, eoſque ramulos mentiretur. Alas Veſpertilionum inſpectans, ut nerveos in iis plexus oſtenderem, in una vix leviſſimum exiguumque plexus quaſi inchoamentum offendi; in altera ne hoc quidem. Ad uteri oſculum prominentia erat quædam colore viridi. Paulo ſupra, ab jam jam infimæ cervicis pariete per brevem, albidumque petiolum parvula excreſcentia pendebat lævis, & ex rubro fuſca, figura minus quidem oblonga, ſed cetera ejus perſimilis minoris excreſcentiæ quæ in ſuperiore muliere noviſſime deſcripta eſt.

31. Mulier annos nata quinquaginta, aut plus eo, trigeſimo ex quo vulnus capiti inflictum fuerat, die mortua erat ineunte Februario A. 1738. Nihil fere ex ea inſpicere potui præter genitalia. In quibus hæc animadverti. Testes duriores erant, aridi, & ſine veſiculis. Cum inter ſe nullo modo diſcreparent, multo minor plexus nerveus fuit in dextera Ala Veſpertilionis. Apertus uteri fundus exhibuit in ima facie poſteriore excreſcentiam mediocrem, ad circuli formam accedentem, depreſſam, & ſuperiore tantum ſui parte ab intima uteri membrana disjunctam. Cujus ipſius membranæ potius quem uteri ſubſtantiæ, excreſcentia eſſe viſa eſt. Hanc enim, & ſubjectum uteri parietem, eamque membranam perſecans, & inter ſe conferens, ex eadem magis compacta ſubſtantia ex qua membrana, factam excreſcentiam reperiebam, prætereaque eadem exterius lævitate, eodemque ac membrana illa, colore præditam, ſi modo ſummam qua disjunctam fuiſſe, dixi, crepidinem excipias, quæ ſola rubebat.

32. Intuenti hæc mihi in mentem venerat ſuſpicari, hanc, & ejuſcemodi alias excreſcentias fortaſſe nihil aliud eſſe quam membranam uteri intimam, a placentæ novimeſtri abhæſione certo loco aſſurgentem in iis præſertim, a quarum utero non ſine vi aliqua fuiſſet avulſa. Sic enim intelligi cur hæ excreſcentiæ circuli forma ſint, & cur non æque in omnibus quæ pepererint, manifeſtæ. Memineram autem apud Ruyſchium (1) legiſſe, etſi protuberantiæ, *quæ in vaccis uterum gerentibus reperiuntur*, & quæ *nil niſi efflorescentia Uterina* ſunt, *quæ tempore graviditatis eo loco ubi connectitur* fœtus *placentulis*, *in tumorem attollitur*, non conſpiciantur in mulieribus, *dum uterum ferunt*, *tamen eo loco*, *ubi placenta ſe ſe utero applicat*, *uteri tunicam interiorem nonnihil ſe ſe in tumorem quoque attollere*. Sed contra animadvertebam videri Ruyſchium non attendiſſe, in vaccis jam inde ab ortu eas protuberantias exſtare, eaſque in prægnantibus amplificari dumtaxat, ut reliquas uteri partes, neque, inani poſtea conſtringente ſe utero, evaneſcere cum is levis muliebris intimi uteri tumor (de quo alibi videbimus qualis ſit, & an ſit ab ea uteri tunica) nec antequam placenta ſe ſe arctius utero applicuerit, nec poſtquam uterus, fœtu edito, ſatis ſe contraxerit, nobis appareat: neque ſane tunc quoque ſibi apparere, Ruyſchius dicat. Præſertim autem recordabar, ejuſdem formæ excreſcentias in virgineis quoque uteris, aut certe earum quæ nunquam peperiſſent, a me eſſe inventas, velut in hac quam protinus ſubjiciam, hiſtoria.

33. Vetulæ quæ ob cruris ulcuſculum in Noſocomium excepta fuerat, dum ibi non illibenter morabatur, idem accidit quod haud raro aliis quoque, ut ex impuris halitibus in febrem incideret primum, ut ex prævio frigore videbatur, intermittentem, mox ubi Peruviano cortice inhiberi non potuit, continuam factam, & acutam, nec ſine vaniloquio. Itaque mulierem ſuſtulit. Cu-

(1) Theſ. Anat. 5. in fin. Arcula 3. n. 1.

jus viſcera inſpectans ferme omnia circa medium Februarium A. 1736. pauca hæc quæ morbida viſa ſunt, adnotavi. CEREBRI meninx Tenuis vaſa habuit ſanguine diſtenta, nulloque negotio ex profundis ſulcis qui ſunt in ejus viſceris ſuperficie, detrahi potuit. E Corde egreſſa Magna arteria tum ſupra valvulas, tum alibi, ut puta qua per Ventrem decurrebat, alba intus futurorum oſſiculorum oſtendit initia. Uterum nunquam fœtum geſſiſſe, hymenis inſpectio docuit, humilis quidem, ſed integri, certe nuſquam dilacerati. Idemque, utero inciſo, cervicis intima ſtructura confirmavit, magna ex parte haud alia atque in iis quæ non pepererunt. Fundi tamen, in tranſverſum dilatati, poſteriorem internam faciem ſuperius excreſcentia obducebat, circuli figura: quæ ab latere ipſo dextero incipiens, haud ita procul a ſiniſtro deſinebat, ut non multo minori eſſet diametro quam illa quæ ſupra (1) in Bononienſi muliere deſcripta eſt. Sed non, ut illa, erat ſoluta, ſi parvam excipias partem quæ ad ſiniſtram inferioremque oram pertinebat: reliqua ei faciei uteri inhærebat, quæ paulo ante dicta eſt. Tenui erat craſſitudine, plana ſuperficie, colore exterius cruento; interius ex ſubalba, compacta, ac firma conſtabat ſubſtantia.

34. MULIERCULÆ cachecticæ, & pene hydropicæ, membra quæ urinæ, & quæ generationis cauſa creata ſunt, examinabam ſub finem Januarii A. 1749. cum in primis hæc offendi. REN ſiniſter ſuperficiem habebat pluribus hic illic cellulis ſero plenis, ſive hydatidibus mediocribus, minoribuſque inæqualem. Nam etſi magna ex parte intra id viſcus, erant conditæ ſic quidem, ut ad pelvim nulla earum perveniret; tamen extrorſum quoque prominebant, ut aliquæ earum, quæ diſſilierant, ſerum in ventris caveam effundendo, incipienti aſciti materiæ nonnihil addere potuerint. Ren alter nullam conſpicuam habuit in ſuperficie; nam una, quæ mediocris inerat, inter ſuperficiem, & pelvim, ad neutram perveniens, condebatur. Urinaria veſica, parte ſaltem ima, tota intus a confertiſſimis vaſculis rubra erat, & inflammata. Quod vero ad genitalia attinebat, utero innatus erat tumor ſphæræ forma, cujus diameter ſeſquidigitum æquabat. Tumoris pars major extra uterum prominebat; minor in pariete hujus anteriore, ad alterum latus, ſic erat condita, ut ad cavum viſceris non perveniret. Durus erat totus, interius albus, albedine tamen quibuſdam minus albis maculis hic illic variegata. Interior facies cervicis quidem erat alba, & inæqualiter, ut ita dicam, tuberoſa; fundi autem rubra, & in duas leves prominentias aſſurgens, quarum neutra, niſi in ſuperficie, rubebat.

35. Ad has quatuor Obſervationes, in Gymnaſio, ut dixi, habitas, placet aliam addere, quam habui in Noſocomio circa medium Decembrem. A. 1748.

36. MULIER ibi conſiſtente ætate mortua erat, quæ diu melancholio delirio, & febricula domi laboraſſe dicebatur, neque enim pro certo id ſcire licuit, ut neque cur demum morti eſſet proxima, cum in Noſocomium illata eſt. Tuum erit ex iis quæ, cunctis propemodum viſceribus perluſtratis, præter naturam adnotavi, quibus morbis macerata eſſet, conjicere. CADAVER mediocri erat habitu. Cerebrum; ut hinc incipiam; nulla peculiari duritie; laxum autem cerebellum inveni. Intra cranium nihil uſquam aquæ offendi. Nec in Thorace graviora conſpexi. Imo ne pulmones quidem uſquam ad pleuram vel minimo nexu alligabantur. In corde vix aliquid concreti ſanguis habebat; in vaſis autem Magnis nihil prorſus: vidi autem ſanguinis modicam copiam ex Aorta jam deſcendente prodire. Sed in ventre plura fuerunt quæ animadverti. Et primum, cum abdomen incideretur, ſanguis in hypogaſtrio inter muſculos repertus eſt, in grumos, quaſi ut in ſugillatione, concretus: cujus rei incognita erat cauſa, neque in ventris cavo quidquam recentis læſionis ei loco reſpon-

(1) n. 7.

debat. Lien ea fuit longitudine, ut a ſua ſede incipiens, ad Ilium os perveniret; cui tantæ longitudini cæteræ dimenſiones non congruebant. Laxus erat, nec lividus, ſed magnam partem rubens, anteriore ſaltem facie. Bilis plurima ſuam veſiculam diſtendebat. Aquæ fuit aliquid in ima pelvi. Veſica interius ad urethræ orificium, & aliquo ſupra hoc ſpatio ſanguiferis vaſculis erat diſtincta. Uterus aliquanto ſiniſtrorſum inclinatus; & ejus tamen oſculi orificium, inciſa vagina, quæ tota propemodum livebat, & grave olebat, magis erat a dextris quam ea ferret inclinatio. Cauſa erat ejus corona, quæ, æquo durior, a ſiniſtris tumore quodam augebatur.

37. Sed de excreſcentiis, & tumoribus internis uteri ſatis; ne quod vereri nos, diximus, creſcant hæ Litteræ præter modum. Ex illiuſmodi autem vitiis, quæ ut crebro deprehendantur, intelligis, mirum non eſt, ſi cauſa aliqua accedente, peſſimi interdum tumores, hiſque exulceratis inſanabiles Fluores fiant. Proxima Epiſtola quidquid reſtat muliebrium morborum perſequemur. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XLVIII.

Verba fiunt de Graviditate Falſa, Abortu, Partu infelici.

SI forte miraris, tot ejuſcemodi argumentis unam hanc a me Epiſtolam tribui; miraberis magis, duas, haud amplius; neque eas longiſſimas, Sectiones XXXVII. & XXXVIII. in Sepulchreto tribui non illis modo, ſed ſimul etiam aliis pluribus, in quibus ſunt Gemellorum Origo, Hermaphroditi, & Virginatatis Notæ. Quæ mihi argumenta neque hic tractanda arbitror, ubi inſtitutum poſtulat, ne de aliis quam de abditis morborum cauſis per anatomen quæſitis agatur, neque, ſi tractanda eſſent, aut ullum, aut magnum apud me pondus haberent pleraque eorum quæ de illis, aliiſque ejuſmodi rebus in has Sectiones relata video. Quod ne temere a me dictum putes; exempla nonnulla indicabo. Quid enim ad Gemellorum Originem Obſervatio iſta (1) Gerardi Blaſii, qui teſtium veſiculas, ne dicam hydatidem facile quandam extra horum alterum hærentem, ſine ulla dubitatione habet pro ovis? vel quid ad eandem Originem iſta quæ ſubjicitur, Appendix? in qua; ut alia prætereeam, a ſententia Blaſii non diſcrepantia; *aura ſeminalis per vas Deferens, ſive Ductum brevem*, id eſt teſtis vinculum teres, ut opinor, *ad* ipſum *uſque* teſtem *traducitur*; quaſi eo vinculo quadrupedum fœminæ non carerent: *ovi ductus gallinarum rectus* eſſe dicitur, *&* *laxior*; *in homine vero anguſtus*, *&* valde *tortuoſus*; quaſi cum in gallina laxior eſt, non ſimul eſſet, quanto muliebri tuba longior, tanto etiam, id eſt præter omnem comparationem, tortuoſior. Adduntur & hæc; tubarum cum teſtibus connexio eſt magis indaganda, ne forte quæ laciniæ, ſeu fimbriæ illarum dicuntur, effectus ſint diſruptionis, videlicet ne tubæ cum antea teſtibus ſecundum naturam fortaſſe adhæſiſſent, ab illis *per incuriam*, *dum inteſtina extrahuntur*, *communiter abrumperentur*; quaſi tubæ ex longe tenuiſſima membrana fierent; earum autem fimbriæ ea ſtructura, figuraque eſſent, ut poſſent ad eum modum produci: eſt inter uteri cervicem, & teſtem alter qui ſemen tranſvehit, ductus, qui *cervicalis dici non abſurde poſſet*; quaſi ductum ejuſmodi eſſe vas quodpiam ſanguiferum, non conſtaret: denique, ne longior ſim;

---

(1) 4. in Sect. 37.

per teretia uteri ligamenta *feminalis materia, nec non alia in utero coacervata excrementa ad inguina expelluntur*; quasi manifeftum non effet, ea ligamenta cum uteri cavo non communicare. Et hæc quidem de gemellorum origine, & generatione. De Hermaphroditis autem quorfum diffectiones iftæ tres? (1) quando cum fæmineo naturali penis conjunctus neque urethræ orificio erat præditus, neque urinam emittebat; ut vel fine ulla diffectione nihil effe aliud, conftaret, quam magnitudine monftrofa clitoridem. De Virginitatis denique Notis fatius erat nihil attingere, quam duas, trefve iftas (2) in extrema Sectione XXXVII. Obfervationes proponere, ex quibus lectores partim vix fciant, quænam inter notas illas non fit ponenda, partim credant, ne hymenem quidem, qui tamen præcipua, fiqua alia, Virginitatis eft nota, in illis effe commemorandum, præfertim cum in adjecto Scholio carunculæ etiam folæ pro ea præcipua nota haberi poffe dicantur, neque minus ad Pinæum hujus fententiæ propugnatorem, quam ad alios lector rejiciatur. Quibus de rebus tanto minus hic a me quidquam addendum puto, quod fatis alias quid obfervaverim, in Adverfariis (3), quid autem cenfeam, fufe in eo Refponfo dictum eft quod infcribitur *fuper judicio Obftetricum de Mulieris Virginitate.*

2. In Sectione etiam XXXVIII. non pauca funt quæ aut non eo loco poni, aut adjecta animadverfione aliqua omnino emendari debuiffent. Neque enim pro his poffis dicere quod pro plerifque eorum fortaffe quæ fupra notata funt, nimirum quo tempore edebantur, necdum iis meliora fuiffe propofita: quanquam & tunc multo meliora jam prodierant, & tanto magis eo tempore quo Sepulchretum recufum, & auctum eft. Scilicet recentiffimis Obfervationibus opus non fuerat, ut hæc, quorum aliqua continuo indicabo, non fine emendatione proferrentur. Obfervatione I; ut omittam, quædam in cujufdam fætus (4) diffectione ita proponi, ut cum fecundum naturam fint, ipfa quoque a plerifque lectoribus credi poffint ad vitiofam conftitutionem attinuiffe; quis ferat (5), funiculum fœtuum umbilicalem *communiter & in omnibus ulnarum aliquot longitudine effe folere?* aut quis *mirum* effe, credat (6) a fæmina quæ fepties abortiit *nunc breviore, nunc longiore a conceptu temporis fpatio, editos omnes abortivos fuiffe tamen ejufdem magnitudinis, pollicis articulum fere æquantes*; quis, inquam, hoc *mirum* credat, nifi forte qui non intelligat, alios quidem alio tempore fuiffe ejectos, omnes tamen eodem mortuos? poffe enim mortuum fætum vel plures menfes in utero retineri, etiam fine corruptione, & fætore ullo, fatis præter alias, in primifque apud Ruyfchium (7), ea monftrat, quæ continuo fequitur Obfervatio (8). Obfervatione autem II. (9) cum fætus quidam cujus exitum viarum tumor prohibuerat, compreffo ab uno latere cranio repertus effet; inde hoc infertur: *ex quo clare elucefcit, non folum vim expultricem uteri facere ad protrudendum fœtum, fed & ipfum infantem allaborare ad fui e carcere liberationem*: probaturne tibi hæc rei, cæteroquin per fe non falfæ, confecutio: quando mater 5. *aut* 6. *diebus doloribus partus laboraffe* dicitur, infans autem poft primos illorum dolorum dies nullum vitæ fignum edidiffe; ut minime conftet, an utriufque, an matris unius conatibus ea cranii compreffio debeatur? Verum hæc fatis fint. Per te enim quatuordecim exempla perlegens, quæ Obfervatione I. ita proferuntur quafi omnia ad abortum attinerent, intelliges, num fecundo, quod ad partum fpectat, inter reliqua effet locus, multoque illud magis, num ad inftitutum pertineant omnes quæ in IX. congeruntur, Obfervationes; cum pleræque earum certe non ad præternaturalem, fed ad naturalem

(1) Ibid. Obf. 6.
(2) Obf. 7. & 8.
(3) I. n. 39. & IV. Animad. 23. & 24.
(4) §. 3.
(5) §. 7.
(6) §. 6.
(7) Thef. Max. n. 40. 158. 219.
(8) 7.
(9) 3.

attineant uteri tum in gravidis, tum in puerperis conſtitutionem. De qua noli hic quidquam a me expectare. Ad ſcriptionem enim longe aliam pertinent quæ ipſe quoque de conſtitutione illa neque ſemel, neque indiligenter obſervavi. Sed ut ingenue quo ſtudiis inſervirem tuis, hæc in memoratis Sepulchreti Sectionibus notavi; ſic ultro fateor, plurima in iiſdem eſſe probanda. Quorum capita in his Litteris ſequar, alia tamen interjiciens, aut adjiciens quæ & neceſſaria eſſe, & huc ſpectare, exiſtimabo.

3. Et primum, quod ad Graviditatem Falſam attinet, nimis notum eſt, haud ita raro Medicos falli ſive in vera pro falſa, ſive in falſa pro vera habenda. Utinam vero certa ſemper exſtarent ſigna; his enim freti docti ſaltem, attentique Medici neutrum in errorem laberentur. Certum utique, & manibus, interdum oculis quoque, eſt obvium graviditatis veræ ſignum, fœtus in utero motus: quem qui ſemel, præſertim frigida; ſic enim excitari ſolet; manu impoſita, bene perceperint, non illis inteſtinorum a flatibus, non alii ulli motus imponent, uſque adeo peculiaris ille eſt, & qui non niſi a vivo fœtus corpore edi poſſit. Verum primis non ſolum menſibus hoc ſigno caremus; ſed & cæteris interdum, imo nunquam poſtremis, ſive ob fœtus infirmitatem, ſive aliis de cauſis. Memini, rogatum quondam me eſſe, ut adoleſcentulam inviſerem, cui poſtquam Chirurgus e mamma cancroſum, ut ajebant, tumorem abſtulerat, venter a novem jam menſibus tumere cœperat. Quo minus renati, ut ſæpius ſolet, & tunc in utero timebatur, cancroſi tumoris ſigna, interrogando, reperiebam: eo diligentius, ac diutius tumentem uterum contrectavi. Cum prægnans hic videretur, ego vero motum perciperem nullum; parentum autem præſentia non ſineret me frigidam petere, in quam poſſem calentem; æſtas enim erat fervidiſſima; manum demittere; ſevocavi adoleſcentulæ Medicum; negantemque, ſe motum unquam in eo ventre animadvertiſſe, hortatus ſum nihilominus, ut quamvis intactam eam Virginem omnes crederent, caute ipſe prudenterque ageret, nec quid in aliis ejus ſimilibus paucis ante annis accidiſſet non ſine medentium dedecore, oblivisceretur. Quid quæris? Intacta illa Virgo paulo poſt infantem edidit. Eſt igitur ſignum quod dixi, certum, cum eſt; nec tamen non gravida poteſt eſſe mulier, cum abeſt. Aliud legi, ab doctis alioquin, & experientibus Viris pro certo, & in omnibus gravidis occurrente propoſitum, umbilicum videlicet protuberantem contra atque in hydrope, cunctiſque aliis ventris tumoribus. Sed num in aſcite nunquam protuberet, quem ad aquas educendas nonnulli perforant protuberantem, itemque num quam cauſam prominentis umbilici in gravidis ipſi proferunt, ea non ſit aliis qui inteſtina ſurſum urgeant, tumoribus communis; hæc, inquam, aliaque non quæram, cum ipſi ante finem tertii menſis non extare hoc ſignum, fateantur, cumque inſuper aliquando accidat ut geſtatio uteri cum hydrope conjungatur. Ne Plateri Matronam (1) hic memorem, ſolitam *quoties uterum gerebat, in aſcitem incidere*; pauci ſunt Medici qui utrumque aliquando conjunctum non viderint, aut qui ſaltem, ſi cauti, prudenteſque ſint, alienorum errorum non ignari, an conjuncta eſſent, dubitaverint. Quo magis annis ſuperioribus miratus ſum, doctum cæteroquin Medicum, & valde exercitatum, cum mecum conſilia iniret pro Illuſtri Matrona, quæ anaſarca, & aſcite laborans huc venerat, de nulla alia re ſolicitum quam de efficacibus adverſus utrumque hydropem medicamentis ſtatim propinandis, verba feciſſe. Ego vero cum tenellos Matronæ filios, ipſamque ætate florentem viderem, neque interrogando certior fieri poſſem, uterum tunc ferret, necne; iſta, inquam, medicamenta omnia probo, ſic tamen ut priuſquam de hac re qua de quæro, non liqueat, in uſum trahi non

(1) Obſ. l. 3. ubi de Extuberantia.

incipiant; interea autem levioribus quibusdam, & tutis in utramque partem remediis utatur, aptaque in primis vivendi norma. Sapiit mulier, mihique auscultans, domum reversa, suo tempore ad me misit qui gratias ageret, nunciaretque, filio edito, simul a morbis illis solutam, nihil ex iis, nisi crurum tumorem, superesse. Complures quoque esse, video, qui signo nitantur vetustissimo, quippe in Hippocratis Aphorismis (1) proposito: *quæ utero gerunt, his uteri os comprimitur*, indicio utique non contemnendo, & perutili primis illis mensibus, quibus priori, ut supra dictum est, non est locus. Itaque hoc feliciter usus sum, cum licuit; licuit autem perraro; nostratibus fœminis ejusmodi explorationi plerumque repugnantibus. Nec temere tamen sum usus, non ignorans, esse uteri morbos, in quibus, ut in parte docet Hippocrates (2), ejus osculum connivet. Imo ob eandem causam non satis esse, credidi, si ad constrictionem illam osculi ejus quoque coronæ incrementum aliquod additum esse, non imperitus Explorator perciperet, aut si digito ea corona sursum nonnihil compulsa, mox hanc, subducto paululum digito, & stante muliere, relabi sinens, gravius uteri pondus animadverteret; aut denique si idem osculum posteriora versus inclinatum magis sentiret. Hæc enim etsi Hippocratico signo adjecta ipsius vim augent utique; tamen magnopere non fidendum, censui, nisi cum ea corona, ut Galenus (3) olim admonuit, æquo durior non esset, uteri autem morborum, vitiorumve, in quorum certe quibusdam inclinatio quoque antrorsum est, unde osculum retrorsum convertitur, omnia abessent indicia.

4. Igitur ne veram graviditatem pro falsa accipiamus, est ratio habenda accuratissime eorum omnium tum quæ adsunt, tum quæ absunt, in primisque si mulier antea gestavit uterum, an eadem quæ alias, signa initio præcesserint, ex quibus nunc parites se gravidam factam censeat. Ob hujus enim rei, fallacis quidem interdum, sed non propterea negligendæ, contemptionem sæpe vidi Medicos in errorem prolapsos, ut ex tribus saltem, quas placet subjicere, Observationibus præclare intelliges. Hæ omnes ad Fœminas pertinent Generosissimas, primam hujus, reliquas meæ Civitatis.

5. Fœtus ante sex menses, & dies aliquot; neque enim ab eo tempore mulier cum Viro consueverat amplius; conceptus fuerat, matre ob solitas initio post cæteras conceptiones molestias, quin gravida facta esset, non dubitante. Jamque uterus tertio mense tumere cœperat, cum, profluente multo ex hæmorrhoidibus sanguine, detumuit, ut deceptam fuisse mulierem, arbitrarentur. Itaque etsi postquam, eo fluxu conquiescente, recreata erat, iterum venter intumesceret; non propterea gravidam putavere. Rediit novissime idem fluxus, eique febris accessit. Tunc vero cum ipsa jam, nedum Medici, nihil de graviditate amplius suspicaretur; sanguis e brachio, & postmodum etiam e pede missus est, tum deinde medicamentum datum ad alvum solvendam. Paucis postquam datum fuerat, horis ecce inopinantibus omnibus, fœtus ejicitur mortuus, & septima post hunc hora Secundæ. Quæ cum fœtu, & eorum quæ dixi, omnium relatione ad me allatæ fuerunt postridie mane, qui dies fuit IV. Kal. Septembres A. 1727. Fœtus a vertice ad calces erat sex transversos digitos longus, funiculus umbilicalis novem, sed mira tenuitate, ut filum referret modicæ crassitudinis, sine ulla intorsione, ubique æquale. Corpusculum fætus, qui erat masculus, bene intus extraque conformatum, nisi quod caput totum ita apparebat, quasi a lateribus fuisset compressum. Albus prodierat, nunc fuscus erat factus. Viscera fere omnia pallido, & obsoleto colore, jecur in primis, quod ex subflavo erat pallidissimum. Non modo urinaria vesica inanis, sed & Colon intestinum, & Rectum. Cum sanguinei coloris, non modo sanguinis, nihil us-

(1) Sect. 5. Aph. 52. (2) Ibid. Aph. 55. (3) De loc. aff. l. 6. c. 5.

quam ſe oſtenderet qua cunque ſive fœtum ſecares, ſive ejus funiculum, qui ad me integer, hinc umbilico annexus, inde placentæ, allatus fuerat, cumque primi ſaltem ab illo in hanc rami eſſent tenues, quidam quaſi globi, nonnihil in longum ſe extendentes, magni, nigricantes, & ſanguine ferme fluido diſtenti, per Secundarum membraneam faciem qua placentæ, hic revera pro parvitate fœtus ampliſſimæ, ſuberant, tranſpiciebantur. Cæterum etſi fœtus corpuſculum neque erat exterius flaccidum, neque rugoſis integumentis opertum, neque ex ipſo, aut ex Secundis quidquam gravis odoris uſquam extitit; non dubitavi tamen quin diutius in occluſo utero, aut mortuus, aut certe infirmiſſimus, & mortuo ſimilis jacuiſſet, antequam prorſus moreretur.

6. Repentinus multi ſanguinis fluxus exſanguem, ut ex diſſectione apparuit, fœtum ejuſque funiculum reddiderat, & hunc præterea adeo gracilem. In eo autem quod fœtus eſſe crederetur nullus, excuſandus error Medicorum aliquanto magis, quam in proxima hiſtoria.

7. Fœtum pariter immaturum, & mortuum ejecerat altera Matrona menſe Sextili A. 1716. Huic ſe gravidam eſſe, ex conſuetis ſibi indiciis putanti, Medicus ut abundantem, quemadmodum exiſtimabat, minueret ſanguinem, e brachio miſerat pondo libræ. Cum venter poſtea non ita pro geſtationis tempore tumeret, mulierque iis menſibus quibus fœtus motum animadvertere conſueverat, non perciperet, tum Obſtetrix, tum Medicus ipſe, Vir alioquin doctus, ſed quam ſemel animo imbibiſſet opinionem haud facile deponens, non fœtum, ſed molam utero geri, pronunciarunt. Qua pronunciatione cum perculſus eſſet, gravique mœſtitia afflictus mulieris animus; forte accidit ut ipſe in Patriam æſtate illa ſecederem, inſciuſque rerum iſtarum, ejus rogatu a Conſanguineis, Viris nobiliſſimis, meique amiciſſimis, ad ipſam adducerer. Quam bono, ut ſolebat, colore, &, niſi quod triſtis erat, bene valentem cum aſpicerem; quid tibi, inquam, Medico opus eſt? Nempe, inquit, ut ex eo ſciam, gravida ſim, necne. Tum ego cum interrogando, & ventrem contrectando, nihil audirem, nihilque perciperem, unde non gravidam eſſe, crederem, imo ex ipſa, itemque ex intima ancilla quæ ei ſemper fuerat a cubiculo, eadem omnia nunc eſſe, & fuiſſe, intelligerem quæ in prioribus fuerant uteri geſtationibus, ſi duo illa exciperes de quibus antea dictum eſt: gravida es, inquam, nec duo iſta, opinor, deeſſent, niſi quod in aliis geſtationibus, cum junior eſſes, non feciſti, ſanguinem eaque copia, mittendo, fœtus robur imminuiſſes, ejuſque incrementum retardaſſes. Tum demum quis juſſiſſet, ejuſque de mola pronunciationem audivi. Ibi ego, quæ ipſum rationes permoveant, neſcio: meæ certe me permovent, ut de mola ne ſuſpicer quidem; fœtum vero imbecillem, & quem niſi apta vivendi norma, animique alacritate recrees, in periculum adducas, a te geſtari, quo ad licet ejuſmodi in rebus, confirmo. Vera hæc erant; at ſerius quam oportuiſſet, inculcata. Cum enim ipſe ruſticatum abiiſſem; non ita multis interjectis diebus, accidit, ut mulieri nec opinanti cruenti quidpiam e naturalibus prodiret. Medicus autem præjudicata opinione adductus, ut molam citius deturbaret, rhedam conſcendere, per inæqualia, atque aſpera loca equis concitatis ire juſſit. Dolores inde oboriuntur. Domum reditur. Mittuntur ad Medicum qui conſulant quid agendum. Hic vero clyſterem imperat: quo reddito, ſe venturum, promittit. Dum redditur, una mortuus fœtus, Secundæque ejiciuntur nulla cum mola. Venit non ita multo poſt Medicus. Occurrit ancilla de qua antea dictum eſt, iiſdemque propemodum verbis excipit, quibus in re non valde abſimili, ut in Sepulchreto (1) habes, Medicos olim excepit ſuos generoſiſſima Veneta Matrona Helena de Mocenicis. Ancilla enim illa fœtum oſtendens, en mola, inquit, quam

(1) L. 3. S. 21. in Schol. penult. ad Obſ. 58.

hera

hera gestabat mea. FŒTUM, cum ut dixi, abessem, dissecare non potui. Sed gracilem, & nihil grave olentem fuisse, ab iis qui viderant, accepi.

8. Venia tamen digni sunt Medici, nisi si pertinaciam falsa cum opinione conjungant. Multo dociliorem, ut continuo intelliges, ibidem inveni alterum A. 1721.

9. FŒTUS quem immaturum, & mortuum ejecit mater, historiam nunc tertiam accipe, eo digniorem quæ diligenter scribatur, quod mola simul ejecta est, eaque præcesserant quæ, ut in Observatione quadam Schacheri (1) cum hac quadantenus conveniente, opinionem veræ graviditatis propemodum tollerent. Matrona habitu, & statura mediocri, de qua nullam facile memini quæ plus sanguinis gigneret, felix plurium liberorum mater, nonnunquam tamen etiam abortionibus obnoxia, cum post ultimum partum quem immanis lochiorum copia erat consecuta, tristius hyemen traduxisset. Aprili mense ex consuetis sibi indiciis, cum menstruorum emansione conjunctis, se rursus concepisse, censuit. Secuta est appetitus ciborum tanta dejectio, vix ut vespertino dumtaxat tempore comederet, præsertim cum quidquid mane sumeret, vomitu rejiceretur. Huc accessit circa Idus Junias sanguinis ex utero profluvium. Adversus quæ mala, ægræ non prorsus insolita, cum alias post multa incassum adhibita, aquæ Nucerinæ usus profuisset, tunc minime profuit. Ob hæc Julio circiter medio ab ægra advocor, venæ sectionem supra quam dici possit, perosa. Itaque ea saltem quæ pertinaciter non recusaret, commendo, ut puta usum *gelatinarum* ex vituli cruribus, coralia in pollinem redacta, cydonitem, & pauca alia de hoc genere quæ utrique malo ita adversarentur, ut sanguinis tamen cursum violenter cohibere non possent. Utrumque interea perstabat malum, sic tamen, ut non difficulter ferretur. Quotidie enim mane surgebat mulier, stabat, sedebat, ambulabat, rheda etiam cum vellet, minus probantibus nobis, per urbem vehebatur, nec quidquam fere prodibat sanguinis. Noctu dumtaxat, cum sive supina, sive in latus sinistrum cubaret; in dexterum enim haud poterat; profluebat, sive lecti calor moveret, sive non jacentis uteri osculo aliquid se opponeret quod operiret, aut quasi obturaret. Præter id quod noctu effluxerat, magna erat concreti sanguinis copia quæ cum primum surgeret, excidebat. Inter hæc ad cæteras mœroris caussas gravissima quædam cum repentino terrore accessit ex nec opinato Viri infortunio, quod ut Civitas universa commiseratione, ita Uxor lachrymis, & planctu excepit. Et ea quidem quæ prima insecuta est, nocte sanguis ferme omnino substitit. At proximis vel fusius effluxit. Jam non erat quispiam qui tanta, & tam crebra sanguinis effusione spectata, gravidam crederet esse posse mulierem; sed ne ipsa quidem credebat amplius. Mihi tamen, quamvis senior, auscultabat Medicus sæpe inculcanti, judicium adhuc, ut in muliere quæ sanguine adeo abundaret, esse sustinendum: conceptionis solita indicia omnia præcessisse; abortionis in effuso sanguine, accurate semper inspecto, vestigia necdum ulla apparuisse: lente quidem uterum intumescere; verum si parcius tandem sanguis efflueret, citius fortasse tunc se elaturum. Dandam igitur operam, ut ejus effluxus parcior fieret; sic enim mulieris quoque vires servari facilius posse, quarum lapsus jam incipientis crura indicium dabant non æque firma atque hactenus fuerant, & minus roseus quam antea, faciei color. Cum alia quæ ea mente exhibuerat, minus responderent; dare cœpit veterem rosarum conservam, ut vocant, vitriolatam, qua, & confectione alkermes; sic enim appellant; sine odoribus excipiebat contusa citrea semina, & in boli formam redigebat. Hoc bolo & ventriculus aliquanto melius se habere incepit, & sanguinis multo minus profluere. Tunc vero; tertia jam pars præterierat Augusti mensis; non so-

(1) Progr. de Hæmorrhag. Gravidar.

lum tumere cœperant mammæ, ut in prioribus uteri geſtationibus, ſed etiam venter altius ſe attollere. Hic iterum mulier, cæterique in depoſitam graviditatis opinionem redire. Erat tamen inſoliti aliquid, quod illius, meumque turbaret animum, creber in utero punctionum ſenſus. Quæ me res movit, ut ventrem manu diligentius contrectarem. Quod dum facerem, magis aliquanto turbatus ſum, uterum percipiens, non umbilicum verſus acuminatum: ſed in tranſverſum utroque latere magis extenſum, nec, ſi paulo fortius premerem, ſine dolore id ferentem, præſertim ad dexteram iliacam regionem. Vultu quidem, ut debebam, non modo verbis, apud mulierem ſuſpicionem diſſimulavi meam. Hanc Medico tamen, & Viro mox aperui, vereri, me, dicens, ne præter fœtum mola ſubeſſet: nec tamen propterea niſi id quod agebatur, agendum; neque enim ubi molæ ſuſpicio eſſet, & majus in dies, quo minus ſanguinis exiret, uteri incrementum, iis eſſe locum quæ vehementer adſtringerent, præſertim cum ſanguis nonnullis quidem noctibus haud ita parce, plerisque tamen ſatis modice jam prodiret: nec contra ubi facile profluvium redire poſſet, ſimulque cum mola, fœtus eſſe crederetur, ad pellentia, ne in ſolis quidem molis ſemper tuta, decurrendum; ſed obſervando, & pro re nata moderando ſanguinis fluxum, quiete præterea & animi, & corporis, aptisque alimentis mulieris vires ad cujuslibet enixus caſum eſſe conſervandas. Hæc igitur dum attente fierent, poſt dies non ita multos, XV. Kal. Septembris, mulieri, dum forte ſtaret, aquæ repente ex utero proruperunt neque odore, neque re alia ab iis quæ parturientibus prodire ſolent, niſi forte copia paulo majori, diſcrepantes. Vocata continuo Obſtetrix cum proximi partus nulla præterea videret indicia, imo uteri oſculum occluſum digito perciperet; hæc nobis curavit ſignificanda: qui niſi novi appareret aliquid, interea quieſcendum eſſe, reſpondimus. Unus, alter, & tertius jam dies ſic erant exacti, me non valde mirante, quippe memore, non modo apud Harveum (1), totque alios legiſſe, verum etiam in Cive altera mea nobiliſſima aquarum effluxum multo ante extremum geſtationis vidiſſe, felici nihilominus partu non ante legitimum tempus conſecuto; ægre tamen hic ferente, ubi fœtum neque robuſtum, neque ſolum eſſe, exiſtimarem. Die autem quarto, cum venter qui ab aquarum exitu detumuerat, iterum cœpiſſet tumere, ingruentibus partus doloribus, mola primum, deinde fœtus mortuus ejectus eſt, noviſſime autem, tribus interjectis horis, nec ſine difficultate, & magna ſanguinis profuſione, Secundæ exierunt. Servata eſt mater, quæ undetrigeſimo poſt anno obiit ex maligno ulcere, ut accepimus, in utero, an vagina, ſed poſtremis illis annis oborto. Certe eo tempore quo fetum illum gerebat, & eo quod protinus, & deinceps ſatis diu inſecutum eſt, nihil fuerat unde uteri, aut vaginæ exulcerationem jure poſſes ſuſpicari, indeque ſanguinis illas effuſiones repetere, ut poſſes in fœmina, ab Raygero (2) deſcripta, quippe quæ cum acerbiſſimis lumborum, & inguinum doloribus immanem primum uteri hæmorrhagiam paſſa eſt ſex, ſeptemve ante partum heddomadis, poſt puerperium autem profluvium, quo intra perpaucos menſes confecta eſt, fœtidiſſimi nigricantis humoris. Quod ſi noſtrum cum propoſitis a Phil. Jacobo Hartmanno (3), & a Cl. Gutermanno (4) caſibus tibi placeat conferre; non difficile intelliges, abortus, pariter cum mola conjunctos, quanta, & quamdiu profuſio ſanguinis præceſſerit, neque tamen hic ab aperto in vagina ſanguifero vaſe, nedum ab uteri, aut vaginæ exulceratione, deductus ſit, aut deduci debuerit. Sed cætera quæ ad abortum attinent, a nobis deſcriptum, perſequamur. Mola, eloto qui adhæſerat, ſanguine, haud craſſior

(1) In Additam. ad Exercit. de Generat. ubi de Uter. Humor.

(2) Eph. N. C. Dec. 3. A. 3. Obſ. 135.

(3) Dec. cad. A. 4. Obſ. 84.

(4) Act. N. C. Tom. 3. Obſ. 78.

inventa eſt digitis tranſverſis duobus, aliquanto autem longior, ſectaque, non nihil ſpongioſa, & quaſi carnea apparuit. Secundæ nihil oſtenderunt vitii Fœtus qui ſequioris erat ſexus, novem digitos tranſverſos longitudine non æquabat. Caput univerſum, & collum a magna quaſi ſugillatione, ſine ullo tamen fœtore, nigricabat. Cætera, etiam interius, nihil præter naturam, quantum videre potui, habebant. Inepta enim mulierum moroſitate, vix licuit ventrem aperire, in quo ventriculum non inanem, quædam autem inteſtina animadverti ab iis quæ ſecundum naturam continebant, ſubnigra. Sed ne id quidem permiſiſſent, niſi, ut ſolari poſſent Parentes, qui decepti marem amiſiſſe triſtius ferebant, uterum exiguum quidem, ſed immiſſo per naturalis rimulam tenui ſpecillo, cum hac manifeſtiſſime communicantem, ſicuti curioſis ipſis pollicitus eram, oſtenderem; clitoridis enim exſtantior, rimulamque prætegens, ut in ejuſmodi fœtibus ſolet, magnitudo illis pro pene impoſuerat; nec mirum, quando ſæpius Chirurgis, atque adeo Medicis ad eundem modum impoſuit.

10. Neque immerito hoc a me dictum, cognoſces ubi ab Auctore Sceptis utriuſque de Vivipara Generatione in harum altera deſcribi fætum animadverteris, qui *vix attingens tertiam partem digiti auricularis, completus tamen* erat, *& diſtinctus in omnibus ſuis particulis, itaut vel ſexus maſculinus optime diſtingueretur.* Scilicet in hunc errorem, quem verbum iſtud *optime* ſine ulla adjecta dubitationis, aut accuratioris examinis mentione, ſatis indicat, non incidiſſet, ſi anatomes exercendæ magis, quam impugnandæ, ſtudioſus, eadem quæ ſolertes Anatomici, in primiſque Ruyſchius (1), de tanto faciliori ob ea quæ diximus, in dignoſcendo ſexu deceptione, quanto minor eſt fœtus animadvertiſſet. Quem vulgarem errorem exterminari, parentum intereſt, qui perſæpe abortus eo gravius ferunt, quod marium illos quoque eſſe, putant qui ſunt fæmellarum. Cæterum ut ad propoſitam hiſtoriam redeam, an ſugillatio illa capitis inde orta ſit quod aquis aut omnino, aut maxima ex parte jam effuſis, non membranæ illis diſtentæ, ſicque deorſum compulſæ ad viam fœtui dilatandam; ſed fœtus, matris conatibus propulſus, ipſe ſibi per anguſtias oris uteri exitum aperire debuerit, an potius, ſi, quod facile acciderat, is credatur antea mortuus, læſionem ejuſmodi quæ non niſi in vivens corpus, aut in cadaver recentiſſimum cadit, vel pridem, quæcunque ejus rei cauſa fuerit, vel ſtatim a morte, capite jam antea deorſum converſo forte contraxerit, itemque an mola culpanda hic ſit, quæ, ut ipſum præceſſit, ſic inter ejus caput, & os uteri interjici potuit, viamque anguſtiorem facere, eademque obſtaculum illud fuerit, quod, ægra ſtante, ſanguini exitum intercludere ex utero, quippe tum deſuper compreſſa, videbatur, in medio relinquo. Quod vero aquas effuſas ex amnio fuiſſe, non dubitem, ejuſdem fœtus, qui non niſi quarto poſt die excluſus eſt, cum alia faciunt, tum illud inſuper quod copia eſſe viſæ ſunt paulo majori quam debebant. Neque enim ignoro fuiſſe ingenioſe cogitatum, aquas ante juſtum tempus prodeuntes, non ad eum qui denique ejicitur, fætum, ſed ad alterum attinere qui ſimul quidem cum eo conceptus, verum in vitæ primordiis extinctus, & deinde colliquatus iſtas quæ exitum anticipant, aquas reliquerit intra amnium proprium donec earum jugi incremento hoc adeo diſtendatur, ut alterius robuſti, & ad maturitatem prope adducti fætus vehementioribus motibus reſiſtere nequeat. Sed ut de aquarum illo incremento hic minime diſputemus, atque ut præterea concedamus, huic cogitato quibuſdam in caſibus eſſe locum fortaſſe poſſe, at non erat certe in noſtro, ut pote cum fœtus imperfectus eſſet, ac debilis, neque in propoſitis

(1) Theſ. Anat. 6. n. 48. 51. 54. & 59.

a Petersonio (1), & Dethardingio (2); fœtus enim qui caput, jam exertum, rursus in uterum retraxisse, ibique alter duas, alter septem hebdomadas donec partus tempore omnino prodirent, restitisse scribuntur, suis profecto, non alienis aquis exitum aperuerant: aut si exempla hæc, quod ultro fateor, firmas requirebant probationes; alia tamen haud deerunt creditu faciliora, eodemque spectantia, si otium tibi ad quærendum fuerit. Cæterum præmaturum, & qui fere innoxius sit, aquarum exitum repetere plerumque solitus sum a rupto dumtaxat chorio, sic effluere sinente quod inter se, & amnium plus minusve illarum forte intererat secundum Observationes Ruyschii (3), & aliorum (4); quanquam hi nescio quam inde allantoidem humano in genere commenti sunt. Aquarum vero ex amnio ipso ante justum tempus eruptionem illam esse, non dubito, quam merito Hippocrates (5) *malam* pronunciavit. Quamvis enim post ipsam non semper infelix sit partus: sæpius tamen minus est felix, sive illam ut causam, sive ut effectum spectemus. Ut causam quidem; nam effusa tunc aqua viam opportune fœtui neque dilatat, neque lubricat. Ut effectum autem; sive enim a minus firmis fit Secundarum membranis, sive ab nimia aquæ copia, sive ab ejus denique acrimonia, id quod Martiano (6), neque injuria, magis displicet, quomodo hæc duo novissima internoscamus, docenti; non bona certe aut de fœtus, aut de matris, aut de utriusque constitutione vel solidorum, vel fluidorum, vel utrorumque significat, contra atque ad partus, & puerperii optabilem felicitatem requiritur. Ex his proclive erit tibi explicare quædam, ad præproperam aquæ eruptionem, ad aliaque in proposita Matrona, & ejus partu, & fœtu, spectantia. In Molæ autem suspicionem quæ me signa induxerint, ex historia intelligis, ubi ipsa, qualia ea cunque sint, memoravi. Non facile utique est ita illius præsentiam cognoscere, ut audacter affirmes: ex signis tamen notis quæ Majores nobis reliquerunt, pudenter licet suspicari. Eorum plurima; quanquam non omnia simul occurrere necesse est, collecta videbis a Lamzwerdio (7), ex cujus innominati libro, maxima alioquin ex parte infrugifero, a quibusdam ætate hac nostra fuisse descripta, animadverti. Nec tamen ego istam molam aut ante partum, aut post dissectionem ex iis esse quæ vere appellantur; censui; imo pro uteri polyposa concretione semper habui in muliere præsertim (quæ me res magis in eam suspicionem perduxit) cujus ex utero tantam prodire sanguinis copiam, & tam facile concrescentis, viderem.

11. Scilicet molarum aliæ cum legitimæ sint, aliæ quæ illegitimæ sic appellantur; ex utrisque tamen quædam possunt aut cum fætu conjungi, & sæpe abortionis causam afferre, sive uterum irritando, sive ejus cavum non parva ex parte occupando: aut sine fœtu adeo increscere, ut graviditatem mentiantur. Sed illegitimæ possunt in virginibus quoque intactis, castisque viduis progigni; legitimæ, nisi apud eos qui, dissentientibus cæteris, ponunt in mulieribus subventanea ova, non possunt. Illegitimæ; ut de his primum dicamus; aut ex sanguine in uteri cavea subsistente, aut ex interiore aliqua ejus excrescentia fiunt. Has ex certa basi, pedunculove cognosces, per quem, ut Ruyschius (8) proposuit, cum utero continuantur, aut certius ex sanguiferis hujus vasis in easdem productis. Illas autem quæ multo crebrius occurrunt, & ad quas plures quæ in Sepulchreto extant, non difficile revocabis non secus ac in vasis, & cor-

(1) Eph. N. C. Dec. 1. A. 1. Obs. 62.
(2) Earund. Dec. 3. A. 5. in Append. n. 8. ad cit. Obs. 62.
(3) Thes. Anat. 5. n. 56. prope fin. & Thes. 10. n. 155.
(4) Vid. Littre Mém. de l'Acad. Roy. des Sc. A. 1701. & Commerc. Litter. A. 1732. Hebd. 36. n. 3.
(5) Coac. Prænot. Sect. 3. vers. 187.
(6) Annot. ad eund. vers.
(7) Hist. Nat. Molar. uter. c. 16.
(8) Cent. Obs. Anat. Chir. 58.

de ipso cæteræ polyposæ concretiones, ex sanguine fiunt: quas cur in uteris, ut Lancisius (1) docuit etiam virgineis cum Hoffmanno (2) agnoscere nolimus, haud satis causæ esse, video, earum præsertim quibus menstrua uberius fluant, aut insolita non sit hæmorrhagia uterina; hoc enim, ut simili quopiam modo interpretandum censeo Cel. Virum Abrahamum Vaterum (3) qui in virginibus saltem *quibusdam* agnovit. Concretiones hujusmodi Ruyschius (4) docuit, qua ratione, etiamsi quidpiam membranarum instar adjunctum habeant, a molis quibusdam, inter legitimas ab aliis positis, distinguamus. Quibus de molis priusquam pauca attingamus, non est tibi quædam nostra Observatio singularis conformationis polyposarum quarundam uteri concretionem reticenda.

12. Nobilis in Patria nostra Matrona fuit, procera statura, colore, & habitu laudabili prædita, quæ nonnullos quidem intra primos gestationis menses fœtus ejecerat; sed inter eas abortiones sæpe tamen gestatione absoluta, vitales filios pepererat prægrandes, interdum & geminos, non sine gravi labore, & molesto puerperio. Inter hos difficiles partus fluori haud raro obnoxia fuerat albo, & innocuo, interdum levi etiam, medio inter menstruas purgationes tempore, sanguinis stillicidio, quod semper Viri congressus, paulo vehementior præsertim, non sine dolore aliquo renovabat. Hæc igitur mulier anno exacto circiter trigesimo quarto, cum fluor ille albus plane desiisset; novo morbi genere per intervalla cæpit laborare, sæpius intra biennium recurrente, novissimis autem tribus mensibus A. 1723. & primo insequentis anni, quo ego mense per litteras consultus sum, ad certum semper tempus redeunte, menstruorum videlicet. Tunc enim obortis partus doloribus, & primo, aut altero die sanguinis cursu incipiente, vel uberius quam pro consuetudine effluentis, in medio fere eo cursu ex utero ejiciebatur corpus; ut apparebat, membraneum, idque ea forma, eaque magnitudinæ quæ triangulari uteri caveæ satis responderent, modice convexum exterius, qua facie erat inæquale, nec sine plurimis filamentis, quæ ab sedibus ad quas adhæsissent, abrupta esse videbantur, cavum autem interius, qua facie erat læve, & madidum quasi ab aqueo humore, quem antea continuisset, in exitu autem, per amplum foramen, quod in uno erat angulorum, a distractione facile apertum, emisisset. Hujus ejectionem corporis lochia multa consequebantur, pro mulieris consuetudine sæpe interrupta. Quod si nonnunquam id corpus non integrum, sed in frustula divisum per vices prodiret; tum dolores, & lochiorum fluxus per vices pariter redintegrabantur. Singulis autem istis quatuor mensibus, quibus a Viro se abstinuerat, cum singulas has permolestas quasi abortiones passa esset mulier, nec remedia, a pluribus qui consulti fuerant, egregiis Medicis imperata, quidquam profuissent; rata, sibi esse multo conducibilius, si novem saltem mensibus a doloribus vacaret; secubare noluit amplius; itaque Martio mense A. 1724. gravida facta est. Ultra Junium tamen fœtum non pertulit. Sed hoc consecuta est, ut Julio, duobusque insequentibus mensibus rite, ac sine illa molestia menstrua fluerent. Cum vero nulla apparuissent mense Octobri, sub Novembris initium reversi dolores sunt cum descripti corporis ejectione, cæterisque de quibus supra dictum est. Diutiusque statis intervallis eadem redire perrexerunt, ut cum ipse uno ex annis proximis Foro Livii essem, ejectum viderim corpus, quod ut absens rescripseram, ex polyposa concretione erat factum, membranam mentiente, in modum dispositam parvi marsupii triangularis; ut proclive esset intelligere, viscidas sanguinei seri particulas, ex uterinis vasorum osculis prodeuntis, quæ albi fluoris forma olim excernebantur, nunc viscidiores factas, ad omnes uteri parietes intimos adhærere, sicque in

(1) Epist. ad Mulebancher.
(2) Differt. de ignor. uteri struct. §. 19.
(3) Diff. qua Mola prægnans &c. thes. 12.
(4) Cent. citatæ Obs. 29.

polyposam membranam concrescere, quæ ad caveæ illius imaginem, quam in Adversariis (1) trianguli propemodum forma esse, confirmavimus, quasi ad typum quendam conformata, marsupium referret, in quod expressa quæ inter viscidiores illas particulas fuerat, seri pars aquea retineretur, & marsupium servaret cavum, & læve intus redderet: retineri autem facile quia sive ob exstantes intra cervicem lacertos, sive ob hujus, si cum fundo conferatur, angustias; sive ob conniventis osculi impedimentum subsistentes viscidæ particulæ, ibique inter se undique contingentes, jam inde ab initio marsupium occluderent: hoc denique sanguini, singulis mensibus erupturo, primum quidem obicem opponendo, efficere, ut distenderentur uteri vasa, sicque dolores concitarentur; deinde vero cum urgentis sanguinis vi a parietibus uteri distraheretur, cruciatus augere; novissime undique avulsum, non sine magna ob illam vasorum distentionem & prævia, & comitante, & sequente sanguinis copia ejici. Habes, quæ initio, & postea fuerit mea de hoc morbo opinio: qui in eo quidem mihi, Plateri (2), aliorumque Observationum, vel Aetio (3) olim non incognitarum memori, minime novus videbatur, quod stato menstruorum tempore cum his concretio aliqua, idque diutius, ejiceretur; sed in eo quod concretio singulari ista forma esset, quam apud alios legisse non memini; quin Platerum memini diserte scripsisse, *nullam* se *cavitatem* in sua *potuisse cognoscere*. Eorum qui consulti fuerant, aliis uteri excrescentiam hanc nostram esse, visum est, aliis polyposam quidem concretionem, sed ex sanguine per vas aliquod, in utero ipso erosum, destillante. Qui si, ut ego, aut inspexissent ipsi, aut in Mariti multo accuratioribus quam Medici, litteris ad me missis descriptam legissent; eas opiniones, ut puto, facile deposuissent, quas tempus quoque a vero alias fuisse, ostendit. Nam ut morbus postea diutius duraverit; finem per se, & per ætatem habuit tandem. Cum enim ad tempus accessit quo mulieribus solent desinere menstruæ purgationes; jam primum, non singulis mensibus, sed singulis annis, bis terve, dumtaxat, redire cœpit: cum vero finem illæ habuerunt; & ipse habuit: neque ullius in utero vel levis erosionis indicium, aut qualiscunque ex utero incommodi unquam extitit quoad mulier vixit, vixit autem donec cancer, in altera postea mamma ortus, septuagesimo anno jam proximam confecit. Porro Medici quo illa utebatur, sententia fuerat, concretiones illas de quibus dictum est, subventanea esse ova, cum idem, credo, spectaret quod illi qui polyposas molas ab iis quæ ex subventaneis ovis essent, per caveam quæ intra has, non intra illas foret, internoscere docuerunt. Qualia ova tametsi essent in mulieribus agnoscenda; difficile tamen esset dicere, cur in ista se explicarent semper in trianguli formam, singulisque mensibus semper unum præsto esset quod in uterum descenderet. Sed hæc hactenus. Nunc de legitimis, sicuti promisimus, molis pauca adjiciamus.

13. Legitimas Viri ætate nostra doctissimi eas dumtaxat molas appellant quæ sine prævia conceptione non fiunt. Sed alii ex fœtu, & Secundis, alii ex placenta solum fieri posse, credunt, si quacunque de causa rerum harum facies sic mutetur, ut facile pro iis quæ ab origine fuerant, agnosci nequeant, sive massam quasi carneam, imo carne multo duriorem, sive aggeriem vesicularum, ut quam olim Mercatus (4) vidit, repræsentent. Ruyschius tibi in manibus est, qui in placenta vel sola utrumlibet mutationis genus ostendit cum alibi, tum præsertim in Observationibus: ex quibus anno editis 1690. cur nihil eorum quæ hic, aut supra (5) indicavi, ad Scholia saltem harum Sectionum augenda, rela-

(1) I. Tab. 3. & IV. Animad. 42.
(2) Obs. l. 3. ubi de Inanimat. Excr.
(3) Medic. Tetrab. 4. Serm. 4. c. 80.
(4) Sect. hac Sepulchr. 37. Obs. 1. §. 4.
(5) n. 11.

tum ſit in Sepulchretum, non video. Placentulas enim minorum fœtuum non rariſſime in utero ſubſiſtere, ab eoque ſe conſtringente magis magiſque compreſſas, longe aliud ac erant, non modo figura, ſed & ſubſtantia, carni duriſſimæ ſimili, videri docuit (1). Placentas autem fœtuum majorum ibidem reſtitantes, interdum degenerare in veſiculas, humoris aquoſi plenas, idem, ſiquis alius, præclare oſtendit, cum unam eandemque placentam invenit (2) ex parte ſanam, ex parte in ejuſmodi veſiculas jam mutatam. Quæ Obſervationes etſi veræ ſint; tria tamen, aut quatuor ſunt addenda. Primum, neque minorum fœtuum placentulas non aliquando in veſiculas degenerare, cum Ruyſchius idem in placentula fœtus *trium fere menſium* initia hujus mutationis, in altera autem *placentula* ipſam *mutationem magis luculentam* demonſtraverit (3). Alterum, nec ſoli placentæ mutationem hanc convenire, quando non tantum ex poſterioribus Obſervationibus Ruyſchii conſtat, vel in funiculo umbilicali veſiculam ipſum *plures vidiſſe* (4); ſed & ex vetuſtioribus (5) manifeſtum eſt, eundem funiculum tot veſiculis præditum ipſi nonnunquam occurriſſe, *ut totus videretur concatenatio veſicularum aqueo humore refertarum*: quin etiam ex Valliſnerii noſtri Obſervatione (6) certum eſt, poſt immanem veſicularum numerum, ex utero ejectam eſſe placentam, ut; niſi hanc ad alterum fœtum pertinuiſſe, comminiſcaris; liqueret, ex placentæ igitur mutatione illas non fuiſſe, quod ex aliorum quoque, ut puta Cl. Gutermanni (7) inferre potes Obſervationibus. Tertium, cum eodem Valliſnerio, quem ea pariter quæ modo adnotavi, fere omnia video animadvertiſſe, dubitari fortaſſe poſſe, num illa placentæ in veſiculas degeneratio tunc fiat cum in utero poſt excluſum fœtum ſubſiſtit, an priuſquam is excludatur, ſit facta. Ego certe in quadrimeſtris fœtus placenta, quæ ſimul cum eo excluſa fuerat, veſiculam vidi aqua plenam. Attamen ſic iſta mutatio ſæpius in placentis quæ cum fœtu prodeunt, conſpiceretur. Quartum denique, cum ſupra dictum ſit, neutrum hoc molarum genus fieri non præcedente conceptione, & neutrum ſane ab intactis virginibus, quod legiſſe meminerim editum ſit, ſumma profecto & peritia, & diligentia in examinando, nec minori prudentia in pronunciando opus eſſe, ſiquando ulla ex iis quæ a viro ſe abſtinuiſſe creduntur, aliquid ejiceret quod ad alterutrum genus ſpectare a primo videretur, ne forte non placenta, ſed mera ſanguinis concretio, aut excreſcentia quæpiam eſſet quæ carnis, aut veſicularum de quibus diximus, ſimilitudinem gereret. Excreſcentias enim quæ carnem referant, aut caro ſint, paſſim extare, eſt notiſſimum: quæ autem ipſarum veſicularum ſimiles ſint, Litteris ſuperioribus (8) eſt traditum. Quin etiam ut in ventris cavo hydrops eſt interdum ex hydatidibus; ut puta quales Ruyſchius (9) pinxit peculiari ſacco incluſas, ita non repugnat, hydropem uteri nonnunquam fieri ad eundem modum, præſertim cum hunc; niſi forte pro mola ex veſiculis, ut alii malunt, habendum; capite *de uteri hydrope* Aetius (10) deſcripſerit, *Humoris copia*, inquit, *in uterum confluit*, *& aliquando corpuſcula quædam*, *veſicæ fellis ſimillima*, *in ipſo generantur*, *in quibus humor colligitur*: eaque corpuſcula infra vocat *pelliceas*, *& aqua refertos veſicas*. Nec deſunt exempla diuturni hydropis ſoluti per immanem ex utero excretum hydatidum numerum, quale propoſitum leges a Cl. Kannegieſſero (11) in vetula annos nata circiter ſeptuaginta: quan-

(1) Obſ. 28. 29. & 58.
(2) Obſ. 33.
(3) Theſ. Anat. 6. n. 102. 103. & Tab. 5. Fig. 3. 4. 5.
(4) Ibid. n. 45. & Tab. 2. Fig. 3.
(5) Obſ. 14. & Fig. 15.
(6) Opere, Tom. 2. P. 1. ubi de Partu Veſicular.
(7) Act. N. C. Tom. 3. Obſ. 78.
(8) n. 20. & ſeqq.
(9) Obſ. cit. Fig. 24.
(10) Medic. Tetrabibl. 4. Serm. 4. c. 79.
(11) Act. N. C. Tom. 6, Obſ. 89.

quam eſſe aliqui poſſunt qui in hac quoque hydatides illas ad veram molam attinuiſſe, ſuſpicentur, nimirum ex placenta fœtus, dum ætas adhuc ferret, concepti, poſtque hujus obitum multos per annos geſtata. Quod ideo dico; quia Cl. Rideux (1) molam alterius, ſed legitimi, ut non dubitat, generis a Vidua annum agente ſeptuageſimum ſeptimum ejectam, quamvis ea magnitudine, & pondere; ut mirum ſit; nullum unquam ſui indicium dediſſe, cenſet tamen ob eas quas profert, raciones ex conceptu ortam mulieris cum annum ageret quinquageſimum quartum, nempe anno quo menſtruæ purgationes, nihil ad id uſque tempus imminutæ, repente deſierunt; nonum autem filium anno ediderat quinquageſimo primo. Quibus poſitis duo colligas, licet. Alterum, ut videas, an hinc poſſis ex aliqua ſaltem parte explicare, quomodo fœmina, de qua apud Valiſnerium (2) legeris, ipſa quoque totidem liberorum parens, quorum ultimum credebatur anno propemodum quinquageſimo peperiſſe, anno demum ſeptuageſimo ſecundo placentam ejecerit, ad eamque annexum fruſtum, libræ pondo, carnis informis, ſi quandam in ſummo excipias ocelli ſimilitudinem, intus vero implexus quaſi cujuſdam inteſtinorum: item quomodo alia (3) hac poſtrema anno major, cui olim fœcundæ, nunc iterum menſtrua uno atque altero menſe redierant; cum multo grandiori carnis fruſto *venas*; ſi veræ tamen venæ fuerunt, ſuamque tandiu potuerunt ſervare formam; excluſerit. Alterum, ut ſiquid forte ejuſdemmodi ex Vidua aliqua vel diu poſt mariti obitum prodeat quod ad veræ molæ naturam accedat, imo vera mola ſit; non propterea de ejus pudicitia continuo dubites, quando, ut ſupra dictum eſt, potuit olim in abortu, vel minus animadverſo, placentula in utero ſubſtitiſſe. In Virginibus autem etſi hæc locum minime habeant; & in ipſis tamen, uti dicebam, diligenter etiam atque etiam videndum eſt, ne facilis contingat deceptio. Quæ ut quoad ejus fieri poteſt, vitetur; in carnoſis quidem excreſcentiis, & in polypoſi ſanguinis concretionibus ea juvabit attendere quæ ſupra (4) ad id memorata ſunt, & indicata ibi Ruyſchii loca perlegere, quin etiam addere Cl. Schlierbachii (5) Obſervationem, qui tametſi molam vidit *quadantenus vaſculoſam*, *copioſis ſimul hydatidibus refertam*, *quibus multa pinguedo interjecta apparebat*; non propterea ex Virgine eſſe, negavit, credo quia vel in polypoſis concretionibus aliquid ſæpe quod pinguedinem mentiatur, & aliquid interdum quod vaſa quadantenus referre poſſit, conſpicimus; de hydatidibus autem paulo ante dictum eſt. Sic etiam Phil. Jac. Hartmannus (6) nec a *pinguis cuticulæ* ſpecie, nec a *pluribus tunicis*, *fibris vaſis intermixtis & albis*, neque demum a *veſicula intus hærente*, & *gelatinam* continente ſe decipi, paſſus eſt, quin *coagulum ſanguinis* eſſe agnoſceret in ea tamen in qua ſi molam veram eſſe, dixiſſet, nullam inde labem ejus, quippe nuptæ, honeſto nomini aſperſiſſet. Itaque non quid appareat, ſed quid ſit, accurate quærendum eſt; veræ enim fibræ, vera vaſa, veræ tunicæ, ex iiſque confecta veſica ſine viri uſu eſſe non poſſunt. Imo hujuſmodi veſica inter molas omnes maxime legitima eſſet, quippe inchoamenti embryonis, & humoris in quo is natat, involucrum, ſi molæ nomine, ut a pleriſque nunc accipitur, res hujuſmodi comprehenderetur: quanquam hanc ipſam vocabant *molam veſicularem* idem Hartmannus (7), & hunc ſecutus Cl. Gottwaldtus (8), qui ejus Icone ſatis earum ſimili quas edidit poſtea Ruyſchius (9) ſuam illuſtravit Obſervationem. Hæc igitur in Virginibus eſſe non poteſt, nec quantum ſcio, illa pariter quæ aliquanto melius mola

(1) Mém. de l'Acad. Roy. des Sciences, An. 1735.
(2) Tom. 2. cit. P. 2. c. ultim.
(3) Eph. N. C. Cent. 6. Obſ. 74.
(4) n. 11.
(5) Act. N. C. Tom. 7. Obſ. 61.
(6) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. & 6. Obſ. 206.
(7) Earund. Dec. 2. A. 10. Obſ. 157.
(8) Earund. Dec. 3. A. 9. & 10. Obſ. 159.
(9) Theſ. Anat. 6. Tab. 2.

veſicularis

veſicularis appellaretur, id eſt aggeries veſicularum in modum racemi diſpoſita. In qua agnoſcenda ne qua deceptio contingat, haud inutile, opinor, fuerit magis accuratas deſcriptiones, Iconeſque earum inſpectare quæ poſt conceptionem ejectæ ſunt, ramoſque aut ramulos in illis attendere, ad quos appenſæ non raro prodiere. Quales deſcriptiones, Iconeſque apud Ruyſchium, quanquam veſiculas ipſas non ſemel pinxit, & multoties memoravit, & bis nonnunquam intra duodecim dies vidit (1), haud æque invenies ac apud Malpighium (2), & Valliſnerium (3). Certe autem parvæ illæ ex veſiculis factæ excreſcentiæ quas mihi intra uterum videre contigit, ramulos oſtendebant nullos ad quos veſiculæ appenderentur, quippe inter ſe conſtipatæ, cohærenteſque aut per ſe, aut per interjectam neque tenuem, neque ramoſam ſubſtantiam.

14. Cæterum veſicarum quæ ex utero ejectæ ſint, tot proſtant Obſervationes, totque harum collectiones ab Eruditis Viris ſunt indicatæ, ut in ſylvam ligna ferre videri poſſem, ſi alias huc, mihi notas, fuſius adderem. Nam & Forolivienſem Matronam ſcio quadrageſimo circiter ab hinc anno veſiculas alias majores, alias minores, alias minimas edidiſſe, & hic pariter uxorem Prætorii famuli A. 1727. ejeciſſe plurimas, fœtus qui expectabatur, loco, & Albertinum ſub initium A. 1724. ſemel, atque iterum menſis intervallo a fœmina quadam non ſine febre, ſæviſque doloribus excluſam vidiſſe aggeriem veſicularum, quæ rubri ribeſii majores acinos, niſi quod colore erant paulo dilutiore, figura, & diſpoſitione referebant: nec vero color alias fuiſſe iſtas ac eas de quibus loquimur, veſiculas, oſtendit, quando non Tulpius modo (4) quaſdam quæ *aqua crocea*, ſed & Lanciſius (5) alias quæ in uno eodemque racemo inter cæteras limpido, aut ſubflavo latice plenas, *ſubrubro veluti cruore* diſtendebantur, huc attinuiſſe, non dubitarunt, ut neque Cl. Viri Magnenius (6), Dechiappa (7), & Gutermannus (8), quorum hic in quibuſdam majoribus, alter in omnibus; omnes enim erant majores; *ſanguineam*, vel *rubellam* intus *maculam* conſpexerunt, Magnenius autem in altera mola nonnullas *flaveſcentes*, duas tantum, aut tres exterius *rubeſcentes*, in altera ejuſdem mulieris omnes; quæ erant innumeræ, & miliares; *rubicundiſſimas* deprehendit. Quibus denique addes Ill. Hallerum, ubi (9) veſiculis albis deſcriptis, qui petiolis, ex placenta emiſſis adhærebant, in ipſa quoque placenta, ait, *veſiculas rubicundas magis fuiſſe pariter ſibi innexas.* Mitto alias in quibus nihil quod ad rubrum colorem ſpectet, adnotatum eſt, ex utero ejectas veſicas, ſive ſolutæ exierint, ut fortaſſe quæ in Commercio Litterario A. 1745. (10), certe autem, ni fallor, quæ a Præcl. Phil. Conrado Fabricio (11) memorantur, ſive non ſolutæ quidem, ſed confuſo ordine diſpoſitæ, ut quæ a Cl. Wogau (12) deſcribuntur, ſive demum *uvæ inſtar racemorum* collectæ, ut quæ a Cl. Viris Jo. Sebaſt. Albrecht (13), & Jo. Jac. Treyling (14): quod ad genus fere omnes ſpectabant de quibus paulo ante relatum eſt. Ad me quoque allatæ ſunt interdum ex eodem genere quamplurimæ, præſertim A. 1716. quas poſt fœtum violenta abortione excluſum Veronenſis mulier ejecerat. Eas ſimul cum eo qui miſerat, Valliſnerio examinavi. Sed ob ean-

(1) Adverſ. Anat. Dec. 2. c. ult.
(2) Op. Poſth.
(3) Opere loc. cit. & Eph. N. C. Cent. 9. Obſ. 73.
(4) Obſ. Med. l. 3. c. 32.
(5) Epiſt. ſupra cit. ad n. 11. quæ prima eſt apud Valliſner. Iſt. della Generaz. P. 3. c. 3.
(6) Act. N. C. Tom. 1. Obſ. 166.
(7) Ibid. Obſ. ead.
(8) Obſ. cit. ſupra ad n. 9.
(9) Opuſc. Pathol. Obſ. 40.
(10) Hebd. 33. in fine.
(11) Propempt. ad Diſſ. I. B. Hoffmanni, not. *c*.
(12) Eph. N. C. Cent. 9. Obſ. 85.
(13) Commerc. Litter. A. 1738. Hebd. 28. n. 1. in fine.
(14) Act. N. C. Tom. 5. Obſ. 134.

dem, puto, quæ dicta est, causam, nempe ingentis jam tum ejusmodi historiarum numeri, cum ipse postea, quod sciam, Observationem hanc non ediderit, ego pariter prætermittam. Addam potius, quale initium vesicularis molæ in canis utero deprehenderim A. 1723.; neque enim tot prostant historiæ molæ ejuscemodi in utero visæ, quot ejectæ; multo autem rariores sint molæ in brutis animantibus oportet, quando non Aristoteles solum (1) *in mulieribus* illas *aut solis, aut maxime* gigni, scripsit, sed etiam inter Recentiores Harderus (2) *ejusmodi quicquam ex bruti utero excretum* negat se *conspexisse*, rogatque cæteros, *ut si quid de his compertum habeant, vel olim experiantur, publico sibique non invideant.* Non me fugit, in gallinarum ovis sive exclusis, sive in ovario hærentibus molas fuisse repertas, ut a Vallisnerio (3), & a Gottwaldio (4). In perfectis autem quæ vocant, brutis, animalibus, de quibus Harderus videtur loqui, non inficior, esse fortasse exempla posse hoc quod ego producturus sum, inchoamento luculentiora: in præsentia tamen legisse non memini: & quamvis Eruditissimus Vir ajat, *in vacca etiam molam vesicularem Vallisnerium descripsisse*; in cane fortasse voluit dicere, in qua revera descripsit (5); sed ejusmodi, ut ipse fit falsus „ difficile judicari, num esset aliqua præter naturam productio nata ex uteri „ substantia."

15. Catella quæ multoties pepererat, sed binos, haud plures, singulis partubus, cum ante mensem a cane inita, gravida facta crederetur, novissime dies aliquot tristis visa, repente convulsivis motibus correpta, sine ullo ejulatu mortua est. Herus, Vir doctus, meique amicus postridie ad me venit, petiitque, ut si commodum esset, causam mortis quærerem: quod ipso qui cadaver afferri jussit, aliisque in Re Anatomica exercitatis spectantibus, continuo præstiti. Cerebri Laterales ventriculi, & præsertim sinister, magnam vim aquæ continebant, quam non diu ante mortem illuc effusam rubor Choroidum plexuum indicabat. Cordis caveæ plenæ sanguinis ferme concreti, nigerrimi. Ventris potissimum membranæ; nam alibi quoque pingues fuerant; ea pinguedinis copia, circa uterum præsertim, refertæ erant, ut tenuem totum utriusque tubæ tractum demonstrare vix potuerim. Testes, etsi prope alterum eorum conspiciebantur hydatides, nullam ex iis quas secundum naturam plerumque solent, vesiculam habuerunt: nec mirum, quando toti quasi carnei videbantur ex contractis videlicet corporibus quæ lutea in vaccis, & mulieribus appellamus. Per vaginæ interiorem faciem hic illic prominebant subrotundæ glandulæ inæquali magnitudinæ, scirrhosa duritie. Inde ad uterum progressus, initium sinistri hujus cornu omnino impervium offendi. Erant tamen cornua ambo incessu tortuoso, & hic illic magis, minusque protuberantia, quamvis non ita in distinctas cellulas usquam dilatata, ut in prægnantibus jam ab aliquo tempore canibus videre consuevimus. Tota interior eorum facies ad tactum tenerea, rubebat. Sed iis locis ubi exterius majores cæteris protuberantiæ apparuerant, humor continebatur crassus, mucosus, ex viridi albus, ut pus referret, inodorus, nullum fœtus inchoamentum ostendens. Hunc autem humorem complectebatur mollis quædam rubensque substantia, in qua vesiculæ se prodebant aqua plenæ, aliæ alia magnitudine, sed parvæ omnes, nec plurimæ.

16. Inter reliquas falsæ graviditatis causas merito in Sepulchreto post Molas referri video alios non modo uteri, sed & quarundam præterea ventris Partium tumores. Uteri quidem sive ab internis sint, externisve excrescentiis, sive ab humoribus in ejus visceris parietibus, aut ejus etiam cavea restitantibus, inter-

(1) De Generat. Animal. l. 4. c. 7.
(2) Eph. N. C. Dec. 2. A. 2. Obs. 185.
(3) Opere, Tom. 1. P. 3. pag. 126. & Tom. 2. P. 2. pag. 212. n. 16. & pag. 240. n 9.
(4) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 157.
(5) Opere, Tom. 2. P. 2. vers. finem.

clufo per ofculum exitu a quacunque caufa id vel conftringente, vel obftruente. Quorundam autem aliorum vifcerum, in primifque mefenterii. De quibus fere omnibus rebus cum alias a me plura, aut pauciora fcripta fint; hic ea repetere non oportet. Illud vero potius expediam, quod ex me quæfitum effe a te, memini, quando, & quomodo ob renem unum dumtaxat a primordiis creatum fic promineat venter, ut vel Anatomicus poffit decipi, & pro uteri geftatione accipere? id enim inter cæteras caufas *graviditatem ementientes* in hac Sepulchreti Sectione (1) fuiffe propofitum. Etfi profpicio, in tanto proliziorem quam putas, fermonem oportere me ingredi, ut tibi a propofito hujus Epiftolæ digredi videri poffim; faciam tamen non illibenter, tum quia, fi hunc prætermittam, nullus mihi fupererit opportunus tuæ ifti poftulationi fatisfaciendi locus, tum quia fimul in aliquem ordinem innumeras ferme renis unius Obfervationes redigere conabor, quod, fi potero, non erit inutile effeciffe. Nunc enim certe multo mihi facilius effet tibi fatisfacere, fi qui poft Pinum (2) inventi unius tantum renis exempla collegerunt, Schenckius (3), Bauhinus (4), Riolanus (5), Panarolus (6), Rhodius (7), Hornius (8), Blafius (9), Francus (10), Hilfcherus (11), aliique deinceps exempla omnia quæ, fua quifque ætate jam edita, facilius poterant, propofuiffent, & propofita in certas claffes diftribuiffent. Illi vero aliqua, in obviis etiam libris extantia, prætermiferunt, & quæ produxere, ea fere promifcue indicare confueverunt, cum haud difficile effet in ea dividere in quibus ren unus factus eft pro duobus, & in ea in quibus factus eft ex duobus, & prima illa rurfus in ea in quibus ren fuum occupat latus, & in ea in quibus, Spinæ impofitus, medium tenet. Ad illa prima attinent, & rene quidem fuum latus fervante, præter vetufta ex Ariftotele (12), ea quæ tot pofteri, & in his Sphærerius (13), & Solenander (14) ex Matth. Stoico, Plazzonus (15) cum Silvatico, apud quem legere præftabit, Hallerus (16), Petchius (17) propofuerunt, &, fi meam feponere hinc malis dubitationem, Epiftola XL. (18) indicatam, etiam Tulpius (19), & Meekrenius (20). Quam dubitationem feponas licet in Obfervatione Hilfcherii (21): etfi enim a te addi hæc poffit ad eas quæ in Sepulchreto funt ad renalem ifchuriam a calculis attinentes; tamen, ut cætera omittam, fatis indiciorum ab folerti Perfcrutatore congeftum eft, unde renem alterum a primordiis defuiffe, intelligamus, non fecus atque in Profeffore illo Cabrolii (22), & in memoratis alias (23) a nobis adolefcente Manfredii, catella noftra, & cuniculo, imo & Sacerdote, & muliere Valfalvæ, & Poupartii puella. Fuit autem in muliere illa id quoque indicio, unum ab natura fuiffe renem quod hic binis pelvibus inftruebatur, binifque ureteribus: quot in Panaroli (24) item juvene, & in Laubii (25) milite non folum fuiffe, legimus, fed præterea ex ureteribus

(1) XXXVII. Vide titulum Obfervationis 3. præfixum ad n. 6. qui pro n. 7. ibid. ponitur.

(2) Annot. ad pag. 51. 8. Opufc. Anat. Euftach.

(3) Obf. Medic. Rar. l. 3. ubi de Renib. Obf. 2. & 3.

(4) In Notulis ad Theatr. Anat. l. 1. c. 22.

(5) Anthropogr. l. 2. c. 26.

(6) Jatrologifm. Pentec. 1. Obf. 3.

(7) Mantiff. Anat. Obf. 32.

(8) Annot. *g* ad Botalli. Obf. Anat.

(9) Append. ad Bellin. de Renib.

(10) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. & 6. Obf. 176.

(11) Proluf. de unico reperto Rene.

(12) Apud Schenck. Obf. cit. 2.

(13) Ibid.

(14) Ibid. Obf. 3.

(15) Apud Rhod. cit. Obf. 32.

(16) Opufc. Pathol. Obf. 60.

(17) Syllog. Anat. felect. Obf. §. 77. & 78.

(18) n. 14.

(19) L. 4. Obf. Med. c. 38.

(20) Obf. Med. Chir. c. 40.

(21) Proluf. cit.

(22) Obf. var. 14.

(23) Adverf. Anat. 3. Animad. 32. & Epift. 40. n. 14.

(24) Obf. 3. cit.

(25) Eph. N. C. Cent. 9. Obf. 16.

alterum in eam ſe immiſiſſe veſicæ partem cui ren nullus reſpondebat. Memoratis hactenus exemplis quæ ad primæ claſſis partem primam omnia ſpectant, veriſimile eſt, alia plurima adjungi poſſe tum quæ in præſentia non ſuccurrant; neque enim mihi id unquam ſumam, ut omnia putem aut legiſſe, aut meminiſſe; tum quæ Scriptores ſic expreſſerunt, ut unum dumtaxat renem fuiſſe, dixerint, veluti Columbus (1), Fernelius (2), Caſparus Wolphius (3), Laurentius (4), Boſcus (5) & ſuam, & paternam indicans Obſervationem, Jo. Scultetus (6), Saltzmannus (7): ex iis autem qui a Viris Eruditiſſimis Rhodio (8), & Hallero (9) laudantur, Lopez, Ronſeus, Duretus, Handwigius, Humelius, aliqui fortaſſe exempla ſcripſerint ad hanc claſſem attinentia: *fortaſſe* dico propterea quod ex indicatis libris alii mihi non ſunt in manibus, alii vero quantum ego quidem potui quærere, ea non exhibent quæ dicuntur, non ſecus ac Carpi in Mundinum Commentaria fruſtra verſavi; *exemplum* enim illud *aliud* quod ait Riolanus (10), ubi maxime eſſe debuiſſet, non inveni. Nec vero quia ex utriſque illis Auctoribus plerique ſcripſerint, eum unum renem fuiſſe magnum, imo aliqui, ut Columbus, *maximum*, ut Fernelius, *mira magnitudinis mole* ut Boſcus, *magnitudinis*, *& latitudinis fere incredibilis*; idcirco a te continuo putandi ſunt de rene dixiſſe qui non ad hanc primam claſſis primæ ſpectaret partem. Probe enim memineris, quantum ren alteruter poſſit excreſcere (11): cur non igitur cum unus tantum eſt, magnus eſſe queat in ſuo latere? imo etiam prægrandis, ſi forte vis morbi accedat, & calculis, pure, lotio retento, ut in exemplo non uno ex iis quæ ſupra allata ſunt, diſtendatur. Quæ cum dico, noli putare, probari a me quod Vir Doctus ſcripſit, cum ren unicus fuit, *ex cunctarum obſervationum teſtimonio*, *ſemper magnitudinem renis naturalem multum ſuperaviſſe.* Neque enim in cunctis Obſervationibus hoc video adnotatum: quin video Panarolum (12) diſerte admonentem, in ſua *juſtam quantitatem non exceſſiſſe*, & Valſalvam (13) in ſuarum altera, *naturali* fuiſſe *magnitudine.* Quamobrem a vero minus diſceſſit Riolanus (14), cum ſcripſit, *ſi* ren *unicus reperiatur*, *fere gemini magnitudinem æquare.* Utinam quæ continuo adjicit, probare poſſem, *& ſupra dorſum jacere paulum remotis canalibus Aortæ & Cavæ*, *ut ſedem præbeant ſolitario reni.* Sed quot exempla proſtent unici renis ſuam retinentis ſedem, ex ſuperioribus manifeſtum eſt. Supra dorſum autem jacentem, & Magna vaſa (quod tamen vel tunc non ſemper adnotatum eſt) removentem ſi fere omnes unici renis Obſervatores vidiſſent; res quoque has, quippe non minus ipſis raras, quam renis unitatem, ſimul ab ſe viſas indicaſſent; quod cum illi haud fecerint qui nihil aliud, niſi unicum renem memorarunt: ideo veriſimile eſſe, ſupra dixi, eorum Obſervationes ad claſſis primæ partem primam ſpectaſſe, non ad ſecundam, quam, ſit licet multo rarior, quaſi omnia exempla unici renis complectentem, ſolam ponebat Riolanus. Qua de parte priuſquam dicam, commodius eſt, ut ſecundam claſſem expediam; ad quam renem non tam pro duobus factum, quam ex duobus, referebam. Quod ita accipias velim, non quaſi negarem in nonnullis de ſupra allatis exemplis unum ex duobus renibus videri factum, ut cum duplici & pelvi, & uretere inſtructus erat, aut quaſi contende-

(1) De Re Anat. l. 15.
(2) Phyſiol. l. 1. c. 7.
(3) Apud. Schenck. Obſ. cit. 2.
(4) Hiſt. Anat. hum. corp. l. 6. c. 23.
(5) De Facult. Anat. Lect. 2.
(6) Trichiaſ. Admir. p. 89.
(7) Apud Stehelin. in Tentam. Med. th. 1.
(8) Obſ. 32. cit.
(9) In Acceſſ. ad Boerh. Meth. Stud. Medic. P. 7. Sect. 4. c. 14.
(10) c. 26. cit.
(11) Vid. Epiſt. 40. n. 14.
(12) Obſ. 3. cit.
(13) Epiſt. 25. n. 4.
(14) Encheir. Anat. l. 2. c. 28.

rem, ex duobus renibus qui primum divisi creati essent, alterum postmodum cum altero, crescente embryone, coaluisse. Nihil enim aliud hic mihi volo quam quod primi obtutus judicio apparet. Princeps, quantum memini, id vidit Jacobus Berengarius (1). In quodam *renes erant*, inquit, *continui ac si esset unus ren: & habebat duas venas, & duas arterias emulgentes, & duos poros uritides cum uno solo panniculo involvente: qui occupabat loca solita renum, & etiam medium dorsi, quod est in loco inter splenem & hepar, parum infra ea.* Eodem ille *unus* ren spectat ab Rondeletio (2) visus, *qui forma lunari erat, ambobus nimirum* renibus *simul conjunctis*, & quem ex Doldio Blasius (3) exhibet, & quem Riolanus (4) ab se inventum describit *supra spinum collocatum . . . . cono deorsum vergente, cornibus sursum erectis.* Nec alio attinere credo conspectum a Piccolhomino (5), nisi quod conjunctio inter superiores partes renum fiebat, ut cum *transversus venæ cavæ, & arteriæ magnæ incubaret, resima illius atque sinuata facies deorsum, gibba vero atque convexa sursum spectaret*; qualem & figura, & positu in monstro vidit Ill. Winslowius (6). In exemplis cæteris cornua erant, sicut in illis prioribus, sursum conversa, ut in Th. Bartholini (7), Stalpartii (8), qui apud Nuckium (9) quoque simile aspexit, Cel. Halleri (10), Vernoii (11), Petschii (12), & ne de Graffeckio, & Bæchio plus dicam, quam quod ex Hallero (13) scio, nempe alterum *vidisse renem ex duobus coalitum*, alterum *meminisse renis ex duobus connati*, utque ad Italos redeam; meus olim discipulus Jo. Orontius Azzariti Apulus ad me misit A. 1721. descriptionem, & delineationem unici renis, in quem, cadaver humanum Venetiis secans, inciderat, cum Bartholiniano, ad quem maxime accedebat, haud inutiliter conferendi; nam, præter cætera, indicare posse, credo, unde Spermaticæ arteriæ orirentur quas Bartholinus scripsit fuisse *nullas.* Anno autem 1732. Amicus dum viveret, meus, alibi quoque laudatus, Bonazolius (14) renem proposuit ejusdem generis. Ego denique A. 1740. circa medium Decembrem in sexenni puella inveni, & cunctis qui aderant, Præstantibus Viris, & Studiosis Adolescentibus in Nosocomio demonstravi renem unicum: quem apud me videre poteris non negligenter descriptum, & pictum, his potissimum a plerisque memoratorum discrepantem, quod lobus dexter a sinistro distabat intervallo non ita magno, & ima parte ille huic imposita, & sulco, nec profundo tamen, & ab anteriore tantum facie quasi divisa, isthmum faciebat neutro lobo tenuiorem. Francus autem (15) unus, quod sciam, isthmum vidit, & pinxit *maxima vastitate; & amplitudine.* Cum vero nihil dicat de crassitudine, imo lobos ajat fuisse singulos in ea sede quam renes solent occupare, sicut in aliorum Observationibus fuisse, intelligo, in quibus ut totus ren esset maximus, tenuiori tamen dumtaxat isthmo Spinæ incubabat; nolui hæc exempla cum iis confundere quæ ad secundam attinent, ad quam jam transeo, meæ divisionis partem, illa complectentem in quibus totum renis unici corpus Spinæ imponebatur. Quo renem pertinere illum, censebimus, quem cum Jo. Vasseo Carolus Stephanus (16) conspexit *unum tantum renem in medio spi-*

(1) Isag. de Anat. Ventr. Inf. ubi de Renib.
(2) Apud Schenck. Obs. cit. 2.
(3) cit. Append. Fig. 13.
(4) Anthrop. c. cit. 26.
(5) L. 2. Prælect. Anat. 22.
(6) Mém. de l'Acad. Roy. des Sc. A. 1740.
(7) Cent. 2. Hist. Anat. 77.
(8) Cent. 1. Obs. rar. Med. 50.
(9) Ibid.
(10) Opusc. Anat. P. 5. Tab. 6. Fig. 9.
(11) Comment. Acad. Sc. Imper. Petropol. Tom. 3.
(12) Syllog. cit. §. 79.
(13) Accession. ad cit. c. 14. Meth. Stud. Medic.
(14) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 2. P. 1.
(15) Obs. cit. 176.
(16) De dissect. part. corp. hum. l. 2. c. 15.

næ exacte ſitum, *eumque maximum*, & quem dixerat Andernacus (1) *nonnunquam unum tantum mediæ ſpinæ innexum apparuiſſe.* Notiſſimus eſt autem qui a Botallo (2) deſcriptus & pictus, tantus erat, ut ex quatuor conſtare videretur. Neque ignotus eſt quem Cabrolius (3) in memorati Profeſſoris ſervo *unum*, *ſed mole incredibili* offendit *incubantem vertebris lumborum*: quibus *inhærentem* pariter vidit *unicum & valde amplum* Cel. Fantonus (4). Eodem referes quem in puella annicula invenit ſæpius laudatus Hallerus (5). Atque ut redeam ad vetuſtiores, ſimulque ad illud propius accedam cujus gratia ſum in hunc longum ſermonem ingreſſus; Veſalius (6) ſcripſerat, *interdum in habentibus ventrem impenſe prominulum*, *& vitiatum coſtarum ductum ſe vidiſſe unum*, *eundemque maximum*, *ſuper venæ cavæ*, *& arteriæ magnæ corpora renem collocatum.* Euſtachius vero (7) ejuſmodi quidem inſolitam renis unici ſedem olim, ſemelque, conſpexiſſe ſe, tradidit; ſed *illud* dumtaxat *recte meminiſſe*, *quod mediæ ſpinæ innixus hærebat*, *& magnitudinis mole numerum ſupplebat*; ſubjecitque hæc. *Verum unicumne tantum* renem *illis natura præcipue tribuerit*, *qui & ventrem habent eminentiorem*, *& vitiatum coſtarum ductum*, *fateor me ignorare*: *hortorque anatomiæ ſtudioſos*, *ut diligenter obſervent*, *num verum ſit*, *an ſecus.* Ab eo tempore non recordor legiſſe qui Euſtachianæ hujus hortationis meminerit, cum in magnum incidit renem Spinæ impoſitum, nedum cum duorum loborum iſthmum in tranverſum illac traductum offendit. Imo utroque in caſu aut nihil adnotatum reperi in exemplis hactenus productis, aut cum recte homo valuiſſet, ferro, laqueo, maligna febre ſublatum eſſe; ſi Piccolhomini, & Azzariti excipias Obſervationes, quorum ille malam corporis conſtitutionem fuiſſe, indicavit ab iſthmo fortaſſis venam Cavam, & arteriam Magnam premente, eoque utriuſque muneri officiente, hic vero ab eadem cauſa aneuryſma repetebat arteriæ illius, inter appendices diaphragmatis ortum, quod & vertebras eroſerat, & magna demum ſanguinis copia in ſiniſtrum thoracis cavum effuſa, vitam ademerat. Sed iſthmus plerumque, ut dixi, tenuior, niſi forte ſenſim craſſeſcat, aut ſanguis, præter modum auctus, ſubjecta Magna vaſa diſtendat, nocere adeo non ſolet. Ego cum in puella iſthmum reperi neutro, ut dixi, lobo tenuiorem, lobos autem non valde inter ſe diſtantes, quippe qui conſuetam renum ſedem non occupabant, ſed ipſis vertebrarum lateribus incumbebant; non negligendam mihi Euſtachii adhortationem exiſtimavi. Verum nec puellæ abdomen prominens fuerat, nec coſtarum ductus ab naturali recedebat norma; ut ſi forte quiſquam cum Veſalio voluiſſet ab inſolito illarum antrorſum flexu cauſam deducere, cur lobi ab ſua ſede fuiſſent excluſi, nequaquam poſſet. Quod tamen venter non emineret, minus hic erat mirum, cum ren totus neque eſſet ex maximis, & parvam tantum ſui partem anteriori haberet impoſitam vertebrarum ſedi. Vix autem credo, cum huic ſedi, adeo per ſe prominenti, moles ſuperaddita eſſet prægrandis unius renis, ventrem non eminuiſſe. Quin noſtrum Plazzonum (8) lego eam mulierem in qua ibi ren erat ejuſmodi, *initio*, id eſt antequam incideret, *prægnantem putaſſe*: quod pariter putaturum, ſive pariter ſuſpicaturum fuiſſe Spigelium item noſtrum fuiſſe, exiſtimo, ſi mulier fuiſſet is, in quo (9) *renem offendit iſtius fœminæ perſimilem.* Jam vero per te vides, etiamſi quod de Plazzono loquens modo dicebam, in hac ipſa XXXVII. Sepulchreti Sectione (10) inter falſæ graviditatis exempla relatum ſit; id tamen non niſi de ſuſpicione

(1) Anat. Inſt. l. 1.
(2) Obſ. Anat. 1.
(3) Obſ. cit. 14.
(4) Diſſert. Anat. Renov. 7.
(5) Opuſc. Pathol. Obſ. 59.
(6) De corp. hum. fabr. l. 5. c. 10.
(7) De renib. c. 10.
(8) Apud Rhod. Obſ. cit. 32.
(9) Ibid.
(10) Obſ. 3. §. 7.

Anatomici, cadaver mox diſſecturi, eſſe accipiendum. Neque enim vivente, & interrogata muliere, imponere pro uteri geſtatione poteſt tumor, non, paucis ante menſibus inchoatus, ſed a primordiis uſque extans. Imponere autem poteſt ren alteruter, non ab natura, ſed a morbo grandior factus, eoque delapſus in hypogaſtrium. Sic in Matrona de qua in Hiſtória leges Regiæ Scientiarum Academiæ Pariſienſis (1) uterum mentiri potuiſſet a tribus quatuorve menſibus gravidum, præſertim cum menſtruus ſanguis non reſponderet, niſi mulieris ætas, & valetudo, quæ mox inſecuta ſunt, aliud ſuaſiſſent. De falſa graviditate hactenus.

17. Proximum eſt, ut de Abortu, preſſius tamen verba faciamus. Nam ejus Obſervationes tres jam ſupra (2) attulimus, cum de graviditate vera pro falſa habita diceremus: propemodum autem infinitum eſt illius cauſas omnes, ſive quæ in fœtu ſunt, aut Secundis, ſive quæ a matris oriuntur morbis, vel enumerando percenſere. Horum complurium, a matre in fœtum tranſeuntium, exempla collegit Fridericus Hoffmannus ea Diſſertatione, quæ etſi de *Morbis Fœtuum in utero materno* univerſe inſcribitur, in iis fere ſubſiſtit qui a matre communicantur. Nos contra de illis prioribus hic loquemur; nec de omnibus tamen. Sed quoniam ſupra de placentæ vitiis quibuſdam ſcripſimus; nunc alia nonnulla ex ipſis quæ aut abortus cauſæ ſunt, aut eundem periculoſum faciunt, attingemus. Abortus cauſam eſſe poſſe, non dubitamus, placentam craſſiorem factam, atque duriorem; nam primum ſua aucta mole fœtui uteri ſpatium anguſtius reddit, quemadmodum a Corteſio (3) quoque animadverſum eſt ubi illam docuit *aliquando craſſiſſimam, imo & duriſſimam fieri.* Durities autem ineptam reddit officio ſuo; itaque fœtus, nutrimento orbatus, perit: quod ſua ſcirrhoſæ placentæ Obſervatione confirmat Abr. Vaterus (4). Fœtu autem mortuo, ſi placenta reſtet utero affixa, ex hoc nutrimentum ipſam capere, & ſic vel craſſiorem fieri quam antea eſſet, idem, nec ſolus, exiſtimat. Sed eſt viciſſim cum propter nutrimenti interceptionem & ipſa, & fœtus mirum in modum extenuantur: quod ut Clariſſimor. Virorum Hoyeri (5), & Moekringii (6) Obſervationes ex parte indicabant, poſt ſanguinis ex utero profluvia, ejecti fœtus *macilenti, & juſto minoris* cum funiculo umbilicali *pene exſucco*, aut *placenta parva, & quaſi exſucca, paucoque ſanguine prædita;* ſic plenius hæc, mecum ab Amico Medico communicata, oſtendit hiſtoria.

18. Fœtus utero gerebatur, quincto jam menſi proximus, cum matri nuncius ſubito affertur acerbiſſimus de inſtante obitu abſentis Viri. Dolore ſimul, & timore perculſa, fœtus motum ex eo tempore primum languidiorem factum animadvertit, deinde nullum. Octavo ex quo amplius hunc non ſentiebat, exacto die, abortiit. Placentæ, & mortui fœtus, & umbilicalis funiculi mira gracilitas. Ille albus erat; in hoc vaſorum aliquod fere exſuccum.

19. Abortum ob alias quoque cauſas factum, redire ſæpe, & quidem interjecto eodem a conceptione tempore quo prior acciderat, ut puta quarto, tertio, ſecundo ab ea menſe, & ejus tamen reditum per idonea remedia prohiberi, ex Stahlio (7) noveris. Ego vero nullum ſæpius rediiſſe memini, quam qui a gravi, & repentino animi affectu primum inductus, ſicuti apud Schulzium (8) legi, ad 23. vices rediit eodem ſemper a conceptione, quo primum contigerat, menſe, nimirum tertio, tametſi nulla Artis præſidia a Medicis celeberrimis omit-

(1) A. 1732. Obſ. Anat. 7.
(2) n. 5. 7. & 9.
(3) Miſcellan. Medic. Dec. 9. Epiſt. 3.
(4) Diſſ. ſupra ad n. 11. cit. theſ. 10.
(5) Eph. N. C. Cent. 1. Obſ. 51.
(6) Commerc. Litter. An. 1736. Hebd. 21. n. 3.
(7) Diſſert. de Abortu, c. 1.
(8) Diſput. qua corp. hum. momentan. alterat. ſpecim. expend. §. 34.

terentur. Quanta igitur vis ſit in ejuſmodi animi affectibus, vides. In propoſito autem a me caſu crediderim, utero, & quod conſequitur, ad hunc affixis placentæ radiculis accidiſſe, ut quæ a fœtu, & placenta ad matrem revehebantur, facile tranſirent; difficile autem quæ a matre ferebantur ad placentam, & fœtum, cum illa, ſic animo affecta, nec ſatis mittere poſſet nutrimenti, nec ſatis præparati, nec ſatis valide uterum verſus compulſi eo tempore quo in hoc omnia magis magiſque augeri in dies ex naturæ inſtituto oportebat. Fuit contra cum a repentino mortis frigore contractis cum materno utero extremis placentularum tubulis ſuſpicarer, ſanguinem ex ſaniſſimis alioquin fœtibus reditu prohibitum, & in jecinore, tunc maxime diſtento, & tenero, coacervatum vim huic attuliſſe, & in ventris cavum prorupiſſe. Obſervationes huc apponam: tu, ut malueris, explicabis.

20. Fœtum a brevi, ut mox intelliges, tempore vacca gerebat, cum, ab inſcio hero vendita, fuit mactata. Uterum, & fœtum ſecui diligenter, qui palmo non erat longior a ſummo capite ad caudæ initium. Bene omnia ſe habebant, niſi quod circum hepar effuſus ſanguis, nec paucus, concreverat.

21. Fœtum vacca altera geſtabat bimeſtrem, cum pariter ab lanione mactata eſt. Utero, & quæ ipſo continebantur, perſectis, ſana omnia offendi, niſi quod fœtus venter ea copia ſanguinis effuſi diſtendebatur, ut priuſquam aperirem, id ex nigredine conjecerim quæ per tenue abdomen tranſpiciebatur: jecurque tenerrimum, una ex parte lacerum, unde is effluxiſſet, indicavit.

22. In provectioribus autem fœtibus num idem accidat, ignoro. Certe ea quæ ex placentæ duritie detrimenta fœtui provenire, ſupra (1) indicatum eſt, primis dumtaxat geſtationis menſibus ſunt obſervata. Fætus autem jam validos, & partui propinquos, ii præſertim qui multum alimenti per os tunc ſumi, non dubitant, haud facile credent propterea perire, niſi forte placenta fere ex toto dura facta ſit, aut aliter ſuo prorſus muneri inepta. Qua enim ex cauſa vitiatam aliqua in parte non ſemel vidi, ex eadem poſſe in multo majori parte vitiari, non puto, eſſe dubitandum. Quid viderim, ſubjectæ Obſervationes oſtendent.

23. Fœtus partui maturus, cujus motum ante biduum quidem perceperat mater, poſtea autem non perceperat, mortuus editus fuerat. Secundæ cum ipſo ad me ſunt allatæ ſub initium Junii A. 1731. In illis hoc unum quod præter naturam eſſet, inveni. Cum faciem placentæ cavam inſpicerem, intra ejus ſubſtantiam, duorum a funiculi inſertione digitorum intervallo, corpus tranſpexi colore ex albo ſubflavum. Quod ſecans, compactum vidi ex craſſis quaſi membranis, quarum aliæ aliis eſſent impoſitæ. Cum majus non eſſet articulo ultimo mei digiti minimi; ſatis cauſæ non eſt viſum, cur ipſi fœtus obitum imputarem, aut eam quam in viſceribus pleriſque mollitudinem, animadverti tantam, ut non jecur modo attactu diffluerct, ſed renum quoque tunica inciſa, horum ſubſtantia pultis inſtar rubicundæ ſe effunderet.

24. Gemini æque ſani, & vivaces, juſto partus tempore nati erant, Junio pariter ineunte, ſed A. 1742.

Secundas, quas Mediavia meus continuo ad me perferendas curaverat, diligenter examinans, cum alia quæ hujus loci non ſunt, tum hæc quæ ſunt, animadverti. Placentarum altera (nam ſingulis fœtibus ſingulæ obtigerant, inter ſe quod rarius fit, omnino ſejunctæ; non modo membranarum clauſtrum erat ut ſolet mediaſtino membraneo omnino pariter diviſum) placentarum igitur altera haud ita procul ab ora corpus habuit digiti pollicis diametro, a convexa ad cavam faciem pertinens, ut ab utraque pariter conſpiceretur. Totum

(1) n. 17.

ex alba conſtabat ſubſtantia, inter ſe ubique ſimili, nec duriore, quam ipſa placenta. Ex eademque alba ſubſtantia in placenta quoque altera corpus fuit, ſed in convexa tantum facie, neque majus parvo cicere.

25. Attamen Gemini ambo æque erant, ut dixi, bene valentes; ut facile intelligeres, ne a majori quidem albo corpore quidquam detrimenti fuiſſe illatum. Si diutius in utero hi permanere debuiſſent: num forte amplificari potuiſſent ea corpora, aut in eam ſtructuram tranſire quam in illius alterius fœtus placenta propoſui, ſicuti an idem genus eſſet vitii, hic minus, illic autem magis provectum, an alterum, neſcire me, fateor. Vitium erat certe, quod ſi ad illud addere volueris, cujus ſupra (1), quendam fœtum deſcribentes, mentionem fecimus; non uni, præter alios magis in vulgus notos, eſſe morbo obnoxiam placentam, fateberis. Qui ſi plurimum ſe extendat; quin abortus cauſa, mortiſque fœtus eſſe poſſit, non videtur dubitandum. Sic enim & ſcirrhi placentæ ſolent, in quos fortaſſe animadverſa a nobis vitia decurſu temporis degeneraſſent. Abortum enim inde viderunt Cl. Viri Jo. Sebaſt. Albrechtus (2), & Jo. Juſtus Fickius (3) fœtuum uterque monſtroſorum, longeque minorum, quam graviditatis initium requireret, cum placentæ ſubſtantiam Fickius ſcirrhoſam adeo conſpexit, ut ſuo muneri nullo modo par eſſe jam poſſet, corruptum vero, & quaſi exſiccatum funiculum umbilicalem; Albrechtus autem disjectos per placentam tumores parvos, intus albicantes, glandulis ſcirrhoſis ſimillimos, interque eos circa funiculi ortum hydatidem, ſubluteo humore plenam. Ad quem locum Cl. Roedererus (4) quoque veſicam vidit, qua ejuſdemmodi humor continebatur, ſed multo majorem, cujus fundum ipſa placentæ ſubſtantia conſtituebat, ſcirrho molliori plenum. Quoniam autem ab umbilicalis quoque funiculi corruptione, ut paulo ante dicebamus, abortus deductus eſt; non eſt prætereundum, poſſe etiam deduci ab nimia funiculi aut craſſitudine, aut tenuitate, aut brevitate, aut longitudine. Primæ, & ſecundæ cauſæ exemplum memoratum videbis apud Ruyſchium (5), qui primæ, quippe *non infrequentis* etiam pinxerat (6). Intelligis autem, ut humoris ad embryonem importandi, aut ab ipſo revehendi æquo tum major, tum minor copia ipſi eſt lethalis, ita funiculi vaſa juſto aut capaciora, aut exiliora funiculum poſſe facere aut craſſiorem, aut tenuiorem, nec niſi inter ea quæ magna ſunt admiratione digna, id ponendum eſſe quod Ruyſchius (7) unus, quod ſciam, & ſemel vidit, infantem vegetum eſſe natum in cujus funiculo umbilicali tumor erat *durus*, ex *ſubſtantia* factus *partim carnoſa*, *partim heterogenea*, *pauco humore permixta*; niſi forte exterius ſitus erat, ut premendo, vaſa facere exiliora non poſſet, nec ante poſtremum geſtationis tempus ſatis incrementi ſumere inceperat. Brevior autem cum eſt funiculus; tractus per fœtus agitationes, placentæ vim affert, aut certe noxam, cujus rei extant Obſervationes in Sectione hac Sepulchreti XXXVIII. (8). Ad quas eam addas licet, quæ ab Littrio (9) propoſita eſt, funiculi adeo contorti, ut non tenuior modo, ſed & brevior dimidio eſſet factus. Prælongus vero in crebris, variiſque fœtus motibus opportunus eſt iis in modum aut laquei, aut nodi diſpoſitionibus, ut illum ſtrangulare (10), aut propria vaſa conſtringere vehementius poſſit. Hæc enim vi duplicis, arctique nodi, qui non niſi lenta cautaque manu diduci potuit, præcluſa invenit Cl. Gutermannus (11), egregie con-

(1) n. 5.
(2) Act. N. C. Tom. 4. Obſ. 104.
(3) Commerc. Litter. A. 1732. Hebd. 20.
(4) Diſſert. de Fœtu perf. §. 15.
(5) Adverſ. Anat. Dec. 2. n. 10.
(6) Theſ. 6. Tab. 2. Fig. 5. & Tab. 3. Fig. 2.
(7) Theſ. 9. n. 3.
(8) Obſ. 1. §. 7. & 9.
(9) Mém. de l'Acad. Roy. des Sciences, An. 1701.
(10) Sepulchr. Obſ. 1. cit. §. 8.
(11) Commerc. Litt. A. 1731. Specim. 20.

jiciens, primam nodi formationem indicatam esse a motuum fœtus imminutione, post hanc autem magis deinceps, magisque auctam, & cum tandem eorum motuum jam nihil omnino perceptum est, nodi arctissimam factam constrictionem fuisse significatam. Sed in placentæ quoque adaucta in dies noxa, ut puta ob funiculi brevitatem, aut propter scirrhum, vitiumve aliud quod in illa plus plusque crescat, idem successivum motus decrementum, quod abolitio denique consequatur, accidere, cum ratio indicat, tum præsertim Observationes confirmant, quarum aliquam in Sepulchreto (1) invenies, alias ex Dissertatione (2) conjicere poteris Cl. Petri Stuarti, qui proposita ab se dogmata ex ore Experientissimi Friedii se fatetur (3) accepisse.

26. Nunc placentæ vitia quædam alia, unde abortientes periclitantur, attingemus. Sciebat Ruyschius (4), plurimos fuisse Medicos qui ignorantes, mensibus gestationis primis placentas per se quidem esse parvas, sed ob multum plerumque sanguinem concretum, undique arctius adhærentem, multo quam revera sint, videri ampliores, has apud eas quæ abortiverant, conspicati, & fœtum qui ei amplitudini responderet, frustra expectantes, cum is qui fuerat, aut propter exiguitatem non perceptus, excidisset, aut propter mollitudinem in nihilum, aut in liquorem abiisset; medicamenta fœtum expellentia, non sine gravi detrimento matri dedissent. Itaque Medicos de hac facili deceptione censuit esse admonendos. Quod nos monitum eo magis inculcandum existimamus, quod præter sanguinem illum adhærentem, augentemque, reapse æquo magis crescere placentam ipsam, exiguo fœtu jam mortuo, sicque tanto facilius oculos elusuro, de Vateri sententia, supra (5) indicavimus.

27. Sed vitium est alterum multo periculosius. Cum enim fœtus immaturi, aut certe eo tempore, si violentia absit, non prodituri, placenta, ut suis petiolis acerba poma, arctius plerumque utero sit affixa; interdum accidit, ut sit arctissime, idque eo periculo quod hæc Valsalvæ Observatio satis commonstrat.

28. MULIER annos nata tres & triginta, cum uterum ferens, ex uno in alterum locum grave quoddam pondus semel, atque iterum transtulisset; fœtum quidem septimestrem, an octimestrem parit; sed hunc Secundæ non consequuntur. Postridie febri cum rigore corripitur; qua semper magis magisque invalescente, paucis post diebus respirationis gravitas accedit. Interea fœtida materia e naturalibus exibat cum frustis Secundarum nonnullis. Denique convulsivi motus, & singultus ingruunt: venter valde intumescit: & ægra undecimo a partu die moritur. VENTRE aperto, intestina, & ventriculus flatibus adeo tumida reperta sunt, ut hic quadruplo majus spatium occuparet, quam secundum naturam soleat. Dissecto utero, magna placentæ portio occurrit, cujus pars per os uteri propendebat, pars utero arcte adeo affigebatur, ut vix posset, cultri etiam ope, separari. Erat hæc, naturali obscurata structura, in durum corpus, & pessime olens constipata. Eam autem, cui adhæserat, uteri partem altior inflammatio occupabat, quæ per reliquam etiam illam faciem, sed leviter extendebatur.

29. Sive ad Infelicem Partum, de quo jam nobis scribendum est, sive ob violentam causam, quæ infantem, eo tempore non exiturum, ejecit, ad Abortum Observationem hanc referas; manifestum est, affixam utero placentæ partem mulieri mortem attulisse. Eam autem partem, soluta reliqua, affixam mansisse necesse est vel ob placentæ vitium, radiculas ibi aut crassiores, aut longiores, aut crebriores utero infigentis, vel, quod eodem redit, ob hujus vitium,

(1) §. cit. 7.
(2) De Secundin. Salutif. & cæt. c. 2. §. 8.
(3) In Proœm.
(4) Thes. Anat. 6. n. 81.
(5) n. 17.

arctioribus ibi, aut profundioribus, aut confertioribus poris eas radiculas excipientis, vel ob vitium aliud aliquod, aut placentæ, uterove peculiare, aut etiam utrique commune. Sed quodcunque id vitium fuerit, quod caufa alia aliqua, conatus illos in transferendo pondere confecuta, indicata autem a partus acceleratione, videtur auxiffe; certe Obfervatio hæc ut numerum earum adauget quibus nituntur contendentes, placentam nunquam effe in utero relinquendam; ita Ruyfchii quoque affeclis, non fecus ac tres quas in Sepulchreto habes Sectione hac XXXVIII. (1), anfam dat ad reponendum, tunc faltem non effe ad placentæ extractionem properandum, cum arcte adeo eft utero annexa, ut vix poffet, ficut in ifta muliere, cultri etiam ope, feparari: hoc enim voluiffe Ruyfchium (2), cum ad extractionem decurrendum non effe monuit, fi placenta *ita firmiter hæreat utero, ut, nifi expertus ipfe, nemo crediturus fit*, nimirum fi *ita teneat uterum, ac fi illi concreviffet*: nec vero ipfi, eumque fequentibus viciffim deeffe Obfervationes gravium detrimentorum, atque adeo mortis, approperatæ extractionis violentiam confecutæ. Equidem non mihi tantum fumo, ut componam lites vetuftas, & priufquam inter multo recentiores agitarentur, inter noftrates, editis in utramque partem Scriptis plurimis (3) hinc a Monilia, inde a Ramazzino, in longum tempus productas. Hoc tantum dicam, magna pro re nata hic opus effe & exercitatione, & prudentia, ut, quod difficillimum eft, in neutrum præceptorum Celfi peccetur (4): *fatius effe anceps auxilium experiri, quam nullum:* (5) *nec fubire* tamen *fpeciem ejus vi occifæ, quam fors ipfius intercemit.* Et vim fane timent Graviffimi Viri, qui poft utriufque partis bene perpenfas rationes fcripferunt, nec affentiuntur, nullum unquam five ab arte, five potiffimum a natura, fi prudenter, ac paulifper expectes, auxilium fupereffe. Quod & ego non femel vidi e fedili in lectulum tranfeunte puerpera, uteroque interea dum paulatim fe in ea quiete contraheret, Secundas fimul excutiente. Nec aliter ab fola puerperæ de uno in alterum locum translatione vidiffe leges Cl. Hoyerum (6). Quod fi illa verfaveris quæ fuper hac controverfia fcripta funt nuper a Medico Experientiffimo Andrea Pafta (7); cum omnia perfpicies magna eruditione, doctrinaque tractata, tum præfertim laudabis ejus prudentia confilia, & monita, in hifque illud (8), ut ab obftetricis fedili in quo jam feffa languet mulier, placentam fruftra nitens eliminare, transferatur in lectulum, ut jacentis cor, uterufque mox poffint quod fedentis non poterant. Sed in illas de quibus dicebamus, nunquam non pertimefcendas, ancipitis deliberationis anguftias Medicos perfæpe adducit improbanda obftetricum feftinatio, earum dico quæ, levibus doloribus vix obortis, cogunt parturientes præproperis conatibus fœtum ejicere. Natura enim paulatim omnia & pedetentim ad facilem partum difponens, uteri quoque cum placenta nexus, fi tempus detur, procliviores ad fejunctionem facit, imo ut conjunxerat, fic ipfa diffolvit: at fi non datur; circum addita fanguinis copia magis adftringit. Quem tunc quo impetu non illuc modo, fed & alio compellat, fatis oftendit fœmina illa (9) cui *inter partus labores, ex nifu fortiori & intempeftivo*, rupto plexu Choroide, tantum fanguinis effufum eft, ut *cerebrum in anguftum notabile fpatium comprimens*, lethalem induxerit apoplexiam.

30. Gravi quoque reprehenfione eædem obftetrices funt dignæ, cum adeo properant, ut membraneas Secundas ipfæ perrumpant, quod nifi urgente aliqua

(1) Obf. 10. §. 1. 2. 3.
(2) Adverf. Anat. Dec. 2. n. ultimo.
(3) De his vid. Epift. 8. n. 29.
(4) De Medicina, l. 2. c. 10.
(5) Ibid. l. 5. c. 26. n. 1.
(6) Eph. N. C. Cent. 1. Obf. 51.
(7) Ragionamento aggiunto al Difc. int. al Fluffo di fangue & cæt. Confider. 13.
(8) n. 185.
(9) Act. N. C. Tom. 1. Obf. 241.

necessitate, ut puta si crassitudine, aut duritie ea sint, quæ partum, jam facile alioquin proventuram, diutius, nec sine periculo, morentur, faciendum non esse, manifestum est. Sæpius enim intempestiva aquarum effusione partus non una de causa ex facili difficilis fit. Quid? cum ex difficili impossibilem, & lethalem faciunt, ut quando, viis non satis patentibus vel quod primipara, & provectiore ætate sit mulier, vel quod ossium pelvis angustior ambitus, tumorve obstet aliquis, aut quando fœtu non bene ad exitum converso, ipsæ parturientem ad nimios conatus, nixusque adigunt, aut quæ fœtum audierunt validius pellere, uterum in contractiones vehementiores, aut sanguinem certe, & spiritus concitando, propinare non dubitant. Unde nihil fieri facilius potest, quam ut hinc sano, & robusto fœtu, inde autem matre connitente, cum ille naturali via exire nequeat, uterus denique ruptus viam præbeat, qua aut capite, aut pedibus, aut toto corpore in ventris cavum irrumpat, seque, & parentem occidat. Utinam rarissimus hic esset rupti uteri casus: qui non modo rarus non est, sed frequentior, quam plures existimant. Habes certe in Sepulchreti hac una Sectione (1) exempla ipsius undena. Ad quæ plura sunt quæ addi potuissent, & possent. Mihi enim in manibus sunt quatuor, aut quinque Dissertationes, in quibus de *rupto in partu utero* agitur. Harum singulæ non modo nova proponunt; sed earum aliqua, ut quæ a Cl. Behlingio edita est (2), alia simul non recentissima exempla indicat. Eorum autem frequentia vel ex Scriptis Veslingii nostri (3) intelligi potest, quem miror, cum plures sane Eruditi Viri uteri a fœtu perrupti Observationes collegerint, vix ab uno esse nominatum. Veslingius enim cum de uno hujusmodi casuum qui sibi occurrerat, scripsisset A. 1640. hæc postea scripsit A. 1647. *Rumpitur ipse uterus, quod frequentius quam creditur, contingit, & jam quater dissectis a me gravidis observavi.* Veslingii autem dictum, præter illa tria quæ Santorino (4) se obtulerunt, exempla, cum unus Chirurgus satis comprobat, qui sexdecim ab se esse visa intra annos triginta, Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensi (5) affirmavit, tum Cel. Hallerus (6) magis confirmat, qui *intra quindecim menses ter* conspexit. Non sunt quidem perrupti uteri exempla hæc omnia, ut fœtus in ventris cavum eruperit, & a matre edi, aut a Chirurgo extrahi non potuerit. Pleraque tamen sunt: cætera autem ut lethalis tunc fuerit vel perfecta, vel inchoata disruptio uteri, satis ostendunt. In tanta igitur eorum frequentia non præter rationem faciunt qui suspicantur, inter causas cæteras inexpectatæ mulierum mortis, non multo post partum ingruentis, hanc esse ponendam, præsertim si cum signis mors ipsa ingruat quæ percussi cordis Celsus (7) proposuit; nam ex uteri vulnere *morientes, eadem*, inquit (8), *quæ corde vulnerato, patiuntur.* Quod si, fœtu non edito, obeunt, cujus antea magni, ac validi motus percepti sint, erroribus autem de quibus dictum est, ab obstetrice admissis, omnino & illi, & uteri nixus repente quieverint, mox autem in muliere se ostenderint signa indicata; multo magis ei suspicioni est locus; tametsi raro per anatomen confirmare id liceat, ubi commortui cum matre infantis notæ, etiam non certissimæ, se offerunt, ut puta brachii quod plerique ex iis qui perrupto utero in ventris cavum non toto corpore irrumpunt, per vaginam solent exerere, brachii, inquam, frigus, incipiensque putredinis species, aliaque hujus generis; tunc enim affines, & consanguinei, a dissectionibus, suarum præsertim mulierum, abhor-

---

(1) Obs. 2. §. 2. & 4. Obs. 3. §. 1. 2. 3. 4. 9. 10. & 11. Obs. 7. §. 3. & Obs. 12. §. 2.
(2) Meditat. super cas. rupti in partu uteri, §. 5. & 11.
(3) Epist. Medic. 25. & 45.
(4) Istoria d'un Feto & cæt. n. 15.
(5) Hist. A. 1724. Obs. Anat. 4.
(6) De rupto in partu Utero Obs. n. 1.
(7) De Medic. l. 5. c. 26. n. 8.
(8) Ibid. n. 13.

rentes, Profectores non accerfunt, fed vefpillones, quibus mortuum, ut credunt, utrumque jam tradant.

31. Quoniam vero perrupti uteri caufa fæpius eft obliquus infantis pofitus exitum quærentis, hæc autem obliquitas fere eft ab uteri ipfius obliquo fitu; mirari fubit cum Præcl. Reimanno (1), qui factum fit, ut cum veteres Medici de hoc uteri vitio & dignofcendo, & curando foliciti fuerint; poftremis temporibus apud plerofque neglectum fuiffe videatur. Hippocratem parum verfaverit, neceffe eft qui *ad inguina*, *& pectinem*, aut contra *ad fedem converfos uteros* (2); aut *ad dextram*, vel *ad finiftram partem, aut coxam declinantes* (3), aut *tranfverfim fitum habentes*, *& obliquos* (4) ab illo propofitos fuiffe, ignoret, itemque *os ipforum* fimul obliquum factum (5) &, quod alibi etiam indicavimus, diferte fcriptum, *fi uteri obliqui fiant*, *etiam os ipforum obliquum fieri* (6); ut plura alia ejus loca omittamus. Nec modo Galeni (7) ætate; fed, ut multa fæcula, plurefque Medicos qui illum fecuti funt, fciens tranfiliam; Joanne Matthæo de Gradi (8), Hercule Saxonia noftro (9), Roderico a Caftro (10), aliifque plurimis deinceps florentibus, medicæ mulieres, obftetricefque jubebantur digito inferto uterini ofculi pofitum inquirere, ut ex eo quam in partem uterus inclinaretur, ipfi dignofcerent. Sennertum (11) autem fi cum his conferas; ad quam pauca res jam rediret, & quam leviter attingi inciperet, facile intelliges. Mox autem, fi quæras apud Riverium, omiffam hanc tractationem, cognofces. Rem pene obfoletam reftituit memoria noftra in primis Deventrius (12) fic quidem, ut quod a Veteribus factum non memini, oftenderet quanti referat ex uterini oris fitu uteri fitum in parturientibus dignofcere; ab uteri enim obliquitate fæpius difficiles partus fieri. Cui plures egregios Viros & affenfos effe, & affentiri video: quanquam aliqui in ejus obliquitatis caufa diffentiant. Sic in duabus Differtationibus, quarum alteram A. 1736. alteram octo novemve poft annis duo Cl. Friedii Difcipuli ediderunt, memini eam caufam in altero matricis latere, ob affixam fibi, quod non fæpius folet, placentam, annexumque huic fœtum graviore facto, collocari, non fecus ac olim Gradius (13) inter caufas obliquum uterum facientes hanc ftatuebat, fi *propter materiam* in altera ejus parte, *vel propter gravitatem acquifitam fieret tractus alterius partis ad eam.* Sed & Obfervatio quæ poftrema omnium huic Sepulchreti XXXVIII. Sectioni addita eft, videtur illorum fuffragari fententiæ. Caufam tamen præcipuam Veteris in vinculorum alterius partis contractione, aut etiam relaxatione ponebant, ut fana pars ad contractam, vel relaxata ad fanam adduceretur. Quorum fententiam ab adventitiis vinculorum illorum vitiis ad ea quæ a primordiis quoque effe poffunt, transferre nobis licet per ea quæ in diffectionibus animadverfa habemus. Breviora enim finiftræ partis vincula in tenera Virguncula Bononiæ invenimus autumno A. 1706. unde uterus finiftrorfum vergebat. Nihil autem prohibet exiftimare, quibus uterus aut ab nativa caufa, aut ab adventitia in latus alterum eft inclinatus, in iis, cum prægnantes fiunt, in idem latus, nifi quid forte obftet, pendere. Certe enim fic primis menfibus eodem pendeat, neceffe eft. Cum autem fic pendens increverit; etfi poftea fupra ligamenta fe extollit; veri qui-

---

(1) Eph. N. C. Cent. 9. Obf. 79. in Schol.
(2) De Morb. Mulier. l. 2. n. 33.
(3) n. 35.
(4) n. 36.
(5) Ibid.
(6) De Nat. Muliebr. n. 34.
(7) De Loc. aff. l. 6. c. 5.
(8) Pract. tr. 4. c. 22.
(9) Prælect. Pract. P. 3. c. 11.
(10) De Morb. Mulier. l. 2. c. 17.
(11) Medic. Pract. l. 4. P. 1. S. 2. c. 15. in princip. & c. 16. in fine.
(12) Obf. Chir. novum lumen exhib. Obftetric.
(13) c. 22. cit.

dem ſimilius eſt, ut quam in partem vergere cœpit, in eandem pergat. Plures igitur habes cauſas quibus uteri, fœtuſque obliquitatem adſcribas. Nec vero quam poſtremo loco poſuimus, rariorem putato; quamvis necdum qui Graafio (1) aſtipulentur, deeſſe videas, obliquum uterum *quandoque*, *licet rarius*, ſe offendiſſe, ſcribenti. Mihi certe id non raro accidiſſe, ex meis intelliges Obſervationibus, quarum, præter eam quam paulo ante memoravi in Virguncula habitam, octo ad te ſcripſi (2): duas, treſve, alio magis attinentes, alias ſcribam: huc autem quinque inſuper addam, alibi locum non facile habituras.

32. MERETRICEM claudam, ſtaturæ modicæ, annos natam ad quadraginta, intra paucos dies thoracis inflammatio in Noſocomio hoc ſuſtulerat ineunte Martio A. 1717. Quo tempore cum totus eſſem in anatomico Partium Ventris examine; nihil præter hunc inſpexi. ABDOMEN, priuſquam ſectionem inciperem, plures a bubonibus cicatrices oſtendit. Illo diducto, inteſtina flatibus turgida, eoque a frequentiore ſitu dimota, apparuere. Tenuium pars quæ thoraci propior fuerat, hujus inflammationis, ut ſæpe accidit, particeps fieri inceperat: nec jecur eodem vitio prorſus carebat. Renes magni, in eorumque pelvibus urina quaſi purulenta. Veſicæ autem tunicæ craſſæ, & facies interior inæqualis, an quod lues venerea, quod haud raro ſolet, urinariis organis fuiſſet infeſta? Tubarum uteri altera agglutinata erat teſticulo proximo ſic tamen ut libero orificio illius parti reſponderet in qua magna erat incluſa veſicula. Teſticulus alter non ita ſanus: ut propterea fortaſſe id, gracillimum alias, vinculum craſſius eſſet per quod cum utero nectebatur. Uterus, alioquin ſanus, in latus; ſiniſtrum, an dexterum ſcriptis non commiſi; vergebat.

33. Etſi mulierem hanc dixi fuiſſe claudam, & clauda quoque fuit earum aliqua in quibus uteri inclinationem alias (3) deſcribam: etſi Galenus (4) videtur indicare, quibus illa eſt, interdum *in coxam dolorem tranſire*, *& crus ipſum quod e regione eſt*, *per inceſſum claudicare*, & Sennertus (5) ex Philaltæo de quadam refert, quam ob eam cauſam *iſchiade laborare* putabant, Saxonia autem (6) claudicationem pro ſigno ponit, quam in partem uterus inclinet, additque, artum claudicantem non ſolum, ſed & artum ab eodem latere ſuperiorem, ex propria obſervatione, tremore, & ſtupore affici; tamen aut longe majorem inclinationem, quam ego invenerim, deſignant, aut tumor, dolorque uteri, quod Galenus (7) fortaſſe voluit, ad inclinationem adjungitur, ut ſic quidem premi, tendique nervi poſſint qui per idem pelvis latus crus petunt, & cum ſuperioris artus nervis per Intercoſtalem colligantur. Ego certe in pleriſque earum quibus uterum inclinatum vidi, ne claudicationem quidem, nedum iſta alia fuiſſe in ulla ipſarum, animadverti. Quod vero Hippocrates (8) ſcripſit, *ſi ex partu crus ab uteris claudum factum fuerit*, id eſt, ut alibi (9) explicat, *ab uteris ad coxam declinantibus*; id quomodo intelligas, ibi oſtendet Reimannus (10) ubi duo, ab ſe viſa, claudicationis ex partu producit exempla. Velim etiam legas Cl. Schoenmezleri (11) conjecturam, qui cum ſæpius puerperas audiviſſet poſt partum difficilem *de gravi femoris*, *in regione trochanteris majoris*, *dolore querentes*, *pariter ac de tractione ejuſdem exteriora*, *ſeu*

---

(1) De Mulier. Organ. c. 8.
(2) Epiſt. 29. n. 12. & 20. Epiſt. 35. n. 12. & 16. Epiſt. 40. n. 24. Epiſt. 45. n. 16. Epiſt. 47. n. 18 & 36.
(3) Epiſt. 56. n. 26.
(4) c. 5. ſupra ad n. 31. cit.
(5) c. 16. ibid. cit.
(6) c. 11. ibid. cit.
(7) c. cit.
(8) De Morb. Mulier. l. 1. n. 16.
(9) L. 2 n. 35.
(10) Schol. ſupra ad n. 31. cit.
(11) Commerc. Litter. A. 1736. Hebd. 43. n. 2.

posteriora versus sensibili, animadvertisset autem, *similibus*, *imo majoribus incommodis* vexari Virginem, cancrosa vaginæ uteri excrescentia laborantem; conjecit, proximum utero in pelvis facie interiore musculum Obturatorem Internum posse in gravibus partus laboribus, ac nixibus *contundi*, *inflammari*, *exulcerari*, *vel quovis alio modo lædi*, sicque dolorem illum, eamque tractionem efficere, quippe quia *in fovea trochanteris majoris terminatur.* Perpendenti hæc tibi facile in mentem veniet, posse aliquando in difficilis partus conatibus alios quoque, vicinos distento utero in pelvi, musculos, & nominatim Iliacum Internum, & qui Psoas vocatur, detrimenti quidpiam capere, qui musculi cum ad trochanterem alterum ita pertineant, ut femur attollant, non dolorem modo, ut Obturator ille, sed & femoris attollendi difficultatem puerperæ afferant pro vario detrimenti gradu minorem, aut majorem, breviorem, aut diuturniorem; nam vel perpetuam interdum, ut in Nobili Matrona Socru nostra vidimus, quam relictam sibi narrabat ab ejusmodi partu, claudicationem. Quæ num forte in ulla earum quas claudicantes secuimus, ab eadem causa originem traxisset, pro certo nunc meminisse non possumus. Cæterum; ut illuc redeamus; inclinatum quoque offendimus uterum in nonnullis gibbosis sic tamen non ut gibbus ab uteri inclinatione fieret, sed contra, a Spinæ distorsione uteri inclinatio, velut in duabus saltem de quibus protinus sermonem habebimus.

34. ANICULA gibbosa extremo adeo morbi tempore in Nosocomium illata fuerat, ut is qui fuisset, scire non potuerim; simul enim ferme illata est, ac mortua. Itaque perpauca ex ejus cadavere discipulis demonstravi eoque pauciora, quod virilis optimi cadaveris mihi eo tempore copia erat in Theatro docenti sub Januarii finem A. 1748. EX THORACE nihil aliud ac cor inspexi, recte se habens, quamvis Coronariis arteriis quatuor, sicut alibi describam, instructum esset. Ex Ventre autem renes non sanissima superficie; ut minus miratus sim, quod vesica in qua plurimum lotii fuerat cervicem bene multis sanguiferis vasculis distinctam haberet. Testem dexterum turgidulum non secus ac si adolescentulæ fuisset; sed distentus erat ab inclusa non parva hydatide. Imam Spinam denique ita distortam, ut dextrorsum uterus vergeret, sinistra autem Iliaca vena longior duplo esset, quam dextera.

35. VETULÆ alterius gibbosæ, ex diuturno gravissimoque cruris ulcere ibidem mortuæ, renes, & genitalia eodem ferme anni tempore, sed biennio ante, ad me in Gymnasium allata fuerant. REN dexter naturali quidem erat forma, & magnitudine. Sinister vero, cum ipsum longitudine æquaret, latitudine erat tanto minori, ut ea res in omnium oculos statim incurreret. Num ob Spinam ad superiores lumborum vertebras sinistrorsum contortam, dicere non possum qui cadaver ipsum non viderim. Inferius certe dextrorsum adeo intorquebatur, ut in idem latus penderet uterus: quod hujus vinculum Teres dexterum, multo quam sinistrum, brevius ostendebat: cujus brevitatis ut mihi fidem facere possent qui e corpore ademerant, abdominis particulam, per quam e ventre erumpebat, illi annexam reliquerant.

36. Ob Teretis alterius vinculi brevitatem tractum in id latus uterum in tribus tamen aliis fœminis vidi; quarum accepisti olim historias (1). Quod idcirco memoro, quia post Riolanum (2) nullum, nisi Latum, vinculum, quod solum fortasse brevius erat, in sua hujus generis Observatione memorantem, non deesse alios video, & nominatim Weitbrechtum (3), qui semper ab altero Latorum id fieri, credant. Ego vero ut ab utriusque in uno eodemque latere vinculi brevitate, aut altero in latere laxitate fieri interdum, censeo, ita Lato dumtaxat

(1) Epist. 29. n. 12. & 20. & Epist. 35. n. 16.

(2) Anthropogr. l. 2. c. 35.

(3) Syndesmoog. Sect. 6. §. 41.

breviori, si socium Teres sit laxius, aut Tereti dumtaxat, si laxius sit Latum, rem alias deberi, puto. Lati autem utriusque laxitati tribuo quod retrorsum uterus, aut antrorsum concidat, velut in muliere de qua scripsi ad te epistola XLV. (1); quanquam in ea aliquanto minus laxum, minusve breve sinistrum fuerit, oportet, cum uterus sinistro lateri propior esset aliquanto. Nunc reliquas accipe Observationes.

37. MULIERI annos natæ triginta quinque, cum lactaret, vomica in pulmone non ita pridem rupta erat. Dum pus expectorare potuit, vixit. Cum expectoratio biduum substitisset; in Nosocomio vivere desiit inter initia Decembris A. 1740. CADAVERIS non emaciati, &, si thoracem excipias, quem aperire consulto noluimus, anatomicis perquisitionibus satis idonei pleraque alia dissecta sunt; sed nihil ea cura qua Venter. In hoc igitur cum alia quæ huc non attinent, tum hæc adnotata sunt. Ventriculus prælongus, antequam ad pylori Antrum perveniret, se contrahebat per tactum aliquot digitorum; mox rursus in illud Antrum se explicabat. Colon intestinum, præterquam initio, adeo contractum erat, ut digiti pollicis crassitiem vix superaret. Tenuia intestina a sinistris quasi inflammata quibusdam locis videbantur; nisi id forte erat a teretibus lumbricis quorum aliquis in ventriculo fuerat. Lien carneo intus, non atro, colore, magnitudine ferme naturali. At jecur magnum, in sinistrum hypochondrium se extendebat, lobum autem dexterum habebat in facie cava per profundam, nec brevem, fissuram duos in lobos pene divisum. Hepatici ductus radices intra jecur, alioqui sanum, multo crassiores offendi, quam earum, extra jecur prodeuntium, crassitudo proportione postularet. Renum superficies locis nonnullis inæqualis, sana tamen interiore substantia. In Ventris pelvi aqua non multa. Uterus valde in latus dexterum inclinatus; ut tuba, & testis ab ea parte in arctum compulsa, ab altera multo latiorem haberent sedem. Denique secto ad diaphrama venæ Cavæ trunco, sanguis defluxit, niger, in grumosque concretus.

38. ANUI crus dexterum canis momorderat. Postea cum siti magna alvi fluxus, & febricula accesserant. Post multos dies ille desiit; non hæc. Tum vomitu correpta est quo lumbricos etiam rejecit. Denique finito vomitu, paulatim deficiens, ibidem est mortua sub initium Martii 1741. Huic ægrotanti pulsus quidem nunquam validus fuit; raras tamen habuit intermissiones: tussis etiam fuit aliquando, sed levis. Quæ duo cur addiderim, per te intelliges, cum quæ in corde, & quæ ad pulmones adnotaverim, mox scribam. Neque enim ventris tantum, sed & thoracis, & capitis interiora, atque alias præterea quæ huc minus attinent, strigosissimi cadaveris partes, quamvis intra perpaucos dies, satis diligenter lustravimus. CEREBRUM dissecturi, aereas bullulas in vasis animadvertimus meningis Tenuis, & sub hac aquam, ut deinde in ventriculis quoque, sed non multam neque ut Choroides plexus pallerent. Thorace recluso, pulmones offendimus aere turgidos, ad ipsosque Bronchiales glandulas multas, & in his aliquas amplificatas, nec sine tartarea inclusa materia. Cordis uterque ventriculus polyposis fartus erat concretionibus, quas inter sanguis ater; ipsæ autem ex albo flavæ, & nonnullæ crassæ, non facile discerpendæ. Mitrales valvulæ ad imum ex compacta, albaque intus substantia factæ, eaque præsertim quæ Magnæ arteriæ propior est. Cujus valvularum nulla inchoamentis osseis prorsus caruit: una autem qua facie parietem arteriæ respiciebat, tota fere erat ossea, eoque aspera, & inæqualis particulis videlicet quas revera osseas diceres, quasi granorum sabuli instar, quorum alia aliis imposita sint, passim exstantibus. Facie altera corpusculum, a me restitutum; superius divulsum, in carneam excrescentiam, paulo quam ipsum, majorem degenerabat. In Ventre, quem primum omnium se-

(1) n. 16.

cueramus,

cueramus, ventriculus occurrit aere subtumidus, & per se magnus, eo usque descendens, ut subjectum ipsi intestinum Colon esset infra umbilicum. Quod intestinum, ut in ea de qua novissime dictum est, fœmina (1), totum si initium ejus excipias, quod cum Cæco erat aere turgidum, adeo se contraxerat, ut unum ex Tenuibus esse videretur. Contra, Duodenum multo amplius erat quam solet, longiorique insuper tractu a dextris vertebrarum se demittebat. Tenuia reliqua obsoleto, & livido colore erant. Mesaræi glandulæ non exiguæ, sed mediocres, sub levi pinguedine, & visu, & tactu percipiebantur. Jecur magnum: in eoque sulci duo, quasi digitis non leviter impressi, a convexæ faciei summo, inter se ferme paralleli, non brevissimum ad tractum antrorsum descendebant. Æquo crassior lien, & gibba facie quibusdam quasi granis subasper, colore autem intus pallido. Uterus denique sinistrorsum inclinatus, totam habuit interiorem faciem asperam, nec tamen exulceratam; quamvis atro sanguine fœdam, totam, inquam, fundi, non cervicis; tametsi uterini osculi corona erat crassior.

39. Nec mihi præter eas quas pollicitus sum aliæ desunt, uteri, in latus alterum sed a tumore in opposito latere, inclinati, Observationes. Satis autem in præsentia hæc sunt quas ad octo addidi, aliis Litteris ad te scriptas, primum ut intelligas, uteri obliquitatem non esse rarissimam, deinde, ut omnibus inter se collatis, noscas, num sæpius illa, quod nonnulli videntur credere, dextrorsum accidat, an haud minus sæpe sinistrorsum. Non hic vacat alienas Observationes inspicere. Sed tamen de duabus quas in Sepulchreto legisse memini Joannis Riolani alteram (2), alteram Francisci Sylvii (3), illa dextrorsum, hæc sinistrorsum proponit. Illud denique, collatis nostris omnibus, facile colliges: quæ Ruyschius (4) gravia incommoda ab laterali uteri inclinatione fuisse, credidit, dolorem hypogastrii, conatum expellendi frequentissimum, mingendi desiderium continuum, aut certe non satis expeditam mictionem, de his fœminas in quibus a me id vitium uteri deprehensum est, non esse conquestas; tametsi in quibusdam non leve id esset, nec defuerit crebra Medicorum interrogatio, quænam ipsas male haberent. Quin Ruyschiana Icon (5), qua inclinatus uterus exhibetur, non ostendit eam quoque annexæ vaginæ partem quacum arcte scimus urethræ initium cohærere, sic inclinatam, ut oporteret ad mictionis incommoda illa cum Ruyschio inde repetenda. Sed de obliquitate uteri satis. Rara est contortionis ad obliquitatem additæ Observatio, in historiis legenda quæ in extrema parte sunt laudabilis Dissertationis Rudolphi Jacobi Camerarii (6). Repertus enim est uterus *in latus sinistrum ita inclinatus, ut pars fundi anterior versus idem latus simul intorta videretur.* Eratque ea *intorsio*, ut mox (7) scribitur, *conspicua, & orificium uteri angustando, partum forte simul impediebat*, fœtus præsertim & pessime locati, & æquo majoris, & in matre parva, eademque obesa. Vides, quot interdum possint infelicis partus causæ uno tempore convenire. Sunt vero & aliæ, ut cum cervix uteri excrescentia aliqua occluditur, velut in muliere cujus dissectionem Historia exhibet Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis (8): aut cum os uteri duritie est ferme cartilaginea, quale in fœmina annos nata necdum quadraginta deprehendit Præcl. Helmstadiensis Professor Fabricius (9), & merito, quippe vehementer resistens necessariæ in partu dilatationi, inter causas partus difficilis, & præternaturalis referri, censuit: sive cum funiculus umbilicalis multo brevior quam solet, obstat, fœtus exitum sibi molientis conatibus, aut si hi validiores sint, ad præproperam placen-

(1) n. 37.
(2) Sect. hac 38. Obs. 9. §. 8.
(3) Sect. 10. libri hujus 3. Obs. 28.
(4) Cent. Obs. Anat. Chir. 88.
(5) Ibid. Fig. 69. *
(6) Specim. Experim. circa Generat. Hist. 1.
(7) In Schol.
(8) A. 1705. Obs. Anat. 7.
(9) Progr. Acad. edit. A. 1750. M. Januar.

tæ avulsionem, imo etiam ad sui ipsius abruptionem est aptus. Sic videbis, quanto in periculo & fœtus, & mater fuerint, cum funiculus *vix 6. transversos digitos longus* a Cl. Stegmanno (1) conspectus est. Ex reliquis autem partus difficilis causis, quando prope innumeræ sunt, & alia nobis multa adhuc, & varia restant; unam, sed inter illarum præcipuas non infrequentem, hoc loco præstabit attingere.

40. Ea est fœtus in utero mortuus. Qui hanc primum difficultatem creat, ut plurimum dubitetur, num revera sit mortuus. Erant olim qui nimis facile, ut tristia docuerunt exempla, in signis quibusdam acquiescerent, & si meconium, exempli causa, per naturalia parturientis deflueret, extinctum jam esse fœtum, non dubitarent. Cujus fallaciam signi cum alii alibi, tum ipse multo evidentissime hic cognovi A. 1730. Mercatoris uxor annos nata circiter undetriginta, a triennio ferme loco vini aquam bibens, cum ad legitimum quinctæ, an sextæ gestationis uteri terminum non infeliciter pervenisset, tantum aquarum vim uno atque eodem tempore e genitalibus profudit, ut omnes mirarentur; non ipsa. Sciebat enim, se multo plus aquæ bibisse in hac gestatione, eamque per urinæ vias mense ultimo parcius quam solebat, prodiisse. Illud mirabatur, cum alias aquarum effusionem semper infantes suis cum Secundis illico secuti essent, partusque fuissent felicissimi, tametsi illi omnes intra diem quinctumdecimum vivere desiissent; mirabatur, inquam, nunc post aquas profusas pridie sub auroram, qui dies fuerat XII. Kalendas Martii, alterum jam advenisse diem, neque præter aqueum qui destillare pergebat, humorem, quidquam exiisse; cum ecce eodem mane simul cum eo humore cœpit meconium defluere. Quamobrem post meridiem ad me ventum est, ut invisere, & consilia conferre cum ejus Medico non gravarer. Quem cum audivissem ea facere, & dare cogitantem, unde uteri, qui conquieverant, dolores, conatusque restitutum iri, speraret; ego vero, inquam, primum omnium quærendum arbitror, an fœtus ea figura sit dispositus quæ secundum naturam requiritur, aqua, si vivus sit, ne absit, vereor, atque ut sic verear, meconii exitus facit. Sed quid ait obstetrix? Illa vero, ajunt, in transversum locatum censuit, quantum ex materni abdominis contrectatione potuit existimare: Vivum autem esse, mater non dubitat, quæ vagientem sibi videtur audivisse. Mittamus hoc, inquam, quod incertum est, de vagitu. Illud vero quod opinionem confirmaret meam; obverso enim ad vaginam podice, & adjacentibus podici partibus forte compressis, potuit etiam necdum respiranti stercus exprimi; cur obstetrix immissis digitis non comprobavit? Mulier enim, inquiunt, se passuram id pernegat. Ego vero: quid si opus esse, dicam, manum in uterum inserere, fœtumque, si oporteat, in meliorem figuram conversum, extrahere. Quod si illius animus nunc flecti non potest; sic habete; nisi aut obstetrix decepta sit, aut figura quam dixit, in meliorem mutetur, sine Chirurgi tandem opera, sed nimis sera fortasse, non esse infantem proditurum. Quorum alterutrum fuerit, necesse est. Sed utrumlibet fuerit; mutatam postea esse figuram, dixerunt, uterique obortis doloribus, infantem naturali figura, quamvis non sine summo ob magnitudinem labore, in lucem denique editum esse. Illud est certum quod ad institutum sermonem maxime attinet, neque ante octavam insecutæ noctis horam, & viventem adhuc; nam & paulisper postea vixit; prodiisse: id est horis minimum quindecim ex quo, intra uterum hærens, stercus cœperat emittere; ut evidentissime appareat, emissionem hanc fallax esse emortui fœtus indicium. Hæc autem retuli, quia inhærentem adhuc mulierculatum, & vulgi animis errorem non nisi aliis, atque aliis subinde additis, & inculcatis Observationibus evellas. Neque enim, uti supra indicabam, me fugit, quoties idem fuerit antea visum: quin; ut cætera exempla omittam, ex historiis paulo ante (2), cum uteri contortionem

(1) Eph. N. C. Dec. 3. A. 4. Obs. 113. (2) n. 39.

memorarem, laudatis altera tibi præclare oſtendet, quincto poſt ejectum meconium die puellam eſſe editam vegetam, & vivacem. Scilicet non modo compreſſio aliqua, præſertim ventris, quæ, fœtus corpore male complicato, non difficile accidit, ſed & ſtercoris, tunc ferme fluidi, aut major copia, aut acrimonia inteſtinum irritando, vim poteſt vincere, modicam eo tempore, ſphincteris circumjecti. Quid? quod vis illa non ſolum ob paralyſim, verum etiam ob ſummam virium fœtus infirmitatem nulla eſſe interdum poteſt. Quas vires mox tamen poſſe, ut poſt ſyncopem, refocillato cum matre fœtu, magna ex parte reſtitui, Medicos nunquam obliviſci decet, qui nolint vel ab aliis pluribus indiciis falli, quæ ad mortuum fœtum dignoſcendum proponi ſolebant. Exemplo ſit nullus in funiculo umbilicali, imo nullus in fœtu arteriarum pulſus. Certum quidem eſt, fœtum vivere, ſi pulſus revera percipiatur. Revera, dixi; nam quod Lanciſius (1) in ſummo Procere accidiſſe, narrat, ut in mortui carpo neſcio quis pulſum eſſe contenderet, qui nuſquam niſi in ſui ipſius digitis erat, vereor ne multo facilius contingere aliquando poſſit Chirurgo qui intra calentes mulieris locos digitos ab opere ipſo,, & quærendi labore fervidos inſeruerit. Quam ad vitandam fallaciam eos laudo qui Chirurgum admonuerunt, ut ſimul perceptorum ab ſe pulſuum, ſimul ſuorum quos in carpo altero animadvertendos a quopiam curet, numerum conferat, ut ſi idem ſit, falli ſe, intelligat; ſin contra, non falli. Verum etſi id quod diximus, certum eſt, non tamen continuo ſequitur, ſi pulſus nullus ſit, fœtum eſſe mortuum; languere enim maxime tunc vires poſſunt, ſed mox redire. Extra uterum autem propendentis funiculi, aut artus nec pulſus nullus, nec frigus, nec livor ſatis ſigni dant infantis extincti; nam intra contracti uterini oſculi anguſtias ita conſtricti eſſe poſſunt, ut, ſi artum vel gangræna corripere incipiat, ab eoque cuticula abſcedere; periculum quidem ſummum in quo vita verſetur, manifeſto pateat; vitam autem jam prorſus deſiiſſe, pro certo non pateat. Sane Uratislaviæ etſi, *lividum*, *& frigidum* erat propendens infantis brachium, ut, tanquam procul dubio mortui, amputandum judicaretur; ipſe tamen *tertia die vivus* editus eſt (2).

41. Attamen ubi aut ipſa evidentium cauſarum, & rerum ſeries, aut pleraque, & conſtantia quidem, aut graviora ſigna, ut cuticulæ e capite faciliima abſceſſio, humor ex utero deſtillans cadaveris odore, & ſigna alia ſunt iſtiuſmodi, ubi hæc, inquam, Medicos, Chirurgoſve peritiores illuc adduxerint, ut unanimi conſenſione infantem eſſe intus emortuum, cenſeant; altera ſe objicit difficultas, num manibus continuo educere, an aliis uti antea auxiliis præſtet? Memini, cum Bononiæ Medicis ſtudiis operam darem, duabus illuſtribus Matronis uno eodemque anno accidiſſe, ut parere non poſſent, & cum utriuſque fœtus cenſeretur mortuus, ex altera Chirurgi manibus cito detractum, ex altera autem expectatione, & clyſteris præſertim uſu emollientis ſimul & ſtimulantis, fuiſſe ejectum, priore illa paululo poſt mortua, hac ſervata. Qui utriuſque Medicus fuerat, Vir doctiſſimus etſi rationes proferret, cur in illa ſibi fuiſſet properandum, in hac expectare licuiſſet; tamen non parem ex ſervata laudem, atque ex non ſervata notam retulit, injuſtam, ut opinor, ſed tamen apud non ignobiles etiam Medicos, & Chirurgos. Et quanquam minime dubium eſt, quin pro alia rerum conditione aliter agendum ſit; vix tamen, niſi ex concordi Spectatiſſimorum Medicorum ſententia egeris, omnem in ancipitis auxilii uſu reprehenſionem effugies, præſertim ſi forte, ut in hoc, prudentis exercitatique Chirurgi copia deſit. Neque enim ſatis eſt matrem ſervare; videndum eſt inſuper, nequid uterus detrimenti capiat. Conſultus ſum annis ſuperioribus pro generoſa Muliere, quæ cum poſt quatuor feliciſſimos partus opus habuiſſet in quincto

(1) De Subit. Mort. l. 1. c. 16. n. 8.

(2) Eph. N. C. Cent. 3. Obſ. 57. in fine.

Chirurgi manibus, qui cum pedibus prodeuntem infantem protrahere poſſet, atque adeo deberet, iis introrſum repulſis, dum in caput vertere, & hoc arrepto educere tandem ſtuderet, mulierem, delicatam alioquin, tandiu, & tam violenter vexavit, ut non modo inflammatoria febris, quæ pene ad interitum perduxit, ſit concitata; ſed & tribus inſecutis partubus infantes nunquam caput, ſed brachium ſemper exerentes, ſe obtulerint, ob virium, ut credibile eſt, certæ parti ipſius uteri illatum ita ut non ex æquo ab omnibus partibus illos ſuſtentando, aut expellendo, figuræ perverſæ cauſa fuerit. Quo magis, ſi nihil eſt quod properare cogat, & bona partus emortui figura ſit; parturienti ſpatium, naturæque dandum eſſe; arbitror, quo hæc pariendi conatus, doloreſque incitet, illa vero ſimul collectis viribus conniti poſſit: quos nixus utile interdum eſt cautis peritiſque manibus ventri impoſitis nonnihil adjuvare. Sed quia natura aliquando aut in iis doloribus movendis ſegnior eſt, aut non eos quos vellemus, ſed convulſivos potius, noſtroque propoſito adverſos movet; noſtrarum erit partium hos tempeſtive ſedare, illos, ſi reapſe tamen id poſſumus, promovere. Ad parturientem accerſitum eſſe me, memini, quæ malis, quos dixi, doloribus jam diem unum atque alterum vexata, neque ſomnum poterat capere, neque alimenti quidquam retinere, ſed vomitu omnia cogebatur rejicere. Ei igitur priuſquam vires prorſus collaberentur, cum dimidiatum opii granum dediſſem; ſimul retineri alimentum cœpit, ſimul ſunt dolores illi ſedati, ut mox legitimis doloribus advenientibus, oſculoque uteri, quod priores conſtrictum ſervabant, recluſo, puer feliciter editus ſit. Sic autem agendo, non Deventerii (1) ſolum, quod tunc ſciebam, ſed & eximii Medici Richardi Meadii (2), id quod nunc video, viam tenuiſſe me, gaudeo. At ſegnior natura in altero quidem, de quo dicebam, caſu, ad id accommodatis clyſteribus atque abdominis inunctionibus primum quoad ejus fieri ſic poteſt, adjuvanda eſt, tum ſi hæc ſatis non faciant, aliqua de eodem genere propinando quæ naturam invitant potius quam acrius, nec ſine periculo ſtimulent, aut certe agitent. Rideas fortaſſe, ſi id narrem quod in vico agri Patavini annis ſuperioribus accidiſſe, de certis auctoribus cognovi. Parere non poterat mulier. Chirurgus ejus vici oleum leucoii lutei vulgaris ad uncias quatuor mittit, quo videlicet, ut ſolet, abdomen inungant. Ruſticæ quæ adſtabant, imperitæ mulieres ad potum credunt eſſe miſſum: itaque continuo dant bibendum. Sic illa parit. Hoc caſu edoctus Chirurgus ejuſdem cheyrini, ut in officinis vocant, olei tantundem tribus, aut quatuor aliis quas par urgebat difficultas, eodem exitu propinavit. Hinc Patavii notæ mihi fœminæ datum eſt, quæ mortuum ejicere infantem non poterat, & ſic quidem infantis caput aliquanto magis deſcendit: quanquam ob nimiam magnitudinem cui pelvis imus ambitus par non erat, ſine Chirurgi auxilio prodire non potuit. Leucoii quidem illius flores ad menſes, ad fœtum, ad ſecundas promovendas a Medicis datos eſſe, notiſſimum eſt. Sed oleum in quo iidem flores macerati fuerint, propinatum eſſe, non memini: nec mirum, cum tot minus injucunda extare in eundem uſum putentur. Attamen haud prorſus inutile fuerit hoc quoque memoraſſe, ſi forte oleo quis credat aut leucoii vim, qualis ea cunque ſit, temperari, aut potius cum hæc exeritur, opportune ſimul leniri, ſi quid, ut in convulſivis doloribus paulo ante oſtendimus, leniendum eſt.

42. Quod ſupra (3) expectari poſſe diximus, niſi quid urgeat, ſic potiſſimum, accipias velim, niſi putreſcentis fœtus apparere ſigna incipiant, quæ citius adveniunt ubi jam aquæ ejectæ ſunt; per diſruptas enim membranas ad mortuum corpuſculum aer ſubit, corruptionem illam afferens, quæ ut ſerius plerumque,

(1) L. ſupra ad n. 31. cit. c. 17. 26. & 50.

(2) Monit. Medic. c. 19. Sect. 5.

(3) n. 41.

& sine acutis parentis febribus ea fœtuum cadavera invadat quæ extra aeris contactum sunt, ex historiis intelliges quæ diu antea conceptorum fœtuum ossicula referunt sive per abdominis abscessus, sive per anum ejecta, matre ut plurimum salva. Quæ historiæ ex quo suam Albucasis (1) protulit, ad eum numerum excreverunt, ut cum illas non unus collegerit, nonnullæ desiderentur, quæ addi poterant, plures autem desint, quæ tunc non extabant. Ex illis est, ut opinor, quam ex propria Observatione habita A. 1667. vulgavit Dominicus de Marinis (2), cujus fœtus cranium per matris podicem, ut reliqua ossa, excrotum asservabat Guilelmus Riva. Ex his autem quas memoria nostra vel sola Italia obtulit, sunt certe non paucissimæ. Nam; ut fœtum prætere am quem e Recto mulieris intestino a se extractum, ad me, ut inspicerem, misit Chirurgus industrius Venetus Nicolaus Patuna, quo de fœtu ipse (3), & Santorinus (4) scripserunt, idem Santorinus (5) fœminam, in Patavino agro fortasse etiam nunc viventem, commemoravit, quæ fœtus ossa per eandem excluserat viam, tum Vir Cl. Franciscus Seraus me per litteras Neapoli datas sub finem A. 1739. certiorem fecit, indidem excreta fuisse ab alia muliere non ita pridem infantis ossicula. Ex abdominis autem abscessibus hoc nostro sæculo educta Brixiæ, & Vercellis fœtuum aliorum ossa Vallisnerius noster (6), & Cel. Fantonus (7) tradiderunt. Facile aliæ fuerint ætate hac apud nostrates ejusdemmodi Observationes, quarum aut notitia ad me non pervenerit, aut si pervenit, in præsentia non meminerim. Sed quoniam nihil in Re Medica ferme est quod exceptionibus non sit obnoxium; ideo quæ de putredine paulo ante dixi, si aer non subeat, serius; si vero subeat, citius, & periculosius adveniente, ea *plerumque*, non semper, vera esse posui, tum aliis, tum duabus Observationibus adductus, uno eodemque anno editis (8) a Viris Cl. Reusnero, & Nebelio. Alter enim fœtum proponit quinquemestrem utero mortuum, eumque, etsi ob retentas simul Secundas, & aquas aeri aditus non patebat, tamen post viginti, haud amplius, hebdomadas exclusum *teterrimo cum fœtore.* Alter vero maturum fœtum legitimo tempore prodire conantem, sed post aquarum effluxum, sui interitus signa tanto certiora præbentem, quod proximis hebdomadis *fœtidus & sanguinolentus ichor cum membranarum, fibrarumque carnosarum frustulis per muliebria effluebat*, denique in sceleton abeuntem, ut crepitus ossium audiretur quotiescunque mulier corpus antrorsum, aut retrorsum flectebat, nulla tamen, quæ memoretur, febre, aut gravi alio incommodo conflictata, imo *jam per tres annos* ossa illa in utero gestans *citra sanitatis dispendium.* Utinam vero sicuti emortui tot, præter eos quos commemoravimus, partus intra viventis matris ventrem diu Sepulchrum habuerunt; ita plures vivi ipsi una cum mortua matre non humarentur aut satis tempore ex ejus cadavere eruerentur. Verum dum Profector quæritur, dum accersitur, dum venit, sæpe ii qui vivebant, debiliores præsertim, infantes moriuntur, frustra muliérculis, virisve etiam plurimis, æque ac ipsæ, rudibus, & inscitiæ plenis, interea dum ille veniat, ut matris os apertum servetur curantibus, quando potius cum aliqua utilitatis spe danda opera esset, ut interea parentis corpus, & venter potissimum, calens servaretur, ratione id præmonstrante, & Stalpartii filii (9) in canis fœtibus experimento comprobante. Membranis enim involutos cum in aquam tepidam immisisset, etiam post aliquot horas pulsus eorum invenit. Quin

---

(1) Chirurg. l. 2. c. 76.
(2) Differt. de re monstrosa per urinam excreta.
(3) Relaz. int. al cadav. d'un Feto, & cæt.
(4) Inst. d'un Feto, & cæt.
(5) Ibid. n. 31.
(6) Istoria della Generaz. P. 2. c. 17. n. 17.
(7) De Obs. Med. & Anat. Epist. 7.
(8) Eph. N. C. Cent. 5. Obs. 11. & Cent. 6. Obs. 52.
(9) Exercit. de Nutrit. Fœt. §. 41. in fine.

ex illustri in Silesia Matrona (1), ante horas quatuor jam mortua, adveniens tandem Professor, inciso abdomine, uteroque, viventem extraxit puellum, cum interea usque ad illius adventum jugiter *fotibus spirituosis*, *balsamo embryonum*, *vinoque generoso aromatico cum culcitris calidis* extincte ventrem fovere non omisissent, inde minime deterriti quod nullum in utero motum perciperent, ut opinor. Neque enim Observationis scriptor hæc continuo subjecisset, quæ sæpenumero sunt vera: *Vivit enim ut plurimum fœtus, quanquam non semper aperte moveatur.*

43. Satis de parturientibus. Nunc perpauca de puerperis quoque addamus. Pertinet huc Observatio quam pridie Idus Augusti A. 1707. cum Doctissimis Amicis Venetis, Santorino in primis, habuimus, & de qua non semel in Adversariis IV. (2) mentionem injecimus. Nunc totam accipe.

44. MULIER hystericis affectionibus obnoxia, & faciei colore illaudabili, aliquot liberorum mater, cum uterum novissime ferret, præsensit, partum proximum sibi exitialem futurum. Et reapse inter parturiendum cœpit digitis, & abdomine intumescere: mox autem cum puellam peperisset pueri loco quem speraverat, & propter sponsionem etiam quandam multo maluisset, idque ipsi de industria ab assidentibus mulieribus occultatum, maritus per imprudentiam revelasset, tanta animi ægritudine correpta est, ut illico pulsus deficerent, corpusque frigesceret. Tunc hora vix erat ex quo puellam ediderat, neque præter aliquam membranarum partem, quam sana & vitalis puella secum traxerat, quidquam Secundarum prodierat, sive quod placenta arctius adhæreret, sive quod obstetrix naturæ opem expectandam censuisset, ut quæ neptem meminisset suam olim restitantem placentam feliciter ejecisse decimo jam a partu die. Cum igitur neque pulsus, neque calor redirent; intra sesquihoram ex quo hi defecerant, mors supervenit, non intermisso; quod in eo pulsuum defectu miraberis; ad ultimum usque vitæ extremum consueto sanguinis ex utero effluxu. CADAVER incidimus hora ab interitu vigesima quarta. Cujus ex ore, & naribus multa, & grave olens aqua effluebat. Ventris tumor erat tantus, ut majoris, ne in asciticis quidem, a nobis visi recordemur. Qui, peritonæo inciso, non nisi parum subsedit; fiebat enim tum a ventriculo, & intestinis, aere mirum in modum distentis, tum ab utero his subjecto, qui rotunda sui mole totam pelvim non tenebat modo, sed excedebat. Hunc cum omnibus quæ ad ipsum attinent, partibus priusquam excideremus, effusam in ventris pelvim cruentam aquam animadvertimus. Antea autem vasa quæ sub feminum cute prope genitale sunt, oppleta sanguine animadverteramus: & pubis ossa qua junguntur inter se, cum ante sectionem digito tentata, dehiscere, aut certe laxissime conjuncta viderentur, reapse, junctura vix cultro attacta, alterum ab altero discessisse, humore aliquo prodeunte. Nec dissimilia, cum mox juncturas ossium ilium cum Sacro examinaremus, videre nisi sumus; ut non longe a vero abiisse crederemus, qui non solum primiparis, sicut Hippocrates (3) docuit, sed & aliquando, etiam in partu non valde laborioso, *coxendices disparari*, tradiderunt. Excisum uterum attollentes, prægrandem concreti sanguinis massam per vaginæ orificium effundi, conspeximus. Nympharum vix quidquam apparuit, an quod in partu cedentes, ne proxima cutis laceretur, se extendant, brevi post tempore ad pristinam formam rediturae? Sic Fabricius noster ab Aquapendente (4) priusquam in Virgine membranam incideret occludentem illud orificium, maximaque impositi sanguinis vi distentam, nymphas ferme nullas apparuisse, adnotavit, quas mox, illa mem-

(1) Eph. N. C. Cent. 3. Obs. 57.
(2) Animadv. 26. 27. 39. 43. & 45.
(3) De nat. pueri, n. 43.
(4) De Chirurg. Operat. ubi de Hymene imperfor.

brana incisa, sublataque tensione, efformatas, conspexit. Ex quibus; si a partu res semper ad eundem modum, ut indicat Dionisius (1), se habet; unum ex nympharum usibus conjicere cum eo potes. Dum exteriora spectabamus, lacunas quas in Primis Adversariis (2) anno superiore proposueram, Amicis ostendi, subalbum, quali in ea fœmina, neque ita pauco, abundabant, humorem exprimens. Mox etiam lymphæductus uteri animadverti, & demonstravi, quemadmodum & lutei corporis in teste altero structuram. Sed de his, & de Teretibus uteri vinculis quantam, ob vasa quibus magnam partem compinguntur, sanguine distenta, crassitudinem haberent, & de utero ipso quibus ex fibris, sinibusque constaret, & his, vasisque sanguiferis exterioribus quam amplis, tum de uterini osculi amplitudine, nec minori cervicis, quam fundi ipsius dilatatione, creberrimis denique in illo osculo, imaque cervice mucosis glandulis; de his, inquam, omnibus satis in Quartis Adversariis (3) scriptum est. Nunc si quid ibi non habuit locum, est abjiciendum, ut illam, quemadmodum promisi, jam totam habeas Observationem. Testis uterque non sine aliquo in superficie foraminulo conspectus est, per quod tenue specillum intro admittebatur. In illo autem eodem teste, in quo luteum corpus, subrotunda fuit ossea cellula, in hujusque cavo cruentus humor. Tubæ longiores quam alias solent. Vaginæ parietes extenuati, ipsaque multo quidem latior, sed nihilo brevior, rugis autem dumtaxat aliquot, urethræ corpori glandoso respondentibus. Uteri osculum ex rubro nigrescens, & alicubi laceratum. Nullæ intra cervicem exstantes chordulæ, neque membranulæ. Supremo uteri fundo placentam sic adhæsisse, ut tubæ utriusque orificia obtegeret, manifestum erat. Eademque etiam tum, ex parte, adhærebat. Sed qua adhæserat, ibi jam valde contracta erant uteri oscula; qua adhærebat, ampla quantum in illis Adversariis dictum est, verissime, ut cætera: quod ideo hic confirmo, ne quibus in talia necdum incidere datum est, *paradoxa* alio forte quam Græci voce hac uti consueverant, sensu videantur. In sinibus quibuscum illa oscula communicabant, nihil erat sanguinis. Thorax denique; nam caput non attigimus; pulmones habuit; si posteriora excipias in quæ sanguis ob supinum cadaveris positum, ut solet, descenderat; totos ex albo fœde liventes. Cor supra quam dici possit, flaccidum, nihil fere sanguinis in auriculis, dexteroque ventriculo, nihil autem prorsus in sinistro continebat.

45. Multum quidem sanguinem ob placentam ex parte solutam, per uterum effluxisse, non negaverim; copia autem exiisse tanta, ut is effluxus mulierem occiderit, dubitari fortasse potest. Nam neque de ea copia quærentibus nobis ab iis quæ astiterant, fœminis affirmatum est, & vasa quædam ut legisti, sanguine etiam post mortem erant distenta; non *fere sanguine vacua*, ut Cl. Tabarranus (4) in mulieribus invenit, paucis post partum horis profluvio sanguinis extinctis: tum pulsus, & calor non paulatim antea, sed tunc repente atque omnino defecerunt, cum res puerperæ molesta ac gravis narrata est; nihil enim ejusmodi eo tempore audire convenit fœminas, minusque illas quæ, hystericis affectionibus obnoxiæ, proclives nervos habent ad convulsiones, quæ si viscera nobilia corripiant, infirmiores facile perdunt, ut mulieri accidisse, leges, quæ a prægressis laboribus, & ab difficili partu lassa, mox post ipsum, inter loquendum, repente præter omnem opinionem convulsa mortua est, cum aliam nullam Cl. Jo. Sebast. Albrechtus (5) suspicari causam posset, nisi molestum eo tempore nuncium a puerpera auditum. Neque aliter fœminæ hujus nostræ mortem accidisse, iis omnibus Doctis Medicis visum est qui cum ea quæ relata sunt, me-

---

(1) L'Anatom. de l'homme, Démonstr. 4. Sect. 2.
(2) Tab. 3.
(3) Animadv. supra ad n. 43. indicatis.
(4) Observ. Anat. n. 36.
(5) Act. N. C. Tom. 4. Obs. 50.

cum audivissent, tum cadaveris dissectioni interfuerunt. Tu vero priusquam judices, illud etiam attendito, quantum in tumorem, & hunc flatulentum mulieris venter increverit. Habes autem vel Sectione hac Sepulchreti XXXVIII. quasdam Observationes quibuscum nostram conferas. Primum V. quae per incuriam sub numero quoque XIII. repetita est, fœminae, cui mortuae decima a partu hora totus venter fuit flatibus tumens. Sed quoniam ejus uterus grumis plenus, & multae vacuationes memorantur, non secus ac ab Eustachio (1) in puerpera illa Romana copiosus sanguis excretus, in qua renum propria membrana ab inclusis flatibus fuit adeo distenta, ut magni tumoris speciem primo intuitu referret; at tu Observationes IV. & IX. lege ex iis quae in Appendice adjiciuntur. Neutra haemorrhagiam; sed utraque intra non nimium a morte tempus ventrem flatibus supra quam dici possit, tumidum factum proponit. Quod si mulieres istas dum parturirent, non postquam pepererant, mortuas dicas, earumque primam jam putridum utero foetum gessisse; vide, quaeso, ut Hoffmannus (2) tametsi inter praevias causas abdominis inflationum nimias sanguinis profusiones, etiam in partu, reponat, mox tamen iisdem inflationibus ob contrariam causam mulieres obnoxias faciat, ut si lochiorum fluxus non rite successerit, aut cohibitus omnino fuerit. Quae non attingo, nisi ut memineris, tumoris ejusmodi ventris causas esse plures, & inter se discrepantes. Ex his tamen quaecunque in fœmina hac nostra fuerit, si historiam releges, jam fuisse, nosces, priusquam sanguinis profusio facta esset; mulier enim cœperat antequam pareret, digitis, & abdomine intumescere. Illi quoque mulieri de qua scripsit Phil. Jac. Hartmannus (3), proximis ante partum diebus a flatibus intestina tumebant, qui tumor a partu, tametsi nullum sanguinis profluvium, imo lochiorum esset remora, usque adeo increvit, ut Coli praesertim intestini superior, & inferior tractus *filo tres partes ulnae longo vix* posset comprehendi; itaque ima ejus pars sphacelo correpta, & rupta ventrem foetidissimis sordibus opplevit, foeminamque secundo a partu die sustulit: cujus utero *intus per omnem superficiem placentae reliquiae haerebant*, digito facile avellendae: in cervice autem ipsa *cruor haesitabat*. Verum ne de iis solum quae praeter naturam in descripto a nobis cadavere occurrerunt; sed de aliis etiam, quae ut totam hic haberes historiam, omissa non sunt, aliquid simul attingamus; utinam ne apud Consarcinatorem, non paucis instituto suo necessariis libris carentem, sed apud Antonium Sidobre (4) Viri Doctissimi legissent omnia quae cum ipso de lacteis uteri ductibus communicaverat Chyracus; non enim facile censuissent, *eosdem* esse ac quos ego lymphaeductus in puerpera hac vidi. Optassem pariter, ut qui hos ab Ruyschio, aliisve conspectos dixerunt, illius locum, & annum quo viderint alii, diserte indicassent, quando ego quo tempore, & quibus ostendissem, non reticueram (5). Qui post me conspexerint, scio, inter quos animadvertas velim, doctum quoque Stehelinum (6) in distento utero vidisse, *fœminae* videlicet *gravidae*. Sed qui muliebri utero ex vero, non ex bestiarum anatome appinxerint, necdum pro certo scio; ut non mirer, si Illustri Viro Heistero (7) vasa haec, inquam, ut *humano adhuc utero appinguntur*, *ficta esse videantur*. Quod autem ad ossa attinet pubis, & ilium, non puto, ex illis te esse, qui rarissime in partu accidere, contendunt, ut eorum juncturae ita laxae uti a nobis conspectae sunt, deprehendantur, & cum id accidit, rachitidi potius, lui venereae, aut cachexiae, & huic quidem in majori gradu, imputandum. Sed puerpera certe nostra, quamvis non bono esset faciei colore; neque

(1) Tract. de Renib. c. 45.
(2) Medic. Rat. Tom. 4. P. 4. c. 15. thes. pathol. §. 8. & 15.
(3) Eph. N.C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 102.
(4) Tract. de Variol. c. 7.
(5) Advers. Anat. IV. Animad. 43. in fine.
(6) Tentam. Med. P. 1. Thes. 6.
(7) Comp. Anat. n. 236.

cachexia,

cachexia, in majori præfertim gradu, neque ullo ex aliis illis morbis afficiebatur: nec mihi affinis Matrona ullo omnino ex iis laboraverat, quæ cum in puerperiis de dolore ad juncturam ipfam offium pubis quereretur, & cum propterea a me locum tangi, Maritus voluiffet; diftans manifefto alterum ab altero tunc habebat; extra puerperia non habebat. Et cum prope innumeræ hujus generis extent Obfervationes, quas etfi multi collegerunt, quafdam, fi recte memini, omiferunt tamen, & nominatim Veslingii (1) illam, quando in parturiente *pelvim levi impulfu cedere ac vacillare percipiebat*, *offibus tam fub pube*, *quam ad latera offis facri*, *pollicis minimum fpatio diductis*: quem digitum Santorino (2) quoque facile fuit in recentibus quibufdam puerperis inter pubis offa indere: cum igitur tot extent Obfervationes; præftatne credere, in cunctis morbos illos fuiffe accufandos, præfertim cum qui illas fcripferunt, eorum nullam mentionem injiciunt? an cum diductio feu major, feu minor non modo non rariffima fit, fed frequens, nequaquam præter naturam effe? imo in quibus fit, ab hac fieri; fit enim fenfim, & fenfim tollitur, & partum, quo ad ejus fieri poteft, juvat. Noli enim exiftimare, ad hunc effe inutile id quod pelvis anguftias amplificat; nam quæ proferuntur pelvis dimenfiones, quafi ad fœtus tranfitum fine ulla offium diductione fufficerent, fumptæ videntur in fceleto, cum mentio fiat nulla tot partium quæ inter nuda illa offa, & tranfeuntem infantem funt interjectæ, & ne uteri quidem, cujus tunc ofculum ad vaginæ orificium defcendit: quæ partes ut in multis illas dimenfiones haud fatis imminuant; at in multis contra imminuere valde poffunt. Senfim autem ad laxitatem juncturas in his difponi, ut cum Pinæo in Adverfariis (3) indicavimus, cum in gravidis nonnullis admoto ad juncturam offium pubis digito percipiendi occafionem habuimus, tum, hæc recenfentes, confirmatum per diffectionem vidimus a Cl. Exup. Jofepho Bertinio (4) duarum mulierum exemplo, alterius quadrimeftrem, alterius feptimeftrem fœtum gerentium; cartilago enim inter offa pubis & *folito craffior* deprehenfa eft, & *unctuofo humore imbuta* in earum utraque, fed in fecunda præfertim, in qua etiam *fine ferro*, fed levi manus auxilio alterum os ilii ab offe facro plane *divulfum eft*. Quam in gravidis inchoatam, in parturientibus auctam, ficque in puerperis fæpe animadverfam juncturarum pelvis conftitutionem fi graves Auctores attendiffent; non facile, ut opinor, harum diductionem ponentibus objeciffent, *a lanionibus vix poffe illas diffringi*, aut duos robuftos homines hinc, & hinc trahentes, ne fumma quidem vi offa pubis *diducere valuiffe*. Nec vero id mirum; neque enim ita erant ut in puerperis, difpofita. Sane & eorum ingenium laudo qui multis fubnixi argumentis, diductiones iftas ut *impoffibiles* oppugnarunt. Sed quod toties confpectum eft, id fieri non poffe, inutile eft probare velle rationibus, quas fruftra nemo diffolvendas fufcipiet, cum fatis fuperque fit eorum omnium qui rem viderunt, & iis qui aderant, oftenderunt, teftimoniis certiffimis ftatim refellere.

46. Sed puerperas morbi non modo celeres, velut is de quo noviffime dictum eft, aut quem apud Cl. Henricum Sandenium (5) ex *fefquipalmari* parietum uteri craffitudine, vel potius ex ea quæ non ita rara, imo non infrequens caufa eft, nempe uteri fphacelo in una atque altera defcriptum videbis a Cl. Jo. Henrico Fuchfio (6); non modo, inquam, puerperas morbi celeres, verum etiam lenti extinguunt: nonnunquam longo poft partum tempore, imo donec vixerint, male habent. Ut lenta febris ex teftis, tubæque abfceffu puerperam abftulerit, aliis

(1) Epift. 25.
(2) Obf. Anat. c. 11. §. 4.
(3) III. Animad. 15.
(4) Quæft. de hoc argum. Propofita Præfide Bouvart. n. 5.
(5) Obferv. de Prolapf. Uter. §. 14. in fin.
(6) Act. N. C. Tom. 2. Obf. 146.

a me Litteris (1) ſcriptum eſt, oſtenſumque ſimul, qui fiat interdum, ut ab laborioſa uteri geſtatione, partuque difficili eæ particulæ magnum detrimentum capiant. Ut vero ejuſdem geſtationis tempore ab utero, viſceribuſque aliis compreſſum, eoque aliquando inflammatum omentum in oblongum, & ferme ſcirrhoſum tumorem conformetur, qui a partu, ut mihi quoque occurrit, in nonnullis reſtat, eaſque dolore nonnunquam, incommodo autem aliquo ſemper afficit, Ruyſchius (2) docuit, & ante ipſum indicavit Bauhinus (3) cum ſcripſit, *nonnullis poſt partum circa ventris medium collectum* omentum *remanere, ita ut non leves dolores* (quod tamen, ut dixi, non eſt perpetuum) *perferant.* Et hi quidem acerbiſſimi, & pertinaciſſimi poſt partum in illa fuerant, quæ longo tempore iis conflictata, & tandem confecta (4), omentum habuit contractum in funis modum. Sed veſicæ, & uteri fundo ſic accreverat, ut cum doloribus ea conjungerentur ſymptomata, ob quæ hyſterica aliis, aliis calculoſa viſa fuerat. Huc adde non dolorifica, ſed permoleſta, alia mala, a minus felici partu relicta, claudicationem, uteri prolapſum, urinæ incontinentiam, de quibus ſermo in aliis Epiſtolis; & in hac ipſa (5) ex parte habitus eſt: Denique: omnia enim quæ huc attinerent, enumerare non eſt animus; *hæmorrhoidas in ore matricis*, id eſt ad vaginæ orificium a Celſo (6) olim, & ab Auctore libri quem Galeno quondam tribuebant, *de Cyneceis* memoratas, jure meritoque Arantius *cauſam habere fere difficilem partum*, tradidit eo capite (7) quod de hæmorrhoidum illarum noxis, cauſis, ſignis, & curatione conſcripſit. Paulus autem Barbettus (8) addidit, quibus indiciis ſanguis ex ipſis fluens a menſtruo internoſcatur.

47. Poſtremo partus infelicitas non in matre ſolum, ſed etiam in edita prole ſpectanda eſt, ſive hæc mortua qua de re ſupra dixi, ſive monſtroſa inſuper exeat, ſive demum vivens quidem, ſed aut monſtroſa, aut gravi alio vitio affecta naſcatur. Primum igitur de Monſtris ſeu mortuis, ſeu vivis editis, quædam proferam, minus ad controverſiam quæ de eorum origine a Viris Doctiſſimis hoc ſæculo agitata eſt, quam ad Obſervationes ipſas ſpectantia, ab hac Valſalvæ initium ducens.

48. Monstri, ut vulgo videbatur, bufoni ſimilis, mater ſæpius antea filios nunc mares, nunc fœminas promiſcue pepererat, illos omnes undique ſanos, has autem, quæ duæ fuerant, quarum altera tunc annum agebat XIII. altera paucos annos vixerat, ſurdas ambas, & quod conſequitur, mutas. Noviſſime cum ante octo circiter menſes concepiſſet; toto autem hujus geſtationis ſpatio ſemper mœſta jacuiſſet, & præ mœſtitia ſæpius flere conſueviſſet, fœtus autem motum ſi cum aliorum motu quos antea ediderat, conferret, adeo languidum animadvertiſſet ut interdum ferme crederet mortuum; eo quo diximus tempore fœmineum fœtum in lucem emiſit, Secundis quidem præditum naturaliter ſe habentibus, ſed aſpectu monſtroſum adeo, ut bufoni potius, quam puellæ, ſimilis, ſi inferiores excipias artus, infimamque ventris partem videretur. Primum erat parvus, ut longitudine palmum non æquaret, ſed hoc tanto brevior eſſet, quantus eſt tranſverſus digitus pollex. Deinde collum omnino deerat, ut mentum contingeret medium pectoris, imo vix digituli intervallo diſtaret a cartilagine enſiformi. Tum oculi quidem perfecti erant; ſed auriculæ multo inferius quam ſoleant, collocatæ, ſummos humeros tangebant: os hians naſus erat ad ſuperiora imperfectus; nam hujus radix, & frons tota deerant. Ad hæc, abdomen quaſi in marſupii cujuſdam modum protuberabat deorſum propendentis, in

(1) Epiſt. 46. n. 27. & 28.
(2) Cent. Obſ. Anat. Chir. 63.
(3) Theatr. Anat. l. 1. c. 12.
(4) Eph. N. C. Dec. 3. A. 4. Obſ. 7.
(5) n. 33.
(6) De Medic. l. 6 c. 18. n. 9.
(7) 56. in l. de Tumor. p. n.
(8) Anat. Pract. l. 4. ad fin.

cujus marsupii medium umbilicalis funiculus, secundum naturam constitutus, se se inserebat. Denique artus superiores ita sterno annectebantur, ut extendi non possent. In posteriore autem corporis facie Spina in tres quasi gibbos distincta cernebatur, quorum summus capiti, medius thoraci, infimus ventri respondebat. Hæc exterius. ABDOMINIS autem dissectione compertum est, marsupium in quod extuberabat, laxatis ipsius, non integumentis modo, sed & musculis deberi, in eoque, tanquam in sacco quodam, jecur, lienem, ventriculum, & intestina omnia esse posita: quæ alioquin viscera, ut quæ Thorace continebantur, ad naturæ normam constructa erant. Ubi ad Caput ventum est, confusa rerum occurrit compages. Neque enim ossa, cranii fornicem efficere solita, neque cranii cavum inveniebantur; sed ossa dumtaxat abnormi figura, alia parva, alia aliquanto majora, inter se intricato musculorum nexu colligata. Cerebri autem ne vestigium quidem repertum est, nisi quod corpora occurrerunt, cerebri nates, & testes perbelle referentia; sed figura tenus; nam exterius membraneis nexibus undique firmata, interius non cerebri substantiæ ullo pacto similia erant, sed corpori potius cuidam, mediæ, inter glandulosum, & spongiosum naturæ. Quod etsi neque cerebrum defuisset, & puella hæc vivere potuisset; tamen non secus ac sorores, necessario surda fuisset propterea quia utrumque foramen per quod a cerebro ad aures nervi mittuntur, firmissima occludebatur membrana, ut ne tenui quidem filamento nerveo ullus relinqueretur transitus. Nec vero magis licuit Spinalem medullam, aut principium aliquod invenire ex quo nervi initium caperent, quæ cæteroquin per ventrem, thoracem, artus naturaliter ferebantur. Nam vel crassissimos, ut puta Crurales, persequendo ubi ad Spinam accederes, sensim fieri exiliores vidisses, & in Spinam quidem infigi; verum in hac tota non modo nullam esse medullam Spinalem, sed nec cavum ullum quo medulla comprehendi posset.

49. Etsi Valsalva scribere omisit, mortuus, an vivens hic fœtus editus sit, nedum quomodo se haberent renes, vesica, uterus, nervique per caput discurrentes; ea tamen quæ scripsit, satis sunt, ut præclare intelligamus, vitium ejusdem fœtus præcipuum ad illa attinere, de quibus XII. ad te Epistola (1) actum est, cum ab hydrocephalo cranium magna ex parte, totum autem cerebrum sæpe absumptum esse in istiusmodi fœtibus (sane pro bufonibus non raro habitis (2)) confirmavi, neque exempla (3) eorum reticui, in quibus præterea non solum medulla Spinalis, sed quod multo rarius est, inveniri tubus non potuit quo hæc conderetur. In eam autem Epistolam hanc Valsalvæ Observationem idcirco non retuli, quod præter illa, habet alia, sive mentum, sive spinam, sive artus superiores, sive demum abdomen, & pleraque spectes hujus viscera, ut huc potius differendam esse, censuerim. Quo certe ob non absimiles causas distulissem, si tunc habuissem, Baronii quoque Observationem quæ paulo inferius (4) subjicietur, fortasse autem & alteram meam, quæ tertia est puellarum, quas ipse dissecui, cerebro carentium: omnes enim haud secus ac ista Valsalvæ, & illa Baronii, fœtuum fuerunt sequioris sexus: quod ad illud addes quod in ea Epistola (5) obiter animadverti. Sed meam illam Observationem tertiam nunc accipe: cui non dissimilis, præsertim ob Spinam simul bifidam, biennio post Hafniæ habita est (6).

50. MONSTRUM; sic enim vocabant; triduo, an quatriduo ante hic editum, mihi a Chirurgo quodam ostensum est Februario mense A. 1746. Quod ut as-

---

(1) n. 5. & seqq.

(2) Vid. Haller. de Fœtu Hum. sine cerebro, not. 2.

(3) Epist. 12. n. 8.

(4) n. 52.

(5) n. 6.

(6) Vid. Rob. Steph. Henrici Descript. Omenti not. ad §. 11.

pexi, continuo dixi, cerebro carere. Itaque ut dictum sectione comprobarem, ad me domum attulit, hæc narrans, mulierem, felicem hactenus aliorum liberorum parentem, felicem quoque hanc ultimam uteri gestationem habuisse. Cum vero ad hujus finem jam venisse, aut propius abesse, existimaret; difficili præter opinionem partu puellam hanc mortuam, & per pedes ab obstetrice detractam emisisse. Re tamen vera non paulo minorem vidi quam esse debuisset; neque enim septimestris fœtus longitudinem æquabat, & parvam quoque, ut dixi, (1), illam suam Valsalva conspexerat: quod, si caput ab inclusa aqua antea distentum amplificatumque concipiamus, non difficile, sicut alias (2) ad te scripsi, intelligi potest. Cæterum optime nutritum, nihil male olens, & necdum abscedente cuticula, pulchrum hoc fuisset corpusculum, quippe reliquis egregie conformatum plerisque partibus, nisi deformitates hæ accessissent, quod nullum apparebat collum, & supra oculos vix aliquid erat frontis, ex eoque loco pro communibus corporis tegumentis, una erat membrana rubea, quæ capitis, minime ibi extuberantis, imo in posteriora declivis, superiora obducens, per medium dorsum ad thoracem ferme infimum pergebat, quanto magis descendens, tanto minus lata. Sub qua posteriore membranæ parte assurgebant protuberantiæ duæ osseæ, ut videbantur, quæ singulæ a singulis lateribus capitis profectæ, & quo longius ab ipso descendebant, eo minus elatæ, magisque inter se accedentes, Spinam subesse bifidam indicabant. Ad ejus membranæ latera non deerant integumenta communia, quibus, ut reliquum omne corpus, imum quoque caput utrinque operiebatur, non solum auriculis, quæ humeros contingebant, ibi præditum, sed & capillis; quasi cute quæ fuisset proxima, a summo avulsa, & lacerata, quæ remanserat cutis capillatæ pars, ea se deorsum contraxisset. Atque hæc exterius conspiciebantur. ABDOMEN autem incidendo, primum pinguedo multa in conspectum venit, quæ passim multa pariter ubicunque erat cutis, huic subjiciebatur, deinde reliquis diductis parietibus, viscera omnia tum Ventris, tum mox Thoracis optime constituta. Ad Caput denique transeunti, sub incisa rubra illa membrana, quæ erat tenuis, nihil quod pro cerebri, cerebelli, & Oblongatæ medullæ reliquiis accipere fortasse possem, apparuit, nisi duo quasi cornicula, quæ crassa, mollia, & ex rubro fusca, singula in singulis anterioribus basis cranii lateribus prominebant; dissecta enim præter concrotum sanguinem, mucosam quandam ostendebant materiam. Iis corniculis illa ossis frontis pars suberat quæ fornicem orbitæ posteriorem facit. Nam anterior deerat, deerantque sincipitis ossa, & de osse occipitis quidquid non est ante magnum, quod nullum propterea hic erat, ipsius foramen. Temporum autem ossa erant quidem, sed deorsum in latera, retrorsumque protensa. Ad quorum illa foramina quæ Auditorii ingrediuntur nervi, frustra horum, ut aliorum pariter in hac cranii basi, initia quæsivi. Minusque idcirco miratus sum, cum mox oculos, qui suis cum palpebris bene erant conformati, inspectando, Opticos nervos æquo esse graciliores, & intra orbitas, ut visum est, desinentes animadverti. Tum linguam prælongam vidi, nec pro longitudine satis latam. Respondebat hæc maxillæ Inferiori, cujus ea erat longitudo, ut ultra Superiorem, quamvis hic inter descendendum valde in anteriora protensam, se antrorsum extenderet; neque tamen ejus partes dextera, & sinistra quo magis a mento recedebant, eo magis, ut solent, inter se distabant. Itaque longius quidem, sed multo quam consuevit, angustius erat inter utramque intervallum, quod singularis insuper arctabat utriusque crassitudo. Ad menti autem inferiora, nulla intercedente, ut in pueris, linea, ambæ in unum os coaluerant. Jam vero ut dicam de Spina; non huic omnes revera deerant colli vertebræ, sed tres dumtaxat, cæteræ autem erant inter se constipatæ, ut

(1) n. 48. (2) Epist. 12. n. 7.

quædam nonnullarum partes cum proximarum partibus concretæ essent. Quod etiam in duabus, aut tribus ex iis quæ in thorace supremæ sunt, cernebatur, quarum vel ipsa erant Corpora in unum conjuncta. Ab his Spina incipiebat simul retrorsum ire, simul se in latus sinistrum curvare: quæ incurvatio ubi ad lumborum vertebras ferme pervenerat, in contrarium mutabatur, sicque per Sacrum etiam os pergebat. Sed prima incurvatio multo erat major quam altera; quare hæc cum paululum attolleret os ilium sinistrum, illa scapulam dexteram valde attollebat, & ut costæ universæ aliter in eo, quam in opposito latere, prostarent, efficiebat. Erant autem costæ a dextris undecim, a sinistris duodecim, cum thoracis vertebræ essent omnino undecim, lumbares sex. Quod vero adnotatione dignius fuit, bifida reapse erat Spina. Namque ut summa cervicis vertebra, ita omnes deinceps reliquæ, si quæ infra penultimam sunt lumborum excipias, quidquid ossis Corporibus ipsarum additur, ut pro Spinali includenda medulla tubum efficiant, id omne hinc & hinc reclinatum ad latera, expansumque habebant; ut duæ illæ exterius fierent protuberantiæ de quibus supra dictum est. Itaque non secus atque in celebri Littrii (1) Observatione, ut nullus tubus, sic nulla erat hic Spinalis medulla. Videbis, siquando Patavium veneris, universum sceletum, a Mediavia nostro diligenter apparatum, eaque omnia quæ in ossibus descripsi, præclare ostendens. Esset autem aspectu multo pulchrius, si ut in cæteris quæ plurima habeo, fœtuum sceletis, ita in hoc quoque ossa omnia ad albedinem perduci potuissent. Quæ etsi dura sunt, neque ulla ab eo cura prætermissa est; tamen, quod omittendum non credidi ad Observationis hujus complementum, fuscus quidam, & subniger color a certis præsertim ossibus, & nominatim a plerisque eorum quæ in artubus longiora sunt, penitus auferri non potuit. De quibus longioribus artuum ossibus nec illud silendum est, minori esse crassitudine quam in fœtibus paris huic altitudinis solent, majori autem longitudine.

51. Anno eodem 1746. cum forte Septembrem mensem in Patria traducerem mea, Philippus Baronius, Baronii illius qui de Pleuropneumonia scripsit, pronepos, meus olim gratus auditor, tunc autem apud Meldulenses suos qui ipsum ante diem amiserunt, Medicus exercitatissimus, ad me cum Iconibus Observationem misit, illis ab se diebus habitam, quæ cum Valsalvæ Observationi, paulo ante (2) propositæ, non una in re consimilis sit, hoc loco non omittetur.

52. MONSTROSAM, quincto gestationis mense jam exacto puellam ejecit mulier annum quidem agens trigesimum sextum, sed decolor, gracilis, a laboribus quos supra vires pertulerat, pravisque cibis diu, multumque extenuata. Quæ præterquam quod minus firma esset valetudine, viro quoque juncta erat non robusto, atque adeo torpido: ultimisque ante abortionem hanc mensibus territam se in somniis facie persimili istius quæ in puella erat, testabatur. Scilicet ultra supercilia nihil erat frontis, aut capitis: nasus depressus, os hians, auriculæ humeros contingentes, dexteraque earum deorsum valde inclinata: nullum collum, nullum mentum, quippe facie infra auriculas, & os continuo in pectus desinente, ut sicuti superiore, ita inferiore quoque careret sua parte. Abdominis musculi, & communia, ipsis imposita, corporis integumenta, anteriorem ventris multo maximam partem non convestiebant; sed eam laxa, & in amplissimi marsupii modum extensa membrana operiebat, in quam musculi, & integumenta illa, paulatim sensimque extenuata, demum abire videbantur. Intra hanc membranam, tenuitate pellucidam, jecur, & intestina conspiciebantur, extrorsum propendentia. Pollex digitus in dextera desiderabatur: quæ manus ita sursum retorta erat, ut inter se, & brachium comprehenderet angulum ferme normalem. Hæc a

(1) Mém. de l'Acad. Roy. des Sc. A. 1701. (2) n. 48.

fronte. A tergo autem videre erat dorfi regionem capillis inftructam: ad ejufque regionis fummum medio inter fcapulas loco amplam profundamque rimam, alterius oris inftar hiantem, quam vertebræ, ibi dehifcentes, faciebant. Nec multo fupra eam rimam, ab occipite lata oriebatur bafi planus quidam quafi mufculus, qui, ut erat cætera folutus, fi antrorfum verfus extenderetur, oculos, nafumque ex parte obtegebat; fin ad pofteriora reclinaretur, ad lumbos ufque operiebat dorfum. Erat autem is adulti hominis linguæ fimillimus figura, & magnitudine. Ex quo puellæ hujus parvitatem facile poteris intelligere. Tametfi in hac defcriptione nonnulla defunt, eaque præfertim quæ per diffectionem, fi licuiffet, inquiri debebant; tamen ex frontis, & reliqui, ut ex Iconibus adjunctis colligo, cranii fornicis defectu, itemque ex foramine, feu mavis rima qua fupremæ hiabant vertebræ, fatis intelligere mihi videor, non minus in hoc, quam in Forolivienfi fœtu (1), quocum hunc conferes, cerebrum defuiffe. Cæterum & mihi A. 1735. fœtum Patavii infpicere licuit, fecare non licuit, cujus huc, accurate a me tunc collectam, hiftoriam addam cum ob alia ad matrem ipfumque attinentia, tum quia in eo certe quod ad abdomen attinet, & fine diffectione confpici potuit, ad propofitas Valfalvæ, & Baronii Obfervationes proxime accedit.

53. Monstrosum infantem Matrona peperit nata annos unum & quadraginta, fic fatis fana, plurimorum certe liberorum parens, quos feliciter geftatos, optimeque omnes conformatos ediderat. Huic noviffimo Octobri menfe, & deinceps cæteris ad diem ufque XI. Kal. Julii nec menftruus fanguis provenerat, & venter deinde fuo tempore, mammæque intumuerant, & cum bono faciei colore fatis bona valetudo fuerat. Nec tamen fe gravidam effe putabat propterea quod plura deerant cæterarum geftationum indicia, tantus in primis ventris tumor, quantus alias folebat, & infantis, motus, qui alias maximus, & affiduus, nunc autem nullus. Huc illud accefferat ultimis menfibus, ut in hypogaftrio tumor durus, & circumfcriptus, oblongæ inftar diftentæ veficæ, plerumque perciperetur, qui mox repente evanefcere videbatur. Cum hæc ita effent, cumque ultima ante prænotatum diem hebdomada infolita urinæ fæpius reddendæ neceffitas, & fenfus ponderis naturalia verfus acceffiffent, mox autem mammæ triduo ante nonnihil detumuiffent, & pridie denique fufci craffique humoris, fubcruenti autem matutino infequentis diei tempore perpaucæ guttæ e naturalibus defluxiffent; obortis a prandio parturientium doloribus, perfacile & nulla adjuvante obftetrice integram adhuc membranam amnion; nam chorion furfum erat revolutum; cum annexa placenta edidit. Quæ longis fæpius partus doloribus, & difficili, tardaque placentæ ejectione conflictari alias confueviffet, novam hanc tantam facilitatem eo magis mirabatur, quod cum & menftruorum, & partus tempore plurimum effundere fanguinem folita effet, nunc paucus, un proximis pariter, fi unum excipias, diebus exiret. Atque ut de matre nunc omnia abfolvam; furrexit ad folita domeftica munia, non trigefimo, ut poft alios partus, fed tertio, an quarto poft die, & mox etiam domo egreffa eft, neque ea res non robuftæ alioquin mulieri noxæ fuit; imo, fi unquam alias, bene fe habuit, pofteaque rurfus uterum geffit, & vivam, egregieque conformatam prolem edidit.

Sed contra ut deformis effet quam tunc ejecerat, fcribamus. Secundæ, quantum judicare potui, ab naturæ norma non difcrepabant, nifi quod placenta pro eo quod mihi defignatum, fuit, integri amnii volumine, aliquanto minor vifa eft; diametro enim erat tranfverforum digitorum trium cum dimidio. In amnio fubflava, & turbida aqua, nec tamen fœtida, mortuus infans non minus longus mihi quidem eft vifus quam effe ut plurimum folent qui inter quinctum, & fextum menfem ejiciuntur. Facies ei prælonga, in qua carnofus, ut videba-

(1) Vid. Epift. Anat. 20. n. 56. & feqq.

tur, globulus ex imæ frontis medio prominebat. Sub eo oculi, inter se contingentes; nullus enim erat nasus; non palpebris, sed pellucente membrana, per quam transpiciebantur, obducti. Os suo loco, quod hians denticulos Incisores ostendebat. Apertum erat in medio abdomen, ex eoque intestina effusa. Aperta quoque ad lumbo communia corporis tegumenta, sed hiatu ultra illa non descendente. Artus etiam omnes pessime habebant, Superiores quidem a cubito deorsum; quam brevissima enim erant brachia, & contorta, hisque manus pariter contortæ addebantur. Inferiores autem in distortos desinebant pedes; crus vero sinistrum ab arcte advoluto umbilicali funiculo aut fractum erat, aut magis quam cætera, distortum.

54. Quid? si mater horribilis cujusdam supplicii spectaculo interfuisset, aut quidpiam tale pictum vidisset, aut saltem, ut ea de qua paulo supra (1) dictum est, somniasset. Illa vero se quidquam ejusmodi aspexisse, aut vigilantem, dormientemve cogitasse pernegabat, aut vim ullam sive cadendo, sive constringendo, comprimendove, seu denique vehementius concutiendo; nam hujus quoque causæ in violentissima convulsiva tussi exemplum (2) habemus; gravido ventri attulisse: hoc tantum, se tota ea gestatione ægro tristique animo fuisse, fatebatur; ut si gestationes horum quatuor monstrosorum fœtuum, & Foroliviensis quoque illius (3), inter se conferamus, mirum sit, ejus quem secundo loco (4) descripsimus, felicem adeo gestationem fuisse. Cæterum quæ modo quasi adversus vires maternæ imaginationis dicebam, sic accipias velim, ut si ab homine sint cui minime placeat quidquid monstrosi in prole occurrat, continuo a viribus illis repetere. Extant enim plures vitiorum ejusmodi, & ejus nominatim de quo loquimur, enumerationes non modo apud Consarcinatores, verum etiam apud Illustres Viros, qui exemplum illorum vitiorum, aut ejus generis aliquod ab se, aut ab aliis visum primi ediderunt (5). Tu vero si plerosque eorum inspicias ex quibus exempla producuntur, videbis, quam facile a prægnantium imaginatione illa repetantur, & tunc etiam cum a violentia quapiam externa deduci satis possent, partes suæ imaginationi quoque assignentur. Quæ tametsi probare non possum; est tamen vicissim ubi durius mihi videatur a communi ista Summis etiam Viris sententia prorsus discedere. Quæ Boerhaavius (6), quæ Swietenius (7), quæ alii graves, spectatæque fidei Auctores ab se conspecta de hoc genere fuisse, ajunt, nemo pro veris non accipiet. Singula ab interno vitio aliquo posse alias fieri si quis contendat; non pertinaciter negabo. Sed tunc indidem facta esse, non potero facile fateri. Incidit in nasi globulum prægnantis fœminæ mori bacca; & infans prodit, in cujus nasi globulo mori exstat bacca, magnitudine, colore, subrotundis acinis, scabritie, minimisque pilis *perfecte expressa*. In alterius gravidæ cervicem ex arbore decidit eruca, quæ ægre inde amoveri potuit; & puella nascitur in cujus cervicis cute prominet erucæ effigies variis coloribus, erectis pilis, verbo, sic veræ erucæ similis, ut ne *ovum* quidem *ovo similius esse possit*. Alia mendicum labiis leporinis deformem aspicit non sine horrore; & filium edit, labia fissuris deformata, visis in mendico *etiam ad dimen-*

(1) n. 52.

(2) Commerc. Litter. A. 1735. Hebd. 9. n. 2.

(3) Vid. n. 52. ad finem.

(4) n. 50.

(5) Vid. Sachs Eph. N. C. Dec. 1. A. 1. Schol. ad Obs. 135. Schroeck. Dec. ead. A. 6. & 7. Obs. 232. Goth. Ben. Preuss. in Append. ad earund. Cent. 7. & 8. Ritter. Act. N. C. Tom. 8. Obs. 88. Stalpart. Cent. 2. P. 1. Schol. ad Obs. 36. aliosque; sed præ cæteris Haller. not. c. c. & seqq. ad Prælect. Boerh. §. 694. & Opusc. Anat. 6. §. 16. not. III. & seqq. & Opusc. IX. not. 2. & seqq. ad §. 3.

(6) Prælect. ad Instit. §. 694.

(7) Comment. in Boerh. Aphor. §. 1075. ad 2.

sionem usque simillimis gerentem (1). Audit alia (2) de puellula cujus dextera præter pollicem digitis omnibus carebat, quorum locum tenebant ungues, ipsi metacarpo præfixi; hæc *diu multumque* secum cogitat; & fœtum ejicit cujus dextera ad eundem modum se habet. Nec illa (3) silenda est quæ puellum peperit sine cranio, cerebri locum rubra quadam massa occupante, cum, posteaquam binos liberos ex undis quibus submersi interierant, sine cranio, & cerebro extractos fuisse, intellexerat, *fixa & pertinaci* ista *imaginatione*, *& præteriti mali perpetua ruminatione* se ipsam cruciaverat: neque illa (4) quæ cum puellam enixa esset, hydrorachitide in lumbis affectam, *eademque idea sæpissime repetita*, *& resuscitata ejus imaginationi continuo obversaretur*; proximo partu alteram puellam in lucem edidit *illa eadem prorsus deformitate eodem in loco*, *quo prior*, *defiguratam*. Denique; ut aliis quæ produci possent, & quorum nonnulla ipsi qui spectavimus, probe novimus, prætermissis, Observationem memoremus ad tres quas postremas tibi descripsimus, ex parte aliqua attinentem; mulier (5) fuit quæ fœtum edidit pedibus & manibus sursum incurvatis, & binis præsertim tumoribus deformem altero ad os Sacrum, altero sub umbilico, qua per abdominis hiatum intestina, & alia viscera egressa, peritonæum, quo uno continebantur, valde extollebant. Cujusmodi partum cum prudenter obstetrix neque ostendere, neque describere puerperæ voluisset; ultro describebat hæc ipsa, narrans, se medio gestationis tempore infantem somniasse qui in ventrem sibi violenter irrueret, eumque artubus ita incurvis, & binis tumoribus, anteriore, & posteriore sic deformatum, quomodo reapse excluserat: adeo ab illo somnio perterrita, postquam fuerat expergefacta, tristem ejusmodi ideam retinuerat. Tu igitur, inquis, si maternæ imaginationi hæc adscribi posse, non negas; rationem modumque edissere quo illa efficere hæc queat. Sed nimis multa essent in physicis quæ a me negari deberent, si propterea neganda essent, quia modum quo fiunt, non assequor. Certe autem nec tu, si verum, ut soles, fateri velis, satis illud assequeris, qui factum sit, ut post certas istas imaginationes morbus præsto fuerit qui fœtum haud aliter deformaverit ac ferebat imaginatio, ita uti bacca illa mori, eruca illa, labrorum illæ fissuræ, digitorum illa mutilatio, & unguium insolita collocatio, cranii & cerebri defectus ille, Spinæ illud vitium, incurvatio illa, iique tumores non modo perfecte sua figura, cæterisque conditionibus imaginationi responderint, verum etiam in ipso nasi globulo, in cervice, in dextera, in labris, in capite, in lumbis, in artubus, in posteriore, & anteriore corporis facie sic extiterint, ut prægressa requirebat imaginatio. Casu hæc facta fortasse dices. Me vero facile tibi assentientem habebis ubi certa imaginatio non præcesserit, neque huic exacte adeo & forma, & conditionibus cæteris, & loco res ipsa responderit. Sed ubi & illa præcesserit, & res illi sic, uti diximus, respondeat; ne tu quidem, si omnia diligenter perpenderis, in casus accusatione omnino poteris acquiescere, præsertim si exemplum non unum, sed complura, ut sunt, spectaveris; neque enim casum facile credes in iis omnibus tam, ut ita dicam, ingeniosum, exactumque imitatorem esse potuisse. Quid ergo est? Quod ad me attinet, in multis, & si velis, in quamplurimis casum accusavero; at in quibusdam aliud aliquod potius quod me fatear non intelligere. Nunc ut ad fœtum redeam quem novissime descripsi; mortem illi attulit aut impedita per funiculum ipsum umbilicalem, quippe cruri arctius adstrictum, sanguinis circumitio, aut aliqua, exteriorum similis, pessima interiorum conformatio, quæ & crescendi, & agitandi se facultatem facile abstulit. Intestinorum autem effusio, cujus culpa nonnunquam in rudes,

(1) Vid. Act. N. C. Tom. 6. Obs. 10.
(2) Commerc. Litter. A. 1632. Hebd. 20.
(3) Eph. N.C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 106.
(4) Salzmann. Dissert. de quibusd. tumor. tunic. ext. §. 3.
(5) Schol. ad Preuss. Obs. cit.

violentasque

violentasque obstetricum, infantes educentium, contrectationes, pressionesque conjecta est, hic certe ubi nihil harum esse potuerat, ipsi fœtus abdomini tribuenda erat aut nunquam, aut non satis occluso. A primordiis enim, ut Harveus (1) in perfectorum quoque, ut vocant, animalium embryonibus, & nos certe in caninis vidimus, apertum est. Postea autem nisi peritonæum, musculi, & integumenta communia prorsus, & firmiter occludant; profecto aut apertum maneat, quemadmodum plures, & in his olim, nec semel, Boscus (2) (quem non memini in hujusmodi Observationum collectionibus vidisse laudatum) offenderunt; aut in marsupium a Valsalva (3) quoque, & Baronio (4) conspectum, laxetur, & si tenuissimum sit, facile disrumpatur ab ipso viscerum pondere, necesse est. Cum enim a peritonæo dumtaxat efficitur, adeo tenue est, ut vel paristalticum intestinorum motum transpici sinat, uti Ruyschius (5) tradidit, qui tres ad ejusmodi vitia attinentes habet Observationes (6). Quas si attente legas, & inter se, & cum iis conferas, quæ, Bidloo respondens (7), postea scripsit, ubi eas Observationes *raras* esse, contendit; fortasse optabis, ne prius sine quadam repugnantiæ specie *multoties*, & *sæpius* hunc affectum a se visum dixisset. Verum ne quascunque supra ipse produxi monstrosorum fœtuum Observationes, eas omnes ad partium defectum attinere, dicas; nonnullas addam quæ vel cum partium defectu, vel sine ullius defectu auctum numerum quarundam exhibent. Quam misit ad me olim Consultissimus, cum viveret, Medicus Sebastianus Trombellius, præter id de quo modo dicebamus, abdominis vitium, magnam infantis alterius partem alteri tum exterius adnatam, tum interius admissam describens, huc libentissime afferrem, nisi Vallisnerio nostro dedissem, a quo in calce elaborati de Generatione Voluminis (8) edita est. Proferam alteram qua utrumque aliqua ex parte vitium Mediavia meus animadvertit.

55. Infans Patavii natus est sub initium Julii A. 1736. ex ea parente quæ sanos alios, vitalesque & antea ediderat, & post edidit. Huic infanti unum, si aspiceres, erat vitium, tumor, pugnum æquans, in ea abdominis regione quæ a dextris umbilici, & paululo supra ipsum est. Nudus erat tumor a cute, quæ circumcirca in limbum elevata prominulum desinebat; Boscus (9) qui hæc ab ulcere fieri in animum induxerat, cicatricem vocasset, quemadmodum vocare tu quoque poteris ubi abdominis hiatum a violentia aliqua factum ponas, & partes in quibus hiatus factus est, hinc & hinc in se retractas, nec ferme aliter ac Cl. Preussius (10), rem explicare. Inæqualis erat tumor, & tangenti cedens; ut ab intestinis factus videretur. Infans primum neque ex alvo quidquam reddebat, neque mammam sugebat. Mox cœpit utrumque facere. Sed viridia dejiciebat, unde lintea inficiebantur maculis quæ vix ac ne quidem elui possent. Tumor vero qui jam antea erat sublividus, fieri interea lividior, & denique gangræna corripi incepit. Abscedente, cum tumoris superficie, huic subjecta Rectorum musculorum parte, infans vivere desiit quincto & trigesimo ab ortu die. Ventris dissectio ostendit duplex huic infanti fuisse jecur, alterum in sede consueta, parvum potius, quamvis in prælongos lobos divisum; alterum majus, sed informe, quod per crassam interjectam membranam cum illo conjunctum, trunco venæ portarum annexum, in Cavam autem suas venas infra illud alterum jecur immittens, se extendebat, ut adhærens sibi peritonæum, adjectosque huic tendines extrorsum urgeret, tumoremque efficeret de quo dictum est. Qui tangenti

(1) De Generat. Animal. Exerc. 69.
(2) De Facult. Anat. Lect. 1. in fine.
(3) Supra, n. 48.
(4) n. 52.
(5) Cent. Obs. Anat. Chir. 73.
(6) Ibid. Obs. 71. & 72.
(7) Respons. ad Bidl. Vindic.
(8) P. 3. c. 5. & Tab. 3. 4. & 5.
(9) Lect. 1. paulo ante cit.
(10) In Append. supra ad n. 54. cit.

ideo cedebat, quod cederent inteſtina quibus hoc jecur erat ex parte impoſitum. Sed cum duplex eſſet jecur, bilis veſicula nuſquam apparuit. Cæterum Tenuia inteſtina erant ſecundum naturam conſtituta, Colon arctiſſimum.

56. Credemuſne, ut duo nonnunquam uno in corpore lienes inveniuntur; imo haud ita raro; ter enim id ipſi vidimus (1); ita huic uni infanti duo jecinora fuiſſe data? an jecur majus, & extrorſum prominens, ad fœtum alterum ſpectaſſe, cujus cæteræ partes in utero periiſſent? ſic enim in bicorporeo illo fœtu quem Zambeccarius ſecuerat, Valliſnerius autem (2) protulit, amborum corporum jecinora inter ſe juncta per interpoſitam craſſam quaſi membranam videntur (3). Sed caſune factum putabimus, ut jecinoris non ſui venæ in eoſdem pervenire poſſent truncos ad quos ex proprio hujus infantis jecinore venæ pertinebant? Nimirum hæc difficultas quæ in bicorporei illius fœtus pleriſque viſceribus multo major eſt, ad eas attinet quæ recenti de origine Monſtrorum controverſiæ cauſam præbuerunt. Neque in vitula deerant quam A. 1745. ineunte Martio perhumaniter ad me miſit Vir Ornatiſſimus Jo. Dominicus Lavarinius J. C. Veronenſis. In qua multo plura, & quæ ad te ſcriberentur digniora fortaſſe animadvertiſſem, niſi poſtquam mortua edita eſt, atque ut diutius duraret, ventre aperto, & viſceribus pleriſque ex ipſo detractis, tum diaphragmate ſciſſo, & pericardio recluſo, dum e montibus Veronam primum, inde autem Patavium tranſlata eſt, ipſo temporis intervallo minus diſſectioni, accuratæque obſervationi idonea facta eſſet. Pauca tamen, quæ adnotare potui, huc adſcribam.

57. Biceps vitula, cujus neque capita, neque colla, ſi inter ſe conferres, nec corpus reliquum, ſi cum aliis vitulis partui maturis comparares, diſcriminis fere quidquam, exterius quidem ſpectata, oſtendebant, Thorace aperto, perluſtratoque, hæc exhibuit. Spinæ, ut ex duabus cervicibus profectæ, ſic in thorace duæ eſſe pergebant, intervallo aliquo disjunctæ, quod quanto illæ deſcendebant magis, tanto ipſum magis decreſcebat, ut denique infra thoracem non amplius duæ eſſent Spinæ, ſed una. Eodemque ordine breviora fiebant tranſverſa oſſa, quæ coſtis craſſitudine, latitudine, & ſede reſpondentia, in illo ſpinarum intervallo ſingula erant collocata. Secundum id intervallum ferebatur Magnæ arteriæ truncus Deſcendens, valde amplus, ut qui ex duobus, in unum confluentibus, efficeretur, neque binas tantum, ſed ternas ex ordine, ternaſque emittens Intercoſtales arterias quo ad intervallum illud durabat, utpote cui una earum inſerviret. Singula thoracis latera bini, de quibus ad te alias (4) ſcripſi, tenebant magni pulmonum lobi; nam & in bina bronchia ſingulæ dividebantur arteriæ Aſperæ, a ſuo quæque collo deſcentes. Thymi quoque erant duo, etſi a primo in unum juncti videbantur. Pericardium unum duo continebat, penitus ſejuncta, corda. Hæc erant inter ſe æqualia, eademque intus, extraque ſtructura. Sed in his tamen diſcrepabant, primum quod cum alterum alterius lateri proximum eſſet, ſiniſtri facies quæ dexterum contingebat, erat, nec leviter, ſic excavata, ut naturalem dexteri convexitatem, cui prorſus reſpondebat, exciperet; deinde quod non eandem utrumque faciem ſterno obvertebat, ſed dexterum quidem eam quam debebat, ſiniſtrum autem quam ſterno obvertere debuiſſet, eam dextero obvertebat cordi, eaque facies illa erat, quæ, ut dixi, excavata fuerat. Quam excavationem ne ſuſpiceris poſt mortem a dextero corde, quod forte ſiniſtro diutius incubuiſſet, induci potuiſſe; nec levem illam, ut dictum eſt, fuiſſe memineris, & eam parietum utriuſque cordis in vitula hac, perfecte in utero jam aucta, & probe nutrita, firmitudinem, craſſitudinemque

---

(1) Epiſt. 37. n. 30. Epiſt. 38. n. 34. & Epiſt. 64. n. 2.

(2) c. 5. ad n. 54. cit. & Tab. 7. & ſeqq.

(3) Tab. 10. Fig. 3. & 4.

(4) Epiſt. 19. n. 48.

fuisse; scias, ut inde istam non liceat excavationem repetere. Quod si ut corda, sic reliquæ etiam partes satis firmæ tum fuissent, nec gravis odor non secanti modo, sed & illis qui prope me aderant, magis, magisque molestus fieret; alia præterea, atque alia perlibenter inquirere, & diligenter examinare perrexissem. Eorum tamen quæ in ventre supererant, viscerum nullum vidi quod præter consuetudinem esset duplicatum.

58. Quoniam partus infelicitas quæ in prole spectatur, non solum tunc est cum monstrosa hæc nascitur, verum etiam, ut supra (1) posuimus, cum est gravi alio aliquo vitio affecta; de hac quoque infelicitate pauca quidem ob provectam jam longius Epistolam, attingemus, non quod multo plura rei dignitas, atque adeo necessitas non postularet. Pauca enim infantum vitia sunt quæ reipsa cadant sub sensus, si cum maximo numero conferas internorum; hæc autem quæ humani generis magnam partem vix editam absumunt, tanto facilius, quanto minus tunc vasa, & viscera omnia ob teneritudinem ac mollitiem idonea sunt, ut se adversus præternaturales distentiones, attritionesve tueantur, nedum ut vitium alicujus alterius visceris, aut vasis corrigant, unde illæ, aut aliæ in se injuriæ proficiscuntur. Huc illud gravissimum accedit incommodum, quod Medici, non ut ab adultis, ita ab infantibus narrationes possunt, aut responsiones accipere, ex quibus intelligant, qua parte corporis, & qua molestia afficiantur, & quod consequitur, quo auxilii genere utendum sit ad hanc, ejusque causam, nisi tolli queat, mulcendam saltem, ac minuendam. Quapropter inter illos excellens in primis Ballonius, infantes, & teneros pueros miseratus, non uno loco (2) admonuit, ut quoniam tunc nobis, *tanquam cum mutis ægris* (qui tamen, adulti, nutu, & gestibus plura significant) agendum est; tanto in illis diligentius, quæcunque possumus, morborum indicia adnotemus, & conjecturis persequamur; exemplisque docuit suis tum in pleuritide, tum in lapide renum non solum quæ in viventibus pueris signa animadvertisset, verum etiam quæ in denatorum corpusculis per anatomen deprehendisset. Quem nos secuti, eandem olim viam in Medicarum Institutionum Idea commendavimus, ut quibus natura suos posse indicare morbos negavit, illos Ars, quasi opportuna, & amica interpres ne deficiat. Quod si hæc vel in iis infantium morbis necessaria sunt, qui cum sint illis, adultisque communes, signa Medicis habent notiora; quanto erunt magis in morbis illis qui infantium sunt peculiares!

59. Morbos infantium peculiares appello qui a turbato sunt peculiari in ipsis naturæ instituto, ut puta circumitionis sanguinis ab ea quæ in fœtu requirebatur, in eam quæ in nato requiritur, mutatione. In illo, ut nosti, a placenta per Umbilicalem venam sanguis in venam portarum inferebatur, ex eaque pars sanguinis per Canaliculum Venosum in venam Cavam, ex hac autem pars per Foramen quod Ovale vocitant, in sinum venæ Pulmonaris, pars in dexterum cordis ventriculum, ex hoc autem per arteriam Pulmonarem pars in pulmones, pars denique per Tubulum Arteriosum in Magnam arteriam, ex cujus Iliacis ramis non parva sanguinis portio per arterias Umbilicales in placentam referebatur. Hæ nunc in jam nato cum vena ejusdem nominis obligantur, amputanturque, ut jam nihil sanguinis inferri possit, nihil referri. Canaliculus autem Venosus, & Arteriosus Tubulus sensim deinde occluduntur, sicut Foramen denique Ovale, quod, nisi occludatur, solet imminui. Igitur fit ut sanguis ex vena portarum in Cavam non nisi per hepaticas transeat hujus radices, & quemadmodum is qui per Cavam ad cor vehitur, in Pulmonarem arteriam contruditur, sic nihil ex hac pervenire in Magnam arteriam possit, quod per venam Pulmonarem non sit

(1) n. 47.

(2) Vid. l. 1. Consil. 76. in fine, & Epid. l. 2. Constit. Autumn. A. 1557. ad 8. & in Annot. & Constit. Æst. A. 1558. ante med.

convectum in sinistrum cordis ventriculum. Adde huc cætera eo tempore peculiaria, & pro cunctis iis mutationibus necessaria naturæ instituta, ut lac e mammis sugendum sit, deglutiendum, & stomacho conficiendum ut diaphragma alterne contrahendum, atque laxandum, pulmones explicandi, aer ducendus, remittendusque, alia hujusmodi. Deinde sic cogita, siqua forte corporis pars sit his novis, necessariisque muneribus minus apta, aut magis resistens, aut faciens ut multo citius, tardiusve quam par sit, eæ occludantur viæ quas occludendas esse, diximus; cogita, inquam, quid sequi debeat; & facile intelliges, quam varii, multique esse possint morbi recens natorum peculiares.

60. Illustrare hæc juvat exemplo morbi qui sub sensus cadat. Nonnunquam nascuntur infantes sine palato, aut nascuntur palato fisso. Sive tunc suctio, sive deglutitio, sive utraque impediatur, aut multo difficilior fiat; apparet, sic factum os ineptum, aut minus aptum esse ad lactendum. Sed quoniam morbus & manifestus est, & externus, Ars modum excogitat servandi infantes sive ad plures dies, sive, ubi vitium minus sit, ad longam ætatem. Legeris tradita a Cl. Viris Maloetio, & Petito (1): quorum ille natum sine palato refert vixisse dies quindecim, lac ex cochleari in os demittendo; hic vero servatos quosdam, fisso palato in lucem editos capra semipleni uberis papillam præbente, cujus crassitudine, longitudine, mollitie simul fissura palati, simul narium cavea sic occludebantur, ut subinde esset, ne respirationem impediret, illa retrahenda. Hoc autem in iis esse factum, qui assuescere, ut plures alii quos vidit, non potuissent illis in sugendo, deglutiendoque incommodis motibus qui, cum fissum palatum est, requiruntur. Qua assuefaciendi spe, aut saltem diutius servandi infantis causa, qui Patavii sic natus erat, memini me interim nutrientes ex lacte clysteres proponendos curasse. Sed manifestus non solum, ut dixi, tunc morbus est, verum causa ejus quoque. Est autem alius manifestus quidem morbus; sed causa incerta, ut puta cum recens nati ictero afficiuntur graviori; nam levi quodam fere omnes paulo post ortum tentantur. Cujus levis icteri si certa causa esset; esset, ut opinor, aut saltem conjici plerumque posset illius etiam gravioris. At leviorem audivi qui repeterent a materno lacte quod statim a partu subflavum sit. Vidi tunc equidem & ego hoc aliquando subflavum. Sed ut semper esset; quomodo interdum vidissem valde flaventes eos quoque infantes qui nec matris, nec recentis alterius puerperæ lac suxissent? aut quomodo Sylvius (2) observasset, *multos nasci cum Ictero*, nedum *mox post partum ipsis erumpere Icterum*? Sunt & docti Viri qui omnes recens natos ictericos fieri, arbitrantur, quod ex primo lacte in ventriculo acescente coagulum fiat, a quo mox Duodenum intestinum distendatur, bilisque, obturata in hoc via, in hepar, & sanguinem regurgitet, quæ res hinc dignoscantur, quod rhabarbari, aut saponis pauxillo is paulatim solvatur icterus. At multis illis, cum hoc natis, lac certe in ventriculo acidum factum non fuerat, & de quindecim filiis meis, cum mox a partu flavi omnes, & nonnulli etiam haud ita leviter, essent facti, cunctis per se, nullo prorsus Artis auxilio, paulatim icterus solutus est. His autem omnibus lac, quod nonnulli a matre, alii ab aliis nutricibus suxerant, acidum esse factum, imo cæteris passim infantibus, diverso adeo tum lacte utentibus, tum ventriculo præditis, acescere, vix est credibile. Crederet fortasse aliquis, novum hoc alimentum plus oleosarum particularum in sanguinem invehere, quam ut jecur par esse possit secernendis; nisi tunc, dicerent, albida esse alvi recrementa, indicio non obscuro, bilem in Duodenum intestinum minime influere. Quid ergo est? Si effectus, omnibus communis, communis quoque causa esse debet; a veri similitudine non alienum est, respici oportere venam Umbilicalem, quæ sive ut in-

(1) Hist. & Mém. de l'Acad. Roy. des Sc. A. 1735. (2) Prax. Med. l. 1. c. 46. n. 11.

cisa, filoque constricta inferat in continuatam portarum venam contractionem quandam, sive ut orbata sanguine, a placenta reduce, non juvet hoc utili additamento reliquum per se convectum, a novo alimenti genere fortasse crassiorem, utrolibet, aut utroque modo retardet bilis in hepate secretionem, donec viscus hoc, cessante illa contractione, paulatim assuescat, aptumque iterum fiat ad bilem separandam. Veruntamen hæc, ut vides, intra conjecturam sunt.

61. At sunt alia quæ per infantum dissectiones licet confirmare. Legisse memini inter ea quæ Cowperus in Appendice ad Anatomen humani corporis adnotavit, quibus vias illas quas supra (1) commemoravi, Tubuli Arteriosi, & Ovalis præsertim Foraminis, æquo citius occlusas invenit, eos multis sæpe morbis male habitos fuisse, ut capitis, colli, pulmonum inflammationibus. Itaque cum hæ, nulla prævia causa manifesta, recens natos adorientur; non abs re erit præproperam illam occlusionem suspicari. In qua ut ille imminutionem sanguinis laudat; sic tu commendare saltem poteris lac parcius præbitum, & ea nutrici unde tenuius, & fluxilius gignatur. Sic enim sanguis qui totus per pulmones trajicitur, & tanto majori copia in ramos superiores irruit arteriæ Magnæ, quanto jam minori in descendentem hujus truncum deflectit, facilius transibit, & pulmonibus, cerebroque minus officiet, a cujus quippe tunc mollissimi, læsione fortasse præter inflammationes, alia mala sæpius sunt in nerveo genere quibus recens nati repente absumuntur, iique præsertim in quibus præter eas præmaturas occlusiones, sanguis jam ab utero sit copiosior, aut crassior; cerebri autem vasa vel multo quam soleant, infirmiora. Sicuti autem nasci aliqui eo structuræ vitio possunt, ut viæ illæ sanguinis, de quibus dictum est, celerius claudantur; ita e contrario credibile est, oriri nonnullos in quibus oppositum vitium sit, viæque propterea illæ non modo nunquam penitus occludantur, quod in Ovali Foramine haud raro mihi, aliisque occurrit, sed quod de eodem Foramine dictum puta, ne imminuantur quidem. Hæc autem siqua corpora forte sint ita facta, ut ferre possint, veri simile est, multo plura non posse.

Pertinent huc quæ XV. Kal. Jun. A. 1722. Vir Cl. ad me scripsit Janus Plancus. Ex me enim quærebat, num in recens natis infantibus unquam Ovale Foramen nulla prorsus instructum valvula offendissem. Quærendi autem causa erat, quod in nuper dissecto infante neque ipse, nec Vir, alias a me laudatus, qui tunc Arimini degebat, Romæ postea Pontificiorum Archiatrorum Comes fuit, Antonius Leprottus eam valvulam diligentissime, sed frustra, quæsiverant. Universæ autem illius Observationis, quantum ex iis, proximisque Planci litteris collegi, summa digna est quæ hic tibi a me perscribatur.

62. Infantem dies natum haud amplius quindecim mors sustulerat; sed quo morbi genere, non constabat. Cadavere perlustrato, ventriculus bono lacte refertus, ipseque, & viscera omnia conspecta sunt sana, nisi quod cor, & quæ circa illud sunt, vasa erant sanguine mirum in modum distenta. Vasorum Umbilicalium quæ partes in ventre sunt & Tubulus Arteriosus patebant; Ovale autem Foramen non patebat solum, verum etiam sua valvula prorsus carebat, ut hujus, quantacunque, ut diximus diligentia quæreres, nec vola, nec vestigium occurreret.

63. Quod cum præter naturam omnino esse, Planco rescripsissem; facile in eam venit cogitationem quæ paulo ante dicta est. Et sane intelligis, ubi prorsus desit id quod sanguis a sinistris urgeat: & ad Foramen Ovale magis magisque, si non claudendum, at saltem ex parte aliqua operiendum impellat, perturbatum iri in organo præcipuo certum illum qui requiritur in respirantibus, sanguinis motum: quæ perturbatio nisi imminuatur; sed usque & usque eadem persistet; motus demum cordis, & sanguinis sufflaminetur, necesse est.

(1) n. 59.

64. Vides, ut ampliſſima, eademque propemodum intentata pateat via ad recens natorum morbos attenta, dum vivunt obſervatione, accurata autem poſt mortem diſſectione perveſtigandos, niſi parentum inepta charitas obſtaret. Qui tamen aliquando cum infantes ſuos alium poſt alium ad eundem modum amittunt, tum denique, ſi forte naſcituros ſervare poſſint, id Medicis ultro offerunt quod alias negaſſent. Verum haud raro incidunt in Rei Anatomicæ aut rudes, aut contemptores, quorum ego olim utrumque genus in uno eodemque caſu perſpexi. Qui recens natos ſecuerunt, id quod in his maxime ſecundum naturam eſt, pro funeſto ipſorum morbo referebant, cranio arctius adhærentem Duram meningem. Qui conſulebantur, quantopere contempſiſſent Anatomen, tunc ſatis oſtendebant, cum hoc ipſum acciperent, probarent, & tanquam fundamentum eorum ponerent quæ erant reſponſuri. Quod ſi diligens Anatomes ſtudium nullam præter hanc afferret utilitatem, ut ex corporum ſecundum naturam ſe habentium interiore conſtitutione, quæ præter naturam ſint, aut non ſint in perquirendis morborum cauſis addiſceremus; magni certe faciendum eſſet; non contemnendum. Peculiaria autem plura præter ea quæ ſupra memoravimus, habent tenellorum infantium corpora, ut in horum quoque diſſectione eſſe debeat exercitatus qui latentes velit eorum morbos inquirere, & ea quæ morbida revera ſunt, cum iis ſignis conferre quæ in viventibus animadverterit, & deinde pro utrorumque natura, & gradu, ſi non curationem, at levamen, & ſi ne hoc quidem liceat, ſaltem prædictionem afferre, hancque ea ratione quam Anatome doceat, explicando comprobare. Sic explicatæ prædictionis; ne a cranio, quod memoravimus, longe abeamus; exemplum in haud ignoto alioquin funeſto ſigno eſt apud Wepferum (1). Inſtante enim infantium morte, non ſolum circa ſuturas Lambdoidem, & Sagittalem manifeſtos profundoſque ſulcos, ſed & prope Coronariæ, & Sagittalis conjunctionem foveolam ſubſidentem conſpicimus. Quid ita? Cerebrum enim tunc in ſe collabitur, ſubſidenſque per Craſſæ meningis nexus introrſum trahit quidquid adhuc membraneum reſtat in ſuturarum interſtitiis, itaque ſulcos illos, & foveam facit.

65. Juvabit autem antea quam in recens natis hæc diligens aliquis Vir conetur, quæcunque a Medicis, & Anatomicis accuratiores in paulo grandioribus infantibus, ac pueris habitæ Obſervationes, diſſectioneſque, huc illuc diſperſæ, extant, eas colligere; neque enim vel in Sepulchreto extant: niſi disjectæ; ex iiſque illas potiſſimum attendere quæ ad proprias ſpectant ejus ætatis ſtructuras, aut ad reliquias, nonnunquam majores quam vulgo putant, earum ſtructurarum quæ in recens natis peculiariter occurrunt. Tum deinde Obſervationes addat quæ ad hos ipſos recens natos attineant, quotquot ab aliis habere ſui ſimilibus, aut ab ſe poſſit, unumque ex omnibus corpus efficiat, quod a grandiuſculis incipiens, in recens natis deſinat: poſſunt enim illi aliqua interdum aut voculis, aut manu deſignare, quæ ſi adnotes quibuſcum aliis ultro ſe offerentibus ſignis conjuncta ſint, tuas ſæpe tunc adjuvent conjecturas, cum ſigna hæc alia in iis deprehenderis, qui neque lingua, neque geſtu quidquam valent ſignificare. Et nobis quidem hanc quæ in Re Medica deſideratur, partem aggrediendi voluntas fuit; facultas defuit. Namque ut licuiſſet ægros infantes accuratius obſervare; mortuos tamen incidere non licuiſſet. Quorum alterum ſine altero ad propoſitum vix quidquam prodeſt. Hæc igitur ab aliis; a me autem de iis morbis in quibus utrumque licuit, plures adhuc Litteras expectabis, & valebis.

---

(1) Exercit. de loc. aff. in Apopl.

FINIS LIBRI TERTII & TOMI SECUNDI

INDEX

Epistolarum Tom. II.

